Faber.

PAN-CHYMICI

SEU

ANATOMIÆ TOTIUS UNIVERSI.

PETRI JOHANNIS FABRI

CASTRINOVIDARENSIS

Doctoris Medici Monspeliensis.

OPUS.

IN QUO DE OMNIBUS QUÆ IN COELO

& sub cœlo sunt Spagyricè tractatur.

ET AUTHOR RERUM OMNIUM DEUS

perquiritur, laudatur, glorificatur, ac benedicitur.

Cum indicibus Capitum, rerum & verborum locupletissimis.

ACCESSIT PROPUGNACULUM ALCHYMIÆ

Ejusdem Authoris.



M. DC. LI.

FRANCOFURTI AD MOENUM.

Sumptibus JOHANNIS BEYERI

VIRO NOBILISSIMO, SPECTATISSIMO ARTE AC MARTE CELEBERRIMO.

DN. LAURENTIO

Schützen de Holbingen/ ILLUSTRIUM HANOVIÆ COMITUM CONSILIARIO, VICE-Colonello, atque militis præsidiarii Hanoviæ Præsidi. Dn. meo honorandissimo.

CONstat, Vir Nobilissime Spectatissime atque Celeberrime, Talentum cuique suum esse traditum, quo fœnerari imprimis Deo oporteat. Talentum id varium est, prout hominum conditio varia. His frænum Reip. commissum, aliis munus docendi, literasque instillandi. &c. Omnibus his inservit Talentum sive munus doctrinas literis consignatas prælo suscipiendi, adeoque communes faciendi. Muneri huic cum Providentia divina me subesse voluerit, studui hactenus Facultatum omnium ac imprimis Medicæ scripta celebriora desideratioraq; promulgare. Ad eundem illum scopum collimat quoque hicce conatus meus; communicandi Physicam realem Hermetis doctrinæ superstructam, avidissime hactenus desideratam, uti & Propugnaculum Chymicum, quo Physicæ illius praxis potissima, præparatio sc. Universalis illius ac famosissi-

me medicinæ edocetur. Partus uterque est celeberrimi Chymiatri Petri Joannis Fabri, cujus scripta reliqua, itidem communicare meditabor. Impulsores ad hoc extiterunt non modo crebra Medicorum instigatio, sed & frequens eorundem scriptorum perquisitio.

Placuit autem Vir Nobilissime tuo id inscribere nomini, qui præter Talentum militare, & studio non parum tribuis, adeoque operam strenuam navas, ut & Marti & Arti simul inservias. Vterque enim de fama tua celebranda quasi certare videtur. Apollo Lauream paravit eruditionis tuæ brabîum, Mars vicarium sibi te constituit, habenasq; commisit gubernaculi; signa sane evidentia virtuosæ tuæ indolis. Hinc igitur cum placuerit Diis (liceat cum Ethnicis loqui) favore suo te fovere, quidni & ego commoverer favori tuo inhiare, maximè quoque, cum favorem tuum erga meos meque conspexerim. Ea propter suscipe Vir Nobilissime, Spectatissime atque celeberrime munusculum hoc meum, idque non ex rei precio, sed ex animo inserviendi promptissimo metîre. Dabam Francofurti ad Mœnum 1. Martii 1651.

Nobiliss.^am^ T.^am^ Ampl.

Submisse colens.

JOHANNES BEYER.

AMICIS OMNIBUS TOTIUS OPERIS HUJUS ARGUMENTVM.

CVm in Scholis natura doceatur cortice tenus, & nunquam eius nucleus aperiatur, ut quid intus sit, habeant notũ qui eius notitiæ perfectæ & absolutæ amore pereunt, in votis fuit in gratiam eorum cortices rerum omniũ reiicere & solum medullas earundem degustandas præbere, ideo Chymicam artem advocare coactus sum, ut eas cortices, & rerum quisquilia reiicere possem: sine enim Vulcano, hoc peragi non potest. Solus ignis est, qui naturam universalem & particularem reserat & reseratam claudit. Ideo quicquid est in toto hoc opere, tum in genere, tum in particulari, ex universa hac visibili natura, ex Vulcano ipso, apertum factum & reclusum vidi, & quod vidimus testamur, & id ipsum vobis offerimus oculati testes, non ex auditu & relatu aliorum, quicquid mirum est & rarum, quod quidem multum est & id ipsum tale fatebuntur Zoili mei, his in cartis exposui sed quod tantum experientia ipsa certum, & verum iudicavi & ratione ipsa tale esse decrevi, publici Iuris facere iam diu in votis habui, magno Chymicorum ferè omnium desiderio: ut ex literis ad me missis, ex omnibus ferè Regnis Europæis satis claret, quas quidem literas, hic ante apposui, ut videant Zoili mei opus hoc iamdiu expectatum esse, & antequam enatum esset expostulatum fuisse & perinde aliquid magni, & rari in eo esse reconditum existimasse quamplurimos, qui ne defrauden-

tur, per viginti annos ferè continuos animo meo pervolutum opus tandem in lucem publicam prodiit Panchymici nomine & titulo insignitum, ut ex ipso titulo iudicent omnes, quot & quanta sint quæ in opere coercentur à primo siquidem cælorum mobili, ad centrum usq; terræ, res omnes, quæ inibi clauduntur, tractamus, ut hinc colligant sanæ mentis homines, quid Chymia poßit, in rebus omnibus disquirendis: non enim in metallis solis notis faciendis ius habet, at etiam in rebus aliis omnibus pernoscendis summum habet imperium. Crepent iam zoili Chymicorum, quantum velint. Vorabit ipsos ipsorummet internus livor, quum Chymiã Philosophiæ margaritam, radiis veritatis undique illustratam spectabunt, & omnes electæ mentis viros, eius amore exardescere conspicient, cùm tamen antea, ignotam Chymiam vilipenderent. Ridebunt ipsi nunc nî fallor, ipsosmet, quòd ignotum oderint, vacante enim odii, & risus notitiâ, undenam odii & risus iustitia defendetur.

Præcipuus mentis meæ Scopus, & totius operis huius cardo, hic fuit, ut percipiant viri docti & sanæ mentis, Alchymiæ pondus & momentum in naturis rerum pernoscendis, sine enim Alchymia, vana est, & inutilis quæ habetur rerum notio, & hoc quidem non paradoxum est, sed verum & certum ipsius Eudoxum, ut perlecto hoc opere, cuilibet fiet manifestum: date, quæso paululum otii, & temporis huic lectioni & vos non pigebit nî fallor, temporis aliquid impendisse, cũ & hinc vera & naturæ legitima clavis notißima vobis fiet. & perinde thesaurus ingens & ferè infinitus apertus & notus. Sic me verum fabrum, & magnum Tubalca in ubique terrarum prædicabitis, nec ridebitis Alchymiam, quæ tanta, neceßaria vitæ humanæ commoda pandit.

Habetis iam omnes amici mei, quotquot estis, id omne quod à me iamdiu per literas plures expostulatis, omnes quæstiones solutas, omnia Ænygmata explicata, omnes Logogryphos Chymicos, omnes metaphoras, omnia tandem intricata Chymica obscuritate, habetis non modo explicata & soluta, sed plus quam manifesta & clara, ita ut cuique sciolo pateat ars Chymica, Ita imò & furore excandescent in me omnes familiares amici mei, præsertim, Dominus de Favier in supremo Sabaudiorum Senatu Cameriaco amplißimus præses, qui omni scientiarum genere illustris ac nobilis hanc,

lis, hanc Chymicam artem peramat, & ſummo ſtudio inſectatur, non tamen vulgarem & trivialem fieri, obviamque eſſe omnibus vellet, cum multi ea abuti poßint: ſciat quidem vir ille illuſtris, omnia quidem illi facillima eße, & trivialia omnia hæc, quæ in opere continentur, abſtruſa verò, & valde intricata Chymiæ tyrunculis, imo fortaſſe ipſius artis Sciolis & naſutulis. Quocirca ne excandeſcat quæſo in me Vir ſummus, clarè quidem admodum illi ſcripſi, cum & ſi Ænygmatice ſcripſiſſem, manifeſtum & clarum ſemper illi fuiſſet, at his qui multum ab ipſo differunt & qui ſole ſuo carent, lux hæc quæ illi meridionalis eſt, illis mox opaca & tenebris cymmeriis obvoluta apparebit. Vale ergo vir ſumme & cætera quæ ſuperſunt Panchymico perficiendo expecta. Valete etiam & ſalvete omnes, qui Panchymicum hoc opus iamdiu efflagitaſtis, & ſi quid eſt, quod demorſos non ſapiat ungues neque pulpitum ſapiat, nec reſpondeat deſiderio veſtro, & expectationi id negotiis variis & occupationibus, in curandis ægrotis ferè infinitis condonate: pluribus enim intentus minor eſt ad ſingula ſenſus: eſt tamen id omne, quod ad perfectionem Chymicam obtinendam ſufficit, quod quidem gratißimum vobis eße meretur.

PANCHYMICI SEU ANATOMIÆ TOTIVS VNIVERSI.

PETRI JOANNIS FABRI CASTRINO-vidarensis Doctoris Medici Monspeliensis.

Præfatio ad Lectorem benevolum.

LAbyrinthos, errores inextricabiles; ne tenebras Philoſophorum antiquorum auſus ſum (benevole Lector) luce Chymica detecta fugare, perviaſq; facere, id tibi fortaſſe videbitur temerariũ opus, diceſq; mihi, feriunt altos fulmina mõtes, at feriendo, pereunt ipſa: Eorum dogmata, omnium ferè Orthodoxorum authorum applauſu excipiuntur: Tuque Chymicorum tyruncule, quod in amicis omnium inculcatum eſt alteque menti incuneatum, vis jam igne tuo Chymico, in fumum convertere, & aquis tuis eluere, oleum & operam perdis: quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem teſta diu, conſurget in te turba Academicorum & peripatheticorum omnium & multitudine ſua, te obruet aut tanquam firmiſſima rupes, tuos irridebit fluctus, colligetque tuorum fragmenta conatum, ebullientis animi tui tempeſtate tranſacta. Specta parum (Amice Lector) non judicandum eſt niſi

nisi tota lege perlecta, Peripatheticus es adhuc, & deambulatorius in cognitione naturæ. Peripathetici cùm essent Peripathetici & deambulatorii omnes, non erant stantes ac sedentes in cathedra naturæ, nec eius nucleum ac medullam viderunt unquam, ut sequentibus fiet clarius, magnalia hæc, quæ Dei sunt, omnibus non innotuerunt infidelibus præsertim, paganis & Ethnicis, qui Deum negarunt, naturæque tantùm umbram habuerunt eamque æternam fecerunt: Aliamque Divinitatem non admiserunt, præter illam quam viderunt in rebus omnibus naturæ potestatem: hi, inquam indigni sunt naturam cognoscere, cùm eius causam ignorent: ignota enim causâ, ipsius effectus indicat noctem & tenebras: Omne enim lumen, & bonum à patre luminum est, ac descendit. Ipsi patrem illum, & fontem verum luminis omnis non noverunt, justum etiam & æquum est, luminis & scientiæ veræ aquas & scaturigines eos ipsos etiam latere.

Qua enim ratione fieri potuit antiquos hos Philosophos, Ethnicos & paganos lumen naturæ habuisse cognitum & manifestum, lumine verò & à quo solo dependet lumen omne, destitutos & orbatos. Natura siquidem non lumen est, sed corpus valde tenebrosum & obscurum in centro sui ipsius lumen continens, quod aperiri non potest nec manifestari, nisi corpore dempto: viæ autem hæ, à summo sunt creatore, qui ex nihilo corpus naturæ fecit, illique scintillam suæ Divinitatis indidit, & sibi soli reservavit detegendam cui vellet: ipsi autem qui nunquam Deum cognoverunt quo modo particulam sui ipsius notam habere potuerunt.

Id omne manifestum & liquidum fiet argumentis quamplurimis, ratione & experientia comprobatis: Animi vestri ac judicii paulo suspendite lancem, donec opus totum perlegeritis tunc liberam vestram date sententiam. Non enim procul dubio, temeritatis aut inscitiæ in me cudetur faba. At sæculorum

præteritorum accuſabitur nimia crudelitas, & incuria doctorum qui non intimum naturæ & centrum inveſtigarunt, at cortici eius contemplandæ adhæſerunt. Et maioribus ſuis crediderunt, opinionique eorum tantum dederunt, quantum & maius quam credi poteſt. Natura autem quid vere fuit, per experientiam ipſam cognoſcere neglexerunt opinionem maiorum ſuorum hac in parte ſequuti absque ulla opinionis huius fundamenti disquiſitione: quod tamen contra leges inveſtigandi veri, niſi in veneris & in inventione opinioni & authoritati non ſuperſedendum: ſed rei tantum naturæ incubandum.

Quærendi defatigatio turpis eſt, cùm id quod quæritur ſit pulcherrimum; Qualis autem quærendi defatigatio turpior eſſe poteſt, quàm opinioni ſuperſedere. nihil ſegnius & ignavius eſt, in disquirendis naturæ arcanis, quam ſophismatibus & variis argumentationum meandris naturæ purum involvere. Hac cortice duriſſima tegitur, quam mentis noſtræ acies penetrare non poteſt, niſi vulcanicis utatur artibus, ut verum illud naturæ purum in quo lumen ſplendet in lucem & conſpectum omnium produci queat. Tunc temporis quod videmus, cernimus & palpamus, credere poſſumus. Et ad veræ ſcientiæ normam & regulam erigere. Tunc aliquid veri ſonat, commune Philoſophorum axioma. Nihil eſt intellectu, quin prius fuerit in ſenſu.

Ad opera ergo Chymica confugiendum erit & ad vulcani officinam, ut ſcientiam veram de rebus naturalibus inſtituere valeamus. Ignis enim verus eſt magiſter ac Doctor unicus qui nos docet occulta naturæ, ipſe ſolus naturæ corticem comburit intacto naturæ centro, in quo lux eiusdem quieſcit, unde non immeritò finxerunt Poetæ antiqui Vulcanum, è Iovis cerebro Minervam eduxiſſe: Minerva eſt rerum ſcientia,

quæ in

quæ in occulto rerum, tanquam in Jovis cerebro latet, & nisi ope ac industria Vulcani educatur, in occulto semper persistit ac intra Jovis cerebrum requiescit. Alchymia ergo ultimum locum obtinet in reserandis naturæ arcanis, cùm Vulcania sit & nihil absque Vulcano operetur: Oculis & sensibus aliis nostris rerum naturalium partes omnes subjicit ac perinde scientiarum omnium, ac artium magistra censeri meretur, & luminis naturæ indagatrix acutissima.

Naturæ siquidem lumen, quod semper in centro rerum omnium latitat, ut res omnes conservet, nutriat, & foveat, est fundamentum & basis naturalis scientiæ, illo noto, tota natura patet, illo ignoto aut obtenebrato, tota natura latet, aut saltem obtenebratur nubibus adeo obscuris & caligine densis, ut vere non videatur, sed tenebris vere cymmeriis occultetur. Quocirca necessum est ut face accensa discutiamus umbras ac tenebras, quibus lumen naturæ seu vera rerum scientia obtegitur: Corpora autem rerum sunt umbræ ac tenebræ, quibus lumen naturæ obumbratur, & nisi corpora hæc dura & crassa attenuentur, ut lumen istud, quod in centro sui occultum est, luceat & clareat fieri non potest, quin semper in tenebris, & in nocte opaca maneamus, & nec Solem Orientem tandem aliquando videamus.

Itaque si Solis illius occulti lumine frui cupiamus, disrumpere nubes opacas, quæ illum occultant necesse est, cùm autem nubes illæ sint corpora, Alchymia opus est, qua corpora attenuantur, adeo ut radii illius Solis, & luminis quod nobis totam naturam ostendit & commonstrat irradient & fulgeant: Totum hoc opus internum istum naturæ Solem, Chymiæ alumnis clare admodum demonstrat, & viam quam tenere debeant ad attenuenda corpora crassa & opaca, ut lux illa appareat verissime indicat, & est verus Chymicorum Mercurius in

 bivio

bivio poſitus, qui digito ſuo demonſtrat quale ſit inſequendum iter, ut ad verum naturæ centrum perveniamus, in quo Solo quieſcere debemus, quieſcentis & incorruptæ naturæ gaudio, & perenni fructu fruituri.

PROPUGNACULUM

ALCHYMIÆ.

ADVERSVS QVOSDAM MYSOCHYMICOS, PHILOSOPHOS UMBRATILES, NATURÆ HUMANÆ LARVAS, QUI SE PHILOSOPHOS PROFITERI AUDENT, DUM Chymiam ſtultè rident, nec tamen Brutorum genia tenent.

VBI AN SIT LAPIS PHILOSOPHORVM, qui ſit, & qua methodo, & via ipſum Lapidem habuerunt Antiqui clariſsime tractatur & authoritate, ratione & experientia probatur, adverſus myſochymicos illos, ut tandem reſipiſcant & veritatem noſcant.

SPIRITVS VBI VVLT SPIRAT, ET VBI SPIRAT omnia vivificat, & illuſtrat. Joan. 3. & 2. Corinth.

Authore PETRO JOANNE FABRO
Doctore Medico Monſpelienſi, ac Caſtrinovidarii Tectoſagum Cive.

PROPUGNACULUM ALCHYMIÆ.

PRÆFATIO AD LECTOREM BENEVOLUM.

ALCHYMISTAS, cùm multi Philosophastri inscitiæ imo stultitiæ accusare soleant, cumque male audiatur ipsum nomen Alchymiæ apud ipsos, continere me non potui imò ut verum fatear, tantæ Calumniæ resistere nō possum, quin animus meus totus irrumpat in ipsos, & impetum faciat, ut stylo meo rudi, ac pungenti calamo ipsos stimulē, imò lancinem cùm se solos archysophos, archyatros, & verè doctos existimēt, cùm verè tamen sapientiæ, Medicinæ & Scientiæ limen, nō adhuc tantùm salutarint. Tantum superbiæ ab ipsamet vera ignorantia in altum evehi, pati non potui, quin tenebras has verè Cymmerias, ex animis horū Philosophastrorum, sole meridiano, ad Septemtrionem usque discuterem, hoc est, mysochymicos: ipsos pudore tanto confunderem ut ne inter sciolos & abecedarios quidem caput extollere queant: cum Alchymiam Philosophiæ veram margaritam, & unionem, inscitiæ imò stultitiæ accusare audeant, & Lapidem Philosophorum seu Elixir Arabicum, metalla imperfecta in verum aurum transmutans, stultè & temerè irrideant, & nullo pacto credant.

Veritatem ipsius Alchymiæ, præstantiam & nobilitatem adeò

eò claram &manifestam facere in votis est, ut nemo mortalium sit, quin eius amore capiatur imò rapiatur, Dentesque Mysochymicorum pugnis averruncet, quòd ausi fuerint tantam veritatem, præstantiam & nobilitatem lividis & impuris suis dentibus mordere.

In votis fuit, librum hunc Gallico Idiomate publici facere juris, ut viderent omnes Mysochymici qui inter Gallos degunt, quantum sit impudentiæ, ignaviæ, & inscitiæ apud ipsos, qui Chymiam vilipendunt. Vicit me tamen inter Chymicos, & scientiæ istius famosæ alumnos promerendi cupiditas, qui Italiam, Hispaniam, Germaniam, Poloniam, Angliam, & cæteros Europæ Regiones incolunt, Gallicum Idioma non capientes. qui omnes frustrati fuissent fructu & utilitate huiusce operis in Gallico idiomate conscriptum fuisset: Si qui sint tamen inter Gallos, qui Latinum hoc idioma non calleant: interpretari ipsum faciant; breve enim est opus, non multum temporis impendetur ad eius interpretationem: non potui tot numero Europæos, ab utilitate hac manifesta, excludere, & Gallis solis offerre.

Ne me quæso existiment (Lectores benevoli) superbiæ & arrogantiæ vitio infectum, quòd inscitiæ & superbiæ & impudentiæ alios insimulem: hoc in Mysochymicos tantùm factum est, qui Chymicam artem Philosophiæ firmam & verissimam columnam irridendo, & mordendo contemnunt: imò ex Scientiarum numero excludere tentant: Hos solos peto, & in ipsos irrumpo hos superbos, hos arrogantes, hos impudentes, fatuos & stultos existimo, qui nulla artis chymicæ cognitione ipsam vilipendunt, qui cæci de coloribus judicare capiunt.

Si quid aliud mihi superest, adhuc injuriæ, ad ipsos Lancinandos, & penitus Vellicandos, eo libenter uterer, non enim parcendum est calumniantibus, cùm ipsi non parcant, & vim

vi repellere liceat, & cum ſtultis & fatuis demonſtranda ſit, eorum ſtultitia, & fatuitas, ut tandem ſapientes, & prudentes fiant. Sic calumniæ & injuriæ non ſunt vitia & detractationes, ſed correctiones, quæ pium, & benevolum ſapiunt virum ut à vera veritatis via deflectentes, & penitus aberrantes in ipſam ſemitam veram reducantur.

Jam opus aggrediamur integrum & rationibus, authoritatibus & experientiis ipſos Myſochymicos à via veritatis aberrantes convincamus, ut tandem reſipiſcant & palinodiam cantent.

AN ALCHYMIA SIT VERA Scientia.

CAPVT. I.

SI vera Philosophia & cognitio rerum naturalium sit vera scientia, Alchymiam excludere non possumus è numero scientiarũ: cùm Alchymia sit vera Philosophia, & cognitio rerũ creatarum: Sunt nomina tantùm distincta Alchymia & Philosophia: at in rei veritate nullo pacto differant, nisi Alchymiam ad metalla tantũ determinare velimus: quod tamen fieri non potest: Res enim omnes aliæ creatæ æquè ut metalla subjicientur Alchymiæ, cùm in principia sua possint reduci, & principia sua depurari, ut in quintam essentiam possint terminari, quod solius est Alchymiæ: ergo Alchymia erit vera Philosophia, cùm sit rerum omniũ cognitio p causas & per principia rerum omniũ, quæ soli Alchymiæ: objiciuntur cognoscenda: hæ autem causæ & principia rerum, verè cognoscuntur per Alchymiã cum igne suo, & operibus suis res omnes reducãtur in materiam primam seu ĩn sua principia, ex quib' ortum habuerunt; quæ enim sunt ultima in resolutione, sunt prima in compositione ut notum est, & authoritate Aristotelis, & Physicorum omnium, & ipsa experientiâ: Dum enim mixta naturalia ex elementis, in elementa resoluta cõspicimus, asserere possumus elemẽta illa, hæc ultima, quæ in resolutione reperiũtur, prima fuisse in cõpositione eorumdem; dum autem hæc fiunt, dum principia rerum & elementa oculis ipsis subjiciuntur, & manuum tactui, ab ipsa Alchymia? Quid meliori jure & titulo nomen scientiæ cognitionis sibi vẽdicare potest, quàm ipsamet Alchymia, quæ rerum omnium elementa, principia & causas, sensibus ipsis objicit palpandas & tractandas, & perinde optimè cognoscẽdas. Elemẽta autẽ & principia rerum sensibus ipsis palpanda traduntur ab ipsa Alchymia, dũ res omnes reducuntur in Salem, Sulphur, & Mercuriũ, quæ quidem principia rerum omnium sunt, cùm hæc ultima in resolutione rerũ reperiantur, & perinde prima fuisse in earumdem rerum compositione censendum est. Vnde qui cognoscit

Salem, Sulphur, & Mercuriũ cuiuscumq; rei, cognoscit penit⁹ essentiam illius rei & virtutẽ & proprietatem ipsius, cùm cognoscit id quod dat esse rei, & fontem proprietatum & virtutum. Sal autem, Sulphur & Mercurius sunt id quod rebus omnibus dat verũ esse corporale & formale, cum Sal sit corpus rerũ omnium, Sulphur sit calidum innatum, & Mercurius sit humidum innatum rerum omnium, & perinde hæc tria esse rerum omnium cõstitui t materiale & formale, & qui materiam & formam rerum omnium cognoscit, verè & fundamentaliter res omnes cognoscit. Vnde Alchymiam veram esse scientiam negare nõ possumus, cùm & principia rerum omnium cognoscat & cognoscenda suis discipulis objiciat,

Qui hisce argumentis fidem non adhibet, non est dignus, ut inter homines collocetur, sed asinorum numero & speciei ascribatur.

Præterea doctissimus Hermes, doctrina sua, & excellentia Trismegistus vocatus, eam veram verissimamque testatur: Et experientiâ, & oculis ipsis viderunt infiniti, Alchymiæ veritatem, ut testantur Historiæ antiquæ & recentes: Suidas imprimis asserit Diocletianum circa annum Christi 294. igni tradidisse omnes Alchymiæ artifices apud Ægyptios, cum omnibus voluminibus huiusce famosæ scientiæ, quod aurum & argentum verissimum ac legitimum & peroptimum facere docerent, & perinde Romano Imperio fortiter resisterent, ex his nemo mentis compos Alchymiam veram esse scientiam abnegare potest, vel rationes meras & puras authoritates & experientias, stultè & pertinaciter irridet & contemnit.

Quid prætendat Alchymia in rebus omnibus cognoscendis.

CAPVT. II.

Alchymia præstantiâ sua, & nobilitate finis sui, & scopi, alias omnes Scientias naturales antecellit: non enim intendit res simpliciter & cortice tenus cognoscere sed quid sint materialiter & formaliter, undenam virtutes & proprietates rerum scaturiant, & quâ virtute & industriâ intendi queant: Exempli gratia dum metallorum perquirit principia, & elementa, eaque videt esse Mercurii, sulphuris & Salis cuiusdam metallici formas & species esse, non ibi suam perquisitionem terminat, ac finit, sed ultra, unde ille Mercurius, illud Sulphur, & Sal ortum habuerunt perquirit, & non solùm elementa Mercurii, Sulphuris & salis metallici perquisitionem suam finiunt, sed ipsorum elementorum causas principia prima perquirendo, ad creatorem tandem horum omnium principiorum pervenit, ubi tanquam ad fontem in exhaustum, & terminum undiquaq; infinitum, & ad principium absque principio quiescit.

Et interim dum causas illas naturales & principia metallorum contemplatur, videt & ante oculos suos habet quid sit illud in rerum natura, quod metalla producit eaq; germinare faciat, quid eorum distinctionem & varietatem constituat. Quid perfectionem auri, & argenti, quid imperfectionem Plumbi, & reliquorum, quid volatilitatem Mercurii perficiat his omnibus ritè cognitis, inde facillimum arguere, an Alchymia metalla imperfecta perficere possit, eaq; perducere brevissimo tempore, ad auri perfectionem & argenti candorem, habita materia naturali, aurum & argentum perficiente in fodinis & visceribus terræ, eaque adhuc ad perfectiorem multò gradum arte Chymica conducta: ita ut si ea materia aurum & argentum perficiens in fodinis ipsius terræ, certam quantitatem materiæ auri & argenti perficiat: eadem materia arte Chymica ad multo perfectiorem gradú conducta, maiorem multò, & ferè infinitam quantitatem perficiet, secundum perfectionis suæ gradum: quod enim in uno gradu perficit id ipsum in maiori gradu, & excellentiori, maiora perficere censendum est.

Sic pariter vegetantium & animalium naturam indagando videt perfectissimè, quid sit in vegetantibus & animantibus, quid eorum vitam faciat, foveat & conservet, & quid eorum omnium actus vitales destruat, & minuat, unde vitæ & mortis causas videt manifestas, & quis vitæ & mortis remedia meliori jure & faciliori via pervestigare, & invenire poterit, quam qui ea verè cognoscit, & in ipsa natura videt, hoc solum sola pertendit Alchymia in cognoscendis naturæ rebus, & hoc solum utile, & dignum investigatu censet, cùm tantæ sit utilitatis, ut nemo eo carere possit: Eo utuntur solo creaturæ omnes, sed invisibili modo, quamvis viâ palpabili, nam alimenta omnia continent, spiritum lucis invisibilem, vitæ pabulum sanitatis causam, & actuum vitalium perfectionem, qui calidum innatum & humidum primigenium & siccum radicale in rebus omnibus constituit, & tria chymica nostra principia monstrat his omnibus, qui linceos habent oculos: Præterea continent adhuc alimenta omnia spiritum tenebrarum invisibilem, qui ex parte materiæ ortum habet, qui vitia principiorum & defectus constituit mortis fomitem, & morborum omnium originem parit. Si quis spiritum lucis cum pura & subtili elementorum natura, & substantia conjungere sciat, ita ut unum & idem sint homogeneum, purum, fixum & stans & in omni igne perseverans: vitæ thesaurum infinitum habebit, & spiritum tenebrarum tenebris opacæ materiæ incarceratum ita detinebit, ut morborum nullus locus habeatur.

Hic solus est Alchymiæ scopus & finis, & huic cedunt facili negotio aliarum

liarum scientiarum scopi & fines, & quantùm hic finis & scopus præcellit alios, tantum & Alchymia omnes alias præcellit scientias, & palmam fortiorem illi soli concedunt, quod clarum omnino fiet sequenti capite.

Quantùm præcellat Alchymia cæteras omnes scientias naturales.

CAP. III.

QVantùm natura generalis præcellit naturas particulares, tantùm & præcellit Alchymia cæteras omnes rerum particularium scientias: quantùm genus speciem, & species individuum antecellit, tantū & Alchymia reliquas omnes alias scientias superat ac vincit. Res omnes naturales quæ ab elementis & cœlo dependent, Alchymiæ subjiciuntur. Nullum est animalium, nullum vegetantium, nullum mineralium & metallorum, quin Alchymiæ leges subeat, nullumque elementorum est, nihil lucis & cœli, nihil tenebrarum, nihil vitæ, & mortis est, quin Alchymię ignibus accendatur, ut purum illius separetur ab impuro, purum conservetur, ut naturæ gaudium, & in quo solo illius quies, quam summoperè quærit & optat: impurum autem rejiciatur, tãquam quid illi inimicum, & naturæ juratus hostis.

Sic purum cœli & lucis, atque elementorum omnium animalium vegetantium & mineralium omnium quærit, eoque invento gaudet, quo solo, in rebus naturalibus, miranda & stupenda facit, quæ ignaris & stultis, qui hoc naturæ purum, non cognoscunt, pura miracula videntur aut magica arte spectra, dum oculis ipsorum subjiciuntur.

Hoc naturæ purum, naturæ centrum ipsius Dei verum speculum, actionum omnium naturalium verū & unicum fundamentum, sola inter scientias Alchymia novit, & eo solo, sola uti solet, & cū illud naturæ purum sit etiam naturę pulchrum, mobile, utile & cōmodū. Et si quid est in natura pulchritudinis, nobilitatis, & utilitatis, id omne ab illo solo puro, ortum habet: unde ratione illius puri, quo solo sola Alchymia uti solet, inter omnes scientias, jure merito etiam sola Alchymia scientias omnes naturales plurimum antecellit, & quantùm purum illud, reliquum naturæ superat & vincit, tantùm & Alchymia alias scientias antevertit, ratione illius puri, quod & Alchymiæ solum & unicum subjectū est, & ut sujectum nobilissimum est, & res omnes naturales nobilitate vincit. Sic & Alchymia alias omnes scientias nobilitate sua, & excellentia superabit: quod autem naturæ purum sit unicum & solum Alchymiæ subiectum sequenti capite demonstrabitetur.

Quòd

Quòd naturæ Purum ſit ſolius Alchymiæ ſubiectum.

CAP. IV.

CVm in primo capite huiusce operis Alchymiam aſſeruimus veram Philoſophiam eſſe,& naturæ univerſalis cognitionem, fieri non poteſt, quin purum naturæ ſit unicum ſolius Alchymiæ ſubiectum, cùm ſolius naturæ cognitio, ab ipſo ſolo naturæ puro dependeat; purum enim naturæ, naturam totam comprehendit, & capit: in ipſo enim ſolo,natura cœleſtis& elementaris verè uniuntur, & nihil aliud eſt naturæ purum, quàm illud in quo cœlum & elementa omnia verè & realiter unita & coniuncta in unum reperiuntur, & illud dicitur ab aliis occultæ PhiloſophiæProfeſſoribus, Semen: in quo ſolo tanquam in naturæ puro,natura cœleſtis & elemẽtaris verè coercentur, & ſic mundus eſt integer & perfectus ſed parvus imò parvulus mundus eſt, cum minima ſit, ſed puriſſima pars cuiuscumque naturæ compoſiti, in cuius ſolius cognitione, totius naturæ cognitio pendet.

Quôd ſi purum naturæ naturam totam capiat, & tota natura percipi nequeat, quin purum illud naturæ percipiatur: Inde neceſſe eſt,quod Alchymia purum illud naturæ habeat, pro ſubiecto ſuo adæquato: cùm Alchymia habeatur ab omnibus,notitia & cognitio totius naturæ,& ſit vera Philoſophia univerſalis; tota ergo & univerſalis natura cùm cognosci non poſſit,quin&purum naturæ cognoscatur, cum purum naturæ,totam capiat naturam, ſequitur inde purum iſtud naturæ, totam naturam capiens ſubjectum unicum eſſe, & verum & adæquatum totius Alchymiæ ſubjectum enim cuiuscumq;ſcientiæ,eſt id circa quod illa ſcientia terminatur, quodque ſummoperè quærit ut noscat, &in cuius cognitione & inquiſitione, tota occupatur, & ea ſola cognitione terminatur: atqui purum naturæ eſt id ſolum,quod quærit, ut ipſum noscat Alchymia, & in cuius cognitione & inquiſitione terminatur. Ergo inficias ire non poſſumus, purum naturæ, eſſe unicum & verum Alchymiæ ſubjectum. Hoc ipſum Hermes, Triſmegiſtus, Geber & Lullius,& omnes alii Alchymiæ Profeſſores & veri patres, in ſuis operibus firmiter aſſerunt his aut ſimilibus verbis: Purum cuiuscumq; mixti,quod eſt ſemen & elementum cuiuscumque naturæ, eſt noſtræ artis & ſcientiæ ſubiectum: Unde cùm illud purum in omnibus rebus reperiatur, aſſerunt etiam materiam & ſubiectum artis noſtræ, rebus in omnibus reperiri, & nihil ſine eo vivere poſſe: eo ergo ignoto, ſcientia noſtra penitus ignoratur; eo autem noto quicquid ex arte noſtra deſiderare poſſumus, facili viâ obtinebimus.

Hinc Philoſophorum antiquorum quamplurimi purum illud naturæ indagarunt & improbo labore invenerunt, illudq; in unoquoq; naturæ genere in animali putà vegetabili, & minerali perfectionis ſummum gradum conſtituere perſpexerunt: idq; non purũ naturæ vocarũt, ſed Lapidem eorum, & Elixir, & ſummam medicinam, de qua capitibus ſequentibus, toto hoc in opere diffusè admodùm tractabitur, ut craſſa illa ignorãtia, & ferè ſtultitia, ex animis quibusdã eliminetur, qui ſe tamen doctos exiſtimant, & Philoſophiam callere putant, cùm tamen in rei veritate, ut ipſimet fateri tandem conabuntur, ne corticem quidem & pallium Philoſophiæ agnoſcant, & perinde quanta ſit ipſorum ſtultitia & fatuitas, in ſequentibus capitulis huiusce operis, clariſſimè admodum demonſtrabimus, ne rideant amplius Alchymiæ Profeſſores, cum ipſimet ridendi ſint, & ex theatro ſapientiæ ſibilo maximo explodendi omnibus pateſieret: hinc factum eſt quòd multi Philoſophaſtri, docti toga tenus & pallio, Purũ illud naturæ ignorantes, actionum omnium fundamentum credere non potuerunt, eius miros ac ſtupendos effectus, & perinde irriſerũt, & perſecuti ſunt cachinnis, & ſibilis Alchymiam, & ejus Profeſſores miros illos effectus proclamantes.

Vt autem hæc non fiant amplius, & tandem quieſcat riſus ſtultorum in ſapientes, naturæ iſtud purum demonſtrare in votis eſt, ut eo noto, & patefacto, reſipiſcant ſtulti, & fatui, omnes qui non credunt hæc naturæ miracula: quamvis ipſiſmet oculis quotidie objiciantur, undè verè cæci & plusquam talpæ videntur, cùm non videant quod oculis omnium palam eſt.

Purum ergo naturæ in penetralibus cuiuscumque mixti quiescit, & eſt ſcintilla lucis creatæ, & ſpiritus eius, materiæ elementorum omnium puriſſimæ incarceratus & incluſus, ut materiam illam elemẽtorum actuet & informet: nam ſcintilla illa lucis creatæ, & ſpiritus eius, eſt veriſſima forma, materiæ elementaris, & perinde vera ſubſtantia, cum ſit forma quam antiqui Philoſophi, infinitis fere nominibus nominarunt, ut eius notitiam occultarent: Sulphur enim naturæ eam dixerũt, igneum vigorem, ſpiritum mundi, mẽtem, animam, terreſtrem, dæmonem, vel terreſtrem Deum, poteſtatem & δύναμιν, innatam Mimã, Calidum

Quid & Quale ſit naturæ Purum, naturam totam coërcens.

CAP. V.

QVid & quale ſit naturæ purum in genere, tanto velamine obſcurarunt Antiqui Sophi, qui ipſum noverunt, quanto maiori potuerunt, ne notum omnibus fieret, & ſic natura ſemper velata maneret, & obſcuris umbris obtegeretur; ne o-

dum innatum, humidum primigenium, mediam naturam, florem animæ, Salem innatum & radicalem, auream vim animæ, mẽtis vigorem in elementis. In æthere, Jovem, in aëre Junonem, in aqua Neptunum, & in terra Plutonem, & sic variis nominibus, hanc unicam solam rem obscurarunt, & sic occultarunt, ne nota fieret omnibus: Quæ tamen nihil aliud est, quàm tenuissima illa, & subtilissima naturæ creatæ pars, quæ ex lumine puro creato, tãquam forma, seu formalis substantia, & substantia elementorum purissima, tanquam materia constat, ita ut ratione illius luminis, est quasi spiritus, & ratione materiæ elementaris est quasi corpus, unde dicunt Philosophi medium esse, quod est quasi non corpus, sed quasi jam anima, sive quasi non anima, & quasi jam corpus, coniungens duo extrema, animam & corpus in rebus omnibus naturalibus, ita ut sit corpus spirituale, & spirit⁹ corporalis, omnia permeans & vivificans, ita ut in ipso solo contradictoria vera reperiantur, ut ex definitione sua, quilibet colligere potest. Tantam virtutem & vigorem habet hic spiritus, ut nihil fiat in rerum natura, nisi virtute & efficacia illius, & quo maior est qualitas illius in rebus naturalibus, eo maior est in ipsis virtus & robur, adeò ut ad miraculum deveniat eius robur & virtus, cùm eius substantia sit adeo spiritualis virtutis, ut minima quantitas eius totum ferè mundum agitare possit: hinc ex eo spiritu naturali mira fecerunt antiqui Philosophi in animalibus, in vegetantibus & in metallicis corporibus. cuius solius ope, & industriâ, metalla omnia, sive perfecta, & imperfecta, in primum suum semen, ex quo ortum habuerunt, redegerunt, & hanc materiam, arte sua in tantam redegerunt subtilitatem, & agendi virtutem, ut transmutationem metallicam imperfectorum metallorum, in perfectissima metalla fecerint: Et sic ex eo spiritu Lapidem suum & Elixir Arabicum composuerunt, de quo cùm agendum erit, ut Mysochymicos nostros verè confundamus, & eorum ignorantiam manifestam faciamus, quod veritatem hanc rideant & stultè non credant.

Quod lapis Philosophorum sit in rerum naturâ, & vere existat.

CAP. VI.

QVi linceos habent oculos, & acuto sunt ingenio præditi, ex capitulis antecedentibus satis fusè, veritatem huiusce capituli manifestam & clarissimam vident; nihilominus tamen cum Mysochymici nostri sint apertè devincendi, probatio eius nobis est aggredienda, & claris verbis manifestanda.

Purũ naturæ quod capitulis præcedentibus notum & manifestum fecimus, ex illius definitione, cùm

ſit cauſa vera, & unica perfectionis in rebus omnibus animantibus, vegetantibus putà & metallicis, inficias ire non poſſumus, quin in rebus metallicis ſit Lapis Philoſophorum: cum Lapis Philoſophorum nihil aliud ſit, quàm purum naturæ metallicæ, in ſupremo gradu digeſtum & percoctum, in quo perfectio metallica ſupremo in gradu collocatur.

Hoc autem purum naturæ metallicæ, exiſtere in rerum natura, quis adeò mentis inops non fatebitur, cum & metalla videat, aurum & argentum conſpiciat, & manibus pertractet? hæc enim metalla natura non perficit ſine perficiente ac producente, quod & nos ſemen metallicum & purum naturæ metallicæ dicimus, & veriſſimum eſt, cum purum illud naturæ metallicæ ſit verum ſemen metallicum, & immediatum principium, ex quo metalla fiunt & producuntur; eſt enim illud ſolum metallicarum actionum fundamentũ & ſcaturigo, unde metalla habent produci ex illo ſolo, cùm ex illo ſolo vis illa producendi ſcaturiat, ut ex definitione ſua ſuperius allata ſufficienter patet. Si ergo purum illud naturæ metallicæ, ſeu ſemen metallicum & principium exiſtat in rerum natura, & Lapidem etiã Philoſophorũ exiſtere fatendum erit, cũ & Lapis Philoſophorũ nihil aliud ſit, quam purum illud naturæ metallicę ſeu ſemẽ, & principium metallicum, ex quo metalla ortum & ſcaturiginem habent. Lapidem autem Philoſophorum, purum illud eſſe metallicum, ſeu ſemen, & principium naturæ metallicæ, nemo ibit inficias, cum ſciat Lapidem Philoſophorum illud eſſe quod in ſupremo gradu digeſtum & percoctum ab arte chymica habetur, virtutem transmutandi habens, metalla imperfecta in verum aurum & argentum, & ſic imperfectiones omnes metallicas percurans & perſanans: Illud autem nihil aliud eſſe poteſt, quam purum naturæ metallicæ, ſeu metallicum principium, ex ſententiâ ipſiusmet Ariſtotelis, qui quarto Meteororum aſſerit metalla transmutari non poſſe niſi prius, inquit, reducantur in materiam primam, ex quâ immediate facta ſunt, hoc eſt niſi in metallicum principium ſolvantur, metallicum ergo illud principium ſeu purũ naturæ metallicæ, erit illud in quo ſolvi habet aurum & argentum ut inde ex ſententia Ariſtotelis metalla inter ſe transmutari queant. Ergo etiam illud erit Lapis Philoſophorũ, cum Lapis Philoſophorum nihil aliud ſit, quam illud quod metalla inter ſe transmutat. Fatendum ergo Myſochymicis eſt Lapidẽ Philoſophorum in rerum natura veriſſimè exiſtere, qui præſentiâ ſua & nobilitate, radiisque ſuæ virtutis fatuos Myſochymicos noſtros cõfundit, adeò ut in ipſiſmet reperiatur, qui adeo cæci ſunt ut ipſum quod in ipſis eſt, & quod in ipſis manet, & vivit in ipſis, non videant neque cognoſcãt, & tamen Philosophi ſummi haberi vo-

volunt; cùm tamen se ipsis planè ignorent, ut autem magis ac magis confundantur & veritatem ipsam agnoscant, Lapidem Philosophorũ adhuc clarius, & dilucidius demonstrabimus.

Quod naturæ purum in genere metallico, sit antiquorum Lapis Philosophorum.

CAP. VII.

PUrum naturæ, est omnium actionum naturalium fundamẽtum, basis, & columna firmissima, supra quam natura ipsa fundat & firmat, quicquid agere ipsa potest, in metallico genere ut videmus ipsamet experientia, metalla quædam perficit, & ad aurum & argentum conducit, ultra tamen tendere non potest: Ergo in genere metallico datur aliquid, cuius ope, & beneficio, ipsa natura, metalla perficit: Illud autem debet esse purum naturę metallicæ, cum illud sit fundamentum & basis omnium actionum naturæ metallicæ.

Metalla siquidem natura ipsa generare nequit eaque perficere, quin actionibus suis & facultatibus id peragat, & id ipsum reperiri debet in ipsa natura metallicâ: Quid autem magis in natura metallica actiones & facultates naturæ metallicæ, ex se ipso depromere potest, quàm ipsum naturæ metallicæ purum? Impurum enim & fœtulentum eiusdem naturæ, cùm sit expers actionis omnis, actiones illas producendi & perficiendi metalla, ex se ipso depromere non potest; est enim expers actionis, cùm habeat rationem materiæ, quæ semper passiva est, & nullo pacto activa, cum actio à forma dependeat, quæ semper purior pars est totius mixti, materia autem crassior & impurior: Purum ergo naturæ metallicæ est id solum quod agit in natura metallicâ: ergo id ipsum est quod producit, & perficit metalla: ergo etiam erit Lapis Philosophorum in genere metallico, cum Lapis Philosophorum sit ex sententiâ Chymicorum omnium, id quod perficit metalla perfecta, in verum aurum & argentum.

Si ergo in naturâ metallicâ, natura ipsa purum naturæ metallicæ assumat in visceribus terræ, ad perficienda & producenda metalla perfecta, Alchymia similiter quæ naturam sequi & imitari habet, purum illud naturæ metallicæ assumere debet, illudque summoperè digerere & coquere debet, ut tandem ex illo arte sua & industria, Lapidem suum perficiat, qui quidem neque formaliter, neque materialiter distingui potest ab ipso naturæ metallicæ puro, seu semine & principio metallico, quod quidem cùm sit substantia illa, quam natura accipit, ad argentum & aurum conficiendum, cum ipsa sola substantia reperiatur, id solum quod perficere potest metalla: inde etiam clarissimum erit, purum illud naturæ metallicæ esse substan-

tiam, ex qua Lapis antiquorum fieri debet, cum in sola substantia, virtus, & facultas metalla perficiendi reperiatur, & naturaliter sit illi indita.

Vnde concludere possumus purum naturæ metallicæ, esse Lapidem antiquorum Philosophorum: quod omnes Alchymiæ Partes sua authoritate confirmant, asserentes Sulphur eorum quod est naturæ metallicæ purissimum album vel rubeum, esse solum id quod Philosophi accipere possunt, ut inde fiat aurum & argentum.

Experientia autem id ipsum etiam confirmat, quod in vegetabilibus omnibus, flores sint illud, ex quo solo, tanquam naturæ vegetantium purissimo, fiunt vegetantium fructus & propagatio eorum.

In animantibus item datur semẽ, quod est purissimum animantium, ex quo solo animantia progignuntur & multiplicantur ad invicem: Quid ni etiam in metallicâ naturâ dabitur purum aliquid, ut in reliquis duobus naturæ generibus, ex quo & in quo fient omnes naturæ metallicæ, productiones & multiplicationes.

Qui hisce demonstrationibus fidem & authoritatem adhibere non potest certissimè ad populum auritum relegari meretur, non enim societati & consilio hominum aggregari potest, qui rationes meras & claras, ut authoritates ac experientias comprehendere non potest.

Purum naturæ metallicæ quid & quale sit, & quo nomine vulgari insigniatur & qua veste induatur.

CAP. VIII.

Purum naturæ universalis, definivimus capite quinto & ipsum asseruimus esse scintillam lucis creatæ, purissimis elementorum omnium substantiis permixtam & unitam, unione tali, ut unum homogeneum constituant; spiritum mundi & naturæ, cõmuniter à philosophis antiquis nominatum, vaporibus & exhalationibus naturalibus, quæ ex visceribus terræ sursum elevantur, interclusum & incarceratum.

Ex cuius definitione. Purum jam naturæ metallicæ colligere possumus: est enim etiam eadem scintilla lucis creatæ purissimè elementorum substantiis permixta, & unita, permixtione tali ut unum homogeneũ constituat ad metallicam naturã determinatum & definitum: Definitur autem ac determinatur, dùm advenit substantiis metallicis, & eorum seminibus, ac principiis metallicis, cum quibus solis determinatur ad naturam metallicam: Antequã autem adveniat seminibus & principiis metallicis, æquè ex eo fieri potest, lapis, herba, aut animal, ęque ac metallum. Dum autẽ determinatũ est metallico principio, nihil aliud fieri potest ex eo, quam metallum: Est enim

nim generalis & universalis naturæ spiritus, indifferens ad omnia mixta: est enim veluti pabulum, & alimentum cuiuscumq; seminis particularis, ibiq; solum determinatur ad particulare mixtum, cuius fit alimentũ: Spiritus autem iste generalis fit ex luce & elementis, & ex his solum nutritur & fovetur: Particularis autem cuiuscumq; rei spiritus, ex hoc generali spiritu nutritur & conservatur, ac cõstituitur ex ipso & materiâ purissimâ particulari cuiuscũque mixti: ita ut particularis spiritus naturæ metallicæ, fiat & componatur ex spiritu generali, & naturâ particulari metallicâ, quæ sulphuris non urentis imitatur naturã: hæc natura sulphurea non urẽs, metallica, impręgnatur spiritu generali, qui universa occupat elementa ad nutritionem & conservationem rerum omnium: hæc ergo terra sulphurea imprægnata spiritu generali, fit particularis materia & particulare semẽ & principium metallicum, ex quo immediatè metalla ortum habent. Si terra illa sulphurea sit pura & alba, ex ea immediatè fiat argentum necesse est, cum illo spiritu generali puro: Si vero eadem terra pura sit rubea, fit autem rubea, sola coctione & digestione forti, in terræ concavis antris, fit ex ea immediatè aurum: Vnde perspiciunt qui linceos habent oculos, sulphur illud perfectè digestum & coctum, seu terram illam sulphuream puram, albam, vel rubeam, quæ cum spiritu generali constituit immediatum semen & principium auri & argenti, haberi non posse nisi ex auro vel argẽto, sed cum eodem spiritu, qui copia sua dissolvit aurum & argentũ in principia sua, seu terram illam sulphureã albam & rubeam & spiritum suum. Terra autẽ hæc sulphurea originem habet ex materia elementorũ pura, cui terræ virt⁹ & energia cæteris pręcellit elementis, quam quidem terrã spiritus generalis naturę impraegnat & coquit vi lucis suæ, & ignei vigoris virtute, & coquendo ac digerendo perficit, separando inter coquendum, ꝙ naturæ suæ est heterogeneum, quod solum impurum est, & separato illo impuro, reliquum quod remanet purum, coquit ac digerit, in sulphur non urens album & rubeũ ex quibus digestione pura & sola, fit aurum vel argentũ: Primò sulphur non adurens, album, fit ex terrâ illa pura alba, cui insunt reliqua omnia elementa, sed terra præcellit, & spiritu generali, qui eam materiam coquit & digerit continuè & leviter in sulphur album non adurens, & determinatur hæc materia ad metallicam materiam influxu particulari Solis & Lunæ, unde etiam ab Alchymiæ Patribus dicitur hæc natura, Sol, vel Luna, Sulphur rubeum dicitur Sol, Sulphur vero album dicitur Luna. In principio tamen creationis, à Deo solo factæ sunt rerum determinationes sola divisione & separatione materiæ rerum primæ.

Dum enim Deus creator omniũ in

prin-

principio creationis divisit materiam illam naturæ primam, divisione illa sola, fecit particularia & individua specierum: Vnde hæc individua singula magneticam seu attrahentem virtutem habent, trahendi ad se, id ex quo facta sunt, ut conserventur & multiplicentur in suo esse, Sic singula juxta attrahunt spiritum illum generalem materiæ primæ, tanquam alimentum, pabulum sui ipsius, ut eo conserventur: nihil enim est materia prima, quam elementorum omnium natura confusa, spiritu illo lucis creatæ informata & actuata. Et quia spiritus ille lucis in materia rerum prima, est multiplicationis & generationis principium, sic omnibus individuis quæ ex materiâ prima separata sunt, virtute & potentia Dei, communicatur illa virtus multiplicationis & generationis, virtute illius spiritus qui in materia prima est generationis & multiplicationis principium: Sic multiplicantur & producuntur individuà cuncta naturæ, spiritu generali individuato, & determinato, in eorum centro.

Sic metalla in visceribus terræ, in eorum fodinis & antris, attrahunt spiritũ illum generalem & sibi particularem faciunt, & ad sui generationem & multiplicationem determinant, & sic spiritus hic in cordibus eorum, est eorum vita, quo si priventur dicuntur mortua metallorum cadavera. Quandiu verò foventur tali spiritu, viva sunt, & generationis & multiplicationis virtute prædita.

Hic animadvertendum est, spiritu generali materiam metallorum fieri vivam, & generationis & multiplicationis capacem, & in materia metallica individuari, & determinari ad metalla, ut videant qui Alchymiæ alumnos fieri cupiunt, quantæ sit necessitatis ad Alchymiam faciendam, cognitio spiritus generalis, absque enim ipso, nihil fieri potest in Chymia: nec spiritus particularis metallicus haberi potest, absque generali: generalis ergo est necessariò habendus, ut particularem metallicum spiritum habere valeamus.

Qua veste ergo induatur & quali corpore claudatur copiosa spiritus generalis jam nobis est demõstrandum. Spiritus ergo generalis, cùm sit spiritus lucis creatæ, tenuissimæ & purissimæ elementorum omnium substantiæ incarceratus, nullo pacto dubitandum est, quin calore suo innato, (qui lucem assiduè concomitatur) ex materia elementorum sibi faciat corpus quoddã, quo se Philosophis ostendat & visibilem faciat, nam in sua tenuitate & subtilitate verè invisibilis est, nihilominus tamen corpus Purum induit: Quale autem sit hoc corpus Philosophis est excogitandum, quid & quale corpus produci potest, quod ubique terrarum & ubique locorum reperiatur, quod frigidum & humidum sit manifesto: occulto verò sit calidum & siccum, quod sit igneum & aereum

in oc-

in occulto: in manifesto vero sit terreum & aqueum, & nominatur nomine communi & vulgari, mercurius seu argentum vivum, quod mercurii planetæ virtutes imitetur, cũ bonis bonitatem sequatur, cum malis pervertatur, in eo solo est, quicquid quærunt Sapientes, & ex quo solo haberi potest, quicquid Alchymia peroptat. Nominatur etiam infinitis aliis nominibus, ne vulgus ipsum agnoscat, & decipiatur tantis & tot vocabulis diversis ac variis, varias res & differentes indicantib⁹: nolunt enim Sapientes margaritas has porcis offerre, & asinis præbere lactucas, cùm his sufficiant cardui: Vnde inter Chymicos dicitur Acetum acerrimum, Lac virginis, Sal metallorum Sal naturæ. Aqua non madefaciens manus, Aqua maris metallici, Aqua vitæ, sine qua nemo mortalium vivere potest, & sine qua nihil generatur & producitur in toto terrarum orbe: hisce nominibus & aliis infinitis, Mysochymicos nostros irriserunt, & escam propriam auream, quam avidissimè exoptant, illis surripuerunt, & doctis & sapientibus patefecerunt: ut capite sequenti fiet clarius.

Quod nominum multitudine & varietate chymicum arcanum obscuratum sit stultis, sapientibus vero demonstratum.

CAP. IX.

ARcanum chymicum, cum in unâ sola re consistat, si res illa sola & unica, variis & multiplicibus nominibus? insigniatur, quis unicam dicet & existimabit nomina siquidem varia sunt indita rebus ad substantiam earum variam & distinctam demonstrandam: Res autem chymica sola, & unica, ac homogenea, in substantia, cum infinitis ferè nominibus variis ac distinctis insigniatur, quis unam rem & solam, & homogeneam prædicabit? varia enim illa nomina, varias substantias, variasq; substantiarum proprietates indicant, & demonstrant: Et tamen Chymici Philosophi volunt, unam & eandem homogeneam demonstrare substantiam: Non secus ac Persona aliqua, quæ in theatro Comicorum, nunc Regem, nunc Militem, nunc Servum, nunc Fœminam, nunc Amasium repræsentat, variis solùm commutatis versibus: Persona tamen unica est, & eadem: Sic res nostra chymica, varia sortitur nomina & ea induit tanquam persona comica, varias induit vestes, ut personas distinctas repræsentet. Pariter Persona chymica nostra varias induit vestes, seu nomina, ut varias & distinctas in Theatro chymico, exerceat personas: hoc Prudentibus indicat infinitam virtutem & proprietatem, eamq; variam, ac distinctam, ac contrariam eiusdem rei. Quæ quidem proprietates variæ & distinctæ & inter se contrariæ non possunt meliori titulo & viâ demonstrari, quàm nominibus diversis, contrarias substantias significanti-

bus: exempli gratia, si res nostra chymica habeat virtutes & proprietates auri & argenti, plumbi, stanni, ferri, cupri & mercurii, quis eas virtutes & proprietates illi competere, meliori signaculo, indicare poterit, quàm auri nomine, argenti, plumbi, stanni, ferri, & cupri & mercurii vocabulo, quod solùm illas virtutes demonstrat.

Cùm ergo res nostra chymica, habeat virtutes, & proprietates totius naturæ, & totam naturam universalem capiat & comprehēdat, ut superius fusè admodum demonstratum est? quis est ille qui meritò, nos reprehendere possit? si omnibus rerum nominibus, rem nostram chymicam insignamus, fatui quidem & verè insipientes, qui nullo callent mētis humanæ acumine, hoc cōprehendere nō possunt, nec cerebri sui capsula capere, qua ratione detur unum quid palpabile, & sensibus nostris comprehensibile, quod habeat virtutes rerum omnium, & quod naturam creatam absolute comprehendat integram: hoc tamen nomine spiritus animæ, mentis & terrestris Dei vocabulo, & cognomine potestatis & δυναμέως indicare & asserere voluerunt antiqui Prudentibus & sapientibus, qui non solùm cortices rerum, sed intima penetrāt, auditis solis rerum nominibus, quæ res ipsas intimè indicant, & demonstrant. Fatui verò Mysochymici nostri, tot nominibus confunduntur, & cùm ipsa nomina conspiciant, contrarias omnino indicare substantias, & omni ex parte, ex substantia metallica, & minerali eliminatus, & nihil virtutis metallicæ inde elici posse, ad transmutationem metallicam inserviens, statim clamant & buccinant in Chymicos, eosque fatuos & verissimè stultos, proclamant, quod tanta ridicula credant. Hinc ortum est inter ipsos, Lapidem Philosophorū solùm reperiri in capite Chymicorum, quod plenū stultitiâ ipsorummet stultitia censet: At Historiæ infinitæ, & rationes innumerabiles, argumēta infinita, authoritates gravissimorum Authorum, qui non solum sanctitate, & morum pietate summâ, sæcula præterita exornarūt: Eos ipsos merâ & pura puta stultitia, & crassissima ignorantia confundunt, veluti est Sanctus Thomas, Sanctus Albertus, Beatus Lullius, Morienus Romanus, Hermes Trismegistus & alii infiniti ipsosmet suâ authoritate pudore perfundunt, adeo ut in ipsos facillimè concludere valeamus Arcanum Chymicum nominum multitudine, & varietate, stultis & insipientibus obscuratum fuisse, sapientibus verò clarissimè demonstratum.

Arcanum Chymicum sive Lapis Philosophorum, quibus constat.

CAP. X.

Lapidem Philosophorum unicâ constare Physicâ substantia assérus.

fuerunt omnes Philosophi, quam Mercurium nomine vocarunt, non tamen vulgarem & cõmunem mercurium seu argentum vivum communiter vendibile, intellexerũt, sed cum ipsum mercurium supra descriptum, ex quo solo immediatè metalla omnia, & ipsemet Mercurius vulgaris in visceribus terræ producuntur: Mercurius ergo esse, ex quo solo fiunt metalla, & Lapis Philosophorum, si Physicè scrutetur, non unam simplicem inveniemus substãtiam, sed compositam ex quatuor elemẽtis & tribus rerum principiis: Vnde asserere solent Alchymiæ Patres quatuor Elementa, componere Lapidem eorum, & tria principia, & ut stultos irrideant, & ab arte eorum excludant, dicere solent: Lapis noster & Arcanum componitur ex una re, ex bina, unde Rebus dicitur, ex tribus, ex quatuor, & sic cõtradictoriis suis dictis & logogriphis stultos illos illudunt: & tamen Sapientes alloquuntur, & illis compositionem mirandam Lapidis ostendunt. Nam verè primò, & immediatè res illa, quæ componit Lapidem Philosophorum est verè una, quæ tamen in masculum & fœminam dividitur, unde ex bina re constitui asserunt, nam in illa sola re seu Mercurio Philosophorum, est agens & patiens, quæ masculi & fœminæ rationem habere possunt, & quamvis hęc una res dividatur in masculum & fœminam, in agentem & patientem, in materiam & formam, nullatenus amittit suam unitatem.

Sic etiam quando dividitur in tria principia: in Mercurium putà, Sal & Sulphur nullatenus hæc divisio unitatem compositione destruit, sed quibus constet hæc unitas, sapientibus judicatur, Multò minus unitatem hanc simplicis substantiæ, destruit & solvit, quatuor elementorum compositio, cum omnia naturę mixta etsi simplicia & homogenea sint, ex communi & vulgari scientiâ & doctrinâ, ex quatuor constent elementis, & nihilominus unum sunt mixtum simplex & homogeneum, quia mixtio perfecta cum generatione & productione ex quatuor illis elementis unum facit & constituit.

Hanc mirandam naturæ mixtionem & ex mixtione unionem miro ænygmate ostẽdunt Philosophi antiqui Alchymiæ Professores, asserẽdo, omnia naturalia & præcipue Lapidem & Arcanum eorum esse 1. 2. 3. 4. quæ simul juncta & Arithmeticè connexa decimum numerum cõstituant, qui hisce figuris Arithmeticis componitur, & sic cartis exaratur, 10. unitatẽ cum circulo depingendo & sic solo ænygmate, totum arcanum Chymicum declaratur. Numeri hi 1. 2. 3. 4. totam compositionem mysticam & veram Lapidis Philosophorum demonstrãt, ut jam declaratũ est. Dùm verò hos numeros junctos ostendunt, & decimum numerum constituere indicant: hoc signo Sapientibus demonstrant, unã

10. unitas et circulus

hanc materiam simplicem & homogeneam simplici coctione, & circulatione, esse coquendam unitate & circulo unico indicant & demonstrant. Et sic hos numeros 1.2.3.4. materiam putà, quæ una bina, terna, quaterna dicitur, variis rationibus ad unitatem redigendam esse, sola circulatione suæ simplicis rationis.

Alii autem obscurius loquendo dicunt, ut hanc miram compositionem & coctionem ostendant: fac ex uno binarium, ex binario triãgulum, ex triangulo quadrangulum, & ex quadrangulo circulum & totum habebis magisterium. Sic stultos nostros illudunt & ænigmatibus suis, ab arcanis suis excludunt, & Sapientes, Alchymiæ alumnos nimis loquendi suis rationibus & formulis, ad arcana sua perscrudenda alliciunt,

Quis & qualis sit Philosophorum Mercurius ex quo componitur eorumdem Lapis.

CAP. XI.

Diutissimè insudarunt quàm plurimi Philosophorũ ad perscrutandam naturam & qualitatẽ Mercurii Philosophorum: cùm enim in eo solo consistat totum arcanũ Chymicum: ideo antiqui Philosophi Chymici, summâ invidiâ erga posteros suos affecti, totis animi viribus hunc Mercurium occultarunt, ne multi hominum qui brutorum more vivunt, tanquam indigni, fierent tantæ naturalis gazæ participes: Est enim hæc notitia, solius Dei verum Donum: Deus enim, inquit, Morienus Heremita Romanus, confert hanc divinã scientiam suis fidelibus & servis, quibus eam, à primæva rerum natura conferere disposuit, sua mirabili fortitudine: Itaque in hac sola scientia, non est possibile aliquid in ea scire, nisi per Dei ipsius demonstrationem: Nec etiam aliquid consequi possunt in ea Alchymistæ, nisi Deus eos consequi illud præiudicaverit, nec quicquam in Alchymia retinere valent, nisi per fortitudinem à summo Deo, liberi divinitus collatum sit.

Tanta summi Authoris authoritate confisus, de hoc Arcano scribere ausus sum, nec timeo Arcana hæc, quæ summa sunt, vulgaria fieri, & omnibus patefieri, nisi solis, quibus jam Deus destinavit hæc fieri manifesta: Alios enim, nescio qua fati occulta ratione, exclusos videbim'. Quocirca Mercurius Philosophorum, quâ poterimus industriâ declarabimus, ut notus fiat solis Deo fidelibus servis, Mercurius Philosophorum, est humidum radicale metallicum, ex quo immediate, metalla omnia in fodinis terræ solent naturaliter fieri Illud autẽ humidum nõ est Aqueum & manus madefaciens, sed est humidũ cum æqualisiccitate concretum, ut siccum contemperet humidũ, ut non adhæreat tangenti, sed

currat in superficie plana superficiei non adhærendo: unde terminatur suo ipsomet termino, non alieno, ut aqua: Perinde nullo pacto est aqua quamvis aqua dicatur: Vnde quicumque mercurium hunc manus non madefacientem, in aquam manus madefacientem convertere sciverit, non perinde erravit, quia tunc temporis penetrabilior est, & ad dissolvenda metalla aptior; Corpus siquidem Mercurii nostri, siccum est, & nullo pacto manus madefaciens, sed illud in aquam metallicam est convertẽdum, ut agat potentiùs in metalla perfecta, eaque reducat in materiam primam metallorum, quæ est terra quædam sulphurea non adurens, cum humido suo metallico connexa: Naturam enim in hoc potissimum arcano imitari debemus, quæ solam aquam accipit mineralem, eamque coquit & digerit in terram sulphuream non adurentem, quam immediate convertit in metallum purum vel impurum secundum puritatem illius terræ sulphureæ non adurentis, quæ terra sulphurea non adurens, est legitimus Mercurius Philosophorum, manus non madefaciens; hæc terra reperitur in metallis omnibus: Sed cum humido suo, ex quo ortum prius habuit, est elicienda, & sic habes ex illa terra & humido suo, humidum radicale metallicum, ex quo metalla fiunt, & in quo solo suaviter & naturaliter dissolvuntur, veluti sal ipsum, in aqua dissolvitur communi: quod nobis est judicio, metalla omnia originem duxisse ex illa aqua, quam natura parit siccam & aridam, & nos arte nostra, illud siccum, in humidum convertimus; hinc clamant Philosophi metalla reducenda esse in Mercurium per Mercurium, hoc est in aquam per aquã, si ad opus & arcanum eorum pervenire cupiamus.

Unde colligitur clarissimè hinc Mercurium non esse Mercuriũ vulgarem, quamvis in vulgari reperiatur, ut asserit Geber. Mercurius, inquit, noster, non est Mercurius vulgaris, sed est tenuissima & subtilissima pars eius, arte nostra ad talem tenuitatem & subtilitatem deducta. Nullo ergo pacto dubitare debem⁹, Mercurium Philosophorum, ex quo Lapis & arcanum eorum fieri debet, esse Mercurium seu argentum vivum, seu aquam metallicam aut humidum radicale metallicum, quæ omnia idem sunt, & argentum vivum nostrum coindicant; An autem sit argentum vivum commune, quod apud mercatores communiter quotidie divenditur, jam nobis est perscrutandum, quod sequenti fiet capite.

An Mercurius Philosophorum & Vulgi inter se differant.

CAP. XII.

MErcurius vulgi, & Philosophorum, cùm habeant ambo na-

turam mercurii & essentiam, quamplurimos Alchymistas torserunt, ut eorum differentia ab ipsis intelligeretur: hæc autem differentia intelligi non potest ab his, qui initiati non sunt arti Alchymiæ, & qui scripta Chymicorum non perlegerunt, & in his evolvendis diutissimè non insudarunt.

Alchymia triplicem, imò multiplicem habet mercurium, etsi unicum solú habeat, præter illum mercurium vulgi, qui & suus etiam dici potest, cùm eo potissimum tanquam servo suo fideli, & carissimo utatur, habet & mercurium ex hoc communi & vulgari eductum, & præparatum: habet & mercurium ex corporibus metallis eductū, habet & mercurium coctum & perfectissimè digestum in Sulphur album & rubeum, qui est proxima materia & immediata substantia, ex qua fieri debet Lapis, & ex qua immediata fiūt metalla cuncta in visceribus terræ: habet & aquam mercurialem, qui & mercurius dicitur, quo potissimùm metalla in materiam primam reducuntur: hos omnes mercurios habet Alchymia, Quis autem eorum omnium sit Mercurius Philosophorū, qui lynceos habent oculos, & stupido non sunt genio præditi, satis dijudicare possunt: Cùm enim lapis Philosophorum, ex mercurio purissimo, metallico, cōponi debeat? Quis verò mercurius inter nominatos, purissimus sit, perquirendi est judicandum, ut ipsum eligat pro mercurio Philosophorum, & ipsum distinguat à mercurio vulgi, qui multis excrementis scatet, quib⁹ arte Chymicâ spoliari debet, ut ad puritatem, quam optat, Alchymia, deveniat, & eatenus dicatur & censeatur Mercurius Philosophorū. Mercurius siquidem vulgi suis excrementis turgens, & nimia frigiditate & humiditate abundās, inutilis est nostræ Philosophiæ, & natura etiam eo non utitur immediate ad facienda sua metalla, imò ipsemet mercuri⁹ vulgi fit à natura ipsa alio mercurio, qui toto cœlo distinguitur à mercurio vulgi, nā mercurius vulgi est corpus metallicum, alius verò mercurius est merus spiritus, ex quo tanquā semine fiunt metalla & ipsemet mercurius vulgi, unde in ipso mercurio vulgi latitat spiritus ille & maximâ in copiâ, & facilis est extractionis, modo spiritū generalem, ex quo fiunt omnia & conservantur, habeas: huius beneficio, ex mercurio vulgi, & metalla perfecta educere potes mercurium, nobis in Alchymia necessarium, qui est in forma aquæ pinguis, & ita pinguis est, ut pinguedo videatur in aquam puram stillatitiam, mutatur copia & abundantia spiritus generalis, quæ hanc mineralem pinguedinem volatilizat & stillare facit copia sua, & mutat in aquam veram, madefacientem manus, acetosam valde & ponderosam & pinguem, & hæc aqua si habeat copiam metalli in se soluti, convertitur in Sulphur naturæ seu terram foliatam, quæ quidem

terra

terra simplici lentâ & continuâ coctione convertitur in Lapidem Philosophorum.

Si ex mercurio vulgi, arte nostra habere possumus, quicquid optat Alchymia ad lapidem perficiẽdum, unde clamant Chymici fere omnes: est in mercurio quicquid quærũt sapientes, quia ex mercurio sive vulgi intelligant mercurium, sive generalem spiritum mundi & naturæ, habemus quod Alchymiæ esse necessarium.

Vnde concludere facile possumus inter mercurium vulgi & Philosophorum differentiam summam esse, nec prodesse posse mercurium vulgi, nisi à mercurio Philosophorũ præparetur & in aquam pinguem, viscosam, & ponderosam convertatur, vel in sulphur naturæ, quod terram foliatam dicunt Chymici.

Quâ methodo & Via præparandus sit vulgi Mercurius, ut Philosophorum habeatur.

CAP. XIII.

Difficilis est admodum hæc præparatio, & nullibi reperitur apud chymicos, nisi mysticè, & ænigmaticè: Geber imprimis Alchymistarum summus, & subtilissimus, clarissimè docere videtur hanc præparationem: sed mystica omnino est, & ænygmatica, dum asserit cum metallis perfectis, cũ quibus maxime convenit perfectissime fieri, ipsum mercurium sale & aceto, optime lotum linteo & corio trãsmissum cum auro vel argento amalgamando, sive perfectissimè uniendo, & permiscẽdo; ita ut fiat una massa mollis veluti butyrum, quod quidem omne retortæ vitreæ est immittendum & cineribus igne satis forti distillãdum, ut argentũ vivum separetur per distillationem à metallis perfectis, sic tota impuritas & crassities argenti vivi separatur ab ipso, & remanet in fundo vasis impuritas cum perfectis metallis, ex quibus igne solo per fusionem metallorum & liquationem eorum delenda est hæc mercurii impuritas: hoc septies peragendum est, & iterandum, aut undecies, ut melius depuretur mercurius, & eius clarissima substantia & cœlestina habeatur. Quod & Sendivogius novi luminis Auctor, argutè admodum, & astutè demõstrat, tractatu suo novo. Propterea, inquit, unũ datur metallum, ꝙ habet potentiam alia consumendi; est enim ferè ut aqua eorũ & ferè mater, unica tantùm res, humidũ radicale Solis videlicet, & Lunæ, resistit ei, & melioratur per illud: sed ut detegam, Chalybs vocatur, si undecies coit aurũ cũ eo, emittit suum semẽ, & debilitatur ferè ad mortem usq; concipit Chalybs, & generat filiũ patre clariorẽ: huc usq; Sendivogius, quibus verbis satis admodùm clare demõstrat prudentibus & sapientibus huiusce scientiæ præparationẽ mercurii vulgaris cum auro undecies coẽũdo, ut mercurius impregnetur seminali aurea virtute, &

deponat

deponat feces suas & gradum calidiorem, & sublimiorem acquirat, ut hinc generet & producat filiũ patre clariorem, qui est aurũ & semen nostrum, tincturâ aurea turgens, & exuberans, & sic est auro patre clarior filius. Est & alius modus præparandi mercurium, quem docet etiam Geber, in suis libris summæ perfectionis, ubi asserit mercurium esse purificandum suis omnibus superfluitatibus, quibus scatet, cum rebus omnibus, cum quibus minime convenit & nullam habet affinitatem, & convenientiam ut sunt sal, & vitrum: sal ergo purum, & purum vitrum sunt mercurio admiscenda, tanquam illi non convenientia, & mercurius inde est sublimandus, & igne forti elevandus, ut in vitro, & sale deponat feces suas, innatas & illi connaturales: idque multoties est iterandum, donec mercuri⁹ ad summum nitorem deveniat, & albissimum quasi lac appareat. Quod & Sendivogius astute admodum demonstrat in suo dialogo de Sulphure: Vbi fontem fingit reperiisse, ubi Sal & Sulphur magna contentione, inter se discurrendo loquebantur, & tandem ex verbis, ad verbera venerunt, ubi sal Sulphuri inflixit magnum & lethale vulnus, ex quo vice sanguinis, exorta est aqua albissima veluti lac, quæ quidem aqua, flumen maximum tandem fecit, ex quo solo, Diana & Apollo, balneum proprium suum fecerũt, & in quo mortui sunt, sed ex morte illa tandem surrexerunt, & vitam immortalem habuerunt.

Hoc figmento Sendivogius chymicorum acutissimus, præparationem mercurii nostri indicat, quæ cum sale fieri habet: non enim hic quiescere debemus postquam mercurium vulgarem cum sale præparavimus, & ad puritatem summam conduximus, non adhuc est mercurius vulgaris ad artem nostram præparatus, sed cum mercurio Philosophorum, seu aqua eorum viscosâ pingui & ponderosâ est solvendus: & ad materiam primam reducendus: Tunc ad artem nostram sufficienter est præparatus, eo solo potest fieri Lapis Philosophorum: citiùs tamen fiet; si cum ipso aurum conjungatur, & unà in materiam primam reducatur; coagulatur enim eo pacto citiùs & ad ultimam fixationem deducitur. Aliæ autem supra citatæ ex authoribus mercurii præparationes, sunt tantum præparationes, quæ præcedere debent hanc ultimam nostram præparationem, & sunt viæ ad hanc. At ut conferat ad artem nostram mercuriùs vulgi: primo præparãdus est ut purus pulvis fiat, nitidus, & candidus, deinde ultima cum materia prima nostra, reducend⁹ est in materiam primam, ex qua ipsemet ortum habuit, cum reliquis aliis metallis, & sic fit aqua clarissima & albissima veluti lac, in qua sola Sol & Luna debent balneari, mori, & tandem resurgere, in corpora immortalia, hoc est tanta

virtute

virtute prædita, ut vitam seu perfectionem metallis mortuis & imperfectis communicent & impertiant: Itaque his omnibus declaratis cum Suctemio concludemus, si mercurii vulgaris præparationem notam habeamus, alium Philosophorum mercurium non esse perquirendum, nec aliam aquam vitæ metallicam & mercurialem, nec aliam lapidis chymici aquam. Quoniam vulgaris mercurii præparatio hæc omnia in se continet: modò cum mercurio Philosophorum & aqua eorum, in mercurium & aquam Philosophorum convertatur; & sic colligere debemus dari alium mercurium præter vulgarem mercurium, quæ artis nostræ principium est, & finis, quod sequenti capite acutè disquiretur.

An detur alius in rerum natura mercurius, præter vulgarem mercurium, qui Lapidis Chymici sit principium.

CAP. XIV.

ASserunt omnes usque ad unum Philosophi, in corpore quodã, certum quendam latitare mercurium extractum non difficillimum, operis eorum & arcani, verissimum & tutissimum principium; unde verissime clamant, mercurius noster non est mercurius vulgi, nec ex eo ullo pacto educi potest arte nostra Chymica, nisi per mercurium istum Philosophorum reducatur & convertatur in ipsum: nam mercurius Philosophorum reducit omnia metalla, & perinde ipsummet mercurium vulgi, in mercuriũ Philosophorum. Toto ergo cœlo differunt argentum vivum philosophorum, & argentum vivum vulgi. Nostrum enim argẽtum vivum dissolvit perfectissime aurum & argentum, & ipsummet argentum vivum vulgi, ita ut numquam amplius, postquã dissoluta sunt, reducantur in naturam suam, & ita adhæret metallis dissolutis, ut nunquam separetur ab ipsis, & hoc est verè adhærere, cùm nunquam relinquat metalla, cum quibus conjungitur, mercurius autem vulgi, nullo pacto dissolvit metalla, nec aurum nec argentum, quia non convertit ea in materiam suam, ut convenit naturæ dissolvẽtis, nam verè dissolvens ut perfecte dissolvat, debet convertere & mutare in naturam suam & essentiam id omne quod in ipso dissolvitur, argentum autem vivum vulgi, etsi metalla aurum & argentum deglutiat, non tamen dissolvit ea, eò quòd non convertantur in naturam & essentiam dissolventis, sed manent integra in ventre suo deglutita, ut patet ipsamet experientiâ, nam facili viâ per ignem separatur argẽtum vivum vulgi ab ipsis metallis deglutitis, & manent ipsa metalla integra, infecta tamen corruptibili & nigro sulphure mercurii, quo turget ipsemet vulgi mercurius.

Mercurius verò Philosophorum

verus & legitimus eorundem servus, dum conjungitur auro & argẽto, ipsa vere dissolvit, & in naturam suam convertit, ita ut nũquam amplius in aurum & argentum reduci valeant, quia in argenti vivi naturam mutata sunt. Præterea inter dissolvẽdum ipsa metalla, tanta caliditate, ipsa metalla perfũdit, ut manu ipsa, vas in quo dissolvuntur tenere valeamus, & sulphure puro, & nitido, albo vel rubeo, quo turget, illa illustrat: sic mercurium Philosophorum calidum humidumq; putamus, vulgarem verò frigidum & humidũ: mercurius item Philosophorum coctione & digestione debita in fixum, album, vel rubeum sulphur facillimæ fusionis, convertitur. Mercurius autem vulgi coctione & digestione sua, in pulverem citrinum vel rubeum redigitur, & in sulphur combustibile, & corruptibile, fusionis incapax, & nullius utilitatis, ad metallicã transmutationem convertitur: contrà verò mercurius Philosophorum in sulphur non adurens, & incorruptibile commutatur, metallicæ transmutationis solum & unicum fundamentum.

Quale ergo erit corpus, in quo copiosè admodum natura ipsum mercurium Philosophorum occultaverit, si habeas ingeniũ, satis supra tibi id demonstratum est, & adhuc tibi demonstrabitur, si corpus aliquod, quod propriè non est minerale, nec vegetabile, nec animale, tibi notum sit, ubi natura tamen sulphur metallicum, mercuriũ & sal simul purissimè & copiosè coniunxerit, quod oculis tibi semper est pervium, & præ manibus tuis quotidie habes, & sine eo vivere non potes: si hoc naturale corpus, tibi notum sit, habes perfectissimam cognitionem corporis, ex cuius ventriculo elicere potes, verũ & purissimum Philosophorum mercurium, qui operis nostri principiũ est, & duplici viâ educi potest. Prima & facilior est cũ fortissimo igne & summa violentiâ: Secunda est difficilior, & fit cum digestione & putrefactione in fimo equino, & sic ea digestione per longum tempus aperitur corpus, & dissolvitur in verum oleum Philosophorum, & mercurium eorundem.

Sunt multi Chymicorum, qui corpus istud quo continetur eorũ Mercurius, Saturnum vocant, quod Saturni habeat qualitates, & conditiones: Alii vocant Solem, alii Lunam, alii mercuriũ. Quod Solis, & Lunæ, & mercurii habeat conditiones: Alii aliis nominibus ipsum insigniunt, quod rebus omnibus ferè cõveniat, & naturam & essentiã earum intrinsecè contineat, Sol ipsum producit & Luna, unde Sol dicitur eius pater, & Luna eius mater: Sol potissimum calore suo & radiis suæ lucis, ex aqua ipsum educit, & Luna suâ humiditate, ipsum conservat & fovet, & insinuat omnibus elementis, unde & igni, aeri, aquæ, & terræ copiosè reperitur tãquam anima propria & spiritus eorũ, sine quibus scilicet

licet spiritu & animâ, ipsa elementa, Relollacea sunt, ex Paracelso, hoc est infertilia, & virtute vegetabili denudata, nullum tamen vegetabilium est, quamvis vegetabilis virtutis sit fundamentum, & verum & unicum principium: Sic nullum animalium est, nec ullum mineralium, & tamē animalis virtutis & mineralis est verus fons & Scaturigo. Hac solâ descriptione notitiā veram habere poteris mercurii Philosophorum cuius solius ope, & industriâ supremum artis Chymicæ fundamentum obtinebis: eo autem ignoto & ab opere tuo absente, nihil tibi proderit aurum, & argentum & mercurius vulgi; ea enim ipsa nihil in Alchymiâ prosunt, nisi reducantur ex authoritate Aristotelis in materiam primam, non possunt autem reduci, absq; mercurio Philosophorum, qui est solus, vera prima materia metallorum.

His ita declaratis concludere possum[9], dari quidem mercurium, præter vulgarē nostrum mercurium in rerum natura per se à natura creatū, qui Lapidis Physici principium & fundamentum est, qui metallorum omnium habet naturam, & tamen nullum metallū est, & mercurii vulgaris imitetur essentiam, & tamen non est ipsemet vulgaris mercurius, nec ex eo educitur; nihilomin[9] mercurius vulgaris, aurum & argentum sufficiunt cum ipso mercurio Philosophorum putà ad Lapidem Philosophorum perficiendū; quod capite sequēti dilucidè admodùm discutiemus, ubi secreta artis quam maxima declaravimus, & naturam & essentiam nostri mercurii lucidiùs adhuc demonstrabimus in gratiam filiorum Artis: Mysochymicos tamen excludemus, cùm horum secretorum sint incapaces, & indigni propter eorum incredulitatem.

An solus vulgi mercurius præparatus sufficiat ad opus Chymicum perficiendum.

CAP. XV.

GEber Philosophorum doctissimus, & Chymicorum primus in prima parte libri secundi suæ summæ perfectionis, nobis intrepidè asserit: mercurium in intimis suæ substantiæ ita perfectum esse, ut metallorum omniū vincet ac superet puritatē ac nitorē: Sic enim loquitur: Quia igitur argentum vivū propter nullas, exterminationis se in partes, compositionis suæ dividi permittit, quia aut cum tota sua substātia, ex igne cecidit, aut cū tota in illo pmanens stat: notatur in eo necessario pfectionis causa. Laudatur igitur benedictus Deus, & gloriosus altissim[9], qui creavit illud, deditq; illi substantiam, & substātiæ proprietates, quas non contigit ex rebus ullis in natura possidere, ut in illa possit inveniri hæc perfectio, per artificiū aliquod, quod in illo invenimus potētiā propinquâ: Ipsum enim est, quod ignē superat, & ab igne non superatur,

ſed in illo amicabiliter requieſcit eo gaudens, huc usque Geber noſter, quod nihil clarius dici poteſt, ut hinc colligamus, mercurium præparatum ſolum ſufficere, ad artẽ Chymicam perficiendam: Quid ni etiam ſufficeret, cùm & perfectionem metallicam in ſe ſolo recludat? natura ſiquidem quam ſemper in arte Chymica imitari debemus, hanc puritatem & perfectionem, quam mercurius continet, ſolet ſuſcipere, ad aurum perficiendum; non enim aliud ſuſcipit, nec aliud ſuſcipere poteſt, præter mercurii puriſſimam ſubſtãtiam, quæ connaturalem habet, & innatam, ſulphuris non adurentis fixi ſubſtantiam, & unum & idem ſunt, in una, & eadem ſubſtantia homogeneâ, ſubtiliſſima ſiquidem argenti vivi ſubſtantia, ad fixionem deducta, & puritas eiusdem & ſubtiliſſima ſulphuris non adurentis materia fixa, tota ipſius auri materia eſt eſſentialis, & nihil eſt aurum, quàm mercurius purus & nitidus, ad fixationem ſummam digeſtione conductus: ſi ergo principia materialia & formalia mercurii, in auro reperiantur; aurum formatum à natura ex ſimilibus principiis, & elementis immediatis fatendum eſt, & in arte Chymica, eadem principia deſumi poſſe, æquè ex mercurio ac auro cenſendum eſt: Eadem autem principia in auro & in mercurio reperiri, probat experientia: Quòd aurum ſolum inter metalla, magis attrahat mercurium, & mercurius aurum, quàm reliqua omnia, hinc clariſſime probatur, aurum eſſe eiusdẽ naturæ cum mercurio, & mercurius cum auro; ſi enim non eſſent eiusdem naturæ & ſobolis, non ita ſe amarent, & invicem ſe traherent, amor enim ex ſympathia ſubſtantiæ, ut odium, & diſcordia ex antipathia & diſpari ſubſtantiâ ortum habent.

Mercurii ergo puriſſima ſubſtantia, eſt ſola à qua perficitur, aurum. Ergo ſi aurum in materiam primam redactum ſufficiat ad tincturam auream perficiendam: ergo etiam & mercurius, cum unius, & eiusdem naturæ & eſſentiæ reperiantur aurum & mercurius.

His ita demonſtratis alacriter cõcludere poſſumus mercurium vulgi, ritè præparatum nobis omni ex parte ſufficere, ad opus Chymicum abſolvendum, & perficiendum, dico ritè præparatum: nam niſi ritè præparatur inutilis eſt omnino. Preparatur autem ritè & quamoptimè, ſi in ſulphur album vel rubeum deducatur, deducitur in tale naturale ſulphur, per ſolutionem ipſius mercurii, per aquam noſtram põticam, viscoſam, & acetoſam, quæ educitur ex primâ rerum materia; cogita autem qualis ſit hæc rerum prima materia; hæc enim nota, nota tibi erit tota Alchymia, tibi autem innoteſcet prima materia, ſi materiam rerum ultimam cognoſcas; quod enim ultimum eſt in reſolutione rerum,

" " rum, primum esse necesse est, in earundem rerum compositione.

Quid sit illud purissimum mercurii, quod metalla & opus Chymicum perficit.

CAP. XVI.

PVrissimum illud mercurii, quod metalla & opus Chymicum perficit, nihil aliud est, quam purissima aqua, & purissima ac subtilissima terra, sulphurea non adurens, quæ in compositione mercurii reperiuntur, in illa purissima aqua, & subtilissima terra, quæ invicem inseparabiliter connexa sunt, in corpore mercuri: reperitur etiam scintilla illa lucis creatæ, quæ totum corpus mercurii animat & actuat, tanquam eius verissima forma: illa est quæ calore suo vivifico & non adurente, mercurium constringendo, coagulat, & tãdem figit in perfectissimum argentum & aurum: illa est quæ dicitur in Mercurio sulphur perfectũ & non adurens, sed omnino vivificans, & ignis verus naturæ metallicæ, quo percoquuntur, & digeruntur metalla, ad perfectionem metallicam. Quam scintillam lucis creatæ, occultarunt summoperè omnes Philosophi, ut causam efficientem metallorum & artis Chymicæ fundamentum verum & unicum occultarent: quam quidem scintillam lucis creatæ, ex radiis solis surripiendam, nonnulli Chymicorum consuluerant, & Prometheum imitari nos docuerunt qui illam lucis scintillam ex curru Solis & eius rotis surripuit, & mortalibus hominibus communicavit.

Prometheus autem nihil nobis aliud significat, quam aurum vulgare, quod verus est Prometheus, qui scintillam lucis creatæ, seu ignem naturæ, sibi surripuit, ex curru solis seu ex eius rotis, hoc est ex eius influxibus & radiis, & propter hoc cœleste furtum, Prometheus alligatus fuit lapidi, & Aquila illi adnexa fuit ut rostro suo, cor eius perpetuo cõederet. Sic pariter aurum debet lapidi hoc est rerum primæ materiæ alligari, quæ quidem materia prima lapidis nostri nomen habet, ut eius mercurius sive humiditas, quæ & aquilæ nomen habet, internum cor auri, hoc eius essentiam comedat, & in naturam suam convertat: & sic perficitur opus nostrum; quod sub fabulæ Promethei cortice obtegitur: Illud solum purissimum est mercurii, quod in centro eius, & capsula cordis eius coërcetur, quod solum ex natura & essentia auri est, cum ipsum aurum inde factum fuerit, perinde quoque ex mercurio vulgi ac ex auro communi elici potest arte nostra, ita ut ambo permisceri possunt, & cùm aqua nostra reducenda sunt in materiam nostram primam, sicque tria illa fiunt unum nobis utile, & facili via in unum rediguntur coctione & digestione nostra, quod ex unâ & eadem fiant &

componantur substantia, in visceribus terræ.

Istud autem purissimum auri & mercurii, quod arte nostra Chymica ex ambob⁹ elicitur (ope & industriâ materiæ primæ, quã etiam arte nostra, in aquam puram & cœlestem præparamus) nihil aliud est, quam purissima terra sulphurea non adurens, & clarissima & limpidissima aqua, quæ in ea compositione reperiuntur: In terra ipsa est ignis, & in aqua est aër: hinc in compositione eorum, quatuor elementorum naturæ reperiuntur, quæ quidem animãtur & actuantur scintillâ illa lucis creatæ, quæ elementa permiscet, & permiscendo & uniendo ea, unum ex his omnibus facit: Sed primò beneficio & auxilio illius lucis creatæ, agunt inter se elementa, ut principia rerum immediatè producant, ex quibus inde productis fiunt individua rerum: sequenti methodo & via: In primis igitur ignis elementorum omnium actissimus ut ita loquar, si Chymico philosopho ita loqui permissum sit, agit in aerem, & ipsum coagulare tendit, virtute aliorum infimorum elementorum, quæ in aere reperiuntur: nam omnia elementa, elementata sunt, alioquin in se agere non possent, quod simplicẽ in se haberent potẽtiam, & perinde æqualem: ignis ergo in aërem agit, & humiditatem illius consumit, & apparere facit quod terræ est, substantiæ, & spissitudinis reliquorum elementorum, unde coagulatur in sulphur, in sulphur siquidẽ principiũ naturale, in quo sunt quatuor elementa, virtute lucis igneæ & cœlestis coagulata & permixta, in quo principio prævalent ignis & aer, sed ignis non adurit, sed vivificat & conservat. Deinde aër agit in aquam & ipsam coagulat, humiditatem illius desiccando & consumendo, unde frigiditas illius augetur, & introducitur innata frigiditatis siccitas, & sic sal producitur principium putà naturale, quod res omnes corporificat, & visibilia facit ratione corporis quod producit. Deinde aqua in terram agit, & producit mercurium: ipsam dissolvendo, & reliqua elementa quæ in terra sunt, anatizando ut ita loquor, hoc est æqualia faciendo in pondere, & actione; ita ut nullum eorum prævaleat in compositione & mixtione mercurii. Terra autem, cùm non habeat aliud elementum, in quod agat, non produxit aliud principium, sed manet sine productione, & recipit tantum in se, omne illud quod ex aliis elementis in ea producitur, & nutrit & fovet, quod productum est in ipsa, tanquam vera nutrix. Et sic producuntur ex elemẽtis principia rerum, quæ ut clarius intelligantur, & perfectius ab omnibus Chymiæ alumnis, ut habeãt principiorum naturam notam & manifestam illis omnino necessariam: capite sequenti principiorum naturalium compositionem, seu ex elementis productionem clarissime demonstrabimus. Et sic videbi-

debimus, quid sit purissimum Mercurii, metalla & opus Chymicum perficiens.

Principia naturalia quid sint, & quâ via, ab elementis producantur.

CAP. XVII.

MVlta diximus de principiis naturalibus rerum omnium in genere in Panchymico nostro, quæ quidem ut ab omnibus Philosophiæ alumnis percipi possint, non illis est imaginandum: Principia rerum naturalia, res esse aliquas separatas, distinctas & per se visibiles, sed unum quid esse homogeneum & simile sibi ex omni parte, omnino invisibile & occultum in centro rerum & in intimis rerum thalamis, quod quidem ut consideratur & percipitur calidum & igneum quid, cœleste, & æthereum, dicitur Sulphur non adurens, sed vivificans & conservans, cùm verò idem ipsum consideratur & percipitur ut humidum quid, & aëreum dicitur mercurius: cum verò idem ipsum consideratur ut quid siccum & terreum, dicitur Sal. Non tamen hæc tria, res sunt separatæ & inter se differentes, sed unum & homogeneum quid constituunt, in quo calidum innatum rerum omnium, quod dicitur Sulphur, & humidum primigenium, quod dicitur Mercurius, & Siccũ naturale, quod dicitur Sal, corpus constituens, & rem apparere faciens reperitur: ad unum istud homogeneum, & trinum constituendũ cõcurrunt quatuor elementa: uti superius demonstratum est: ignis in aerem cadit, & Sulphur constituit, & istud ignis & aeris in aquam cadit, & delabitur, & salem facit, & istud ignis & aeris & aquæ in terram calendo, Mercurium constituit, & hæc omnia in terra quiescunt: unde terra, matrix & nutrix est illius substantiæ, quæ dicitur spiritus mundi & naturæ, qui tria rerum principia supra declarata, in se complectitur ex mundi terræ matrice, calore naturali eius, sursum undique fertur, & per poros terræ sublimatur, ut res omnes producat, & conservet, quæ in terræ gremio reperiuntur: Sic & metalla producuntur in visceribus terræ: Elementa primò inter se coëunt, & permixtione sua, producunt illa tria rerum principia, quæ unum constituunt spiritum mundi calidum innatum, humidum primigenium, & Siccum naturale seu corpus eorum continens & coërcens, qui quidem spiritus in rebus metallicis dicitur Mercurius, & argentum vivum: quod interno suo calore, & calore externo loci, quo includitur pedetentim coquitur, & digeritur magis ac magis, donec tandem in metallicam transeat substantiam puram vel impuram. Puram si in locis purissimis, purum includatur argẽtum vivum: in impuram verò & fœculentam abit substantiam metallicam,

cam, si fœculentum & impurum argentum vivum in locis suæ digestionis coërceatur.

Sic argentum vivum & spiritus naturæ metallicæ, tria in se continet rerum principia, ab elementis producta, tanquam causam suam efficientem, & materialem: nam natura immediatè, ex illis principiis argentum vivum producit, suscitãdo calidum innatum seu Sulphur, in humidum suum primigenium, quod ita sicco radicali minerali unit, & conjungit, ut æqualiter conjungantur, ut nullum eorum alteri prævaleat, sic humidum non prævalet sicco, & non humectat, nec siccum prævalet humido, nec sistitur, & sic in perpetuo est motu, quòd calor illius æquè sicco ac humido eius faveat.

Sic elementa quatuor inter se distincta separata & differentia, tria illa rerum principia constituunt, quæ unum sunt homogeneum, in quo solo quiescunt elementa, & uniuntur unione vera & Physica, sine ulla inter se cõtrarietate, quia antequam In illo uno conjungantur & unum fiant, deponunt omnem suam contrarietatem, virtute lucis creatæ, quę pacem ponit inter inimicos, cùm faveat omnibus nec ullis sit inimica, cùm à Deo facta sit, ex purissimo elementorum omnium, quod quidem purum unitum & coniunctum in luce creata, non potest esse sibi contrarium, cum contrarietas & repugnantia, ab impuritate dependeat: Unde facilis est coniunctio inter ignem & aquam, & inter aërem & terram, luce illa intermediante, quæ dum contrariis permiscetur elemẽtis, quicquid est illis contrarium & impurum, ex illis deponit, verbi gratiâ, dum permiscetur aquæ ad societatem ignis, Aquæ primò frigiditatem tollit, & suum vivificum calorem inducit, & sic ex aqua facit aërem: ipsam depurando & attenuando: ex aere deinde illo, calore suo vivifico, & non adurenti, tollit omnem humiditatem, & sic ex aqua facit ignem merum: Et ut ex igne faciat aquam, dum permiscetur igni: suâ innatâ & vivifica humiditate, tollit ignis siccitatem, & sic ignis fit aer, & deinde sua vivifica humiditate, quæ tunc illi exuberans est, frigiditatem connaturalem ad se vocat, & caliditatem omnino extinguit, adeò ut non appareat, & sic ex igne facit aquam: nam si ex igne tollantur caliditas & siccitas, & loco harum qualitatum, introducantur contrariæ qualitates, quæ sunt frigiditas & humiditas, ignis tunc temporis fiet aqua, introducuntur autem illæ contrariæ qualitates à luce illa creata in permutatione elementorum facili negotio, cùm lux creata habeat in se omnes elementorum qualitates & substantias purissimas, in se permixtas & unitas unione vera & Physica, quæ dum uniuntur & permiscentur in luce, deponunt omnem contrarietatem, & sic in luce non sunt contrariæ elementorum qua-

qualitates. Et cum in luce non sunt contrariæ, sed pacificæ, dum lux permiscet elementa in ꝓductione rerũ naturaliũ, sua virtute pacifica, pacificat & alias contrarias elementorũ qualitates, quæ in permixtione in generatione rerum reperiuntur. Et sic ex omnibus elementis unum facit homogeneum, nullo pacto sibi contrarium & dissimile, quamvis ex contrariis & dissimilibus componatur elementis, & sic in illo solo quiescunt elementa, & nullatenus inter se præliantur. Quod quidem unum, est illud quo natura utitur, ad res omnes producendas: quod quidem unum purum naturę dicitur & spiritus mundi, & in mineralibus argentum vivum, quod omnino nobis est necessarium, ad perficiendum opus nostrum, quod capitibus sequentibus fiet clarissimum.

An in puro Mercurii quo metalla fiunt, sint Sulphur album & rubeum, & masculus & fœmina Chymicorum.

CAP. XVIII.

EST in Mercurio Philosophorum, quicquid quærunt sapientes: nihil ex Alchymia exoptari potest, quin in illo solo concludatur: Sulphur inest album, inest & rubeum, masculus & fœmina, & quatuor elementa insunt, & tota natura metallica, & quicquid ad opus absolvendum exoptari potest, in intimis eius visceribus incarceratur sola coctione: hæc omnia manifesta fiunt, inprimis Sulphur album, deinde Sulphur rubeũ, hoc masculus est, illud verò fœmina habetur: hinc clamant Philosophi: Rubicundus maritus candidam duxit uxorem, Rubicundus maritus est Sulphur rubeum, & candida uxor est Sulphur album, ex rubeo Sulphure, & albo, fit matrimonium verum illud Chymicum, ex quo solo nascitur filius ignis noster metallicus, qui totam sobolem, & parentum sequelam nobilitat, & ad regiam ducit maiestatem. In solo ergo Mercurio Philosophorum putà, consistit, quicquid exoptari potest Alchymia. Nihilominus tamen cùm in illo sit nimia cruditas, ex nimia frigiditate, & humiditate eius oxoriens: Aurum purum purum illi conjungimus, ut nimiam illam cruditatem corrigere valeamus, quia aurum maturissimum est omnium metallorum, unde ex eius maturitate, cruditatem illam metallicam mercurii corrigimus. Et sic Sulphur illud rubeum vel album, quæ in eo sunt intimè, facilius foras in lucem prodeunt, ut Geber ipsemet asserit his verbis, capite XII. de investigatione perfectionis. Lapis noster nihil aliud est, quam spiritus fœtens & aqua viva, quam & siccam aquam nominamus per naturalem proportionem mundatam & unitam, quod sibi mer ricam abesse possunt, quibus addi debet & tertium,

ad opus abbreviandum, hoc est corpus perfectum attenuatum, quod & nos aurũ esse asserimus: nihil enim inter metalla, auro ipso perfectius est, unde corpus perfectũ jure merito dicitur: Spiritus autem fœtens est Sulphur, quod in mercurio latet, quod quidem propter cruditatem suam, & indigestionem fœtet & malè olet; dum autem percoctum est, & coctione nostra maturum factum est, benè olet, & suavissimè fragrat, ita ut fragranti suo odore, vasa sua repleat, quæ dum apperiuntur, in magnum & vastum aeris spatiũ dispergitur odor. Aqua autem viva seu sicca, est humidum siccum argenti vivi, quod dicitur argentum vivum, quod dicitur humidum siccum, quia non humectat, quamvis humidum sit, & pura aqua metallica, in aqua sola, & Sulphure suo inibi latitante, habemus omne, quod nobis utile est, ad opus Chymicum perficiendum, & quamvis Geber supra, tria dictet, & numeret illa tria, spiritus scilicet fœtens, aqua viva, & corpus perfectum attenuatum, hæc tria etsi numero tria, sunt tantum duo, aurum putà, & argentum vivum. Et hæc duo adhuc, unum sunt: nam aurum nihil aliud est, quam argentum vivum putum & purum, & sic quamvis tria dicat Geber, unum tantùm dicit. His ita declaratis concludere possumus in argento vivo Philosophorum contineri Sulphur album & rubeum, masculum & fœminam, Et perinde in mercurio solo coërceri quicquid optari potest, ad perficiendam & absolvendam Alchymiam.

Quare aurum & argentum sint necessaria operi Chymico cum ipsomet argento vivo.

CAP. XIX.

CUm in auro, & argento, sola auri, & argenti tinctura resideat, ex opinione & sententiâ Philosophorum omnium imò ex ipsa naturali ratione, necesse est omninò aurum & argentum mercurio conjungere: nam cùm non sit tinctura uberrima, alba & rubea in argento vivo, perinde tinctura illi danda est: in auro autem & argento sunt copiosi radii tingentes, fixissimi, & permanentes, ideò cùm Alchymia egeat tinctura illa fixa, & permanenti, ad perficienda metalla imperfecta, ideò, auro & argẽto eget Alchymia, & ipsa perinde accipit, & mercurio conjungit, & sic mercurius tingitur tinctura fixa, & permanenti auri & argenti, & sua tenuitate, & subtili & penetranti sua substantiâ imperfectis metallis communicat.

Auri enim & argenti tinctura propter auri & argenti firmitatem & duritiem, poros corporum imperfectorum, penetrare nõ potest, & perinde talis tinctura aurea, vel argentea illis communicari non potest, unde necessaria est omnino, subtilis & penetrans mercurii nostri substan-

stantia, ut firmitas, durities & crassitas auri & argenti attenuetur, subtili & penetranti mercurii essentiâ, & sic ambo coniuncta, unum constituunt, subtile admodũ & penetrans, quod poros corporum imperfectorum metallorum subito penetrat, & perfectionem quàm habet, ex coctione, & præparatione Chymica, illis communicat, & impertit.

Mercurius siquidem solus, cùm in se habeat, subtilitatem quammaximam, & penetrandi potentiam, tincturam auri & argenti ad se trahit, & sibi unit, eamq; subtilem & penetrantem reddit, & sic Opus Chymicum citiùs terminatur auro, & argento & mercurio nostro, quã mercurio simplici & solo, cui semper dãda est tinctura aurea vel argentea, alioquin ad desperationem conducetur opus, ꝓpter longitudinem, si solo & simplici mercurio uteremur generali puta.

Sic ad opus nostrum abbreviandum aurum vel argentum mercurio nostro conjungimus, & sic mercurium auro vel argẽto tingimus, & brevissimo tempore opus terminamus, quia cum aurum sit metallorũ perfectissimum, & maturissimum, sua perfectione, & maturitate, imperfectionem & cruditatem mercurii perficit & coquit, unde mercurius ita perfectus & maturus factus perficit, & maturat reliqua imperfecta metalla, quæ egent perfectione, & maturitate aurea, quæ facillimè communicatur & impertitur metallis imperfectis beneficio mercurii subtilis & penetrantis: Perfectio enim metallica modò sit tenuis, subtilis, ac penetrans & permanens & fixa, facillimæ est cõmunicationis, quia facilis est penetrationis, & ingressionis

Hinc inde colligimus, quare aurum & argentũ sit omnino necessarium, ut unà cum argẽto vivo conjungãtur ad perficiendum & absolvendum Opus Chymicum; sine enim hisce perfectissimis metallicis corporibus absolvi non posset opus nostrum Chymicum, tam brevissimo tempore, quàm absolvitur, intra annum videlicet, aut novem menses. Quare autem novem menses, vel annus integer impendatur operi Chymico absolvendo, jam nobis erit discutiendum.

Quare in perfectionẽ operis Chymici, novem menses vel annus integer sint necessarii.

CAP. XX.

Unaquæque res naturalis suum habet tempus determinatũ perfectionis suæ, quo perfectio sua absolvitur & terminatur. Videmus enim experientiâ, animalia cuncta perfici, & absolvi peculiari & determinato tempore, homo novem mẽsibus absolvitur in utero matris suæ: Equi autem absolvuntur undecim vel duodecim mensibus, Asini tredecim, boves novem, canes novem septimanis, porci quatuor mensibus absolvi solent. Arbores autem

ut fructus suos ferant, ac perficiant, diversa ac varia habent tempora: Cerasus enim perficit suos fructus intra tres menses, à flore suo computando: Vinea autem quinque menses impendit ut suos absolvat & perficiat fructus. Sic Pyrus & Pomus cum vinea eundem temporis terminum habent; florent enim mense Aprili, & Maio, & maturescunt fructus eorum Septembri mense aut Octobri, Pinus verò est arborum tardissima, ad perficiendos suos fructus, nam post flores suos, anni duo consumuntur antequam eius fructus maturescat, & absolvatur.

Sic Animalia, & vegetantia cuncta, suum peculiare habent tempus, ut suos absolvãt fructus, sic mineralia necesse est, habere suum peculiare tempus determinatum & definitum ad maturationem suorum fructuum.

Sic mercurius antequam in aurum perficiatur, spatium annorum mille consumit, ut verè in argentum optimum & perfectum percoquatur, quingentesimos consumit annos, ex sententia Chymicorum. Ut autem in plumbum, stannum, ferrum, vel cuprum digeratur, centum anni consumuntur. Vt autem in argentum vivum commune & vulgare transeat, decem anni consumuntur. Sic metalla omnia multum temporis consumunt, ad perfectionem suam, & id habent ex frigiditate & humiditate seminis sui, seu principii metallici, & paucitate caloris naturalis, qui humiditatem & frigiditatem illam nimiam vincere & superare nequit: dum enim humiditas illa, & frigiditas metallici seminis à calore naturali superata est, & devicta, percocta sunt metalla, & matura facta. Vnde clamant Alchymistæ: fac occultum manifestum, & manifestum occultum, & absolutum habebis Alchymiæ arcanum: hoc est, fac ut frigiditatem & humiditatem manifestã mercurii seu seminis metallici, devincas & superes coctione, & ita eam occultes, & sic caliditatem & siccitatem occultam eiusdem mercurii manifestã facies, occultatâ frigiditate & humiditate eius, hoc autem fieri non potest, nisi multum temporis consumatur, si solum & crudum metallicum principium assumatur, nimia enim naturalis sua frigiditas & humiditas retardat summopere, eruptionem & manifestationem caliditatis & siccitatis suæ occultæ, quæ sola perfectionem & maturationem operis absolvit.

Cùm ergò clarè admodum videant Alchymistæ, frigiditatem illam & humiditatem manifestam copiosam esse, in principio & semine metallico, & minimam esse caliditatem & siccitatem eius occultam, adjuvant illam, tum calore externo addito, tum calore interno etiam addito, quem accipiunt ex corpore metallico puro, & perfecto, cui caliditas illa, & siccitas est manifesta: & sic tempus maturationis & digestionis abbreviant addito corpore perfecto &

maturo: Addunt autem singulis duodecimis partibus seminis metallici, seu aquæ nostræ metallicæ, unam partem auri perfecti, ut intra annũ duodecimæ illæ partes crudæ & non adhuc perfectè digestæ percoquantur, & digerantur, à maturissima auri parte, sic enim intra annum consumitur Arcanum Chymicum. Vt enim intra anni curriculum Sol cœlestis perficit & absolvit totum Zodiaci spatium, singulasque domos eius percurrit, & suam lucis creatæ perfectionem, singulis astris, & deinde terris infundit & communicat: Sic Sol terrestris noster aurum nostrum, quod Solem cœlestem verè imitatur, ut filius patrem suum: mercurii nostri Zodiacum intra annum percurrit, domos omnes suas illustrat, & perfectionis suæ lucem illis communicat, ut inde, terris metallorum aliis dispertiatur lucis suæ perfectio.

Sic cum mysterio maximo, duodecimis partibus mercurii nostri, unam tantum addunt partem, ut illa sola pars sit duodecimis illis partibus, tanquam Sol cœlestis Zodiaco suo, & cœlo Mercurius enim noster, cœlum est nostrum, in quo sol noster, cursum suum perficit, & lucem suam communicat, & infundit terris nostris metallicis: si vero novem partes vel decem partes mercurii nostri, auro nostro, & soli addantur, ut inibi Sol suum perficiat cursum, cursus quidem erit brevior, sed non perfectior. Ratio autem in promptu est, quod non tantùm attenuabitur aurum nostrum, diminuta causa attenuante: diminuta autem attenuatione, diminui etiam necesse & perfectio operis nostri, cum & tota perfectio cõsistat in attenuatione, quia quo tenuius est opus, eo penetrantius est, & quo magis penetrat, eò majores perficit partes corporum imperfectorum.

Hinc claré admodum colligimus quare in perfectione operis Chymici, novem menses, vel duodecim sint omnino necessarii: quod intra spatium illorum mensium, vincatur & superatur cruditas mercurii nostri, & humiditas frigiditas illius, in quibus solis, cruditas continetur, quæ non potest breviori terminari tempore, & percoqui, nisi & perfectio illius multum diminuetur, cùm eius tenuitas & subtilitas valdè diminuatur diminuta mercurii qualitate: mercurius solus est, qui tincturam auri attenuat & sublimat, in aquam enim primò vertit, deinde in aerem, postremo in ignem: nihil ergo magis attenuare potest, quam illud, quod in tenuissima convertit elementa, ipsam auri crassitiem, & terrestreitatem.

An omnibus anni temporibus perfici possit Lapis Philosophorum.

CAP. XXI.

CVm Philosophorum multi scripserint Lapidem Philosopho-

rum perfici non posse, nisi Sole in ariete existente, & eo solo tempore incipi debere, eius coctionem & digestionem; hinc nobis data est occasio perquirendi, an omnibus anni temporibus possit incipi coctio & digestio Lapidis Philosophorum. Quod ut manifestum & clarissimum fiat omnibus, explicandum nobis erit prius, quid sibi voluerunt antiqui Philosophi, asserentes Lapidem Philosophorum Sole in ariete existente solùm perfici posse, hoc est incipi debere eius coctionem & digestionem, ut perficiatur. Hoc dicto innuere voluerunt Philosophi, Lapidis nostri coctionem & digestionem perfici debere lentissimo calore, qualis calor solis in ariete existentis; hic enim calor levissimus & ita lentus sit necesse est, ne comburat flores naturæ, tunc exsurgentes & ne mercurius naturæ nimis ebulliat, & comburatur eius humiditas copiosa, quæ in principio coctionis suę, lentè admodum digeri debet, ne evolet, & evaporet in fumum ferventi coctione sua, & ita pereat opus naturæ: sic lento calore, eoque tepido, incipiendum est Opus nostrum Chymicum, & calor ille æqualis esse debet, calori Solis in Ariete existentis, & sic asserunt Philosophi Chymici, incipiendum esse opus eorum, sole existente in ariete: quod interpretandum est, de calore lento, & æquali calori Solis arietem percurrentis, nõ quòd eo solo tempore, Lapis Philosophorum perfici possit. Sed quòd eo calore, incipi debeat: nam quocumq; tempore Hyberno, Æstivo, & Autumno potest incipi, & Dei gratiâ continuari opus nostrum, modo calore lento, & Vernali incipiatur, ne flores mercurii nostri, qui in principio tenelli sunt, cõburantur, vel ne fervore caloris fervidi evanescant, & exeant ex vase, sicq; pereat opus, nimio calore, materiâ evanescente ex vase, vel destructa & corrupta nimio calore: Hoc Solum summopere cavendum esse clamant Philosophi Alchymistæ, ne in principio operis nostri, calor sit magnus, & fortis, sed tantùm ita lentus & moderatus, ut vernalis videatur, sed cum lentus hic, & moderatus calor, omnibus in temporibus, haberi possit; Ideo concludere possumus omnibus anni temporibus Lapidem Philosophorum perfici posse, cum calore lento perficiatur, saltem in principio ortus sui, qui calore omni tempore talis adhiberi potest: Ideo peculiare tempus nullo pacto est expectandum, data materiâ convenienti & idonea ad opus perficiendum.

An aurum Philosophorum, quo indiget Lapis ad perfectionem & abbreviationem suam, sit aurum commune.

CAP. XXII.

Aurum Philosophorum multum distat ab auro communi; est enim

nim aurum Philosophorum aurum vivum, vegetationis plenum ignis naturalis, & vitalis facultate, & virtute turgidum: Aurum autem commune, & vulgare, est aurum omnino mortuũ, quia auro Philosophorum est omnino privatũ, quia dum liquatur, ex fodina, & massa sua minerali, tunc temporis spiritum illùm vitæ & vegetationis plenum amisit. Spiritus ergo ille mineralis, qui perficit metalla, eaque crescere facit, est verum aurum Philosophorũ. Quantum autem distat spiritus iste ab auro communi, omnibus est manifestum; est enim pars spiritualis auri, & aurum commune, est corpꝰ crassum, & solidum illius spiritualis substantiæ, quæ est veluti forma, & verè est forma illius: quantùm distat forma à materia, tãtùm & distat aurum Philosophorum ab auro communi. Dum ergo asserunt Philosophi, auro Philosophorum opus esse, ad perfectionem Lapidis & eius abbreviationem, non intelligũt aurum commune & vulgare esse necessarium ad opus Philosophorum, sed spiritum illum aureum, qui totum corpus auri suâ præsentia vivificat, & nobilitat, vegetanti & vitali sua virtute. Vndenam spiritus iste aureus exhauriatur colligere habemꝰ, cùm & habeamus alium spiritum mineralem huic similem omnino, beneficio cuius hunc spiritum aureum attrahere possumus ex his mineriis & massis fodinariis, in quibus aurum copiosum est, sed nõ omnino ad perfectionem deductũ, sed à natura inceptum: ibi enim spiritus aureus ille, copiosus est, & turgens & ex illo fonte solo hauriendus est, & sic spiritus noster nimis sua frigiditate sterilis, fit omnino fœcundus: hic est fœmina, ille verò masculus, sed fœmina nostra fœcundari nõ potest, nisi masculi spiritus istius putà coniunctione, qui totus igneus est, & aëreus: alius verò aqueus & terreus, in cẽtro suo tamẽ, & in occulto est igneus & aereus: Alius verò in centro suo seu occulto, est aqueus & terreus, & in manifesto verò est igneus & aëreus, & sic sunt omnino qualitatibus cõtrarii, hi duo spiritus: sed coctione & digestione fiunt tandẽ similes, & deponunt omnem suam contrarietatẽ & inimicitiam, & fiunt ejusdẽ qualitatis & proprietatis. Eo autem spiritu igneo & aereo, qui est aurũ Philosophorum & Sulphur naturæ, solummodo indigemus ad perfectionẽ & abbreviationẽ Lapidis nostri: aurum enim commune & vulgare reducere non possumus in suam materiam primã sine illo spiritu, & perinde non possumus perficere opus, cùm perfectio operis consistat in reductione illa materiæ metallorum primæ, sine qua, metalla invicem transmutari non possunt ex Aristotelis ipsius sententia.

Et sic clarissimè concludimus aurũ Philosophorum, quo indigemus ad perfectionem operis nostri, & arcani, non esse aurũ commune, sed quid aliud separatũ & omnino distinctũ,

videns-

videndum tamẽ est, an aurum commune ut est, & reperitur in manibus nostris, valeat inservire operi nostro, & quamvis mortuum sit, vivificari possit, & ita vivificatum, arcano nostro inservire valeat, & sic aurum fieri posse Philosophorum, quod capite sequenti fiet clarissimum.

An aurum commune mortuum & sterile arte nostra vivificari possit & arti Chymicæ inservire.

CAP. XXIII.

MOrtuum vivificari & sterile, fertile & fœcundum fieri, hoc supremum est naturæ opus, & soli creatori dicatum: cùm vita solum ex ipso solo dependeat, quæ rursus ad actum reduci non potest nisi creatore jubente, ut verbi gratia quando homo vivens mortuus est, ad vitam reduci non potest, nisi sola Divina potestate.

Quando autem ex elementis vita est, & luce creata, tunc temporis natura sola potest mortuis ipsis, vitam restituere, ut mortuis papilionibus, muscis, & serpentibus vitam ipsam restituit, & vegetantibus ferè omnibus, quæ dum excessu frigoris mortua sunt, verno tempore sole adventante, vita nova illis restituitur.

Quod si animalibus quibusdam & vegetantibus hoc contingere soleat. Quid ni & metallis, quæ & corpora crassiora & solidiora tenent, idem continget? Auro imprimis, quod quidem quamvis liquatione, & fusione sua, igne forti, amittat, suum mineralem spiritum vitæ suæ fomitem, & causam. Quid nî & eundem spiritum recuperare poterit, & perinde vitam suam denuo recipere; & ex mortuo vivum fieri. Hoc quidem opus verè est in potestate naturæ, & artis, sic aurum commune, & vulgare, quod communiter dicitur mortuum, vivum fiet, recuperato suo spiritu vivifico, & commune aurum, sic fiet aurum Philosophorum, & vivum & omninò fœcundum, ex sterili, & mortuo, & sic arti nostræ verè inserviet; non enim ut est inter manus mercatorum, arti inservire potest, cùm tale sit omnino sterile & infœcundum prorsus: Præparatum autem, & spiritu suo minerali vivifico animatum, tunc summę est utilitatis, & artis nostræ verum & unicum fundamentum, & operis nostri verum compendium: in quo solo ars nostra quiescit & gaudet, & sine quo tota Alchymia ferè vana esset, propter longitudinem temporis, quâ esset opus ad perfectionem illius.

De Argento communi, & vulgari eadẽ narrari, & affirmari possunt. cùm per se sterile sit & infœcundum, & arti nostræ inutile, nisi fœcundetur spiritu minerali nostro: postquam autem animatum est spiritu suo minerali, tunc verè vivit, & fœcunditatis est plenum, & germinationis:

onis: unde concludere possumus, aurum & argentum commune & vulgare, quamvis per se sint mortua, & infœcunda, fœcundari posse, & omninò vivificari, ita ut vera viva sint, & fœcunda & arti nostræ utilissima, modo imprægnentur spiritu minerali & metallico, qui est totius artis Chymicæ fundamentum, basis & columna, cùm sit toti⁹ naturæ metallicæ perfectio. Spiritus autem iste mineralis, quo indiget tota Alchymia, copiosus est, & turgens, ubi ignis naturæ & lumen turgent, de quo sequenti capite multa dicenda sunt, ut innotescat Alchymiæ alumnis.

Spiritus naturæ metallicæ, in quo naturali subiecto copiosè resideat, & quà arte hinc eliciendus sit.

CAP. XXIV.

SPiritus naturæ metallicæ, ex quo solo metalla fiunt & nutriuntur, ac conservantur, nullo pacto differt ab spiritu generali mundi, ex quo res omnes fiunt, nutriuntur & conservantur: at hic generalis spiritus, qui componitur, uti diximus supra, ex luce creata & purissima elementorum omnium substantiâ, fit particularis & individuatur in ipsis metallis, & fit naturæ metallicæ spiritus. Qui cùm componat metalla, ipsaque nutriat, foveat & conservet, in ipsis reperiri necesse: Itaque si ipsum habere cupis, ex metallica substantia ipsum elicere necesse est: in quo autem metallo copiosus reperiatur, ingenio tibi opus est, ut intelligas. Nam omnes Philosophi hoc metallum, quod unicum est, summopere occultant, vide autem & perpende totis animi tui viribus, ubi lux creata, quæ est principium motus, in omnibus rebus, copiosissima est una cum purissima & subtilissima elementorum substantia, eaque cruda sunt, & non cocta, sed leviter coagulata & unita in metallum, illud est unicum & solum metallum, in quo spiritus ille mineralis copiosus est, & turgens, ex quo facili negotio educes spiritum illum tibi ad artem necessarium quo cum metalla omnia reduces ad materiam primam, tibi omnino necessariam ad perficiendum Opus, & Arcanum Chymicum. At ex illo unico metallo, elicere ipsum spiritum nō potes, nisi spiritus generalis notitiam, & omnimodam cognitionem habeas. Vt enim spiritus iste generalis est alimentum, & pabulum unicum & solum metallorum omnium: Sic etiam est modus unicus & solus, extrahendi & eliciendi spiritum metallicum nobis necessarium: Spiritus enim spiritum trahit, & uniuntur invicem, ita ut si spiritus generalis sit aqua, cum ipsa aqua, metallicus spiritus facili negotio extrahetur

tur & jungetur cum ipsa aqua, & fiet aqua, quæ tibi solum purificanda est ab omnibus sordibus eius, & ultimò percoquenda in fixissimam substantiam, subtilem valdè, penetrantem & tingentem, cum sit de natura spiritus naturæ metallicæ, qui solus subtilis penetrans & tingens est.

Modus autem eliciendi & educendi hunc spiritum naturæ metallicæ est, ut sumatur maxima quantitas materiæ, in qua copiosè residet spiritus generalis, & ipsam materiam spirit⁹ generalis admisceas cum terra metallica argenti vel auri, seu cum fodina & minera ipsius argenti vivi, & in æquali pondere permixta, induntur retortæ vitreæ luto munitæ, vel retorta terreæ, quod melius est, & fortissimo igne pellantur spiritus hi minerales in vas vitreum recipiens in fundo, cuius debet esse parum aquæ communis, ut recipiat illos spiritus in sinu suo, qui alioquin siccitate sua & ignea qualitate, abeunt foras & perduntur. At humiditate aquæ communis conservantur, & facili hac viâ convertuntur in aquam, in ipsa aqua communi. Deinde rectificari debet multiplici distillatione, hæc aqua, ut candida fiat, & clara. Deinde cum hac aqua seu spiritu generali, tibi dissolvendum est metallum illud, in quo copiosior est, quàm in cæteris metallis, spiritus metallicus, postquam habes dissolutum hoc metallum, dissolutionem purificas sublimatione & distillatione, & cum hac aqua metallica pura & nitida, aurum vel argentum dissolvitur, & adeò suaviter, ut Sal ipsum dissolvi videatur in aqua calida, & tunc temporis nihil amplius tibi laborandum est, at in sola simplici coctione persistendum, quod sequentibus capitulis facili viâ, intelliges.

Quibus artis operationibus Lapis Philosophorum componatur.

CAP. XXV.

SOla coctione potest perfici Lapis Philosophorũ naturam imitando. Natura siquidem, dum metalla perficit, sola digestione, & coctione materiæ metallicæ utitur. Nulla enim illi sunt vasa distillatoria, calcinatoria, solutaria, & reliqua similia, quibus utuntur nostri Chymiastri, ad operationes suas peragendas: Accipit Solùm natura, materiam metallicam, & digestione sola perficit eam, separando purum ab impuro, & purum solummodo coquendo, in separatione tamen illa naturali, & digestione, quâ utitur natura ad perficienda metalla, sunt operationes variæ & multæ, quas distinxerunt Chymici, ut meliùs & certiùs intelligerentur, & quid interius ageret natura, percipi possit: Nam digestio illa naturalis, potest distingui, & separari in Solutionem & putrefactionem, sublimationem,

distil-

distillationem, coagulationem & fixationem: quæ quidem operationes, quamvis variæ & multiplices videantur, nihilominus tamen sola coctione, comprehēduntur omnes. Natura siquidem dum materiam coquit metallicam, & digerit ipsam, eandem ipsam solvit, putrefacit, sublimat, distillat, coagulat, & fixat. Et ut verum fatear, Alchymistæ etiam veri & optimi, qui naturam imitantur, postquam materiam propriam suam puram habent, sola tantùm coctione & digestione illius puræ materiæ utuntur, Vas suum nullo modo movendo, nec mutando: antequam verò habeant materiam illam puram, variis & multiplicibus utuntur operationibus, & multis ac variis vasis, ut ipsam materiam metallicam suam puram putam habeant, veluti sublimatione, distillatione, Solutione, putrefactione, calcinatione, & aliis similibus variisque vasis propriis, & aptis ad operationes illas varias peragendas, quas omnes & alias similes, ad duas reducemus, ad solutionem & coagulationem, de quibus tantùm operationibus peculiariter dicemus: ut methodus integra & absoluta, perficiendi Lapidis Philosophici omnibus Chymiæ artis Alumnis penitus cognoscatur. Qui enim sciunt perfectam Solutionem & coagulationem perfectè admodum, sciunt totam artem, & eius fructus colligere norunt.

De Solutione Chymica, quæ est principium Operis Chymici.

CAP. XXVI.

SOlutio est operationum Chymicarum omnium difficillima & earum prima, & principalis, quod ea operatione, metalla reducantur in materiam primam, sine qua reductione, non possunt inter se transmutari metalla, ex Chymicorum omnium sententia & rara opinione.

Per reductionem autem hanc in primam materiam, intelligunt Chymici, reductionem in principia sua, immediata, ex quibus facta sunt. Ista autem reductio est arti summopere necessaria, quia p eam principia metallica, & semina iterum recrudescunt, & separantur ab omnibus suis excrementis, quibus infecta & contaminata fuerunt in prima compositione, ita ut puriora multò fiant, & candidiora: Itaq; dùm iterum de novo componuntur, & uniuntur, pura & candidissima, novam perinde habent actionem & multo priori nobiliorem. Quia excrementa, in ista secunda compositione, & unione, separata sunt, à quibus excrementis tarda, & lenta valdè erat actio: In secunda autē unione, cum illa omnia excrementa separata sint, & partes omnes cōpositionis istius puræ valdè sint, ideò actio istius compositi fortis omnino est, & valdè nobilis, & aliam priorem virtute antecellit.

Per solutionem ergo Chymicam resolvuntur metalla, in principia sua, ex quibus immediatè scaturiginem habuerunt. Et est summè necessaria hæc solutio; sine enim illâ, Lapis Philosophorum nullo pacto fieri posset, cùm principia metallica haberi nequeant sine illa: nec item depurari possunt ut puriora fiant, & inde fortiorem & nobiliorem habeant actionem. Ergò summopere est necessaria hæc nostra solutio, ad perficiendum Opus Chymicum nostrum & Arcanum. Vnde eam Solutionem definire possumus corporum metallicorum reductionem in sua prima & immediata principia, & elementa, ex quibus facta sunt ab ipsa natura, cujus ope & beneficio, partes metallicæ substantiæ absque alteratione, & corruptione eorum substantiæ, separantur ab invicem, & depurantur summopere, ut inde nova, fortior & nobilior exsurgat metallorum actio: in hac autem reductione perficienda, opus est putrefactione, & digestione peculiari in lento calore balnei; aut fimi equini; calor enim humidus faciliori negotio separat partes compositas & disgregat, & actio illa caloris humidi in subiecto solvendo, dicitur putrefactio, quamvis hæc sub digestione & coctione generaliter comprehendatur. Cùm autem hæc solutio sive reductio in principia, sit omninò necessaria ad Arcanum nostrum peragendum. Videndum jam nobis est, quo reducente & solvente fieri debeat, nam metalla reduci non possunt in sua principia per se sola, Solo igne operante, externo adhibito, & ita reducta permanere: Egent autem solvente & reducente. Reducens & Solvens istud, debet esse eiusdem substantiæ metallicæ, ne metalla reducenda alteret in se ipsis & corrumpat: Quale ergo erit istud reducens & solvens metalla in eorum principia formalia, & materialia, si superiori doctrinâ imbutus sit Lector, & Chymicum genium teneat. Certè non dubitabit debere esse argentum vivū Philosophorum superiùs toties nominatum. Eo enim solo metalla omnia possunt reduci in principium suum, hoc est in argentum vivum. Vnde dicunt omnes Chymici, fac mercurium per mercurium, & veram nostram habebis Chymicam solutionem, Artis nostræ & Operis Physici principium. Antequam autem eam solutionem absolutè perficias, sciendum tibi est, quot sint necessaria ad Chymicam veram solutionem absolutè perficiendam; nisi enim in solutione Chymica ista ritè procedas, procul dubio errabis & nullos fructus in Chymia percipies.

Quot

Quot ſint neceſſaria ad Chymicam ſolutionem abſolutè perficiendam.

CAP. XXVII.

DUo tantum neceſſaria ad abſolutam & completam perficiendam ſolutionem Chymicam exiſtimant omnes Chymici, ſolvens putà & ſolvendum, quæ quidem etſi duo ſint, ſunt tamen unum quid, unitate ſubſtantiæ, & radicis eiusdem, & talia eſſe oportet, alias non daretur vera ſolutio, quæ fieri habet cum conſervatione ſpeciei, unde ſi ſolvens & ſolvendum, non eſſent eiusdem ſubſtantiæ, & radicis eiusdem, non poſſet ſolvens ſolvendum ſolvere, & in ſubſtantiam ſuam convertere, niſi cum alteratione, & corruptione ſuæ ſubſtantiæ, & ſic non ſolveretur ſolvendum, cum conſervatione ſuæ ſpeciei, ſed vel converteretur ſolvens in ſolvendum, vel ſolvendum in ſolvens & ſi eſſent diverſæ ſubſtantiæ, hæc ſolutio Chymica, non fieret cum conſervatione ſpeciei, ſed cum deſtructione. Perinde neceſſe eſt, ut ſolvens, & ſolvendum ſint eiusdem ſpeciei: hæc enim ſola neceſſaria ſunt, ad perfectionem ſolutionis Chymicæ: maximũ quidẽ eſt arcanum Solutio Chymica: hæc enim ſi debitè, & ſecundum normas & leges Artis Chymicæ peragatur, totum perficit & ſolvit arcanum Chymicum: Solutione enim debitè factâ, reliquum quod ſupereſt, eſt mulierum opus, nempe ſola lenta coctio & digeſtio, in qua peragenda, non eſt opus ingenio, & ſumma induſtriâ, nec doctrina, in ſolutione autem peragenda, eſt opus doctrinâ ſumma, & ſummo ingenio: cum natura metallica ſit per quam optime cognoſcenda, & quâ viâ metalla perficiantur, neceſſe eſt ſcire, & quare: Præterea eſt ſciendum quid ſit in natura metallica, perfectum & imperfectum, purum & impurum, & unde hæc differant, & qua ratione differant, cognoſcendum eſt, alioquin eligere non poſſumus eà quæ neceſſaria ſunt, ad ſolutionem noſtram perficiendam, niſi metallicas ſubſtantias ritè pernoſcamus, puras & impuras, perfectas & imperfectas, ut has rejicere ſciamus, illas ſuſcipere. Quia ad ſolutionem noſtram, puras & perfectiſſimas eligere debemus, ſubſtantias metallicas, easque cum ſubtiliſſimis tenuiſſimisq; ſubſtantiis eiusdem radicis & ſubſtantiæ coniungere debemus, ut ex earum coniunctione, igne adhibito externo lento, fiat noſtra ſolutio. Pernoſcendum etiam eſt, ſpiritus metallicos purificandos eſſe, & valde attenuandos, ut quintæ eſſentiæ metallicæ habeant rationem, ut his ita purificatis & attenuatis, attenuentur, ſubtilientur, & purificentur ſolida corpora metallica perfecta, ut eorum corporum perfectorum

tinctura, tingantur & spiritus metallici, & sic fiat vera nostra solutio, quæ alioquin fieri non potest: hinc quantæ sit difficultatis solutio nostra, collectu facillimum est, & ad eius difficultatem cognoscendam allegoriæ infinitæ allatæ sunt, & excogitatæ, hinc Aquilæ rapaces volantes, hinc Leones crudeles, & fortes omnia morti tradentes excogitati & ficti sunt, apud Chymicos, hinc Lupi rapaces, hinc symphalides aves, hinc monstra marina, hinc Geriones, hinc typhones, hinc serpentes & alia infinita bruta excogitata sunt, ut solutionem illam nostram occultarent Mysochymicis nostris stultis & fatuis, scientiæ autem alumnis hisce allegoriis manifestarent.

Et sic in solutione nostra Chymica intelligenda & peragenda, opus est ingenio subtili, & doctrinâ maxima, ad allegorias illas omnes varias & distinctas, unum & idem significantes intelligendas, & capessendas, & his optimè intellectis hinc colligi possit, qua ratione, & viâ, fieri possit solutio nostra, & ea debite facta, totum deinde, peragatur arcanum facili negotio, & sic ad coagulationem Chymicam & fixationem deveniamus, quæ sola totum perficit opus, ut capitulis subsequentibus colligere est.

De coagulatione Chymica, quæ totum perficit opus.

CAP. XXVIII.

Explicatâ Solutione Chymicâ, jam nobis explicãdum est, quid sit coagulatio Chymica, quæ solutionis est finis, & terminus: nam quæ per solutionem ad principia sua reducta sunt, & cruda facta: jam p coagulationem ad maturitatem perfectam reducuntur, & quæ plura sunt ad unitatem simplicem rediguntur, unde coagulatio definiri potest rei solutæ compactio & crudæ maturatio, & elemẽtorum separatorũ unio, & in hac unione totum completur Arcanum. Principia quidem Chymica & elementa, postquam separata sunt à prima compositione, & iterum in secundam unionem per coagulationem nostram redacta, sunt immortalia, & potentissimas habent actiones, & virtutes, ita ut, & cætera corpora mortua, suscitari in novam vitam & actionem possint. Quod Mysochymicis nostris incredibile factu videtur, & dum hoc asseritur à Sapientibus artis nostræ, hoc stultitiæ plenum esse credunt, & ita sapientiam Philosophorum stultitiâ suâ mensurant. Sed si aliquid lucis & sapientiæ illis inesset, viderent res omnes in centro suo, lucis creatæ esse plenas, quæ verè nihil aliud est, quàm vita, & cùm sit vera vita ut est vita

vita, verè mori non potest, ergo immortalis est, & cum vita illa interna verè immortalis, ab omnibus excrementis, suis & tenebris, seu mortis umbris, liberari possit; verè tunc temporis actiones eius erũt immortales, hoc est vitæ plenæ. Vnde si aliquid sit in rerum natura, quod vita illa interna & centrali destituatur, potest reparari & restitui eius defectus unde restituetur in vitam novam; & ex morte resurget: veluti ignis, & lumen aliquod, dum in procinctu est, suæ extinctionis & mortis defectu ligni, aut olei, apposito ligno aut oleo, statim recuperat vires & de novo accenditur, & iterum vivere seu lucere videtur: Sic & vita corporum naturalium, dum naturali cursu deficit, deficiente pabulo vitæ, apposito pabulo fortissimo & simillimo, statim vita restauratur de novo, & pristinas acquirit vires, imò majores & fortiores, si pabulum vitæ tale sit ut accrescat vitam ipsam & fortiorem, faciat quod arcanis ipsis nostris Chymicis fieri posse facillimum est: nam solutione nostra separantur omnia excrementa vitæ, & umbræ & tenebræ mortis, sic discutiuntur, & à vitali substantia procul eliminantur: Et sic per coagulationem nostram hæc omnia pura facta, iterum uniuntur & unum fiunt, fortius multò & potentius, quam prius fuit, & sic habet potentiam & facultatem reliquorum corporum vitam labentem senescẽtem, & extinctioni suæ proximam reparandi, & ita restituendi, ut novam vitam & fortiorem habere videatur.

Sic ex coagulatione nostra Chymica, Opus & Arcanum Chymicum absolvitur, & in ea operatione terminatur & quiescit tota Alchymia. Vide ergò amice Lector, quantæ sit necessitatis in Alchymia peragenda. hæc nostra coagulatio, quia absque ipsa, in Alchymia nihil est utilitatis: Elementa enim Chymica & principia soluta & per se separata, nisi coagulentur & perfectè figantur, nullas fixas & permanentes, ostendunt virtutes & proprietates, & perinde nullius sunt utilitatis; Quapropter summopere studendum est, & præcognoscendum quâ viâ & methodo, fiat coagulatio Chymica, quæ solo igne moderato peragitur: nam elementa soluta, & separata, perquam optime depurata, debent vasi ꝓprio includi, & percoqui, donec coctione continua, & lenta, figantur, & in unam substantiam fixam, & permanentem, subtilem, & penetrantem, & ut cera fusibilem redigantur: hac viâ solâ, & methodo fecerũt antiqui Philosophi Lapidẽ suum seu Elixir Arabicum, metalla omnia in aurũ verum & legitimũ transmutans, & corpora cuncta, senectutis labe infecta, in corpora nova, & vitæ plena convertẽs, sola solutione elemẽtorũ metallicorũ, & coagulatione eorũdem: unde dixerunt Antiqui, solve & coagula, & iterum solve & coagula, & sic

mul-

multiplicabitur arcanum, & totum perficietur Opus seu Magisterium Alchymiæ.

Quibus viis & rationibus excogitarunt antiqui Sophi Lapidem suum, vel an Solâ revelatione divinâ habuerint ipsum.

CAP. XXIX.

Certissimum est, hoc naturæ arcanum arcanorum omnium secretissimum, revelatum potius esse mortalibus ab ipsomet Deo, quam fuisse ab iisdem hominibus vi mentis humanæ excogitatum. Et si generalis & universalis naturæ creatæ cognitio fuit data & concessa Protoplasto Adamo nostro, nullo pacto dubitandum est, quin Secretum istud naturæ etiam illi concessum sit, cum generali & universali illa naturæ notitia. Ex qua tamen poterat ipse Adamus vi mentis suæ colligere tantum & secretissimum arcanum, & deinde filiis suis tradere & communicare. Videbat enim lucem in auro, & argento radicatam & fixam, & statim inde excogitare poterat qua viâ, & methodo, lucem illam perfectam, vitæ fomitem & motus naturæ principium, ex auro & argento elicere posset, ita ut tenuior esset, & subtilior multò, & non ita firma compage, in subiecto solido adhæreret, sed in multò subtiliori, & tenuiori, & sic facilis esset communicationis. Quod si lucem in Sole & Luna, & stellis cœlestibus, expertus sit, & doctrina sua infusa divinitus perfectè sciverit, principium esse & fundamentum vitæ, & germinationis in rebus omnibus. Ita ut Sol & Luna, cùm illa sua luce omnia producant & conservent. Sic facili negotio excogitare potuit, lucem illam Solis cœlestis auro communicatam & influxibus cœlestibus delapsam & infusam, eiusdem esse virtutis & proprietatis, ac lucem solis cœlestis. Ita ut si lux solis cœlestis, sit vitæ & germinationis principium & fundamentum. Sic & erit lux solis terrestris, hoc est auri, eiusdem vitæ, germinationis, & conservationis principium & fundamentum.

Hoc autem in ipsa auri essentia contemplans, statim mentis suæ impetu & sagaci conamine excogitavit, hanc lucem solis habere, & ipsam ita subtilem, & tenuem facere conatus est, ut omnibus rebus facili negotio, sua tenuitate & subtilitate communicaretur.

Attenuandi autem viam, & subtiliandi methodum meliorem excogitare non potuit, quàm aurum ipsum principio suo & elemento permiscere, ut ita solveretur aurum per principium suum & elementum, ex quo factum fuit ab initio. Et sic lucem auri vel argenti vitale principium habuit dilutum in suo principio,

pio, quod cùm tenuè sit & subtile valdè, lucem illam auri subtilem & tenuem valdè reddidit, & summum tenuitatis gradum conduxit, per subtilitatem & tenuitatem principii aurei & metallici crassum enim & solidum corpus auri vel argenti non potest meliori viâ attenuari quam subtilis & tenuis ejusdem substantiæ admixtione.

Postquàm ergo viderit Adamus aurum, beneficio principii metallici summopere subtiliatum, adeò ut unà cum principio illo metallico se sublimaret, & in naturam potentissimam, & èfficacissimam sola simplici coctione, se converteret, & se figeret, hoc iterum attenuatum & subtiliatum aurum & solutum, & fixum factum, iterum principio suo summopere purificato solvit & coxit, & donec in fixam & permanentem abiret substantiam, hoc idem multoties iteravit, donec ad supremam tenuitatem & fixitatem aurum redactum habuit, quo deinde usus est, eoque vitæ suæ incommoda moderavit & elusit; non poterat enim Adamus miser noster primus Parens ex paradiso ejectus, & miser, & nudus in vitæ humanæ calamitates omnes projectus, se tandiu ab ipsa morte conservare, absque divinâ illa medicinâ, quam existimo illi fuisse concessam divinitus, ut se à miseriis & calamitatibus vitæ suæ tutari posset, & sic genus humanum propagare & multiplicare valeret, alioquin si tandiu non vixisset Adam & uxor eius Eva, non in tantam multitudinem excrevisset genus humanum, sic ab ipso Adamo & filiis eius fuit deinde communicata & tradita sapientibus antiquis nostris hæc medicina, qui usum eius medicinæ, ad metallorum imperfectorum medelam converterunt, & sic aurum fecerunt ex imperfectis metallis omnibus, usi sunt etiam illa medicina antiqui Patres nostri, ut animalia sua caduca & quasi vitâ functa ad juventutem primam & robur primum revocarent, dando animalibus aliquid illius medicinæ, & diluendo illud aqua communi, & in potu præbendo, & sic animalia caduca, & morte proxima vigere & florere conspexerunt. Dederunt etiam ex eadem medicina antiqui aqua diluta, radicibus arborum sterilium longæva sua ætate, & tali fotu, adeò roboratæ fuerunt arbores illæ, ut illo frondescere, vigere, florere, & fructus inde ferre, visæ sunt.

Sic lucem illam auro implantatam & radicatam, ab influentia viderunt, operari mira in omnibus generibus naturæ mixtorum, & totam renovari naturam in omnibus naturæ mixtis, ita ut omnia juventutem acquirant florentem, & summopere fortem & robustam.

Sic perperam non ratiocinatus est Adam noster, nec antiqui Patres nostri, lucem in auro fixam, & radicatam summæ esse virtutis & pro-

G prie-

prietatis, modo ad summum tenuitatis & subtilitatis gradum deducatur.

Hinc colligere possumus qua viâ & methodo, Lapidem Philosophorum seu Arcanum vitæ, in naturæ centro occultum habuit ipsemet Adam, & habuerunt antiqui Patres nostri: Nam aurum ad supremum gradum tenuitatis conductum; arte Chymica, beneficio solutionis, & coagulationis multoties iteratæ nihil aliud est, quam Lapis ille famosus antiquorum, in quem irrepserunt Mysochymici nostri, quod nūquam ipsum comprehendere & percipere valuerunt, & quod ipsi percipere nequeunt, id ipsum vanum & fictitium quid, ab hominibus otiosis excogitatum existimant: Quasi verò antiqui Sapientes, cum tanta assertione, morum probitate, doctrina, Allegoriis infinitis & Ænygmatibus, id nobis asserere voluerunt, & se ipsos habuisse & tenuisse, vidisse, fecisse, ipso Deo teste, testati sunt, de fictitio & vano & Chymerino opere, non unum & idem & simile omninò scribi potest, à variis Authoribus, qui diversis suis temporibus & sæculis floruerunt: Sapientiùs ergo & verius est, credere, Mysochymicos nostros vanos esse fatuos & stultos, & antiquos Philosophos veraces omninò, & fideles, ipsisque solis nos debere agere summas gratias, quòd de lapide eorum, verissima nobis scripserint & reliquerint monumenta, doctrinæ & veritatis plena, quæ ut nobis veriora appareant, partes adhuc Lapidis nostri disquiremus, & sic veritatem ipsam manifestam faciemus.

De Sulphure albo, quid sit, ubinam sit, & quid prosit Chymicis.

CAP. XXX.

SUlphur omne album, quod in omnibus rebus latitat, est ignis naturæ seu lumen internum, quod calidum innatum constituit, omnibus rebus inclusum, quod res maturat omnes, & facit, ut tales existant, quales sunt: in metallis autem idem præstat ac in cæteris rebus, perfectionē eorum constituit, & maturat ipsa, & colorat, & duplex est, volatile & fixū: Volatile apparet in forma terræ foliatæ, & talis albissimi coloris & elucentis, argenti optimi instar. Fixum autem est terra albissima & lucens, & levi igne fluit ut cera, & omnia imperfecta metalla perficit in argentū, & mercurium crudū vulgarem fixat in optimū argentum, & Luna chymicorum solet vocari, quod Lunæ virtutes & proprietates soleat imitari, & est Sol indigestus, & non perfectè maturus, & dum maturescit omnino, fit Sol perfectus, & tunc sua albedo mutatur in rubedinē perfectam & saturatam, hoc autem sulphur ubique ut dixi reperitur, & in omnibus metallicis potissimùm corporibus inest, & ex his mediante aqua nostra pontica præparata, elici solet,

ſolet, potiſſimùm ex Luna communi & vulgari, ſi aqua pontica noſtra diſſolvatur, & digeſtione perpetua, & lenta coquatur, tandẽ iteratis disſolutionibus & coagulationibus, cõvertitur in ſulphur album lucens & ſplendidum, penetrationis ſummæ, & potentiſſimæ transmutationis.

Ex eo paratur veriſſimum oleum Talci, quod tingit perfectiſſimè venerem, in veriſſimam Lunam, & mulieres formoſiſſimas reddit, quia impurum ſanguinem, & melancholicũ craſſum & terreſtrem, valdè attenuat, & ſubtiliat atque depurat omnia terreſtria excrementa, & ſulphuris vitalis ſcorias foras projiciẽdo. Tum per poros omnes & reliqua omnia particularia emunctoria, quæ corpori dicata ſunt, ut ſe ab impuritatibus ſuis vindicet: ſanguine ergo ita purificato, ſubtiliato, & attenuato, cutis attenuatur, & color inde vividus, & florens exſurgit: Vnde vultus nitidè floreſcunt, & fiunt pulchri admodum, naturali & verâ, & non fucata pulchritudine; ſic etiã in metallis impuris veluti in plumbo, ferro, ſtanno & cupro ac mercurio ſolet fieri, per proiectionem iſtius ſulphuris albi, non urentis, impuritates omnes metallorũ horum, foras expelluntur, & quod crudum eſt, & indigeſtum, in ipſis imperfectis corporibus metallicis, perfectè digerit & coquit, & ad maturitatem ſuam debitam redigit, unde in Lunam veriſſimam commutat.

Ex dictis colligimus quid ſit ſulphur album & ubinam locorum reperiatur, & quid proſit Chymicis, & medicis, cum ſit vera & unica medicina ad curandos morbos, qui ex impuritate ſanguinis ortũm habent.

De ſulphure rubeo, quid ſit & ubinam ſit, & quid proſint.

CAP. XXXI.

SVlphur hoc rubeum Philoſophorum, eſt veriſſimus ignis naturæ perfectus omni ex parte, perfectiſſime digeſtus, & nullo pacto differt ſubſtantialiter à ſulphure albo, niſi ſola coctione & digeſtione, nam in ſulphure rubeo, digeſtio & coctio, eſt perfecta, & abſoluta, in ſulphure autem albo non eſt omninò abſoluta: non ergo differunt ſubſtantialiter ſulphur rubeum & ſulphur albũ niſi accidentaliter: materia ergo illa quæ cõtinet illum naturæ ignem ſeu lucẽ, eſt puriſſima elementorũ materia perquãoptime digeſta ab igne ipſo, & luce naturali, unde eſt rerũ omniũ perfectiſſima, & nobiliſſima materia, & qui habet illum naturæ ignem perfectiſſime ſeparatum, & ex metallicis corporibus perfectis eductum, habet infinitũ, & incomparabilem theſaurũ. Talis quidem ignis in genere eſt, & reperitur in rebus omnibus, non tamen eſt in rebus omnibus ab excrementis ſuis elemẽ-

tariis separatus,&ab elementis metallicis perfectis eductus. Talis enim nullibi reperitur, præterquam in solo lapide Philosophorum; ibi enim latet perfectissimus,& omnibus numeris absolutus,in aliis autem rebus latet quidem, sed infinitis excrementis obvolutus, cùm solus ibi vitam rerum agat, & constituat: eo evanescente in omnibus rebus vita perit,ac destruitur: in Lapide Philosophorum copiosissimus est,&purissimus,ita ut in ipso Lapide, mira præstet,& in eo potentissimas & stupendas habet potentias & virtutes, ita ut miracula sint eius lapidis actiones his, qui nesciunt, quantum potest ignis naturæ purus & putus, ac turgens,in subiecto tenui & subtili: inest ergo hic ignis & tamen omnibus rebus, ex quibus quidem educi potest, cum his omnibus insit: nihilominus ex his omnibus ad perfectionem ultimam conduci non potest, nisi ex solo auro & argento, & solo mercurio,ex quibus solis corporibus metallicis potest educi, & ad ultimum perfectionis gradum evehi potest, ita ut metalla imperfecta omnia transmutet,in aurum verum: Et sic prodest multis Chymicis omnibus, & imo tantæ est utilitatis,ut maioris esse non possit. Arcanum siquidem Chymicum, absque eo fieri non potest,nam illud est sulphur non urens rubedinis summæ, mercurium in aurum coagulans & figens,&verum Philosophorum aurum,cum quo solo fit Matrimonium Physicum cum ipsa luna, de quo solo dicitur,rubicundus maritus candidam duxit uxorem,& nisi Sol & Luna in unum conveniant & fiant unum quid, Lapis esse & fieri non potest: Quæ quidem Luna, seu uxor mariti rubicundi, est aliud sulphur album, de quonam dictum est,capite superiori, de quibus solis fit hoc ultimum Matrimonium Philosophorum, pro Lapide conficiendo ac numeris omnibus absolvendo, ut capite sequenti fiet clarissimum.

An sulphur album & rubeum sufficiant ad perfectionem Lapidis Philosophorum.

CAP. XXXII.

SVlphur album & rubeum unum & idem sunt radicaliter & substantialiter,nec ullo pacto differunt nisi coctione, & maturitate maiori vel minori, sulphur siquidem rubeum est multò perfectius, quia maturius, & maturius quia maiorem coctionem passum est, ut dictum est suprà. Vt sulphur ergo album ad perfectionem ad quam naturaliter tendit,citiùs deveniat, solent Philosophi illud conjungere, cum sulphure rubeo,& ita ambo coniuncta solent illa coquere, ut hinc exsurgat sulphur rubeum fixum, & tingens,& summopere penetrans propter subtili-

tilitatem, quam habet ex ſeparatione partium omnium craſſarum & heterogenearum: ſolent ergo Philoſophi ex prima metallorum compoſitione ſulphura hæc duo ſeparare, ut puram metallicam ſubſtantiam ſeminalem & primordialem habeant, ab omnibus ſeparatam excrementis: quam deinde ſeparatam, iterum conjungunt & coquunt, ut perfectionem ultimam acquirant, & hanc coniunctionem Matrimonium vocant Solis & Lunæ, in quo Sol & Luna verè conveniunt, & in unam ſubſtantiam abeunt, fixam & permanentem, penetrantem & tingentem: ſeparant autem primò, ut vindicari poſſint ab excrementis ſuis omnibus, & ita attenuentur & ſubtilientur quàmmaxime, & tandem ſic ſubtiliata & attenuata coctione lenta, & perpetua, ipſa ſulphura figunt: Qua fixatione potiſſimùm egent, ut ultimum perfectionis gradum obtineant, ideò poſtquàm ſeparata ſunt & ab excrementis vindicata, iterum uniuntur & coquuntur, ut coctione illa ad perfectionem perfectam deveniant: Ut enim prima metallica compoſitione coniuncta erant, & invicem fixata, ſi in ſecunda debent iterum uniri & fixari, ut maiorem & efficaciorem habeant actionem, quàm in priori unione & compoſitione metallica, eo quod ſunt ab omnibus excrementis depurata, quæ quidem excrementa tarditatem actionis efficiunt.

Quocirca ſolent Philoſophi hæc duo ſulphura metallica à metallis perfectis, vel à mercurio communi, & vulgari ſeparare & ſeparata depurare, & depurata coniungere, ut in illa nova coniunctione, novam acquirant, & potentiorem agendi virtutem & energiam. Quam ſeparationem, depurationem & coniunctionem multoties iterant, & ſic votum ultimum Philoſophorum completum & abſolutum habent.

Nam in illis duobus ſulphuribus depuratis & coniunctis & perfectè unitis conſiſtit tota perfectio metallica, & perindè tota virtus & energia ipſius Alchymiæ. Purum enim naturæ metallicæ in illis duobus ſulphuribus perfectè conſiſtit, lux ſiquidem illa creata, quæ in metallico genere infuſa eſt, copioſa, & turgens eſt, in illis puris ſulphuribus, & perinde hæc ſulphura potētiſſima ſunt, quia fundamētum actionis naturæ metallicæ, potentiſſimum & fortiſſimum habent, ita ut quicquid poteſt metallica natura, ſeu ſemen metallicum in visceribus terræ, in metallis perficiendis, in longiſſimo tempore, hoc purum & ſeparatum ſemen, quod ſulphuribus iſtis ineſt copioſiſſimum in breviſſimo tempore, in horæ quadrante puta certiſſime poteſt, in metallis imperfectis perficiendis, & in aurum vel argentum commutandis, quia actionem illam perficiendi metalla, quæ in visceribus terræ metallicis eſt, potentiſſi-

mam habet, & infinitis quasi modis majorem illa naturali virtute, metalli perficiendi in fodinis naturalibus existente.

Sic nullo pacto ambigendum est, de transmutatione illa metallica, quam ut habeamus, hæc sola duo sulphura suprà dicta coniuncta nobis sufficiunt, ad perfectionem illam ultimam obtinendam, & acquirendam, ut potè perficiendi metalla, totum & absolutum semen, & principium continentia.

Cur Lapis Philosophorum non credatur ab omnibus, nec ab omnibus habeatur.

CAP. XXXIII.

LApis Philosophorum ab omnibus Authoribus, qui de eo tractarunt, existimatur, summum in terris Dei donum esse, & jure; quid enim in rerum serie? maius reperiri potest ac exoptari, quam id quod vitam humanam omni ex parte felicem, ac beatā reddit ab omnibus miseriis & calamitatibus, tum animi, tum corporis, vindicatam, quodque longam & felicem divitiis omnibus affluentem, & animi dotibus omnibus exornatam ac præmunitam reddit. Hoc enim solum præ aliis Dei Donis in terris summopere exoptavit Salamon, & habuit, in quo solo, sunt omnes thesauri sapientiæ Dei.

Cùm ergò Lapis Philosophorum sit tantum & magnum Dei donum, ut eius excellentia & præstantia cognoscatur, summa est, necessaria sapientia, quæ paucissimis est à Deo data, nō enim omnes sapientes sunt, imo omnes ferè stulti, cùm stultorum infinitus sit numerus: imò sapientia ipsa mundana; & scientia mera stultitia est. Perindè cùm in simili sint fatui, & stulti, præclarum illud Dei donum credere nō possunt, cùm sat lucis & sapientiæ, non habeant ut ipsum videant, & occultum in natura perquirant: ideò cùm nō credant ipsum natnræ arcanum, ipsum vilipendunt & stultè rident.

Nec etiam opus est & necessarium ut omnes credant ipsum, quia si vera crederent, omnes ipsum improbo labore investigarēt. Quia eò invento, nullis rebus indigerent: fatigantur enim omnes homines diu noctuque ad vitam miseram sustentandam: quid ni maiori labore fatigarentur ut vitam numeris omnibus absolutè beatam, ac felicem, ducere possent. Non mercaturæ darent operam, nec per mare, per terras, aurum quæritarent, cùm hoc solo dono auro abundarent, nullis aliis scientiis navarent operam, ut vestitum & victum haberent, cùm hæc sola scientia nimis abundè sufficeret ad victum & vestitum luculenter habendum. Ne ergo hæc eveniant & interturbetur ordo naturæ & mundi. Si enim omnes Lapidem Philosophorum haberent, quis illorum

servire

servire vellet, & aliis obsequi, omnes Reges & rerum Domini fieri vellent, cum supremas, & inexhaustas haberent divitias, & sanitatem inalterabilem, & inviolabilem cursu naturali, & rerum serie: non est ergo opus, ut omnes credant Lapidem Philosophorum, nec etiam est necessarium ut omnes possideant ipsum, sed ut pauci credant, & perpauci adhuc habeant illud supremum Dei & naturæ donum; hoc enim ex gratia & misericordia Dei obtento, nihil in terris maius & magnificentius exoptari potest, omnes ergo animi nostri vires impendendæ sunt, ut hoc Dei donũ obtinere valeamus. Quid autem agere debeamus, ut tanto Dei dono perfrui valeamus, sequenti capite demonstrabimus.

Quid agere debeant qui ad Lapidem Philosophorum aspirant.

CAP. XXXIV.

SVpremum sapientiæ gradum habere tentãt & cupiunt qui ad Lapidem Philosophorũ aspirant: Deum potissimùm ergo timere, in primis habent, cùm initium sapientiæ & scientiæ, sit timor Dei, ad supremum enim sapientiæ & scientiæ culmen evehi nequeunt, nisi Deo ducente elevante ac sublimante, sapientia enim sola à Deo est, nec auro ullo pacto & argento erui potest. Ex solo Dei throno, in mẽtes humanas delabitur, nec Dei inimicis communicari potest hæc sapientia, quia Deus subtrahit, quicquid ex se ipso est ab inimicis suis: Qui ergò Deum non timet, non potest esse Dei amicus, quod enim amamus summopere timemus. Unde timor Domini summus est thesaurus, & nihil melius homini contingere potest, quam timor Domini. Est enim fons vitæ & divitiarum; ex timore enim ipsius Dei, & fontem vitæ, & divitiarum scaturiginem habemus: fons siquidem vitæ, & divitiarum unus & idem est fons cũ ex luce creata verè dependeat, & hæc lux creata ex luce increata, initium verum & principium habuerit. Si quis ergo huius lucis creatæ summum thesaurum habere exoptat, qui est Lapis Philosophorum, uti capitulis antecedentibus diffusè demonstratum est, ab ipso Deo qui est lux increata extorquere habet; lucis enim creatæ thesauri ab increata luce dependent, nõ possunt enim hominibus communicari nisi perfectè intelligantur & cognoscantur, notio ergo cùm sit species lucis, & omnis lux à luce increata dependeat, dependere etiam tanti secreti & thesauri notio ab ipsa luce increata necesse est.

Inde colligere facillimè possum⁹ timorẽ Domini sumopere esse necessarium, ad lucem illam creatam percipiendam & eius fructum colligendum. Deinde huic arti summoperè est studendum, & operandum, ut ex stu-

studio & operationibus qualis sit natura, &qua ratione sit tractanda colligatur. Difficillimum enim est opus, opus nostrum, habita enim materia, quæ admodùm cognitu est difficilis, cùm nullibi suo proprio nomine nuncupatur, nisi eam pertractare scias, nihil habes. Opera deinde antiquorum semper sunt pervolvenda, & legenda, & eorum Ænigmata sunt explicanda, & enodanda, ut inde laborem operis, & modum faciendi Lapidis colligere valeam[9]: hæc ergo prius sunt peragenda, antequam ad hoc iter Colchycum nos accingamus. Vt ergo ritè materia Lapidis cognoscatur, sequentia capitula tibi sunt omninò necessaria cum præcedentibus omnibus, quæ notitiam materiæ quàm aptius tibi manifestant, modò obtuso ne nimis sis ingenio.

Quòd Lapis Philosophorum, ex nulla re animali fieri possit.

CAP. XXXV.

MUlti Chymicorum antiquorũ scriptis suis nobis reliquerunt Lapidem Philosophorum, ex re animata esse: nihilominus tamen id ex litera simplici non ita est interpretandum & intelligendum, quasi sit aliquid materiale in animali bruto, vel homine, ex quo fieri possit Lapis, seu tinctura Philosophorum. Quia nihil in animali est, quin sit igne alterabile & corruptibile. Lapis autem seu tinctura illa Physica, est omninò incorruptibilis & inalterabilis: Qua ratione autem fieri potest ut quod est corruptibile, sit omninò incorruptibile: hinc quicquid dicitur de urina, de menstruo, de semine, de capillis, de stercore, de ossibus, de sanguine, & reliquis aliis rebus ex animali desumptis, est quid fictitium, & ad placitum excogitatum figmentum & mysticè ac typicè dictum.

Dum enim Philosophi dixerunt Lapidem eorum esse ex re animata, intellexerunt, ex sulphure metallico puro puto, esse debere, quia sulphur metallicum illud, cùm sit ex luce creata consertum, & sit forma verissima metallica, animam dixerunt, cùm animæ omnes & formæ rerum creatarum, excepta sola anima humana, fiant ex luce illa creata, quam quidem lucem in rebus omnibus sulphur dixerunt & ignem naturæ vivum, cùm vitæ actiones ab illo dependeant.

Et quamvis mercurius, unà cum sulphure concurrat, ad confectionem Lapidis, cum tamen mercurius & sulphur separari nunquam possint, neque unum existere possit sine præsentia alteriùs, nihil est contradictionis in dictis Philosophorum, asserentium Lapidem constitui ex sulphure, mercurium tacendo, & asserentium esse ex mercurio, Sulphur tacen-

tacendo; quia unius essentia latitat sub alterius umbra.

Ex re ergò animata fieri debere Lapidē, asserere possunt Philosophi, modò sulphur metallicum intelligant, quòd illud sit forma metallica, & metallica anima: Eò enim sulphure dempto, & perit, & destruitur anima seu forma metallica, quæ quidem antiquitùs anima à Philosophis dictitari solebat, cùm totum mundum & res omnes animatas esse assererent, propter illam lucem creatam, seu ignem vivum naturæ, quo totus mundus & tota natura repletur. At propriè loquendo in rebus omnibus ignis ille vivus, etsi actuet, & informet omnia, nihilominus in omnibus animæ veræ viventis, non agit actiones, propter naturam, quam non habet ubique dispositam ad actiones illas verè vitales peragendas. In animalibus quidem habet dispositam naturam ad verè vitales actiones perficiendas, ibique in diverso gradu suæ perfectionis: nam omnia animalia, non sunt æqualiter perfecta in actionibus vitalibus peragendis, cùm non habeant materiam æqualiter dispositam, quę perfectas lucis creatæ actiones ex se ipsa & tali sua dispositione depromere queat. In vegetantibus autem habet ibi & lux creata, aliter quam in animalibus, dispositam materiam, ibique tantum secundum suam materiæ suæ dispositionem vegetandi solis edit actiones. In metallis autem, & mineralibus, cùm & aliam ibi habeat materiæ dispositionem ibi etiam & diversas in mineralibus habet, existendi rationes, ibi enim non ut in animalibus, & vegetantibus, vitales veras edit actiones. Sed quodammodo vitales, cùm actuet & informet verè metalla; qui quidem actus impropriè saltem & latè sumpto vocabulo dici potest vitalis actus, cum à luce creata dependeat: quæ quidem lux, vita verè est & vitales educit actus in omnibus naturæ rebus, modò materia tenuis & subtilis sit, quam lux illa actuat. Sic satis claret quâ ratione Lapis Philosophorum, ex nulla re animali fieri possit, etsi Philosophorum Chymicorum nonnulli, asseruerint ex re animata esse. Quæ quidem res animata solùm sulphur, & vitam seu formam metallicam puram & nitidam interpretantur & intelligunt ipsimet, qui hoc asseruerunt: hæc autem vita seu forma metallica, & sulphur, in solis metallis reperiri solet. Vnde ex solis metallis Lapidem fieri posse interpretandum est, cùm ex re animata fieri censent antiqui Philosophi.

Quòd ex nullo Vegetabilium Lapis Philosophorum fieri poßit.

CAP. XXXVI.

Asserit Raymundus Lullius Alchymistarum caput & Coryphæus,

phæus, Lapidem Philosophorum vegetabilem esse, & ex Lunaria sua, & ex vino suo rubeo vel albo fieri debere: verissimum est quod Lullius asserit, modò ritè interpretetur, & quid sit Lunaria sua & vinum suum intelligamus, Lunaria siquidem sua non est planta illa Lunaria dicta, sed est mercurius, qui cum Lunæ sequatur virtutes & proprietates, lunaria dicitur. Vinum autem suum non est vinum commune & potabile, sed est etiam mercurius, seu aqua pontica nostra, quæ vini qualitates & virtutes imitatur, colorem potissimum, & strias vini inter distillandum etiam imitando, & ut vinum commune cum aqua permixtũ potum gravissimum constituit humanum, vitæ humanæ fomitem insignem, & pabulum tutissimum, sic & vinum Lullianum, cum aqua metallica aurea, vel argentea permixtum, potum constituit gratissimum & utilissimum fovendæ vitæ humanæ aptissimum, aurum enim verũ potabile constituit, omnes morbos perfectè curans, vitamque conservans, atque prolongans, & sic interpretatus Lullius; verum dixisse asserere possumus. Si verò per Lunariam suam plantam intelligat, & per vinum liquorem illum vulgarem ex racemis expressum, falsissima est hęc opinio, nihil enim est in toto genere vegetabilium quod tincturam illam auream Physicam & realem dare possit, cùm quicquid est in vegetabilium genere, sit igne alterabile & corruptibile. Tinctura autem illa aurea, est omninò incorruptibilis, & flammis cuiuscumque vulcani etsi robustissimi fortissimè resistit, ut penitus aureæ naturæ, quæ penitus alterabilium rationes contemnit: nullum etiam vegetabilium est, quod aliquid metalli & auri contineat, & perindè ineptum est omnino, tincturæ Physicorum componendæ. Etsi clament Philosophi nonnulli mercurium coagulari posse, & vere fixari, in verissimum argentum, succis quarundam plantarum, præsertim Lunariæ maioris; quod mysticum & typicum est, & id debet interpretari de Lunariâ nostrâ Chymica fixa, quæ est mercurius Philosophorum, fixus & arte Chymica perfectus, qui mercuriũ vulgarem perficere solet in Lunam veram, & perfectam. Et quamvis asserant multi mercurium metallicum extrahi posse, ex putrefactione plantarum nonnullarum. Perindè non est concludendũ, Lapidem nostrum fieri posse ex plantis, quod plantæ, in productione illa mercurii, nõ maneant plantæ, sed omninò corrumpantur & ex corruptione illa generetur mercurius, ex quo deinde præparatione debitè factâ, confici potest Lapis, quia ex quovis mercurio metallico & minerali, fieri potest.

Sic etiam ex animali & homine ipso, potest fieri Lapis, quia ex eo per particularem putrefactionem potest

est fieri mercurius mineralis & metallicus, sed non ex animali, animali ita persistente, & qua ratione nobis est opus, illâ peculiari corruptione difficiliùs admodum inventu, ut ex animali & vegetabili fiat mercurius, cùm habeamus ubiq; gentium mercurium metallicum perquamoptimum, adhoc opus naturaliter productum: modo eo uti sciam⁹, & preparationem eius Chymicam perfectè & absolutè sciamus & cognoscamus.

Concludere hinc inde facile possumus ex nullo vegetabilium Lapidem fieri posse, si persistant in substantia vegetabili, cùm hæc omnino alterabilis sit & corruptibilis & Lapis noster incorruptibilem & inalterabilem & auream debeat habere naturam, ut inter ignes violentissimos persistere posit, hæc autem natura aurea in nullo vegetabilium reperiri potest, cùm sola hæc natura, in metallico genere solùm reperiatur, quod capite sequenti clarissimè demonstrabitur.

Quod ex solo metallico genere Lapis Philosophorum fieri possit.

CAP. XXXVII.

QUamplurimi Chymicorum nobis asseruerunt Lapidem Philosophorum ex nullis metallis etiam fieri posse, quod si nude ut sonat litera interpretetur hinc etiam concludere possumus, fieri nullo pacto posse si ex metallis fieri non posset, cùm ex nullo animalium, nullo vegetabilium, nulloq; mineralium & metallorum fieri possit: hæc enim genera totam naturam comprehendunt. Hoc autem de metallis non ita nudè & simpliciter est interpretandum, quasi dicamus ex nullo metallorum Lapidem nostrum fieri posse, quod solùm de metallis in forma metallica externa permanentibus, verum esse concedimus: metalla siquidé in forma externa metalli persistentia, nullo pacto componere possunt Lapidē nostrum, sed oportet priùs ut relinquant hanc formā externam, & remaneat solùm forma interna, & sic arte nostrâ reducantur in principia sua, ex quibus natura fecit ipsa metalla: Quod Aristoteles vocat 4. Meteororum reductionem in naturam primam metallorum: Tunc enim metalla sic reducta ex opinione Aristotelis & Chymicorum omnium possunt componere & constituere Lapidem nostrum cùm principia illa metallica, in quæ reducuntur metalla, adeò subtiliari possint & perfici, attenuatione illa, ut perfectionem illam quam habét communicare valeant imperfectis metallis, quæ tali perfectione indigent, & perindè componere possunt Lapidem illum, cum solus hic Lapis metalla imperfecta perficiat, comunicando illis perfectioné illam metallicam, quam ipse habet ex principiis metallicis, ex quibus cōponitur. Quod quidem innuere videtur tur-

ba Philoſophorum, his ſcilicet verbis; niſi enim corpora diruantur, à naturâ corpore carente donec fiant corpora incorporea, & veluti ſpiritus tenuis, non poteſtis animam illam tenuiſſimam, ac tingentem extrahere, quæ in intimo ventris occulta eſt, Toties Ergo reiterandus eſt ſpiritus ſuper corpus, donec ſpiritus fiat corpus, & corpus ſpiritus. Quicumque ergo noverit ſpiritum fugientem rubeum facere, corpore, perfecto ſibi admixto, & ex illo corpore & ſpiritu, ſuam tenuem materiam in ſuo ventre occultam, ſubtiliſſimè cum igne lento extrahere, ſi patiens ſit in coquendi prolixitate, procul dubio tinget omne corpus. Nihil enim aliud agere debemus in hac arte, quàm corpora perfecta in materiam primam ſeu in principia corporum perfectorum reducere, quòd turba vocat, corpora facere ſpiritus & ſpiritus corpora, ut tenuitas & ſubtilis natura metallorum perfectorum haberi poſſit, quæ eſt materia prima, & principium metallicum, ſic enim habemus illa ſola reductione, tenuiſſimum illud metallicum in intimo ventris metallici occultum, quod tingendi poteſtatem habet, illudque ſolùm coquere debemus, & coctione illa perenni perpetua & continua perfectiſſimè fixare, ſeu in naturam conſtantem, & in igne perſeverantem, facile fluentem ac tingentem, perducere debemus, Quod quidem ex metallis perfectis operante eorum principio ſeu mercurio, perficere poſſumus & ex nullo alio quovis naturæ genere, quicquid dicant & aſſerant Philoſophi & ego ipſe multis in locis operum meorum, Quia ſi aliud contrarium huic ſententiæ aſſerere videamur, id myſticum eſt, & allegoricum, & ad noſtram hanc ſententiam interpretari meretur.

Metalla enim fieri non poſſunt nec ad invicem inter ſe transmutari, niſi naturā imitando, natura autem metalla non producit, nec invicem transmutat, niſi cum metallico ſemine & principio. Ergò etiam ſi imperfecta metalla, ad perfectionem auri & atgenti perducere cupias, imitanda eſt tibi natura ipſa, quæ cum ex principio metallico, & ſemine, id ſolum facere ſoleat & poſſit: Tibi etiam ſimile cogitanti, & molienti, idem facere neceſſarium eſt.

Hinc concludere facillimum eſt, ex ſolo metallico genere Lapidem Philoſophorum fieri debere. Hinc terra ipſa pura & quod ex ipſa elici poteſt, niſi ſalis & ſpiritus eiusdem naturam & eſſentiam habeat, totaliter excluditur, hinc ros & aqua communis, & quicquid ex ipſis arte Chymicâ eruitur, etiam exploditur, quia nihil habent metallicæ eſſentiæ. Quamvis ex terra & aqua metalla producantur, nihilominus ex ipſis non producuntur immediatè, niſi prius hæc coniuncta, permixta & alterata fiant principia metallica;

in his

in his enim ſolis elementis, principia metallica copioſè reperiuntur, & ex his ſolis educi debent, & educuntur & ad artem revocantur: At hæc principia quamvis arte ſummâ ſint præparata, nihil tibi inſervient niſi tibi ſint metalla perfecta præ manibus, cum quibus coniungenda ſunt hæc principia metallica, ut metalla perfecta cum illis principiis reducantur in principia, ut ſuperiùs ad nauſeam usque repetitum eſt, itaque qui tori, aquæ & terræ navant operam, ſciant oportet, quid in ipſis quærendum ſit, nam ſola principia metallica ex his haberi poſsũt, quæ tamen, copioſè ubique reperiuntur ſeparata & depurata: neceſſe eſt tantùm ut in ſpiritum ſeu mercurium reducantur & cum hoc mercurio & ſpiritu metalla perfecta in ſpiritum ſunt reducenda, & ſic arte noſtra perficimus mercuriũ Philoſophorum, ex quo ſolo immediatè fit Lapis noſter ſolâ ſimplici coctione, de quo in præſenti libello ſat copioſè dictum fuiſſe exiſtimo. Jam tantum nobis ſupereſt in Myſochymicos noſtros concludere.

Concluſio totius Operis in Myſochymicos.

CAP. XXXVIII.

ET ULTIMUM.

JAm fuſè admodùm divagata eſt oratio noſtra, circa probationem Lapidis Philoſophorum: An enim ſit in rerum ſerie, & perſiſtat probavimus; Qualis ſit eius materia & ſubſtantia oſtendimus, quâ viâ & methodo, fieri poſſit ab arte Chymica patefecimus quâ via habuerunt antiqui Patres noſtri manifeſtavimus, quibus partibus conſtet, & ſuarum partium virtutes; proprietates, & utilitates indicavimus. Vt inde colligant omnes, imò videant manifeſtè tanquam in ſpeculo clariſſimo, & nitidiſſimo, an Lapis Philoſophorum ſit quid fictitium & ad placitum excogitatum opus, an verè realiter exiſtat, cum de exiſtentia ſua, nihil clarius haberi poſſit, quàm ea, quæ enarrata fuerunt, & de materia ſua & ſubſtantia dicta ſunt, quę de compoſitione ſua indicata ſunt, & quæ de partibus eius, virtute, proprietate, & utilitate demonſtrata ſunt. De re non exiſtente, & fictitia poſſunt ne, in medium afferri rationes, authoritates & experientiæ tam multæ, inſignes & probatæ, quàm jam allatæ fuerunt. Poteſt ne dari vera ſcientia, ut de Lapide Philoſophorum ſive controverſia datur, teſte ipſo libello, & aliis infinitis libellis, qui de ipſo ab Authoribus fide digniſſimis, & doctrinâ & moribus probatiſſimis, Typis excluſi ſunt & adhuc in poſterum excludentur. De re non exiſtente & fictitiâ, poſſunt ne authores varii, & diverſis in ſæculis ſcribentes; unam & eandem & ſimilem omninò proferre ſententiam: quod enim jam unus ſcribit

& asserit, seculo transacto, & mortuo authore & scripto suo & libello unà cùm authore suo jam perẽpto, alius exsurgit author, patria & regione diversus, qui eadem scribit, & asserit: si de Lapide Philosophorum non daretur vera scientia, hæc fieri non possent: scientia enim vera est, de rebus realiter existentibus permanentibus, & immutabilibus. Oportet ergo & verè necessarium est, Lapidem Philosophorum verè persistere permanere, & immutabilem esse, in rerum natura, ut de eo scientia dari possit, & per secula varia per varios ac diversos Authores eadem & omninò similia de eodem tradi possint.

Verissimam etiam eius veritatem testantur Historiæ omnes tam recentes quam antiquæ, quarum denegare fidem, stulti potius est, quam sapiẽtis: Historiæ enim est vera proferrè. Legitur autem apud Suidam Ægyptios omnes Philosophos tempore Diocletiani Imperatoris, artem auri & argenti conficiendi apprimè calluisse, cuius ope & auxilio, Romano Imperio validissimè resistebant. Legitur etiam Nicolaum Ffamellum Parisiensem arte sua Chymica, tantùm habuisse auri & argenti, ut Ecclesias multas, & hospitia Parisiis & alibi, erexerit, & reditibus multis prægrãdib⁹ & tantis dotaverit. Scribitur etiam Arnaldum Villonovanum Medicum clarissimũ Joannis Papæ 22. Romæ fecisse aurum perquam optimum examine omni probatum. Fertur etiam Raymundum Lullium maiori canum, Ordinis Divi Francisci religiosum tempore Eduardi tertii Angliæ Regis, & Caroli quinti Galliarum Regis circa annum Christi 1354, fecisse copiam quammaximam auri, arte Chymica, quod Eduardo tertio dedit, ut rebelles fidei Christianæ debellaret, nihilominus tamen contra Ioannem Gallorum Regem Philippi sexti filium, bellum tulit, eumque debellavit, & cœpit, ac in Angliam captivum duxit, circa annum Christi 1356. Hæc omnes Historiæ & multæ similes, quę de Paracelso efferuntur, & aliis Artis Chymicæ Authoribus, testantur aurum factum fuisse per quamopitmum, ab Authoribus, & Professoribus Chymicæ artis, Et perinde etiam Lapidem Philosophorum factum fuisse credendum est: Cum solis hic Lapis potentiam habeat transmutandi metalla imperfecta in verissimum aurum.

Quid jam dicent Mysochymici nostri, quo se convertent, quos stultos & fatuos proclamabunt, an seipsos, an Chymicos, qui vera sapientia & doctrina ipsiusmet naturæ ducti, artem hanc auri faciendi callent, habent & docent. Certè se potius imprudentes & insipientes omnino proclamare se habent, & tales ubiq; gentium se profiteri nõ erubescent, cùm inscitia sua & crassa ignorantiâ tantum luminis habere non potuerint, ut hoc naturæ arcanum in rerum serie existens & permanens videre,

dere, nec palpare potuerint. Resipiscant ergo, & palinodiam cantent & se solos sapientes non existiment, cùm de rebus non sibi notis sententiam afferre conantur, ne postquam res claras & manifestas habuerint se desipuisse fateantur, non enim prudentis est dicere, non putaram.

Concludimus ergò veram esse Alchymiam, verum esse Lapidem Philosophorum & verissimum aurum esse, & probatissimum quod arte Chymica, & Lapidis Philosophorum ope elaboratur & Mysochymicos omnes stultè admodum & temerè artem Chymicam, & Lapidem Philosophorum contemnere, eumque calumniari, ignoscendum tamen, parcendumque illis esse, cùm nesciant quid faciant.

Ænygma Chymicum cuius Velamine & cortice totum opus Chymicum, complectitur.

CUm totum terrarum orbẽ invisere mihi in votis esset, & postquam Europæas ferè omnes regiones, provincias, civitates & urbes, perlustrassem: Africam & Asiam ferè omnem perambulassem, nullo pacto fessus laboris itinere, sed rerum varietate, magnitudine & raritate consolatus. Quartam mundi partem seu novi orbis regiones & provincias invisere cœpit animum exardescere curiosa cupiditas. Itaq; cum me Oceano committerem, navimque ad hoc paratam conscendissem, velis jam extensis ventisque secundis aliquandiu navigassem, statim turbatus est aër, hinc Eurus notusque ruunt, fluctusque tolluntur ad cœlum, & ad imam flectuntur abyssum, ac invalescente tempestate, malis velisque diruptis omnibus appertaque navi, & jamiam aquæ plena, ad fundum Oceani tendente, tanto periculo perterritus, numine convocato, precibusque multis & votis fatigato, tandem quiescit tempestas terribilis & horribilis illa, & semifracta navis appulit portum Canariarum Insularũ Fortunatarum, cui adhæsit per multum temporis, donec omninò reparata fuerit navis & munita omnibus, quæ tempestate ante acta dispersa, & perfracta fuerant: Reparata ergo navi, & munita omnibus navigationi nostræ perficiendæ necessariis, Oceanum iterum conscendimus, & velis ventisque secundis, navigationem nostram absolvimus, terramq; novam & cœlum novum, conspicimus & Americam nostram jamdiu exoptatam appulimus, terram omnino Carbunculis rutilantem, igneam omninò, & flammeam, unde ab Hispanis dicta est, *Tierra del fuego* ultra Fretum Magellanicum constitutam, versus Antarcticum polum, ubi omnia ad votum erant, nihil ibi frigoris, nihil ibi caloris excedentis, sed omnia temperata & moderata erant.

Tanta

Tanta loci huius amoenitate pellectus, navem liqui, & portui gratissimo & tutissimo alligavi, & loca amoenissima, huiusce terræ novæ, perlustrare cupiens, illico novus hospes ab hospite novo receptus, in Palatium, domumque regiam perductus sum, pinnis turrilisq; quàm multis in aërem exsurgentibus conspicuam: Statim ab ipsius introitu haud dubiè conspicitur, & manifestum est, regis ad cuiuspiam & summi viri, luculentum esse diversorium, ne dicam Dei cuiusdam magnificum hospitium: Nam summa laquearia citro & ebore curiosè cavata visebantur, subeunt aureæ & argenteæ, & crystallinæ Columnæ, & parietes omnes aureo & argenteo cælamine contegebantur, mirus prorsum magnæ artis homo, imo semi Deus, vel certe Deus, qui magnæ artis subtilitate effigiavit aurum & argentum, prætiolosque lapides distinxit in varia ac distincta simulacra: Porticus prægrandes ex utraque medullii parte visebantur fornicatim excavatæ, cæruleo, aureoque colore Smaragdis, Rubinis, Adamantibusque variegatæ atque depictæ cernebantur, ubi ipsius Phœbi & Pythomis serpentis certamen verum, & ipsius Phœbi amores depicti conspiciebantur stupenda spectantium admiratione, jam me beatum & cœli incolam esse putabam, cùm me lapides prætiosiores, & lucem ipsam calcare videbam, ita ut domus tota, ipsiusque parietes omnes solidati massis aureis, & lapidibus prætiosis splendore proprio coruscabant, ut diem suum, sibi domus ipsa faceret, ipsomet recusante & nolente sole, sic cubicula, sic porticus, sic ipsæ valvæ fulgarant, ut noctem nullam nec umbram tenebrosam sciat ipsa domus.

Omnia tandem huic divino hospitio ad votum erant: unum solum deerat, non erant rivuli, neque fontes aquam dulcem salientes, hortulos peramœnos & gratissimos hujusce Palatii irrorantes, aderat tantùm, unicus fons in medullio Palatii extructus, & mirâ arte ab ipsa naturâ fabricatus, aureus quidem, & ipsomet auro prætiosior, cum ipso auro, quid nobilius, & præstantius ex eo fonte enascatur, unde aqua perennis continenter emicat, & fistulatim excusa se se in auras, per tubos septem ducta, ejaculabatur, sed quod mirum est, de ipso fonte, & supra omne verum, admirabile & stupendum, eius aqua non erat humida, sed omninò sicca, & tamen omnia, quæ irrorabantur aqua illa, virescebant, & vigebant flore perenni, & vivido, septemplici tubo irrorabat hortos omnes huiusce Palatii, & quamvis sicca esset, & nullo pacto madefaceret, irrorabat tamen, & superficiem planam hortorum discurrebat, neque adhærebat nisi his, quæ erant suæ naturæ: sunt autem numero septem tantum quæ sunt eius

fon-

fontis naturæ & essentiæ, quæ totam naturam & mundum hunc suo imperio gubernant & regunt: Mirabilis est omninò huius aquæ virtus, quamvis venenosa admodum sit & mortem adferat suis ipsismet rebus, quas producit: unde & ipsius fontis scaturigine mors & vita saliunt, & mortem inferre, summa est illi laus, & gloria cum & morte illa quam infert vita perennis & immortalis exurgat: crudelis admodum mater, cum suos filios ipsamet enecet: & pia valet mater, cùm suosmet filios morte ipsa ad perennem vitam & immortalem deducat. Huiusce fontis mirâ scaturigine & virtute stupefactus, non longè hinc deducor ad stagnum, ubi aqua fontis huius cumulata stagnabantur, ubi mirum & prodigiosum spectaculum & horrendum penitus visebatur: Draconem alatum miræ magnitudinis & fortitudinis ex meditullio stagni unius exurgentem vidi, cuius aspectu perhorrido perterritus subitò hinc aufugere tentavi, nisi blandissimo sermone ab hospite meo, qui me in Palatium deduxerat, & mihi fidus Achates semper fuerat, detentus fuissem. Quid times (inquit) & aspectu huiusce Draconis exhorrescis? Apollinis alumne, in tandem & timorem ex animo omnem discute, mirabiliora adhuc in hoc stagno videbis, ex pugna & certamine huiusce Draconis, cum strenuo & forti, undiquaque catafracto Milite, qui Draconem hunc venenosum valet & pestiferum enecturus est peculiari certamine, ut huiusce Palatii, & magnificæ domus pax æterna interveniat. Alioquin & Palatium omne hoc magnificum destructioni & ruinæ destinatum est, quod esset regioni huic omni & incolis eius peramarum infortunium. Eo ipso adhuc loquente ecce Militem strenuum, qui lento & gravi passu stagnum versus se contulit, & ense districto in stagnum ipsum dedit se præcipitem, Draconemque est aggressus. Hinc horrendum & tremendum certamen inter ipsos exortum est, & stagnum cum igneæ & aëreæ esset naturæ, & summopere agitaretur pugna & certamine pugnantium, igneos & aëreos ex seipso emittebat & exhalabat vapores, nunc nigrum, nunc flavum, nunc viride, nũc coeruleum, nunc colorum omnium varietate pertinctum apparebat stagnum, & ex Draconis faucibus ignis purus, & flamma eructabatur venenosa penitus, cuius flammæ lætali veneno extinctus est strenuus, & fortissimus noster Miles, & à Dracone ipso cum suis omnibus deauratis armis devoratus, & deglutitus est, cùm tamen nõ omninò adhuc mortuus, sed semivivus devoratus fuerit, viscera omnia ipsius draconis dilacerata sunt, ab ipso milite, non adhuc mortuo, ita ut tandem Draco ipse mortem obire coactus fuerit, & sanguine suo unâ cum Militis sanguine

ſtagnum totum pertinctum ſit, & ſanguineum factum. Hinc putrefactione & leviſſimo calore ſolis exortæ ſunt roſæ albiſſimæ fragrantes maximè, & odore ſuaviſſimo, aulam totam replentes. Poſt ortum harum roſarum albiſſimarum exortæ ſunt & aliæ roſæ rubicundiſſimæ, ſuavius adhuc roſis albis redolentes calore ſolis etſi violentiſſimo, nullo pacto marceſcentes ſed ſemper ſuo rubore vigentes. Hinc totum ſtagnum deſiccatum eſt una cum corpore draconis & militis eorumque omnium ſanguine; quæ omnia cum ſtagno prædicto in roſas rubicundiſſimas converſa ſunt, quarum roſarum odor tantùs erat & adeò ſuaviter vivificus & verè vitalis, ut Incolæ omnes huiuſce Palatii ſolo illo odore verè viverent, & vitalem verè vitam ducerent & immortalem. Itaque ſi quis eorum ægrotaret & malè ſe haberet roſâ unâ accepta & naribus appoſitâ, ſolo illo odore totus recreabatur, morbus omnis evaneſcebat, & vita verè vitalis ab omnibus vitæ humanæ incommodis libera & vindicata hinc indè exſurgebat, & ſic vivebant Incolæ hujusce Hoſpitii incolumes ab omni miſeriâ & calamitate, vitamque longiſſimam beatam prorſus & omni ex parte felicem ducebant.

Tanto miraculo in ſtuporem redactus ad hoſpitem meum verſus, cum præ ſtupore & miraculi viſione loqui non poſſem, ſigna cum oculis & manibus illi dedi, ut mihi notitiam & cognitionem tanti myſterii & miraculi patefaceret & indicaret: Ille illico ſigna mea intelligens & capiens, prudentiſſimus enim erat & ſenex multùm, annis tantùm, non corporis debilitate, qui vigoris ſummi erat, tùm animi & corporis, & tamen annorum plusquam quinque millia à nativitate ſua numerabat. Ille ergò vetuſtiſſimus omnium, & omnibus junior; cùm omnes ſuo robore & virtute vincat ſermone blando, talia & ſequentia dixit. Tu admiratione rerum peractarum ſtupefactus quaſi incantatus obmuteſcis, & loqui non potes rerum admirandarum viſione: ſedeamus hîc ſuper hunc Lapidem cryſtallinum, qui nobis ex occaſione offertur, ut pacatiùs audias & percipias, quæ tibi dicturus ſum de Palatio iſto, de regione & provincia, quam navigatione tua appuliſti, de fonte miro quem vidiſti, de ſtagno quòd in roſas albas & rubras converſum vides, de Dracone & milite, quos inter ſe pugnantes, & morte alternata & mutuâ occumbentes conſpexiſti cum eorumdem Metamorphoſi mira. Palatium ergo iſtud Solis eſt & ipſius Phœbi Diverſorium, quidquid in eo eſt divitiarum, quidquid auri & argenti, quidquid lapidum pretioſorum continet, ex fonte quem admi-

admiratus es originem habet. Ergò ipse cum uxore mea, quæ mea soror est, uno enim partu ex solo patre nati sumus. Ergo, inquam, ipse solus unà cum sorore mea, quæ mea chara coniunx habetur, fabricati sumus hoc hospitium & divinum domicilium, & Phœbo dicavimus, & omnia quæ fuerunt nobis necessaria ad constructionem illius magnifici Opificii, ex solo fonte desumpsimus, & quod adhuc mirabilius est, Opificium hoc jam constructum & factum conservatur in nitore, candore & perfectione sua, solo odore & nidore fontis huius. Si destrueretur fons, destrueretur & periret omnino Palatium istud, & omnes eius divitiæ evanescerent, idcirco in meditullio ipsius areæ, conservatur, & collocatur, ut hinc melius & fortius suas virtutes toti opificio distribuere possit. Regio etiam & Provincia tota, quam appulisti, Sapientum est & Philosophorum Regnum, in eo solo morantur & quiescunt, cæterasque terræ Provincias & regiones contemnunt, cum in ea sola gaudeant & quidquid exoptare queant, ex votis habeant. Hæc ergo Provincia & quæ mira sunt in ipsa (quæ quidem infinita sunt) dependent ab ipso fonte, & stagnum, & Draco, & Miles, & rosæ tùm albæ tùm rubeæ, quæ hinc enatæ sunt, ab ipso fonte enascuntur & conservationem suam habent, & ego ipse qui sum verus faber & architectus rerum omnium unà cum uxore mea nil agere possum absque fonte ipso, cuius pater est Sol ipse, & mater Luna, & menstruum & semen, ex quibus Pater & Mater hunc fontem produxerunt, est aqua, quæ in ventre suo terram, aërem & ignem continet, & perindè in ipso occultata sunt, quæ dum fiunt manifesta, fons ipse siccatur omninò. Draco moritur & Miles, eorumque omnium mors rosas illas albas & rubras producit, sic mors morte destruitur & vita perennis exsurgit. Miles, Draco & fons & opificium omne unum & idem sunt, & habent unam & eandem originem, & ex fonte scaturiunt, sed primo fons exsurgit, & est Primogenitus omnium deinde ex ipso reliqua omnia procedunt.

His dictis tacuit ipse senex & juvenis, & me sedentem erexit, & aperto lapide crystallino, super quem sedebamus, qui ex fonte cõcretus erat, speculum mihi ostendit, in quo tota natura animalium vegetantium & mineralium erat fusè admodum effigiata & aperta. Ibi totius naturæ proprietates, virtutes, & energias rerum omnium cum suis principiis & elementis conspexi, ac quales sint & esse debeant didici. Tunc temporis genibus flexis &

I 2 mani-

manibus junctis gratias immortales egi Creatori meo, & hoſpiti congratulatus ſum de ejus ſermone & favore, cuius gratiâ hæc cœlitus mihi evenerant & ſtatim de reviſenda patria mea cogitavi, & ſalutato hoſpite meo, & gratiis illi peractis, Navim meam portu alligatam conſcendi, & fauſtè tutoque admodùm patriam appuli meam, & hæc miranda narravi accolis meis omnibus, quę incredibilia verè facta ſunt, cùm tamen omninò certa & veriſſima eſſe probet ipſa ratio, auctoritas & experientia.

FINIS.

Deo ſit laus & æterna gloria.

INDEX CAPITVM, QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

Numerus paginam indicat.

FINIS.

INDEX CAPITUM OMNIUM QUÆ IN HOC TOTO OPERE CONTINENTUR.

LIBER PRIMUS SEQUENTIA TRACTAT CAPITA.

LIBER SECVNDVS SEQVENtia tractat capita & sectiones.

DE CONSTELLATIONIBVS singulis Firmamenti.

SECTIO I.

DE CONSTELLATIONIbus quæ in Medio sunt firmamenti

SECTIO II.

Et primo de Ariete.

DE CONSTELLATIONIBUS quæ firmamento insunt versùs austrum & Polum Antarcticum.

SECTIO III.

DE CONSTELLATIONIBUS quæ in polo antarctico reperiuntur.

SECTIO IV.

DE PLANETIS SINGVLIS quo lumine & quâ virtute vigeant.

SECTIO V.

LIBER TERTIVS SEQVENTIA tractat Capita & Sectiones.

Aer

DE HIS OMNIBVS QVÆ IN Aere continentur & primum DE RORE.

SECTIO I.

DE AVIBUS.

SECTIO II.

DE AVIUM NATVRA particulari.

SECTIO III.

De-

De Avibus Exoticis.

SECTIO IV

De Insectis avium.

SECTIO V.

De Vegetantibus.

SECTIO VI.

DE VEGETANTIBUS IN particulari.

SECTIO VII.

De

DE FLORIBVS
Sectio octava.

LIBER QUARTUS, SEQVENTIA tractat Capita & Sectiones.

DE HIS OMNIBVS ET singulis quæ in sphæra aquæ continentur.

SECTIO PRIMA.

DE FLUMINIBUS. SECTIO II.

DE LACVBVS INGENERE SECTIO III.

DE FONTIBUS. SECTIO IV.

De

DE PISCIBVS ET CONCHYLIIS.

SECTIO V.

DE LAPIDIBVS.

SECTIO VI.

DE METALLIS ET MINERALIBUS,

SECTIO VII.

De Stan-

LIBER QUINTUS TRActat sequentia Capita & Sectiones.

DE QVADRVPEDIBVS quæ super terram reperiuntur & primo de Leonibus.

SECTIO PRIMA.

DE INSECTIS TERRESTRIbus quæ in visceribus terræ reperiuntur ejusdemque cavernis.

SECTIO IV

DE FVNGIS ET ALIIS TERræ tuberibus,

SECTIO III.

DE MONTIBVS, Sectio quarta & Vltima.

An

Qua

PANCHY-

PANCHYMICI, SEV ANATOMIÆ TOTIVS UNIVERSI, LIBER PRIMVS.

Quid sit Natura & eius lumen.

CAPVT PRIMVM.

Naturam pauci cognouerunt.

VIDENT omnes naturā, cognoscūt pauci, eius notitiā perquisiverunt p. multi, innotuit tamen paucis. Si verè enim nota fuisset natura, non tot, ac tantæ, & hæ diversæ fuissent ab authoribus traditæ definitiones. Definitio siquidem est vera notio rei: non possunt autem variæ & diversæ tradi unius, & eiusdem rei notiones, quin eorum quamplurimæ sint falsæ. Verum autem est varias easque diversas, req; distinctas traditas nobis fuisse ab authoribus antiquis Naturæ definitiones.

Aristoteles enim definit Naturam lib.3. de cœlo, cap.2. Principium motus quod in ipso, potentia autem id, quod est in alio, ut aliud est. Alii vero definiunt naturam id unde res habet, ut naturaliter moveatur: Alii

Variæ naturæ descriptiones.

verò vim quandã per universas mũdi partes commeantem, alii Deum esse, alii Spiritum omnia penetrantem, & molientem omnia, alii calidum innatum cuiuscumque rei, alii mentem universi, alii igneum vigorem è cœlo ortum. Alii formam, alii materiam cuiuscumq; rei naturam definierunt.

Aristotelis naturæ definitio obscura & tenebrosa valde nec rem distinctam ostendit at potius tegit.

Hæ omnes definitiones vel potius descriptiones naturam poti⁹ occultant quàm manifestent. Primam siquidem Aristotelis, quam omnes ferè sequimur, qua dicitur principiũ motus & quietis ei crassam eamq; ponderosam menti trabem injicere proclamamus, cùm principium istud motus & quietis in natura ignoremus: non enim natura mihi notior est per hæc verba, quam anteà, ignotum per ignotius definitũ auget ignorantiam: aliæ vero naturæ descriptiones obscuriores adhuc sunt, & crassiores menti nostræ inducunt tenebras, & naturæ veræ nubes & tegumẽta sunt. Superest enim nobis post has descriptiones, adhuc quærẽdi maxima difficultas, & innatum sciẽdi character, quid sit illud, per quod definitum definitur.

Non ergo perfectæ & absolutæ sunt eiusmodi naturæ definitiones, cum per has definitum clarius non pateat, quàm antea. Nolo propterea Aristotelem inscitiæ causare, in me ipsum potius crederetur hæc dura fabula. Primus siquidem fuit Philosophiæ cultor & indagator acutissimus, cui plurimum laudis & honoris debemus. Non tamen absolutam naturę cognitionem illi attribueres: Sufficiat illũ multa scivisse eaq; præclara, non tamen omnia, & ita absolutè, ut præter illa nihil aliud in natura sciri possit.

Natura quid verè sit & propria.

Naturam ergo definiamus secundum lumen ꝙ nos à patre Luminum industria Vulcani accepimus, & vidimus, esse Spiritũ luminis in principio à Deo creatum primis aquis incubantẽ & confusa in his tanquam in chaos rerum omnium semina de potentia in actum educentem & educta per constantem alterationis ortum versantem, componendo & resolvendo hæc inferiora Geometricè tractantem. Hic est Spiritus qui est principiũ motus & quietis in rebus omnibus ꝑ se, & non secundùm accidens, quem virtutẽ dixerunt alii per universas mundi partes commeantem, quem Deum, quem spiritum omnia penetrantem & molientem, quem calidum innatum, mentẽ universi, mundi animam, igneum vigorem è cælo ortum, formã ac materiam mundi, descripserũt per suas proprietates, virtutes & energias, non tamen fontem & scaturiginem harum virtutum cognoverãt ignoto lumine, quod lumen istud creavit, & ex nihili sõte divina ac omnipotenti virtute, ac agendi energia eduxit.

Natura est corpus.

Spiritus hic luminis quem Naturam dicimus, vera est substãtia corporalis: at quia invisibilis est & impalpabilis, ideo spiritum dico, non ta-

tamen substantiam supernaturalem divinam & incorpoream intelligo, dico enim Deum naturam corporalem fecisse, corpus siquidem competit illi cui corpora omnia fabricanda sunt. Quale autem corpus sibi vendicet natura, seu spiritus lucis altissimæ est inquisitionis, & qui Alchymiam ignorat eamq; tractare nescit, huc usque penetrare non potest; in corporibus enim omnibus latet istud luminis corpus, at invisibiliter, & suo spirituali modo; istud tamen à peritissimo artis chymiæ magistro visibile & tangibile efficitur, ita ut quod in corpore visibili invisibile & spirituale lateat, visibile redditur & corporale: ne autem ambages quæram, dicam corpus naturæ, Salis corpus esse, quod in centro cuiuscumq; rei creatæ latet, & quod per Alchymiam Vulcani ope, è centro rerum omnium educitur, cui inhæret Sulphur radicale, & Mercurius innatus ac primigenitus, ita ut duos secum habeat coniunctos fratres à se ipso inseparabiles, nec propterea id unũ compositum est, sed quid valde simplex & homogeneum, etsi tria in se coerceat, quæ quamvis distinguantur, non tamen differunt, nec diversas constituunt formas in suo esse, ut latissimè & clarissimè disputatum est, ac demonstratum in Alchymista Christiano à nobis iamdiu in lucem edito.

Corpus naturæ quale sit.

Trinum est naturæ corpus & tamẽ unum.

Hoc Sal centrale rerum omnium corpus est naturæ, in eo enim corpore latitat natura cuiuscumq; rei, ut per experientiam notum habuerunt Philosophi Spagyrici, natura siquidẽ incorruptibilis est, etsi individua & mixta corpora corruptibilia sint & alterabilia, ut in Sale illo suo corpore patet, ꝙ æternitatem & incorruptibilitatẽ observat, cõservatis illæsis virtutibus ac proprietatibus rerum omnium, quæ in illo Sale illæsæ manent & incorruptæ.

Sal centrale est corpus naturæ.

Si ergo quis Salis istius centralis naturam ac essentiã cognitam habet, habet & naturæ manifestam essentiam; naturæ enim omnes proprietates, virtutes, & energias quas antiqui omnes Philosophi in natura ipsa posuerũt, facillimè animadvertet ac reperiet in ipso centrali rerum Sale, humidi potissimũ primigenii, & calidi innati proprietates, in quibus antiqui totam naturę essentiam collocarunt, tanquam Principium motus & quietis rerum omnium.

Salis centralis essentia est naturæ cognitio & notitia.

Cognito ergo naturæ corpore, in quo tanquam in regio Palatio incorruptibili & æterno residet ac persistit, definitionem ampliorẽ & clariorẽ iam afferere possumus, ut è tenebris cymmeriis antiquorum educamus Naturam, & in lucem edamꝰ illam, quæ nobis & rebus omnibus lucem prębet. Est ergo Natura Spiritus Luminis in principio à Deo creati, à quo omnia facta sunt per creationem divinam, quique in corpore Salis centralis cuiuscũq; rei radicaliter infusus est ad cõservationẽ & generationẽ rerũ omniũ; hic n. est Spiritꝰ solus qui alterationes, mutatio-

Definitio vera & absoluta naturæ.

Explicatio definitionis naturæ Aristotelicæ.

nes corruptiones & generationes omnes molitur & patrat unde verè est principiũ motus, quod in ipso, potentia autem id, quod est in alio ut aliud est, quod apud Aristotelẽ valde obscurum imo intellectu omnino difficillimum erat: at in spiritu illo Salis centralis manifestum habent & apertum omnes Spagyrici Philosophi, qui Vulcania tractant; est enim principium motus in ipsomet, dum est, & potentia, dum omnia ex ipso generantur, in quibus dum adhuc non sunt, ille Spiritus potest dici potentia, id, quod est in alio ut aliud est, sic claram ac manifestam habemus naturæ definitionem, & omnes Antiquorum philosophorũ descriptiones apertas & claras,

De prima Naturæ causa.

CAP. II.

Natura non est æterna.

NAturam æternam finxerunt multi antiquorum Philosophorum: at quàm perperam allucinati sint, satis indicat naturæ ipsius conditio & essentia, quæ in perpetuis alterationibus, corruptionibus ac motibus sita est, quod enti æterno repugnat, immutabile siquidem incorruptibile & inalterabile esse debet, etsi sit motus omnis radicale principium, tamen immutabile esse postulat entis æterni ratio.

Nullo pacto ergo Natura æterna est, nec esse potest, & qui id asserere contendit, Deum se ipsum facere sentat, nam si natura æterna, sit, Deus est ipsa natura, si natura autem sit Deus, & partes naturæ, Deum esse fateri oportet, cum partes naturam totius & essentiam participet, id autem quàm absurdum sit norunt omnes, nec in animis antiquorum unquam tantum absurditatis incidit.

Natura qua ratione sit æterna.

Quod autem naturam in centro sui incorruptibilem & immutabilem cernerent etsi principium mutationis esset, ideo divinitatis scintillam in natura ipsa cognoverunt, eamque divinitatis participem asseruerunt, & propterea quodammodo æternam dixerunt, hoc est jam incorruptibilem, & inannihilabilem nisi à creatore suo, qui jus summum & omni ex parte absolutum habere in ea omnia quæ ipse creavit æquum ac justum est.

Causa naturæ qualis.

Causam ergo natura habet à qua omnino dependet, persistit, conservatur, ac regitur: hæc causa independens est ab alia, & verum est ens æternum, potentia infinita & omnipotens, cuius solius fuit creare naturam hanc, nulli alii potentiæ quidquam creare datum est, ut nemo Angelum creare potest, ita nemo vermiculum creare valet, ut nemo cœlum expandere, ita nec arboris minimum folliculum extendere potest.

Augustin. in soliloquiis.

Deus qua ratione naturam creavit.

Amor ergo divinus qui intra se totus contineri non potuit quin tandem totus extra se quasi seipsum multiplicans migraverit, & totus se effuderit, ut tandem ab aliis cogno-

gnosceretur & amaretur creavit naturam & quæ in ea sunt omnia: Bonum enim omne, sui diffusivum est, nec enim alioquin bonum esse experiretur, nisi tale se communicaret, ac se in exteros diffunderet: De⁹ autem cum sit Summum Bonum, in exteros se diffundat necesse est, ut verò se effundat, aliquid extra se promere oportet, in quod sui boni talem & magnificentiam demonstret. Naturæ autem creatio bonitatis divinæ ac magnificentiæ communicationem quandam, & quantam creata percipere possunt ostendit ac manifestat.

Natura Deum repræsentat.

Et si quid est, in tota hac universa rerum mole, in quod Deus creator sui imaginem infixerit ac depinxerit natura est, seu spiritus ille lucis qui naturæ essentiam constituit, in quo Deus unius sui imagines ac figuras adeò depinxit, ut qui nota ac contemplata naturâ Deum non esse naturæ authorem & creatorem negare vellet, cæcus penitus, & cæco cæcior, ac verus lapis esse censeretur. Spiritum siquidem illum luminis, quem naturam dicimus, ideo Domini spiritum in Sacris lucis dixit Moyses, quod verè Domini esset & Creatoris, nulliusque alterius esse potuit. Vnus est & Trinus, & Trinitas unitatẽ nõ corrumpit, nec unitas Trinitatem diminuit, unus est rationis suæ simplicitatis, Trinus est ratione suæ distinctionis ac divisionis in Sulphur, in Mercurium & in salem: hæc n. tria sunt distincta in spiritu illo luminis, & tamen non differunt ratione suæ essentiæ: hæc enim tria unum constituunt spiritum, seu unam naturam, quæ totum regit orbem, ac perficit.

Natura est spiritus Domini Trinus & unus est.

Natura quibus nominibus donetur.

Hæc tria Sulphur, Sal & Mercurius unico sæpe nomine efferuntur, aliquando dicũtur Sulphur & ignis naturæ, aliquando Mercurius, & humidum primigenium rerum omnium, aliquando Sal, seu nodus & cõpago rerum, aliquando materia prima, sæpe natura, raro spiritus lucis, sępissimè mens & anima mundi, quæ omnia nullo pacto inter se differunt: at sunt unum & idem diversæ tantùm voces & nomina varia, quæ unicam & solam indicant essentiam, à qua omnes rerũ essentię dependent & ortum habent per generationem & corruptionẽ, hæcq; sola essentia natura dicta & spiritus luminis à solo est Deo creaturo & ab illo regitur ac gubernatur, nec ab alio, nec à se ipsa esse potest, cùm per se subsistere nequeat, aliusque alterius indigeat ope & auxilio, ut suas peragat actiones & in his fungendis assiduo persistat.

Varia naturæ nomina unam indicant essentiã simplicem.

Natura non potest cognosci absq; notione causæ suæ.

CAP. III.

Natura difficilis valdè cognitu.

ET si naturam videamus & contẽplemur, ac in nobis ipsis persistat, ac resideat, nihilominus quàm cognitu difficilis sit & explicatu Satis indicat antiquorum omniũ Philoso-

losophorũ obscura illa notio, quam de natura ipsi habuerunt. Si enim clariorem habuissent de natura notionem, clarius etiam de ea tractassent ac dixissent. In tenebris erant antiqui omnes, & tenebræ lucẽ comprehendere nõ possunt, Natura autem lux est, Lux autem quamvis in tenebris luceat, tenebræ ipsam non vident ac comprehendunt: viderũt lucem Solis & stellarum omnes, at quid sit lux eius, & unde nam habeat originem noverunt paucissimi, & si de ea luce tractarunt omnes, & fecerunt sibi quandam de ea scientiam ac lucem, si eam tamen expẽdamus, noctem veram & obscuram experiemur, ita ut de his dicere valeamus, nox nocti indicare voluit scientiam ac lucẽ tenebris cymmeriis involutam, quocirca hinc inde lux nunquã exorta est, sed vera nox, quæ semper perstitisset si verum luminum lumẽ nunquam exortum fuisset, & homines illuminasset, lumine vero, nam ab hoc solo Lumine, Christo putà, illuminatum est omne Lumen, ita ut clare toti orbi illuxerit, & quandiu mundus ab hoc lumine privatus permanserit, tandiu tenebrę obscurissimæ ac densissimæ mundum universum obscurarunt.

Antiqui in tenebris versabantur scientiarum.

Vera scientia & lumẽ à Christo.

Vnde verè Antiqui omnes Philosophi & præsertim Pagani & Ethnici naturã perfectè non cognoverunt, ut ipsorumet dogmatibus & præceptis facillimè colligitur; docuerunt n. omnes, ignotâ causâ effectus latere notitiam: ergo cùm ipsimet causam naturæ ignorarint, & naturã ipsam ignorasse certum fuerit, quod & ipsorũ scriptis luce clarius patet; quæ enim ipsi scripserant de natura, meræ nugæ sunt, & adhuc ænigmatibus & griphis quàmplurimis involutæ, quod plurimi pro veritate nugis illis involuta reputarũt. At si purè ac syncerè de his discernendũ sit, vanitas Mera fuit, quod nobis & posterioribus omnibus doctissimi, & rerũ omniũ peritissimi videri voluerint, cùm tamen corticẽ rerum & superficiem tantùm noverint, nucleum autem ac medullam nunquam degustarint, quod Morienus Romanus Philosophorum antiquissimus Regi Calidi naturam ediscere volẽti apertissimis demonstrat verbis, testando naturam edisci non posse ignoto Deo, naturæque cognitionẽ esse donũ Dei, quod si ipsemet Morienus ad magisterium Philosophorũ id referat, nihilominus perperam non interpretamur Morienum, cùm naturæ cognitionem esse donũ Dei ipsum asseruisse affirmamus, Magisterium enim Philosophorũ est naturæ totius breve compẽdium, cùm creationi naturæ assimiletur & hominis generationi. Unde si notio unius sit donum Dei, & alterius cognitionem divinam esse prorsus, & à supremo doctore dependere, asserere necesse est. Ergo intrepidè concludimus naturam non posse cognosci absque notione causæ suæ.

Antiqui naturam nõ cognoverũt

Natura cognitio est donum Dei.

Magisterium philosophorum est naturæ compendium.

Qu-

Quotuplex sit Natura & quibus constet.

CAP. IV.

Natura divisio ab antiquis non probatur.

RECentium ac modernorum Philosophorum quamplurimi, Naturam dupli[c]em fecerunt, eamq; diviserunt in Naturam Naturantē, & Naturam Naturatā: Naturā Naturātē Deum appellant, & Naturā Naturatam creata omnia quæ extant. Hęc distinctio & naturæ divisio arridere ac placere mihi nō potest: Deus n. nulla ratione naturæ essentiā inducere potest, nec Natura Dei Thronū ac sedem conscendere, sunt n. essentiæ ac substantię omnino diversæ ac varię, nec datur supremum genus Deum cōprehendēs. Deus solus est, qui se ipsum comprehēdit qui extra omnibus est, non exclusus, & intra omnia habitat non inclusus. Itaq; non legitima est, hæc naturæ divisio, & qui hanc excogitarūt, Naturæ exactam nomenclaturam non contemplati sunt, at promiscuè cum Dei nomine confuderunt: quod tamen Philosophi Christiani pati non debent, nec ratio naturæ postulat, ut creator cū creatis confundatur, horum enim permixtio utrorū ignorantiam parit, separentur necesse est, quia differunt toto cœlo. Naturam nos aliis distinguemus nominibus, quæ ipsius essentiæ distinctionem penitus nobis ostendent.

Antiqui Deum & naturam confuderūt.

Natura unica est & simplex.

Naturæ essentia unica est, & simplex nec ullo pacto dividi potest, cùm homegenea sit, & partes dissimiles non habeat. Sunt tamen tria in ipsa naturæ essentia, quæ eam distinguūt non tamen differre faciūt; est enim Calidum innatum, Humidum primigenium, & Siccum radicale, quæ naturæ totius essentiam simplicem cōstituunt. Chymici vocant hæc tria naturæ Principia. Sulphur quod idem est ac Calidum innatum, Mercurium quod & humidum primigenium significat, & Siccum radicale quod per Sal indicant. Hæc tria Sulphur, Mercurius & Sal, naturam constituunt, nec tamē tres naturas dicim⁹ esse, at unicam, nam hæc tria ratione essentia naturæ idem sunt, nec in essentia naturæ diversa constituunt principia. Alioquin daretur natura naturæ, hoc est principii principium, cùm in supremo genere omnia debeant esse una, nec in eo diversa, & si sint diversa; datur ergo supremi generis supremum genus, quod fieri non potest, ergo etiam natura cùm sit rerum omnium supremū genus, non poterit in sui essentiæ cētro diversas constituere essentias, at omnia una esse oportet in naturæ essentia.

In natura tria sunt distincta & nō differentia.

Natura est rerū omniū supremum genus.

Qua ratione autem oportuit Naturā tria distincta secū habere principia, hinc colligere licet. Natura nō potest esse natura, quin Generationis, Nutritionis, & conservationis Principia secum habeat; naturæ enim est generare, nutrire & conservare, hæc autē tria principia distincta sunt, & sui fontē & scaturiginē debent calido innato, humido primigenio, & sicco radicali naturæ; Cali-

Naturæ principia tria distincta.

Calidum enim innatum propriè generat, humidum primigenium nutrit, & siccũ radicale conservat, unde frigida maleficiata dicimus: Arida & sicca nutritioni inutilia: mollia & aquea conservationis incapacia. Hæc in lumine intellectu facillima sunt: natura siquidem lumen est & in lumine elucet eius lumẽ. Definimus n. naturam spiritum luminis, in lumine ergo est calidum quod radiat & illuminat, in eo Calido, est quid humidum ꝙ calidum illud & lumẽ nutrit & fovet. Et in illo calido & humido quæ lumen constituunt est quoddam Siccum: non possumus enim imaginari calidum igneum sine Sicco, Siccum autem istud conservat & fovet calidum istud & humidum, quæ luminis essentiam cõstituunt: Hæc autem in lumine etsi tria sint distincta, nihilominus non inter se differunt, nec diversam constituunt luminis essentiam, sed unica luminis existentiâ confundũtur. Sic & in naturæ essentia contẽplari licet hæc prædicta naturæ principia Sulphur putà Mercurius & Sal, nullo pacto differunt in naturę centro, at unica naturæ existentia confunduntur: alioquin n. naturam diversam ac multiplicẽ, in centro sui ipsius constituerunt, quod nullo pacto fieri potest sine naturæ unitatis violatione, quæ una esse debet, ut trina unitatis vinculo adunata, ut imaginem ideam quandam rudem sui referat creatoris, quod si Deus sit Unus unitate essentiæ, & Trinus personarum divinarũ distinctione, sic & natura à Deo creata rudẽ quãdam illius Unitatis, & Trinitatis imaginem, nobis quadantenus repræsentat. Sic naturam dicimus unam, Sulphuris, Mercurii & Salis Trinitatis vinculo coadunatam, ut inferius clarius ostendetur: possunt dari & aliæ naturæ divisiones, sed cum identicæ sint & similes, de his non tractabimus, ut in cœlestem, & elementarem, in animalem, vegetabilem & minerabilem, de quibus omnibus infra dicetur in particularibus capitibus, ubi rationem dabimꝰ quare una & eadem natura tam varia conservat entia, generaque diversa, & species quæ in uno naturæ centro confunduntur & unicam constituunt naturam.

In lumine tria sunt & in eo non differunt sed distinguuntur.

Sulphur mercurius & Sal in natura centro non differũt.

Ut Deus trinus & unus sic natura trina & una

De variis ac multiplicibus naturæ nominibus.

CAP. V.

NAturam Antiqui omnes & moderni Philosophi variis insigniverunt nominibus, quibus confusam & valde obscurã nobis proposuerũt, naturæ cognitionem & sciẽtiam. Id tamen ad hanc intentionem nõ factum esse existimo, at potius, ut naturæ diversas proprietates & energias variis illis nominum titulis nobis indicarent & commonstrarent. Natura siquidem non unica pollet virtute, sed multiplici, & ferè infinita; quicquid enim est virtutis & efficaciæ in toto rerum creatarum ambitu, ab ipsa natura dependet, & ab ipsius

Natura varia nomina obscurant eius scientiam.

Natura est omnipotens naturaliter.

Pan dicta est natura & eius ratio.

psius fonte fluit: Quam virtutẽ variam ac multiplicem indicarunt potissimùm hoc nomine Pan: Et sub eius Etymologia eiusq; genealogia, naturę indicarunt virtutem & essentiam: per eius nomen quod & totum & omne significat, indicarunt Antiqui omnia quę extant naturam esse, & nihil excludi extra naturæ claustrum ex his quæ à Deo creata sunt: Per eius cornua quæ in eius capite stabant eius vigorem & robur, cœlestisq; influxus indicarunt energiã, qui Solis Lunæq; radiis veluti cornibus hæc inferiora domant, hisq; dominantur. Per hispida eius inferiora membra naturam elementarem intellexerunt; horrida enim sunt & hispida omnia, corruptionibus & mutationibus obnoxia in natura elementari. Per eius pedes corneos & caprinos mineralem & terream nobis fecerunt naturam, hæc enim natura fixa est constans ac permanens, non secus ac cornua fixa sunt dura & permanentia respectu cæterarum rerum. Instrumentum musicum illi dederunt, septemplici calamo dissonum, cuius authorem & inventorẽ illum ipsum fecerunt, ut nobis Harmoniam cœlestẽ septemplici cœlo, & influxu vario dissonam, cõsonam nobis indicarent, cuius sola Harmonia hæc inferius ducuntur. Dæmogorgon etiam dicta est natura quasi Deus terrestris, ꝙ natura seu Spiritus ille luminis vitæ, in hæc inferiora, Dei imitetur naturam & virtutem, ꝓpter generationes, & rerum omnium ꝓductiones quæ ex centro sui ipsius educuntur, huncq; Terrenum Deum Dæmogorgona dictum superiorem Pana generasse ac ꝓduxisse, asseruerunt, quòd ex spiritu illo luminis natura dicto, per creationem educti sint primò cœli, & natura cœlestis omnis, & tãdem elementa, unde credimus in principio Deum creasse cœlum & terram ex natura illa, seu spiritu luminis, quem antiqui dixere Chaos: Dæmogorgon ergo in centro terræ residens naturam indicat matrem & altricẽ rerum omniũ, & ita dicta est, ꝙ Deum imitetur vel spiritualis substantiæ fungatur muneribus & officiis, omnia siquidem penetrat, ac permeat spiritus instar.

Cur instrumentũ musicum Pan habuit.

Dæmogorgõ dicta est natura & ratio.

Phœbus & Phœbe dicta est natura.

Phœbus, & Phœbe dicta est natura quòd sit vitialis luminis fõs & scatu rigo: Φοῖβος enim est quasi φῶς τοῦ βίου lux vitæ, Unde etiam Sol & Luna Phœbus & Phœbe dicuntur, ꝙ spiritus vitæ, seu lumen vitę in his duobus planetis scaturiat ac præluceat: Sol n. & Luna, se habent in natura ac Cor & Hepar in animalibus; in his enim visceribus spiritus vitæ abundat & fœtus parit copiosos, sic & in Sole & Luna spiritus vitæ mũdi copiosus habetur ac turget; ut hinc veluti inexhausto vitæ naturalis fonte, cuncta creata naturalis vitæ spiritu egentia, desumant vitæ suæ fomitẽ & alimentum: Sic pars præcipuæ naturæ totam naturã indicat; Phœbus n. & Phœbe, si Sol & Luna pro his sumantur, non sunt nisi na-

turæ partes; at in his partibus natura præcipuas habet functiones, unde non immeritò hæ partes nomine totius insigniuntur ab antiquis, & natura dicuntur.

Iupiter dicta est natura.

Multiplici etiã ratione apud Chymicos eandem naturam reperimus nuncupatam fuisse Jovem. Primò quòd juvet: natura enim sola est, quę juvat omnia, & auxiliares præbet manus omnibus. Secundò ratione originis suæ; dicitur enim Saturni & Rheę fili9, hoc est cœli & terræ. Cœlum enim & terra generant & producunt quotidiè spiritum vitæ, qui verus naturæ Jupiter est, omnia naturalia conservans, generans, & fovens, unde Pater rerum omnium dicitur, & verè juvans Pater, unde Jupiter sumpsit nomenclaturã. Et quia spiritus ille vera est natura, ideo Jupiter meritò dicitur natura apud chymicos, ut ostendant naturæ proprietatem, officium & munus, ejusq; originem, quæ est ex cælo & terra, tanquam ex partibus sui ipsius principalibus, in quibus scaturiginem & fontem posuit Deus ipsius naturæ, quãvis ipsæmet partes à natura ipsa, seu ab illo spiritu luminis & vitę traxerint originem, ut clarum ac manifestum habemus in partibus semini dicatis, ipsæ partes seminales originem traxerũt à semine, & nihilominus ꝑducunt semen. Sic & natura, seu Spiritus ille luminis & vitæ, cœlum & terram fecit verbo Domini operante, & cœlum jam & terra producunt naturam seu spiritum illum vitæ, quem Jovẽ dixerunt Antiqui, & Æthera, propter quod aeris & ætheris omne spatium occupet spiritus ille luminis, in eoque prænitear.

Coelum & terra producunt vitæ spiritum.

Natura Deorum omniũ nominibus est nũcupata

Deorum etiam ferè omnium nominibus nuncuparunt Naturã Antiqui Chymici. Dixerunt Saturnum, Neptunũm, Plutonem, Mercurium, Dianam, Junonẽ, Proserpinam, Venerẽ, Palladem, Minervã, ut Naturæ divinam testarentur sortem & prosapiã, eamq; divinum numẽ imitari, Quòd si quis eorum Deorum nomina peculiaria, eorumque munera & officia, genealogias, & vitæ munera quærat & investiget, reperiet certè Naturæ varias proprietates & virtutes, hisce Deorum fabulis intelligere voluisse antiquos, ut de Saturno fabulantur qui filiis & natis saturabatur, unde Saturnus dictus est, quasi natis satur, vel nunquam satur, quia natura filiis & natis suis nunq̃ satiatur, semper nova producẽs & generãs, nec unquam à generatione desistens: tres habuit filios Saturnus, quibus pepercit, nec eos devoravit fraude & cautela matris, quę filios illos occultavit, & pro eis, lapides obtulit devorãdos. Natura pariter tres habet filios Sulphur, Mercurium, & Salem: hi tres filii à natura nũquam destruuntur ac devorantur: at corũ loco, mater offert corpora mixtorũ destruenda ac devoranda, quæ sunt veluti lapides à Saturno devorati: ex eorum autem destructione manet semper Sulphur, Mercurius & Sal, quæ sunt naturæ principia incorruptibi-

Natura quare Saturnus dicta

Iupiter, Neptunus, & Pluto, quare à Saturno non devorati quamvis eius filii.

ptibilia, ex corruptione rerũ omnium resultantia, quę nobis repræsentant Jovem, Neptunum, & Plutonẽ. Sulphur Jovem repræsentat, Mercurius Neptunum, & Sal Plutonem.

Sulphur per Iovem indicatũ, Mercurius per Neptunum, Sal per plutonem.

Sulphur cum sit vitæ pater, & fons vitalis luminis sub Jovis nomine meritò figurarunt Antiqui: Mercurium vero p Neptunum indicarunt, quòd sit vitæ fomes & alimentum; Aqua siquidem per Neptunum indicata est verus vitæ fons, cùm humidum radicale vitæ sit immensum æquor, Sal verò per Plutonem indicatur multis hisq; gravissimis de causis. Primò quod in ultima rerum natura semper reperiatur, ut Pluto in ultimis & infimis naturæ regnis sedem habet. Secũdò, quòd Sal sit naturæ thesaurus, & in eo naturæ pulchriora & cariora obtegantur, veluti Pluto divitiarum & thesaurorum pater est. Tertiò quòd Sal sit naturæ centrum, ut & Pluto, censetur mundi centrum.

Natura cur Entelechia dicta.

Dicta est etiam natura ab Aristotele Entelechia & quinta essentia, Entelechia, quòd sit principiũ motus; virtus enim motiva naturæ, quâ intrinsecus movetur ad generationes & productiones rerum omnium Entelechia est, & ab ipsis naturæ visceribus ortum habet; naturalis enim implantatus illi est motus & lumen, quibus vita exsurgit.

Natura cur quinta essentia dicta est.

Quinta vero dicitur essẽtia, quòd præter quatuor elemẽta, quæ naturæ columnas & fundamenta constituunt, sit ipsa natura veluti quinta essentia, à qua sola, elemẽta ipsa quatuor legem habent. Undè cùm in elementis aliquid aliud cerneret Aristoteles, quòd nullo pacto elementi naturã saperet, imò elemẽta regeret & gubernaret, id quintã essentiã & quintũ elementũ ausus est ꝓnunciare, cùm tamen nõ elementum sit: at elementorũ principium habeatur.

Quinta essentia nõ est elementum.

Id naturam noluit appellare cùm naturę vocabulum analogicum valdè, & confusum sit, & ad quæcumq; naturæ fundamenta referri queat, propterea voluerũt antiqui omnes Analogiam illam Naturæ explicare variis titulorum nominibus, ut variam illam, ac multiplicem Naturæ Analogiam tandem panderent explicatis variis illis naturæ analogiis, quæ chymicorum scriptis passim leguntur.

Qualia, & quot sint naturæ Principia.

CAP. VI.

Qualia naturæ principia.

PRincipia Naturæ ibi dicimus, quibus utitur natura ad generationes & rerum omnium productiones, non quibus componitur natura, nam si ꝓpriè & ex arte loqui volumus, natura nullis componitur principiis, cùm unica sit simplex, & sit principium rerum omnium; Absurdum autem est dare principium principii, & supremũ genus supremi generis, ut jam superius dictũ est, nec principia ex sese sunt, nec ex aliis sed ex his omnia sunt. At dicimus Naturæ principia ea ipsa quæ in natura sunt distincta, non differentia, quibus natura utitur ad generatio-

nes rerum omnium ex centro sui ipsius sumẽs id omne, quod necessarium est, tùm ratione formę, tùm ratione materiæ, generationibus & ꝓductionibus omnibus. Ea autẽ principia sunt Sulphur, Mercuri⁹, & Sal, quæ calido innato, humido primigenio, & Sicco radicali æquiparamus, & similia facimus. Nil est in tota rerum serire, ꝙ non ex hisce principiis immediate componatur, in omnibus enim reperitur calidũ innatum sive Sulphur, humidum primigenium sive Mercuri⁹, & Siccum radicale sive Sal. Sulphur omnia generat & est omnium verus & unicus pater, & cum Sole sympathiam quã maximam habet, cùm Sol sit fons Sulphuris seu vitæ caloris, & contineat in se fomitem & alimẽtum vitæ, quod diversum esse non potest ab ipso calido vitali, ꝙ nutrit; alimentum enim debet esse simile nutrito, undè si calor cœlestis, qui ex Sole per eius radios, & influxus in hæc inferiora descendit nutriat, foveat, & conservet inferiora, similis esse oportet calido innato rerum unde Sol cœlestis cum Sulphure nostro, seu calido innato verè concordat, & similis est.

Sol est fons calidi innati.

Mercurius verò omnia nutrit & fovet, quæ Sulphur tanquam pater generavit: nutrit autem, quia aqueum vitale, seu humor vitæ propriè nutrit, & vitã sustinet, alioquìn vita destrueretur, & periret: cùm in calore consistat, ni perpetuo alimento foveretur, eoque humido, & calido innato simili; ideo perpetuus & indesinens comes est, & fidelis Achates Mercurius Sulphuri, nec unquam possunt separari, quia alterna egent ope, & reciproco auxilio. Sal autem omnia conservat, quæ generat ac producit Sulphur, & nutrit Mercurius: Ea enim omnia postquam producta sunt egent conservatione, ut perdurent: Modus autem & vinculum, quo devinciuntur Sulphur & Mercurius in rebus omnibus productis, est causa conservationis, & rerum perdurationis. Vinculum verò istud est, Sal, quo solo calidum & humidum vitale uniuntur & vinciuntur.

Mercurius naturam nutrit.

Sal omnia conservat.

In his autem naturalibus principiis, quatuor vigent elementa, & qualitates eorum: in Sulphure viget cœlum, & ignis, & calor, & siccitas, in Mercurio viget aer, & aqua, eorumque qualitates, in Sale floret aqua, & terra, & eorum virtutes & energiæ. Vigent autem ac florent elementa omnia in hisce principiis ut causa floret, ac viget in effectu suo; ortum enim habent hæc principia ab elementis: quamvis & elementa in principio creationis ortum traxerint ab ipsis principiis, quæ immediatè ex nihili fonte per creationem divinam sumpserunt originem, & Naturam fecerunt, quam Chaos & Thyle dixerunt Antiqui, ex qua natura deinde, in qua omnia permixta confusè erant, Deus separavit elementa, quibus virtutem dedit & energiam Semina rerũ omnium producẽdi, quæ semina nihil aliud sunt, quam

In Sulphure quid vigeat. in Mercurio quid floreat. In Sale quid polleat.

Semina rerũ

qualia sint. quam hæc tria principia, ex quibus immediatè omnia producuntur.

Elementa qua ratione producunt tria rerum principia. Quâ autem iam virtute & actione elementa producant hæc principia in ꝓpatulo est apud Chymicos; sunt enim elementa quatuor inter se, ac invicem agentia, naturali instinctu, ut hæc rerum producant semina. Ignis agit in aerem & simul aëri ꝑmiscetur, & uniuntur simul, & coëunt, & ex coitu illo, & copulatione naturali ignis & aëris, fit Sulphur, seu calidum illud innatum vitæ & lucis vitalis pater; aer autem agit in aquam & simul coëunt, & ex coitu aeris & aquæ exsurgit Mercurius, qualitates & vitales horum elementorum secum retinens. Aqua vero agit in terram & jungitur cum illa, & ex permixtione istius exsurgit Sal, qui aquæ & terræ proprietates habet. Terra verò cùm non habeat elementum illud, in quod agat, & cũ quo conjungatur, quartum nõ producit principium, sed manet ipsa, uterus & matrix seminum reliquorum elementorum, eaq; digerit, coquit, & maturat, digestaq; in rerum diversas series & ordines distribuit.

Principia tria tantum quare. Sic tria tantùm reperiuntur rerum principia, ex quibus immediatè res omnes producuntur, non separatis, sed simul sumptis & unitis; non enim Sulphur seu calidum innatum producit aliquid, nec item Mercurius, & Sal, sive humidum primigenium & Siccum radicale aliquid producunt separatim, sed oportet, ut simul sint hæc tria simul unita, corpusq; seminis cõstituant, ex quo deinde fiunt res omnes & ortum habent secundùm species & genera, quæ in semine illo implantãtur Archæi & Iliastri virtute & efficacia, sumit autem hanc virtutem & specificandi energiã ex peculiaribus locis & uteris seu matricibus, in quas demandatur hoc semen, in quibus solis individuatur, ac speciem recipit peculiarem, semen illud elementorum generale, & ad omnia rerum entia producenda natum.

De Sulphure seu calido innato rerum omnium primo principio.

CAP. VII.

Sulphur intricatè & obscurè explicarunt antiqui. Quàm variè, & quàm intricatè Sulphur explicarunt Antiqui, Satis clarum habemus ex eorum scriptis, ex quibus, nihil ferè lucis, & cognitionis reportare licet. Cùm enim Sulphur & calidum istud innatum sit rerum omnium pater & fons, ideo eius cognitionem & lucẽ obscurare conati sunt omnes, ex cognitione siquidem calidi innati seu Sulphuris cuiuscumque rei, oritur & cognitio, & rerum omnium scientia, cùm forma cuiuscumque rei, ex eo ortum habeat, quæ rei essentiam indicat & demonstrat, ex qua sola datur scientia.

Quid autem sit sulphur istud, seu calidũ innatum, quod rei uniuscuiusq; essentiam constituit, arduum est dicere, nam cortices rerum tantùm videmus, illud autem quod res con-

constituit, quod essentiæ & existentiæ fundamentum, occultum valdè est, nihilominus id chymicis Philosophis sæpissimè apparet in forma rei cuiusdã oleosæ & valde pinguis, unctuosæ & viscosæ, igneæ & æthereæ qualitatis; unde verè licet nobis cum rei veritate, Sulphur seu calidum innatum rerum omnium definire substantiam incorruptibilem, unctuosam & viscosam cælestis, igneæ, & ætereę qualitatis ex astrali cælestique penitus semine, & elementari limbo, in semine rerum peculiari procreatam, formas rerum omnium & existentias ex centro sui ipsius educentem, ac in intimis rerum thalamis occultatam & quiescentem.

Sulphur seu calidum innatum quid

Sulphur cur Sol internus dictus.

Hanc substantiam quamplurimi Chymicorum viderunt, & tractarunt, variisq; nominibus eam insignierunt, dixeruntque eam esse Solem internum, quòd internis vitæ functiones omnes ageret, & ignem naturæ vivum propter eandem rationem Leonemque viridem & Sulphur viride, & benedictam Naturæ viriditatem, quòd hoc Sulphur vigorem & virtutem omnem naturæ, viriditatis nomine indicatam in se contineret ac coerceret. Galenus vero eximia & inperscrutabili illius substantiæ virtute motus calidum illud nativum dixit, substantiam facultatum & virtutum, quòd facultates omnes & virtutes ac agendi proprietates ex hoc solo scaturiant fonte. Aristoteles pariter huic vitæ calori, omnes rerum omnium proprietates, & energias attribuit. His verbis: *Inest in semine quod facit, ut fœcunda sint semina, quod calor vocatur, idq; non ignis, non talis aliqua facultas, sed Spiritus, qui in semine spumosoq; corpore continetur, & natura quæ in eo est spiritu proportione respondet elemento stellarum*: quibus verbis videtur Aristoteles nostram, quam de Sulphure & calido innato attulimus definitionem approbare; non enim ignis est, & quid aliud elementare, sed quid cœleste spirituosum tenue valdè, omnia penetrans, omnia implens, & per omnia diffusum, in animantia, in stirpes, & in metalla propagatum; unde cùm hæc omnia sublunaria elementari semine sint orta, calidum eorum innatum oportet ex elementari limbo esse prognatum, ut asserimus in definitione nostra; non enim elementa sunt ex materia diversa ac differenti à substantia cœlesti, sed omnia ab uno scaturierunt fonte, & omnia, omnium genitorum seminales rationes producunt ac generant, semenq; constituunt, & quod in eo semine igneum est & æthereum spirituosæ substantiæ proportione respondens elemento stellarum incorruptibile & invisibile, miris & quammaximis elementorum excrementitiis amurcis occultatum id solum est sulphur, & calidum innatum rerum omnium, quod Chymici Philosophi tanti fecerunt, ut totam naturam ab eo dependere asseruerint, & in cognitione illius & sepa-

Lib. 2. de certis ad glauconem.

Lib. 2. de Animal. generat. cap. 3.

A cognitione Sulphuris tota Alchymia dependet.

paratione, totam spectare Alchymiam.

Quòd si capite superiori demonstraverimus Sulphur hoc generari ac produci virtute ignis agentis in aeris substantiam, nihilominus non est hinc argumentandum Sulphur seu calidum innatum cùm sit ex igne & aere prognatum, elementaris solius esse propaginis, cùm & ignis & aer habeant aliquid cœleste illis immixtum, beneficio cuius habent actionem & seminalem producendi virtutem; calidum enim innatũ, seu Sulphur est semen ignis & aeris, semen autem tale, purum cœli habet in se conclusum, ratione cuius cœlestis est originis: quamvis elemẽtari sit semine procreatũ; neq; enim elementa quicquam possunt absq; illo cœli puro, quod est actionis & virtutis basis ac fundamentum: immo si ad primam rerum omnium creationem respiciamus, in qua primò creatum est cœlum & terra, cœlum illud Sulphur est, & calidum illud innatum rerum omnium cum sit virt⁹ activa rerum omnium, quæ cœlo tantùm debetur & attribuitur. Vnde Sulphur illud nuncupant cœlum Spagyrici Philosophi, idque verè & propriè & summa cum ratione; nam Sulphur est prima rerum omnium virtus, quæ sola ex cœlo descendit. Etsi ex abysso illa prima, in qua omnia promiscuè confusa erant cœlum prodierit primò, seque in altum sublimaverit, ratio in promptu est, quia quod erat potentius ac agendi virtute maiori præditum in abysso, primò se protulit in actionẽ; undè cùm Sulphur sit actionis totius pater & fons, hinc factum est, ut ex Sulphure seu calido innato abyssi, facti sint & procreati cœli, qui cùm suæ originis sapiant indolem actionum omnium sunt patres & fontes, & in procreatione rerum omnium primas tenent, & potissimum in procreatione calidi innati, seu Sulphuris rerum omnium. Vnde non immeritò Sulphur dicimus cœlestis esse propaginis, quamvis ex elementari limbo sumat exordiũ, & hoc ut clarius percipiant Chymiæ alumni, dicimus & asserimus, corpus calidi innati seu Sulphuris, esse elementare, formam vero illius corporis esse cœlestis, & sic in uno & eodem corpore coit tota natura, cœlestis & elementaris. Abeant illi qui nobis perperam asseruêre, calidum innatum esse quid cœleste tantùm, valeant etiam qui illud qualitatem fecerunt & accidens, cùm totius substantiæ patrem ac fontem, substantiam esse oporteat, & cùm cœlum & elementa concurrant ad generationem rerum omnium, necesse etiam est, id quod immediatum ac proximum est generationis & productionis principium ac fundamentum, cœlestis & elementaris esse propaginis.

Ignis & aer habent aliquid cœleste illis immixtum.

Sulphur quare cœlũ dictum.

Cœli cur vim activã maximam habeant.

Sulphur non est quid cœleste imò nec accidens.

De

De Mercurio seu humido primigenio secundo rerum omnium principio.

CAP. VIII.

Mercuriũ occultarũt antiqui.

SI Antiqui obscurè locuti sunt, de Sulphure, adhuc obscurius locuti sunt de Mercurio, nam sæpissimè Mercurium, Sulphur dixerunt, & vice versa Sulphur Mercurium fecerunt: Ita ut hæc duo unico nomine enunciarunt, non etiam differunt in rei natura, sed tantum distinguuntur, nec unquam invicem separata reperiuntur, nec naturaliter separari possunt, quin sint ambo coniuncta; quod si unius nomine efferantur, ratio in promptu est, quòd aliquando qualitates Mercurii & proprietates in eo eluceant, aliquando verò Sulphuris, & qualitates elucentes denominant subiectum: At in rei veritate in unoquoque illorum trium principiorum, semper includitur duorum aliorum substantia; oportet enim ut semper sint tria hæc simul coniuncta, & naturali ac indissolubili vinculo connexa. Ut generationes & rerum omnium productiones fieri possint, in singulis n. rerum ꝓductionibus, necessaria sunt hæc tria principia.

In unoquoq; trium principiorum includitur & alterum

Nihilominus quamvis hæc tria rerum principia separata nunquam reperiantur, nec unquam separari possint, cùm tamen distincta sint, definitiones habent diversas, seu distinctas ut distincta sunt. Quocirca definitionem Mercurii propriam & peculiarem asseremus, & proprietates eius distinctas enarravim'. Sic ergo definiemus Mercurium, quem dicimus humidum esse radicale rerum omnium incorruptibile, ex cœlesti ac elementari progenie enatum, cui quatuor elementa in pondere & iustitia sunt adunata, unà cum spiritu cœlesti, ad pabulum & alimentum nativi caloris. Ad hoc enim solum creatum est humidum radicale seu Mercurius, ut nutriat, foveat, & cõservet calidum innatũ seu Sulphur, ideoq; simul continuo & indissolubili vinculo copulantur, ut Mercurius Sulphuri perpetuo & perenni sit alimento & pabulo.

Mercurius quid.

Sunt quamplurimi Chymicorum, qui Solius aquæ & terræ subtilis essentiam, ortum Mercurio dedisse asserant: At hi diminutè valdè de Mercurii origine loquuntur, & ꝙ tantũ in Mercurio manifestum est, ostendunt, ꝙ verò occultum est & in penitissimis eius essentiæ recessibus ac antris delitescit occultant, & ideo ita ieiunè de Mercurio tractant. Non enim potest esse pabulum & alimentum totius substantię, quin & totius substantiæ habeat virtutes & energias, imò & essentiam omnino similem & eandem habeat, tota autem substantia est & quatuor elementis & spiritu cœlesti coadunata & prognata: Ergo etiam & pabulum eius & alimentum ex quatuor erit elementis, & spiritu cœlesti procreatum. Unde humidum primigenium seu Mercurium rectè diximus esse

Mercurius non est ex aqua & terra subtili tantum.

Mercurii tota substantia est

ex cœlo & elementis.

esse substantiam incorruptibilem ex cœlesti ac elementari progenie enatam, debet enim totam naturam complecti, qui totius naturæ debet esse pabulum & alimentum, ut eam nutriat, foveat, & conservet.

Variæ Mercurii definitiones.

Varias ac multiplices in Chyrurgia nostra Spagyrica attulimus Mercurii definitiones, quæ in unam & eandem coëunt definitionem, & eandem & similem testantur essentiam: Nam cùm diximus Mercurium esse elementorum quintam essentiam spiritu cœlesti impregnatam ad nutritionem & conservationem rerum omnium, vel cùm dicimus, Mercurium esse spiritum vitæ ad fabricationem mundi & conservationem à Deo creatum. Vel humidum radicale totius mundi ex quo omnia fiunt, nutriuntur, foventur & conservantur; Vel cùm dicimus proximam esse substantiam, ex qua immediatè partes cujuscunque corporis fiunt, nutriuntur & conservantur in statu naturali: primam nostram definitionem confirmamus. Nam hæ omnes definitiones similes sunt, & eandem testantur Mercurii indolem ac progeniem, quam Antiqui fabulis Mercurii obscurati sũt, & tamen id ipsum indicare voluerunt. Cùm enim Mercurium filium cœli & diei fecerũt, originem & ortum humidi radicalis totius mundi patefecerunt. Ex cœlo enim est & elementis, quæ ab Antiquis hac in parte per diem indicantur. Sole siquidem surgente & Aurorâ oriente

Mercurius filius cœli & terræ.

fit dies, & procreatur spiritus ille mundi, seu Mercurius ad conservationem universi, vapores siquidem qui per diem à Sole ac stellis aliis sursum elevati sunt tenuemque auram dederunt, in rorem tandem convertuntur, tepido noctis & Lunæ fotu, qui surgente sole impregnatur radiis & virtutibus ejus, & sic cœlesti virtute ac spiritu surgens cadit in terram, reliquaque climenta, & fœcundat ea. Sic fit, ac generatur Mercurius ille vitæ: Elementa in vaporem, tenuemque auram ascendunt cœlum versus, cœli verò spiritualiter descendunt radiis & influxu, & unà cum vaporibus elementorum copulantur & uniuntur, hoc autem omnes tepido noctis fotu, surgente sole, & aurorâ, convertitur in rorem, qui pondere suo iterum cadit in elementa inferiora, & fit eorum Mercurius qui deinde in locis propriis & peculiaribus, seu rerum matricibus individuatur, & species rerum peculiares producit, nutrit, fovet, & conservat: diciturque propriè Mercurius, quod sit totius naturæ negotiator ac Mercator, natura siquidem Merces suas in lucem promere non potest nec nobis exhibere ac divendere absque tali Mercurio, qui totius naturæ est unicus nuncius, caduceator, mercator ac negotiator: Negotia enim illius omnia fidelissimè exercet: Perinde nuncius Deorũ fuit apud antiquos, ut hinc intelligamus voluntatem divinam in rerũ generatione & procreatione,

Qua ratione fiat Mercurius.

Ros est Mercurius.

Mercurius cur ita dictus.

Mercurius cur nuncius Deorum.

C pate-

patefieri non posse in rebus inferioribus, absque nuncio Mercurio, qui rerum omnium productiones gubernat.

De Sale seu Sicco radicali totius naturæ Tertio & Ultimo rerum principio.

Caput IX.

Siccum radicale occultum fuit apud antiquos quod totam naturam pandat ejus scientia.

De Sicco Radicali totius naturæ, nihil ferè dixerunt antiqui Philosophi, sed penitus occultarunt, ut ejus cognitio daretur tantùm divinitus his solis, quos Deus sibi fideles & amicos agnoscebat; Eo siquidem cognito, & apperto, cognoscitur & coram oculis manifestatur, ac exhibetur tota natura, & totius sapientiæ naturalis culmen: Clavis enim est totius naturæ, & absque ea nihil potest apperiri, imò natura ipsa non est natura, cùm nullo pacto possit operari: Sulphur siquidem nunquam Mercurium suum nec in animalium regno nec in vegetabilium opere, nec in Mineralium acervo, potest coagulare, nec Mercurius in partes solidas individuorum sive sicco radicali, sive Sale potest transmutari; unde maneret natura semper imperfecta, & sine ulla actione generationis, & productionis perfecta, ob quam rem natura meritò non esset natura, cùm totum esse naturæ consistat in perfectione generationis & productionis rerum suatum.

Antiqui secretorum tenacissimi.

Ideo parcè locuti sunt Antiqui de Sale mundi, quia totam ipsam naturam pandere noluerunt, nõ quòd ipsum ignorarunt, sed quòd tantum secreti, pandere recusarunt; erant enim naturæ secretorum tenacissimi, & quod secreti callebant, id tantùm viva voce & cabalistico mysterio primogenitis suis tantum tradebant. Unde est quod si quid scriptis mandarent, id valdè obscurum erat & intricatum, & solis authoribus clarum & manifestum.

Nunc verò alio vivimus sæculo, & cùm sit gratiæ & benedictionis sæculum, necesse est ut gratiæ, & summo cum amore, omnia Naturæ dona omnibus communicentur, ob quam rem liberati manu & gratissimo calamo hæc scribo ut omnibus notum fiat, & manifestum Naturæ Donum, quod apperiri non potest, sine notione horum trium principiorum, de quibus ante me multi quidem scripserunt, sed valdè obscurè & ænigmaticè, idque parco & valde tenui calamo.

Sal seu siccum radicale quid sit.

Accipiant ergo Lectores grato animo quæ de Sale, & sicco radicali totius naturæ in votis est scribere eaque verissima reputent. Nam quæ vidimus ipsi, & palpavimus scribemus. Sal ergo seu Siccum radicale totius naturæ, quod est vinculum & nodus calidi innati, & humidi primigenii, est totius naturæ gluten incorruptibile, quo tenacissimè adhærent calidum innatum & humidum primigenium, ad conservationem & perdu-

perdurationem individuorum, cœlesti & elementali conflatum semine, non secus ac calidum innatum & humidum primigenium. Vel est substantia incorruptibilis cœlesti & elementari procreata spiritu, quâ inter se ligaretur indissolubili vinculo, calidum innatum & humidum primigenium ad generationem & conservationem mixtorum. Substantiam esse incorruptibilem patet manifestè, ex his omnibus quę comburuntur, & incinerantur, in cineribus siquidem eorum latet Sal, quod variis lotionibus, & martyrio ignis violentissimo in purissimam ac limpidissimam evadit substantiam, quæ ignis ipsius & reliquorum omnium actiones contemnit, ac sine ulla sui deperditione tolerat, imò in ipsis crepitantibus flammis ac adurentibus carbonibus gaudet & quiescit: Et hæc substantia, cùm fluat in igne humidum habere primigenium necesse est cùm & ligatio ab humido primigenio dependeat, & cùm nutriat, foveat, ac summoperè conservet præ omnibus alimentis, humidum radicale mixtorum omnium, humidum illud habere necesse est, quod est nutritionis & conservationis fundamentum ac principium; Et cùm eadem substantia habeat generationis & totius naturæ motus principium: Nam si iterum in terram projiciatur, ac seminetur, hinc exsurgit & enascitur mixtum idem specificum, ex cujus cineribus extractum est Sal, necesse est hinc habere calidum innatum, cùm & illud sit generationis & totius naturę motus fons, & scaturigo.

Sal quare sit substantia incorruptibilis.

Sal habet in se omnia reliqua naturæ principia.

Ex his omnibus clarissimè patet nulla artis industriâ principia naturæ ab invicem nunquam separari posse, sed semper indissolubili vinculo esse concatenata, cùm in resolutione ultima rerum, simul conjũcta reperiantur, nec ab invicem possint separari, quod ex peculiari cujuscumque principii definitione, colligere possũt, qui profunda mentis meditatione uniuscujusq; principii definitionem contemplantur.

Siccum ergo radicale totius naturæ, sive Sal mundi nunquam separatum habemus à reliquis duobus principiis, nec reliqua duo principia, à Sale separata unquã inveniuntur; Ad quid enim prodessent separata, cũ nihil producere, nihil nutrire, nihil conservare possent, & ad id solum enata sunt & à Deo creata, ad hunc naturę finẽ: Valeãt ergo Chymicorũ quãplurimi, qui hanc principiorum quærunt summo cum labore separationem: est enim impossibilis arti & naturæ, & inutilis utrique; studeant tantum, & labore improbo quęrant Salem purum, nitidũ ac limpidum ac ab omnibus terreis ac mutilibus spurcitiis repurgatũ, è quo arte levi elicient liquorem mirũ mercurii nomine donatum, quamvis in se habeat & coerceat reliqua duo naturæ principia, quem liquorem si igne perenni & continuo cõgelare sciant auri pura substãtia impregna-

Principia naturæ nũquam separata reperiuntur.

In Sale secretum latet curandi morbos omnes.

pregnatam, ut maturo ac fixo auri Sulphure citius coaguletur, habebunt procul dubiè medicinam morborum omnium curatricem: Advertant tamen antequam manus huic operi imponant, de quo Sale intelligendus sit hic locus: Sunt enim quam plurima & ferè infinita Salia, at huic operi inutilia, unum tantum datur Sal nobis utile, terreum ac metallicum, è quo solo hic mirandus mercurii liquor elicitur, & de quo solo gloriatur Alchymia tanquam sola hujus liquoris Inventrix, cujus ope durissima quæque metalla in primam solvuntur materiam: Imò & auri durissima compages in ultima sui ipsius reducitur elementa, non quidem separata, sed simul conjuncta & liquorem mercurialem constituentia. In quo liquore manifestè apparet ac elucet quid sit sulphur, quid sit mercurius, & quid Sal, nam hæc tria elucent ac prænitent in liquore mercuriali: Sulphur imprimis prænitet ratione caloris, ac albo & subflavo se ostendit calore, mercurius verò ratione humiditatis aëreæ & aqueæ substantiæ. Sal verò etsi manifestè non appareat, nihilominus virtus ejus in liquore mercuriali insignis est, nam pedetentim congelatur, & siccatur in rupem ille liquor, unde tunc temporis Siccum radicale, seu Sal manifestatur & appareat, necesse est, devicto humiditatis gradu. Sic apparent in uno & eodem subjecto virtutes horũ trium principiorum: imò & substantiæ distinctæ elucent.

Sale quale in alchymia utile.

In liquore mercuriali elucent tria natura principia.

Apud AlchymistamChristianum nuperrimè in lucem editum diximus Salem procedere ex calido innato & humido primigenio, nec perinde arguendum est Salem originem non ducere ex cœlo & elementis, ut asseruimus in definitione sua, nam dum cœlum & elementa producunt calidum & humidum innatum, eadem etiam productione generant & Siccum radicale, nec datur tempus separatum, & distinctum, nec quidem momentum temporis, in quo dicere valeamus, calidum innatum est & humidum primigenium, & adhuc non est Siccum radicale, nam in ipso eodem instanti, in quo est calidum innatum, inest & humidum & Siccum radicale, nam in ipsomet temporis instanti quo calidum innatum producitur ab elementis & ab spiritu cœlesti, in eodem etiam temporis momento, ipsum calidum producit humidum primigenium & siccum radicale, quia hæc actio & productio communicatur à cœlo, & elementis calido innate, Unde quamvis calidum innatum sit prioritate naturæ prius humido & sicco radicali, non est tamen prius prioritate originis & tẽporis, cùm tria simul dependeant à cœlo & elementis, nec inde potest sequi Siccum radicale totius naturæ nõ esse originaliter ab elemẽtis & à cœlo procreatũ, cũ siccũ radicale nõ sit quid differens ab aliis principiis.

Tria natura principia in uno instanti fiunt omnia.

An Materia prima Antiquorum correspondeat alicui Chymicorum principio.

CAPUT X.

EXplicatis Chymicorum principiis, seu rerum omnium seminibus, ex quibus immediatè omnia fiunt, generantur, nutriuntur, ac conservantur, Doctrinæ ordo expostulat ut jam doceamus, an materia prima apud Antiquos, correspondeat alicui horum trium principiorum, An aliquid aliud penitus sit. Vt hæc quæstio probè expendatur, necesse est explicare verbi istius principii Analogiam & variam ejus acceptionem. Si latè enim ac fusè sumatur principium pro re quacumque, ex qua omnia incipiunt & habent esse, tunc temporis materia prima correspondet omnibus & singulis Chymicorũ principiis, Si verò propriè & strictè sumatur pro eo solo, quod ex sese non est, nec ex alio, sed omnia ab eo illo solò fiunt & ortum habent. Tunc temporis materia prima non respondet principiis naturæ ex doctrina Chymicorum, cùm hæc principia, seu rerum semina fiant, & ortum habeant ex cœlo, & elementis; materia autem prima ex doctrina Antiquorum est ingenerabilis ac improducibilis, quatenus est rerũ omnium principiũ, cùm sit primum subjectum uniuscujusq; ex quo omnia fiunt substantialiter, non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc ultimum abibit: ex qua definitione colligimus materiam primam nullo pacto correspondere principiis superioribus sed cum natura, & cum Sale mundi habente in se tria principia, & sic considerata, materia est ipsamet natura, quæ est primum subjectum omnium, nec illâ ipsa datur aliquid prius in rerum naturalium serie, nec ex se ipsa est, nec ex aliis naturalibus, sed ex ea omnia sunt substantialiter, & non secundùm accidens, & si aliquid corrumpitur, in eam ipsam naturam seu Salem mundi ultimò reducitur, ut vidimus sæpissimè in ultima rerum resolutione, in qua dum corrumpuntur mixta in salem abeunt, quod totius naturę virtutes ac proprietates continet, ac coercet, ac omnia illius principia, & ideo naturam vocare ac dictitare ipsum jure merito possumus, cum & generationes rerum omnium ab ipso incipiant, & resolutiones earundem in ipsum terminentur.

Materia prima qua ratione correspondeat principiis chymicorum.

Arist. 1. Physicorum. Materia prima quid sit, & cum sale convenit.

Resolutiones omnium terminantur in salem.

Quòd si principia nostra considerentur ut sunt ipsamet naturæ, quæ in tria hæc distinguitur principia, primò à Deo creata in creatione abyssi seu chaos, quod idem est ac natura ipsa, seu spiritus luminis à Deo creati in fabricationem universi, ut antea diximus, tunc omnia hæc principia conveniunt cum materia prima Peripatheticorum: definitio siquidem illius materiæ convenit illis principiis omnibus, simul sumptis & unitis, & in corpus natu-

Materia primæ nomine Salem voluit indicare Aristoteles.

ræ adunatis. Quod mirum est Aristotelem noluisse sub hoc materiæ primæ nomine occultare principia hæc, & Salem hunc Chymicorum, qui totam naturam clarius patefacit ac ostendit ac ipsa materia prima, quam suis obscuris definitionibus, & variis descriptionis meandris invisibilem, inpalpabilem, & ferè intelligibilem fecerunt, quam tamen si eam benè examinemus & visibilem & palpabilem & omnibus sensibus perspectibilem reddemus, quod enim omnibus naturæ mixtis, has omnes qualitates communicat ac tribuit, eandem etiam habere necesse est actu, dum eas communicat, non enim possibile est aliquod clarè, & ejus habere inopiam: certum autem est materiam primam dare rebus omnibus quantitatem, soliditatem, & qualitates omnes, quibus individua visibilia, palpabilia, & omnibus sensibus perspectibilia fiunt, ergo & necesse est, materiam primam visibilem, palpabilem, & omnibus sensibus perspectibilem esse, quod & Spagyrici Philosophi experientia comprobant, dum mixta dissolvunt in ultimam materiam ac corrumpunt: Quod enim ultimum reperiunt, in corruptione mixtorum Sal est, qui visibilis ac palpabilis est, cùm autem ultimus sit in corruptione mixtorum, & primus etiam esse oportet in compositione eorum, secundùm ejusdem Aristotelis axioma: quod est ultimum in resolutione est primum in compositione: hinc arguitur Salem esse primum in compositione, cùm sit ultimus in resolutione, & materiam primam esse visibilem & palpabilem, cùm & ejusdem Salis habeat essentiam & qualitates, hinc quod est apud peripatheticos cognitu valde arduum: ac intellectu difficillimum, apud Chymicos fit palpabile, ac visibile.

Materia prima visibilitas & palpabilitas.

Materiam primam esse visibilem unde colligatur.

An Forma Peripatheticorum habeat conformitatem aliquam cum Chymicis rerum principiis.

CAPUT XI.

Per formam quid intelligant peripathetici.

PEr formam intellexerunt Peripathetici, essentiam rei & quidditatem præcipuam, ut eorum verbis Utar, quod enim essentiam constituit, & res omnes perficit, & integrat, Forma est, eamque dicunt & asserunt educi ex potentia materiæ primæ, quam substantiam incompletam & imperfectam dicunt forma absente, præsente verò compleri ac perfici, & ea ratione, Formam eo nomine nuncupari, quod formet materiam, poliat ac perficiat. Chymici verò Philosophi nullam differentiam ponunt inter formam, & materiam primam, quæ est primum subjectum rerum omnium ex quo ortum habent; hæc siquidem materia est omnibus numeris absoluta, ac perfecta, & forma, est virtus ejus, & essentialis ac innata proprietas, quod & Peripa-

Materia & forma non differunt.

ripathetici admittere coguntur, dum asserunt formam educi ex visceribus materiæ, seu ex ejus potentia, non potest autem educi, quin materia habeat illam virtutem ac innatam proprietatem, essentialem quidem, & quidditativam, cum ex materiâ primâ substantialiter, & non secundùm accidens omnia ortum habeant, cùm sit principium reale & physicum rerum omnium: Quòd si forma sit virtus & proprietas innata materiæ, non distinguatur à materia, sed unà simul erunt, antequam educatur: at postquam educta est, tunc temporis quidem distinguetur à materia, ut effectus à causa sua distinguitur: At etiam tunc temporis non est principium rei, sed est res ipsa, forma autem non potest esse principium alicujus rei, quin sit quid prius re ipsa, non est autem quid prius, nam eodem instanti, ac temporis momento quo forma est, eodem etiam momento res est, non autem sic se habent principia, nam hæc priora sunt & origine & tempore rebus omnibus, quibus dant existentiam.

Arist. 1. Physicorum.

Forma qua ratione distinguatur à materia.

Forma qua ratione principium rerum.

Ex his ergò concludimus formã Peripateticorum ut est quid distinctum ac dissonum à materia prima, nullam habere conformitatem, ac similitudinis speciem, cum Chymicis rerum principiis, Si verò confundatur cum materia prima, cum sit virtus ejus, & naturalis energia, tunc temporis habet conformitatem, & similitudinem cum Natura seu cum tribus Chymicis principiis, simul sumptis & unitis; sic enim sumpta constituunt naturam & sunt Natura ipsa, quæ nullo pacto differt ac distinguitur à materia prima, ut ex definitionibus ipsis quas tradunt ipsimet Peripathetici clarè admodùm colligere possumus, nam Natura ex definitione Peripatheticorum est principium motus & quietis substantialiter in quo est. Nonne hæc definitio secundum omnes suas partes, convenit & quadrat formæ; hæc enim verè est principium motus & quietis substantialiter in quo est: Hęc eadem definitio convenit etiam materię primæ dum perfecta est & completa; ab hac enim incipiunt generationes, & corruptiones substantialiter, & non secundùm accidens, & in ea finiuntur ac terminantur, quod idem est, ac esse principium motus & quietis: Convenit etiam hæc definitio tribus principiis Chymicis; sunt enim hæc tria sive separatim, & conjunctim sumantur, principia motus & quietis, nam ab his solis uti diximus. Natura habet motum & quietem, & suas omnes molitur generationes & corruptiones.

Forma qua ratione habeat conformitatem cum principiis Chymicis.

Materia est principium motus & quietis.

An privatio conveniat cum aliquo Chymico principio.

CAPUT XII.

PRivatio est non ens, & figmentum ac Chymera mentis: pro ea

Privatio quid sit.

ea intelligunt Peripathetici carentiam, ac absentiam formæ in materia prima. Qua ratione autem absentia formæ, quæ vere est quid negativum & non ens possit esse entis veri principium, imaginari non possum: ea enim ratione possumus asserere principium mundi fuisse, illud quod non erat ante creationem mundi, seu privationem creationis mundi, quod falsissimum est idque percipi ac intelligi non potest. Nam ante creationem mundi illius privatio creationis non erat; sic enim dicere esset non ens est ens quod implicat. neque possum intelligere aliquid negativè ac desertivè, ut ajunt Peripathetici existere posse, nam hoc est dicere non ens existit in sua non entitate, quod est planè ridiculum, & à reali ac vera & positiva Philosophia explodendum.

Rationes cur privatio non sit principium.

Sic in materia prima, privatio formæ alicujus, quæ in ea reperitur, dicit non entitatem seu absentiam essentiæ formæ, quæ nullo pacto potest esse principium rei generandæ, cùm non habeat esse positivum in materia, esse siquidem dependet ab esse, & non à non esse, Si Deus non fuisset, qui est verus ens entium, nunquam mundus & reliqua cuncta, quæ in eo sunt, à privatione sua sumpsissent exordium.

Ens ab ente solo est.

Privatio ergo nullo pacto potest esse principium generationis cùm sit non ens, & verum figmentum, & Chymera humanæ imaginationis, quæ nobis excogitata est, & proposita à Philosophis antiquitatis, ut potentiam materiæ primæ energiam ac proprietatem occultaret. Potentia & aptitudo materiæ primæ ad omnes formas vicissim & successivè suscipiendas, dicit privationem ad illas, at toto cœlo differunt potentia & aptitudo suscipiendarum formarum â privatione illarum: Nam potentia & aptitudo est aliquid positivum in materia prima, & est utrius ejus ac proprietas ex innata & peculiari sua essentiâ diffluens ac dimanans: Privatio autem nullum habet esse in materia, est tantum quid excogitatum ac fictum ut absentiam & carentiam formæ exprimamus. Ut cum dico me privari mille nummis, indico carentiam & absentiam mille nummorum in me esse, ridiculum tamen foret, si assererem privationem illam fore principium habendi mille numos, nam omnes qui privationem illam habent, tandem haberent. At principium habendi est potentia & aptitudo, quæ industriâ revocatur in actum, & tunc temporis illa potentia & aptitudo, verum fuit principium habendi mille nummos, & non privatio mille nummorum, quæ per potentiam & aptitudinem coindicatur.

Potentia & aptitudo materiæ primæ dicit privationem.

Concludimus ergo, ac perfricta fronte asserimus privationem nullo pacto convenire posse cum aliquo Chymicorum principio. Principia siquidem hæc habent esse positivum in generatione rerum: Priva-

Privatio non convenit in aliquo Chymicorum principio.

tio autem nullum habet esse, nam dicere habere ens negativum & desertivum dicere est, nullum habere, ens negative siquidem est, ac desertivè, & non esse: Sunt enim tantum verborum ambages, quæ in idem refluunt sensus centrum, quæ prorsus debent eliminari ab Scholâ Philosophorum; pariunt siquidem tricas, & alterationes clamosas inutiles, imò aliquando, & sæpe sæpius veritatem rei occultant, & obtegunt, quod tamen Spagyrici Philosophi pati non possunt; veritatem enim puram quærunt & amant, & simplici verborum eloquio ostenduntimò sæpius cum silentio, unde ænigmata infinita, apud Chymicos ortum habuerunt, ut his absque clamosa disputatione veritatem indicarent, & sic docendam esse professi sunt.

Philosophi Chymici cur ænigmatibus usi sunt.

Qua ratione Principia Chymica producant Elementa, & vice-versa Principia producantur ab Elementis.

CAPUT XIII.

Principia Chymica & natura ipsa non differunt.

PRincipia Chymica sunt Natura ipsa, uti scripsimus superioribus in capitulis, Naturam autem producere elementa in confesso est apud omnes: at qua ratione id fiat, & qua methodo, scripserunt pauci, & qui id noverunt rarissimi sunt: Peripatheticè enim & per Scholas Philosophiæ docetur, omnia fieri, & generari immediatè ab elementis; eaque inter se invicem generari & produci, quod tamen falsum esse demonstrat experientia ipsa, & sine principiis Chymicis nullam generationem fieri testatur, non quòd principia Chymica, ut sunt idem cum natura, producantur ab elementis, tunc enim temporis sunt improducibilia, quia natura nunquam producitur; est enim ingenerabilis, sed ab ipsa omnia generantur. Sed elementa producunt rerum semina, quę principia Chymica, & immediata rerum omnium dicuntur, & illa semina rerum cum constituant essentiam & naturam rei cujusque, possunt dici aliquatenus natura. Unde & elementa possunt dici producere Naturam, sed naturam cujuscumque rei non Naturam universi, quæ sola elementa fecit, hac potissimùm via. Postquàm Deus sua pura liberalitate, amore & misericordia abyssum ex nihilo creaverit sive Naturam universalem, vel ut alii volunt quintam essentiam & Chaos, in quo confusa erant omnia omnium rerum semina. Tunc essentia ipsius abyssi, voluntate divina mota est secundùm sua innata principia, ut partes integrantes istius mundi cōstitueret: Purissima sulphuris sui pars, ignes producit cœlestes omnes, qui lumen ac lucem vitæ dederunt & condensata sunt hęc omnia lumina in Solem potissimum vitalis luminis fontem, & in reliquas deinde stellas, ac alios planetas vitæ fomi-

Natura est improducibilis.

Lumen cœli qua ratione factum ex abysso.

tes, à Sole ipso vitæ lucem mutuantes, ac in posterum ex ipso solo vitam ipsam, ac lucem foventes. Ex secunda minùs pura ac lucenti sulphuris parte, cum purissima mercurii parte, ut rarior fieret ac limpidior sulphuris pars procreati sunt cœli, quibus permeant ac deambulant, veluti pisces in aqua innatant Cœlestes omnes ignes. Sic procreatum est sive productum ex purissima sulphuris aurâ, seu calidi innati Naturæ purissima parte, primum elementum, quod est præcipua, ac integrans mundi hujus pars, quæ secum duas includit partes, lucentem unam ex qua sunt ignes cœlestes. Et non lucentem aliam, ex qua sunt cœli: Sic cœlum constituit Naturæ primum elementum, quod nonnulli Puerperam vocarunt ignem, ut inferiùs capite suo peculiari demonstrabitur.

Cœlum ex qua materia procreatum.

Cœlum est primum naturæ elementum.

Ex secunda deinde mercurii parte minus pura factus est aer, qui cũ non ita purissimis, ac subtilissimis Naturæ partibus constaret ac cœlum: infernis descendit & sphæram inferiorem constituit, quæ reliquis duobus inferioribus permiscetur. Aquæ putà & terræ; Superiora enim elimenta, inferiora permeant ac penetrant, ut vitæ fomitem illis communicent, vita enim ex alto est, & inferiora descendit. Et ut clarum ac certum est aërem, aquam & terram penetrare, nec minimam horum elementorum partem reperiri posse aeris essentia carentem. Sic etiam certissimum est nullam hujusce mundi reperiri partem cœlo absentem, Cœlum enim ubique est, cùm & vitæ spiritus & lucis anima cœli præcipua pars, ac verus ejus fœtus ubique reperiantur ut inferiùs ostendemus.

Aër ex qua materia factus.

Vita ex cœlo est.

Cœlum ubique est.

Ex hac etiam mercurii parte, ex qua factus est aër, cui permixta est purissima ac subtilissima Salis pars, facta est aqua, tertium elementum ac tertia mundi columna, quæ sua satis crassa subtilitate terram penetrat omnem ac vitæ spiritum, lucisque animam ex supremo elemento descendentem illi communicat.

Aqua ex qua materia.

Ex reliqua ac superstite Salis parte, in qua recrementa Naturæ ac Sordes abyssi erant, procreata est terra, quæ omnium elementorum solidissima est ac firmissima, tanquã ex impurioribus reliquorum omnium principiorum partibus procreata, ex sententia quorundam Chymicorum, quæ satis confusa est, ferè falsa ni benè interpretetur, nam terra non ex impurioribus Naturæ partibus, sed ex solidioribus ac firmioribus procreata est, solidiores siquidem partes & firmiores, non sunt impuriores, sed in his resident ac sedem habent impuriores, ac fœculentiores partes, quæ veram & integram radicalium & essentialium partium unionem impediunt & cohibent. Unde exsurgit in inferioribus corruptio, & rerum perpetua, ac indesinens mutatio. In cœlestibus verò

Terra ex qua materia.

Terra non ex impurioribus naturæ partibus.

Mors & corruptio unde.

verò ac superioribus, in quibus non sunt partes adeò fœculentæ & impuræ, quia in inferioribus elementis descenderunt, in cœlis perinde non datur tanta corruptio & mutatio. At ex his non procreata est terra, sed ex firmissimis ac solidissimis abyssi partibus, quæ æquè puræ sunt, ac subtiliores aliæ partes & tenuiores, cùm tamen in his resideant partes impuræ, ideò solidæ illæ partes, crassæ dictæ sunt, & impuræ, & sic dixerunt nonnulli Chymicorum, terram ex impurioribus Naturæ partibus fuisse procreatam. Hanc autem elementorum compositionem, seu ortum ac generationem, ita Deum constituisse colligunt Chymici, ex resolutione mixtorum, quæ compositionem ostendit & indicat majoris ipsius mundi, nam singula mixta sunt Microcosmi, in quibus reperitur compendiosè quicquid reperitur latè ac fusè in majori mundo.

Terra ex solidis abyssi partibus est facta.

Singula mixta sunt Microcosmi.

At quia majoris mundi resolutionem facere non possumus, ut ex ea ejus compositionem colligamus, ideò minoris mundi seu mixti alicujus resolutionem tentamus, ut per eam compositionem majoris mundi cōtemplemur.

Quàmprimùm ergò resolutum est mixtum aliquod, in suum Chaos & abyssum seu salem, qui est ultima mixti materia, hæc etiam in partes miro modo potest dissecari, quæ nobis rudem elementorum productionem indigitant: quod enim subtile ac tenue valdè, igneum ac lucidum elevatur, cœli seu ignis essentiam nobis ostendit, tanquam quid procreatum ex purissima sulphuris parte, quæ in Sale illo residebat: Quòd verò minus purum, ac nitidum & limpidum deinde exsurgit, tanquam quid ex sulphuris & mercurii purissima parte procreatum, nobis aëris naturam demonstrant. Quod verò aqueum est, tenue ac subtile, at humidum & liquorosum tanquam ex mercurii & salis purissima ac subtilissima parte natum, id nobis Aquæ symbolum est, & Aquam veram repræsentat. Quod verò adhuc minus purum est, seu subtile, terreũ ac firmum, in vasis fundo permanens tanquam quid ex sale puro progenitum, id nobis terræ est simulachrum ac terram puram exhibet. Sic compositionem suspicamur majoris mundi ex resolutione minoris alicujus mundi, quæ nobis ostendit ac demonstrat elementorũ generationem, ac productionem ex abysso naturæ, seu ex ultima rerum materia, quæ primæ abyssi essentiam quadantenus repræsentat.

Qua ratione elementorũ generatio ex abysso colligatur.

Singula elementa qua ratione prodierunt ex abysso naturæ.

Jam verò demonstrandum est, qua ratione elementa jam producta à natura, seu principiis Chymicis superiùs explicatis, producant rerum omnium semina, quæ à Chymicis Philosophis, principia rerum immediata dicuntur. Elementa ergò postquã facta sunt & producta virtute seminali naturæ, seu materiæ primæ, quæ rerum omnium virtutẽ

Elementa qua ratione producant rerum semina seu principia.

in se continet, & coërcet, gestiunt inter se ut virtutem illam seminalem foras educant, & ex se promant semen illud generale, quod in terræ centro digeritur, & ab Archæo, seu ab ipso calore naturali mundi, foras in marginem terræ protruditur, ut ibi secundum locorum diversitatem specificetur, & individuam sumat naturam, & constituat varia naturæ mixta, hoc potissimum ordine.

Semen generale in centro terræ digeritur.

Cœlum qua ratione semen suum projiciat & reliqua elementa.

Cœlum imprimis, quod est primum & præcipuum naturę elementum radiis suis & influxibus purum sui ipsius, quod est semen ejus extra se ejicit foras & in aërem infundit, Aër accipit illud cœli semen: & cum illo suum etiam purum, quod est ejus semen permiscet, & in aquam detrudit. Aqua accipit semina illa, cœli puta & aëris, & cum illis suum purum quod est ejus semen permiscet & sic in terram projicit: terra accipit illa semina, & suum etiam dat purum, quod est ejus semen pingue, & sic quatuor illa elementorum semina in centro terræ optimè permiscentur, digeruntur, ac coquuntur, ac semen illud generale naturæ constituunt, quod est mundi Mercurius & Balsamum mundi, quod in se continet tria illa principia naturæ, à Chymicis nuncupata Sulphur, Mercurius & Sal, quæ tria dicuntur rerum omnium Principia immediata, ex quibus proximè fiunt, & ortum habent res omnes, purum cœli & aëris præcipuæ constituunt sulphur, purum aëris & aquę, mercurium progignūt. Purum verò aquæ & terræ salem progenerant: ut omnibus clarum fiet & appertum, modò Chymicis indulgeant operibus, ex his enim solis quod in occulto latet, & in umbra est densissima, foras protenditur ac Soli & lumini exponitur oculis ipsis spectandum.

Cœlum & aër sulphur progignunt, mercurius ab aëre & aqua, sal ab aqua terra procreatur.

De Cœlo rerum omnium primo & præcipuo Elemento.

CAPUT XIV.

Cœlum est scaturigo, ac verus vitæ fons, ex calido enim naturæ innato ac primigenio procreatum est cœlum, ex illo autem calido vita viventium omnium surgit, imò si Aristoteli credamus, ut in naturalibus fidem illi debemus, vitam asseremus nihil aliud esse, quàm fixionem seu permanentiam caloris illius innati, in humido primigenio, Cœlum ergò cùm habeat plurimum calidi innati & humidi primigenii, necesse etiam est, ut sit vitæ omnis scaturigo, & naturæ præcipuus ordo, hoc ita expostulabit ut superiora inferioribus optimum quod habent impertirentur, optimum verò quod inferioribus inest, vita habetur, illa ex luce dependet, lucisq; fontem in cœlo posuit Deus, cùm ergò inferiora cuncta vita egeant & luce, ut perfectæ generationes fiant, hinc colligimus cœlum esse præcipuum

Cœlum vitæ fons ex calido naturæ factum est.

Cœlum quare vitæ fons & scaturigo.

Cœlum cur primum omnium elementum

puum rerum omnium elementum, cùm in omnibus rerum mixtionibus & compositionibus veris & perfectis inveniatur, est enim elementum corpus simplex constitutionem rerum omnium ingrediens ac componens.

Nec est objiciendum, cœlum esse incorruptibile, & perindè non posse ingredi compositionem rerum infernarum, cùm pati non possit alterationem; nec mixtionem ex incorruptibilitate sua, cui objectioni respondemus veterem esse & antiquatam hanc de corruptione cœli opinionem: constat enim jam nobis experientiâ ipsâ cœlum corruptibile esse, & aliquatenus alterabile cum in ipso cœli medio Cometæ producantur, nam Cometa qui anno 1618. nobis apparuit, in cœlo veneris conspiciebatur & veneris cursum imitabatur, hinc alterationes in cœlo fieri jam non dubitatur, Quòd si cœlum sit adhuc aliquid incorruptibile respectu rerum infernarum, non est tamen quid incorruptibile habito respectu ad spiritum lucis, qui ex eo defluit in inferiora, nam hic spiritus permiscetur inferioribus, & unà cum illis convertitur, & alterationes & mutationes patitur omnes, & cùm sit pars cœli, & præcipuus ejus fœtus ex hac parte corruptibili & mutabili, colligimus & totum mutari & corruptibile esse, quòd si & reliqua mundi elementa mutabilia sint & corruptibilia, quid ni & cœlum corruptibile erit: Quòd si antiqui incorruptibile fecerint & asseruerint, id secundùm totam sui substantiam intelligi voluerunt, nam cœlum secundùm totam sui substantiam incorruptibile quidem est, nam in se habet naturam, quæ est sui centrum, ex qua ortum habuit & secundùm ipsam est incorruptibile, natura siquidem est incorruptibilis, & si nos etiam multis in locis cœlum incorruptibile asseruimus id de ejus centro, seu naturâ ipsa, quæ in centro cœli residet intelleximus, quam naturæ essentiam non solùm in cœlo incorruptam, at omnibus naturæ mixtis incorruptibilem facimus & in singulis mundi elementis, quæ singula habent quid intrinsecum incorruptibile, quod est materia eorum prima, materia verò eorum secunda, quæ est eorum corpus corruptibile, est & alterabilis.

Cœlum est corruptibile.

Cœlum qua ratione incorruptibile.

Cœlum ergò ut est rerum omnium præcipuum elemẽtum, est quid corruptibile omnibus miscibile, estque spiritus tenuis ac valde penetrans ex purissimis ac subtilissimis abyssi partibus, per divinam potentiam eductus, & in varios cœli circulos distinctus ac separatus, non ad decorem & ornatum mundi, ut volunt nonnulli, sed ad vitam rerum omnium. Quam definitionem possumus ex sacris lineis confirmare & stabilire, scimus enim Deum ex abysso lucem à tenebris separasse, & ex luce factum esse firma-

Cœlum ut est elementum est quid corruptibile.

Cœlum quid sit.

mentum & cœlum: ex tenebris autem elementa inferiora fuisse. Lux autem in abysso, est purissima ac subtilissima illius pars, ex qua Deus fecit firmamentum & cœlum, nec arguendum est ex sacris literis cœlum & terram in principio creata fuisse, ex nihilo, & nulla præsupposita materia, quia etsi verba id sonent formaliter, sensus tamen alius esse debet, ut consequentia verba indicant. Per cœlum & terram intelligendam esse abyssum seu materiam primam, quam Deus primitùs creavit, in qua cœlum & terra confusè mixta aderant, hoc est materia eorum, ex qua facta sunt, ut indicant & commonstrant verba *Terra erat inanis & vacua, tenebræ erant super faciem abyssi, divisit lucem à tenebris, & fecit firmamentum, & congregavit aquas in unum ut appareret terra.* Quæ verba perfectissimè demonstrant, cœlum & terram, quæ Deus in primis creavit ac ex nihili eduxit fonte, esse quid mixtum & confusum, non separatum & distinctum, quod deinde consequenter separavit & distinxit Deus, & ex luce illius constat fecisse firmamentum seu cœlum, ex alia verò parte crassiori & magis tenebrosa fabricasse elementa inferiora.

Per cœlum & terram abyssus intelligenda est in sacris literis.

Cœlum ex puriori abyssi parte.

Cœlos ergò ex puriori, subtiliori, leviorique ac perinde lucidiori parte materiæ primæ fabrefactos, in altum sublimavit Deus & in circulos varios vel in globos lucentes tornavit, in quorum centro terram collocavit, tanquam fecem & amurcam abyssi, seu crassiorem naturæ partem, in quam perpetuò agerent cœli, ad eam purificandam, & sublimandam, ad majorem dignitatem, ut inde esset perpetuum rerum infernarum & supernarum commercium.

Verba Trismegisti de creatione cœli.

Hæc appertissimis verbis, & doctissimis docet Mercurius Trismegistus in Pymandro capite 3. his verbis. *Erat enim umbra infinita in abysso, aqua insuper, & spiritus tenuis intellectualis, per divinam potentiam in chaos inerant, floruit autem splendor sanctus, qui sub arena & humida natura elementa deduxit, diique omnes seminalem naturam diligebant. Cumque indistincta fuissent levia postmodum in excelsam regionem provolarunt, gravia sub arena humida resederunt. Distinctis liberatisque rebus quæ igneo spiritu vehebantur, emicuit cœlum septem in circulos.* Hactenus Trismegistus; quo nihil clarius doceri potest, cœlum ex purissimis ac subtilissimis abyssi partibus esse conflatum. Cum tamen in cœlo sint variæ partes, vidimus enim in eo lucentem, & corruscantem unam partem, aliam verò non corruscantem sed diaphanam transparentem & claram. Doctrinæ ordo postulat, ut essentiam uniuscujusque partis disquiramus, ut penitus quid sit cœlum pernoscamus. Notum habemus & experientiâ ipsa comprobatum in inferioribus lucere ea omnia ac corruscare, quæ sulphuris innati copiosiores habent partes, ut patet ex quercu putrefacta & corrupta in

Cœli partes variæ lucentes & non lucentes.

Cœli lucentes partes ex sulphure sunt innatæ abyssi.

terræ

terræ visceribus, & præsertim ex radicibus illius, præcisa arbore, & amputato trunco: Radices quercus dũ adhuc terræ adhærent; cum arborem iterum producere non possunt vimque alimentariam suscipiant, putrescunt tandem unà cum succo illo alimẽtitio, quæ unà resolvuntur, in materiam quandam albam ponderosam noctu lucentem & coruscantem, in materia prælucere & turgere sulphur innatum & primigenium patet, quod in putrefactione, semper vigeat & polleat ratione caloris, qui putrefactionem inducit in humido, putrefactione autem facta exharescit humidum, & solidæ partes sulphuris innati & salis naturalis portiunculæ remanẽt & apparent, quæ lucem effundunt in medio tenebrarum. Lapides etiam prætiosi nitent ac lucem emittunt ratione sulphuris puri & salis, quod in his turget, animalcula etiam illa, Nitedulæ lampanæ, & Lampirides dicta & nuncupata, quòd noctu luceant & coruscent; ideò lucem illam effundunt, quòd sulphuris innati puri & limpidi portiunculas quasdam habeant in eorum ventre, ratione cujus præniteant: Sulphur enim solum est quod condensatum & coagulatum in subjecto, ac materia clara & limpida, splendorem & lucem emittit, ut claret & patet in flammâ, & lumine nostro artificioso, seu candelis ac lampadibus accensis dum ardent, lucem emittunt: sulphur, siquidem per calorem foras emittitur in medio aëris puri & clari, & condensatur, & tunc temporis lucem emittit; dùm verò rarescit, & in aeris majorem aulam expandescit non ampliùs lucet, sed extinguitur ejus lumen, in lampadibus autem quod exardescit sulphur esse manifestum est omnibus, nec ullus revocat in dubium, nec etiam inficias ire debet, quod lucet in lampadibus esse sulphur.

Sulphur solum lucet & lumen emittit.

Quod ergo in cœlis est lucidum & coruscans, ex sulphure est puro & nitido, fixo, & valde coagulato, non urenti & combustibili; hoc enim solum est, quod lucem effundit ex principiis naturalibus; mercurius siquidem & sal nullas lucis & splendoris præbent scintillas, ut videre est in corporibus omnibus, in quibus turgent. In metallis omnibus, putà argento vivo, & liquoribus, quæ omnia etsi mercurio & sale turgeant, nullo modo lucent & coruscant, etsi sint nitida, polita, & limpida: Pars ergò cœli lucidior, est ex partibus lucidioribus materiæ primæ; hæ autem partes sunt ex sulphure, illud enim solum est quod lucet, & coruscat propter ignẽ naturæ, quem de se gignit & producit, & habet in se innatum, Pars verò cœli non lucens, sed diaphana & limpida veluti aer, vel fumus tenuis ac subtilis, est ex partibus sulphuris crassioris, & mercurii subtilioris, quæ partibus abyssi seu materiæ primæ insunt, & hæ cœli partes, à Deo summo

Pars cœli non lucens ex sulphure pauco & mercurio multo.

summo creatore, ita factæ sunt diaphanæ, limpidæ, tenues, subtiles, & permutabiles, ut aliæ partes lucentes & coruscantes, vitali spiritu turgentes, in aliis veluti pisces in aqua, & aves in aëre permearent: & sic motu suo vitales spiritus toti naturæ & universo orbi communicarent. Hi autem spiritus cœlestes, qui de cœlo descendunt ad generationem rerum omnium propriè & verè cœlum dicuntur, & elementum primum & præcipuum rerum omnium: Quod enim est communicabile ex elementis, & permiscibile: est solum elementum: illud autem est solus spiritus, qui ex penetrabilibus sui ipsius scaturiginem habet, ideò spiritus cœlestis, quòd sit permiscibilis & communicabilis, est verum rerum omnium elementum, quod cùm sit igneæ & ætheræ cujusdam naturæ, ideò Nonnulli ipsum vocarunt ignem, ignemq; fecerunt primum rerum omnium elementum, quod quàm falsum sit, sequenti capite demonstrabitur.

Quid propriè cœlum dicatur & elementum primum.

An ignis vulgaris sit primum & præcipuum rerum omnium elementum.

CAPUT XV.

Ignis noster hic terrestris non est elementum.

IGnis hic noster, qui dicitur falsò elementaris, nullo pacto potest esse rerum elementum multis de causis. Primò, quòd in nulla rerum compositione reperiatur, ut manifestum habemus ex resolutione ultima rerum, in qua, quod ultimum habemus, nullo pacto ignis hujus sapit naturam & essentiam, & verè falsò vocatur hic ignis elementaris, quia nulla ratione elementaris est, sed quid arte sæpissimè productum, & natura corruptibile, & mutabile valdè, deficit enim secundùm materiam corruptibilem, tandiu durat ac persistit, quandiu materia ignibilis permanet, ac substat. Elementa autem diu durare ac persistere debent, & præsertim in suis locis ac sphæris naturalibus, ubi incorruptibilia fecerunt omnes Philosophi elementa, non datur autem ullus in natura locus, in quo ignis iste, quem falsò dicimus elementarem, nō citò corrumpatur, imò & sub Sphæra Lunæ, ubi Sphæram ignis posuêre nonnulli, ubi corrumpi citiùs & extingui, animadvertimus, ut patet ex Comætis & Lampadibus, capreis igneis & lãceis, meteorisque aliis, quæ ex hoc igne fiunt sub concavo Lunæ, in suprema aëris regione, ac supra supremum illud aëris spatium & locum, in quo quicquid apparet igneũ, sat citò extinguitur, quod tamen non fierit, si ignis hic esset elementum, & peculiaris & proprius illi daretur in natura locus, ut videmus in reliquis naturæ elementis. Terra in terrâ quiescit, & perstat, Aqua in aquâ, & Aër in aëre, & cœlum in cœlo, ignis autem cùm nullibi persistat, elementum esse non potest, & quâ ratione,

Sub Sphæra lunæ non est Sphæra ignis.

tione,

tione, elementum fecerunt antiquorum nonnulli, non video, nec suspicari possum; Ignis etenim omnia destruit, & in elementa sua reducit, quo modo autem fieri potest, generationis & productionis fundamentum & exordium, quod est destructionis & mortis principium. Elementa omnia ideò dicta sunt elementa quod ad compositionem & mixtionem rerum nata sint & nō ad destructionem, omnia autem videmus præter ignē solum ad hanc cōpositionem & mixtionem creata fuisse, quo ergò fieri poterit ut ignem hunc calculo elementorum adnumeremus. Quod si gravissimi ac sapientissimi antiquorum Philosophi id fecerint, explicandi sunt, & quid per ignem elementarem intellexerint interpretandum est, dixerunt quidem ignem elementarem esse elementum, & sapienter quidem. At per ignem Elementarem, non ignē hunc adurentem & flammivomum intellexerunt, sed cœlestem ignem, vitæ spiritum, ad compositionem & mixtionem rerum omnium natum, quem Animam & Entelechiam mundi dixerunt, variisque nominibus appellarunt hunc spiritum elementarem. Quod omnibus insit, & verum sit omnium rerum elementum. Et ego ipse multis in locis, dùm de igne elementari loquor, hunc spiritum vitæ, cœlestis originis, & cœli partem intelligo. Itaque dum apud Authores antiquos, & Chymicos modernos, ignem elementum esse audimus ac legimus, spiritum cœlestem intelligere debemus, qui nullo pacto adurit ac flammas emittit, etsi sit igneæ naturæ. Unde & antiqui duplicem ignem fecerūt, cœlestem unum, eumque elementarem; alium verò terrestrem & inferiorem, quem Vulcani nomine, & fabella depinxerunt Junonis filium, absque ullo concepto semine virili, sed tantùm concepto aeris impetu ventoso. è cujus permixtione, Juno dedit Vulcanum, & propter deformitatem suam è cœlo, in terras præcipitem fecit. Quod omne interpretari possumus de generatione & productione ignis hujus terrestris. Spiritus enim cœlestis rerum omnium pater, à Junone ab antiquis indicatus, dùm exhalationibus & vaporibus terrenis, crassis, & pinguedine plenis inquinatur, vento flante, & agitante ipsum spiritum in media aeris regione incalescit, & tandem ignescit, comburendo crassam illam, & pinguem exhalationum, & vaporum materiam, & sic descendit in terras, & ex cœlo protruditur, è cujus ruinâ claudicat in terris, hoc est deficit, & extinguitur, nisi substratâ materiâ terrestri, nec veros & legitimos potest producere fructus & partus, etsi sit rerum omnium artificialium Pater, & Magister. Sic magnam differentiam posuerunt inter hunc ignem Vulcanum dictū flammivomū & adurentem, & inter ignem cœlestem, seu spiritum Cœli, qui quam-

Elementa cur sint elementa.

Ignis qua ratione sit elementum & quid per ignem intellexerunt antiqui.

Duplex est ignis.

Vulcani fabellæ interpretatio.

Ignis terrestris artificii Pater & Magister.

vis ignis sit, nullo pacto adurit, imò conservat & nutrit, & est vitæ principium, fomes & pabulum; & est Cœlum, cùm pars sit cœli, & ex cœlo descendat & omnibus permisceatur ad vitam rerum omnium, cujus notitiam habere debent Philosophi Spagyrici, ut rerum omnium essentias notas habere possint, & mirabilium omnium naturæ patrem & fontem cognitum habeant, ex quo solo arcana exhaurienda veniunt.

De Aere secundo rerum omnium Elemento.

CAPUT XVI.

Spiritus mundi primò in aëre ad generationem disponitur.

AEr est elementum, in quo primò spiritus mundi, seu cœli, vel ut alii volunt Entelechia primi Mobilis disponitur & apta est, ad generationem mixtorum perfectorũ. Superiùs enim in cœlis perfectas fieri mixtorum generationes negant permulti, quamvis ex ratione id fieri non possit: nam ubi causa materialis & efficiens generationum perfectarum reperitur, ibi etiam reperiri posse necesse est perfectas & absolutas generationes: Atqui & in cœlo ipso reperitur spiritus mundi, & Entelechia primi Mobilis, quæ est generationis totius fons & scaturigo, ergo etiam necesse est & in cœlo & supra aëris regionem reperiri, & fieri posse generationes perfectas & absolutas. Idque ipsum experientiâ oculari patet, ex Comœtis, ex quorum reliquiis & cineribus, ut ita loquar, descendunt in terras metalla & lapides perfecti, non secus ac ex fulgure & fulmine metalla & lapides perfecti dejiciuntur in terras.

Vbicumq; generatio perfecta fieri potest.

In aëre omnes generationes fiunt.

In Aëre autem id fieri quotidiè animadvertimus ex generatione ranularum, buffonum, bruchorum, centipedarum seu erucarum, metallorum, lapidum, grandinum & reliquarum aliarum rerum ejusmodi, quæ omnia fieri non possunt & generari in aëre ipso, nisi materia illa generationis disposita in aëre reperiatur. Quinimò & perfecta animalia, Aves & bruta, imò & ipse homo, in aëre vivunt, conservantur, & nutriuntur, quod signum evidens est & manifestum in aëre ipso, Entelechiam ipsam mundi esse jam aptam & dispositam ad generationes constituendas; vivimus enim & conservamur hisdem ipsis rebus, ex quibus originem habemus; ortus enim & conservatio fiunt ex unâ, & eadem re. Quòd si in aëre sit vitæ fons & nutrimentum, erit etiam & vitæ ortus & principium ipsius corporis viventis in ipsomet aere. Ergo magnifaciendus est aer, sine eo enim mundus imperfectus omninò esset, nec generationes ullæ perfectæ vel imperfectæ fieri possent: quod & de reliquis mundi partibus constituentibus seu elementis dici potest, quia omnia & singula elementa, seorsim sumpta & simul sumpta concur-

Entelechia cujuscunq; elementi est verum elementum.

currunt ad generationem ipsius spiritus mundi seu Entelechiæ, quam Aristoteles generaliter loquẽdo verè dixit elementum, quamvis non sit elementum propriè. Nam Entelechia mundi seu vis illa vitæ, ut est quid productum ab omnibus elementis, non est elementum propriè sumptum, sed semen rerum omnium, & immediatum earum principium: dùm verò sumitur pro virtute uniuscujusque elementi, seu pro illius spiritu, tunc temporis potest dici elementum.

Aer quare dicatur Entelechia.

Chymici Philosophi aerem dixerunt Entelechiam, quia in aere præcipuè virtus ejus manifestatur, ut in turba Philosophorum Eximidius ait. Aera magnifico, & honorifico, eo quòd in ipso, opus mundi emendatur; ibi enim inspissatur & calescit, & ejus calor convenit homini, & creaturis; simplex enim, & in sua simplicissima essentia, non convenit mixtis, quod intelligendum est, de spiritu mundi, seu de Entelechia illa elementorum, quæ est vitæ principium & fomes, in aëre primum se manifestans, congelans se & coagulans cum aëris purissima parte, ut indè spiritus vitales rerum omnium constituat. Unumquodq; siquidem viventium suscipit ex aëre spiritum vitæ, quo vita omnium sustentatur, spiritusq; vitalis omnium animantium fiunt ex purissima aeris parte; Spiritus autem ille vitalis est Entelechia omnium elementorum seu spiritus omnium elementorum; ad enim illum constituendum, singula elementa dant & communicant sui purum & tenue ac subtile, & ex his omnibus elementorum puris, per Archæum naturæ fit Entelechia illa mundi, seu spiritus vitæ, qui adhuc ut communicetur omnibus naturæ mixtis, purissimâ, ac subtilissimâ eget aeris portiunculâ, ideò potissimùm immoratur aeri, ut aer sit illi vehiculum, quo faciliùs penetrare possit omnia elementa, & in his generationes omnes in lucem emittere.

Entelechia mundi unde fiat.

Hinc aerem nõ satis laudare possumus, & naturam ejus mirari, cùm reliqua cuncta, quæ naturæ insunt, aeris ope persistant: Ignis sine aere extinguitur. Aqua putrescit, terra evanescit, ac sterilis est, nisi perpetuo aeris fotu foveatur, & reliqua cuncta viventia beneficio aeris verè & perfectè subsistunt, imò pisces in aqua, & talpæ in terra absque aeris medio vivere non possunt.

Aer quid sit.

Ut ergò Aeris naturam & essentiam notam perfectissimè habeamus, ejus essentiam altiùs investigabimus traditâ illius definitione, ac divisione. Est autem Aër ex doctrina Chymicorum elementum rerum omnium secundum, ex crassioribus sulphuris partibus & subtilioribus mercurii portiunculis, quæ in Chaos inerant per creationem divinã eductũ ad partem hujus mundi integrantem constituendam, & ad spiritum vitę in eo potisimùm collocandum, ut ex illo veluti ex quodam

Aër cur præcipuè vitalem spiritum contineat.

promptuario, omnia naturæ creata vitam susciperent. Est autem aer vitæ spiraculum supra alia naturæ elementa, quòd aer constet calore innato seu sulphure vitali, & humido primigenio naturæ, seu mercurio, quæ in Chaos naturæ inerant, quæ quidem partes abyssi vitales omninò sunt, & vitam potissimùm constituunt, ideoque cùm ex vitalibus naturæ principiis aer constet, ideò etiam aer, fons vitæ, & promptuarium esse meretur supra alia elementa, cœlum siquidem etsi sit fons vitæ & ex ipso descendat spiritus vitæ, nihilominus vitam ipsam verè & propriè non generat nisi adminiculo aeris purum enim cœli seu semen illius, non est adhuc vita nec vitalis spiritus, nisi conjungatur puro, & semini aeris, tunc enim temporis illa duo semina elementorum simul unitorum, sunt vita rerum omnium & spiritus vitæ, cùm in his calidum innatum seu sulphur naturæ, & humidum primigenium, quod est mercurius conjuncta reperiantur, in quibus duobus naturæ principiis vita consistit. Sunt qui aerē dividunt in tres diversas ac distinctas regiones, quas varias constituunt ex vario earum temperamento, at meræ nugæ sunt hæc, & figmenta imaginationis errantis.

Vita in quibus naturæ principiis consistat, potissimum.

Suprema aëris regio non est calida & humida.

Nam suprema regio, quã igni falsò dicunt contiguã, qua ratione poterit esse calida & humida. Primò calefieri non potest ex igne illo contiguo nullibi reperto, uti superiùs probavimus, nec ex cœli lumine cũ lumen ex se non calefaciat sed vivificet, si enim calefaceret aeris supremam regionem, calefaceret etiã mediam & infimã, & ea ratione omnes aeris regiones essent temperamento similes. At lumen cœli non calefacit nisi per accidens ex reverberatione corporis solidi, in quod fertur, ibiq; terminatur, reflectitque radios suos, & reflectendo calefacit & accendit ea omnia in quę reflectitur, ut apparet in speculis ignivomis, in quibus experientia comprobatũ habemus radios solis ex natura sua vivificos & vitales, reflectione speculi adurentes fieri & mortales. Aer autem cùm non sit corpus solidum sed permeabile omnino & tenue. Ideo cœli lumen in eo reflecti non potest, nec inde calefieri ullo pacto: non ergo calidum & humidum habebit temperamentum aeris Suprema Regio. Nec dicendum est Comœtas, & Meteora ignea in ea fieri regione & perinde calidam esse oportere, nã hæc Meteora accenduntur ubique, non ex natura & proprietate loci, sed ex natura sua & innata proprietate. In media regione fiunt fulgura, in infima ignes fatui, & ex mediis aquis exsurgunt flammæ, & in visceribus terræ crepitat ignis, non ergo ex natura loci accenduntur & ignescunt sulphureæ illæ exhalationes, sed ex materia sua ita disposita, & ad ignem concipiendum enata, quæ ubicumque sit, quamvis repugnet loci temperamentum ex se promit

Comœta & ignea Meteora ex natura sua & virtute ignescunt.

ignem

Aëris media regio non est frigida & humida.

ignem & flammam: Ex his omnibus argumentis concluditur etiam mediam aeris regionem non esse frigidam & humidam, ut volunt illi, qui ita aerem subdividunt, nam talem esse asserunt ex antiperistasi infimæ & supremæ regionis: Quòd si suprema regio non sit calida, nec etiam infima, non poterit fieri antiperistasis hæc, ratione cujus hæc regio frigida & humida sit, nec asserendum est in ea fieri grandines, nives, pruinæ, nubes, pluviæ, quæ cũ sint frigidæ naturæ, frigidum arguunt locum, in quo fiunt, quia hæc omnia frigida Meteora non ab illo loco fiunt, quamvis in illo fiant, sed à causis aliis superioribus, ut videbimus inferiùs: generata autẽ & procreata, loci temperamentũ non cõstituunt: nam in calido loco potest fieri quid frigidum, & in frigido calidum, ut videre est in rebus hisce multis inferioribus, in quibus animalia calidissima dant lapides & arenas, quæ natura sua frigidæ sunt & Aqua etsi frigida, nobis progignit perperitim calidissimam plantam.

Generata loci temperamentum non constituunt.

Infima aeris regio non est calida modò, nec frigida secundum solis accessus & recessus.

Nec iterum infima hæc nostra regio, in qua vivimus aquæ & terræ propinqua, modò calida est, modò frigida secundùm solis accessus, & recessus, quia sępissimè vidimus hãc regionem in media æstate frigidam esse, & in medio hyeme calidam esse, non ergò suscepit hoc varium & distinctum sui ipsius temperamentum ex recessu & accessu solis, hic enim accessus & recessus est semper similis, tamen variatur infimæ hujusce nostræ regionis tẽperies, caussa ergo hujusce varietatis alia esse debet, quam inquiremus, dùm aeris virtutes & proprietates omnes peculiares investigabimus.

Aer non dividendus in diversas regiones.

Quid ergo dicemus de temperamento aeris, cùm nullo pacto dividendus sit in diversas regiones & cataractas, sed in unã tantũm Sphæram ejusdem generis, naturæ & qualitatis; æquè enim suprema illa aeris pars cœlo contigua mutatur ac variat, nec ullo pacto quiescit, ac infima nostra pars, imo existimo hanc nostram infimam fieri tandem supremam, & supremam vice versa fieri infimam, ut in Sphęra aquæ contingit. His ita positis, dicimus, Corpus hoc universum aeris omnes habere in se qualitates, & omnes qualitatum combinationes. Id clarissimum est, quod corpus hoc universum aeris, non sit purum elementum, sed in eo sint reliqua omnia elementa, & perindè necesse est, ut in eo sint omnium elementorum, qualitates, & earum combinationes, alioquin in eo generationes omnes fieri non possent, ut fiunt. De elemento autem aeris, quod in ipso aeris corpore latet, aliter censendũ est, hoc elementum quod est aeris hujusce nostri spiritus, est calidum & humidum: compositio autem ipsius, arguit ejus temperamentum, diximus superiùs componi partibus sulphuris crassioris, abyssi, & ex partibus subtilioribus mercurii ejus-

Aer cuius sit temperamenti.

Spiritus ae

ris est calidus & humidus.

ejusdem abyssi: hę autem partes constituunt temperamentum calidum & humidum, ut ex sequentibus fiet clarius.

De Aqua tertio rerum omnium Elemento.

CAPUT XVII.

Aqua quam cernimus non est elementum.

QVamplurimi sunt non solùm vulgarium hominum, sed & Philosophorum, qui totum Aquæ corpus, quod sensibus nostris objicitur, elementum esse putent. At errant tota mente, nam omnia elementa ut elementa sunt, invisibilia sunt, & imperceptibilia, sola ratione comprehenduntur, & spiritus sunt tenues & imperceptibiles, qui corporibus vastis & immensis elementorum occulti jacent, hæc enim corpora secum habent permixta reliquorum elimentorum corpora, ita ut sint corpora elementa, & non simplicia elementa, latet tamen in ipsis elementorum corporibus spiritus tenuis, qui est verum naturæ elementum, ipse enim est solus, qui mixtiones peragit, & generationes ex tenebris abyssi in lucem edit, materiam assumendo ex corporibus elementorum, quæ sunt generationum fundamenta & bases, quòd tamen ea corpora in rerum generatione non agant, sed patiantur, ideò non dicuntur ipsa elementorum corpora elementa, sed spiritus eorumdem elementorum verè dicuntur elementa; quod agant & sint actionis omnis principia. An verò hic spiritus purus putus cujuscumque elementi reperiatur in elemento suo ad agendum, arduum est scire, quia ut eductum est per naturam illicò & in eodẽ instanti ad Entelechiam mundi, seu ad spiritũ illũ generalem conficiẽdum impeditur. Nihilominus ut in partibus animalium singulis reperitur spiritus particularis cujuscumq; partis extra animam, quę totum corpus & singulas ejus partes vivificat, animat & informat, sic & in mundo Philophãdum est, & asserendum spiritum reperiri peculiarẽ & individuum cujuscumq; elementi, in unoquoq; elemento extra animam generalem seu Entelęchiam mundi, mundum hũc universum & singulas ejus partes animantem, foventem, vivificãtem, & informantem. Agit anima generaliter & particulariter in quibus est, agit hic spiritus peculiaris & individuus peculiariter in quibus est, nec unius actio actionem alterius interturbat & impedit, sed omnes ad conservationem universi tendũt.

Quid est in Aqua elementum.

Spiritus elementorum sunt elementum.

Aqua habet spiritum peculiarem & proprium

Sic Aqua quæ est tertium naturæ elementum habet spiritum peculiarem & individuum, quem ex pura sua substantia emittit in lucem, tanquam semen suum, quod impendit ad productionem seminis generalis seu Entelechiæ & animæ mundi; ut enim in corporibus animalium perfectorum singulæ partes habent spiritum seu semen suum peculiare & proprium, quod dant ad productionem

nem seminis totius corporis; semen enim illud educitur, ex singulis corporis partibus, illud autem quod dant partes ad generationem seminis, est spiritus peculiaris & innatus sui ipsius: Spiritus autem ille, est purissima pars sulphuris, mercurii & salis, quæ in unaque parte reperiuntur tanquam principia constituentia partem, sic partes omnes concurrunt ad generationem unius seminis, quod virtutem totius in se complectitur, & virtutem principiorum radicalium in se habet, & sic finis ultimus & scopus naturæ, qui est semen, respondet principio, & principium fini ultimo.

Elementum aquæ quid sit & quibus principiis ortum habeat.

Notum ergò habemus quid sit elementum Aquæ, quod est spiritus tenuis & subtilis valde, ex quibus autem principiis naturæ ortum habuit hic spiritus aquæ, jam inquirendum est, sciant ergò omnes Spagyricæ artis alumni spiritum aquæ, qui est verum rerum omnium elementum, esse ex partibus crassioribus mercurii, & ex subtilioribus partibus salis, hæc duo enim principia dum inter se coeunt, nobis pariunt elementum aquæ seu spiritum ejus, & corpus illius: corpus etenim cujuscumque rei, & non solùm elementi, sed & reliquarum rerum omnium, est ex eâdem & simili materiâ, ex qua est ejus spiritus seu semen illius, semen autem & spiritus, est ex subtiliori materia, corpus verò ex crassiori: itaque non differunt inter se corpus, & ejus spiritus

Corpus aquæ, & ejus spiritus quibus differant.

seu semen illius, nisi in quantum subtilioribus constantur partibus.

Ideò definire possumus Aquam Elementum tertium rerum omnium, ex crassioribus mercurii partibus, & ex subtilioribus salis portiunculis, quæ in chaos primò inerãt, per divinam potentiam eductum, ad generationes & productiones rerum naturalium omnium. In quo elemento Deus posuit spiritum vitæ seu mundi Entelechiam, crassiori materia & corpore indutam, ut mixta omnia terrena & crassiora, eo spiritu nutrirentur, conservarentur ac fierent; Ut enim in aere subtilior est spiritus, & tenuior Entelechia ad animalia omnia fovenda, nutrienda & conservanda, quia ipsa egent subtiliori alimento: Ita & in aqua crassior est Entelechia, & materialior spiritus vitæ, ad terrena cuncta conservanda, & fabricanda, metalla siquidem omnia, & mineralia, salia & lapides omnes crassiori egent alimento, quam animalia, ut enim ex crassiori fiunt materia, ita crassiori egent spiritu, ut conserventur, ut fusius dicemus, dum de his omnibus quæ ex singulis elementis fiũt tractabimus, sufficit jam nobis ut sciamus Elemẽtum aquę superioribus elemẽtis esse crassius, ad crassiora & materialiora rerum mixta conservanda, & enutrienda: Paravit siquidem Deus convenieus, & idoneum unicuiq; rei alimentum. Inferiora elementa crassiora sunt, quia ea omnia, quæ in his

Quare in aqua crassior sit spiritus quàm in aëre.

Terrena cuncta crassiori constãt materia.

his progignuntur elementis, crassissima ac densissima constant materiâ: ideò etiam crasso & materiali valde egent pabulo & fulcro, ut enutriantur, & conserventur.

De Terra, Quarto rerum omnium Elemento.

CAPUT XVIII.

Terra est centrum mundi.

TErra est centrum totius mundi, à quo omnes lineæ ductæ ad superficiem sunt æquales, & quamvis præmaxima ejus sit moles, ut oculis ipsis cernere licet, nihilominus respectu primi mobilis, & firmamenti punctum esse videtur: Nam in quacumq; parte terræ collocati simus, si cœlum aspiciamus, medietatem cœli semper videmus, quod non contingeret, nisi Terra, respectu firmamenti, puncti quantitatem imitaretur. Apparet autem semper medietas firmamenti, quia videmus in nostro horizonte sex signa zodiaci, quæ cùm sint quasi immobilia, & medietatem firmamenti constituant, certissimum tunc est molem hanc terræ quantulamcumque videamus, puncti quantitatem imitari, in hoc ergò puncto, tanquam centro, virtutes omnes universi confluunt, descendunt, ut ibi perficiantur, & in actum prodeant, & in generationes rerum omnium abeant.

Elementa omnia in terra projiciunt sua semina.

Terra siquidem est centrum, seu matrix elementorum omnium, in qua elementa projiciunt sua spermata & semina, quæ terra suo sinu fovet, coquit ac digerit, & in actum deducit, secundùm primam naturæ intentionem, & primum suum velle, ideoq; varias ac multiplices constituit Deus in terra matrices & loculos, ad diversas rerum omnium generationes complendas: Spiritus enim universi seu Entelechia mundi, à primo Mobili, primò descendens & per firmamentum transiens, suscipit in ipso firmamento secundùm varias & ferè infinitas firmamenti constellationes, & stellas, diversitatem & varietatem correspondentem, & quadrantem varietati ac diversitati mixtorum omnium, quæ in sublunari concavo uniuntur.

In terra diversi sunt loci, & hi loci correspondent stellis firmamenti.

In terra matrices & loculi, etiam tot diversi sunt, quot in firmamento diversæ stellæ & constellationes reperiuntur ad fovendas, conservandas & in actum deducendas virtutes seminum, quæ descendunt ab ipso firmamento, in quo virtutes illæ variantur ab spiritibus variis, qui ex variis constellationibus descendunt & permiscentur Entelechiæ mundi, & eam disponunt ad rerum varias formas producendas, quæ in actum producuntur in variis ac diversis terræ loculis, qui etiam proprietatem habent ac virtutem innatam, producendi spiritus proprios, & peculiares, qui cùm jungantur Entelechiæ mundi, variis firmamenti spiritibus impregnatæ, facillimè eam actuant & informant forma pecu-

culiari & propria, correspondenti spiritus dominantibus, tùm firmamenti, tum matricis terræ, qui spiritus concordant inter se, & Entelechiam disponunt & actuant. Vndè non immeritò Philosophi omnes antiqui terram dixerunt Vestam, Cibelem & Opem, uxoremque cœli fecerunt, quæ unà cum cœlo virginem Rheam peperit rerum omnium conservatricem, pro qua virgine intelligenda est Entelechia illa, quam alii Philosophi vivam flammam dixerunt, quod ignem vivum, seu spiritum cœlestem terræ inclusum cognoscerent, quo solo vivimus omnes ex nectareo illius pabulo. Estque verus terræ & cœli filius, Rheaque Virgo verè & propriè dici potest ἀπὸ τῦ ῥέω, quod est defluo, ab astris enim defluit ac descendit in hæc inferiora.

Terra cur dicta sit, Vesta, Cybeles & uxor cœli.

Spiritus mundi cur Rhea dictus

Sic Poëtæ antiqui, & Philosophi Arcana hæc occultant, sub cortice fabellarum, in quibus tota Philosophia pura, & defecata clauditur, & coercetur, ut multis aliis in locis declaravimus, & præsertim in Hercule nostro Chymico, ubi totam Alchymiam & Philosophiam moralem fabulis involutam deteximus: & ubi terram Chymicam sub nomine Alcmenæ patefecimus: Hic verò terra ut est rerum omnium elementum nobis patefacienda est, quod ut facilius Chymicorum mentibus inculcare valeamus, definienda nobis est terra & in suas deinde differentias dividenda, ut hinc penitus sciatur quod propriè sit terra, omne siquidem quod sensibus nostris objicitur, non est terreum elementum, sed excrementum terræ, quod quidem nullo pacto est elementum, imò potius mors rerum & destructio, quam eorundem principium, ex excremento enim illo, inferiora hæc omnia morti, & destructioni sunt obnoxia, ex terra habent principium, conservationem & nutrimentum, ut ex reliquis aliis elementis, falsum enim est, & erroneum terram nihil producere ac gignere, sed tantum quæ ex aliis elementis producuntur fovere & conservare, quia si foveat & conservet, & producere ac gignere necesse est, cùm ea quæ fovent & conservant, ea etiam producunt & gignunt, materia enim conservationis & nutritionis est materia generationis: ex eisdem enim fimus & generamur, ex quibus nutrimur & conservamur.

Terra quã videmus nõ est elementum.

Excremẽtum terræ est mors rerum.

Terra producit ac gignit.

Terra ergo est quartum & ultimum rerum omnium elementum, ex crassioribus principiorum partibus, quæ in abysso erant conflatum & procreatum ex divina potentia, ad generationem rerum omnium, & præcipuè ex partibus crassioribus salis, hic enim coagulationem præbet omnibus mundi rebus, ac corpus densum ac durum producit, Omnia siquidem elementa ut & terra ex tribus sunt primis principiis, quam-

Terra quid sit.

Omnia elementa

ex tribus principiis.

is quamvis duo tantùm prædominium in his habeant, ratione quorum duorum prædominantium, duobus tantùm constare principiis superiùs diximus, quamvis in rei veritate, tria principia in omnibus reperiantur. Invicem enim sunt inseparabilia, uti diximus capite peculiari de principiis, ergò necesse est ut omnia reperiantur in singulis etiam elementis ac in eorum spiritibus, etsi dixerimus duo tantùm principia facere compositionem Ignis, Aeris & Aquæ, quia id diximus tantùm ratione prædominantium principiorum, quæ in hisce elementis reperiuntur. Ut & terræ Sal solummodo prædominatur, Salem etiam componere terram asserere possumus: Nam terra pura nihil aliud est, quàm Sal coagulatum, sed Sal illud habet & reliqua duo principia, Sulphur putà & mercurium, ratione quorum producendi habet virtutem & enutriendi efficaciam, unde & Anima terræ verè dicitur, cujus ope & virtute suas exercet facultates: hinc si privetur terra suo sale, privatur etiam virtutibus omnibus, præcipuè pullulandi & germinandi, & enutriendi. Vt apparet in Vitro, quod vera terra est igne lota, sed emortua & privata suo sale, unde sterilis est & infœcunda, nullasque habet virtutes & proprietates: Hinc colligere licet virtutes omnes, quæ innumerabiles sunt hujusce terreni globi, dependere à Sale, quod includitur intrà terræ corpus, & virtutes ipsius salis, quod est terreum verum elementum, dependere tanquam ab agente præcipuo, ab spiritibus vitæ qui in eo sunt innati, & ab spiritibus cœlestibus nutriuntur & suo innato calore salis corpus in terrâ indicant, & in centro ipsius virginem illam unicam Rheam dictam, cœli & terræ filiam producunt, quę est rerum omnium productrix ac conservatrix.

Terra pura quid sit & unde habeat germinandi virtutem.

A Sale dependent virtutes terræ.

Reliquum quod in terræ visceribus reperitur extra Salis hujus naturam ac essentiam est quid excrementitium, quasi menstruum terræ, quod natura suscipit ad generationem rerum terrenarum, ut corruptibiles & citò pereuntes fiant hæ res omnes. Nam si ex solo puro sale fieret, & ex reliquis elementorum spiritibus puris ac defœcatis incorruptibiles ferè essent, & in ævum longius perdurabiles, ut in auro apparet, ac lapidibus præciosis, qui cum solo sale puro, ac spiritibus elementorum puris constent, ideò diu perdurabiles sunt. Reperitur ergo in terræ globo duplex terra, pura & impura. Pura est, Sal illud, quod est anima & forma terræ, & est terreum verum elementum, ex quo cum reliquis elementis fiunt res omnes. impura verò terra, est excrementitium quid ex omnibus abyssi principiis separatum, & terræ globo permixtum, ut hinc unà cum terræ puræ seu

Excrementum terræ est ejus menstruum.

Res perdurabiles ex sale puro fiunt.

Impura terra quid sit & quid illa producat.

ſeu ſalis puri partibus res omnes corruptibiles componantur: Excrementum enim illud, quod in elemento terræ copioſiſſimum coacervatur, impedit elementorum perfectiſſimam & abſolutiſſimam unionem, quæ verò perfectè non uniuntur, diu perſiſtere non poſſunt, nexus enim abſolutus principiorum & elementorum mortem ac deſtructionem ſui neſcit, hinc ævi duratio, & temporis longiſſimi tranquilla perſiſtentia exſurgit, ex nexu autem debili facilis rerum interitus citiſſimè conſpicitur, ut videre eſt in rebus omnibus corruptibilibus, quorum omnium debilem eſſe nexum facilè colligimus, ex eorundem artificiali deſtructione, quæ facilis valdè eſt, quæ enim fortiſſimum habent nexum, difficillimè diſſolvuntur, quæ vero debilem, facilem etiam patiuntur mortem, hæc in auro & in plumbo clariſſima patent.

Ævi duratio unde ſit.

Craſſities corporum undenam exſurgat.

Statutum ergò ſit terram, puriſſimam eſſe ſalis ſubſtantiam, quæ virtute omnium aliorum elementorum, ſeu ſemine impregnatur, ad generationem rerum omnium, idque de terra pura intelligendum eſt; de terra verò impura quæ globum hunc vaſtum & craſſum conſtituit, aliter cenſendum eſt, nam hæc nullam ſapit ſalis eſſentiam, ſed illius excrementum, quòd terrę menſtruum craſſum dicere poſſumus ut ſupra, quod natura ſuſcipit, ad groſſitiem & craſſitiem corporum terrenorum conſtituendam.

Vndenam Elementa ſingula habeant virtutem & proprietatem agendi, & primò Vndenam Cœlum habeat ſuas virtutes.

CAPUT XIX.

QVàm plurimi ſunt veterum Philoſophorum, qui exiſtimant cœlum nullo pacto agere in hæc inferiora neque lumine ſuo, neque motu, neque ulla vi interna ſua. Sed ſolùm corticem eſſe mundi variis luminibus ornatam ad ornatum univerſi, & commoditatem hominum. At falſiſſimum eſt hoc omne & erroneum, cœlum ſiquidem eſt pars univerſi & præcipuum ejus elementum, unde actione non poteſt privari, imò & experientiâ conſtat actionem habere manifeſtam. Undenam autem habeat actionem hanc, vel ab Entelechia mundi, vel ab innata ſua peculiari forma, & virtute particulari & ſibi propria, quæſtio valdè difficilis eſt, & ardua, nam graviſſimi antiquorum omnium cenſent mundum hunc univerſum mentem habere, quam Entelechiam dicunt, à quâ Cœlum, & reliqua elementa, aſſerunt habere agendi proprietatem, modò illi individuetur, & uniatur: unde illud Virgilii.

Error antiquorum de cœlo.

Cœlum unde habeat virtutem

Principio cœlum & terras camposque liquentes
Lucentemque globum lunæ, titaniaque astra
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Mens universi non est Deus.

Quod nullo pacto est interpretandum Deo ubique diffuso, ut falsò & perperam interpretati sunt nonnulli Virgilii Commentatores, nam Deus non se miscet corporibus tanquam pars constituens & componens, ut agit spiritus ille seu mens universi, quæ præcipuam constituit partem uniuscujusque; est enim forma vera & propria rei. Ab illa ergò universi totius mente, seu Entelechia mundi, Elementa singula, & Cœlum præcipuè habent præcipuam & principalem agendi facultatem & vigorem, quamvis non negem nec inficias eam elementa singula & præcipuè cœlum, ut elementorum omnium potentissimũ habere propriam & innatam agendi facultatem, quæ ex eorum forma dependet, hæc tamen facultas, nullo pacto est contraria universali illi facultati, Entelechiæ dictæ, constat enim ex hisdem principiis, ex quibus constat Entelechia mundi. Nam ut elementa sunt singula, ex tribus principiis superiùs declaratis cum accidentibus forma eorum pariter ex qua dependet, & exsurgit agendi facultas & virtus, sic & Entelechia, ex hisdem & similibus est principiis, alchoolisatis ut ita loquar, & in semen conversis, ut videbimus capite proprio de Entelechia.

Entelechia constat ex hisdem principiis ac forma particularis.

Quòd si aliquando cum Chymicis multis nos dixerimus Elementa ex se relollocea, hoc est nullas nulliusque vigoris habere facultates: & agendi potentias, hoc diximus in gratiam Entelechiæ, cujus facultas tanta est, & tanti momenti ac ponderis ut si ea per momentum temporis desineret naturam, tota natura corrueret, & in chaos primum abiret.

Entelechia pereunte tota corrueret materia.

Ut levi experientiâ colligere possumus ex Eclipsi Solis & Lunæ, quæ etsi non omnino deficiant, sed solùm per aliquod tempus directè non fundant radios suos in terras, tantùm detrimenti adherunt terræ, & mixtis omnibus, quantùm enarrari non possit, & quid fieret si omninò deficerent duo illa sola lumina, in quibus Deus Entelechiæ fontem posuit, quàm maximum, etsi in primo Mobili majorem.

Entelechia fons in Sole & Luna.

Corpora ergò elementorum omnium, & præcipuè ipsius cœli, quod est elementorum omnium activus & potentius, mortua sunt & sine ulla ferè actione, si priventur illa mundi Entelechia, quæ variis insignitur nominibus, ob infinitam & variam agendi facultatem, quam elementis impertit, & omnibus naturæ mixtis secundùm varias corporum omnium dispositiones, quas ipsamet mundi Entelechia facit Archæo suo, hoc est, innato

Absque Entelechia, elementa omnia mortua sunt.

nato suo calore. Ita ut ipsamet elementa obediant ipsi Entelechiæ sponte non coactè, quia ipsamet elementa facta sunt ex intimo eoque puro Entelechiæ, unde obediunt Patri & Agenti Primô. Itaque virtutes omnes quas Philosophi antiqui tribuunt cœlo, non sunt propriè & immediatè à corpore ipsius cœli. Sed ut ita loquar, à forma ipsius cœli. Qualis autem sit hæc forma cœli, ignorant multi. Nam duplicem nos constituimus formā in cœlo, unam propriam & verā cœli formam quæ est spiritus mundi individuatus in ipso corpore cœli. Alia verò impropria, quæ verè non dicitur ejus forma, sed impropriè, veluti nauta potest dici forma navis, cùm gubernet & actuet navim. Sic hæc forma quæ est spiritus mundi seu Entelechia antequā individuetur, ubiq; reperta in quibusvis mūdi partibus & mixtis ad solum alimentum, & conservationem formarum omnium propriarum, potest dici forma impropria cœli, cùm actuet & gubernet aliquomodo corpus cœli, velut nauta navim, Ab hac ergò Entelechia, quæ est alimentum mundi, antequam ultimam suscipiat in cœlo formam, virtus cœli, & facultas non dependet nisi impropriè & mediatè, sed ab ipsa Entelechia quæ est forma propria & innata cœli, non à corpore cœli quod ex se relollaceum est, & nullius efficaciæ, tanquam quid patiens, & nullo pacto agens.

Forma cœli qualis sit.

Ab Entelechia virtus cœlestis dependet.

Vndenam Aer habeat agendi suas facultates & virtutes.

CAPUT XX.

OMnes ferè Philosophi, qui Peripatheticam doctrinam sectātur existimant aërem rarefacere & humectare solum, nihilque aliud virtutis habere: at hallucinantur omninò, pace eorum dixerim: Nam aer ut est elementum & quarta basis istius mundi, non solùm calefacit & humectat, sed & nutrit & alit, & componit, & omnia agit quæ ad compositionem, nutritionem & conservationem pertinent, quæ infinita ferè sunt præter calefactionem & humectationem: non quidem ex se, ut est corpus rarum & penetrans, sed ut est corpus Entelechiā mundi impregnatum, cujus solius auxilio, & beneficio possidet has virtutes & proprietates, & multò majores alias, quas nullo modo recensent Peripathetici. Nam ut est corpus rarum & penetrans, est vehiculum Entelechiæ seu spiritus mundi, undè per Entelechiam hanc, aer vivificat omnia elementa, uti superiùs diximus, imò & reliqua cuncta, quæ in elemētis singulis vivunt, virtutes enim omnes mixtorum omnium proveniunt & dependent ex virtute illius Entelechiæ seu spiritus mundi, qui est delator, & Bajulus virtutum omnium. Et aer rari-

Aer ut est elementum multas habet virtutes quia ut tale est habet Entelechiā.

raritate sua & penetrandi facultate; corpore suo subtili ac valdè tenui defert Entelechiam illam. Vndè cùm in aëre virtus illius Entelechiæ potentissima sit, virtutes aëri communicat, cujus solius ministerio & ope quicquid in orbe generatur, sive in cœlo sive in aëre, aquis & terris, conservari non potest in suo esse perfecto & naturali, absque illa Entelechia aërea, hoc est sine spiritu mundi, qui aeri peculiariter inest. Est enim in aere vitæ cibus, vitæ fomes, sine quo vita, & fundamentum vitæ omnis, sivè terreum, sive aqueum sit, sive ex alio quovis elemento conservari non potest.

Aer quare subtilis & penetrans.

Unde Deus naturæ Author, & Creator necessitatē istius fomitis perfectè cognoscens sciens ac videns, aerem constituit, fecit, & ordinavit, substantia peculiariter subtili, & tenuissima omnibus convenientissima, & familiaris, ut spiritum istum vitæ fomitem & fulcrum, ad penitissima terræ antra, & profundissimos aquæ gurgites deportaret: Sic clarissimum est, & verissimum aerem esse vehiculum virtutis totius mundi. Vnde asserere possumus absque mendacio in rei veritate aerem possidere potentialiter virtutes omnes, quas possident mixta singula & omnia. Et actualiter possidere actum vivificandi, germinandi, pullulandi, & similes alias omnes virtutes, quæ absque aere in lucem, & in actum educi non possunt, cùm in aere potissimum tanquam in sede sua principali, Entelechia & virtus totiūs naturæ collocata sit, ex qua sola virtutes illæ omnes exsurgunt & ortum habent, tanquam ex fonte primario. Non quod Entelechia illa originem habeat, & fontem suum ex aere, at ex superiori multo loco, & sublimiori fonte, uti diximus capite suo peculiari in aere tamen principalem habet locum, non ratione sui ipsius, sed ratione mixtorum, quæ ortum habere debent ex quatuor elementis & principiis naturæ. Aer siquidem ratione mixtorum est elementorum omnium convenientissimus, ut vitam foveat, nutriat & conservet, cœlum siquidem tenuius est, quàm par sit ad compositionem rerum omnium conservandam & enutriendam. Aqua verò & terra crassiora habent corpora, ratione quorum non possunt ubique sublimari, ad eundem Scopum, superest ergò, ut aer hoc solum agat, & toti naturæ inserviat, ut spiritum vitæ, & virtutem universi, ac totius naturæ vigorem deferat per totum orbem, ut omnibus orbis partibus, vita distribuatur, ne ulla orbis pars reperiatur, vitæ hujus ac vigoris vidua, atque vacua tali & tanto vitæ fotu.

Aer est elementorum omnium convenientissimus generationi & nutritioni mixtorum.

Vnde concludimus, & appertum omnibus facimus virtutes illas innumeras omnes quas ex aere nasci contemplantur omnes naturæ indaga-

Entelechia cur sedem suam in aere potissimū habeat.

indagatores dependere ex Entelechia illa, seu spiritu mundi, qui sedem principalem sibi in aere elegit ad commoditatem & utilitatem totius naturæ: reliqua enim elementa aut propter nimiam crassitiem non poterant deferre illam mundi Entelechiam, per totas universi partes, & esse omnibus alimento & conservationi ut aer est.

Vndenam aqua habeat suas virtutes & agendi proprietates.

CAPUT XXI.

Aqua unde habeat virtutes suas.

PHilosophorum multi aquam refrigerare & humectare censent, existimantque alimentum esse multarum rerum, nihilque aliud dicendo nec Philosophiam suam dilucidiùs explicando, conjiciunt animos inquirentium in baratrum & labyrinthum, è quo educere se minime possunt, etsi filo alterius Ariadnæ utantur, nam aqua multas alias habet virtutes & proprietates quam antea enumeratas nec ipsas habet, ut est aqua simplex & corpus aqueum elementare, sed quatenus est elementum elementatum, & virtute spiritus mundi, & Entelechiæ impregnatum. Nam beneficio spiritus ipsius, aqua humectat & refrigerat, humiditatem siquidem & refrigerium ortum habere diximus ex mercurio, qui in Entelechia reperitur copiosè. Et est alimentum multarum rerum propter eundem Mercurium & sulphur, quæ simul insunt Entelechiæ, non ut est elementum simplex: Virtus enim & proprietas nulla reperitur in simplicibus elementis, oportet ergò ut habeant aliunde virtutem agendi, virtutem illam siquidem variam ac multiplicem, quâ multa componuntur, producuntur, enutriuntur ac conservantur. Virtus siquidem omnis ex forma est, forma autem suscipit virtutem agendi actualem, ex spiritu illo, qui comes individuus est formæ, cujuscumque elementi. Aquæ ergò proprietates omnes, quæ illi insunt, dependent ac ortum habent ex spiritu illo, qui per aquas deportatus generat ac producit, nutrit ac fovet quicquid in rerum naturâ est, aquâ indigens, ad sui nutritionem, productionem & conservationem: Hoc autem est quicquid est in rerum natura: Videmus enim animalia cuncta, vegetabilia & mineralia omnia cujuscumque generis sint, & speciei, egere aquâ, ad sui productionem, nutritionem & conservationem.

Spiritus Entelechia est comes individuus formæ, unde forma non agit nisi mediante illo spiritu.

Etsi terra habeat infinitas, ut videmus, virtutes & proprietates, tanquam basis & fundamentum generationis, in qua spiritus iste mundi, Vulcanus naturæ & Dædalus fabricat & producit res omnes. Nihilomi-

hilominus tamen aqua non minores possidet, imò majores obtinet virtutes & effectus ipsa terra. Cuncta enim quæ generantur in terra, egent aqua ad sui nutritionem & generationem. Lapides siquidem pretiosi omnes, Margaritæ, Coralla, metalla perfecta, & imperfecta, & mineralia omnia in aquis generantur, & ex aqua ortum habent, & incrementum suscipiunt, unde pretiosiora multò fiunt in aquis, quàm in terræ visceribus, prædicta enim sunt omnibus pretiosiora, hæc autem generari ex aqua & incrementum suscipere clarissimè patet ex scriptis Chymicorum omnium, tum ipsamet experientiâ; quæ nos docet, ex resolutione ultima metallorum, Lapidum & Mineralium, eorum principium & semen aqueum esse, & non terreum: Mercurius siquidem viscosus & unctuosus, vera est aqua metallica ponderosa valdè, quæ congelatur & fixatur beneficio sui sulphuris & Salis in undis & aquosis terræ cavernis, & citiùs in siccis quia focus Mineræ aquosæ, seu ignis & sulphur aquæ mineralis, nullo pacto extinguitur extera loci aqua, ubicumque enim reperiatur, incommotus est ille ignis, quamvis sit principium motus, hoc est non movetur ab alio nisi à se ipso, inde generantur æquè Metalla & Lapides cujuscumque generis in aqua, ac in terra, aqueum tamen est semper eorum principium & semen, etsi in terræ visceribus aliquando, & sæpe sæpius projiciatur, imò & aliquando in aere ipso, unde & in aere Metalla & Lapides generantur & descendunt in terras, nihilominus in terra tantùm ultimam suscipit dispositionem spiritus ille mundi, seu virtus & Entelechia universi, & à terra per Archæum suum seu calorem innatum ascendit ad reliqua elementa, & in aere potissimùm conquiescit, quamvis aquam non desinat, cum qua deportatur per universos terræ poros in matrices varias ac multiplices, in quibus procreantur varia mixtorum genera, & omnes individuorum species, in quibus ultimò individuatur spiritus iste, ad generationem particularium mixtorum, ope & auxilio constellationum & planetarum Firmamenti ac Cœli. Ex quibus dum descendit in terras, suscipit inclinationem & propensionem ad hanc vel illam rem. At hæc inclinatio & propensio, non est ultima dispositio, seu, ut ita loquar, individui compositio, quam solam in matricibus, ac variis terræ, & aquæ & aeris locis suscipit, quia ipsa loca seu matrices rerum habent quosdam spiritus individuatos, & particulares ad sui nutritionem & conservationem, advenientes inde novi spiritus, statim ipsi fiunt similes aliis, qui in locis & matricibus stagnantur ac stabulantur, quia illis commiscen-

Metalla & lapides omnes ex aqua ortum habent.

Metalla in aere aliquando generantur.

Qua ratione Entelechia producat omnia in elementis omnibus.

miſcentur,&propter inclinationem & propenſionem quam habent, à ſuperioribus conſtellationibus & planetis cœleſtibus, ideò citiſſimè commiſcentur & ſine ulla repugnãtia invicem facta producunt, & in lucem edunt, quod locus & Cœlum poſtulant, & exigunt. Quòd ſi aliquando pugnantes ſint ſpiritus illi, ſeu ſemina, quæ de foris adveniunt locis & matricibus, ſpiritib⁹ & ſeminibus locorum, tunc fiunt abortus, & generatur id, quod locus non poſtulat, nec matrix exigit. Sic individuatur ſpiritus ille cœleſtis communis rebus omnibus, qui eſt virtus, proprietas & facultas cuiuscumque elementi, à quo ſolo aqua ſuſcipit virtutem & facultatem generandi & nutriendi ea omnia quæ in ſua Sphæra conſiſtunt.

Abortus & monſtra quo modo fiant.

Vndenam Terra Deſumat ſuas virtutes & proprietates.

CAP. XXII.

Chymia ſola elemẽtorũ virtutes perquirit.

MVltiplices terræ virtutes perquirere, Chymicæ ſcientiæ ſolum eſt, ea enim ſola elementorum omnium, imò & reliquarum partium Anathomen perquirit & tractat, beneficio cuius, & ſeparatione quã exercet in omnibus rebus, virtutes cognoſcit, & eſſentias, formarumq; materias manifeſtas habet, nihil enim eſt occulti, quin ipſa rerum Chymicâ Anathome manifeſtum fiat. Vnde ſi terræ virtutes perquirat, per ſeparationem partium omnium, quæ terreum iſtud corpus, & elementare conſtituunt, eius virtutes occultas manifeſtas apperit & oſtendit. Inveniunt enim Chymici omnes in Anathomia huiusce terrei corporis, Salem quemdam igneum, incremabilem, fixum, & permanentem, cuius virtutes adeo mirabiles ſunt, ut incredibiles videantur omnibus, qui ignorant virtutes totius mundi qualeſcumq; ſint, in centro terræ reperiri. Etenim mixta omnia qualiacumque ſint ex ordine animantium, vegetantium aut mineralium, hæc, inquam, omnia mixta foventur, nutriuntur, & conſervantur & generantur ex ſpiritu illius terreni ſalis, qui ſpecificatur, & individuatur in ſemine cuiuscumq; mixti, & fit mixtum tale, quod ſemẽ particulare intendit, Vnde colligere ſatis licet, ſalem iſtum habere virtutes omnes & proprietates, quas terra poſſidet & obtinet, non enim generare ac producere poſſet omnia, eaq; conſervare valeret, niſi in centro ſuo has omnes coerceret proprietates; hinc non immeritò Moſes Patriarcha & Propheta populi ſancti, clamat capite ſecundo Geneſeos. Aſcendebat vapor è medio terræ, ſuperficiem univerſam terræ irrigans: Alii legunt fontem aſcendere &c. At hic fons ſeu vapor nihil aliud eſſe poteſt, quàm ſpiritus illius terreni ſalis, qui in centro terræ ſedem ſuam poſuit, ut aſcendendo ex terræ centro, ad ſuperficiem illius mixta omnia, quæ in terræ ſuperficie creſcunt

Salem inveniunt chymici eſſe virtutem & vigorẽ terræ.

Sal habet virtutes omnes terræ.

ſcunt & generantur, irriget, & ſua irrigatione foveat, conſervet & producat ipſa permixtione ſpiritus cœleſtis.

Entelechia virtus tota in ſale.

Fœlices & beati ſunt admodum, qui notitiam illius ſalis habẽt, & beatiores & fœliciores adhuc ſunt, qui Pyrotechnica arte, eius proprietates ſciunt extrahere. Habent enim in unico corpore Entelechiam totius mundi, quâ ſolâ gaudere poſſunt & fœlices omni ex parte vivere.

Spiritus ergò terreni iſtius ſalis, eſt cauſa efficiens virtutum omnium, quæ in terra reperiuntur. Nec putandum tamen eſt, ſpiritum hunc, partem eſſe terreni globi, quod conflatus ſit ex elementis. Nam ad fabricationem & compoſitionem iſtius ſpiritus, non ſolùm elementa omnia concurrunt, ſed & cœli omnes, Planetæ & conſtellationes: undè eſt quid conflatum, ex puriſſima parte rerum iſtarũ, undè unaquæque pars infundit ſuam peculiarem & innatã virtutẽ huic ſpiritui hinc omnes reperiũtur in ipſo ſolo ſpiritu, qui in terrę viſcerib⁹ ſuſcepit corpus firmũ, cuius vapor & nectareus halitus, eſt aptus generationi & nutritioni mixtorum omnium ſublunariũ. Quod corpus nullum aliud eſſe poteſt, quàm ſal, quod ſolum nutritioni & generationi aptum eſt, hinc in rebus omnibus quibuscumque reperitur ſal quod eſt fundamentum & baſis mixtionis & generationis rerum omniũ: Sal ergò ſeu ſpiritus eius, eſt cauſa efficiens virtutum omnium & proprietatum terreni iſtius globi, eo abſente perit eius virtus, & ſterileſcit omnis terra, undè notum habemus experientiâ cõmuni & vulgari terram quamcumque pingueſcere, ac fertilitatem ſuſcipere ſparſis in ea cineribus, & ſtercore immiſſo, latet enim in his omnibus copioſum ſal, quod per putrefactionem diſſolvitur & in diſſolutione emittit ſpiritus ſuos, qui terram fœcundant.

Spiritus Entelechia non poteſt aliud ſuſcipere corpus, quã Salis.

Quare terra fœcundetur, ſtercore & cinere.

De Entelechia mundi, Vndenam ſit & quid ſit.

CAP. XXIII.

Ex ſuperiori doctrina ſatis clarum eſt undenam ſit & quid ſit Entelechia: at ut omnis eius doctrina, quam in diverſis capitulis ſparſam poſuimus, habeatur hic in peculiari capitulo, ideò totum hîc doctrinam colligemus, ut clarior & notior videatur, ſpagyricæ artis alumnis.

Entelechia ergò, quam alii ſpiritum mundi, mentem univerſi, & mercurium dixerunt, aliisque ferè infinitis nominibus inſignierunt, eſt pars tenuiſſima omnium elementorum & cœli ſeu lucis, quæ in terræ viſceribus ſimul unita, tranſit & mutatur in ſemen mundi è quo prodeunt omnia, quæ naturaliter fiunt in hoc mundo & facta conſervantur.

Entelechia quid ſit.

Duplex eſt Entelechia fixa una & permanens, quæ in terræ viſceribus, ac per totum eius corpus inhærens fixa reperitur: Alia verò volatilis & infixa ſpirituosè volitans per omnes mundi partes ubiq; diffuſa, ut præſto ſit omnibus naturæ rebus, quæ

Duplex eſt Entelechia, fixa & volatilis.

fotu

fotu perenni & continua alimenti irrigatione egent, hæc & alia Entelechia eiusdem sunt generis, & materiæ, nec ullo pacto inter se differunt, nisi quod Entelechia fixa & permanens, quæ est humidum radicale, fixum, & permanens universi, plus habet seminis terrei, ratione cuius radicaliter hærent & fixè permanent aliorum elementorum semina, volatilis verò Entelechia, quæ est spiritus mundi, habet quidẽ partes nonnullas illius seminis terrei, sed valde diminutas, & aliorum elementorum seminibus subjacentes, & obedientes, ratione quorum in perpetuo est motu, & ubi locorum volatu suo defertur, & hoc valdè est necessarium, & naturæ consonum: nam permanens Entelechia & fixum humidum radicale mundi, eget perpetuo & continuo alimento, quia interno suo calore, & nativo sulphure perpetuo consumitur ac devoratur, itaque ni perpetuo refocilletur, ac restauretur alimento, brevi temporis ævo consumeretur mundus, ac marcesceret, nec quotannis virescerent omnia, ni Entelechia illa volatili, seu spirituosa mundi mente, refocillaretur eorum omnium radicale humidum fixum, quod est eorum robur & vigor. Elementa omnia & cœlum producunt & constituunt illas duas Entelechias eiusdem generis & essentiæ, unũ quodque elementorum ex innata sua natura producit suum semen, quod est eius alchool, sive tenuissimum & purissimum quid sui corporis & extra corpus suum projicit in sphæram alterius elementi, in qua permiscetur cum alio semine alterius elementi, & ambo decidunt in sphæram inferioris elementi, donec in centrum terræ devenerint, ubi omnia elemẽtorum semina unà cum luce simul permixta & unita perfectè digeruntur, & coquuntur, & fiunt semen illud universale mundi, quod diximus Entelechiam quòd sit principium motus, & virtutis ac vigoris omnis naturalis in omnibus naturæ rebus, definivit enim Aristoteles Entelechiam, vim motivam & virtutis totius naturæ, eius autem naturam, materiam & essentiã non declaravit: est autem materia & essentia Entelechiæ, semen & virtus cœli & elementorum omnium. Elementa siquidem omnia & cœlum, ut multoties dixi projiciunt in terræ centrum, suum purum, quod est eorum semen & virtus, ibiq; digeritur & excoquitur & inde sublimatur in Entelechiam seu spiritum mundi, quo res omnes naturales foventur nutriuntur & conservantur, imò productiones omnes fiũt naturales.

Entelechia fixa eget perpetuo alimẽto quod est Entelechia volatilis.

Elementa & cœlum constituunt Entelechias omnes.

Quarè semẽ mundi dicatur Entelechia.

Natura Entelechia qualis.

Non est autem Entelechia, quid ab elementis re & loco distinctum & separatum, quamvis sit res omninò distincta ac differens, sed est in ipsis elementis immixta & inhærens, non secus ac semen in rebus viventibus, quod in omnibus, viventium partibus latitat & occultatur, etsi locum habeat digestionis

Entelechia non est realiter & localiter separata ab elemẽtis.

peculiarem & idoneum, sic & in cétro terræ, est locus digestionis seminis mundi sive Entelechiæ, in quo loco digeritur, & excoquitur, quamvis in omnibus elementorum partibus reperiatur & latitet. Hinc non accusandi sunt Philosophi Chymici, obscuritatis & logogriphi, dum asserunt passim in scriptis, semen metallorum passim reperiri, & in omnibus esse locis, quia verè Entelechia hæc, est proxima & immediata seminis metallici materia, ubique reperiatur & nulla pars hujus mundi, neque ullus locus est, in tota & universa natura, quin sit plenus Entelechiæ, quod facillimè patet ex eius definitione & descriptione; si enim sit virtus, & proprietas motiva mundi & naturæ, qua ratione fieri posset ut illa virtus & proprietas naturæ, quæ est inseparabilis ab ipsa natura, cùm sit pars illius intrinseca & verè formalis, posset non reperiri in aliqua parte huiusce mundi.

Quare dixerint Philosophi Lapidem ubique reperiri.

Dividimus hanc Entelechiam, seu virtutem hanc & proprietatem motivam naturæ, in infixam & permanentem cùm in unaquaque parte mundi, & in toto ipso, sit aliquid permanens & fixum, è quo effluit virtus illa motiva, & sit etiam aliquid influens & infixum eiusdem generis & materiæ, quo nutritur & fovetur illud fixum & permanens in natura, quod est huiusce virtutis motivæ fons; Potest autem hoc influens & infixum æquè dici & nuncupari Entelechia, ac illud quod est fixum & permanens in natura, cùm unum & idem sit in natura ratione materiæ, & virtutis agentis, ut ex compositione Entelechiæ cernere licèt, beneficio cuius compositionis, aliam possumus dare & constituere, Entelechiæ divisionem, ut meliùs & clariùs intelligatur essentia istius Entelechiæ.

Alia Entelechia divisio in elementarem, & cœlestem.

Dividemus ergò Entelechiam ex compositione ipsius, in cœlestem & elementarem, cùm Entelechia componatur ex spiritu cœlesti, & elementari: Entelechiam Cœlestem dicimus, virtutem illam naturæ, quæ ex spiritu lucis & luminis cœlestium omnium orbium Planetarum & constellationum omnium ac stellarum componitur, in eo ergò spiritu lucis & luminis, est compendium Cœlestis omnis virtutis, & quicquid Cœlum potest, in eo ipso spiritu lucis est irradicatum, & implantatum: nihil enim in cœlo est, quin virtute & energia actuali, in ipso reperiatur spiritu: Spiritus ergo hic cœlestis, qui præcipuam Entelechiæ partem constituit, totius cœli virtutem, & energiam in se complectitur, & nihil tamen est quàm splendor lucis ac luminis: Hæc autem lux, seu lumen hoc, quod constituit essentiam veram & formalem hujusce spiritus, non est accidens & verè quid adventitium formæ spiritus huius, sed est vera essentia & quid formale, & quidditativum constituens essentiam ipsius spiritus lucis:

Entelechia cœlestis quid sit.

Lux est vera substantia & non accidens.

Er-

Errant siquidem omnes Peripathetici Philosophi, qui lucem accidentis cujusdam essentiam esse volunt, lux enim in quocumque subiecto fit, vera est substantia, nec ab eo detrahi potest quin & subiectum ipsum pereat & destruatur. Et si in aëre adveniat & pereat absque aëris destructione, non tamen accidens fateri possumus, cùm aer corpus penetrabile sit, & facillimè substantiam lucis perpetuò è sole fluentem admittat, non tanquam accidens, sed quid corporeum, subtile & substantiale, spirituale, quod vim activam & motivam tribuit aeri, & reliquis elementis, quod quamvis non assiduè appareat nisi Sole corruscante, nihilominus in plenitudine tenebrarum residet in ipsis elementis, & lucet in tenebris, etsi non videatur, rarescit enim ita lux hæc in elementis, ut non percipiatur, nisi plenis & coruscantibus Solis & stellarum radiis illustretur.

Lux ubique est etsi non videatur.

Spiritus ergò hic cœlestis, qui lucem omnem cœlestem, in se coercet, præcipuam Entelechiæ partem constituit, & ratione hujus spiritus Entelechia nostra, compendium totius cœli est. Ratione verò alterius spiritus, qui virtutem elementarem omnem complectitur, compendium est elementorum omnium. Et ratione huius elementaris spiritus, elemẽtaris Entelechia dici potest, cùm in se habeat virtutem omnium elementorum, hoc est purum semen elementorum omnium: Elementa siquidem omnia concurrunt ad compositionem Entelechiæ nostræ, tanquam fœmina concurrit ad compositionem perfecti embrionis, fœmina siquidem in se habet semen, at nisi semini virili permisceatur, infœcundum est & inutile, generationi faciendæ; sic & pari modo elementa habent semen, at inutile illud est, mundano partui, nisi cœlesti semini permisceatur. Semen etiam cœleste pari ratione inutile est, & infœcundum, nisi semini elementari permisceatur utrumque eget permixtione alterius ut fœcundentur. Tota fœcunditas in permixtione utriusque seminis consistit. Sic explicandi sunt Philosophi, qui elementa asserunt nullam habere vim, ac virtutem agẽdi in generationibus sublunarib⁹: ea siquidem nisi cœlo conjungantur, inutilia sunt productionibus rerum infernarum: Quod etiam de cœlo effari possumus, cœlum enim nisi etiam pari ratione connectatur elementis, infœcundum est, & nihil producere potest, ut vir inutilis est generationi absque fœmina, & fœmina itidem inutilis absque viro, sic & cœlum inutile est generationibus etsi fœcundum ex se ipso promat semen, absq; elementis, & Elementa itidem absque cœlo inutilia sunt, etsi etiam fœcundum habeant omnia semen: Semen enim horum omnium tùm cœli & elementorum, fœcundum est, ratione aptitudinis tantùm, quam habet se permiscere, & fœcundum illud uni-

Entelechia cœlestis est compendiũ totius cœli.

Semen elementorum infœcundũ est nisi semini cœlesti permisceatur.

Cœlum etiã infœcundũ est nisi elementis permisceatur.

versale producere semen permixtione sua.

Rhea quid indicet in natura.

Illud omne indicarunt & testati sunt Philosophi antiqui, & Poëtæ, dùm asseruerunt Cœlum duxisse in uxorem, terram, ex qua, producta est Rhea cœli & terræ filia, quæ deinde mater fuit rerum omnium quæ sub cœlo sunt, eamque fingunt poëtæ pulcherrimam Deam, coronatam turribus & civitatibus, tanquam omnium hominum matrem, veste variegata, auro & argento, variisque & omnibus florum generibus adornata, indutam tanquam vegetantium omnium productricem, & metallorum & mineralium omnium generatricem, sceptrum dextrâ, lævâque clavem gestantẽ, ut indicarent insignem potentiam ac energiam, quam habet, in res omnes cœlestes & sublunares, insignis enim virtus ac potentia sceptro & clavi indicatur, sic Entelechiam nostrã Rheæ nomine & fabella indicarunt antiqui, quam verè cœlum & elementa produceere habent, alioquin infœcunda est, & inutilis mundanæ œconomiæ, nec quicquam potest in generationibus, etsi semen elementorum omnium & totius cœli, in unum chaos habeat secum unitum, ut mixta omnia quæ omnibus elementis & cœlo constant, generare, nutrire & conservare queat.

Entelechia quid propriè sit materialiter.

Ex his ergo omnibus quæ dicta sunt in hoc capite, clarũ est & apertum, Entelechiam, quam Aristoteles cognovit ac definivit, vim ac virtutem motivam totius naturæ, nihil aliud esse quàm purum & quasi sublimatum quid, ex luce cœlesti & splendore omniumStellarum & Planetarum, cum aliquo puro & sublimato elementorum omnium coadunatum & connexum, ut hinc fiat generale quid, etiam pura utrarumque partium cœli videlicet & elementorum participans, ad generationem rerum omnium, nutritionem & conservationem commune & aptum, sine quo natura persistere non potest, nec ullo pacto frui suis dotibus generandi, nutriendi, conservandi, crescendi, germinandi, & aliis multis similibus, quæ totam naturam exornant, imò constituunt, adeo ut natura sine illis esse non possit, ideo etiam dotes illæ cum ipsa natura confusæ sunt, & pro ipsa natura sumptæ ab antiquis.

Natura sine Entelechia, existere non potest.

An motus Diurnus, nocturnusque cœli sit omninò necessarius ad Entelechiam rebus omnibus communicandum.

CAP. XXIV.

Qui Cœlestes orbes immobiles fecerunt, terramq; solam mobilem constituerunt, de Entelechia distribuenda omnibus elementis ad generationem rerum omnium non cogitarunt, nec undenam Entelechia proveniat scire voluerunt, & ad quid motus ille perpetuus cœlestium orbium naturæ conveniat medi-

meditati sunt, nec ultimò unde motus generaliter habeat exordium, æqua animi lance perpenderunt, certum enim est apud omnes Philosophos calorem principium esse motus. Qualis autem sit calor iste, qui est motus cuiuscumque principium, non clarè admodum dilucidarunt. Calor autem hic, vitalis est & omni ex parte naturalis, ac vitæ plenus, qui cum lumine ac luce confunditur. Et propriè calor non est, sed calidum quid, luminosum ac lucens vitale principium: Vita siquidem & vitale principium nullo pacto distinguũtur à calore vitali, nec calor vitalis à calido innato, nec calidum innatum à luce cœlesti, quam Deus in creatione mundi dispersit per omnia elementa & cœlos, & in sole posuit tabernaculum eius. Sequitur inde Lucem esse principium motus, cùm lux & calor naturalis seu vitalis non distinguantur, & calor vitalis ex sententia omnium Philosophorum sit principium motus.

Motus cœlestis causa est lumen quod & alii calorem vitalẽ dicunt.

Calor naturalis & lux non distinguuntur.

Hinc ergò clarum est & manifestum cœlum potiùs moveri, quàm elementum terræ, cùm manifestum sit Lucem principium motus ex cœlo, non ex terra oriri. Si quid autem lucis in terra & elementis aliis reperiatur, non ex ipsis est, sed solùm ex materia prima cui primùm lux infusa est. Si quid etiam in terris est, & in alimentis aliis, quod moveatur, non ex terra & aliis elementis motum habet, sed ex luce illa, quæ totius motus est principium.

Cœlum movetur cum sit principium lucis.

Quicquid movetur à cœlo habet motum.

Quo circa summè necessarius est motus diurnus nocturnusque cœli circa reliqua elementa, ut lucem illam è cœlo perpetuò effluentem ac emanantem, singulis naturæ mixtis (quæ illa opus habent ut alimento & pabulo quotidiano) dispergat. Sine enim motu illo circulari, Entelechia illa cœlestis, quæ nihil aliud est, ut supra diximus quàm lumen cœleste, non optimè & æquali manu omnibus naturæ mixtis communicaretur, ut enim omnia mixta & singula toto cœlo, hoc est influentiis omnibus egent, ut producantur, nutriantur & conserventur. Sic totum cœlum seu influentiæ omnes, si cœlum quiesceret, & per se firmiter staret, non possent communicari omnibus, & singulis naturæ mixtis, media siquidem tantùm pars cœli influeret mediæ terræ parti, quam spectaret, reliqua verò media pars, nullas huiusce cœli influentias reciperet, nisi oppositas.

Motus cœli naturæ necessarius ut Entelechia distribuitur.

Pari etiam modo si terra moveretur, & cœlum quiesceret, terra motu suo satis violento non posset recipere commodè, & motu suo perpetuo coquere & digerere Entelechiam illam & virtutem cœlestem, quã recipit ex cœlis, motus enim talis præpediret influxum illum Entelechiæ ne mixtis implantaretur singulis, ad satietatem, justum enim est, & naturæ decretum, ut quod recipit, quiescat, & quiete sua possideat & frua-

Ratio cur terra non movetur sed tantum cœlum.

& fruatur datis. Quod verò dat, moveatur & in perpetuo sit motu, ut distribuat & donet quod illi est distribuendum, non enim uni sed multis, ac ferè infinitis est distribuendum, quæ cum loco multo distent, ideò circa illa est discurrendum Entelechia ergo, seu vitalis, hęc virtutis quæ omnibus mundi partibus est necessaria ad esse conservandum, non potest commodè & justè distribui, quin cœli perpetuò moveantur circa elementa, ut illis impertiant vitam illam illis necessariam; Terra autem cùm recipiat ultimo loco virtutem illam vitalem quiescere debet, ut sibi & suis attribuat quod superiora elementa illi administrant.

Cœli cur moveantur.

Terra cur quiescat.

Qua mirabili ac stupenda ratione, varia, ac ferè infinita mixta producantur ab unica & sola natura.

CAP. XXV.

Productio rerum ex mixtione.

OMnes qui productionem rerum omnium tractarunt Philosophi, eam variam ac diversam esse dixeruut ex varia ac diversa elementorum mixtione, in qua sola mixtione: hanc variam ac distinctam rerum productionem posuerunt: nam secundùm quod variis ac ferè infinitis modis elementa possint in se invicem permisceri, ex ea varia mixtione, exsurgunt varia ac infinita mixta, quam quidem Philosophiam veram esse profitemur, at obscuram valdè, & nisi dilucidetur clarius; superest adhuc perquirendum, qua ratione elementa inter se possint ita variè permisceri, ut hinc varia enascantur naturæ mixta, nam inter se contraria sunt.

Non potest hæc elementorum mixtio, faciliùs & clariùs intelligi, quam ex notione & intelligentia compositionis Entelechiæ, superioribus in capitibus sat ad modum declaratæ: Elementa siquidem omnia suum unũ quodq; semen, quod pars est tenuior & subtilior uniuscujusque elementi, effundunt in terræ centrum unà cum parte subtiliori luminis omnium orbium cœlestium, ibique hæc omnia naturali instinctu, quem antiqui Archæum dicunt, permisceantur; ita ut omnia elementa & cœlum omne ibi reperiantur simul confusa & permixta in chaos unum, & semen quod inde è terræ centro, calore suo & virtute innata sublimatur per omnes terræ partes, ibique generationes & productiones varias inchoat & perficit: Cùm autem quicquid generari possit secundùm naturæ leges, in eo sit semine, non distinctum & separatũ, sed confusum, & ut ait Aristoteles in potentia, ideo calor naturalis & insitus, qui in eo semine est copiosus, quotidiè & perpetuò agit, ut distinguat & determinet quod in ipso cõfusum est, & in potentia, & tandem actuat & perficit, & sic fiunt variæ

Qua ratione elementa permisceantur.

Archæus quid in materiam.

& di-

Productiones qua ratione fiant ex elementis & cælo.

& distinctæ ex illo & unico naturæ semine rerum productiones: elementa omnia, & cœlum omne, dant omne quod habent in seipsis potentius & efficacius, (id autem est pars tenuior & subtilior eorum omnium) ut efficiant semen illud universale, quod Aristoteles Entelechiam dixit. Lumen autem quod in eo est semine calore vitali plenum & turgidum agit in elementorũ semina, & ex his educit quod in eis potentia est. Est autem in potentia quicquid generari potest, non tamen potest in uno & eodem tempore potentiam illam universalem actuare in omnibus & singulis illius seminis partibus. Sed cùm semen illud universale sit divisibile in infinitas ferè partes, in ipsis partibus divisis, nunc hanc, nunc illam actuat potentiam: Ad hanc potentiam particularem actuandam confert, & plurimum adjuvat, locus particularis, qui semen in se ipsa commissum particulariter disponit ad productionem. Vndè clarum est, ac manifestum, omnia naturæ mixta, quæ variis ac ferè infinitis modis, in natura producuntur produci & in lucem emitti calore cœlesti seu lumine, quod in Entelechia universi turget, & copiosum est: Illud est quod elementa invicem mixta in ipso semine universali actuat & ad generationem stimulat, & stimulata ad finem ultimum in quem tendunt perducit.

Quid actuat semen universale quod est materia prima rerum.

Locus confert ad actuandam materiam primam.

Modus generationis.

Itaque modus ille mirabilis ac stupendus, quo natura utitur ad productiones rerum omnium, est primò mixtio elementorum omnium unà cum cœlesti lumine: Lumen suoproprio & innato calore vitali educit ex elementis vapores, qui sunt partes tenuiores & subtiliores earum, & sublimat illos, & permiscetur unà cum eis, & agit in illos, & agendo, educit ex eis, quod in his potentia est. Et sic interpretanda est & dilucidanda elemetorum & cœli totius pexmixtio, ad generationes rerum omnium. Existimo Aristotelem scivisse modum hunc permixtionis, sed noluisse dilucidiùs manifestare.

Aristoteles scivit verã elementorũ mixtionem sed noluit manifestare.

Vndenam potentia varia ac ferè infinita res omnes generandi quæ in Entelechia est proveniat

CAP. XXV.

Recentiores omnes Philosophi, simul & Antiquissimi modò veritatis lumine illustrati asseruerunt potentiam illam variam res omnes generandi, quæ in Entelechia reperitur, ex Deo & primâ omnium causâ descendisse. Creavit, inquiunt, Deus ex nihili fonte materiam primam, quam Hyle & Chaos dixerunt, ex qua deinde materia verbo suo efficaci eduxit cœlos & elementa, & omnia quæ in his sunt: Omnia ergò primò Deus in materiam illam primam infudit, & cum deinde lumine verbi distincta sunt & separa-

Potentia res omnes generandi ex Deo est infusa materia prima.

ta, non tamen potentiam illam variam & ferè infinitam amiserunt, cùm primam illam materiam in qua Deus posuit omnia secum adhuc retineant & possideant. Vnde non falsum est illud Pytagoricum *omnia in omnibus esse*. Quia si materia rerum prima in centro rerũ omnium resideat, verum est omnia in omnibus esse, cùm materia illa habeat omnia, & verè omnia dici queat. Potentia ergò illa varia ac ferè infinita res omnes generandi: quæ in Entelechia est, ex materia illa prima dependet & originem habet, quæ quidem materia prima, uti declaravimus superioribus in capitulis, in Entelechia sedem habet præcipuam, tanquam eius basis, & fundamentum, se habet enim materia prima, respectu Entelechiæ, tanquam eius corpus, & moles indigesta, Entelechia verò est materiæ primæ virtus, & efficacia, digestaque moles illius. Et ita distinguenda sunt materia prima, & Entelechia rerum. In his duobus est potentia & aptitudo generandi res omnes, inest tamen Entelechiæ dependenter à materia prima. Inest verò materiæ primæ originaliter, & fundamentaliter, in qua Deus posuit sua virtute infinita in principio creationis, variam illam potentiam seu aptitudinem generandi ac producendi res omnes, & cùm ex quolibet fieri possit variis alterationibus ac mutationibus quodlibet, id provenit, & dependet quod in quolibet sit materia ista prima quæ quodlibet producere potest.

Qua ratione omnia in omnibus possint esse.

Ex quolibet potest fieri quodlibet ratione materiæ primæ.

Nec audiendi sunt nonnulli Chymicorum, qui hanc diversam & variam aptitudinem producendi res omnes, ex firmamento dependere affirmant, cùm in eo infinitæ sint constellationes ac stellæ variæ & distinctæ, quæ singulæ peculiare habent semen & proprium aptum generare aliquid illi simile, quod semen ex firmamento descendens, & elementis permixtum disponit & actuat materiam elementorum ad generationem & productionem variorum individuorum, cùm varium ac diversum sit semen illud ex firmamento descendens tanquam ex diversis constellationibus veluti fontibus effluens, quod cùm habeat calorem illum vitalem & cœlestem illi ingenitum & naturalem, citò disponit, & actuat materiam suam ad particularem generationem aliquam, quæ suo semini respondet, Hæc Philosophia non destruit ullo pacto, ea quæ superiùs asseruimus de prima materia, illa enim infinita virtus quæ in firmamento reperitur, variis in suis constellationibus, nisi ex materia prima nostra effluxisset in firmamentum & constellationes omnes quæ in eo sunt, non in eo reperiretur. Ut ex sequenti exemplo clarum admodum fieri potest: verum est omnia animalia & vegetabilia cuncta qualiacumque sint, unum quod illorum habere in se semen prolifi-

Aptitudo res omnes generandi non ex firmamento.

Infinita ferè virtus quæ in firmamẽto est ex materia prima dependet.

lificum, & productivum sui ipsius, illudque qualecumque sit habere materiam primam individuatam in se, ut subsistat & permaneat, absque enim materia prima nihil existere potest, basis enim & fundamentum est rerum omnium naturalium. Itaque si semina rerum infernarum omnia habeant secum primam illam materiam, non inficiẽdum est quin & semina superiora, habeant eandem materiam primam ad eorum subsistentiam: Superius enim est idem, quod & inferius, & inferius idem est quod & superius ex Trismegisti sententia.

Materia cœlestis & inferior est eiusdem essentia.

Itaque quamvis diversa & distincta sint rerum semina tum superiora cum inferiora, non inde arguendum est, fontem & aptitudinem generandi res omnes dependere ex diversis rerum seminibus, quæ in natura reperiuntur, sed ex sola & unica materia prima, quæ sola verè & realiter semina illa diversa & omnia constituit, tanquam fundamentale rerum omnium principium: semina enim rerum omnium, in materia prima erant confusa & indistincta, Deus virtute & potentia verbi *fiat* distinxit & separavit, & sic individuata est materia prima & induta elementorum corporibus visibilibus, quæ solent corrumpi & alterari secundùm qualitates externas quas oculis exhibent nostris, non secundùm qualitates internas quæ invisibiles sunt & corruptibiles & eatenus non differunt à principiis naturæ, nec à natura ipsa, cùm ea omnia in centro suo, & intimis eorum thalamis corrumpi non possint. Concludamus ergò potentiam illam seu aptitudinem realem & quidditativam res omnes generandi, quæ in Entelechia reperitur, ab ipsa sola materia rerum prima procedere ac derivari, nec ex aliis posse scaturiri fontib⁹, nihil est in tota natura quæ illam habeat energiam solâ primâ materiâ excepta.

Semina omnia in materia prima confusa & indistincta.

Elementa qua ratione incorruptibilia.

Qua ratione distinguatur Entelechia, ab ipsa rerum forma & anima, & quid forma & anima sit.

CAP. XXVII.

MUlti sunt antiquorum & Nevotericorum Philosophorum, qui Entelechiam & ipsam rerum formam & animam confundunt, & unam eandemq; rem in natura constituunt; est tamen aliquid distinctionis inter Entelechiam & formam rerum, nam per Entelechiam nos intelligimus, uti superiùs explicavimus, materiam & essentiam ipsam spiritus cœli & elementorum, per formam autem, actum & vim ipsam agentem illius spiritus, quem Entelechiã dicimus; ita ut forma sit actus ipsius Entelechiæ, & Entelechia sit corpus & substantia ipsa, in qua residet, & ex quâ educitur vi propria & innata sua, forma, & anima: Quæ quidem duo, forma & anima nõ etiam inter se differũt nisi se-

Forma & Entelechia rerum ut distinguentur.

Forma & anima qua ratione differant.

cundùm gradus perfectionis: nam si nimio elementorum pondere, suprà cœli spiritus pondus Entelechia gravetur, adeo ut elementa prævaleant ipsi cœlorum spiritui: tunc actus primus, qui hinc educitur, ut actuet materiam ipsam, dicitur forma, qui solùm informat & actuat rem ipsam, nulla alia insigni apparente virtute & energiâ; Quòd si verò cœli spiritus prævaleat elementorũ spiritui, aliquo tantum, gradu in compositione Entelechiæ tunc act⁹ primus, qui hinc educitur, dicitur anima vegetans, quòd non solùm actuet simpliciter & informet materiã hanc, sed etiam animet vegetabiliter, adeo ut in ipso actu primo illius materiæ & corporis, appareat virtus vegetabilis, suprà actum simplicem, & informationem: Quòd si adhuc majori gradu & excellentiori vigeat spiritus ille cœlestis luminis in Entelechia, tunc actus primus, qui hinc educitur, dicitur anima sentiens, quia spiritus ille lucis, quo maiori inest gradu Entelechiæ, eo majores & illustriores educit actus ex ipsa Entelechia, adeò ut non differant genere, nisi secundùm magis & minus, omnes actus qui hinc educuntur.

Anima vegetans quid dicatur.

Anima sentiens quid dicatur.

Hinc clarum est, & manifestum, quâ ratione formæ omnes materiales inter se distinguantur, & Undenam sumant differentiã generalem & particularem, & Undenam sumant originem, & quâ mirabili magis ex centro materiæ educantur, & in idem ipsum cẽtrum redeant dum interire dicuntur: Forma enim simplex cuiuscumque rei, quæ simplex habet esse in natura, ut est forma Lapidum omnium, mineralium & metallorum, nihil aliud est quàm actus Entelechiæ, in qua viget spiritus elementorum inferiorum suprà spiritum elementorum superiorum, unde propter crassitiem, & spissitudinem ipsius Entelechiæ, actus ipse crassus est, & lentus adeò ut non edat actiones, nisi simplicis esse, attamen habet in se spiritus elementorum superiorum & inferiorum, æquè ac reliqua cuncta, quæ maiores & illustriores promunt ex se virtutes, ut sunt vegetabilia & animalia cuncta, quæ etiam inter se differunt sequenti ratione.

Forma Lapidum & metallorũ quid sit.

Forma vegetantiũ omnium in genere, quòd vegetandi, germinandi, crescendi & similes habeat in se virtutes & proprietates, nihil aliud est, quàm actus Entelechiæ, in qua viget spiritus primo excellentiæ gradu superiorum elementorum suprà spiritum inferiorum elementorum, unde Entelechia ipsa propter gradum illum excellentiorem spiritus luminis, qui ex superioribus elementis est, tenuior est & subtilior, & ideò subtiliores & tenuiores educit, & promit ex se actus, qui sunt vegetandi, crescendi, & germinandi, & similes proprietates & energias, suprà actus simplicis esse.

Forma vegetantium è quibus sit.

Forma verò animantium, quæ ulti-

Forma verò animantium ex quibus sit.

ultimum gradum habet, nihil aliud etiam est, quàm actus Entelechiæ, in qua viget spiritus secundo excellentiæ gradu, superiorum elementorum supra spiritum inferiorum elementorum, adeò ut actus ille, sit excellentior & subtilior, propter excellentiorem & subtiliorem Entelechiam, ex qua educitur, unde sentiendi, gustandi, videndi, olfaciendi, audiendi facultates & proprietates habet. Quæ facultates non possunt educi, nisi spiritus lucis, qui est totius cœli compendium, sit copiosus & turgens in Entelechia, cuius vi & facultate actus omnes, qui in hoc sublunari globo, ex materia prima educuntur, subsistunt & differunt inter se secundùm gradus excellentiæ & subtilitatis, quos habet spiritus ille lucis in Entelechia inclusus, ex quibus solis distinguitur forma animantium, quæ dicitur eorum anima, ab anima vegetantium, & anima vegetantium à forma mineralium omnium. His ita positis concluditur rerum omnium formam & animam ab Entelechia distingui realiter, tanquam causam ab effectu: promit enim Entelechia actus illos, qui formæ dicuntur & animæ, non in se ipsa, sed extrà se, & in subiecto seu individuo, ad hoc apto & idoneo.

Facultates animales fiunt ex copia lucis.

Quid vita sit, & an distinguatur ab Entelechia & calido innato rerum.

CAP. XXVIII.

Vita quid sit ex Aristotele.

Vita cùm sit ex Aristotele ipso, radicatio caloris cœlestis & luminis in humido elementorum sublunarium, non potest ullo pacto distingui ab Entelechia & calido innato rerum; Sunt enim hæc vocabula synonyma, & eiusdem significationis, Entelechia siquidem cùm sit vis & energia totius naturæ, & sua substantia sit calidum illud cœleste & lucis spiritus, cum subtili elementorum sublunariũ simul sumpta & unita, & calidum illud innatum pariter, quo vivimus omnes, nihil aliud est, quàm radicatio seu unio spiritus illius cœlestis luminis cum subtilioribus elementorũ sublunarium partibus, non inde ambigere possumus hæc posse distingui, sed unum & idem esse, quod diversis nominibus effertur, sunt enim infinita ferè nomina ad hanc unionem spiritus cœlestis cum spiritu elemẽtorum efferendam, Magi siquidem & Astronomi dicunt & appellant hanc substantiam, Solem invisibilem. Physici verò & Medici primam materiam, Chymici autem infinitis ferè nominibus eam insigniunt, secundùm varias & ferè infinitas eius proprietates & energias: Imprimis,

Vita calidũ innatum & Entelechia non differũt.

Varia nomina vitalis substãtia.

ſequentibus eam exornant titulis, & dicunt eam ſubſtantiam radicem mineralium ſimplicem, Aurea Heſperidum mala. Palladis Pallatium, internum elemẽtum, vitale ſulphur, humidum radicale totius naturæ, humidum primigenium, totius naturæ theſaurum, ſubſtantiam facultatum & virtutum innatam mumiam, δύναμιν ſpiritum totius formæ cuſtodem & propugnatorem, viridantem ſulphuris auram, ſolem & cœlum Microcoſmi, totius cœli & elementorum compendium, Irrogationem roridam Microcosmi, ignem naturæ vivum, ignem ſapientiæ, mediam naturam, Leonem viridem, Arcanam vim numinis, lucis optimam virtutem, vim lucidam ſulphuris, vim cœli occluſam, inſignia vivæ formæ, florem naturæ, inacceſſæ virtutis ignem, nobile totius naturæ germen, fontem juventutis Cœli & elementorum centrum, ſphæra virtutum & facultatũ, multisq; aliis nominibus eam efferunt, ut variam ac ferè infinitam eius ſubſtantiæ proprietatem demonſtrent, ac indicent veris & legitimis naturę alumnis, qui veram ac ſinceram volunt profiteri Philoſophiam.

Vita cur dicitur calidũ innatum & Entelechia, & alii. nominibus inſigniatur.

Itaque concludimus, vitam rerum omnium calidum innatum & Entelechiam rem eandem eſſe in eſſentia & ſubſtantia vario ſolùm efferri nomine, ut proprietates eius eſſentiæ diverſas & diſtinctas, connotent; dicitur enim vita, quòd vitales ex ea exeant & egrediantur functiones, & facultates: dicitur calidum innatum, quòd calor nativus & primigenius in ea vigeat ſubſtantia, & in ea radicetur: dicitur Entelechia, quòd principium motus totius naturæ ab ea ſubſtantia habeat exordium: dicitur ſphæra virtutum & facultatum, quòd virtutes & facultates omnes in ea ſubſtantia reperiantur: dicitur cœli & elementorum centrum, quòd cœli & elementa omnia ſpiritualiter in ea terminentur: dicitur fomes juventutis, quòd ea ſubſtantia, juventus in florida vigere poſſit ætate, & nunquam ſeneſcere, & ſic de cæteris eius ſubſtantiæ nominibus, quæ illi à Philoſophis data ſunt, ut eius virtutem variam ac diſtinctam connotent.

Vndenam, & quâ ratione formæ rerum omnium oriantur & quà eant dum pereunt.

CAP. XXIX.

Calor nativus & cœleſtis qua ratione diſponat materiã primam ad generationes

Diximus ſuperioribus in capitulis calorem nativum ſeu cœleſtem illam lucem, quam Deus in primam materiam rerum radicaliter & ſubſtantialiter, implantavit, agere perpetuò in materiam primam, & ſua actione eam diſponere, ad quaſcumque rerum formas ſecundùm eius materiæ diſpoſitiones, & nunc hanc, nunc illam educere ex illius

illius centro formam: Nunc verò restat dicendum quo peculiari modo id fiet beneficio hujus dispositionis: Quando calor ille naturalis & cœlestis, qui in centro materiæ residet, semina rerum omnium confusa & indistincta, sua tandẽ actione distinxit, & ad rem peculiarem destinavit, tunc temporis ex materia illa particulari, unà cum forma peculiari educuntur spiritus quidam particulares qui unà cum forma rei & materia semen aliquod constituunt in ipso individui centro, quod semen quamdiu viget, potentiam & facultatem conservat similem ex se ipso educere formam, & sic se in natura ipsa, & rerum serie, & ordine multiplicare solet, & multiplicem producere sobolem eiusdem speciei, donec tandem senescant illi spiritus, qui sunt soboles illius particularis & individuæ formæ, tunc temporis calor ille cœlestis qui nunqam materiam deserit, sed semper assiduus comes est, materiam aliter disponit, & sua peculiari actione, indefinitam illam materiæ potentiam determinat, & peculiarem aliam educit formam, unà cum suis propriis spiritibus, qui eiusdem sunt naturæ, sed tantùm volatilis sunt, & volubilis essentiæ, forma verò est substantiæ fixæ, & subtilioris eiusdem materiæ, cùm verò introducta est forma illa particularis unà cum suis spiritibus, qui ad eam conservandam & tuendam sunt necessarii, tamdiu durat & persistit illa forma, & individuum illud quamdiu vigent illi spiritus, qui cùm sint caloris & luminis illius cœlestis participes, attrahunt ex aëre vim illam lucis cœlestis, ad nutrimentum & ad sui conservationem: attrahit autem unumquodq; individuum illã vim cœlestis luminis visibiliter, vel invisibiliter. Animalia attrahũt visibiliter, vegetabilia verò & mineralia, invisibili modo. sic omnia visibiliter & invisibiliter nutriuntur ab spiritu illo lucis: Quòd si nutriuntur, ut manifestum est, illo spiritu, eodem etiam fieri necesse est.

Spiritus in individuo ad quid pro sint.

Forma & spiritus qua ratione differant.

Fiant ergò cuncta illo spiritu luminis cœlestis, qui materiam rerum omnium primam sua perenni actione determinat ad aliquam peculiarem formam, & sic actuat, & informat & conservat eam illam, quam eduxit ex materia formam, spiritu luminis ejusdem speciei, qui per totum aëris spatium, reperitur diffusus, ex influxu perenni Planetarum & stellarum. Quòd si tandem alteretur mixtum, & corrumpatur, deficientibus propriis & innatis eius formæ spiritibus, qui successu temporis senescunt, & debiles fiunt, adeò ut alimentum illud externum, quod ex luce est, nequeant concoquere & digerere, & in sui alimentum convertere tunc temporis calor ille naturalis & insitus, qui numquam materiam deserit, & variam ac multiplicem expostulat generationem, aliter disponit materiam, & aliter disponendo

Mixta omnia ut lucẽ attrahant.

Omnia fiũt ex spiritu lucis & nutriuntur.

Quomodo oriantur formæ & quo eunt dum perire dicuntur.

nendo novam aliam, & à prima seu præcedente distinctam educit formam, & hac apparente & vigente occultatur alia, & recedit in potentia materiæ; non enim propriè pereunt, hoc est, annihilantur formæ, sed occultantur & recedunt in potentia materiæ: quod Hippocrates his verbis expressit libro primo de Diæta: nihil fit, quod prius non erit, neque quicquam perit, sed permixta alterantur, homines verò arbitrantur hoc, ex orco in lucem actum generari, illud vero ex luce in orcum imminutum perire ac corrumpi, Animalia sunt, tam illa, quàm hac, nec ullum animal mori potest, nisi universa pariter cortuant, undè enim morientur, neque quod non est, generatur, cùm non sit, undè generatur, hactenùs divinus ille senex, qui ut Orthodoxè interpretetur ea, quæ diximus superiùs, præsenti in capite pernotanda sunt: materia siquidem prima manet incorruptibilis, unà cum spiritu illo luminis cœlestis, qui eam impregnat, & actuat perpetuò, aliquâ peculiari formâ, cum potentia & aptitudine aliam educendi, Sic verè nihil fit, quin subsistentiam habeat primò in materia illa prima, & spiritu illo lucis, neque quicquam perit, cùm semper materia illa prima superstes sit, & spiritus ille lucis, in quibus occultantur omnia, quæ vulgi opinione mori ac perire dicuntur, & ex quibus fiunt & generantur omnia, quæ nobis de novo in lucem apparere videntur, quæ tamen omnia occulta erant, & sepulta in potentia & aptitudine materiæ primæ, & spiritus lucis, qui materiæ incorruptibiliter adhæret, & incubat.

Quomodo interpretandus est Hypocratis de generatione & productione rerum ut sit Orthodoxus

Concludamus ergò formas omnes materiales educi, & oriri ex ipsa materia, & in eadem ipsa occultari actione spiritus lucis cœlestis essentiæ, qui materiæ semper & perpetuò inest, tanquam illi essentialis, & eiusdem essentiæ, ut capite sequenti disputabimus, & notum & manifestum certò certius habeamus generationis, & corruptionis principium.

Concluditur formas omnes ex materia educi actione spiritus lucis & ab eodem in eadē occultari materia.

An spiritus ille cœlestis, qui materia prima semper incubat, sit eiusdem cum materia prima essentia.

CAP. XXX.

Quamvis ex ipsa rerum notitia videatur & appareat, spiritum illum cœlestem, luce vitali turgidum, differentem esse, & quid realiter distinctum ab ipsa rerum materia prima, quæ solidum quid & crassum sonare videtur, spiritus autem quid materiæ & solidæ substantiæ expers; nihilominus in rei veritate, si creationem rerum omnium primam expectemus, à Deo factam ex nihili fonte, videbimus, & percipiemus materiam primam, ex nihili fonte

Materia prima non distinguitur ab spiritu lucis qui materia inest.

fonte creatam, esse quid simplex, & quid homogeneum, & nihil in ea esse, quod sit ab ipsa distinctum, sed penitus unum & idem, crassum & subtile, quæ in illa erant, non erant distincta & separata, sed omninò confusa, & benè permixta: adeò ut nulla esset pars, in qua non esset subtile & crassum simul permixtum & unitum: Divina tantum virtute tandem distincta sunt & separata; hinc ex illa separatione exsurgit cœlum septem in circulos, & elementa sublunaria, non tamen hinc differentem habuerunt materiam cœli & elementa, sed tantùm quod in ea subtilius fuit & lucidius, per divinam separationem evolavit in cœlos, quod autem erat crassius & ponderosius, facessit in elementa. Hinc facile est arguendũ, Spiritum illum lucis seu vitam rerum omnium, quã Deus in materiam illam primam infuderat, non esse quid distinctum & differens realiter ab ipsa materia, sed unà cum materia, unum & idem esse. Ut etiam in præsentiarum videre est in corporibus homogeneis, veluti in auro, argento, lapidibus prætiosis, in quibus singulis, spiritus ille lucis, quamvis sit determinatus ad hoc peculiare subjectum, non est quid distinctum ab ipsis corporibus, sed unum & idem cum ipsis, alioquin non essent corpora homogenea, & omni ex parte similia. Sic omni pari modo, materia prima, quæ perpetuum habet spiritum lucis & vitæ, non distinguitur ab ipsa materia, sed omninò sunt unum & idem: distinguuntur tamen ratione ratiocinata, quòd nobis videatur materiam esse quasi corpus, spiritum verò esse, quasi formam illius corporis, at verè ut res se habet, spiritus ille est verè materialis, nec ullo pacto potest à materia separari, etsi consideretur ut forma, quia forma ipsa ut educitur ex centro materiæ, est materialis, nec distinguitur ab ipsa materia, sed unum & idem sunt substantialiter, cùm utrumque sit vitę principium actionum omnium fons, quorum beneficio elementa repugnantia concordi mixtionis lege ligantur, & surgunt in mixta, & individua naturalia; hisque consumptis ac corruptis, remanet tamen adhuc illa materia, & spiritus ille lucis illæsus, & incorrupt9, quod fieri non posset, si essent ambo quid varium ac distinctum, agerent enim inter se invicem donec unum vinceret aliud, & remaneret unum simplex & incorruptibile.

Cœlum & elementa qua ratione differant.

Spiritus lucis & materia prima rerum qua ratione distinguantur

Spiritus lucis etsi consideretur ut forma in materia, non inde distinguitur à materia prima.

Concludamus ergò spiritum illũ vitæ, cœlestis essentiæ, qui materiæ primæ semper incubat, nõ esse quid realiter distinctum ab ipsa materia prima, sed unum & idem esse, & esse partem materiæ primæ subtiliorem, & tenuiorem.

Quid valeant elementa individuorum generationi facienda.

CAP. XXXI.

DIximus capite vigesimo quinto hujus operis, quâ ratione ele-

mentorum omnium fiat mixtio, in Entelechia & semine universali rerum omnium, ut inde exsurgant individua, & corpora rerum. Iam verò perquirendum est, & demonstrãdum omnibus Chymiæ artis alumnis, quid valeant elementa ad generationem rerum omnium extrà ea elementa, quæ sunt in compositione Entelechiæ, & seminis universalis. Purum enim elementorum omnium, & cœli fecerunt semen illud universale, quod nos Entelechiam dicimus, quæ est fundamentum, & basis generationum omnium. Quod verò superest ex puro illo elementorum, quod Entelechiam constituit, non adhuc diximus ad quid valeat, & prosit generationi faciendæ; semen enim quod est ex illis elementis, est quidem basis, & fundamentum generationis, sed eget alimento & nutritione, ut crescat in corpus, & individuum, quod inde generatur, non enim ex se ipso crescere potest & nutriri, sed ex simili. Restat ergò ut elementa, quæ supersunt ex compositione Entelechiæ & seminis universalis, sint necessaria nutritioni & accretioni mixtorũ & corporum omnium, quæ ex semine generali producũtur. Unumquodq; enim suo simili nutritur & accrescit. Quòd si elementa & cœlum fecerint semen illud universale, ex quo fiunt omnia: necesse est ut ex hisdem elementis, & cœlo eodem nutriatur & accrescat semen illud, cùm ex hisdẽ factum sit, & procreatum. Id ipsum quotidiana comprobatur experientiâ in animantibus omnibus, quę semine procreantur. Semẽ illud fit ex eorum sanguine, & eorumdem spiritibus. Semen autẽ illud ipsum dũ fit animal & accrescit in corp⁹ simile, ex quo ortũ habuit, nutritur hisdem & similibus, ex quibus procreatum est, scilicet sanguine & spiritibus animalis, qui semen eiusdem animalis constituerunt.

Elemẽta quæ supersunt ex cõpositione seminis universalis sunt necessaria nutritioni.

Semen accrescit & nutritur ex quibus fit & generatur.

Id etiam in vegetantibus omnib⁹ cernere licet, quæ quidem omnia semen linquunt in quo multiplicantur. Semen autẽ illud vegetantium omnium factum est & procreatum ex subtili elementorum & spiritu luminis, simul permixta & unita, in unum corpus subtile & aëreum quod semen dicimus, quod quidem, dùm in terram cadit, tanquam in propriam suam matricẽ ibi putrescit & dissolvitur, & crescit in corpus simile, quod tale semẽ dedit, crescendo autem convocat elementa omnia, & spiritum illũ lucis, ex quibus omnibus factum antea fuit, ad sui nutritionem & augmentum, ita clarũ & fit manifestum omnia similibus nutriri & augmentari, cùm ergo semen universale, & Entelechia rerũ omnium, ad generationem & productionem egeat nutritione & alimento, ut crescat in moles varias ac distinctas corporum: necesse ut nutriatur hisdem & similibus, ex quibus facta est, & procreata, cùm autem facta sit Entelechia ex elementis & spiritu lucis: Ideò elementa, quæ supersunt & lux

Semen vegetantium unde & unde nutriatur.

Semen universale ex elementis & cœlo ex hisdem etiam nutritur.

& lux residua, necessaria sunt ad productionem rerum omnium, ut Entelechia nutriatur & crescat in moles corporum, quæ indè fiunt.

Obiectio elementa nutrire non posse.

Objicet aliquis ex doctrina mea, multis in locis eiusdem operis, & præcipuè in compendio secretorum spagyricorum, quod gallico idiomate nuperrimè in lucem prodiit, me asseruisse elemẽta ex se nullas habere proprietates & qualitates agendi, si spiritu illo lucis priventur & denudentur. Itaque nullo pacto posse inservire nutritioni Entelechiæ, nec proinde generationibus & productionibus rerum inservire posse.

Respondetur qua ratione elemẽta nutrire possint.

Respondeo, dùm hæc locutus sum, me intellexisse elementa simplicia & separata à se invicem, & ab ipso spiritu luminis. Tunc enim temporis rellolaceas, ut cum Paracelso loquor, habeat qualitates, hoc est inanes & vacuas, quod testatur Moses ipse Divinæ & sacræ Philosophiæ Interpres, Sacris ipsis lineis, dùm asserit antequàm lumen creatum fuisset, terram inanem esse & vacuam, hoc est nullius actionis & qualitatis: Ex terra autem intellecta sunt cætera elementa; Cùm autem creata fuerit lux, & elementis immissa, statim elementa viva fuerunt cum antea mortua fuissent, vita solùm ex luce est, & actionis omnis & motus principium.

Elementa à luce viva facta sunt.

Vita Qua ratione differat ab spiritibus vitalibus & quid sint spiritus vitæ.

CAP. XXXII.

Difficile est explicatu quid sint spiritus vitæ.

VItam quam disputavimus superioribus in capitulis, non differre à calido innato rerum, & ab Entelechia, differre quidem ab spiritibus suis vitalibus, jam asserem⁹, etsi magna cum difficultate id palam facere fieri possit, cùm quid sint spiritus vitales, arduum sit explicare, calidum enim innatum seu substantia illa vitalis emittit ex se ipsa vapores subtiles, & halitus, qui spiritus vitales dici possunt, cùm vitæ seu calidi innati facultatibus inserviant, nihil ergo sunt spiritus vitales, quàm substantia tenuis & subtilis admodum, quæ perpetuò effluit & emanat ex calido illo innato, seu substantia vitali, ad usus & facultates vitales inserviendas Sunt autem facultates vitales & potentiæ, nutritio, & accretio potissimùm, & sensus omnes in brutis, quæ facultates fieri non possunt absque tenui illa, & ætherea calidi innati substantia: quæ ab illo perpetuò effluit, tanquam ex perenni fonte: Est enim spiritus vitalis vita quasi effluens, ut radius Solis, est quasi Sol effluens, lux enim, quæ emanat & effluit ex Sole, & aliis micantibus astris, est sol, & quid substantiale, ex sole & astris effluens, à sole & astris distinctum; Sol

Spiritus vitæ quid sint.

 enim

Lux solis & radii solis qua ratione distinguantur. In sole & astris principia naturæ fixa sunt.

enim & astra, fixæ & permanentes sunt substantiæ, lux autem quæ ex his effluit, est substantia infixa & volatilis, eiusdem tamen est essentiæ: distinguuntur tamẽ & differunt ratione fixitatis & permanentiæ, ut Chymicè loquar, quia in Sole & astris omnibus principia naturæ, de quibus anteà disseruimus, fixa sunt & permanentia: Sulphur enim naturæ, quod est primum naturæ principium, adeò fixè & tenaciter congelavit mercurium suum suo sale intrinseco, ut indè corp⁹ fixissimum exsurrexerit, naturam & essentiam ex se ipso diffluens ejusdem essentiæ: Non enim implicat, & contrarium est naturæ, dari in natura substantias permanentes & fixas, perpetuò ex se ipsis quid sibi simile effluentes absque sui ipsius diminutione, ut sunt astra omnia, quæ perpetuò influunt in inferiora: Quod autem influunt, est quid substantiale & simile sibi ipsis, distinctum tamen ratione fixitatis, & permanentiæ, ut dictum est: Idque se habet, ut spiritus vitales, è fonte vitę emanãtes; Quòd si hi sint quid substantiale, ut substãtiam ipsam nutrire & conservare possint, nullo pacto ambigendum est, quin radii solares, & influxus cœlestes omnes, sint etiam quid substantiale, cùm ad substantias verè reales inferiores nutriendas, fovendas, & conservandas, è cœlo deducantur in terras, non secus ac vitales spiritus, è fonte vitæ deducuntur in partes, ad eorum nutritionem & conservationem.

Quod influunt astra est quid substãtiale radii & influxus cœlestes se habent ut spiritus vitales.

Quòd si etiam calidi innati nostri, seu vitæ nostræ essentiam notã habeamus ex disquisitione partium, quæ vitam componunt nostram, ut putà ex radicatione, & implantatione lucis cum pura elementorũ substantia: Sic etiam ex eadem inquisitione perquiremus substantiam solis, qui cùm sit totius vitæ fons, & scaturigo, dicemus in eo esse (tanquam partes componentes eum) Lucem & elementorum purissimas partes simul unitas, & coadunatas in solem, Eiusq; radios dicemus esse spiritus eius, hoc est lucis & elementorum suorum partes subtiliores, ex eo perpetuò effluentes.

Solis compositio undè inquiratur.

Hinc concludimus vitam esse, (in quibuscumque mundi partibus reperiatur) Lucem radicatam & fixam cum purissima elementorum sublunariũ parte etiam fixa & coadunata in unum corpus, quod calidum dicimus innatum, quod antiqui dixerunt Sophi, Solem internum & invisibilem, quia compositio eiusdem corporis, est similis & eadem cum compositione Solis, undè non mirãdum est, si vitæ essentiam perquirẽdo, & eius spiritus, Solis essentiam & compositionem perquisiverim unà cum eius radiis, quæ spiritus vitalis essentiam repræsentant, sunt enim ambo lucis effluentis substantia & essentia.

Vita quid sit

Ex vitæ essentia colligitur solis essentia.

Quòd si quis adhuc Philosophorum in ambiguo sit, & capere nequeat hanc spirituum vitalium definitionẽ, claudat oculos suos quęso, & di-

Experiẽtia ad probandũ spiritus vitales esse lu-

cis creata ortionem,

& digito comprimat unum oculorum in superiori vel in inferiori eius parte & experiētia ipsa videbit in suo ipso oculo, spiritus vitales, qui oculum vivificant & facultatem visivā præstant, nihil aliud esse præter lucem, quam oculis clausis cernere licet in ipso oculo, modò comprimatur, quia compressione substantia illa spirituum magis condensatur, ergò eius lumen fit fortius & lucidius in condensata substantia, quàm in rarefacta, hinc elucet & apparet in humore cristallino ipsius oculi; Itaque si oculis apertis illam lucem videre nequeant, oculis clausis eam fateri cogentur.

An vita, Quæ reperitur in rebus inferioribus, sit ab astris & Cœlo.

CAP. XXXIII.

An vita sit ab astris.

MAxima & occulta admodùm est hæc quæstio, An vita descēdat ab astris, Passim enim omnes Philosophi & Medici, qui de vita tractarunt, asserunt vitam esse calorem cœlestem sive lucem cœlestem, nō enim distinguunt in vita constituenda, calorem & lucem cœlestem, sed asserunt unum & idem esse. Nos etiam ex doctrina eorum idem & simile docuimus, & demonstravimus cum calidum innatum, vitam & Entelechiam rerum, quæ unum & idē sunt, asseruimus nihil aliud esse, quam spiritum luminis cœlestis cō-junctum & unitum vera unione, cum purissimis elementorum inferiorum partibus: hinc colligere possent aliqui, vitam hanc ex astris descendere, & verè esse cœlestis originis, cum lucis principium & fons perennis sit cœlum & astra.

Cœlum & astra non sunt principium lucis.

At si rem penitiùs contemplemur, & creationem mundi & lucis investigemus, ex sacris lineis, videbimus cœlum & astra non esse principium lucis, cùm lux ex sacris literis creata fuerit seorsim, & separata à cœlo & firmamento, undè colligere possumus lucem fuisse principium cœli & firmamenti, Solis & astrorum, cùm verè cœlum, firmamentum, Sol & astra omnia facta sint ex luce, undè si jam producant lucem, non hinc est arguendum, fontes esse lucis, at ex luce facta fuisse: Nō ergò cœlum & astra principia sunt & fontes lucis, sed è contra lux est fons, & scaturigo cœli & astrorum omnium, cum verè ex luce prodierint. Si ergò lux non sit ex cœlo ex origine, sed ex Deo solo, qui eam virtute sua infinita & bonitate creavit, vita omnis, quæ lux est, non ex astris est, & firmamento, sed ex solo Deo, qui solus vera vita est, & totius vitæ fons, & scaturigo.

Lux est origo & fons cœli & astrorum.

Lux est vitæ principium, & lucis principium est Deus.

Quomodo jam ergò interpretandi sunt Philosophi antiqui & Medici, qui vitam asserunt calorem esse cœlestem, seu lucem cœlestis originis, & essentiæ: dicendum eos intellexisse, inferiorem hanc vitam lucem cœlestem imitari substantiam & essentiam, cùm sint ambo eiusdē essentiæ, lux enim cœlestis & vita,

quæ in inferioribus rebus reperitur, ex uno & eodem lucis fonte, promanarunt, ut colligere est ex creationis exordio, Deus enim cùm primò creasset cœlum & terram, terra erat inanis & vacua, nullis vitæ spiritibus turgida, & cœlum tenebris erat involutum, cum autem creata fuerit lux, statim & terra vitæ plena fuit, & cœlum tenebris privatum, undè & lucem cœlestem & vitam terræ, ejusdem esse originis & essentiæ, colligere est facillimum, cum statim à Lucis creatione & cœlum ornatum fuerit luce, & terra vitæ fontibus irrorata fuerit.

Lux cœlestis & vita terrestris sunt eiusdem originis.

Scimus etiam ex antiquorum Philosophiâ, materiam primam rerum omnium, quæ cœli & elementorum omnium inferiorum fuit exordium, spiritu lucis fuisse exornatam, imò ita intricatam cum spiritu illo luminis, ut nullo pacto distinguatur ab ipso lumine, sed tota materia sit lumen, & lumen tota materia, ut videre est capite 30. huius libri. Itaque cùm prima materia rerum omnium sit lumen, & lumen sit ipsa prima materia dicere non possumus vitam rerum infernarum, quæ species lucis est, ex astris esse & firmamento. Sed ex vera prima luce originem ducere, quæ verè prima rerum materia fuit, quod ex sacris ipsis paginis interpretari licet in confirmationē hujus antiquæ Philosophiæ, quia prima die cœlum, terra, & lux creata sunt: quæ quidem omnia primæ materiæ veram imaginem repræsentant, cum in materia illa prima antiquorum, omnia confusa & indistincta erant, cœlum & elementa omnia, & lux, putà. Sic ergò per cœlum, terram, abyssum, aquas & lucem, quæ primo die creata sunt à Deo, verè materiam primam rerum omnium intellexerūt antiqui, cùm in ea ipsa materia prima, hæc omnia indistinctè confusa sint, ut in primo ipso die creationis hæc omnia indistincta esse videatur, cùm adhuc per lucem non fuerint distincta & separata, ut secundo die factum est, cum separatæ fuerint tenebræ abyssi ab ipsa luce, & lux ipsa omnia distinxit & separavit, quæ in instanti creationis erant confusa, & indistincta.

Materia prima est lux & lux est materia prima.

Per cœlum, terram, abyssum, aquas & lucē intelligitur materia prima.

Concludamus ergò ex his omnibus vitam quæ in inferioribus rebus reperitur non ex astris esse, & cœlo, sed esse solùm ex se ipsa, cùm fuerit prima rerum omnium creata materia, ex Divina potentia, cui soli habet & debet exordium. Extrà verò Deūm, nullum aliud habet primordium, sed est naturæ sponte proveniens, non extrinsecus accedit materiæ, non è cœlo deducitur, non ex elementorum commixtione nascitur, non à stellarum momentaneo positu, in inferiorem naturam derivatur, sed in ipso materiæ centro & circumferentia perlucet & quiescit, & sponte nascitur ex se ipsa cum vix distinguatur à luce, cuius actus est, & opus. Nec hanc conclusionē perturbat quod diximus, & plures alii Phi-

Cōcluditur vitam esse ex se ipsa & à solo Deo originem habere.

Philosophi, vitam hanc inferiorem foveri & nutriri cœlesti luce, non enim fovetur & nutritur cœlesti luce, tanquam ex ejus fonte, sed tanquam ex suo simili, sunt enim eiusdem essentiæ & eiusdem originis, alioquin alimentum ex cœlesti luce sumere non posset, si esset diversæ substantiæ, nutrimur enim ex hisdẽ & similibus.

An substantia vitalis distinguatur à temperamento & Quid sit temperamentum.

CAP. XXXIV.

An substantia vitalis distinguatur à temperamento.

NUlla planè est difficultas, temperamentum distingui à substantia vitali, id enim ab elementis est, hæc verò à nullo alio est, quàm à se ipsa, cum enim vita sit, creata lux immixta elementis, nullo pacto ab elementis dependet, multò minus ab ipsis est, sed solum à Deo, creatore suo originem, & ortum habet, nihilominus si Galeno fidem adhibere velimus, temperamentum non distinguemus ab ipsa substantia vitali, quum ipse dixerit ac definierit temperamentum, animæ essentiam, quę quidem animæ essentia, nullo pacto distinguitur ab ipsa substantia vitali, cùm utraque sit lucis essentia, in brutis saltem vegetantibus & mineralibus, nam hîc de essentia animæ humanæ non est sermo: At ibi Galenus est allucinatus, pace tamen illius dixerim, non potest enim temperamentum esse animæ essentia, quòd temperamentum sit animæ instrumentum ad functiones suas obeundas, ut ipsemet testatur, nam mutato temperamento mutantur & functiones, non tamen mutatur anima, non ergò temperamentum est anima, neque substantia vitalis, non enim multùm differunt, ut visum est superiùs, anima & substantia vitalis, sed est quid aliud à substantia vitali distinctum & separatum, & tanùm ab elementis est, cùm sit concors illa pax & Harmonia elementorũ discordantium, quæ à luce illa creata ligantur in cõpositione & mixtione uniuscuiusq; corporis, cõsensus ille elementorum omniũ, qui reperitur in unoquoq; mixtorum, dicitur temperamentum, undè substantia illa vitæ, seu lux illa creata, quę omnibus elemẽtis inest, ut mixtionem eorum faciat ad productionem mixtorũ, dicitur facere & moliri temperamentum, dùm mixtionem eorum facit, dùm enim miscentur, temperantur, & se compatiuntur invicem, remanente aliquo eorũ victore & Imperatore, à quo denominantur temperamentum calidũ, frigidum, humidum & siccum secundùm elementum, quod prædominatur mixto.

Tẽperamentum non est animæ essentia.

Temperamentum est distinctum à substantia vitali.

Lux seu vita facit tẽperamẽtũ.

Sic clarum, est & manifestũ quid sit temperamentum, & quid substãtia vitæ & qua ratione inter se distinguantur, quod tamen apud antiquos, clarum admodum non fuit, cùm non distinxerint temperamentum à calido innato, & substãtia vitali: cũ enim in calido innato, cernerent

rent elementa simul unita & concreta simul ad pondus aliquod, cum luce illa divina & cœlesti, calidumque illud innatū esse quid simplex, & homogeneū, temperamentumq; exsurgere ex calido illo innato, nescierunt aliqui illorum distinguere, temperamentū à calido innato rerum, cùm simul omnia confusa sint & indistincta in corpus unum: Harmonia tantùm elemētorū, quæ sunt in calido illo innato rerum, quod est vera substantia vitalis, est temperamentū. Substantia autem vitalis & calidum innatum, quod idem est, est totū illud adunatum ex elementorum Harmonia & luce illa cœlesti, in qua potissimum consistit vita, nam elementa sola quamvis simul permiscerentur, si sola per se, absque luce illa permisceri possent, non constituerent vitalem substantiam, cum ejus substantia præcipua & principalis, lucis sit & luminis cœlestis, & divini, quod Deus creavit, & elementis immisit, ut ea permisceret, & componeret ad usum & commoditatem naturæ, undè cum illa lux misceat & componat elementa, miscendo & componendo facit uniuscujusque temperamentum, & est causa temperamenti, & sic verè & realiter distinguitur à temperamento, tanquam causa ab effectu.

Temperamentum & substantia vitalis quid propriè sint.

Sola elementa non possūt facere sine luce temperamentum.

Concludamus ergò temperamētum esse elementorum omniū Harmoniam & consensum pacificum & concordans in calido innato rerum, seu substantiâ vitali, quæ quidem distinguitur realiter ab ipso tēperamento, tanquam causa ab effectu. Est enim temperamentum modus pacificus unionis elementorum omnium, in substantia vitali, vitalis verò substantia, est lux ipsa creata à Deo & unita cum elementis, ad actiones omnes naturales educendas.

Cōcluditur quid sit tēperamentū & qua ratione distinguatur à substantia vitali.

An in temperamento constituendo pereant elementa & remaneant solum qualitates eorum.

CAP. XXXV.

HÆc quæstio solet agitari inter Philosophos Peripatheticos, & Medicos, eorumque opiniones partim elementa non remanere in mixtione sustinent, sed tantùm secundùm eorum qualitates, essentiā verò & formam elementorum non persistere. Quod quidē quantum habeat absurdi ex eorummet doctrina, & dogmatis jamjam ostendere in votis est.

An in temperamento constituendo pereant elementa.

Ajunt ipsi qualitates remanere non posse, & existere in rerum natura, destructâ & pereunte essentia & forma earum, cùm accidentis sapiant & redoleant naturam, quæ inesse & adhærere est. Si ergo tota natura & essentia qualitatum omnium est habere existentiam in formis. Qua ratione potest destrui & perire elementorum essentia & forma, remanentibus eorum qualitatibus, si qualitates ex dogmate horum Philosophorum, non possint existe-

Qualitates nō possunt existere sine subiecto inhæsionis.

Objectiones adversum id quod diximus qualitates existere non posse sine subjecto inhæsionis.

existere sine essentia & forma elementorum, cùm proprium sit, & innatum qualitatibus elementorum, adhærere & inesse formis elementorum. Nec dicendum est, dum miscẽtur elementa & producitur mixtum, ex illa mixtione exsurgere formam peculiarem illius mixti, quę qualitates & proprietates elementorũ formis inhærentes induit, & sustentat, pereuntibus in mixtione elementorum formis.

Solutio.

Unde non est quod qualitates elemẽtorum existant sine forma, quia forma mixti suscitatur ex morte formarum elementorum, quæ sustentat illas qualitates, & perindè habent esse semper in forma mixti, quia pereuntibus elemẽtorum formis, & dùm transeunt qualitates elementorum ex formis eorum, in formam mixti, datur saltem instans, in quo verum est dicere jam qualitates elementorum sunt sine subjecto, quia instans mortis formam elementorum, non est instans generationis & productionis formæ mixti, alioquin duo contraria in uno & eodem instanti esse possent in uno & eodem subjecto.

Alia objectio.

Solutio.

Ergo necesse est, si formæ elementorum pereant & maneant in mixto qualitates eorum, qualitates esse posse sine subjecto, quod est omninò absurdum ut clarum fecimus. Nec etiam objectandum est si in mixtione remanerent formæ elementorum cũ eorum qualitatibus & forma mixti, quæ ex mixtione exsurgi debet mixtum, quod inde producitur, non esse quid simplex & homogeneum, nec posse dari & produci ex tali mixtione elementorum mixtum simplex & homogeneum, cùm formæ elementorum sint inter se contrariæ, & perindè simplicem mixtionem & homogeneam impediant, quia formæ elementorum in mixtione uniuscujusque mixti sunt reconditæ in materia ipsa elementari: surgenti formæ mixti tanquam reginæ cuidam & imperatrici obediunt aliæ omnes formę & obsequuntur, undè non dicuntur agere, sed tantùm forma mixti agit & imperat, & ab actione & imperio ejus solius formæ, denominatur tota illa actio, cumque illa simpliciter effluat & emanet ex illa forma mixti, dicitur simplex actio, & totum compositum simplex, cùm formæ elementorum non prædominentur & suas non exerceant actiones nisi cõcomitanter cum forma mixti, & dependenter ab illa. Si verò agerent independenter ab ipsa forma mixti, tunc verè mixtum illud, non esset mixtũ. sed quid aggregatum ex pluribus & multis mixtis.

Vera mixtio quomodo fiat.

Sed aliter se habet mixtio vera, & compositio rerum naturalium: miscentur elementa invicem beneficio lucis & Entelechiæ mundi, quæ elementa miscet, & miscendo temperat, undè ex illa mixtione exsurgit temperamẽtum, quod in se habet formas omnes & qualitates elementorum, sed temperatas & refractas, & nos dicimus reconditas in materiis elementorum,

torum, ut obediant & obsequantur formæ mixti, quæ ex illo temperamento, & mixtione exsurgit ope & ministerio miscentis Entelechiæ, quæ ex sinu suo formas omnes educit, & in se ipsa easdem recōdit quas promit eas agere permittit, quas recondit in sinu suo, etsi actu sint, non sinit eas agere, & cum non agant manifestè, dicuntur à Peripatheticis non esse actu, sed tantùm potentia, quod tamen falsum esse dictat Philosophia nostra, cum nihil pereat & omnia sint in centro, & substantia sua radicali immortalia.

Nihil perit sed omnia sunt immortalia.

Concludamus ergò in temperamento constituendo formas elemētorum omnium non perire, sed remanere verè, & formaliter, at temperatæ, & refractæ, & reconditæ in centro elementorum, adeò ut non agant nisi per formam mixti, quæ sola in mixtione habet omnis actionis imperium & dominiū: Reliquæ formæ obsequuntur huic, & obediunt omninò, tanquam ejus mancipia; est enim in lucem educta vi Entelechiæ ex sinu suo, & elementorum ut regnet & imperet, reliqua omnia quæ in ejus sunt regno, debent illi obsequium purum putum, imò temperamentum ipsum non agit per se solum sine concursu formæ mixtionis, ut videbitur capite sequenti.

Concluditur formas elementorum non perire in mixtione sed refractas & reconditas remanere.

An temperamentum agat per se solum, sine concursu formæ mixtionis.

Caput XXXVI.

PEripathetici omnes Philosophi asserunt temperamentum per se solùm agere, cùm dicant qualitates esse instrumenta agendi formarum substantialium, formasque substantiales non habere vim agendi, nisi beneficio qualitatum, cumque temperamentum ex eorum sententia, sit tantùm consensus & harmonia qualitatum, non elementorum, hinc concludunt temperamentum agere per se solum absque forma mixtionis.

An temperamentum agat per se sine forma mixti.

Nos verò aliter sentimus, & cum asseruimus superioribus in capitulis temperamentum, esse elementorum harmoniam, & non solitarium qualitatum, principiumque omnis actionis esse formam, hinc etiam asserere possumus, temperamentum non agere nisi beneficio formæ mixtionis, quæ temperamentum conservat, quòd liget & temperet elementa ad hoc temperamentum: Quod est ergò causa causę, est etiam causa causati, forma mixtionis est causa causę quòd sit causa temperamenti, quod est causa actionis, ergò erit etiam forma causa causati, scilicet actionis quæ est effectus temperamenti, at beneficio & virtute formæ mixtionis, quæ sola temperat & ligat elementa ad temperamentum con-

Forma mixti est principium actionis & non temperamentum.

constituendum: Pereunte & abeunte forma mixtionis, abit & perit unà cum forma temperamentum illud peculiare, quod forma induxerat in mixtionem.

Temperamentum non potest existere sine forma.

Temperamentum nō potest habere subsistentiam in mixto, sine præsentia formæ particularis illius mixti, quo pacto ergò possunt imaginari, qui contrarium sentiunt, tēperamentū habere posse vim agendi, absq; formâ, si non possit subsistere absq; præsentia formæ; subsistentia enim requiritur necessariò ad actionem. Temperamētum subsistere non posse absq; præsentia formæ clarum admodum est & manifestū, cum in mixtione non pacem & concordiam ineant elementa, quæ miscentur, nisi exsurgat forma mixti, ea ergò exsurgente, pax conclamatur inter elementa. & concordia manēt, donec abeat forma illa, quę concordi pace ligat elementa, ad hanc mixtionem: videtur enim mixtum regnum aliquod & imperium: rege regnante & imperatore imperante, omnia pacifica sunt & fiunt omnia regis imperio, eo verò mortuo, omnia tumultu ingenti, ac bello agitantur, sic in mixto, vigente seu regnante forma mixti, tunc pacata sunt omnia, & fiunt omnia imperio & jussu regnantis & vigentis formæ, ea verò pereunte, & mortua, undique bellum personat, & elementa, quæ antea pacata inter se erant & concordi pace vivebant: jam verò inter se præliantur, & de victoria cogitant, ut iterum nova forma, tanquam rex novus exsurgat.

Mixtum est veluti regnum aliquod.

Concluditur temperamentum non agere nisi ex vi formæ mixtionis.

Itaque in ancipiti hujus quæstionis bivio non hæsitātes facilè concludimus, temperamentum non agere per se solum, sed tantum ex vi formæ mixtionis, cujus ope & ministerio habet subsistentiam, & perindè vim actionis, imò & forma mixti, cùm sit principium totius actionis, habet ex se sola alias actiones formales & substantiales, quas occultas dicunt Peripathetici, in quibus edendis non concurrit ullo pacto temperamentum sed ex sola forma prodeunt, ut videre est sequenti capite.

An præter actiones, quas educit forma ex temperamento sint aliæ in quibus edendis non concurrat temperamentum.

CAPUT XXXVII.

An dentur actiones quæ ex sola forma dependent.

QVàm plurimæ sunt actiones, quæ nullo pacto educuntur vi formæ ex temperamento, at forma sola ex sinu suo, nullo temperamenti concursu promit, quales sunt omnes actiones, quæ occultæ dicuntur, cùm non ex manifestis elementorum qualitatibus exeant, sed ex sola substantiali formâ: virtus siquidem illa, quâ Magnes ferrum attrahit, & qua Succinum paleas, & qua virgo adolescentem, & qua aurum argentum

vivum ad se adducit, non est ex temperamento. Non enim hæc fiunt virtute caliditatis, nec siccitatis, nec humidi, nec frigidi ope, at vi formæ substantialis, quæ ex se sola educit illas actiones, vi & proprietate occulta, ut ajunt quidam Philosohorum, quia nesciunt qua peculiari virtute, id agat forma, si autem scirent substantiam & essentiam formæ, scirent utique, qua virtute & proprietate, educeret forma ex sinu suo proprietates illas, quas alii dicunt occultas.

Actiones occultæ sunt tantùm ex forma.

Est autem essentia & substantia formæ cujuscumque lucis creatę essentia, lux enim creata dum permiscetur puris elementorum partibus in Entelechia mundi constituenda, educit actus secundum magis & minus puros & illustres ex vigore sui ipsius, & prædominio elementorum inferiorum, qui actus formæ sunt, ut diximus capite superiori 27. ex quo loco tanquam ex solo veritatis fonte, colligendum est formas omnes qualescumq;, modò ex materiæ pœnu educantur, esse lucis creatæ sobolem. Cùm autem lux illa sit actionum omnium fons, non dubitandum est actiones illas, quæ non ex temperamento dependent, dependere ex luce illa creata, quæ formæ initium & exordium dedit: Undè si magnes ferrum trahat, & succinum paleas, & aurum argentum vivum, & virgo adolescentem, hoc fit ratione lucis creatæ, quæ individuata est in hisce corporibus, & similem habet essentiam, & ita similem, ut adunari & simul jungi ubique quæritet, undè ex appetitu unionis, fit illa attractio. Sic occultæ illæ formarum substantialium proprietates, manifestæ fiunt, quamvis ex temperamento non dependeant.

Magnes unde ferrum trahat & succinum paleas.

Ex his ergò actionibus formarum substantialium clarum est & appertum dari actiones præter eas ipsas, quas educit forma ex temperamento, & quas in lucem prodit in mixtione ratione primarum qualitatum, & beneficio secundarum. Ex quibus possumus nulla labyrinthea difficultate detenti concludere, dari in quibuscumque mixtis & individuis actiones formarum substantialium, in quibus edendis non concurrit ullo pacto temperamentum, at forma sola, ex sinu suo & penu educit, ac in lucem emittit, undè emicant omnes actiones, quas referunt nonnulli Peripatheticorum ad causas occultas, cùm nesciant earum actionũ fontes, & scaturigines, quas hoc capite manifestas & luce clariores, tanquam ex ea emanantes fecimus & proclamavimus.

Concluditur dari actiones quæ à sola forma dependent sine temperamenti concursu.

An facilitas & difficultas agendi dependeat à solo temperamento, vel an substantia formæ tenuis & crassa concurrat.

Caput XXXVIII.

Facilitas & difficultas agendi, dependet ex tenuitate & crassitie mate-

An facilitas & diffi-

cultas agendi pendeat à temperamento.

materiæ cujuscumque formæ agentis, constat enim experientiâ ipsa, res omnes tenues, & subtiles, ad agendum agiles & promptas esse, è contra verò res omnes crassas & corpulentas, tardas esse & difficiles ad agendum: At dicet aliquis id ex temperamento est, nam temperamentum calidum materiam mixtionis attenuat, & subtilem reddit, undè si quid sit tenuitatis & subtilitatis in mixto, id secundario est in illo mixto, & ratione temperamenti calidi, quod tenuitatem & subtilitatem in mixtione induxit, simili etiam & pari ratione, de crassitie arguere possumus, nam temperamentum frigidum crassitiem inducit in mixtum; ergò & etiam tarditatem & difficultatem agendi; ergò facilitas & difficultas agendi ex temperamento dependet, cum temperamentum tenuitatem & crassitiem in mixtione introducat.

Id omne verissimum esse fateremur, si temperamentum crassitiem & tenuitatem in mixtis per se solum induceret. At nos aliter sentimus cùm superioribus in capitulis asseruimus temperamentum nullo pacto agere, nisi ex vi formę mixti, quę temperamentum fecit, ligando, miscendo, & temperando elementa. Si ergò forma mixti temperamentum fecerit, & ligaverit, & miscuerit elementa, ea etiam est, quæ tenuitatem, subtilitatem & crassitiem in mixtione introduxerit, ergò etiam ea erit, quæ facilitatem & difficultatem agendi in mixtione pariet. Nec adhuc in rei veritate temperamentum calidum vel frigidum tenuitatem, vel crassitiem in mixtis inducit per se solum, cùm dentur in rerum natura, calida valdè crassa, ut sunt mineralia omnia calidi temperamenti, qualia sunt Vitriolum, Sal & Auripigmentum, & frigida valdè, quæ sunt tenuia & subtilia, ut est argentum vivum: Ex his patet temperamentum non semper & assiduè, in mixtione introducere subtilitatem & crassitiem ex qualitatibus prædominantibus elementorum calidorum & frigidorum, & perindè subtilitatem & tarditatem agendi, non dependere ex temperamento calido vel frigido. At potius substantiam formæ tenuis, & crassæ id per se solam, & aliquando cum temperamento facilitatem & difficultatem agendi producere. Est autem substantia formæ tenuis & subtilis valdè, cum portio lucis creatæ prædominatur elementorum partibus, quæ unà cùm luce illa concurrunt ad productionem formæ. Si lux illa prædominetur & copiosa sit, tunc temporis forma illa, quæ ex illa Entelechia est, subtiles admodùm & promptas educit ex se ipsa actiones, imò, & temperamentum suum, quod in eductione sua exsurgit, attenuat & subtile reddit, sive sit frigidum, sive sit calidum, aut alterius elementi, nam lux illa omnia attenuat, & subtilia & penetrantia facit ut ipsa subtilis & pe-

Temperamentum non inducit in mixto, subtilitatem & crassitiem.

Forma totam mixti materiam attenuat

netrans est, è contra verò si partes elementorum, quæ compositionem Entelechiæ sive substantiæ formalis ingrediuntur prædominentur luci creatæ, ita ut sint copiosiores, hinc educitur forma materiæ immersa, & elementis immixta, quæ actiones suas exercere non potest, nisi tardè, & lentè, cùm illa elementa, quibus immergitur, impediant suas actiones, nam elementa sine luce, ut diximus nullas habent actiones, sed vacua sunt & inania.

Facilitas & difficultas actionis dependet à forma tenui vel crassa.

Concludimus ergò facilitatem & difficultatem agendi non dependere à solo temperamento, at à subtili & tenui substantiâ formæ, quæ à copiosa portione lucis creatæ, super partes elementorum seu semina eorum, in compositione Entelechiæ dependet, hinc facilitas agendi à luce copiosa est, difficultas verò agendi, à seminè elementorum dependet. Quam quidem conclusionem satis probat experientia ipsa; videmus enim mineralia omnia, & metalla actiones habere tardas & segnes, cum Entelechia eorum sive substantialis forma, in qua esse debet lux illa cœlestis, sit omninò elementis immersa, & prævaleant elementa in compositione ipsius substantialis formę, lux verò diminuta fit, & subjaceat elementis, in animalibus verò, in quibus viget illa lux, & prævalet elementis, cernimus actiones miras & visibiles, quæ nullo pacto in mineralibus sunt nec reperiri possunt.

Lux in animalibus prævalet elementis.

Temperamenta quæ immutent.

Caput XXXIX.

CVm temperamentum sit harmonia elementorum ligatorum & permixtorum in mixtione vi formæ mixtæ, ego non possum mihi persuadere qua ratione possit permutari temperamentum impermutata forma, cùm ipsa temperamentum constituat, per mixtionem elementorum faciendo, nisi admittamus cum nonnullis Philosophorum duplex esse temperamentum, ascititium unum, quod in humore alimentitio consistit, & radicale aliud temperamentum quod verum est, & innatum mixti temperamentum, de quo solo locuti sumus superioribus in capitulis, hoc autem radicale temperamentū proprium & innatum, est impermutabile, cùm non possit permutari, nisi destructo & corrupto mixto, quia dependet à forma ut vidimus suprà, Ascititium verò temperamentum permutabile quidem est & alterabile, cùm in humoribus alimentitiis consistat, qui in dies solent permutari & alterari, tùm ab aëre ambienti, tùm ab alimentis externis, tùm à regionibus, & variis terræ Clymatibus, tum à morbis & aliis similibus præter naturam causis, quæ omnia cum soleant humores alimen-

Temperamentum nō potest permutari immutata forma.

Duplex tēperamentū radicale & ascititium.

mentitios (qui in venis & arterijs, aliisq; corporis nostri vasculis continentur) alterare ac permutare, solent etiam ascititium illud temperamentum, quod in his humoribus continetur permutare: nihilominus si hæc justa & æqua animi lance ponderentur, inveniemus etiã temperamentum illud ascititium, quod in humoribus alimentitiis continetur, etiam inalterabile & impermutabile reperiri, nisi forma permutetur, nam si verum sit, humorem alimentitium permutari à causis præter naturam, tùm internis tum externis, verum etiam est formam humoris alimentitii etiam permutari, undè non mirum est, si mutata forma, mutetur & temperamentum.

Illud autem ascititium temperamentum, non est verum mixti temperamentum nec verè & propriè ullo pacto potest dici temperamentum mixti, cùm humor ille alimentitiùs, in quo consistit illud temperamentum, non sit pars mixti, cùm adhuc non uniatur mixto, nec sub eadem forma gubernetur, nisi priùs alteretur, & verè permutetur in substantiam mixti: tunc temporis est vera pars mixti & idem subit temperamentum cum mixto, nec aliud ac differens habet cum mixto temperamentum, sed radicale & proprium est illius mixti, & impermutabile, quod quidem nec morbus, nec aër ambiens, nec varia terræ clymata, nec diversa ac distincta alimenta permutari possunt, sola mors est, & destructio formæ, quæ illud temperamentum permutare potest.

Radicale temperamẽtum est impermutabile.

Objectio

Nec objectandum est, senes & juvenes esse diversi temperamenti, ergò hinc mutari temperamentum patet, immutata forma, cùm verbi gratiâ, Petrus puer habet temperamentum calidum & humidum, idem verò Petrus Senex habet temperamentum frigidum & siccum, cùm ex doctrina omnium Medicorũ temperamentum juventutis sit diversum & distinctum à temperamẽto senectutis. unum autẽ & idẽ suppositum potest esse diversis in temporibus, & juventute plenum, & senectute rigidum, ergô inde colligimus permutari posse temperamenta, immutatis formis.

Solutio.

Respondemus huic objectioni, hæc dici posse de temperamento illo ascititio, quod in juventute & senectute diversum est, de radicali verò & fixo temperamento, quod est in calido innato, totius corporis, sive id in juventute, sive in senectute contemplemur, impermutabile sẽper est, senescit quidem, hoc est debile fit & marcescit successu temporis, at idem omninò est, quamvis senescat & debile fiat, potest enim aliquid, & verè omnia debilia fiunt absque mutatione sui ipsius: Itaque juventutis & senectutis temperamentum unum & idem est formaliter & essentialiter, comparatè verò diversum est & distinctum, ut si dicamus temperamentum juvẽtutis calidum & humidum, idẽ etiam & simile

Juventutis & senectutis idem radicale temperamentũ.

mile dicemus temperamentũ senectutis, sed comparatione facta minus erit calidum, & ea ratione frigidum dici potest, sed verè non est frigidum, quia vita animalis sentientis non potest consistere in frigido omni ex parte temperamento, sed in calido & humido tantùm, unde cùm animal sive in juventute sive in senectute, vivat, & vita eadem fruatur, fruetur etiam eodem & simili temperamento. Quòd si etiam temperamentum causetur à forma, uti probavimus, permanente eadem forma, permanere & persistere idem temperamentum necesse est.

Vita animalis sentientis in quo temperamento.

Concludamus ergò temperaméta, permutari non posse nisi permutentur & formæ, cùm autem verissimum sit formam non permutari, non enim ut dicitur *animum mutant, qui trans mare currunt*, verum etiam erit temperamenta mutari non posse: ac toto vitæ decursu in animalibus, & toto durationis ævo, in vegetantibus & mineralibus immutabilia persistere, animal omne qualecũque dùm vivit, semper est, & eadem & simili fruitur vita, & perinde etiam eodem & simili fruitur temperamento, cum vita & anima eadem persistat, quæ est causa temperaméti, idem dicendum in vegetantibus & mineralibus, hæc enim qualiacumque sint toto durationis tempore, eadem formâ fruuntur, quæ cum sit causa efficiens temperamenti, eodem etiam temperamento fruentur toto suo durationis ævo.

Temperamenta immutabilia sunt in omnibus vitæ generibus

Temperamentorum differentiæ undè desumantur.

CAPUT XL.

Varia sunt & distincta temperamenta, tùm in animantibus, tùm in vegetantibus, tùm in mineralibus omnibus, quæ non solùm differunt ex vario ac distincto elementorum, quæ miscentur & alterantur nexu, at etiam ex peculiari formâ, quæ in singulis elementorum mixtionibus præest, tanquam domina, & imperatrix quædam, quæ quidem forma, cùm temperamentum efficiat, peculiari afficit dote, qua temperamentorum differentia desumi potest, extra nexum & ligaturam elementorum miscibilium. Ex peculiari illa dote, quam forma mixtionis temperamento impertitur, colligimus eadem & similia temperamenta non easdem & similes habere actiones: Omnia enim temperamenta calida & humida simul, vel calida simpliciter & humida, non promunt simplices & easdem vi formæ suæ, actiones, at omninò differentes. Id formæ tribuitur à nonnullis, cum tamen non è directo & simpliciter formæ tribuatur, sed peculiari doti, & dono, quod temperamentum accepit ab ipsa forma, dum ipsa elementa permisceret, & simul ligaret, ad temperamentum efficiendum, alioquin temperamentum calidum & humidum nihil agere posset aliud, quàm calefa-

Differentia temperamentorum unde.

calefacere & humectare, nihilominus experientia cernimus in hisce temperamentis, & aliis, alias omnino esse actiones & diversas à simplicibus & compositis illis elementorum qualitatibus. Vinum siquidē, quod est temperamento calidum & humidum, non solùm calefacit & humectat, at infinitas habet alias actiones & proprietates, quæ quamvis vi formæ suę, exeant ex temperamēto illo calido, & humido, nihilominus non exeunt ex illo ut calidum & humidum est, at quatenus forma vini fecerit illud temperamentum, & faciendo, illud dotaverit peculiari aliqua virtute, quæ non ex caliditate, & humiditate ortum habet. Ut est virtus & proprietas exhilarandi, quæ nullo pacto dependet ex caliditate, & humiditate vini, at ex peculiari dote, quam accepit illud temperamentum ex forma sua, quæ cùm sit lucis createç plena, est gaudii & hilaritatis fons inexhaustus, undè non immeritò qui cæci sunt, & lumen oculorum amiserunt, dicuntur amisisse hilaritatem & lætitiam mundi, cùm verè sciant in lumine hilaritatē & lætitiam consistere, nec extra lumen & in tenebris posse quenquam exhilarari, undè in abysso mortis & tristitiæ, tenebræ perpetuæ sedē posuerunt, in abysso verò vitæ & lætitiæ, lucis increatæ & perennis adest perpetuus fons.

Vinum undè habeat virtutem exhilarādi.

Lætitia fons & causa est lux.

Concludamus ergò temperamētorum differentias non solùm desumi ex simplicibus elementorum miscendorum ligaturis & nexibus, at etiam ex peculiari dote, quam nexus ille elementorū accipit in mixtione, & forma peculiari, quæ exsurgit ex Entelechia mundi ut elementa permisceat & producat mixtum, illa enim sola cùm misceat elementa & temperet in mixtione, dat elementorum omnium temperamenta, & perindè temperamentorum omniū differentias, quæ à causa sua intrinseca & formali debent potiùs desumi, quàm ab effectu, qui est varius ille elementorum in mixtione nexus.

Concluditur temperamentorū differentias desumi ex variis elementorum mixtionibus & ex peculiari forma dote & dono.

An temperamentum Sanitatis Symmetriam constituat.

Caput XLI.

CUm Sanitas sit temperies quædam corporis & partium, qua perfectè & optimè fiunt actiones omnes secundùm naturam, non dubitandum ullo pacto est, quin in temperamento constituatur Symmetria sanitatis, quamvis enim ex sententia nostra actiones omnes dependeant à forma, nihilominus forma ad illas edendas utitur temperamento tanquam organo præcipuo, hinc non ambigendum est, quin sanitatis symmetria constituatur in temperamento, cùm sanitas constituatur in actionibus optimè edendis; actiones siquidem optimè fieri non possunt sine sanitate, nec quadam temperie & corporis & partium singularium, quibus actiones, ut optimè fiant, habent collocari:

Sanitas ex temperamento.

Si febris siquidem collocetur in corde, totumque indè corpus calore illo febrili præter naturam afficiatur, nec pulsus qui est præcipua cordis actio, nec aliarum partium actiones rectè fieri possunt cùm à calore illo præter naturam lædantur, & impediatur eorum omnium debita & recta actio, & naturæ proportionata, non enim omninò impeditur, at cùm fiat præter solitum & ordinarium naturæ usum, ideò dicitur lædi & impediri, cùm sit in his partibus aliquid præter naturam adnatum & adventitium, quod eorum temperamentum, si non omninò radicitùs evertat, saltem evertere tentat, & in ipso conatu fit motus quidam præter communem & ordinarium naturæ usum, undè sanitas læditur, scilicet motus ille ordinatius & communis naturæ interturbatur, (qui in actionibus ordinariis & communibus consistit) à causis præter naturam, sic sanitatem perturbari videmus, interrupto totius vel partium temperamento, & interruptis hinc indè actionibus solitis & ordinariis, quæ modò rectè, ac debitè, & secundum naturæ leges & normas fiant, sanitatem veram ac legitimam constituunt.

Sanitas læditur læso temperamento.

Objectio.

Nec objiciendum est temperamentum ex doctrina nostra impermutabile esse & inalterabile, & ideò temperamentum sanitatis symmetriam constituere non posse, cùm clarum sit, & manifestum sanitatem permutabilem esse, & omni ex parte alterabilem: Ideò symmetriam non sumere posse ex temperamento, alioquin esset impermutabilis & inalterabilis, ut temperamentum.

Solutio.

Hæc objectio subtilis admodum est, & captione plena, nihilominus solutionem habe: quod sanitas constituatur in quibusdam certis ac determinatis temperamenti gradibus, qui si amittantur, sanitas amittitur impermutato omninò tēperamēto, nam verbi gratià quamvis gradus primus, secundus & tertius temperamenti calidi evanescant, non erit propterea temperamentũ illud frigidum, at erit tantum minùs calidum ergo erit idem & impermutatum, erit enim calidum temperamentum: Sanitas autem quæ in primo, secundo, & tertio gradu illius temperamenti collocatur, evanescet, cùm actiones rectæ & debitæ, quæ sanitatem constituunt, pereuntibus illis temperamenti gradibus, pereant, aut saltem non ita fiant, ut fieri solebant, ergò quamvis sanitas pereat, non peribit perinde temperamentum radicitus, ex quo sanitas dependet, nec etiam cùm temperamentum radicitus sit impermutabile, nisi immutetur ejus forma, sanitas erit immutabilis, cùm illius natura consistat in certis ac determinatis temperamenti gradibus, qui facili de causa solent permutari, impermutato radicitùs temperamento.

Sanitas consistit in certis temperamenti gradibus.

His.

Concluditur temperamentum esse sanitatis symmetriã.

His ita positis & declaratis nulla labyrinthea difficultate detenti cõcludemus temperamentum esse veram & unicam sanitatis symmetriam, cum in rectis ac debitis actionum proportionibus consistat, quæ à certis ac determinatis temperamenti gradibus ortum & scaturiginem habeant.

An temperamentum anni, & temporum pariant morbos.

CAPUT XLII.

Tempus & annus non habet temperamentũ.

MAxima hic oritur ac difficilis quæstio, an annus & tempus habeat temperamentum: est enim annus tempus illud quod curriculo solis per singulas & universas Zodiaci domus determinatur, & est temporis pars, quæ certis ac determinatis dierum spatiis definitur. Tempus autem est Mensura motus, quæ impenditur ad dies illos, & menses, & annos metiendos, & ad singulas eorum omnium partes commensurandas. Cùm ergò tempus, & annus sint in perpetuo motu, & effluant perenniter, qua ratione fieri potest, ut habeant tẽperamentũ, nec enim elementa nec eorum qualitates, nec forma, quæ exsurgit ex eorum mixtione & eorum mixtionem facit, reperitur in tempore, & anno. Si ergò quæ temperamenta constituunt: nõ faciant tempus & annum, qua ratione dicere possumus annum & tempus habere temperamentum, idque facere posse morbos.

Divinus ille Hypocrates, cùm mutationes temporum parere morbos asseruerit, non intellexit temperamenta anni & temporis, multùm enim differunt temperamenta, & mutationes temporum, ergò qua ratione possumus Galenum & nos ipsos deffendere ab hac loquẽdi improprietate, verissimum enim est Galenum *commento 3. in Hypp. lib. de Morbis vulgaribus*, hæc dixisse, & nos cum Galeno volumus hisdem uti terminis & verbis. At per temperamenta anni & temporum, intelligimus temperamenta cœli & elementorum quorum motus constituit tempus, itaque non impropriè loquitur Galenus, dum annum & tempus, quæ à motu cœli fiunt, asserit habere temperamentum, quia in ipso anno & tempore temperamentum cœli dignoscitur, non quòd sit temporis, sed causa temporis, & quòd insit tempori, non dependenter à tempore, sed à solo cœlo, à quo tempus & annus.

Quid intelligatur per anni & temporis temperamentum

Videamus ergò an temperamentum quod inest tempori, à cœlo dependens & elementis, morbos parere possit, certissimum est morbos constituere posse, ea omnia quæ actiones lædere possunt in corporibus: at influxus cœlestes, qui verè dici possunt tẽperamenta, ascititia annorum & temporũ, possunt lædere actiones nostras, nullo pacto ergò ambigendũ erit, temperamenta añi & temporũ facere posse morbos, influxus autẽ cœlestes lędere posse acti-

Temperamentum anni & temporis qua ratione faciat morbos.

ones nostras; hinc probare possumus quod actiones lædantur ab his omnibus, quæ vitali substantiæ tanquam actionum omnium fonti, inimica sunt & contraria, atqui venena omnia & reliqua quę vitali substantiæ contrariantur possunt produci ab influentiis & verè producuntur, cùm cœlum concurrat ad generationem rerum omnium, ergò influentiæ quatenus concurrunt ad generationem & verè producunt ea omnia quæ vitali substantiæ nostræ inimica sunt, actiones nostras lædere possunt, & ita temperamenta anni & temporum, quæ sunt influxus cœlestes, qui tempori insunt, quatenus in tempore ab astris descēdunt, possunt morbos omnis generis producere: hæc quæstio dilucidiùs multò tractabitur volumine secundo hujus operis, dum de morborum origine fient quæstiones.

Cœlum producit venenum.

An Temperamentum corporis animæ functiones immutet.

Caput XLIII.

IN hoc capite non functiones animæ rationalis intelligere volo, quia quę de anima rationali dicturus sum, volumine secundo persequar, cùm de homine totius naturæ compendio fiet sermo, hîc tantùm functiones animæ sentientis, vegetantis, & formæ naturalis tractare cupio, quæ quidem functiones cum à temperamento, maxima ex parte dependeant, anima enim qualiscumque sit, sive sentiens, sive vegetans, sive naturalis forma lapidum & mineralium, utitur temperamento ad agendum, tanquam organo præcipuo, ad functiones suas eliciendas: Itaque immutato aliqua ratione instrumento & organo, functiones & immutari necesse est, quamvis in fonte & origine non mutentur. Nam exempli gratiâ vident animalia, audiunt, sapiunt, tangunt, & olfaciunt: apprehendunt & imaginantur, & appetunt, & irascuntur in certo quodam gradu temperamenti calidi & humidi, quod si gradus ille evanescat & declinet ad temperamentum frigidum & humidum depressis omninò gradibus temperamenti calidi, hæ omnes animæ sentientis functiones, ita etiam deprimuntur, ut à prioribus valdè differunt quod quotidiè experientiâ comprobatur, in equis ferocibus & marti dicatis, qui modò castrentur, amittūt omninò ferocitatem omnē, quam habent & virtutem; quasi omnem, ita ut omninò mutentur & si audaces priùs fuerint, nec ulla extimescant occasione, jam levissimis & ferè omnibus rebus expavescunt, quod testiculis amotis, temperamentum illud calidum, quod præsentibus ipsis, toti corpori inerat, hisdem absentibus pereat & evanescat, & succedat aliud temperamentum multò minus calidum, & perindè videmus experientiâ non solùm in equis, at in bobus & fe-

Forma omnis utitur temperamento ad agendum.

Alterato temperamento alterantur &

functiones animæ sentientis.

& ferè omnibus animalibus, quòd si subitò mutetur gradus temperamenti sui innati & proprii, ut fieri potest castratione, mutari etiam eorum omnium functiones.

Mala persica in Asia venenata sunt, in Europa vitali succo plena.

Quod in animantibus castratione clarum & manifestum est, id etiam in vegetantibus insitione & transplantatione appertum habemus, uam Mala Persica, quæ apud Persas & ferè per totam Asiam venenata sunt & lethali plena succo, in Europam transplantata, & præcipuè in multas Galliæ & Hispaniæ regiones, vitali abundant nectare, & nullam veneni sapiunt qualitatem. Cicuta etiam & Napellus, quæ versus meridiem, in montibus scilicet Pyreneis venenata sunt, si transplantentur versus loca Septentrionalia & humida valdè, amittunt malignitatem omnem, & comestu possibilia fiunt, mutato eorum trãsplantatione temperamento, ut ego ipse vidi in Britannia, & in hortis Civium Rhedonensium, qui Napellum in hortis suis colunt nulla noxa & incommodo, cùm tamen in Pyrenæis montibus, ubi calor viget & siccitas, plantæ huic non possit appropinquari sine noxa & periculo perflante adversus astantes austro, tantam ex se efflet venenatam auram & malignos spiritus, qui effluunt ex calido suo innato, beneficio temperamenti ascititii, quod ex loco natali acquiritur, insitione etiam multæ & insignes fiunt mutationes in vegetantibus, adeò ut proprias & innatas formæ vegetantium proprietates (quæ functionibus animalium correspondent) mutari videamus, quod eorum insitione alteretur temperamentum, non minus quàm transplantatione.

Napellus & cicuta in Britannia non lethalia

Concluditur temperamentum immutare functiones animæ sentientis & proprietates omnes vegetantium & mineralium

His itaque constitutis, hujusce quæstionis veritate, tum ratione, tùm experientia comprobata fulti concludimus, temperamẽtum corporis, animæ sentientis functiones imutare, & proprietates omnes & virtutes innatas vegetantium & mineralium omnium, quæ quamvis non ita apertè mutent temperamentum, quod fixius sit, & non ita leniter immutetur, tamen potest immutari ut in animalibus, & vegetantibus, & sic etiam mutabuntur proprietates & virtutes innatæ mineralium formarum, immutatis eorum temperamentis.

An cognito uniuscuiusque rei temperamento, cognoscantur & illius proprietates omnes.

CAPUT XLIV.

Cognito temperamẽto non perinde cognoscuntur proprietates omnes.

PRoprietates omnes cujuscumque sint originis, hoc est sive manifestè à temperamento exire videantur, sive occultè à formâ originem trahant, ab ipsa substantiali forma scaturiunt, & perindè in earum proprietatum essentia dignoscenda, non sufficit temperamenti cognitio, nam quamvis forma in multis edendis suis actionibus, uta-

tur temperamento, tanquam organo, ut adeo temperamenti proprietates esse videantur, nihilominus non sunt temperamenti sed formæ solius, quæ eas omnes ex sinu substātiæ suæ, in lucem edit, temperamentum siquidem formæ subditum est, & illi subservit omni ex parte, adeò ut nullas ex se ipso promere possit actiones, reluctante forma, cùm sit omninò illi subditum, & subactum, mixtionis naturalis legibus, & normis; forma siquidē est regina & imperatrix mixtionis, nihil in mixtione est quin ab ipsa forma regatur, si elemēta & qualitates eorū in mixtione reperiātur, sub jugo sunt formę, & imperio. Itaq; non possunt agere, quin forma ipsa impellat ad actionem, & cùm forma ubique sit per omnes mixti partes diffusa, & teneat ubiq; subdita & subacta elementa, per omnes mixti partes, qua ratione fieri posset, ut elementa sic subacta, & legibus formæ astricta, possent aliquid agere, ex quo tota mixti ratio, & œconomia dignosci possit, non enim elementa mixtionis claves obtinent, & perindè ejus seras reserare nequeunt, ut quicquid in ea est mixtione apertum fiat, & manifestum: forma verò totius mixtionis œconomiam gubernat, leges facit, easq; observare cogit, velint nolintq; elementa, cumq; quis ex elementis, vel eorum temperamento cupit mixtorum proprietates indagare, idem facit ac ille qui pulchritudinem, & dotes internas alicujus domus

Forma est semper principium actionis.

Elementa mixtionis claves non obtinent, sed forma.

ex imagine, & pictura ejus, se apprimè scire & cognoscere putat, quæ sunt verè domus penitus ignorat: Elementa in mixtione, & quod ex his exsurgit temperamentum, sunt veluti pictura quædam, quæ mixtum repræsentant: at verum & reale mixtum non constituunt, essentiam enim & naturam mixti non constituunt, sola forma mixti est, quæ eam naturam & essentiam componit: Ex ea etiam sola virtutes & proprietates indagare oportet, fluunt enim ex natura & essentia mixti, & non ex temperamento, alioquin temperamentum constitueret essentiam & naturam mixti, vel esset una & eadem res, & cum forma confunderetur, quod Galenus & multi alii Philosophorum & Medicorum admiserunt, nihilominus à veritate ipsa summoperè aberrarunt ut probavimus superius.

Ex forma sola virtutes sunt indagandæ.

Eorum autem omnium error ortum habuit, quòd in mixtione nihil aliud esse ac reperiri firmiter putarint præter sola elementa, ex quorum sola mixtione (quæ calore solo fieri putabant) mixtum exoriebatur & surgebat, id autem erroneum est, nam ille calor qui mixtionem facit ex eorum sententia, non est elementaris nec igneus, nec sola & nuda est qualitas, sed quid substantiale, & lucis creatæ portio, quæ toto cœlo differt ab elementis, & ab eorum omnibus qualitatibus, hæc sola est substantia, quæ in se con-

In mixtione est aliquid aliud præter elementa.

cōtinet tria rerū principia, quæ quidem in ipsa, ab ipsa non differunt, hæc est materia illa prima, quæ formam rerum omnium in se coërcet, quæ elementa produxit, eaque miscet ad productiones rerum omnium, sine ipsa, elementa subsistere nō possent, nec ad ullam propelli productionem: hæc est sola, quæ mysteria mixtionis continet ac complectitur, hanc ignorarunt antiquorum Philosophorum quamplurimi, ex cujus ignorantia errores ferè infiniti in Physica surrexerunt, & præcipuè quæ de mixtione dixerunt eam elementis tribuendo, quam tamen soli materiæ primæ, quæ solum in rerum natura activa est, tribuere debemus, cum sit lucis creatæ vera essentia, materia verò elementorum passiva est omninò, & alterius subjicitur actionibus: hanc materiam elementorum primam existimarunt antiqui, quæ tamen secunda est, & alteri subjecta, ita ut moveatur ad quamcumq; voluerit partem: quòd quotidiana cernitur experientia, videmus enim elementorum materiam, omnes figuras, & formas induere, & tamen non dicimus id ipsum oriri ex ipsa materia elementorum, at ex quovis alio invisibili & interno, quod materiā illam movet ad varias illas figuras & formas, ergò indè colligitur materiam elementorum non agere mixtionem & productionem rerum; sed tantum inservire mixtioni & rerum productioni, & aliam esse materiam, quæ id moliatur, & quæ elementorum materiam ad productionem compellat & cogitat, ex qua elementorum materia non possumus colligere proprietates mixti, cū ipsa non sit essentia & materia mixti, sed tantum ex ea ipsa quæ mixtionem fecit, quæ sola est essentia & natura mixti, ex qua sola proprietates omnes cognosci possūnt, cùm fluant & emanent ex ipsa sola.

Materia prima activa est, materia verò elementorum passiva.

Perfricata ergò omnis suspicionis fronte concludere possumus, cognito uniuscujusque rei temperamento, non perinde cognosci posse illius proprietates, cùm proprietates non effluant ex temperamento, at tantùm ex forma mixti quæ sola agit & imperat in toto mixto, temperamentum est illi omninò subditū, & si quid agit, agit virtute formæ, imò ut clarius dicam non agere potest nisi forma præsens semper sit, quæ illi actiones illas administrat, quod si aliquando virtutes & proprietates mixtorum nobis sapere videantur naturales & innatas elemētorum virtutes, hoc est ex eo quod mixti forma virtutes habeat omnes & proprietates elementorum, cùm ipsa elementa ab ipsa forma originē habuerint; non enim distinguimus formam à materia prima, sed tantùm à materia secunda, quæ est elementorum materia, primæ materiæ omninò subjecta, ut hinc corpora visibilia sibi fabricet & componat, quorum virtutes & proprietates

Proprietates non effluunt ex temperamento sed ex forma.

Forma non distinguitur à materia prima.

tates

tates ab eo ſolo dependent, à quo fabricata & compoſita ſunt, non ex eo ex quo facta ſunt, ex eo enim non ſunt virtutes, ſed tantum materia corporis, quæ inanis eſt & vacua, niſi forma impleatur, à qua ſola virtutes ſunt & proprietates, & ab ea ſola petitur earum cognitio.

An forma quæ mixtionem facit promat actus vitales in omnibus naturæ mixtis.

Caput XLV.

POſtquam naturam omnem ejusque principia, elementa, & temperamenta declaravimus, jam ordo hujus operis poſtulare videtur, ut ad eandem naturam particulariter indagandam revertamus, ut quid ſit in particulari jamjam rimari valeamus, & quid valeat etiam in omnibus naturæ mixtis perquiramus, an vitam producat in omnibus naturæ mixtis; diximus enim multis in locis eam ipſam naturam, quam jam peculiari nomine formam dicimus, vitalem omninò eſſe & mortis nullas habere dotes, reſtat nobis jam ut id peculiari eloquio demonſtremus.

Forma in omnibus naturæ mixtis vitam producit.

Forma in quibuſcumque naturæ mixtis reperiatur, non ex elementis eſt, ſed quid aliud, extra elementorum eſſentiam, ex Deo ſolo omnium creatore ortum habens, qui cùm lucis increatæ, ac ſempiternæ naturam ſapiat, lucis alterius creatæ ac definitæ naturam voluit ex nihili fonte educere ut imago ſui ipſius eſſet, & creatoris ſui ſimilitudinem quandam haberet, ut autem creator ipſe Deus, lux eſt, veritas & vita, ita etiam forma in rebus omnibus, naturalis lux eſt, veritas & vita, imaginem quandam ſui creatoris ubique referens, cùm ergò forma vita ſit, impoſſibile eſt ubicumque reperiatur, quin actus vitales educat, cùm actus omnes vitales ſint, qui ex vita educuntur: formam autem vitam eſſe nullo pacto dubitandum eſt, cum formã definiant Philoſophi omnes eſſentiam & naturam rei, eſſentia aut natura cujuſcumque rei, eſt ſubſtantia calidi innati, quæ ſubſtantia, ut ſuperiùs probavimus, nullo pacto diſtinguitur à ſubſtantiâ vitali, in ea enim ſola ſubſtantia radicatur calor ille cœleſtis ſeu lumen illud creatum cœleſtis eſſentiæ, cum humido elementorum, & illa unio luminis cœleſtis, cum humido elementorum conſtituit calidum illud innatum & humidum primigenium ſeu ſubſtantiam vitalem, quæ unum & idem ſunt, ergò ſi ſubſtantia vitalis ſit eſſentia & natura rei, & forma ſit natura rei, forma erit vitalis ſubſtantia, & perindè cùm actus vitalis ſubſtantiæ, ſint ſemper vitales, actus etiam formæ qualeſcumque ſint, vitales erunt, in omnibus naturæ mixtis, & vita reperietur in mineralibus omnibus, lapidibus, ac metallis, quæ quamvis communiter vivere non dicantur,

Vita eſt in mineralibus

at

at simplicis esse naturalis essentiam habere, non possunt tamen illius simplicis naturalis esse, essentiam habere, quin vivant, cùm simplex illud esse, vivere sit, esse enim dependet à formâ & à naturâ, natura autem ubicumque, spiritus luminis creati est, qui vita ipsa est, & mortis ideam omnem fugit & impellit.

Esse simpliciter, vivere est.

His itaq; jactis fundamentis concludere possumus, & asserere, formam quæ mixtionem facit, promere ex se ipsa actus vitales in omnibus naturæ mixtis, cum eadem res sit forma, ac natura rei, quę semper spiritus lucis creatæ habet essentiam, quæ vitalis est, & mortis actus nescit ullos, tanquam huic contraria & inimica.

Forma Quid sit in mineralibus, & ex quo gradu suæ perfectionis vitam educat mineralium.

Caput XLVI.

QVæ in penitissimo elementorum recessu conduntur, explicatu difficillima sunt, ideo non mireris Amice Lector si iterum de forma aliquid dicturus sim & anima, nam quæ superius de his diximus generalia sunt, jam verò particularius eorum essentiam indagabimus, ut perfectè cognoscamus: quid sit actus ille informans & actuans res omnes, & quo peculiari gradu suæ perfectionis, differentias formarum constituat, quod antea nisi per transennam tetigimus.

Forma ergò in genere tres differentias ex suo sinu educit, quæ constituunt tria viventium genera, scilicet mineralium, vegetantium, & animalium: Tria enim hæc genera actuantur, & informantur ab una & eadem generaliter substantia spirituosa lucis creatæ, quæ tamen diverso & peculiari perfectionis suæ gradu, seu mixtionis cum elementis modo vario & diverso, diversas illas & distinctas constituit viventium differentias.

Forma tres actus differentes habet in materia.

Antequam autem hæc singulatim inquiramus, sciendum est & demonstrandum, quomodo elementa concurrant in mixtione, & qua vi & proprietate misceantur cum spirituosa illa luminis creati substantia: Sciendum ergò in principio rerum Deum creasse ex nihili fonte, ut multoties diximus, lumen, ut materia prima, rebus omnibus haberetur, ex qua fierent in posterum res omnes, ut autem series quædam observaretur & ordo, in hoc mundo, ut in ipso sunt ordinata cuncta, & summus est rerum ordo, ne omnia simul confusa, & indistincta permanerent in ipso lumine creato, & materia illa prima, distinxit & separavit, eduxit cœlos & elementa, & Luminaria fecit & Planetas, & stellas ferè infinitas, quæ luminis illius creati vigorem in se haberēt majorem quàm reliqua cuncta creata, & subtiliorem etiam illius luminis creati partem possiderent, crassiorē verò luminis partem elementis cō-

Lumen in principio creatum ut materia prima esset rerum omniū.

Elementa & cœli ex qua luminis parte creata sunt.

cessit inferioribus, ita ut terra elementorum inferiorum, pars crassior luminis illius creati esse videatur, quòd si nullas in terra nostra hujus luminis scintillas videamus, hoc est ab excrementis quibus turget: quibus solis obnubilatur lumen illud creatum terræ principium, à quibus si purgetur, lumen illud statim irradiat, & vigorem suæ lucis ostendit, ut est manifestum in lapidibus pretiosis, & auro, in quibus cùm vigeat terræ pars pura & ab excrementis defœcata, radios lucis effundit.

Aurum & lapides pretiosi cur lucesant.

Lumen ergò istud creatum in principio rerum divisum fuit in cœlum & elementa, cumq; lumen istud haberet à creatore suo, potentiam & facultatem omnia producendi, ideo etiam cœlo & elementis relicta est, & crassa potestas illa & facultas omnia producendi. Unde autem colligere lumen esse rerum omniũ primam materiam, id ratione & oculis ipsis fit manifestum: Lumen enim in omnibus rebus est, nec est quicquam, quod lumine carere possit: Animalia cuncta lumen habent pro anima, vegetantia item omnia lumine carere nequeunt, cum eorũ vita lumen, & lumine perpetuo egeant ad fotum vitæ, mineralia etiam omnia luminis radios tùm occultos, tùm manifestos, ut lapides pretiosi & aurum effundunt, cœlum & elementa lumine plena, contẽplamur, & nihil in ipsis esse præter excremẽta, quin luminis sapiat essentiam.

Vnde cœlum & elementa habeant virtutem producendi res omnes.

Lumen in omnibus rebus est.

Cum ergo lumen sit in omnibus naturæ rebus, & nihil subsistere possit absque lumine, ita ut sit basis & fundamentum naturæ tùm cœlestis tum elementaris, quæ nihil aliud sunt quàm lucis portiones, quæ invicem agunt, ut suis alternatis actionibus foventur & conserventur, quis judicio potens, & rationis scintillulis illustratus negare poterit, lumen esse rerum omnium primam materiam & cœlos & elementa fecisse, & quæ in eis sunt omnia, quæ quidem singula habent potentiam & facultatẽ generandi & producendi sui simile, ex eo quod lumẽ illud, quod in eis est, actu & reale sit generationis & productionis principium, & unicus fons, quòd autem sit individuatum in singulis naturæ mixtis, ideò ex individuatione particularem illam observat rei similis productionem, quòd si ad elementa redeant singula quædam mixta, tunc amittunt illam particularem rei similis productionem, & generalem & universalem recuperant, quod in elemenris lumen illud productionis, & generationis principium non ita particulariter & individualiter astringatur, sed generalem & universalem adhuc obtineat producendi facultatem, unde ex elementis omnia promiscuè & indifferenter vi luminis generari possunt, cùm tamen ordo & series quædam observetur in rerum productionibus, ut videre est in mineraliũ productionibus, vegetantium & anima-

Nihil subsistere potest absque lumine.

Lux est prima rerum materia.

man-

mantium, perquirendum nobis est primò qua ratione, & qua occulta facultate lumen istud ex elementis producat & generet mineralia cuncta, ut hinc formam mineralium cognoscamus & vitam eorum, quam quidem indagare, & manifestam facere difficillimum, imò impossibile erat, absque notione eorum quæ jamjam de lumine diximus: demonstrata deinde forma mineralium, vegetantium formas, & animantium tum postea declarabimus.

Lumen primo ex elementis mineralia producit.

Mineralia ergò cùm producantur omnia ex luce, forma eorum lux erit, cùm quod dat esse, sit forma, ut autem hæc altiùs & lucidiùs multò fiant, perquirendum est quo modo lux det esse mineralibus, lux ergo cum se diviserit in subtiliorem & crassiorem ejus partem, ex subtiliori ejus parte facti sunt cœli, & ea omnia quæ in cœlo sunt, ex crassiore verò lucis parte facta sunt elementa huic superius & inferius sunt ejusdem materiæ, & pares & similes habent in agendo vires, superius tantum agit potẽtius, inferius verò debiliùs & ambo concurrere necesse est ad productionem rerum omnium. Quæ verò magis habent cœli, hoc est lucis subtilioris majores partes, ea obtinent fortiores, & potentiores agendi vires, cùm subtilior lucis pars sit ad agendum promptior & fortior, mineralia ergo cum generantur, lucis crassioris partes obtiñent, fiunt enim visibiliter ex aqua & terra, quę lucis crassioris partes sunt, hæ partes tamen, aliquas habent lucis subtiles partes, quę cœli & aëris naturam sapiunt, & nihilominus occultæ sunt, & non apparent, sed sub aliis lucis crassioribus partibus latitant. Hæ ergò lucis partes tam occultæ quàm apparentes, quæ in elementis sunt, agunt in ipsa elementa, & miscent ea, & temperant, & postquam mixta sunt & tẽperata, cum semper elementa crassiora, quę sunt aqua & terra in mixtione victoriam obtinuerint cũ partibus crassioribus lucis, victis aliis & occultis sive depressis subtilioribus elementis, tunc in illa mixtione exsurgit actus primus illius lucis crassioris, quæ talem mixtionem fecit, hic autem actus primus, dicitur forma mineralium, quòd actuet & informet mineralia. Quæ cum sit lucis creatæ crassioris portiuncula, ideò dicimus formam mineralium, crassiorem esse lucis creatæ partem: cum autem uti probavimus particulari capite, lux ubicumque reperiatur, vitales ex se ipsa edat actus, itaque cum reperiatur in mineralibus, & illud esse quod habent ex luce, vitale etiam erit, & vitam dicemus mineralium illud ipsum esse, quod ex luce habent, quæ quidem vita educi patet, ex mixtione illa elementorum (in qua victoriam obtinent aqua & terra,) quam facit crassior lucis pars, & faciendo illam mixtionem, educit illud esse mineralium, quod formam illorum appellamus, cujus actus vita est, opus enim formæ cujuscum-

Forma & essentia mineralium est lux.

Quæ fortius agunt lucis habent majorem partem.

Mineralia qua ratione generentur ex luce.

Mineralia unde habeant vitam.

juſcumque vita eſt, at diſtinctionem habet & differentiam, ex craſſa illa lucis parte & ſubtili ejuſdem lucis portiuncula, quę cùm formas faciat omnes, ex luce illa tanquam ex cauſa propriâ & naturali, petenda eſt earum omnium differentia.

Opus formæ vita eſt.

Itaque concludimus formam in mineralibus lucem eſſe creatam, craſſiorem, & minus ſubtilem, quæ elementa miſcuit & temperavit in corpus mineraliũ, remanente aqua & terra in illa mixtione victrice, quęque formam ex illa mixtione eduxit ejuſdem lucis craſſæ participem, cujus actus & eſſe, vita eſt mineralium, generantur ſiquidẽ & producuntur vera productione, mixtione ſcilicet elementorum, & nutriuntur ſimili ſubſtantia, ex qua fiunt, ut conſerventur & multiplicentur & creſcant in ingentem molem veluti reliqua mixtorum genera. Quæ de vegetãtibus ſuperſunt dicenda, qua ratione ſulphur, ſal & mercurius ea producat ex ſententia Chymicorum, & quo modo in luce illa creata, rerum omnium opifice illa tria rerum principia reperiantur inferius dicetur capitulis de generatione & productione vegetantium & animalium, ubi lux clariores effundet ex ſe ipſa radios.

Forma qualis & quid in mineralibus.

Forma quid ſit in vegetantibus & quo in gradu mixtionis edat facultates ſuas.

CAPUT XLVII.

Vegetantia cuncta cùm cœlum verſus tendant, & luminis radiis & ſole gaudeant, quis ex luce non oriri, negare vellet, humidum enim illud aëreum, aqueum, & terreum, ex quo nutriuntur lucis partes, quammaximas habet, lumen cœleſte noctu & interdiu aëri, aquę, & terræ incubat, ut lumine illo effluente & elementa cuncta permeante, foveatur lumen illud internum, radicale & fixum, quod omnibus ineſt elementis, cujus pars cum puriori elementorum parte, in qua vigeat aëris & aquæ craſſioris portiuncula, ſit alimentum vegetantium omnium, ex quo alimento, poſſumus & nos colligere ex Hyppocratis ſententia, quid ſint vegetantia, quibus conſtituantur, cùm materia alimenti ſit eadem & una, cum materia generationis & productionis, ſi ergo materia alimenti vegetantium omnium ſit humidũ, aëreum & aqueum, craſſum & terreſtre, in quo partes aquæ & terræ vigent cum modica aëris parte, & lucis creatæ portiuncula, eadem etiam materia erit ipſa quæ vegetantia producet & faciet, alimentum autem vegetantium lumine eſſe plenum & turgidum hinc patet, & ma-

Vegetantia quod cœlum verſus tendant lucis arguunt habere naturam.

Humidum alimentitium vegetãtium luce plenum.

& manifestum est experientia ipsa, quod cum in altum feratur & sublimetur, per aëris spatium, ita subtile fit & ab humido frigido, & aqueo copiosiori privatur, & terreo, ut nõ remaneat, nisi pinguior & subtilior lucis illius pars, quæ cito flammas concipit, & fulmina facit, comœtas & stellas cadentes, in quibus manifesto claret & lucet lumen illud humidi illius alimentitii vegetantium, quod ante illius sublimationem occultum erat in eorum humido alimentitio: quodque etiam si ab arte tractatur, coctione perenni in vase optime clauso ne expirare possit, totum convertitur in aquam ardentẽ, quæ dum ardet luminis ipsius radios sat effundit, ut cęci ipsi videant & increduli, alimentum vegetantium luminis esse plenum, non potest autem alimentum lumine turgidum esse, quin & quod alit, sumat illud lumen in alimentum, & non potest sumere in alimentum, quin convertat in suam substantiam, & ita clarum est & manifestum lumen esse in vegetantibus ex parte alimenti.

humidum alimentitiũ vegetantiũ convertitur coctione perenni in aquam ardẽtem.

Lux est in vegetantibus ex alimento.

Lux est in vegetantibus ex parte seminis.

Ex parte autem seminis, ex quo generantur, id etiam sole clarius fiet sequenti demonstratione, semen enim est ex Philosophorum omnium & Medicorum sententiâ subtilissima pars alimenti ultimi, quod natura præparat ad mixti propagationem; Subtilissima autem illa pars alimenti ultimi nihil aliud est quàm lumẽ, nam si lumen sit pars alimenti ut vidimus, erit subtilissima pars illius, cũ lumen sit rerum omnium subtilissima pars, lumen etiam subtilissimam partem esse alimenti ultimi patet experientia, si quis equos feroces & pingues, & catos & homines biliosos, modò pingues sint, manu fricet motu satis valido, idque in umbra, & in loco obscuro fiat, ne lumen majus lumen minus impediat, videbit ex eorum omniũ animalium mẽbris, quæ motu satis valido fricantur lumen erumpi, quod subtilissima pars alimenti ultimi, quod in his residet membris motu illo excitetur, & attenuatur, ita ut in exitu suo cõprimatur & condensetur ab aëre frigido ambiente, & beneficio illius condensationis subitaneæ & raritatis motu illo factæ, radios apparentes & visibiles effundat: Quòd si id in animalibus contingat, id etiam simile in vegetãtibus apparet, nam Alvus, Abies, Pinus, Piceaque dum franguntur motu aliquo violento, maximè si jam putruerint scintillas luminis copiosi emittunt, dum verò putrescũt, quia eorum materia dũ resolvitur, arescunt elementa, & in ipsa raritate, & tenuitate lumen internum, quod incorruptibile est, visibiliter apparet in ipsa elementorum materia rarefacta & attenuata per corruptionem.

Lumen ex omnibus ferè rebus motu solo elicitur.

Vegetantia ergò cuncta, tùm alimento quo utuntur ad sui nutritionem, tum ex semine quod habent ad sui productionem, lumen in se habere tanquam præcipuam sui partem demonstravimus, jam verò superest

demonstrandum ipsamet, copiosissimum habere lumen, nullũ est vegetantium quin per distillationẽ copiosũ det oleũ, imò multa sunt quæ per se resinam, picem, therebentinã, & gummi species multas, & oleum ipsum copiosè effundũt, omnes autem hæ substantiæ luminis sunt plenæ, dum enim comburũtur, flãmas concipiũt, quæ visibiles lucis radios satis emittunt, quod fieri non posset, nisi lumen radicaliter in ipsis substãtiis implantaretur, nec dicendum est ignem illud esse, potius quam lumẽ, quis ignis ex nostra sententia, qualiscumq; sit luminis est opus: Lumen enim si minus condensetur in subjecto raro, parit ignem ut videre est ex condensatione radiorũ solis in concavis speculis, qui dum reflectuntur ab speculo concavo condensantur, & ex ipsa sola condẽsatione, radii fiunt, flãma comburens & ignea, unde apparet ignem nihil aliud esse, quã lumen condensatum in subjecto raro & tenui. Itaq; si oleum & pinguia cuncta & resinosa, dum comburentur præbeant ignẽ, hoc est quod lumen, quod ex his rebus effunditur, dum resolvuntur, condensetur in eorum partibus exhalantibus & attenuatis, & ita condensatum parit ignẽ: at ignis ille nihil aliud est, quàm opus luminis, vel lumen ipsum condensatum in subjecto tenui & raro, at de his plura in 2. libro hujus operis, dum de his quę in cœlo sunt agetur, ubi de lumine & igne plura agemus, jam verò formam vegetantium perquisitam ... ita ut alacriter concludere valeamus.

Vegetantia lucem habent sive lucidam substantiam quæ lucem ex se ipsa effundit.

Ignis est opus luminis.

Ignis quid propriè sit.

Quare omnia ferè dùm comburuntur præbeant lucem & exhibeant ignem.

Formam vegetantium omnium nihil aliud esse quàm lucis creatæ portiunculam, quæ miscet elementa & temperat, ad productionem vegetantium, & in tali gradu mixtionis, & temperamenti, ut aqua & terra vigeant supra aërem & cœlum, in quo gradu se collocat ipsa, & firmiter tenet elementa ligata, & educit vitam vegetantium, quæ actus est ipsius lucis creatæ, seu formæ, & vi magnetica se nutrit & alit hisdem & similibus elementis & luce, hęc verò portiuncula lucis, quæ formam in vegetantibus constituit, major est & copiosior multò, quàm in mineralibus, unde elementa quę compositionem vegetantium constituunt magis etiam attenuata sunt & subtilia, quàm in mineralibus, hinc forma vęgetantium subtilior est & tenuior, & actus etiam edit subtiliores, hinc apparenter & visibiliter vegetat, pullulat, & crescit, & fructus edit copiosos, quod in mineralibus ita visibiliter cernere non licet, propter crassitiem elementorum & lucis illius creatæ paucitatem.

Forma vegetantium quid propriè sit.

Vita quid sit in vegetantibus.

Forma vegetantium subtilior est forma mineralium hinc visibiliter germinat & crescit.

Forma quid sit in animalibus, & qua ratione à mineralium & vegetantium formis differat, & quo in gradu mixtionis suas edat facultates.

Caput XLVIII.

Animalium naturam perquisivimus Palladio nostro jãdiu in lucem

Hyle ele-

mentare quid sit.

lucem edito, in eoque asseruimus esse ey hyleo elementari, per hyle autem elementare intelligimus elementorum omnium subtile confusè mixtum, quod naturam hujusce mundi constituit, quæ est anima ipsorum elementorum & forma & anima totius mundi appellatur: hoc in loco satis obscurè locutus sum de hyle illo elementari, at naturam appellando & animam elementorum, & totius mundi, satis admodum clarè locutus sum Sapientibus, qui constitutionem animæ illius & naturæ sciunt, in hoc tamen opere dilucidiùs multò naturam & essentiam ipsius animæ mundi declaravi; capite 25. de Entelechia & capite 1. de natura, ubi quamplura de luce illa creata, quæ essentiam illius animæ constituit diximus, jam verò clarius adhuc hanc rem dilucidabimus animalium naturam & essentiam perquirendo.

Forma brutorum animalium quid sit & quinta essentia in ipsis.

Est ergò forma animalium omnium, (præter hominis formam) ex luce illa creata ex qua facta sunt elementa, est enim lux quinta illa essẽtia quæ fuit in principio, rerum omnium prima materia, quę cùm jam in nullo naturæ loco, ab elementis separata reperiatur, nihilominus in elementis persistere non desistit, & sedem suam & tabernaculum in sole posuit, & jam cœlo toto tanquam pręcipuo nobiliori & subtiliori naturæ elemento, diffunditur, ac ejus stellis & planetis dispersa est, ut inde facilius per totum mundi ambitum spargeretur, mixta tamen semper, & elementorum corporibus induta, ne quis allucinetur, cum de luce loquimur, & miracula ejus ostendimus, nos de luce separata ab elementis loqui potuisse, nec cum formam mineralium, nec cùm formam vegetantium perquisivimus, separari enim nullo pacto potest ab elementis, cum ipsa dum facta sunt ex luce, lux ita in eorum substantia perfusa est, ut nihil aliud sit quàm lux ipsa. Itaq; lucem illam primam quærere extra elementa, & elementa investigare extra lucem, impossibile est. Sic etiam quæ componuntur & fluunt in rerum natura ex elementis, impossibile est extra lucem, eorum naturam, & extra elementa investigare, cùm ea omnia utrorumque naturam & essentiam obtineant.

Lux cur in cœlo potissimum collocata sit.

Lux non potest separari ab elementis.

Animalia ex quibus partibus elementorũ fiat.

Animalia ergò cùm fiant ex elementis, ex eorum luce quæ subtile eorum est, etiam fieri necesse est. Et cum forma eorum sit subtilissima eorundem pars, lucis etiam subtilissimam partem habere sat notum erit quod confirmare possumus tùm ab eorum motu & functionibus & facultatibus, quibus pollent ac vigẽt, moventur ipsa per se & non secundùm accidens, & principium motus ab ipsis est, itaque cum principium motus sit natura. & natura ipsa sit spiritus illius lucis creatæ, inde concludimus animalia ipsa, quod moveantur habere lucẽ illã tanquã naturam & sui motus principium.

Animalia ex luce esse probatur ex motu illorũ.

Vident

Probatur etiam ex sensibus omnibus quibus vigent.

Vident præterea, audiunt, gustant, olfaciunt, sentiunt, imaginantur, recordantur, & quæ illis familiaria sunt, cognoscunt: hæ autem omnes eorum formæ facultates, fieri non possunt sine luce interna & radicali, quæ facultates eas moveat, & pariat; quis enim videre, audire, gustare, olfacere, sentire, imaginari, recordari & cognoscere potest sine præexistente luce, quæ facultatum illarum, & sensuum objecta suis facultatibus sensibilia reddit, si quis lucem ex omnibus tollit, & videndi facultatem ex hisdem tollere necesse est, si quis etiam lumen ex auditu, gustu, olfactu, & tactu, & ex reliquis internis animæ sensibus tollat, & auferre eorum omnium facultates oportet, cùm & spiritus animales auferre necessarium sit, qui in luce sola, totam eorum etiam & naturam collocarunt.

Spiritus animales ex luce sunt.

Cùm ergò ex animalium motu, & eorum omnium facultatibus omnibus pateat, & clareat, animaliũ formam & essentiam, ex luce ortum habere, cum eorum naturã imperscrutabilem sensemus, lux vita eorũ est, & in tenebris lucere solet, & tenebrę eam comprehendere non possunt. Cicindelæ & Lampanæ quæ sunt animalia quę noctu verno tempore lucent, assertionẽ nostrã confirmant, & quæ animalia sint sua luce externa & visibili commonstrant. Catorum oculi, & serpentum ferè omnium, noctu etiam lumen illud, nobis ostendunt, quod animalium formam constituit, quę si ex luce nõ esset, in animaliũ partibus subtilioribus, ubi ejus actiones fortiùs vigẽt, non ita visibiliter appareret.

Lux vita animalium est.

Lux cur in multis animalium partibus appareat.

Nec adversus has rationum clarissimas, & luce clariores scintillas objectandum est, nos ipsos & ferè omnes Philosophos chymicos dixisse, res omnes naturales, mineralia cuncta, vegetabilia, & animalia ex tribus naturæ principiis, sale putà, mercurio & sulphure ortum habere, neq; enim id nubes ullas opacas objicit huic luci nostræ, ut quis videre potest perlectis his quę de his principiis, suis in propriis capitulis diximus.

Lux enim illa, quæ natura est, & tria secũ habet principia illa Chymicorũ & elementa, ab illis separari nõ potest, nec ipsa etiam principia sine ipso lumine persistere possunt. Calidũ enim illud innatũ quod Chymici sulphur dicunt, à lumine separari nõ potest, & primum est, quod in eo activum reperitur, humidũ verò illud primigeniũ calidi innati pabulum, quod mercuriũ appellant, est luminis præcipua pars, cũ nutriat lumen, sive calidum quod in lumine est, siccum verò, quod in eodẽ lumine semper connexũ est, sal dicunt Chymici: est enim vinculum & nodus calidi & humidi luminis, sic tria illa Chymicorum principia, in lumine ipso rerum omnium prima materia reperiri licet, nec extra ipsum persistere possunt, cum verè naturaliter in eo radicentur, & ex ipso sortiantur originem, nec ab ipso lumine differant, sed

Lux qua cuncta componit, tria habet secum naturæ principia.

Sulphur mercurius & Sal quid sint in luce.

Tria rerum principia non distinguuntur à luce.

ſed ſimul omnia luminis conſtituant naturam & eſſentiam. Sic tria illa rerum principia, de quibus egimus in primis hujus operis capitulis, res omnes componunt, nec perinde lucem eadē omnia componere inficiendum eſt, cùm lux illa primordialiter & originaliter habeat ſecum illa tria rerum principia & unà confundantur.

Concluditur formam brutorū lucem veram eſſe.

Sic dilutis adverſæ opinionis argumentis, nihil impedire poteſt quin alacriter concludamus formam animalium brutorum omnium nihil aliud eſſe, quàm lucis creatæ ſubtilem portiunculam, quæ ſua īnata & propria facultate vi principiorum naturæ, quæ illi naturaliter innata ſunt, elementa miſcet & temperat in certo quodam mixtionis & temperaturæ gradu, in quo viget cœlum primum naturę, elementum & aër, aqua & terra depreſſa ſunt & infimum tenent, in quo gradu mixtionis & temperamenti, forma illa actuat & informat corpus animale, quod ipſamet ſibi ipſi fabricavit in domicilium, in quo cum animet, & alias edat animæ facultates, anima dicitur, & à mineraliū formis & vegetantium diſtinguitur, quod ipſamet ex luce ſubtiliori & vegetiori ſit, & tenuioribus & ſubtilioribus immergatur elementis, lux autem ſubtilitatis habet gradus quāplurimos ex mixtione elementorum, quibus immergitur, ſunt enim elementa alia aliis ſubtiliora, ex quibus ſolis lux noſtra varios ſuſcipit ſubtilitatis & tenuitatis gradus, qui gradus differentiam omnem conſtituunt inter omnia naturę mixta, ut toto hoc volumine cernere & contemplari licebit.

Forma brutorum cur anima dicatur.

Forma brutorum qua ratione diſtinguatur à mineralium & vegetantiū formis.

An lux illa quæ nos illuminat, induat qualitatis vel ſubſtantiæ naturam.

CAPUT XLIX.

An lux ſit ſubſtantia vel accidens

POſtquam toto hoc libro naturam omnem, tum principiorum, tum elementorum, & eorum omnium, quæ ex his fiunt mineralium putà, vegetantium, & animalium naturam & eſſentiam ex luce ſola dependere aſſeruimus, jam nobis ſupereſt declarandum an lux illa cœleſtis quæ nos diu noctuque illuminat, qualitatis vel ſubſtantiæ induat naturam: Cum Peripathetici paſſim doceant, & ubique in ſcholis ſuis, lumen tum cœleſte, & lumen aliud quodvis verum eſſe accidens, & qualitatis habere naturam, non potui tantam in Phyſica & craſſam perferre inſcitiæ umbram & nubē, quin peculiari capite à lumine noſtro diſcuterem has Peripatheticorum tenebras.

Lux & lumen non differunt. Probatur lucem non eſſe qualitatem ſex argumētis.

Lux ergò ſive lumen (non enim differentiam ullam inter hæc nomina pono) qualitatis eſſentiam induere non poteſt, ſex potiſſimum rationibus, & argumentis. Primò, ſi qualitas eſſet, proprietates qualitatis haberet, & ſeſe pedetentim & ſucceſſivè in ſubjecta ſibi propria & peculiaria diffunderet & inſinuaret,

1. ut qualitatis proprium est, quod minimè luci competit, imò contrarium, cùm mox & in uno instanti, corpora diaphana integra penetrare conspiciatur, ut ex lumine solis clarum est, quod ab Oriente, in Occidens totum aëris spatium undiquaque & instanti penetrat & actuat. Secundò, qualitatis adventus naturalem subjecti dispositionem immutare videtur, at luce adveniente nullam prorsus diaphanum corpus suscepit mutationem. Tertio qualitas ut in subjectum extendatur, determinatum spatium requirit: at lux in diaphanum nullo prorsus ejus limite aut termino circumscripta diffundi solet. Quartò ablata causâ qualitatem efficiente atq; introducente, subjectum qualitatem illam sibi impressam diu retinere & conservare videmus, (cujus quidem rei fervens aqua, jam ab igne seclusa, certissimam fidem nobis efficere potest.) at illuminante remotè diaphanum universam suam lucem amittere cernes. Quintò qualitas cum proprio simul subjecto movetur: at lux quatenus diaphanum illuminare conspicitur, propter aëris, aut aquæ ubi residet mutationem, ne minimum quidem movetur. Sextò plures ejusdem speciei qualitates, idem subjectum afficientes confunduntur, simulq; permiscentur, & in unum componuntur, ut plura lumina in unum conjungi minimè possunt; lux enim ignis, lampadis, & solis quamvis simul in uno & eodem aëris spatio præluceant, distinguuntur invicem & discriminantur, nec in unam & eandem coëunt lucem. Hæ sunt rationes & argumenta inexpugnabilia quibus utitur Leo Hebræus ad probandum & confirmandum lucem, veram esse substantiã, nec ullas habere qualitatis qualitates. Sed spirituosę cujusdam substantiæ actum habere, quibus ego argumentis addam & ea omnia quę de luce dicta sunt in hoc primo libro, quæ esse non possent & veritatis habere scintillas, nisi lux vera, esset substantia. Qua ratione enim componeret omnia, misceret elementa, ac temperaret, nutriret ac foveret cuncta, ni substantię rationem haberet accidentis ne esset, commissum tantum naturæ opus & onus, & cujus tantum est inesse & adhærere, posset ne producere radicales sui substantias, sine existentia verè reali & substantiali, hoc solùm imaginari non possum, producere posse, & nõ existere nisi beneficio alterius.

Qualitas mutat substantiam. 2. 3. 4. 5. 6.

Lux componit omnia & perinde est substantia.

Ut hæc quæ de luce diximus vera esse fateantur omnes Philosophi, hisce rationibus & argumentis addam authoritatem Leonis Hebræi Philosophi acutissimi, cujus authoritates rationibus ferè præponderant: ille enim circa principium dialogi tertii de amore in hæc verba prærumpit: Quin illud quoque audacter proferam, quod lux solaris neque corpus, neque corporis affectio, aut qualitas aut accidens, sicut quidam ignobiles Philosophi existimarunt

Leo Hebræus lucem ait esse substantiam.

Lux solis est forma ejus.

marunt sibique falsò persuaserunt, debet existimari: At lux solis non accidens sed ejus spiritalis quædam forma, ab intelligibili divinaque luce profecta atque formata existimari debet, quæ ad cætera astra, deinde traducta, eorum quoque perfectio, ac forma spiritualis existit: hæc eadem lux corporali ratione postea, ut forma igni, cæterisq; luminosis corporibus in inferiori mundo residentibus communicatur ac impertitur, & inferiùs ait, nec alia ratione, diaphano lumen assistit quàm intellectus sive intelligens anima corpori, quæ cum ipso assistente, & ut ita dicam essentiali quadam ratione conjungitur & copulatur, nequaquam autem cum eo permiscetur, ex quo fit, ut mens, nec propter corporis mutationes permutari, neque propter ejus interitum occidere jure dicatur, hactenus Leo Hebræus, cujus verba verbo ad verbum recitare volui & his inscribere cartis, ut Hebræi illius Cabalistæ opinionem & sententiam de luce in medium afferrē, & quàm distet ab opinione Aristotelis videant omnes, & percipiant an lux creata cœlestis quæ nos illuminat & quæ verè nos nutrit & alit, qualitatis an substantiæ habeat naturam & rationem.

Lux cœlestis nos nutrit & alit.

Lucem esse formam

Sic rationibus quam multis & authoritate tanti viri confirmata nostra sententia, nullo pacto ambigere debemus quin lux creata quę nos illuminat, tum cœlestis, tum aliorum corporum omnium lucidorum & quæ in corporibus diaphanis & perspicuis recipitur, sit vera & realis substantia, & forma vera spiritualis essentiæ rerum omnium quibus adest: quod etiam confirmari potest invito ipsomet Aristotele qui quamvis sentiat lucem puram esse qualitatem, & accidentis sapere naturam & conditionem definit rerum mortem, extinctionem calidi illius innati quod vitam constituit, si ergò vita sit lux, cum extinguatur per mortem rerum ex Aristotelis sententia, nihil enim extingui potest, quin lucis cōditiones habeat, & vita sit substantia per eundem Aristotelē multis in locis, hinc ex Aristotele ipso concludimus lucem esse substantiam & vitalem omninò formam. Sic Aristotelem ipsum veritati refragantem, veritatis ipsiusmet assertorem, ex definitionibus vitæ & mortis in ipsummet retortis commonstramus, in confirmationē conclusionis nostræ: non propterea Aristotele ipso me subtiliorem aut doctiorem profiteor: at in gratiam veritatis ipsimet Aristoteli refragari cogor, amicus quidem Aristoteles, & amicus Plato, sed magis amica veritas.

concluditur veramque esse substantiam spiritualem.

Lux est substantia ex Aristotelis sententia.

Panchymici Libri primi

FINIS.

PANCHYMICI
SEU
ANATOMIÆ TOTIUS UNIVERSI.
LIBER SECVNDVS.

In quo quicquid in toto cœli ſpatio continetur, quid ſit & quibus conſtituatur, Chymicè indagatur & perquiritur.

Cœlum quid propriè ſit ex Chymicorum doctrina.

CAPUT I.

Philoſophi ſpagyrici qua ratione potuerint cœli rationē & naturam indagare.

QVa virtute mentis & animi vigore potuerunt Philoſophi Spagyrici, cœli naturam &eſſentiam indagare, difficilis non eſt inquiſitionis cùm experientia quotidiana comprobetur, mixta omnia ſublunaria cœlum componere, & unà cum elementis concurrere ad generationem mixtorum, ſi ergò mixtorum naturam omnem indagarunt & cognoverunt: Si cœlum ſit præcipua naturæ mixtorum ſublunarium pars, Cœlum inde quid ſit colligi poteſt & cum in mixtis inferioribus lucem inveniamus eorum productricem, tanquam cœli præcipuam partem: Ideò intrepidè docuerunt Chymici, cœlum eſſe lucis creatæ tenuiſſimam partem, cum autem lux illa creata habeatur apud Chymicos omnes, pro materia rerum omnium

Cœlum quid ſit unde colligatur.

mnium prima: Ideo Cœlum ita definire possumus.

Cœlum quid sit.

Cœlum est ex materiæ primæ seu lucis creatæ subtilissima parte, concretum corpus, quod igneo seu lucido suo spiritu in altum se sublimavit & elementorum omnium inferiorum corpora, undiquaque circumvallavit, quod Trismegistus Chymicorum coryphæus confirmat his propemodum verbis cumque indistincta fuissent, levia postmodum in excelsam regionem pervolarunt, gravia sub arena humida resederunt. Distinctis libratisque rebus quæ igneo lucidoque spiritu vehebantur emicuit cœlum septem in circulos.

Ante creationem cœli & terræ nihil nisi Deus

Ante creationem cœli & terræ, nihil erat nisi Deus solus, qui in se ipso erat, & nihil ipsemet nisi lumen & vita erat, cùm autem & cœlum & terram & quæ in eis sunt, & mundum universum creaverit, sui luminis & vitæ imaginem quandam & umbram mundo huic, tanquam operi suo, ut suum cognosceretur, communicavit & impertiit, si ergo lux & vita quædam, mundo communicata est, hæc est illa lux & vita quæ ope & juvamine alterius increatæ lucis, & vitæ, elementa confusa in materia rerum prima, seduxit & separavit, cœlumque ut præcipuum rerum elementum in altum sublimavit, ut ait Trismegistus in Pymandro, floruit autem splendor sanctus, qui sub arena humidaque natura elementa deduxit; dicitur autem lux & vita quæ materiæ primæ inerat, splendor sanctus quòd à lumine sacro & sancto, increato & divino penitus educta sit & procreata, sic Cœlum cernimus ex luce & vita creatum, non autem ex luce pura & simplici, sine aliis elementis quæ in ipsa luce & materia rerum prima erant, quod & nomen hebraicum quod cœlo inditum est, satis etymologia sua indicat & testatur; dicitur enim Hebraicè Cœlum, *Schamain*, quasi *eschumain* id est ignis & aqua, quasi sit factum & compactum ex igne & aqua, ex igne tanquam ex luce, & ex aqua tanquam ex subtili elementorum aliorũ parte; aqua enim apud antiquos Philosophos & Poëtas, principium fuit rerum omnium, & humida natura, dicitur à Trismegisto, in qua omnia reperiuntur elementa, & sub ejus latitant umbra.

Materia mundi lux & vita.

Lux mundi dicitur splendor sanctus.

Cœlum non ex simplici luce.

Cœli nomen hebraicum quid indicet

Materia prima purissima pars est lux.

Cœlum ergo conflatum esse ex purissima materiæ parte, non ambigendum, quæ purissima pars materiæ primæ, cùm lux sit, non utique negandum cœlum ex luce ortum habere, & supremum & altissimum universi locum occupare, cum lucis proprium sit & naturale, in altum & sursum tendere.

Concluditur quid sit propriè cœlum.

His ita positis, & ratione & authoritate confirmatis, nullis difficultatum meandris occupati concludimus, Cœlum esse ex purissima ac subtiliori materiæ parte concretum corpus, in quo vigent & fulgent lux & aqua, tanquam subtilio-

res materiæ primæ partes, quę adeò subtiles sunt & penetrantes, ut propter earum subtilitatẽ, & penetrationem spiritus cujusdam naturam & essentiam habere dicantur, & cœlum Spiritus etiam dicatur ex abyssi partibus subtilioribus per divinam potentiam eductus, & in septem circulos, seu spatia septem diversa distinctus, ad vitam rerum omnium sublunarium, quam definitionem attulimus capite 14. libri 1. hujus operis, nec distinctam & differentem sed eãdem & similem esse asserimus huic nostræ definitioni, quã capite præsenti afferimus, lux enim & aqua subtiliores sunt abyssi, seu materiæ primæ partes, in luce latitat aëris subtilior pars, in aqua clauditur subtilior terrę pars, itaque in cœlo hoc componendo fuerunt omnes subtiliores elementorum omnium partes, ne quis putet ex luce simplici compactum esse, sed ex reliquis etiam elementis, quæ nullo pacto possunt separari â se invicem, in singulis enim singula reperiuntur, lux quæ sæpissimè dicitur cœlum, & materia prima quôd lux in his præniteat, habet reliqua omnia elementa, & singula alia elementa habent etiam lucem secum ita unitam, ut ab ipsa separari non possunt, & quod de elementis dicimus, idem etiam de tribus naturæ principiis confirmandum, nam tria hæc principia ita luci & elementis aliis sunt connexa ut ab invicem sejungi minimè possint: sic tria hæc naturæ principia & quatuor elementa in omnibus rebus reperiuntur, & sunt origo rerum omnium, unde septimum numerum dixerunt Sophi esse cunctorum principium: hinc Linus Poëta vetustissimus

Cœlum componitur ex luce & aqua in luce latitat aër in aqua latitat terra.

Lux habet in se omnia elementa.

Tria principia naturæ in luce latitant, & sic septem sunt in omnibus.

Septima cùm venit lux cuncta absolvere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa,
Est etiam rerum cunctarum septima origo,
Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
Volvitur & circlis totidem circum undiq; fertur.

Sic cœlum habemus notum, & quibus ex partibus componatur, jam verò persequamur quæ de cœlo supersunt dicenda, ut ejus supellectilem omnem in medium proferre queamus.

An Cœlum sit corpus homogeneum in omnibus suis partibus.

CAPUT II.

SI cœlum sumatur pro omnibus stellis, planetis & constellationibus, quæ in eo lucent, nullo pacto ambigendum est, quin Cœlum sit corpus heterogeneum, & multis ex partibus diversis & variis compactum: Saturnus enim planeta Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, & Luna sunt inter se differentes, & variæ, ac diversæ cœli partes, & omnes etiam aliæ stellæ, quæ totum cœlum exornant sunt inter se diversę

Cœlum est corpus heterogeneum.

versæ, sic Cœlum ex diversis illis, ut variis partibus coadunatum, nullo pacto potest esse corpus homogeneum, & ejusdem & similis substantiæ omni ex parte: Quòd autem planetæ omnes inter se differant & stellæ etiam reliquæ quæ firmamento insunt etiam inter se discriminentur, sat patet ex variis ac distinctis influxibus, qui ex his promanant; sunt enim influxus proprietates & virtutes earum, quæ cum variæ sint ac diversæ, ex formis etiam diversis ac substantiis oriri necesse est, sic cœlum etiam ex formis multis ac substantiis diversis constare necessum erit, & perinde corpus non esse homogeneum, sed valdè heterogeneũ, cum multis ac variis, & distinctis substantiis constituatur.

Planeta cur varii sunt unde patet, & stella omnes.

Sunt etiam Philosophorum multi, qui cœlum etiam ab omnibus stellis, & planetis denudatum, & simpliciter & nudè consideratum pro corpore illo raro & diaphano, quod extra micantia sydera cærulei coloris apparet, Heterogeneum Corpus esse dicunt cùm variis ac distinctis partibus constituatur. Ut enim tota Sphæra aëris non continet aërem ejusdem tenuitatis & qualitatis, sed omninò distinctum & differentem, ratione raritatis, tenuitatis & variarum aliarum qualitatum, quæ aërem totum distinguũt in tres regiones distinctas & diversas, & quod in aëre est manifestum, in aliis duobus inferioribus elementis aqua & terra, clariùs adhuc manifestatur, sunt enim aqua, & terra, Corpora Heterogenea valdè, & multis ac variis commixta substantiis. Si hæc substãtiæ varietas reperiatur in tribus naturæ elementis, qua ratione & qua peculiari dote, ab ipsa substantiæ varietate absolvi poterit, & quartum naturæ elementum quod cœlum facimus. Cœlum ergo erit & corpus Heterogeneum & permixtum variis ac multis forma differentibus substantiis, præter illa micantia sydera, quæ in toto illius spatio, tanquam in vestimento quodam prælucentes & radiantes lapides prætiosi, conspiciuntur.

Cœlum nudè consideratum sine stellis est corpus Heterogeneum.

Cùm enim cœlum sit naturę pręcipuum elementum, & generationi, nutritioni & conservationi rerũ infernarum perpetuò invigilet, necesse est ut ab eo defluat in inferiora, omne quod illis necessarium est ad generationem & nutritionem, illud autem varium est, & diversum, cum & generanda, & producenda varia sint, ac diversa, sic quoque cœlũ ex variis rerum productionibus, quibus ut primũ naturę elemẽtũ inservit, Heterogeneũ esse colligim⁹.

Cœlum est præcipuum naturæ elementum & quare.

Unde his ita confirmatis & appertis concludimus cœlum ex omni parte, tum ab omni micanti sydere & astro denudatum, tum variis ac diversis eorumdem astrorum luminibus exornatum, heterogeneũ corpus esse, & variis coadunatũ formis ut reliqua naturę elementa quãvis omnia quæ in cœlo sunt subti-

Concluditur cœlum esse heterogeneum.

lia

lia & tenuia ſint in adeo ut ſpirituoſam ſubſtantiam participent, ut clariùs videbitur ſequenti capite.

In Cœlo qua ratione ſint tria naturæ principia & elementa rerum infernarum.

Caput III.

Qua ratione ſint in cœlo elemẽta inferiora & cœlum in inferioribus elementis.

Coelum corpus eſſe mixtũ nullo pacto eſt ambigendum. Et neſcio quibus mentis tenebris obcæcati Philoſophorum quamplurimi fuerint, qui cœlum alterius & diverſæ eſſe ſubſtantię cum elementis inferioribus eſſe putant, naturam enim vident univerſam unam & eandem in omnibus ſuis partibus, & tamen cœlum extrà naturam collocare volunt, cùm tamen ſit naturæ clauſtrum & firma & ultima paries. Quaſi verò Deus aliam peculiarem habuerit materiã ad inferiora mundi facienda hujus, & diverſam penitus ab ea, ex qua exteriora & ultima ejusdem mundi fecerit, ex una eademq; materia ac ſimili prorſus finxit Deus utraque elementa, ſuperiora putà & inferiora, Cœlum ſcilicet, aër, aqua & terra, quod ſi in aëre perſpicuas lucis ſcintillas, aquæ & terræ portiunculas ſubtiliores conſpiciamus. Et in aqua ipſa ejusdem lucis, aëris & terræ particulas etiam ſubtiliores videamus, & in terra pari modo lucis, aëris & aquæ partes puriores introſpiciamus. Quid ni etiam pari ratione ſuperiùs aſcendendo, in cœlo, aëris, aquæ & terræ partes ſubtiliſſimas cernere licebit. Quod enim inferioribus conceſſit Creator omnium, ſuperioribus non denegavit. Quòd ſi cœlum concurrat ad productionem rerum infernarum ut maſculus quidam, & elementa inferiora tanquam fœmina quædam, hinc arguendum eſt, cœlum & elementa inferiora eſſe ejusdem materiæ & eſſentiæ, cum maſculus & fœmina in omnibus naturæ rebus, ſint ejuſdem materiæ & eſſentiæ, quòd ſi etiam producat res inferiores, ejusdem etiam eſſe materiæ cum inferioribus eſſe oportet. Nam producens & productum, eſſe ejuſdem eſſentiæ, nemo ambigit, cùm producens producat ſuum ſimile.

Quod eſt ſuperius eſt ſicut quod eſt inferius & viceverſa.

Producens & productũ ejusdem eſſentiæ.

Radii cœleſtes & influxus, quibus Cœlum concurrit ad productionem rerum infernarum ſe habent tanquam ſpiritus ſubtiles quidam, qui de cœlo deſcendunt & ſe elementis immiſcent, & inferiora omnia per mixtionem & elementorum temperiem producunt, atqui ſpiritus illi cœleſtes, ſunt ejuſdem materiæ cum elementis, non enim alioquin ſe illis permiſcerent & temperarent & unirent ad mixtum unum faciendum homogeneum ſi diverſam genere ſubſtantiam invicem haberent. Nullo pacto ergo eſt ambigendum cœlum & elementa inferiora, eſſe ejuſdem ſubſtantiæ generali modo ſumptæ, nec ullo pacto inter ſe diſtingui niſi per accidens,

Rationes cur cœlum ſit ejusdem eſſentia cum elementis.

ſecun-

ſecundùm raritatem, tenuitatem, groſſitiem, & craſſitiem, & alias ſimiles qualitates, quæ ſubſtantiæ genus non mutant, at variis accidentibus exornant, & tanquam veſte externa induunt & cooperiunt.

Cùm ergò jam nobis appareat, & indubitatæ ſit veritatis, cœlum & elementa eſſe eiusdem ſubſtantiæ, videamus jam quæſtionis noſtræ præcipuum fundamentum & baſim, quâ ratione, tria rerum principia & quatuor elementa in cœlo reperiri queant. Calidum innatum, Humidum primigenium & ſiccum radicale tria ſunt rerum Principia uti probavimus ſuperiori libro, quis autem Philoſophorum negare poterit in cœlo & in omnibus ſui partibus, hæc tria rerum principia reperiri, cùm luceat & ardeat manifeſtô in luce, nonne calor vitalis conjunctus eſt, adeò ut ſeparari nõ poſſunt, ubi unum alterum reperiri neceſſe eſt, quòd ſi calor vitalis in luce ſit (alibi enim eſſe non poteſt) & tria inibi eſſe rerum noſtra principia oportet; nam in calore vitali, & calidum innatum, & humidum primigenium, & ſiccum radicale eſſe neceſſum eſt, nam calor ille vitalis eget perpetuo humido primigenio, ad ſui pabulum, itaq; uniatur & cõjũgatur illi oportet, ad ſe ipſum ſuſtinendum & conſervandum, nodus autem & vinculum illius unionis, caloris innati & humidi primigenii, eſt ſiccum radicale, uti probavimus multis in locis, & capite ſuo peculiari de ſale, tertio rerum principio: Ergò cùm in cœlo lux ſit, vita etiam eſt, & cùm vita in cœlo ſit, calidum innatum, humidum primigenium & ſiccum radicale in cœlo eſſe neceſſe eſt, quum hæc vitam ſequantur.

Quo modo elementa & tria principia in cœlo ſint.

Quatuor autem eſſe, & reperiri in cœlo elementa probatu facillimũ eſt, ex eo quod in eo reperiantur tria rerum principia ſupradicta, illa enim ſeparari non poſſunt ab elementis. Si hæc reperiantur in cœlo, ut probatum eſt, & hæc etiam reperiri contingit, cum ſint invicem inſeparabilia: nec una ſine aliorum conſortio exiſtere poſſunt, hæc eſt enim catena aurea naturæ, omnia in omnibus eſſe. Si ergo ſint omnia in cœlo, quo modo ſint quærere oportet, non ſunt enim pari, ac ſimili prorſus ratione, ut in elementis inferioribus: ſunt enim omnia videlicet & tria rerum principia, & elementa reliqua, ſublimata penitus & attenuata valdè, ut puriſſima ſint & ab omni elemẽtorum ſpurcitie vindicata, adeò ut ſi cœlum elementis inferioribus comparetur, videatur & appareat cœlum quædam forma â corpore ſuo ſeparata, & elementa inferiora, quoddam corpus mortuum & exanimatum. ſunt tamen corpus & forma ejusdem eſſentiæ, differunt tantùm quòd forma ſit ſubtiliſſimum corporis, & corpus ſit reliquum, quod ex ſubtiliſſimo relinquitur. Sic cœlum eſt ſubtiliſſimum materię mundi. Elementa inferiora, ſunt reliquiæ quæ ſuperfuerunt ex ele-

Vbi reperiũtur tria rerũ principi, ibi etiã repeꝛiuntur elementa quatuor.

Omnia in omnibus ſunt.

Cœlũ quid. Elementa quid.

electione & sublimatione partium subtilissimarum materiæ mundi, ita ut elementa omnia, quæ in partem illam subtilissimam evolarunt, ad cœlum fabricandum, sint subtilissima & purissima. Reliqua verò elementa quæ in inferiorem partẽ remanserunt ad inferiora elementa constituenda sunt fæx, & recrementum materiæ mundi, itaque videntur elementa inferiora respectu cœli, corpora ferè mortua, nisi perpetuo cœli influxu, tanquam vitali nectare instaurentur.

In cœlo sunt tria rerum principia & quatuor elementa.

Sunt ergò tria rerum principia, & elementa inferiora in cœlo, subtilissima & purissima, & formæ cujusdam imaginem habentia, quæ corporis sui similem habet & eandem substantiam, subtilissimum, enim est sui corporis, & corpus est crassum & spissum quod superest, sic de cœlo, & elementis est arguendum.

An cœlum moveatur, & unde motus eius.

CAP. IV.

Lux est principium motus.

DOminus multis in locis Lucem, principiũ esse mot⁹ cujuscumque, cum calorem vitalem & calidum innatum non distinguamus à luce, lux enim & vita idem sunt; itaque si vita sit motus principium, lux item erit & motus principium. Cùm autem lux vigeat & præniteat in cœlis, cœlos indè moveri contingit, nihil est in toto orbe, totiusque naturæ ambitu, quod motum naturalem habeat, quin illũ habeat à luce illa interna, quam habet: est enim lux illa, ut probavimus, eorum forma, eorũ natura, itaq; cùm natura sit principium motus & quietis uniuscujuscumq; rei, natura cœli & forma cœli, erit principium ipsius cœli motus: Lucẽ verò esse formam cœli, & ejus naturam inde patet, quòd factum fuerit cœlum ex luce, seu ex subtiliori materiæ primæ parte, ut capite primo probatum fuit huius libri, quòd si etiam forma cujuscũq; rei ex luce ortum habeat uti etiam probatum fuit ultimis primi libri capitulis, quid jam imus inficias, cœli formam ex luce non ortũ habere, & ex luce sua motum habere.

Omnia moventur à luce interna quam habẽt quæ est natura cuiuscumq; rei.

Objicitur formam cœli lucidam esse non lucem.

Nec est objiciendum formam cœli lucidam quidem esse & lucem effundere ut proprietatem & qualitatem quandam propriam & sibi innatam, non tamen lucem esse, quia lux ex cœlo effunditur, forma verò manet immota, & semper persistens in eius substantia, & perindè lux movebitur, cùm ex cœlo effundatur, & indè lux non movebit cœlos, at movebitur ex hisdem, cùm ex hisdem effluat: ad hanc objectionem diluendam necessarium est explicare, & dicere lucidam substantiam nõ emittere lucem ex se ipsa, tanquam proprietatem quandam & nudam qualitatem substantiæ nõ inhærentem, & à substantia separabilem, sed emittere lucem tanquam spiritum quendam subtilissimæ substantiæ, qui spiritus effluens lucis, eiusdẽ est sub-

Solutio.

substantiæ cum ipsa luce, itaq; si lux sit substantia, emittet ex se ipsa aliã lucem effluentem tenuissimæ substantiæ, quæ erit veluti ejus spiritus. Itaq; ex his duplicem facim⁹ lucem, permanentem unam & radicalem, quæ totius est motus principium, aliam verò infixam & volatilem seu effluentem lucem, quæ spiritus lucis est, similis & eiusdem cũ priori substantiæ, hęc movetur ab alia radicali & permanente luce, & non movet cœlos, sed movet deinde inferiora elementa ad mixtionem, sic cœlum in inferiora elementa descendit, & totam rerum naturam permeat, & movet, quod accidenti & qualitati non permitteretur, & id mediante luce, quam ex se ipso effundit. Lux item habet proprietates, & qualitates quasdam ut substantiæ proprium est, sunt autem lucis proprietates & qualitates illuminatio, coruscatio, claritas, tenuitas, raritas, penetratio, extensio in infinitũ, aut saltem longissimum spatium, & remissio in paucum & strictum spatium, & aliæ multæ qualitates, quæ ex spirituosa forma, & essentia lucis ortũ habent: Itaque cum tantas, & tam miras ac stupendas habeat proprietates non mirum est, si lucem substãtiam esse profiteamur, & veram cœli substantiam, & formam & naturam e se contendamus, à qua motũ cœlestem esse non diffidendum, cùm autem motus cœlestis circularis sit,

Lux emittit lucem effluentem quæ est spiritus vitæ.

Accidens non movet, sed movetur, substãtia movet & movetur à seipsa.

Motus circularis in cœlo unde fiat.

& in gyrum vertatur, inde etiam peculiari circũstantia ex luce esse colligitur, cùm enim cœlum, omnesq; ejus partes ex luce sint, luxq; in altũ & sublime feratur, cumq; non possit in infinitum altitudinis spatium sublimari, at certos limiteq; terminatos habuerit sublimationis modos, in quibus coagulata fuerit & corpus facta, inde sequitur, cùm altiùs se sublimare non posset, & motus haberet in se principium, quòd se in gyrum vertat, & circularẽ habeat motum, quæ enim recta ferri & moveri non possunt, gyrant circum circa, si motus eo nõ impediatur. Sic de cœlo arguendum est, materia cœli, cùm tenuis valdè lucida, ac subtilis fuerit, sublimiorẽ mundi partem occupata est, & cùm terminos ac limites à creatore summo habuerit suæ elevationis, quos transire non potuit, & cùm æqualiter à centro suo ad terminos illos, tanquam ad superficiem quandam elevata & sublimata est, hinc terminus suus & superficies circularis & rotunda ficta est, & cùm motum naturalem habuerit ipsamet materia in altum sublimata, sic motũ etiam retinet circulariter in superficie illa rotunda se moventem, cùm se altiùs, & recta movere non possit, ut ex se satis notum habemus, at ex sequenti figura, luce clarius omnibus manifestum, & compertum erit.

Vndenam cœlum rotundum sit.



Globulus ille niger qui in medio circuli positus est, repræsentat nobis materiam mundi, chaos illud confusum & hyle rerum, quod omnia secum habebat indistincta & confusa, ut illicò creatum fuerit, & ex nihili fonte eductum, quæ illi inerant tenuia & subtilia valdè spiritu lucis turgida, ac plena in excelsam regionem pervolarunt. Cum autem illis datum sit certum ac determinatum spatium, in quod se extendere possint, non enim in infinitum altitudinis spatium se extendere datum fuit, sed in certum ac determinatum. Lineæ illæ, quæ à globulo il'o nigro egrediuntur, & in altum tendunt, repræsentant materiam cœlestem, quæ ex chaos & hyle seu materia prima mundi, undiquaq; egressa est, & altum petiit circulus ultimus lineas omnes terminans, cœlum jam factum ex illa tenui materia, ex materia prima evolante sursum, nobis exhibet, vel spatium illud, quod prætergredi non poterat, materia illa tenuis & subtilis ex qua fieri cœlum oportebat, his ita positis, & oculo ipsi obiectis nonne fatendum est, materiam illam tenuem & subtilem, ex materia mundi egredientem & in altum tendenté, cum undiquaq; æqualiter ex materia prima efflueret, se in circulum componeret, cum una pars altera magis & altius non se extendere posset, & cum naturalem habuerit motum in altum tendere ibi cum altius se extendere non posset, non quievit, quia moveri oportebat, ut sua natura postulabat, superest Ergò necesf-

Concluditur cœlum moveri circulariter & aliter moveri non posse.

cessariò vi circulariter moveatur in loco ipso, & circa ipsum, quod illi determinatum fuit, cum altiùs, nec retrò moveri possit, hisce de causis concludere necesse est Cœlum moveri à se ipso, & ex natura sua lucis plena, tenui ac subtili, ad motum proclivi, & moveri circulariter cùm aliter moveri non possit.

An Cœlum vivat, & quâ vita vivat, & an emittat vitales spiritus in inferiora.

CAP. VI.

Mundus est animal quoddam Sententia quorundam Philosophorum.

MUndum universum fecerunt quamplurimi Philosophorum Hebræorum, Græcorum, & Ægyptiorum animal quoddam vita plenum, at quâ vitâ viveret, perperam multi eorum interpretati sunt. Ratione & intellectu fecerunt participem futili cum ratione, & inani penitus intellectu: Philo Judæus, & Rabby Moyses, & alii multi ex Arabum & Caldæorum familia. Quam sententiam tanquam inanem penitus & ratione vacuam relinquam intactam, & ex se ipsa satis confutatam, non enim in cœlo materia idonea & conveniens reperitur, ad animam rationalem, nec ad animam sentientem & vegetantem recipiendam, quamvis lux reperiatur, & materia elementorum, quæ actus illos sentientes & vegetantes in inferioribus rebus particulariter præparatis & peculiari modo dispositis educere possunt. Ut enim nec terra tota, nec aqua, nec aër, à luce sua, quam internam & naturalem habent, ita possunt disponi & præparari, ut sentientes vel vegetãtes in toto suo corpore habere queant actus, & ita dici queant animalia sentientia, vel vegetantia, pari etiam ratione nec Cœlum ullo pacto potest præparari & disponi ad actũ illum formæ sentientis, vel vegetantis habendum, itaque si nullus Philosophorum antiquorum reperiatur qui aquam, terram & aërem animata esse dixerit, anima vegetanti vel sentienti, quamvis lucem habeant & spiritus lucis, ex quibus actus harum animarum fiunt & educuntur. Ex quibus rationibus cœlum esse animatum vegetanti vel sentienti aliquo actu, dixerint non video, nisi animatum dicant & asserant, tanquam luce actuatum & informatum. Nam lux quæ corpus cœli actuat & informat, impropriè & latissimo loquendi genere potest dici anima, sed anima tantùm informans & actuans simpliciter, sine ullis aliis peculiaribus, & propriis animæ sentientis, vel vegetantis facultatibus, quæ peculiarem expetunt materiæ dispositionem & præparationem ad has facultates & energias educendas.

Cœlum non potest præparari ad animam sentiẽtem vel vegetantem recipiendã.

Cœlum qua ratione animatum.

Ita interpretandi sunt Philosophi antiqui, mundum hunc anima-

Qua ratione sunt interpretandi qui

mundum animatum dixerint.

tum esse asserentes, hoc est luce vitali & calore plenum & turgidum, quæ lux & calor vitalis, cum mundi huius sit forma actuans & informans ipsum, ideo dici potest anima simpliciter actuans & informans, & ab ea mundus dici potest animatus, hoc est informatus & simpliciter actuatus. Et quod de mundo asserimus, idem de cœlo, & aliis elementis enarrare & enunciare valemus. Et dicere cœlum esse animatum, hoc est forma aliqua informatum & actuatum: cùm forma generaliter loquendo, dici possit anima, cum informet & actuet, ut ipsa forma, quæ cùm sit lucis & vitæ plena, ut multis in locis probavimus & peculiari suo capite 45. libri primi huius operis, non dubitamus, quin actus quos educit in materia cœli, sint etiam vitales in cœlo, ut sunt in omnibus naturalibus rebus, quæ ab ipsa luce & elementis producuntur, at vitales dicuntur actus, non quòd à facultate sensitiva vel vegetabili oriantur, at quòd à substantia vitali & calido innato rerum, quòd verè vita dicitur in omnibus, educantur. Quid est in rerum natura, quod justiori titulo possit vitale nuncupari, quàm id quod verè & immediate è vita ipsa, & substantia vitali, & calido innato oritur, esse autem, est præcipuus vitæ actus, nam esse vivere est, ut diximus superiùs, cùm omne esse dependeat ab ipsa vita, & luce, quæ omne esse constituit: Si ergò Cœlum habeat esse, ut nemo Philosophorum refragatur. Quis cœlum vivere cum habeat esse, negabit, nec est quod rideant Peripathetici, quòd nos esse vivere dicamus, cum primus actus ipsius vitæ, sit esse, secundus vegetare, tertius gradus vitæ sentire est, quartus verò & ultimus, est ratione uti & intelligere, quòd si Peripathetici non attribuant vitæ nomen, nisi secundo, tertio, & quarto vitæ gradui, ridendi sunt ipsi, quòd obliti sint vitæ primi gradus, nam si esse simpliciter sumat originem à substantia vitali calidi innati & à vita ipsa, quæ est rerum omnium fundamentum & basis, & centrum, è quo omnia educta sunt, esse erit primus vitæ gradus, & esse vivere erit.

Forma generaliter potest dici anima.

Esse est primus actus vitæ, vegetare est secũdus, sentire est tertius, ratiocinari est quartus vitæ grad9.

Esse quo modo vivere sit

Si ergò Cœlum vivat, cùm habeat esse, jam nemo inficias ibit, quin suo modo vitales ex se ipso, in inferiora effundat spiritus, non secus ac reliqua cuncta, quæ simplicis esse, seu vitæ gradum primum obtinent, ut sunt elementa reliqua, quæ halitus ex se emittunt tenues & subtiles, qui cùm ex luce seu vitali substantia, & calido innato cuiuscumq; elementi prodeant, eatenus vitales dici & nũcupari possunt. Sic etiam in cœlo halitus illi tenues ac subtiles, qui influxus dicuntur, quòd è forma cœli, & calido innato suo, & substantia vitali educantur, vitales jure merito nuncupari possunt, & duplici quidem ratione, prima quòd è forma cœli, quæ vita dicitur, eliciantur, secunda quòd vitam verè vitalem in omni-

Cœlum quo modo vitales effundit spiritus.

Influxus cœlestes spiritus vitales sunt.

omnibus naturæ generibus producant: mineralia enim omnia, vegetantia & animalia cuncta, ex cœlo beneficio spirituum eius vitam habent, habent enim spiritus cœli, ut probatum est primo libro huius operis, quidquid opus est ad vitâ infernarum rerum producendam: itaque jure merito vitales dicentur. Experientiâ etiam quotidianâ comprobatur vitam inferiorem produci, conservari, & nutriri ab spiritibus illis cœlestibus: Nam si Sol lunaque ecclypsem ac defectum patiantur, adeo ut momento quasi temporis ab influxibus suis & spiritibus priventur, inferiora sequuntur illicò sterilitates ingentes, & annonæ caritates, & mortes frequentes & copiosæ; quid sequeretur quæso, si cœlum universum defectum pateretur & Deus divina sua & omnipotenti virtute, effluentes illos è cœlo spiritus, aut perderet, aut impediret, ne in inferiora laberentur, animalium certè totum genus, vegetantiumque imo & mineralium tota supellex in Chaos suum & Hyle rediret, imo tota machina mundi in nihilum corrueret, si spirituum illorum fontem inexhaustum Deus exhauriret, & annihilaret. Est enim fons spirituum illorum, forma & essentia mundi, quæ non potest annihilari & destrui, nisi totus destruatur mundus.

Probatur influxus cœlestes vitam inferioribus producere.

Fons lucis est forma mundi quæ non potest destrui nisi destruatur mundus.

Ratum ergo sit, & rationibus & experientiis confirmatum. Cœlum vivere, & vitæ primum gradum obtinere, qui est esse, & ex illo esse seu primo vitæ gradu, vitales suos effundere spiritus in inferiora, ad vitam rerum infernarum producendam, conservandam, & nutriendam.

Cœcluditur cœlos vivere primo vita gradu qui est esse.

An Cœlum habeat lucem pro forma sua essentiali & verè substantiali.

CAP. VI.

COElum habere formam, à quâ habeat existentiam in rerum natura, nemo ambiget, quid autem sit illa forma, pauci norunt, etsi in propatulo sit; & coram omnibus luceat. Primo capite huius libri rationibus multis, & argumentis patefecimus, quid esset Cœlum in intimis sui thalamis, ex quibus satis notum fuit, lucem veram esse & legitimam ac naturalem cœli formã Jam verò iterum dilucidiùs multò hanc quæstionem agitavimus, & lucem veram esse substantiam & cœli formã naturalem comonstravimus.

Lux est forma cœli.

Cœli forma est illud, à quo cœlum habet esse suũ proprietates omnes, virtutes & energias, cùm forma sit ex Philosophorum omnium authoritate id quod dat esse rei, & à quo fluunt omnes proprietates & virtutes, tanquam à proprio & innato fonte. At certissimum est, & sine mẽdacio verûm, lucẽ dare & constituere cœlo esse suum, & omnes proprietates & virtutes, quæ ex cœlo effluunt, ex luce sola profluere, ac depen-

Lux constituit esse cœlo.

pendere, tanquam ab unico suo principio, sine enim luce tali cœlum non esset cœlum, nec ab eo fluerent tales proprietates & virtutes, ex luce sunt & cum luce descendunt, tolle lucem, & reliqua quæ ex cœlo sunt, & cœlum ipsum tolli necesse est, ergo ex his patet lucem esse veram ac legitimam cœli formam essentialem.

Probatur multis rationibus lucem esse formam cœli.

Patet etiam cœlum suam habere essentiam & substantiam ex luce sola, quòd nisi lux, quæ in materia mundi subtilior erat eius pars, in altum se sublimasset, cœlum non fuisse, quia solum ex ipsa luce, in altum se sublimante, factum fuit cœlum, crassior siquidẽ, & spissior pars materiæ mundi, sursum ferri nõ potuit, nec ergo ex illa materia factum est cœlum, superest ergò ut ex subtiliori factum sit. Lux autem ut experientia patet, subtilior est pars omnibus aliis partibus, ex quibus mundus est factus, ergò cœlum suprema pars mundi, ex luce factũ est, & cùm lux in omnibus reb⁹ quas cõponit, sit illis tanquam spiritualis quædam substantia, & elementa quæ semper lucem sequuntur inseparabilia se habent ut corpus. Sic etiam lux erit in omnibus rebus vera forma essentialis, & elementa erunt veluti corpus, sic pariter in cœlo lux erit forma essentialis, elementa verò erunt corpus & vestimẽtum ipsius formæ, forma siquidẽ est subtilior pars corporis uniuscuiuscumq; , lux autem est subtilior pars, ergo lux etiam erit forma cuiuscumq; corporis, & perindè erit vera & essentialis cœli forma.

Lux quid sit in rebus omnibus.

Sulphuris innati, seu calidi naturalis & vitalis præcipua pars, est forma cuiuscũq; rei, atqui pars illa præcipua sulphuris vitæ est ipsamet lux, ergò ipsamet lux erit forma cuiuscumq; corporis: fons item & scaturigo actionum omnium est forma in omnibus, atqui lux est scaturigo & fons actionum omnium, luce enim extincta seu calido illo innato extincto quod idem est cum luce, cessant actiones omnes & sequitur mors, ergo cùm lux sit actionũ fons in omnibus, erit etiam & forma in omnibus, & perindè lucem formam esse cœli essentialem & substantialem nemo ambiget.

Lux est origo & fons omnium actionum.

De partibus Cœli distinctis diversis ac heterogeneis.

CAP. VII.

PRobavimus capite secundo hujus libri 2. cœlum esse corpus heterogeneum, varias ac diversas habere substantias, extra micantia illa sydera, quibus ornatur undiquaq; . Iam verò disquirendum est, quæ sint illæ diversæ partes in cœlo, quæ in ipso diversas constituunt formas, & qua mixtionis lege, & temperamento lux quæ universas cœli partes composuit, eas diversas fecerit.

Cœli partes omnes differentes.

Notum est omnibus partes Septẽtrionales & Australes cœli à partibus Meridionalibus, & Orientales ab Occidentalibus distingui, varias omni-

omninò esse & differentes, quòd ex effectibus earum partium distinctis ac diversis comprobatur, omnia siquidem quæ nascuntur & prodeunt in Septemtrione, diversa sunt omni ex parte, ab his quæ in Meridie nascuntur, & quæ in Oriente Oriuntur, diversa sunt omninò ab his quæ in Occidente prodeunt, effectus ergo diversi ac penitus varii causas varias, & diversas testantur, partes autem hæ cœli sunt causæ efficientes & materiales horum effectuum diversorum in diversis terræ partibus, ergò etiam erunt differentes & variæ, si ergò sint variæ & diversæ, ut verè sunt, qua mixtionis lege diversitatem illam ac differentiam nactæ sunt: nonne lux & materia illa subtilis & tenuis valde, quæ ex materia mundi egressa est, & sursum sublimata, ad cœlum efficiendum, nonne inquam, illa materia æqualis omni ex parte & homogenea fuit, & elementa æqualiter miscuit & têperavit ad cœlum compingendum, fuit quidem æqualis & homogenea, at loca diversa & varia fuerunt, ad quæ sublimata fuit hæc mundi materia, ubi mixtiones varias ac distinctas passa est, non ex causa efficiente mixtionem, nec ex materia ipsa, sed à loco, in quo facta est mixtio: locus enim mutat generatum; plurimum enim confert ad generationem, & mutat & cogit causam efficientem se accommodare sui ipsius naturæ, ut patet in omnibus ferè generationibus, in quibus vigor & virtus seminis permutatur ex loci temperamẽto vario ac diverso. Sic cœli materia permutata est, ex loco diverso ac vario. Vt etiam mutata est in reliquis elementis, singulorum enim elemẽtorum fuit una & eadem homogenea materia. At ubi fuit ex materia mundi expressa ad compositionem sui peculiaris elementi, locus illicò ex diversitate & varietate sua mutavit materiam, hinc elementa singula variis constant partibus ex varietate loci.

Qua ratione probatur cœlum constitui diversis partibus.

Qua ratione partes diversæ factæ fuerint in cœlo, ope loci

Locus mutat materiã

Nec est objiciendum locum tunc temporis varium ac diversum non fuisse, cùm non esset ullo pacto, erat enim tantùm Deus qui locus erat sui ipsius, & rerum omnium, quæ adhuc non erant. Creando res, creavit & locnm earum. Itaque si creando res creaverit & locum, dicimus nos locum fuisse prius locato, saltem prioritate naturæ, & ideo habuisse potentiam ac virtutem mutandi & alterandi locatum, Deus enim dedit illi talem potentiam ac virtutem, quã adhuc retinet. Si ergo Deus creaverit priùs locũ locato; ut ex ordine debito & prudenti fieri oportet, virtutem propriam & peculiarem illi dedit, quam statim ipse locato suo advenienti communicavit: sic elementa singula varias obtinuerunt virtutes, & proprietates, imò formas & essentias varias ex diversis loci partibus, quas occupant.

Deus creando natura creavit & locum illius eodem instanti.

Sic etiam cœlum varias habet formas & essentias, ex diversis loci partibus, quas in mundo occupat. Sunt

P autem

autem hæ partes, quæ visibiles inter se differunt Septentrionales, Meridionales, Orientales & Occidentales potissimum & australes. Et in Septentrione multæ & variæ inter se differentes, & pariter in Meridie, Oriente & Occidente, & Australi parte, sic totum cœlum partibus diversis quamplurimis est compactum, lux enim & elementa, quæ cœlum fecerunt, non æqualiter & omni pari modo peræixta sunt & temperata, sed diverso modo, omni ex parte, unde ex mixtione illa varia ortæ sunt partes variæ ac diversæ in cœlo, quæ varios habent etiam influx[9], quibus in terra defluxis, varia ac diversa oriuntur mixtorum genera, quæ varias illas cœli partes testantur, cum ex illis varium sortita sint genus.

Ex mixtione varia lucis cum elementis ortæ sunt partes variæ in cœlo & in tota natura.

Varia autem est mixtio, ex varietate & diversitate loci, quod dũ materia homogenea universi in his locis se exaltaverit, variam acquisiverit dispositioné, ad variam illã mixtionem & temperiem acquirendam, variam verò acquisivit dispositioné & temperiem, quòd lux & elementa omnia quæ inerant materiæ mundi confuse & indistinctè, hoc est quod erant tantum potentia in luce sola, quæ erat tota realis & essentialis in materia mundi, & materia mundi nihil nisi lux & vita creata, sicut creator suus & summus opifex, nihil nisi lux & vita increata.

Lux actu in natura mũdi elementa potentia.

Lux ergo sola actu in materia mũdi, reliqua verò elementa potentia tantum, & occulto modo erant in ipsa materia, seu luce, quæ verè erat materia mundi, & sic verè erat homogenea illa mundi materia, cum nihil nisi lux esset, quæ ad varias mũdi partes se sublimaverit, eduxit elementa ex potentia sua, in lucem & ortum diversis eorum̃et gradib[9], Ita ut in partibus Septentrionalib[9] plurimũ sit aquæ & cœli, minus verò aëris & terræ, lux auté ut quinta essétia æqualiter ubiq; diffusa est, ut témperiem illam & mixtionem elementorum quã fecerat, continuò fovere & sustinere possit, in partibus verò meridionalibus, cùm medium cœli occupent, & cœli centrum habeantur, lux miscuit plurimum cœli & aëris, & terræ, & aquæ minus, & ut uno verbo dicã, partes hæ Meridionales sunt subtiliores aliis partibus, quòd sint in medio cœli, subtile enim, & potens mediũ occupat: crassum & minus potens extremas occupat partes, ideò partes Australes & Septentrionales minus subtiles, & minus potentes habentur, & infirmiores partibus meridionalibus. Id autem non ex alia potest exoriri causa, nisi quòd elementa subtiliora & in agendo potentiora prævalent in hisce partibus, in aliis verò minus vigeant, & ideo infirmiores esse.

Partes cœli australes, Septentrionales, Meridionales & alia qua mixtionis lege facta sint.

Partes australes & Septentrionales quarè cæteris partibus cœli infirmiores.

Orientales autem partes differũt ab Occidentalibus, compositione etiam differenti & mixtione, plus enim aëris & cœli cum maxima luce, minus verò terræ & aquæ, habent partes Orientales, quàm partes Occiden-

Orientales cœli partes cur prævaleant Occidentalibus.

cidentales, ideo partes Occidentales minus habent lucis, & minus energiæ & virtutis partibus Orientalibus: Oriens prænitet & prælucet Occaso, & omnia etiam quæ nascũtur in Oriẽte, efficaciora sunt & plus virtutis habent, quàm quæ nascuntur in Occidente. Quòd lux & elementa quæ vigent in Oriente, efficaciora sint & potentiora, quàm quę sunt in Occidente.

Australes etiam partes ab his omnibus meridionalibus, Orientalibus & Occidentalibus partibus differunt, quòd Septentrionalibus similes sint, & similem sortiãtur, cum Septentrione mixtionem & temperamentum. Ideò quæ in Australibus partibus reperiuntur, similia sunt his omnibus quæ in Septentrione nascuntur, frigus occupat, & glacies hasce mundi partes. Et ideò partes etiam cœli, quæ correspondent hisce partibus, minus habent elementorum & lucis, quæ potentiam, vigorem, virtutem & energiam agendi ex se ipsis emittunt copiosiorem & potentiorem, ideo etiam obscuram habent agendi potentiam & obtusam energiam. Nec ridendus sum quòd in diversis cœli partibus enarrandis & distinguendis, plus cœli vel minus cœli in his quàm in aliis collocarim. Sic cœlum esset magis cœlum in una; quàm in alia parte, cùm plus sui ipsius esset in una parte quàm in alia: quia cùm cœlum sit totum heterogeneum & diversis componatur partibus, necessariò sequitur, partes tenuiores & subtiliores participare magis ex natura cœlesti, quàm cœli crassiores partes, sunt tamen omnes cœlestes partes, ut aqua crassa, & aqua subtilis & tenuis, sunt ambæ aquæ, nihilominus plus aquæ est in aqua subtili & tenui, quàm in aqua crassa, & tamen non magis est aqua, subtilis aqua quàm crassa, nisi comparatè.

Quare plus cœli in una parte cœli sit quàm in alia.

Concludamus ergo partes cœli heterogeneas, & diversas, esse ex varia elementorum & lucis mixtione, & temperamento vario, quod ex illa mixtione ortum habet, & ex loci etiam varietate, & distinctione, quæ multum facit & operatur, ad Elementa variè permiscenda & temperanda, lux tamen seu prima materia mundi, semper est fons actionis in omnibus, & in partibus illis, cœli variis constituendis & componendis.

Partes cœli diversæ & distinctæ unde.

An in cœlo sit temperamentum, & qualitates elementorum inferiorum.

CAP. VIII.

Asserimus capite 30. huius secũdi libri elementa & rerum tria principia in cœlo substãtialiter esse, si ergo sint in cœlo tria rerum principia & elementa, necesse est etiã & eorum inesse qualitates & energias, qualitates enim non possunt esse & existere sine earum formis & substantiis, à quibus habẽt esse & è quibus

Probatur cœlum habere temperamentũ.

bus educuntur & emanant, neque etiam hæ possunt esse, & in cœlo subsistere, quin misceantur simul. & in mixtione temperentur, & una fiat altera superior, vel inferior, vel omnes æquali pondere librētur, quocumque autem sint modo, sunt semper mixtæ & temperatæ cum eorum formis, & sic semper erit temperamentum vel æquale & ad pondus, vel inæquale, non autem uno & eodē ac simili prorsus modo, ac in inferioribus, quia in inferioribus elementis, & mixtis, mixtio & temperamentū, quod ex illa mixtione exsurgit, debile valdè est, & corruptibile, quia facilis est elementorum inferiorum corruptio, & mutatio ex excrementis multis, quibus turgent elementa inferiora, quę quidem excrementa impediunt perfectam & absolutam elementorum unionem & mixtionem: excrementa enim simul & unà cum elementis permiscētur, & ideo elementa ad minimum se miscere & unire nō possunt, quin & excrementa etiam per minimum misceantur & uniantur unà cum elementis; ita ut eorum dissolutio facilis videatur, cùm & eorum unio non sit absoluta, & perfecta.

Elementa nō possunt perfectè se unire in inferioribus ratione excrementorū.

At in cœlo elementa, & tria rerum principia sunt perfectè & absolutè unita, quòd sint pura, & ab omni excremēto defæcata, ita ut cùm non sint excrementa in elementis, & principiis materiæ cœlestis, non possunt excrementa impedire, quin perfectè misceantur per minimum elementa & principia, in compositione cœli. Itaque cùm in mixtione cœli & eius compositione perfectè sint unita elementa, & tria rerum principia, ita etiā perfectè & absolutè durant in perpetuum Ævum, nec facili negotio possint dissolvi & corrumpi,

In cœlo perfectè uniuntur elemēta ratione puritatis.

Cœli cur incorruptibiles.

Cùm ergo sint cœli in perpetuum duraturi ex perfecta elementorum omnium & principiorum; quæ in his sunt compositione, & mixtione, temperamētum etiam quod in ipsis est, & qualitates, quæ in ipso temperamento reperiuntur, vel æquales vel refractæ sunt etiam in perpetuū duraturæ, & immutabiles semper erunt; Ita ut cùm sint diversæ cœli partes & heterogeneæ, ita etiam singulæ eius partes, singulas & peculiares habebunt qualitates, & temperamentum etiam singulare & peculiare, at omni modo impermutabile. Partes Septentrionales erūt temperamento frigido & humido, unà cum Australibus partibus, & qualitates & virtutes habebunt huic temperamento correspondentes. Partes Meridionales erunt temperamento calido & sicco, & virtutes habebunt huic temperamento æquales: Orientales & Occidentales partes idem & simile observabunt temperamentum & easdem virtutes, cùm semper medium cœli occupent, at ratione Orientis & Occidentis erunt temperamento parum dispari & ad humiditatem inclinante; Partes verò aliæ, quæ hisce partibus interiacent,

Cœlum habet tēperamentum immutabile.

Temperamentum partium cœlestium.

erunt

erunt temperatæ, & temperamentũ ad pondus obtinebunt, unde & in Zonis temperatis, quibus respõdẽt, temperiem satis ęqualem, quantum ferre potest elementorum inferiorũ labilis & fluida temperies, effundũt, sic cœli partes omnes habẽt aliquod temperamentum peculiare, & proprium, & virtutes etiam proprias & peculiares, quæ huic temperamento respondent, ut in inferioribus elementis cernere licet: quia elementis inferiorib⁹ ipsas qualitates communicant. Concludimus ergò in cœlo esse temperamentum, & qualitates inferiorum elemẽtorum, cùm & elementa inferiora formaliter & essentialiter reperiantur in cœlo, at pura & ab omnibus excrementis depurata, ita ut sint perfectè & absolutè inter se mixta & unita cum tribus rerum principiis, & sic in perpetuũ duraturi sint cœli, & eorum compositio & mixtio sit indissolubilis, & in perpetuum ævum duratura, cùm nulla habeat excrementa, quibus dissolutio & corruptio fieri potest, videmus enim in inferioribus, quæ puram nacta sunt mixtionem, & ab excrementis ferè omnibus liberam, ut sunt aurum & lapides nonnulli prætiosi, æternum sibi comparare durationis ævum, nec mutare ullo modo temperamentum nec qualitates, & virtutes, at immotas omnino possidere, sic pariter in cœlo, & multò præstantiori modo, cùm & præstantiori sublimationis methodo, elevata ac depurata sint elementa in compositione cœlorum, quàm in compositione lapidum pretiosorum: sic etiam erunt firmiori nexu & repagulo unita, elementa, & tria rerum principia in cœlo, quàm in mixtis inferioribus, ita etiam cœli temperamentum erit incorruptibile & immutabile, & eius etiam virtutes incorruptibiles & immutabiles.

Quæ puram habent mixtionem incorruptibilia sunt.

Cœli temperamentum & virtus cur immutabilis.

An materia mundi, ex qua factum est cœlum fuerit tunc temporis quid simplex & homogeneum, & unde venerit varietas in cœlo.

CAP. IX.

Materiam mundi explicavimus multis in locis, per transennã tantùm & aridâ valdè loquendi formulâ, jam verò opus est funditùs & radicitùs explicare eius naturam, ut penitus & funditus quid sit mundus, & quæ in eo continentur perdiscamus, non possunt enim ritè cognosci, quæ in mundo sunt, & mundus ipse, quin materia sua, ex qua factus est, cognoscatur.

Materia mundi fuit quid simplex probatur variis rationibus.

Materia ergò prima rerum omnium, ex qua factum est cœlum & reliqua elementa, unà cum reliquis omnibus rebus quæ mundum hanc universum constituunt & componunt, simplex quid fuit & homogeneum omni ex parte, lux enim erat, quæ nihil in se diversum ac dissonũ, nec in centro suo, nec in superficie sua coërcebat, sed tota similis & ejusdem substantiæ in omnibus sui partibus, à Deo creata fuit & effor-

mata, ad mundum hunc, & quæ in eo sunt omnia compingenda, quæ ab actu simplici, & omnium simplicissimo prodeunt simplicia esse oportet, quamvis exteriùs prodeant ex illo simplicissimo actu, quia semper actus ille cùm sit suprema voluntas & intelligentia, intendit & vult opera sua, similitudinem quandam saltem adumbratim habere, cum se ipso operante. Si ergò Deus simplicissimus sit omnium actus, simplicem etiam & homogeneam fecit materiam primam mundi hujus, ab ipso exteriùs ortum habentem, ut similitudinem quandam, & umbram sui ipsius saltem haberet, ex simplicitate substantiæ, non tamen æqualis, at toto cœlo differens, & ita differẽs, ut nullo pacto possint ambę æquiparari. Nec modo simplicem voluit Deus esse materiam primã huiusce mundi, at voluit esse lucem, ut majorem haberet cum ipso similitudinem. Deus enim vera lux, at increata, & sempiterna, sine principio & sine fine, Lux verò mundi creata est, undiquaque terminata, cum principio, & ex voluntate Dei finem habitura.

De9 est simplicissimus actus & materia mundi ideo simplex cùm ex simplicissimo actu prodierit.

Materia mundi cur lux.

Meditemur quæso, & perspicaci animi nostri luce contemplemur si Deus & primus omnium opifex vera lux, & vita increata & sempiterna sit; quo modo ex intimis illius lucis penetralibus, ab æterno producatur secunda sempeiterna lux. Et ab his duab⁹ sempiternis lucibus quomodo ab ęterno etiam procedat tertia lux omninò similis hisce duab⁹, Omnibus ergò patet, Deum fontem & patrem luminum nihil ex fonte suo interiori & intimo profundere, quin lucis habeat naturam & essentiam: lux itaque optima nota, in patre luminum est vera lux, in filio est ipsius bonitatis exuperantia, & splẽdor illustrans in spiritu sancto, ardens fulgor, ex Hermete Trismegisto, undique ergo lumen ex lumine, ex intimis luminis divini penetralibus. Quòd si ex intimis divini luminis, lux scaturiat, nõne etiam lucem ex exterioribus ejusdem lucis operibus, oriri asseremus, & mundi materiam primam, lucem veram esse, cùm ex luce, illa increata ortum habuerit, & omnia lucis habere naturã, cùm ex luce scaturierint omnia, in Angelis est splendens intelligentia profusumq; gaudium, in homine pellucidus rationis discursus: in cœlestibus splendor visibilis & vitalis vigor: in perspicuis corporibus, color: in opacis virtus quædam benefica & generans, in centro calor crucians & exæstuãs, adeò ut omnia lucis beneficia persentiant. Si ergò lux totum occupet mundi spatium, in Cœlo luceat, in elementis fulgeat, in mixtis quibuscumque vigeat, in abysso cruciet & æstuet, quis est, qui lucem materiam primam mundi non esse confitetur. Nihil potest cognosci absque lumine, mundus cognoscitur ergò habet lumen, quo cognoscatur, si ergò habeat lumen quo cognoscatur habet etiam quo est,

Ex luce increata, quomodo quicquid ortum est lucis habuit essentiã

Vndique ex lumine lumen.

Lux in omnib9 quid sit usq; ad centrum mundi.

unde probatur lucem esse materiã primam rerum omnium.

est, esse enim & cognosci se invicem sequuntur & non possunt separari ab invicē, necesse est ergo cùm mūdus existat & cognoscatur lumen suæ essentiæ & substantię esse veram & unicam causam & basim & fundamentum suæ cognitionis, videre enim & cognoscere mundum non possumus nisi quatenus ipse per radios sui luminis se nobis insinuaverit, lumen ergo suum quo turget est causa suæ cognitionis & existentiæ, & si sit causa existentiæ & cognitionis, erit absque dubio vera & unica materia prima, ex qua factus est, & cùm cœlum sit præcipua pars ac integrans mundi, & ex unica eadem prodierint materia mundus & cœlum, sequitur indè cœlum factum & compactū fuisse ex materia simplici & homogenea, quæ tota lucis naturam & essentiam redolebat.

Undenam autem varietas & diversitas partium, quæ toto cœlo cōspicitur, ortum habet; homogeneum enim & simplex, simile sui producendi habet virtutem & energiam: Dicimus non habere solum hanc unicam virtutē & efficaciam, sed multifariam & pluripotentem possidere potentiam, ex qua virtute multifaria, ex sinu suo quamvis simplici & homogeneo educere potest plura & diversa.

Homogeneū potest plura producere varia, & diversa.

Deus enim creator omnium, & huius simplicis materiæ summus opifex, multiplicem illam potentiam illi concessit, ut posset ex penu sua, sine ullius alterius ope cuncta omnia producere quæ ad mundi ornatum competebāt, hinc elementa omnia surrexerūt & cœlum ipsum, cùm variis suis omnibus ac differētibus partibus in supremas emicuit regiones, hinc terra infimum occupavit, Aër & aqua, medias recesserunt in regiones, & in singulis elementis cuncta varia ac differentia producta sunt ex multiplici illa potentia, quam Deus materiæ primæ concessit.

Vndenam varia producendi potestas in materia prima.

Concludamus ergò materiam mundi ex qua factum est cœlum, esse quid simplex & homogeneum, lucisq; veram redolere naturam, virtute multifaria, & pluripotenti insignitā, ex qua sola virtute, varia cuncta & differētia, quæ in cœlo reperiuntur, enata sunt, absque ullius alterius ope & ministerio: hæc est ipsa sola res à Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quę in cœlis, & in terris est, ipsa est actu animalis, vegetalis, & mineralis, ubiq; reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris & ænigmatibus velata, sine qua nihil est, quod suum completū possit attingere finem, unica est, & ab unitate sumpsit exordium: unū omnium rerum principium est, & usq; ad unum omnia sunt, & ultra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt unū ipsum desiderant; quia omnia ab uno processerunt. Et ut sint eadē omnia, ab illo uno participare necesse est, & sicut omnia ab uno in multa processerunt, sic cūcta quæ ad illud unum redire conantur, necesse est

Cōcluditur materiam primam esse quid simplex & habere potentiam omnia producendi.

est exuere multitudinem, & simplicitatis acquirere formam, quæ illius lucis primæ omnium materiæ naturam & essentiam habere necesse est.

An cœlum queat accrescere, & decrescere, cùm habeat vitæ principium, accretionis & decretionis fontem.

CAP. X.

Substantia vitalis est accretionis principium.

EX communi & vulgari Philosophorum Axiomate compertum habemus substantiam vitalem esse accretionis & decretionis fontem cùm ipsa substantia vitalis egeat perpetuo alimento, quo accrescendi jus habet, & calorem habeat innatum, qui consumit & perpetuò depopulatur suum alimentum, quo decrescendi vim habet: Si ergò cœlum vitam habeat, & calidum innatum commune cum omnibus rebus possideat, habet etiam quo accrescere & decrescere possit; habet enim humidum primigenium alimẽtum perpetuum calidi innati, quod illi accrescendi virtutem concedit, & habet etiam calidum innatũ, quod humidum illud depopulatur, quodque eo jure decrescendi virtus & energia illi communicatur.

Ratio cur cœlum non queat accrescere & decrescere.

Id omne verum esset ac certissimum, si calidum illud innatum & humidum primigenium illud, quod in luce ac forma substantiali ipsius cœli radicaliter inhæret, imò substantialiter est, implantatum, esset quid fluidum & labile, & perpetuò efflueret, ut contingit in rebus inferioribus, in quibus, cùm calidum illud innatum, & humidum primigenium, quæ formam rerum omnium constituunt, perpetuò effluant & indè perpetuis & perennibus egeãt alimentis, quibus accrescunt, si plus assumatur, quàm consumatur, & decrescunt si plus cõsumatur quàm assumatur: At illud calidum & humidum primigenium, quod est in cœlo, non est fluidum & labile, sed perenne & constans, cùm nullis heterogeneis partibus constituatur, hoc est excrementis nullis, quæ non sunt eiusdem substantiæ, permisceatur, ex quibus solis oritur perpetuus ejusdem substantiæ effluxus, & eiusdem substantiæ renovatio ex alimẽti appositione, cùm calidum innatum & humidum primigenium nõ possint perfectè & absolutè inter se uniri, & perpetuis pacis & concordiæ legibus devinciri, ab excrementis impedita: hæc autem excrementa non sunt in calido innato, & humido primigenio cœlesti, at funditus sunt ab omni excremento vindicata, & perindè perfectè & absolutè uniuntur, & perpetuis pacis & concordiæ vinculis & repagulis devinciuntur, & ita effluxum suæ substantiæ non patiuntur ullum, nec perindè crescendi, ac decrescendi potentiam ac facultatem habent, sed perenni suo nexu, quo devincta sunt perenniter gaudent, nec alio potiri cupiunt, unde nec alimento egent ullo, quòd calidum vitale non con-

Humidum primigeniũ cœli cur non labile & fluidum.

Calidum innatum & humidum primigeniũ cur non possint perfectè uniri.

Cur in cœlo nulla accretio & decretio.

consumat & depopuletur humidum vitale, at perpetuum & incorruptibile sit utrúque; itaque in cœlo nulla crescendi ac decrescendi facultas reperiri potest.

Spiritus effunduntur ex cœlo absque ulla decretione.

Concludamus ergò, his ita constitutis, & ratione comprobatis, cœlum accrescere & decrescere nō posse, etsi habeat vitę principium, quod est accretionis & decretionis fons & origo quia vitale illud principium, quod in cœlo est, non est labile & fluidum, sed fixum, permanens, & constans, undè fons est perennis vitæ, ex quo spiritus vitales effunduntur perennes sine ulla cœli decretione, quod in inferioribus fieri etiam cōtingit, quamvis sint aliquo modo corruptibilia, lapides siquidē prætiosi effundunt virtutes, & spiritus proprietatum sine ulla substantiæ suæ diminutione, ut patet in magnete, quod autem effluit ex magnete, est quid substantiale, & eiusdem substantiæ cum ipsomet magnete, alioquin ferrum attrahere non posset, substantia siquidem magnetis attrahit ferrum, non accidens. Superest ergò ut quid effluat substantiale spirituosum valdè, & subtile, ex magnete ipso sine ulla ipsius magnetis apparēti diminutione, quòd si hoc videamus in inferioribus, in cœlis etiam videre & apparere necessarium est, cùm cœli præstent omni ex parte lapidibus omnibus prætiosis, qui in inferioribus elementis producuntur.

Cœli lapidibus omnibus pretiosis præstant.

An cœli sint incorruptibiles omni ex parte.

CAP. XI.

Incorruptibile quot modis dicatur.

ANtequam quæstionem hanc discutiamus, sciendum est, quot modis aliquid incorruptibile dicatur. Primò incorruptibile dicimus illud quod supra naturam est, & est per se & à nullo alio dependens, à quo destrui possit, & ex natura sua habet essendi necessitatem; ita ut nulla vi à suo esse decidere possit. Qualis est Deus, qui per se est, à nullo alio dependens, qui ex natura sua habet essendi necessitatem, ita ut nulla vi destrui possit. Cœli eo modo non sunt incorruptibiles, sed mutabiles, & corruptibiles omni modò, quo Deus voluerit; esse enim cœlorum dependet à Deo, & non habent essendi necessitatem nisi à Deo dependentem.

Angeli & animæ rationales qua ratione incorruptibiles.

Secundo verò modo aliquid potest dici incorruptibile, quòd sit simplex quid omni ex parte, & cum materia nullum habens commercium, eo modo Angeli & Animæ rationales sunt incorruptibiles, quòd sint simplices substantiæ nec cum aliis substantiis diversi ordinis permisceantur, sed ex simplici omninò substantia sint, & creatæ simplices omnino substantiæ: Cœlum etiam eo secundo modo, non est incorruptibile, quia non est simplex omninò substantia, sed diversa & varia, & eatenus corruptibile esse potest, eo

quòd substantia sua non est omninò simplex, & à materiali substantia segregata, ut sunt Angeli & Animæ rationales. Tertio modo dicimus nos aliquid esse incorruptibile, quòd quamvis non sit omninò simplex substantia, sed duplici constet substantia, subtili & crassa, materia & forma, quæ non differunt nisi subtilitate, & crassitie, forma enim est subtilior materiæ pars, & materia crassior, modo inquam hæc substantia pura sit, ita ut forma perfectè uniatur cum materia, & materia cum ipsa forma. Subjectum istud in quo hoc contingit unionis vinculum perfectum & absolutum est incorruptibile, & cœlum ita potest dici incorruptibile ratione vinculi & nexus sui cum forma sua, materia siquidem cœlestis adeò pura est, ut nullum impedimentum habeat, quo perfectè uniatur cum forma sua, hoc est cum subtili sua parte, & ita perpetuum constituat unum corpus & incorruptibile: quod tamen Heraclytus, Empedocles, & Democritus & multi alii ex Græcorum familia Philosophi, fateri nolunt, imò omnia sublunaria & cœlestia corruptioni esse obnoxia tradiderunt. Quod etiam carminibus Sibyllinis Oraculorum libro secundo decantatum est.

Cœlum qua ratione dicatur incorruptibile.

Tunc ardẽs fluvius cœlo manabit ab alto
Igneus, atque locos consumet funditus omnes
Terramq; Oceanumque ingentem & cærula ponti.
Stagna, lacus, fluvios, fontes, ditemque severum.
Cælestemque polum, cœli quoque lumina in unum
Fluxa fluent, forma deleta prorsus eorum
Astra cadent etenim è cœlo cuncta revulsa.

Quodque etiam sacris lineis confirmatur, nam psalmo 102. spiritus sanctus per Prophætam canit, opera manuum tuarum sunt cœli, ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascent, & sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, & alibi Lucæ 21. Cœlum & terra transibunt, quibus sanctis & sacris authoritatibus cœlum videtur esse quid corruptibile, & alterationibus esse obnoxium: quibus respondemus & aliis similibus, imò & argumentis, quibus probari cœlum esse corruptionis legibus obnoxium: cœlum ibi in omnibus his locis sumi pro aëre & æthere, vel sumi etiam pro influxu suo vel motu, vel statu suo quæ omnia in cœlo mutabilia sunt & mutantur, & mutabuntur omninò in die ultimo judicii, in quo cœli conditiones omnes, status & motus & influxus mutabuntur omni ex parte, at substantia cœli manebit immota, & reliqua omnia quæ in cœlo sunt mutabuntur in melius, lux erit splendidior multò, motus cessabit & influxus, & omnia quæ ex cœlo fluunt in elementa inferiora cœlo connectentur, & fixabuntur unione

Cœli quomodo mutabiles in die judicii.

one firma & constanti, & sic præstantiorem statum acquiret & conditionem quasi meliorem, & idcirco potest dici mutabile & corruptibile secundùm statum, & conditionem suam, & volatilem suam substantiam, in qua fit quotidiè curruptio & mutatio, nō autem secundùm suam substantiam radicalem, & fixam & permanentem. quæ semper immota est, & multis mutationis regulis compos. Hæc solutio generalis solvet omnes rationes & argumenta in contrarium allata, quia omnia argumenta, quibus cœlum mutabile esse probari potest, vel illud probant, quatenus cœlum influit, vel quatenus, movetur, vel quatenus habet hanc vel illam conditionem & statum, quæ omnia mutabilia sunt in cœlo, ac in reliquis naturæ partibus. At non probant secundum suam substantiam radicalem & fixam, mutabile & corruptibile cœlum esse,

Cœli quatenus incorruptibiles.

Itaque his positis & declaratis, alacriter concludemus. Cœlum esse omni ex parte incorruptibile, secundum suam substantiam radicalem & fixam, quæ in perfecta & absoluta unione formæ suæ & materiæ consistit, & simplicitatis verè quandam umbram habent ratione perfectæ illius unionis, quâ nectuntur ad invicem: cujus solius beneficio, perpetuum durationis ævum sibi vendicat cœlum, nam cum forma sua perfectè & absolutè uniatur cū materia sua, non quærit dissolutionem, nec materia potest habere appetitum & desiderium alterius formæ, ratione cuius appetitus, quærat dissolutionem, cum perfectè uniatur huic, & ita cessat appetit⁹ mutādi formam, cum appetitus talis non aliundè proveniat, quàm ex imperfecta materiæ cum forma sua unione, tendit enim natura in omnibus sponte propria & naturali, ad perpetuum durationis vinculū, ad quod perfectè & absolutè pervenire non potest nisi perfectissimè uniantur ad invicē materia & forma, itaq; cùm ab excrementis, quibus scatēt impediantur, nec ita ut exoptant vinculentur, quærit materia dissolutione & divortio, cum præsenti forma facto, ab excrementis se vindicare, & se iterum cum nova & recenti forma copulare, ut quod nō potuit obtinere cum prima forma, obtineat cum secunda, vel tertia, vel altera, donec in æternum quiescere possit cum forma sua perfectè & absolutè cum se ipsa unita, hinc appetit⁹ perpetuus in materia mutandi formas, donec perfectè & purè uniatur cum illis, in cœlo autem nón est appetitus ille insatiabilis mutandi formā. cùm perfectè & purissimè materia cœli uniatur cum forma sua. Et ita cœli omnes quoad radicalem & fixam suam substantiam sunt incorruptibiles, & immutabiles, ex sententia Philosophorum, qui veritatem & naturam sectantur.

Materia cœli non appetit alias formas & quare.

Vnde appetitus materiæ mutandi formas.

An sit unicum Cœlum, vel multiplex quod astra contineat.

CAP. XII.

Numerus varius cœlorum.

VAria ac multiplex est Philosophorum omnium sententia de numero Cœlorum: sunt qui unum tantùm fecerunt cœlum, alii duos: alii tres septem alii, octo multi, novem quamplurimi, decem & undecim non pauci, constituerunt cœlos, nescio an novus jam Galileus nobis cum suis conspicillis plures adinvenerit cœlos, ut & astra quamplurima nova & inaudita reperiit, laudandus tamen summoperè, cùm mirandi illius specilli fuerit Author, quo miranda & inaudita conspiciuntur in cœlo, quæ ante ipsum, nemo conspicere potuit.

Horum omnium Philosophorum sententiæ, & opiniones de numero vario cœlorum rationibus quamplurimis, & argumentis confirmatur, ita ut singuli recte ratiocinari videantur & cœli naturam & essentiam conspectam habere. Nihilominus, si doctrinam sacram & sanctam sancti spiritus perspicaci mentis examine perpendamus, cœlum unicum esse asseremus, tribus tantùm regionibus, seu spatiis distinctum & separatum, Primum spatium seu prima cœli illius regio, incipiet ab ipsa Luna, usque ad firmamentum. Secunda regio, à Firmamento, usq; ad Empyreum cœlum, quod erit tertium & ultimum cœli nostri spatiū, Dei, Beatorumque omnium sedes, & palatium divinum & sacrum.

Cœlum in tres regiones divisum.

Prima regio cœli quid

Primum spatium seu prima regio istius cœli, quæ est ab ipsa Luna usq; ad Firmamentum, est ex tenuissima mundi materia, quæ ab ipsa materia sursum ex tenuitate sua elevata est, ibique cœlum peperit, non condensatum ac firmum, sed tenue & permeabile, undiquaque omni ex parte, propter tenuitatem, & materiæ subtilitatem, ex qua factum est, & ad commoditatem & usum astrorum omnium & syderum, quæ inibi moveri debebant ex mandato divino, & suos radios & influxus in inferiora demandare.

Prima cœli regio liquida & non firma & quare.

Si enim fuisset ista Cæli regio cōdensata in corpus unum firmum & densum, veluti vitrum quoddam & Crystallus, & singula astra sive planetæ singuli, qui inibi spatiantur: cœlum etiam singulare & proprium unusquisque planetarum, sibi vendicasset, influxus planetarum & radii ex condensitate cœlorum & firmitate, tantum ardorem imò ignem produxissent, ut inferiora elementa citissimè, combussissent. Id experientiâ quotidianâ patet, nam si vitrū crassum & solidum vel Crystallus, vel Phiala aquæ plena radiis solaribus opponatur, radii statim transeuntes per hæc solida corpora, in oppositam partem, flammam & ignem pariunt, si hæc in inferioribus corporibus contingant, quæ fictitiam illam Cœlorum densitatem & compaginem imitantur. Quid ni simile etiam

Radii cœlestes reflexi pariunt ignem.

etiam contingeret, si Cœlum Lunæ, Mercurii & Veneris, esset quid firmum & condensatum, veluti vitrũ & Crystallus, nonne radii Solares qui supra cœlos hos sunt & constituuntur, transeundo hæc corpora, solida & firma, in oppositas partes, quæ sunt elementa inferiora, flammam producerent & ignem, & sic mundus inferior elementaris destrueretur, hoc videmus non fieri, nec etiam cœli illi, seu spatium illud, in quo spatiantur, & moventur planetæ solidum & firmum esse oportet, sed liquidum & veluti aëreum & æthereum, subtile & tenuè valdè, ut materiæ tenuitas & subtilitas, ex qua conflatum est exigit & expostulat.

Cœlum esse liquidum quibus constet rationibus.

Cœlum hoc, quod in tres regiones diversas & distinctas divisimus, liquidum esse & veluti æthereum undiquaque permeabile, constat etiam ex eo, quòd sit conflatum & cõpactum ex simili & eadem substantia, ex qua facta sunt reliqua elementa, ut probatum est superius, atqui reliqua elementa, terra sola excepta tanquam crassamentum, & amurca materiæ mundi, sunt permeabilia, ergò Cœlum tanq̃ subtilior pars materiæ mundi, erit permeabile, ut sunt aër & Aqua, quæ quamvis ex crassiori, respectu cœli, sint conflata materiâ, nihilominus permeabilia sunt, Cœlum etiam meliori jure cùm ex subtiliori & teuniori constet materia, quàm Aër & aqua, liquidum erit & permeabile. Sed hoc intelligi debet & interpretari de primò & secundo cœli nostri spatio. Quod enim ad tertium spatium pertinet, quod Cœlum Empyreum constituit, fixum esse & solidum quid, ex luce pura compactum credere fas est, quod videatur ultima universi compago, & paries ultimus naturæ creatæ, de quo intelligimus illud 37. capitis lib. Iob. *Quod solidissimum est, & quasi ære fusum.* De quo erit particularis quæstio, qua ratione sibi soliditatem vendicavit, & quibus sit ornatum qualitatibus & proprietatibus.

Superest nobis jam dicendum. Has tres regiones posse dici & nuncupari tres cœlos & unicum cœlum, & septem & octo, novem & decem, quia in tam varios ac diversos possunt dividi & dissecari orbes, ex motibus diversis & variis, qui in hisce regionibus contemplantur, nihil enim impedit has tres regiones cùm sint ex una & eadem substantia, dici cœlum in genere, ut terra quæ cùm habeat diversas regiones, inter se distinctas & temperamento, & proprietatibus, dicitur tamen unica terra, & multiplex, sic & cœlum istud, quamvis sit variis regionibus, temperamento & proprietatibus distinctũ, & motu etiam separatum, potest dici unicum cœlum, & multiplex, unicum, ratione substantiæ unius, & multiplex temperamentorum, & proprietatum, & motuum diversorum, qui in eo conspiciuntur.

Cœlum unũ & multiplex ratione varia.

Nec dicendum est hoc non posse

fieri & repugnari naturæ, cùm quæ sunt ejusdem substantiæ: & proprietatis & temperamenti eiusdem esse necesse sit, & unum & eundem observare debere motum. Respondemus hoc verissimum esse de substãtiis homogeneis & similibus omni ex parte, & non de substantiis heterogeneis, dicimus autem cœlum esse heterogeneum & diversas habere partes ut totũ heterogeneũ, & perindè ex diversis suis partibus diversa habere temperamenta, & proprietates, & motus etiam diversos.

Luna motus cur distinctus ab aliis astris.

Quid enim impedit Lunam, cùm sit astrum peculiare, & proprium & ab aliis distinctum & diversum, habere virtutes & proprietates, temperamenta, & motus differẽtes ab aliis astris, & motu suo peculiari trahere secum cœli illius spatium, in quo viget Luna, & cui dat proprietates & virtutes. Cœlum enim est propter astrum, ut inquiũt Astronomi, & perindè trahere debet secũ omnia, quæ sunt illi vicina, & sui temperamenti, & proprietatis, & quare non trahet sibi propinqua, cùm trahat manfestò, & moveat quæ longinqua sunt, modò suo correspondeant temperamento, & proprietatibus suis movet aquas inferiores, & humores omnes alimentitios: Ergò si trahat quæ lõginqua sunt, & moveat aliqua ratione, ea quæ sunt sui temperamenti, fortiori jure moveat cœlum suum, seu spatium in quo fulget, qui mot[9] virtutem suã extendet, & sursum & deorsum quo usq; poterit, & quo finietur, erit ultima pars cœli Lunæ, & sic est arguendũ de cæteris omnibus astris, quæ proprietatem suam, virtutem & temperamentũ, & motum suum peculiarem, & omnia reliqua quæ habent peculiaria, & sibi propria, suis communicant spatiis & limitibus, in quibus moventur, qui cùm sint substantiâ cœlesti tenui & subtili pleni trahunt illam secum substantiam cœlestem, & communicant illi virtutes suas, ut in Luna vidim[9], & in media aëris regione fieri quotidiè cernimus, nubes siquidem altiores aliquãdo videmus moveri versus orientem, spiritu flante versus orientem, & in eodem tempore, videmus nubes alias inferiores moveri versus occasum, quod spiritus seu ventus alius moveat ipsas versus occasum, itaque in uno & eodem tempore videmus mediam aëris regionem moveri diversis & contrariis motibus spiritu vario ac diverso. Sic & cœlum nostrum cùm sit liquidum & permeabile, potest diversis motibus dissecari & agitari, diversis & variis astris, quæ ipsum cœlum exornant, & quæ ratione motus sui naturalis, quem habẽt ab intrinseco, potẽtiorem habent movendi facultatem, quàm ventus, & spiritus flatuosus, ab elementis inferioribus emissus in mediam aëris regionem.

Cœlum est propter astrum.

Luna movet aquas & humores alimẽtitios.

Cœlum Lunæ tam longe extẽditur quàm virtus Lunæ intendatur.

Cœlum cur diversis motibus agitetur.

Nec etiam implicat primum mobile esse ejusdem substantiæ, & tenuitatis, & subtilitatis, imò maioris multò, cùm ultima sit & suprema

Primum mobile est subtilissimũ cœlorum.

pars.

pars nostri cœli liquidi & permeabilis, in qua lux, seu pars tenuissima materiæ mundi, quæ sursum sublimata est ad cœlos efficiendos, ultimum sublimationis gradum adepta est, undè etiã ultima, & suprema virtus, illi communicata est & acquisita, unde etiam & ad motum suum, & virtutem & proprietatem peculiari suo motu movet reliqua omnia sibi inferiora, hinc videmus planetas omnes, & astra & sydera cuncta, quæ cœlum, & inferiora illuminãt, & totam ultimam & supremam aëris regionem, ut ex cometis est manifestum, moveri ab oriente in occasum viginti quatuor horarũ spatio, motu illo rapido primi mobilis, quod solum movetur proprio motu, & naturali, ab interna sua luce, quâ turget, & quæ est ejus forma, ab oriente in occasum, & reliqua cuncta inferiora, quæ sapiunt aliquo modo suæ lucis & formæ naturam & essentiam, trahit ad suum motum, ut clarius agitabitur inferiùs suis peculiaribus capitibus.

Primum mobile movet cætera omnia inferiora.

Restat hinc tantùm concludendum, Cœlum unicum esse, & posse dividi in tres regiones diversas & distinctas, & hæ etiam in alias posse subdividi regiones, quę cœli possunt nunçupari, & numerum varium ac multiplicem cœlorum constituere, & ita Philosophorum omnium veterum & Neotericorum posse salvari opiniones & sentẽtias, de numero vario, ac multiplici Cœlorũ, in quibus variè moventur astra, & sydera cuncta, quæ in eis lucent & radiant.

Concluditur cœlum unicum esse & multiplex.

Quid sit Cœlum Empyreum & quâ constet materiâ.

CAP. XIII.

Vidit Divus Paulus Apostolus in hoc cœlo, in quod raptus testimonio sui ipsius, infinita, quæ neq; auris audire potest, nec videre ocul⁹, nec intellectus human⁹ capere valet.

Divus Paulus Apostolus raptus ad tertium cœlum.

Qua ratione ergo Cœlum hoc describere possum, cùm & Divus Paulus, qui in id ipsum raptus est, describere non potuit, sed tantùm silentio miracula eius, & stupenda demonstravit: Sic etiã ego quod de eo cœlo dicturus sum, umbra quędam erit & simulachrũ silentii illius Divi Pauli.

Cœlum Empyreum non potest describi.

Est autem cœlum hoc Domiciliũ sacrũ & Palatiũ divinum, domus Dei, & Beatorum sedes, hoc autem cœlũ dari in rerum natura certissimũ est, nõ ratione Physica, penitus clara & manifesta, sed ratione metaphysica, quæ certior est Physica. Nam si constet dari Deum, dari Angelos, & Animas humanas esse immortales, & eas quæ bonum & justum secutæ sunt, remunerari debere, & Deo frui justum esse, cùm quæ Dei fuerint, secutæ sint, necesse est dari locum, in quo fiet hæc remuneratio, in quo potissimum erunt Angeli, erunt illæ humanæ Animæ beatæ, cum suis corporibus perfectissimè unitæ, ut unà cum anima corpus fruatur fœlicitate pro munere, in quo loco Deus peculiari modo se ostẽdet con-

Cœlum Empyreum quid sit.

Probatur dari cœlum Empyreũ.

templandum & visendum, si Deus etiam fecit hunc mundum alterationis & corruptionis plenum, ad vitæ hominum commoditatem & usum, non enim vita humana conservari potest sine alimento perpetuo, ad illud autem alimentum præparãdum non potest mundus hic consistere, sine perpetua, & perenni rerũ omnium mutatione & alteratione, cùm ex variis illis mutationibus & alterationibus tandem exsurgat optatũ illud alimentum, homini ad vitam suam conservãdam necessariũ, mundus ergò hic totus alterabilis & corruptibilis, propter humanam vitam, caducam & fluxam, cum autẽ hinc homo abeat, & moriatur, & anima sua sit immortalis, in aliũ trãsire mundum necesse est, qui mund⁹ debet esse huic opposit⁹ & nullo pacto mutationibus obnoxius, perpetuis lucis & vitæ æternæ & increatæ fontibus, & fluviis irrigatus, in quo Angeli, & Animæ humanæ, & corpora Beatorum omnium cum animis suis unita, perpetuis lucis illius & vitæ æternæ radiis, absq; ulla mutatione fruuntur. Hinc colligere possumus quid sit cœlum istud Empyreum, & qua ratione differat ab omni cœlo inferiori, & mundo.

Mundus hic inferior quare mutationibus obnoxius.

Mundus æternæ vitæ qualis.

Quoniam si Deus mundum hunc inferiorem fecerit, ex una & eadem substantia, quæ lucis & vitæ naturam & essentiam redolebat, cum ipse & Deus lux & vita sit, arguere etiam possumus hoc cœlum Empyreum Deum fecisse ex purissima luce, & simplici, ejusdem naturæ & essentiæ omnino cum luce illa, ex qua factus est mundus inferior, distincta tamen ratione puritatis & raritatis, & quatenus altius & in supremam mundi partem se sublimaverit, & inde purior & rarior facta est, coagulavit autẽ Deus hanc lucis partem, multis rationibus. Primò, ad separandum mundum hunc inferiorem corruptibilem, à mundo superiori incorruptibili & æterno: Secundò ut sedes Beatorum omnium, & sedes quietis æternæ immota fuisset, & ut reliquæ inferiores sphæræ cœlestes perpetuis motibus sint obnoxiæ, ob generationem & corruptionem rerũ infernarum, sic pari modo hæc sphæra immota esse debet, propter æternam quietem, & immotam rerum supernaturalium seriem. Et perinde firma & fixa, & solida valdè, ne motui esset propria. Tertiò convenit, & rationi consonum est, quod continet motum & in quo fit motus, sit immobile, & quod est immobile solidum & firmum esse oportet, atqui Cœlum Empyreum est illud quod continet motus omnes inferiores, & perinde debet esse immobile, & ut immobile sit, solidi & firmi naturam habere meretur: Itaque Deus omnium opifex, cùm cœlum hoc fecerit ex luce pura & simplici coagulavit, hanc lucem & induravit firmissime in duritiem, & firmitatem nullis inferioribus firmitatibus respondentem, sed præstantiorem multò & duriorem ac solidiorem. Hinc

Deus quare fecerit cœlũ Empyreum fixum & firmum.

Cœlum Empyreũ quid tandem sit.

Hinc cœlum Empyreum definire possumus, ultimum & supremum naturæ corpus, solidum & compactum, immobile & constans, ex luce creata, seu ex purissima materiæ primæ mundi parte conflatum ad supremas & ultimas mundi huius partes constitutum à supremo opifice, ad separationem mundi huius corruptibilis, cum mundo supernaturali, æterno, & incorruptibili, Beatorum sede, & Dei proprio & peculiari domicilio.

An Cœlum Empyreum cùm sit ex luce & vita compactum influat in inferiora ejusdem lucis & vitæ plena.

CAP. XIV.

Torquet hæc quæstio quamplurimos Philosophos melioris notæ, an Cœlum Empyreum, cùm sit ex luce & vita compactum ut cæteri omnes inferiores cœli, influat in inferiora: Lux enim hæc & vita creata, ex qua facti sunt cœli, non alia ratione partem mundi supremam occupavit, nisi ut partem inferiorem mundi hujus, suis labentibus vitæ radiis seu influxibus perpetuò foveret, & instauraret, eget enim vita inferior perpetuo fotu vitæ superioris, itaque cùm Cœlum Empyreum sit hac vita luce turgidum, imò adhuc subtiliori & fortiori potiatur luce & vita, cæteris omnibus cœlis, quæstio satis ardua est cur non influet in hæc inferiora, certissimum enim est non influere; nullus enim Philosophorum, nec Astrologorum antiquorum, nec recentium hoc asseruit, nec etiã influere potest, quod non moveatur, motus enim est propter influxum, & lux & vita quæ in eo sunt, sunt fixa penitus & omni ex parte firmata, adeo ut nullo pacto quicquam ex eo cœli evolari & delabi possit in mundum inferiorem propter firmam & fixam lucis & vitæ compactionem, quæ in eo cœlo reperitur, firma siquidem & fixa sua compages impedit influxus & radios evolantes, nihil enim ex eo exit, sed stat firmum, & fixum, & immotum & perinde sine ullis influxibus, cæteri autem cœli inferiores influunt omnes, quia sunt substantiæ liquidæ, & non habent lucem & vitam qua turgent, firmam & fixam, sed fluidam & communicabilem, & perindè moventur, ut motu suo distribuent inferioribus rebus vitam illam & lucem, itaque eorum motus est propter distributionem illius lucis & vitæ communicandæ: Post autem diem judicii ultimi non movebantur, quia vita & lux quæ in eis est, fixabitur omni ex parte, ab igne illo supernaturali, qui totũ conflagrabit mundum, ut partes mundi depuret, & candidet, & ab excremẽtis vendicet, & fixet omninò partes illas puras, quæ in singulis reperientur partibus; undè cùm lux & vita sit purissima pars mundi, & ex maiori parte sui, sit volatilis & infixa, ubique volans & penetrans tandem fixari debet, & quiescere.

Vita inferior eget fotu vitæ superioris.

Quare cœlũ empyreum non influat.

Motus cœlorum est propter influxum.

Firma & solida compages cœli impedit eius influxum.

Cœli nõ movebuntur propter fixionem quam habebunt post diem Iudicii.

Propter lucē volatilem omnia sunt immotu.

Itaque in illa die ultima debet fixari penitus, & suam ultimam obtinere perfectionē, ut in perpetuum quiescere possit. Sic partes omnes huiusce mundi, quæ jam in motu sunt, propter illam lucem & vitam, quam fluidam & volatilem habent, non movebuntur amplius, & cessabit omninò in omnibus mundi partibus motus ille, cum lux & vita, cuius gratiâ mot⁹ fit, fixanda sit in omnibus. Pari indè ratione motus non est in Cœlo Empyreo, cum lux & vita, quę in eo est, sit omnino fixa. Et si in mundo inferiori in die judicii, fixari debeat hæc lux & vita, ut mundus inferior deinde perpetua fruatur quiete tanquam ultimam habens perfectionem. Cœlum Empyreum, cùm sit basis & fundamentum æternæ, & semper duraturæ quietis, immotum esse debet & perpetuò quiescere, & perindè habere lucem & vitam suam, ex qua formatum est, perfectè fixatam & firmam & constantem absque ulla communicatione, & perinde absq; ullo influxu in inferiora corpora non enim est opus, ut hanc suam lucem & vitam communicet, cùm sint & plura alia corpora cœlestia hoc ipso cœlo inferiora, quæ eandem vitam & lucem communicant & influant in inferiora. Et cùm sit etiam ultima pars mundi, debet etiam habere ultimam perfectionem, quam mundus habere debet, ut concludat & coërceat ea omnia, quæ in perpetuo sunt motu, ut perfectionem illam ultimam obtineant, nam si ipsum cœlum Empyreum moveretur, deberet dari aliud cœlum supra ipsum, quod immotum esset, ut continens daretur aliquod immotum & constans, quod contineret omnia quæ in motu sunt perpetuo, & perinde necessarium est ut cœlū quod continet alios cœlos qui in perpetuo sunt motu, immobile sit, & quiete perpetua fruatur.

Lux volatilis fixabitur in die Iudicii & perindè cessabit motus.

Cur cœlum empyreum influere non debeat.

Concluditur cœlum Empyreum non influere.

Quamobrem concludimus Cœlum Empyreum dari in rerum natura, & nullo pacto influere in inferiora, quamvis sit ex luce & vita creata compactum, ratione cuius influere possit, si vita & lux, quæ in eo sunt, essent fluidæ & communicabilis essentiæ, & quia fixa est, & firma omni ex parte, ideò est incommunicabilis & influere non potest in inferiora corpora, at firmum est omninò, fixum & constans, & permanens sine motu ullo, undè dicitur apud Apolypsim *Civitas in quadroposita est*, quòd quadratura sit stabilitatis & firmitatis verum & unicum symbolum, ut videbimus inferiùs.

An Cælum Empyreum sit aliis omnibus inferioribus Cœlis nobilius & præstantius.

CAP. XV.

Quibus modis cœlum Empyreum sit omnibus cœlis præstantius.

EX quæstione pręcedenti clarum & manifestum fieri potest, cœlum Empyreum omnibus inferioribus cœlis esse præstantius, & nobilius, multis rationibus. Primum ratione sublimitatis & altitudinis, quâ cæteros omnes cœlos superat, nullum

lum enim aliud habet supra se cœlum. Est supremum omnium cœlorum, & perindè, cùm sit sublimius & altius omnibus, est etiam purius & nitidius ab omni elementorũ inferiorum fæce & amurca, quæ nullo pacto se ibi elevare potuit, & cùm sit purius & nitidius, est etiam nobilius & præstantius cæteris omnibus. Secundò præstat cæteris capacitate & magnitudine, cæteros enim cœlos continet omnes. Tertiò antecellit omnibus, ratione sui usus, est enim peculiare & propriũ Dei Domicilium & Beatorum omnium sedes, Deus enim cùm præstet omnibus rebus, & beata etiam corpora singula, cum præstent syderibus omnibus, & nobiliora sint, nobilitatẽ summam & supremam illi dabunt supra omnes alios cœlos, & propterea quòd sit sedes Beatorum omniũ, & Angelorum & Dei ipsius Domicilium, præstabit cæteris omnibus cœlis ratione sui usus. Quartò est etiam nobilius ratione fixitatis & cõstantiæ, cùm sit firmum & solidum, alii verò cœli sunt liquidi, & fluidæ substantiæ, & perindè ignobiliores. Quintò, ratione immutabilitatis, & perpetuæ constantiæ, qua in æternum fovetur, alii vero inferiores cœli, in die Judicii mutabuntur & fient clariores & lucidiores & eatenus non habent ultimam sui perfectionem cùm in die Judicii maiorem quàm nunc habent acquirere debent. At Cœlum Empyreum nullo pacto mutabitur nec fiet in die Judicii clarius, nec perfectius quàm jam est, & ita ratione constantiæ & immutabilitatis in perpetuum duraturæ cæteris antecellit. Sextò & ultimò præstat omnibus ratione suæ formæ & essentiæ, quæ purior est & nitidior & lucidior multò cæteris omnibus, nam quo altius se elevavit materia mundi, eo perfectiorem naturæ gradum obtinuit, ut videre est in omnibus. Terra cùm sit infima & centrum mundi, ideo infimum nobilitatis gradum in natura obtinuit. Aqua quòd terræ supernatet, est terra præstantior: Aër quòd aqua superior sit, aqua est etiam nobilior: Cœlum Lunæ quòd sit supra omnes aëris regiones aëri præstat, cœlum Mercurii quod sit Luna superi[9], Luna nobilius est: Cœlum Veneris, q̃ Mercurio altius sit, Mercurio præcellit & sic altius semper ascendendo, usque ad cœlum Empyreum invenies, quo altius se elevaverit materia mundi eo præstantiores & nobiliores fecisse substantias, undè cùm cœlum Empyreũ sit ultimus elevationis terminus, erit etiam ultimus nobilitatis gradus.

Cœlum Empyreum non mutabitur nullo modo, sed cœli inferiores.

Cœlum quo altius eo nobilius.

Et perindè concludere possumus nullis difficultatum meandris intricati, Cœlum Empyreum omnibus cœlis esse nobilius, præstantius & excellentius, tum ratione formæ & materiæ quibus componitur, tum ratione virtutum & proprietatum quas sibi proprias & peculiares habet, & incommunicabiles, ratione fixitatis & firmitatis, qua dẽsatur in

Cœlum Empyreum est cœlis omnibus nobilius

Virtutes cœli empyrei sunt incommunicabiles ratione fixitatis.

cœlum solidissimum, quasi esset ex adamante fusum: lux enim qua cõponitur habuit purissimum naturæ sulphur, mercurium & salem, quæ cùm densantur, firmitatem & soliditatem inexpugnabilem sibi vendicant & acquirunt, ut videmus in adamante, & lapidibus aliis prætiosis: In Cœlô autem Empyreo, infinitis parasangis seu mensuræ modis, fuerunt hæ materiæ principia præstantiora, nitidiora, puriora & sublimiora, quàm in cæteris omnibus rebus, quæ sub concavo suo reperiuntur, Ideo etiam firmitatem maiorem, & soliditatem & constantiam habet, omnibus præstantiorem & nobiliorem. Ideo potest vocari ultimum & perfectissimum naturæ opus, & hinc etiam naturam claudit undiquaque, & est verum & ultimum mundi huius claustrum, intra quod natura superius & inferius & undiquaque operatur, & motus suos exercet, præter in ipso solo motus experti & incapaci, ut vidimus superiùs, & probatum fuit multis rationibus & argumentis, & adhuc etiam videre licebit dum figuram etiam & formam exteriorem indagabimus, & quadratam asseremus & probabimus.

In Cœlo Empyreo est maxima soliditas & unde sit, & est ultimum naturæ opus.

An Cœlum Empyreum sit quadratæ vel rotundæ figuræ.

CAP. XVI.

Probatur Cœlum esse.

FUndamentum immotum, & basis firma & constans cœli Empyrei postulat & exigit quadratam potius quàm rotundam figuram, rotunda siquidẽ figura motui est propria & idonea, quadrata & stabiliori & constantiæ convenit & competit, unde omnes antiquitatis Sophi, cum volubilitatem & inconstantiam repræsentare voluerunt, rotunda & sphærica figura depinxerunt, cum verò constantiam, & rerum perpetuitatem, cubo stabili figurarunt, qui undiquaque quadratus, stabilitatem & firmitatem ex se ipso denotat, quacumque enim ex parte situetur perfectè tangit, & materialiter extenditur super locum & sitũ in quo locatur, sphæricum autem corpus non tangit alia corpora super quæ ponitur, nisi in puncto & indivisibili quadam in parte & propterea facilis est motus, cùm tota sua moles quasi semper suspendatur, & unica tantùm & minima parte fulciatur, cubus verò seu quadratum corpus, quarta sui parte, seu tota sui parte potius fulcitur, & stabilitur, undè immota permanet; cùm autẽ Cœlum Empyreum immobile supra cœlos alios omnes reperiatur, ubi probavimus superius, necesse etiam est, quadratum esse cùm sit immobile, & quia fundamentũ est divini palatii & sedis Beatorũ, quadratã etiam exigit figuram, fundamenta enim omnia rerum omnium tam artificialium quàm naturalium, & divinarũ quadrata sunt: Quatuor enim sunt Evangelia, Quatuor Evangelistæ, & nomen Dei quatuor literis omni-

quadrata figura.

Constantia cubo figuratur inconstantia globo.

Immobilitas quadratam exigit naturam.

omnibus ferè linguis inſcribitur, & primus parens noſter Adam radix & fundamentum omnium hominum, quatuor etiam conſtat literis, & in Apocalypſi quatuor animalia plena oculis ànte & retro ſtabant in circuitu ſedis Dei, & quatuor Angeli quibus datum eſt nocere terræ, & mari, ſtabant ſuper quatuor Angulos terræ, tenentes quatuor ventos, ne flarent ſuper terram neque ſuper mare, neq; in ullam arborem, hinc patet fundamenta omnia, tam naturalia quàm divina, quadratam obſervare figuram, & perinde Cœlum Empyreum bàſis & fundamentum domicilii ſupercœleſt is & æternæ Civitatis Hieruſalem, quadratum debere eſſe, quod & Divus Joannes Evangeliſta teſtatur in Apocalypſi cap. 21. Civitas in quadro poſita eſt, & longitudo eius tanta, quanta & latitudo, quæ deſcriptio veri cubi imaginem nobis exhibet, ut nullo pacto dubitare valeamus, Cœlum Empyreum quadratum eſſe debere, ſecundùm ſaltem partem convexam, & partem ſui ſuperiorem, ſecundùm verò partem concavam, quâ cœlos inferiores amplectitur, & qua terram deſpicit rotundum eſſe debere, ut cœlis inferioribus recipiendis ſe accommodet, qui cum rotundi ſint, ut motu circulari volvantur, neceſſe eſt ut ſuperficies inferior & concava Cœli Empyrei, rotenda etiam ſit & fornicatim excavata conſpiciatur.

Cœlum Empyreum ſecundum partem concavam qua cœlos inferiores deſpicit eſt rotunda figura.

Itaque audacter concludere poſſumus, Cœlum Empyreum ex parte ſua convexa, qua ſedem Bearorum deſpicit quadratum eſſe, ex parte verò cōcava, qua terram aſpicit, & cœlos inferiores amplectitur, quadratum non poſſe eſſe, ſed rotundum omninò, ut ſua rotunda concavitate, & fornice perpolita, cœlos inferiores perpetuo motu ſe volventes circa ſuam fornicem nullo pacto impediat, at commodo & capaci valdè loco recipiat, quod unicuique animo & ſagaci mentis examine contemplanti, manifeſtum fieri poteſt, etſi id oculis objici non poſſit.

An Cœlum Empyreum luce fulgeat & ſplendeat, cum ſit luce fixa compactum.

CAP. XVII.

Cœlum Empyreum ex luce confectum.

Aſſeruimus & probavimus ſuperiùs, Cœlum Empyreum eſſe luce fulgenti & radianti compactum, cùm ex tenuiſſima mundi materiæ parte fuerit conflatum, quæ lucidiſſima & fulgens ac radians undiquaque erat, quod ex Apocalypſi ſatis compertum habemus, nam muri Civitatis ſanctæ & æternæ, radiant & fulgent, cùm claritatem Dei habeant & lumen eius, fuerunt enim compacti muri illi, ſeu Cœlum illud Empyreum ex luce pura quæ apud Hebræos veſtimentum Dei dicitur, undè ex veſtimento Dei conflatos eſſe cœlos, dixerant Patres Hebræi, hoc eſt luce: Lux autem cùm condenſatur & coagulatur in corpus clarum multò clarius fulget & radiat,

Cœlum Empyreum cur radians & fulgens.

quàm cùm rara manet, at in Cœlo Empyreo fuit condensata & indurata valde in corpus solidissimum & diaphanum: Ergo fulgere & radiare multò clarius debet, quàm in cęteris inferioribus cœlis, in quibus rara, & tenuis & liquida permansit, si hoc ex intimis materiæ potentiis solum factum fuisset, id ut ratio naturalis dictat nullo dubio ita contigisset, at quia Deus sua peculiari voluntate hanc fabricam gubernabit, tanquam propriam & peculiarem beatorum sedem, in qua gloriam suam & magnificentiam ostendere & manifestare volebat, ideo aliter, & magnificentiꝰ multò quàm si vi naturæ suæ, & materiæ factum fuisset, confectum est.

Cur Cœlū Empyreum non emittat lucem in inferiora.

Ideo voluit Deus Empyreum, quãvis ex luce pura fuerit, non emittere lucem suam in hæc inferiora, cùm non factum fuerit ob corruptionem & generationem rerum infernarū, sed ꝑpter Beatos, & substantias simplices & incorruptibiles, quibus solis, tanquam earum gratia factum, lucere & radiare voluit, ideò fulget ac coruscat summoperè versus beatos, non terram versus, quia terram non aspicit ulla sua fine, & propterea lucem suam in terram non emittit, at solùm in beatos, quia propter ipsos factum & compactū est, & idcirco summus opifex, cui nihil secreti componendorum corporum diaphanorum & lucidorum occultatur, Cœlum Empyreum ita parte concava, quâ Cœlos inferiores despicit, tali densitate coagulavit & fixavit, ut ex ea parte lucē non effundat, requiritur enim ad lucem effundendam peculiaris quędam densitas cum raritate & subtilitate, quâ si priventur corpora lucida, lucem non emittunt, tali autem gradu subtilitatis, densitatis & raritatis privatur Cœlum Empyreum voluntate divina, ne in nos lucem & fulgorem suum effundat, sed tantùm in illos, qui illum habitant, unde parte illa quâ beatos respicit, fulget & fulgurat ac radiis infinitis coruscat, quia gradū densitatis, tenuitatis, raritatis, quo lucem effundat perfectissimum & absolutissimum habet: Id sacris literis comprehendere possumus, ex capite 50. Exod. in quo dicitur *Eriges Tabernaculum tentorii, constitutionis & pones in eo arcam testimonii & obteges arcam velo*, quibus verbis colligere possumus texturam & fabricam Cœli Empyrei, nam arca testimonii quæ illud indicat & significat ex interpretatione Patrum, tota tecta ex puro auro erat, & radians undiquaque, velo tamen obtecta, ne radios suæ pulchritudinis nisi sibi ipsi effunderet, velū illud arcæ sanctæ & sacræ, nobis indicat & commonstrat, partem illam externam non lucidam, non radiantem Cœli Empyrei, & tota Arca Sancta & Sacra, Cœlum ipsum Empyreū undiquaq; radians & fulgens his omnibus, qui illud habitant & incolunt, nobis commonstrat.

Quid requiratur ad lucem effundendam.

Cur Cœlum Empyreum non fulgeat nobis probatur ex Exodo.

Unde his ita positis & mentis examine

Cœlum Em-

pyreum radiat & fulget ex parte qua beatos aspicit, quâ verò cœlos inferiores non fulget.

amine contemplatis, facillimè concludimus Cœlum Empyreum splendere & radiare summopere toto suo corpore, quo beatos respicit, superficie tamen concava, qua mundum inferiorem despicit, & qua Cœlos inferiores amplectitur, non lucere & radiare; at ita solidum est & densum, ut totam suam lucem quæ maxima est, in superiorem transfundat partem, tanquam ad fontem primum luminis omnis, omni impetu transcurrens.

DE PRIMO MOBILI.

Primum Mobile quid sit, & an ex se solo moveatur, vel à Deo, vel ab Angelis jussu divino.

CAP. XVIII.

Primum Mobile quid sit.

PRimum Mobile est suprema pars cœli nostri liquidi, & undiquaque permeabilis, luce candida tenus & subtili valdè conflatum, tãquam ex tenuissima parte materiæ mundi, quæ in illam partem sublimata est, & cum ulterius & altius se sublimare & elevare non potuit, ibi gradum suæ elevationis stitit & posuit, at cum materia sua ex qua factum est subtilissima fuerit & tenuissima, & cum se altiùs sublimare non potuit, ideo motu rapido & velocissimo in se ipsum volvitur; nescio enim qua ratione, & conjectura ducti fuerint hi omnes Philosophi, qui cœlum hoc primum Mobile nuncupatum asseruerunt moveri à Deo, vel Angelis jussu Dei, nonne ratione convenientius est moveri à natura sua & forma, quàm ab alio, nam cũ omnibus sit manifestum & notum, naturã esse principium motus in omnibus, & ubicumq; natura est, ibi etiam motum reperiri necesse esse, si ergò natura sit in cœlo, quis in cœlis motum denegare cupiet, cum ratione, Deus dedit motũ naturæ intrinsecum, & innatum qui nullo modo potest separari à natura, ubi Deus posuit naturam ibi & motum collocavit: fatentur omnes & passim profitentur naturam esse principiũ motus, & cœlos esse naturales, & ex natura compactos, & tamen motũ naturalem, & à natura insitum & condonatum cœlo dare nolunt, malunt substantias simplices intelligibiles exterius movere illa corpora, jussu & præcepto divino, nullą coniectura nisi phantastica ducti, quàm motum hunc tribuere causæ suæ internæ, & naturali, quam Deus in principio creationis tribuit & illis concessit unà cum aliis rebus omnibus, quibus datum est movere se ab interna sua causa & formali.

PrimũMobile cur à se ipso moveatur.

Vbi natura est ibi motus etiam est.

Cœli cùm sint naturales, moveri naturaliter oportet.

Verissimum enim est movere se omnia ab interno motus principio quod singula intimum habẽt. Quare cœli essent privati illo jure communi, nõ video, cùm & principium illud internum possideant.

Principium autem illud internũ motus uti multis in locis huius operis probatum est, est lux seu materia prima mundi, cui Deus naturalem indidit motum; donec ultimam sui perfectionem acquisiverit, in qua ulti-

Principiũ internum motus cœli habent.

ultima sua perfectione, tunc in æternum quiescet, & cessabit motus omnis, motus enim est ad perfectionem acquirendam, qua impetrata cessat motus, non datur ultra, eo fine impetrato. Ut patet his qui fixationem Mercurii Philosophorũ perfectissimam & absolutissimam quærunt & rimantur quamdiu manet liquidus & fluidus, tandiu movetur, cùm verò fixationem ultimã habet, cessat ultimò motus, tunc motor in sublimi naturæ mobili quiescit incorruptus, ita natura tota habet intrinsecum motum à Deo cõcessum, ut perfectionem quandam, quam jam non habet acquirat, ea impetrata, cessabit ille internus sui motus, qui propter perfectionem suam acquirendam est, subtilior ergo & nobilior totius naturæ pars ad primum Mobile convolavit, ibique si motum faciat velocissimum, & omnibus naturæ partibus velociorem, & reliqua cuncta secum motu suo trahat non mirandum est, cum & subtilior & mobilior totius naturæ pars eo in cœlo, seu loco reperiatur, imo principium ipsum ipsius motus cõponit primum Mobile, undè non miror si tanta rapiatur velocitate, & si reliqua cuncta quæ intimum illud motus principium obtinent, in consensum sui motus rapiat. Lux siquidem quæ est motus principium, cœlum istud componit, & tanta raritate & subtilitate prædita est, ut velocissimè & rapidissimè moveatur circa partem cõcavam cœli Empyrei, cuius superficiem integram intra viginti quatuor horas ab uno puncto, ad idem punctum remeando mẽsurat, & cæteros cœlos inferiores, quamvis forma sua peculiari renitentes, secum unà trahit, ut peculiariter disputabitur inferius. Ad quid ergò opus est Angelis, ut primum Mobile suum motum habeat, si habeat lucem intrinsecam, & formalem, qua ipsammet moveri queat intrinsecè & essentialiter? Nonne magnificentius est & ex naturali ordine conveniẽtius, ut primum Mobile moveatur à se ipso, & à forma sua, quàm ab Angelis: nam motus internus à forma, est semper nobilior, præstantior, & naturæ magis cõpetit & quadrat, quàm motus externus, & ab extrinseco, qui semper est naturæ violentus, nec illi tam benè quadrat, etsi fiat secundùm naturã suam, quàm motus qui fit ab intrinseco & à forma sua naturali. Verissimum enim est motũ primi Mobilis, esse omninò naturalem. Si ergo sit naturalis, per se & ab intrinseco fieri necesse est cum fiat à natura sua, quæ illi intrinseca est & formalis & verè principium motus est: Cur ergo ab Angelis, fieri dicemus vel à Deo immediatè, cùm Deus in principio creationis materiæ cœli dederit naturalem & insitum motũ, quo per se moveretur circa centrum suum, ex quo educta est, & sursum sublimata, ita ut non opus esset Angelis & simplicibus Intelligentiis ad circumvolutionẽ hãc faciendã, in cùm

Motus est ad perfectionẽ acquirendã.

Primum mobile cur velocissimè moveatur.

Non est opus Angelis ut primum mobile moveatur.

Motus internus est nobilior motu extrinseco.

Motus cœli naturalis

&per

& per se fieri notum est, non sunt entia multiplicanda sine necessitatis lege, quod per pauca fieri potest per plura fieri non est opus.

Concluditur quid sit primum mobile, & à quo moveatur.

Concludamus ergo primum Mobile esse supremam cœli nostri liquidi, & undiquaque permeabilis partem, luce candida, tenui, ac subtili valdè conflatam, tanquam ex parte Mobiliori materiæ primæ compactum, & indè per se mobilem velocissimo quo volvitur motu circa centrum suum, ex quo educta est, non ab Angelis moveri neq; à Deo, nisi concursu generali, quo concurrit ad esse rerum omnium, sed tantùm ab intrinseca forma sua, quę sui motus principium est, ut clarius videbitur inferius.

Qua insigni virtute & proprietate primum Mobile motu suo veloci & rapido cœlos omnes inferiores secum rapiat.

CAPUT XIX.

Quare primum mobile moveatur tam velociter.

Diximus primum Mobile moveri motu velocissimo ac rapidissimo, quòd ejus substantia tota & materia sit ex ipso principio motus: nam materia ex qua conflatum & compactum fuerat, fuit pars mobilior & subtilior materiæ primæ, quæ pars tota fuit ex luce, tanquam subtiliori & mobiliori materiæ primæ parte. Lux enim in omnibus est motus principium, non calor, quia calor ille quem omnes antiqui Philosophi principium motus fecerunt, non habet subjectum cui inhæreat, nisi lux, lux siquidem calorem innatum habet visibilem & sensibilem, ratione cujus, illi motus principium datum fuit, at perperam quia luci cui inhæret, potius tribuendum est illud motus principium, quàm calori, qui inhæret luci; substantiæ potius est motus, quàm accidentis, quæ sunt enim, essentiæ fonti potius tribuenda sunt quàm accidentibus, quorum inesse & adhærere tantum est: Lux ergo cùm sit principium motus, motum illum velocissimum & rapidissimum primo Mobili communicavit & tribuit, cùm lux ipsa primum mobile fecerit & composuerit: Quo lux tenuior est & subtilior, eo motus rapidiores & velociores excitat, non potuit autem magis attenuari & sublimari, altiùs enim tendere non potuit quo magis attenuaretur, supremum ergo & ultimum acquisivit subtilitatis gradum, & supremum etiam & ultimum motus velocis gradum obtinuit, unà cum suprema & ultima subtilitatis suę perfectione. Unde non mirum valde est, si tanta velocitate & rapacitate volvatur, cum sit primum Mobile, & primum naturæ subtile; hoc enim velocitate motus cætera cuncta naturalia antecellere debet.

Calor non est principiũ motus.

Cur luci potius detur motus principium quàm calori.

Subtile omne velocissimè movetur.

Subtile enim omne, quo subtilius est, eo velocius fertur, si moveatur: Videmus enim Angelos, qui omnem naturalem subtilitatem infinitis modis evincunt, motus etiam

naturalis omnem velocitatem infinitis modis longissimè superare, in uno siquidem instanti, totum illud spatium, quod percurrit Mobile primum viginti quatuor horis, ipsi percurrerent & mensurarent. Non ergò mirandum cùm primum Mobile tāta velocitate feratur, cùm naturalium omnium vincat subtilitatem & tenuitatem, in quibus motus velocitas consistit. Quę enim tardo feruntur gradu, crassa sunt omnia, & mole ponderis opprimūtur. Terra omnium crassissima, imò fæx & amurca elementorum omnium, mole sui pōderis, & crassitiei oppressa in infimo latet immota: Aqua quę subtilior est terrâ, motum etiam quēdam habet visibilem & sensibilem: Aër autem, quòd hæc duo elementa subtilitate & tenuitate vincat, motus etiam velocitate, eadem superat. Quo altius jam caput attollemus, subtilitatem & tenuitatem majorem inveniemus, ad primum mobile tandem perveniemus in quo ultimos subtilitatis naturalis gradus reperiemus, & ultimas etiam velocitatis periodos, & sic probatum erit omne subtile, quo subtilius est, eo velociùs ferri, si moveatur.

Crassa omnia tardè moventur vel immota sunt.

Quare primum mobile cœlos inferiores trahat.

Quare autem trahat secū omnes inferiores cœlos, unà cum stellis & planetis, quæ in eis sunt, profundæ & altissimæ est inquisitionis, ad motum siquidem primi Mobilis movētur omnes, & unico & eodem temporis spatio, percurrunt totum suum spatium, quasi essent quid unum cum illo, & quid adunatum. Verissimum enim est, cùm primum Mobile moveatur ex luce tenui & subtili tanquam ex parte mobiliori materiæ primę, si reliqui omnes cœli inferiores eadem luce & materia componantur, eundem etiam ipsos habere motum, habent enim eandē & similem motus causam, & cum liquidi sint & undiquaque permeabiles, & omnes simul conjungantur, adeo ut Cœlum Lunæ sit ultima pars versùs terram cœli istius, & primum Mobile sit suprema pars versùs Cœlum Empyreum, ideo facilè moventur omnes simul uno & eodem tempore, cùm sint contigui, & sint ejusdem essentiæ & naturæ, & perindè habeant unam & eandē motus causam generalem & supremam, quâ volvuntur tam rapido motu: Quòd si percipiatur, cœlos inferiores, unà cum planetis & stellis, moveri particulari aliquo motu, huic opposito, hoc fit ratione individuitatis particularis, quam habuit lux illa particulariter disposita, quæ fecit astra, beneficio cujus individuationis & particularitatis, si ita loqui mihi sit licitum cum scholis, motum sibi vindicavit peculiarem ut inferius clarissimè disputabitur, cum de planetis & astris agetur, nihilominus propter illum motum particularem quem habent ab astris, non sequitur inde non debere moveri ad motum suum generalem & primum, cum liquidi sint & permeabiles, Astra siquidem possunt moveri

Stellæ cur particulari motu moveantur & diverso à cœlo cui insunt.

veri

veri unà cum cœlis motu eorum, & moveri motu particulari in ipsa liquida cœli substantia: Motus primus & communis non potest impedire, quin particulariter moveantur astra suo peculiari & formali motu, trahuntur autem ad motum primi Mobilis ratione lucis, qua componuntur omnes, & ratione cujus moventur, cum sit principium motus in omnibus. Itaque cum lux quæ fecit cœlos, in suprema cœlorum parte velocissimè moveatur, pari etiam motu volvetur in media & infima sui regione, nec obstabit quin ita moveatur distinctus tenuitatis & subtilitatis gradus qui reperiri potest in hisce regionibus

Concluditur primum mobile cœlos omnes inferiores secum rapere ratione lucis quæ est forma primi mobilis.

Ideò concludere possumus primum Mobile, cœlos omnes inferiores & astra omnia secum motu suo trahere, ratione lucis quam habent omnia, pro forma sua, & pro principio motus, quæ enim habent idem motus principium, eodem motu ferri necesse est, præsertim si contigua sint, ut sunt cœli inferiores cum primo Mobili, quod ab his non distinguitur nisi ratione tenuitatis & subtilitatis quâ pollet, & ratione eminentiæ qua supremum locum occupat; & ratione astrorum quibus caret. Itaque virtus illa insignis & proprietas, qua cœlos omnes & astra trahit, nihil aliud est quàm lux insigniter tenuis & subtilis qua componitur, & qua movetur, quæ cum eandem genere inveniat lucem, in reliquis inferioribus cœlis & astris, ad motum suum trahit illam omnem lucem, etsi renitentem aliqua ratione, motu particulari, quem habuit à Creatore, qui lucem peculiari modo in astris disposuit & ordinavit, ratione cujus ordinis & dispositionis alium observant motum, primo tamen obedientem & obsequentem, de quibus infrà.

An primum Mobile influat in inferiora ut reliqui omnes cœli.

CAPUT XX.

Cœli omnes influunt in inferiora.

Certissimum est cœlos omnes inferiores primo mobili, in sublunaria cuncta influere ratione lucis, quam ex se effundunt, cujus virtus & proprietas est, vitam emittere, & omnia quæ vivunt, perfundere, vivunt enim & habent esse sublunaria cuncta, non ex se ipsis, sed ab his quibus fiunt & componuntur, ab iisdem etiam conservantur & vivunt: non fiunt autem ab ipsismet, quia si ab ipsismet fierent & conservarentur, nunquam destrui vellent, nec unquam destruerentur quia ab ipsomet eorũ fonte, quo fierent, ab eodẽ haberent quo semper conservarentur, nihil enim vult nasci ut moriatur nec esse ut pereat. Est aliquid aliud à nobis diversũ, est quo esse nasci, & mori dependet, & conservari etiam ab

Qua ratione probatur materiam esse ex qua fiunt omnia

eodem ipso fonte necesse est. Sublunaria ergo omnia cùm fiant & oriantur singulis horarum momentis, necesse est habere causam assiduè præsentem, quà fiant & oriantur, & quâ in esse suo conserventur: hæc autem causa assiduè præsens & assiduè operans, nihil aliud esse potest, quàm materia rerum prima, ex qua facta sunt omnia in principio mundi, quæ adhuc similem & eandem retinet potentiam & facultatem, nec de suo jure perdidit quidquam, hæc autem materia in infinitas ferè divisa est partes, at potissimum in quatuor, quæ elementa dicuntur, in quibus singulis hæc facultas materiæ primæ distributa est, cum etiam materia ipsa distributiva sit in ipsis materiæ ejusdem partibus, distributa autem est eo ordine, ut partes superiores quæ cœli sunt, quatenus partes materiæ primæ subtiliores majorem haberent ejusdem materiæ facultatem & potestatem: inferiores autem materiæ primæ partes, quæ sunt elementa inferiora, tanquam crassiores & minus subtilis materiæ ejusdem partes, haberent minorem agendi facultatem, & quasi superioribus partibus se omni ex parte submitterent, & earum actionibus subjicerentur.

Cœlum qua ratione potentius agat quam elementa.

Primum autem mobile, ut vidimus suprà suo peculiari capitulo, materiæ primæ subtiliorem, & tenuiorem habet partem, & perindè efficaciorem & majoris facultatis & energiæ, quæ enim pollent subtilitate & tenuitate substantiæ, pollent etiam agendi virtute & energia: Si ergò primum mobile subtiliorem habuerit materiæ primæ partem, habere etiam potentiorem ejusdem materiæ primæ agendi facultatem necesse est, & omnia illi inferiora, suæ potentiæ & facultati submittenda esse, imò vitam & quæ ad vitam pertinent omnium rerum, quæ in sublunaribus continentur dependere ab influxu & potestate primi Mobilis, ideò circa inferiora movetur tam rapido motu, ut vitam illam, quam influit citò distribuat omnibus inferioribus, quæ vitâ illa opus habent: Est autem vita illa, quam influit primum Mobile, spiritus lucis qui ab eo descendens invisibili radio propter raritatem & tenuitatem quam in se habet, omnia penetrat & permeat, & dum astrorum corpora densa & peculiari ratione disposita ad lucem recipiendam & emittendam invenit, ea illustrat & irradiat, & visibilis redditur, & magis activa, & potens, unde ab his in nos remittitur potentiori effectu, quòd in astris magis condensetur, quàm in suo fonte, ut disputabitur capite sequenti.

Primum Mobile qua ratione agat in inferiora.

Unde cùm primum Mobile activiorem habuerit materiæ primæ partem magis agere etiam debet: non potest autem agere nisi influxu suo peculiari. Ergò influat necesse est in inferiora, & majori cum energia & virtute cum activiorem habuit materiæ primæ partem; ad quid enim motus

Primum Mobile activiorem habet materiæ primæ partē

motus visibilis ille adeo rapidus, ut sensus omnes vincat, nisi influeret: motus enim internus, & formalis est propter actionem quandam agendam; videmus enim cor in homine, & cerebrum moveri motu intrinseco & formali, propter quosdam influxus internos, qui necessarii sunt partibus omnibus ut vita, & his quæ vitæ sunt frui possint: motus etiam primi Mobilis ad cujus normam cætera reliqua moventur, non est futilis & inanis, at propter necessitatem quandam, quâ mundus totus necessariò eget, necessitas autem major esse non potest ea ipsa, qua indigemus ad vitam & esse nostrum conservandum, motus autem solus & nudus non potest vitam nostram conservare, superest ergò, ut cum motu ipso, aliquid decidat & influat, quod vitæ conservandæ & faciendæ sit proprium & necessarium: illud autem nihil aliud esse potest, quam spiritus lucis, cujus solius beneficio & auxilio cuncta foventur, nutriuntur & conservantur tãquam ab eo ortum & scaturiginem habentia, ergo cum motu suo emittit spiritum suum, qui est ejus influxus, quo foventur omnia, nutriuntur & conservantur.

Motus primi Mobilis est omnino necessarius ad vitam rerũ.

Inde Concludimus primum Mobile nonsolum influere in inferiora, ut reliqui cœli inferiores, at multò potentius influere cæteris omnibus cœlis, cum & potentiorem habeat influendi in inferiora potentiam & energiam, ex luce tenuiori & subtiliori qua factum est, & compactum, undè suam sumit influendi facultatem, inferiora siquidem habent partes crassiores & spissiores ejusdem lucis, quæ nisi perpetuis & assiduis supernæ lucis influxibus foveretur & instauretur, subitò evanesceret & extingueretur, undè acutè & sapienter admodum, Scaliger philosophatur, formas inferiores à superioribus foveri & conservari, superiores autem inferiorum benignitate non destitui.

Cõcluditur primum Mobile potentius influere cœlis omnibus.

An primum Mobile luceat & habeat astra quibus fulgeat.

CAPUT XXI.

PRimum Mobile habere lucem certissimum est, totum enim ex luce factum est. Lux autem quæ eo in cœlo est non visibiliter lucet & fulget, cum ita rara sit & tenuis ac subtilis, ut radios lucis emittere & profundere non possit, quæ enim lucem emittunt, ac luminis radios effundunt, densa, solida & conspicua esse debent, certo densitatis, soliditatis & claritatis gradu, quo lucem effundere queant. Hic autem gradus densitatis, soliditatis & claritatis, quo lux visibiliter effunditur, Primo mobili deficit, totum enim liquidum est rarum & minimè densum at supremè tenue & subtile, & ideo lucere ac fulgere minimè potest, at clarum & diaphanum est, majori quidem gradu claritatis & subtilitatis, quàm polleat res quæcumque sit in rerum natura, Æthe-

Primum Mobile non lucet etsi in se habeat lucem.

Primum mobile liquidum est.

ra enim & aërem infinitis ferè modis antecellit, & superat claritate & subtilitate, cùm tamen æther & aër non luceant, nisi radiorum perspicui corporis lumine illustrentur, sic & primum Mobile lucere & fulgere non potest, nisi perspicuorum lumine illuminetur, tunc lux quæ in eo est rara ac subtilis, radiis luminosi corporis coillustratur tanquam à luce densiori, radiis siquidem luminosi corporis, est lux condensata, quæ emittitur foras ex corpore luminoso, unde facili negotio introducitur in substantiam ejusdem lucis raræ admodum & subtilis, eamque lucidam & conspicuam reddit, quòd à conspicua luce, quasi animetur, & informetur: Lux ergò primi Mobilis non effundit visibiles sui ipsius radios, quòd rara in supremo gradu sit & tenuis, ratione cujus non potest visibiles illos effundere radios, emittit tamen potentissimos & multò efficaces, sed præ tenuitate & subtilitate invisibiles sunt, donec corpora solida astrorum omnium inveniant, ibi immerguntur, & lucem ipsam astrorum adaugent & multiplicant, & ibi peculiari quadam proprietate donantur, quam ab astris particularibus accipiunt, ibi lux illa quæ vita est, incipit individuari & particulares habere virtutes, quæ tamen antea ex primo Mobili descendendo, simplex omninò erat & universalis, jam verò in astris quæ inferius sunt individuantur propter peculiarem individuationem mixtorum omnium inferiorum.

Primum mobile qua ratione luceat.

Primum mobile emittit invisibiles lucis radios, qui visibiles redduntur in astris & planetis.

Hinc colligere possumus in primo Mobili nulla posse esse astra, quia si essent, essent quid heterogeneum & diversum ab ipso primo Mobili, undè particularem influerent lucem, ab ipsa luce primi Mobilis diversam & separatam: Quòd si diversam influerent Lucem, motum etiam haberent diversum: motus enim ab ipsa luce est, hoc autem fieri non potest, ut unum & idem per se & ex se moveatur ab intrinseco suo principio, & habeat motus diversos & contrarios, cum non habeat diversa & distincta sui motus principia. Non habet ergò primum Mobile astrum & sydus ullum, sed totum homogeneum est, & totum sydus unum æquale & simile in suis omnibus partibus, hoc convenit naturæ suæ, nam alioquin tam rapido motu volvi non posset, si astris multis esset adornatum & conspicuum. Illa siquidem astra cùm essent naturæ diversæ & distinctæ, motu etiam distincto & separato volverentur, & generalem illum motum quadantenus impedirent.

Quare primum Mobile non habeat astra sed sit quasi unum astrũ æquale & homogeneũ.

Nec est objiciendum astra omnia inferiora habere quidem motũ particularem ab Occasu in Orientem, & tamen non impediunt ac retardant motum illum primi Mobilis, imò unà cum illo, uno & simili tempore feruntur, qui in diversis cœli liquidi spatiis hic motus distinctus & sepa-

Objectio.

ſeparatus à primo motu ſit: Si enim fieret in uno & eodem ſpatio ſeu cœlo in quo virtus aſtrorũ præeſt, hoc contingeret. Quia aſtra eſſent ejusdem virtutis imo fortioris cum cœlo ſuo. Aſtrum enim eſt ejuſdem virtutis & energiæ, imò fortioris & potẽtioris, quia eſt ejuſdem ſubſtantiæ & ſolidioris cum cœlo ſuo, undè ſemper cœlum uniuſcujuſq; aſtri movetur eodẽ motu cum aſtro ſuo, & influit pariter eandem virtutem & energiam cum ſint ambo ejuſdem eſſentiæ. Si tamen volvantur unàcum primo Mobili, hoc fit per accidens & motu violento à quo contra naturam ſuam & motum ſuum naturalem feruntur, à quo tamẽ aliquatenus retardatur, nam ſine illo aſtrorum in contrariam partem motu, velociùs adhuc volveretur primum Mobile, quod tamen non eſt opus. Supereſt ergò primum Mobile, nullum habere ſydus & aſtrum quo rutilet & fulgeat, ſed totum homogeneum eſſe, & ſimile in ſuis omnibus partibus & lucem undiquaque ſimilem effundere, inviſibilem tamen, ſed efficacẽ & vitę plenã, qua cœlum omne & mũdus hic univerſus repletur & turget, & qua cuncta quæ vivunt & habent eſſe producũtur & conſervantur, quod ſequenti capite agitabitur.

Solutio.

An primum Mobile influxu ſuo peculiari vitam rerum omnium producat & conſervet, foveat & nutriat,

CAPUT XXII.

Res omnes inferiores opus habent influxu ſuperiorum ut producantur & conſerventur.

VEriſſimum eſt res omnes inferiores opus habere ſuperiorum influxu ut producantur, & generentur, foveantur, & conſerventur in eſſe ſuo, nam quod in his eſt materiæ primæ, ad productionem & generationem faciendam & productam conſervandam, ideo eſt lenis actionis, & motus pigri, ut niſi motu cœleſti, & influxu ſuperiorum ſuſcitetur, & vigoretur, & ultimam hanc mundi & infimam regionem mors perpetua occuparet, Cœlum tenuiſſimum quid influit, quod eſt motus principium à quo generationes omnes & productiones rerum omnium fieri in inferioribus neceſſe eſt. Undè autem tenuiſſimum illud effluat, an ex toto cœlo, vel particulariter ex primo Mobili tanquam ex ſupremo cœlorum, & fonte motus, id jam nobis eſt diſquirendum.

Primum mobile componitur ex principio motus.

Si motus omnis ex primo Mobili ortum habeat, tanquam ex imagine quadam & ſimulachro veri primi Mobilis, à quo omnia fuerunt & adhuc verè conſervantur, non poſſumus in dubium revocare, quin omnia inferiora, quæ intrinſecè moventur ad generationem & productionem, ſuſcipiãt motum illũ à primo

mo nostro Mobili, quod cùm pars mobilior & subtilior materiæ primę convolaverit, quod superfluit materiæ primæ, in infimo mundi remanenti expers ferè motus & actionis fuerit, quod autem superius convolavit, totum fuit motus & actionis plenum, itaque cùm primùm Mobile sit ferè totum ex motus & actionis pleno illo, necesse est primum mobile esse principium motus & actionis, cùm principium ipsius motus, quod materiæ primæ inerat, ad primum Mobile convolaverit, & totum ex illo principio factũ fuerit.

A primo mobili omnia desumunt suũ motum, & actionem & vitam & conservationem.

Si ergo principium motus in primo Mobili collocetur, tanquam in parte totius universi nobiliore & pręstantiore, superest ex illo ipso primo Mobili, omnia mot⁹ suos omnes, & actiones desumere, quę cũ ad vitã producendam & productam conservandam fiant, & educantur in lucem, necesse est inde sequi primum Mobile influxu suo peculiari vitam rerum omnium producere, conservare, nutrire & fovere, influx⁹ enim ille tenuis est & subtilis vitæ plenus, & nihil nisi vita est, quocirca vitam facere & conservare non est mirum.

Primum mobile qua ratione det esse cœlis omnibus.

Quòd si primùm Mobile sit principium motus, erit etiam & principium lucis & vitę, vitę siquidem naturalis, qua ratione explicatum est superioribus in capitulis, dum vitæ gradus explicavimus, & esse primũ vitæ gradum fecimus, undè à primo Mobili lucem habent omnia, & ex luce motum & vitam, seu esse quod habent, nisi enim primum Mobile perpetuo suo motu, eoque velocissimo & rapidissimo lucem suam invisibilem & vitam in inferiora cuncta effunderet, corrueret tota machina mundi, & cœli ipsi, & astra deficerẽt omnia, quamvis peculiari vita & luce vigeant, à quibus particulare habent esse, & peculiarem motum, nisi tamen perpetua illa luce & vita superiori irrigarentur, multũ sui præstantis & mobilis status deperderent, non enim ita velocissimè circa inferiora moverentur, nec adeô efficaci influxu inferiora instaurarent. Nam ab influxu primi Mobilis cætera cũcta vigorantur & ad functiones suas excitãtur. Infallibili hac conjectura, hæc colligũtur vera esse. Primò Primum Mobile Supremum Cœlorum omnium posuit Deus, ut in inferiora omnia influeret, cœli ergo omnes & astra & sydera omnia inferiora sunt, & suscipiunt primi Mobilis motum visibilem, ergo etiam & influxum, cùm motus sit propter influxum. Secundò si virtus & energia materiæ mundi præcipua pars, & magis activa ascẽderit in primum Mobile, necesse est ut descendat, ad refocillandũ illud omne, quod superfuit materiæ primæ, ergo ex primo Mobili descendit energia & virtus totius mundi, cum pręcipua ejus pars ad illud ascenderit: Tertiò descendunt omnes virtutes cœlestes, & non ascendunt, ergò quod supremum est omnium, descendendo reliqua inferiora restaurat, non enim inferiora

Rationes quibus probatur primũ Mobile in inferiora influere, & ex eo descẽdere virtus totius mundi.

sunt,

sunt, nisi quatenus superiora habēt, & ab his suscipiunt Dominium, superiora siquidem semper ex ordine naturæ inferioribus dominantur, ergo primum Mobile cùm sit supremum omnium cœlorum & rerum omnium, cœlis omnibus & rebus cūctis dominabitur, nō potest autē dominari nisi influat, ergo influxu suo cuncta fovet, restaurat, & vivificat.

Sol non est primus vitæ fons, nec primum Mobile, sed materia prima.

Nec est objiciendum solē cor esse mundi & in medio cœli positum esse & perinde fontem esse luminis & lucis & perinde vitæ, & ab ipso sole, cuncta vivificari & restaurari, ut nos ipsi cum omnibus Philosophis asseruimus multis in locis operum nostrorum: Sol enim quamvis sit peculiaris vitæ fons, & lucis scaturigo, nō impedit quin primū Mobile sit primus vitæ & lucis fons, cum à primo Mobili primò descēdat invisibiliter, & soli deinde appareat visibiliter, nā cum sol sit cor cœli, & in medio positum sit, virtus & energia totius cœli in medio ejus efficacior est visibiliter, quam in extremitatibus, non tamen fontem primum & immediatum lucis & vitæ solem facimus, sed primum Mobile, nec adhuc primum Mobile primum & immediatum facimus lucis & vitæ fontē, sed materiam primam, à qua sola primò & immediate lux & vita ortum habuit & scaturiginē, ut enim ex corde hominis, & brutorum perfectorum, vita non primò originē habet & immediatè, ex illo non scaturit, at ex alimentis, & aëre, & in his ex cœlo, & in cœlo ex materia prima, lux illa & vita quæ in his omnib⁹ reperitur, immediatè sumit originē, sic pari modo in sole lux illa quæ visibiliter in eo apparet, & vita quæ in ipso florescit, non immediatè ex illo effluit, sed ex primo Mobili quod lucē illam, & vitam invisibilem in solem effundit, & ex materia rerum prima, quę primo Mobili & omnibus rebus vitā & ipsam & lucem distribuit & communicavit, dum ex se ipsa facta sunt omnia.

Concluditur primum Mobile vitam rerum omnium producere fovere & conservare.

Non ergo amplius dubitandum erit, primum Mobile suo peculiari influxu & luce sua invisibili, vitam rerum omnium producere, fovere, & conservare, imo & cœlos omnes, & astra & sydera illustrare, & lucem suam invisibilem, propter tenuitatem & subtilitatem, in ipsa effundere, ibique visibilem fieri ob reflexionem & condensationē quam in ipsis astris & syderibus recipit veluti in quibusdā perpolitis & cōspicuis naturæ speculis & ardentibus pyropis.

An primum Mobile sine astrorum inferiorum contrario motu velocius adhuc multo volveretur.

CAPUT XXIII.

Omnia facta sunt ab infinita prudentia.

EA omnia quæ facta sunt, ex fonte prudentiæ Divinæ facta esse censenda sunt, nihilque prudentius addi posse, in creatis piaculum est cogitare, certissimum enim est primum Mobile nec ita moveri ut movetur, si motum contrarium ab Occasu in Orientem astrorum

Ab ordinatione naturæ nihil detrahi potest sine totali mundi ruina.

omnium tollamus, nec astra ita moveri ut moventur, si motum primi Mobilis auferamus, uterque enim motus, ex utriusque consonanti discordia fieri necesse est, cum ita sit præordinatum, & legibus divinis ratum & statum, ab ipso ordine divino nihil detrahi potest, quin & tota corruat machina mundi. Si tamen in Divinis ratiocinari liceat, investigare possumus & contemplari, motum primi Mobilis ita prudenter commensuratum fuisse, ut unius diei integri, sive viginti quatuor horarum spatio totum circumeat mũdum, ut omnia quæ vita & luce indigent sua præsertim circumvolutione foveat & illustret, si tardius enim volveretur, tardius etiam vita distribueretur, nõ potest autem tardius, quia calidum innatum rerum non potest longius durare sine pabulo quotidiano, omnia enim indigent pabulo illo quotidiano, quod â primo Mobili singulis diebus distribuitur, æquali ac indesinenti semper motu. Quod autem calidum innatum rerum omnium non possit extra viginti quatuor horas perdurare absque pabulo quotidiano sine læsione manifesta sui ipsius, id experientia patet, quod nihil sit in rerum natura, quod tandiu perdurare possit absque illo pabulo, imò nec momento quidem, quia invisibili illo primi Mobilis alimento, assiduo & perpetuo utimur, tum visibili respiratione, qua animalia cuncta attrahunt illum vitæ spiritum, toti mundo perfusum & invisibili transpiratione & attractione, qua reliqua cũcta eundem vitę spiritum attrahunt, & pelliciunt, ad sui nutritionem & conservationem. Undè non immeritò jussit Deus Christus Salvator noster, ut quotidiè ab illo peteremus panem illum quotidianum, spiritum scilicet illum vitæ qui verè panis est, & cibus quotidianus, quo utitur omnis creatura ad sui conservationem.

Quare primum Mobile intra viginti quatuor horas moveatur.

Panis quotidianus quo utitur omnis creatura est spiritus à cœlo descendens.

Cum ergo cibus quotidianus sit omnino necessarius ad res omnes creatas conservandas, omnino etiã perindè necessarium est ut primum Mobile, à quo cibus ille vitæ descendit, quotidie moveatur circa creata omnia, & perficiat & absolvat motum omnino suum ab uno puncto, ad idem punctum, ut cuncta omnia creata, quæ suo ambitu continentur frui queant illo vitæ alimento, & cũ creata diversa & distincta sint in rerum natura, & diversis egeant alimentis ut conserventur, ideo etiam generale & commune illud vitæ alimentum, quod à primo Mobili descendit in inferiora, diversificatur & varias suscipit præparationes & alterationes in tot diversis ac variis cœlorum omnium astris & syderibus tanquam in loculis & matricibus quibusdam & stomachis, ut indè præparatum singula omnia suscipiant alimentum unicuiq; idoneũ & conveniens, hinc feruntur omnia sydera & astra motu primi Mobilis, circa omnia inferiora, viginti quatuor

Spiritus vitæ diversimode præparatur in astris singulis ad usum & commoditatem rerum inferiorum.

tuor

tuor horarum spatio, ut præparatum illud generale alimentum à puro Mobili descendens cunctis inferioribus distribuent, & maneant semper & assiduè elementa inferiora plena, & turgida illo alimento, ut hinc tanquam ex inexhausto vitę fonte, singula hauriãt quibus opus habent. Quod fieri non posset, nisi primũ Mobile & cœli reliqui omnes moverentur circa elementa inferiora intra spatium illud viginti quatuor horarum, nam si tardius consumeretur nimis, si citiùs non digestũ esset, quod assumptum fuisset, ideò nec citiùs nec tardiùs debet Mobile primũ, circa hæc inferiora moveri.

Contrarii astrorum motus sunt necessarii ad primi Mobilis motum temperandum.

Hinc jam clarissimè patet, motus contrarios astrorum omnium & syderum ab Occasu in Orientem esse omnino necessarios, ut motum illum quotidianum primi Mobilis tẽperent, ne citius fiat, nam si astra omnia unà cũ cœlis suis naturali suo motu volverẽtur ab Oriente in Occasum, ut Mobile primum volvitur, nec contra niterentur, sed unà tenderent cum primo, Mobili necessariò primum Mobile citius & velociùs multò volveretur, quàm volvitur, motus enim naturalis cujuscumque rei potest intendi ad supremum velocitatis gradum, at primũ Mobile non movetur ad supremum velocitatis suæ gradum, cum impediatur ita moveri à motu contrario astrorum & syderum inferiorum, nam contrarius & oppositus ille motus, aliquo modo retardat & temperat velocitatem primi Mobilis, ut ipsamet experientiâ dijudicare possumus, ex his qui navigant velis & ventis secundis, unà cũ cursu fluvii, tunc navicula, & omnia quæ in ea sunt feruntur velocissimè, quod si ventis sit oppositus & contrarius fluvii cursui, vel cursus fluvii opponatur vento, & velis, tunc non ita rapidè fertur & currit navicula, simili etiam ratione primum Mobile volveretur multò rapidius, quam jam volvitur, si motus naturalis astrorum omnium non illi opponeretur, at unà cum illo naturaliter volverentur ab Ortu in Occasum: voluit autem summus Opifex ut ita fierent. Si motus, ut ex discordi illo motu, motus consonus & congruus naturæ conservandæ nasceretur.

Primum Mobile velocius volveretur si motus astrorum non illi opponeretur.

Concludimus ergo primum Mobile sine astrorum inferiorum contrario motu, velociori adhuc multò motu ferri posse circa inferiora, quàm jam volvitur, nam motus illius retardatur & temperatur à motu illo opposito astrorum omnium, quòd si retardetur & temperetur, necessariò sequitur absque illo motu, rapidiùs & velocius fieri posse.

DE DECIMO ET NONO COELO.

An detur decimum & nonum Cælum & quid sit.

CAPUT XXIV.

Rationes ex quibus facta sunt

DEcimum & Nonum Cœlum fecerunt multi Astronomorum,

Cœlum decimum & Cœlum nonum.

rum, ob varios & peculiares motus, quod observarunt in hisce cœli partibus, nam præter motum ab Ortu in Occasum, quo totum Cœlum volvitur, à primo mobili seu à suprema cœli parte, observarunt alium motum peculiarem & proprium, quo à Septentrione in Austrum, & ab Austro in Septentrionem fertur pars illa cœli quę primo Mobili subjicitur, per 24. minuta sub Coluro Solstitiorum primi Mobilis, & hic motus librationis dicitur, deinde alium observarunt motum huic dissimilem propter librationem per 140. minuta, quibus movetur ab Ortu in Occasum, & ab Occasu in Ortum pars illa cœli, quæ decimo cœlo subjicitur, & sic nonum & decimum cœlū fecerunt ex motibus illis librationis, quos in hisce partibus animadverterunt: quod si verum sit, fides penes authores adhibeatur, qui tales motus observarunt, nō enim nobis est, cùm physica tantùm tractemus, hāc agitare quæstionem, esto detur illud decimum & nonum cœlum à primo Mobili ad Firmamentum, erit semper illud decimum & nonum cœlum pars liquidi nostri coeli, quæ ex luce, & parte mobiliori primæ materiæ mundi compacta & fabricata, huc convolavit ut quæ naturæ suæ sunt, in inferiora, effundat: quòd si diversis motibus feruntur illæ partes, quæ decimum & nonum constituunt coelum, hoc est ut lux & vita, quæ â primo Mobili descendit & effunditur, æqualiter distribuatur in omnes mundi partes, nam si coeli omnes volverentur unico motu ab Ortu in Occasum, & ab Occasu in Ortum lux & vita, quæ motu illo distribuitur partibus Orientis & Occidentis, non æqualiter distribueretur cæteris mundi partibus: Australes enim partes & Boreales privarentur æquali sua portione, at cùm coeli reperiantur qui immediatè à primo Mobili moveantur à Septentrione ad Austrum, & ab Austro ad Septentrionem, & ab Occasu in Ortum, & ab Ortu in Occasum motu illo librationis, quamvis non desistant moveri à primo Mobili, ab Oriente in Occasum, sic motus illius contrarietate, lux & vita æqualiter distribuitur in omnes mundi partes, aut saltem si non omninò ęqualiter, saltem quantùm sufficit ad res omnes conservandas & nutriendas in omnibus mundi partibus, motus enim ille librationis qui in decimo & nono coelo invenitur, non frustra est, sed propter aliquid omnino necessariū toti mundo, nihil enim in toto mūdo est quin summoperè necessariū sit, ideo motus ille cùm reperiatur necessarius est, cùm autē omnis motus sit propter influxus coelestes distribuendos, non dubitandum est quin iste peculiaris etiam motus, sit propter influxus suos partibus Septentrionis, & Austri peculiariter distribuendo, ut videbimus capite sequenti.

Cœlum decimum & nonum quid sit.

Quare sint cœli qui moveantur versùs Septentrionē & Austrum

Restat nobis jam concludendum decimum & nonum coelum dari,

qui

Datur decimum & nonum cœlum, & quid sint & quo motu proprio moveantur.

qui nihil aliud ſunt quàm partes ſuperiores cœli noſtri liquidi,& undiquaque permeabilis, primum Mobile ſubſequentes,quæ ideo moventur cum primo Mobili, quòd habeant eandem cum primo Mobili in genere ſubſtantiam,& quòd rapidè & violenter trahantur ab illo, moventur autẽ peculiaribus ſuis motibus librationis, peculiari ſua forma qua donantur,& qua lux ex qua facti ſunt peculiariter individuata eſt & motus habet peculiares illos librationis,quibus lux & vita, quæ effluunt ex illis cœlis peculiariter tendit ad Septentrionem, & ad Auſtrum, aſtris tamen diverſis:ſunt enim aſtra peculiaria in his cœlis, quæ corpus ſuum volvunt ad partem peculiarem ad quam inclinant ut diſputabitur inferiùs.

An motus peculiaris librationis decimi cœli ſit propter influxus peculiares Septentrionis & Auſtri.

CAPUT XXV.

Motus librationis decimi cœli, cur ad Boreales & Auſtrales partes tendat.

PArtes Septentrionales & Auſtrales cum multum diſtent à medio cœli, in quo vigor & energia cœli potentiſſima eſt, & per quod Sol & Planetæ omnes, unà cum duodecim ſignis Zodiaci deambulant, & virtutem ſuam & energiam infundunt, ratione cujus pars illa media cœli. Cæteris omnibus virtute & energia antecellit, reliquæ verò partes, & potiſſimum Auſtrales & Septentrionales cum ſint cœli extremitates & æqualiter diſtent à medio illo cœli, non poſſunt niſi obliquè recipere virtutes illas & energias medii cœli, undè valdè defraudantur â vitali illo ſpiritu, qui per lucem effunditur, nam quamvis vitalis ille ſpiritus, à primò mobili deſcendat, non æqualiter deſcendit quia non æqualiter movetur per omnes ſui partes, per motum enim deſcendit,cùm autem motus non ſit ęqualis,nam primum Mobile circa Polos ſuos non ita violenter & velociter volvitur, ac in medio cœli, ſic etiam circa Polos non effunditur tantum lucis & vitæ, quantum ex medio cœli effunditur, Voluit autem ſummus Opifex, ut vita & lux undiquaque deferretur ad ſufficientiam ſaltem creatorum omnium, neceſſarium ergo fuit compenſare proluvium illud medii cœli, motu aliquo particulari alicujus cœli, versùs Auſtrum & Septentrionem, ut lux & vita quę ex toto cœlo deſcendit versùs Auſtrum & Septentrionem deſcenderet ad ſufficientiam ſaltem rerum omnium, quæ in hiſce partibus producuntur & fiunt, nam motu primi Mobilis ab Ortu in Occaſum nõ poteſt ſufficienter deferri ad Polos mundi,cùm circa Polos illos tardè admodum moveatur primum Mobile,ergo tardè etiam & ſegniter deſcendit lux & vita quæ ſunt hiſce partibus neceſſaria, ergo etiam neceſſarius erit alius motus primo Mobili oppoſitus & contrarius, ad vitam illam & lucem partibus Septentrio-

trionis & Austri distribuendam, ad necessitatem eorum omnium quæ producuntur & fiunt in hisce partibus, motus autem librationis decimi cœli, à Septentrione in Austrū & ab Austro in Septentrionem est oppositus motui primi Mobilis, ergo & commodus & necessarius, ut lux & vita deferatur ad has partes, ad quas deferri non potest sufficienter motu primi Mobilis propter tarditatem & segnitiem motus primi Mobilis circa has partes.

Concluditur motus librationis decimi cœli fieri propter influxus peculiares Septētrionis & Austri.

Quocirca audacter concludere possumus motus librationis peculiares & proprios decimi cœli, fieri propter influxus peculiares Septentrionis & Austri, nam sine motu illo peculiari & cœlo illo, ad Septentrionem & Austrum inclinante non deferretur lux & vita, quæ ab illo cœlo descendit ad Austrum & Septentrionem, unde Austrum & Septentrio non haberent sat lucis & vitæ, ad ea quæ inibi sunt conservanda & nutrienda, habent autem ut constat ex experientiâ, nā vivitur in hisce partibus, & multa fiunt ac producuntur, ut in cæteris mundi partibus, nō tamen tantę virtutis & energię, quātæ sub Zona torrida, quia quæ fiunt & producuntur sub Zona torrida, copiosam habent vitam & lucem ex medio cœli descendentem, unde potentissimæ sunt virtutis & energiæ, quæ verò in partibus Austri, & Septentrionis hoc est sub Zonis frigidis producūtur & fiunt, minoris sunt virtutis, quia minorem habent lucē & vitam è cœlo descendentem, qua fiunt & conservantur, sic ratum manet, motus decimi cœli peculiaris, à Septentrione in Austrum, & ab Austro in Septentrionem fieri tantum in gratiam & favorem Austri & Septentrionis, hinc miranda summoperè est misericordia Divina, quæ tāta fecerit ardua, & subtilia, ad spiritum illum vitæ toti mundo distribuendum, ut nullę sint in eo partes, quæ eo spiritu lucis & vitæ non illustrentur; foveantur & conserventur.

Quare ea quæ fiunt in zonis frigidis sint minoris virtutis his quæ fiunt sub zona torrida.

An in decimo cælo sint astra peculiaria quibus cœlum illud trahatur versus Austrum & Boream, & motus librationis fiat.

CAPUT XXVI.

In cœlo decimo sunt astra.

Diximus capite Superiori 21. primum Mobile non habere astra quibus luceret & fulgeret, quod nō haberet in se motum diversum sed unitonum & eūdem, in decimo autem cùm reperiatur varius & diversus motus, varias etiam & diversas esse in eo cœlo causas hujus diversi motus necesse est, motus enim à luce est, ut probavimus, si ergo motus est varius, lucem variam & distinctam esse colligimus, à qua procedat motus, si ergò lux varia & distincta, varia etiam & distincta astra esse oportet, quibus lux varietur, & distinguatur, lux enim non potest variari, & distingui, nisi in astris variis & distinctis, sunt enim astra partes cœli densiores & crassiores, & solidiores in quibus lux magis condensatur;

Motus est à luce.

Lux non potest variari nisi in astris variis.

tur, & in unum cogitur corpus densius & solidius, unde fortiores & apparentes & visibiles emittit radios, quod in reliquis cœli partibus non evenit, eo quòd hæ partes sint liquidæ permeabiles & raræ substantiæ, ratione cujus raritatis & subtilitatis, lux non apparet visibili radio & fulgure candido, sed sparsa diffunditur in hisce cœli partibus absque ullo sui ipsius splendore, propter tenuitatem & subtilitatem earum partium, quæ illam lucem non condensant, & in unum comprimunt corpus visibile & lucidum, ut ex lampadibus & facibus veritatem hujus rei colligere possumus, vapores siquidem qui ex eorum igne ascendunt sursum, dum cera aut oleum ardet, quo magis attenuantur & subtiliantur, eo tenuiorem & subtiliorem emittunt lucem & splendorem, & ultima pars quæ jam subtilitate sua, & tenuitate, aërem vincit, vel saltem ęquat, nullo pacto lucida est, & transparens, sed tantum illa quæ crassitiem & condensationem quandã habet, in qua condensatione, & crassitie viget splendor & fulgor luminis, in aliis verò partibus immediatis, quod tenuiores sint & subtiliores nõ splendet & fulget, virtus & energia lucis sic in cœlo est, partes illæ cœli tenuiores & subtiliores, quamvis lucis turgidæ sint, non splendent & fulgent, quod non habeant sufficientem condensationem. & crassitiem si ita loqui fas est, ad lucis virtutem & energiam visibiliter & apparenter emittendam. At astra tantum & sydera quòd sint partes cœli crassiores, & solidiores multò, quàm reliquæ cœli partes, ideò magis lucent & in ipsis propter eorum crassitiem & soliditatem, lux apparet visibilis fulgens & radians.

Lux non lucet & fulget nisi condensetur in certo gradu condensationis.

Lux qua ratione varias habeat proprietates, ubique pares non habeat virtutes.

Lux in toto cœlo est æqualiter diffusa, ut anima in toto corpore, at in quibusdã corporis partibus magis elucet, seu majores & efficaciores habet virtutes, quàm in aliis: videt in oculo, tamen sapit & gustat in lingua audit in aure, in naribus olfacit, & tangit in cute, ratiocinatur & intelligit, recordatur & apprehendit in cerebro, solum quæ sunt majores & efficaciores sui virtutes & potentiæ, quæ non ubique, & in singulis corporis partibus distribuuntur, & manifestantur, quamvis ubique anima sit, & ubique possideat has omnes & alias virtutes & facultates, non ubiq; apparent sed singulæ in singulis propriis organis suis. Sic pari & eodem modo lux cœlestis in toto cœlo est, ubiq; reperitur diffusa: at non ubiq; pares exercet virtutes & energias, & visibiles sunt & fiunt, quamvis ubiq; & in toto cœlo easdem omnes possideat, & obtineat virtutes et energias.

Cõcluditur in cœlo decimo esse astra & sydera à quibus.

Si ergo in decimo cœlo sint motus varii et diversi, ut constat ipsamet experientia, necesse est decimum cœlũ corpus esse heterogeneum & partes habere diversas et varias, à quibus varietas et diversitas ipsius motus depẽdere habet, corpus

enim

Sunt motus varii qui cœlo decimo insunt.

enim homogeneum & simile in suis omnibus partibus, non potest hare nisi unum & eundem ex seipso motum, habet autem decimum cœlum ex animadversione quorumdam Astrologorum motus varios ac diversos, corpus ergo heterogeneum habere debet, & diversis partibus compositum. Partes autem illæ diversæ & variȩ non possunt esse nisi astra & sydera, in cœlo enim non possunt esse alia corpora, lux enim quæ cœlos fecit non potest distingui nisi in partes liquidiores & permeabiles, raras & subtiles admodum non lucem emittentes, & in partes solidas, compactas, conspicuas, & lucem emittentes. Partes primæ cœli corpus constituunt, partes secundæ astra constituunt & sydera. Si ergo partes sint diversæ & variæ in uno & eodem cœlo, astra talia esse oportet, decimum autem cœlum varias habet illas partes à quibus variè movetur, habet ergo astra varia & distincta à quibus varius motus ille celebratur.

Quo modo motus librationis decimi cœli fiat ab astris suis

Sunt ergo astra in cœlo decimo à quibus variè movetur versùs Austrum, quia astra illa tendunt & inclinant forma sua, & natura ad Austrum: movetur etiam versùs Septētrionem, quia astra quæ habet ad illam partem tendunt, & inclinant virtute sua & proprietate naturali cœlum suum ad Septentrionem, ibique dum sunt aliquo modo cessat eorum motus, quòd obtinuerint cētrum quo tendunt: Alia verò astra quæ ad Austrum cœlum suum inclinant, cùm à centro suo dimoveantur incipiunt agere & trahere cœlū suum versùs Austrum donec voto potiantur, alia verò quæ ad Septentrionem, dum à centro suo etiam dimoventur, iterum agunt & trahunt suum cœlum ad naturalem suum locum & sic fit motus ille librationis à Septentrione in Austrum & ab Austro in Septentrionem ab intrinsecis variorum astrorum formis, quæ in cœlo decimo reperiuntur, & constituuntur, ut motus ille librationis exsurgat ad partes Septentrionales & Australes fovendas, nutriendas, & luce & vita cœlesti illustrandas.

Undè facilè concludere possumus decimum cœlum habere astra peculiaria versùs Austrum, quæ cœlum totum illud, ad Austrum inclinant & volvunt, & alia habere astra versùs Septentrionem, quibus cœlum idem trahitur ad Septentrionem, & sic distractu illo vario & distincto fit motus librationis, & æquilibrii, ut influxus primi Mobilis sufficienter distribuatur ad Boreales & Australes partes.

An in nono Cœlo sint astra quibus fiat motus ejus librationis ab Ortu in Occasum, & ab Occasu in Ortum.

CAPUT XXVII.

In cœlo nono datur etiam motus librationis ab

ANimadverterunt nonnulli Astrologorum Cœlum nonum habere motum librationis & ȩquilibrii ab Ortu in Occasum & ab Occasu

ortu in occasum & ab occasu in ortum.

casu in Ortum per 140. minutas, extra motum ejusdem librationis quem illi impertit & communicat decimum cœlum à Septentrione in Austrum & ab Austro in Septentrionem per quatuor tantùm & viginti minutas. Ita ut in hoc cœlo nono, tres motus apparentes & visibiles in uno & eodem tempore percipiantur. Primus est ab Ortu in Occasum quem accipit à primo Mobili. Secũdus à Septentrione in Austrum, & ab Austro in Septentrionem, quem accipit à decimo cœlo: tertius & ultimus est, suus ipsiusmet motus, quẽ accipit ab astris suis quæ in eo sunt cœlo, & est motus librationis per 140. minutas ab Occasu in Ortum, & ab ortu in Occasum: Quare autem fiat hic motus librationis & æquilibrii ab Occasu in Ortum, & ab Ortu in Occasum est, ut influxus primi Mobilis, qui solum ab Ortu in Occasum defertur per motũ hunc, deferatur etiam ab Occasu in Ortum remeatione ista, & motu æquilibrii ut Occasus & Oriens, Oriens & Occasus æqualiter recipiant influxus illos beneficos, vitæ plenos, & ut etiam motus primi Mobilis temperetur, & ne citiùs quàm intra spatium viginti quatuor horarum moveatur, motus enim qualiscumque sit, primo Mobili contrarius oppositus est, ut moderetur ille motus primi Mobilis, & temperetur ad viginti quatuor horas, ut influxus suus, qui est alimentum rerum omnium infernarum quotidiè distribuatur singulis rebus omnibus per totum mundum, ut supra diximus capite 23. hujus libri.

Quare motus noni cœli librationis fiat.

Præcipua ergo ratio cur motus hic librationis tum decimi, tum noni cœli fiat, est ad moderationem motus primi Mobilis, nam alioquin citius volveretur & si citiùs volveretur descenderet influxus motu etiã citiori & violentiori, & perindè vita naturæ inferioris & lux extingueretur nimio vitæ & lucis influxu: omnia in pondere & mensura exoptat natura, sufficit ut moderatè omnia fiant, & eo motu quo fiunt & violentiori fieri non possunt. Quod experientia quotidiana comprobatur in furnis Ægyptiis, qui *Athanores* dicuntur quasi immortales, & calorem vitalem, perpetuum & perennem continentes, si in his furnis ova concludantur calore illius furni, & moderato, & temperato certo in gradu, æquè excluduntur pulli, ac ex calore vitali Galinarum determinato suo tempore, quod si caloris istius gradus augeatur, non solum nõ excluduntur pulli, sed omnino pereũt & vitalis energia, quę in ovis occulta jacet destruitur omninò & extinguitur. Lumen etiam, & ignis lampadis, si plus olei effundatur, quàm consumere potest, extinguitur sola olei copiâ. Sic si primum Mobile citius moveretur, copia lucis & vitæ quæ ex motu citiori in inferiora descenderet, inferiora destruerentur, ne ergò citiùs moveatur, dati sunt & fabricati cœli, qui motu contrario

Omnia in pondere & mensura fieri debent.

Si primum Mobile citius moveretur, omnia destruerẽtur

V &op-

& opposito volvuntur, ut primum mobile ad hanc continuam motus temperiem & moderationem, cujus limitibus & gradibus omnia conservantur. Vndè autem moveantur motu contrario & opposito, diximus superiori capite, quod enim de decimo cœlo dictũ est, de nono pariter asserere oportet, cùm semper dogma meum, & fundamentũ doctrinæ meæ, ex una & eadem basi, & uno eodemque lapide fiat, scilicet lucem facere motus varios & distinctos, si lux varietur & distinguatur. Si ergo in nono cœlo sit motus per 140. minuta ab Occasu in Ortum & ab Ortu in Occasum moderatum valdè, & temperatum ita ut annis fiat 1715. & diebus ferè 302. compleatur & absolvatur, hoc astris quæ in eo sunt cœlo condonare debemus, quibus solis lux variatur & distinguitur, & diversos & varios etiam habet effectus, & proprietates & perindè etiam varios & distinctos motus.

Motus noni cœli ab astris suis est.

Vndè facilè cõcludere possumus nonum cœlum habere astra, à quibus ille motus librationis qui in eo peragitur ab Occasu in Ortum & ab Ortu in Occasum, depẽdet, & habet originem; nisi enim hęc essent astra, cœlum cùm sit ejusdem essentiæ & naturæ, non posset illos varios, & distinctos excitare motus ab unica & simili forma, necesse est ergò, ut diximus capite superiori varias esse formas in eo ipso cœlo, à quibus varius & distinctus excitatur motus.

Nonum cœlum habet astra à quibus movetur motu librationis.

Quare astra & sydera quæ motus illos librationis in decimo & nono Cœlo excitant non appareant nobis.

CAPUT XXVIII.

PErspicilia subtilissimi illius Galilei non possunt visos nostri acumen ad longissimum illud loci illius spatium deferre, ut astra illa fulgida & lucida valdè perspicere valeamus, longius enim quàm par sit à nobis distant, ut videantur, & tantæ non sunt magnitudinis & lucis, ut ejus visibiles species ad nos deferantur, nihilominus ex perspiciliis Galilei colligimus in decimo & nono cœlo debere esse astra & sydera, nam ex his perspiciliis videmus circa Solem, circa Martem, circa Jovem & circa Saturnum esse astra quædam lucentia & fulgida valdè, quæ motum eundem cum hisce Planetis observant, quæ tamen invisibilia sunt nostris communibus omnium oculis, cum perspiciliis tamen illis nobis apparent. Si ergo sint in cœlo Solis, Martis, Jovis & Saturni, imò in cœlo Veneris, & in Firmamento quamplurima astra & sydera, quæ lucent & fulgent, & tamen nobis non apparent nisi beneficio & ope artificii illius omninò admirabilis. Quid inde suspicari debemus de decimo et nono Cœlo, qui longissimè distant ab his omnibus inferioribus Cœlis, qui cùm sint multò inferiores, tamen habent astra quamplurima lucida et fulgentia, quæ nobis occulta sunt,

Astra decimi & noni coeli quare non appareant.

Circa Solẽ & reliquos planetas sũt sydera multa quæ non apparẽt.

ta sunt, & non apparent, si in his reperiantur & verè sint astra, quæ ex tenuitate lucis quam effundunt: & propter magnitudinem satis exiguam (comparatione facta, ad ea quæ visibili luce fulgent) quam habent, non videantur. Quidni etiam in decimo cœlo & nono erunt astra, quæ ex tenuitate lucis & propter magnitudinem ut ita dicam exiguam, & propter altitudinem nimiam, qua elevati sunt cœli illi, visibilem nobis non effundant lucem. Si via lactea in Firmamento sit pars Firmamenti, quæ infinitis ferè astris tenuissimæ lucis & rari splendoris effulget, ita ut fulgor ille rarus & tenuis adeò sit, ut visibilem nobis & fulgidam, ac vividam non effundat lucem, sed veluti candorem quẽdam nobis exhibeat, & quasi lac effusum in illa parte Firmamenti esset, unde Via lactea dicitur. Si altius essent hæc Sydera quàm sunt, nullum penitus effunderent lumen, nec obscurum, nec candidum, nec lacteum, sed cœruleum tantum ut reliquum Cœlum profunderent calorem: at quia in certa distantia lucent, in qua nec nimis distant ut non omninò appareant, nec ita propè adsunt, ut clarè luceant, at in media distantia collocentur in qua non omninò lucent, nec etiam omninò obscurantur, ideo ex media illa distantia, candidus ille & obscurus nobis apparet ille lacteus color, si ergò hęc ita sint in Firmamento, ut sint partes ipsius Firmamenti quæ habeant sydera, quæ omnino non luceant, sed propter raritatem & tenuitatem, mediocrem effundant lucem, quæ ex nimia altitudine & distantia, candida appareat? Quid ni & in decimo & nono cœlo, erunt sydera quæ propter eorum raritatem & tenuitatem, & nimiam altitudinem non visibilem & manifestam nobis ostendent lucem, & perindè quod manifestam nobis non emittant lucem, non propterea adesse, & verè & realiter existere cẽsendũ est, nã infinita ferè sunt & existunt in rerũ natura, quę nullo modo apparent nec visibilia sunt. Visibilia tamen ratione fiunt hæc astra, quòd visibilem varium ac distinctũ, excitẽt in cœlo decimo & nono motũ, qui motus cùm sit varius & distinctus, ab uno & unico cœlo homogeneo fieri non potest, restat ergò ut ab astris variis & distinctis fiat, ab aliis enim fieri non potest, ut inferiùs disputabitur capitulis de firmamento.

Cur via lactea in cœlo lactea appareat.

Multa sunt sydera in Firmamento quæ non apparent.

Cõcludimus ergo in decimo cœlo & nono astra adesse, quæ non apparent, ac videntur propter raritatem & tenuitatem eorum, nam cùm cœli ipsi quibus adhærent, sint valdè tenues, & subtiles propter sublimitatem & altitudinem, quâ elevata est eorum materia, & perindè subtilis, & tenuissima facta. Sic etiam & astra quæ inibi sunt, tenuissimæ & rarissimæ sunt substantiæ, unde non vividam & crassam effundunt lucẽ, sed potentem & efficacem in hæc inferiora, etsi sit invisibilis nobis propter illam tenuitatem, & etiam propter

Cõcluditur astra esse in decimo & nono cœlo etsi non appareant.

pter altitudinem, quà nimis à nobis distant, ut eorum splendor, & lux conspici queat.

An decimum & nonum Coelum sit suprema pars Firmamenti.
CAPUT XXIX.

Firmamentum ex luce factum est.

CUm Firmamentum ex sacris literis factum fuerit ex luce, & cœlum nobis dicatur, suspicari rectè & cum ratione possumus, decimum & nonum Cœlum Firmamenti supremam esse partem, nam cœlum quod in principio creatum est, ex nihili fonte unà cum terra, Cœlum Empyreum est, & Beatorum sedes, Dei domicilium & Palatium, justum enim erat, & ordo creationis postulabat, ut Deus cùm intelligentias & simplices substantias intelligibiles notitiam sui quandam habere debentes, creare vellet, voluerit etiam unà cum ipsis locum creare, in quo essent & continerentur definitivè, alioquin fuissent in se ipso, nec distinctioné habuissent ab ipso Deo, nisi locus adfuisset distinctus & separatus ab essentia divina, in quo intelligentiæ illæ creatæ fuerint. Cœlum ergo illud quod creatum fuit unà cum terra, ex nihili fonte, est Cœlum Empyreum in quo creati sunt Angeli, Cœlum autem quod est inferius cœlo Empyreo, & quod influit in inferiora, & quod movetur ut influat, & quod ex luce factum est, cùm lux prius facta fuerit, ex sacris literis Firmamentum est, in sacris literis ergo cœli omnes qui sunt Cœlo Empyreo inferiores, & qui moventur ut in inferiora influant, firmamentũ verè dici possunt, cùm ex eadem materia facti sint, & ad eundem usum & finem ordinati fuerint, si ergo decimum Cœlum & nonum sint ex eadem materia cũ firmamento facti, & ad eundem usum & finem ordinati, nempe ut influãt lucem & vitã in inferiora, rectè possunt dici partes Firmamenti, nihil enim implicat, unum & idem, modo non solidum, & compactum in corpus firmum & durum renitentiam habens, habere diversos motus & varios, secundum varia ac diversa corpora, quæ in eo sunt, quæ in diversis ejus partibus varios illos excitant motus, unde nullo modo implicat Firmamentum cùm liquidum sit & undiquaque permeabile varios in se pati motus secundùm diversas sui partes, quæ diversificantur ab astris variis & distinctis, quę illas partes occupant eisq; dominantur, virtutes suas infundunt in ipsas, & perindè motus varios in ipsis excitant. Undè, si cœlum decimum & nonum qui sunt partes supremæ Firmamenti, habeant astra varia ac distincta à partibus medii firmamenti, quid implicat Firmamentum in supremis suis partibus moveri peculiariter & distinctè ab astris suis peculiaribus, quæ sunt in ipsis partibus, & in medio sui ipsius moveri etiam alio peculiari motu ab ipsis peculiaribus astris, quæ medium suum occupant, illud-

Cœlum quod creatũ fuit unà cum terra, est Cœlum Empyreum.

Omne cœlũ influens potest dici firmamentũ.

Cœlum cùm sit liquidum potest diversimode moveri ab astris.

illudq; aliter impellunt quàm astra quæ sunt in suprema parte, cum astra supremæ partis, & mediæ sint inter se distincta & varia ac diversa, variasq; habeant proprietates, quibus variè & distinctè exagitant partes firmamenti, & in infimis etiam sui partibus, moveri etiam aliter quã in mediis, cùm & astra quæ occupant infimas firmamenti partes, sint diversa & varia ab his quę occupant medias sui partes, non ergò mirandum si unicum & idem cœlum liquidum & permeabile, in diversis sui partibus diversos habeat motus, cùm à causis moventibus variis & diversis id fieri soleat: In aquis fluminum id excitari quotidiè cernimus quę sæpissimè in die ipso diversos habent motus, præter motum suum naturalem, quo naturaliter feruntur ad illas quas inclinant partes. Nam ventis variis retrocedunt, & ad fontem suum redire videntur vel ad oppositas partes, si oppositè perflet ventus: Sic & in cœlo fieri contingit, quòd quamvis naturaliter feratur semper ab Oriente in Occasum, potest etiam contrario & opposito motu ferri ab Occasu in Ortum ab astris, quæ motum hunc naturalem habent ex peculiari sua proprietate, & in alias etiam moveri partes ab iisdem astris huc tendentibus: Hinc colligere possumus & asserere, cœlũ unicum esse, quod Firmamentum dici potest, nõ quod solidum sit & firmum, sed quòd firmiter & constanter observet motus suos & influxus in hæc inferiora, & perindè etiam concludere decimum & nonum cœlum supremas esse firmamenti partes, unà cum primo Mobili, quod est omnium suprema pars. Jam de illa parte dicemus quæ communiter ab omnibus firmamentum dicitur.

Cœlum potest dici unicum esse firmamentum non quòd firmum sit, sed quòd firmos & constantes observet motus & influxus.

DE COELO OCTAVO QVOD AB OMNIBVS Firmamentum dicitur.

Firmamentum, quid sit, & quale, & unde dicatur.

CAPUT XXX.

Firmamentũ verè & propriè est illud ex luce in medio aquarum factum à summo Opifice, quod divisit aquas ab aquis id est primum Mobile, decimum & nonum cœlum ab aliis cœlis, nam primum Mobile & decimum & nonum cœlum dici possunt aquæ superiores, quòd ex tenuissima parte lucis & aquæ facti fuerint & liquidi sint & permeabiles, ut lux & aqua: Aqua siquidem ex quã plurimorum Philosophorum sententia prima fuit materia mundi, ex qua cum luce, quæ ejus forma erat naturalis, facta sunt omnia ex tenuissima ejus parte, cœlum in quo cum Firmamentum reperiatur infinitis ferè astris & syderibus conspicuum in medio ferè ejus collocatum, cùm & superiores cœlos habeat & inferiores, ideò potest rectè dici Firmamentum

Firmamentum quid propriè sit.

Primum Mobile decimum & nonum cœlũ cur dicãtur aquæ superiores in sacris literis.

Firmamentum quare dicatur separasse aquas ab aquis.

mentum separasse aquas ab aquis, hoc est cœlos à cœlis, cœli siquidem firmamento superiores verè dicuntur aquæ superiores, cœli autem qui Firmamento inferiores sunt, verè sunt aquæ inferiores, si prima mundi materia aquea fuit spiritu lucis imprægnata, nam aqua quæ sursum ascendit ad cœlos illos constituendos, verè superior dici potest, quæ verò inferiùs depressa est ad cœlos firmamento inferiores constituendos, verè inferior aqua dicenda est, undè rectè in sacris lineis dictum est Firmamentum factum fuisse in medio aquarum, ut divideret aquas ab aquis, hoc est cœlos à cœlis, qui ex aqua & luce facti sunt.

Firmamenti definitio.

Firmamentum inde definire possumus tenuissimam aquarum partem, & lucis subtilissimam partem, quæ simul permixtæ & unitæ, unà cum aliis naturæ elementis, & principiis, quæ hisce duabus inerant, ad hanc loci partem subtilitate sua & tenuitate convolarunt & illud cœlum fecerunt, quod Firmamentum dicitur infinitis propemodum astris rutilans ac fulgens, quæ quidem a-

Astra firmamenti ex quibus compacta.

stra ex eadem & simili materia facta fuerunt, sed in his astris, lux & aqua magis condensata fuit, & compacta, quàm in cœli partibus, in quibus hæ substantiæ rariores & tenuiores permanserunt, undè & lucem non emittunt, ut astra in quibus con-

Firmamẽtũ unde dicatur.

densata lux, visibilem ex condensatione illa effundit fulgorem: hinc Firmamentum dictum est, quòd lux in quamplurima & ferè infinita corpora lucentia & fulgentia inibi condensata sit & indurata magis quàm in omnibus cœlis aliis inferioribus, & quòd ibi firmiter & constanter unà cum suo cœlo quamvis liquido volvantur, uno eodemque motu, & constanter etiam influant, & agant in inferiora omnia, hinc est illud, *verbo Dei cœli firmati sunt*, hoc est constantes ad influxum facti, & ordinati. His solis rationibus dictum est, & nuncupatum Firmamentum, non quòd firmetur omni ex parte & solidum sit, sed quòd multa & ferè infinita habeat in se corpora, quæ firma sunt & solida, est enim primum cœlum quod variis ac distinctis visibilibus fulget astris, quæ solida esse debent, firma & dura, ut visibilem illam nobis effundant lucem, ut inferius disputabitur peculiari capite.

Concludimus ergo Firmamentum esse octavum cœlum ex tenuissima lucis & aquę portiuncula compactum, in quo innumera ferè sunt astra & sydera, quæ ex luce illa condensata & coagulata, ortum & scaturiginem habuerunt, ut singula suas peculiares & singulares virtutes & proprietates in inferiora emittãt, & effundant, quæque fixa & solida sunt & firmitatem quammaximam habent, undè & nomen Firmamenti desumptum est, quòd astra in eo omnia sint firma & constantia, & constanter agant & influant, & moveantur unico & constanti motu.

Astra firmamenti firma sunt & cõstãtia, & solida unde & nomen firmamento dederunt.

Quo

Quo motu proprio moveatur Firmamentum.

CAPUT XXXI.

COeli omnes à primo Mobili, usque ad infimum cœlum lunæ, quamvis unicum sint cœlum liquidum & permeabile, tamen distingui possunt à variis motibus, qui in eo liquido cœlo reperiuntur, hoc est unicum & idem cœlum in varios potest distingui cœlos à variis motibus, qui in eo sunt: Vidimus primum Mobile moveri proprio & naturali motu ab Oriente in Occasum, & reliquos cœlos inferiores in eundẽ trahere motum, motu suo naturali, ergo & Firmamentum movetur ab Oriente in Occasum unà cum primo Mobili, at hic motus non est illi naturalis & proprius, cùm sit à primo Mobili, & cùm distinguatur à primo Mobili, & peculiarem habeat influxum & virtutem, ergo etiam & peculiarem motum: nam motus est à forma, à qua virtus & influxus peculiares descendunt & perinde motus etiam unà cum proprietate & influxu.

Motus firmamenti ab Oriente in Occasum non est illi naturalis.

Firmamentum ergò habet distinctum & varium à primo Mobili motum, cum habeat distinctas & varias ab eodem primo Mobili proprietates & virtutes. Decimum etiam cœlum cùm moveatur motu librationis à Septentrione in Austrum, & ab Austro in Septentrionem, ut superius vidimus, impertit hunc eundem motum Firmamento, cùm sit cœlum superiùs, & superiores cœli dominentur inferioribus, & motum suum impertiantur, nonum pariter cœlum cùm moveatur motu librationis ab Ortu in Occasum, & ab Occasu in Ortum per centum quadraginta minutas, necesse est etiam ut hic motus Cœli noni communicetur firmamento, & tribuatur: Itaque tres erunt motus præter naturam firmamento, qui motum suum naturalem non impedient at tardissimum efficient. Dicunt enim moveri naturali suo motu ab Occasu in Ortum, & suum omnino absolvere cursum ab uno puncto, ad idem punctũ redeundo intra 25798. annos, & dies 120, si credere fas sit.

Superiores cœli dominantur inferioribus

Motus naturalis firmamenti.

Quatuor ergo erunt motus in ipso Firmamento. Primus ab Ortu in Occasum spatio 24. horarũ à primo Mobili super Polos mundi, ipsi communicatus. Secundus à Septẽtrione in Austrum & ab Austro in Septẽtrionẽ per librationem decimi cœli illi traditus, spatio annorũ Ægyptiorũ 3434. Tertius à nono cœlo illi tributus, ab Ortu in Occasũ & ab Occasu in Ortum super Polos Zodiaci, per minuta 70. ultro citroque ab Æquinoctio remeãdo spatio annorũ Ægyptiorũ 1717. Et quartus illi proprius & naturalis, ab innata sua forma ab Occasu in Ortũ, super Polos quoq; Zodiaci totum circuitum cõplendo intra annos 25816. Ægyptiorum, nostrorũ verò intra 25798. Hi omnes motus reperiuntur in Firmamen-

Motus in firmamento sunt quatuor.

mamento, tres tamen primis sunt præter naturam & formam ipsius Firmamenti: nam motus innatus & naturalis ipsius Firmamenti est ab Occasu in Ortum super Polos Zodiaci, & est à forma sua, forma autem hæc originem duxit ex luce, quæ peculiariter individuata Firmamento, formam hanc eduxit ex centro sui ipsius, quæ naturali instinctu tenderet ab Occasu in Ortum: astra autem quæ inibi sunt huc etiam tendunt, quod à similitudine substantiæ hoc habeant, ex simili enim luce facta sunt & eodem naturali quasi instinctu versùs Orientem volvuntur, ac cœlum ipsum cui inhærent quamvis liquidum sit, & permeabile secum unà trahunt virtute sua, & proprietate.

Motus naturalis firmamenti est ab Occasu in Ortum

Astra omnia Firmamēti ab Occasu in Ortum tendunt.

Concludimus ergò Firmamentum moveri motu proprio & naturali ab Occasu in Ortum, à formâ suâ intrinseca & naturali, quæ ex luce ex qua factum est Firmamentum, sumpsit exordium, quæ cum distinguatur ab aliis cœlis, motum etiam proprium & peculiaré, & ab aliis distinctum habere etiam debet, ut virtutes suas proprias & innatas, quæ illi peculiariter innatæ sunt, motu suo peculiari distribuat & mundo inferiori communicet.

An astra quæ varia sunt & distincta in Firmamento, varias habeant virtutes & proprietates.

CAPUT XXXII.

MUltiplicia variaque esse in Firmamento astra, visu ipso constat & experientiâ, nam Cassiopæa, Arcturus, Perseus, Ophiuchas, Serpens Ophiochi, Telum, Aquila, Delphinus, Pegasus, Andromeda, Vrsa major, minor, Draco, & duodecim Signa Zodiaci, & quæ in Australi continentur parte, sunt astra seu Constellationes variæ & distinctæ, quæ variis syderibus constant & ornantur, an autem illa omnia astra, quæ in Firmamento lucere videmus varias & distinctas habeant virtutes & proprietates, probatu difficillimum est, cùm non habeant motum diversum, sed unico & eodem motu moveantur omnia unà cum Firmamento, nam ex nostra sententia & rectè Philosophantium ratione, quæ varias habent virtutes & proprietates, habent & varias formas, ex quibus varietas virtutum dependet, & ex formis variis, varios exoriri motus, necesse est: non videmus varios illos motus in constellationibus Firmamenti; & tamen cernimus varias & experimur proprietates illarum, undè non parvam esse difficultatem in disquisitione rei hujus contēdimus, nihilominus tamen ab hac

Multiplicia sunt in Firmamēto astra.

Ex varietate virtutū colligitur varietas, forma.

hac labyrinthea difficultate nos extricare facilè possumus sic Philosophando: Quæ habent motus diversos & varios, habent & virtutes & proprietates diversas, sed constellationes Firmamenti non habent motus diversos & varios, locales concedimus, & progressivos, moventur enim omnes unà cum Firmamēto ab Occasu in Ortum motu tardissimo, moventur autem omnes Firmamēti constellationes, motu interno vario, & separato ab illo motu externo locali: motus autem hic internus est actio peculiaris & propria cuiuscumque constellationis Firmamenti, quæ cùm experientia ipsa reperiatur diversa & distincta, eaque sit motus species, est enim actus entis in potentia prout in potentia, ideo verè enunciare possumus, actiones illas varias & proprietates, quæ in constellationibus Firmamenti reperiuntur, motus esse distinctos & varios, & perindè varias esse constellationum Firmamenti proprietates, hoc autem non solùm cognoscitur ex diversis influxibus harum cōstellationum & astrorum, sed etiam ex luce illa prima, quę ortum & originē dedit astris omnibus, non poterat enim illa individuari, & in diversas species astrorum distingui, quin in individuatione illa diversas & distinctas ex sinu suo promeret proprietates, & virtutes. Diximus enim superiùs lucem creatam primam esse rerum omnium materiam, in qua erant omnia, & in qua adhuc sunt omnia reclusa', nam ex illa fieri non possunt omnia nisi virtute & eminenter in illa sint omnia: quòd autem fiant omnia ex luce, non solùm conjecturis evidentissimis, id probatu facillimum est, sed & rationibus patet quam plurimis: coniecturæ sunt, quòd lux perpetuò luceat, diu noctuque, & ubiq; locorum perlucere necesse sit, imò in ipsis abditissimis terræ cavernis & antris, ubi lux penetrat, ibique lucentes Lapidum pretiosorum & Metallorum perfectorum generat ac producit formas, quod fieri non posset, nisi lux efficaces ex se ipsa emitteret scintillas, ad Metallorum & Lapidum pretiosorum formas producendas: Quod enim lucidum est & micans, lucis essentiam & quidditatem habere necesse est: habent autem omnia micam illam lucis in centro sui ipsius, quæ si non appareat & luceat ut in Metallis & Lapidibus pretiosis, id non est ex lucis totali defectu, sed ex elementorum crasso & fæculento corpore, quod lucis illam portionē ubique jacentem obnubilet & suo opaco corpore claudit & incarcerat: Quod autem fæculentum elementorum corpus obnubilet illam micam lucis in quamplurimis mixtorum corporibus, patet ex resolutione eorum, nam omnia opaca & tenebrosa corpora, dum in primam resolvuntur materiam, in corpus tādem lucidum & micans incorruptibile reducuntur: hæc conjectura infallibilis est, rerum omnium primā

Lux non potest in dividuari quin peculiarē in individuatione acquirat virtutē.

Omnia fieri ex luce probatur multis conjecturis & rationibus.

Omnia lucē habent non potest enim videri & cognosci sine luce.

materiam lucem esse, cùm in ultima rerum resolutione lux reperiatur, quæ est substantia fixa & permanēs incorruptibilis, in centro rerum omnium latitans, & virtutes omnes & proprietates rerum omnium in se coërcens: quæ verò rejiciuntur excrementa ex corpore illo puro, & luce pleno, nihil possident virtutis & videntur esse quid adventitium materiæ illi, cùm non sit eiusdem essentiæ virtutis.

Lux est rerū omnium prima materia quòd sit rerū omnium ultima materia.

Hæ sunt conjecturæ, quasi infallibiles, quibus Philosophus & Medicus persuaderi possunt, lucem esse rerum omnium primam materiam, quæ quidem conjecturæ rationum momenta & pōdera habere possunt erga omnes, quibus non datur Rhinocerotis nasus, quibus adhuc me satisfacere puto, modo attentè legāt & intelligant, ea omnia quæ de luce diximus, sub varia & multiplici tamen ejusdem vocis Etymologia, nō enim semper lucem hanc vocamus lucem, sed & cœlum, Calidum innatum, Sulphur, Sal, Mercurium, ut Chymicis istis ambagibus & æquivocis loquendi formulis, Nasutulos illos Philosophiæ Magistros decipiamus & eludamus; nolumus enim tales Chymiæ artis irrisores edocere: imò ex professo tricis quamplurimis sermones nostros intricamus, ut contradictorii appareant hisce Pædagogis, & ut hisce Chymicis umbris à studio Chymico deterreantur. At redeamus undè digressa est oratio nostra, & concludamus astra quę varia sunt in Firmamento, varias habere virtutes & proprietates, eo quòd lux ex qua facta sunt astra illa in Firmamēto, individuata est verbo Domini in peculiaria illa astra, & individuatione illa particulari, particularem & individuam sibi assumpsit proprietatem. Vt in rebus omnibus inferioribus factitatū esse experimur, & oculis ipsis videmus: inferiora siquidem omnia, quæ à superioribus non distinguūtur nisi tenuitate, & agendi potentia, quæ ex tenuitate, & subtilitate illa depēdet, facta fuerunt omnia ex luce illa prima creata, & discreta, & separata Verbo Domini, & in separatione illa, seu individuatione particulari, sibi peculiarem assumpserunt virtutem & proprietatem individua cūcta, quæ ex luce illa ortum habuerunt, quod nos ipsi passim in aliis operibus nostris docuimus alia loquendi & scribendi formulâ, nempe scribendo, & cartis inserendo spiritum mūdi, cuius omnia plena sunt in Firmamento, in constellationib⁹ eius putà, & astris, suscipere peculiarem virtutem & proprietatem seu individuationem, beneficio cujus cætera cuncta inferiora subcœlestia formantur, & producuntur, & retinent virtutes & proprietates constellationum Firmamēti, undè cùm & inferiora cuncta subcœlestia virtutes habere peculiares contemplemur & experiamur, & superiora hęc in inferiora agere, & illis communicare virtutes & proprietates omnes

Lux infinitis ferè nominibus apud Chymicos insignitur.

Author cur contradictoria enūciat.

mnes quas habent, concludere facilè possumus, astra omnia quæ in Firmamento sunt varias habere virtutes & proprietates.

Quare in Firmamento tot sint & tam variæ constellationes.

CAP. XXXIII.

Cur in Cœlo sint tam varia, astra & multiplicia.

Mirum valdè est, quòd suprema mundi huiusce portio, infinitis ferè sit variegata syderibus, non ad ornamentum solum ut multi somniarunt fatui, sed & ad ipsam mūdi huius energiam & efficaciam mirabilem, & stupendam, Creatoriq; summo Deo soli dignam contemplandam & intuendam: Nam cùm & infinita ferè sint mixta ex elemētis & luce creata, in hac terrarū valle, videtur quasi ex necessitate & ex constanti & firma fati lege, lucem multiplicem esse debere influentem, & ex astris descendentem, quæ lucem hanc in terris, & in reliquis inferioribus elementis perpetuò sua vivifica & nectarea virtute refocillat, mixta siquidem omnia, quæ in rerum hac universitate reperiuntur, cùm egeant elementorum perpetuo fotu, ex quibus originem duxerant, non possunt subsistere in esse quod habent, absque perpetuo suorum elementorum influxu, scimus autem ex doctrina omnium Philosophorum non solùm elementa inferiora componere mixta omnia, sed & elementa superiora, quæ cœlestes apud nos dicuntur substantiæ, & quicquid in cœlo est, & à cœlo descendit. Infinitæ sunt Authorum antiquorum & recentium authoritates ad hoc confirmandum, has omitto, plus rationi in probandis & disquirendis rebus condonando, quàm authoritati: Ratio satis luminis habet & lumen ipsa est, quo res omnes ut se habent percipere possumus. Quis enim Philosophorum est, qui interno suo lumine & innata sua judicandi facultate non percipiat cœlestia omnia, suo perpetuo influxu concurrere ad mixtorum omnium productiones, cùm enim sint influxus sensibiles & ferè palpabiles, ad aliquid necessarios esse oportet, nihil enim frustrà est, nec à natura, minùs à Deo factum & creatum, si sint ergò necessarii in rerum natura cœlestes influxus, cum in rerum natura reperiantur, utiles & necessarios esse oportet rebus omnibus componēdis & conservandis, sunt enim elementorum & principiorum naturæ efficaciores & virtuosiores partes, ut superius probatum est. Quòd si elementorum inferiorum partes utiles sint & necessariæ rebus omnibus cōponendis & conservandis, & nemo Philosophorum de hac rei veritate dubitet, nescio quo facto id fieri potest, ut reperiantur Philosophi qui pro aris & focis sustinere audeāt influxus cœlestes nihil omninò cōferre, ad productionē & rerū omnium conservationem, cum sint partes elementorum & principiorū naturæ, partes minus efficaces, cum sint partes materiæ primæ crassiores, &

Mixta egent elementis quibus constant & conserventur.

Ratio speciei luminis est.

Influxus cœlestes necessarii.

Agentis promptitudo in tenuitate consistit.

perindè minus efficaces, agendi enim promptitudo & violentia in tenuitate & subtilitate consistit. Si ergo cœlestia omnia sint elementis inferioribus subtiliora, sunt etiam in agendo promptiora: quòd si sint promptiora, magis ergò agent in compositione rerum & conservatione, quàm elementa inferiora. Dato ergò quòd agant in inferiora, necessariò hinc sequitur multiplicia & varia & ferè infinita esse debere astra, tùm in Firmamento, tùm in reliquis omnibus cœlis, cùm non possint, tam variè agere in producendis rerum omnium mixtis, quin varia sint distincta & multiplicia. Ab uno enim & eodem fonte, non possunt diversi & distincti scaturire rivuli, nisi fons dividatur in rivulos. Sic ex luce quæ est rerum omnium materia non possunt diversa prodire, nisi in diversa & distincta omninò dividatur. Nam in luce omnia sunt unum: & illud unum non potest multiplex videri & apparere, nisi dividatur, in sola divisione multiplicitatẽ ostendit. Ut clarum & manifestum est ex numeris: unum nisi dividatur non est numerus: at si dividatur, statim numerum constituit, & multiplicitatem ostendit. Sic lux, & materia rerum prima quæ idem sunt, nisi dividatur, in sua unitate & simplicitate permanet, quæ tamen in se numeros omnes, etsi infinitos complectitur

Lux ut variè agat, dividenda est.

Materia rerum prima ut multiplex fiat necesse est ut dividatur.

Ex his omnibus colligere possumus rationes quamplurimas formales & essentiales, cur in Firmamento & reliquis omnibus cœlis tot sint variæ constellationes, & variæ illæ constellationes constituantur variis ac distinctis stellis, lux enim rerum omnium materia prima, nisi divisa fuisset & distincta, sua innata & formali virtute, à supremo materiæ ipsius Creatore, illi concessa, fecisset tantùm mundum hunc homogeneum, in omnibus suis partibus similẽ, & ejusdem essentiæ: At cùm divisa fuit: statim ab instanti creationis suæ, in principales mũdi hujus partes, & in ipsis partibus iterum divisa in infinitas ferè mundi portiunculas, quæ singulæ totum mundum in se complectuntur, & verè mundus dici possunt singulæ, cùm lucem habeant seu materiam rerum omnium primam, ex qua sola Divina operante virtute factus est mundus hic, & omnia quæ in eo sunt. Sic ergò in terra infinita ferè facta sunt quæ distinguuntur à terra, ab ipsa materia prima & luce, sic in aqua totidem, & totidem in aëre, totidem etiam in cœlo facta esse oportet, cùm cœlum sit præcipua pars materiæ primæ & lucis huius creatæ, in qua præcipua parte, tanquam subtiliori & tenuiori consistit, & viget motus & actionis omnis principium, ut ipsimet oculi, & sensus omnes testantur, & experiuntur, & si actionis principii præcipua pars vigeat in cœlo, in cœlo necesse, ut præcipua pars principii actionis, suas exerceat virtutes & proprietates, ut in reliquis naturæ ele-

Partes singulæ mundi cur mundus dici possint.

elementis, in reliquis multa produxit, & distincta, sic etiam necesse est in cœlo, ut præcipuo naturæ elemẽto, principium illud motus & quietis multa & distincta produxisse.

Firmamentum quid sit. Firmamentum autem cùm præcipua sit totius mundi pars, in qua lux creata distinctionem suscipit, majorem, quàm in reliquis superioribus cœlis, in quibus, & præcipuè in primo Mobili, lux non adhuc distinguitur & dividitur in suas virtutes & proprietates, sed in sola sua homogeneitate consistit, undè cùm sit pura adhuc in primo Mobili, & homogenea, movetur tam velociter, & tantas habet actiones & energias, ut totus & universus hinc orbis suas quodammodo suscipiat energias & agendi facultates: Firmamentum verò: cùm jam lucem habeat divisam & distinctam in infinitas ferè portiones, quæ astra omnia Firmamenti constituunt, ex eo diminuta est illa virtus & energia totius naturæ in Firmamento (comparatione facta cum primo Mobili) ex sola illa divisione, & ni perpetuo foveretur influxu primi Mobilis jam adhuc multominor esset illa virtus, quam jam sit, cum tamen foveatur, & refocilletur influxu primi Mobilis, tanquàm à perenni totius naturæ fonte, potentem cernimus & efficacem Firmamenti agendi facultatem, divisam tamen & distinctam in plura & ferè infinita astra, ut mundus hic unus, plures haberet in se partes distinctas & divisas, quæ sua divisione & distinctione pulchritudinem miram constituerent, & hominem, cujus gratiâ facta sunt omnia, & miro illo ordine disposita, mirificè delectarent & eo delectamento repletus homo perpetuas decantaret suo Creatori laudes, & intimo cordis sui adamaret illum, quòd tanta, & mira sui gratia creaverit, & adhuc palatium æternum, & in eo vitam æternam, & inexhaustam fœlicitatem promiserit.

Cur in Firmamento varia sint stella. Hinc claret & manifestum est, cur in Firmamento sint tam variæ & distinctæ constellationes. Primò ut lux uniformis & homogenea, ex qua facta sunt omnia, divideretur & distinctionem sua divisione susciperet, ut ex distinctione illa & divisione, varia omnia & distincta quæ reperiuntur facta in toto & universo naturæ ambitu, suum varium & distinctum susciperent cœleste alimẽtum & spirituale pabulum, & sic variæ & distinctæ fierent rerum generationes & productiones, & factæ conservarẽtur, ab eodem enim conservantur ex quo fiunt, & fiunt pariter ab eodem, ex quo conservantur; nisi enim divisa fuisset lux & materia rerum prima, homogeneus fuisset ex omni parte mundus hic, at ex divisione lucis & materiæ rerũ primæ factus est heterogeneus, & perindè cùm sit heterogeneus, partes habere diversas & distinctas omni ex parte necesse est, ut heterogeneitatem, si mihi ita loqui fas sit, conservare queat, & sic manet ratũ

Mundus varius est ex divisione lucis.

& confirmatum varias & diversas esse debere in Firmamento constellationes, & varia omnia quæ in mũdo sunt conserventur, & ex his resolutis, varia & nova producantur, varia siquidem astra Firmamenti concurrunt ad generationes & productiones rerum omnium, & ad conservationem earumdem, ut disputabitur capite sequenti.

An variæ & distinctæ Firmamenti constellationes concurrant ad Generationem & Conservationem rerum omnium.

CAP. XXXIV.

ASseruimus superiùs Firmamentũ habere sydera quamplurima miræ virtutis in inferiora, & lucem omnẽ superiorẽ concurrere ad productionẽ & generationem rerum omnium, & earumdem conservationem: Ex his omnibus locis satis claret, constellationes omnes Firmamenti, cùm constent syderibus, quæ ex luce superiori, & sursum ex centro suo elevata, ortum & originem habuerint, concurrere ad generationem & conservationẽ rerum omnium: Si enim lux in genere concurrat ad res omnes producendas & conservandas, imò ita concurrat ut præcipua & principalis sit causa generationis & conservationis, & ut omnem ambiguitatem tollamus & dubitandi ambages, sit vera causa unica, & per se sola univoca generationis & conservationis, nullo pacto hinc dubitandum est, quin lux Firmamenti concurrat ad generationem & conservationem rerum omnium, cum sit species lucis, quæ ex genere suo ortum habet, & participet virtutes & proprietates lucis generalis. Probatum fuit superiùs claris admodum argumentis, & authoritatibus, & experientiis, lucem in genere esse veram materiam primã rerum omnium, ex qua facta sunt omnia. Si ergo lux in genere sit rerum omnium materia prima, quis Philosophorum erit, & Medicorum, qui lucem Firmamenti productricem & conservatricem rerum omnium abneget, cum lux Firmamenti sit pars materiæ primæ, quæ huc loci sublimata est, & operante infinita Dei virtute, Firmamentum constituit, & varias omnes quas continet constellationes fecit, quæ quamvis individuationem passa sit hæc materia, quæ huc loci elevata fuit, non indè tamẽ propter individuationem, virtutem & proprietatem agendi amisit, imò peculiarem ex illa individuatione acquisivit energiam. Vnde cõstellationes singulæ, quæ in Firmamento reperiuntur, imò stellæ singulæ, quæ constellationes constituunt & componunt, habent peculiares virtutes, & energias hoc vel illud producendi & conservandi.

Lux concurrit ad generationem.

Lux est prima materia rerum.

Singulæ stellæ habent virtutem hoc vel illud producendi.

Mirum illud est, quòd si stellæ variæ, non fuissent constructæ & sydera facta à summo Opifice varia & multiplicia, & lumen in genere mansisset unum, nec ullo pacto divi-

visum fuisset, omnia unum essent adhuc, & quod ab illo uno productum fuisset, unum homogeneum fuisset & simile parenti, & patri suo: At cum lumen unum & homogeneum in substantia, divisum fuerit actualiter, secundum omnes suas potentias & virtutes, hinc factus est mundus variis ac multiplicibus coadunatus partibus, quæ iterum varias habent virtutes & proprietates, hinc varia & diversa producere possunt, & sic in infinitum ferè variantur in universo orbe, omnia quæ producuntur, cum lumen ex quo fiunt omnia, varias & verè infinitas habeat in se potentias naturales, & sibi innatas, ex quibus potentiis & energiis esurgunt omnia varia, quæ in mundo hoc conspiciuntur:

Vndè varia in mundo producãtur.

Constellationes Firmamenti quid sint.

Firmamenti autem constellationes cum lumine constent, & sint lumen ipsum coagulatum, & fixum in corpora varia stellarum, quæ simul sumpta constellationes constituunt, non possunt in Firmamento collocari sine actione, nec possunt habere subsistentiã in rerum natura ut habent, quin agant, nihil enim est sine actione: Esse dicit agere & agere supponit esse. Sunt & subsistunt Firmamenti constellationes, ergo agunt. Si agant, agant necesse est in inferiora, cum inferiora subjiciãtur superioribus ut virtutem superiorum accipiant: Si ergò agant in inferiora agant opus est, dum fiunt, generãtur & producuntur inferiora, quia tunc temporis, inferiora nullo pacto resistunt, sed omni modò causis superioribus se subjiciunt, ut virtutem illam superiorem sibi asciscant: nec possumus inficias ire adversus hanc Philosophiæ veritatem: asserit tota Philosophorum Schola, principium generationis esse calorem innatum: calor autem ille innatus non est elementaris nec igneus propriè loquẽdo, sed cœlestis & elemento stellarum ex ipsomet Aristotele correspondens. Si ergo sit cœlestis calor ille innatus, qui est principium generationis rerum omnium, lumen esse oportet, cùm elemento stellarum correspondeat. Elementum enim stellarum lumen est, cùm lumen stellas omnes, & sydera cuncta fecerit, si ergò calor innatus rerum omnium sit principium generationis, & confundatur cum lumine, & unum & idem sit cum lumine, verum erit & certum lumen esse principium generationis: Et si lumen in genere sit principium generationis, cùm lumen vigeat præcipuè in constellationibus Firmamenti: Verum ac certissimum erit constellationes Firmamenti concurrere ad generationem & conservationem rerum omnium: quod enim concurrit ad generationem, concurrit etiam ad conservationem, idem enim sunt ex Hippocrate conservari & generari, causæ siquidem conservatrices sunt & generatrices, & vice versa generatrices sunt conservatrices, undè concludimus varias omnes & diffe-

Libro 2. de Histor. Animal. cap. 3.

Calor innatus idem est cum lumine

Cõstellationes Firmamẽti cõcurrunt ad generationem rerum.

differentes constellationes Firmamenti concurrere ad generationem & conservationem rerum omnium.

DE CONSTELLATIONIBUS SINGULIS FIRMAMENTI, ex quibus partibus luminis constent, & qua virtute vigeant.

SECTIO PRIMA

De Vrsa minori, quibus stellis constet, & quibus partibus luminis, & cur Vrsa minor hæc constellatio dicatur.

CAP. I.

Græci Authores fabellas dixerunt de rebus omnibus.

AUthores Græci antiquissimi, non solùm terram commentis suis, & anilibus fabulis, sed & cœlum deturpare conati sunt, id potissimùm elucet, & claret ex his omnibus, quæ de constellationibus cœlestibus enarrarunt, ac typis excudenda curarunt: potissimùm de Vrsa minori, quam Cynosuram, Arcton, & Helicen dicunt, eamque fingunt esse Lycaonis Arcadiæ Regis filiam, quam venationis studio inductã relicto patre sese in sylvas contulisse, & Dianæ comitem & veram amasiam fuisse, solamq; die quodam in sylvis inventam, Jovẽ compressisse. Quod facinus cùm aliquando celasset, tandem manifestum factum fuit, cùm tumore uteri gravidam eam, & prægnantem viderint Comites aliæ Virgines, unà cum ipsa lavari jussæ: Tanto facinore indignata Diana, eam in Vrsam commutavit, cuius Jupiter misertus est, & post partum filii Arcadæ, à quo Arcadia dicta est Peloponensis Regio, in cœlum transtulit, sydusque fecit, septem stellis constans, quæ figuram Vrsæ minoris & Cynosuræ constituunt, hisce fabellis & commentis, Græcorum Authorum sapientia occulta nobis est, quæ si dilucidius & cortice remota, nobis referetur profundissimum naturæ arcanum omnibus pandet, ut clarum erit ex fabulæ elucidatione.

Fabula Vrsæ explicatio.

Lycaon Arcadiæ Rex, Deus nobis est, qui verè Rex est magnitudinis, hic enim solus est, qui magna operatur, & qui ex immensa bonitate sua, & misericordia infinita tanquã ex arca sua, in lucem eduxit omnia, hic verus Lycaon Rex Arcadiæ, seu mirabilitatis & magnitudinis, filiam habuit nomine Calistona, hoc est pulchritudinem habuit filiam, κάλλης enim græcis pulchritudo est, cùm autem Deus fecerit lucem, quæ totius pulchritudinis mater est, & verus & unicus fons, sine luce enim nihil pulchrum est, sed materię indigesta moles & inutile pondus, verè Calistona fecisse asserere possumus, eiusque veram & legitimam creaturam esse, quam cùm materiæ rerum primæ immiscuerit, quæ apud Græcos Hili vocatur seu sylva & umbrosum nemus, ideo relicto patre, in sylvas & umbrosa loca, venationis studio, se contulisse fabula narrat, lux enim ut elementorum qualitates & pro-

Praeclara lucis fabulae explicatio.

proprietates sibi vendicaret, & asciſceret, materiæ primæ ſe immiſcuit, ad venandas rerum infernarũ proprietates, ideò comes facta eſt & amaſia Dianæ, ſeu aëris inferioris, qui Dianæ nomen habet, quæ cum fonte lavaretur unà cum reliquis Dianæ virginibus, hoc eſt cum reliquis ſeminalibus elementorum proprietatibus, quæ in ipſo aëre continentur, hæc ſola inventa eſt prægnans, & à Jove compreſſa, hoc eſt à ſpiritu mũdi qui verus Jupiter eſt quòd juvet omnia creata, & ſuſcitet ad generationem & prolem: hinc deſumimus Jovem compreſſiſſe Caliſtona filiam Lycaonis Regis Arcadiæ in ſylvis inventam, hoc eſſe & indicare ſpiritum mundi, hoc eſt tenuiſſimam elementorum omnium materiam & ſubtilem ſubſtantiam ſuam virtutem ſeminalem & prolificam luci impoſuiſſe, quæ cum prægnans facta ſit ab illo ſpiritu prolifico tanquam à Jove, indignata Diana filia Jovis mutavit ipſam in Vrſam, hoc eſt rem craſſam, ponderoſam & vilem, rudem & agreſtem: Lucem enim à ſpiritu mundi compreſſam mutari videmus in materiam putrẽtem, & corruptioni idoneam, ut ex illa putredine & corruptione, exſurgant mixta: Lux autem prægnans facta, verè mutatur ab humiditate aëris vitali & radicali in materiam putrentem, rudem & agreſtem, quæ indigitari aptius non poteſt, quàm Vrſæ nomine, & corpore, quæ animalium omnium rudior & agreſtior beſtia eſt, nihilominus animam habet & lucem internam miræ ſubtilitatis, & acutiſſimæ indolis, ut omnibus manifeſtum eſt, qui Orſorum naturam callent, & qui domeſticos nutriunt. Poſtquam etiam peperit Caliſto, in Vrſam converſa, hoc eſt poſtquam lux prolem ſuam in ipſo inferiori Globo dimiſit, in aſtrũ tandem & ſydus ab ipſo Jove mutata eſt, hoc eſt ſpiritus mundi lucem materiæ primæ ſublimavit in aſtrũ: Deus ſiquidem rerum omnium Opifex poſtquam lucem (quam creaverit ex nihili fonte) materiæ rerum primæ immiſcuerit tanquam formam ſuam & prolificam ſuam virtutem in ipſo materiæ ſinu, ipſa forma reliquerit, illicò Deus ſublimavit in aſtrum ipſam lucem, Cynoſuramq; fecit in Septentrionali plaga.

Quare autem in Septentrionalem plagam lux hæc Caliſto nuncupata pervolaverit, ratio naturalis hinc deſumi poteſt, quòd lux hæc frigidis materiæ primæ partibus, & humidis immixta fuerit, & his incorporata & unita: non potuit autem in mediam cœli marginẽ elevari, quòd calidis hæc pars, & ſiccis materiæ primæ partibus ſociata ſit, & ideo partes frigidas & humidas ad extremitates cœli depellit, ideo lux ſociata frigidis materiæ primæ partibus, locum petiit ſuis qualitatibus & proprietatibus idoneum & convenientem, qualis eſt Septentrio & Boreas: Non potuit autem hæc lux aptiori nomine nuncupari, ad virtutes ſuas

Vrſa conſtellatio cur ſic dicta.

Y &pro-

& proprietates indigitandas, quàm Vrsæ nomine: Vrsa siquidem ad motum tardissima est, & quasi semper somnolenta, quòd temperamento sit frigido & humido, Constellatio pariter hæc Septentrionalis, Vrsa dicta ad motum tardissima est nec ferè moveri videtur, frigidum & humidum temperamẽtum inducit omnibus mixtis: quibus lux sua dominatur, & præest & potissimùm in Boreali Plaga, in qua sua exercet imperia, suis septem stellis quibus constituitur, quarum duæ secundæ magnitudinis sunt, & clarissimo & rutilanti lumine constant saturninæ penitus naturæ, & melancholicæ, cùm lumẽ earum, ut dixim⁹ in explicatione fabulosæ suæ originis & nativitatis, sit unitũ, & permixtum frigidis & humidis materiæ primæ partibus, quæ hanc frigidam & humidam dederunt illi naturam melancholicam & saturninã: hinc omnia Septentrionalia quibus potissimùm dominatur hæc constellatio, frigida sunt & humida, ad quandam siccitatem tẽdentia, unde tota regio Septentrionalis frigida est & glacialis ex dominio, & influxu illius constellationis, quæ totam regionem hanc gubernat, & imperio suo subditam tenet.

Septentrionalia cur frigida.

An septem omnes illæ stellæ quæ Cynosuram constituunt sint ejusdem virtutis & proprietatis.

CAP. II.

Constellationes diversæ ex diversis stellis.

MAgna est inter Philosophos omnes controversia, an constellationes cœlestes, quæ variis ac distinctis constituuntur stellis, habeant unam & eandem proprietatem, vel distinctam & dissonam ratione variarum suarum & distinctarũ stellarum: Lux siquidem dum individui cœlestis alicuius formam inducit, propriam & innatam sibi virtutem ascivit ratione illius individui, etsi ratione speciei non differat forma peculiari & distincta in individuis singulis cuiuscumq; speciei, differentem & distinctam sibi vendicat proprietatem: At stellæ singulæ quæ in Vrsa minori reperiuntur, formas habent varias & distinctas, plures enim sunt & distinctæ numero & loco separatæ, ergò necessitatis huius lege plures habere formas & essentias oportet, & perinde virtutes item plures & proprietates: proprietas siquidem & virtus formam sequitur & essentiam. Sunt in Vrsa minori septem, ex sententia antiquorum Astronomorum stellæ, quæ formam & figuram huiusce constellationis cõponunt, tot ergo erunt formæ seu individua cœlestia distincta & varia, quæ constellationem hanc, & astrum constituent, quibus singulis individuis proprietas peculiaris

ris & virtus attribuetur: nisi enim hoc esset, ad quid separata fuisset, & distincta in plures stellas, lux hæc Borealis? nonne sufficiens fuisset lumē unum homogeneum ad constellationem hanc & astrum constituendum, si opus non fuisset, & naturæ astri huius consentaneum plures habere virtutes & proprietates, ut plures & varias hinc inde, in partes Boreales inferiores influeret astrum hoc, proprietates.

Varia quæ generantur in terris borealibus à variis ursæ stellis producuntur.

Multa ac varia, distincta ac dissonantia producuntur, ac generantur in terris Borealibus, ea ergo cum sint varia ac multiplicia, varias ac multiplices expostulāt causas superiores quibus foveātur & conserventur, & quibus producantur: nam si uti antea probavimus, astra concurrāt ad generationem rerum infernarum, necesse est astra Borealia concurrere ad productionem rerum Borealium infernarum, hæ autem res dum sint multiplices & variæ ac distinctæ, multiplices etiam expostulant causas Boreales superiores, ob quam rem astra omnia Borealia, nō unica & sola stella & lumine unico componi debent, sed pluribus & variis, ut pluralitati & varietati rerū infernarum Borealium correspondeant & veluti ea omnia quę in Septētrionali plaga producūtur, in se ipsis singulis diversas habent partes, diversarum virtutum & energiarum, veluti vegetabilia cūcta, quæ inibi crescunt, & animalia quæ inibi vivunt habēt partes diversarum virtutum, sic pariter & eorum omnium causæ superiores, quæ in partibus Borealibus collocātur, diversas habent partes diversarum virtutū, nec fieri potest, ut unius sint virtutis & energię.

Stellæ Vrsæ minoris circa collum sunt aliis potentiores.

Duæ illæ stellæ quæ circa collum Vrsæ nostræ minoris sitæ sunt, quæ maximè præ cæteris lucēt, quòd sint secundæ magnitudinis maiores habent virtutes & efficacias his omnibus aliis stellis, quę in ipso astro elucēt, & micant, non tantùm ratione magnitudinis, sed & ratione lucis, & essentiæ particularis, quam in ipsa individui formatione sibi acquisiverunt: Plus enim influunt in inferiora quòd micantiùs & fulgentius rutilent cæteris omnibus, lux siquidem fulgentior & micantior maioris est virtutis & efficaciæ, quàm lux obscura & ferè tenebrarum pallio, & umbratili veste cooperta.

Lux rutilantior efficatior est

Hoc satis claret in luminibus, & lampadibus nostris & ignibus, qui quo magis lucent & micant, eo efficaciùs agūt, virtutes longè maiores effundunt: Quòd si in terris hoc manifestum clarumque sit? Quid & in cœlo probatum & verissimum non censemus, cùm cœlestes ignes, flammæ perennes sint multò efficaciores terrestribus, quæ cum labilis & fluentis ad corruptionē sint substantię, perpetuo egent alimento, ut subsistant & tot excrementis actionem nescientibus conspurcentur, ut verè agere non videantur, sed molliter & segniter operari cùm virtus illa quæ actionis fons habetur in terre-

nis rebus, è cœlo sit, ac descendat in terras, & dum terris permiscetur, & elementorum inferiorum excrementis unitur, maxima huius virtutis vis & robur languescit, saltem si penitus non evanescat.

Stella Vrsæ minoris diversæ sunt virtutis.

Ratum ergo sit stellas septem omnes, quæ astrum seu Vrsam minorem nostram Borealem componũt, diversarum ac variarum esse virtutum ratione individuitatis ut ita loquar, quam earum lux in earum stellarum compositione, ab ipso Creatore suscepit, non enim in plura ac varia distinxisset Deus lumina, lucem suam, quam ex nihili fonte creavit, ad utilitatem & conservationem totius mundi, nisi maximè necessarium, & omni ex parte naturæ & essentiæ sui operis consentaneum fuisset: blaterent ergo & clament quantum velint, Astrologorum quamplurimi, Christianus ego Astrologus aliam habere sententiam nec possum, nec debeo.

Cuius particularis sint virtutis stellæ septem ursæ minoris, & potissimùm stella polaris.

CAP. III.

Cœlestia sapere non est humani ingenii.

QUæ sursum sunt, sapere velle, non humani ingenii, solius Dei est, cuius est cœlum, pontus & terra; Ad hunc solum pertinent notiones, rerum cœlestium, cùm ab ipso solo tanquam à proprio fonte scaturiant: nobis verò quibus densa nubes, veluti vera albugo oculis opponitur, non licet ea ipsa, quæ ob oculos sunt, videre, nec quæ aliis sensibus subjacent persentire: Itaq; perscrutanti mihi virtutes has cœlestes, cùm me ipsum non noverim, risus sanè erit, & sannæ plenum posticæ, quæ mea sunt perquirere deberem potiùs, quàm quæ cœli, cùm tamen huius operis ordo hæc expostulet, viatores hac in parte imitabor, qui cùm itineri perlongo accincti sint, dùm vias invias, & præcipitia, saltus & montes inaccessos reperiunt quâ possunt industriâ, omni conatu pertranseunt, nec iter incœptum relinquunt: Sic me cogit huius operis ordo, qui cùm naturam omnem docere & explicare expostulet: cœlum jam occurrit quod quamvis invium sit, & nullus Authorum ante me naturam eius ita particulatim explicarit, fateor hoc ipsum periculosæ plenum esse opus aleæ, nec omnibus arridere & placere posse, cùm nova & inaudita legent, modò tamen rationi quadrent, & experientiæ rerum magistræ, qui justi & æqui erunt judices non me ridebunt, sed me forsan grandiori quàm par sit extollẽt laude. Itaq; hisce prælibatis ad Boreales cœlestes plagas, me convertã, & virtutes Ursæ minoris persequar enodandas & explicandas, etsi ab antiquis & recentioribus ferè omnibus Authoribus intactæ sint, & sicco valdè pede eas transierint omnes Astrologi, nescio quâ ratione ducti.

Stella Vrsæ minoris cuius sint virtutis.

Stellæ hæ omnes septem, quæ totam Vrsam minorem constituunt, Saturni sequũtur naturam & essentiam

tiam & proprietates illius planetæ imitantur, quæ tamen plus lucis effundunt, maiores habent Saturni virtutes, & plus virium ejusdem effundũt in terras, veluti duæ illæ stellæ quæ in collo Vrsæ nostræ collocãtur, plus effundunt Saturni virtutis, quàm alię omnes: hæ sunt, quæ in tota plaga boreali agriculturæ cultum habitantibus infundunt, undè agricolæ sunt ferè omnes incolæ huius clymatis inferioris: virtus maxima & prægrandis, quæ in arboribus, in plantis & fructibus terræ omnibus hac in regione pernotatur, ab ipsis potissimum stellis tanquam à causis superioribus ortum ducit: imo prægrandis corporum moles, quæ in animalibus aquaticis, & aliis omnib⁹, manifesta dignoscitur à virtute humectante & nutriente harum stellarum oritur & dependet: Siccitas cũ frigiditate humida magnitudinẽ & proceritatem in corporibus efficiũt, quia ex copiosa humiditate facilis datur extensio. Hinc Incolæ ferè omnes Septentrionales procero sunt corpore, invidi, longam ac diuturnã conservant iram, pauca loquuntur, non cupiunt societatem, separi & soli stare ac degere cupiunt & amãt, ꝓfundas habent cogitationes, subtilis sunt memoriæ, debilis tamen intellectus, timent multùm, ne martem amant, scientias tamen diligunt subtiles, mirabiles, & occultas scientias ardenti studio persequuntur, hos omnes habitus & propẽsiones à proprietatibus harum stellarum accipiunt tanquã à causis superiorib⁹, quæ corpora inferiora ad hæc inclinãt & propellũt, nõ tamẽ absolutè cogunt, nam sapiens dominabitur astris.

Mores populorum Septẽtrionalium.

Reliquæ stellæ quæ corpus Vrsæ nostræ occupant quartæ magnitudinis minores infundũt saturni virtutes, ex minore lucis flamma vitali quâ micant; ex luce enim tota dependet virtus, & energia ut sæpè diximus, non æqualiter tamen infundunt omnes virtutes & proprietates Saturni, sed una altera efficaciores, & una potius has infundit proprietates, alia verò alias, ut una plantat, alia seminat, altera ædificat, alia puteos cavat & rivos ducit, alia invidet, altera verò iram servat, quæ omnes proprietates & virtutes Saturni sũt, nihilominus in Vrsa nostra etiã conspiciuntur, quòd in Septentrionalẽ plagam inferiorem eas emittat.

Saturni influxus & virtutes in stellis Vrsæ minoris vigent.

Ultima verò stella Vrsæ nostræ minoris, quæ in caudæ extremo posita est, quam Polarem dicũt omnes Astrologi præter has enumeratas & similes alias Saturni virtutes, quas habet communes cum reliquis aliis, atractricem habet virtutem & magneticam, trahit humidum radicale cuiuscumque rei versùs centrum & punctum: unde capita & extremitates omnes arborum & plantarũ, in quibus vis vegetativa viget, & humidum illud radicale, tanquam vegetationis principium, semper ad Septentrionem tendunt & vergunt, nisi ventis & per accidens aliò vertantur, quòd à virtute Vrsæ minoris

Polaris Stellæ virtus & energia.

magnetica, versus hanc partem trahantur. Trahit autem Vrsæ minoris hæc stella Polaris humidum radicale cuiuscunque rei, quòd centrum sit firmamenti & totius machinæ cœlestis circa quod orbes omnes cœlestes circumvolvũtur & gyrant. Vnde lumen omne cœleste cùm circa punctũ illud feratur & gyret, humidum etiam omne vitale pariter ferri & volvi circa illud necesse est, cùm humidi, & calidi innati sit unũ & idem centrum: Calidum autem innatum, & lumen convertuntur & idem sunt, & lumen cœleste est pater & scaturigo calidi innati rerum infernarum. Vnde si lumen cœleste feratur circa punctum illud, necesse est etiam ut omne quod ab ipso dependet, & ab eo ortum habet, feratur etiam circa illud, circa quod volvitur illius primordialis causa: Lumen omne cœleste causa & scaturigo humidi radicalis rerum infernarum movetur circa puncta duo verticalia, Boreale unum & Australe alterum, ergo etiam omne humidum radicale rerum infernarũ movebitur circa unum vel alterum illorum punctorum. De quo dilucidiùs agemus cùm de aquarum motu nobis erit sermo.

Lumen cœleste est pater calidi innati rerum.

Virtus attractiva cur sit in Septentrione.

Concludamus jam tantum stellarum Vrsæ minoris ꝓprietates & virtutes humidas esse & frigidas ad siccitatem quandã vitalem vergentes, unde attractricis esse facultatis, tum quòd siccum humidum appetat & attrahat ratione ignis vitalis, qui in centro siccitatis occultatur, qui semper attrahit humidum vitale, ut vivat & nutriatur eo, non enim datur fortior naturalis trahendi modus, quàm vitæ & alimenti causa, Sic enim aqua ponderosa, quæ deorsum vergit, sursum tẽdit, ad extremos arborũ ramos enutriendos, nõ autem sunt attractricis facultatis rerum infernarũ, sed quòd in inferiorib⁹ terræ Borealis partibus, hanc trahendi facultatem cõmunicẽt, ideo dicim⁹ facultatis esse attractricis, punctum siquidem terræ borealis correspondet puncto cœlesti boreali, & ab ipso suscepit virtutes illas omnes, quas hoc in capitulo sustinemus ex Vrsa minori descendere in polum terræ inferiorem Septentrionalem.

De Vrsa maiori, quibus & quot constet stellis, & cuius sit virtutis & quo lumine micet ac radiet

CAP. IV.

QVæ diximus de Vrsa minori, historiam eius enarrando multi sũt & ferè omnes authores, qui eadẽ narrant & asserunt contigisse de Vrsa maiori, sed cùm hæc omnia commenta sint & fabulæ Græcorũ, nos non urget multùm, quamvis sub cortice eorum commentorum aliquid magni & secreti contineatur, at nisi explicetur, & foras sermone trudatur, id mortuum omninò, & tenebris sepultum manet quasi non esset.

Missis his omnibus Græcorum com-

commentis, asseremus & luce clarius faciemus Vrsam maiorẽ esse constellationem Septentrionalẽ viginti & septem stellis constantem, quæ figuram eius & formam constituunt, sunt autem octo aliæ stellæ, quæ extra eius figuram micant, & sunt septem, quæ intra eius figuram sunt secundæ magnitudinis, à quibus solis, ut pote lucidioribus emanat virtus & proprietas huiusce constellationis, quæ tota ferè Martis sequitur energiam, & mirum est quòd hæc constellatio sit virtutis calidæ & siccæ, cùm in parte Boreali collocata sit, quæ naturæ est frigidæ, cùm extremitas cœli sit: nihilominus cessat hæc admiratio, si necessitatem Poli Septentrionalis perpendamus: pauca est, & quasi manca, & mutila Poli vita, cùm Polus sit à vitæ fonte remotus, ideo Deus naturæ & orbis Author, & moderator, constellationes in eo posuit, & collocavit calidas & siccas, ut caliditate & siccitate naturali sua & innata, attraherent radiũ vitæ, ex vitæ fonte, ex sole putà, qui etsi naturali sponte radios vitales ubicumque spargat & diffundat ex necessitate fati naturalis, nihilominus ubi magnetes lucis & vitæ reperiuntur, qui lucem illam & vitã fortiùs attrahunt, ibi etiam fortiùs & potentiùs lux illa & vita diffunditur, tùm ex parte attrahentis, tùm ex parte diffundentis, nam ubi potentissimè ex necessitate naturę attrahitur vita illa lucis, ibi etiam potentissimè diffunditur ex ipso vitæ fonte, putà ex primo Mobili vel ex sole eius Vicario.

Vrsa maior quibus constet stellis & cuius sint virtutis.

Parca est in Polo vita.

Non itaq; mirandum est si in Septentrionali plaga ubi frigus urget & lux (fons caloris) valdè diminuta est ex remotione. Deus orbis huius creator, constellationes calidas & siccas, sulphureas & igneas, seu martiales, & naturæ planetæ Martis posuerit & collocarit: Quicquid enim necessarium est, & creatis consonum & aptum ad eorum conservationem, Deus sua bonitate & infinita prudentia oblitus minimè est, imò sua magnificentia magnificè, & divinitùs, quantum natura creatorum postulabat largitus est. Hæc orbis extremitas ut pars mundi, vitam & lucem exigebat, ut totus orbis, partes siquidem totius, totius necessitatem exigunt & expostulant. At lux seu vita, quę idem sunt toti orbi, summè necessaria est, ergo etiã partibus omnibus mundi, eadem lux & vita summè necessaria est. Polus autem Septentrionalis à lucis fonte remotus, cùm diminutam ex remotione per se lucem haberet, ideo Creator magnetes lucis, seu stellas efficaci, & pollenti virtute attractrice præditas in eo collocarit, ut lux potentissimè attraheretur, & attracta terris Polo Boreali correspondentibus diffunderetur, & sic mixta quæ quotidie in Polo Boreali producuntur, haberent undè producerentur, & producta conservarentur & viverent: Alioquin frigus innatum & tenebræ naturales harum parti-

Cur in Polo igneas posuerit Deus constellationes.

partium omnia hisce in partibus mortua conservarent, nec ullus esset vitæ locus.

Est ergo Vrsa maior circa polum Borealem ideo collocata, multis stellis planetæ Martis naturæ virtutibus & efficacia præditis, ut lucem ex sole (lucis fonte) potentissimè attrahat: attrahit autem Vrsa maior lucem ex similitudine substantiæ ut Peripathetice loquamur, ut Chymicè verò interpretemur, ex sulphure innato suo fixo & compacto, quo constant omnes suæ stellæ; quod sulphur innatum, nos lucem dicimus ut secreta naturæ pandamus: dùm enim Deus lucem seu sulphur naturæ distinxit, & in varia naturæ creata distribuit, tunc Vrsa maior in polo Boreali suum peculiare sulphur, seu lucem naturalem accepit, qua luce tanquam forma subsisteret & ageret: accepit autem lucem seu ignem naturalem quo lucet & nitet, valdè attrahentem & mira virtute magnetica pollentem ex copia sui salis puri, nitidi & fixi quo turget in sua substantia, nam quæ salem purum nitidum & fixum habent cum sulphure subtili & fixo, vim attractricem habent, siccitas enim quæ ex igne naturali dependet, est causa attractionis: non me rideant si sicca & frigida nō attrahant, cùm calida tantùm intelligam, eaq; igne naturali seu luce vitali turgentia, est enim lux sola cujusvis actionis fons & scaturigo, & si mihi objiciatur Magnes Lapis qui frigidus & siccus ut terrestris à vulgo censetur, nō me urget hęc objectio, cùm certus sim, & Philosophi omnes melioris notæ calleāt Lapidē luce magnetem calidum & siccum esse, Martisq; Planetæ naturam redolere, ignemq; naturalem seu lucē vitalem crasso materiali suo corpore continere, quo veluti foco attrahit humidum radicale, seu mercurium peculiarem ferri, quo veluti pabulo, ignem suum naturalem foveat & conservet.

Magnes est calida & sicca natura

unde attrahit ferrum.

Concludamus ergò Vrsam majorem constellationem esse borealem, & viginti septem stellis constare, secundæ, tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis, hasq; omnes stellas Planetæ Martis naturā redolere ut sua innata caliditate & vitali foco, lucē solis, & vitam seu virtutem & efficaciam germinativam, pullulativam & productricem attrahant, & attractam terris borealibus diffundant & communicent: egent enim terræ boreales calido vitali, seu lucis foco, ut eo virtus productrix & germinatrix in actum reduci possit invito frigore, quod in his regionibus maximè viget sole maximè distante, & solùm à latere has regiones illustrāte, & ex superficie Orizontis terræ borealis radios suos emittente, ideo nisi à borealibus constellationibus via productiva solis seu lucis attraheretur, & perpendiculariter deinde ab ipsis, in terras boreales emitteretur nihil in hisce partibus produceretur: imò pars mundi inutilis & vacua foret hæc pars borealis, quod ridicu-

Vrsa maior habet stellas martiales & calida natura.

diculum est cogitatu, & si quis hæc varia mentis figmenta meditetur, anticiram quæso cito naviget, ut helleboro purgetur, & sic vana hæc figmenta deponat.

Quid producat Ursa maior in terris borealibus, & an plus agat in has partes quàm in cæteras terræ regiones.

CAP. V.

VIrtutes productivas Ursæ maioris in terris borealibus enarrare velle, Dei potiùs opus est, quàm humani ingenii, altum enim sapere non nobis est, quibus quæ pedibus subiacent & manibus teruntur, ignorantur & penitus occultantur, uti superius diximus, nihilominus cùm Deus ipse, & Creator omnium sua bonitate & misericordiâ humanum ingenium adeo sublimaverit, ut umbratiles sui ipsi⁹ notitias communicarit, quæ fundamentum certum & notum habent in ipsomet Deo. Itaque neque ridendus ero, si cœli ipsius virtutes enarrare tentem, cum radiis Divinæ mentis meę, favente Divina virtute, huc usque penetrare possim: Subjecit enim Deus creata cuncta homini, jussitque imponere nomina propria cunctis creatis: imponere autem nomen creatis cunctis est ipsa definire, eaq; definire, est ipsa per causas cognoscere: Itaque si homini Protoplasto concessum sit, cuncta creata definire, possumus & nos cœlestia cuncta, stellas, sydera, & astra, homini Protoplasto nota & multis aliis posterioribus hominibus lumine rationis illustratis cognita, si non intimè definire, saltem per causas subsequentes seu effectus describere, quæ est species definitionis, cuius beneficio res satis nobis innotescunt.

Est ergo Ursa maior circa Polum borealē, sulphur naturale sublimatum, seu lumen naturæ, cui siccum naturæ salis principii dominatur, ut hinc virtutes Martis obtineat, producatque sicca & ignea in frigidis hisce terrę partib⁹, hinc sulphur, Naphta, Bitumen, & multa alia eiusmodi in hisce terris producuntur: imò cuncta alia, tam ex genere animalium quàm ex genere vegetantium, igneam illam & siccam Martis naturam, quæ ex Ursæ maioris directis radiis infunditur manifestant. Nam homines ferè omnes bellicosi sunt & magnanimi, & animalia cuncta igneam illam, & fortem Martis naturam testantur. Equi nobiles, adsunt & fortes, boves etiam & milui copiosissimi. Asini, Muli & Elephantes quòd Saturni naturam imitētur, his in locis pauci imo nulli reperiuntur, nisi ex aliis locis transvehantur. Laurus & Rosmarinus copiosè potissimùm in Anglia crescunt.

Ursa maior quid sit.

Lupi autem nulli in Anglia reperiuntur, ex influxu potissimum Ursæ maioris, quæ Lupi naturam & essentiam destruit & extinguit, quæ cùm frigida & humida sit, à calida & sicca

Unde lupi in Anglia non reperiantur.

ſicca Vrſæ maioris eſſentia deſtruitur, unde ſteriles fiunt lupi in Anglia, ſi in eam aſportentur. Mirantur omnes huius naturæ ſecretum, quod Anglia lupos neſciat, & producere non poſſit, ſi cœlum aſpiciant, & naturam lupi meditentur, luce clarius erit, lupos in Anglia vivere non poſſe, quòd cœlum in Anglia adverſum habeant, & cùm nihil in rerum natura ſit, quod adverſo cœlo à quo vitam habet, perſiſtere queat.

Multa alia producuntur in Provinciis, & partibus borealibus quibus directè dominatur Vrſa maior, quæ omnia longum eſſet recenſere, ſed cùm omnia illa ad vitam hominum habitantium haſce terras, conferant & nata ſint, ex temperamento horum hominum, licet colligere cæterarum rerum ferè temperamenta, cùm vivant his homines & nutriantur, & alia alimentorũ trahant & ſugãt naturam & eſſentiam.

Boreales homines cur bellicoſi.

Itaque ſi homines qui Provincias has boreales incolunt ſint bellicoſi, animoſi Martisq; naturam ſequantur, ex his ſolis colligere, ea omnia quæ in hiſce Provinciis creſcũt Martis etiam ſapere naturam, hoc eſt igneæ & ſiccæ eſſe naturæ, non tamen adeo ſiccæ & igneæ, quin vitali humido multo polleant, ut vitam & eſſe longius & durabilius ducere poſſint, quàm in Meridianis & Auſtralibus locis, ubi paucum humidũ vitale adeſt, cum multo ſicco ſeu ſale naturali coniunctum, ut videre eſt in ipſa huius ſecundi libri periodo: Torreſcit enim & exſiccat calor externus Solis in meridianis locis, humidum vitale, & creſcit ſiccitas ſalis, unde ſicca & arida ſunt & macilenta hominum corpora in hiſce Provinciis, & brevioris ſunt vitæ, quàm in Borealibus partibus, ubi calidum innatum ſeu ſulphur naturæ potens eſt, & à calido externo non exſiccatur, imo à frigido fovetur & continetur ne pereat.

Meridionales homines cur Borealibus vita brevioris ſint.

Calidum autem illud innatũ potentiſſimum eſt in Borealibus partibus, eo quòd ſemina cuncta quę inibi reperiuntur, ob externum frigus, calidum illud innatum intimè conſervent, & ab influentiis conſtellationum, quæ hiſce partibus dominãtur mirificè foveatur & augeatur, & potiſſimùm ab Vrſa maiori, quæ veluti ſecundus & alter in hiſce regionibus ſol, ſummopere ſemina cũcta ſuo inviſibili nectare fovet, auget & cõſervat cùm ſubjaceant illi conſtellationi, & directi infundat ſuos radios hiſce in regionibus, quibus potiſſimùm communicat ſuas virtutes & energias, quæ ſunt ſpiritus lucis vitæ pleni, ab ipſa Vrſa maiori deſcẽdentes, & reliquos vitales ſpiritus in centro cuiuſcumq; mixti harum regionum degentes, foventes, conſervantes & nutrientes.

Vrſa maior eſt veluti ſol in Septentrione.

Concludamus ergo Vrſam maiorem in terris Borealibus fortiſſimum & potentiſſimum in rebus omnibus producere calidum innatum fortiſſimo naturali ſole, cum humido ſuo pri-

Vrſa maior in Septentrione fortiſſimum producit calidum innatum.

primigenio seu mercurio cõnexum; itaq; procera dare corpora tùm animalium, tùm vegetantium, eaq; fortissimo vitali spiritu donata, ita ut vivant & durent longiùs quàm in nonnullis terræ partibus ex peculiari Vrsæ maioris influxu, quem potissimùm in hasce Provincias infundit ex directo suo situ, qui particulariter has terras illuminat, & suo lumine tanquam vivifico nectare, cœlesti & invisibili refocillat: cœleste enim est & ex fonte superiori descendit, quod terrena hæc inferiora sustentat, irriguum superius inferius sustinet op⁹, alioquin tabesceret, nisi continuis & perennibus superioribus aquis, invisibilibus, seu influentiis irrigaretur, & hoc est quod Martis Planetæ naturam ab Vrsa maiori descendentem & influentem diximus, Martis siquidem essentia & influentia fortissimum influit rebus inferioribus calidum innatum, non facilè dissipabile, sed fortissimo vitæ nexu, hoc est fortissimo & tenacissimo vitali sale compactum & coagulatum, à quo solo vitæ longæ propago dependet.

Mars quid influat.

DE DRACONE TERTIO Firmamenti sydere.

Quid sit Draco, & quid influat.

CAP. VI.

EX intimo materiæ primæ sinu, sublimavit Creator rerum Verbo suo & nutu voluntatis suæ lumẽ, quo sydera cuncta facta & compacta sunt, & à centro ad superficiem Universi undique sparsa. Luminis huius permultæ partes, ad boreales partes convolarunt, ibique Draconem nostrum constituerunt: quæ partes antequam sursum elevarentur peculiarem & particularem non habebant virtutem, at ut in centro mundi erant, centri naturam confusam & abyssi formam redolebant, sed postquam centri huius & abyssi reliquerint locum, & universi marginem petierint, tunc temporis peculiares ex separatione illa, & distinctione formas & essentias susceperunt.

Lux in cẽtro indistincta & indifferẽs in margine vero mundi distincta & differens est.

Itaque non inconcinnè definire possumus Draconem nostrum borealem sulphur naturæ, seu lumen materiæ primæ innatum & naturale, nutu Creatoris in partes Boreales sublimatum, & in viginti novem partes diversæ virtutis & efficaciæ distinctum, & in sydus, quod Draconem dicunt Astrologi conformatum & effigiatum.

Draco quid sit in stellis Borealibus.

Partes autem illæ viginti novem variæ ac diversæ, ex quibus constat Draco noster, aliæ sunt Jovis essentiæ & naturæ, aliæ verò sunt Saturni: aliæ verò Martis, plus autem sunt Jovis quam Martis & Saturni. Quare autẽ sint eiusmodi, ratio inpromptu est, non enim opus est pulchritudini orbis huius consonum in Septentrionali plaga unicam rerum speciem & uniformem adesse,

at in omnibus mundi partibus oportet varias adesse rerum formas & essentias, quæ formæ, & essentiæ variæ, & distinctæ, ex distinctis & variis cœlestibus luminibus, tanquã formalibus agentibus emanari habẽt. Si unicum & solum daretur cœleste lumen, in Sole vel Luna vel in aliquo alio Planetarum, vel in nonnulla alia stellarum, in hoc universo nõ darentur tam multæ ac quasi infinitæ rerum species, quæ ex variis ac distinctis cœlestibus luminibus ortum habent, unum quodq; siquidem cœleste lumen, sibi peculiari modo elementorum inferiorum materiã disponit ad mixtionem, & productionem rerum infernarum, nam lumen internum & innatum rerum infernarum, ex se ipso impotens & incapax productionis est & motus, ratione crassitudinis & spissæ molis suæ, itaque eget superiori lumine ut virtute penetranti & subtili huius luminis, virtus sopita & quasi emortua alterius luminis inferioris suscitetur ad actũ, & motum suum proprium & naturalem, ad quem vi propria sua non potest suscitari, nisi superiori & cœlesti eiusdem generis refocilletur lumine, quod experientia ipsa quotidiana singulis annis, & singulis horarum momentis factitari cernimus, in toto hoc & universo orbis theatro: Nam mutationes temporum, quæ ex lumine cœlesti dependent, tanquam ex causa præcipua efficienti pariunt & efficiunt generationes & productiones rerum infernarum, non tamen absq; seminibus inferioribus, quæ materiã productionum conferunt, in quibus seminibus latitat lumen internum, & naturale sulphur, quod suscitatum ab astris, seu effluenti eorum lumine, totum effluit in sui ipsius multiplicationem, per productionũ & generationũ vices: Hinc luce ipsa clarius est, quid valeat lumen, ex astris effluens, ad rerum infernarum productiones, & cur De⁹ creator omnium tam varia astra in firmamento produxerit, ad varias rerum species in Orbe inferiori suscitandas, quæ alioquin ad sui productionem & multiplicationem excitari non possent, sed emortuæ, & ppetuo vitæ somno sopitæ jacerent, lumen siquidem illud vitale, sine ulla illius manifesta & aperta actione, somno potius corpori verè dicere possumus, quàm mortuum esse, vigilat enim & à somno suo suscitatur dum ad actiones tandem suas compellitur.

Mutationes temporum ut fiant.

Lumen ergo innatum & naturale materiæ primæ cum subtilissima & tenuissima ejusdem materiæ parte, Septentrionem versùs sublimavit Deus nutu voluntatis suæ, & Draconem nostrum borealem effigiavit viginti novem stellis, vel ex opinione vulgarium Astrologorum, ex triginta & una coruscantem, quarum quatuor primæ, quæ caput eius constituunt Martis, & Saturni naturam sequuntur, reliquæ quatuor quæ collum occupant, Jovis essentiam imitantur, subsequentes aliæ quatuor Sa-

Draco astrũ quâ viâ factum.

or Saturni sequuntur influxus, duodecim verò subsequentes Martis & Jovis habent proprietates: Reliquæ verò septem Iovis tantum sapiunt energiam: quæ Saturni sunt, salis primordialis purissimi habent copiam quæ verò Martis, sulphuris primigenii multùm capiunt, quę verò Jovis, mercurii nativi plurimum possidét, easdemque virtutum & proprietatum essentias terris borealibus quibus præsunt, & dominantur infundunt, sic in his Regionibus videmus culturam agrorum exquisitam, occultarum rerum disquisitionem, avaritiam, cupiditatem, consilium, prudentiam, patientiam summam laborum, & molestiarum, generositatem, animositatem, fortitudinem, iracundiam, & similes alias actiones vigere cernim⁹, quæ à stellis horum syderum defluunt ac emanant, non quòd Incolæ harum Regionum cogantur, & involuntariè compellantur ad has actiones, sed quòd lumen effluens harum stellarum moveat calidum innatum Incolarum (actionum humanarum instrumentum) ad has actiones potius quàm ad alias: Cholericus siquidem potius irascetur, quam Pituitosus, Sulphureus potius quam Mercurialis, quia cholera potius & sulphur, animam movet ad iram, quàm pituita & mercurius, qui temperie & moderato tepore moderatos & tepidos componit animi motus, calidum autem rerum omnium si plus habeat sulphuris innati quàm mercurii, animam constituit pronam ad iram, si verò plus mercuri quàm sulphuris, pacatam & moderatam facit animam, si verò pl⁹ salis quàm reliquorum, constantem & firmam, & minimè laboris & molestiæ impatientem animam componit, & sic ex varia principiorum naturaliũ permixtione, varii & distincti sequuntur animi motus, qui omnes ex calido innato rerum ortum habent, & hoc ad actiones suas movetur, & compellitur radiis effluentibus supernarum stellarum, quæ subtilitate sua, & penetranti virtute, luminis sui lumen illud internum rebus inferioribus insitum, & implantatum ad actiones suas naturales excitant.

Draco constellatio borealis quid influat in Borealibus partibus.

Sulphur & mercurius quid moveant in corpore.

Calidum innatum qua ratione moveatur ad actiones & motus animi.

Sic Regiones & Provincias boreales, virtutes & proprietates stellarũ borealium, quibus subjiciuntur, sequi asserimus & experientia ipsa comprobamus, ex nascentibus & crescentibus in his regionibus, quæ omnia cœli sui sequuntur & imitantur naturam: unde regiones boreales quæ Draconi nostro boreali subjiciuntur, Draconis huius naturam sequuntur, quæ cùm partim Saturnina sit, partim Martialis, partim Jovialis, etiam in parte illa boreali virtutes illas & proprietates conspicuas, & manifestas esse asserimus & concludimus.

Quare Draconem hunc custodem horti Hesperidum fecerint antiqui Græci.

CAP. VII.

FAbella hæc concinnè satis à nobis explicata est in Hercule ipso Chymico capite 14. ubi Lectores relegamus ut discant si velint quid per Draconem intelligam, eo enim intellecto, facillimè colligent & capient quæ in hoc capite dicturus sum.

Draco cur custos horti Hesperidum

Draconem custodem horti Hesperidum fecerunt antiqui Græci, quòd quicquid est boni, & verè Mali aurei naturam redolens in regno vegetantium, animantium & mineralium elementari aliquo excremẽto venenato, Draconis naturam sapienti, contegitur & obvolvitur, excrementum istud elementarium est indigesta moles elementorum, quæ lumini seu sulphuri naturali data est, ut illud custodiat & contegat, ne ab omnibus obvenientibus surripiatur. Lumen enim illud, seu vitale sulphur in omnibus tribus naturæ regnis est Pomum aureum quod Iuno Draconi pervigili custodiendum dedit, dum enim lumen illud seu vitale sulphur, verum Philosophorum Aurum, ubique rerum & locorum radiis solis, & stellarum omnium, tanquam alis volitat & circumfertur, Juno seu elementorum vel materiæ primæ humida pars obvolvit illud, & suo humido tegumento cõtegit, ut fluenti & labili sua natura, naturam omnem nutrire, & conservare queat: omnibus enim est alimento rebus, modò Draco seu corpus illud humidum à Junone immissum occidatur, seu digeratur & coquatur, & lumen illud seu sulphur internum totius vitæ Pomum aureum, in verum alimentum convertatur purum, nitidum & astrale, rutilans & coruscans, quod in astrum Septentrionale sublimat Jupiter seu verus Chymicus ad refocillandas & restaurandas labiles & frigidas quasi boreales vitæ humanæ functiones. Quod ut omnibus Chymicæ artis studiosis clarius innotescat, altiùs fabellam hanc integram repetam & cortice sua dura denudatam dabo.

Lumen est pomum aureum in rebus omnibus

Pulcherrima fabulæ explicatio horti hesperidum.

Cùm Juno Jovi nuberet, Dii omnes munera obtulerunt, terra quoq; obtulit aurea Mala cum ramis, quæ Iuno in hortum suum quem apud Atlantẽ habebat transferri jussit, quibus Hesperidas Atlantis filias custodes apposuit, hæc autem cùm à filiabus Atlantis surriperentur, Iuno custodem horti Draconem pervigilem implicuit arbori: Adveniente autem Hercule, ab ipso interfectus est ipse Draco, & in astra relatus à summo Iove, in memoriam Herculis.

Iuno Iovi nubens quid sit.

Hæc autem explicanda veniunt, ut veræ Physicæ naturalis Historiam enucleatam habeant Chymicæ artis alumni. Per Junonem Jovi nubentem sulphur & lumen innatum rerum, mercurio seu humiditati radicali connexum & conjunctum intelligimus, Juno siquidem humiditas

tas est radicalis, Jovis conjunx & soror, cùm ab uno & unico materiæ primæ utero, ortum habuerit, & ipsi Jovi seu calido innato, indissolubili nexu connexa sit. Ipsi ergo Iunoni Iovi nubenti, Dii omnes munera sua offerunt, hoc est elementa quæ divinitatem quandam in rebus naturalibus, hoc est mirificam facultatem & potentiam obtinent, suas virtutes & essentias seminales quæ eorum vera munera sunt, offerunt, terra quoque Deorum infima aurea Mala cum ramis obtulit, hoc est aurificam facultatem & energiam Mercurio illo æthereo contulit, suo aurifico semine, è sinu suo tanquam gremio in ipso mercurio æthereo deposito: quam facultatẽ & seminalem auri potentiam, Iuno in hortum quem apud Atlantem habebat transferri jussit, hoc est hic Mercurius Iuno dictus transtulit in cavernas & antra montium, in quibus germinat & floret arbor hæc aurea, solis enim in montibus veris Atlantibus tanquam humeris cœlũ ipsum sustinentibus, Juno hortum, habet, in quo Nemus aureum nuptiis suis à terra oblatum transtulit, & ipsum germinare facit, ac florere & fructus ferre copiosos, Hesperidas autem Atlantis filias custodes apposuit, hoc est lapides & duros montis ipsius Silices (qui verè in ipso nascuntur monte, & ejus filiæ haberi merentur) custodes huius arboris auriferæ fecit, intra enim poros ipsorum silicum & lapidum crescit, & germinat aurum, ibi enim excoquitur & induratur semen illud aureum. At quia sępissimè ab ipsis lapidibus corrumpitur semen illud aureum, ideo dicitur ab ipsis Atlantis filiabus subduci & divexari, lapides siquidẽ, qui semen illud custodiunt, sæpè sæpius tùm ob impuritatẽ & terræ fœculentum recrementum semen illud contaminãt & inficiunt, vel ob eorũ poros raros & laxos evolare sinũt, & sic illud subducere dicuntur: ideò Iuno pervigilem Draconem arbori implicuit, ne ita facilè Malum hoc aureũ ab ipsis lapidibus Atlantis filiabus surriperetur, est autẽ Draco iste pervigil terrea quædã facultas & essentia sicca admodũ & ignea, incorruptibilis admodum essentiæ, crudæ & indigestæ, venenosæ & letiferæ qualitatis, quæ semen illud aureum custodit pervigili oculo, & nunquam obdormienti, hoc est clara & limpida & cœlestina substantia incorruptibili, quæ tamẽ arte corrumpenda est, & somno alterationis corripienda, ut aurea Mala illa ab ipsa observata surripere valeamus, & enecatum Draconis ipsius corpus in astrũ, & sydus sublimatum videre queamus, in gloriam & memoriam Herculis, hoc est Chymici viri, qui instar Herculis hæc mira naturæ portenta, in actum reducere potest.

Draco quid in horti hesperidum.

Ex his omnibus supra scriptis, & ex his quę scripta sunt capite 14. Herculis nostri, sat admodum claret, & manifestum est cur antiqui Sophorũ Draconem custodem horti Hesperidum

ridum finxerunt,& quantum secreti naturalis Chymicæ artis, sub cortice huius fabulæ contexerūt, quod omne silentio involvere potius deberem & fabulis magis intricatis & obscuris obvolvere, ob ingratam hominum huius ætatis & sæculi conditionem & sortem, quibus benefacere ingratum est opus, & carcere dignum, tamen ne talentum à Deo mihi creditum mihi soli serviat, solis Piochymicis ex Jove natis hoc offerendum esse censemus.

DE CEPHEO SYDERE QVARTO.

Quid sit Cepheus, & quid influat,

CAP. VIII.

Cepheus quid sit & quibus stellis constet.

CEpheus est sidus quartum, ex ordine Astrologorum circulum Septentrionalem à pedibus usq; ad pectus occupans, undecim stellis, quæ formam eius constituunt, compactum, & extra formam suam duas habet stellas ejusdem virtutis, & proprietatis, & hæ & omnes aliæ undecim, quæ formam eius compingunt sunt Saturni & Jovis virtutis & efficaciæ, & sunt omnes ex eodem & ferè simili lumine conflatæ, ex quo cōpacti sunt & coagulati Iupiter & Saturnus, undenam autem hæc colligi possint, an certa sint & vera, proprietates & virtutes testantur, nam quod habet oculi & manus proprietates & virtutes, est oculus & manus est Aristotele, simili & eadem ratione, quod est Jovis & Saturni virtutis & proprietatis, Jovem & Saturnum esse oportet, nec mirum est in toto illo prægrandi & ferè infinito Firmamenti spatio, non reperiri lumina ulla, quamvis infinita ferè sint quin Planetarum septem sequantur & imitentur naturā. Quod enim facere potuit Deus septem his luminibus in multas & ferè infinitas stellas fixas & constantes multiplicatis, per plura alia lumina diversarum virtutum & proprietatum facere non voluit, nec placuit: quod enim per pauca fieri potest, per plura fieri inutile est, & extra limites prudentiæ habetur, quas Deum excedere piaculum est cogitare. Quod enim ipse fecit, infinita cum prudentia ordinavit: Solus ipse est lumen increatum à quo solo cuncta ortum habuerunt, voluitque lumen unum aliud creari, à quo tanquam à materiali & efficienti causa, cætera cuncta creata immediatè dependerent, hoc unum lumen trinum in se voluit, & trina hæc formalia principia, quatuor elementa fecerunt, hæc autem trina & quatuor in uno illo lumine confusa, & in abysso ipsius substantiæ indistincta remanent, nec distinctionem ac differentiam recipiunt nisi in individuis, ubi lumen illud, & sua principia formalia, quatuorque elementa, distinctionem, & differentiam particularem suscipiunt, & sic varia in rerum serie mixta constituunt: quæ dum corrumpuntur, seu ab uno illo

Vnum quo-

modo duo tria quatuor & septem fiat.

illo mixtionis nodo, & vinculo dissolvuntur, in primam illam abyssi substantiam, quæ luminis & elemẽtorum est, abeunt & retrocedunt: Sic unum quod trinum est, & quatuor, Septenarium constituens & componens numerum, omnia esse palam est, hoc in terris patet, & in cœlo micat & claret, ubi omnia lumina luminis ipsius universalis participant rationem, quod cum tribus & quatuor constet nostris radicalibus principiis, septem ibi esse formalia nostra principia contendimus, quæ peculiari ratione divinæ prudentiæ in septem Planetas cœlestes divisa fuerunt, ut hinc tanquam ex fontibus perennibus cætera lumina cœlestia virtutes suas, & proprietates haurirent, & ut sunt septem in lumine primigenio radicalia principia. Sic lumen ipsum in septem radicales fontes divisum, ac distinctum voluit Divina potestas, quorum tamen unus radicalis verè est & primigenius totius luminis creati fons, à quo solo & unico, reliqui luminis fontes, præcipuum exhauriunt lumen, non quòd sint omni lumine ex se ipsis destituti, sunt enim ex lumine generali & primigenio compacti omnes, sed quòd ipsi virtute quadam magnetica & attrahente, lumen maximum & copiosum è fonte luminis exsugant & attrahant, ut lumen suum debile in ipsis foveatur & vigeat, ut hinc in terras ubique locorum sufficienter effluat, & immittatur.

Cur lumen in septem fontes divisum sit.

Cephei stella cuius sint virtutis & proprietatis.

Sic Cepheus noster borealis multis luminibus est compactus, ex natura & essentia Jovis & Saturni, quæ quidem lumina attrahunt lumẽ Solis, ut lumen illud suum innatum & naturale foveatur & vigeat, & sic Solis ipsius lumine roboretur lumen illud Saturni & Iovis, quod in Cephei stellis innatum est, & sic roboratum & refocillatum potentissimè agit, & influit in terras boreales: quibus dominatur, hinc promanãt in ipsis terrarum harum incolis, ratione præditis animantibus, prudentia, consilium, studium, vigor animi, & pertinacia in rebus agendis, in vegetantibus verò prægrandis vegetantium omnium moles & copiosa fertilitas, & succosa illorum radicalis humiditas, cruda & indigesta, undè insipida & palato non arridens, in mineralibus verò, sulphuris copia turgens, Stanni & Plumbi maxima ubertas, & reliquorum similium mineralium copiosa productio. De quibus omnibus uberiùs tractabimus, dum terræ plagas, & provincias scrutabimur.

Cepheus in terris borealibus quid influat.

Quare Cepheum in astrum redactum excogitarunt antiqui.

CAP. IX.

ASserit Ovidius Cepheum Æthiopum Regem esse, & Andromedæ Patrem, quam Ceto exposuisse fertur in pœnam superbiæ & arrogantiæ Martis Cassiopeæ, quam Perseus Iovis filius & Danaes libe-

ravit occiso Ceto, & in uxorem postea duxit, Minerva verò in gloriam & honorem Persei, Cepheum, Cassiopæam, & Andromedam & Perseum ipsum in astrorum numerũ retulit, hæc excogitavit Euripides, & post ipsum Ovidius, non alia fortasse ducti ratione, quàm ut posteris ostenderent Regum & Principum heroica facta æternitatem mereri debere. At fortasse etiam intellexerunt Sulphur Chymicum, quod cùm sit nigrarum rerum caput & origo, Regem Æthiopum dixerunt, qui cum Andromedam habeat filiam, hoc est hominum omnium veram medicinam, in se contineat, quam Ceto marino exposuit devorandam, hoc est liquori mercuriali exposuit purificandam & rectificandam: quæ enim liquori mercuriali exponuntur purificanda, Ceto marino verè dicuntur devoranda, cũ liquor mercurialis Cetus marinus dici possit, cum ex mari ortum habeat, & verè monstrum Chymicum dicatur, cui Cephe9 Andromedam suam hoc est sulphur Philosophorum, puram sui substantiam præbuit devorandam, Perseus autem vir Chymicus eam ipsam liberavit, suamq; fecit amasiã & in uxorem duxit, hoc est sibi ipsi adjunxit ad sustinendam & refocillandã sui ipsius vitam, Andromeda siquidẽ à Ceto illo, seu monstro marino nostro liberata & vindicata, summa est vitæ humanæ medicina, quam qui liberat verus est Perseus, ex Iove natus, eamq; solus ducere uxorem verè dign9 est, & in memoriam tanti facti Minerva, quæ rerum est sciẽtia, hoc opus, & quæ operi inservierunt æternitati consecravit, quod est in astra referre, dum Perse9 & Cassiopæia sydera firmamenti describentur, reliqua quæ supersunt huic arcano enodanda persequar, & palam faciam.

Cephei fabulæ expl. icatio.

De Boote seu Arcturo quinto firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAP X.

QVinto huic firmamenti Syderi, Arcturi nomen imposuerunt antiqui & Plaustri custodẽ esse dixerunt, Sydus tamẽ est stellas viginti tres habens, quarum una inter eius crura extra eius formam primæ est magnitudinis, & sola hæc Arcturus dicitur & efficaciam summam habet, Iovis & Martis habens naturam & terris quibus dominatur similem communicans virtutem & proprietatem, habet etiam tres stellas intra eius figurã constitutas tertiæ magnitudinis, quæ sunt Mercurii & Iovis essentiæ, decẽ habet quartæ magnitudinis, & octo quintæ, quę omnes sunt vel Iovis & Saturni, vel Martis & Saturni, vel Mercurii & Iovis efficaciæ, & similes & eosdẽ habent influxus. Totum enim firmamentum nihil aliud est, quàm septem Planetarum essentiis variegatum. Lumen enim creatum divisit Deus in septem Luminaria magna hæcque septem in infinita ferè lumina divisit, & firmamento collocavit,

Bootes sive Arcturus quibus constet stellis.

vit, & hinc inde per totum eius spatium sparsit, ut illi essent miro ornamento, & terris & elementis inferioribus vitæ & virtuti, non enim lucent & micant firmamenti sydera solùm ad ornamentum & decorem universi, & operis huius divini, sed ad eius necessitatem; Inferiora siquidẽ persistere non possent absque Superiorum benignitate effluente, quæ est inferiorum causa efficiens fovens & conservans.

Qua via Planetarũ virtutes, partibus borealibus infundantur.

Si in borealibus partibus non adessent lumina, quæ Planetarũ participarent naturam & essentiã, boreales partes inferiores non producerẽt nec germinarent essentias & substãtias, Planetarum virtutes habentes; Planetæ siquidem, qui in medio cœli persistunt & oberrãt suis indirectis radiis terrã borealem copiosè & sufficienter perfundere non possent, ut inibi virtutes suas, & energias implãtarent: Itaq; hæc lumina partib⁹ borealibus affixa sunt, ut directè influant in terras boreales virtutes Planetarũ, quas intrinsecas & innatas habent easque fortiores & potentiores fieri putamus effluẽte lumine Solis, & Planetarum aliorum, qui lumine effluente suo, omnia firmamenti sydera roborant, & fortiora constituunt, ad influxus suos particulares terræ partibus, quibus præsunt, demandandos.

Arcturus quibus dominetur terræ partibus.

Sic Bootes sive Arcturus noster, ex lumine Planetarum Iovis, Saturni, Martis & Mercurii constitutus, horum Planetarum virtutes & energias infundit in terræ partes, quibus dominatur, dominatur autẽ omnibus terræ partibus, quæ Zonã temperatam constituunt inter Tropicũ Cancri & Circulum polarẽ Septentrionalem, ubi sunt Regna permulta & Imperia quammaxima, & prægrandia, Populi diversi ac varii, morum diversorum ac tẽperamentorũ, quæ ex alio fonte scaturire non possunt quã ex peculiari luminum borealiũ influxu, qui ratione lucis effluentis, lumen internum & innatũ cuiuscumq; rei suscitat, & movet ad temperamentum constituendum in quocumq; naturali mixto, permixtis & temperatis eorum primariis elementariis qualitatibus, unà cum radicali elementorum substantia, quæ permiscetur & alteratur mixtioni & compositioni rerum omnium, à spiritibus lucis, tum innatis, tum advẽtitiis, illæsa & incorrupta elementorum substantia, alteratis solum eorũ qualitatibus, ex quibus moderatis & ad invicem alteratis temperamentum mixti consurgit, uti disputatum est libro superiori capitibus de temperamentis.

Arcturus cuius sit virtutis.

His itaq; constitutis, Bootem sive Arcturum nostrum borealem astrũ esse concludemus, ex lumine primo compactum, Iovis, Saturni, Martis & Mercurii naturas & essentias redolens, quòd ex pari lumine sit conflatum, quas naturas & essentias per totam & universam Zonã temperatam spargit, suis directis radiis, dico naturas & essentias, quod quæ ex

astris & sydetibus descendunt in terras, spirituales sint essentiæ, non accidentia & qualitates solæ & nudæ, ut existimant nonnulli, quorum errores confutavimus libro primo huius operis, capite 23. & sparsim ubi de cœlo & eius spiritibus disputatum est.

Quid Arcturi fabella Chymicè ostendat.

Arcturi fabellæ explicatio.

CAP. XI.

FInxerunt antiqui Græci Bootem nostrum, Arcadem esse Iovis filium, à quo Arcadia nuncupata est, Quem Arcadem cùm nutriet Lycaon pelasgus, & Iovem hospitio reciperet, infantem hunc membratim laceravit, & Iovi in epulis apposuit, tentans Iovem, utrum Deus esset, Iupiter autem dicitur domum Lycaonis fulmine deflagrasse, eoq; loco Civitatem constructam fuisse, quæ Trapezos appellata fuit, & Lycaonem in Lupum convertisse, Arcadem verò conjunctis membris ad vitam reduxisse, eumq. cuidam Caprario nutriẽdum dedisse. Qui cùm tam adulta fuisset ætate, inscius matri vim inferre voluit, quos cum Incolæ Lycei montis occidere vellent in vindictam tanti sceleris, Iupiter utrosque in Deorum consilio collocavit & in Astrorum numerum retulit: Pulchrum Græcorum inventum, ut Chymicas operationes abstrusiores & secretiores omninò occultarent, nam Arcadem dicimus nos sulphur album nostrum, quod quidem à Iove producitur, & verus est Iovis filius, qui Licaoni traditur nutriendus, hoc est igni nostro, qui cum Iupiter advenit hoc est cùm sulphur nostrum apparet in vitro, coctione nostra perenni & continua, tunc temporis Lycaon, hoc est ignis noster, sulphur illud album Iovis filium membratim lacerat, hoc in vitro dissolvit & comminuit, & Iovi præbet epulandum, nam sulphur sulphuri præbetur devorandum, dum coctione illa continua, & indesinenti colores varii enascuntur, & pereunt, alii ex aliis exsurgunt, sic Lycaon, hoc est ignis noster, qui aqua nostra, & mercurius est noster præbet sulphur griseũ albo sulphuri hoc est Iovi devorandum, Iupiter tunc temporis ira commotus totam domum fulmine conflagrat, hoc est multiplicatur ignis vigor in toto vitro, quod domus est Lycaonis, & desiccatur & in cineres convertitur, sicq; deflagratur, & Lycaon convertitur in Lupum, hoc est mercurius noster convertitur in aquam omnia devorantem, & Bootes noster sive Arcturus iterum in vitam redit, hoc est sulphur album iterum apparet, & surgit à mortuis, & novo mercurio crudo & agresti tanquam caprario cuidam traditur educandum, quod cum adultum est, & perfectũ matri vim inferre vult, hoc est aquã suam veram suam matrem coagulare tentat, eamq; fixare, & sic comprimere, unde Chymistæ Lycei mõtis Incolæ, iterum eos, hoc est sulphur

Mercurius Lycaon dictus & quare.

phur istud, & aquam suam solvere tentant, ut eos occidant: at Iupiter, hoc est virtus illa insignis sulphuris albi nostri, in Deorum numerum refert & in astris collocat & ponit, hoc est in mirabilem illam essentiam & medicinam mutat, quæ verum & legitimum astrum est, & in numerum astrorum referri meretur, sic Arcturus noster cœlestis & Septentrionalis, Chymicus est & celebratur.

De Corona Borea sexto firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAP. XII.

Corona Borea quibus stellis constet

CORONA Borea seu Ariadnes sextum firmamenti sydus, octo cõponitur stellis variæ magnitudinis, prima stella huiusce syderis est secundæ magnitudinis, secunda est quartæ magnitudinis, tertia est quintę magnitudinis, quarta est sextæ, quinta, & reliquæ omnes aliæ, sunt quartæ magnitudinis: Omnes hæ stellæ miram habent virtutem, & agendi potentiam in Septentrionales plagas & per totam Zonã temperatam, imò etiam & in frigidam agunt Zonam, & præcipuè prima huiusce syderis stella, quæ est secundæ magnitudinis, venerisq; & mercurii virtutes redolens & sapiens, ut & cæteræ omnes aliæ stellæ octo, quæ sydus hoc constituunt, Veneris & Mercurii redolent & sapiunt virtutes & proprietates, undè terris quibus Dominium habent has virtutes & proprietates mercuriales, & venereas communicant suis radiis & influxibus, ex quibus radiis & influxib⁹, cùm sint vera essentia & substãtia hujus syderis, possum⁹ nos desumere verã & realẽ huiusce syderis definitionem, & dicere Coronã Boream esse sydus octo constans stellis, Veneris & Mercurii virtutes habentibus, vel esse sulphur naturæ è prima massa luminis creata, in hũc Borealem locum sublimatum & elevatum, & in octo stellas separatum & distinctum, Mercurii & Veneris virtutes & proprietates redolens ac sapiens, ut eas virtutes & energias his in terris ac Provinciis, quibus dominatur cõmunicet & distribuat, unde studium & labor in literis ac scientiis conquirendis infunditur Incolis harum Provinciarum, amor & voluptas, ac delitiæ venereæ hominibus hæc clymata colentibus impertiuntur, sunt enim viri, quibus Corona dominatur, veneris voluptatibus ac delitiis dediti, venustatem amant ac diligunt, domos ac palatia perpulchra quærũt, & ædificare diligunt, literas ac scientias quærunt, & varia idiomatum genera sciunt & affectant, artes liberales diligunt, & pingendi artem summopere norũt, variaq; alia humanæ vitæ commoda utilia valdè, & cum voluptate acquisita facili negotio conquirunt ex peculiari dono, & astrali influxu, qui ex Mercurio & Venere ortum habet, talem virtutem & energiam Coronæ Boreali communicante, & hanc

Corona cuius sit virtutis.

Corona quid sit.

Corona Borealis virtutes.

hanc hominibus distribuente & impertiente.

Cur Coronam Borealem in astrum redeg.runt Antiqui

CAP. XIII.

Cur Corona Borealis inter astra relata fuerit.

SUnt qui Coronã hanc in astrum reductam fuisse asserant propter Ariadnem filiam Minois Regis, quàm cùm Liber in uxorem duceret, Coronâ hac insigni, pretiosis lapillis rutilanti donavit, Vulcani opera, & auro & gemmis fabricata, tanti luminis & fulgoris, ut ea radiante Thæseus ex labyrintho liberatus & extricatus fuerit, undè in memoriam tanti facti, astris affixa est hæc Corona: at hæc Græca commenta sunt, quæ modò explicentur, naturalem habebimus sensum, ratione cuius hæc Corona in astrum redacta sit, hæc quidem cum sit sulphur naturæ seu lumen Vulcani magni fabricatum & factum, hoc est, sit Opus Divinum; lumen enim omne ex Deo est, tãquàm ex Patre luminum, hoc ergò sulphur à Deo creatum, & terris immissum Liber assumit, hoc est Philosophus, & Ariadnem ducere cupiens, hoc est Philosophiã, hoc sulphure seu rerum naturalium lumine donat, quod radiis suis & gemmis rutilantibus Theseum ex Labyrintho extricat ac liberat, hoc est unumquemque hominem ex Labyrintheis omnibus scientiarum difficultatibus extricat & liberat, In cuius rei memoriam lumen hoc, seu Corona, Ariadnes in Astris collocatur: Lumen enim Philosophiæ, cuius ope, labyrintheas scientiarum difficultates enodam⁹, meretur quidem astrum esse, & verum astrum quo Philosophus omnis verè illuminatur & irradiatur, ad rerum omnium difficultates enodandas, sic cortice duro fabularum velabant Antiqui, quicquid erat rerum naturalium arcanum & secretum, ut clarum fiet & manifestum ex his omnibus, quæ dicem⁹ & enarrabim⁹ capitulis sequentibus de astrorum omnium fabulis, quas omnes de secretis & arcanis rerum naturalium explicabimus Deo dante.

Corona est lumen Philosophia.

De Hercule septimo firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAP. XIV.

Hercules sydus quid sit.

SEptimum hoc firmamenti sydus, quod Hercules dicitur & nuncupatur, lumẽ est ex massa prima, sursum elatum ac sublimatũ in hãc firmamenti partem, & in stellas viginti novem distinctum ac separatum: tertiæ magnitudinis sex, quartæ magnitudinis novemdecim, quintæ duas, sextæ verò magnitudinis tres, quę omnes stellæ per firmamentum distributæ, Herculem nostrum constituunt ac compingunt, sydusq; faciunt potentissimum in hisce partibus, ut enim Hercules in terris potentissimus fuit, sic & in cœlis energiam summam ac virtutem habet,

calo-

caloremque vitalem infundit, rebus omnibus robustissimum & calori nostro vitali omninò amicum, propter multas mercuriales stellas, quas habet in se ipso, cum tribus tantum stellis Martis virtutem, & energiam sequentibus, Mars ergò & Mercurius elucent tantùm in sydere isto, & omnes suæ stellæ sunt Martis & Mercurii, quod optime quadrat Herculi huic cœlesti: infundit enim virtutes & energias Martis & Mercurii per Regiones & Provincias, quibus dominatur: sunt autem hæ Provinciæ, Regiones & Regna, quæ insunt toti Zonæ temperatæ, extra Tropicũ Cancri versùs Septentrionem, veluti est Germania integra, Italia tota, Gallia, Hispania, Barbaria, Græcia, India, Palestina, Ægypt⁹, Arabia deserta, Persia integra, India extra & intra Gangem, Mare totum mediterraneum, & omnia quæ illi adiacent Regna, Mare Caspium, & pontus Euxinus, & medium Americæ, ut Virginia, nova Hispania, nova Granata, & tota California, his omnibus Regnis & Imperiis Hercules noster suos radios infundit, & per radios suos & influxus, virtutes & energias Martis & Mercurii, unde Populi horum Regnorum Martis & Mercurii sequuntur virtutes, & sunt bellicosi, & literati, alii tamen aliis bellicosiores & doctiores, cùm uni magis martem quàm alii diligant, alii Mercurium etiam plus affectent, quàm alteri. Neq; in una & eadé civitate, & loco possunt omnes æqualiter esse bellicosi & literati; quamvis in hanc civitatem Mars & Mercurius p Herculem nostrum suos æquales infundat radios, quibus hæc effunditur virtus, quia subiecta, quib⁹ imprimitur hæc virtus, non sunt æqualiter disposita, sunt enim agentia alia cœlestia, quæ iisdem Civitatibus & Regnis dominantur, & quibus influant, & suis influentiis subiecta omnia, quæ in his locis reperiuntur, peculiariter sibi disponũt, & hæ dispositiones contrariantur sæpissimè dispositionibus Martis & Mercurii, unde Martis & Mercurii virtutes in his subjectis debiles admodum sunt & aliquando omninò steriles & vacuæ: unde fit quòd in uno loco & eadem in Civitate docti & ignari reperiantur, bellicosi, & timidi.

Hercules sydus quid influat.

Cur omnes non æquè literati, nec æqualiter bellicosi.

Cur in una & eadem Civitate literati, & ignari reperiantur timidi & bellicosi.

Cur Herculem in astrum redigerunt Antiqui.

CAP. XV.

Hercules quare in astrum relatum.

FIngunt Antiqui Græci, Herculem pugnasse cum Dracone, eumque interfecisse, Iove ipso præsente & astante, ex qua pugna & certamine tantum voluptate Iovẽ percepisse, ut ob eius rei memoriã Herculem inter astra collocaverit Iupiter, quasi adhuc cum Dracone pugnantem. Nonnulli Græcorum Theseum esse contendunt, Alii Lycaonem, at plures Herculem esse volunt. Quidquid sit sub hac fabula secretum, mirum & rarum continetur & conditur: Hercules verus

verus est homo pius & fortis, qui cũ Dracone pugnat forti prælio præsente Iove, hoc est cũ peccato quod verus Draco est, eumque interficit astante Deo, & gratulante, Deus siquidem cùm nos victoriam reportamus, cum peccatis nostris certantes, mira lætitiâ afficitur, & in gratiam tanti facti, cœlo nos beat, & hoc est vere Herculem in astrorum numerũ collocare devicto Dracone; Spagyrici Philosophi ad Chymiam reflectere possunt hanc fabellam, & Herculem explicare aquam suam mercurialem cum terra sua pugnãtem, dum eam dissolvit, putrefacit & coagulat, tunc enim temporis terra Chymicorum, quæ apud illos verus Draco est, dicitur interfici & debellari ab Hercule, sive ab aqua mercuriali, ob cuius rei victoriam, Sapiens & Philosophus, qui in hisce certaminibus præsens semper astat, qui Iovis vices hac in parte agit, totam hanc materiam perfectiorem reddit, & ad ultimum perfectionis gradum conducit, & sic dicitur in astrũ collocatus Hercules, hoc est aqua mercurialis devicto Dracone, terra scilicet soluta & coagulata, tandem ultimam sui ipsius perfectionem acquirit, & in verum astrum mutatur, tantum enim acquirit actionis & virtutis, ut verum astrum esse videatur, & ideò non immeritò Græci antiqui Herculem finxerunt devicto Dracone astante Iove, in numerum astrorum relatum esse nõ enim parvum opus est, sed verè Herculeum & maximum, Draconem interficere. sive per Draconem peccatum intelligamus, sive terram nostram Chymicam interpretemur, hæc omnia devincere ac debellare, summum est opus, cœlumq; meretur, sic Græci Sapientes vulgi plebeculæ occultabant mira naturæ secreta, & viris doctis ac claris sub velamine fabuloso ostendebant, ut indè quod erat occulti & secreti decerperent.

Hercules cũ Dracone pugnans quid sit apud Chymicos.

De Lyra octavo firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAP. XVI.

Lyra est octavum firmamenti sydus, decem habens stellas, unam primæ magnitudinis, duas tertiæ, & reliquas omnes quartæ magnitudinis, Veneris & Mercurii virtutes & ꝓprietates æmulantes, & præcipuè prima illa stella magnitudinis, quæ Fidicula vocatur, tantum veneris virtutis habet, ut ipsa Venus esse videatur in hisce firmamenti plagis, sydus istud lumen ést ex prima massa illa mundi confusa sursum, & in firmamentum elatum, ac sublimatum, & in decem stellas separatum, & distinctum, Veneris præcipuè virtutes habẽtes & Mercurii, undè mira præstat, & infundit Terris, Provinciis, Regnis & Imperiis, quibus Dominium habet: Quicquid Venus & Mercurius possunt dare, & communicare terris hisce inferioribus Lyra eâdem operâ & energia idem & simile infundit, ita ut Venus & Mercuri⁹ omninò, esse videatur, venusta-

Lyra sydus quid sit.

Lyra quid influat, terris.

nustatem, honestatem, decorem, loquendi facilitatem, dicendi promptitudinem, orandi facultatem, tùm demum arandi Inventionem, domos ædificandi fabricandique infundit, artes omnes addiscendi facilitatem communicat & tribuit, undè magni sunt Ardeliones populi ferè omnes, quibus Lyra dominatur præterea salaces & Venereis voluptatibus dediti, Cãtores ferè omnes Musicam amantes, & instrumenta musica omnia, quibus strenuam dant operam. Hæc sunt quæ de Lyra dici possunt, transeamus ad ea, quæ fabulosè de ea dicuntur, ut secreta naturalia quæ inibi insunt, & occultantur sub his fabularum velis patefacere valeamus, ut quid Lyra sit in cœlo, & in natura universali, & particulari videamus.

Cur Lyra inter astra collocata sit, & quid Chymicè portendat eius fabella.

CAPUT XVII.

Cur Lyra inter astra habeatur.

LYram inter astra collocatam ferunt Antiqui, in perpetuam Mercurii memoriam, qui eam invenisse dicunt: Regrediente siquidem Nilo inter cætera, relicta est Testudo, quæ cùm caro ejus putrefacta esset, & ejus nervi extensi intra corium remansissent, percussa à Mercurio sonitum dedit, in cujus rei similitudinem Lyram fecit & excogitavit, quam postea Apollini datam (alii Orpheo dicunt, quòd unicus ex musis putà Calliopes sit filius) tantæ fuisse fertur dulcedinis in modulando, ut arbores, bestias, & inferos commoverit, cujus rei gratiâ inter astra collocata fuit, & in perpetuam Mercurii memoriam, qui eam adinvenerit & excogitarit: hæc de Lyra narrat antiquitas, quæ sapientiam miram occultant in intimis hujus fabulæ visceribus, Testudo siquidem illa quæ regrediente Nilo in ripis inventa est à Mercurio, sulphur Chymicum est, quod regrediente Nilo sive aqua mercuriali desiccata & coagulata, adinvenitur putrefactum & mortuum, ejusque nervi & tendines, id est purissima ejus pars conspicitur, tanquam argenti optimi filamẽta, quæ in tota natura harmoniam miram & admirandam constituunt, ad cujus dulcedinem commoventur omnia bruta, bestiæ, arbores & inferi ipsi, hoc est vivificantur bruta & animalia cuncta, arbores & metalla, quæ ad inferos referuntur, cujus rei causa sulphur tale, quod est Testudo Chymicorum, dici potest, in astrum verum collocatum & repositum fuisse, tanquam enim astrum verum operatur in terris in animalium vegetabilia & mineralia.

Lyræ fabulæ explicatio secundùm chymicos.

De Cygno nono firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT XVIII.

CYgnus est nonum firmamenti sydus, septemdecim stellas habens,

bens, Mercurii & Veneris virtutes & proprietates æmulantes, ita ut sit ejusdem virtutis & energiæ cum Lyra superiori sydere, & idem influat terris, quibus dominatur: ex eadem etiam massa prima materiæ mundi virtute divina sublimatum, & elevatum est sulphur ejus & lumen, quod Deus distinxit & separavit in septemdecim stellas virtutis & energiæ Mercurialis & Venereæ, quod lumen splendidum & pallidum earum stellarum satis testatur, candidumque & cineritium, hi enim colores mercurialis & venerei luminis essentiam ac substantiam satis denotant ac indicant.

Cygni syderis virtutes. Quapropter non immeritò hoc astrum Cygnus dicitur, in Cygno enim ave virtutes ejus depictas, & quasi delineatas cernere licet, Cygnus siquidem species Anseris est albissimi coloris, cantus gratissimi, & suavissimi, non pugnax, non edax, non querula avis est, sed sociabilis, & amica humanæ societatis, propterea virtutes has in Cygno cœlesti collocarunt etiam Astrologi, amicitiam enim summam impertit, societatem conciliat, humanos conventus congregat, musicam facit, & voces sonoras & gratissimas excitat & parit, delicata corpora progignit, eaque pulchra facit & amabilia: Sic quicquid Venus & Mercurius, in humanis corporibus progignendis, delicatum & molle faciunt ac producunt, hoc idem astrum producit his in terris & Regionibus, quibus dominatur, & præcipuè candorem, & albedinem summam in omnibus corporibus producit, undè hæc corpora omnia, & præcipuè fœminarũ, quibus præest & dominatur Cygnus, albissima sunt, & mira pulchritudine decorata, hæc enim dona præ cęteris astris firmamenti impertit Cygnus, undè etiam fœminæ illæ delicatæ sunt omninò, & cantatrices, & musicam & instrumenta musica peramant.

Mulieres sub Cygno sydere creata quales.

Cur Cygnus inter astra collocatus sit, & quid eius fabella Chymicè portendat.

Caput XIX.

Cygnus cur inter astra collocatus. Asserunt Antiqui Cygnum inter astra relatum fuisse, quod Jupiter in illum mutatus in Ramum Atticæ Regionis evolaverit, ibique compresserit Nemesin, quæ & Læda dicitur, quæque ovum enixa est, ex quo Helena nata est, sed cùm Jupiter in cœlum in Cygnum versus iterum redierit, illud simulachrum Cygni, inter astra reliquit, hæc fabula narrat, sub cujus cortice, occultatur Chymicum admirandum arcanum: Jupiter siquidem est sulphur Chymicum, quod dum aquâ Mercuriali permiscetur, mutatur in sulphur album, seu Cygnum Philosophorum, & sic alta petit, & in cœlum sublimatur ac elevatur, seu in Ramum Atticæ Regionis, hoc est in partem superiorem vasis Chymici, quæ pars cum temperata sit & mode-

moderatè frigida, vitreaque sit, dicitur Ramus Atticæ Regionis, ibique Nemesim sive Lædam comprimit, hoc est aquam nostram mercurialem, quæ inibi elevata & sublimata propter loci temperiem coagulatur in granula alba, quæ ovum dicuntur, ex quo Ovo nascitur Helena, pulcherrima mulierum hoc est Lapis noster albus, qui pedetentim ex granulis illis albis sursum congelatis in fundum descendentibus fixatur tandem & coagulatur in lapidem nostrum album, rerum omnium pulcherrimarum pulcherrimũ: Et hæc est Cygni Chymici vera & legitima interpretatio.

Cygni fabula interpretatio.

De Cassiopæia decimo sydere firmamenti quid sit & quid influat.

CAPUT XX.

Cassiopæia quid sit.

CAssiopæia Sydus est, decimum firmamenti tredecim stellas habens virtutis Saturni & Veneris, hoc enim sydus, è massa materię primę virtute Divina, sursum elevatum est, ac superius sublimatum ex lumine primo creato, quod materiam primam informavit, & ex puriori illa materia sic actuata, & lumine illo creato informata eductum est, sydus istud Cassiopæia dictum, quod Deus supremus omnium creator divisit & separavit in tredecim stellas, virtute Saturni, & Veneris prædítas, & in Firmamento collocavit, hinc terris infundit virtutes suas & proprietates, œconomiam mulieribus, quibus pręest, ac dominatur, impertit, rerum domesticarum curandarum insigne præclarum, Pulchritudinem etiam miram rebus omnibus infundit, quibus præest, taciturnitatem, & loquendi in tempore prudentiam, quod rarum est in mulieribus, nihilominus tamen in quibusdam Regionibus Zonæ temperatæ, quibus dominatur Cassiopæia, hoc rerum donum habent mulieres, pulchræ sunt & amabiles, & taciturnæ sunt & melancholicæ, & hoc habent ex stellis, quæ Cassiopæiæ insunt virtutis Saturni, & Veneris, Venus siquidem & Saturnus simul vincti taciturnitatem & loquendi prudentiam, cum pulchritudine & honestate infundunt: hi autem Planetæ conjuncti sunt in ipsa Cassiopæia: tot enim sunt stellę virtutis venereæ ac Saturninę, adeo ut virtutes Saturni & Veneris, ut Venus ipsa & Saturnus videantur simul esse in ipsa Cassiopeæia, ut Venus & Saturnus quamvis in medio firmamenti consistant, nihilominus in ultimis firmamenti partibus influunt & communicant suas virtutes toti firmamento, per sidera varia, hinc indè per totum firmamenti spatium distributa, Planetarum omnium virtutes & energias habentia, sic cor firmamenti ubique reperitur, sic ultimis terræ partibus Zonis ipsis frigidis spiritus ille cœlestis distribuitur & communicatur.

Cassiopæia quid influat.

Cassiopæia idem influit ac Venus & Saturnus.

Cur Caßiopæia inter astra collocata sit, & quid eius fabella Chymicè portendat.

Caput XXI.

Cassiopæia cur inter astra.

CAssiopæia (ut Sophocles refert) dicitur præposuisse formam suam & pulchritudinem Nereidibus, cujus rei indignatus est Neptunus, Cetoque transmisso ejus terra vastabatur, & ad placandum Neptunum Andromeda ejus filia expostulata est, & Ceto proposita, ex quo ita in cœlo sita est, in sella sedens, ut dum cœlum volvitur, illa se præcipitem dare videatur. Fertur autem inter astra collocatam fuisse, quòd Nereidibus pulchritudinem suam & formam præposuisset, & Andromedam filiam suam unicam pro Patria & Regno suo redimendo, libenter Ceto exposuerit, hæc fabula narrat de Cassiopæia quæ nihil aliud Chymicè portendit, quã mercurialem aquam Chymicam, quæ pulchritudinem & formam suam præponit Nereidibus, hoc est aquis omnibus, est enim aqua mercurialis omnibus aquis potentior & efficacior, & indè pulchrior, fortitudo siquidem & virtus in pulchritudine consistit, quo enim pulchrior est res, eo fortior & potentior. Fortior est & potentior aquis omnibus seu Nereidibus, aqua mercurialis, quare indignatus Neptunus, hoc est sulphur nostrum Pater & Deus aquarum Cetum transmittit, & Regnum Cassiopeiæ devastat, hoc est calorem extraneum immittit aquæ, & totam aquam devastat, seu putrefacit & corrumpit, quo viso Cassiopæia seu aqua mercurialis Andromedam filiam suam unicam libenter Ceto exponit, hoc est, aquæ mercurialis post putrefactionem & Regni sui devastationem sulphur suum album, unicam & charam suam filiam Andromedam Ceto, hoc est calori putredinali exponit, ad liberandum totum suum regnum, sulphur siquidem albo apparente cessat tota aquæ mercurialis corruptio & devastatio regni Cassiopeiæ, in cujus rei memoriam meretur & jure merito Cassiopæia, in astrorum numerum ascribi & collocari.

Cassiopæia quid sit apud Chymicos.

De Perseo undecimo firmamenti sydere, quid sit & quid influat in inferioribus elementis.

Caput XXII.

Perseus quid sit.

PErseus est sydus undecimum Firmamenti, viginti sex habens stellas, quæ sursum sublimatæ sunt, ex massa illa prima mundi, luce creata, actuata & informata, & Perseum hunc constituerunt, qui est constellatio, hisce stellis viginti sex conflata, cujus duæ sunt secundæ magnitudinis, Quinque verò aliæ, sunt tertiæ, sexdecim verò sunt quartæ, duæ autem sunt quintę magnitudinis, nebulosa datur una, informes verò sunt tres, duæ quintæ magnitudi-

tudinis, & una datur obscura, extra formam hujus constellationis.

Perseus quid influat.

Hæ omnes intra formam hujus constellationis stellæ, sunt Jovis & Saturni virtutis, terris infundunt & Provinciis, Regnis ac Imperiis, quibus dominantur, justitiam & temperantiam, & quicquid ab his virtutibus dependet, quod mirum & rarum est. Unde populi omnes, quibus Perseus dominatur, sunt laboris summi patientes, temperati, justitiam amantes, divitias & honores, & artes mechanicas summoperè diligunt, & his proficiunt & in his exercendis excellunt.

Cur Perseus inter astra collocatus sit, & quid ejus fabella Chymicè significet.

CAPUT XXIII.

Perseus cur inter astra collocatus sit.

FAbulæ narrant, Perseum ex Danaë & Jove natum fuisse, qui Medusam occidit, deinde Andromedam saxo alligatam, & Ceto marino devorandam liberavit, ac uxorem duxit, multosque hostes ostenso capite Medusæ convertit in saxa, tandem Argos reversus Acrisium Regem avum suum, à quo cum matre sua infans fuerat mari expositus occidit & pro eo regnavit, tandem à Minerva in astrorum numerum relatus est, quòd illi caput Medusæ tradiderit, aliaque omnia gravissima opera peregerit. At hæc omnia ficta sunt & Græcorum commenta, sub quibus hæc physica secreta occultātur. Perseus est Chymicorum mercurius, qui ex Danaë & Jove natus, hoc est ex terra & spiritu cœlesti, qui Medusam occidit hoc est salem Chymicum ad internecionem perducit, & Andromedam saxo alligatam & Ceto marino devorandā liberavit, hoc est lapidem album Chymicorū mercuriali aquę tanquam Ceto marino devorandum hoc est dissolvendum peractâ rectâ coctione liberavit, & in uxorem duxit, unit se perfectissimè mercurius Chymicorum cū lapide illo albo seu Andromeda, multosque hostes debellat ac vincit ostenso Medusę capite, hoc est vincit omnes corruptionis difficultates, beneficio spiritus salis sui, qui caput Medusæ verè est, cùm omnia coagulet & fixet in lapidem durumq; corpus. Tandem Argos reversus, Acrisium Regem avum suum, à quo cum matre fuerat mari expositus infans, occidit & pro eo regnavit, hoc est tādem in Patriam suam, hoc est terram reversus, Acrisium avum suum, hoc est sulphur suum, seu corpus à quo mari cum matre sua expositus fuerat occidit, occidit siquidem corpus suum primigenium, dum dissolvitur & mari Chymico exponitur, unà cū matre sua, hoc est terra & regnat ultimo loco patris, cùm enim è Mari emerserit & coagulatus fuerit, triumphat de hostibus suis & solus regnat in Patria sua, hoc est in Regno minerali & metallico, quod Patria sua est. Sic Perseus noster ex Jove & Danaë natus Medusam occidit, & Andromedam ducit in uxorem, hostes

Perseus quid apud Chymicos.

suos omnes debellat Medusæ ostenso capite, & Acrisium avum suum, hoc est sulphur metallicum crudum & impurum devincit, & occidit, & regnat verè in Patria sua.

De Auriga duodecimo firmamenti sydere, quid sit, & quid in terris influat.

CAPUT XXIV.

Auriga quid sit in Firmamēto

AUriga sive agitator, aut Erictonius est duodecimum firmamēti sydus ex lumine primo, quod ex massa prima sursum elevatum est, compactum ac effigiatum est, ac in quatuordecim stellas distributum, primæ magnitudinis unam habet, alteram secundę, duas tertiæ, septem quartæ, duas quintæ, & unam sextę.

Auriga quid influat

Hæ omnes stellæ, Martis & Mercurii virtutes & proprietates habēt, & fortitudinem & animi magnitudinem, & eloquentiam, & dicendi potentiam hominibus communicant, quibus dominium habent: quicquid à Marte benigno & Mercurio terris communicatur, idem ipsum communicatur, & infunditur ab Auriga nostro, unde Provinciæ & Regna & Imperia, quibus præest, & dominatur hæc constellatio, turgent & abundant hominibus ingenio sagaci & subtili admodum præditis, liberalibus artibus, & mechanicis instructis, & magnanimis, bellatoribus, mortes & necem amantibus, inter arma degentibus, labores belli patientibus, famē & sitim summoperè tolerantibus, vigiliis indulgentibus. Terræ verò infundunt siccitatem & ariduram, unde sterilitatem, & fructuum inopiā adesse necesse est, sed hominum inibi habitātium industria, omnium rerum copia adest, non terræ & locorum benignitate, at hominum solo labore & ingenio, qui commercio huc omnia humanæ sortis commoda asportari curant, & sic rudem & asperam locorum & Provinciarum harum temperaturam, quodammodo suo ingenio & prudentia leniunt.

Auriga quid terræ communicet.

Cur Auriga inter astra collocatus sit, & quid eius fabula Chymicè significet.

CAPUT XXV.

Auriga cur in astrum relatus.

HIc auriga filius Vulcani & Minervæ fuisse dicitur, cùm enim Vulcanus Jovi fulmina fabricaret, ab eo id consecutus est, ut quicquid ab eo peteret, impetraret, ille verò petiit, ut sibi Minerva in conjugem daretur. Jupiter annuit, at Minervæ imperavit, ut virginitatem defenderet, dum autem cubiculum introirent certando Vulcanus semen in Pavimentum profudit, unde Auriga noster natus est, quem Minerva in cista abscondit, & adultus factus primus currus adinvenit. Panathenea constituit, arcem templaq; primus Diis ædificavit, in cujus rei gratiam Jupiter ipsum inter astra colloca-

locavit, hæc verò Chymicè interpretantur de ipsa Alchymia, quæ quidem Auriga noster est, Vulcani & Minervæ filius, Alchymia siquidem verè Vulcanica est, ex Vulcano & Minerva progenita, dum enim Vulcanus cum Minerva ludit, Alchymiam parit, quam Minerva in cista abscondit, abstrusa siquidem valdè est Alchymia, & quasi in cista abscondita ipsa est, quæ prima artes ferè omnes adinvenit, & Deorum cultus, Deum enim præ omnibus scientiis ipsa colit, cognoscit, & adorat, unde arces & templa diis ædificasse fertur.

Auriga quid apud Chymicos

De Serpentario decimo tertio firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAPUT XXVI.

Serpentarius quid sit in firmamento.

HIc Serpētarius altero pede scorpionem premens, utraque manu serpentem tenens, decimum tertium firmamenti sydus est, ex lumine massæ primæ conflatum, quod sursum divina virtute sublimatum est, & firmamento distributum in viginti quatuor stellas, tertiæ quartæ, & quintæ magnitudinis, virtutis Saturninæ & Veneris, sunt etiam quinque stellæ informes, extra formam & figuram Serpentarii, quæ ad Serpentarium pertinent, & sunt ejusdem naturæ & virtutis, sapiuntque naturam & proprietatem Saturni & Veneris, unde omnes illæ stellæ influunt prudentiam ac sapientiam, loquendi gravitatem & modestatem in rebus omnibus peragendis, consiliorum firmitatem, ac constantiam, rerum præpositarum tenacitatem & ex parte veneris influunt gratiam, leporem ac venustatem, unde homines graves sunt, prudentes ac sapientes, præpositi tenaces, firmi & constantis consilii, immutabilis sententiæ, eloquentes ac leporem & gratiam in eloquendo summam habent, qui terras incolũt, quibus hæc constellatio dominatur: Terræ verò infundunt & communicant fertilitatem salis copiosam, quamvis ex parte Saturni tardè fructus eveniant, cum tamen agricultura in his terris sit optima, hoc Saturni vitium parum interest, cum sola agricultura hoc corrigatur, & emendatur.

Serpentarius quid influat.

Serpentarius quid terra communicet.

Cur Serpentarius inter astra collocatus sit & quid eius fabella Chymicè nobis indicet.

CAPUT XXVII.

SErpentarius qui & Æsculapius ab aliis dicitur, Apollinis filius fuisse perhibetur, quique ita Medicinæ scientiam callebat, ut mortuos ab inferis excitare diceretur, quamobrem iratus Jupiter illius domum unà cum illo fulmine de medio sustulit, rogatu verò Apollinis Patris Jupiter ei, arte sua post obitum defuncto, Animam restituisse ad vitam, & inter astra constituisse putatur. Æsculapius hic noster filius Apollinis,

Serpentarius cur inter astra relatus.

Serpẽtarius quid sit apud Chymicos.

linis, Lapis est noster, & Elixir Sophorum, caloris enim cœlestis verus est, & legitimus filius, Pater enim ejus est Sol, seu Apollo, medicinæ scientiam ita callet, ut mortuos ipsos ab inferis revocare videatur: tantum siquidem potest Lapis hic Sophorum ut mortuos omnes ab inferis revocet, metalla enim omnia imperfecta quæ verè mortua sunt, ad vitam restituit, hoc est ad perfectionem absolutam conducit, & morbos omnes, tùm animalium, vegetabilium, tùm mineraliũ profligat, quod verè est mortuos suscitare, cujus rei indignatus & iratus Jupiter, hoc est Mercurius Chymicorum domum suam unà cum illo fulmine delet, hoc est dissolvit, & in primam sui materiam reducit, deinde rogatu Apollinis iterum suscitatur à mortuis, inter astrorum numerum collocatur, hoc est virtute & energia caloris sui innati & sulphuris cœlestis sui iterum restituitur in vitam, hoc est in pristinam sui formam, & primum ac majorem vigorem, ita ut inter astra collocetur ob suam agendi potentiam, & energiam, decuplo enim majus & potentius operatur, unde in astrum sublimari videtur.

De serpente Ophiuchi decimoquarto firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

Caput XXVIII.

Serpens Ophiuchi

Serpens Ophiuchi decimũ quartum firmamenti sydus, est lumen seu sulphur naturæ, è primo lumine seu sulphure massæ primę sursum elatum virtute divina, & in firmamentum usque sublimatum, ibique affixum, & in Octodecim stellas divisum ac distributum, tertiæ quartæ & quintæ magnitudinis, virtutis Saturni & Martis, unde ferocitatem cum crudelitate, labores ingentes & insanos, pestilentiam, lucem, morbos & mortes infundunt, unde homines, quibus hæc constellatio præest, & dominium habet, feroces sunt & crudeles, infatigabiles, sitim & famem patientes, bellicosi admodum, sed tardi ingenii, & rudes & agrestes, brutorum potius mores imitantes ac æmulantes, quàm hominum. Terræ autem infundunt virtutem agrestem ac duram, temperiem frigidam & siccam, unde terræ illæ quibus hæc constellatio dominatur, steriles sunt & nimis frigidæ & siccæ, marmoribus progignendis aptissimæ, ferriq; & plumbi fodinis copiosæ, & abundantes, quod omne ex radiis & influxu cœlesti peculiari & proprio istius constellationis evenire contingit, propter Saturni & Martis virtutes & proprietates, quas sequitur & æmulatur Serpens Ophiuchi.

quid sit in firmamẽto.

Homines quibus Ophiuchus dominatur, quales sint.

Terra cui Opiuchus dominatur, qualis.

Cur Serpens Ophiuchi inter astra locetur, & quid eius fabula Chymicè indicet.

CAPUT XXIX.

Cur Serpens Ophiuchi inter astra relatus sit.

SErpentem in Æsculapii manibus positum esse, ob id factum esse credo, quòd Æsculapius tanto in honore, apud Epidauros habitus fuit, ut Romani cùm jam totam Italiam occupassent, ita à peste vexabantur, ut nullum tanto morbo remedium invenirent, ad Epidauros Legatos miserunt, ut sibi in tanta calamitate, auxilium ferrent, & permitterent, ut ad se Romam veniret Æsculapius, quod facili negotio obtinuerunt: Itaque Æsculapius serpentis specie & forma, navim conscendit, Romamque perductus est, ex quo factum est, ut in Tibridis insula, nobilissimum templum ei fabricaretur, & ita ibidem ut Deus salutaris adoraretur serpētis specie, ac figura, quâ Romam venit, unde & hunc serpentem in manibus suis, in cœlo etiam posuêre Romani, quasi præ manibus esset, & in sua potestate, se in serpentem convertere. Historiam hanc veram esse contendunt nonnulli, nihilominus quamvis vera sit, Cacodæmon Romanos fefellit, ac delusit & sub specie serpentis Æsculapium illis misit, indicare volens in serpentibus omnibus latitare arcanum pestis curandæ, itaque serpentem misit tanquam Æsculapium sanitatis Deum, in serpente siquidem sanitatis Hieroglyphicum occultatur, cùm & serpens morbos multos curet & præcipuè quartanam & hecticam febrim, & pestis lucem, & contrà hos morbos est amuletum tutissimum & certissimum, ut ipsemet experientiis multis sum expertus: serpens siquidem sua siccitate, naturalique temperamento, magneticam habet virtutem attrahendique facultatem, quicquid venenatę & malignę qualitatis residet in corpore, ad hoc enim nati sunt serpentes, & à natura & Deo procreati, ut venenatas omnes qualitates attrahant & consumant. Sic aër depuratur ab omnibus qualitatibus, quę homini & animalibus reliquis contrariari possunt & & adversari.

Ophiuchi fabella quid indicet.

Serpentis virtus.

Serpens attrahit venenum.

De Sagitta sive Telo decimoquinto firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT XXX.

Sagitta astrum quid sit.

SAgitta sive Telum hoc nostrum, decimū quintum firmamenti sydus, lumen est seu sulphur naturæ, ex primo sulphure creato massæ primæ, sursum divinâ potentiâ elevatum, ac sublimatum, & firmamento affixum, & in quinque stellas divisum ac distributum, quarum prima est quartæ magnitudinis, se unda sextæ, & reliquæ tres stellæ, sunt quintę magnitudinis, virtutis & proprietatis Martis, & parum Veneris, plus enim obtinent Martis qualitatis & virtutis, quàm Veneris, unde

Sagitta quid influat terris.

terris communicant ac Provinciis, quibus dominantur ſiccitatem ſummam, ac ſterilitatem, unde mineralia ſicca in his terris copioſè producuntur, ut ferrum, ſulphur, vitriolum & ſal. Hominibus verò qui has Provincias incolunt & habitant, ferocitatem, crudelitatem, magnanimitatem & reliqua ejuſmodi omnia quæ martis naturã & proprietatem ſequuntur, unde homines hiſce in regionibus quibus Telum hoc ſydus præeſt ac dominatur, feroces ſunt & crudeles, bellicoſi admodum & magnanimi, laboris patientes, & ſitim famemque tolerantes, ſunt tamen venereis voluptatibus dediti, prolem amant & uxores, & deliciis delectantur.

Homines quibus ſagitta præeſt quales.

Cur Telum inter aſtra locetur, & quid ejus fabula Chymicè ſignificet.

CAPUT XXXI.

Teli fabula quid indicet

PRometheus poſt factos homines adhibita facula ad rotam Solis, ignem dicitur furatus, quem hominibus indicavit, ob quam cauſam irati Dii, duo mala immiſerunt terris, febres & morbos, ipſum etiam Prometheum in monte Caucaſo, per mercurium religaverunt ad ſaxum, & adhibita Aquila eſt, quæ ejus cor perpetuo, exederet, Hercules verò cùm ab Euriſteo, ad Junonis hortum mitteretur, ut inde aurea Mala tolleret, per Caucaſum iter habuit, quem iter ad Heſperidũ hortum ignorantem Prometheus ſic affectus docuit, & qua eundem eſſet indicavit, & quo modo ſerpentem, qui illum cuſtodiebat hortum occideret, proquo beneficio aſſũpto telo Hercules Aquilam ipſam interfecit, quæ Promethei cor exedebat. Et ſic Prometheum liberavit, cujus facti fama memor, Telum ipſum inter aſtra collocavit, & ſtellis ipſum adornavit: hæc ſũt quæ de Telo ſydere enarrantur, quę omninò ficta ſunt & Commenta Poëtarum: at verè Telũ quo interficitur Aquila cor exedens Promethei, ſunt ſermones & verba viri fortis ac magnanimi, quibus ſcrupulos & ſolicitudines conſcientiæ noſtræ cor noſtrum tanquam Aquilas exedentes tollimus & evitamus: A etiam aſſerere poſſunt Chymici Telum hoc quo interficitur Aquila cor exedens Promethei, eſſe ignem naturalem, quo interficitur aqua mercurialis Chymica, quæ verè Aquila eſt, cor exedens Promethei, hoc eſt interioris ſulphuris noſtri partes, quæ verè corroduntur perpetuô ab aqua noſtra mercuriali, quæ vera Aquila eſt. Dum Chymicum adhibito igne naturali ſuo, ipſã aquam mercurialem continua coctione coagulat ac fixat, dicitur Aquilam interficere, quòd omnis acrimonia, & corrodendi facultas, ipſius aquæ coctione illa, & igne tollatur & omninò auferatur.

Sagitta apud Chymicos quid ſit.

Aquila apud Chymicos quid.

De Aquila seu vulture volante decimo sexto firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT XXXII.

Aquila cœlestis quid sit

AQuila seu Vultur volans, decimum sextum firmamenti sydus, est lumen naturæ, ex massa illa prima materiæ primæ luminis creati radiis actuatæ, elicitum ac sursum divina potentia sublimatum, & firmamento affixum, & in novem stellas divisum, ac distributum, quarum prima, est quartæ magnitudinis, reliquæ omnes sunt tertiæ, & quintæ magnitudinis, & una tantùm datur secundæ magnitudinis, quæ tertia est in scapulis collocata, cæteris omnibus splendidior & rutilantior, Jovialis virtutis & proprietatis, & reliquæ omnes, sunt etiam Jovialis, & Martis virtutis, & energiæ, & perindè terris infundunt & provinciis quibus dominantur, fertilitatem summam, temperiem gratissimam, & locorum amœnitatem, hinc fructuum omnium copiam, vini & frumenti abundantiam & reliquorum omnium, quibus indiget humana calamitas ad sui sustentationem hæ regiones & Provinciæ abundè administrant, radiis hujusce constellationis illustratæ.

Aquila quid infundat terris.

Homines Aquila cœlesti subjecti quales.

Præterea hominibus communicat, & impertit hæc constellatio justitiam, & fortitudinem, magnanimitatem, animique vigorem, undè fortes sunt & eloquentes, pii tamen & benevoli, virtutem sectantes, & quod viri fortis sapit & redolet, persequentes, sunt & in hac constellatione extra suam formam & figuram aliæ stellæ, sex numero: quæ Antinoum constituunt ejusdem virtutis & proprietatis, & unum & idem operantur in terris cum ipsa Aquila, & perindè de his satis.

Cur Aquila inter astra collocata sit, & quid ejus fabula Chymicè significet.

CAPUT XXXIII.

Aquila cur inter astra locata.

AQuilam inter astra collocatam dicunt, propter Ganymedem, Jovis ministrum, quem rapuit in cœlum, est enim Aquila signum Jovis, quod Dii omnes volucres inter se dividerent, Aquilam sortitus est Jupiter, quòd altiùs cunctis volantibus evolet, & penè inter omnes principatum teneat, & quod sola avium Solis radiis non terreatur, hæc de Aquila inter astra collocata enarrantur, sed Aquila Chymicorum Mercurius est, qui vera est Aquila, cujus ope Ganymedes in cœlum rapitur & extollitur, hoc est sulphur album nostrum, quod verus est, & verè nuncupari potest Ganimedes, Jovis Deorumque aliorum minister, sulphur enim hoc nostrum quod & lapis albus est in cœlũ rapitur & extollitur seu sublimatur, ut Jovi cæterisq; Diis ministret, hoc est ut sapiẽtibus & prudẽtibus Chymicis subserviat, vel ut cæteris metallis im-

Iupiter cur Aquilam habeat.

Ganymedes quid sit apud Chymicos.

imperfectis, quæ sunt veluti Dii terreni, succurrat, & subministret, ut perfectionem absolutã acquirant. Aquila autem seu mercurius Chymicorum Ganymedem rapit, & in cœlum sublimat, & ad hunc perfectionis gradum evehit sulphur illud naturæ metallicum, & hoc mercurio debet, alioquin enim ad tantum dignitatis gradum evehi non potest, unde meretur ut inter astra verè collocetur.

De Delphino decimo septimo firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT XXXIV.

Delphinus sydus quid sit.

DElphinus decimum septimum firmamenti sydus, nihil aliud est quam lumen naturæ à Deo creatum, ex massa prima materiæ primæ sursum elatum, ac sublimatum. ac firmamento affixum, & in stellas decem divisum ac distributum, quarum quinque sunt tertiæ magnitudinis, duæ sunt quartæ, & reliquæ sunt sextæ magnitudinis, virtutis & proprietatis Saturni & Martis, unde terris influunt siccitatem & ariduram, ibi montes saxei & lapidosi producuntur, multa ferri & plumbi copia: homines verò bellicosi sunt, at agrestes & duri, laboris patientes, agricultores, pertinaces, morosi, magiam & occultas artes amantes, & curiosius quam par sit insequentes, & hoc habent ex proprietate Saturni, quę inest huic constellationi, quę tamen moderatur ex virtute & proprietate Martis, Mars enim suo calore, & ardore tarditatem, duritiem, frigiditatem & siccitatem Saturni corrigit & emendat, unde & hi homines non omni ex parte Saturnini sũt, sed simul martiales, unde à Marte corriguntur eorum agrestes & feri mores.

Delphinus quid influat

Homines Delphino subiecti, quales.

Cur Delphinus inter astra collocatus sit & quid ejus fabella indicet.

CAPUT XXXV.

Delphinus cur inter astra locatus.

DElphinus hic inter astra collocatus ab ipso Neptuno, qui ipsum Delphinum multis honoribus in mari ipso affecit, quod cùm Neptunus Amphitridem in uxorem accipere voluerit, ipsa ob verecundiam, & virginitatis observantiam, ad Atlantẽ confugit, cui multos misit Neptunus, ut eam peterẽt, inter quos & Delphinum misit, qui ipsam adinvenit circa Atlantis insulas, nunciavitq; Neptuno, quam ille suis illecebris ad suam voluntatem traxit, & propterea Delphinum inter astra Neptunus collocavit. At Delphinus hic apud Chymicos potest interpretari pro sulphure innatante aquæ mercuriali ante veram & ultimam congelationem albam vel rubeam, hic verè Delphinus mittitur à Neptuno, hoc est à Mercurio Philosophorum, ut Amphitridem adinveniat, eamque persuadeat, ut Neptuno nubat, hoc est ut lapidem nostrum album reperiat, ac disponat, ut unanimiter uniatur cum Mer-

Delphinus apud Chymicos quid sit.

Mercurio, & sic ultimam perfectionem acquirat: Delphinus hic hoc operatur, quærit per totum Mare Chymicum, Amphitridem, eamque adinvenit circa Atlantis Insulas, hoc est sulphur hoc, superficialiter innatando Mari seu aquæ Mercuriali, invenit tandem lapidem nostrum album circa marginem vitri, & ad littus Maris Chymici in Insulas congelatum: sic enim incipit coagulari & condensari, & hæc coagulatio potest dici Atlantis Insula, ibi dùm fixa est & firma, Neptunus amores suos per Delphinos persequitur, & tandem obtinet, nam Delphinus seu sulphur illud subnigrum ac lucens aquæ nostræ innatans, est prima dispositio, quâ tandem continuata coctione, Mercurius noster tandem unitur & conjungitur ultima conjunctione, & vero matrimonio, sulphuri nostro albo, quod est vera & legitima Amphitride, quæ mercurio Chymicorum nubenda est. Quòd autem Delphinus has nuptias disponat, meretur in astrum ac in cœlum evehi.

Atlantis insula apud Chymicos qualis.

De Equisectione, sive Equiculo, quid sit, & quid influat.

CAPUT XXXVI.

Equiculus astrum quid sit.

Equiculus hic noster, lumen naturæ est, ex prima massa materiæ primæ sursum elevatum, ac sublimatum, & firmamento affixum, & in quatuor stellas parum lucentes, & obscuras divisum ac distributum, Martis ac Jovis virtutes & proprietates habentes, parum admodum terris influunt, quòd stellæ, quibus constat hæc constellatio, sint obscuræ omnes, & parum luminis habeant: actio enim & virtus constellationum ex lumine rutilanti & splendido dependet & ortum habet, quocirca si quid influat Equiculus, Martis & Jovis virtutis habens, id parum efficax est, sed cùm aliis constellationibus ejusdem virtutis jungi possit, id ea ratione consideratu dignum videtur. Itaque terris communicabit fortitudinem ac sapientiam, justitiam & amorem, hoc est homines, qui Regiones & Provincias Equiculo subjectas incolunt & habitant, apti fient & idonei ad sapientiam, justitiam & fortitudinem & amorem insectandum; terræ verò & solo dabit fertilitatem & fructuum copiam, & hæc de Equiculo dicta sufficiant, cùm de illo nihil aliud referat antiquitas, & nulla fabula de eo enarretur, ideo explicationem ejus non adferemus, cùm de non ente non debeat dari sermo.

Astrorum actio ex lumine rutilanti dependet.

Equiculus quid terris influat.

De Pegaso sive Equo alato decimo nono firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAPUT XXXVII.

Pegasus sive Equus alatus, decimum nonum firmamenti sydus, lumen naturæ est, ex prima massa materiæ primæ sursum elatum ac sub-

sublimatum, & firmamento affixum, & in viginti stellas divisum ac distributum, quarum quatuor sunt secundæ magnitudinis aliæ verò quatuor sunt tertiæ magnitudinis, Novē verò sunt quartę, reliquæ verò tres, quæ supersunt ad numerum viginti complendum, sunt quintæ magnitudinis, & virtutis & proprietatis Martis & Mercurii, rutilant multùm ac splendent, & perindè terris multum infundunt, & præsertim quæ sunt secundæ, & tertiæ magnitudinis, hæ enim plus infundunt quàm alię omnes, cùm plus lucis habeant: hæ autem terris communicant siccitatem summam & aridu-ram, undè sterilitatem & fructuum inopiam, propter humoris vitę paucitatem, quam stellæ hæ influunt, siccant potiùs & adurunt quàm humectant, montes adsunt altissimi & lapidosi hisce in Provinciis & Regionibus, quibus hæc constellatio dominatur, & multa in his copia ferri, vitrioli, & aluminis, & similium mineralium, quæ Martis naturam imitantur.

Pegasus astrum quid sit.

Pegasus quid influat terris.

Homines verò, qui has Provincias incolunt & habitant, sunt bellicosi, feroces & agrestes, parum virtutis habentes, macilenti & aridi, non vivaces, & longæ vitæ, sed brevioris quàm par sit propter illam siccitatem, & ariduram naturalem, quam insitam habent, Anima enim in sicco consistere non potest, calor enim fortis ac vehemens, quem insitum & naturalem habent ab ipso astro, depascit citò ac depopulatur humidum radicale, unde brevis illa vita emergit, unde etiam impetuosi sunt & colerici valdè, Animalia etiam cuncta, quæ in hisce Provinciis degunt, sunt ejusdem temperamenti, unde copia Leonum in hisce Regionibus progignitur: & nativum est eorum solum, & vera Patria Leonum.

Homines Pegaso subjecti quales.

Copia Leonum unde.

Cur Pegasus inter astra collocatus sit, & quid ejus fabula significet.

CAPUT XXXVIII.

EQuum dimidium è priore parte patentem usque ad umbilicum Aratus dicit super geniculatorem situm, & jam astris illatum, eo quòd à celsitudine montes Heliconis percussu pedis dextri aquam produxit, quem liquorem Hyppocrenem dicunt, hujus rei fama; & memoria Pegasum inter astra collocavit. Pegasus hic noster apud Chymicos, Mercurius est, species quædam salis est, Martis naturam redolens, & Mercurii, ut hęc nostra constellatio, quæ cùm à doctis & viris eruditis assumitur, dicitur in Parnassi & Heliconis cacumen ascendere, ibiq; ungulâ suâ terram percutiendo, Aquam effundere Hyppocrenem, hoc est sal istud, dum acrimoniâ suâ alterius salis ejusdem generis substantiam seu terram percutit, tanquam ungulâ suâ, aquam elicit mercurialem, quæ verè dicitur liquor Heliconis

Pegasus cur inter astra locatus.

Pegasus quid apud Chymicos.

conis montis, eo enim liquore epoto, omnes viri evadunt in viros doctos, ab ipsa enim aqua mercuriali fiunt omnes docti, cum ipsa aqua latitent causæ omnes rerum naturalium, undè pernota causa, & pernoscuntur effectus omnes naturales. Sic sal noster Pegasus dictus Hyppocrenem fundit, & in cœlum evehitur, ac inter astra collocatur.

Sal Chymicum cur pegasus dicatur.

De Andromeda vigesimo firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAPUT XXXIX.

Andromeda astrum quid sit.

ANdromeda vigesimum firmamenti sydus, lumen naturæ est, ex lumine illo creato quod massæ primæ inerat, sublimatum & sursum elatum, potentiâ divinâ firmaméto affixum ac in viginti quatuor stellas divisum, ac distributum, quarum prima quæ in capite est, magnitudinis est secundæ, septem verò sunt tertiæ magnitudinis, duodecim verò sunt quartæ magnitudinis, reliquæ verò quatuor sunt quintæ magnitudinis, & omnes sunt virtutis & proprietatis veneris. Itaque in hisce firmamenti Plagis, velut altera Venus elucet ac splendet Andromeda nostra, & præcipuè stella illa secundæ magnitudinis, qui in ejus capite collocatur, tantam Veneris proprietatem habet, ut quicquid Venus in Zodiaco valeat, polleat & hæc constellatio in his firmamenti locis, undè terris infundit & communicat, quibus dominatur, fertilitatem summam frumenti & vini copiam, & reliquorum omnium fructuum abundantiam, quibus eget humana calamitas, hominibus verò dat concordiam, pacem, societatem, & amorem, delitias humanas & voluptates, locorum facit amœnitatem, & temporis serenitatem & temperiem gratissimam, hinc pacati fiunt homines, sereni vultus, vivaces, jucundi & gratissimi, hebetis non admodum ingenii, nec tamen acutissimi, sed mediocris, pulchri tamen corporis, tanquam ab Andromeda progeniti.

Andromeda quid influat.

Homines quales ab Andromeda.

Cur Andromeda inter astra collocata sit, & quid eius fabula Chymicè indicet.

CAPUT XL.

Andromeda cur inter astra locata sit.

ANdromeda filia fuit Cephei, & Cassiopæiæ, quæ adamata est à Cupidine, & cùm Cassiopæia mater ejus, formam suam & pulchritudinem Nereidibus præposuisset, indignatus hac de re Neptunus Cetum immisit, ut Regnum Cassiopæiæ devastaretur: Dato tandem responso, ut si Andromedam filiam suam perpulchram Ceto devorandam dare vellet, hæc ruina cessaret: Annuit Cassiopæia pro Patria & Regno liberando. Andromeda itaque suspensa est inter duos montes, & Ceto exposita est cum omni muliebri mũdo. A Perseo autẽ liberata fuit, & beneficio Minervæ in astrorum nume-

numerum collocata, ut labor Persei æternus pateret.

Andromeda apud Chymicos quid indicet.

Andromeda verò secūdū Chymicos est sulphur album, quo lapis seu tinctura vera Philosophorum perficitur ad album, filius est Cephei & Cassiopæiæ, seu materiarum duarū, ex quibus componitur, quæ Cepheus & Cassiopæia dici possunt, hoc autem sulphur albū exponitur Ceto devorandum hoc est calori putredinali præter naturam, cum omni sua pulchritudine & munditie, at liberatur & vindicatur à morte, à Perseo, hoc est à Chymico prudente ac sapiente, qui alter Perseus habetur, Minerva verò in cœlestium numerum Andromedam ascribit, ut Persei labor æternus pateat, scientia verò quæ vera Minerva est, Andromedam istam sive sulphur istud, à corruptione liberat, & morte, & in perpetuum rei monumentum ponit, & sic in cœlum & astrum evehit.

De Triangulo vigesimo primo firmamenti sydere quid sit, & quid influat.

CAPUT XLI.

Triangulus astrum quid sit.

TRiangulus sive delteton Græcis, vigesimum primum firmamenti sydus, est lumen naturæ ex massa materiæ primæ sursum elatum, ac sublimatum divinâ potentiâ, ac firmamento affixum, & in stellas quatuor divisum ac distributum, tertiæ & quartæ magnitudinis, mercurialis virtutis, & proprietatis, eximiam virtutem terris infundit mercurialem, unde Terræ & Provinciæ, quibus dominatur fertiles admodum sunt & fœcundæ, humiditatis vitalis plenæ ac turgidæ, unde copia vini ac frumenti, & aliorum vitalium fructuum abundantia exoritur: homines autem, qui has Provincias habitant & incolunt, omniscii, docti admodum & liberalibus artibus delibuti, Alchymistæ, & occultarum scientiarum gnari, mansueti & misericordes, & pii, versipelles tamen & inconstantes, & huc illuc divagantes, videndi & sciēdi cupiditate summa detenti, hæc de Triangulo dicta sufficiunt, cùm nulla de eo fabula narretur apud Antiquos, in Astrum autem ascripserunt, quòd ejus stellæ, in Trianguli formam in firmamento reponantur super caput Arietis, non longè ab Andromedæ pedibus.

Triangulus quid infundat terris.

Homines quales sint à triangulo astro.

DE CONSTELLATIONIBUS SINGULIS QUÆ in medio sunt firmamenti, ex quo lumine constent, & quâ virtute vigeant.

SECTIO SECUNDA.

De Ariete vigesimo secundo firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT I.

ARies est vigesimum secundum firmamenti sydus, ex calculo nostro

Aries sydus quid sit.

nostro ab ursa minori numerando, nihil aliud est quàm lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum ac sublimatum & firmamento affixum, ac in stellas tredecim divisum ac distributum, tertiæ magnitudinis duas habet stellas, quartæ verò quatuor, quintæ sex, sextæ verò magnitudinis unam habet stellam, informes, habet alias quinque stellas, quæ extrà ejus figuram & formam reperiuntur, tertiæ quartæ & quintæ magnitudinis, & & ejusdem virtutis & proprietatis, ac reliquæ omnes, quæ formam & figuram ejus constituunt: Sunt enim omnes virtutis & proprietatis Saturni & Martis. Tertia verò, quarta, quinta & sexta redolent & sapiunt aliquid Mercurii, unde terris influunt omnes hæ stellæ, caliditatem quandam, cum parva humiditate, & siccitate summa, unde Aries est domus Martis, & cum Sol Arietem ingreditur, incipit aperire poros terræ, & humiditatem radicalem terræ ad superficiem terræ attrahere, unde fit germinatio rerum in terra & renovatur annus, convocato rerum omnium semine, ad prolem omnigenam provocandam, unde copia vini & frumenti quibusdam in terris, quibus dominatur Aries, in quibusdam verò propter nimiam siccitatem & ariduram, non datur vini copia, sed aliorum fructuum, & præsertim cùm in eodem & simili non permaneat temperamento Aries ipse, sed mutetur & alteretur à Planetis, quos ipse admittit, secundum quos alteratur & mutatur, nunc enim calidus est, & siccus ab ipso Marte, nunc frigidus & siccus ab ipso Saturno, nunc frigidus & humidus à Mercurio, & sic de cæteris Planetis, qui omnes mutant & alterant ipsum Arietem, & trahunt ipsum ad ipsum suum temperamentum, & ad suam naturam. Sic varia influit ac diversa in terris, secundùm Planetarum diversorum naturas & proprietates varias ac distinctas, in homines varia ac diversa influit, nunc Martiales, nunc Solares, nunc Mercuriales, Venereos, Lunares, Joviales, & Saturninos constituit, habet nihilominus suam innatam, & propriam virtutem, quæ Martialis est & Saturnina, at mutationi & alterationi Planetarum obnoxia.

Aries astrũ quid influat

Virtus arietis astri mutatur, ex Planetis.

Cur Aries inter astra collocatus sit, & quid ejus fabula Chymicè *significet.*

CAPUT II.

ARies inter astra collocatus dicitur, propter Phrixum & Hellem Athamantis & Nebulæ filios, qui cùm Novercam interficere vellent, à Libero insania sunt affecti, qui dùm per sylvas vagarentur, mater ejus arietem aurea pelle fertur adduxisse, qui cùm navigare vellent in mare projecti sunt, quod Pelagus ab Helle, Hellespontus dictus est: Helles autem, ut ferunt à Neptuno ser-

Aries cur inter astra relatus.

vata est, Et ex ea puerum Pœmonem genuit, Phrixus autem insidens præparato Ariete, Cholcos adductus fuit ad Oetam Regem, ibique Arietem, matri immolavit, eique suam auream pellem concessit, deditque Draconi custodiendam: Aries autem quòd Phrixum servasset, & propter suam auream pellem, raram & admirãdam, inter astra collocatus est, & Dux & princeps astrorum habetur. Chymici verò existimant Arietem hunc, librum fuisse pellibus arietinis compactum, quibus erat exaratum, & literis aureis conscriptũ, qua ratione & methodo fieri posset aurum, & Elixir illud Arabicum, & sapientum, quo metalla imperfecta in aurum & argentum perficiuntur, & quo vita in longius protrahitur, & morbi omnes curantur, & profligantur, & quo quicquid est in ipsa natura mancum & imperfectum, ad perfectionem absolutam, & ultimam conducitur. Undè liber iste, Aries dictus propter pelles illas Arietinas, quibus constabat, & quòd aureis literis inscriptus erat, & quòd in ipso methodus auri faciendi contineretur, Aries aureo vellere nuncupatus est, propter autem operis hujus raritatem & excellentiam, ad astra retulerunt antiqui, & Domum Martis fecerunt, quod materia ipsa, de qua tractabatur in ipso libro, sive ariete, Marti sit subjecta, & verè Martialis sit, quod secretum & occultum, filiis artis manifestum fecerunt, hoc loquendi genere.

Aries apud Chymicos quid.

De Tauro 23. firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAPUT III.

TAurus vigesimum tertium Firmamenti sydus, est sulphur seu lumen naturæ ex massa materię primæ sursum elatum, ac sublimatum, & firmamento affixum ac in triginta tres stellas divisum, ac distinctum, quarum una potentissima & cæteris omnibus efficacior, est primę magnitudinis, & oculus Tauri dicitur: Sex autem habet stellas tertiæ magnitudinis, undecim verò quartæ, tredecim verò quintæ, unam verò sextæ, informes verò undecim, quæ extrà ejus figuram & formam conspiciuntur, quartæ magnitudinis unam, & reliquas quintæ magnitudinis.

Taurus astrum quid.

Sunt autem hę omnes stellæ Tauri, variæ ac diversæ virtutis & proprietatis: oculus enim Tauri, stella illa primæ magnitudinis, est virtutis & proprietatis martialis, subruffa enim est & velut ignis rutilans; Primæ verò stellæ usque ad oculum Tauri sunt Veneris & Saturni virtutis & energiæ, aliæ verò subsequentes sunt Mercuriales, Lunares, Saturninæ & Martiales: Perindè varia ac distincta terris influunt, quibus dominatur hæc constellatio oculus tamen Tauri siccitatem summam & caliditatem inducit, alię tamen stellę, cùm plures sint lunares

Taurus quid terris influat.

mer-

mercurialesque ejus caliditatem & siccitatem temperant, & moderatā efficiunt, undè temperies exoritur, & in terris benignitas ex Tauro nostro exsurgit, & copia fructuum omnis generis. Hominibus verò communicat labores, anxietates, inquietudines, curas in acquirendis opibus, & conservandis, & in hostibus debellandis, molles tamen facit & tardos, & duræ cervicis & tardi ingenii, & non valdè acuti, sollicitos tamen de rebus agendis & vigilantes pro suis negotiis.

Homines ex Tauro astro quales sint.

Cur Taurus inter astra collocatus sit, & quid ejus fabula Chymicè indicet.

CAPUT IV.

Cur Taurus inter astra relatus.

TAurus inter astra collocatus est, quòd Jupiter multoties se in Taurum converterit, & mutaverit, ut cùm Europam rapuit, in Taurum se mutavit, & Europam inter æquales suas ludentem in templo Æsculapii conspiciens, eamque repentinò arreptam collocatamq; in suo tergo, devexit in Insulam Cretam, ob hanc igitur causam Jupiter Taurum syderibus dignatus est immortali memoria inferre, quod facinus ridiculum omninò est & oblivione perpetua potius dignum, quam memoria, nihilominus suo cortice continet mirum Chymiæ arcanum, Jupiter enim, qui est vis illa ætherea, ac cœlestis spiritu seminifico rerum omnium turgens & fœcunda, mutatur in Taurum, hoc est in Salem nostrum Chymicum, qui verè Taurus est, & apud Chymicos Taurus dicitur & nuncupatur, Jupiter ergò in Taurum mutatus, rapit Europam, & ad Cretam Insulam devehit tergo suo collocatā, hoc est assumit, & rapit Salem alium sui generis & in Cretam insulā devehit, hoc est convertit in alium salem, qui verè insula est Creta, in qua res omnes Chymicę abundāt, habito enim hoc sale qui sulphur est naturæ, nihil opus habent Chymici Philosophi, quam sola coctione, & continuo & perenni igne, ut coquatur & ad perfectionem adducatur ultimam & absolutam, & ita Taurus hic noster, meretur inter astra referri.

Taurus apud Chymicos quid.

De Geminis vigesimo quarto firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAPUT V.

Gemini sydus quid

GEmini sydus est vigesimū quartum firmamenti, & nihil aliud est, quàm lumen naturæ ex massa illa materiæ primæ sursum sublimatum, & firmamento affixū, & in stellas octodecim divisum ac distributū, secūdæ, tertiæ quartæ & quintę magnitudinis, habet etiā alias stellas extra formā & figurā suam quæ informes dicuntur, & septē sunt numero, quartæ & quintæ magnitudinis, & omnes sunt virtutis mercurii, Martis, Saturni & Veneris, unde varia influunt, nunc Veneris proprietates, nunc Mercurii, nunc Saturni, & nunc Martis qualitates infundunt secundum planetarum diver-

ſos recurſus, qui in hac conſtellatione periodicè peraguntur variis in temporibus, ſic terris ac Provinciis quibus præſunt ac dominantur, nũc veneris proprietates, nunc Saturni qualitates, nunc Mercurii virtutes, & nunc Martis energias communicant; ſic horum planetarum radios & influxus diſſeminant & effundũt, ſic etiam homines variis planetarum qualitatibus afficiunt, nunc venereos efficiunt, nunc Mercuriales, nunc Martiales, nunc Saturninos, & ita in una & eadem conſtellatione plures ac diverſę reperiuntur naturæ & eſſentiæ, cum & hæc pluribus ac variis conſtet ſtellis, quæ diverſarum ſunt virtutum, & proprietatum, ſecundùm quas variè ac diſtinctè operantur in terris.

Gemini quid influant in terris.

Cur Gemini inter aſtra collocati ſint & quid eorum fabula Chymicè indicet.

CAPUT VI.

Gemini cur inter aſtra relati.

GEmini fratres fuêre, & Ledæ filii, & Caſtor & Pollux dicti ſunt, unanimi fratres & concordes, quos poſt multos exauſtos labores, in aureo vellere conſequendo, ubi comites Jaſonis fuêre, tandem in conſilio cœleſtium collocati ſunt à Jove, eorum patre.

Caſtor autem & Pollux ex Læda nati & Jove, ſunt Sulphura noſtra duo Chymica, quæ enaſcuntur ex terra noſtra, quæ Læda eſt, cùm corrumpi patiatur à Mercurio noſtro ſeu Jove, qui comprimit Lædam noſtram ſeu terram Chymicam, ex qua tandem enaſcuntur Caſtor & Pollux, duo illa ſulphura Chymica tanti pretii & valoris, ex quibus fit lapis & Elixir illud Arabicum miræ virtutis & energiæ, & ſic Caſtor & Pollux Jaſoni inſerviunt ad conſequendum vellus aureum, ſulphura enim tantum hæc inſerviunt Chymico prudenti tanquam Jaſoni ad lapidem conſequendum, cujus rei gratiâ meretur in conſilio Deorum collocari, & inter aſtra reponi.

Gemini apud Chymicos quid.

De Cancro vigeſimo quinto firmamenti ſydere quid ſit & quid influat.

CAPUT VII.

Cancer aſtrum quid.

CAncer eſt vigeſimum quintum firmamenti ſydus, & lumen eſt naturæ, ex materia prima mundi divinâ potentiâ ſurſum ſublimatũ, & firmamento affixum, ac in ſtellas novem diviſum & diſtinctum, quartæ magnitudinis ſeptem, quintæ unam, & nebuloſam alteram habet. Et informes habet etiam alias quatuor, quartæ magnitudinis duas, & quintæ alias duas, quæ ſunt virtutis Saturni & Martis, aliæ verò quæ cõſtituunt ejus formam & figuram, ſunt Martis & Lunæ virtutis, Martis & Solis, Saturni & Mercurii, & ſic in præſenti conſtellatione elucent, ac vigent Mars & Luna, Mars & Sol,

Saturnus

Saturnus & Mercurius. Quatuor primæ stellæ sunt Martis & Lunæ, quinta verò sextaque sunt Martis & Solis, septima verò & octava, sunt Saturni & Mercurii, & nona est Martis & parum Mercurii; informes quatuor aliæ, sunt virtutis Saturni & Martis, sic Cancer virtutes Solares, Lunares, Martiales, Mercuriales & Saturninas virtutes terris distribuit, ac communicat novem his stellis, quibus constat, homines que varios constituit, in uno eodéq; loco, & una in Civitate & in uno eodemque tempore, neque mirari debemus, quòd sint tam varii ac distincti homines, variorumque morum ac studiorum: lumen enim quod sursum est, à quo suscipiunt temperamentum & nativum eorum calorem, varium est & distinctum in uno & eodem astro, nec etiam mirari debemus, quòd in uno Regno Provinciaque una, & eadem, imò & in campo uno, sit terra omninò diversa, variaque ac distincta ferat, hinc segetes, hinc crescunt feliciùs uvæ, Cœtum enim distinctum ac varium influit calorem, à quo varia illa, & distincta fiunt & enascuntur.

Cancer astrum quid influat.

Unde varii homines & varia rerũ semina in terris.

Cur Cancer inter astra locetur, & quid eius fabula Chymicè portendat.

CAPUT VIIII.

Cancer cur inter astra relatus.

Cancer in astris positus esse dicitur Junonis beneficio, cùm enim Hercules ad fontem Lerneum depugnaret, hic Cãcer, Herculis pedem morsu deprehendit, quem miratus Hercules calcatum contrivit, & beneficio Junonis magnis honoribus decoratus est, cùm in numero duodecim signorum fuerit relatus.

Cancer verò apud Chymiam est difficultas maxima & labor insanus, in Arcanis Chymicis conquirendis, qui Chymicos retardant & apprehensum eorum pedem morsu vellicant ac impedire volunt, ne ulterius progrediantur, dum ad fontem nostrum Chymicum prẹliantur, qui Lerneus verus est fons, in quo pugnare habent Chymici omnes, & fortiter & Herculis more præliari, & si Cancer inibi reperiatur qui caput extollat, & pedem nostrum morsu apprehendere audeat, calcatum conterere debemus, & victoriam persequi: difficultas enim quam maxima est, circa fontem illum Lerneum & Cancri fortes & acres reperiuntur, qui pedes nostros apprehendere audent: at nihilominus ultra progrediendum est, & ipsos cancros conterere debemus, & omnes difficultates vincere, sic Herculem imitamur, & quod rarum est & occultum in Lernea palude sive in interioribus terræ & totius naturæ, reportamus, & Hydram nostram Chymicam debellamus, quæ forti nostro Lerneo adhæret, ad quam debellandam Hercules expostulatur.

Cancer apud Chymicos quid.

De Leone vigesimo sexto firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAPUT IX.

Leo astrum quid sit.

LEo est vigesimum sextum firmamenti sydus, & est lumen naturale ex massa prima luminis, quod materiam primam mundi actuabat sursum elatum, & firmamento affixum, & in stellas viginti septem divisum, ac separatum, duas habens stellas primæ magnitudinis, secundæ alias duas, tertię sex, quartæ octo, quintæ quinque, & sextæ magnitudinis quatuor, informes verò habēs octo stellas, quartæ magnitudinis unam, quintæ quatuor, nebulosam unam, & obscuras duas, & sic configuratur Leonis astrum, cujus virtus & energia præcipua in duabus illis stellis primę magnitudinis & in aliis duabus secundę magnitudinis consistit, quæ sunt Saturni & Mercurii, Martis & Jovis virtutis, aliæ verò sunt ejusdem virtutis, & nonnullæ sunt Veneris virtutis, sic Leo ex se ipso planetarum horum virtutes infundit absq; præsentiâ eorum cùm stellas habeat, quæ has proprietates effundunt, sole autem præsente, aut Luna, aut quovis alio planetarum vires hę debilitantur, & roborantur vires planetæ præsentis, itaque Leo virtute Martis calorem vivificum, robustum, ac maximum terris infundit, maturitatem fructuum efficit, virtute verò Saturni constantiam, ac firmitatem, virtute Mercurii mollitiem & agilitatem, promptitudinem, virtute Jovis virtutem, constantiam, pietatem, ac religionem, virtute verò Veneris pulchritudinem & formam.

Leo quid terris infundat.

Cur Leo inter astra collocatus sit, & quid eius fabula Chymicè significet.

CAPUT X.

Leo cur inter astra locatus.

LEo inter astra collocatus dicitur, Junonis beneficio, ob primos labores Herculis, hunc autem Leonem apud Lunam fuisse nutritum Junonis jussu, & in Arcadia in Regione Nemeæ, & in spelunca Micdimon nomine fuisse, quam quidem Aphrison dicunt, & jussu Junonis ad Herculis exitium dimissum, quem Hercules jussu Euristei, interfecit cum Molorcho hospite suo, cujus clavam pro viribus tributam principio est adeptus, cum qua Leonem interfecit, itaque postea, clava pro gladio, pelle pro scuto, reliquo tempore uti cœpit. Et apud omnes mortales gratus ob virtutem haberi cœpit, Junoni verò magis odio esse, Quapropter Leonem cœlesti memoria dignatum Junonis voluntate arbitrantur antiqui, hic conspicuus & maximus inter astra lucet ac splendet.

Leo apud Chymicos quid.

Apud vero Chymicos maximæ est etiam dignitatis & ponderis, Leonem enim habent, quem interficere habent, ut arcanis Chymicis potiantur:

antur: Eorum Leo Mercurius est, Junonis jussu apud Lunam enutritus, & robustus factus, Mercurius siquidem Chymicorum virtute aëris inferioris, qui Juno inter antiquos habetur, elevatur ad Lunam usq;, sunt enim vapores elementorũ, qui sursum feruntur per medium aëris, & Lunæ radiis & influxibus impregnantur, & sic enutriuntur, & sic cõdensantur & coagulantur in humiditatem aqueam, & in terram decidunt, ibiq; virtute terræ coagulantur & fixantur in speciem Salis, & sic Leo Chymicus ab ipsa Luna enutritur, & in speluncam nomine micdimon mittitur, ibique reservatur ad Herculis exitium, jussu Junonis, vis enim aëris inferioris conservat sua humiditate in spelunca seu terræ antris. Leonem nostrum sive salem illum, ad exitiũ Herculis, sive ad mortẽ alterius salis, qui Chymicis omnibus pernecessarius est ad Chymiam perficiendam, Hercules tamen seu sal iste interficit primũ salem, & occidit ipsum, & ejus pellem detrahit, & pro scuto gestat continuo, hoc est tincturam rubicundam ejus extrahit, quæ est ejus pellis, & vera medicina nostra, quæ verum scutum est, contra omnes morbos, & calamitates omnes humanas.

Hercules apud Chymicos quid.

De Virgine 27. firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT XI.

Virgo est vigesimum septimum firmamenti sydus, & est lumen naturæ, ex massa materiæ primæ mundi sursum elatum ac sublimatum, & firmamento affixum, & in stellas viginti sex divisum ac separatum, primæ magnitudinis unam habens, tertiæ vero sex, quartæ aliæ sex, quintæ undecim. Sextæ duas, informes vero habet stellas sex, quintæ magnitudinis quatuor, sextæ vero duas habet stellas. Sunt vero omnes hujusce constellationis stellę, virtutis Veneris & Martis; & præsertim illa primæ magnitudinis, quæ spica virginis dicitur. Sunt etiã nonnullæ Mercurii & Saturni virtutis. Undè terris influunt & communicant Martis & Veneris virtutes & energias, & Saturni & Mercurii proprietates, hinc calor vivificus copiosus in terris, copia fructuum, maturitas, robur, fortitudo, venustas, eloquentia, prudentia ac sapientia, & reliqua omnia quæ ab his virtutibus dependent. Plus tamen ex parte Veneris planetæ habet hęc constellatio virtutis & energię, quàm ex reliquis Planetis, unde venustatem, pulchritudinem, societatem, amorem, mollitiem, delicias majores infundit & terris communicat, quàm aliquid aliud ex aliis Planetis dependens, undè Provinciæ omnes, Regna, & Imperia, & Civitates quę Virginis radiis subjiciuntur, molles potius sunt & delicatę, quàm fortes, ac robustę, alię tamen aliis sunt molliores, & delicatiores,

Virgo astrũ quid sit.

Virgo quid influat terru.

Cur Virgo inter astra locetur, & quid eius fabula Chymicè portendat.

CAPUT XII.

Virgo cur inter astra locata.

AD aspectum Boetæ Virgo constituta est, quæ Erigone dicta est, quæ inter Leonem & Libram in Zodiaco, locum tenet, hanc Hesiodus Jovis & Themidis filiam asserit, nomine justam, quęcum immortalis inter homines terris degeret, & virtutem ac justitiam sequi mortales doceret, in aureo seculo primo tandiu in terris mansit, quandiu & homines justi, & æqui fuêre, postquam verò, vitium secuti sunt & nequitiam, illa terris se substraxit, & mortales reliquit, & in ea cœli parte habitavit, quâ nunc esse dicitur, hæc de justitia & æquitate dici possunt, & verè dicuntur, in arcanis verò Chymicis Virgo habetur pro temperie, & temperamento mediocri, quòd in percoquendis arcanis Chymicis adhiberi meretur, unde inter Leonem & Libram collocata est Virgo hæc, seu temperies, sive inter fortem & æqualem, alioquin si fortius coquantur arcana Chymica, evolat illud temperamentum, & sursum petit, & terram nostram linquit aridam & combustam, & perindè ut ritè agantur omnia, & sæculo aureo perfruamur, moderatè & temperatè percoquendum est arcanum nostrum. Et res omnes etiã tẽperatè, & moderatè tractandæ sunt, alioquin pereunt, nullum enim violentum naturæ amicum.

Virgo apud Chymicos quid.

De Libra 28. firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAPUT XIII.

Libra astrũ quid.

LIbra vigesimum octavum firmamenti sydus, est lumen naturæ, ex massa prima materiæ mundi sursum elatum ac sublimatum, & firmamento affixum virtute Divinâ, & in stellas octo divisum ac distinctum, magnitudinis secundæ duas habens stellas, quartę quatuor, & quintæ duas, informes verò habens novem; tertiæ magnitudinis unam, quartæ quinque, quintæ duas, sextæ verò magnitudinis unam habens stellam: Et omnes hæ stellæ sunt virtutis Jovis, Mercurii, Saturni, & parum Martis, undè terris infundunt fertilitatem summam, copiam omnium fructuum propter vivificum calorem & humiditatem radicalem, quam copiosè radiis suis & influxibus terris distillant, hominibus verò temperiem summam, justitiam, æquitatem, concordiam, eloquentiam, fortitudinem & constantiam. Unde sunt homines, quibus Libra dominatur, corpore pulchro, agili, sermone compti, optimæ famæ, arcana multa rimantes, promissis non stantes, propter mulieres multa patientes, sunt etiam eloquẽtes, neque inhabiles sunt ad literarum

Libra quid influat terris.

Homines quales à Libra astro.

rum studia addiscenda, & artes omnes, & fortunati admodum sunt, qui Libram habent pro ascendente.

Nulla apud antiquos de Libra enarratur fabula, sed astrũ hoc quod medium cœli occupat, Libram dixerunt, in hoc enim signo, in æquilibrio ponuntur dies & mortes, unde meretur hoc astrum Libræ nomine insigniri, quod cœlum in duas partes æquales dividat, & Sol in eo existens in æquilibrio esse videatur.

De Scorpio 29. firmamenti sydere, quid sit & quid influat

CAP. XIV.

Scorpius quid sit.

SCorpius vigesimum nonum firmamenti sydus, est etiã ut & reliqua firmamenti sydera, lumen naturæ, est enim lumen istud genus ad omne sydus & astrum, constant enim omnia sydera lumine isto naturæ, quod erat in materia prima mundi, ex quo lumine sursum elevatum est, ac sublimatum sydus istud, quod Scorpius dicitur & nuncupatur, & firmamento est affixum, ac in stellas viginti & unam divisum ac separatum, magnitudinis secundæ unam, tertiæ tredecim, quartæ quinque. Quintæ verò magnitudinis habet duas stellas præter informes, quæ sunt tres, una est nebulosa, & reliquæ duæ sunt quintæ magnitudinis.

Primæ quatuor stellæ sunt Martis, & parum Saturni virtutis & energię, quatuor subsequentes sunt Saturni & Mercurii, Martis, & parum Jovis: Quatuor aliæ subsequentes sunt Martis & Jovis, & aliæ omnes reliquæ sunt Saturni & Veneris, Mercurii & Martis, informes verò sunt virtutis & energiæ Martis & Lunæ, unde terris infundunt radios & influxus horum Planetarum, pestilentiam & morbos, sterilitatem & siccitatem, putredinem & corruptionem, infundit enim humiditatem summam, & præterea calorem beneficio Martis, undè fit corruptio & putrefactio in terris, unde incommoda multa oriuntur hominibus, fructibus verò terræ corruptio, sunt tamen stellæ quammultæ, ut illæ quæ sunt Mercurii & Martis virtutis, quæ benignæ sunt & fructibus non nocent nec hominibus, sed robur ac fortitudinem conferunt in omnibus. Aliæ verò, internecionem, pestilentiam, mortem & corruptionem conferunt, dissidium, querelas & invidias, & inimicitias mortales & odia.

Scorpius quid influat

Scorpius cur inter astra locetur, & quid eius fabula Chymicè portendat.

CAP XV.

Scorpius cur inter astra.

SCorpius sanè inter astra collocatus fuit ab ipso Iove, quod ferunt ex terra ortum, ut Oriona interficeret, ob eius loquacitatem, quippe qui gloriaretur ex venatione, nullam feram relinquere, is autem Ori-

ona percussit, & occidit, deinde à Iove in astrorum numerum relatus est, ut eius naturam futuri homines intelligerent, & notam timerent, tāquam illis valdè inimicam. Apud Chymicos verò quicquid veneni rationem & potentiam habet, id apud ipsos Scorpius dici potest, eorū autem Mercurius, quòd Venenatā habeat qualitatem & interficiendi potentiam, verus Scorpius dici potest, qui cùm Orion, hoc est Sal Chymicorum glorietur omnes feras in Sylva Chymica, & in montibus Chymicis interficere posse, ipse Scorpius sive eorum Mercurius, ex terra Chymica emergit, & Orionem sive Salem fixum eorum percutit & occidit, Mercurius siquidem salem dissolvēdo venenata sua qualitate, acri & pontica, interficit, corrumpit, & alterat, & ad generationē deindè novam conducit. Propter hoc Heroïcum opus, Mercurius Chymicorum meretur exaltari, & veluti in astrorū numerum referri. Ut homines hinc intelligant seu Chymici futuri quid potest, & quid valeat Mercurius, sine quo nihil peragitur in arcanis Chymicis peragendis; Oriona enim interficere non possumus, eo autem vivente, nihil novi movetur in Chymicis arcanis. Sic Scorpius noster celebratur & inter astra reponitur.

Scorpius apud Chymicos quid.

De Sagittario 30. firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAP. XVI.

Sagittarius trigesimum firmamēti sydus, est ut & reliqua astra lumen naturæ, ex massa prima materiæ mundi sursum elatum, & sublimatum, & firmamento appositum, ac in stellas triginta & unam divisum ac separatum, magnitudinis secundæ duas habens, tertiæ novem, quartæ alias novem, quintæ octo. Sextæ duas, nebulosam unam, quarum primæ quatuor stellæ, quæ eius figuram constituunt, quæ in cuspide Sagittæ, & in manubrio sinistræ manus, & in australi parte arcus, & Septentrionali parte collocantur, sunt Martis & Lunæ virtutis, aliæ verò subsequentes sunt Iovis & Martis proprietatis. Aliæ autem subsequentes, sunt Solis & Martis energiæ, quæ verò has sequuntur, sunt Iovis & Mercurii: Aliæ verò subsequentes, Jovis & Saturni imitantur & sequuntur energias, ultimæ verò sequuntur proprietates Saturni & Veneris. Itaque in uno solo hoc sydere Planetarum virtutes omnes conspiciuntur. Mirandus omninò Deus, quòd totum cœlum, totamq; eius virtutem & proprietatem in solo Sagittario collocaverit, unde Provinciæ, Regna, & Imperia, quæ Sagittario subjiciuntur, toti cœlo subjiciuntur, hoc est recipiunt virtutes

Sagittarius astrum quid sit.

In Solo Sagittario virtutes omnes cœlestes reperiuntur.

tutes

cites omnes cœlestes: undè in his Regionibus proveniunt omnia & crescunt & enascuntur, quæ in aliis Regionibus enasci solent, frumenti omne genus, & fructuum omnium genus omne, metallorum & mineralium omnis species, homines etiam omnium morum, vitiorum, & virtutum, ibi boni, ibi mali reperiuntur, ibi vitiosi, alibi virtute pleni enascuntur, secundùm huius constellationis varias stellas, quæ varium calorem cœlestem & influxum terris infundunt, temperamentaq; hominum variant & mutant, & organa varia in his producunt, undè Anima, etsi Divina allicitur, non cogitur hæc temperamenta sequi, & quodammodo inclinari ad cœlestes illas temperamentorum & caloris nativi illecebras, ni Divina virtus & gratia, tùm innata & naturalis Animæ rationalis, tùm adventitia, ipsam Animam humanam roboret, non cogunt enim astra humanam Animam, sed alliciunt, & quasi tentant, & hæc tentatio ex carne est, & ex intimis nostris principiis.

Sagittarius quid influat

Anima rationalis ab astris non cogitur sed tentatur.

Cur Sagittarius inter astra reponatur, & quid eius fabula Chymicè portendat.

CAP. XVII.

Sagittarius cur inter astra locatus.

NOnnulli antiquorum asserunt, Sagittarium Eusthemis nutricis Musarum esse filium, & Heliconem habitasse, sagittis & venatu vitam exegisse, qui cùm Musæ canebant, chorosque celebrabant, ille procul audito repentino plausu, ad pedem feriendo, oblectabat Musas canentes, ob hoc Musæ Iovis beneficio & rogatu, in astrorum numerum retulerunt, Chymici verò Sagittarium constituunt suum Mercurium, qui verè est eorum Sagittarius, confodit enim & enecat terram eorum sua virtute, & penetrandi proprietate, quæ est altera Sagitta, cuius acumine terra Chymica enecatur, & ad corruptionem perducitur, sic Sagittarius hic noster sagitta sua & venatu vitam suam exigit & ducit, nam postquam feras omnes, quæ in terra & sylva Chymicorum insunt confoderit, vita sua tuta est, & in aprico posita, canentibus Musis, quatiente & percutiente pede, tanquam applausu gratulatur, & eas oblectat, hoc est Chymicos ad tantum secreti deventos canentes & ovantes, mirè delectat, quorum ope & gratia, evehitur ad cœlum, & in astrorum numerum reponitur, hoc est sublimatur, & ad ultimum perfectionis gradum evehitur, dum ad tincturam perfectam rubeam vel albam conducitur, & sic interpretatur Sagittarius hic noster, quamvis in fine Alchymistæ Christiani nostri aliter explicavimus, quod in Ænigmate ibi præposito sint alia multa quæ in præsenti typo cœlesti non reperiuntur.

Sagittarius, quid apud Chymicos.

De Capricorno 31. firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAP. XVIII.

Capricornus astrum quid.

CApricornus trigesimum primũ firmamenti sydus, est lumen naturæ ex prima massa materiæ mundi sursum elatum ac sublimatum, & firmamento affixum, ac in stellas viginti & octo divisum ac distinctum, magnitudinis tertiæ quatuor hahabens stellas, quartæ novem, quintæ etiam novem, & sextæ magnitudinis sex habens stellas, quæ sunt Mercurii & Martis, Saturni & Veneris, & Mercurii Iovisque virtutis & proprietatis, magnamque in terris infundunt energiam & efficaciam per radios suos & influxus, fertilitatem & copiam fructuum progignunt ex humiditate innata & radicali copiosa, quam rebus omnibus implantant, unde Provinciæ & Regiones omnes illi astro & syderi subjectæ, fertiles sunt, & omnib⁹ fructibus abundantes, homines verò sunt amabiles, lætos habentes aspectus, sunt tamen subdoli & perfidi propter Saturni influxus & radios, & Mercurii, item pusillanimes & superstitiosi & insuper libidinosi, peracta tamen voluptate, mox pessimè tractantes mulieres. Sunt etiam alienæ vitæ secreti censores, maximè verò Religionis, suspiciosi, laboriosi, & distracti variis negotiis & litigiis, ob naturam Martis quam ipse Capricornus in cordibus humanis spiritualiter, ac subtili suo influxu ac radio infundit & insinuat.

Capricornus quid influat.

Homines ex Capricorno quales.

Cur Capricornus inter astra locetur, & quid eius fabula Chymicè significet.

CAP. XIX.

Capricornus cur inter astra relatus.

CApricornus fuit filius eius Capræ, cuius lacte, Iupiter enutritus fuerit, quare cũ Jove educatus, ex quo factum est, ut Iupiter ipsum Capricornum summoperè diligeret, & ob id in cœlo ipsum collocavit: Alii verò ridiculosam omninò adferunt de Capricorno fabulam, & dicunt, quòd aliàs in Ægyptum Dii omnes convenerint ad quoddam convivium, ubi dum ipsi libenter & omni cura solutis animis, cibis fruebantur, repentino adventu, Tipheus Gigantum maximus & crudelissimus eorum inimicus adfuit, quare maximo timore perterriti Dii, non solùm statim profugerunt, sed ut tutiores essent, in diversas animalium figuras se ipsos transmutarunt: Iupiter in Gruem, Mercurius in Ibim, alii verò in alia animalia, ex quo factum est ut Ægyptii hæc animalia ut Deos venerentur ac colant, Pan verò qui & ipse cùm Diis erat, in aquas se dimisit, & novam animalis formam induit. Partes enim anteriores, capram, & posteriores piscem referebant. Ex qua figura tantam voluptatem perceperunt Dii ubi eorum inimicus dicessit. Et iterum

rum unà convenerunt, tantosq; risus excitarunt, ut Iupiter eius imaginem huius delectationis memoriā in cœlo perpetuò habere voluerit, quæ omninò verè ridicula sunt, si literam nudam & narrationem variam spectavimus: At mira sunt quæ in trivialibus istis fabulis continentur, Dii enim omnes in Ægyptum convenientes ad quoddam convivium, sunt Sulphura omnia metallica, quæ in Ægyptum conveniunt, hoc est in aquam mercurialem, Ægyptus enim est aqua Mercurialis, cùm sit Regio humida valdè, & quam Nilus inundat, ad convivium conveniunt, hoc est ad lapidem Chymicum perficiendum, qui est verum convivium sulphurum naturæ, Sulphura autem naturæ veri sunt Dii, quòd potentia & virtus totius naturæ sit in his sulphuribus, unde propter potentiam & energiam Dii dicuntur: Adveniente Tipheo Gigantum maximo, timent omnes Dii & in varias animalium figuras se permutāt, hoc est adveniente igne præter naturam, qui Tipheus est Gigantum maxim⁹, Sulphura illa timent ne comburantur, & devorentur ab inimico, quocirca mutantur in varias animalium figuras, hoc est in colores varios permutantur. Pan verò, qui est Chymicorum Mercurius, in aquam se mutat, & in ea suscipit formam Capricorni, cuius anteriores partes sunt Capræ, posteriores verò partes sunt piscis, hoc se ipsum coagulat in salem, qui partim innatat aquis, & partim sub aquis occultatur, & sic Capræ, & piscis naturam imitatur, quâ re delectantur admodum Sulphura Chymica, nam eo modo tuta sunt ab ipso Tipheo, & liberantur ab eius crudelitate, & tyrannide, sic enim effugiunt caloris energiam & ignis cōbustionem. Capricornus est verus Mercurius Chymicorū, qui est filius capræ, hoc est terræ, cuius lacte enutritus est Iupiter, sive metallum illud componitur ex eodē succo terrestri, & enutritur in fodinis, quo enutritur Mercurius Chymicorum. Sic aniles istæ fabulæ, antiquorum Sophorum sapientiam occultant ac recludunt.

Explicatio Capricorni fabulæ.

Capricornus apud Chymicos quid.

De Aquario 32. firmamenti sydere, quid sit, & quid eius fabula chymice indicet.

CAP. XX.

AQuarius trigesimum secundum firmamenti sydus & astrum, lumen est naturæ, ex massa prima materiæ mundi sursum elatum ac sublimatum, & firmamento affixum, & in quadraginta duas stellas divisum ac separatum, magnitudinis primæ unam habens, tertiæ novem, quartæ octodecim, quintæ duodecim, sextæ unam habens, quæ virtutis sunt Saturni, & Veneris, Mercurii & Jovis. Virtus tota huius constellationis est ferè in ultima illa primę magnitudinis stella, quæ in ore Piscis austrini ferè situatur, nam cùm sit valdè lucens ac splendens valdè etiam ac potentis-

Aquarius astrum quid

Aquarius quid influat

tetissimè influit, & terris communicat fertilitatem & abundantiam; est enim naturæ Saturni & Iovis Planetarum, qui humiditatem radicalem & calorem nativum copiosum infundunt, undè fertilitas & copia fructuum omnis generis, perindè etiam pluviæ copiæ & imbres exoriuntur per hoc signum & astrum, cùm Saturnus, Venus & Mercurius humiditates naturâ suâ progignant: Unde etiam homines, qui huic syderi subjiciuntur sunt Catarthosi & humidi, molles, & melancholici, non multùm laboriosi, tamen peregrinari amant, & loca varia pervagari: Divites satis sunt, & avari in senectute, variis periculis, incommodis & jacturis affliguntur, & morbis ex pituita & phlegmate.

Cur Aquarius inter astra locetur & quid eius fabella Chymicè indicet.

CAP. XXI.

Aquarius cur inter astra locatus

AQuarium existimant nonnulli Deucalionem Thessalum, qui maximo diluvio in monte Ætna cum uxore Pyrrha sit relictus, Posteaque se & uxorem suam in terra relictum censuit, orbitatis misertus, à Iove præcari cœpit, ut aut ipsi interirent, aut hominum genus restitueret, Iupiter respondit, & per Sortem Indicavit ut lapides quos ante se reperirent, post se jactarent: reversi itaque, quotquot Deucalion misit, & retrorsum jactavit, viri fiebant, quos verò Pyrrha jactabat, fœminæ fiebant. Quo facto, rursus hominũ genus enatum est, ob quã rem λαος Græcè populus dictus est, quod Græcè λαος Lapis antiquitus dicebatur. Apud Chymicos verò Aquarius est eorum Mercurius, qui solus relictus post aquarum Chymicarum diluvium seu solutionem solemnè, & uxor sua sive terra nostra, & sic sulphurum omne genus perditum ac mortuum, consultum est ut sulphuris genus omne repararetur, ꝓjectis post tergum lapidibus. Itaque quos misit Deucalion, Viri fiebant, quos verò Pyrrha, fœminæ factæ sunt, hoc est, Sulphura seu Lapides, qui ex Deucalione proveniunt, masculini sunt generis, qui enim ex Mercurio proveniunt fortissimũ habent calorem, & prætereà masculos imitãtur, qui verò lapides, ex terra Chymicorum seu uxore Deucalionis seu mercurii proveniunt, paucum habent calorem, & fœminas imitãtur, & frigidæ sunt naturæ, & propterea terræ sequuntur naturam & essentiam: Sic ex mercurio & uxore sua reparatur lapidum Chymicorum omne genus, seu sulphurum alborũ & rubeorum, quæ naturas & essentias masculorum & fœminarum æmulantur. Et sic populus Chymicorum dici potest restitutus & reparatus. Sicque sub hoc duro fabularum cortice, Chymici antiqui sua secreta & arcana occultabant vulgo, sapientibus verò manifestabant & reserabant.

Aquarius quid apud Chymicos.

De Piscibus 33. firmamenti sydere, quid sint, & quid influant.

CAP. XXII.

Piscis astrũ, quid.

PIsces sunt ultimum Zodiaci signum, & trigesimum tertium firmamenti sydus & astrum, & est lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum, ac sublimatum, & firmamento affixum, & in stellas triginta quatuor divisum ac distinctum, magnitudinis tertiæ, duas habens stellas, quartæ verò viginti & duas, quintæ tres, sextæ verò septem, informes etiam habet quatuor stellas, & quartæ magnitudinis omnes, Mercurii & Jovis, Saturni & Veneris virtutes & proprietates terris effundentes, & præsertim Mercurii, cuius potissimùm naturam imitantur omnes huiusce constellationis stellæ, undè humiditates, pluvias & imbres terris effundunt, hinc frigidum & humidum est hoc astrum, & frigiditatem & humiditatem impertit, & perindè sterilitatem, & nihil nisi fœnum & herbam pratensem progignit in hominibus verò defluxiones & catarrhos arthriticos dolores, & tormina ventris, & colicum dolorem. Præterea facit avaros, jocosos, officiosos, lusores, negligentes fortunæ, probæ indolis, propter humiditatem amantes bonorum consortia, procacis linguæ, audaces, fortunatos in pervestigandis thesauris, & rebus occultis. Partim etiam ab alienis ditantur, non diu vivunt nisi annum excesserint trigesimum quintum, tunc enim temporis possunt diu vivere, quia humorum copia tandem illo tempore domatur, & diminuitur perauctо calore nativo adolescentiæ & virilitatis, fœminæ verò & puellæ, quæ subjacent huic signo, sunt fervidæ, audaces, insolentis linguæ, contumeliosæ, litigiosæ, multis etiam circundatæ periculis, impudentes & adulteræ, nisi virtute corrigantur, & cohibeantur, & molestantur torminibus ventris & stomachi.

Pisces quid influant.

Hominibus ex piscibus quid contingat.

Cur Pisces in astrorum numerum sint relati, & quid eorum fabella Chymice portendat.

CAP. XXIII.

Pisces cur inter astra relati.

PIsces in flumine Euphrate fuére, & ibi ovum invenerunt miræ magnitudinis, quod volventes ejecerunt in terram, atque ita Columbam insedisse, & post aliquot dies exclusisse eam Syriæ, quæ vocatur Venus, maximéq; misericors ad homines pertinebat, quæque multa quæ ad utilitatem hominibus verterentur, ea dicitur invenisse, quam quoniam Iupiter sæpius à Mercurio laudari nominariq; audiret, quòd in Deos religiosa, in homines officiosa, diligenter fuit rogata à Iove, quod sibi optanti tribui postularet, illa petiit ut Pisces, qui suam originem servassent, immortali præmio afficerentur. Iupiter in duodecim signis Pisces, syderum splẽdore decoravit.

Pisces

Pisces apud Chymicos.

Pisces verò apud Chymicos sunt sulphura chymica quæ insunt Mari nostro, seu aquæ Mercuriali, hæc verè dicuntur Pisces ab omnibus Chymicis miræ pinguedinis, è qua fit collirium Philosophorum, ad oculos omnium Chymicorũ persanandos, ut perspicacitate visus polleant, totamq; naturam videant nudam, hos Pisces Chymici inveniunt in aquis suis, quibus innatant, Ovumq; miræ magnitudinis, foras ejiciunt, hoc est, Lapidem album, qui verè ovum dicitur apud Chymicos, apparere faciunt: accipite, inquiunt, ovũ nostrum, & gladio percutite igneo. Hi ergò Pisces inveniunt ovum istud, & ab aquis ejiciunt in terras, hoc convertunt in terram albam & fixant, & hoc est in terram ejicere, deinde à columba excluditur, hoc est à tenuissimo & levissimo igne pficitur, unde enascitur venus Siria, hoc est lapis noster albus, in Deos & homines multa & religiosa & commoda agens, ita ut à Iove ipso impetret, Quod Pisces hi qui suam servarunt originem immortalitate donentur, & in astrorum numerum referantur; sunt enim vera Chymicorum astra, à quibus miros & potentes recipiunt radios & influxus, ut terra eorum fœcundetur, & humiditate radicali impregnetur, quâ res omnes naturales ultimam consequũtur perfectionem, undè non immeritò cœlum merentur, & in cœlestium consortio collocari habent.

Piscis fabulæ explicatio

DE CONSTELLATIONIBUS SINGULIS, QUÆ IN firmamento reperiuntur & à Zodiaco ad polum australem vergunt, quo lumine constent, & quâ virtute vigeant.

SECTIO TERTIA.

De Ceto 34. firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAP. I.

Cetus astrũ quid sit.

CEtus est trigesimum quartum firmamenti sydus, & ad Polum australem vergens, & est lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum, ac sublimatum, & huic parti firmamenti collocatum, ac in viginti & duas stellas divisum, ac separatum, magnitudinis tertiæ decem habens stellas, quartæ octo, quintæ quatuor, per hanc Firmamenti partem distributas, & omnes sunt virtutis Saturni, unde Saturnus solus viget in hoc sydere, & quicquid influit, Saturni sapit naturam & essentiam: hinc terris infunditur per radios & influxus huius astri, humoris cruditas frigiditas & siccitas, unde sterilitas, & fructuum tarditas & paucitas, & eorum cruditas, & acerbus eorum sapor, homines verò qui subjiciuntur huic syderi, sunt tardi, pallidi, melancholici, pauca loquentes, sed semper mala meditantes, ad omnia nefaria perpetan-

Cetus quid influat terris.

Homines ex Ceto quales.

petranda consultissimi, ad expugnãda castra, Civitates & oppida, ad instituendas proditiones & bellorum acies, hæc omnia solitarii agunt, lugentes ac mœrentes, nihil scelestum est, & facinorosum, quod ipsi nõ audeant, in cibo tamen & potu parci sunt admodum: semper irrequieti, semper solliciti & semper in laboribus, mens enim humana in tali temperamento valdè sollicitatur ad hæc omnia, non tamen cogitur, sed libera manet, & innatâ suâ virtute ad contraria ferri potest, & ad facinora præclara, & virtute clara deferri potest.

Cur Cetus in astrorum numerum relatus sit, & quid ejus fabella Chymicè portendat.

CAPUT II.

Cetus cur inter astra relatus.

CEtus inter astra collocatus est ab ipso Jove, ut memoria Persei Andromedam liberantis ab ipso cœlo, perpetua foret, missus enim dicitur Cetus hic (ut suprà vidimus capite de Andromeda & Cassiopæia) à Neptuno propter invidiam Nereidis, à quâ contra Cassiopæiam & Andromedam exardescebat propter nimiam pulchritudinem, huic Ceto, ut vidimus, Andromeda exposita fuit, & à Perseo liberata, hinc Cetus intra astra collocatus est, ad perpetuam Persei memoriam, superiùs hanc fabellam explicavimus, nihilominus, cùm de Ceto pauca dixerimus, hîc libet fusiùs explicare, quid Cetus iste sit apud Chymicos, ut tota Chymia inter astra ipsa explicetur: Andromeda ergò, & Cassiopæa ad materiam spectant Chymicam, Cetus verò, cui exponitur Andromeda, calor est putredinalis, beneficio cujus totum compositum Chymicum putrefit, & per putrefactionem hãc, ad generationem sulphuris albi nostri devenitur, & sic dicitur Andromeda Ceto nostro exponenda: sulphur enim nostrum nisi corruptioni & ceto exponatur, perfici non potest, nec à Perseo liberari, Cetus ergo valdè est necessarius ad arcana Chymica peragenda, sine enim ipso perfici non possunt, corruptione enim non præcedente, non subsequitur ulla generatio. Quare Cetus corruptionẽ in arcanis Chymicis denotet, satis clarum est, & manifestum cuilibet rimanti naturam Ceti, & corruptionis, Cetus enim grande animal est marinum, Piscis genus, quod ex mari nascitur, devorans omnes pisces, & reliqua cuncta, quæ in mari reperiuntur, corruptio item nascitur ex humiditate & calore, calor siquidem in humidum agens parit corruptionem: sic mare calidum & humidum propter salsecinem Cetos generat prægrandes, qui piscium omne genus devorat, sic & corruptio ex caliditate & humiditate procreata devorat omnia, quæ in ipsa humiditate enascuntur, & sic Cetus corruptio interpretatur.

Cetus apud Chymicos quid.

Corruptio cur Cetus dicatur.

De Orione 35. firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT III.

Orion quid sit.

ORion potissimùm astrum in firmamento, est ejus sydus trigesimum quintum, & est lumen naturæ sursum elatum ex massa prima materiæ mundi, & firmamento affixum, & in eo in stellas triginta & octo divisum ac separatum, magnitudinis primæ duas habens stellas, secundæ quatuor, tertiæ octo, quartæ quindecim, & quintæ tres, sextæ quinque, & nebulosam unam habet, quæ in capite ejus residet, & est Martis naturæ & qualitatis, sequens verò est mercurii virtutis, reliquæ verò omnes subsequentes sunt Saturni & Jovis qualitatis & proprietatis, undè Terris & Regionibus & Provinciis quæ subjacent Orioni, imbres & pluviæ copiosæ adsunt propter Saturni & Jovis proprietates, quæ imbres & pluviosos tempestates congerunt, ob naturam suam humidam & frigidam, ob id fructus, qui humiditate copiosa gaudent, copiosos producunt, animalibus omnibus, quæ tali natura & temperamento congaudent, summoperè favent & præsto sunt illis auxilio.

Orion quid influat.

Homines verò qui huic astro subjacent fortunati satis, cùm sat prudentes, non multum salaces & Venereis voluptatibus dediti, sed temperati, fortes & magnanimi satis, vitæ longæ, laboriosi, ardeliones & invidi, scientiarum cupidi, & præsertim occultarũ, ut Alchymiæ, Astrologiæ & Magiæ, calidum enim innatum & humidum primigeniũ, quod effunditur ab istis stellis in hominibus, multum sulphuris & salis habet, ratione quorum principiorum firmitas & constantia in actionibus reperitur, undè præcedẽtes animi virtutes & vitia subsequuntur, quid enim non potest boni & mali, firma & constans, ac perennis agendi facultas, sed de his fusiùs, cùm de Planetis singulis agemus.

Homines ex Orione quales.

Cur Orio inter astra locatus sit, & quid ejus fabella Chymicè portendat.

CAPUT IV.

Orion cur inter astra relatus.

ORion fuit Neptuni & Eurialis filius, cui dono datum est à Neptuno, ut super fluctus ambularet, veluti super terram. Qui cum Chium venisset, Meropem Oenopionis filiam compressit, quem Oenopion ob injuriam obcæcavit, & de finibus suis expulit, ipse cùm Lemnum venisset, à sole dicitur ei lumina restituta esse, & reversus est ad Oenopionem, qui cùm à civibus in terra absconderetur Oenopion, desperatâ ejus inventione, Cretam est profectus, ubi cùm immodicè veneratur, & à Diana corriperetur, ait se nullam feram in terris relicturum: Tellus indignata, scorpionem mirę magnitudinis extulit, qui ejus loquacitatis & magniloquentiæ pœnas sumeret: Jupiter autem ob virtutem,

eum

eum inter astra retulit, & Dianæ rogatu, scorpionem pariter inter astra collocavit, sunt & aliæ vanæ & inutiles Orionis fabellæ, quam de ipso Orione narrat antiquitas, sed quam attulimus sufficit, ad arcana Chymica nostra reseranda: Orion ergò noster filius Neptuni & Eurialis est sal noster, qui nascitur ex aquâ nostrâ & terrâ nostrâ, huic dono datum est ab ipso Neptuno, ut super fluctus aquarum ambularet, veluti super terram: hic enim sal super aquas graditur, nec his submergitur, at velut insulas facit super ipsam aquam Mercurialem, hic cùm Chium venit, hoc est cùm facit Insulam super ipsam aquam Mercurialem, tunc temporis Meropem Oenopionis filiam comprimit, hoc est, coagulat & fixat aquam Mercurialem Oenopionis seu sulphuris nostri filiam, ob quam rem sulphur nostrum seu Oenopio obcœcat, & lumine privat Salem hunc, hoc est obtenebrat, & lumine omni privat, hoc est obscurat & nigrum facit, & è Regno suo expulit, hoc est ex qualitate & virtute sua, ipso coagulatur in insulã, & hoc est Lemnũ venire, ubi firmius & constantiùs adhæret, & à sole lumina restituta recepit hoc in insula illa Lemnos dicta, quòd ibi sol & luna vigeant, sive sulphura nostra jam incipiant oriri & apparere, & claritatem & lumẽ ostendere, sic Orion obcæcatus & obtenebratus in insula Lemnia, à sole recipit lumen, hoc est incipit recipere perfectionem & claritatem luminis sulphuris albi, & incipiunt apparere oculi piscium, undè verè Orion recipit lumen, indè reversus ad Oenopionem, ut vindictã de eo sumeret, occultatur Oenopio, seu sulphur nostrum in terram suam, & Orionis pœnas effugit, hoc est salis istius virtutem & efficaciam, cùm sit in terra clausũ, effugit: undè sal nostrũ Cretam proficiscitur, hoc est in aliam insulam firmiorem & constantiorem, & grandiorem permutatur & coagulatur, ibi feras omnes persequitur venatu & occidit, hoc est aquæ mercurialis portiunculas, quas, inquam, feras venatu persequitur, & capit seu coagulat & fixat, & sic omnes terræ feras se gloriatur occidi posse, quâ re indignata terra, scorpionem mittit, & Orionem occidit, hoc est terra iterum aquam & vaporem de se mittit, & salem nostrum Orionem dictum iterum dissolvit, & sic ipsum occidit & putrefacit vaporibus suis humidis, qui veri sunt scorpiones, qui Orionem occidunt, & sic Orionis nostri fabula Chymicè interpretatur.

Orion apud Chymicos quid.

De fluvio sive Erydano 36. firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAPUT V.

Erydanus trigesimum sextum firmamenti sydus est, & lumen est naturale, ex prima massa materiæ mundi sursum elatum ac sublimatum, & firmamento affixum, & in stellas triginta quatu-

Erydanus astrum quid.

or divisum, ac distinctum, primæ magnitudinis unam habens stellã, tertiæ verò magnitudinis quinque habens stellas, quartæ verò viginti septem, quintę verò unam, per hanc firmamenti plagam distributas: Sũt autem omnes Saturni & Jovis virtutis & qualitatis, & imitatur Cephei virtutes & energias, & tamen non producit in plagis his australibus eadem & similia, ac Cepheus in Septentrionalibus, Australia siquidem distinguuntur omninò à Septentrionalibus, cujus rei eventu, cogor asserere, cùm terra sit omnino diversa, variaq; producat in australi plaga, Cœlum etiam esse diversum ac varium in australi parte: Sunt etiã quàm multæ stellæ, & ferè infinitæ, quæ nobis nõ notæ sunt, nec antiqui noverunt, quarum stellarum virtus nõ vana nec sterilis esse censetur. Galileus nobis jam stellas illas, imo planetas novos patefecit suis perspicilis oblongis, quibus totum cœlum apertum habemus, & quod occultũ in eo antiquitus fuit, jam clarum & manifestum est: itaque cùm in Erydano fluvio nostro, nihil nisi Saturni & Jovis sapiens ac redolens virtutes conspiciatur, & tamen rara, & inaudita conspiciantur enata in Terris ac Provinciis, quibus Erydanus noster dominatur censendum est plures inesse alias stellas diversarũ virtutum, etsi non conspiciantur, quarum virtutum permixtione varia & rara in terris illis producuntur, nihilominus ex apparentibus, producitur in terris, constans & firmus calor naturalis in rebus omnibus, cum radicali multa humiditate, undè fructus copiosi, & diu durantes, nec corruptioni obnoxii: homines autẽ virtuosi & laboriosi, justitiam amantes & virtutes omnes, & præcipuè pietatem erga Deos, & religionem, sunt etiam acuti ingenii, & scientiarum & artium cupidi, & agriculturam amantes & exercentes.

In Cœlo quamplures sunt stellæ quæ non possunt videri.

Erydanus quid influat & homines quales ex Erydano.

Cur Erydanus inter astra lucetur, & quid ejus fabella Chymicè indicet.

CAPUT VI.

Fertur Erydanum inter astra collocatum fuisse, propter Phaëtonta, solis & Clymenis filium, qui patris currum ascendisse dicitur, cumq; sublimius extolleretur, & cœlum orbemq; universum combureret, in Erydanum fluviũ cecidit, à Jove fulmine percussus, ex quo omnia flagrare cœperunt, & causa extinguendi universos amnes immissos esse, omneq; mortalium genus interiisse, præter Pyrrham & Deucalionem, & sorores Phaëtontis, quę flentes in arbores Populos mutatæ sunt, lachrymæq; earum in electrum duratæ dicuntur, Heliadesq; appellatæ. Hæc fabella chymicam veram continet historiam: dùm enim in compositione lapidis chymici, Mercurius excoquitur, Phaëton qui ignis elementaris est, terræ & solis filius, currum ascendens patris sui, hoc est conducere

Erydanus cur inter astra locatus.

Explicatio Phaetontis fabulæ

cere volens calorem illum temperatum solis, quo percoqui debet arcanum istud, altiùs & sublimius se extollens ignis iste, omnia comburebat, cujus incendii extinguendi causâ, sol ipse qui est calor naturalis ipsius arcani fulmine percussit calorem hunc præter naturam, hoc est excandefactus est ipse calor naturalis, & calor præter naturam, seu Phaëton præcipitatus est in Erydanum fluvium, hoc est occultatus est in aquam Mercurialem, quæ Erydanus verus est fluvius, in quem fluvium præcipitatur calor ille præter naturam, hoc est se immiscet huic aquæ, undè omnia comburuntur & devastantur adaucto illo calore præter naturam, præter Pyrrham & Deucalionem, hoc est præter duo nostra sulphura, masculi & fœminæ vices agentia, & sorores Phaëtontis, quæ in populos arbores permutantur, & lachrymæ earum in electrum: quæ omnia sunt Salis species, quæ incorruptibiles sunt, & incendium istud non timent, sed in Salem electri colorem habentem permutantur, & in populos arbores, hoc est in viriditatem quandam, cujus ratione in actiones dicuntur permutari. Sic Erydanus noster ratione Phaëtontis inter astra collocatur.

De Lepore 37. firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAPUT VII.

Lepus astrũ quid sit.

LEpus trigesimum septimum firmamenti sydus, nihil etiam aliud est, quàm lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum ac firmamento affixum, & in duodecim stellas divisum ac distinctum, Mercurialis virtutis & qualitatis, & magnitudinis tertiæ, quartæ & quintæ, multum agit in terras australes, & in Zona temperata australi fructus producit copiosos, succulentos, & optimi saporis, campos facit amœnos, arboribus plenos & nemorosos propter humiditatis copiam maximam, quam inducit, quâ omne arboris genus delectatur & gaudet, homines autem qui subjiciuntur huic syderi, sunt hilares, jucũdi, jocosi, ardeliones, artes omnes callentes, & omnia scire volentes, laboriosi admodum sunt, & nunquã quiescentes, disciplinarum cupidi, diserti & eloquentes propter temperatum calidum innatum, & humidũ primigenium, quod inducit rebus omnibus suis radiis & influxibus, ex eo siquidem tali temperamento hæc dona naturalia exsurgunt, & anima rationalis, quamvis divina, hocce temperamento immixta eo cogitur uti, tanquam organo, ut suas exerceat functiones, quæ absque temperamento, ex consensu Medicorum omnium & Philosophorum, in actũ reduci non possunt, undè cùm temperamentum dependeat naturaliter ex influxu cœlestium corporum, & actiones animæ rationalis naturales dependeant ex temperamento, hæ etiam actiones quodammodo dependere videntur ex illo influxu

Lepus astrũ quid influat

homines ex lepore astro quales.

Qua ratione anima

actiones dependeant ex astris.

cœlestium corporum, non tamen absoluta necessitate ita dependent, ut aliter agere nequeant, sed cùm libera omninò persistat, in omnibus suis actionibus peragendis, ita libera dependet ab his astrorum influxibus, nec ullo pacto cogitur ad actiones suas, sed liberè semper agit.

Cur Lepus inter astra locetur, & quid ejus fabella Chymicè significet.

CAPUT VIII.

Cur Lepus inter astra locatus.

LEporem nonnulli à Mercurio inter astra locatum asserũt propter nimiam velocitatem, sive quod inter quadrupedes, plures pariat, & quosdam fœtus pariat, quosdam verò in ventre habeat, ut ipsemet Aristoteles testatur *libro suo de animalium generatione.* Lepus autem inter astra collocatus est apud Chymicos, quòd Mercurium repræsentet, est etiam sydus istud naturæ Mercurii & qualitatis, propterea prolificus admodum est lepus, cum sit mercurialis, Mercurius siquidem est principium generationis, humiditas enim illa radicalis generationem facit in rebus omnibus: meretur autem principium generationis inter astra locari, cum & generatio verè dependeat ab astris, principium siquidem generationis ab astris est, quòd Mercurius seu humiditas radicalis, in qua radicatur generatio, ab astris descendat, Lepus autem cum valdè prolificus, & multos pariat fœtus ideò principium istud generationis verè repræsentat, & significat, undè non immeritò ab antiquis inter astrorum numerum collocatus est, & ad partem australem collocarunt, quòd hæc pars fœcundior sit reliquis cœli partibus.

Lepus cur sit virtutis Mercurialis.

Principium generatio-nis cur ab astris.

De Cane maiori 38. Firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAPUT IX.

Canis astrũ quid sit.

CAnis major est trigesimum firmamenti sydus, & est lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum & firmamento affixum, & in octodecim stellas divisum ac separatum, magnitudinis primæ unam habens, tertiæ quinque, quartæ quinque: Quintæ verò magnitudinis habens septem, extra verò suam imaginem & formã, quæ informes dicuntur, habet undecim: Secundę magnitudinis duas, quartæ novem: Prima illa stella, quæ in ore Canis majoris sita est, est Jovis & Martis virtutis & qualitatis, reliquæ verò stellæ omnes sunt veneris virtutis & proprietatis, unde Canis iste ferventissimum calorem & acrem rebus omnibus impertit, unde perniciosus est, pestilens ac morbosus propter adurentem ejus calorem, & fervorem: Unde à prudentissimo astrorum conditore, superadditæ sunt aliæ quamplures stellæ, veneris qualitatis & conditionis: et alia sydera circũposita Mercurii

Canis quid influat.

curii qualitatis & proprietatis, ad fervorem illum, & calorem acrem temperandum, undè sæpius exoritur, ut Cane vigente, Ethesiæ vigeant, qui sunt venti Orientales & Septentrionales, frigidi & grati, qui tunc temporis perflant, & aerem temperant, & ab ardenti canis fervore vindicant, & hos ventos, non ab ipsa Canicula, seu stella illa primę magnitudinis exoriri certum est, sed ab aliis stellis quæ sydus istud cõponunt, & quæ sunt alterius qualitatis & conditionis, hoc sydus fructus maturat, & accelerat, & homines cholericos facit, & promptos ad iras, sed pulchros, sed amabiles, & voluptates amantes venereas, inconstantes & lenis voluntatis.

Ethesiæ cur vigeant cane vigente.

Homines ex cane astro quales.

Cur Canis maior inter astra locetur, & quid eius fabula Chymicè significet.

CAPUT X.

Canis maior cur inter astra.

HIc canis dicitur major, quòd plures habeat stellas, quàm minor, de quo hæc fabula narratur. Icarus à Libero hospitio receptus est, qui ei utrum vino plenum dono dedit, jussitque ut illud per terrarum orbem distribueret, Icarus deinde cùm in terram Atticam deveniret, posteris hoc suavitatis genus tradidit, Pastores verò cùm immoderatius biberent, ebrii facti conciderunt, hi autem cùm arbitrarentur, Icarum sibi malum medicamentum dedisse, eum fustibus interfecerunt, Icaro autem occiso, canis, qui cum eo fuerat, Nerea nomine ululans, Erigonę ejus filiæ monstravit, ubi pater insepultus jaceret, quò cum venisset ejus corpus sepelivit, ipsaque se in montem Hymetrum contulit, ubi se laqueo suspendit. Tunc dicitur Liber à Jove petisse ut Erigonem & Icarum in Deorum numerum adnumeraret, Jupiter autem ejus petitione auditâ, Erigonẽ signũ Virginis nominavit, Icarum autem patrem ejus Arcturum, Canis autẽ Icari, qui ululans, ante pedẽ pendẽtis Virginis mortuus est, Astricinon nominatur, & est canis noster major. Canis verò noster apud Chymicos Mercurius est, qui semper sequitur suum sulphur tanquã fidelis suus canis, hoc sulphur Icarus est, qui à Libero receptũ est hospitio, hoc est, se associavit alteri sulphuri, quod illi liquorem gratissimũ dono dedit & jussit, ut tantum donum toti terrarũ orbi communicaret, hoc fecit Icarus, seu sulphur nostrum, accepto liquore ab alio sulphure nostro, non possunt siquidem sulphura nostra liquorem convenientem profundere, nisi jungantur invicem, & hospitio se ipsos recipiant, tunc temporis Liber qui noster est præcipuus materialis Mercurius, qui aliàs sulphur dicitur, liquorem tradidit Icaro nostro, qui toti terræ communicat, undè pastores ebrii facti, cum nimis liquore illo se ingurgitaverint, hoc est spiritus terræ nostrę ebrii facti, hoc est moti & concitati ad furorem

Canis maior apud Chymicos quid.

rem & violentiam, Icarum nostrum interfecerunt, hoc est ex motione illa & concitatione spirituum mortuum est sulphur Icarus dictus, Canis verò ejus sive liquor peculiaris ejus sulphuris, ululans Erigonæ nunciavit mortem patris, & ubi jaceret insepultus indicavit, hoc est indicavit Sali, qui est tanquam Erigona filia sulphuris, qui patrem suum sepelivit, & terræ mandavit, ipsum occultando, deindè Sal ipsum se ad mortem contulit, hoc est se sublimat, & iterùm se præcipitat, & sic laqueis suismet, dùm filamenta & strias facit in vase ipso, sibi mortem dat, hoc est fixatur omninò & coagulatur, & deindè hæc omnia in astrorum numerum referuntur, hoc est fiunt arcana potentissima & efficacissima veluti vera essent astra.

De Cani minori 39. Firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

Caput XI.

Canis minor quid.

CAnis hic minor 39. Firmamenti sydus nihil aliud est, quàm lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum & sublimatum in illam Firmamenti partem, & ibi in duas tantùm stellas divisum ac distributum, quarum prima est quartæ magnitudinis, secunda verò est primæ magnitudinis, efficax admodum & potens, Mercurii & Martis naturæ, fœcunditatem maximam infundit terræ, propter succulentum humidum radicale coctum & maturum, quod efficit rebus in omnibus, per radios suos ardentes & furentes, Mercurii tamen humiditate vitali temperatos, Sol nobis cum hoc sydere conjunctus calores ingentes impertit, venti tamen gratissimi ex parte & beneficio Mercurii perflant aerem, qui nobis calorem hunc exedentem temperant ac reprimunt, & nonnunquam pluviæ & imbres, quarum ope Caniculæ ardor moderatur, nihilominus febres excitat ardentes & pestilentes affectus, & præsertim his in Regionibus, quibus dominium habet, ubi Martiales & bellicosos constituit homines, fœdifragos, & inconstantis voluntatis, disertos tamen & eloquentes, & artium omnium cupidos, laboriosos & inquietos.

Canis minor quid influat, & quales homines fiant ex Cane.

Cur Canis minor inter astra locetur, & quid ejus fabula Chymicè portendat.

Caput XII.

Cur Canis minor inter astra relatus.

CAnem hanc asserunt nonnulli Europæ fuisse, quæ Europæ cum Dracone custos data est, quam postea Minos, & eandem postea ob medicinæ causam Procridi dono datam fuisse, quam postea Cephalus vir Procridis possedit, qui eam ad Thebas duxit, ad vulpem Thebanorum agros infestantem, cui Cani fatum erat, ne ab ullo posset interfici, itemque Vulpi, Jupiter verò Vulpem in lapidē convertit, & canē inter astra collocavit, quâ fabellâ indi-

Explicatio fabellæ Canis.

indicant antiqui apud Chymicos Mercurium esse, qui custos est Europæ unà cum Dracone, hoc est lapidis albi, unà cum sale, Mercurius siquidem unà cum sale suo custodit lapidē nostrum albū, quem Europā superiùs explicavimus, hic etiā Mercurius datur Minoï, Procridi & Cephalo, hoc est sequitur sulphura omnia Chymicorum, quæ ex nostra terra oriuntur, quæ cū varia sint & diversarum virtutum diversorū etiam nominū efferuntur titulo, nunc Minois, nunc Procridis, nunc Cephali nominibus insigniūtur, propter diversas rationes, ex ipsorum Ethymologia desumptas, tandem datur Thebanis ut vulpes Thebanorū campos devastans capiatur & occidatur, datur tandem his Canis sive Mercurius Thebanis, hoc est metallis, ut Vulpes hoc est sulphur corrūpens, & destruens & impediens perfectionem metallicam destruatur, cùm autem huic Cani, & Vulpi fato datum sit, ne interfici ab ullo possint, Mercurius siquidem Chymicorum perfectus & absolutus interfici nō potest, nec item metallorum sulphur corrumpens ac destruēs, Iupiter Canē in astrorum numerum refert, & Vulpem in lapidem cōvertit, dum enim metalla imperfecta trāsmutantur in aurum vel argentum, illud sulphur corrumpens ac destruens, in scoriam lapideam convertitur: & Mercurius in verum aurum aut argentum, quòd verè est in astrū converti, cùm in solem & Lunam convertatur.

De Argo sive Navi 40. Firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAP. XIII.

Argo sive Navis quadragesimū Firmamenti sydus nihil aliud est, quàm lumen naturæ ex massa prima materiæ mundi sursum elatum, ac sublimatum, & Firmamento affixum, ac in stellas quadraginta quinque divisum, & separatum, magnitudinis primæ unam habens stellam. Secundæ sex, tertiæ octo, quartæ viginti & duas, quintæ septem, sextæ unam, quæ in illam Firmamēti partem distribuuntur, ut agant in terras, & per influxus suos virtutes suas communicent, quæ sunt Saturni & Iovis tantùm, & præcipuè illa penultima primæ magnitudinis, quæ in temone Navis sita est, & collocata maximè lucens, & splendens, hæc potissimùm stella virtutes Saturni & Iovis terris infundit, terrasque fœcundas facit & omni fructuum genere copiosè turgentes ob abūdantiam humidi radicalis, quod producit in intimis terræ poris, quod deindè sursum attollitur, tùm calore centrali terræ, tum calore australis solis, & Planetarum reliquorum, qui virtute attractrice, quam maxima vigent, ut calorem illum vivificum internum terræ, quem ipsi produxerant, foris attrahant ad superficiem terræ, ut omnia mixta nutriantur,

Navis astrū quid sit.

Navis quid influat.

& conserventur, & ut ad germinationem & prolem excitentur, undè fertilitas emergitur, & simili humidi radicali copioso, quod infunditur ab isto nostro sydere, vivaces fiunt homines longioris vitæ, cùm ex Saturno & Iove temperatissimum exsurgat in hominibus temperamentum, & fortissimũ, & inde fiunt homines pii, justi, virtutem amantes, artium cupidi, & agriculturæ, laboriosi, & pigritiam fugientes, omni quâ possunt industriâ, divitiarum, & opum cupidi, non tamen avari, sordidi, seu ex virtute liberales.

Homines quales fiant ex navi astro.

Cur Argo sive Navis inter astra collocata sit & quid eius fabula inter Chymicos indicet.

CAP. XIV.

Navis Cur inter astra.

NAvim hanc inter astra collocatam ferunt nonnulli, Minervæ beneficio, quòd ab ea fabricata fuerit, & Mare, quod antea invium hominibus fuerat, pervium suo ingenio fecerit, quam notatam in cœlo figuravit, à gubernaculis usque ad malum hæc Navis Jasonem, cœterosque Heroës, ad vellus aureum cõsequendum, Colchydem versùs advexit, & reduxit, & perindè ad astrorum numerum referri meruit.

Argo quid apud Chymicos.

Navis hæc apud Chymicos Mercurium Chymicum indicare potest, cùm mercurius sit vera Navis, beneficio cuius Heroës illi primi Chymicorum vellus aureum consequuti sunt, sine enim mercurio, non potest ullo modo tantum naturæ arcanum possideri, ut multis in locis probatum est, & omnes asserunt Philosophi: Itaque vera Argus est Mercurius, quâ primi homines Mare Colchicum invium antea, pervium fecerunt.

Minervam navim invenisse quid.

Minerva prima fuit, quæ hanc navim excogitavit, & hominibus tradidit, scientia siquidem quæ vera Minerva est, Iovis filia, hunc Mercurium prima, in natura ipsa adinvenit, & hominibus tradidit, alioquin enim adinveniri non potest Mercurius noster, nisi ab ipsa Minerva, Minerva sola est, quæ Mercurium hunc adinvenire potest, cùm ipsa intima, & penetralia naturæ verè calleat & sciat.

De Hydra 41. Firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAP. XV.

Hydra astrũ quid.

HYdra super cuius caudam Cervum sedere dicunt, & in medio urnam collocatam confirmant, est signum in Australi parte positum, cuius caput ad Cancrum vergit, cuius sinuosi corporis medietas est sub Leone, & cauda ad Centaurum usque pertingit, super quem sedet Corvus, sic describunt Hydram Astrologi, nos verò essentialiter dicimus & asserimus esse lumen naturæ, ex prima massa, materiæ mundi sursum elatum, & sublimatum, ac in ea Fir-

Firmamenti parte collocatum, & in stellas viginti quinque divisum, & separatum, magnitudinis secundæ unam habens, tertiæ tres, quartæ novendecim, quintæ unam, sextæ alteram, habet & alias informes stellas, quæ extra eius figuram & imaginem collocantur, duas numero tertiæ magnitudinis & virtutis Saturni & Veneris, ut & aliæ omnes stellæ, quæ eius figuram constituunt, sunt virtutis & proprietatis Saturni & Veneris, & eandem terris communicant virtutem & energiam, ac Navis Argus antea descripta. Et hæ constellationes inter se parum differunt in virtute & proprietate agendi, nisi quòd Hydra plus Saturni possideat virtutis & energiæ, quàm Argus: Hydra siquidem parum veneris infundit, proprietates, & multum Saturni, Argus verò nostra æquales habet Saturni & Veneris proprietates & energias, & sic quodammodo differunt Argus & Hydra: Hydra Saturniores habet homines, Argus jucundiores, & ad hominum societatem aptiores, Hydra crudeliores, Argus humaniores. Hydra terram facit sicciorem & aridiorem, Argus verò humidiorem, & fertiliorem & calidiorem ob Veneris virtutes & influxus, qui prævalent in Argo seu navi nostra.

Homines ex Hydra quales.

Cur Hydra inter astra collocata sit, & quid eius fabula Chymicè indicet.

CAP. XVI.

HYdram inter astra collocatam ferunt ratione Corvi, qui in tutela Apollinis erat, à quo missus ad fontem, ut Diis ad libandum aquam deferret, qui cum vidisset arbores Grossos ficus habentes, volans consedit in eis, donec maturæ fierent, & aquam deferre distulit, paucos autem post dies, cùm ille ficus comedisset, & se diis peccasse sensisset, iterum ad fontem, ut aquam hauriret, rediit, & ab Hydra exterritus vas vacuum reportavit, dicens, exsiccatum fuisse fontem. Cùm autem Apollo sibi peccasse Corvum cognoverit, prohibuit eum illo tempore aquam bibere, ut ipse corvus peccati pœnas daret, qui postea inter astra collocatus est, Crater autem in medio angue positus, caudam autem anguis corvus appetit rostro, neque potest accedere ut bibat. Hæc fabella primo intuitu, & ex litera ipsa, ridiculosa est, at suo risu meram continet sapientiam, Hydra siquidem est Sal nostrum, quod in fonte nostro residet, Corvus autem qui mittitur ab Apolline ut aquam deferat Diis, est color ille niger in lapide nostro apparens, toties ab Antiquis decantatus & corvus

Hydra cur inter astra locata.

Hydra quid sit apud Chymicos.

dic[illegible] qui mittitur ab Apolline, seu sulphure nostro, quod & Apollo dicitur, Corvus ergò mittitur ad fontem ab Apolline, id est materia nostra nigra, quæ Corvus dicitur, dissolvitur, & sic ad fontem mittitur, at ille cùm videt arbores Grossos habentes ficus, volans consedit in eis, donec maturæ fiant, & ipsas comedit, hoc est dum materia incipit coagulari in pelliculas quasdam, aquæ innatantes, corvus ipse in eis consedit, & donec maturæ fiant expectat, & vorat, hoc est illæ pelliculæ, iterum dissolvuntur, & sic comeduntur à corvo, & fundum petunt materiæ nostræ, Corvus deinde memor mandati Apollinis, redit ad fontem, hoc est, iterum dissolvitur, & exterritus ab ipsa Hydra, hoc est à Sale nostro, iterum coagulatur, & aquam seu fontem desiccatum Diis denunciat, hoc est sulphuribus, Apollo verò, ut corvus pœnas sui peccati luat, prohibet corvo, ne unquam bibat, oportet siquidem ut arcanum nostrum, tunc temporis privetur omni potu, & persistat in coctione, donec omninò figatur, absque potu, sic Hydra, sic corvus, sic crater, & ea omnia quæ faciunt ad arcanum peragendum, ad astra referuntur.

Corvi fabulæ explicatio

De Cratere sive urna 42. Firmamenti sydere, quid sit, & quid influat & terris communicet.

CAP. XVII.

Urna hæc lumen etiam est naturæ, sursum elatum ac sublimatum ex materia prima mundi, quæ lumine creato actuata fuit, ex qua materia reliqua omnia mundi facta fuêre, & cœlestia lumina emersêre. Sic Urna nostra emergit ex illa massa prima materiæ mundi, in septem stellas divisa ac separata fuit magnitudinis quartæ omnes, & virtutis ac proprietatis Veneris, & parum Mercurii, unde terris infundunt humiditatem radicalem quammaximam, & perindè fertilitatem, fructuum copiam omnis generis, cùm Venus & Mercurius fœcundos ex se ipsis, & prolificos effundant spiritus, qui terris & rerum seminibus immixti, prolificam miram excitant progeniem, sed non constantem ac firmam, ac diu durantem, sed corruptioni & putredini obnoxiam, homines etiam vanos & mendaces cōstituit hæc cōstellatio incōstantes & infirmos, non firmæ valetudinis, & constantis sanitatis, effœminatos & delicatos, & voluptatibus deditos, Argentarios etiam facit miros, & egregios sculptores, in omni opere æris & ferri, vasorum & instrumentorum musicorum opifices insignes, & illu-

Urna quid sit inter astra.

Urna quid infundat.

Homines quales ex Urna astro. fiant.

& illustres, acuit enim summoperè ingenium hæc constellatio, quæ subtile admodum, & delicatum facit temperamentum, unde & manuum operatio subtilis, & ardua valdè est ex hoc temperamento, est autem subtile & delicatum temperamentum, ex humorum subtili substantiâ, & copiâ spirituum, tùm animalium, tùm vitalium, qui materiam humorum, temperamentum constituentium attenuant, & subtilem faciunt.

Vndenam subtile ingenium.

Cur Vrna inter astra collocata sit, & quid eius fabula Chymicè significet.

CAP. XVIII.

Vrna cur inter astra locata.

PRæter fabulam superius enarratam de Hydra, in qua de Cratere sive Vrna dictum, cur inter astra collocata sit, adfertur alia fabula, verbosior multò, & vanior, dicunt enim Demiphonte regnante, maximam pestem per illius Regnum grassatam fuisse, cui cùm nullum remedium inveniretur, ad Apollinem legatos misit Demiphon, qui illum consulerent, quidnam sibi faciendum esset, ut liberarentur, quibus respondit, ad salutem recuperandam opus esse, ut quotannis Virginem nobilem sacrificio offerrent, jussit Demiphon, ut uno in vase, Virginum omnium nobilium nomina ponerentur, præter suarum, unde duceretur quotannis nomen illius, quæ sacrificanda esset, hoc Primates ægrè tulerunt, ex quibus Mathusius quidam nomine, dixit apertè nolle, ut in illo periculo suæ filiæ versarentur, nisi & Regis filiæ unà cum reliquis periclitarentur: Quo dicto Rex ira percitus, jussit ut Mathusii filia, non factà sortitione, interimeretur, quod licèt illi molestissimum contigisset, id tamen dissimulavit, & extrinsecus Regem ut antea coluit, cùm autem tempus vindictæ opportunum advenisse judicavit, magnifico convivio apparato, finxit nuptias alterius filiæ se celebrare velle, & Regem invitavit unà cum illius filiabus. Rex promittit, & filias præmittit, & se deinde iturum esse confirmat, Mathusius occasione vindictæ sibi oblatâ, in quodam cubiculo Regis filias clausit & interfecit, & sanguinis illarum partem cum vino miscuit, & Regi tradidit bibendum: Quo Epoto Mathusius rem aperit, totumque convivium perturbatum est, Iupiter autem hoc vas in cœlo collocari voluit, ut Reges indè discant non licere Reges, hoc modo suos subditos lædere non debere, Vrna enim est in cœlo, quæ vindictam tantorum scelerum adhuc continet. Vrna autem inter Chymicos, est vas nostrum, in quo coquitur Lapis noster, in quo licet cernere ea quæ de Demiphonte narrata sunt, ibi siquidem Demiphon, ut se à peste liberet & morte, sive corruptione, quà turget, & scatet, ut sulphur impurum

Vrna apud Chymicos quid.

filiam Mathusii interficit, hoc est aquam Mercurii nostri, qui deinde occasione captâ filias omnes Regis jugulat, & earum sanguinem patri præbet epotandum, Mercurius siquidem postquam filiam suam sive aquam Mercurialem pro omnium salute morti & neci tradiderit, postea & Regis filias, hoc est auri virtutes & proprietates convivio præparato, & nuptiis alterius filiæ, morti tradit, ut enim fermentationem perficiat, quæ est veluti convivium apparatum nuptiarum filiæ Mercurii, ubi invitatur Rex & tota eius familia, filiæ ipsius Regis morti traduntur, & earum sanguis patri datur epotandus, hoc est auri dissolvuntur virtutes & qualitates, & patri hoc est sulphuri perfecto nostro dantur epotandæ, & sic Mathusius noster sicut mercurius vindictam sumit de auro communi, sive Rege, qui filiam Mercurii jugulare jussit pro salute omnium.

De Corvo 43. Firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAP. XIX.

Corvus astrum quid sit.

CORvus hic, quadragesimum tertium Firmamenti sydus, nihil aliud est, quàm lumen etiam naturæ, sursum elatum & sublimatum ex massa prima illa materiæ mundi, & in illa Firmamenti parte collatum & distributum, ac divisum in septem stellas, tertiæ magnitudinis quinqúe habens, quartæ unam, & quintæ duas, Martis & Saturni virtutis, hinc terris infundit hæc constellatio calidum & humidum radicale, firmum & constans, quòd Mars Saturno conjunctus firmitatem, permanentiam & constantiam impertiat, unde mala, & morbi, qui ab his planetis, & ab hac constellatione inferuntur, pertinaces admodum sunt & constantes, ac firmi, & difficillimè curantur, fructus autem terræ propter Saturni tarditatem, & frigiditatem, & martis nimium calorem adurentem potiùs quàm coquentem, non sunt optimi, sed pauci succi, aridi, & sicci & macilenti. Sic etiam homines, qui huic constellationi subjiciuntur macilenti sunt & sicci, iræ obnoxii, levibus rebus excandescunt, febribus acutis divexantur, & sunt sæpissimè scabiosi, & ulceribus scatentes malignis ac depascentibus, ut Cancro, & Scrophalis, aliisque ejusmodi ulceribus phagedenicis, corpore sunt aliquantum incurvo, & acri severoque aspectu, secundùm animum audaces, avari, fraudulenti peculatores, raptores, infideles, inverecundi, seditiosi, impatientes, & reliqua ejusmodi, quæ ad Saturnum & Martem pertinent facili negotio induunt.

Corvus quid influat

Homines quales sint ex corvo astro.

Cur

Cur Corvus inter astra relatus, & quid eius fabella Chymicè portendat.

CAP. XX.

Corvus cur inter astra relatus.

CApite de Hydra, de Corvo etiam diximus, nihilominus præsenti hoc in capite, aliam de Corvo adferemus fabellam, eamque Chymice explicabimus: fertur quòd Coronis Flegiæ filia summoperè ab Apolline amabatur, & ob id ab eo compressa, præstantissimum Medicum Æsculapium peperit, ipsa quoque scivium filium Calci deperibat, & cùm reperiretur quodam die, in mutuis amplexibus cum illo, juxta limpidissimum fontem à Corvo visa fuit, & apud Phœbum accusata, qui sagittâ amantes, in summa rei voluptate interfecit, ex quo factum est, ut inter astra Corvus collocaretur, ut huius officii se memorem & gratum præstaret Apollo. Quæ omnia Chymicum sub se recludunt sensum, & tacitè dicunt Corvum nostrum Chymicum (qui est materia nostra putrescens) Apollinis nostri seu sulphuris amores & uniones cum aqua mercuriali, approbare, si verò conjungatur cum adultero, putredo quæ hinc enascitur, quæ est Corvus apud Chymicos, rem dicit & enunciat Phœbo, hoc est sulphuri, quod indignè ferens sagittis suis, hoc est calore suo amantes confodit & interficit, id est perit & destruitur conjunctio talis omnis, quæ fit extra sulphur nostrum & aquam mercurialem Sulphur siquidem nostrum, alium non potest tolerare amasium.

Corvus quid sit Chymicè.

De Centauro 44. Firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAP. XXI.

Centaurus quid sit.

CEntaurus quadragesimũ quartum Firmamenti sydus, lumen est naturæ sursum elatum, ac sublimatum ex massa illa prima materiæ mundi, & Firmamento locatum, ac in stellas triginta septem divisum ac separatum, magnitudinis primæ unam habens, secundæ quinque, tertiæ septem, quartæ sexdecim, quintæ octo, quæ omnes stellæ sunt Veneris & Mercurii, & Saturni virtutis, & præsertim magna illa primæ magnitudinis, & quinque illæ secundæ magnitudinis, Saturni & Veneris virtutes æmulantur. Quarum ratione terris infundit Centaurus hic, humidũ radicale pingue valdè, cuius ratione fertilitas, & copia fructuum exoritur his in Provinciis, quibus Cẽtaurus dominium habet, Solum valdè pingue est maxima ex parte, hinc copia frumenti & vini, aliorumq; fructuum, qui humanæ calamitati inserviunt, solet exoriri, quicquid enim mali, aridi & sicci, frigidi & humidi, ex parte Saturni solet exoriri, Venus benigna corrigit & temperat, adde quod & Mercurii

Centaurus quid influat terris.

curii sunt virtutes multæ, quæ etiam corrigunt Saturni qualitates quæ in hac constellatione reperiuntur, ita ut plus virtutis & Mercurii & Veneris, quàm Saturni habeat, unde fertilitas maxima in terris, Provinciis, regnis & Imperiis quibus dominium habet, solet exoriri. Homines verò sunt mansueti, benigni, sociabiles, cordati, prudentes, artium & disciplinarum cupidi, satis laboriosi, luxuriosi tamen & voluptatibus Veneris dediti, venustatem amantes, pulchras vestes, & splendidas insequentes, & domos & palatia perpulchra ædificare gaudentes: Quicquid enim pulchrum & splendidum est, Venus ipsa cœlestis infundit suis radiis & influxibus, quòd clarum & splendidum calidum innatum seu sulphur naturæ, rebus omnibus impertiat, quæ deinde suum candorem & splendorem communicare volunt rebus omnibus quas peragunt, undè actiones illæ heroïcæ exoriuntur, & opera perpulchra clara & splendida.

Saturni virtutes maligna à Venere & Mercurio corrigũtur.

Cur Centaurus inter astra relatus sit & quid eius fabella Chymicè significet.

CAP XXII.

CEntaurus dicitur filius Saturni, & Philiræ, Saturnus enim cùm Iovem filium quæreret in Thracia, cum Philira Oceani filia in Equum versus dicitur concubuisse, ex ea Chyronem Centaurum natum esse, artis medicinæ inventorem & habitasse in Pelio monte, Chyronem inter homines æquissimum, à quo Æsculapius Medicina, Achylles Cithara, Hercules Astrologia, & litteris aliis instructi fuere, cuius hospitio cum Hercules uteretur, ex Pharetra sagittâ lapsâ, dicitur pedem eius vulnerasse & ab illo vulnere, mortem recepisse, & à Iove astris illatum esse, Centaurus autem apud Chymicos verus est Saturni nostri & Philiræ filius, Saturnus siquidem noster cùm concumbit cum Philira, hoc est cũ aqua nostra Mercuriali, inde enascitur Centaurus noster, qui est Lapis noster, artis verè Medicinæ inventor, imò Lapis ipse est vera Medicina, à quo Lapide seu Centauro, omnes antiqui Heroës instructi sunt artibus & scientiis, Hercules tamen qui est spiritus mundi, cùm hospitio ipsius Centauri uteretur, lapsâ sagittâ ex Pharetra Herculis pedẽ eius vulneravit, hoc est ex spiritu mundi lapsus est alius spiritus, qui veluti sagittâ pedem Centauri vulneravit, hoc est dissolvit partem Lapidis, à quo deinde, totus ipse Lapis dissolutus est, & mortem sic recipit. Quoties enim dissolvitur Lapis noster, toties & mori necesse est, & in astrum evehi, unde & Centaurus post mortem dicitur inter astra relatus.

Centaurus cur inter astra collocatus.

Æsculapius à Chyrone medicinam didicit.

Centaurus Chymicus quid sit.

De Lupo centauri 45. Firmamenti sydere, quid sit & quid influat.

CAP. XXIII.

Lupus astrũ quid sit.

LUpus Centauri est quadragesimum quintum Firmamenti sydus, ex lumine naturæ compactum, & configuratum, quod ex massa prima materiæ mundi sursum elatum est, ac sublimatum & in ea parte firmaméti collocatum, & in stellas novédecim divisum ac separatum, magnitudinis tertiæ duas habẽs, quartæ undecim, quintæ sex, per suam figuram & imaginem distributas virtutis & proprietatis Saturni & Veneris. Plus tamen Saturni habet influxus, quàm Veneris, undè siccitatem & frigiditatem plus infundit, quàm Centaurus præcedens astrũ, unde quicquid boni & benigni Centaurus agit in terras, Lupus hic verè Lupus vorat ac destruit, unde sterilem facit terram, cui dominatur & præest, Lapides & Saxa producit, & Sabulum & aquas, frigidas & humidas; homines autem facit crudeles & agrestes, parum ingeniosi, pigri & taciturni, infideles, pacta non observantes, latrones, cupidi & avari, & voluptatibus dediti, & præsertim gulæ, edaces sunt, & ventris inguini inservientes, molesti & copiosi, deceptores & captiosi, obscurum siquidem nigrum & obtenebratum infundit lumen, ratione cujus rebus in omnibus producitur calidum innatum & humidum primigenium têperamenti fundamentum, subobscurum & minimè lucidum, sed frigidum & humidum, & moderatè siccum, ratione cujus hęc omnia exoriuntur in hominibus, in obscuro enim carcere & lutoso, Anima detenta præclaras agere non potest actiones, cùm cogatur uti illis lutosis frigidis & maleficiatis instrumentis, à natura ipsa illi datis & communicatis ad operandum.

Lupus astrũ quid influat terris.

Anima cur in Melancholico nimis temperamento præclaras actiones agere non potest

Cur Lupus inter astra relatus sit, & quid eius fabula Chymicè portendat.

CAPUT XXIV.

Lupus cur inter astra collocatus.

IUpiter ipse in consilio Deorum, narrat fabulam hanc de Lupo, apud Ovidium cùm ad aures nostras percrebuisset, quantis sceleribus homines se obstringerent in terris, è summo cœlo, ad humanam speciem iter suscipiens visurus num sic res se haberet, ut mihi delatum fuit, delabor in terras, non facilè vobis narrare possem quæ invenerim: plura enim inveni, quam quę mihi narrata fuerunt, nam Menala transiens, ad Licaonem Regem divertor & cùm vesperi esset, apertissima signa dedi, quibus me Deum esse, Tyrannus ipse cognosceret, quo facto vulgus me venerari cœpit, sed Lycaon piorum hominum vota irridere cœpit, primùm sic ipse locutus est secum, experiar quidem ego num sit mortalis, quæ experientia nullo modo falli potest, parat mihi inopi natam

mortẽ, & sperat me gravi somno decẽtum facili negotio interficere posse, neque hoc consilio contentus est, sed quendam obsidem de gente Molossa occidit, & ejus artus partim assos, partim elixos, mihi comedendos in cœna tradidit, quos ubi mensa imposuit, ejus tecta in ipsum dominum vindice flammâ everti, ex quo perterritus ipse, in sylvas profugit, ubi in Lupum versus exulat, & eandẽ sanguinis sitim retinet, hunc autem in cœlo voluit deinde Jupiter, ut ibi perpetuum adesset hominib⁹ monumentum vindicatæ crudelitatis. Apud verò Chymicos Lupus noster Mercurius est, qui obsides ipsos membratim secat, coquit & elixat, & Jovi hoc est sulphuri nostro præbet comedendos, sulphur excandescens hac violentiâ, tecta disrumpit vindice flammâ, vas siquidẽ disrumpitur & evolat Lupus noster sive Lycaon, & profugit in sylvas, hoc est in auras, ubi in Lupum convertitur, hoc est in exhalationes & vapores omnia devastantes, & destruentes, hoc etiam in Cavernis terræ sæpè sæpius evenire solet, dum enim humidum illud radicale mundi excoquitur in lapidum antris, Jupiter advenit, hoc est sulphur album apparet, humidũ autem istud, quod Chymicis Lupus est, obsides suos, hoc est sales ipsos quos natura illi tanquam obsides dedit, assat & comburit igne nimio adaucto, tunc temporis vapores qui inibi firmissimis illis lapidum antris concludi non possunt, nec coërceri, disrumpunt antra ipsa, magna cum violentia, & terræ motu, & humidum illud exit & profugit in sylvas, & valles, ubi destruit omnia semina & arborum fructus, qui ab ipsis vaporibus & exhalationibus illius humidi, corroduntur & destruuntur, & sic apparet Lupus noster: & hoc mihi ipsi multoties contigit, in operationibus Chymicis peragendis, & nullus est ferè Chymicorum, cui hoc aliquando non adveniat.

Lupus Chymicus quid sit.

De Lare sive Ara 46. Firmamenti sydere, quid sit & quid influat in terris.

Caput XXV.

Ara sive Sacrarius, qui & Pharum dicitur, Navigantibus est astrum contrarium, quod Scorpionis caudam sequitur, quod quidem nos asserimus lumen esse naturæ, ex massa prima materiæ mundi sursum elatum & sublimatum, & Firmamento affixum, & in stellas septem divisum, ac distinctum, magnitudinis quartæ, quinque habens stellas, quintæ verò magnitudinis reliquas duas Veneris virtutis & proprietatis, & parum Saturni, ut Lupi superioris astri virtutes & qualitates corrigantur, & moderentur, unde benigniores multò & jucundiores procedunt ex hoc astro virtutes & qualitates, quàm ex Lupo superiori, unde terræ, provinciæ, regna,

Ara astrum quid sit.

Ara quid terris influat.

regna, & Imperia quæ huic astro subjacent fertilitatem majorem, & fructuum copiam abundantiorem, & homines etiam sunt benigniores, jucundiores, & societatem magis amantes quàm qui subjiciuntur astro Lupi, unde Antiqui propè ipsum Lupum aram posuêre, quasi indicare vellent Lupum esse sacrificandum huic aræ, hoc est virtutes ejus, fere evanescere & sterilescere, ob benignitatem istius sequentis syderis, qui cùm Veneris habeat virtutes & qualitates calidum humidum clarum & rutilans, rebus in omnibus infundit & perindè optimum temperamentum.

Cur Ara sit inter astra relata & quid eius fabella Chymicè significet.

CAPUT XXVI.

Ara cur inter astra collocata.

ARam hanc inter astra locatam fuisse asserunt Antiqui, quòd in ea Dii omnes primùm mutuò conjurationem fecerunt, cùm Jupiter contra Saturnum fecit, quod memoriæ causa, non solum astris illatam voluit, sed etiam hominibus, hanc habere institutam jussit, quia in agonibus & ludis quinquennalibus, Coronæ habentur & fœderis testes adhibentur, cùm autem Jupiter ut alii volunt, ex gigantibus victoriam reportasset, in quos Dii omnes conjurarunt, altare in cœlo, hujus rei monumentum adesse voluit. Per altare hoc in cœlis Chymici antiqui intelligunt gratiarum actiones, quæ Diis debentur pro arcanis Chymicis acquisitis & acquirendis: Gratiarum enim actio debetur & sacrificium laudis & honoris, pro tanto munere dato, & hominibus communicato, has enim debitas actiones indicat ara illa cœlestis, quam Dii antiquorum cœlo reposuêre, ut hominibus indicarent cœlo esse sacrificandum pro omnibus donis acceptis & muneribus, cœlum enim est, quod mediātè Deo, omnia nobis impertit, & communicat, quapropter cœlo, hoc est Deo libandum est, unde aram in cœlis posuêre antiqui, ut Deo soli libandum esse indicarent.

Ara quid sit apud Chymicos.

Ara cur in cœlo.

De Corona austrina 47. Firmamenti sydere, quid sit, & quid influat.

CAPUT XXVII.

Corona austrina quid sit.

COrona hæc austrina, Boreali contraria & diversa omni ex parte, ut ex ejus natura, quilibet cernere potest, nihil aliud est quàm lumen naturale, sursum elatum & sublimatum ex massa prima materiæ mundi, & in ea parte Firmamenti collocatum, & in stellas tredecim divisum, & separatum, magnitudinis quartæ quinque habens stellas, quintæ sex, sextæ verò duas, per suam imaginem & figuram distributas, quæ virtutis Saturni, & Mercurii habentur, unde malignas & perversas terris infundunt qualitates, & virtutes, pestes, mor-

Corona austrina quid influat.

bos, famem & sterilitatem, unde hoc astrum Corona malorum est, & plus infundit mali quàm boni, quamvis ad bonum sit ibi collocatum, nam frigiditatem & humiditatem quam infundit hoc astrum, ad bonum esse credendum est, semina enim rerum, dum putrefieri incipiunt ut generationem incipiant, frigida & humida esse oportet, quam humiditatem & frigiditatem Saturnus custodit, & infundit, & si in fine productionis hæc humiditas & frigiditas Saturnina noceat, in principio tamen prodest, & necessaria est, ideò Saturni qualitas ad bonum nata est & creata, potiùs quàm ad malum, & à Saturno homines prudentes, sapientes, tardè operantes, potius quàm pigri & desides omnia pacatè & moderatè agentes potius, quàm tumultuosè, & intempestive, frigiditas enim & humiditas Saturni ad sapientiam & prudentiam, & moderationem hominibus data est, potius quã ad pigritiam & desidiam, & segnitiem, sed homines tarditatem illam, & frigiditatem ad segnitiem convertunt, cùm quietem potius diligant, & exposcant quàm laborem & studium, sic vitio vertunt quod virtuti natum est.

Frigiditas & humiditas Saturni ad quid boni sit.

Cur Corona Austrina inter astra relata sit, & quid ejus fabula Chymicè significet.

CAPUT XXVIII.

Corona austrina cur inter astra collocata sit.

VArii varia de Corona austrina adferunt & asserunt rotam esse Ixionis, in qua alligatur apud inferos Ixion, fuit autem huic rotæ semper volubili alligatus, quòd se rem habuisse cum Regina Deorum in cœlis gloriaretur, cùm enim Ixion filius Jovis censeatur, convivio Deorum in cœlis ab ipso Jove est convocatus, ut à criminibus multis expiaretur, ipse tamen Junonem adamavit, ut ipsa Juno fassa est Jovi, & ejus voluntati nubem in suam formam conversam obtulit, unde nati sunt Centauri, deinde cœlo dejectus, cùm in terris gloriaretur se rem habuisse cum Junone, Jupiter ipsum ad inferos fulmine detrusit, & rotæ semper volubili alligavit, quam Rotam deinde in cœlis ipsis collocavit, ad perpetuam rei memoriam, in adulterii & incesti vindicati monumentum æternum.

Ixion apud Chymicos quid sit.

Ixion verô apud Chymiam est Pseudochymicus, qui multis criminibus detentus, in cœlum vocatur ab ipso Jove, hoc est ad Alchymiam artem evehitur, tanquam ad cœlum, ut Chymia doctrina deponat crimina sua, facit enim Alchymia pios omnes & bonos sui cultores, cùm autem ad tantam & raram & altam scientiam evehatur, statim amore captus est ipsius Junonis, hoc est veri Lapidis, & loco illius nubes offertur, ex quo nascuntur Centauri, secreta illa Chymiatrica, quæ veri sunt Ixionis & nubeculæ partus, dum verò Pseudochymicus gloriatur se verum lapidem fecisse, & ita cum Junone vera, rem veram habuisse,

isse, detruditur ad inferos, hoc est ad paupertatem, & miserias, ubi rotæ semper versatili alligatur, ubi distillationibus & circulationibus semper iterandis quotidiè versatur & occupatur, in cujus rei memoriam, hæc rota collocatur in cœlis, hoc est, hic labor remanet in perpetuum rei istius monumentum.

De Pisce austrino 48. Firmamenti sydere quid sit & quid influat.

CAPUT XXIX.

Piscis austrinus quid sit in cœlo.

PIscis hic austrinus quadragesimum est & octavum Firmamenti sydus & astrum, ex lumine naturæ constans, quod ex massa prima materiæ mundi sursum elatum est, & sublimatum, & Firmamento affixum, ac in stellas duodecim divisum, & separatum, magnitudinis primæ unam habens stellam, quartæ novem, quintæ duas, quæ formam ejus constituunt, sunt tamen aliæ stellæ, numero sex, extra ejus figuram & imaginem, tertiæ magnitudinis tres, quartæ duæ, quintæ verò una sola est stella.

Prima illa stella quæ in ore ejus Piscis collocata est, magnitudinis primæ, lucens & radians, est consideratu digna, & est virtutis & proprietatis Veneris, & parũ Mercurii, & reliquæ omnes, virtutis sunt & energiæ Saturni. Prima illa stella primæ magnitudinis terris infundit fertilitatem quammaximam ob hu-

Piscis austrinus quid influat.

midum radicale pingue, quod per radios suos & influxus terræ communicat, ex quo vini & frumenti copia crescit, & fructuum aliorum omnium abundantia venit, hominibus verò advenire loquendi facilitatem, addiscendi artes omnes & scientias promptitudinem, & habitudinem interpretandi, facilitatem non negamus, & præterea venustatem, ingenii acumen, & subtilitatẽ, prudentiam & sapientiam, studium & amorem, ita ut quicquid aggredi tentant, facili negotio consequantur, cum omnia vincat amor & studium, si his in rebus consequẽdis utamur.

Cur piscis austrinus inter astra locatus, & quid ejus fabula Chymicè indicet.

CAPUT XXX.

Piscis austrinus cur inter astra collocatus.

PIscis magnus austrinus, cujus nepotes sunt pisces, qui in circulo Zodiaci superius collocati sunt, dicitur inter astra collocatus, quod decidens in Boeth, stagnum Phacetis Veneris filia, in piscem hunc sit transfigurata, quam Syri Deam nominaverunt: alii verò dicunt quòd de stagno, in quod ceciderat, Veneris filius ipsum liberaverit, ex quo Syri pisces argenteos in templo sacraverunt, Veneris deinde rogatu Jupiter hunc piscem inter astra locavit, Piscem habent Chymici, qui aquis suis & stagno semper innatat, & hic est sulphur eorum, quod est eorum verus piscis, qui filium Vene-

Piscis quid sit apud Chymicos.

ris in stagnum decidentem liberat, ne aquis submergatur, hoc est Lapidem album sustinet, ne aquis submergatur, Lapis siquidem albus noster est verus & legitimus Veneris filius, sulphur siquidem quod præcedit coloris viridis, venus dictum apud Chymicos, dicitur generare lapidem album, adde quod & materia ex qua componitur lapis albus, dicitur Venus, undè verè & rectè Venus dicitur mater Lapidis nostri albi, sic ergo liberatus filius Veneris, à tali pisce, meretur hic piscis inter astra reponi, ex quo deinde Syri, ut gratulentur pisci & Veneri, pisces argenteos in templo sacrant. Syri sunt Chymici, qui postquam liberatus est ab stagni aquis Lapis albus, sive Veneris filius, eorum rex & Dominus, pisces argenteos in templo sacrant, hoc est dona magna, & munera Deo offerunt pro liberato eorum Rege, à quo divitias summas perennes & inexhaustas haurire possunt: est enim hic Rex benignus admodum, & aliis Regibus contrarius, hi accipiunt à populo divitias, hic verò populo suo dat, & communicat ingentes suos thesauros, & profudit, unde meritò debent Deo sacrificium, pro tanto & liberali Rege liberato.

Venus Chymica qualis

Rex Chymicorum qualis & quàm munificus.

DE CONSTELLATIONIBUS QUÆ IN POLO ANTARCTICO REPERIUNTUR QUO lumine & qua virtute constent.

SECTIO QUARTA.

Quod necessarium sit in Polo Antarctico stellas adesse, ad perfectionem universi.

CAPUT I.

Antiqui Astronomi existimarũt, Polum Antarcticum denudatum esse omni stellarum lumine, & obscurum esse, tenebrosum omninò crediderunt, nescio qua ratione ducti, nisi quod ipsi ignorabant, tenebras esse crediderunt, quòd ignorantia & inscitia, veræ tenebræ sint, nihilominus tamen rationi consonum esse videtur, Polum hunc esse illuminatum, & radiis & luminibus plurimarum stellarum conspersum esse, æquè ac Polus Arcticus noster est quamplurimis stellis illuminatus, Ptolomeus quòd Ægyptius esset, & in Ægypto suam exerceret Astronomiam, non poterat Poli Antarctici lumina discernere, & perinde de his luminibus nihil dixit, imò quod pejus est tenebrosum esse & omninò obscurum asseruit. At pace ejus dixerim, de his quę prorsus ignorabat, & quæ illi omninò latebant, tam certam non debebat afferre sententiam, cœlum ferè totum conspicuum habebat, & luminibus undiq; conspersum spectabat, & tamen

Antiqui Polum antarcticum sine lumine crediderunt

Cœlum est undique luminosum.

men partem quam non videbat, lumine orbatam asserere ausus est, cœlũ undiq; luminosũ esse oportet cũ & undique influere habeat. Partes terræ australis quæ subjiciuntur Polo Antarctico influxu cœlesti egent, & lumine ut germinent & producat fructus ipsi terræ convenientes, homines etiam qui has partes incolunt & habitant, lumine egent illo cœlesti ut vivant. Vita enim hominum, & omnium animalium & vegetantium, à lumine cœlesti dependet, ut superiùs latiùs admodum, & fusiùs probatum relinquimus. Si ergò vivant homines in hisce partibus Antarcticis, vivant animalia, & crescant & germinẽt arbores, & Planetæ necesse est, in his etiam partibus cœlestibus adesse lumen, quo fovetur & conservatur vita illa animantiũ, aut mancus esset orbis & imperfectus, quod ridiculum est cogitare, & sanè insanum: Perfectus siquidem & absolutus est à Deo creatus orbis, nec ullas habet partes mancas, & deficientes, cùm sit enim orbis lumine plenus & vita, nullæ possunt ejus esse partes lumine, & vita destitutæ, Polus ergò Antarcticus est lumine plenus, ut partes suas australes lumine & vita perfundat, ad perfectionem universi.

Orbis est undique lumine plenus & vita.

Quòd Polus Antarcticus plures habeat stellas ad terræ australis necessitatem.

CAPUT II.

Polus antarcticus ex necessitate habet stellas

POlus Antarcticus, sive circulus, Poli Antarctici ex necessitate habere debet stellas quamplures radiantes & splendentes, ut & Poli nostri arctici stellæ radiantes, & luminosæ reperiuntur, materia siquidem prima mũdi lumine creato actuata, & informata, dum se in Firmamentum usq; se sublimavit, & elevavit, dum versus australes partes respectu nostri pervenerit, non lumẽ quod ejus forma erat, reliquit, sed semper sibi assumpsit, ac retinuit, non poterat sursum elevari & sublimari sine forma sua, forma autem sua erat lumẽ, ut antea libro primo hujus operis probavimus. Vt autem materia illa prima mundi sursum elevata est, ut Firmamentum constitueret, & reliqua cuncta quæ in eo sunt, & distincta est, & divisa à Creatore, ut divisione & separatione sua res diversæ in cœlo & Firmamento fierent, sic etiam necesse fuit, ut illa pars materiæ primæ mundi in elevatione sua, & sublimatione divideretur & separaretur in multa lumina æquè in partibus australibus, & circa circulũ Poli australis, ut & in reliquis cœli partibus. Videmus autem & conspicimus ipsis oculis, cœlũ ubiq; luminosum & stellis quàmultis aspersum. Quidni & illam partem Poli australis luminosam & stellis conspersã dicemus & asseremus, & necessarium ita fore prædicavimus: Nonne pars hæc cœli, cœlũ est, ut reliquæ partes: si ergo cœlum sit & Firmamentum, lumen etiam & stellas habere debet, cùm cœlum ubique lumen habere debeat, cùm ex lumine factum sit, quod

quod & Spiritus Sanctus in sacris nobis dictat literis, fecit enim Deus Luminare majus ut præesset diei, & Luminare minus ut præesset nocti, & stellas, & posuit eas in Firmamenti cœlo, ut lucerent super terram & præessent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras. Si ergo Deus Creator omnium posuerit stellas in Firmamento, ubique est stellatum, & perindè circulus australis est stellatus æquè ac Borealis noster, ad quid enim sunt stellæ in Polo nostro Boreali, ut luceant terræ, ut præsint nocti & diei, ut dividant lucem & tenebras, ut terram fœcundent, ut homines, & viventia cuncta suo lumine foveant & conservent, pari ratione, & eadem naturæ necessitate oportet Polum australem antarcticum esse luminosum & multis stellis variegatum, ut ipsæ stellæ luceant terræ australi præsint nocti & diei, dividant lucem & tenebras, & terras fœcundent & homines hic habitantes, & viventia cuncta suo lumine foveant & conservent: hoc enim est lucere terræ, & præesse diei & nocti: Terra siquidem australis etsi nobis adhuc sit incognita, nihilominus est hominibus & viventibus omnis generis & speciei adornata & culta, Plantis & arboribus huic terræ destinatis, propriis & convenientibus fœcundata, metallis & mineralibus omnibus impregnata, ad quorum omnium generationem, conservationem, & vitam sustinendam, lumen stellarum est omninò pernecessarium. Et ut multa ac diversa in hisce terris producuntur ac enutriuntur; sic etiam & diversas & varias inesse stellas in ea parte Firmamenti, necessarium est, ut illa varia & diversa terræ hujus producantur & enutriantur, & conserventur.

Rationes cur Polus antarcticus debet esse stellatus.

Lumen est undique ad vitam conservandam.

Concludamus ergo Polum Australem Antarcticum multis, & variis constellationibus esse variegatum, ut lumine illo vario ac distincto, varia ac distincta eaque diversa producuntur in terris illis Australibus quæ nostris sunt fœcundiores, & suaviores, ut in dies compertum habemus ex navigatione quamplurimorum, qui has in terras appulerunt, & rationes nostras allatas fidelibus verbis suis confirmant.

Quod circa Polum Antarcticum stellæ sint omnis magnitudinis.

CAPUT III.

CUm in terra australi, ex fide navigantium, imò ex ratione naturali cui plus credendum, quàm authoritati, sint infinita ferè rerum mixta, multarum virium & proprietatum necesse est in cœlo, huic terræ correspondenti, quamplura esse lumina cœlestia variarum virtutum & proprietatum oportet, non possunt autẽ varia esse, & variarum virtutũ, quin sint magnitudinis diversę, magnitudo siquidẽ diversa varias promit ex se virtutes, cũ virtutes omnes & proprietates stellarum depende-

Cur in polo antarctico sint stellæ necessariæ.

pendeant ex luce, cùm autem lux varietur ex magnitudine, plus enim virtutis infundit ſtella una primæ magnitudinis quàm decem ſtellæ ſextæ magnitudinis vel quintæ. Vt autem videmus in Septentrione, & in Circulo Boreali, plures eſſe ſtellas ſecũdæ magnitudinis, tertiæ quammultæ, & aliarum magnitudinum quammaximæ, ut in terris Circulo Boreali correſpondentibus infundant & communicent ſuas virtutes varias & proprietates ſic etiam neceſſe eſt, in Circulo Auſtrali Poli Antarctici, plures eſſe ſtellas magnitudinis omnis, ut per varietatem & diverſitatem ſuorum influxuum, quæ ex varietate, & diverſo magnitudinis gradu dependet, varia terris infundant, ut varia illa & diverſa, quæ in terra auſtrali reperiũtur mixta, foveantur, conſerventur, enutriantur & fiant, non poſſunt enim talia conſervari, enutriri, & fieri, niſi à diverſo cœleſti lumine, hoc autem lumen non ſolùm oportet, ut varietur eſſentiâ, ſed etiam magnitudine, & quantitate, ut in reliquis cœli partibus videmus ipſum lumen ubique variari, & diſtingui, túm eſſentiâ ipſa, tùm quantitate, & magnitudine, concludimus ergò neceſſarium eſſe in Polo Antarctico, dari ſigna cœleſtia quæ variis conſtent ſtellis, tum eſſentiâ ipſa, tum qualitate, ut varietate illa & diſtinctione, varia illa & diſtincta, quæ reperiuntur in terra auſtrali enutriantur, conſerventur & fiant.

Quòd circa Polum Antarcticum ſtellæ ſint variæ ac diverſæ virtutis.

CAP. IV.

Quòd in Polo Antarctico ſint ſtellæ variæ virtutis.

QUæſtio præſens, ex enteceden-ti dependet. Si enim Polo Antarctico ſint ſtellæ, variæ, magnitudinis & quantitatis, neceſſe etiam eſt easdem ſtellas eſſe variæ & diſtinctæ proprietatis & energiæ: virtus & proprietas non ſolùm variatur & diſtinguitur ex eſſentiæ varietate, ſed etiam ex varietate magnitudinis, ut id ipſum in agentibus communibus cernere licet quotidianâ experientiâ, magnus ſiquidem ignis, & maxima pluvia, plus agunt & efficiunt, & effectus varios producũt, quàm parvus ignis, & minima pluvia: Quòd autem magna eaq; præclara ſint in terra auſtrali rerũ mixta omnis generis, oportet etiam magnas eſſe hasque præclaras eorum mixtorum cauſas; cauſæ autem horum mixtorum ſunt cœleſtes & influxus ſtellarum cœleſtium, quæ circa Polum Antarcticum reperiuntur, quæ magnitudine ſua, & energia ac proprietate inſigni, quâ pollent, inſignia illa rara & præclara mixta, producunt & generant, ut enim illa, quæ in his terris producuntur, diverſa ſunt & omninò diſtincta, ab his quæ in hisce terris, & Septentrionalibus progenerantur, ſic etiam & cauſæ eorum diverſæ ac variæ eſſe debent ab his noſtris cauſis, quæ in hiſce terris noſtris, noſtra

Cur quæ in Polo Antarctico producuntur, à noſtris diſtinguantur

producunt mixta, & quanto differunt nostra ab his, tanto etiam differre oportet eorũ causas à nostris, solum enim diversum est & varium à cœlo diverso & vario. Videmus & conspicimus solum australe varium, & omninò diversum esse à nostro, sic etiam varias & distinctas oportet esse stellas, & constellationes cœli australis: mores hominũ varii sunt, hominesque omninò diversi, animalia cuncta varia, & à nostris distincta. Plantæ variæ & arbores distinctæ à nostris, temperamentum nativi soli varium, ac separatum, lapides etiam varii, & quicquid est in ipsa terra varium, & separatum est ab ipsa nostra terra, varium etiam esse omninò eorum cœlum oportet, & varias stellas & sydera diversa, ut tanta diversitas ab ipso procedat, est enim cœlum præcipua naturæ pars, à quo solo tota natura variatur & suos producit varios effectus.

Cœlum australe Antarcticum à nostro differt.

Concludamus ergo circa Polum Antarcticum stellas esse variæ ac diversæ virtutis, & proprietatis, ut varietate earum stellarum varia producantur in terris australibus, à nostris omninò distincta, & separata, tùm virtute, tum essentia, quæ quidem cœlum australe testantur varium & distinctum à nostro, & multo lumine ac vario distinctum & variegatum.

De constellatione dicta Toucan, quæ circa Polum Antarcticum reperitur.

CAP. V.

Constellatio antarctica Toucam dicta quid sit.

HÆc constellatio, ut reliquæ aliæ omnes ex lumine primo creato, fuit à summo, Creatore compacta, & in ea parte Polari Australi, & Antarctica fuit affixa, ut ibi luceret in perpetuum & terram australem illuminaret, & suis radiis perfunderet, constat hæc constellatio undecim luminibus, & stellis, tertiæ & quartæ magnitudinis, virtutis Saturninæ, Martis & Mercurii, dicta est ab Incolis Toucam à Toucam ave, est Toucam avis miræ pulchritudinis & præcipuè capitis, & rostri, habet enim hæc avis rostrum miræ & stupendæ magnitudinis, & reperitur in hisce terris australibus, & præcipuè in Insulis maragnanis, & habet rostrum longitudinis decem aut duodecim digitorum, & trium, aut quatuor digitorum latitudinis, miris coloribus variegatas habet pennas, itaque pulcherrima est, & esu optima: hæc Avis denominationem dedit huic nostræ constellationi, non quòd Iupiter fabulosè astrum fecerit hanc avem, propter pulchritudinem suam, non enim noverunt fabulas Incolæ harũ Regionum, sed Incolæ admirantes hanc constellationem, & eius virtutem, imposuerunt illi nomen simile huic

Toucam avis quid sit.

huic avi, quòd hæc avis sit mira, & pulchra, & varias habeat virtutes, ut varios habet colores, ut & constellatio nostra, quæ cùm stellis variorum colorum cōstet, hinc arguitur, varias habere virtutes, cùm virtutes desumātur ex balsamo intrinseco rerum, seu sulphure nativo, quod colorum est origo, & fons naturalis, unde si stellæ in constellationibus variis coloribus scintillent, hinc arguendum est, stellas has plures habere virtutes, cùm variis ornentur coloribus, qui balsamum varium & sulphur nativum distinctū ostendunt. Constellatio ergò nostra Toucam dicta, circa Polum Antarcticum Saturninæ est virtutis, Martis, & Mercurii, quòd plures habeat stellas variis coloribus scintillantes, qui colores, Saturni, Martis & Mercurii ostendunt naturas & proprietates, exterius enim, interioris est index.

Virtutes unde desumantur.

De Cruce constellatione Polari Antarctica.

CAP. VI.

Crux constellatio Polaris Antarctica quid sit.

Crux constellatio Polaris Antarctica, est lumen sursum elatum & sublimatum, ex primo lumine creato, & in varia lumina distinctum, & separatum, hanc constellationem constituens in hac parte Antarctica, quæ quatuor tantùm constat stellis, Jovis, Veneris & Mercurii virtutis, & magnitudinis secundæ duas habens & alias duas tertiæ magnitudinis, ex quibus variæ virtutes & proprietates exoriuntur, quæ sunt Jovis, Veneris & Mercurii: quæ quidem virtutes, per totā hanc terram elucent & eminent: tùm in hominibus, tùm in brutis, nec non etiam in arboribus, plantis & mineralibus, quibus turgent hæ terræ, & mira multa visuatur in hisce Regionibus, quæ in nostris miracula habentur, & hoc fit, quòd cœlum peculiare sit & miris luminibus conspersum, & particularibus dotibus exornatum, ad perpetranda hæc, respectu nostro rarissima, quòd si in nostris Regionibus peculiaria astra notavimus, ex quibus miranda producuntur in terris nostris, quid ni & astra particularia invisibilia propter tenuitatem, & raritatem eorum lucis & substātiæ aderunt in hisce cœli partibus, ex quibus hæc mira & stupenda fiunt in australibus partibus.

Crux quid influat in Polo antarctico.

Crux ergo constellatio Polaris antarctica, lucet & splendet circa Polum antarcticum stellis quatuor apparentibus, luce rutilanti, & variis coloribus micantibus exornatis, ex quibus colligimus has varias dotes exoriri, & crucis nomen imposuerunt huic constellationi Incolæ, quòd stellæ quæ eam componunt, in crucis formam disponantur, & præcipuè quatuor principales secundæ & tertiæ magnitudinis & rutilantis luminis. Infundit hæc constellatio summam temperiem terris, quibus dominatur sed plus frigoris est quàm caloris, cùm Zonæ

Constellatio hac cur Crux dicta.

frigidæ auſtrali dominetur, non enim hæc Zona adeo frigida eſt, ut inhabitabilis ſit, propter frigus, aſtra enim quæ lucem ſuam infundunt huic Regioni, corrigunt locorum in temperiem frigidam, ex abſentia ſolis, hæc aſtra ſunt veluti Soles, & calorem nativum infundunt terris his, adeo ut benignus his influxibus terra fertilis, admodum ſit, & incolas habeat multos ingenio ſatis fertili, & acuto, ut ſunt Septentrionales noſtri incolæ, Angli, Scoti, Hirlandi, ſeu Hiberni, & reliqui ſimiles Septentrionales populi, quibus quamvis natura, frigidum & rigidum conceſſerit ſolum, nihilominus calidum & vividum tribuit animum, quo vigent inter nives, & glaciem. Sic & in terra auſtrali homines reperiuntur non infimæ ſortis, acuto & ſubtili valdè ingenio, quod eſt aſtris terris his dominantibus facilè colligimus, Iupiter enim, Venus & Mercurius (qui in hiſce cœli partibus vigent: per aſtra auſtralia, quæ horum Planetarum habent virtutes & proprietates) nunquam homines fecerunt ſtupidos & maleferiatos, ut ex noſtris Regionibus manifeſtum & compertum habemus.

In terra auſtrali homines acuti & ſubtiles reperiuntur.

Concludamus ergò Crucem Polarem conſtellationem antarcticam eſſe lumen ex materia prima ſublimatum, & ſurſum elatum, & in eo parte cœli collocatum, & in ſeptem ſtellas diſtributum Iovis, Veneris, & Mercurii virtutes habentes, partes auſtrales illuminantes, & has virtutes his partibus infundentes, & communicantes; ita ut omnia, quæ hiſce in terris vigent & creſcunt, hiſce virtutibus cœleſtibus exornentur.

De Pavone Polari Antarctico, quid ſit & quid influat.

CAP. VII.

PAvo conſtellatio Polaris Antarctica, eſt lumen creatum ex primo lumine materiæ primæ infuſo ſublimatum, & ſurſum elatum, & in ea parte cœli auſtralis collocatum, ac in quindecim ſtellas diviſum ac ſeparatum, quarum una eſt ſecundæ magnitudinis, in capite poſita, ſeptem verò ſunt ſecundæ magnitudinis, aliæ verò ſunt quartæ, & ſextæ magnitudinis, & omnes ſunt Saturni & Martis virtutis, & proprietatis, dicta eſt hæc conſtellatio à Ticobrahe, Pavo, quòd in formam avis iſtius diſponantur eius ſtellæ, & ſunt eiuſdem proprietatis & naturæ, ac Pavo qui Martis & Saturni ſequitur naturam & proprietatem. Ego exiſtimo hanc conſtellationem vocari ab his, qui inſulam de Maragnam incolunt yaſſatim idiomate Maragnano, eſt enim yaſſatim apud illos avis variegata, miris coloribus decorata, ut eſt Pavo inter noſtras aves.

Pavo aſtrũ Antarcticũ quid ſit.

Ex hac conſtellatione auſtrales partes (quæ adhuc nobis incognitæ ſunt, nec adhuc à noſtris perluſtratæ, niſi littora earum partium ex qui-

Pavo Antarcticus quid influat terris Antarcticis.

quibus colligimus, & ex cœlo quod nobis perfectè cognitum est, ea quæ jam diximus) suscipiunt virtutes, & proprietates Marti & Saturno correspondentes, unde incolæ harum partium, sunt colerici, & bellicosi admodum, feroces & agrestes, nihilominus satis prudentes, & acuto ingenio, quòd sint laboriosi, & quod subtili & acuta mente percipere nō possunt, labore summo obtinēt, inimicitias exercent crudeles, nec unquam possunt inimici inter se recōciliari, non vinum, nec frumentum hisce in Regionibus crescit, at habent radices bulbosas quibus vescuntur, sanguinemque potant recentem, ex animalibus brutis recenter occisis, fructus habent & pisces, quibus communiter vescuntur, & aliquando carne humana, ex inimicis occisis desumpta, hęc natalis crudelitas, ex Saturno & Marte cœlesti descendit in hos incultos homines, qui brutorum more vivunt, & in quemcumque animi affectum facili negotio feruntur, quòd ad virtutem humanam non edocti sint, & educati, & in his Regionibus est ferri copia & plumbi, quòd influxus huiusce constellationis hæc metalla producat, nec unquam ad auri & argenti perfectionem cōducere potest, propter caloris nativi debilitatem, & excrementorum sulphureorum copiam, quæ à debili calore, separari non potest, & perindè, ad perfectionem auri & argenti devenire nequit, unde in sua corruptione permanens, & sua innata putri materia, fit ferrum & plumbum, & è contra in Zona torrida eadem penitus materia fit aurum & argentum, à fortissimo calore nativo soli illius, & fortissimo calore cœlesti qui ambo juncti materiam metallicam perfectè digerunt, & coquunt, & summoperè depurant, unde aurum & argentum in Zona torrida copiosum.

Crudelitas in viris Antarcticis unde sit.

Cur in polis rarò aurum producatur.

In Zona torrida cur aurum copiosum.

Concludamus ergò, Pavonem Polarem antarcticum esse lumen cœleste, ex primo lumine creato sursum elatum, & in ea parte australi cœli collocatum, & in suas stellas divisum ac separatum, virtutes Martis & Saturni habentes, quibus exornantur mixta cuncta naturalia, quæ in terris australibus enascuntur.

De Indico sene Polari antarctico, quid sit & quid influat terris australibus.

CAP. VIII.

Senex astrū antarcticū quid sit.

HÆc constellatio etiam, nihil aliud est, quàm lumen ex primo lumine, per creationem sursum elatum, & in ea parte australi collocatum, & in octodecim stellas divisum, ac separatum magnitudinis quartæ & quintæ, & virtutis Iovis & mercurii, & est collocata hæc constellatio extra circulum Polarem, in ea parte cœli, quæ Zonam temperatam meridionalem mensurat in terra, versùs Polum antarcticum &

dominatur provinciis Timor, Beach maletur bandæ, & Psitacorum regioni, & terræ igneæ, in quibus divitias ingentes producit, & præcipuè auri & argenti copiam, propter nativi caloris robur., humidum aëreum coquens, & summoperè depurans, homines verò sunt satis acuto ingenio præditi, & ad omnes artes nati, liberales sunt & magnifici, justitiam amant & colunt, nihilominus latrones insignes, & acerbè puniuntur, qui in flagranti crimine, inveniuntur. Hanc constellationem senem Indicum nominarunt, quòd prudentiam, & sapientiam infundat Incolis harum Regionum, quòd divitias, & omnia vitæ humanæ commoda terris impertiat, proprium enim senum est, hæc cumulare & persequi, pari ratione, quòd hæc constellatio producat & influat terræ, ea omnia quæ senes procurare solent suis familiis & domibus, ideo Senem vocitarunt & indicum, quòd Indiis meridionalibus dominetur & influat. Magellani vocant ipsam constellationem, & præcipuè qui Insulam de maragnam incolunt, Tuyvæ idiomati maragnano, quod seriem significat, & disponuntur stellæ eius constellationis, ad figuram senis Baculo se nitentis, unde Tuyvæ ipsam constellationẽ vocitarunt, id est senem qui nihil aliud est, quàm constellatio, Octodecim stellas habens, Iovis & Mercurii virtutis & energiæ, quas virtutes communicant terris & provinciis, quibus dominatur hæc constellatio, & dominatur Zonæ temperatæ nostræ oppositæ versùs meridiem, ubi mira & extra fidem ferè humanam producit, cum elementis inibi existentibus, & tota collocatur extra Circulum polarem Antarcticum, sunt qui Indum nominent hanc constellationem, & sagittam manu sinistrâ tenentem effingunt, quâ pavonem minari, & impetere videtur.

Senex antarcticus quid influat

Senex antarcticus cur sit dictus

De Phœnice constellatione Antarctica, quid sit, & quid influat terris australibus.

CAP IX.

PHœnix Constellatio Polaris Antarctica, circa Circulum polarem Antarcticum constituta, in extremitate fluvii Erydani, prope illam stellam, primæ magnitudinis, quæ in extremitate Erydani collocatur, nihil aliud est, quàm lumen naturale, ex prima massa materiæ primæ, sursum elevatum. ac sublimatum à summo rerum opifice, ibique coagulatum, & fixatum, ac distinctum in quatuordecim stellas, tertiæ magnitudinis unam, & reliquas quartæ & quintæ magnitudinis, miræ virtutis, & efficaciæ, quod ex lumine claro & radianti facile est colligendum: Et ut Phœnix rara est avis, ita virtutes huiusce constellationis, raræ sunt & admirandæ, raros enim & admirandos producit effectus in meridionalibus terris fertilitatem summam, quod Copiam humidi radica-

Phœnix cõstellatio quid sit & in qua parte cœli collocetur.

Phœnix cõstellatio quid infundat.

dicalis,&pinguis infundat hisce terris, prudentiam verò, & ingenium hominibus impertit,quòd eius constellationis stellæ sint virtutis,&proprietatis Mercurii &veneris,qui fertilitatem terris,ingenium verò &industriam hominibus infundere soleant,non solùm enim natura benigna est nobis, qui Europam incolimus, sed etiam benignissima est his omnibus, qui Americam incolunt, & præsertim his qui Americam australem habitant,quibus dominatur Phœnix nostra hæc constellatio,à qua constellatione, recipiunt Incolæ miras animi dotes, itaque quamvis rudes sint & agrestes, nihilominus,inter agrestes illos & duros Patriæ mores, relucet mirum ingeniũ, & industria,quæ inculta jacet,& ex necessitate otio suo rubiginem,contrahit, & marcescit, sed si excitetur, & excutiatur illud Americanum otium,& torpedo insignis, quâ detinentur omnes ibi homines,virtutes statim scintillas illius ignis cœlestes, quas ex hac constellatione suscipiunt, conspicuas & manifestas habemus.

Americani sunt ingeniosi, & unde hoc sit.

De Grue Constellatione Polari Antarctica quid sit & quid influat.

CAP. X.

Grus constellatio quid sit, & cuius virtutis.

GRus constellatio Polaris Antarctica,nihil etiã aliud est, quàm lumen naturale, sursum sublimatum, & elevatum ex massa primæ materiæ,&ad illam cœli partem collocatum & coagulatum, ut luceret in perpetuas æternitates, divisũ autem est illud lumen in tredecim stellas,magnitudinis secũdę duas,quartæ magnitudinis quatuor, sextæ verò magnitudinis alias quatuor, & quintę magnitudinis unam, virtutis autem sunt omnes Saturninæ & parum Martis, undè hæc constellatio infundit fertilitatem satis copiosam terris meridionalibus, sed agrestẽ & duram,frigidam,& difficilis maturitatis,hominibus verò agrestes,&duros & incultos mores, crudeles, ac difficiles ad bellũ & rixam pronos, unde homines Americam australẽ habitantes,tales sunt,crudeles,feroces,ad rixas & querelas proni & faciles, unde bellatores sunt & Martẽ amant & sequuntur,& in perpetuis bellis vivunt,& hoc habẽt ex influentia particulari astrorum quorumdam,&præcipuè ab ipsa grue nostra præsenti constellatione, quæ Martis & Saturni habet virtutes & proprietates,hasq; infundit,& communicat Americanis, quibus dominatur, non tamẽ cogit ipsos, & tales ex necessitate reddit, sed pronos & faciles facit, nihilominus tamen, liberam possident animam, quicquid astra influant, anima eorum astris dominari potest,& earum influxus,in cõtrariam divertere partem: Est enim anima eorum verè humana,& divinæ originis & supercœlestis, quæ cœlestium influxus non sequitur,etsi corpus cui immergitur, eos sequatur,cùm omni ex parte elemẽtare sit, & lux

Astra non cogunt sed inclinant.

Anima humana astris dominari potest & quare tantũ virtutis habeat.

& lux creata in illud habeat actionem, Anima tamen sua, cùm sit lux supercœlestis, & supra corpus suum habeat potentiam, & perinde supra omne quod corpori attinet, ideo etiam influxibus cœlestibus verè dominatur, ne excusationes quærat, quòd aliquid in corpore supra se sit, quod corpus regat, ipsa est sola, quæ corpus suum omninò regit nec cœlum in illud potest, quin anima consensum præbeat, est enim lux supercœlestis & divina, quæ lucem aliam naturalem & cœlestem corpori inclusam regit, & gubernat, eiusque influxus, sua virtute irritos facit, & quamvis in corpus influat, tamen corpus humanum non omninò regit, sed hæc sola, cui imperium corporis à Creatore datum est.

Anima humana regit omnino corpus suum.

De Hydra constellatione australi Antarctica quid sit, & quid influat.

CAP. XI.

Hydra constellatio Polaris Antarctica quid sit & ubi collocata.

Hydra australis Antarctica caput habet extra circulum Polarem Antarcticum, & habet in capite suo stellam unam tertiæ magnitudinis, & in collo suo duas habet stellas quartæ magnitudinis, & sunt hæ stellæ etiam extra circulum Polarem Antarcticum: Reliquum verò corporis est intra circulum Polarem Antarcticum, & cauda sua ferè Polum attingit, & sunt stellæ duæ quartæ magnitudinis, & decē quintæ magnitudinis. Ita ut in toto corpore Hydræ nostræ Australis sint quindecim stellæ, una tertiæ magnitudinis in capite eius collocata, & quatuor quartæ magnitudinis, & decem quintæ & omnes hæ stellæ sunt ex lumine primo massæ materiæ primæ compositæ, & sursum elevatæ, in illa parte cœli australi Antarctica collocatæ, ut ibi luceant in perpetuas, æternitates, in usum & utilitatem terræ australis Antarcticæ, & sunt virtutis, & proprietatis Saturni & Mercurii, & in terram australem Antarcticam infundunt Poli virtutes & proprietates, Saturni & Mercurii: Vnde hæc terra fertilis satis est, etsi jaceat inculta, propter inertiam & pigritiem habitantium, qui Saturni mores sequuntur, & imitantur, pigri admodum sunt, & inertes & otium amant, & nullo pacto sunt laboriosi, sed ad somnum & quietem proclives: Mercurius tamen excitat somnolentiam illam, & ad labores excitat, etsi cum Saturno conjunctus, Saturni sequatur naturam & essentiam, nihilominus cùm Saturnus ad labores etiam excitet, & agriculturam colat, Mercurius etiam idem operabitur & Americanos satis laboriosos & ad agriculturam pronos faciet.

Habitatores Poli antarctici pigri, & unde.

Provinciæ & Regiones Americæ, quibus dominatur hæc constellatio, plumbi argenti, & mercurii feraces admodum sunt, & lapidum prætiosorum, adamantum præcipuè & Topaziorum, & Avium colorum varieta-

Hydra Polaris antarctica quid producat.

rietate insignium, florumque & fructuum varietate colorum admirandorum, gustu tamen & sapore non insignes sunt defectu caloris nativi, qui paucus est in hisce Regionibus, quòd Sol multùm distet ab his, nec ibi luceat nisi per medium annum, ut in Septentrione nostro: lucet tamen per stellas, quæ inibi soles sunt, & virtutem solis & Planetarum aliorum huc deferunt, & sic ubique locorum virtus illa solaris asportatur, alioquin generationes & productiones rerum, ubiq; fieri non possent.

Solis lux ubique defertur per stellas alias.

De Parivogel constellatione Polari antarctica.

CAPUT XII.

Parivogel constellatio Polaris antarctica quid sit, & ubi collocata.

PArivogel cõstellatio Polaris antarctica, nihil aliud est, quã lumẽ illud primum, primæ materiæ infusum, & ab ipsa materia sursum elevatum & sublimatum, ac in ea parte Polari Antarctica collocatum, & in duodecim stellas divisum, ac distinctum, quarum decem sunt quintæ magnitudinis, & reliquæ duæ sunt sextæ magnitudinis, virtutis & proprietatis Jovialis & Veneris quibus Polum antarcticum afficiunt & imbuunt hæ stellæ, terramque polarem antarcticam decorant & exornant, ut his virtutibus decorata & insignita, generationes & productiones rerum inibi fieri possint, nam ni hæ stellæ calorem cœlestem illum infunderent terræ Polari antarcticæ, ibi præ frigore nihil fieret ac produceretur: at cœlum ubique benignum suis radiis ac influxibus, virtutem productricem, & germinatricem ubique diffundit, ad commoditatem & utilitatem hominum, qui ubique terrarum habitare debent, utpotè terra universa illis data & concessa pro domicilio, quod domicilium exornatum esse debet, omnibus quæ homini competunt ad vitam, ideo terra omnia ubique virtutem germinatricem & productricẽ habere debet, ut producere queat, quæ habitantibus competunt, ideò cœlum etiam ubiq; infundere debet suum semen, quod productionis & germinationis est vera & unica causa, non ergo cœlum in parte Polari antarctica, denudatum esse debet luminibus, à quibus semen istud prolificum descendere habet, ut opinarunt antiqui, sed multis & variis luminibus debet esse exornatum, & præsertim constellatione nostra Parivogel dicta lingua & idiomate Americano, sic nuncupata, ab ave hujusce nominis, quæ frequens & vulgaris apud Americanos, est autem hæc avis pulchra admodum & speciosa inter Americanas aves variis coloribus insignita, & nullos habet pedes, utpote terræ nunquã insedens ac superstans, sed aëri semper suspensa remanẽs quousque moriatur, tunc temporis in terram decidit, ibiq; mortua reperitur, & dum vivit, vitali illo ac nectareo spiritu, qui in aëre reperitur, utitur ad vitam suam sustentandam, nec alio utitur cibo,

Homines terram universam habitare debent, & perinde ubique commoda hominum reperiuntur

Cœlum ubique stellis exornatum.

Galli vocãt hanc avem oiseau de Paradis.

Parivogel constellatio cur sic dicta.

ut asserunt Americani, neque pascentem unquam viderunt. Et propter hanc insignem proprietatem & virtutem, & alias multas, quibus decoratur, in cœlum transtulerunt, & hanc constellationem quæ sita est intra circulum polarem antarcticũ propè Triangulum & muscam, duodecim stellas habentem, nomine hujusce avis decorarunt, quòd hanc avem viderent & cognoscerent Jovialis, & Veneris esse virtutis & proprietatis, ut hanc constellationem: quæ Polares antarcticos nostros prudentes facit & justitiam amantes, & res omnes pulchras & virtuosas insequuntur, quocirca non ita rudes sunt, ut perhibentur.

Polares antarctici quales.

De Triangulo Polari antarctico, quid sit & quid influat.

Caput XIII.

Triangulus Polaris antarcticus quid sit & ubi collocatus.

Triangulus propè Polum antarcticum quatuor habet stellas secundæ magnitudinis unam, in cuspide Trianguli positam & hæc est vicinior Polo antarctico, quamque contemplantur omnes qui lineam Ecclypticam transeunt, Polumque nostrum arcticum amittunt, habet etiam Triangulus noster tres alias stellas, tertiæ magnitudinis duas, & unam quintę magnitudinis: Sunt autem hæ omnes stellæ hanc constellationem constituentes, ex lumine, primo massæ materiæ primæ sursum elatæ, ac sublimatæ, & in ea parte Polari antarctica constitutæ ac collocatæ, ut lucerent in perpetuam æternitatem, terramque Polarem antarcticam illustrarent, suaque virtute exornarent. Inter omnes Trianguli nostri stellas efficaciores, est illa unica secundæ magnitudinis in cuspide Trianguli posita, ac collocata & Veneris est proprietatis & efficaciæ, reliquæ omnes sunt Saturni virtutis, quæ Veneream virtutem & proprietatem coarctant, & cohibent: & harum proprietate & efficaciâ qui Polum antarcticum habitant tristes admodum sunt & melancholici, sed Veneris proprietate & virtute sublevãtur ab illa insigni mœstitia, & genio indulgent, & rebus Venereis, quibus proclives sunt à virtute illa stellę secundæ magnitudinis propè Polum antarcticum radiantis, à qua etiam germinatio & fertilitas in hac terra Polari dependet, quòd humidum pingue calido naturali permixtum, terræ infundat & impertiat, à quo solo fertilitas & germinatio in terris ortum habet. Ab hac etiã stella Polari producitur cuprum & vitriolũ, & marcasitarum genus, quo Polus hic antarcticus abundat & turget, & hac etiam stella circa eundem Polum enascuntur aquæ Thermales calidissimæ, plurimum virtutis habentes, quibus decoratur Polus hic antarcticus.

Polares antarctici Veneri indulgent & genio.

A triangulo Polari antarctico quid producatur.

De

De Nubecula minori propè Polum antarcticum quid sit & quid influat.

CAPUT XIV.

Nubecula minor Polaris antarctica constellatio quid sit, & ubi collocata.

NUbecula hæc minor constellatio Polaris Antarctica nihil aliud est, quàm lumen tenue & subtile admodum, adeo ut propter subtilitatem, & tenuitatem quam maximam lucere nequeat, ad lucem enim & splendorem compactio & partium lucis quædam constrictio sufficit, non subtilitas & tenuitas, quæ diaphanitatem efficiunt, potiùs quàm splendorem, & radium: In nubecula hac est subtilitas, & tenuitas luminis, ideô subobscurè lucet, sed illud omne lumen qualecumque sit, ex lumine primo primę materiæ fuit sursum elevatum, & sublimatum, & in ea parte circuli Polaris Antarctici collocatum prope polum, ad illustrationem terræ Polaris Antarcticæ, & ad fœcunditatem illius. Alii dicunt nubeculam hanc esse aggregationem stellarum nubilosarum, quæ sunt minimæ magnitudinis, & ideo lucere non posse nisi subobscurè, sed hæc omnia coincidunt in eadem, quæ jam diximus, & idem ipsũ sonant, superest tantum ut disquiramus qualis sint virtutis & proprietatis hæ nubilosæ stellæ, easque asserim⁹ esse Saturni virtutis, eo quòd subobscurè luceant, lumen enim omne subobscurum Saturni est proprietatis, quòd terræ & aquæ plurimum insit, cœlesti tamen modo, unde obscuritas illa luminis originem habet, corpora enim elementorum præsertim aquæ & terræ etsi subtilia admodum & tenuia, si lumen vincant & superent, illud obscurũ reddunt, ut in præsenti nubecula minori, cujus lumen subobscurum est, propter elementum terræ & aquæ, quæ prædominium habent in ipsius compositione, unde etiam Saturni sequitur virtutes, & energias, & inde terrã polarem Saturni influxibus, & radiis esse subjectam asserimus, quod ferè omnes constellationes, quæ circulum Polarem Antarcticũ exornant & decorant, sint Saturni virtutis, & proprietatis, exceptis nonnullis quę Saturni naturã & proprietatẽ corrigunt & moderant, ut est Triangulus, Parivogel & Toucam. Reliquæ verò omnes, ut Pavo, Indus, Hydra, Nubecula, Cameleon, Musca, Saturni sequuntur naturam, & essentiam, ita etiam, homines ferè omnes, qui Polarem terram Antarcticam incolunt Saturni imitantur naturam & essentiam.

Nubecula minor cujus sit virtutis.

Constellationes ferè omnes Polares sunt Saturni virtutis & inde Polares omnes melancholici & tristes.

De Nubecula maiori, Polari Antarctica constellatione, quid sit & quid influat terris his.

CAPUT XV.

Nubecula maior constellatio Polaris Antarctica quid sit & quid influat.

NVbecula hæc major sita est & collocata extra circulum Polarem Antarcticum, prope piscem Dorado dictum, & ejudem virtutis & Proprietatis ac nubecula minor supra descripta, & idem influit ter-

ris Polaribus Antarcticis & Zonæ frigidæ Antarcticę, ac nubecula minor, & ex eodem & simili componitur lumine, ideo de ipsa constellatione, nihil amplius est disquirendũ, cùm natura illius satis pernoscatur ex natura alterius.

De Ape Indica constellatione Polari Antarctica quid sit & quid influat.

Caput XVI.

Apis indica constellatio Polaris Antarctica quid sit & quid influat.

Apis Indica est constellatio Polaris Antarctica, extra circulum Polarem Antarcticum collocata, propè Chameleontem, & suo rostro tangit fundum navis austrinæ nostræ, quam supra Orizontem nostrum videmus, hæc constellatio Apis dicta, nihil aliud est, quàm lumen primum, primæ materiæ sursum elatum à creatore summo, & in ea parte cœli collocatum & in septem stellas divisum, quintæ magnitudinis habet quinq; stellas, & duas sextæ, sic dispositæ, ut extremitas capitis & caudæ habeat unam stellam sextæ magnitudinis, medium verò corporis aliam habeat quintæ magnitudinis, & ala utraque duas habeat stellas quintæ magnitudinis, in singulis alarum extremitatibus collocatas, & sunt hæ omnes stellæ, virtutis & proprietatis Veneris & Mercurii, & corrigunt valdè ac tẽperant naturam Saturni Polo australi dominantem, undè Incolæ harum Regionum rerum Venerearum amantes esse perhibentur, & terra eorum satis fertilis, etsi frigore denso detineatur per sex aut septem menses, & nocte opaca per sex menses obumbretur, nihilominus tamẽ dum dies est, solque lucet, per sex etiam menses germinat terra, & pullulat hoc in tempore, quicquid homini competit & ad vitam illius est necessarium, non tamen ad delicias ut in Europa nostra, sed ad victũ tantum, est tamen copia animalium, quorum lacte & caseo vivunt, & copia piscium quibus vescuntur.

Terra Polaris antarctica fertilis unde.

De constellatione Polari antarctica Dorado dicta quid sit & quid influat.

Caput XVII.

Dorado cõstellatio Polaris antarctica quid & quid influat.

HÆc constellatio Dorado dicta, septem stellis constat, quarum tres sunt quartæ magnitudinis, & quatuor reliquæ sunt quintæ magnitudinis, ita nuncuparunt hanc constellationem à pisce hujusce nominis optimi saporis & gustus, qui in Mari Mediterraneo frequens est & copiosus, & in Oceano australi etiam frequens est & copiosus, & ita nuncupatur quòd aurei sit coloris, & rutilantis: hanc autem constellationem nomine hujusce piscis insigniverunt, quod naturam & essentiam hujusce constellationis, ex natura & essentia hujusce piscis, dignosca-

Dorado cõstellatio cur sic dicta.

ſcamus, eſt autem Saturninæ conſtitutionis, & proprietatis, frigidæ & humidæ naturæ, perindè frigiditatem & humiditatem impertit, & omnia quæ in hiſce terris inſunt, hoc etiam temperamentum imitantur ratione conſtellationum frigidarū & humidarum, quæ huic terræ dominantur, & ratione elongationis Solis ipſius, quæ in hanc terram radios ſuos directè mittere nonpoteſt, ut eam excalefaciat.

De Chameleonte conſtellatione Polari antarctica quid ſit & quid influat terris Polaribus auſtrinis.

CAPUT XVIII.

Chameleon conſtellatio Polaris quid & quid influat.

CHameleon conſtellatio Polaris antarctica, conſtat decem ſtellis quintæ magnitudinis & eſt propè Polum antarcticum, inter Triangulum & nubeculam minorem cōſtituta, & eſt virtutis Saturninæ, humidæ & frigidæ naturæ, quamvis ex luce prima ſit fabricata & originem habeat ex illa luce, quæ tota calida eſt, cùm tamen elementa quæ compoſitionem ipſius ingrediuntur, ſint ſubtile aquæ & terræ quæ alia elementa ſuperant & vincunt, ideo lux quæ ex ſua natura calorem effundit, ratione aquæ & terræ dominantis, parum caloris effundit, & ratione paucitatis, frigida & humida dicitur, quamvis ex ſe ipſa lux omnis, & conſtellationes omnes cœleſtes, quę ex luce ſunt, calidæ ſint, & calorem vitalem effundant, alioquin terræ Polares omnes inhabitabiles eſſent, & nihil in ipſis vivere poſſet, ſi polares conſtellationes vitalem calorem ſuis radiis non effunderent: Effundunt ergo vitam, ratione cujus vivunt & ſubſiſtunt omnia terrena polaria, etſi frigidum & humidum habeant temperamentum, in eo enim temperamento, radicatur & vita & calor vitalis, ut in reliquis temperamentis. Eſt autem conſtellatio hæc dicta Chameleon, quòd naturam & eſſentiam imitetur Chameleontis, qui eſt ſpecies Draconis & ſerpentis capite leonino, unde dicitur Chameleon parvus Leo, quòd ſimilis ſit Leoni capite ſaltem, dicimus autem Saturni eſſe virtutis, & proprietatis, quòd ſerpentes omnes & Dracones, Saturni naturam & eſſentiam ſequantur & imitentur.

Conſtellationes Polares etſi frigidæ ſint vitam infundunt.

Chameleon conſtellatio cur Saturni ſit virtutis.

De Muſca conſtellatione Polari Antarctica quid ſit, & quid influat.

CAPUT XIX.

Muſca conſtellatio Polaris Antarctica quid ſit & quid influat.

MVſca conſtellatio Polaris Antarctica nihil aliud eſt, quàm lumen ſurſum elatum, à ſumo Creatore, ex lumine primo materiæ primæ infuſo deſumptum, & in quatuor ſtellas diviſum, & ſeparatum quintæ magnitudinis & in Poli Antarctici circulo collocatas, ut ibi luceant & radient ad uſum & utilitatem hominum, habitantium terram Polarem, quibus communicant vir-

tutem & proprietatẽ, quam habent quamq; desumunt ex Saturno, quẽ sequuntur & imitantur terrisq; Polaribus virtutem hanc & efficaciam Saturni impertiunt, quam toties diximus ut jam repetere non sit opus, hæc constellatio musca dicta est, quòd ex proprietate sua muscarum naturam & essentiam imitetur, quæ Saturnina omninò est, & melācholica, & non quòd harum stellarum quatuor figura, ex quibus componitur hæc constellatio, figuram muscæ repræsentet, non possunt enim quatuor stellæ in figuram muscæ configurari, sed Astronomi naturā, & essentiam internā rerum conspexerunt, & rebus cœlestibus nomina imposuerunt ex essentia interna astrorum, quam si ad muscas tendere cernerent, muscas hæc astra nominarunt, si ad Tauros, Taurum dixerunt, & si ad Leonū naturam inclinare conspexerint, Leonem nuncuparunt. Quid enim Leonis nomine dignius, quàm id quod Leonis naturam & essentiam sequitur, & sic ratiocinandū est de reliquis astris, quibus nomina indita sunt à prudentibus Astronomis secundum eorū naturam & essentiam: Plurimum etiā videmus in terris operari, secundùm proprietatem, & virtutem rerum, quarū nomina gerunt, & hæc dicta sufficiant de astris quę Polum Antarcticum exornant, quorum naturam & essentiam desumimus, tum ex eorum nominibus, tum ex calore & radiorum natura, quibus elucent, tum etiam ex parte ipsa cœli, cui insunt, non decet enim Zonis frigidis calida astra, & ignea dominari, nec calidis frigida astra elucere, nec temperatis intemperata, radiare, non enim hoc voluit Deus, nec natura patitur.

Musca constellatio cur sic dicta.

Nomina astris indita unde.

Vnicuique parti cœli, sua propria & peculiaria astra data sunt.

DE PLANETIS SINGVLIS QVO LUMINE CONSTENT, & qua virtute vigeant.

SECTIO QVINTA.

De Saturno, quid sit & quâ virtute vigeat in terris.

CAPUT I.

Saturnus Planetarum primus, cū sit omnium altissimus, nihil aliud esse credimus, quàm sulphur naturæ, quod Deus divina sua potentia in sublime elevavit & exaltavit ex massa illa prima materiæ mundi, lumine primo & creato actuata & informata, ex massa illa Deus assumpsit aquosam quandam substantiam ex tribus nostris principiis compactā, scilicet sulphure, Sale & Mercurio, eamq; materiam sursum sublimavit & in cœlum fluidum & liquidum ętherеum configuravit, & subtiliorem ejus partem & efficaciorem condensavit in astrum, quod Saturnum dixerunt Antiqui, quod quidẽ astrum etsi moderni authores, unicum & solum lumen esse asserant, nihilominus tamen quamplura adesse lumina asserit Galileus, ejusdem tamen virtutis & efficaciæ cum lumine illo visibili, quod Saturnum dici;

Saturnus quid sit.

In Saturno plura lumina.

dicimus, non sunt diversæ & variæ virtutis, sed omnes quotquot sunt virtutem Saturni continent, qui ut plurimum generaliter infrigidat aërem constringens ipsum, ne caloris vim & energiam recipiat, secundum tamen magis & minus, atque etiam parum desiccat, licet quandoque siccitas ejus in humiditatē permutetur: Est autem frigidus maximè si sit Orientalis, siccus autem si sit Occidētalis, malus tardissimi progressus, qui generaliter ex Ptolomeo, corruptiones maximas frigore præstat, ac aëris constitutionem facit glaciosam, nebulosam, ac pestilentem significat, prætereà tempestates adversas in aëre, dēsas nubes, pluvias copiosas & minimè utiles, sed damnosas & aërē præsertim Hyemalem, nives & pruinas, secundùm temporis conditionem: in fluviis ac mari tempestates Hyemales, naufragia classium, infirmitates lōgas, impetus humorū, & fluxiones. Quartanas febres, & pestes, terræ motus & terræ fructuum caritatem, inopiam & devastationem prout ipse Saturnus fuerit malè affectus, & pro varietate signi ubi collocatus fuerit in Zodiaco, Signa enim Zodiaci mutant & alterant valdè Saturni qualitates, & virtutes, & conjunctiones aliorum Planetarum nihilominus semper talis est, ex natura sua, quæ frigida & humida est, & interdū sicca, quòd principia naturæ, Sal putà & Mercurius in eo prævaleant super sulphur, unde lumen ejus est obscurū, non splendēs, non rutilans, quòd Mercurius & Sal obtundant sulphuris splendorem, ejusq; potentiā & energiam, undè Saturnus non æquè potentior, & efficacior in suis actionibus, ac reliqui omnes Planetę propter obscuritatē sui luminis, lumen enim in syderibus, quo splendidius & rutilantius habetur, eo majorem in terris & efficaciorem infundit actionem.

Saturnus quid influat

Signa Zodiaci mutant Planetarū virtutes.

An omnes stellæ quæ Saturnum sequuntur, sint eiusdem virtutis, & quid est, quòd eorum lumen non appareat.

CAPUT III.

Saturnus an differat ab stellis aliis quæ in cœlo suo sunt.

DIximus superiori in capite, cœlum omne sive spatium illud, quo volvitur Saturnus, compositū fuisse, & compactum ex una & eadem materia, ex qua compactus est ipse Saturnus, differre tamen quòd Saturnus ex subtiliori, & splendidiori & compactiori materia hujusce cœli compactus fuerit, grandiorque stella facta indè fuerit, sequitur inde, quod omne reliquū quod in eodem cœlo, seu spatio reperitur, sit etiam ejusdē virtutis & proprietatis cū ipso Saturno, cùm ex una eademque materia facta sint indivisibili seu individua materia, & perindè ex una & eadem forma seu sulphure, & lumine, quod formā omnem constituit, distincta tantū sunt ex divisione, sed nullo pacto differunt neq; forma neq; materia, ideo non experimur diversos & varios ex Saturno nostro effe-

effectus. Quòd si in eodem spatio, in quo ipse Saturnus spatiatur & volvitur, conspiciantur lumina alia multa, quæ Saturni motum sequuntur, ut Galileus asserit se vidisse, & multi etiam viderunt alii, & ego ipse vidi multoties, certum est hæc lumina esse ejusdem speciei luminis, cum ipso Saturno, & perinde esse etiam ejusdem virtutis, & proprietatis, & nullo modo differre ab ipso Saturno, sed motum ejus & naturam sequi & æmulari. Quòd si æquè non conspiciantur in cœlo illo ac Saturnus conspicitur, Ratio in promptu est, quòd ipsa lumina sint multo minora ipso Saturno, & cùm majus lumen obscuret minus, fit inde quod lucente Saturno ac radiante, cum aliis syderibus multum rutilantibus, hæc minora lumina non conspiciantur, nihilominus lucent, ac radiis, in terras suas virtutes & proprietates Saturninas tamen effundunt, & præsertim in has terras Zonæ torridæ, ubi directè, & perpendiculariter suos radios effúdunt, & inde fortasse ratio vera sumi potest, cur Zona torrida, sit ita temperata, ut temperie temperatarum Zonarum æquipolleat, etsi radiis solaribus perpendiculariter & directis subjiciatur, quòd Saturni virtutes & influxus sint ibi potentes, & efficacissimi, quòd Saturni stellæ omnes, quæ inibi directè influunt, Saturni virtutes omnes adaugeant & multiplicent suis radiis & influxibus, unde temperies illa quam maxima Zonæ torridæ, Saturnus siquidem astrorum omnium ardores & fervores temperat ac minuit, & inde etiam exoriuntur pluviæ & imbres frequentes, quæ in Zona torrida reperiuntur, quę aërem sua humiditate & frigiditate temperant.

Saturnus zonã torridam temperat suo influxu.

Concludimus ergò stellas omnes, quæ in cœlo Saturni reperiũtur, & quæ motum ipsum Saturni sequuntur, esse ejusdem cum Saturno virtutis, & idem ipsum influere cum Saturno, easque non videri & apparere, quòd minora sint lumina, & perindè lucente ac radiante Saturno, cum aliis syderibus, videri & conspici non posse.

De Saturni fabulis, quæ sint & quid Chymicè portendant.

Caput III.

Multa ac varia apud antiquos enarrantur fabulosa de Saturno. Cœli & terræ asserunt filium esse, alii verò ex Tethide & Oceano ortum duxisse dixerunt: Qui quidem cùm fortis & adultus fuit, & intellexit patrem suum cœlum incarcerasse fratres suos Cyclopes & Titanas in intimis terræ antris, excogitavit ipsos è carcere educere, & liberare, ut patrem deinde è Regno pelleret, ope Titanorum, quod tandem fecit, & obtinuit ex fratribus, ut solus regnaret, pacto tamẽ inito, ut post eum, ad ipsos deinde perveenerit Regnum: Saturnus ergò sororem

Saturni fabula.

rorem suam duxit in uxorem Opem dictam, quæ cùm gravida fuisset, Saturnus ex oraculo audivit, se filium habiturum, qui patrem è Regno pelleret, ipse ergo excogitavit, se masculos omnes filios suos occidere, & devorare, Ops autem sive Rhea uxor Saturni, profugit in Candiam, ibiq; peperit Gemellos, Iovem & Iunonẽ: Juno declarata est, Iupiter verò occultatus, & clam enutritus in Candia: Saturnus interim captivus factus, à fratribus suis Titanis, quòd clã enutriret filios suos, ad regnandum contra legem & pactum initum, Iupiter adultus factus exercitu facto Candiorum, magno impetu advenit in Titanas avunculos suos, ipsosque superat & vincit patrem liberat, eius tamen testiculos ne prolem aliam haberet, falce excidit, & truncavit, in Italiam deinde confugit relicto Regno, qui à Iano benignè receptus ibi cum ipso in pace regnavit, & summa cum tranquillitate, hinc exortum est aureum sæculum.

Saturni fabulæ Chymica explicatio.

De hac fabula mira dicunt explicationibus suis Chymici Philosophi, & asserunt Saturnum materiam esse physicam, ex qua Chymici Elixir suum, & tincturam suam cõponunt, eaque cùm sit cœli & terræ filia cum Saturni genesi similitudinem habet, cœlum Titanas incarcerat in intimis terræ antris, hoc est calor naturalis uniuscuiusq; rei è cœlo descendens, incarceratur in intimis terræ antris, & intimis cuiuscumq; rei visceribus: calores enim naturales rerum, sunt Titanes, & veluti soles incarcerati, in intimis rerum visceribus, & præsertim in visceribus terræ, ex quibus carceribus materia nostra, seu Saturnus liberat ipsos, & ope ipsorum solus regnat solo patre repugnante, nolit enim velitq; cœlum, materia nostra, seu Saturnus noster, tãdem elevatur ad summam perfectionem & cœli imperium, & potentiam habet, & ideo regnat loco cœli: calor enim naturalis liberatus ab omni vinculo, quid non potest, Cùm autem jungitur pinguedini terræ, hoc est Opi, tunc generat & producit Gemellos Iovem scilicet & Iunonem, sulphura scilicet duo, album & rubeum sulphur, album Iuno est, rubeum Iupiter, quod quidẽ in sua perfectione tanquam in adolescentia sua, patrem suum Saturnum à Titanibus captivum liberat, perficit enim patrem suum & ab omni elementorum sorditie vindicat, at testiculos suos abscindit, quia multiplicandi virtutem non illi relinquit, quo facto Saturnus Regnũ suum Iovi relinquit, & confugit ad Italiam, hoc est ad temperamentum calidius devenit, ibique regnat cum prudentibus Chymicis, qui tanquã Iani pacifici cum Saturno nostro pacificè regnant & sæculũ aureum constituunt, suis benignis Imperiis, mandatis ac legibus, sic prudentibus exponitur quod stultis pandere non creditur.

Saturnus qua ratione regnet.

De Iove quid sit, & qua virtute vigeat in terris.

CAP. IV.

Iupiter quid sit.

IUpiter Planetarum secundus, nihil aliud in natura ipsa esse potest, quàm portiuncula luminis creati ex massa prima materiæ primæ sursum elati ac sublimati in astrum cōdensati, ut luceret in perpetuas æternitates, eo in spatio seu cœlo, quo lucere cernitur, ad decorem universi, & ad virtutes suas insignes, elementis inferioribus infundendas, quibus elementa inferiora temperatas & moderatas accipiunt conditiones, in qualitate humida & calida: Rarus siquidem eius contextus, ex primis tribus principiis, in quibus sal & Mercurius rarè & tenuissimè compinguntur cum sulphure, unde lux clara & rutilans fulget, & in terras effunditur, ex qua luce rara & clara, temperies summa in aëre imprimitur, & hominibus, qui Iovis imperio & radiis subjacet, temperamentum optimum exsurgit, unde sunt bonæ indolis, & optimi ingenii & fortunati, & sani, & religiosi, cultum divinum amantes & Deum timentes.

Quare tēperies ex Iove & cur joviales homines sint bonæ indolis.

Terris verò infundit fertilitatem summam, vini & frumenti copiam, aëris serenitatem & temperiē summam, unde omnia bona in terris subsequuntur, unde Gallia, Italia, Hispania, Germania, & tota Europa, fertilis admodum est, & bonis omnibus turget & abundat, quòd benignis Iovis radiis illuminetur, & his fœcundetur. Quòd si in hisdem terræ partibus, reperiantur loca deserta omninò infertilia, hoc dependet ex peculiari terræ proprietate vitiata, quæ fertilitatem illam, & Iovis benignitatem suo sinu arido & lapidoso, recipere non potest: omne enim solum, fertile esse non potest, nā siccum terræ & aridum, fœcunditatem non recipit, sed tantùm pingue, crassum in quolatitat ignis naturalis, qui recipit influxus cœlestes tanquam eiusdem naturæ & essentiæ, eosq; suo innato calore sublimat, ad terræ superficiem, & semina, quæ hinc inde reperiūtur, per totam terram sparsa, suscitat & pellit ad germinandū, Iupiter ergo, nec alii planetæ omnes saxis & lapidibus fertilitatem inducere nequeunt, sed tantùm pingui solo, quod tantum hos benignos cœlestes influxus recipere potest.

Cur Europa sit tota ferè fertilis.

Cur solum omne fertile esse nō potest

An cælum Iovis habeat alios planetas præter Iovem, & an idem influant cum Iove.

CAP. V.

Plures Iovis in cœlo esse.

ANtiqui Astronomi, alium & distinctum planetam, in cœlo Iovis non noverunt: moderni verò plures agnoscunt, qui etsi clarè & apparenter non luceant, nobis nihilominus clarè & apparenter, radios effundunt, cùm luceant cœlo: Iupiter quidem maior est omnibus, & clarè

clarè micat reliquorumq; omnium lumen offundit, cùm sit inter ipsos sol eorum, à quo virtutem & splendorem suscipiunt, unde non apparent ipso lucente, cùm sint substantiâ rariori & tenuiori, unde lumen compactè & strictè recipere nō possunt, inde nec fortiter emittere, quod tamen facerent si essent substantia crassiori & densiori, in ea siquidem lumē compactius & strictius reciperetur, unde etiam fortiùs emitteretur, & perindè clarè & apparentur lucerent nobis, ut alii planetæ, artificio tamen Galilei perfectè lucere apparent, an autem cum Iove idem influant & easdem habeant cum Jove proprietates & virtutes, quæstio non levis est, cùm lumina sint distincta & varia in illo cœlo posita ex distinctione illa, & separatione videtur distincta virtutis & proprietatis separatio, nihilominus res aliter se habet, distinctio individuorum non parit distinctionem virtutis, & proprietatis, nisi substantia & essentia individuorum sit prorsus diversa, Salvia siquidem & aliæ omnes plantæ quamvis in diversis horti alicuius locis distinguantur multis ramis, hinc inde surgentibus, nihilominus omnes illi rami sunt eiusdem virtutis & efficaciæ, nec inter se differunt, etsi loco distinguantur, pari modo se habent planetæ hi qui in cœlo Jovis constituuntur, sunt omnes eiusdem virtutis & ꝓprietatis cum ipso Iove, etsi loco distinguantur, & lumine vario ornētur, Cœlum ipsum, in quo collocantur, est etiam eiusdē virtutis & efficaciæ, nam compactū est ex eadem substantia, ex qua ipsi planetæ compacti sunt, differunt tamen tenuitate, & subtilitate substātiæ, nam cœlum tenuissimæ est substantiæ, & rarissimæ, unde non lucet, propter raritatem, & substantiæ tenuitatē: Planetæ autem cùm sint densioris substantiæ, ibi lux compacta micat & lucet, nihilominus est eiusdem proprietatis, cùm sit eiusdem substantiæ & essentiæ, à qua sola proprietas & virtus emergit.

Individuorum distinctio non facit varietates virtutis.

Cœlum cur non luceat & splendeat ut stella.

Concludimus ergo in cœlo Iovis plures esse planetas, cùm conspiciantur artificio Galilei, & clarè appareant, & distinctè, eosq; esse eiusdem virtutis & proprietatis cum ipso Iove, nec ullo pacto habere distinctas & differētes ab ipso Iove virtutes, sed unum & idē influere, cùm ab una & eadem essentia formali dependeant, nec in toto Iovis cœlo alias experiamur virtutes præter ipsas suas.

De fabula Iovis, & quid Chymicè significet.

CAP. VI.

Mira & magna enarrantur de Iove tanquam hominum deorumq; patre, at fabulosa sūt omnia, & mistica: sub cortice sua continēt multa abstrusa, & naturæ, secreta: fertur Saturni & Opis, hoc est cœli & terræ filiū fuisse, ut superiùs enarratū est, sunt multę & aliæ Iovis gene-

Fabula Iovis.

alogiæ, hæc sola nobis sufficiet, ut arcanum Chymicum hac genealogia occultum, reserare valeamus, pro Iove intelligimus spiritum mundi, qui verè cœli & terræ filius est & alumnus. Quod enim influit cœlum, tanquam semen masculi, terræ concreditur, tanquam fœminæ, & vaporibus terræ permiscetur, qui unà permixti cum cœli influentiis constituunt Iovem, seu spiritum illum naturæ beneficum, quem Deorumque hominumq; patrem verum esse censemus, propter admirabilem necessitatem, quâ egent omnia tum cœlestia, tum elemẽtaria, nihil enim subsistere potest absq; illo spiritu, ideo cùm omnia habeãt esse ab ipso spiritu & quicquid illis bonum est, ab ipso dependeat, ideo Iupiter nuncupatus, quòd juvet omnia & perinde pater Deorum hominumque vocatus est: hoc est rerum cœlestium & elementorum conditor naturalis. In Chymia facienda nihil præstantius, sine ipso nihil in ipsa fieri potest, & magnum reseratur arcanum in fabula Iovis explicanda, dum enim cœli & terræ Iovem filium esse declaramus, spiritus mundi ortum & originem pandimus, quo noto, nihil est Chymia, quàm ludus puerorum, & opus mulierum; in æthere latet Saturni & Opis ille filius nobis necessarius. Quisquis illum miro artificio ex æthere ipsum educere valeat, summus est Chymicorum, habet enim occultum illum vitæ cibum, qui universalia naturæ Regna sustentat, qui levi igne coctus, & cõgelat⁹ in salis naturam fusibilem, & permanentem melior est terra ipsa universa, unde versus hi præclarì apud Trebellum.

Iupiter quid sit apud Chymicos.

Fabula Iovis Chymica explicatio.

Hi Versus continent totum arcanum Chymicum.

Si centrum Æthereum cognoveris accipe centrum.
Ætheris, & centri quære superficiẽ
Iunge superficiem centro, fit æther ab alto
Defluet in terram, terra polumque petet
Hanc hermetis avem si multiplicaveris arte,
Totius arcani Rex eris Alchymici.

Nihil doctius, nihilque præstantius in rerum natura dici potest, habes his versibus, quicquid de Iove nostro, seu æthere dici potest: nihil occultatur, at omnia necessaria clara & nota fiunt, miror quòd adhuc sint & reperiantur de Alchimia, malè feriati, qui ipsam vili pendant, quæ tantum naturæ arcanum pandit ac reserat sub fabula Iovis, quæ sic explicata sufficiet chymiæ alumnis.

De Marte, quid sit, & quid Terris influat, & an solus sit in suo cœlo.

CAP. VII.

MArs Planetarum tertius, nihil aliud est quàm portio luminis creati ex massa materiæ primæ, sursum elati ac sublimati, & in illo universi spatio in massam solidam & firmam condensati, & in Planetam Mar-

Mars quid sit.

Martis compacti, ut hinc micaret, in perpetuas æternitates, & terris ac elementis inferioribus Martis virtutes & proprietates communicaret: lumen enim illud summè calidum & siccum, quod iras accendit, quod bella facit & commovet, quod adurit & ardet, semina Martem vocamus. Quid enim violentum est & magnæ actionis in elementis inferioribus, id omne ex planeta Martis dependere diximus, bellatores omnes constituit promptos, magnanimos, necnon & crudeles, immisericordes, audaces, fortes, amabiles, iratos, amatores armorum, & rerum armis convenientium se periculis liberè exponentes, nulli obedientes, nec se submittentes, renovatores rixarum, vilipẽsores rerum omnium, quæ omnia mitigantur vel augentur, ex conjunctione aliorum Planetarum, & mutatione domus in terris producit ferrum, chalibem, salem, vitriolum & lapidem magnetem, & reliqua cuncta, quæ caliditatem & siccitatem habent.

Mars quid influat.

Mars veluti sol alter calorem summum rebus impertit, eumq; siccum & adurentem, & suo intensissimo calore vitali perficit, & maturat crudum omne & frigidum, quod in natura reperitur sine Martis influxu cruda omnia & frigida, in sua cruditate & frigiditate marcescerent, nec ullum pepasmum attingere possent, sed cruda & incocta semper remanerent, & ut tantum naturæ opus facilius consequi posset, & suo officio fungi, Deus author naturæ, alios indidit eidem cœlo seu spatio planetas eiusdem virtutis & proprietatis, ut unà cum Marte hoc naturale opus perficere & absolvere queant: quãvis enim unus præcipuus sit Mars, nihilominus tamen aliæ illæ stellæ quæ Martis sequuntur viam, & semitam, eosdemq; observant motus, dici possunt Martes, & planetæ, cùm per Zodiaci viam ferantur, & sint eiusdem virtutis, & efficaciæ, cum ipso Marte.

Sunt ergò hi Planetę comites Martis, nec voluit author naturæ Martem, per hoc universum cœli spatium, solum devehi, comites addere voluit, ut plura lumina eiusdem speciei & naturæ essent, unico solo efficaciora, & sic virtutes & proprietates Martis efficaciori motu, & lumine effluerent ac terris demandarentur, cùm à pluribus effundantur in unam actionem coeuntibus, sic fortiores fiunt Planetæ omnes, cùm habeant coadiutores suæ actionis, cùm enim hi septem sint, totius naturæ gubernatores, tanto officio consonum videtur, plures esse subsidiarios planetas, qui ei officio præsto sint, ut nihil deficiat universæ naturæ.

Cur singuli planeta habeant comites multos eiusdem virtutis.

De Martis fabula, & quid ea Chymicè significet.

CAP. VIII.

Marti fabula.

MUlta apud antiquos de Marte enarrantur, eaque ficta, & ridicula asserunt ipsum Iunonis filium sine patre, cùm enim Iupiter tacto suo capite Minervam concepit, Iuno idem agere tentavit, & concipere voluit absque viro, ideo cùm ad diversas terrarum plagas veheretur, ut tanti secreti compos fieri posset, ab ipsa Flora admonita fuit dari florem in campis oleniis, cuius floris tactu solo, ipsa conciperet, hoc tentavit Iuno, & illico sine viro concepit, & peperit Martem nostrum.

Martis fabula explicatio Chymica.

Nihil fabulosius & ridiculosius inveniri potest, nihilominus tamen sua cortice, & suo risu mirum occultatur arcanum, Iuno infima nostra aëris regio est, quæ sine viro hoc est sine suprema ætheris & cœli regione, concipere & gravida fieri cupit, hoc impetrat, exhalationes & vapores terræ suscipiendo, qui sunt veluti flores naturæ, tactu horum florum, concipit infima nostra aëris regio, & parit tonitru & fulmen, Martem verum, quòd magna subvertat.

Sulphur siquidem præter naturam, & ignis qui nobis dicitur elementaris, ab infima nostra aëris regione concipitur absque cœlo concurrente, hoc est non descendit suprema aëris regio, quæ Iupiter dicitur & verus Iunonis maritus & frater, hæc regio non concurrit ad generationem ignis præter naturam, qui in hac regione reperitur, quamvis tamen generaliter loquendo invisibiliter & spiritualiter concurrat, nihil enim in rerum natura sine utroque parente, generari potest, at quia hic ignis, & omnis eius species, nunquam pervenit ad supremam aëris regionem, ideo pater eius non creditur, cùm pater non extinguat, & suffocet filios suos, sed carè foveat & alat, ignis ergo & fulmen, cùm in nostra & media aëris regione concipiatur ideo in ea sola fovetur & conservatur, Mars autem hic rectè dicitur à Poëtis antiquis, cùm omnia voret, vastet ac ad sui naturam convertat, Mars enim & ignis, nunquam satis dicunt, multa alia dici possent de Marte & igne, sed hæc clariora fient cùm de comœtis & ignibus in aëre generatis tractabitur, in quo loco remittenda sunt quæ de Marte dicenda supersunt.

Mars & ignis nunquã satis dicunt.

De Sole quid sit, & quid terris influat.

CAP. IX.

SOl pater & scaturigo vitæ, caloris, & luminis, nihil aliud est quàm lumen ipsum creatum, in corpus solis compactum, è massa materiæ primæ sursum à creatore elevatum & sublimatum, & in ea parte mundi in qua lucere videmus, in unam massam solidam ac firmam luminis concretum, ut ibi luceat in æter-

Sol quid sit.

Sine sole nihil existere possit: lux est vitæ principium.

ternum, lucemque suam infundat omnibus rebus mundi, ut inde lucẽ, vitam, & esse habeant, sine sole enim, nihil in natura existere posset, unà siquidem cum luce, vita & esse infunduntur: lux etenim, & vitæ & esse veri principium est, cùm sit forma cuiuscumq; rei, cùm autem formale esse cuiuscumque rei, in perenni & perpetuo sit fluxu, eget unaquæq, res conservatore perenni, ut labile illud sui ipsius esse perpetuo resarciatur, ideo Deus summus naturæ opifex, lumen in sole firmiter compegit & congelavit, ut inde tanquam ex perenni fonte, lux emanaret, luces alias formales, in rebus omnibus fovens, conservans ac nutriens, non enim tantùm lux solis illuminat & omnia collustrat, sed & illuminando, & collustrando omnia fovet, conservat & nutrit, & cibus ille vitæ occultus, qui in reb⁹ omnibus inest, in aëre, in aqua & in rebus omnibus, nihil aliud est quàm lumen innatum, & occultum in centro cuiuscumque rei, sit lumen illud pereat & evanescat, perit & evanescit cibus illæ vitæ occultus, qui rebus omnibus inest. Vnde unaquæq; res in rerum natura, solem habet internum, quo vivit, & quo vitam aliis rebus omnibus impertire potest, at hic sol & hæc vita sustentatur & conservetur à cœlesti nostro sole, qui radiis & lumine effluenti suo, solem hunc particularem & vitam uniuscuiusque rei, perpetuo conservat & fovet, alioquin periret & suomet ipso calore tabesceret, & marcesceret, ni perenni illo lumine cœlesti effluenti refocillaretur.

Cibus occultus in rebus omnibus est lux.

Quæq; res naturalis solem habet internum quo vivit.

At quia fotus ille labilis est, & fluidus cùm non sint fixus & permanẽs, ideo perfectè & absolutè ab eo resarciri non potest, fluxus ille deperdit⁹, unde invita illa reparatione, fiunt morbi, & mortes inde imaturæ consequuntur, quòd reparatio illa ex alimentis, & radiis cœlestibus sit labilis & fluxa. Vnde excogitarunt antiqui Philosophi, lucem illam internam, sive solem rebus omnibus intrinsecum, vitæ fomitem, & verum cibum perfectè & absolutè coagulare, ac summoperè purificare, & ab omnibus elementorum impuritatib⁹ vindicare & ita præparatam lucem & solem viventibus administrarũt, ad eorum vitæ fœlicitatem omnem, & cùm in aëre purior lux, & nitidior solis radius reperiatur, ideo ex aëre miris modis excogitarunt illum solis radium extrahere, & aquam fieri, quam summè depuratam, tanquã verum & legitimũ Hermeticæ scholæ, Mercurium, levi igne ac cõtinuo, coagularent, & solem fixum, & lucẽ perfectè coagulatam habuerunt, verum & legitimum rerum omniũ alimentũ, sic & in terris, & præ manibus solem habuerunt cœlesti æquipollẽtem, qui radiis suis & influxu omnia perficit, omnia vivificat, omnia à morte pręservat: ignari hoc fabulosum hoc ridiculum existimãt, sed ipsimet vero risu digni sunt, cùm hanc lucem percipere nequeant, omni-

Sol rerum internus quomodo habendus & fixandus.

Misochymici reprehenduntur.

mnibus obviam, & omnibus necessariam, & sine qua vivere non possumus, id negant esse, quo persistunt & quo vivunt. Perpendant ergo an ne risu digni habeantur, vel potius sibilo ex theatro naturæ explodi mereantur, cùm ipsum solem credere nequeant.

An circa solem sint lumina varia, solis virtutem habentia.

CAP. X.

An plures sint in cœlo soles.

NEmo antiquorum excogitavit unquam, circa solem esse lumina varia ac distincta, quæ luceant ac splendeant ipso lucente sole, eumq; solem concomitentur in itinere suo, easdemque prorsus emittant virtutes & proprietates: Id autem ignorarunt antiqui omnes, quòd artificiũ illud Galilei non cognoverint, quo longinqua quæque quacumque distantia distent, oculis nostris cerni & conspici possint, itaque artificio illo omnia, quæ in cœlo sunt, perfectè videmus, circa solem plura ac varia lumina, varię magnitudinis conspicimus, quæ alioquin lucente sole cerni non possunt, cùm maius lumẽ obscuret minus, nihilominus perspiciliis illis luce illa meridiana cernimus mira & inaudita circa solem, nec est quòd ea apparentia tantùm, & veluti in aëre ficta credamus, operante luce refracta, quod ea conspiciantur omni tempore, sereno, & opaco tamen, modo sol modicè luceat, sive oriatur, sive occidat, quod tamen si id esset apparens & in aëre refractum velut Iris, id non fieret omni tempore, sed una & peculiari quadam aëris dispositione, extra quam Phænomena illa apparere non possent, at cùm semper appareant, realia & vera esse oportet, quæ lumina nihil aliud esse possũt quàm portiunculæ luminis creati, ex quo sol factus est, quas luminis portiunculas Deus naturæ creator, sejungit ab ipso sole, & distinxit & separavit, ut essent solis administratores & coadiutores, ad emittendum virtutes solares: sunt enim veluti soles parvi, qui virtutem solis recipiunt, & lumen, & in terras effundunt mirum naturæ arcanum, nihil enim Deus voluit solum, & unicum in natura persistere, etsi sol ita dicatur ab unitate, & solitudine, sol quasi solus, nihilominus habet alios subsidiarios, non tamen æquales virtute & lumine, sed minores, ut minima illa virtute & luce, quamvis ab ipso sole dependente, sint soli subsidio, & adminiculo, ad proprietates suas & virtutes terris demandandas.

Soles qui circa solem existunt ad quid sint.

Esset ne naturæ consonum, ut totum illud spatium, quo sol circumfertur, esset lumine orbatum, cùm proprium & consonum cœli sit, esse luminibus distinctum, & variegatum, ego existimo non solùm circa solem esse lumina varia ac distincta, sed per totum illud spatium seu Cœlum, quo sol defertur, esse etiam varia lumina, quibus illud spatium illustra-

Cœlum solis

est luminibus variis distinctum.

lustratur, & condecoratur, & mira illa solis virtute & efficacia condonatur, ut etiam tempore noctis varia illa solis lumina, irradient & splēdeant, sed cùm firmamenti lumina, etiam tunc temporis splēdeant, hæc lumina à cæteris propriè non distinguuntur, cum motu illo communi diurno à primo Mobili unà cum cæteris convolvantur, unde reputantur esse firmamenti lumina.

De solis fabula, & quid ea Chymice significet.

CAPUT XI.

Solis fabula qualis.

MUltis & variis fabulis obscuratur & ipse sol, nec lumine suo ab ipsis fabulis, se extricare potuit, ejus originem ignorarunt permulti antiquorum, multi tamen filium esse Thiæ, & Hyperionis declararunt, & horum parentum nominibus, veros solis parentes declararunt θυιος enim divinum significat & ὑπερίον supereuntem, quasi divinitatem supereuntem, solem generasse, ac produxisse, nobis hæc nomina indicent, quod à veritate alienum nō est, Deus siquidem super omnia excellens solem creavit, vel lumen quod omnibus excelleat, & quod propter excellentiam suam divinum nominari queat, possumus asserere, id indicare voluisse, dum Thiæ & Hyperioni solis genealogiam attribuerūt lumen enim est vere τὸν θυιὸν & ὑπερίον & solis pater & origo, ut capite superiori satis admodum declaratum est: & hoc antiqui indicare voluerunt, cum hoc commentum de sole fecerunt, quod verè commentum non est, sed ipsius solis productionis veritas ex lumine illo creato & massæ materiæ primæ immisso, materia illa prima vera Thia est, & lumen est Hyperion, sed altiùs adhuc hoc repetendum est, & profundiori Chymico arcano solis productio indaganda est, habent Chymici solem cœlesti non inferiorem, qui cùm ex intima aeris luce, & humiditate aeris procreetur, ex Thia & Hyperione procreari & produci asserere possumus: Thia siquidem est vera illa interna aeris humiditas, & Hyperion est lumen illud internum aeri immissum, quæ duo solem nostrum Chymicum constituunt, & pariunt. Hyperion enim est verè lumen, cùm super omnia transeat, unde verè Hyperion dici potest, & humiditas illa intrinseca aeris, vera Thia est, cùm adeo magna sit & excellens, ut sine ea nihil subsistere possit in rerū natura, unde verè Thia & divina nuncupari meretur, propter excellentiam, & summam necessitatem, quam in rerum natura habet, & obtinet rebus in omnibus.

Sol Chymicus qualis sit

Sub genealogia solis, solis essentia continetur.

Sic sub antiqua illa genealogia solis, continetur & occultatur mirum illud Chymicum arcanum, quo tota Chymia illustratur, & quo Chymia fulget, super omnes scientias, tanquam sol super alios Cœlestes Planetas, & reliqua cuncta lumina, de quo plura Deo dante in sequentibus

tibus capitulis dicendum erit, nam sol ille internus rebus omnibus inest,& ubique lucet.

De Venere quid sit, & quid terris influat & communicet.

CAPUT XII.

Venus quid sit.

VEnus Planetarum quintus, nihil aliud est quàm lumen coagulatum, & condensatum in massam solidam, ex lumine primo materiæ primæ sursum elatum, & sublimatum,& in ea parte cœli ubi Venus lucet,fixum factum,& in corpus solidum redactum, ut ibi luceret in æternum, & terris suas virtutes miras communicaret, lucẽ suam & radios infundendo: Lux siquidem quę emittitur ex corpore illo,suas omnes virtutes habet, cùm substantię tenuissimæ portiuncula sit,quę ex corpore fixo perpetuo emanat, & sic virtutes & proprietates,ex eo educit, & foris comunicat, alioquin cœlestes virtutes inferioribus rebus communicari non possent,nec aliarum rerũ naturalium virtutes communicari possent, nisi substantiæ tenuissimæ, & volatiles ex corporibus effluerẽt, quæ virtutes illas efferrent & aliis impertirent: sunt enim virtutes & proprietates accidentia,quæ esse nõ possent,& persistere in rerum natura, sive essentia propria, cujus sunt virtutes,unde non possunt communicari & deferri alio, nisi mediante substantia tenuissima,cujus vehiculo,deferuntur hæ virtutes.

Virtutes cœlestes sunt radii lucis.

Venus ergò & cæteri omnes planetæ,per radios suos & lumen deferunt virtutes suas & proprietates rebus inferioribus,& hę virtutes sunt, fertilitas rebus in omnibus, humidi radicalis copia, & abundantia,honestas & amor,& beneficentia,& animi dotes insignes, unde qui venerem habent fœlici aspectu ridẽtem, acuto sunt ingenio, & probis moribus,magnanimi,& liberales,honesti & rerum honestarum cupidi,& terræ regiones quibus dominatur Venus,sunt fertiles admodum & feraces frumenti & vini, quòd temperiem summam, & humidi radicalis copiam, hisce regionibus infundat, cujus humidi radicalis copia, adest fertilitas,& reliquæ omnes virtutes: nam humidum illud, est vitę principium, & fomes,& Venus multum illius humidi infundit, & quasi sol alter,à quo summum commodi, utilitatis, & beneficii, suscipit universa terra,& omnes habitantes ipsam, & qui Venerem non habent benefacientem,ingrato nati sunt solo,& semper aliquid incommodi patiuntur.

Venus quid influat.

Concludamus ergò Venerem esse Planetam beneficum admodum, quòd claro & limpido lumine primo,ex materia prima sursum elato, & in planetam coagulato constet,ex quo exsurgunt insignes hæ omnes proprietates,& virtutes, quas superius descripsimus Nec lumina quæ circa venerem apparent, ac lucent, sunt diversę virtutis,quicquid enim est in cœlo veneris,est Venus, nec in illo spatio,diversum & distinctũ virtute,

tute, & proprietate lumen conspicitur, & perinde non est quod capitulum distinctum habeamus pro his luminibus, cùm sint omninò ejusdẽ virtutis, & efficaciæ cum ipsa Venere, & ex eodem lumine primò creato materiæ primæ sumpserunt originẽ.

Quicquid est in cœlo veneris est Venus.

De fabula Veneris, & quid ea Chymicè significet.

CAPUT XIII.

Veneris fabula.

FInxerunt antiqui Venerem enatam fuisse, ex spuma maris, ex testiculis Saturni in mare projectis, & ex concha prodiisse. Hâc fabulâ nobis indicarunt generationis, & multiplicationis virtutem tanquam veram venerem, ortum duxisse, ex virtute ignea cœli, quæ est veluti Saturni testiculus, nam masculina virtus Saturni sive cœli, radius est, & influxus cœlestis, qui ab ipso cœlo abscinditur, & elemento aquæ projicitur, ut ibi cum spuma maris, hoc est, cum reliquorum elementorũ semine permisceatur, & sic oriatur virtus germinativa rerum, seu nostra alma Venus, quæ rebus omnibus inest, unde sic videtur dicta, Venus quasi ad omnia veniat, nihil enim est in rerum natura, cui Venus nõ adsit, aut mortuum est, & omninò sterile, vis illa germinatrix & prolifica, quæ ex vita immediatè dependet, venus nostra est, quæ in omnibus rebus reperiri necesse est, aut res omnes imperfectę essent, & mancum quid haberent, quod virtute germinatrice destitutę essent: Donum enim principale, & præcipuum quòd à summo creatore habent, est illud quo se multiplicant & germinant, & quo, à nihili abyssu se tuentur: & tanti donum illud fecerunt antiqui, ut divinitatẽ in ea constituerint, & virtutem illã Deam fecerunt, quam Venerem dixerũt, de cujus potestate mira & stupenda narrarunt, sed sub fabulis cõtecta obscuris, ut plebecula his arcanis particeps fieri non posset, ut cũ Marti fecerint Venerem amicam & amasiam: Hoc intelligere voluerunt belli impetus omnes, cohiberi posse matrimonio, & sola Venere, quæ pacis symbolum est, rebus in omnibus, nihil enim Veneri jungitur, quin sit pacificum, finxerunt etiam Venerẽ à Jove aere suspensam fuisse, ut sapienter & occultè indicarent Physicis, vim germinatricem & productricem rerum omnium, in ipso aere suspensam detineri, & ab ipso fomitem & alimentum suscipere debere, cùm in ipso aere vis prolifica, præ cæteris elementis lateat & occultetur, sic fabulis occultarunt antiqui, quod pandere noluerunt.

Virtus masculina Saturni qualis sit.

Venus unde dicta.

Venus cur aëri suspensa à Iove.

De Mercurio, quid sit, & quid terris influat & communicet.

CAPUT XIV.

Mercurius quid sit.

MErcurius Planetarum sextus, nihil aliud est, quàm lumen coagulatum, & fixum factum, è primo lumine creato, & materię primę immisso, sursum elatum & sublimatum,

tum, & in ea parte cœli, in qua lucet, à creatore positum, ut ibi luceret & influeret terris, & elementis inferioribus suas virtutes in perpetuum: Subtile enim materiæ primę sursum elevatum est, ut in crassum ejusdem materiæ ageret, sic facti sunt cœli, & cœlorum lumina, ut agerent in inferiora, superna enim activa sunt, inferna verò passiva, quòd crassa sint & perinde susceptiva & capacia actionis, illius subtilis quod sursum elevatum, subtile enim illud suum crassum & fœculentum iterum intrare cupit, est enim summus amor inter ipsa, ut subtile crassum attenuare queat, & sursum evehere unà secum agens siquidem omne, passum sibi assimilare tentat, sic cœlum in terram agit ut terrã attenuare possit, & sursum elevare, & secum unire, unde non imeritò nonnulli Physicorum asseruerunt formas inferiores, à superioribus foveri, & superiores inferiorum benignitate nõ destitui, & superius idem esse quod inferius, & inferius idem quod superius, ut actionem illam superiorem cũ inferioribus certam & apparentem efficerent, de qua nullatenus est dubitandum, cum & ipse Mercurius, nobis apparentem faciat, ipse enim quibus influit & præest, ipsos omni arte, & omni scientia delibutos facit, sunt enim Mercuriales ardeliones omnes, & omniscii, liberales & magnanimi, si mercaturam exerceant, in ea utilitatem quammaximã consequuntur, & fortunati sunt, in quocumque negotio exsequendo, si verò infortunatum habeant Mercurium, parum prosunt in mercatura facienda, mendaces sunt, & omnibus se accommodant, ut miserè vivant: Terris verò & Regionibus quibus dominatur, fertilitatem magnam communicat, vini & frumenti copiam, & omnium terræ fructuum abundantiam, propter pinguẽ & humidam radicalis humiditatis substantiam, quam rebus omnibus infundit, & dicitur hic Planeta Mercurius, quòd plus cæteris omnibus infundat humiditatis radicalis, humidum enim radicale, apud antiquos dicitur Mercurius, & quòd humidum illud, quod Mercuriũ dicimus omnibus insit rebus, & rebus omnibus quibus inest se accommodet, & earum virtutes & proprietates induat, ideo Mercurium cœlestẽ illi dominari & præesse asserimus, undè & omnes virtutes Mercuriales habet, & quod agit Mercurius in cœlestibus, idem ipsum agere videtur humidum radicale nostrum in inferioribus, nihilominus tamen ab ipso cœlesti gubernatur & dirigitur, ita ut nihil agere possit, quin ab ipso cœlesti Mercurio id ipsum suscipiat.

Mercurius quid influat

humidum radicale dicitur Mercurius.

Habet & Mercurius quàm plura lumina circa ipsum, quę ipsum concomitantur, & sequuntur, quæ quidem non existimo variæ esse virtutis, sed ejusdem omninò, cùm in ipso cœlo reperiantur, & eundem motum observent quæ virtutem eandem denotant & efficaciam, motus enim

Mercurius habet in cœlo alios Mercurios.

enim diversus & locus varius, formam variam & diversam arguunt: locus potissimùm varius & distinctus, variam & distinctam arguit formam, unde cum nec locus nec motus sit distinctus, nullam etiam proprietatis distinctionem & varietatem suspicari debemus.

De fabulis Mercurii, & quid hæ Chymicè significent.

Caput XV.

Mercurii fabula.

MUlta eaque varia finxerunt antiqui de Mercurio, nonnulli eum dixerunt filium esse cœli, & diei, alii ex Jove & Maja ortum duxisse, alii alia dixerunt, & multos Mercurios fecerunt, sed nos hanc varietatem omittentes de illo Mercurio dicemus, cujus pater cœlum fuit, & dies mater, nam hæc fictio veritati quadrat, Mercurius siquidẽ ut planeta est, cœlum verè pater ejus est, lumen enim quod verum cœlum est, & dies ortum dederunt Mercurio nostro, est lumine enim Deus fecit Mercurium nostrum, cujus obscœniis dicitur excitata natura, nam Mercurii facultate & virtute natura universa excitatur ad germinationem & productionem, undè Mercurius est pater fœcunditatis, & bonorum omnium fons, & antiqui in sua domo hauriebant tanquam ex fonte inexhausto, bonorum omnium genus, & sic rectè dicitur excitata natura Mercurii obscœniis, nã sine Mercurio sterilis omninò esset, imo persistere non posset, unde ipsum mercaturæ Deum fecerunt, quasi sit ille solus inter Planetas, qui rerum supernarum cum inferioribus commercium exercet, & est vera merces, cujus ope & auxilio tota natura persistit: finxerunt etiam antiqui animas ad orcum deducere & reducere, & nihil sine Mercurio vivere & mori posse, quod verissimum est: nihil enim ad generationem & corruptionem adduci potest, sine Mercurio, est enim solus ipse, qui generationes & corruptiones rerum omnium peragit, unde verè dicitur animas ad orcum & lucem deducere, & pacis & belli esse nuncium, & consiliatorem, dum enim res omnes in esse persistunt tunc pax est, & concordia rebus, dum verò intereunt, bellum & crudele bellum denunciatur, Argum occidisse ferunt, quòd lumen cœleste, verum Argum, in rebus omnibus figat & coagulet, sic enim occiditur, quod semper vigilare habet ad custodiam corporis nostri.

Mercurius est fœcunditatis pater, nam tota natura eo excitatur ad productionem.

Cur Argus occidatur à Mercurio.

De Luna quid sit, & quid terris influat & communicet.

Caput XVI.

Luna quid sit.

LUna in rerum natura luminare minus, ut sol Luminare majus, ultima cœlo, & citima terris, solis discipula, obsequitur cursibus supernis, & prout accedit ad solem, vel recedit ab eo, crescens vel senescens

dispensat lumen, ideò semper lumine mutabili conspicitur nec semper eadem est, nec esse potest, cùm à sole lumen recipiat, quod quidem, cum horum Planetarum motus sit varius, uno & eodem modo semper illuminari nequit, hinc arguerent multi Lunam non habere ex se lumen, propter ipsam luminis varietatem, nam si lumen internum & formale haberet, luceret æqualiter, sed cum æqualiter non luceat, id ab alio dependere certum est, cujus illuminatio varia est: multi astronomi certissimum istud credunt. Alii verò Lunã nobis asserunt ex dimidia parte sui luminosã esse, & ex illa tantùm parte radios nobis effundere lucis, sed cùm suum corpus undiquaq; cõvolvi necesse sit, ut influxus Planetarũ superiorum recipiat, nobis secundũ illum motum, dimidiam aliquando faciem, tertiam & quartam faciei partem ostendit, dum verò ad nos integrè conversa est, totam nobis ostendit faciem, & suos omnes radios ad nos transmittit, donec pedetentim iterum cœlum versùs convertatur, & sic nobis facies Lunæ diversa apparet, & diminuta: At hæc opinio magis subtilis est quàm vera. Tutissimum est, & verissimum antiquæ opinioni adhęrere, & asserere Lunam habere ex se lumen cùm ex lumine creato materię primæ sit compacta, non tamen adeo luminosum & radiosum, ut hos quos fundit radios ex nativo & intrinseco suo lumine fundat, sed hoc lumen, quod nativum habet lumine solis refocillatum, & quasi vivificatũ, lunares nobis dare, & communicare radios & influxus, quòd si omnes cœli stellæ, & planetæ, ab intrinseco sui ipsius esse lumen fundant, quòd ex lumine sint compacti, & fabricati, quidni & Luna suum ab intrinseco lumen fundere debet, quod & Planeta sit & eadem substantia luminis sit compactus, ex qua sunt cæteri Planetæ: Luna varios habet effectus, ut varii sũt sui radii nunc enim senescentes, nũc vividos fundit radios, sic & effectus & influxus sui varii sunt & inconstantes, nunc sereni, nunc pluviosi, sic & homines, quibus Luna dominatur, inconstantes sunt, nec tenaces sunt propositi sui, sed in omnes sententias se convertũt, quod hodiè promittunt, cras omnino negant: Terræ etiam & Regiones quibus luna dominium habet, nunc fertiles nunc steriles experiuntur, & Lunam omninò sequuntur, quòd jam succi plenæ reperiantur, nunc verò vacuæ & aridæ, secundùm lunæ senescentes, vel adolescentes dies, qui terræ fertilem succum vel sterilem infundunt.

Luna cur lumen variet & mutet.

Luna varii effectus.

De Luminibus quæ circà Lunam apparent.

CAPUT XVII.

MVlta lumina circa Lunam apparent diversæ magnitudinis, quæ multos stupefecerunt, & Astronomos omnes pręcipuè qui hoc novum, & inauditum apud antiquos

Varia lumina circa lunam seu Luna plures in cœlo.

quos admirarũt, & superspicilia illa Galilei, quibus hæc conspiciuntur, honorant cum adorare nequeant nam arcana & secreta cœli omnibus occulta, his solis perspiciliis manifesta fiunt: infinita ferè lumina cœlestia præter communia & visibilia comperta sunt, quorum gratiâ Astronomia nostra, ab antiquorum Astronomis jam toto cœlo distat, nõ quòd alia sit omninò, & diversa, sed quòd multa & quãplura sint in nostra Astronomia, quàm in antiqua, ut verbi gratiâ quãmulta sunt lumina in spatio seu cœlo in quo Luna volvitur quæ antiquitus ignorabãtur: hęc autẽ lumina, nõ sunt frustra cum luceant & cũ luce sua virtutes miras terris infundant, sunt autẽ hæ virtutes, cum lunę virtutes non mutent, nec alterent, nec diminuant, ejusdem efficacię & operationis, cum ipsa luna, & perinde hæc lumina, ex eadem luminis essentia ac ipsa luna, sunt compacta & fabricata, & cœlo lunæ defixa sunt, ut lunę coadjuvẽt, & subministrent, motum etiã habẽt eundem, & simili luce vigẽt ac scintillant: ob quam rẽ nullo pacto dubitandum, quin similes habeant cũ luna proprietates, & similibus tum terræ regionibus, tũ hominibus influãt, quibus & luna influit, & sicut in terra quammulta sunt rerũ individua, quę lunę proprietates sequũtur, sic etiam & in cœlo quamplura esse oportet, quæ etiam lunæ habeant virtutes, ut nihil in terra sit quin idem & in cœlo reperiatur, ut verissimum sit, quod est inferius, est sicut quod est superius, & terræ & cœli reperiatur eadem imago, unde nam enim fierent in terra distincta illa, & separata ejusdem virtutis & efficaciæ individua, nisi causa formalis & efficiens in cœlis reperiretur, quæ distinctionem illam & separationẽ ageret, quæ distinctio, à pluribus agentibus ejusdem virtutis citiùs celebratur, quàm ab uno agente ejusdem virtutis, cum unã tendat ad unitatem, & plura ad divisionem, & multiplicationẽ, imò si unũ tendat ad pluralitatem & divisionem, id agit non ratione sui, sed ratione pluralitatis ut ita loquar, quam potentialiter & virtualiter in se continet, unum enim fuerunt omnia, sed illud unum erat tunc tẽporis virtualiter & potentialiter omne, & ratione illius virtutis, unum in omnia divisũ est, sic unũ ratione virtutis pluralitatis, quam in se cõtinebat, factum est omnia, & illa omnia ratione unius, à quo dependent & quod virtualiter in centro habent, in unum etiam iterum redire habent ut in æternum quiescant: est enim in unitate quies, & perinde unitatem quærunt omnia, ut in ea tandem quiescant.

Lumina quæ circa lunam conspiciuntur sunt ejusdẽ virtutis cũ luna.

Cur Luna plures in cœlo esse debeant.

Quies in unitate consistit.

Plura ergo in cœlo Lunæ, reperiuntur lumina, ejusdem virtutis & proprietatis, ut plura in terris producãtur individua, quæ Lunæ habeant virtutes & proprietates, & quod de Lunæ luminibus dicimus, idẽ & simile asserimus, de reliquorũ Planetarum luminibus, quæ etiam reperi-

ri plura asseruimus, in suis spatiis, & cœlis, in quibus convolvuntur.

De Lunæ fabulis, & quid hæ Chymicè significent.

CAP. XVIII.

Lunæ fabula.

QVamplurima enarrantur ficta & fabulosa de Luna apud antiquos, eaque omnia veritatem sub cortice suo continent, fertur imprimis Lunam ortum duxisse ex divina luce, quàm Hyperion dicunt & Thian, & eandem tribuunt Lunæ originem ac Soli, nihil autem verius est quàm lumen æternum, & verè divinum Solem & Lunam ex luce fecisse, hoc enim testantur sacræ scripturæ, dum asserunt lucem creasse primo die, deinde quarto die fecisse duo Luminaria magna, ex luce illa præexistente, quæ tota divinitus coagulata est in Luminare majus & in Luminare minus, quæ duo Luminaria sunt Sol & Luna, quæ facta sunt ex lumine illo præexistente, & per totam mundi massam diffusa, unde non immeritò dicunt antiqui Lunam ortum suum duxisse ex Hyperione & Thia, hoc est ex luce, quæ Hyperion est, hoc est supervadens, & per omnia volitans, lumen enim ex quo Luna facta est, super omnia volitabat, & omnia equitabat elementa, unde verè Hyperion erat.

Luna origo vera & terra.

Fecerunt antiqui Lunam aëris uxorem ex quorum copulatione exsurgit puella pulcherrima, Ros dicta, rerum omnium altrix, ex quo secretissimum habemus arcanũ patefactum, aër enim & Luna simul juncti pariunt humiditatem illam radicalem, quæ res omnes substentat & conservat, & Rore deportatur per omnes terræ partes, ut vitalis spiritus qui in ipso rore continetur. per totam mundi massam facillimè deferatur tenuitate sua, & ut adhuc tenuius deferatur, in ventum ex rore convertitur & per ventum sic omnia perflat elementa, & sic vitalis illa virtus undiquaque defertur, radio, vapore, & vento, unde non immeritò finxerunt antiqui Lunam adamasse Pana, Pan enim apud antiquos nihil aliud est quàm spiritus ille vitæ à Luna & aere productus, non enim mirum est matrem adamare filium suum, & verè dicitur ipsum adamare spiritum, quòd ad hoc à summo creatore creata & facta sit ut vitalem illum mundi spiritum elementis inferioribus ultimo communicet, quamvis enim reliqua astra conferant, ad productionem illius vitę spiritus, nihilominus tamen luna quòd sit astrorum ultima & elementis inferioribus proxima, dicitur ultimo producere illum spiritum, quòd ipsa sit ultima, quę in ejus elaboratione, suam operã communicat, & sit mater ejus, ex consensu Chymicorum omnium, unde plus tribuit, quam reliqua cuncta, generationi huic, unde etiam hic spiritus Luna dicitur, propter conformitatem quam habet cum Luna

Venus qua ratione vitalis.

Pan quid sit

Luna cur dicatur producere spiritum mundi.

&c hoc

& hoc omne indicarunt antiqui, cum Lunam asseruerunt adamasse Pana, & uxorem esse aeris in productione vitalis mũdi spiritus, multa alia enarrantur fabulosa de luna nostra, quæ possent Chymicè explicari, sed hæc sufficient ut quæ necessaria sunt filiis Hermetis non occultentur, sed in lucem prodantur.

Conclusio Libri secundi.

CAPUT XIX.

Conclusio libri secundi

HAbes, amice Lector, omnia quę de cœlo (& quę in eo continentur) Chymicè enarrari possunt, nova fortasse tibi erunt, quòd in nullis authoribus hæc reperiantur, à me solo hęc scripta sunt perinde tanquã nova & prioribus seculis inaudita, non enim solet mens mea, trivialia & vulgaria scribere, si vulgaria & jã nota fuissẽt nullatenus scripsissem, sat enim placent aliorum scripta, at cum natura nõ penitus ab antiquis nota fuerit, volui quæ rationi & experientiæ consona sunt, in lucem prodere, ut natura tandem penitus nobis innotescat, & ut antiqui non omnia dixerint, sic & ego fateor me non omnia dixisse, quæ ad naturæ notitiam absolutam pertinent, sunt enim adhuc quamplurima, imo verè infinita, quæ supersunt enodanda, circa naturæ cognitionem, Philosophi antiqui multa eaq; præclara annotarunt, recentiores verò pulchriora cùm nova sint, adhuc dicturi & scripturi sunt, & futuri qui sunt authores, adhuc pulchriora & rariora enarrabunt, sic posteris in seculis mirabiliora enarrabuntur de natura, quã in transactis, & sic quotidiè notior fiet natura, & scientiæ erunt clariores & quamplurima de cœlo enarrabuntur, quę adhuc excogitata non sunt, nec adhuc in mentem humanam venerunt, majus enim est quod ignorat homo, quàm quod notum habet, quis, quęso, superioribus & anteactis in sæculis scribere ausus esset plures esse quam septem planetas, quis terram esse majorem & grandiorẽ tribus hisce notis partibus, Europa, Asia & Africa, asseverasset, quis partes cœli australes syderatas & astris conspicuas esse dixisset, quis Zonam torridam, temperatam, fertilem, habitatam, & terræ Paradysum exclamasset, nemo me herculè, nemo? Sic posteris in sęculis, multò majora & rariora proclamabuntur, quàm in anteactis proclamata sint. Itá ut secula quæ ventura sunt, sint lumine clariori radiatura, & homines erunt doctiores multò, quàm jam sint, scientia enim ut fama vires acquirit eundo.

Plura adhuc sunt enodanda circa naturæ lumen.

Panchymici Libri secundi.

FINIS.

PANCHYMICI SEU ANATOMIÆ TOTIUS UNIVERSI.

LIBER TERTIUS.

In quo quicquid in toto aëris ſpatio continetur, quid ſit, quibus conſtet Chymicè indagatur & perquiritur.

Aer propriè quid ſit ex Chymicorum doctrina.

CAPUT I.

DIximus in primo hujus operis libro quid ſit aër in genere, hoc verò in libro diligẽtiùs multò ejus naturam indagabimus: ut ejus certiſſimam notitiam habeamus, & non ſolùm ejus naturam inveſtigabimus, ſed eorum omnium quæ in aëre habitant, etiam naturam perquiremus, tanquam aëre enata, & in eo viventia, cùm in eo permaneant. Eſt autẽ aer ex Chymicorum ſententia elementum verũ ex craſſioribus ſulphuris, ſeu luminis partibus, & ſubtilioribus Mercurii, ſeu humidi radicalis portiunculis, quæ in chaos inerant per creationem divinam eductum, ad partẽ integrantem hujuſce mundi conſtituendam, & ad ſpiritum vitæ in eo collocandũ: ut ex illo omnia naturæ mixta vitam ſuſciperent, tanquã ex communi naturæ vitali promptuario, exterius eſt elementum volatile, & infixum, atq; inviſibile, interius verò eſt viſibile, & ſummè fixum & calidum & humidũ ignis ipſum tẽperat, & quamvis volatile ſit, tamen ante fixari poteſt, & res omnes pretioſiores in natura, ex aere fixato fiũt, aurum

Aër quid ſit propriè.

Ex aere fixato quæ fiant.

aurum & gemmæ aeris fixati partes habentur. Vitales omnes animales ſpiritus, ex pura ejus ſubſtantia fiũt, & ex pura etiam ejus ſubſtantia, nutriuntur & conſervantur. Puriſſimã aeris partem ſublimavit Deus, in ſupremam ejus ſphęram, craſſam verò & minùs ſubtilem inferiorem relinquit, ut ibi naturaliter cũ aqua circuletur, ad perpetrãda miracula naturæ, quæ hinc, tanquã ex fonte perenni deſumũtur: Ut enim pars craſſior luminis, quę ignis dicitur in terra, & cũ terra circulatur, & depurãtur invicem, ad productionem mixtorum, ſic & craſſior aeris pars, unà cum aqua circulatur, & tandiu invicẽ coquuntur donec ambo figãtur.

Aër cum aqua circulatur.

Aer ergo eſt elementum naturæ carum, cùm ſit receptaculum ſeminis rerum omnium, & ut in homine, & in quacumque re particulari colligitur eſſe ſemẽ, in quo virtus multiplicativa ejus conſervatur, ſic & in aere colligitur eſſe ſemen generale mundi & naturę, ut res omnes producantur quod ſemen motu indeſinenti, tandem exit in ſperma, quod aqua eſt, cujus ope & miniſterio ſemina cuncta diſtribuũtur in matrices, ad res omnes producendas, & ut ex aere ſumunt originem beneficio vitalis illius ſpiritus, qui in ipſo aere occultatur, ſic ex aere, ubiq; nutriũtur, & ſi aer non eſſet, res omnis creata deſtrueretur, & non ſolùm animalia, quæ ſine aere vivere nõ poſſe clarũ eſt, ſed & vegetantia cuncta & mineralia cuncta deſtruerentur, niſi aer omnibus hiſce rebus vitalem adminiſtraret auram, & ſpiritum conſervatorem. Et non ſolùm aer nutrit & conſervat mixta quæq;, ſed & elementa ipſa ab ipſo aere conſervationem, & vitam habent. Putreſcunt aquæ ſine aere, & ignis extinguitur, nec terra ſine aere perſiſtere poteſt, cùm pori ejus aere conſervẽtur: cõſervãtur ergo elementa reliqua ſolo aere mediante, imò & tota natura aere cõſervatur, cùm ſpiritus conſervationis aere ubiq; locorum aſportetur, qui alio elemento commodiùs aſportari nequit: id in homine clarũ eſt & conſpicuum, qui Microcoſmus habetur, in quo niſi aer continuus adeſſet, qui vitales ſpiritus, & animales ubiq; deferret, ſanguis fruſtra adeſſet, & reliqua cuncta, quæ hominem conſtituunt, non prodeſſent niſi intercederet aer, qui fotu ſuo & ſpiritu omnia cõſervat, & nutrit: Sic & in Microcoſmo omnia corruerẽt, niſi aere mediante, conſervarentur.

Aër eſt receptaculum ſeminis omnis.

Sperma mundi eſt aqua.

Neceſſitas aeris ut omnia conſerventur.

Spiritus conſervativus aëre ubique aſportatur.

In hoc ipſo elemento, ſemen generale mũdi actuatur virtute luminis, ſeu ignis, qui virtute ſua & energia ſemen in aere ipſo, in actũ reducit, & ſemen illud tanquã, menſtruũ mundi, (quod eſt aqua) congelat & coagulat, virtute ſua naturali & innata, unde ſpermata apparent: Id in herbis & arboribus quotidiana experientia manifeſtum eſt: calor naturalis & innatus plantarum & arborum per poros exprimit, & exire facit, & dũ exit, ab aere congelatur, & cõprimitur, & ſic creſcunt arbo-

In aere ſemen generale actuatur ab igne ſeu cœlo.

res, & plantæ, nã virtus illa seminalis exeundo, cõgelatur ab aere, & nõ potest in ultimis, & extremis arborũ partibus, congelari & condensari, quin excrescant arbores & plantę in longum, & in latus, nam ubiq; fit ejus congelatio, in ipso aere est virtus magnetica attrahendi alimẽtum, ut semen in eo conclusum multiplicetur & crescat, sine enim illa virtute attractiva, virt⁹ illa seminalis cõservari nõ posset, ideo innata illa est, & naturalis, ut quæ illi naturaliter implantata sunt conservet & nutriat, & virtus illa attractiva verus magnes est, unde & Magnesia ab Antiquis dici solet, ut virtutem suam attractivã tali nomine coñotent, de hac virtute attractiva seminis mundi magnus posset oriri sermo, at non revelanda, quæ Deo solo revelãda supersunt, sufficit hoc in capite dixisse & patefecisse naturam aeris, & ea protulisse quæ multis in scholis, patefieri solẽt. quæ tamen adhuc silentio & tenebris obvolvi deberent, ob quorundam ingratitudinem, quibus omne bonum denegari debet.

In aëre est vis magnetica attrahendi semẽ.

An aer in plures Regiones dividatur.

CAPUT II.

Divisio aeris in tres regiones.

SOlent moderni Philosophi aerem dividere in tres præcipuè Regiones, supremam, mediam & infimam, easque distinguunt qualitatibus variis: Supremam calidam & humidam asserunt, mediam verò frigidam & humidam constituunt, inferiorem verò intemperatam dicunt, modo calidam, modò frigidam & humidam, quod ex varietate temporum varietur, & hæc infimæ regionis aereæ temperatura, at hoc cum sit accidens, temperamentum naturale, & innatum aeris mutare non potest, nam etsi in infima regione tempore hyemis frigus vigeat, & pluviosa & hyberna tempestas, hoc nativum aeris temperamentum immutare nõ potest, semper aer in sua iñata & naturali substantia immutabile habet temperamentum, quod ex sua substantia immutabili, ni corrumpatur, exoriri habet, adveniunt fateor in ipso aere mutationes, sed propter eas, non mutatur nativum ejus temperamentum, ut neq; in aqua propter ejus calefactionem, redit enim semper transacta calefactione ad natale temperamentum, sic & aer propter varias in eo mutationes frigoris & caloris, nõ mutatur ejus insitũ temperamentum, semper aer est calidi & humidi temperamenti, ideo etsi sint tres ejus regiones variæ & distinctæ, non existimo tamen ullam esse aeris regionem, quę in eodem permaneat statu, cum enim in perpetuo sit motu, tum à vaporibus & exhalationibus, quæ perpetuò aerem sursum & deorsum exagitant, unde nullibi reperitur purus putus aer, & innatis ac insitis qualitatibus præditus, nec etiam debet reperiri, cum ubiq; locorum sit permixtus, & aliis elemẽtis connexus, ad supellectilem variam naturæ perpetuo fabricandam: natura enim ex aere solo, plus quàm

Aeris temperamentũ immutabile

ex aliis alimentis materiam productionis & generationis assumit: concludendũ ergo est aerem, in tres quidem regiones dividi posse, supremã, mediam & infimam, sed in nonnullis hisce regionibus purum & simplicem reperiri, & insitis suis qualitatib⁹ exornari, sed variis omnino qualitatibus ubique decorari, ad variam rerum omnium generationem, quæ ex aere sumit exordium, ut sequenti capite videre licebit.

Aër nullibi purus est.

An ex aere generationes omnes sumant exordium.

CAPUT IIII.

IN primo libro hujus operis asseruimus elementa, nihil producere, & solùm matrices rerum esse, & præsenti in capite asserere volumus generationes omnes ex aere exordium assumere, nulla tamen est contradictio, quod in primo libro de elementis simplicibus, & puris putis intelleximus. Jam verò de elementis, ut sunt in sphæra sua & suo statu naturali, quæ permixta sunt, & spiritu vitali & seminali rerum omnium vivificata, hæc viva sunt & semine plena, illa verò mortua, nec in rerũ natura reperiuntur nisi in sola imaginatione, & intellectu, quæ talia fingit esse debere, si in rerum natura persisterent,

Elementa simplicia nullibi reperiuntur.

Generationes ergò omnes ut fiant ex aere, tanquam ex primo & principali generationis principio, necesse est, ut in aere, tale principium generationis reperiatur, in ultima sua ad generationes dispositione. Clarum autem est, & manifestũ reperiri tale principium, cùm semen rerum omnium ritè dispositum, in aëre reperiatur: Quod quidem semen verissimum est tale principium esse, cùm sit purissima pars totius naturæ creatę, quę hanc partem puram, ex omnibus sui partibus seligit, ad sui multiplicationem: unde cœli omnes, & partes omnes cœlestes, & elementa cuncta purissimam dant sui partem, ut semen illud componant, quòd cùm habeat virtutem & efficaciam rerum omnium, ideo ex illo virtualiter enasci possunt res omnes naturales, cùm in eo potentialiter includantur.

Semen generale quid sit.

Semen enim illud facili negotio calore interno sui ipsius actuatur, humidum aëris comprimendo & condensando, in quod agens calor ille internus, à calore externo suscitatus fit putrefactio secundùm Peripateticos, quamvis sit tantum pura digestio & coctio, ac maturatio seminis occulti, & in aëre latitantis, non potest enim actuari semẽ, & ad maturitatẽ perduci, nisi calore cõtinuo & perpetuo, perinde natura, & Deus adjungit illi semini innatum & insitum calorẽ, qui assiduè ipsum semen concomitatur, & perindè ipsum assiduè coquit & ad maturitatem conducit, quòd autem paucus sit, & minimæ actionis, ideò tardè agit natura, in actuando semine illo, nisi ab externo calore adjuvetur, unde videmus, ĩn frigidis locis tardiùs quàm

Semen qua ratione actuetur.

ùs quàm in calidis semen actuari, vix in Zonis frigidis semel in anno actuantur semina: at in Zona torrida, ter aut quater in año actuantur omnia semina rerum, singulis tribus mensibus maturantur & perfectè coquũtur omnia inibi semina, in aliis verò terræ locis vix semel in anno, quòd externus calor in his locis paucus sit, nisi æstatis tempore, qui internum illum seminis calorem suscitet, ad actionem & sui ipsius maturitatem.

Semina rerum in Zona torrida ter in anno actuantur.

generationes qua ratione fiant.

Generationes ergo fluunt, dum semen occultum in actum educitur calore interno sui ipsius, cum autem illud generale semen rerum omnium ubiq; deferatur, per omnes mũdi partes ab ipso aere, ideo rectè asserere possumus generationes ab ipso aere sumere exordium, quamvis nõ immediate ex aere id contingat, sed à spiritu vitali & seminali rerum omnium, qui in aere continetur, quomodo autem id fiat, id ex lumine repetendum, scimus enim omnia lumina cœlestia totum aerem impregnare suis radiis, & influxibus, & lumen etiam centrale, quod alii Solem dicunt, qui ex materiæ primæ reliquiis in centro terræ relictus est, suos etiam habere influxus & radios, quibus impregnatur aer internus, & subterraneus, & hic aer jungitur alii aeri, & sic radii radiis junguntur, & communicatur influxus cœlestis influxui terreni solis, vel ut clariùs dicam, partes subtiliores & effluentes materiæ primæ inferioris, communicantur & junguntur partibus subtilioribus & effluentibus materiæ primæ superioris, & sic ambæ miscentur partes, ut ex superioribus & inferioribus mixta naturalia cuncta producantur, in medio aeris nostri hæc conjunguntur, & sic conjuncta modo alta petunt, ut depurentur ac sublimentur, modo inferius tendunt ut figantur & coagulentur, & in illa coagulatione, actuantur semina rerum, & sic necessarii sunt venti, vapores, & exhalationes, tonitrua, & fulgura, nives, glacies & pluviæ, ut semen illud rerum omnium, quod alii quintam essentiam nominant, ubique rerum deferatur, & deferendo depuretur, & suo innato calore tandem coaguletur, & figatur in mixtum aliquod. Et sic clarum & compertum habemus generationes omnes fieri ex aere, & ab ipso suum sumere exordium mediante illo vitali & seminali rerum spiritu, qui generationum omnium est immediatum principium,

Quomodo calor cœlestis & terrenus junguntur ad generationem.

Venti vapores & exhalationes, tonitrua, & fulgura ad quid necessaria.

An aer subintret rerum omnium compositiones.

Caput IV.

Si quis existimet aerem crudum, & simplicem elementarem, rerum omnium compositiones ingredi, toto hallucinatur cœlo, cum hic aer nullas ingrediatur rerum compositiones ex cruditate sua, oportet ut prius concoquatur, & simplicem mundi spiritus compositionem ingrediatur & semẽ fiat generale mũdi, an-

Aer qua ratione rerum compositiones subintrat.

di, antequam compositiones rerum ingrediatur, tum enim temporis composita subintrat, & fit pars integrans illorum: Coquitur prius & varias subit mutationes, adeo ut non sit aer, dum fit mixtum aliquod naturale, sed quid aliud ab aere omnino diversum & distinctum, hallucinantur Peripatetici, qui elementa docent reperiri in mixtis pura & puta, & permisceri solum secundum minimas eorum partes, & sola illa permixtione formas amittere, & formam mixti induere, remanente crudo, & simplici permixto elementorum corpore, aliter fit vera & naturalis mixtio elementorum in rerum generationibus: Purum uniuscujusque elementi segregatur ab ipso elemento, & invicem singula elementorum pura miscẽtur, & simul alterantur, adeo ut corrũpantur eorũ corpora in ipsa mixtione, ex qua corruptione exsurgit unum quid omnium, quatuor virtutes & potentias in se recondens, & illud quintũ est, ex quo deinde singulæ & particulares fiunt generationes, dum calore suo & agentibus externis disponitur ad particularem formam suscipiendam illud quintum, quod est ex quatuor unum verum simplex & homogeneũ, quod quatuor illa corrupta, ad summam simplicitatem redacta, homogeneum illud componant, & perinde quintum ab Antiquis dicitur elementum, sic aer subintrat rerum omnium compositiones, at prius alteratur & mutatur in

Elementa qua ratione reperiantur in mixtis.

Quintum elementum quid sit.

quintum illud elemẽtum, unà cum reliquis elemẽtis, alioquin ex se ipso nullas essentialiter subintrat compositiones.

An aer mutetur in aquam antequam fiat quintum illud elementum.

CAPUT V.

Aer in sua simplici natura persistens, nulla mixtorum genera subingredi potest, ut solida sũt mixta naturalia & omnes eorum omnium solidæ partes, sic & solidum fieri debet, & permanens, quod mixtorum compositionẽ ingredi habet, aer autem cùm non solidũ corpus, nec permanens, at omninò volatile, & fugitivum sit, necessarium est antequam permutetur in corpus, verum & naturale, fixum & permanens, ut fiat ipse corpus fixum & permanens, at ab uno extremo in aliud extremum, non datur transitus, ex legibus naturæ, nisi per media, quę ex utroque extremo participant, sic aer qui est omninò volatilis & fugitivus, nòn potest fieri corpus fixum & permanens, quin prius fiat quid medium, medium autem istud est aqua, quæ utroq; extremo participat, partim enim fixa est & partim volatilis, natura ergo, ut suas generationes producat, suscipit aerẽ (qui reliqua cuncta continet in se elementa, mediante illo vitali spiritu & seminali rerũ omniũ radio, & pnevmate, quo totus impregnatur) & frigida noctis umbra frigidisq; & humidis cœlestibus constellationibus in aquam permutat.

Aër qua ratione fiat mixtum aliquod.

Aër fit aqua ut generationes subintret.

mutat, hanc terræ poris immittit & circulat, coquit & maturat, & coctā & maturam distribuit totis & singulis naturæ membris, dum autē cocta est, & matura, quintū est illud elementū de quo est sermo, quod cū nullum simplex sit elementum, non cœlum, non aër, non aqua nec terra habeatur, & omnes rerum subintret compositiones, & omnes elementet productiones, ideò rectè & sapienter ab antiquis nuncupatum est quintū elementum, sic aër postquā tota die radiis solis, & cœlestibus radiis & influxibus perfusus est, & quasi vivifico luminis spiritu animatus, tepenti noctis umbra, & frigida illius tēperie crassescit, & liquescit in aquā vitę plenam, hæc insinuatur in terræ poris, & cavernis, & intimo & naturali terræ calore coquitur & digeritur, pars subtilior inter coquendū in vapores convertitur & sic circulatur, sublimatur, & iterū delabitur, & sēper & assiduè coquitur & digeritur, donec in illud quintum elementum cōvertatur, ex quo deinde res omnes suscipiunt alimentum & incrementum, & ex quo imediatè fiunt res omnes naturales qualescumque sint, continuata semper digestione & coctione, nam generationes rerum omnium non sunt nisi quinti illius elementi perfectæ & absolutæ digestiones & coctiones, dum enim digeritur, educuntur firmę in centro illius latitantes, & apparent quæ intus latitabant.

Quintum elementum q id dicatur.

Aer qua ratione fiat aqua.

Generationes fiunt ex quinto elemento.

Pars interim aquæ subtilior, quæ inter coquendum aër iterum facta est, alta petit aëris, & in media aeris regione, quæ per accidēs frigida est, frigiditate illa condensatur in aquā, & sic aer aere capitur, ut piscis pisce & volucris ave, & hoc secretum naturæ, ipsi arcanum est summum, & clavis est aurea ipsius naturæ, qua fores ejus reserantur omnes, sic beati sunt terque quaterq; beati, qui illud arcanum capiunt & ut veluti natura facit, aerem capere sciunt, & in quintū norunt figere elementū.

Clavis naturæ qualis sit.

Vnde nam aer, si vitæ spiraculum, supra alia naturæ elementa.

CAPUT VI.

MUlta aeri condonantur, sed inter omnia præclara sua elogia habet quod sit vitæ omnis spiraculum, quod soli aeri attribuitur, non enim cœlum hoc habet, nec aqua, nec terra, nihil in cœlo, nihil in aqua, nihil in terra vivere potest nisi mediante aere, hic solus est, qui spiritum illum vitalem & vitæ radium ubiq; defert, in mediis aquis pisciū omne genus, suscipit vitæ nectar ab ipso aere: & mineralia cuncta ac metalla in intimis terræ antris ab ipso etiam aere suscipiunt illam vitæ vim, & energiam, quâ fiunt, & conservātur Comœtæ, & ignes omnes qui in mediis ipsis, & supremis cœli regionibus exardescunt, ab ipso etiā aere deportatur eorū materia ut inibi ignescat & in actū reducatur: Cur autē hoc

Aer cur sit vitæ spiraculum.

hoc habeat aër supra omnia reliqua elementa, mirum est in natura arcanum. In creatione siquidem mundi, & naturæ huius, postquam massa & indigesta naturæ moles creata fuerit, à summo rerum Opifice debuit actuari vitali forma quæ fuit lux ipsa quam Deus creavit, & massæ illi indigestæ duræ & informi essentialiter insinuavit, non autem creavit Deus lucem hanc totius naturæ formam, in mediis aquis, nec in medio terræ, nec in medio cœlo, at in medio aëre, ubi spiritus Domini ferebatur creata fuit, & in eodem instanti, ac materia rerum prima; ita ut lux sit æquè materia prima, ac corpus suum cui infusa fuit à creatore, & hinc per tota, & singula totius naturæ membra dispersa est, ut vitali suo pnevmate totam naturã recrearet, & vitalem faceret, hinc aër fact[9] est vitæ spiraculum, quòd vita seu lux in medio sui ipsius creata fuerit, vita autem hæc seu luminis aura in medio aere potiùs, quàm in reliquis aliis naturæ elementis creata fuit, quòd in creatione mundi spiritus Domini mundi opifex & creator, in aere deportaretur super aquas: non autem dubitandum est, quin Sãctus Spiritus vitæ veræ verum spiraculũ, vitam naturalẽ creando, ipsam creaverit in ipso actuali sui ipsius domicilio & cùm domus præcipua illius fuerit, quin etiam præcipuè & singulariter suam ipsam domum peculiaribus & singularibus exornaverit donis, & præsertim vitalibus, quæ pretiosiora & magnificentiora sunt naturæ dona. Aer ergò cùm sit totus vitalis, & cum in ipso vita ipsa creata fuerit, spiraculum vitæ rectè dici meretur, supra alia elementa: sunt quidem alia elementa vitæ plena, & lumine, nec absque ipso persistere possunt: sed quod ab ipsis, primo vita non spirarit, recte spiraculũ vitæ, dici non merentur, nec etiam poterant tali perfungi officio, ex naturali repugnanti lege. Terra propter crassitiem, & grave sui pondus, spiritum illum vitæ, ubique necessarium non poterat, per omnes mundi deferre partes, nec aqua propter suam gravitatem, nec cœlum propter firmitatem. Ergo aeri soli debetur jure merito hoc officium: unde animalia cuncta perfecta, quæ actuali illo vitæ spiritu, perpetuò indigent ut cõserventur & vivant, in medio aere collocata sunt, ut facili negotio vitam illam exhauriant ex fonte suo, ex quo deportatur per omnes mundi partes, & sic vivãt in media ipsa vita, ut enim effluit perpetuò vita eorum, sic etiam perpetuò habeat ex quo resarciatur quod effluxum est.

Lux in Medio aere creata fuit.

Aer est vitæ spiraculum propter vitam in medio aere creatam.

Animalia cur in medio aere vivant

Cur omnia elementa, & omnia ex elementis composita, aere indigeant ut conserventur.

CAP. VII.

Omnia vitali indigent spiritu & perinde aere

CVm omnia elementa, & cuncta quæ ab ipsis composita sunt, vitali indigeant spiritu ut conserven-

tur & nutriantur: Et aer ubique deferat vitalem illum spiritum, cùm illius sit vehiculum, sequitur inde omnia elementa, & reliqua cuncta, quæ ab ipsis dependent, aëre indigere ut conserventur, indigent autem tali spiritu vitali ab aere ubique deportato, quòd omnia creata ab ipso spiritu formaliter dependeant, forma enim eorum omnium, est ab ipso spiritu vitali, uti multoties superius demonstratum est, cum ergo forma cuiuscumque rei dependeat ab ipso spiritu, ergo eget ipso ut conservetur, quæ enim formã communicant, eadem ipsam conservãt, & cum ipse spiritus omnia conservans, omnia nutriens, ut & omnia producens, aereo suo vehiculo indiget, ut ubique deferatur. Sic pariter omnia indigẽt aere, qui vehiculum est ipsius vitalis spiritus, ut conservari possint, non enim indigent aere solo, sed aere spiritu illo nectareo pleno, cuius solius ope & auxilio fit nutritio & rerum omnium conservatio, simile enim simili nutritur & conservatur, forma cuiuscumq; rei est ex lumine, & puro ac subtili cuiuscumque elementi, & spiritus ille vitalis qui in aere residet, ex lumine etiam est, & ex puro ac subtili cuiuscumque elementi, unde ex simili & eadem penitus est essentia, & perinde est alimentum rerum omnium: Mirantur aliqui quòd ignis extinguatur nisi in medio aere exardescat, aer enim est ignis pabulum, & sine ipso aere, vivere non potest, quod radicale humidum ignis quo ignis exardescit, spiritu illo aereo indigeat, ut resarciatur, perenniter, ut perenniter consumitur à calido suo, & ut ignis eget aere, sic & reliqua omnia naturæ elementa, ut conserventur, egent etiam aere, & reliqua cuncta naturalia mixta propter easdem & similes rationes, egent enim alimento, quod aliunde desumi non potest quam ex aere, hic enim solus est, qui rerum omnium continet alimentum & pabulum, & perinde omnia egent aere ut conserventur.

Forma cuiuscumq; rei est vitalis.

Forma cuiuscumq; rei est lux & subtile elementorum.

Omnia elementa indigent aere.

Cur aer inter cælum, & aquam, & terram interponatur.

CAP. VIII.

Futilem & inanem existimabunt fortasse nonnulli hanc quæstionem, at si scirent eius causam, non ita inanem reputabunt, calor enim cœlestis, cùm perpetuo & indesinẽter agat in sphæram aquæ & terræ, si non intercederet aer, qui sua humiditate calorem illum temperat, aquæ omnes in vapores converterentur, & terra ita exsiccaretur, ut exuraretur, & sic tota destrueretur natura, nec ullæ generationes, & productiones fieri possent: cùm à calore illo perpetuo cœlesti omnia desiccarentur, vastissimum enim est cœlum, & grandia quoque sunt corpora cœlestia, & sua magnitudine terrena omnia & aquea corpora vincunt, & perinde magnus inde & po-

Aer cur inter cœlum & aquam interponatur.

Calor cœlestis aquam & terram destrueret

nisi intercederet aer.

& potentissimus effluit calor qui in aquam & terram agendi facili negotio ipsa destrueret elementa, nisi ipsemet intercederet aër, qui calorem illum, motu ipso magis ac magis incalescentem moderaret: & ut calor centralis terræ moderatur & temperatur aqua, quæ totam terram intus & extra irrigat, sic calor etiam ille cœlestis, debet temperari & moderari aere intermedio, qui non est aliud quàm aqua rarefacta, & aqua non est aliud quàm aër coagulatus & condensatus, quod est in natura mirum, nam cum calor cœlestis sit multò subtilior & tenuior calore centrali terræ, sic etiam habet aquam subtiliorem qua moderatur, quam habeat calor centralis terræ, qui cùm sit crassus & multò magis pinguior cœlesti illo calore, habet etiam crassiorem & pinguiorem aquam qua refrigeratur & moderatur, calor enim crassus & ponderosus, crassum & ponderosum expostulat refrigerium, calor autem tenuis & subtilis, tenuem & subtilem expostulat aquam, qua refrigeretur in corde Microcosmi ubi ambo reperiuntur calores: cœlestis ex astrorum influxu & radio, & terrenus ex alimentis, ambo etiam reperiuntur refrigeria: Aer intrat per bronchia pulmonum, ut refrigeret & temperet calorem innatum seminalem & cœlestem, aqua verô in pericardio stagnatur, ut calor fixus in eodem corde, terreno respondens, ab eadem aqua moderetur, ne cor tabescat & siccescat continuo & perpetuo illo fixo & fluenti calore, sic clarum est, & manifestum in utroq; hoc mundo, aerem dari ad refrigerium nativi & innati caloris, utriusq; tam cœlestis, quàm terreni: de terreno isto nativo calore, & primigenio agemus, dum arcana terræ mysteria declarabimus, in quinto & ultimo huius Tomi libro, sufficit jam nobis declarasse aeris necessitatem, & situm eius pernecessarium, ad generationes & productiones rerum omnium.

Vt calor cœlestis terreno subtilior est, sic etiã subtiliorem aquam habet ut temperetur.

In microcosmo calor cœlestis & terrenus reperitur sic & utrumq; refrigerium.

Vnde nam aër productus est in principio creationis hujusce mundi.

CAP IX.

Aer unde factus sit.

SAcræ lineæ nullam faciunt mentionem de aere in principio creationis mundi, sed tantùm cœli, terræ & aquæ mentionem habeamus, & recte quidem quod aer inde factus est ex necessitate legis naturæ, illicò enim ut terra luce impregnata est, egit lux in terram, & aquã quæ in interioribus terræ degebat, sublimavit in aerẽ, unde ex aqua factus est aer, ex necessitate naturæ non enim poterat aqua lucis spiritum vitalem & seminalem rerũ omnium, per omnes mundi partes ubique deferre, unde subtile, & tenue sui ipsius separatum est virtute lucis, & sic ex subtilioribus aquæ partibus factus est aer, unde recte superiùs diximus aerem esse aquam rarefactam, & aquam aerem esse condensatum. Sic in ipsa aqua

creatus est aer, imò & omnia elemẽta, in ipsa aqua possunt rectè dici fuisse creata, nam ex grossitie aquæ terra concreatur, & subtilitate eius aer, & cœlum ex subtilissima eius parte possumus asserere, fuisse creatum seu factum, unde rectam & synceram existimamus sententiam eorum, qui aquam materiam primam rerum omnium fecerunt, ex qua etenim res omnes productæ sunt, & adhuc producuntur, & productæ nutriuntur & conservantur, unde nomen eius aqua, quasi à quâ facta sunt omnia, & à quâ nutriuntur & conservantur omnia tanquã ex vero & unico fonte, à quo prodierant, at hæc dilucidiora fient libro quarto sequenti, in quo de mysteriis aquæ tractabitur, nũc verò tantùm de aere agendum est & probandum num ex aqua factus sit, in principio creationis huiusce mundi. Postquã lux creata fuerit & elemẽtis immissa, & infusa tanquam forma vera, à qua actiones & virtutes agendi scaturierunt, non potuit inquam lux creata, & elementis infusa, persistere in rerum natura, quin ageret, est enim principiũ actionis uti superius multis in locis probatum est: Egit ergo statim ut infusa est elementis, elementa autem omnia, etsi ex nonnullorũ opinione fuissent in una massa confusa, tamen non apparebant nisi in forma illa confusa, & indigesta, quę Chaos & Hyle dicebatur, & perinde adhuc nõ esse rectè asserere possumus. Lux autem in massam illam confusam infusa separavit & distinxit elementa, & apparere fecit, & inde, fecisse elementa, quòd distinxerit ea satis admodum claret, agendo ergo in massã illam, quod subtilissimũ erat altius sublimatum est & cœli spatium occupavit, & in cœlum coagulatum est, quod verò minus subtile erat, sublimatum est in aeris spatium, & in aërem condensatum est, quod verò adhuc minùs subtile, & quasi crassum, & pingue factum est, ex reliquis duorum quæ sursum elevata sunt, transiit in aquam, & aquæ locum occupavit. Quod autem relictum est ex trib[9] his, ex massa illa separatis, crassissimum factum est, & quasi magma massę primæ, illud terræ locũ occupavit, & terra vera factum est, quasi crassamentũ reliquorum elementorum, unde ex hoc sermone, qui antiquorum sapit sententiam & opinionem videntur omnia elementa producta & educta fuisse, virtute & energia lucis, ex massa illa confusa materiæ primæ. Qualis autem fuerit illius massæ primæ materiæ forma, jam distinctè quærẽdum, ut asserere valeamus, aquam materiam esse primam rerum omnium, & aerem ex aqua ortum duxisse fuisse certum, asserunt antiqui & veritas ipsa docere videtur, massam illam primam aqueam prius fuisse, quàm cœlicam, aeream vel terream, quòd in centro mundi creata fuisset & pinde aqueam fuisse, quòd aqua adhuc centrum hoc occupet & teneat, propter gravitatem & pondus suum quod

Aqua cur prima rerũ materia.

Lux fecit elemẽta quòd ea separaverit,

Ratio cur massa prima

aqueam habebat formã quod ex natura habet, unde si tota massa elementorum centrum occupabat mundi, ut materia semper cētrum occupare debet sui ædificii, ut hinc partes omnes desumant quod illis necessarium est, hinc gravitate & pondus habere necesse erat, levia autem elementa non gravitant, ergo nec eorum forma aderat massæ illius primæ. Superest ergo ut formã gravitantium elementorum haberet, massa illa prima, gravitantium autem elementorum forma, aquea & terrea est: terrea esse non poterat, propter siccitatem & duritiem quæ terræ convenit, ex quibus levia fieri non possunt & mollia, superest ergo solùm, ut aqueam formam haberet massa illa materiæ primæ, ex qua & levia & ponderosa, & omnia mollia & dura fieri possunt. Et sic claret & manifestum est, qua ratione factus est aer ex aqua, quæ massam primam elementorum omnium in se continebat.

Aër Chymicus quid sit, & qua ratione differat ab elementari.

CAP. X.

CHymici Philosophi pecularia habent elementa in compositione arcani sui, præter communia & vulgaria elementa, quæ compositionem mixtorum communium ingrediuntur, ea autem nosse oportet ut doctrina Chymicorum intelligatur; & cùm hoc opus Panchymicum dicatur, nihil est prætereundum, & silendum quod ad doctrinam Chymicorum patefaciendam faciat. Itaque, aerem Chymicum dicimus aquam igne coagulatam & in flores tenuissimæ terræ sublimatam, quam Hermetis avem & Aquilam dicunt, & aerem vocitant, qui omnia secum elementa in se coercet volatilia tamen & aerea, quæq; in terram igneam, fixam, & permanentem continuatione coctionis cōvertēda sunt, ut hinc arcanum vitæ absolvatur, & mysterium sacrum elementorum omnium perfectum, & absolutũ habeamus, & sic aer Chymicus cætera reliqua elementa in se coercens, in ignem Chymicorum cōvertimus fixum & permanentem reliqua etiam elementa in se continentem, qui totum absolvit & claudit vitæ arcanũ, quo vita cuiuscumq; rei perfectissimè fovetur, nutritur & conservatur, cùm vitales & seminales virtutes quæ in elementis coercentur, perfectissimè digestæ & percoctæ, & maturæ sint in ipso vitæ arcano: quod quidem ante peragatur & absolvatur, aqua nostra convertenda est in aerem nostrum, & aer noster convertendus est in ignem nostrum, & ignis in terram nostram puram & fixam, unde Alexander clamat *quando habuerim aquam ex aëre. Aërem ex igne, & ignem ex terra, totam & perfectam possidebis artem.* Hoc Aristotelis dictum valde obscurum est, nihilominus qui operationem Chymicam huiusce arcani notam habent, perfectissimè intelligunt quid hinc velit Aristoteles.

Aer Chymicus quid sit.

Hermetis avis & Aquila quid sit.

Aer Chymicus in ignem Chymicum converti debet.

Vita arcanũ quid sit.

les. Habenda, inquit, est aqua ex aere, docet ibi ex quo fonte nostra sit exhaurienda aqua. Habita hæc aqua convertẽda est in ignem, ex quo deinde eliciendus est aer, ex igne siquidem Chymico nostro fixo, cùm aqua nostra sit aer, qui deinde aer convertendus est in ignẽ, ex quo continuato opere fit terra, ex qua deinde ignẽ habemus. Et sic verè omnia convertimus elementa, in quorum conversione consistit opus: converte elementa & quod quæris, invenies: in conversione autem elementorũ aerem Chymicum invenies, qui nihil aliud esse comperies quàm aquam igne coagulatam, & in flores tenuissimæ & subtilissimæ terræ, conversam: ut cera fluentes & liquescentes sunt hi flores, & multorum nominũ apud Chymicos, ut quid sit aer Chymicus, non intelligant qui filii artis non sunt, & Hermetis libros non evolverunt & Chymicam artem nõ tractarũt, sed tantùm eius calumniis studuerunt, ut Chymicos & artem ipsam ridere queant, at ipsimet risu sunt dignissimi, cùm rideant quod non intelligant, suo risu ignorantiam verè crassam suam testãtes. Hinc claram differentiam Chymici aeris, & aeris elementaris sufficienter videmus, cum aer elementaris sit quid crudum, simplex invisibile, volatile, & tactui cedens & quasi impalpabile, Chymicus verò aer, sit palpabilis, visibilis, & quasi terra fluens, & ut cera liquescens, unde aqua verè coagulata est, & multum ab igne passa.

Conversio elementorũ arcanum absolvit Chymicũ.

Aeris Chymici & aeris elementaris differentia.

DE HIS OMNIBUS ET singulis quæ in aëre continentur Sectio prima.

DE RORE.

Quid sit Ros, & qua ratione fiat in aere & quibus inserviat in natura.

CAP. I.

QUæ de Rore possunt dici tanta sunt, ut volumen expostulent integrum, non unicum & solum caput, quicquid enim natura peragit in aëre, in ipsis aquis, & in medio terræ id rore mediante facit, unde quid sit Ros definire velle, arduum valde est, cùm sit munus Domini & naturæ, cuius ope, & artificio omnia componuntur. Non lux, non aer, non aqua, nec terra seorsim & simul juncta, quæ in orbe sunt peragunt ac componunt, Ros est solus qui hæc cuncta disponit. Quatuor elementa suas omnes energias & potentias architectrices in solo & unico Rore posuerunt, mirum opus totius naturæ & solum & unicum nectar, quo res omnes naturales foventur, conservantur, nutriuntur, imo quo fiunt & componuntur. Hæc prædicta Roris nostri elogia definitionem eius ferè constituunt, aut facile est ex his definitionem integram & absolutam Roris constituere. Ros est vapor tenuissimus ex centro terræ sursum elevatus à calore centrali terræ, & in

Roris elogia & virtutes

Ros quid sit.

& in media aëris regione, in tenuissimam, aquam, & quasi aquæ florem. cōdensatus virtutes cœlestes omnes, & elementares in se essentialiter coercens, vel est semen universale totius naturæ, ex centro mundi prodiens, & à calore centrali totius mundi, sursum elevatum in forma vaporis tenuissimi, qui in media aeris regione, tepenti mortis umbra, & frigidis & humidis cœlestibus nocturnis influxibus, in aquam tenuissimā convertitur, in terras defluentem & cuncta suo vivifico nectare restaurantem & componentē: Ibi est quintum elementum, ibi est entelechia, ibi est vis motiva, & Architectrix totius naturæ. Omnia elementa suam quam habent virtutem & energiam sua subtili seminali aura, in centro terræ deponunt, & virtutes omnes cœlestes suis influxibus inferius descendunt & cum subtili illa elementorum seminali aura permiscentur, & omnes simul constituunt materiam roris, quam calor centralis digerit & coquit, sublimat & attenuat, purum ab impuro semper separando, & purum illud in res puras & pulchras convertendo, hinc vegetantia cuncta & quæ ad illa pertinent, & mineralia & quæ illis sunt, & animalia quæq; & quæ illis sunt, desumunt alimentum, fotum & cōservationem, ac ipsorum omnium generationis materiam & essentiam seminalem, hinc tota natura Rore conservatur, instauratur, & vivit & vivificus ille aëris spiritus quo vivunt omnia, nihil aliud est, quàm Ros rarefactus, & Ros noster non est aliud quàm spiritus aeris in rorem conversus, non differunt Ros, & aereus vitalis spiritus nisi tenuitate. Ros est alimentum solidum & compactum rerum omnium, spiritus vero aereus, est alimentum spirituale, & cœleste rerum naturaliū, & quia omnia creata & facta egent duplici alimento, & conserventur, natura in rore, & aereo illo spiritu, duplex illud alimentum omnibus constituit devorandum: Sic habemus rorem apprimè & acutè descriptum cogitent jam filii artis Hermeticæ, ad quid hæc dicta sint, non solùm enim ad animi delectationem & doctrinam Hermeticam patefaciendam, sed ad corporis emolumētum hæc scripta fuēre, habet enim in rore ex quo factum est, & ex quo vivit, & ex quo conservatur, cogitet verò qua ratione desumpturum est ex eodem rore, quo victurum est, & conservaturum extra communes naturæ terminos, & limites, quo morbos vincet omnes, & superabit omnia vitæ incommoda, ea etenim ratione perveniet ad arcanum vitæ naturalis, quo solo & unico, naturæ balsamo, vita humana omnibus felicitatis donis temporalibus exornatur, adeo ut nullis aliis, quàm invidiæ stimulis & aculeis exagitari, possit, & non solùm animantium perfectio in rore consistit, sed & vegetantium & mineralium seu metallorum omnium.

Materia roris qualis sit.

Tota natura rore conservatur.

Vitalis aereus spiritus & ros qua ratione differunt.

Arcanum vitæ ex rore potest perfici

DE

DE PLUVIA.

Pluvia quid sit, & qua ratione fiat, & ad quid natura inserviat.

CAP. II.

Pluvia quid sit.

PLuvia est aliud naturæ instrumentum & organum, quo spiritus vitalis, & seminalis illa virtus cœlestis & elementaris deportatur, ad terras fœcundandas, irrigandas & epotandas, est enim pluvia terrarum potus: cum desiccati sunt campi, & arefacti tum calore cœlesti, tũ calore centrali, advenit pluvia, quæ sitim illam, & ariduram extinguit, & diluit; tabesceret enim terra & nimis aresceret agente utroque calore, ni superveniente pluvia madesceret, & sic tabem terræ impediret & curaret ipsa pluvia, non ratione suæ solius humiditatis aqueæ, sed ratione sui spiritus vitalis quem devehit & quem vaporum ope & auxilio ex centro terræ, eduxit, & ad usque aeris mediam regionem evexit.

Pluvia vera definitio.

Hinc pluviam definire possumus, aquam quæ calore solis & calore cẽtrali terræ, sive solis centrici lumine & radiis, in vaporem conversa, & usque ad mediam aeris regionem devecta frigiditate & humiditate illius loci, iterum in aquam abit & convertitur, & super terram decidit in pluviam: At quia aqua illa super terram & in intimis terræ sinubus spiritu vitali, & seminali rerum impregnatur, spiritus ille aquã illam, quæ in vapores convertitur, nunquam relinquit, at semper ubiq; comitatur, & tanquam fidelis achates aquam sequitur, ideo unà cum aqua illa ubiq; defertur, & ideo cum ipsa pluvia in terram decidit, terrãque fœcundat. Nec differt aqua pluvialis ab ipso rore, nisi tenuitate, & subtilitate, ros est tenuior & subtilior multò ipsâ pluviâ, quòd à tenuissimo & subtili calore elevetur materia & vapores roris, à forti autẽ & potentissimo calore eleventur vapores, ex quibus formatur & producitur pluvia, itaque crassior est pluvia, & pinguior ipso rore, quòd ebullitione maiori sursum feratur, quæ crassiores & pinguiores aquæ partes sursum evehit, quàm minor ebullitio, quæ tenuiores & subtiliores aquæ partes sursum pellit, à tenuiori & minori ebullitione elevantur vapores subtiles & tenuissimi, ex quibus ros condensatur à fortiori & minori ebullitione, crassiores & pinguiores elevantur vapores, ex quib⁹ condensatur pluvia, & sic ros & pluvia distinguũtur, nihilominus unã & eandem habent essentiam, & ad unum & idem naturæ inserviunt, scilicet ad spiritum seminalem & vitalem rebus omnibus deferendum, ut eo fiant, nutriantur & conserventur: Terra siquidem quæ extra aquam arida & sicca demonstratur, nisi interdum & sæpius aqua madefiat & irroretur, nimis sicca & arida fieret, ita ut nutrire non posset & con-

Pluvia qua ratione differat à rore.

Ros & pluvia ad quid inserviant.

conservare, ea quæ intra eius loculos à natura facta sunt, ideo indiget rore & pluvia ut eorum irriguis intermittentibus irroretur, & spiritus vitalis ea ratione omnibus mundi partibus communicetur.

DE VENTO.

Ventus quid sit, & qua ratione fiat, & ad quid naturæ inserviat.

CAP. III.

Ventorum elogia.

NOnnulli rerum ignari existimant Ventum esse quid inutile naturæ, & potius ad hominum incommoditatem & angorem datum esse Ventum, quàm ad eorum commoditatem, & summam utilitatem: nihilominus Ventus est vita cuiuscumque rei, & educitur ex thesauris naturæ, ut vita rerum conservetur; Uti *Iob* exclamat, *memento mei quia ventus est, vita mea*, & aliis in locis clamant sacræ lineæ, *qui eduxit ventos de thesauris suis*: Rarissima ergo res est, & pretiosissima ventus, cùm sit vita rerum naturalium, & educatur ex thesauris naturalibus quod quidem ex definitione eius clarius multò nobis fiet: Ventus ergo est subtilissima & tenuissima humidi radicalis mundi pars, quæ ab eius innato calore foras cum impetu pellitur, & aerem pellit & agitat, & sic ventus enascitur ex aere agitato à subtilissimis humidi radicalis mundi partibus, à calore innato & insito sursum sublimatis & elevatis, sic clare

Ventus quid sit.

admodum videmus ventum educi ex thesauris naturæ, educitur enim ex calido innato mundi & naturæ, quod quidem calidum, thesaurus est verus & unicus totius naturæ, ex eo enim fit aurum, argentum, & omnia metalla, lapides omnes pretiosi & margaritæ, vegetantia cuncta, flores, & arbores, & fructus omnes, animalia quæq; & vita eorum. Quid enim rarius est, & nomine thesauri dignius quàm illud ipsum, ex quo fiunt omnia, & ex quo conservantur, vere ergo educuntur venti ex thesauris Domini, cùm educantur ex humido primigenio & calido innato mundi, ex quibus res omnes pretiosæ & reliquæ omnes enascuntur & prodeunt.

Ventus cur dicatur educi ex thesauris divinis.

Cùm ergo ex tanto thesauro educantur, non frustra educuntur, sed ad utilitatem, & commoditatem rerum omnium naturalium, hinc enim vita rerum omniũ sursum fertur & ventus fit, cum tenuior pars humidi primigenii & calidi innati mundi, sit vita mundi, quæ hinc exire non potest absque utilitate, & commodo rerum omnium, sic venti pernecessarii sunt naturæ, deferunt enim vitam per universa mundi membra, sic aer, Ros, Pluvia, Ventus sunt manus quibus deportatur vitalis ille spiritus, & Entelechia mundi per universas mundi partes, est enim vita adeo necessaria, ut natura, ad ipsam deferendam non unico vehiculo contenta sit, sed pluribus utitur, ne unquam & usquam deficiat.

Ventus est spiritus mũdi aut saltẽ in ventre suo gerit.

DE NIVE.

Nix quid sit, & qua ratione fiat, & ad quid naturæ inserviat.

CAP. IV.

Nivis elogia

NIx est aliud naturæ instrumentum, quo spiritus vitæ defertur, per omnes mundi partes, & ut in opiparis conviviis & opulentis dapibus, non uno & solo cibatur alimento, non carne una, non pane uno, nec vino uno, sed diversis, & pluribus variè & distinctè præparatis, sic natura Regina rerum, dapes & convivia sua celebrat, omnigeno rerum cibo, variè & distinctè præparato exornata, & decorata, ut res omnes, regiis suis in conviviis inveniant alimenta propria & idonea suis ventriculis. Nix ergo est alimentum hybernum, quo natura utitur, ad res suas restaurandas, tunc enim temporis calidissima sunt interiora terræ, itaque egent refrigerio, ne calor exurat potius quàm maturet semina rerum, quæ in interioribus terræ loculis præparantur, ad vernum tempus. Itaque cùm interiora terræ summopere incalescant, & aqua ipsa interior calescat etiam supra naturam suam, exterius natura paravit refrigerium ex nive: Quæ nihil aliud est quàm aqua sursum à calore centrali terræ, per vapores elevata, & in media aeris regione, iterum in aquam conversa, unde pluvia præparatur, quæ dum incidit in terram in infima aëris regione Hyberno tempore frigidissima condensatur in nivem, quæ veluti lana super terram spargitur, ibique à ventis calidis, & à calore ipso terræ liquescit in aquam, quæ spiritum vitalem suum terræ dispergit & temperat sua frigiditate & humiditate, calorem terræ exæstuantem Hyberno tunc tempore.

Nix quid sit

Terra hyberno tempore eget refrigerio cum incalescat interius.

Ab ipsa pluvia, non differt ipsa nix, nec ab ipso rore, nisi quòd nix condensetur frigore, & congelata decidat in terram, nihilominus liquatur, & redit in aquam & eodem fungitur officio, ac ros & pluvia, refrigerat & temperat calorem internum terræ, & alit, itaque veri potus exercet officium ut & reliqua duo naturæ præparata potus, qui per rorem & pluviam, terræ demandantur, ut alant & refrigerent.

Nix & pluvia qua ratione differant.

DE GRANDINE.

Grando quid sit & qua ratione fiat, & ad quid naturæ inserviat.

CAP. V.

GRando naturæ flagellum, quo fructus eius, arbores & plantæ disperduntur, pereunt aut saltem lethaliter vulnerantur, detrimento potius esse videtur quàm utilitati, nihilominus si rem penitius cõtemplemur: grandinem multum afferre utilitatis experiemur, exceptis his quibus fructus grandine depereũt: grandinis enim tempestate, multum vita.

Grandinis elogia.

vitalis spiritus, è terra ascendit in aerem, qui copia sua, aerem turbat & exagitat, ventis multis, fulmine: fulgure, & tonitru, prælium videtur excitari, & exercitus naturales in medio ipsius aëris, tanquam in indicato campo convocantur ad prælium, ibique signo dato, summopere præliantur, quòd frigidum nimis, calido permixtum sit, & donec separetur non cessat pugna, in separatione grando decidit, & calidum fulmine & fulgure separatur, & in terras iterum decidit ut pedetentim frigido assuescat, & illi associetur, vapores ergo cum ascendant tempore æstatis, in die æstus maximi cōdensantur copiose, in media aëris regione, quæ tunc temporis per antiperistasim frigidissima est, & frigoris illius ope in glaciem convertuntur. Vnde pondere suo deorsum tendit glacies, terrasq; petit, dumq; decidit motu volubili, in globulos cōformatur qui grandinem constituunt, arbores & plantas, earumq; fructus maximo humanæ gentis detrimento & damno quatientem, ac omninò & funditùs disperdentē: Hoc utitur sæpissime flagello Deus, ut superbos hominum animos, & impios castiget, qui fructibus terrę abutuntur, non ad vitam sustentandam, sed ad vitæ voluptates & delicias eximias his utuntur.

Grando qua ratione fiat.

Grando ut fiat.

Etsi hæc incommoda grando adferat, nihilominus in genere natura grande admodum suscipit ex grandine emolumentum. Calidum enim innatum naturæ æstu nimio exæstuans & quasi seipsū destruens, grandine æstus ille compescitur, & in terram iterum decidit, ut perfectissimè uniatur elementis. Quod enim tempestate grandinis sursum elevatur, non solùm humidum est, sed & pingue, & oleoginosum. Ex quo fulgura fiunt elevatur, unde calidum innatum naturæ, unà cum humido primigenio, sursum elevantur, & cum grandine simul coagulata & congelata iterum decidunt in terram, unde ascenderant, ut melius coquantur & digerantur, & optimum fiant alimentum rebus omnibus, quæ hoc egent humido & calido innato.

Grando ad quid inserviat.

Sunt multi Philosophorum qui existimant grandinem, ut & pluviā, & ventum ex quibusdam peculiaribus astris ortum habere, nam ex horum astrorum ortu in nostro Orizōte hæc Meteora in aere producūtur, unde Astrologi pluvias, ventos & grandines ꝓgnosticāt & prę̨sagiunt. Quòd si hoc ex astris proveniat, nō ergo ex ebullitione humidi primigenii totius naturæ, & vaporibus eius sursum elevatis, & in media aeris regione congelatis solet fieri. Cui objectioni respondemus Astra quędam peculiaria movere quidem & excitare ebullitionē illam humidi radicalis mundi, & esse causas efficientes ventorū, pluviarum & grandinū, & reliquorū eiusmodi Meteororū, non tamē esse causas materiales illorum, de quibus causis agimus in præsenti capite, easque dicimus esse vapores

Grando etsi ex astris soleat excitari, tamen fit ex vaporibus humidi radicalis mundi.

& exhalationes humidi radicalis mundi, ex quibus fiunt materialiter pluviæ, grandines, & venti.

DE IRIDE.

Iris quid sit, & quo modo fiat & ad quid inserviat naturæ.

CAP. VI.

Iridis elogia.

IRis quam vulgariter Arcum cœlestem miris coloribus variegatũ dicimus, est naturæ mirum, quo sulphur naturæ seu lumen in aere suos colores repræsentat, imò & odores, inibi enim ubi Iris adest balsama rorant, & suavissimè olent ac fragrant: Sulphur enim naturæ non solùm colorum sed & odorum omniũ censetur pater, itaque cum Iris ex purissimo lumine, & purissimo aere, ex reflexione concavæ nubis in aere producatur, non mirum est quin colores puri & vivi, & odores suavissimi adsint, ex purissima quidem materia vivi colores, & suavissimi odores producuntur.

Iris quid sit.

Unde Iridem definire possumus lumen & radium Solis in concava nube densa & humida, & aquæ plena receptum & in aëre opposito reflexum, unde per cavitatem nubis reflexio radii & luminis solis incurvatur, & fit arcus ille cœlestis miris coloribus variegatus, nubes enim formam arcus discoloris efficiunt, quia alia parte earũ tumidiores sunt, alia submissiores, & quadam crassiores, quam ut solem transmittant; alia imbecilliores quam ut excludant, hæc inęqualitas alterius lucem umbramque permiscet, & exprimit illam mirabilem arcus varietatem, adde quod secundum Chymicorum doctrinam in lumine sint omnes realiter & essentialiter colores & odores, oportet tantùm ut permisceatur subjecto capaci, colores & odores recipiendi. Aër autem nube interposita est semper dispositus, ut tales recipiat colores, seu ut lumen recipiat ita coloratum: nam Iris nihil aliud est, quàm lumen solis variegatum, & ita coloratum. Id claret & manifestum fit, in globo Chrystalli, & in phiala vitrea aquæ plena, quæ Chystallum imitatur, si opponatur Solis radiis, statim directè apparet Iris, & arcus cœlestis, ibi enim radius solis, à Chrystallo vel à corpore aquæ, quæ in phiala residet, & continetur coloratur, & coloratus reflectitur in directam partem, idem apparet in vitro spisso triangulari, in quo si introspiciamus per angularẽ unam partem, perpetuam iridem in eo vitro introspicimus, etiam sole non radiante. Quia lux quæ est in aere, in centro vitri illius in triangulum oblongum secti, reflectitur, & â variis vitri coloribus coloratur in Iridem, aqua siquidem, chrystallus, & vitrum modo solidum, etsi colorata non appareant, nihilominus miris coloribus variegantur, si luce irradientur limpitudo enim aquæ, chrystalli, & vitri, cum radiis solis & luce, colorum varietatem illam in Iride

Nubes qua ratione iridẽ efficiant.

In lumine sunt colores omnes.

Iridis alia definitio.

Iris qua ratione fiat aliis in rebus prater in nube.

Iride conſtituit, nam per reflexionem illam, radii verè apparent colorati.

Iris ad quid inſerviat naturæ.

Naturæ autem inſervit Iris, ut ſpiritus vitalis, qui per lucem & radios deſcendit in hæc inferiora, craſſeſcat & fiat aqua, nam eo tempore quo fit Iris, pluvioſa eſt tempeſtas & aër valdè humidus eſt, & humiditate illa incraſceſcit radius, & pedetentim tranſit in aquam roridam omni odore flagrantem, cùm habeat ſulphur naturæ & lumen in ſe condenſatum, & in aquam coagulatum, quod eſt verum naturæ Nectar, & inſtaurans alimentum rerum omnium, in quo colores omnes adſunt, & ex quo ſolo fit Iris noſtra.

DE FVLMINE.

Fulmen quid ſit, & quo modo fiat & ad quid naturæ inſerviat

CAP. VII.

Fulminum admiranda natura & virtus.

ADmiranda eſt fulminum natura, & nihil rarius in natura inveniri poteſt, ſunt enim fulmina quædam adeo ſubtili & acuto igneo ſpiritu prædita, ut aurum & argentum liquefaciant in crumena, & in ſcriniis, illæſa crumena & ſcrinio. Enſes nonnulla frangant vaginis illæſis, oſſa in corporibus animalium disrumpant intactis corporibus. Vinum in Dolio diſperdant, & per poros exire faciant infracto & illæſo Dolio. Quòd igneus ille ſpiritus, quo conſtant fulmina adeo ſubtilis ſit, & penetrans, ut niſi in ſolidiſſima agat, cætera verò quæ poros habent largos & laxos intacta tranſeant per poros eorum, admirandum & ferè occultum omnino exiſtimant nonnulli, hoc mirum fulminum opus, nihilominus eſt valdè appertum & naturale.

Fulmẽ quid ſit.

Ex his itaque declaratis, poſſumus fulminis definitionem his verbis conſtruere, fulmen eſt igneus ſpiritus ex calore centrali terræ ſurſum elevatus, cum tenuiſſima terræ & aquæ ſubſtantia, & in media aëris regione per antiperiſtaſim frigidam excandefactus, deorſum cum violentia detruſus. Ex hoc igneo ſpiritu, & materia eius elementari pingui & viſcoſa, generatur tandem Lapis, qui metalla ſæpiſſime habet admixta, & vocatur Lapis fulminis, generatur autem hic Lapis non in medio aëris, ſed in terra ipſa, ab ipſa materia fulminis: quæ cùm ſit viſcoſa & pinguis materia ex humido radicali mundi facilè tranſit in metallum imperfectũ Lapide admixtum, cùm talis materia viſcoſa ſit metallorum materia, ex qua naturaliter fiunt metalla, fulmina autem ex eadem materia fiunt, cum eadem materia ſublimetur ſurſum, & in ſublimatione illius attenuetur valdè, ita ut frigore mediæ regionis, calida & ignea hæc ſubſtantia in unum compreſſa globum, ut à frigore ſe defendat, tandem adaucto eius calore, & ignea eius ſub-

Lapis fulminis qua ratione fiat.

ſtantia fortior, & potentior facta, per compreſſionem illam igneſcit& flammeſcit, unde cum violentia tendit ad locũ ſuum naturalem ex quo ſublimata fuerat, & fugit inimicum ſuum frigus in media regione, tunc temporis imperans & vincens, & ſic fiunt fulmina, non ex colliſione nubium ut communiter docetur Colliſio enim illa nubium non poſſet excludere ignem illum niſi intra nubes materia illa viſcoſa, & pinguis & ignea ex calido innato mũdi ſurſum elevata contineretur, & includeretur, quæ dum nubes tali materia impregnatæ ſimul colliduntur, magis ac magis calida fit, igne nubis comprimente materiam, & materia hæc à frigore nubis compreſſa calidior fit & ita calidior ut tandem igneſcat, addam etiã ego ex Chymica doctrina, cùm hæc materia ſit pinguis & viſcoſa creſcit ignis eius & calor, aqua madefaciente illam materiam quæ tartarum eius, &calcem ſua humiditate frigida excandefacit & inflammat: Nubes deferunt hanc materiam, colliſio nihil agit quàm augendo materiam hanc, quæ nubibus defertur, etſi non ſimul colliderẽtur nubes, igneſceret hæc materia adaucto ei⁹ calore, frigore mediæ regionis, vel humiditate aquea nubis, quę calcem & tartarũ illius materiæ inflammat, uti videmus nos in calce, & tartaro calcinato, quibus ſuperfuſa aqua communi, excitatur ignis & flamma. Sic ignis naturæ ſive lux ſurſum tendit, & deorſum etiam detruditur fulminibus inde excitatis: Exhalationes & vapores efferunt ſurſum materiam lucis, cum elementorum pinguedinibus & fulmina quæ inde fiunt modo prædicto inferius detrudunt eandem materiam, ut tandem circulatione idonea & debita peracta, tandem coaguletur in mixtum aliquod, ſecundùm variam diſpoſitionem quã acquirit in circulatione illa. Fulmina ergo detrudunt inferius materiam calidi innati mundi, quæ ſurſum elevatur, dum coquitur à calore ſuo interno ſui ipſius, ut coagulationem ad quam tendit tandem obtineat, ſubtilior eius pars coctionem illam pati non poteſt, & perinde ſurſum tendit, & iterum ab inimico ſuo frigore, cogitur ad locum redire ſuum ut ibi coctionem ſuam naturalem patiatur, & tandem figatur & coaguletur in mixtum aliquod.

Fulmina nõ fiunt ex colliſione nubium.

Fulmina quid proſint.

DE FVLGVRE.

Fulgur quid ſit, & quo modo fiat & ad quid naturæ inſerviat.

CAP. VIII.

Fulgurum qualis materia ſit.

FUlgurum & fulminum, eadem penitus eſt materia, & ſubſtantia pinguis ſcilicet & viſcoſa, quæ ex calido & humido primigenio mundi (quod in centro terræ collocatur) calore ſuimet ipſius ſurſum elevatur, & in media aeris regione, frigore comprimente hanc materiam, & eius calorem augente inflammatur,

& in

Fulminis & fulguris differentia.

& in ignem convertitur, qui frigore in inferiora cum impetu detruditur. Differt solùm fulgur à fulmine, tenuitate & subtilitate substantiæ, substantia fulguris subtilis admodũ est, & tenuis, & ignescit sine ulla aëris agitatione, & tonitru, fulminis verò materia crassa valdè est, & pinguis, & ignescit cum multa aëris agitatione, & cum tonitru. His ita positis fulgur definire possumus.

Fulgur quid sit.

Subtilem & tenuem calidi innati mundi substantiam à calore suimet ipsius sursum elatam, & sublimatam, & in media aëris regione ignescentem sine ulla aëris agitatione, & murmure. Hæc ignea substantia fulguris in ascensione sui ipsius, ita aliquando attenuatur & subtiliatur, ut à calore interno sui ipsius ignescas & inflammetur, unde fiunt coruscationes tempore noctis, æstatis tempore, præcedente die sereno, & æstuoso, in qua temporis constitutione multum sublimatur & elevatur illius substantiæ pinguis, & viscosæ, & oleoginosæ, quæ solet accendi in media aeris regione. Accenditur autem ut iterum decidat in terram, ex qua ascenderat, ut ipsam fœcundet. Est enim ipsamet substantia terræ pinguedo, & reliquorum omnium elementorum, quæ in se continet semen & vitam rerum omnium, & dum ignescit, in cineres & calcem convertitur, salis vitalis plenam, quę dum terram ingreditur, sua virtute vitali ipsam impregnat, & perinde summopere fœcundat ipsam, unde non inania & vana sunt fulgura & fulmina, sunt enim terræ quasi fimeta, ipsam stercorant & pinguedine vitali replent, unde fertilitas exoritur quammaxima, & provinciæ & Regiones quæ fulguribus & fulminibus, cometis, coruscationibus, & aliis igneis Meteoris quamplurimis & copiosis turgent, & abundant, fertiles admodum sunt, quòd calcẽ & cineres horum naturalium ignium, in se recipiant & recondant, qui fertilitatis causas omnes in se coercent, fatui quidã sunt Philosophi, qui horum ignium causas inutiles & vanas existimant. Sciant autem hi & reliqui omnes, mundum hunc ita sapienter & prudenter fabricatum fuisse, ut nihil in ipso reperiatur inutile & vanum, omnia quæ sunt & existunt optima sunt, & naturæ pernecessaria, ad opera sua peragenda.

Fulgura quid prosint.

Sic fulgura pernecessaria sunt ut pars illa calidi innati naturæ quæ ignescit, iterum in calcem redigatur, & decidat in terram & uniatur suæ massæ, ex qua exierat, & sic eam multiplicet, & terram fœcundet.

DE TONITRV.

Tonitru quid sit & qua ratione fiat, & ad quid natura inservit.

CAP. IX.

Tonitru elogium.

TOnitru terror humanæ gentis, & quo tonantem credimus Iovẽ, quo concutitur tot⁹ orbis, & resonant

Tonitru quid sit.

ſonant intimæ terrarum cavernæ, & intima terræ tremunt, nihil aliud eſt quàm fragor & ingens ille ſonitus & ſtrepitus, qui fulmine ex nube erumpente, exauditur. Non poteſt enim fulmen ex nube frigida & humida erumpere, quin aer circumſtãs percutiatur magno impetu & violentia, aer autem ſic verberatus reſonat & tinnit, & tonitrua conſtituit, quæ nihil aliud ſunt quàm aer reverberatus à fulmine ex nube cum violentia erumpente. Id experientiâ quotidianâ cernimus in tormentis bellicis quæ tonitrua naturalia imitantur, quorum os dum ignem cum impetu evomit, ex pulvere tormentario accenſo aer verberatur ab ipſo impetu ignis ſalientis, & fit fragor ingens & ſonitus tonitruum ſimilis. Pariter ignis ille naturalis dum accenditur in media aeris regione, in nube frigida & humida, diverberatur aer, & procreatur ſonitus & fragor ille ingens, quem tonitru dicimus, ex verberatione enim aeris procreatur ſonus, & quo fortiùs verberatur aer, eo fortior & acrior fit ſonus.

Tonitrua quid proſint naturæ.

Tonitrua ergo eo modô in natura fiunt, & naturæ inſerviunt ut ſonitu illo vehementi attenuetur aer, & vapores & exhalationes omnes quæ aerem contaminant & inficiunt ſic diſperdantur & conſumantur, ita ut aer tonitru clareſcat & ita attenuetur ut ſeren⁹ omnino appareat, fugatis omnibus nubibus, pluviis & vaporibus. Ita ut conſpiciamus aerem poſt ingentia & frequentia tonitrua ſerenum admodum, & clarum, & non ſolùm à pluviis & reliquis omnibus Meteoris repurgatur aer, beneficio tonitruum, ſed ab omnibus venenatis qualitatibus, quæ tonitru perfugantur & in centrum ſuum redeunt, ex quo ſurrexerant, nam cum nubibus, pluviis, & reliquis omnibus, quæ in aëre ſublimantur vaporum & exhalationum ope, redeunt in centrum terræ, ut iterum à calore centrali terræ percoquantur, & digerantur in melius. Sic aër ab omnibus venenatis qualitatibus tonitruum ope, liberatur, & homini purus putus præparatur, ut in eo, ſine noxa & detrimento vivere poſſit.

Venenum aëris tonitru diſperditur.

DE ECHO.

Echo quid ſit, & qua ratione fiat, & cuius ſit utilitatis ipſimet natura.

CAP. X.

Echus natura & eſſentia.

Echus naturam & eſſentiam admirati ſunt Philoſophi omnes, & quid eſſet indagarũt, & quaſi ſtupefacti fuerant contemplantes Echus naturam & eſſentiam conſiſtere in ſolo aëre percuſſo & reflexo in cavitatibus peculiaribus terreis, in quibus voces, & ſoni omnes & cant⁹, & quicquid aërem agitare poteſt, cum ſonitu & ſono, repetitur veluti in gutture quodam viventis & organo, & non ſolum vice una repetitur,

tur, at per tres, quatuor, & usq; ad septem vices articulariter iteratas, vox & sonus repetitur in quibusdam & peculiaribus antris, ita ut inibi reconditi homines videantur, qui has voces, & sonos ac cantus repetant: his ita positis definire possumus Echo nostram, aerem repercussum & agitatum in locis concameratis & fornicatis, à sono vel strepitu, vel voce aliqua violenter facta & expressa. Soni enim omnis generis violenter, & cum expressione forti facti, aerem percutiunt & diverberant, aer autem ita diverberatus repercutitur in locis concameratis & fornicatis, ita ut vox reflectatur & repetatur in ipsis locis, tanquam in gutture quodam & organo, sonoro, & vocali, est enim aer sonorus, & habet quicquid est necessarium ad sonos emittẽdos & efficiendos, modo percutiatur, ac verberetur, habet enim subtilitatem & tenuitatem quammaximam & soliditatem raram, satis sufficientem ut sonos & voces in se ipso coerceat & emittat non secus ac specula, quæ limpiditate sua, & nitore terso & dẽso, rerum imagines foras emittunt, & in medio aere imagines apparere faciunt, quòd nitor & splendor speculorum, præcipuè concavorũ tantus sit, ut in medio ipso aere, per radios splendoris sui, aerem ita condensent, ut imaginem ipsam reflectere queat & ita conspicuam faciat. Ita pariter concava loca & fornicata, aerem continent, ut si diverberetur & agitetur voce aliqua, aut sono, repetitur & iteratur vox illa, & sonus à quo percutitur, quia in ipsis locis reflectitur vox, non secus ac imagines rerum in concavis speculis reflectuntur, & foras emittũtur. Experientiâ etiam constat Echo esse reflexionẽ vocis & soni emissi in aere, in fornicatis & concameratis locis concluso. Ponãtur & locentur Tympana duo magna satis ad satis magnã inter ipsa distantiã. Pulsetur unũ intacto alio, intactũ resonat ex pulsatione alterius, quòd aer verberatus per pulsationem unius tympani, reflectat & emittat sonum in concavitate alterius, Cithara etiã pulsata, aliam Citharam juxta se positam intactam resonare facit, propter eandẽ & similem rationẽ quod aer repercutiatur in cavitate alterius Citharæ intactę, ab aere percusso, in vẽtre Citharæ percussæ & pulsantis, sic aer repercussus totam Echus nostræ essentiam constituit, & componit, in peculiaribus quibusdam locis, à natura vel ab arte præparatis.

Echo quid sit.

Qua ratione vox repercutiatur in aere ut Echo faciat.

Exemplum quo patet quo modo fiat Echo.

Inserviunt autem hæ aeris diverberationes & repercussiones, ut aer in concameratis illis locis, & subterraneis speluncis fornicatim à natura excavatis, incorruptus permaneat, sic enim agitatur & motu suo purificatur ab undis & humidis terræ vaporibus, sic spiritus aereus vividus manet & vitalis, & ubicumq; nutriri potest, alioquin cavernas subterraneas invisere nõ possemus, nisi aer earum aliquo motu moveretur, & repurgaretur, id autẽ fit clamoribus,

Echo quid prosit naturæ.

 & fra-

& fragoribus, tonitrubus, & strepitibus ingentibus rerum variarum in natura existentium, quæ aerem tali modo exagitant & movent, & à corruptione præservant.

DE COMETIS.

Cometæ quid sint & quo modo fiant, & cuius sint utilitatis in rerum natura.

CAPUT XI.

De Cometis variæ opiniones.

VAria est, & omni ex parte contraria Philosophorum antiquorum de Cometis sententia & opinio. Sunt enim qui Globum à sole illuminatum esse existimant, alii materiam ignitam, & accensam ex exhalationibus terræ provenientem, alii materiam æthéream & astralem ad tempus aliquod persistentem & perdurantem in tali dispositione, ut lucem solis recipiat & remittat. Et sic luceat veluti astrũ, & moveatur ad motum astrorum reliquorũ. At missis hisce opinionibus, quas existimo ni fallor, plus habere subtilitatis quã veritatis, ego existimo, & firmissimè credo Cometas esse exhalationes & evaporationes subtilissimarũ partium calidi innati & humidi primigenii mundi, quæ sursum ferantur à calore ipso calidi innati & humidi illius primigenii fervescentis, quæ materia, cũ pinguis sit & oleoginosa, ascensione sua attenuatur & subtiliatur, nihilominus viscositatẽ retinet subtilem & tenuem, ita ut dum inflammatur ardeat & ignescat cum difficili consumptione sui ipsius, unde diutissimè durant Cometæ, quòd materia eorum sit pinguis, terrestris & viscosa difficilis consumptionis. Est enim materia similis & ferè eadem ex qua antiqui Philosophi lampades perennes & perpetuo ardentes fabricabant, quod hæc materia dum ignita est ardet, sine consumptione sui ipsiùs, at ut ardeat, & pabulum habeat, attrahit hæc materia ignita pabulum ex quo vivit, & ardet. Sic Cometarũ materia adeo pinguis, glutinosa & viscosa est, nihilominus subtilis admodum & tenuis, ut quamvis ardeat, nõ consumatur, aut saltem parum, unde diutissimè durant, & pabulũ attrahunt ex aere circumstante, qui est ignis verus cibus & unicum naturale pabulũ, propter pinguedinem & oleum occultũ omnium elementorũ, quod residet, & latitat in ipso aere, nec ideo cogitandũ est, ut Cardanus Cometas non posse inde esse exhalationes, & vapores pingues ignitos & inflammatos, quòd diutissimè perdurẽt & persistant, veluti ad sex & septem menses, intra quod temporis spatium totus ferè Globus terræ & aquæ consumeretur si totus ignesceret. Quia verum id quidem esse posset si materia cometarum non esset viscosa & glutinosa valdè consumptioni resistens, ardet hæc quidem materia, sed non promptè consumitur, propter suam viscositatem & tenacitatẽ suæ substantiæ, videmus enim cerã difficiliùs consumi ab igne, quàm sevum & axungiam in candelis.

Cometæ quid sint & quo modo fiant.

Materia Cometarum qualis.

Aër cur ignis cibus & pabulum.

Nullo

Nullo pacto est ergô dubitandum Cometas esse exhalationes pingues & glutinosas, quæ sursum elevantur ex ebullitione humidi radicalis mundi, & ita cœlum versùs sublimantur, ut etiam ad Firmamentum usq; perveniant, & in medio stellarum ipsarum ipsius Firmamenti ardeant, & splendorem earum imitentur. Ut evenit tempore Cæsaris augusti, in quo tẽpore apparuisse novã & recentem stellam inter stellas Cassiopeæ asserunt Historici, hæc stella non potuit esse quid aliud, quàm materia quædam cometarum quæ usq; ad hunc locum sublimata est, ibiq; ignẽ concepit & splenduit quãdiu perduravit hæc materia, deinde extincta est, & sic evanuit stella illa recens facta & enata, sic etiam evanescunt Cometæ, postquam per tres menses, aut quatuor, vel usq; ad septem splenduerunt, quod denotat materiam eorum esse consumptibilem & non esse de natura astrorum cœlestium quæ semper splendet & radiat, absq; ulla consumptione, & diminutione luminis sui, & splendoris, sic ergo fiunt Cometæ, & naturæ inserviunt, quod eorum materia dum ignescit & consumitur, ipsa materia extincta decidit in terras, & fœcundat, quòd in se contineat salis multum, in quo continetur pinguedinis elementorum omniũ maxima copia, quæ vera est & unica terræ totius fœcunditas, itaq; non potest ullo pacto separari illa substantia humidi radicalis mundi à centro terræ, quin tandem ibi redeat, unde exierat, idque ex decreto summi Creatoris, omnia oportet redire in fontem, ex quo ortum & originem habuerunt.

Cometæ usq; ad firmamentum elevari possunt.

Cometæ quid prosint naturæ.

Terræ fœcunditas unde.

Vndenam Cometæ, pestes, bella, sterilitates, Regum mortes & alia eiusmodi denuncient.

CAPUT XII.

Cometæ pestes nobis prænunciant, eo quòd non solent fieri & in natura excitari Cometæ, absq; inflammatione, & ebullitione violenta calidi innati terræ, ut superiùs demonstratum est, non potest inflammari, & excandescere calidum innatum terræ, quin vapores & exhalationes atræ, & corruptæ foras exeant, aereq; contaminent: Quicquid enim tunc temporis intra terrę viscera continetur venenati & maligni, foras erumpit, cùm calor innatus terræ, excitatus & excandefactus, ea ebullire faciat, ex qua ebullitione multa venenata & pestifera sursum efferuntur, ex quibus aer inficitur & ex aere infecto & contaminato, vita animalium, & præsertim hominum, cùm in tenuiori & subtiliori aereo victu & cibo consistat, contaminatur & inficitur; unde morbi contagiosi, & pestilentes exoriuntur & mortes frequentes inter homines, & animalia quæq;: vitam enim ex aere trahunt, qui cũ sit infectus & conspurcatus vaporibus illis, & exhalationibus venenatis & malignis, vitam inficere necesse est.

Cometa undenam pestes prænuntiens

Cometæ ut bella prænũtient.

Bella autem solent exoriri & excitari inter homines; tunc temporis, quòd morbosa sit eorum vita, & perinde variis humoribus ad iram & rixam concitantibus contaminata, unde bellum & rixæ & querelæ solent excitari, & præsertim inter Reges, quibus totus componitur orbis, horum vita, seu materia vitę, cùm sit his vitiis infecta, apud Reges faciliùs operatur, quam apud alios homines, qui legum freno dominantur, & temperantur, Regibus verò omnia sunt ad voluntatem & liberum arbitrium. Itaque Reges tunc temporis facili negotio ad iram & rixam concitantur, cum aer ex quo vitam ducunt, plenus sit spiritibus igneis & calidis, ad iram & rixam excitantibus.

Cometæ ut sterilitates denuntient.

Sterilitates etiam portẽdunt Cometæ, propter nimiam siccitatem & ariditatem, quam terræ & aeri inducunt, nam calidum illud innatum terræ, non potest inflammari, & quasi ad febrem excitari, quin terræ corpus valdè exsiccetur, & exsiccatione illa humidum pingue fertilitatis causâ disperditur & consumitur, aer etiam tunc temporis inflammatur & æstu nimio æstuat, unde terræ fructus omnes arescunt, & quasi comburuntur, & sic ad maturitatem & pepansim perduci non possunt, & sic sterilitas exoritur.

Regum mortes ex Cometis ut portendantur.

Regum autem mortes, & Principum & Magnatum tunc etiam temporis solent portendi & indicari, quod tunc temporis Reges, Principes & Magnates soleant magis irasci & ad querelas & rixas concitari, quibus somnus interrumpitur, & cibus & potus, undè facilius incurrunt morbos, qui tunc temporis crudeliores sunt & violentiores propter temporis constitutionem, & propterea faciliùs moriuntur, & frequentius Reges, quàm alio quovis tempore, sed hæc omnia facili etiam negotio evitare possunt optima vivendi methodo, modo credant Medicis suis Chymicis, qui prudentia suâ cœlum ipsum corrigere possunt & astris dominari.

Morbi varii ex Cometis exoriuntur.

Multa etiam alia solent exoriri vitæ humanæ incommoda tempore Cometarum, ut sunt febres ardentes, disenteriæ, inflammationes, Erysipelata, phlegmones & alia ejusmodi, quæ non ex alio oriuntur fonte, quam male affecto calido innato mundi, quòd cùm male afficiatur & male se habeat, particularia etiam alia calida innata rerum male se habere necesse est, ex universali enim calido innato rerum particularia quæcumque suum esse & vitam desumunt, nec illud potest affici quin & aliud afficiatur cum particulare habeat esse ex universali.

)(:)(

DE STELLIS DISCURRENTIBUS ET ALIIS IGNEIS METEORIS.

Stellæ discurrentes quid sint, & fatui ignes lanceæ, trabes & alia eiusmodi Meteora.

CAPUT XIIII.

Stellæ cadētes quid sint & quo modo fiant.

PRæter Cometas ſunt alia permulta ignita Meteora, quæ in medio aere igneſcunt & flammam concipiunt: ut ſunt ſtellæ diſcurrentes huc & illuc & cœlo cadentes, quæ nihil aliud ſunt quàm partes quædam viſcoſæ & pingues humidi radicalis mundi, quæ ſurſum elevatæ ſunt, tum à calore ſolis cœleſtis, tùm à calore ſalis centrici, qui alias ſubtiliores & pingues humidi radicalis terræ partes, ſurſum evehit, & in mediam uſque regionem extollit & ſæpè ſæpius altiùs evehit, donec motu ſuo elevationis, excandeſcant & igneſcant, & dum igneſcunt decidunt, & ita diſcurrere videntur, & ex cœlo præcipitari in terram.

Ignes fatui quid sint.

Ignes verò fatui, ſunt etiam partes ejuſdem materiæ, quæ dum ſurſum aſcendunt, motu ſuo exardeſcunt & inflammantur, & quia ſubtiles ſunt & tenues, non comburunt res circa quas exardeſcere videntur. Ut ſunt fatui illi ignes, qui circa antennas & vela in navibus æſtuante mari, qui nomine Pollucis & Caſtoris ſolent efferri, hi omnes & ſimiles ejusmodi, qui ex terra exoriuntur æſtatis tempore, nocte ſerena, fatui dicuntur ignes, quôd non urant ſed tantum ſplendeant propter tenuitatem & ſubtilitatem ſubſtantiæ, quâ conſtant, & hi omnes exoriuntur ex pinguedine terræ, quæ ſurſum elevatur calore ſui meipſius ſubſtantię, vel ſurſum attrahitur a calore ſolis cœleſtis, qui pinguedinem illam mira virtute attractrice, ſurſum trahit, non ut ipſa nutriatur, ut antiqui nonnulli exiſtimarunt, ſed ut eam ſubtiliet, & depuret ſublimando, & eam extollendo, ut puriores & clariores res fiāt, ex ea pinguedine in viſcerib⁹ terrę: Lanceę verò & Trabes nihil aliud ſunt, quàm materia pinguis humidi radicalis mundi; quæ ſurſum ſublimatur & elevatur, calore ſolis cœleſtis vel centrici, & in ſublimi aeris regione, vel altius igneſcit, & figuram lanceæ & trabis ſuſcipit, unde nomē lāceæ & trabis hæc Meteora habuerunt, & hæc omnia & ſimilia Meteora ignita propter eandē & ſimilem rationē in natura fiunt, quam retulimus in capite Cometarum, hæc enim materia ignita ſurſū fertur ut depuretur & ſubtilietur elevatione illa, ut inde iterum cadat in terram ibiq; coquatur, & tandem figatur & coaguletur in lapides pretioſos vel metalla, hęc enim materia, ad metalla & lapides pretioſos à natura deſtinatur, perinde ſublimatur, & per aëra volutatur, ut inde ſummoperè depuretur, ut hinc pretioſiores fiāt lapides, & multa alia clariora, & puriora, & quod in metallum vel lapidem cogi non poteſt, in humidum radicale vegetātium, et minera-

Sol attrahit pinguedinē terræ, non ut ea nutriatur ſed eam ſubtiliet & attenuet.

Lanceæ & trabes quid ſint.

Materia Meteororū ad metalla & lapides pretioſos deſtinatur.

neralium aliorum transmutatur, sunt & alia similia his Meteora ignita, quæ non est opus huc referre, ex eadem & simili fiunt materia, & perinde, eandem definitionem subire possunt, & his cognitis, quæ relata cognoscuntur, & alia omnia, quæ à natura excitari possunt.

DE AVIBUS SECTIO SECUNDA.

Aves quid sint in genere & qua ratione fiant ex aere.

CAPUT I.

Aves qua ratione oriantur.

Aves omnes, qualescumque sint ex semine suo, quod in se coercent habent originem: Semen autem illud ex alimentis suis ducit ortum, alimenta autem ex quibus nutriuntur aves, partim visibilia sunt, partim invisibilia, visibile alimentum volucrum omniũ, est id omne quo nutriuntur aves visibiliter, invisibile autem alimentum est aer, in quo aves omnes degunt & persistũt, est enim in aere occultus & invisibilis vitę cibus quo utuntur invisibiliter aves & volucres omnes, nec eo cibo carere possunt minimo temporis momento, tanta est eius cibi necessitas, unde cũ nutriantur illo occulto aeris alimento, ut & manifesto & apparenti alio quo etiam utuntur, hinc etiam fit, ut invisibiliter & occultè, semen eorum ex quo fiunt, & generantur, producatur & fiat ex aere.

In aëre est cibus occultus avium omnium.

Imò semen volucrum totum ferè est ex invisibili & occulto aeris spiritu, qui volucrum cibus est, sperma autem quod est corpus seminis & vagina ipsius, fit ex aliis alimentis, quibus visibiliter utuntur volucres: semen autem cum sit quid astrale lucisq; portio, fit ex spiritu illo invisibili, qui in aere continetur, qui est vera lucis portio & astrorum omnium verus influxus, in aere residens, ut hinc tanquam ex naturali promptuario, animalia cuncta desumant suæ vitæ cibum, & alimentum conveniens.

Semen volucrum ũde sit.

Hinc volucres pręcipuè suum invisibile alimentum, quo vita eorum sustinetur, ex aere desumunt, illumque incolunt & habitant ut facilius vitam suam hinc exhauriant. Quid ergo volucres sint hinc auspicandũ est, devoluta enim earum materia ex qua componuntur, facilis est earũ definitio. Volucres ergo definiemus animalia ex semine æthereo & cœlesti, cum elementari permixto, educta, & pennis decorata, & volatu prædita, ut ęthercam & cœlestem originem testari queant, in avibus siquidẽ effingẽdis natura elemẽta superiora potiùs quã inferiora convocat, unde etiã volucres omnes, quòd in compositione earum aer, & cœlũ cæteris elementis prædominentur, super ipsa inferiora elementa gradiuntur, & ideo pennis exornantur, ut elementorum suorum, quibus componuntur naturam sequi possint.

Volucres quid sint.

Non est tamen existimandum, alia elementa, aquam putà & terram non

Omnia elementa vo-

lucres componunt.

non esse in compositione avium & volucrum nostrarum, componuntur quidem omnes ex quatuor elementis, eo modo quo solet à natura fieri, miscendo elementa omnia in semine generali naturæ, ex quo deinde variis alterationibus, & nutritionibus, tandem fit semen istud particulare volucrum omnium, in quo sunt quidem elementa omnia, sed aer & cœlum cæteris aliis duobus inferioribus elementis, aquæ putà & terræ prædominãtur, & sic æthereum & cœleste dicimus volucrum omnium semen.

Oportet autem ut sint volucres omnis generis in natura, ut omnia elementa reperiantur plena & referta animalibus in sphæris suis, summum enim & supremum naturæ opus, est productio animę viventis. Itaq; cum natura ubiq; sit, ad suum supremum tendit opus, per totum orbem, unde in singulis naturæ elemẽtis, progignit & producit animalia, sic elementa quæq; tanquam variæ & distinctæ naturæ Regiones, & Provinciæ animalibus reperiũtur decoratæ, & exornatæ, tanquam civibus & incolis veris, & legitimis, qui sua tuguriola inibi construunt, in hisq; vivunt donec moriantur.

Animalia insingulis elementis.

Vndenam variæ volucrum species exoriantur.

CAPUT II.

Semen generale ut particulare fiat

SEmen generale & universale, ex elementis eductũ, dum in individua incidit, ibi individuum & particulare constituit, & varia omnia individuorum genera constituit, ita & similiter prorsus natura in volucribus & avibus operatur, semen illud suum generale, quo in omnibus rebus procreandis utitur natura, in avibus progignendis impendit, & individuat, si ita mihi loqui fas sit in singulis, ita ut generale illud semen particulare fiat & individuum: Quia autem in una individuorum specie terminari non possit, sed in plures, cùm plures ejus sint virtutes & radii tingentes, nam ex lumine quod est in illo seminegenerali exoritur multiplicatio, lumen enim solum est, quod multiplicatur, sine ipsius diminutione, ex uno siquidẽ lumine infiniti ferè radii exoriuntur, qui singuli radii, lumen constituũt particulare. Sic ex seminis generalis lumine, infiniti effunduntur radii, qui singuli lumen singulare cõstituunt, & perinde semen particulare faciunt, ex quo particulare individuum enascitur, unde variæ volucrum species, nam semen illud generale dividitur ratione sui luminis interni, in diversa rerũ genera, & sic multiplicatur, inter hæc rerum genera, volucrũ genus reperitur, quod in diversas iterũ volucrum species dividitur, & multiplicatur ratione luminis interni, quod in suo genere reperitur. Lumẽ enim dũ dividitur, diversas cõstituit rerum species, & individua ultro cõstituit diversa, ratione suę divisionis, dũ enim in fonte suo manet, unũ est, dũ verò à fõte separatur, dividitur, &

Lumen solũ suscipit multiplicationem.

Vnde variæ volucrum species.

rivos

rivos constituit ac radios, qui in ipsa separatione distinctionem suscipiũt: Sic volucrum diversæ ac variæ species exoriuntur, quòd semen illud generale dividatur in plures partes quæ varietatem specierum constituunt, eo quòd dividatur, nam in ipsa divisione lumen illud internũ, quod est forma cujuscumq; rei, distinctionem statim & varietatem facit, unde in Lampade solet evenire, quæ lumen unum & solum constituit, at si fila ex quibus componitur varia, & multiplicia, inter se dividantur, fient lampades quamplurimæ & multiplices, ex sola divisione filorum, sic & in genere universali solet contingere, non potest dividi genus illud quin & species diversas & varias constituat, forma enim cùm dividatur, dat esse varium & distinctum ratione divisionis, loca etiam varia & distincta, quæ occupantur, ex divisione multiplici, varietatem etiam illam & distinctionem, adjuvant: sed formalis ratio cur in divisione generis, contingat specierum varietas, & distinctio, est divisio formæ, seu luminis, quod est internum in genere, quod dividi nõ potest, sine distinctione, & multiplicatione sui ipsius, unde plures & multiplices formæ exoriuntur, sic variæ & multiplices species volucrum, ex divisione luminis interni quod intima seminis volucrum occupat.

Semen generale dividitur in plures partes.

Loca varietatem faciunt.

Variæ volucrum species unde sint.

Vndenam voces variæ & varii cantus inter volucres exoriantur.

CAPUT III.

ADmirandi sunt omni ex parte volucrum cantus, & voces variæ & distinctæ, quibus inter se volucrum omnes species distinguuntur, & quibus Musica naturalis, per totum orbem exauditur, nec die nec nocte cessant, quin modulatus admirandus ubiq; resonet: Mirum omninò est linguam exiguam in gutture minimo suspensam adeo variis & distinctis resonare sonis. Quid hoc agat, non solùm lingua est, guttur, caput & totum aviculæ corpus, at præcipuum soni illius, & modulatus instrumentum est aër, qui in hisce corpusculis æthereo semine productis, lingua tenui agitatus, & reflexus in concameratis avicularũ partibus, sic resonat, & hos modulatus & cantus varios & distinctos peragit, corpora quidem avicularum cũ præcipua aëris parte constent, & peculiaribus organis constituãtur, quæ sicca admodum sunt, & præcipuè earum guttur, & larinx, quæ siccitate sua conformitate naturali, quasi tinniens, & resonans est, in ea aer reflexus, & percussus ac diverberatus, ab avicularum linguæ perpetuo & subtili motu, sonos, modulatus & cantus illos excitat & agit: Sunt enim avicularũ guttura, fistulata instrumenta, quibus aer agitatus,

Cantus avium unde sit.

tus,sonos illos varios excitat: Unde ex aere & ex gutture,palato, thorace,& ex toto ferè avicularum corpore exoriuntur voces avicularum variæ, & cantus diversi, nec aliunde quærenda est,& investiganda huius distinctionis & varietatis causa, in fistulis enim aperte videmus, quàm varietur sonus, non solùm in variata fistula, sed in una, & eadem fistula,modo foramina varientur, modò aperta, modò clausa, modò semi aperta, sonum variant & distinguũt, sic aviculæ modò aperto gutture canunt, modo semi aperto,& stricto, modo largo gutture resonant & sic cantus variant & distinguunt, quamvis guttur non varietur, sed tantùm distinguatur leni qualitate, quæ ab avicula dependet & sic concludimus varios avicularum cantus, à variis avicularum organis, ex vario avicularum affectu & passione distinctis, & ab ipso aere in ipsis organis variè agitato dependere.

Aves qua ratione cantu varient.

Cantus varius avium unde.

Vndenam volucrum colorum varietas exoriatur.

CAP. IV.

Vndenam volucrum colorum varietas.

VOlucres sunt adeo variis coloribus inter se distinctæ & variegatæ, ut admirationem summam omnibus pariant,& si flores colorum suorum varietate, nos in admiratinem sui rapiant, quid agere debent flores hi vivi,& canentes, nam verè volucres nonnullæ sunt flores naturæ vivi, dulcè modulantes, quid in floribus mirum est,& admirandum, quin idem in avibus reperiatur circa colores,& odores, in his siquidem elucent & radiant viridis color, cæruleus,rubicundus, albus, niger,& rufus,& cæterĩ omnes medii, infimĩ & supremi colores,puri & simul permixti reperiuntur, adeo ut varietatem admirandam pariant & faciant,unde autem hæc colorum varietas & distinctio exoriatur jam nobis disquirendum: Vt enim in floribus colorũ varietas, à sulphure naturali dependet, quod mercurium seu humidum vegetabilem, in floribus coquit,digerit,& digerendo colorat, secundum coctionis suæ gradum,ita pariter in avibus contingere solet: Sulphur naturale quod in ipsis ab ipsa natura inditum est, coquit, digerit & maturat mercurium seu humidum radicale volucrum, & coquendo & maturando ipsum colorat,secundum digestionis & coctionis suæ gradum, & ex gradu illo diverso & vario fiunt calores varii, & diversi: Videmus enim experientia ipsa, tum in floribus,tum in avibus,in principio ortus sui colores esse distinctos, & varios, ab his coloribus, qui in media ætate,& in senectute solent oxoriri: Hoc aliunde evenire non potest, quàm à calore naturali(quẽ sulphur dicimus) qui quidem calor digerit & coquit suum humidum, diverso modo in principio sui ortus,quam in medio,& in fine, & secundùm illam diversitatem

Color omnis ex varia coctione humidi radicalis.

coquendi, & digerendi suum humidum, necesse est ut hinc exoriantur varii & distincti colores, at in nonnullis simul & semel in una & eadem parte varii colores exoriuntur, veluti viridis & rubicundus simul cum rufo permixtus, ut in Psittacis, & aliis multis avibus, quæ in Zona torrida reperiuntur admirabiles, & in nostro Pavone qui omnibus coloribus reperitur variegatus, & exornatus, unde nam tanti & varii ac distincti colores in una & eadẽ penna harum volucrum reperiuntur, diximus in Chymicis omnibus nostris operibus, colorum omniũ fontem esse sulphur naturæ, quod est lumen internum cuiuscumq; rei, illud naturale lumen, seu sulphur parit ac producit omnes colores coctione sui ipsius, si omnes simul vigeãt, si verò unus tantùm vigeat, unum producit. Quidni enim omnes producere potest? si omnes habeat in centro sui reclusos? Quidni unum tãtum si omnes habeat? hoc dependet solùm ex dispositione sui ipsius, cum disponitur ad omnes colores, omnes excludit, cum ad unum tantùm, unum solum excludit & parit colorem.

Ex sulphure omnes colores.

Cur omnes & singulæ aves in omnibus terræ Regionibus non reperiantur.

CAP. V.

Aves omnes cur ubiq; terrarum nõ reperiantur.

Non omnis fert omnia Tellus, sic omnes & singulæ aves in omnibus terræ plagis reperiri nequeunt, quòd ibi vivere nequeant, ut nec enasci, Aquilæ in planis non reperiuntur campis, sed in montuosis, & sylvestribus locis, Psittaci in Europa reperiri non possunt, nisi ab India in Europam asportentur asportati vivunt quidem, at non producunt sibi similes, est enim aliquid in Europa, quod inimicum est Psittacis, nostræ etiam aves quæ copia reperiuntur multæ, per totam Europam, in australibus plagis reperiri non possunt, quòd australes terræ plagæ habeant aliquid illis inimicum & contrarium, illud autem quod illis inimicum esse potest, sunt quædam constellationes, quæ peculiariter in his locis dominium habent, quarum constellationum influxus, contrariatur omninò hisce avibus, Et quod in avibus rarum esse, & occultum censemus, in plantis manifestũ videmus, omnes enim plantæ & arbores, in omni terræ loco enasci nequeunt propter eandem rationem, quod in omni loco, non idem & simile reperitur alimentum, alimentum autem idem & simile in omnibus locis esse nõ potest, propter cœlum, & influxus cœlestes, qui variantur ex varietate locorum, cum & ipsum cœlum varietur, & astra ubique non sint eadem, sed per totum cœlum varia & distincta, sic à variis & distinctis ubiq; astris, varii & distincti influxus desceẽdunt in terras, ubiq; varia & distincta producunt in genere animalium, vegetantium &mi-

Alimentum non ubiq; simile.

& mineralium, in unoquoque enim genere, invenitur varietas & distinctio summa, quæ à cœlo descendit, igneus est ollis vigor, & cœlestis origo seminibus, quę non à terra distinctionem suscipiunt, sed à cœlo, à quo formam internam suscipiunt ratione lucis, quæ est formarum omnium origo, unde si volucres & aves diversæ & distinctæ reperiantur, per totas universi orbis plagas & regiones, id à cœlo dependet, cùm ubique cœlũ varietur, & influxus astrorum eius varius & distinctus reperiatur, per omnes & distinctas terræ plagas, & regiones, unde alimenta & semina rerum varia, & ab his varia & distincta rerum genera, & species.

Cœlum constituit varietatem in rebus omnibus.

Qua ratione progignantur volucres ex semine suo, & quid sit earum semen.

CAP. VI.

Semẽ quàm nobile sit.

Nobilissima & prætiosissima res est rerum singularum semen, cùm occultam & latentem in se cõtineat rerum animam, & vitam, vita siquidem & anima, in semine latentes & occultæ totam seminis essentiam constituunt, ex anatomia vitalis & animalis substantiæ, seminis substantiam apertam habebim⁹ & manifestam: Nam substantia quæ in se coërcet animam & vitam rerum, est eadem quæ continet semen non enim intelligimus animam & vitam solam, quæ nihil aliud sunt quàm actus primi illius vitalis substantię, sed intelligimus substantiam ipsam in qua vita & anima radices agunt: Itaque hæc substantia est lucis purissima pars, cum pura & subtili elementorum singulorum parte unita vera permixtione, in unũ quid homogeneum, & simplex, quòd ex simplicibus elementis constituatur, quæ in illo uno, diversas & varias nõ constituunt partes: Semen ergo rerum omnium est quintum illud elementum, quod ex quatuor elementorum permixtione ortum habet. Quod quidem quintum elemẽtum in tria rerum genera dividitur, ut eorum semen constituat, animale siquidem semen seu quintum animalium elementum distinguitur à vegetabili & minerali quinto elemento, non ratione substantiæ elementorum, quæ quintum illud elementum constituit, sed ratione mixtionis, nam in animalium genere alio modo miscentur elementa, ut illud quintum constituant elementũ, quàm misceãtur in vegetabilium & mineralium genere, & adhuc in singulis horum generum speciebus, peculiariter & singulariter permiscentur elementa, ut earum specierum constituatur peculiare semẽ ut in volucribus, quę ex genere animalium devolvuntur, & speciem singularem animalium constituũt, in hac specie peculiariter permiscentur elementa, ut peculiare & singulare eius semen cõstituãt atq; cõponant: Aër & cœlum plus dant sui puri, quàm

Semẽ quid sit in genere.

Elementa quo modo misceantur in semine volucrum constituẽdo.

aqua & terra, purum terræ, & aquæ subjicitur puris cœli & aëris, & purũ aeris adhuc, cæteris elementorum puris dominatur, itaque in semine constituendo volucrum omnium generaliter, aer semper dominium habet, itaque his positis semen volucrum generaliter definire possumus substantiam purissimam, & subtilissimam quæ in corporib⁹ volucrum reperitur, omnium elementorum purissimam partem in se habentem, & permixtam vera unione in quintum elementum: quod in se coercet, illud omne quod ad productionem avium necessarium est, ex quo solo multiplicantur in infinitum: Ex hoc semine in fœmellis generatur ovum, quod quidem modò ex semine masculi & fœmellæ progignatur utile est, & ad productionem idoneum, modo calore levi pepantico, excitetur virtus illa seminalis, quæ in toto ovo, virtute seminis superiùs descripti sparsa est, non enim in solis ovis continetur virtus seminalis, seu semen, & sperma volucrum, at etiam in partibus seminalibus & spermaticis Volucrum, quæ continent semen reale, ex quo deinde fit ovum, in peculiari matrice avium, virtute caloris naturalis earum matricum, quæ virtute innata sua, semen illud æthereum subtile admodum in ovum commutant, in quo deinde ovo continetur virtus seminalis volucris, cuius est ovum, excitata autem illa seminali virtute, calore levi sum volucrem ipsarum ova sua incubantium, vel alio externo calore, modò in gradu simili, tota substantia ovi mutatur in volucrem: & sic volucres omnes progignuntur, ex semine quod in ipsis mutatur in ovum, & deinde ovum ab ipsis caloris externi fotu, mutatur in avem, qua ratione verò fiant ova, virtute seminis in matricibus avium jam nobis est disquirendum.

Semen volucrũ quid sit.

Ova qua ratione ex semine nascuntur & fiant.

Ova ut semẽ continent.

Ova volucrum qua ratione fiant ex earum semine.

CAP. VII.

Ovorum mira natura.

Ovorum omnium natura, & essentia admirabilis omninò est, quis intra putamen, & testam ovorum volucres residere existimaret, nisi quis experientiâ vidisset, solo caloris fotu reducuntur in actum: mirum omnino est, quod in tenui & molli adeo substantia, pennæ, carnes, ossa avium, & ipsa anima sentiens & quicquid aliud ad aves pertinet coërceatur, videntur etiam aves in quintam essentiam sese convertere, ut ova pariant, tanquam quid illis simile, unum & idem saltem proxima potentia, semen siquidem avium omnium, in ovum convertitur in matrice peculiari ibi actione caloris nativi, crassior pars seminis, in putamen & testam abit, aquosior verò pars in albumen convertitur, pars verò quæ aeris & ignis partes subtiliores habet, in vitellum mutatur, cui supernatat germen, pars seminis

In qua parte ovi resideat virtus seminalis.

minis subtilior & efficacior, cui vitalis & seminalis virtus omnis inest: ex quo solo dependet vita pulli, & multiplicatio, in quo incipit vita & anima radicari, cætera omnia quæ in ovo sunt, & reperiūtur, sunt quasi ad alimentum pulli recenter ex germine illo enati, non habet enim aliunde unde nutriatur, clausa illi sunt omnia, ideo Deus & Natura intra testam suam tanquam in orbe suo, & mundo, paravit illi omnia quæ ad vitam sunt necessaria: aliunde enim vitam suam enutrire non potest, nō ut fœtus alii quadrupedum, qui ex toto corpore matris, per venas & arterias tanquam per canales & tubos vitales, suum alimentum exhauriunt, ad matricem enim ubi detenti sunt fœtus, omnia confluunt. At in ovo non ita est, separatum est ovum à matre sua, & loco distinctum, unde fœtus, qui in ovo producitur, oportet ut ex ovo desumat omnia quæ illi necessaria sunt, non producitur autem ex omni parte ovi, sed tantum ex germine, quod vitello supernatat, illud germen quod verum sperma est volucrum, calore sui ipsius à calore externo suscitato, mutatur in volucrem ejusdem speciei cuius est ovum, vitalis enim ille internus calor, est Archæus suimet ipsius corporis, & verus faber suæ domus, corpus tanquam domum suam propriam fabricat, & dum fabrefecit, & ordinavit, tunc ultimū actum educit ex potentia suimet ipsius, & animat & informat corpus illud, & hæc est ultima perfectio, quam calor nativ⁹ introducit, in illam materiam, tunc quiescit ab opere, & gaudet suo fine, & conservat quandiu potest, sic volucres ex ovis, & ova ex semine volucrum fieri solent.

Unde enutritur avis in ovo recēs nata.

Ex ovis aves omnia educūt quæ illis sunt necessaria.

Vitalis calor est Archæus suimet corporis.

Cur volucres factæ sint in rerum natura.

CAP. VIII.

AD gloriam Dei altissimi rerum omnium creatoris facta sunt omnia, non quòd egeret his Deus, ad gloriam suam, Deus enim solus est, qui sui ipsius gloria est, sed ut nobis manifesta fuisset gloria, & omnipotentia divina, ex creatis enim scintillam aliquam potētiæ divinæ & gloriæ desumimus, si nihil creasset ac fecisset, sibi solus notus fuisset, post creationem autem, externam habuimus illius cognitionem, quæ ex creatis originem habet, & posteriora sua hæc sunt, volucres ergo ut & reliqua cuncta, ad Dei altissimi gloriam factæ fuerunt deinde secundò ad hominis usum: Nam cùm homo sit totius mundi caput, & Coryphæus, cuncta quæ in mundo sunt ad illius usum facta sunt. Voluit enim ut omnia elementa & singula producerent homini alimenta vitæ sustentandæ necessaria: itaque aer cùm sit præcipuum elementorum, voluit Deus ut aër peculiariter sua alimenta materialia & corporalia produceret, ad hominis vitam sustentādam,

Ad gloriam Dei facta sunt omnia.

Volucres propter homines facta sunt.

Volucres ex aëre.

volucres autem sunt præcipua alimenta hominis, quæ in aëre & ex aëre precipuè progignuntur, non enim tantùm aer spiritualia dat homini alimenta, spiritum vitæ illi subministrando, sed etiam materialia & corporalia præbet illi alimenta, volucres omnis speciei illi progignendo. Quæ illi non solùm sunt alimento sed etiam delectamento.

Natura manca esset, sine avibus.

Præterea volucres omnes, sunt toti naturæ, & toti universo, maximo ornamento, manca verè esset natura, & mutilum haberemus orbem universum, si volucres ab ipso abessent: mel & cera non adesset si apes non adessent, sericum omne genus non adornaret homines, domos & templa, si bombices nō adessent, nec in molli lectulo sterteremus, si plumulæ molliores volucrum, ab ipsa natura abigerentur. Volucres ergo non solùm ad Dei laudem & gloriam, sed ad hominis cōmoditatem, & utilitatem quammaximam & naturæ totius ornamentum, (quòd verè mancum & defectuosum probaremus, si volucrum omne genus abesset) factæ sunt & procreatæ.

Qua ratione, & ad quid coëant aves perfectæ omnes.

CAP. IX.

Volucres perfectæ cur per putrefactionem fieri nequeant.

VOlucrum quamplurimarū species, ex sola putrefactione producuntur, ex semine generali totius naturæ, quod in omnibus latitat elementis, ideo aves perfectæ coëunt cum non possint ex illo semine generali, per solam putrefactionem produci, oportet ut virtus multiplicativa & seminalis, quæ in perfectis avib⁹ divisa est, in marem & fœmellam coniungatur, & una fiat, ut tertium enascatur, divisa enim inutilis est, & vana ad productionem virtus illa seminalis, itaque oportet ut conjungatur, ut ignea illa virtus quæ in semine masculino continetur, jungatur virtuti aquæ & terrestri, quæ in semine fœminino latet, & fœcundet ipsam, & ad germinationem pellat, cùm ex se ipsa nimis frigida & stupida sit, ad prolem excitandam. Vis etiam masculi nimis adurens & ignea est, itaque eget humida & tepida seminali virtute fœminæ, ut temperetur, & ex temperamento illo moderato, exsurgat semen prolificum, & aptum ad generationem suscitandam, itaque cum utriusque maris & fœmellæ semen inutile sit, separatim sumptum ad generationem, oportet ex necessitate naturæ ut simul conjungantur, ut simul cōjuncta fiant unum productioni idoneum & aptum Coïtus ergo necessarius est avium perfectarum, ut inde ovum producatur aptum & idoneum generationi faciendæ: alioquin ova inutilia sunt & irrita, quæ *Hypenemia* græcis dicuntur, ex quibus nihil gignitur, quòd à virtute seminali masculi non sint illustrata & irradiata, virtus siquidem illa masculi adeo subtilis est, ut quasi radius lucis

Semen utriusq; parentis quomodo aptum ad generationē.

cis esse videatur è longinquo etiam aliquando ut in perdicib⁹ fieri asserit Plinius, emittitur, ad fœcundandum fœminæ semen, sed hoc agitabimus cum naturam particularem avium tractabimus.

An aves habeant ingenium & industriam.

CAP. X.

Aves an habeant ingenium.

NUllo pacto dubitandum est, de ingenio & industria avium ferè omnium in nidis construendis suis, ingenium & industriam satis admodum testantur, & in conservanda sua prole, quid enim non faciunt, quas argutias non habent, & cautelas, & eludant venatores si forte ad nidos suos deveniant, fingunt se delumbes & prægravatas, fracto pede aut ala, ita ut venator, eas persequatur, eas manu capere existimans, donec longissimè abducant venatorem à nidis, tunc alta petunt & canendo, quasi ridentes venatorem frustrant, & deludunt. Villaticis gallinis, & Religio inest, inhorrescunt edito ovo, excutiuntque sese, & circumactæ purificant, ac festucis & paleis, sese & ova sua lustrant. Quid etiam agunt in defendendis suis pullis ab incursu Milvorum: ipsos pullos in globum cogunt, & circa ipsum glocientes omni conatu pullos, à Milvis defendunt, aliquando ipsos & sæpe sæpius, pullos in vepreta ducunt, ut ibi tanquam in forti castro prælientur adversus Milvos, sunt & aliæ quamplurimæ aves, quæ cantus aliarum imitantur & sequūtur, quæ voces humanas addiscunt, & Græca, Latina, Gallica, Italica & Hispanica, & alia omnia humana idiomata loquuntur, adeo ut humanum ingenium imitentur, hæc & plura, quæ longissimum esset recensere ingenium avium & industriam testantur, cùm autem magnum sit illarum ingenium, undenam proveniat jam nobis restat disquirendum.

Plinius lib x. sua hist. cap. 41.

Forma uniuscuiusque rei est principium & fons omnium actionum, illa ergo omnia, quæ peragunt aves, ex forma earum dependet, forma autem avium, qua virtute & innata potentia hæc peragere potest ex virtute lucis quam intrinsecam habent, lux siquidem est actionum omnium fons, & origo, & quò plus est lucis in mixto, eò forma eius habet actiones subtiliores: Itaque in avium formis omnibus multum est lucis, & perinde subtiles sunt omnes aves, & subtiliores sunt quædam ipsarum, eo quòd ipsæ, plus lucis habeant formalis, quàm altæ, sic unæ aliis sunt subtiliores & acutiores, multùm autem habent lucis aves omnes, supra alia bruta animalia, quòd earum semen sit æthereum & aëreum, in quo multum lucis est, quia aër totus luminis radiis perpetuo impregnatur, & perinde semen, cui aer prædominatur, plurimū habet luminis, ūde forma exsurgit subtilis, & acuta, & mirandæ actionis, Ingenium ergo & industria omnis quæ in avibus reperitur, ex multitudine

Vndenam avium ingenium proveniat.

Ingenium ex luce.

tudine & copia luminis dependet, & originem habet, quod in earum semine, innatum est, & naturaliter implantatum in primi seminis compositione, in qua elementa permiscentur dum purum sui unumquodque ex se ipso ejicit, & in centrum deponit, ut ibi purum unumquodq; misceatur alteri elementorum puro, & semen generale constituat, quod deinde in tria genera distinguitur: in semen animale scilicet, vegetabile & minerale: semen animale plus lucis participat, quàm cætera alia duo semina; ideo actiones animalium sunt subtiliores & acutiores vegetantium & mineralium, & hoc manifestissimum est, inter autem animalia, alia aliis sunt subtiliora, & acutiora, quòd una aliis plus illius lucis participent, quàm alia. Volucres autem sunt omnibus subtiliores, & acutiores, propter eandem rationem, quòd lucis plus participent cæteris omnibus animalibus, unde earum omnium ingenium, & industria dependet, & originem habet.

Volucres animalibus subtiliores.

An volucres inter se loquantur & earum voces intelligi possint.

CAP. XI.

An volucres inter se loquantur.

FUerunt quamplurimi inter Philosophos antiquos, qui existimarunt volucres inter se loqui, & voces earum intelligi posse, sed hoc repugnat rationi, & Christianorum doctrinæ, & Fidei Orthodoxæ, quę nos docet solos homines loqui, quòd locutio & sermo verus à ratione dependeat, soli autem homines rationales, inter animalia, quod volucres nonnullæ sint, quæ voces humanas & sermones distinctè pronuntient, non intelligunt quod loquuntur, nec sciunt ad quid voces has proferãt, sed quia sæpe sæpius audiverunt has voces tanquam sonos, & cantus aliarum volucrum proferunt & gutture suo elidunt: verus autem hic non est sermo, cum non à ratione fiat, nec etiam ex ordine sed tantum sonus est qui rudes animę motus aliquando exprimit, ut infantium ejulatus, qui matri indicant se velle aliquid, quod alio modo quã ejulatu exprimere non possunt, sic volucres exprimunt quidem rudi quodã modo animæ suæ motus, per sonos suos quos ex ore elidunt, non tamen loquuntur, cùm nõ habeant mentem rationis capacem, quæ præcipua est veræ loquutionis & veri sermonis causa, cum certa & propria articulatione vocis, quæ etiam articulatio deesset vocibus & sonis volucrum. Muti pari modó exprimunt conceptus & motus suæ mentis, cùm tamen non articulent voces suas, loqui non dicuntur, etsi voces eorum oriantur ex anima rationali, cùm articulatè non exprimant voces, sic volucres, cùm non articulate exprimant voces, etsi aliqua ratione exprimant his vocibus animæ motus interiores, non dicuntur loqui, sed voces & sonos edere, animæ motus

Locutio volucrum non est verus sermo.

Volucres nõ dicuntur loqui.

tus

tus interiores Interpretes, quòd si apud antiquos fuerint nonnulli Philosophi, qui voces has interpretati sunt, hoc per cõjecturas factum est, vel à Dæmone aliquo, qui interiores animæ motus aprimè novit, etsi volucres nullas ederent voces.

An in semine volucrum & in ovis earum Chymica principia reperiantur.

CAPUT XII.

Chymica principia in ovis volucrum reperiuntur.

NUllo pacto ambigendum est, quin Chymica principia, sal putà, sulphur & Mercurius reperiantur in semine omnium volucrum, & in ipsis volucrum ovis, cùm nihil fieri soleat in rerum natura, quin ipsa principia, illud ipsum constituant & componant; calidum enim quod est sulphur, & humidum primigenium quod est Mercurius, & nodus & vinculũ sulphuris & Mercurii quod est sal, ubiq; in omnibus rerum compositionibus reperiuntur: tanquã immediata rerum omnium principia: Ipsæmet volucres constituũtur hisce principiis, itaq; si ipsæmet componantur, quid fieri potest, quin & semina & ova hisdem principiis componantur, cum semina & ova in ipsis volucribus fiant, nec in ipsis fieri queant, quin ab actionis principiis fiant, sulphur autem, Mercurius & sal sunt principia actionis, & compositionis, ergo nullo pacto dubitandum & ambigendum est, quin principia Chymicorum, in semine volucrum omnium & in ipsis ovis reperiantur. Quid autem in semine volucrum, est sulphur, Mercurius & sal, jam nobis disquirendum, calidum innatum quod est in semine invisibile, & impalpabile, sola tantum ratione perceptibile, quod intra seminis intimos meatus & sinus agit, & semen transmutat in ovum, illud ipsum calidum, sulphur vocamus, quod alii formam ipsius seminis, quam lucis portiunculam quandam puris elementorum substantiis permixtã dicimus, Mercurius verò in semine volucrum nihil aliud est, quàm humidum seminis in quod agit ipsum sulphur, ipsum coagulando in ovum. Sal verò est soliditas & corpus ipsius seminis: cujus beneficio soliditatem acquirunt sulphur & Mercurius. Quid verò in ovis volucrum sulphuris, mercurii & salis naturam sapiat, ex his quæ dicta sunt de semine: facile quivis intelligere potest: itaq; in omnibus volucrum partibus, & præcipuè in eorum semine & ovis reperiri necesse est Chymicorum principia, non secus ac elementa, quæ in his principiis immixta sunt, ut superius multis in locis dictum est, ac declaratum, ita ut elementa & principia non possint separari, ubi illa sunt, hæc & reperiuntur, ut principia ex elementis indesinentem & perennem desumant materiam, mixtis componendis idoneam, & ut elementa principiis naturæ perpetuò subserviant, & sic perennis & perpetua

Quid in semine volucrum sit sulphur, quid mercurius & quid sal.

Elementa & principia separari nequeunt.

petua fiat rerum generatio, donec Creator hæc principia, & elementa per ignem ſeparare veniat, ut cuncta de novo componat ac reficiat.

DE VOLUCRUM NATURA PARTICULARI.

SECTIO TERTIA.

DE AQUILA.

Aquila quid ſit & quibus componatur principiis ut ab aliis differat avibus.

CAPUT I.

PLinius, & multi alii præclariſſimi Viri, Avium naturam particularem tractarunt. At quia Chymiam artem non noverunt ipſi, non deſcripſerunt quæ ego hoc in tractatu & ſectione tractaturus ſum, alioquin enim eandem telam nunquam retexerem, cùm non in votis ſit ea ſcribere, quæ ante me ſcriptis exarata ſunt: nova ſunt hæc omnia aut ſaltem paucis cognita, & perinde cùm paucis per nota ſint, omnibus palam fieri exardet animus: ad Alchymiæ laudem & gloriam quæ huc uſque nihili apud quoſdam æſtimata eſt, & nihilominus totius Philoſophiæ occultæ aut magiæ, non quidem ſuperſtitioſæ, ſed naturalis minervam unicam, atque margaritam præcipuam reputandam jure merito cenſemus, cum intima totius naturæ recludat, igne ſuo, cujus calor adeo penetrans eſt, ut nihil ab ipſo ſe abſcondere poſſit. Itaque nec Aquilæ ipſæ, quamvis volatu ſuo in æthera ſe extollant, ab igne ſuo ſe ſubtrahere poſſunt, quin ab ipſo penitus intus & in cute dignoſcantur.

Alchymiæ laus & gloria.

Itaque Aquilam dicimus Avem prægrandem, volatu potentiſſimā, roſtro adunco & ungue, ex ſemine enatam, & Ovo Aquilino, cui ſulphuris multum eſt, & mercurii aquillini, modo forti & vinculo connecti: unde diutiſſimè vivunt Aquilæ, quòd ſulphur animale & mercurius, quæ in earum ſemine & ovis inſunt, fortiſſimo vinculo connectantur, adeo ut difficillimam patiantur diſſolutionem, & ſeparationem, unde vita longiſſima in Aquilis eſt, quòd earum ſemen ex quo formantur multum habeat ſulphuris & mercurii, perfectè coctorum & invicē perfectiſſimè unitorū vinculo ſalis: hoc autē ſolū non conſtituit differentiam Aquilarū inter alias aves, ſed propria & peculiaris earum differentia in ventre earum, & in unoquoque individuo reſidet, dum enim ſemen volucrum diviſum eſt in ſpecies à Creatore, ab ipſa diviſione, quæ divinitùs facta, exorta eſt differentia in unaquaq; ſpecie, quæ differentia adhuc conſervatur in ipſis individuis ſpecierum. Unde ſi ſemen & ovum Aquillinum differt ab aliis volucrum ſeminibus & ovis, hoc ab ipſis Aquilis dependet, quæ differentiam illam ovis ſuis & ſeminibus communicarunt, ſuiſq; principiis

Aquila quid ſit.

Vita longa in Aquilis.

Differentia avium unde.

cipiis

cipiis differentiam individuam dederunt: unde sulphur, mercurius & sal, Aquillinam differentiam habent individualem, quâ differunt ab aliis avibus, ab ipsis Aquilis quibus insunt, & Aquilæ à creatore dum per ipsum à genere divisæ sunt & factæ, & ipsis mandatum est ab ipsomet Creatore, ut producerent & progignerent simile sibi, tunc temporis receperunt differentiam quam per productionem adhuc communicant.

Aquila unde magnanimes & fortes.

Ex copia autem sulphuris sui & mercurii quam in seminibus suis & ovis recipiunt Aquilæ, suscipiunt etiam magnitudinem animi, & ingenii sagacitatem, & industriam, quã habent, de qua apud authores mira narrantur, & præsertim apud Plinium. Plumæ Aquilarum miram exercent actionem in aliorum avium plumis omnibus corrumpendis, ac corrodendis, & hoc ex sulphure innato, quo abundant & turgent, unde ossa & carnes crudas perfectè digerunt, & excrementa sua quæ ejiciunt sunt veluti calces ciborũ quos sumpserunt in alimẽtum, adeo fortis est calor Aquilarum ut excrementa & reliquias ciborum in cineres vertat ac calcinet.

Species Aquilarum quot sint.

Sex Aquilarum sunt species: unæ aliis majores, tùm corpore, tùm animo, & vigore, & hoc ex copia sulphuris innati quo turgent, ex hoc enim solo, animi vigor dependet, & vita longissima, quæ adeo longa est, ut non oppetant senio nec morbo, sed sola fame, nam crescentibus annis, crescit & rostrum in tantam longitudinem, ut aduncitas superior inferiorem superet, adeo ut rostrum aperire nequeat, & sic jejunio contabescit & tandem emoritur, aliquando tamen rostrum in saxa & rupes quatit, ac rumpit, & sic quæ per menses jejunaverat, refocillata copia ciborum juvenescit.

Qua ratione juvenescat Aquila.

Aquila cur dicatur Iovis Ales.

Ales dicitur Jovis, quòd æterna quasi sit, nec unquam emoriatur nisi sola fame, & quòd plurimum habeat sulphuris innati, cujus proprietate & virtute fulmina effugit, & ab ipsis se vindicat, quod sulphur hoc naturale, innaturale repellat omni qua potest virtute, & cùm hoc sulphur naturale, seu lumen cœleste, in Aquilis potentissimum sit, ideo ab ipso tuetur adversus fulmina adeo ut, aut nunquam, aut raro percutiatur, non secus ac magnanimi viri ac fortes, qui invicto animo ad prælium incitantur & rapiuntur, & raro percutiuntur ab ictibus sclopetorum, aut saltem non ita frequentiùs ac pusillanimes & timidi, qui timore suo calidum innatum suum ita debellant ut ferè ipsum extinguant adeo ut nullis virtutibus vigeat, sicque offeriuntur vulneribus, nullo repugnante.

Aquila cur à fulmine non feriantur.

Principalis tamen, & præcipua ratio, cur Aquilæ fulminibus & grãdine, nõ percutiantur, est, quia suborta tempestate, Aquilæ statim ab hac infima aeris Regione in supremam volatu sese extollant, ubi nul-

lum fulmen adest,&sic tutæ sunt ab omni fulminum ictu.

DE PHOENICE.

Phœnix quid sit, quo semine constet, unde enascatur & quo valeat ingenio.

CAPUT II.

Phœnix an detur.

TOt & tanta de Phœnice dicuntur, & enarrantur miracula, ut ego fabulosa crediderim omnia cum ipso Herodoto, qui asserit, se nunquam vidisse hanc avem, quamvis diu expectatam, de qua cantatur.

Convenit Ægyptus tanti ad miracula visus
Et raram volucrem turba salutat avem.

Nihilominus cùm gravissimi authores adsint, qui eam admittant in rerum natura, & præsertim Tertulianus, qui libro de resurrectione carnis, ad probandam resurrectionem utitur exemplo Phœnicis, & ait: Accipe plenissimum atque firmissimum hujus spei specimen, siquidem animalis est res, & vitæ obnoxia & morti, illum dico alitem Orientis peculiarem, de singularitate famosum, de posteritate monstrosum, qui semetipsum lubenter funerans renovat, natali fine decedens atque succedens iterum Phœnix, hæc Tertulianus: at Plinius asserit Romæ delatum fuisse Phœnicem quinto Plantio, & sexto Papinio Consulibus, Claudii Principis censura, anno urbis conditæ DCCC. & in Comitio propositum fuisse, quod actis testatum est, sed ipsum non verum Phœnicem existimarunt omnes. Manilius tamen Senator illustris admodum & clarissimus, de Phœnice primus scripsit, asseritque neminem extitisse, qui viderit vescentem, lachrymis tamen thuris, & balsami cremore vescentem, credũt Sacrum in Arabia soli esse, & inibi enasci ac emori, & vivere sexcentis & sexaginta annis, & Aquilæ esse magnitudine, aureo fulgore circa colla, & per totum corpus purpureo esse colore, cæruleam roseis caudam pennis distinguentibus, cristis faciem caputque plumeo apice honestante, oculisque micantibus senescentem casia, thurisq; surculis construere nidum, replere odoribus, & superemori: Ex ossibus verò & medullis ejus enasci, primò seu vermiculum, inde fieri pullum, principioque justa, funeri priori reddere, & totum deferre nidum prope Panchaiam in solis urbem, & in ara ibi deponere. Hæc apud Plinium Manilius, quæ an vera sint aut esse possint jam disquirendum: Hæc rara de Phœnice nobis miracula videntur, cùm tamen naturæ potentiam & virtutem non excedant, insectum enim apud nos est, animal vulgare Bombix dicitur, qui tumulum, & sepulchrum sibi ipsi parat & antequam moriatur, è vermiculo fit papilio volans, qui sepulchrum sibi componit quo includitur, ibiq; mutatur, emoriendo in grana synapi ferè

Lib.10.cap. 11.

Phœnix quamdiu vivat.

Phœnicis descriptio.

Phœnicis historia vera probatur.

ferè simillima, quæ tepido virginis alicujus calore in medio sinu virgineo facilè mutantur in vermiculos, & bombices, prioribus similes, nonne rara & miranda est, hæc animalculorum vita, & mors, quæ tamen cùm communis sit & vulgaris apud nos, raram non æstimamus: Seminis virtus nullo pacto extingui potest, nec igne, nec aqua, nec terra, nec aere, incorruptibilis est, & nullo pacto annihilari potest, alioquin nulla nobis esset spes, aliquando resurgere posse ex cineribus nostris, si in ipsis nihil nostri resideret, cùm resurrectio non sit creatio, sed renovatio corporis, ex veteri corpore.

Seminis virtus inextinguibilis.

Cineres Phœnicis continent in se virtutem seminis.

Phœnicem ergo miramur, cùm ipse resurgat ex cineribus suis: cineres ipsius avis continent in se semen & virtutem seminalem ipsius avis, hique cineres lenissimo roris irrorati, & solis radiis excalefacti putrescunt, & ex illa putredine, exoritur vermiculus ille, qui totam seminis virtutem Phœnicis in se coercet, & brevi tempore fit pullus, qui in verum Phœnicem transmutatur, non ergo supra vires naturæ hæc generatio haberi meretur, cùm similia nobis quotidiana experientia nobis exhibeat: comburuntur sylvæ integræ sæpe sæpius & quicquid in his reperitur sylvis animale, reptile, & volatile, unà cum sylvis redigitur, & convertitur in cineres, cineres hi irrorantur rore, & calor solis superveniens, excitat per putrefactionem ex his cineribus, omne insectorum animalium genus, non ne Phœnix ex insectorum animalium solitare aliquod genus esse potest, cui à natura datum est, ex cineribus suis enasci posse, ut nobis resurrectionem futuram suo exemplo exponat, & spem confirmet, fieri ergo potest Phœnicis generatio, & productio, uti Plinius enarrat in sua historia: Unde autem exoriantur præclari & insignes colores illi, aurei, purpurei, rosei, qui Alitem nostrum peculiariter insigniunt, & vita illa adeo longa, ut cæteras aves facilè evincat. Colores omnes qui Phœnicem nostrum adornant ex sulphure sunt, seu luce sua innata, & calido primigenio, quod humidum suum varie coquit, & secundùm variam illam coctionem in puro & nitido subjecto, perpulchri & vividi illi exsurgunt colores, ignis enim omnia lutulenta & crassa consumit, remanent solùm cineres qui salem purum & fixum continent, in quo colores illi varii sedem habent, qui facili negotio communicantur avi, quæ inde enascitur, sal siquidem ille qui in cineribus Phœnicis residet ex ipsius combustione est verum semen Phœnicis, ex quo exsurgit, tanquam ex ovo aliquo, Phœnix novus. Vita etiam longissima illa, qua in sexcentos & sexaginta durat annos, ex sale illo provenit, cum difficillimæ sit corruptionis & alterationis, illud omne, quod ex sale ortum præcipuum ducit, ut in metallis cernere licet, & lapidibus, qui ortum

Phœnix potest resurgere seu enasci ex cineribus suis.

Vndenam colores præclari in Phœnice oriantur & vita longa.

Vita longa Phœnicis unde sit.

suum peculiarē ex sale ducunt. Durat ergo longissimè Phœnix ex sale suo originali, & seminali quo pollet, & cùm longissimè vivat, & cæteras aves vita sua excellat: Excellat etiam ingenio & industria necesse est, cùm sua principia, ex quibus enascitur pura sint & sordibus vindicata, ab ipso igne, omnia impura comburente, & solis puris ac æternis residentibus, ex quibus generatur, & ex quibus exorta forma, & anima, nullo pacto dubitandum quin donis particularibus hisq; insignibus & præclaris insigniatur: & si præclara sint dona corporis, quin etiam præclara sint & miranda animi dona,

DE VVLTVRE.

Vultur quid sit, & quo modo generetur & quo polleat ingenio.

CAPUT III.

SVnt plures Vulturis species, & omnes sunt Nobilium delitiæ, cùm venationi inserviant, cui potissimū Nobiles ferè summoperè student, & vacant, itaque ut volucres ipsas per medium aërē insequantur opus habent volucrib⁹ ipsis, ut volucres ipsas persequi possint. Vultur prçcipuum obtinet locū, cùm ipsemet à natura sua alias insequatur aves, ut sibi sint alimento & pabulo, vorax est enim avis & carne vescitur, unde alias aves tanquam crudelissimus hostis venatu persequitur, captasque vorat, & sic suam vitam sustinet, aliarum morte, enascitur ex ovo quod parentes ex coitu producunt, & deinde mater excludit in altissimis rupibus, ubi nidificat, & cum bina sunt aut tria, tunc fovet & incubat, & sic calore suo & fotu excludit pullos binos aut tres, quos solemni & mira industria ac studio, & amore nutrit, & alit, perquisitis undiquaque aliis avibus, quas venatu insequitur, & defert summa cum diligentia pullis suis, præparatque in principio cibos ipsos, rostro suo plumas avellit, & carnes atterit & attenuat, & sic præparatas carnes, tenero pullorum ventriculo, & ori offert & exhibet, postquam autem grandiores facti sunt, non plus illis carnes & offas præparat, sed pedetentim cum plumis offert & palam ipsis pullis vellicat & avellit, ut doceat, ipsos sibi præparare cibos, aliquando etiam cum pluma molliori carnes ipsas vorat, ut illi sint medicamento, nam cùm pluma concoqui nequeat. Sed integra egeratur cum excrementis, pituitosum mucorem qui in intestinis congeritur, sic pluma foras trudunt & ab intestinis avellunt. Sic videtur ipsos vultures medicæ arti operam navasse, ut saluti suæ consulant, dum verò magni omninò sunt & volatu capaces. Parentes ex nido pellunt ipsos, & in medium aërem deponunt ut volare perdiscant, parentibus semper ipsos concomitantibus, ut ipsis adhuc per tempus aliquod cibos administrent, & tunc tēporis, aves ipsas vivas fra-

ctis

Vulturum species multa.

Vultur alias aves insequitur.

Vultur unde enascatur.

Vultures cur carnes cum pluma devorent.

ctis alis, aut aliqua ratione concussis illis offerunt, & coram ipsis in medio aëre projiciunt, ut ipsimet, discant & cognoscant vivum eorum cibum & persequantur ipsum, dum verò persequi sciunt & venari, eos tunc temporis linquunt & longe abeunt ab ipsis, aliumque terræ terminum quærunt, ut sibi ipsis sufficiens quærant alimentum, & natale solum pullis suis relinquunt, ut inibi sine bello & pugna victum quæritent.

Vultures quales esse debent.

Sunt autem omnes Vultures nigri coloris, ventre subgriseo, capite parvo, oculis micantibus, rostro adunco ac forti & ungue, alis nigerrimis, & veluti glutine perunctis, adeo ut luceant ingenio vivaci, & acuto, adeo ut voces Venatoris & canum latratus intelligant, & quicquid ad venationem pertinet apprimè addiscant, & hoc omne ex sulphure & nativo calido adusto & terrestri quo constat & turget eorum semen, originem habet. Unde Melancholici sunt ferè omnes vultures, unde loca tristia & umbrosa ac sylvatica, montibus, ac præaltis rupibus obsessa quærunt & colunt.

Vultures tristes & melancholici.

DE ACCIPITRE.

Accipiter quid sit, qua ratione nascatur & quo semine & ovo, & quibus natura donis insigniatur.

CAPUT IV.

Accipiter quid sit.

Accipiter est quævis species volucris prædatricis, quæ prædâ vivit & rapina, unde Accipitres dicuntur, quòd accipiant & capiant victum suum ex prædis & rapinis aliarum avium quas capiunt, & captas vorant ac deglutiunt, & septem enarrantur Accipitrum species. Prima, est Falco gentilis, qui in nido proprio captus est. Secunda est peregrinus qui extra nidum captus est, sed vagando hinc inde quærens nidum capitur. Tertia species, est Tartarus, qui ex Tartaria advenit, & est peregrini species. Quarta, est Gyrofalcus, in gyrũ volans, & ex Dannomarchia asportatur, vel Chersoneso Cymbrica. Quinta est Sacer. Sexta est Lanians vel Laneus, sic dictus, ex laniandis avibus, vel à pilis lanæ similibus, quos in ortu primo habẽt. Septima est, Thunisianus qui ex Barbaria defertur. Plinius verò sexdecim ponit species, nam Milvi, & Corvi in his speciebus collocantur, inter autem species Accipitrum meliores & excellentiores sunt Falcones capite rotundo, rostro parvo, nõ oblongo, sed forti & crasso, collo lõgo, spatulis largis, pennis subtilibus, & acutis, longo femore, & tibia brevi, & ungue longa, & forti, & manu larga.

Species Accipitris quot sint.

Falcones quales esse debeant.

Nascuntur omnes ex ovis, quæ parẽtes ex coitu generãt ex permixtione seminis utriusq; parentis, alioquin inania sunt & infertilia, & postquam excluserunt, seu ediderunt, fotu caloris sui ipsius incubant ipsis, & ex ipsis pullos excludunt similes parentibus: in ipsis copia est sulphu-

Accipitres unde enascantur.

sulphuris & mercurii, sed lutulenti, & terreis excrementis turgentis, unde ad iram & rixam proni sunt omnes Accipitres, & maxima cum difficultate se submittunt dominis suis venatoribus, nisi maxima cum patientia, & tardo ac difficili sunt ingenio, nihilominus cùm ea quæ venationi competunt addiscerint pertinacissimè retinent, nec dominos, & venatores mutare gaudent, nec ad pastus, & ad voces veniunt, nisi venatorem perfectè noverint, suos pullos educunt maxima cum diligentia, & studio, & amore, eosque docent alias insequi aves, & vivas capere, captasque vorare, & in alimentum sumere, hyberno tempore dum frigus maximè viget, aviculam aliquam sub vespertinis horis capiunt & pedibus & ungulis per totam noctem captam observant, & sic à frigore pedes & ungulas præservant, manè verò aviculam illam liberam linquunt, & ex adversa parte advolant, ne iterum ipsam capiant cujus beneficio & auxilio à frigore per totam noctem præservati sunt, & sic persolvunt gratiam, etsi non gratis datam.

Accipitres ad iram proni unde.

Mira Accipitris industria ut se à frigore defendat noctis tempore.

DE CORVO ET CORNICE.

Corvus quid sit & Cornix, & qua ratione progignantur, & quo animo vigeant.

CAPUT V.

Corvus & cornix quare funestæ volucres & cur diu vivant.

CORVUS & Cornix, funesti & lugubres alites & inauspicati, tùm propter quòd tristes sint, & melancholici, & cadavera petant mortua, diutissimè vivunt, quod plurimum salis habeant in semine, ex quo progignuntur, sal enim in omnibus rebus durationem & conservationem longam, & diuturnam operatur, & sunt nigerrimi coloris, & rarò albi, nihilominus reperiuntur albi, & rubei, & ego ipsemet sic coloratos vidi apud Lutetias Parisiorum, & habui præ manibus Cornices, rostro rubeo & pedibus rubicundissimis, adeo ut corallum ipsum rubore æquarent, tales reperiuntur maxima in copia in montibus Pyreneis nostris.

Vndenam corvi & cornices fiant.

Progignuntur autem non secus ac aliæ aves, simul coëunt & ante coitum deosculationibus quamplurimis ad amorem excitantur, columborum more, ita ut nonnulli crediderint Corvos ore coire & parere, sed falsum hoc est, coeunt verè ut aliæ aves, & deosculantur ante coitum columborum more, ut ad amorem & libidinem excitentur, calidissimæ sunt aves calido primigenio, & innato, adusto & lutulento unde niger ille color innatus & naturalis toti speciei, qua sulphur harum avium impurum est, & fœculentum, & ratione illius fœculentiæ generatur color niger, dum calor agit in crudam materiam, & fœculentam: id in metallis comprobatur, quæ quo impuriori constant sulphure, & fœculento, nigro colore tinguntur, ut plumbum & ferrum, idem in avibus asseren-

Color niger in corvis unde sit

asserendum est quæ sulphure vegetabili turgent, quòd si lutulentum sit crudum & immaturum, aves colore nigro tinguntur: cum autem Corvi, & Cornices nigro imbuantur colore, eodem etiam sulphure, innato & naturali turgere & abundare asserendum est: sulphur autem istud etsi lutulentum & fœculẽtum sit, perfectissimè unitur & copulatur cum suo mercurio, salis pinguis & glutinosi ope, & auxilio, unde vinculum vitæ solidissimum habent, & diu vivunt, & ad trecentenos annos vitam protrahunt, & solidum habẽt & acutum ingenium, humanasque voces pronunciare addiscunt, & ita loquuntur, ut verè loqui & quasi ratiocinari videantur, de his mira enarrantur: amant aurum & argentum, & illud si inveniant asportant & occultant, eum que invisere gaudent propter radiantem, & micantem auri & argenti colorem, quo mirè afficiuntur, cùm tristes sint & melancholicæ aves, luce autem auri & argenti tanquam solis & lunæ radiis earum tristitia & melancholia fugatur, lux enim omnis, est fuga tristitiæ, ut tenebræ congregant & multiplicant tristitiam.

Corvi & cornices unde diu vivant.

Corvi & cornices aurum amant.

Tenebræ tristitiam multiplicãt & lux fugat

DE GALLIS ET GALLINIS.

Galli & Gallinæ quid sint, & quo modo progignantur, & qua vi mentis polleant.

CAP. VI.

GAlli & Gallinæ aves familiares & domesticæ sunt, etsi montanæ & sylvaticæ reperiantur, hæ omnes superbæ sunt aves, & præsertim mares, qui semper crista erecta, & quasi passu Hispanico incedunt, ad pugnam & rixam semper parati, unde tela adnata cruribus suis intelligunt, ardua cervice incedunt, cœlumque solæ volucrum aspiciunt crebro, imperitant suo generi, & ubicumque sint imperium exercent & dimicatione summa, hoc contendunt & pertinaci pugna regnum acquirunt, nec finis sæpe commorientibus: quod si palma contingit, statim in victoria canunt, seq; ipsi principes testantur, victi verò occultantur silentes, ægreque servitium patiuntur. Solares sunt & multum lucis solaris habent, ideo occultato sole occultantur & ipsi, & somnum oppetunt, sed singulis horis adventante sole, solem advenire cantu denunciant: & sic vigiles nostri nocturni sunt, & ipsos natura creasse videtur, concitandis ad opera mortalibus, rumpendoque somno, ita ut nec solis ortum incautis patiantur obrepere, diemque venientem cantu de-

Galli volucrũ solæ cœlum aspiciũt

Galli cur sole occultato somnum oppetant & cur singulæ horis noctis cantent.

nuntiant, & sic mortales ad curam laboremque revocant, fortis admodum aëris & resonans est eorum cãtus, adeo ut eo solo clamore terrori sint Leonibus ferarum generosissimis. Dantur in rerum natura galli & gallinæ plurimarum specierum: est Affrica, est Numidica, Hispana, Indica, & aliarum huiusmodi specierum quæ non separant genus, sed aliqua ratione distinguunt colore, magnitudine, & pennis & pedibus aliquando longioribus, & brevioribus, omnes tamen sunt in genere galli, & gallinæ, quæ coloris omnis generis reperiuntur nigræ, albæ, griseæ, variegatæ, & hoc omne colorum genus, ex vario sulphure quo turgent originem habent. Omnes coëunt & generant ex coïtu ova quã multa, quæque ipsæ fotu caloris sui fovent & sic excludunt ova sua intra viginti dies, & pullos suos mirificè amant, eosque conducunt industria mirabili, semper glociendo, & convocando eos ad pastum, ubi grana & semina adsunt, eosque etiam defendunt contra milvos mirabili audacia, & forti animo, & se ex Gallorum genere, & familia ortas ubique testantur, gaudent nitore, & quamvis per excrementa victum quærítent & fimeta, tamen semper mundæ & puræ sunt, adeo ut edito ovo, sese festuca aliqua lustrent, nec unquam terra dormiunt & cubãt, sed alta petunt tanquam nitidiora & pulchriora, itaque ubi degunt, theatra illis sunt componenda, ut in hæc conscendant ad dormiendum, alioquin morbos contrahunt varios, & emoriuntur.

Gallorum cantus terrori est Leoni.

Galli & Gallinæ ut nascantur.

Galli & Gallinæ nitorem amãt.

DE PERDICIBVS AC COTVRNICIBVS.

Perdix quid sit ac Coturnix, & qua ratione progignantur & quibus animæ donis insigniantur.

CAP. VII.

PErdices satis frequentes, & copiosæ per totam Europam, Aves sunt columborum maiorũ magnitudine, rostro rubeo & pedibus, oculis micantibus, & pluma subnigra, rubra, & quasi castaneo colore, & cervino, inter cibos delitiis sunt maximis perdices omnes, sunt melancholicæ & tristes valde, ad sexdecim annos vivere dicuntur, salaces admodum sunt & præ libidine si masculum audiant, & captum videant in servitutem, & captivitatem ire non recusant; tanto amore feruntur in masculos, ut Aucupis non timeant retia, modò masculos invisere valeant aut audire, nascuntur ex ovis & ova variegata per coïtum pariunt multa, eaque excludunt ipsis incubando, per sexdecim aut viginti dies, nec in quo loco peperére, incubant, neve cui frequentior conversatio sit suspecta, transferunt aliò: ovis stragulum molli pulvere contumulant, & spina & frutice muniunt receptaculum, ut contra feras abundè

Perdices quid sint.

Perdices quo modo nascantur.

undè vallentur, inter se dimicant mares alacriter & pertinaciter fœminarum desiderio, neque in alio animali par opus libidini, præter in passeribus. Et hoc provenit ex sale quo naturaliter abundant: Sal enim stimulat partes veneri dicatas & vellicat, & eas excalefacit, ita ut attrahāt semen ex omnibus corporis partib⁹. & cùm semen sale etiam abundet, titillat illas partes, & ad venerem excitat, unde salaces à sale dicuntur, sal enim est quod salacitatē facit, & excitat in natura. Color quo particulariter colorantur in rostro, & in pedibus & per totū corpus, ex sulphure est rubeo, sed impuro & fœculento, in pedibus vero & rostro cùm sint extremitates corporis, magis depuratur sulphur, unde etiam in his partibus nitidior & purior est color rubeus, sunt etiam Perdices leucophæo colore, & tùm rostro & pedibus leucophæatis, & hæ sulphure impuriori & fœculentiori præditæ sunt: sunt etiam albissimi coloris ut in Pyreneis Montibus, omnes ferè perdices, quæ in ipsis montibus nive coopertis degunt, sunt albi coloris, & hoc non ex nive dependet, ut putant nonnulli, sed ex sulphure earum quod frigiditate externa, excādescit & depuratur magis ac magis calore suo, donec ad puritatem deveniat, & ea ratione frigus est causa externa illius albedinis, sed causa interna efficiens & materialis, est sulphur album quo abundant. Rostrum autem illarum & pedes rubei sunt coloris, quia sulphur rubeum dum purum est, nunquam per calorem in album mutatur, sed magis perficitur & confirmatur in suo colore: omnes autem Perdices sive rubeæ, sive albæ, sive leucophæatæ, sunt optimi saporis, & conviviorum ornamentum & decus.

Perdices unde sint salaces.

Perdices unde rostro & pedibus sint rubeis.

Perdices varia, alba & grisea.

Coturnices autem sunt parvæ aves, leucophæo & subnigro colore & subalbido variegatæ pariunt ova ejusdem coloris, ex quibus enascuntur, adveniunt nobis ex partibus Meridionalibus & Orientalibus, & paucæ sunt quæ hybernēt nostris in Regionibus, sed verno tempore adveniunt, & in principio Autumni iterum abeunt in calidas Regiones & Provincias, timent siquidē frigus & hyemale tempus: Calidissimum est animal & salacissimum, & triste est, & melancholicum propter sal naturale quo abundat & turget, ex quo etiam est optimi saporis, & inter epulas & cibos reputatur delicatos, cùm ad nos ex partibus Meridionalibus & Orientalibus adveniunt tāta ad nos copia advolant, ut Navigātibus sint naufragio, velis siquidem Navigantium velint nolint Navigātes insidunt & pondere premunt, ita ut navigia mergant, in Castrinovodarii cāpis tanto & copioso advolant numero ut venator unus singulis diebus cane suo & rete, ad centum usq; capiat. Sunt autem Coturnices sagaci & acuto ingenio, dū n. è nostris Regionibus, in Meridionales & Orientales Plagas transvolāt,

Coturnices quid sint & quales.

Coturnicū maxima copia in Castrinovodarii campis.

Coturnicū ingenium & industria.

postquam frumento nostro saginatæ sunt & bene curata cute, ita ut præ pinguedine & obesitate corpus in altum & sublime ferre nequeunt, nec longos volat⁹ & diuturnos peragere ad Mare Mediterraneũ transvehendum jejunio se macerant, & sic deponunt pinguedinem, ut alacriùs & fortiùs pervolent, nec unquã mari transveheundo se committunt, quin pinguedinem deposuerint: Regem præterea eligunt & ducem, quem honorant & amant, suisque humeris lassatum deportãt per vices iteratas, ne in transmeando mari submergatur, temporum mutationes agnoscunt, nec Austro flante, itineri se committunt, ut pote humido & graviore vento, sed Aquilone flante transmigrationem incipiunt Ortygometra duce & Rege.

Coturnices Regem habent quem amant.

DE HIRVNDINIBVS, Merulis, Turdis, Sturnis, Turturibus & Palumbis.

Hirundines quid sint, Merulæ, Turdi & Sturni Turtures & Palumbes, & quo animo vigeant.

CAP. VIII.

Hirundines in Affricam transvolant

Hirundines parvæ aves sunt, sed pernicissimo volatu vigent, & sola est avicularum quæ volatu pascitur, & tanta volatus sui pernicitate pollet ut eo solo ab aliis avibus præda viventibus, se defendat, ac tueatur, carneque vivit, muscis & papilionibus, sola inter aves, quæ aduncos ungues non habent, peregrina est, & ad nos transvolat verno tantùm tempore, & in principio Autumni in Orientales & Meridionales partes transvolat, nonnullæ verò illarum in apricos montium recessus confugiunt, ibiq; hybernant, in Affricam ferè omnes convolant, utpote calidissima Regio, in qua frigus minus est, hibernis in temporibus mirum est earum ingenium in ædificandis nidis, exterius luto & festucis circumsepiũt, interius verò molli pluma circumliniunt, ne ova sua lædantur, & pulli recẽter enati quos ex testa ovorum suorum exclusos, mira industria & amore incredibili alunt & educunt, & postquam robusti sunt & fortes ad volandum, ipsos è nidis ejiciunt, & pellunt in aerem, ut volare discant, & muscas & papiliones, & reliqua insecta volatilia persequi sciant, & ad hanc venationem alliciuntur patris, & matris exemplo, & doctrina, tùm fame & jeiuno ventre, qui artes omnes edocet, nidificant in domibus recentibus, & pulchris, & nunquam in veteribus, & ruinam minantibus, hoc enim habent ex natura, ut ruinosa & casum minantia apprimè dignoscant: nigri sunt coloris hirundines ferè omnes, & raræ sunt albi coloris, nihilominus visuntur nonnullæ, quod sulphur earum putridũ & lutulentum, quod est causa coloris nigri, coctione forti depuretur in nonnullis, & candidum fiat, post coctio-

Hirundines ubi nidificent.

Hirundines alba.

ctionem, & sic pennas colore albo tingi certissimum est, & manifestũ: vilis sunt pretii inter cibos, nec vulgariter inter cibaria revocãtur, carnes earum non delicatæ, nec optimi saporis, nimio sulphure adusto præditæ sunt, quod omnia in ipsis adurit & quod adustum est nunquam bene sapit.

Hirundines unde non optimi saporis

Merulæ quid sint.

Merulæ verò sunt aves grandiores hirundinibus, nigerrimi coloris & rarissimæ sunt quæ candido colore sunt, in Arcadia tamen candidæ dicuntur enasci, & sunt saporis optimi, & inter cibos delicatissimi saporis enumerantur, acuto sunt ingenio & voces humanas pronuntiare addiscunt, & miris modis sibilant ac canunt, & abeunt in exteras regiones, ut & hirundines, & redeunt verno tempore, Hyeme verò abeunt verus Affricam ubi hybernant, vernoque adventante iterum redeunt, pariunt ova, eaque fotu excludunt & nidificant super arbores & inter dumeta.

Turdi quid sint.

Turdi pariter abeunt versus Affricam & in nostris Regionibus non hybernant, at per Autumnum nobiscum sunt, & tempore racemorum pinguescunt valde; amant enim racemos, & aliquando & sæpe sæpius ebrii fiunt ex racemorum deglutitione, adeo ut eo temporis facilè capiantur veluti ebrii venatores non videntes, adeo vino novo & musto obcæcati sunt, & tunc temporis optimi sunt Turdi, quia pingues, hi obtuso & hebete sunt ingenio, propter mercurii & primigenii & naturalis qualitatem quo turgent & abundant: phlegmatici sunt, & frigidi temperamenti: ideo frigidas non amant Regiones, ideo ipsas Hyberno tempore linquunt & in calidas confugiunt. Pariunt ova, & ex his enascuntur fotu caloris sui exclusa, & hi qui recenter exclusi fuerunt, Hybernãt sæpe sæpius in solo patrio, & hi sunt qui in Germania conspiciuntur: Hyberno tempore victum Hybernum quæritantes, & in aliis frigidis Regionibus Europeis.

Turdorum ingenium.

Sturni quid sint.

Sturni autem sunt parvæ aves, hirundinibus paulò grandiores, & nigri coloris: sunt etiam peregrinæ aves, & verno & æstivo tantum tempore Regiones nostras Europeas incolunt, sed in Autumno abeunt in Affricam & Barbariam, ubi hybernant, & iterum redeunte Vere redeunt, & olivas comedunt maximo cũ detrimento, sunt ingrati saporis, & amarulenti, cùm calidi sint, & forti ventriculo adurunt potius quàm digerant alimenta sua, unde amarities illa, quæ in carnibus eorum reperitur, ortum habet: sunt melancholici temperamenti, & tristes aves, vincit in his siccitas & frigiditas salis terrei quo turgent cum sulphure nigro & lutulento, hebete sunt ingenio, & nullum aliud insigne animi donũ, ab ipsa natura obtinuerunt, nisi quòd dùm abeunt catervatim proprium est illis advolare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus, ut

Sturnorum ingenium.

 se ab

ſe ab inimicis tueantur, ac ſe defendere queant.

Turtures quid ſint & palumbes.

Turtures verò & Palumbes grandiores ſunt aves, & columborũ ſpecies, leucophæi & ſubnigri coloris, propter ſulphur fœtidum & lutulentum quo turgent, gratisſimi ſunt ſaporis & inter delicatos enarrãtur cibos præſertim Turtures, qui multò ſunt palũbibus gratiores, & ſunt ambæ peregrinæ aves, & hyberno tempore nos derelinquunt, & in regiones calidiores abeunt, & verno tempore redeunt, ovaq; ſimpliciter duo pariunt & fotu excludunt & ſic enaſcuntur: tanto tamen inter ſe amore, ut nunquam niſi morte ſeparentur, & præſertim Turtures, & ſi unus illorum priùs emoriatur, alter ſive mas, ſive fœmella ſit, ſocietatem alterius nullam quærit, ſed perennẽ viduitatem obſervat, & luctu perpetuo mortem alterius delugere videtur, unde in arboribus ſiccis & emortuis, ſemper quieſcit nec unquã in viridibus, triſtitiæ & mæroris ſui ſignum perpetuum obſervans, unde eorum cantus & ſonus gemitus eſt, potiùs quam cantus, triſtes ſiquidem ſunt aves & melãcholicæ, frigido & ſicco temperamento, & triſtitiæ profundæ verum Hyeroglyficum & ſymbolum, quo res triſtes & lugubres repræſentantur, & octonis vivunt annis.

Turturis amor erga ſocium.

Turtures quamdiu vivant.

DE COLVMBIS, PASSERIBVS ET GALERITIS.

Columbus quid ſit, Paſſer & Galerita, & quibus animi dotibus vigeant.

CAP. IX.

Columborũ multiplices ſũt ſpecies, quæ tantùm magnitudine & coloribus variis inter ſe diſtinguuntur: ſed unum & idem ſunt eſſentia & forma, naſcuntur ex ovis quæ ipſimet coïtu pariunt numero duo, rarò tria, & tertium ſæpè ſæpius eſt infertile & pro derelicto habetur, calidum eſt animal, & venerem amat ſuæ conſortis, pudicitia illis prima, & neutri notata adulteria, conjugii fidem non violãt, communemque obſervant donum, fœmina niſi cœlebs aut vidua, nidum non relinquit, & imperioſos mares, ſubinde etiam iniquos ferunt, quippe ſuſpicio eſt adulterii, quamvis natura non ſit, tunc plenum quærela guttur, ſæviq; roſtro ictus, mox in ſatisfactione exoſculatio, & circa veneris preces, crebris pedum orbibus, adulatio, Amor utrique ſobolis æqualis. Parturienti & edenti ova fœmellæ ſolatia & miniſteria adſunt maxima ex mare, cum bibunt colla non reſupinant, ſed uno & pluribus hauſtibus repetitis, jumentorum modo aquam epotant: mira induſtria pullos educunt, & recenter natis

Columborũ ſpecies.

Columborũ ingenium.

Columbi cur veneri dicati.

tis salliorem terram collectam gutture, in ora eorum inspuunt, præparantes tempestivitatem cibo, ut asserit Plinius. Antiquitùs veneri dicabantur, quòd libidine summa teneantur, & hoc ex sale naturali quo turgent, ortum habet, ut dictum est superiùs capite de perdicibus: coloribus omnibus in collo variegantur, propter diversitatem sulphuris varium coctionis gradum patientis, quo abundant. Amant cuminum, fœniculũ, anisum & semina omnia calida, quę odorẽ emittunt, & amant etiam odores bene olentes, præsertim odorem moschi, ambari & zybetæ, & si nidi hisce odoribus illiniantur, mirificè his commorari gaudẽt: Salsamentis: etiam omnibus delectantur, & præcipuè terra nitreata; littora frequentant maris, propter salem quem mirificè adamant, unde etiam terram urina permixtam, pro condimento consequuntur sunt inter cibos delicati saporis, & convivia his decorantur. Passeres verò sunt minutæ & parvæ aves, maximæ garrulitatis & salacitatis tantæ, ut propter eam brevissimæ vitæ, unum siquidem ante austerum annum liberi vivunt, si vero capti, & privati fiant, quòd libidini non indulgeant diutiùs multò durant, masculi passeres nigros habent collos, & reliquum corporis leucophæatum, & rostrum etiam valde nigrum, in juventute tamen non ita nigrum, inter cibos minimi sunt pretii, nec nisi juvenculi comeduntur, duras alioquin habent carnes: Acutissimi sunt ingenii, & difficili admodum modo capiuntur, retinacula enim & capt⁹ omnes cognoscunt, & præsertim paleas & festucas glutine delibutas, quas si vident circa aquas positas, ut eo glutine capiantur, auferunt rostro prius aqua madefacto, & deinde tutò bibunt & Aucupem illudunt, miro amore persequuntur pullos suos, quos ex ovis suis fotu suo exclusos habent, & nutriunt omni industria & arte. Quòd si captivi in caveis detineantur, & Iovi exponantur, parentes nutriunt ipsos per totum tempus captivitatis, & ipsos liberos omni arte facere tentant rostro suo, forti & adunco, foramina caveæ grandiora efficiunt, ut pulli sui hinc exire queant, & liberum petere aërem. Serenum maximè tempus expostulant, & sole sereno surgente maximè garriunt quasique solem salutant.

Columbi cur veneri dicati.

Columbi quid ament.

Passeres quid sint.

Passerculorũ ingenium.

Galeritæ sive Alaudæ, sunt aliæ parvæ aves, in nostra regione copiosissimæ, autumnali tempore, quo maximè pinguescunt, ex omni frumenti genere quod terræ tunc temporis commendatur, ut germinet: sunt delicatissimæ & optimi saporis, & cristatæ nonnullæ earum, sed crista plumea est, unde Galeritæ dicũtur quasi Galeam habentes, Alaudæ verò non Galeritæ sunt sed perpetuis cantibus se exhilarant, unde & Alaudæ quasi dictæ videntur, quòd laudent & cantent perpetuò laudes Divini Creatoris, ut mandato satis-

Galeritæ quid sint.

Alaudæ unde dicantur.

tisfaciant: *benedicite volucres cœli Domino*: nascuntur ex ovis quæ ipsæmet fovent, & excludunt, postquam autem exclusi sunt pulli, illico grana comedere sciunt, & parentibus non egent ut educantur, nam statim ac exclusi sunt comedere sciunt, ut pulli gallinacei, & perdicum & coturnicum, & aliarum plurimarum avium, quæ non egent parentibus ut educantur, nisi tantùm ut calore vitali matris, vel patris: foveantur, ut membra earum roborentur tali refocillatione caloris, nam solo aëris frigore, quamvis æstivo excludantur tempore, eorum vitalis calor extingueretur, nisi sæpissimè calore, matris aut patris foverentur in ipso nido, donec plumis, & pennis tegantur corpora, & roborentur, ad volandum, quo tempore non amplius egent parentum auxilio, satis enim edocentur ab ipsa natura, ad victum suum quæritandum: Parentes tamen comitantur ipsos pullos, donec omninò grandiores fiant & se à volatu prædantium alitum & rapina se subducere queant, sunt enim hæ parvæ aves aliarum rapacium prædæ.

Alauda aliarum aviũ vivẽtium præda.

DE PICIS, GRACCVLIS ET GALGULIS.

Picæ quid sint, & Gracculi & Galguli & quo mentis vigore valeant.

CAP. X.

Picæ quid sint & quomodo enascuntur.

PIcæ aves sunt, columbarum magnitudine, nigri coloris & albi, cauda satis oblonga, pedibus nigris & rostro, vescuntur omnibus arborum fructibus, & carne, & saltatim insedunt dum per terram ambulant, ovis enascuntur quibus incubant viginti dierum spatio, & sic fotu tali excludunt, nidificant super arbores in extremis ramorum caudis, ibique festucis, & dumetis exteriùs appositis ita componunt, ut ventorum impetibus resistant, ibique alunt exclusos pullos miro cum amoris affectu, eduliorum omne genus illis asportando, auspicatò omnibus occurrunt & felicia portendunt, & rarò infortunia. Sagaci sunt ingenio, & voces omnium animalium imitantur, & præsertim hominum & ita loquaces sunt & garrulæ, ut homines ipsos garrulitate vincant, subtiles admodũ sunt & acutæ, in auro & argento deprædando, mirum in modum occultant ipsum, & tanquam thesaurum custodiunt. Ego vidi picam quæ aureum nummũ aliquod surripuerat Domino suo, & ipsũ occultaverat in altissima turrĩ in for-

Picarum ingenium.

in foramine, ubi nidificabant colũbi, quod ex nido illo ejecerat suum nummum custodiendo acerrimè, contra columbos, & si forte aliquem in ipso nido, ubi erat nummus absconditus reperiebat, magnis cum injuriis ejiciebat ipsum & persequebatur, illũ injuriis afficiendo, & gallicè loquendo clamabat, *bastard, coquin, pendart, tu la payeras*, de quo adsũt quamplurimi testes, Vulpeculas odio miro persequuntur. Vulpeculæ etiam ipsas miro artificio deludunt & capiunt, carnes habent duras, nec optimi sunt saporis, & perindè rarò comeduntur, nisi dum juvenes sunt: Nuces amant potissimum & nucibus insidunt, & juvenes assuescunt hominibus, & mira loquuntur & faciunt, & undique advocatæ veniunt voce vocantis, & hoc omne habent à natura, quòd illis sit calidum innatum subtile admodum, & tenue, quod eorum sal, & mercurium nativum, etiam attenuat & subtiliat, ad actiones illas admirandas eliciẽdas, quo enim subtiliora & tenuiora sunt animalium principia, eo subtiliores sunt, & acutiores eorum animaliũ actiones: & non solùm in brutis, sed etiam in homine, qui quamvis habeat animam rationalẽ & intelligentẽ, nihilominus, quo plus in ipso subtiliores & tenuiores sũt humores principiis formalibus correspondentes, & clariores & illustriores sunt hominum actiones: anima enim etsi rationalis & intelligibilis nõ potest agere, nisi beneficio organorum suorũ, quibus indiget ad agẽdum. Sic & in animalibus brutis, quo subtiliores habẽt humores quibus constant, & componuntur, eo promptiores & clariores sunt eorum actiones, ut apparet in Picis, quæ cũ sint & multo calido innato & subtili conflatæ, subtiles habent admodum actiones, & in perpetuò ferè sunt motu.

Pica Vulpeculas odiunt

Actiones præclaræ unde dependeant.

Graculi sunt ejusdem temperamenti, habent multũ sulphuris, seu calidi iñati, & sunt ejusdem magnitudinis, pictas tamen habent alas, cæruleo & albo colore, & reliquum corporis bętici est coloris, caput habent rotundum & satis magnum, multumq; medullæ in cranio continent, & sola avium hæc, Herculeo morbo, seu Epilepsia tentatur, non tamen omnes, sed nonnullæ carnes porcinæ sunt illis veneno, Locustæ verò sunt illis opiparo alimẽto, unde in Lemno Insula antiquitùs habebantur maximis in honoribus, & pro Diis colebantur, quòd à locustis terram devastantibus liberarent ipsam Insulam. Sunt ipsi Graculi, acuto ingenio, & voces & cãtus aliorum animalium exprimunt, & præcipuè voces humanas optimè pronuntiant, & fallunt sępissimè iter facientes, qui ipsos exaudiunt, non ingrati sunt saporis, & præsertim Juvenes, & comeduntur hisce in Provinciis à vulgari plebe.

Graculi quid sint.

Graculorũ ingenium

Galguli verò seu Icteri aves sunt, flavi coloris, & Icterici, unde à Græcis Icteri dicuntur, quod flavi sint &

Galguli quid sint.

ictерum morbum curent, toto corpore enim flavi coloris sunt, rostro tamen subalbido, ex ovis exoriũtur, quę fotu excludũt in nidis suis, quos construunt in extremitatibus ramorum arborum, & eos juncis tenacissimis & glutinosis alligant & suspẽdunt, ita ut non fulciũtur arborum trunco, at in medio aere suspensi cõspiciantur, juncis illis quasi filis & funiculis alligati: Miram habet industriam in construendo suo nido, postquã exclusi sunt pulli sui, & robusti ad volandum: abit ex patria & transvolat in aliam patriam calidiorem, non enim hybernat in hisce regionibus, sed in calidioribus versùs Africam & Meridionales partes, & transacto hyeme redit in patriã nostram & per totam Europam: calido est temperamento & optimi saporis, & qui ictero morbo infestantur habent in his avibus & pabulũ & gratissimum remedium, non hebete sũt ingenio, & Hybernum tempus, & temporum mutationes apprimè dignoscunt & præsagiunt tunc cantu reditu & recessu: difficili admodum sunt captu, norũt enim astutias Venatorum, quas effugere sciunt. Et hoc ex calido innato, subtili & puro, quo abundant, habent: flavus enim ille color purus, & pulcher, ac radians, subtilitatem sulphuris & calidi innati denunciat, & ex subtilitate & tenuitate sulphuris, subtiles & acutas animæ actiones desumere facillimum est, unde etiam ex subtilitate & tenuitate sulphuris, qua pollent curatur morbus icteritius in Hominibus: morbus enim ille ex obstructione dependet & copia biliosi humoris, qui non potest repurgari à chyste fellis, unde amandatur per totam cutim, Galguli autem quòd sulphure tenui & subtili admodum constent & calidi sint, reservant omnes corporis humani obstructiones, & calidum nostrum innatum multiplicant & sic curatur morbus Regius ille, ab esu galgulorum, reseratis obstructionibus, & fugato per poros, humore bilioso morbum causante.

Galguli industria.

Galguli cur icterum curent.

DE LUSCINIIS, CARDUELIBUS ET FICEDULIS.

Luscinia quid sint, Carduéles & Ficedulæ, & quo mentis vigore polleant.

CAPUT XI.

LVscinia seu Philomela avis parvissima est, subcineritii coloris, toto verno tempore dulcissimè canens, diebus ac noctibus continuis viginti quinq; garrulus, sine intermissu cantus, miratu dignum quòd tanta vox reperiatur in tam parvo corpusculo, tamque pertinax insit spiritus. Deinde in una perfecta Musicæ scientia modulatus editur sonus, & nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc distinguitur conciso, copulatur intorto, promittitur revocato, infuscatur ex inopinato, interdum & secum ipse murmurat, plenus,

Luscinia quid sit & qualis.

nus, gravis, acutus, creber, extentus ubi visum est, vibrans, summus, medius, imus breviterque omnia tam parvulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis, ars hominum excogitavit, nec Musica tota tã varios ac diversos excogitare potest sonos, ac ipsa avicularum sola facit: certãt inter se, palamq; animosa cõtentio est, victa morte, finit sæpè vitam, spiritu prius desinente quã cantu. Miratu dignum, si in sylvis Echo reperiatur, quæ cantus suos repetat æquali artificio & harmonia: Vox hæc plumis adornata, vel potius Harmonia aviculam agens, vel nihil hoc, Musica animatũ, in ipso cãtu deficit & emoritur subtili tono, & acuto, ad cœlum usq; elevatur, deinde medius subitò tendit ad imũ, fugit, sequiturq;, moratur, suspirat, dolet, irascitur, atq; quiescit, grave & asperum, molle & dulce, ultro citroque miscet, tibicines & fistulas & neupmatica organa imitando. Odiosa deinde sibimet ipsi videtur, cũ modulari nihil sciat, quin Echo idem & simile moduletur, cum pari harmonia, & accentu. Adulatur ergò, emollit vocem, & cantum, mollique gutture & languido iterat sonos, & cantus debiles, ut rigorem moderetur inimici, & anticantoris, accentu dolenti & plangenti: ita tãdem excandescit & ignem concipit, sibilisq; inflexis, ac concisis minatur inimicum, eamque ubique locorum quærit & nullum videns, rabie afficitur, dum cantus suos iteratos ac repetitos cum eadem & simili Harmonia exaudit. Tacet tandẽ & spectat exaudire aliquid novi: cum tamen Echo similiter taceat, impatiens ipsa iterat accentus, voce gravi semibreves, & simul uno spiritu partes omnes quatuor Musicæ repetit, tonisque variis ac titillantibus aerem replet, & tanto impetu titillantes voces tinnientes ac trementes repetit, inflexas, concisas, intentas & intortas, revocatas, inopinatas, plenas, graves, acutas, crebras, vibrantes, summas, medias, & imas, ut pudore convicta, in sylvam se præcipitet, ibique rabie rumpatur & emoriatur, quod Echo cantu vincere non potuit. Sed hæ tantæ tamque artifices astutiæ, etiam motu suo pedetentim desinunt nullum enim violentum natura perpetuum & durabile, æstu aucto mutatur hęc vox & variatur, & tandem muta omninò fit, mutatur & color. Pariunt ova sena vernali tempore quæ fotu excludunt, & pullos exclusos mirificè alunt, & canere docent.

Lusciniæ cantus admirabilis.

Echus & Philomelæ prælium.

Philomela tandem obmutescit.

Docet pullos suos canere.

Minimæ avium Cardueles, imperata faciunt, nec voce tantum & ore, sed & manibus, humanas voces exprimunt, & aliarum avium cantus imitantur, mugitus boum, & equorum hinnitus suo gutture imitari vidimus, & fistularum sonos, adeo ut Luscinias ipsas imitari audeant.

Cardueles quid sint.

Est temperamenti calidi, & subtili & acuto ingenio, pullos suos mirificè

Carduelis ingenium.

rificè amat,& educat omni industria & arte, & canere docet, non secus ac Luscinia agere solet,& quod de Luscinia diximus, de Carduele idem asserere possemus,tantus in ea cantus ardor,& amor,& hoc Cardueles habent ex sulphure seu luce innata qua turgent & abundant.

Ficedulæ quid sint.

Ficedulæ autem non ita calido sunt temperamento, nec tam subtili & acuta mente, sed in cibis multò sunt excellentiores,& inter lautissimos & opiparos cibos enumerantur,Ortulani Italicè dicũtur,& Gallicè Benarriti, Hispanicè Becnofiguo,parvæ admodum sunt aves,sed verno tempore & præsertim in caveis ita pinguescunt ut pinguedine, amittant oculos, & tunc tẽporis sũt conviviorum nostrorum decus, & ornamentum,& in mensis,ad millia usq; in carinis argenteis offeruntur convivis: pariunt ova quamplura, & fotu excludunt & pullos suos summo amore alunt, donec robusti & fortes sint ad volandum.

DE GRUIBUS, CICONIIS ET ANSERIBUS, OLORIbus, & Anatibus.

Grues quid sint, Ciconiæ & Olores Anseres & Anates.

CAPUT XII.

Grues aves quid sint.

GRues aves sunt satis magnę,longo collo, & rostro lato, leucophæi coloris & cineritii, stagna & paludes & locos aquosos amantes & quærentes, sunt peregrinæ aves, nec nobis toto anno permanent sed transvolantes videmus & cernimus, ab uno Polo in alterum, & dum in Polo Arctico nox incipit, tunc illæ Polum illum nocte obumbratum & nimio frigore, congelatum relinquunt, & Polum Antarcticum petunt, Zonasque terræ omnes circuerunt,quòd autem Polos adeant bellum in Pygmeos certissimum indicium est,nullibi enim terrarum Pygmei reperiuntur, quam Zonis illis frigidis,ex Cosmographorum nonnullorum opinione, in nostris regionibus Autumni tempore transvolant à partibus Septentrionalibus, in partes Meridionales, nec in Hispania & Africa quiescunt, sed prætervolant & mare Meridionale transmeant, necesse est ergo ut adeant Americam Australem vel terram igneam & psitacorum, quæ est terra australis incognita, quæ nostræ Septentrionali respondet in temperamento: admirandus est eorum exercitus, dum ab una parte transeunt in aliam, ducem quem sequantur eligunt, in extremo agmine per vices, qui acclament, dispositos habent, & qui exercitum voce contineant, excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede sustinentes, qui laxatus somno, & decidens indiligẽtiã coarguat, cæterę dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes, sunt omnes optimi saporis, & comeduntur à quibusdã, Ciconiæ tamen magis placent & multò sunt sapidiores & inter primas

Pygmei cum gruibus pugnant.

Grues ubi nam locorũ se recipiunt æstatis tempore.

mas alites expetuntur in cõviviis, & hoc quia sale turgent.

Ciconiæ quid sint & unde veniant.

Ciconiæ autem sunt aves, anseris magnitudine, leucophæi seu cineritii coloris, pedibus longis & longo rostro, aquaticæ aves, paludes stagna, fluvios & locos aquosos inquirentes, pisces comedunt & præcipue ranas, ex quibus vivunt. Quonam autem è loco veniant, aut quò se referant incompertum fuit apud antiquos, sunt enim aves peregrinæ, nec nobis comorantur, è longinquo venire non dubium, eodem quo Grues modo illas hyemis, has æstatis advenas habemus, abituræ congregãtur in locis quibusdam destinatis, comitatæq; sic ut nulla sui generis relinquatur, nisi captiva, & serva, dato die recedunt, nemoque vidit agmen discedentium, cum discessurum appareat, nec venire sed venisse cernimus, quod utrumq; nocturnis fiat temporibus, has mentis suæ luces & argutias obtinet ex sulphure satis puro & nitido, quo cõstant; honosque Ciconiis serpentium exitio tantus, ut in Thessalia capitale crimen fuerit, occidisse, eadẽq; legibus pœna quæ in homicidã, & adhuc in Anglia & Britannia, apud vulgus honore quodã & reverentia habentur, quod in serpentes insiliant faustamque existimant ædem, super quã insederit Ciconia. Pullos suos serpentibus enutriunt, unde Juvenalis, serpente Ciconia pullos nutrit & juventa per devia, rura lacerta.

Ciconiæ serpentibus nutriuntur.

Satyr. 13.

Anseres & olores.

Simili anseres quoq; & olores ratione comeant, sed horũ volatus cernitur, nec tam longe abeunt: Liburnicarũ more, rostrato impetu feruntur facilius, ita findentes aëra quam si recta fronte impellerent, à tergo sensim dilatante se cuneo, porrigitur agmen, largeq; impellenti præbetur auræ, posteriores colla inponunt pręcedentibus, & sic fatigati, & lassati sublevantur, fessosq; duces ad terga recipiunt, ut simili solatio subleventur, olorum mortem flebilis præcedit cãtus, ex opinione quorumdam dum redeunt pullos suos omnes secum ducunt, & cum familia ampliori antiquas & familiares repetunt domos: sunt calidi tempe-ramẽti, & ita calidi, ut semper aquis innatent, & pluvioso tempore congaudeant, ut moderetur nativus ille calor, humiditate & frigiditate externa aquæ: summum adferunt Anseres ex pluma vectigal, nã ex ea cervicalia fiunt ubicumq; terrarum, & eò deliciæ processere, ut sine Anserũ pluma, durare jam ne virorum quidem cervices possint: Pinguedo Anserum etiam in vectigalibus reponitur, quòd sit condimentum summũ ciborum & salsamentorum ferè omnium: carnes etiã eorum sale condiuntur & reponuntur, & conservantur ad usum ciborum.

Anseris tẽperamentũ.

Anates quales & quid sint.

Anates etiam sunt aves aquaticę, gallinarum magnitudine, cineritii coloris, & variegati, rostro lato, pedibus anserinis, optimi sunt saporis, sylvestres dantur & marinæ & privatæ, quæ peculiaribus in domibus aluntur

Anatium species.

aluntur, est etiã Anatis species alia, quæ Moscata dicitur, quôd Moschi odorem & Ambari habeat, hæc species præclara est & rara, & exotica, nam ex India Meridionali asportatur, hæ omnes aves, Grues scilicet, Ciconiæ, Anseres, Olores & anates, nidificant in paludibus intra arundineta, quæ variè componunt & ligant, & miro artificio ab aquis sublevant, ita ut non madefiant. In his nidis sic artefactis ova pariunt, eaq; fotu trium septimanarum spatio excludunt & miro artificio alunt & præsertim Ciconiæ quæ deinde senes factæ, à progenie sua miro cum amore, educantur, & aluntur, & sic cum pietate parentibus reddunt quod ab his acceperunt.

Anseres Olores Ciconia Grues & Anates ubi nidificent.

DE CVCVLO.

Cuculus quid sit, qua ratione oriatur & quo ingenio valeat.

CAPUT XIII.

Cuculus quid sit & qualis & eius ingeniũ & astutia.

CUculus avis est, columbi magnitudine, variegati coloris, albo & cineritio colore inter se permixtis, capite rotundo & rostro, eoque parvo non adunco. Sunt multi Authorum qui existiment ultimam & minorem Accipitrum speciem, quam Galli dicunt *Esmerillon*, tandem in cuculum permutari & senectute degenerari in timidam illam & imbellem avium speciem, nam magnitudine & colore ipsam refert, toto verno tempore cantãdo *cou, cou*, dulces Philomelæ cantus interrumpit, quo tempore stimulis, & œstro cupidinis percitus, nihil aliud curat, quã genium cantando exhilarare, postquam autem pullos habere cupit & progeniem, deficit cantus, & curæ agitant ipsum, ut prolem, ex se habere possit, nã se existimat avem omnibus avibus odiosam itaq; ut prolem suam salvam facere possit variis exagitatur curis, & cùm summoperè timeat alias aves, sua ova disrupturas, & perdituras, ut speciem perdant, ipse cautus & astutus valdè, in aliarum avicularũ nidis, ova sua clanculum deponit, & sic per alias aves excludit sua ova, nutritq;, unumq; tantum ovum in singulis nidis deponit, quod exclusum sua magnitudine, alios veros & legitimos pullos foras pellit, & ita solus enutritur, grandior factus & adultus, toto hyberno tempore occultatur terræ cavernis, aut in arboribus excavatis delitescit, Verè autem adveniente, prodit in lucẽ & cantu suo replet aërem, diebus & noctibus integris canendo, donec æstas adveniat, quo tempore cessat amor illum vellicare, & incipiunt curæ & studia, de prole sua progignenda & conservanda ipsũ agitare, tunc temporis deficit illius cantus & omninò obmutescit, saporis est optimi, & delicatissima avis inter cibos, & dum pinguis est, perdicibus anteponitur. famosus inter gallos est cuculus, quod mariti, qui uxores adulteras habẽt, eo nomine injuriosè afficiantur, nescio qua fatua ratione, id contigerit apud Gallos, nam cuculus uxores non habet adulteras,

Cuculi nomen cur injuriosum apud Gallos.

sed

ſed ipſæ adulterant aliorum nidos, ova ſuapro aliis reponēdo, niſi quod nomen *adulter* & activè & paſſivè ſumatur, deponunt autem ova ſua in nidis Luteolarum quæ & Clorides dicuntur, quod luteo & flavo ſint colore, gallicè dicuntur *verdiere*, & apud nos *verdaulos*, quo nomine injurioſo afficiuntur hi omnes, qui uxorum ſuarum natos adulteros alunt & nutriunt ut peragere ſolent luteolæ, quæ cuculorum ova excludunt & pullos illos mirantur & amant tales ex ovis ſuis produxiſſe.

DE PAVONE.

Pavo quid ſit, & quo modo enaſcatur, & quo genio valeat.

CAPUT XIV.

Pavo quid ſit & qualis.

ADmirandus eſt Pavo, & tantæ admirationis, ut ſi unus eſſet in terris, credo mirabiliorem eſſe ipſo Phœnice, quid enim cauda ſua admirabilius eſſe poteſt, quid capite Galeato ſuo pulchrius, quid voce ſua horridius, in Iride ipſa non majores ac nitidiores & pulchriores cōſpiciuntur colores; quàm in plumis ipſius pavonis. Tota volucrum pulchritudo, in unico pavone quieſcit. Superba eſt admodum avis, capite Serpentino tribus aut quatuor pennulis miris coloribus adornatis & lunatis radiantibus, & auro micantibus, & in cryſtam elevatis adornato, longoq; collo plumis mollibus; viridenti, nigro, cæruleo, & aureo, colore variegato, ac veluti gemmis micantibus exornato, cauda longiſſima, quam in orbem contrahit & expandit, ad gloriam & oſtentationem ſuæ pulchritudinis, in qua lunæ ac micantes ſtellæ, velut in uno cœlo radiant ac ſplendent, & ſinguli pinnarum rami Iridem pulchritudine vincunt, ibi aurum, ibi argentum, ibi gemās omnes micantes ac ſplendentes natura depoſuit, nihil in orbe pulchrius, quod ipſemet agnoſcit, & omnes aves pulchritudine ſe vincere credit, dum in orbem elato capite & criſtato, caudam ſuam expandit, alaſq; ſubcineritias & rubras per terram trahit, & rauco gutture ſonum edit quaſi horribilem ut ſpectantes cum admiratione terreant & horreſcant, tanto & tam mirabili alite viſo. Quod ſi ſpectantes ipſum laudent, & honorent ac venerentur, ipſe magis ac magis caput extollit, & caudam expandit ſolique adverſo opponit, ut fulgentiùs, & nitidiùs, ſtellæ & gemmæ ſuæ niteant, ac radiēt, & gutture ſuo tonat, ut Spectatores in admirationē rapiat. Quod ſi poſt admirationem, ſpectatores ipſū injuriis afficiant, ipſumq; nauci faciunt, illicò caudā contrahit & occultat, quidquid occultare poteſt, & fugit aut volat, ne ipſum videant: cauda item amiſſa ſingulis annis, autumnali tempore cum foliis arborum, donec renaſcatur iterum cū flore & foliis arborum, pudibundus ac mœrens quærit latebras. Vivit annis viginti quinque, & uſque ad triginta, colores incipit fundere, & gemmas

Pavonis ſuperbia.

Pavo quam diu vivat.

in trimatu. Malevolum & superbum est omninò animal. Nidificat in summis arborum ramis, & ova sua excludit fotu caloris sui, & Cineritii coloris sunt pulli recenter nati, nec statim colorantur variis illis coloribus & gemmis quæ ex sulphure dependent, quod varium & multiplex habet, nec in ætate Juvenili possunt manifestari, quòd mercurius tunc temporis vigeat & abundet, qui cruditate sua & frigiditate, colores varios sulphuris comprimit, & retinet, ne effloreant, & vigeant, adaucto autem calore, & sulphuris virtute pedetentim tabescit mercurius, & coagulatur ac figitur, & sic sulphuris virtutes omnes apparent, & exsurgunt: unde gemmas illas variegatas & micantes, ac radiantes splendescere necesse est. Melancholici est temperamenti. Sal & sulphur in ipso abundant & turgent, & perinde delicatissima est caro illius, & inter cibos expectatissima & optimi saporis, & in conviviis, cum pennis suis & cauda gemmanti cum admiratione offertur, & intra gemmas & stellas micantes latet caro sua cocta & assata. Sunt etiam Pavones albi coloris, & aurei simul, & hi rariores sunt, & lunatas habent pennas aureas & albas.

Pavo cur in Iuvenili ætate pulchritudine sua non ornetur.

Pavonis temperamentum.

DE PHASIANO.

Phasianus quid sit, & quo modo enascatur & quo genio polleat.

CAPUT XV.

PHasianus montes altissimos incolit in Pyreneis montibus & Appenninis. Copiosi sunt & numerosi, in sylvis abietinis, ubi in summis arborum ramis nidificant, & ova sua deponunt, ac fotu caloris sui excludunt, & eorum sunt sex species, qui magnitudine differunt & coloribus. Prima species magna est anseris magnitudine, collo oblongo & multis coloribus variegato, non secus ac masculi annatum qui variegato sunt collo, viridi & nigricanti cæruleo colore simul confusè permixtis in unum variegatum colorem, reliquum corporis est cineritii & nigricantis coloris, & aures binas plumaceas habent quas submittunt subriguntque. Secunda species, est minor multò priori & habet plumas perdicibus similes, rostro tamen sunt nigro, & pedibus itidem nigris: Tertia species est adhuc minor secundâ, & similis omninò perdicibus, rostro rubeo, & pedibus itidem rubeis, sed caput & collum habent variis coloribus nigricantibus & cæruleis distinctum: Reliquæ quę supersunt species Phasianorum, primæ ferè similes, sola magnitudine differunt, sunt tamẽ ejusdem coloris, & acutissimo sunt omnes ingenio,

Phasianus quid sit & qualis.

Phasianorũ species.

genio, & astuti valdè, ita ut perquā difficillimè capiātur à venatoribus, nisi dum canunt, quia tunc temporis sui immemores non sibi cavent, sed cantus suos exaudire cupiunt & toti sunt in exaudiendis suis canticibus, qui tamen dulces non sunt, sed acres & fortes, ac quasi rudentes, non secus ac pavonum cantus, qui vocem dęmonis imitantur. Sunt autem Phasiani omnes, melancholici temperamenti, frigidi & sicci, colores etiam quibus insigniuntur hoc testantur. Sale abundant & mercurio, & perinde optimi saporis sunt, & inter cibos delicatissimi, Sal enim est quod saporē conciliat in omnibus rebus, nam si Sal hebescat insipida sunt omnia, & sine sapore subjecta, in quibus sal hebescit.

Phasianorū temperamentum.

DE ATTAGENIS.

Attagena quid sit, & qua ratione enascatur & quo genio valeat.

CAP. XVI.

Attagena quid sit, & qualis.

ATtagenæ sunt aves perdicum magnitudine, colore castaneo & bætico. rostro lōgiusculo, capite rotūdo, timida valdè avis est & frigidi & sicci tēperamēti, & perinde melancholica & tristis. Raro canit dum captiva est, & serva summa cum tristitia servitutem & captivitatem ferens. Montes Pyreneos habitat & colit, & in sylvis abietinis horū mōtium nidificat & parit ova quāplura, quæ fotu caloris sui excludit & exclusos deinde pullos, summo cum amore nutrit & alit: est copiosa apud Hyspanos & Gallos ea potissimùm in parte, quâ Montes Pyrenei, Hispaniam separant ab ipsa Gallia versus Occidentem: Polonia autem habet frequētiores & numerosiores, & nihil habent Poloni hac ave frequentius, habent & Asiatici quamplures ejusmodi aves, & ubiq; terrarū sunt prætiosæ, & optimi saporis, Gallicè vocantur *Francolins* & Hispanicè *El Francolin*, ave pretioso Alexander myndius lib. 9. Dipnosophisti apud Atheneum Attagenas sic describit, est, inquit, perdice, paulò major, cujus dorsum versicoloribus miculis distinctum est, testæq; figulinæ coloris speciem gerit, nisi quod magis rufum est: Apud nos verò est castanei coloris, & bætici, micas quidem habet versicolores in dorso, hoc autem ex sulphure suo, quo turget, dependet & origenē habet, in dorso enim cùm calor sit fortior, sulphur illud magis ac magis digeritur & coquitur, & per coctionem variam, & fortiorem quam suscipit, miculæ illæ versicolores apparent ex permixtione sulphuris cocti & crudi, quæ simul permixta varietatem pariūt, acuto sunt ingenio & sagaci industria, nam in ædificandis, & construendis nidis ingeniū & industriā testantur, eligūt arbores in sylva remotiores & altiores, in quibus nidificant nidosque suos mirificè occultant, quibus possunt modis, ramis & foliis arborum, ne percipi possint à Venatoribus.

Miculæ versicolores in attagenarum dorso unde.

DE AVIBUS EXOTICIS SECTIO QVARTA.

De variis Aquilarum speciebus, quæ in terris Americanis reperiuntur, & primum de Ouyra ouassou.

CAPUT I.

Aquila Americæ descriptio.

OVyra Ouassou, Avis est maxima Aquilarum omnium, quæ in terris Americanis reperiuntur, Aquilâ nostra duplo major, capite mediocriter magno, & rostro fortissimo & adunco, oculis terribilibus & minantibus; ita ut terrorem maximum incutiant expectatoribus: rotundi sunt ejus oculi, & valde micantes, cristam plumaceam habet in capite rotundam & radiorum instar, habet caudam longissimam plumis delicatissimis & albissimis exornatam veluti sunt plumæ Albardeoleæ, apud Gallos *Aigrelles* nuncupatæ, habet pedes magnos & brachia humana æquantes, & manus ejus sunt præmagnæ, unguibus aduncis longis admodum præditæ, & griphus non habet majores. Est potens valdè ales, & terribilis adeo, ut arietem efferre queat, & dilacerare, hominemq; interficere potest, venatur cervos & cervas, easque interficit, pro ordinario pastu, aliaque animalia, quæcumque sint speciei, persequitur, & quamvis vorax admodum sit animal & fortitudinis maximæ, nihilominus tamen à cibo per viginti dies abstinetur sine vitæ suæ detrimento. Asportatæ sunt hæ Aquilæ, ad Lutetiam Parisiorum ex Insulis Maragnanis anno 1613. & lingua Americana sive maragnana, quâ utuntur Incolæ hujus Insulæ, vocantur Ouyra Ouassou. Et dantur aliæ quamplures species Aquilarũ, & avium rapacium, quæ illo idiomate variis nominibus insigniuntur, & præsertim.

Fortitudo Aquilæ americæ.

Alia species Aquilæ americana.

Ouyrata Ouyam, quæ est alia Aquilæ species priori simillima, tùm magnitudine, tùm colore pennarum, sed forma & figura aliqua ratione diversa, & Griphi species potius est quàm Aquilæ.

Datur adhuc alia nomine, Ouyra Ouassou pouytam, ejusdem magnitudinis ac priores, color tamen pennarum est differens quod in præcedentibus cineritius sit tantum color, in hac verò specie, sit cineritius flavo permixtus.

Datur etiam alia species Aquilæ, his in terris, quam Incolæ suo idiomate vocant Ouyra Ouassou, quæ est vera hujus clymatis & regionis Aquila, rostrum habet rubeum & pedes itidem rubei & color pennarum est cineritius.

Karakara species Aquilæ.

Datur etiam alia species ab ipsis Incolis suo idiomate nuncupata Karakara magnitudine Gallinæ capite nudo & sine plumis, nisi circa rostrum, quod circundatur plumis cæruleis, toto reliquo corpore est albi & nigri coloris, hæc avis rapacissima est, & aves minores hujusce terræ insequitur.

Louron conrea species

Datur etiam adhuc alia Aquilæ species, seu accipitris, apud terram Ame-

aquila Americana.

Americam præsertim Meridionalem, & vocatur idiomate Americano Louroucourea, Ouassou, ejusdem magnitudinis ac Karakara, nihilominus est forma differens, & est capite rotundo ac magno, & magnis oculis hisq; rotundis, & Bubonem nostrum majorem imitatur, differt tamen à nostro nocturno Bubone quem vulgari nostro idiomate nuncupamus *Duc*. Quòd hæc America avis caput habeat album & plumis albis insignitum; sine cornibus & toto corpore reliquo sit variegata. Bubo autem noster non est capite albo, & habet cornua plumacea sive aures plumaceas, quas submittit & erigit, est tamen variegatis, albo & castaneo colore: Dantur & alię quãplures aquilarum & Accipitrũ species per totam Americam, quæ ex præda aliarum avium vivunt: ex natura & proprietates descriptarum facillimum est, aliarum quæ supersunt, naturam & genium habere notum, sunt enim sulphure omnes prę-ditæ, & Sale pungenti, ex quorum principiorum virtute & peculiari proprietate rixosæ sunt aves istæ, & in alias omnes insiliunt, vivacitas enim sulphuris & salis talis est, & natura, ut omnia in se convertere tentet. Itaque aves & omnia reliqua naturalia, quibus sulphur & sal prædominantur, omnia reliqua in se convertere tentãt. Nascuntur omnes hæ species, ex ovis quæ ipsæmet per coitum pariunt & parta fotu caloris sui excludunt in pullos, quos miro studio, & amore enutriunt, non secus ac Aquilæ Europeanæ.

Quibus principiis vigeant Aquila Americana.

De variis Psittacorum speciebus, quæ in America reperiuntur, & de eorum natura & genio.

CAPUT II.

Quamplurima psittacorum species in America.

QVamplurimæ reperiuntur Psittacorum species, in terris & Insulis Americanis, quæ magnitudine inter se differunt, & quæ colore vario & diverso, inter se distinguuntur, imò & genio, nam sunt nonnullæ species, quæ tardo valdè sunt ingenio, nec facili industria alloqui discunt, & cantus aliarum avium imitari nequeunt nisi maxima cum difficultate, & continuò & improbo labore. Sunt tamen, & aliæ multæ, quæ voces humanas, & aliarum avium cantus imitantur: & præcipuè datur Psittacus nomine Americano Louyra Rosoy, qui admirabilis omninò est magnitudine Galli Gallinacei, plumis perquamoptimè variegatis viridi potissimum colore, rubeo, cæruleo, flavoq; colore, simul permixtis, ita ut miram constituant avem, & præsertim cum in orbem Pavonum instar plumas suas effingit, tunc tẽporis nihil pulchrius in orbe reperiri potest, Iridem pulchritudine vincit, imo & micantes lapides preciosos consensu expectãtium antecellit, nec prata floribus omnibus variegata verno tempore ipsi æquiparari possunt; Geniũ præterea admirandum habet, quicquid audit statim pronũciat, voces omnes humanas qualescumque sint exprimit,

Louyra rasoy psittaci species admirabilis.

 mit,

mit, & aliarum avium voces & cantus perquam optimè imitatur, diutissimè vivit, en ascitur ex ovo cæruleo variegato, quod fotu caloris sui excludit in pullum, quem enutrit, miro studio & amore, par enim est omnibus avibus, ubiq; terrarū pullos suos enutriendi amor & studium.

Lyenday oussou psittaci species.

Est alia Psittaci species nomine Americano Lyenday oussou, ejusdem magnitudinis præcedentis, plumis admirandis decoratus, nam caput habet rubeis plumis micantibus exornatum, dorsum verò flavum habet, ventrem verò & collum ea parte qua ventrem vergit, album habet, alas verò & caudam viridanti colore insignitas possidet, parte superiori, inferiori verò flavo colore variegatas obtinet, ita ut vividis illis coloribus tinctus, expectandus se præbeat, & admirandus, non tamen ita sagaci & subtili pollet ingenio, ut & præcedens, sed hebetem habet mentem, & difficili negotio & via, voces imitatur humanas, ex ovo itidem enascitur variegato suis coloribus quod ex coitu masculorum parit, quodque fotu caloris sui excludit, & exclusos pullos suos, ut & alii psittaci enutrit & alit.

Louyra ioup psitaci species quid & qualis.

Datur adhuc alia psittacorū species nomine Americano, *Louyra Ioup* nuncupata, est æqualis magnitudine præcedentibus, est autem aureo colore, ab aliis distincta ac differens, quo colore aureo perfunditur per totum corpus, exceptis alarum suarum & caudæ extremitatibus, quæ viridi colore ac micanti tinguntur, hæc etiam psittacorum species, tardo est ingenio, nec alacris est & hilaris, sed tristis & melancholica, & difficili cum via, voces humanas imitari addiscit, & cantus aliarum avium, nihilominus expectanda est & admiranda suo colore aureo, & viridi, quibus demptis nihil habet aliud admiratione dignum. Nascitur ex ovo, ut & aliæ præcedentes species.

Canide psittacus quid sit & qualis

Datur etiam alia adhuc psittacorum species, nomine Americano, *Canide* vocitata, cæruleo & cælesti colore per totum dorsum colorata, ventrem habens flavum & aureum, & tempora capitis alba sine plumis, & miculis nigris perfusa, hæc etiam species hebetis est ingenii, & tardæ mentis, tristis admodum & melancholica, loquitur tamē & voces & cantus aliarū avium imitatur.

Ara psittacorum quid sit & qualis

Est tamen alia psittacorum species, sagacis admodum ingenii, quæ captivitatem non amat, nec caveas, easque disrumpit fortitudine rostri sui nisi ferrea sint omni ex parte: hęc species vocatur apud Americos *Ara*, quæ magnitudine corporis præcedentem *Canide* dictam antecellit. Exornata est variis coloribus, & præsertim rubeo viridi flavo & cæruleo, simul permixtis, caudam habens oblongam, variis hisce coloribus decoratam: tempora autem capitis habet, pelle albissima absq; plumis obtecta velut & Canide, nisi quod in Canide, pellicula illa sit miculis nigris

gris variegata, in Ara verò tota alba est hæc pellicula mirum in modum, hæc species domestica facta cantus omnes & voces imitatur.

Iuruue psittacus quid & qualis.

Est alia psittacorum species nomine Americano *Iuruue* nuncupata, ejusdem cum Canide magnitudinis, viridanti colore & nigro insignita, cristatum habens caput & plumis cæruleis coronatum, quæ illi sunt crista, quæ maximè decoratur, & expectantibus est admiratione, hæc etiam optimè loquitur & voces exprimit quascumque.

Margana psitacus quid & qualis.

Est & alia *Margana* dicta, voce patria, & parva est, & Merulam nostrã magnitudine imitatur, magno capite, & temporibus capitis albis, velut Ara, toto vero reliquo corpore, plumis viridantibus exornato, reperiuntur tamen in ipsamet specie, psittacorum nonnulli qui ventrem habent colore malorum aurentiorum maturorum pertinctum: hæc etiam species perquam optime voces humanas imitatur.

Euruuaia psitacus quid & qualis.

Est & alia voce patria *Euruuaia* nũcupata, ejusdem magnitudinis, ac Margana, nihilominus, coloribus differentibus exornatur, viridantibus eũ plumis insignitur, nigro colore delibutis, ventrẽ verò habet cęruleum ac cœlestem, nigrum, viridẽ & violaceum, & hisce coloribus insignitam se præbet omnibus admirandam, ingenium habet acutum, & amat societatem hominum, hisque facili negotio assuescit & cantus & voces omnes imitatur, est hilaris admodum, & semper garrit & cantat.

Paraoua psitacus quid sit & qualis.

Est & alia psittacorũ species, quã Americani verum & legitimum psittacum existimant, & voce patria nomĩnãt, *Paraoua* & est satis magnus, & gallinã nostrã magnitudine æquat, & caput habet flavo colore, & rubeo claro insignitum, & reliquũ corporis est viridi colore tinctũ, & flavo colore rutilanti variegatũ, admirandus est suis coloribus insignib⁹ & facilis est ad addiscendas voces omnes & cantus, & ego vidi ejulatus infantiũ & ploratus ita imitari, ut infantes plorantes & ejulantes esse viderẽtur.

Touin myri psitacus quid sit & qualis.

Datur etiam alius psittacus parvus admodũ, nec passerculi magnitudinem superat, quem Americani patrio idiomate *Iouin miry* vocitant & facilis est, & promptus admodum ad voces humanas & cantus aliarũ avium addiscendos & imitandos, pluma est omni ex parte viridis, exceptis oculis, qui circundantur flavo colore, & superior capitis pars eodem flavo imbuitur colore.

Touin ouassou psitacus quid sit & qualis.

Est & alius nomine patrio *Touin ouassaou* nuncupatus, qui magnitudine superat superiorem *Touin Miry* dictũ, viridi omnino pluma rubeo vivo variegata multis in locis, & superat omnes alias species psittacorũ in efformandis vocibus humanis & cãtibus aliarũ aviũ imitandis, subtile admodũ habet ingenium & acutũ, & amore virginum formosarũ afficitur, ita ut ipsas deosculari percupiat & in sinu earum quiescere gaudeat.

Couioup Coi upsittacus quid sit & qualis.

Datur & alius parvus admodum, & passerculi magnitudinem æquat, at varietate colorum omnino admirandus, nomine patrio dicitur *Couiou Couioup*. Caput habet rubicundo colore & viridi variegatum dorsum autem habet cæruleis & viridibus miculis insignitum, & ventrē omnino viridem, sed promptus est & facilis, ad voces addiscendas humanas, & voces aliorum animalium, nascitur ex ovo variegato cæruleo & viridi, est hilaris admodum, & jucundus semper garrit & jocatur, & ridentes audire gaudet ex jocis suis: dantur & aliæ plures psittacorum species per totam Americam, & tanta in copia, & numero, ut primi homines & navigantes, qui huc appulerunt terram psittacorum partem Americæ Meridionalem & Australem dixerint, propter numerum psittacorum, qui in hac terra reperiuntur, omnes hę species sunt optimi saporis, & habent carnes satis delicatas, & comeduntur hisce in locis, sunt tamen aliæ multæ aves, delicatiores multò, & inter cibos laudatos & optimi saporis enumerantur. de quibus agendum est capitulo sequenti.

Tanta est psittacorum copia in America australi, ut terra psittacorum dicta sit.

De multis aliis avibus Americanis delicatis admodum & pluma admirandis.

CAPUT III.

Ouyra taineum avis america quid sit & qualis

Reperiuntur aves in America, & præsertim in Insulis Maragnanis, & circum insulas illas, quæ vulgari & patrio nomine nuncupari solent *Ouyra Taineum*, magnitudine sūt passerculi, sed pulchritudine mirabili, capite nigro & alis, sed toto alio corpore adeò rubro, & igneo colore vigent rostro & pedibus rubeis & igneis, ut carbonem ignitum volantem esse existiment, qui ipsam conspiciunt avem. Perquam optimè sibilat & canit, & est optimi saporis, & delicatissima inter aves, multo sulphure constat, eoque puro & rubeo, & ideo est semper in perpetuo motu, & agitatione sui corporis, hinc inde volando & canendo & sibilis suis aërem replendo.

Insignis datur & alia avis, voce Americana *Moyton* nuncupata, quæ magnitudine pavonem nostrum imitatur albis & nigris plumis, insigniter variegata, & cristam plumaceam ejusdē coloris habet in capite, perpulchra est avis, & inter cibos est delicatissimi saporis & ibi in conviviis offertur, tristis est admodum, & melancholici temperamenti, & sale abundat primigenio, unde sapor suus optimus est, diutissimè vivit, & parit ova multa, quæ fotu excludit.

Moyton avis americæ quid sit & qualis.

Est & alia insignis avis similis magnitudine præcedēti, sed tamen pluma, & colore, ab illa distinguitur, cū hæc habeat plumas rubeas, & albas, & cristam habeat in capite, hisdē coloribus variegatam, Americani ipsā vocant *Moyton tin miram*, rostrum habet magnum & longum, & est delicatissima avis ad edendum, parit ova

Moyton tin miran avis americæ

quid & qualis.

ova & excludit simili modo ac præcedens.

Toucan avis America quid & qualis.

Datur & alia insignis avis gustu & sapore mirabilis, quæ patrio nomine *Toucam* nuncupatur, rostro insigniter longo, magnitudine turturis, circa ventriculum est quasi torquatus plumis insigniter rubeis & flavis, toto verò ventre est albus, & supra dorsum plumas habet insigniter rubeas, & micantes, & alius habet nigras & caudam & est inter aves Americanas delicatissima & sumopere inter cibos optimi saporis extollitur.

Iapou avis America quid sit & qualis.

Est & alia mirabilis avis, apud Americanos optimi saporis & inter cibos delicatissima, qua utuntur Americani in cōviviis suis & nomine patrio vocāt ipsam *Iapeu*, columbi magnitudine, rostro longo, digiti longitudine, plumis per totum corpus viridi colore & nigro variegatis, caudam verò habet flavā & longā.

Iapyouassou avis America quid & qualis.

Datur & alia insignis valdè pulchritudine sua & sapore: nomine patrio vocatur *Iapy ouassou*, passerculi magnitudine, capite albo, plumis viridibus & rubeis quasi igneis, viridi cauda & alis quoque viridibus sine varietate, & permixtione colorum, ut est in reliquo corpore, ipsæ est conviviorum ornamentum apud Americanos.

Arasary avis America quid & qualis.

Est & alia nomine patrio *Arasary*, vocitata avis, columbi magnitudine, albo & rubeo colore insignita per totum ventrem alas autem habet nigras, hæc alias superat aves sapore, & delicatissima est omnium inter cibos, quia sale turget.

Ourou quid sit & qualis.

Datur & alio nomine patrio *Ourou* perdicis magnitudine, cristam habet in capite, instar galli, rubeo autem colore nigro & albo variegantur ejus plumæ per totum corpus: Rostro suo arbores perpetuò tentat an crudæ sint & plenę mellis, quo mirificè gaudet, hinc inde volando per sylvas & arbores veteres mel quærit: hæc nobilis admodum est, sapore, & delicata sua carne, perdices nostras vincit & superat sapore.

Ker eiova avis America quid sit & qualis.

Est & alia insignis avis delicatissima inter Americanas nomine patrio *Kereioua*, magnitudine passerculi, plumis violaceis, viridi colore variegatis: Alas autem habet nigras, hæc excellēs est inter cibos, est & alia nomine *Sauia*, ejusdē magnitudinis ac Kereiova, leucophęato capite, vētre flavo, ipsa est avis inter Americanas, quæ pipere vivit, & excrementa sua & stercora sua piper adeo redolent, ut piper enascatur ex excrementis & stercoribus suis, in terrā projectis, sic ipsa avis seminat piper, per sylvas Americanas, & devia loca, hanc autē asserunt Americani esse optimam & pretiosā, quòd illis piper seminet & ubiq; propalet, quo ipsi obtinent ex mercatorib⁹ nostris quicquid illis est opus ad vitam suam, præsertim ferrum, & omnia ferri instrumenta, enses, gladios, secures, serras, & alia ejusmodi, quæ ex ferro fiūt instrumēta vitæ nostrę inserviētia, hęc pipera per-

Sauia avis quid sit & qualis.

Sauia avis America, piper sem. inat excrementis suis.

permutant nostri Mercatores cum Americanis, & sic cum ratione asserant Saviam, avem esse optimam, cum tamen sit amara gustu & sapore ex victu continuo piperis.

Tata ouyra avis americaquid & qualis.

Est & alia mirabilis avis tum igneo suo colore & optimo suo sapore, nomine patrio vocatur *Tata ouyra ouassou*, hoc est avis magna ignea, quòd colorem referat ignis, datur enim & alia huic penitus similis, sed valdè hac minor est, & propterea hæc dicitur magna avis ignea, toto corpore est ignei coloris, alis exceptis, quæ sunt colore nigro & albo, hæc avis delicatissima est inter cibos & conviviorum Americanorum, decus & honos.

De variis Phasianorum & perdicum Americæ speciebus.

Caput IV.

Phasiani & perdices Americanæ quot & quanta.

DAntur phasiani & perdices, apud Americanos, nostris ferè similes, colore tamen aliquando distinguuntur. Et prima species Phasianorum, quæ in America, copiosa reperitur in Insulis Maragnanis, nomine patrio vocatur *Iacou*, est quasi similis nostro Phasiano, & est delicatissima inter cibos.

Phasianorum prima species secunda & tertia.

Secunda species Phasianorum est illa quæ nomine patrio vocatur *Iacou Oubouyh*, & est magnitudine anseris nostri, miratu digna avis, quòd sit capite cæruleo, pedibus rubeis, & toto reliquo corpore nigro, lucente & micante, & hæc est optima inter cibos.

Tertia species Phasianorum est illa, quæ patrio nomine vocatur *Aracouam*, & hęc est magnitudine Gallinæ nostræ, & collo rubeo & toto corpore, flavi est coloris, sed figura, & forma, rostro & pedibus, Phasianos nostros imitatur, & gustus & saporis dulcedine.

Perdicum species quot sint apud Americam.

Prima autem Perdicum species, quæ in Americana reperitur est illa quæ nomine patrio dicitur *Nambou*, nostris Perdicibus magnitudine duplo maior: figura tamen, rostro, & pedibus ac plumis omninò similis & sapore & gustu.

Secunda species est, illa quæ vocatur patria voce *Nanbou, Ouassou*, & Gallos nostros magnitudine æquat, & paulò plus, & colore sunt Leucophæato, & cineritio, & ova sua ex quibus enascuntur sunt cærulea: & est delicatissima inter aves, & miro ingenio, ad enutriendos suos pullos, et occultandos, ne à Venatoribus inveniantur. Sunt enim et pulli jucũdiores et delicatiores parentibus, itidem et ova sunt esu jucundissima.

Tertia Perdicum species, quæ in America reperitur, est illa quæ patria voce nuncupatur *Inanb utin* magnitudine Gallinæ, et plumas habet albas, nigro colore variegatas, rostro tamen est rubeo et pedibus rubeis. Ova parit quãplura, et sunt cærulei coloris, quibus utuntur Americani, ad pertingendos enses suos, et colorandos, ut inimicis magis terrori sint quam si essent ferreo polito et nitenti colore, in his omnibus avibus

avibus turget sulphur & mercurius unà cum sale.

Macoucaova Perdicis species Americana quid & qualis.

Quarta autem Perdicum Americanarum species, est illa quæ voce patria dicitur *Macoucaova* magnitudine Gallinæ, & trib⁹ coloribus variegata, rubeo scilicet, albo & cæruleo, quibus coloribus admodum micat & splendet, ita ut omnibus se præbeat admiranda hæc avis, ova etiam sua cærulea sunt, quę fotu caloris sui excludit, & exclusos pullos summo amore persequitur, eosque nutrit, & alit omni studio & industria, ova etiam sua sunt esu perquam optima, & visu perpulchra, & hoc ex sole & sulphure innato habent.

Infinitæ ferè sunt aves apud Americam nostris avibus dissimiles.

Sunt & multæ aliæ volucres in America quarum numerus est ferè infinitus. tùm nocturnæ, tum aquaticæ, & palustres, & præsertim datur magna copia Albardeolarum, seu Albicularum, quas nos Gallicè dicimus *Aigralles*, & dantur earum quatuor species, magnitudine solùm differentes, omnes albissimæ sunt, & plumis illis (quas Galli dicunt *Aigralles*, & preciosas habent) copiosis abundant & turgent, de his dicere nullus daretur finis: at ex his quæ enumeratæ sunt, admiranda conspicietur naturæ potestas, quæ variat ac distinguit rerum mixta & composita, cœlo & lumine variante, jam transeundum est ad quintam, & ultimam huiusce tractatus Sectionem, quæ de Insectis avium tractabitur.

DE INSECTIS AVIUM.

SECTIO QUINTA.

De Muscis & Culicibus, quid sint & quo genio valeant.

CAP. I.

Muscæ admirandæ sunt.

Res omninò admiranda est, quâ ratione anima sensitiva, in tam parvo corpusculo functiones omnes vitæ suæ peragere queat. Et si America nos in admirationem rapuit, pulchritudine avium suarum, quæ flores sunt viventes & canentes huiusce mundi. Quid jam faciet totus orbis, Muscis & culicibus, qui colorum varietate, ac membrorum distinctione, in tam parvo corpusculo Americanas aves omnes superant & vincunt, imò & specierum varietate, nam Muscarum & culicũ quamplures sunt species parvitate & colorum varietate admirandæ. Sunt siquidem culicum species adeo parvæ, ut atomi videãtur, & quasi puncta animata, quibus alas addidit natura, ut Deum omninò admirandũ in hisce corpusculis cerneremus. Quid enim musca, quid enim culex, in quibus omnia organa & partes animati corporis reperiri licet, etsi conspici oculis nequeant, aculeos habent quos dormientes persentimus, & vigilantes percipere nõ possumus. Aculeus ille imperceptibilis est illis, tuba, ut martem accendant,

Culicum admiranda natura.

est illis fistula ut cantent, est illis tubus ut bibant, est illis terebellum, ut venas nostra perforent, & sanguinem exhauriant: in illis quatuor elementa, in illis tria rerum omnium principia, in illis cœlorum omnium influxus & Entelechia, in illis Sol & Luna, & Planetæ omnes reperiuntur, ac in Elephantibus, & Camelis, & aliis animalium maximis corporibus. Tota natura æquè laborat in his effingendis, ac in aliis maximis corporibus: est plus inestque artis in ipsis minimis corporibus, quàm in grandioribus. Et præcipuè mirum est, quòd sine parentibus enascantur, non ex ovis, non ex coïtu parentum, nec ullo particulari semine, sed semine generali ortum habēt, quod ex centro sui educit omnia hæc animalcula, quæ omnibus Philosophis sunt admirationi. Et dicuntur insecta ab incisuris, quib⁹ constant, quę quidem incisuræ nunc cervicum loco, nunc pectorum atque alvi illis sunt, Aliquibus verò non tota incisura, eas ambiente rugas, sed in alvo, aut supernè tantùm ambiente, inbricatis flexilibus vertebris, & nusquam alibi expectatiore & mirabiliore naturæ artificio.

Culices unde enascantur.

Insecta unde dicantur.

Musca differt toto corpore à culice, & grandior est musca, & grandioribus constat alis, quæ si radiis solis opponantur limpidæ, & pellucidæ veluti cristallus, & quid aëreum concretum esse apparent, & variis coloribus perfusæ videntur, viridi cæruleo & albo, & filamēta habent tenuissima intrinsecùs pertexta, quę venarum instar illis sunt, non sanguine rubeo plenæ sunt, sed succo viscoso & vitali qui illis sanguini est, Muscarum multæ & diversæ sunt species: datur musca equina, castanei coloris, pedibus multis & aculeo peracuto, quo cutis equorum terebratur, & sanguis emittitur, harum muscarum pabulum & alimentum, & potus. Dantur & aliæ magnæ satis, & fabam æquant magnitudine, capite variegato, & toto corpore, hæ non assiduè sanguine vivunt, sed succo florum & fructuum; nihilominus tamen si sanguinem inveniant & bruta quadrupedantia, in hæc insiliunt, & sanguine eorum delectantur, sunt & aliæ musculæ parvæ admodum, & alatæ, in quibus nihil præter alas ferè visibile est, ex vivo recenti enascuntur in cellis vinariis, ibique bibendo & pergræcando emoriuntur, dum vinum veterascit & senescit, quod recens parit, nutrit & alit, vetus deindè non probat, sed enecat, adaucto cellarum frigore, quod est certa insectorum mors.

Musca qua ratione differat à culice.

Muscarum varia species.

De formicis alatis & cicadis, quid sint, & quâ ratione enascantur, & quo sint genio.

CAP. II.

FOrmicæ senescentes alatæ fiunt, diligentiæ munus, dum enim ipsæ propter senectutem laborare nō possunt,

Formicæ senescentes cur alatæ fiant.

possunt, genium tamen habent laborandi, ex natura enim tales sunt, ut quiescere nequeant, sed perpetuo labori enatæ, ideo ipsi labori perenniter indulgent, benigna admodũ natura, ubi vires deficiunt, & crescit tamen amor habendi, alas addit, ut corporis vires subleventur ad laborem. Admirando pollent ingenio, nam quamvis ipsæ parva sint corporis mole, graviora ipsomet corpore trahunt corpora, & in ferendis ponderibus sunt semper occupatæ, grana frumenti, quæ in tuguriolis suis recondunt, errodunt priùs qua parte est germen, ne germinet in terra, si sint madefacta, sole exsiccant priùs, & deindè recondunt, ne putrescant: quid prudentius ageret homo in recondendis suis frumentis. Sauciatas & vulnere affectas peculiari quodam studio curant & alunt, donec à vulnere curatæ sint, si verò emoriantur, mirum est, quâ mœstitia, & quo luctu funera celebrant, eas sepeliendo multitudine convocata, ad honorem sepulturæ: hoc ipsum nunquam credidissem, nisi ipse vidissem. Enascuntur non ex ovis, non ex coïtu, ut quidam existimant, sed ipsæmet dum morti proximæ sunt, tumulum sibi glomerant, ex aëre secundo materiam, vel ex viscida quadam materia, quam in ovum effingunt, quod tamen non verum ovum est, nam illud grandius multo est, & ipsismet veluti bombices effingunt, & in illo clauduntur, tanquam in tumulo, ubi putrescunt, & ex illa putredine calore solis in superficie terræ enascuntur aliæ formicæ, prioribus similes: Sic genus suum & speciem propagant, & velut Phœnix ex morte resurgũt, quod tamen non miramur, ut & in Phœnice.

Formicarũ ingenium.

Formicarũ funera.

Formicæ unde enascantur.

Cicadæ verò insecta sunt avium, quæ miras incisuras habent per totum corpus, & quamplures sunt earum species, aliæ sunt rubræ, aliæ virides, aliæ sonoræ, aliæ mutæ: Rubræ sonoræ sunt & tota æstate canunt, nec unquam quiescunt, nisi nocte, tantoque murmure aërem replent, ut maximæ sint molestiæ, vacuum habent pectus, seu mediũ corporis, in quo aër, aliis suis verberatus resonat: nam ore non canunt, sed alas parvas quas sub magnis recondunt, movẽt, & motus ille cum incisuris quas sub pectore possident, sonus illos & cantus efficit: habent enim quatuor alas, quibus utuntur, non solùm ad volandum, sed etiam ad cantum illum & sonum edendum: enascuntur, non ex coïtu, nec ex ovis ut nonnulli putant, Sed ex semine generali quod in aëre inest. Ipsæ etiam aëre vivunt & rore, sic etiam ex rore & aëre enascuntur, nam Hyberno tempore omnes omninò pereunt & emoriuntur: Redeunte verò æstate, iterum prodeunt, cùm Sol rorem & humiditatem aëris peculiari ratione disponat, ad cicadarum, & aliorum similium animalculorum generationem & productionẽ: Quicquid remanere

Cicadæ quid sint & unde enascuntur.

potest ex præcedentibus, est aliquid cineris quod quamvis dissoletur & disperdatur, nihilominus inanihi labile est, ut ita loquar, quod quidē redeunte æstate, humectari potest rore, & humiditate aëris, soleq; hoc ipsum calefaciente, potest inde per putrefactionem animal fieri; &cùm cicadarum spiritus in his cineribus reperiantur, cicadæ potius hinc exsurgunt, quàm alia animalia: in fine æstatis reperiuntur omnes mortuæ, siccæ admodum, ut in pulverem omninò facili negotio conterantur, & perlucida ac diaphana earū corpora: itaque sol eas generat, & sol item eas exsiccat, interficit & tabefacit.

Cicadæ qua ratione fiāt.

De Scarabeis, Quid sint, & quo modo enascantur, & quo genio constent.

CAP. III.

Scarabeus quid sit.

SCarabeus qui est taurus, seu cervus volans, à nostris dicitur: insectum est animal, per totum ventrem incissuras habens, &multiplices alas habet: primæ sunt duræ & crassæ, & veluti tegumētum aliquod durum & siccū aliarū alarum, quæ tenuissimæ & delicatæ admodum sub primis reconduntur: cornua gerit cervorum modo, coloris castanei, dura admodum, movet ipsa, astringendo & dilatando ea, ita ut ipsis cornib⁹ arripiat & capiat strictissimè, quicquid capere vult, bisculis dentata forcipibus, in cacumine, cùm libuit ad morsum coëuntibus, ut Plinii verbis utar. Nascitur hoc genus insectorum, ex rore, in ipsis bovum stercoribus putrescente, nam stercora bovum nisi rore madefiant, & putrescant rore irrorata, & madefacta, nō producunt scarabeum; Rori ergò priùs debetur generatio scarabeorū, quàm stercori, cùm ros causa sit efficiens & agens, stercus verò materia tantùm patiens. Hæc animalculorum generatio sed admodum clarè testatur, mundum hunc universum vitæ esse plenum, cùm ex non vitali manifesto &apparenti producatur, nam ros, & stercus bovis nihil vitæ manifestæ &apparentis habēt, nihilominus occultam vitam habent, quâ scarabeus repletur & animatur, & ut ros vitam illi præbet, illam illi conservat, etiam & producit usque ad hyemem, nam rore vitam eorum sustentatam credimus, cùm non habeant os quo peculiariter aliquid edant, sed tantùm spiculum tenue valdè, quod ipsi trahunt & retrahunt, ut rorem aut saltē herbarum, & foliorum arborum succos attrahant, ad alimentum suum. sed de rore potius suspicandum est, cùm serotinis horis & matutinis, dum ros viget, ipsi victum quæritent, & volantes tunc temporis ipsos, hinc inde conspiciamus, per reliquum verò temporis occultantur, singulis vernis temporibus in lucem prodeunt, & hyberno tempore intereunt. Brevissima est eorum vita, cùm minimum

Scarabei qua ratione fiant.

Scarabei qua materia vivant.

mum salis habeant, quo vita eorum fulciatur, sed plurimum mercurii, qui putredini, & corruptioni est obnoxius, & sulphur quod habēt opacum est, & tenebrosum, undè in illis, non sunt vitæ actiones claræ & nobiles, cum eorum sulphur, à quo vitę actiones dependent, tenebrosum & obscurum sit. Sufficit illis quòd vivant, & sentiant, sed ignobili modo & cum nullis vitæ actionibus nobilibus & raris, ut vivunt & multa eiusmodi animalia, quæ præclaris vitæ actionibus vitam nobilitant, ut formicæ & apes.

Scarabeorũ vita qualis.

De Cicindelis, quid sit, & quo modo enascantur, & quo genio valeant.

CAP. IV.

Cicindela quid sit & qualis.

Cicindela græcus πυρολάμπις & λαμπυρις, nostris verò *vert luisant*, quòd noctu luceat ut lampas, est muscæ species, quæ parvas admodum habet alas subrubeas, ventrem habens perlucidum, & est velut stella cœlestis, micans ac splendens: nonnulli dicunt esse vermiculum, sed falluntur, est muscæ species, quæ ex rore verno tempore enascitur, & ex rore vivit: Dum enim vivifica vis solis omnia verno tempore vita replet, guttulæ illæ roris vitâ turgentes, calore solis tepidæ fiunt, subtilior pars cœlum petit, reliquum verò crassescit & putrescit, & pedetentim animatur, & fit musca lucens & radians, quæ Cicindela dicitur, quæ cùm ex rore fiat, ex rore etiam enutritur & conservatur, & propterea spiculum habet muscarũ modo, quod trahit & retrahit promuscidis instar, ut rorem super folia plantarum existentem exsugat, & attrahat, quem digerit, & in sui alimentum convertit: viscosa autem huiusce alimēti pars subtilissima, cui calidum innatum seu sulphur naturæ prædominatur, cum subtili admodum sale in lucentem & radiantem humorem convertitur. Admiranda omninò est natura quòd in omni genere rerum radiantia & splēdida habeat composita: in genere animantium lampyrides habet sive Cicindelas: in genere vegetantium flores quam multas, & lignum putrescens, noctu lucens: in genere Mineralium lapides pretiosos multos, aurum & argentum; Lux enim illa innata & naturalis, quæ in unoquoque rerum genere reperitur, tanquã fundamentum & naturæ basis ubique lucet, modo ab excrementis elementorum liberetur.

Cicindelarum vita unde sit.

In omni genere mixtorum est aliquid radians.

In Cicindelis illud ipsum quod lucet, lux est illa innata & naturalis, quam nonnulli calidum innatum vocant, & Chymici sulphur appellant. Ipsa lux quæ est basis & fundamentum naturæ Cicindelarũ, quod in ipsis Cicindelis purè permisceatur, cum reliquis Cicindelæ principiis, est sola causa radiationis & splēdoris quem noctu emittunt illa animalcula; facilè autem depuratur ipsa lux, & principia reliqua in mix-

tione & generatione Cicindelarum, quod in rore jam jam sint depurata, in quo Cicindelarum generatio incipit.

Cicindelæ unde enascantur.

Aliqui tamen Philosophorum existimāt Cicindelas enasci & oriri ex putrefactione foliorum, aliquarum plantarum, urticarum potissimùm, quod inter urticas potissimum reperiantur Cicindelæ: sed cùm ubiq; reperiantur Cicindelæ, non solùm inter urticas, sed etiam inter alias minutas plantas, & in pratis ipsis, inter fœnum recens enatum; suspicandū est ex rore potiùs enasci, quàm ex putrefactione herbarum. Possunt quidem ex illa putrefactione enasci, sed mediante rore: plantæ enim putrefactæ, nisi rore madefiant, & calore solis tepefiant, in animalia & insecta transmutari non possunt: At cum ipsis conditionibus relatis, facilè quidem & possunt & verè transmutantur: In ipsis nullus relucet ingenii nitor quod copiosum habeant humorem superfluum clarum quidem & diaphanum tanquā roris phlegma, quod frigiditate sua & humiditate animi vigorem obtundit, & calorem lucis illius nitentis nimis infrigidat, unde obstupido sunt genio Cicindelæ, propter humiditatem illam superfluam frigidam, quæ calorem illius obtundit, ex quo solo animi vigor dependet, in omnibus animantibus sensu præditis.

Genium Cicindelarum quale.

DE APIBUS.

Apes quid sint, & quâ ratione enascantur, & quo genio valeant.

CAP. V.

Apes quid sint.

Apes sunt muscarū species, & sex numero in rerum natura repeꝛiuntur, & omnes mel & ceram effingunt ex succo cœlesti, sive rore, quem summo mane ortu Auroræ, ex cœlo cadentem, & super folia arborum & florum super existentem colligunt, tùm ore tùm pedibus, quos duros & scabrosos habent, ut glutten illud cœleste fortiùs adhæreat, & faciliùs asportetur ab apibus, in cellulas & craticulas sua, ubi digeritur, & purificatur, ut clarius erit suo peculiari capitulo.

Apes ex qua materia mel efficiant.

Apes unde enascantur.

Enascuntur plurimis modis, nec Natura in apibus progignendis unâ viâ contenta fuit, sed plures excogitavit, cùm & apes homini pernecessariæ sint. Primò enascuntut apes ex se ipsis, ut ipse Phœnix & formicæ, sibi tumulum & sepulturam ipsæmet conficiunt, dum ad senectutem vergunt, ex humiditate viscosa aëris sibi glomerāt nescio quid ovi simile, in quo includuntur, & quasi sepeliuntur, juvenes verò illud ovum in cellulas & craticulas deponunt, ibique calore & fotu solis exsurgunt novæ apes & recentes. Secundò si mortuæ inter cineres sepeliantur,

liantur, dicuntur à calore solis suscitari à mortuis, & reviviscere. Tertiò Virgilius asserit apes enasci ex tauro emortuo, & ruderibus contusa carne & sepulta in fimo, ex putredine huiusce carnis enascuntur apes, sed semper sol est pater apum, & humiditas, quæ in putrefactione reperitur, est mater. Quicquid sit, ex putredine enascuntur apes, sive in tuguriolis suis, ubi ipsæmet effingunt sepulturas suas & sepulchra, quibus recluduntur, & ex his sepulchris exsurgunt recentes apes & novæ, quas veteres ex tuguriolis depellunt & eliminant novasque domos quærere cogunt, tunc temporis maxima adest pugna, & crudele certamen, donec novæ sint expulsæ, tunc temporis it nigrum campis agmen, cum omni exercitus apparatu. Rex in medio collocatur, & ab omnibus stipatur, habent Reges & duces singula apum examina, qui quidem aculeum nullum habent, aut si habeant non eo feriunt: Mira est omninò earum œconomia, & Rempublicam imitatur: in medio tuguriolorum suorum collocatur domus Regia & palatium, cum omni Regio apparatu, & cum custodiis undiquaque appositis, ab eo palatio distribuuntur circum circa vicatim domus, & tuguriola, tum ad mel recondendum, tum ad cibaria sua deponenda, tum ad cubandum & dormiendum, est tandem ex Virgilii sententia.

Apes veteres novas expellunt.

Regem habent apes sine aculeo.

Apũ respublica & œconomia qualis.

Omnibus una quies operum, labor omnibus unus.
Mane ruunt portis, nusquam mora, rursus easdem
Vesper ubi è pastu tandem decedere cãpis.
Admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant
Post ubi iam thalamus se composuere, siletur.
In noctẽ fessosq; sapor suus occupat artus.

Et multa alia admiranda cantat Virgilius, & quilibet videre potest 4. *Georgicon*. Et tanta dicit & narrat, ut tandem dicat esse apibus partem divinæ mentis, cùm tamen nihil aliud sit apud ipsas, quam aliquid sulphuris seu calidi innati & lucis naturalis, cum maximo calore, qui non obtunditur in ipsis excrementitio aliquo humore, ut in aliis insectis volatilibus sui generis, sed purus est & vividus ille calor in tali sulphure, & luce iñata inclusus: ex quo exsurgit acumen illud ingenii, & ardor & amor habendi, in ipsis apibus, quæ ipsos homines labore perpetuo suo & industria vincunt, aut saltem pudore suffundunt.

Apum ingenium mirum unde sit.

DE MELLE.

Mel quid sit, & qua ratione fiat, & qua virtute polleat.

CAP. VI.

QUòd mel ab aëre dependeat & ab apum industria & labore colligatur, & in tuguriolis suis reponatur, Ideo de melle dicendum est

Mel quid sit & qua ratione fiat.

in hoc

in hoc aëris tractatu & libro: Itaque etsi omnes mel videant & gustent, pauci tamen naturam eius cognoscunt: non enim aptum opus est, sed verum totius naturæ opus, nec cœli solius, nec aëris, nec aquæ, nec terræ, sed omnium simul opus est, nec omni tempore prodit in lucem, verno tempore dum floret ac viget tota natura, dum sol poros aperit arborum & plantarum, & terrę focum naturalem suscitat, tunc tẽporis humidũ illud radicale naturę ex centro terræ, ubi ab ipsa natura collocatum est, subtilissimum quid sui ipsius calore suo sursum pellit, ac sublimat ad cœlum usque, & ascensu suo imprægnatur lumine solis, & luminarium omnium, & tepido noctis fotu, & frigida & humida Lunæ influentia, condensatur & coagulatur in substantiam quandam viscidam, & glutinosam, & dulcem, quæ super terram spargitur & seminatur, & super omnia, quæ super terram tunc temporis existunt, quamque substantiam mel dicimus, quam colligunt apes mira industria & labore summo, uti vidimus capite superiori. Nullo pacto dubitandum est, quin hæc substantia plurimarum sit virtutum, cùm sit quinta essentia cœlestis, & elementorum, ab ipsa natura elaborata & distillata; est enim humidum pingue elementorum omnium sursum elevatum, & calore Solis & Lunæ coctum & induratum in melleam substantiam, vigente potissimum Canicula, in qua peculiari

Substantia mellis unde fit.

Constellatione, totus aër exardescit, & humidum illud pingue elementorum ubiq; dispersum per aëra excoquitur, & maturatur, & majori tunc copia decidit in arbores & flores, quàm alio quovis tempore, propter calorem nimium & ardentem Caniculæ, & Leonis, quæ astra simul calorem Solis multiplicant, ita ut ardeat totus aër, unde facili negotio, humidum illud pingue elementorum omnium, quòd è centro terræ calore centrali terræ sursum sublimatum est, & elevatum, excoquitur & spissatur in mel; In quo cœlestes & elementares omnes sunt virtutes, in primis roborativæ & nutritivæ facultates: Deinde adsunt conservatrices, & balsamicæ proprietates, omnia enim melle conservantur, & vulnera ferè omnia, & ulcera facili negotio curantur. Purgatrices & adsunt virtutes, suo enim sale dulci ac pungenti facultas expultrix excitatur, ad excrementa ejicienda. Purum & putum mel miras habet naturales virtutes, sed nos habere non possumus illud purum putum, quòd apes alterent ipsum, permiscendo ipsum cum succis tenuissimis florum. qui melle illo naturali, intinguntur superficialiter, apes sua promuscide acutissima, & trahendi facultate potentissima, non solùm attrahunt mel ipsũ cœlitùs super flores delapsum, sed etiam unà succum florum vellicant & trahunt, & ipso succo alteratur mel, quod alioquin maioribus polleret virtutibus, si purum esset, & suc-

Canicula & Leo mel afficiunt.

Mellis virtutes & proprietates.

Mel alteratur ab apibus.

succo florum non alteraretur, magnam tamen cœlestis naturæ voluptatem affert, ut ab ipsis apibus reconditur in ipsis alveolis: his ita explicatis facili jam modo explicatur Plinius, dum 11. *lib. suæ naturalis historiæ, cap.* 12. asserit mel esse sudorem cœlestem, & salivam quorundam astrorum, vel purgantis se aëris succum.

DE CERA.

Cera quid sit, & qua ratione fiat, & qua virtute vigeat.

CAP. VII.

Cera quid sit & qualis.

Cera quoque cùm sit aërea & ab apibus colligatur, hoc in libro locum habere debet: est enim pars mellis, sed crassior, & terrestrior, & pinguior multò: est enim verissima pinguedo, humidi radicalis totius naturæ, quæ sursum unà cum humido radicali sublimatur & elevatur, & ubicumque locorum super flores & arbores, & super res alias spargitur, unà cum humido suo, dulci & melleo, apes sua industria & labore seligunt & separant hanc substantiam à melle, hancq; substantiam ceream, triplicem fecerunt Authores. Prima dicta est Commosis, secunda Pissoceros, tertia Propelis. Commosis est crusta prima saporis amari, ex qua fundamenta prima ponunt & stabiliunt apes in cellulis, & alveolis suis, & est gustu amaro ad arcendas hinc bestiolas, quæ melle gaudent.

Cerea substantia quotuplex.

Pissoceros deinde super commosin venit picantium modo, seu dilutior ceræ initium, plerumq; è mixtione gummi. Propolis verò est illa pars ceræ crassior, quæ ex succo florum exoritur, & est favorum stabilimentum & firmamentum. Ex his tribus Cera componitur in alveolis apum nihilominus tamen omnes hę partes non in ceram transeunt dum hæc materia favorum expresso melle colliquatur, tota hęc materia crassamentum relinquitur, & quæ ceræ substantiam redolet, liquatur, & frigida cõcrescit in puram ceram, cùm sit piuguior & oleoginosior pars harum trium substantiarum & quibus apes muniunt, & cõponunt favos, & domos suas. Præter hæc convehitur ab apibus in domos suas, Prythace, quam alii cerinthum vocant, hic erit apum dum operantur cibus, qui sæpe invenitur in favorum inanitatibus sepositus, & est avari saporis. Mirum omnino ex apibus exemplũ, ut qui inter dulcia versantur, amara degustare debeant, ne dulcium amore capiantur, & pereat vitæ opus, si quòd ipsæ tanto & improbo labore congerunt & cumulant, sola ingluvie dissiparent. Utuntur etiam cibo illo amaro, ut dulce cognoscãt & seligere possint. Hæc omnia ex aëre desumunt apes, quod seponatur & cadat super flores & folia arborum, fons autem horum omnium est humidum radicale mundi, quod in centro terræ residet, ubi à natura deponitur, ex cœlo, & ab elementis omni-

Cibus apum qualis sit.

Apes cur cibo amaro utantur.

Materia prima reli-

quia in cētro mundi collocata sunt, ex qua vapores sursum efferuntur.

omnibus, ut inibi percoquatur, & digeratur à calore centrali mundi, qui est quasi sol alter, in medio mūdi existens, & est residuum materiæ primæ, & pars illa crassa, quæ ex sublimatione rerum omnium quæ superiùs existunt, remāsit, & in ea perstitit crassior pars lucis creatæ, quæ est imbuta calore nativo, beneficio cuius attrahit partes illas volatiles & effluentes, quæ ex omnibus rebus superioribus effluunt perenniter, & in centrum tendunt, ut calore centrali figantur, & coagulentur in aliquod mixtum: hic ergò calor sive sol centralis, ex humido suo emittit vapores sursum, qui ex terra ad aërem usque deveniunt & ibi circulantur, & calore tandem cœli sive astrorum quorumdam, potissimùm Caniculæ & Leonis, spissantur & concrescūt in humiditatem pinguem, quæ tepore noctis & Lunæ magis adhuc concrescit & ponderosior ita fit, ut decidat super arbores & flores, & super omnia quæ in superficie terræ existunt, & deinde ab apibus colligitur hæc substantia, & quod dulce seponitur in mel, & quod sapit ac redolet alias substantias de quibus dictum est, ipsæmet seponunt in suis propriis locis, ut hinc construatur & fabricetur quod illis necessarium est: & hæc de insectis avium sufficiant. Sunt tamen multa alia, sed ex his quæ dicta sunt, naturam aliorum, quæ supersunt, perquirere, & indagare poterimus si enim omnia particularia quæ in unoquoque genere reperiuntur, perquirere in votis esset, nullus esset scribendi finis, transeamus ad plantas & arbores quæ cùm in aëre vivant, & ex aere vita earum dependeat, in libro de aëre locum habere debent.

Mel qua ratione ex humido pingui natura fiat.

DE VEGETANTIBVS.

SECTIO SEXTA.

Vegetantia quid sint & qua ratione enascantur, & quo pondere & pretio habeantur apud Naturam.

CAP. I.

Vegetabile quid sit.

VEgetabile est quicquid crescit & vegetat ex semine suo innato, & sibi intrinseco à natura dato, quod quidem genus in principio mundi & ipsis naturæ incunabulis creatum fuit ab ipso summo naturæ Opifice, qui divina sua potestate, ac virtute terram & aquam omnibus vegetantibus, quibus placuit, adornavit. Quibus quidem creatis, & ex nihili fonte deductis facultatem dedit, & potentiam vegetandi & crescendi ex seipsis, virtute seminali in illis indita, quâ se multiplicant in infinitum, adeò ut nunquam deficere queant. Semen enim illud multiplicativam illam habet virtutem innatam & naturalem, à Deo inditam, ita ut nunquam deficere valeat. Sic perdurant vegetantia eo semine, ipsis intrinseco & naturali quod ex partibus subtilioribus eorum conflatur

Vegetabilia semine suo propagantur

ſtatur & generatur, & perdurabunt ad finem usque mundi. Hoc ergo ſemen vegetantibus innatum, eſt causa proxima & immediata generationis & productionis vegetantium omnium. Et qui medullitùs adhuc naturam & causam generationis vegetantium inquirere cupit & optat, principia ipſius ſeminis illi inquirenda ſunt, & ut ipsa quaſi videat & percipiat, illi perquirendum eſt, quo cibo & potu vegetantia cuncta ab ipſa natura nutriantur & foveantur, nam ex cognitione alimenti vegetantium, cognoscitur & id omne ex quo ſemen vegetantium componitur, cum ea ex quibus nutriantur vegetantia, ſint eadem, ex quibus componuntur, ſi ergo materia alimenti ultimi, ex quo nutriuntur vegetantia cognoſcatur, cognoscetur & materia immediata, ex qua ſemen vegetantium componitur, & hinc perfectè & abſolutè cognoscemus naturam & eſſentiam vegetantium omnium, & eorum omnium proprietates & virtutes.

Semen vegetantium unde.

Vegetantia ergò cuncta, radices defixas habent in ipſamet terra, & reliquum corporis habent in medio aëre collocatum, ex quo aëre tantumdem deſumunt alimenti, quàm ex ipsa terra. Quid ergò eſt quod terra per radices vegetantibus omnib⁹ communicat, & quid eſt quod aer ipſismet per poros impertit, quod illis eſt alimento & vitæ, ac illud ipſum quod è terra provenit. Terra nihil niſi aquæ communicare poteſt, & aliquid aeris, quod intra poros eius latitat, & occultatur, quando aqua illa deficit, & deſiccatur nimis terra, tunc temporis pereunt vegetantia quæque: aer verò nihil etiam vegetantibus impertire poteſt, quàm humidum quid, ſimile & homogeneum, illo humido, quod terra illis impertit. Alimentum ergò generale & proprium quod ſingula habent vegetantia, tam in ipſo aere, quàm in terra, eſt aqua, non tamen ſimplex & elementaris, ſed eſt nectar divinum & cœleſte, quod ſub ſpecie aquæ virtutes omnes cœleſtes & elementares totius naturæ in ſe continet. Veriſſimum enim eſt, naturam matrem rerum omnium chariſſimam & prudentiſſimam habere nectar illud, ex omnibus elementis compoſitũ, ut nutriat, foveat & reſtauret cuncta ſua. quod quidem nectar ſingulis diebus & noctibus ubique terrarum & elementorum ſpargit, & ſingula rerũ mixta ex illo deſumunt vitã. Vegetantia ergò cùm ſint ex numero mixtorum, eadẽ lege & facultate deſumunt vitam & alimentum, ex illo vitali nectare, tum per radices ſuas quas terræ defixas habẽt, tùm per poros omnes corporum ſuorum, quæ in aere ſuspendũtur. Eſt enim in aere ſparſum idem vitæ nectar, ſed rarius & ſubtilius, quàm in terra, ſed eiuſdẽ eſt ſubſtãtię & virtutis. Hoc ipſum ergò vitæ nectar attrahitur, virtute magnetica è vegetantibus omnibus, ut eo nutriantur,

Alimentum vegetantiũ quale.

Nectar naturæ quale.

Semen vegetantium ex qua materia fiat.

antur, foveantur, crescant & vegetent: ipsum enim attractum visibili modo per radices, & invisibili via per poros digerunt & coquunt in intimo membrorum suorum, & digestum & coctum convertunt in sui substantiam, & ex puriori & subtiliori eius parte, fit semen quod peculiari modo & corpusculo conservatur ad generationem & multiplicationem vegetantium. Quod quidem semen sive corpusculum, in quo semen conservatur, dum terræ mandatur, dissolvitur in primam sui materiam (ex qua concretum fuit) per materiam sui primam, hoc est per humorem illum alimentitium & nectareum, & sic dissolutum pullulat ac germinat, & excrescit in simile vegetans.

Productio vegetantiũ unde.

Hinc Philosophari possumus productionem & generationem vegetantium dependere ex liquore illo alimentitio & nectareo, ex quo vegetantia nutriuntur, foventur & conservantur, quod quidem nectar dum digeritur & coquitur in intimis vegetantium poris, transmutatur in vegetans, & virtutes particulares & proprietates vegetantiũ induit. Si à rosa, tulipo, ab absynthio, à pomo, à pyro & ficu attrahatur, digeritur in ipsis, & permutatur in ipsa virtute digestiva & coctrice. Attrahitur autem illa virtus seu nectar illud alimentitium & productivum vegetantium, ab ipsis vegetantibus, virtute similis substantiæ, quam fixam & radicatam habent in sui centro, beneficio cuius substantiæ fixæ, fit illa attractio & ratione huius attractionis illa substantia vocatur à secretioribus naturæ Mystis & Sophis *Magnesia*, habent enim omnia rerum mixta Magnesiam, hoc est substantiam illam fixam, attrahentem, nectar illud alimentitium, quo nutriuntur, & producuntur.

Est virtus attractiva in vegetantibus.

Magnesia quid sit & qualis.

Vegetantiũ pretium & pondus.

Hinc deinde facilè colligimus, in quo pretio & pondere sint vegetantia apud Naturam, cùm ipsa nutriantur & producantur à nobiliori & prætiosiori substantia, quam ipsa natura habeat, & cùm secundum obtineant locum in rebus naturalibus, hisq; absentibus natura manca esset & mutila: si vegetantibus careret: nec animalia quæ primũ obtinent locum in naturalibus, existere possint sine vegetantibus, sunt enim vegetantia alimentum animalium omnium, quo alimento carere nequeunt, sine ipsorum totali ruina, & perditione: Alimentum enim generale seu nectar illud alimentitium, quod natura parat ex elementis omnibus & luce, adeo crudum & indigestum est, ut à ventriculo animalium coqui nequeat, nisi priùs in ventriculo vegetantium præparetur & vegetans fiat, & hinc transeat in familiam animalium.

DE

DE SPIRITIBVS VEGETANTIVM.

Spiritus vegetantium, quid sint, & ex quâ materiâ fiant, & ad quid inserviant vegetantibus.

CAP. II.

Spiritus vegetantium quales.

TEnuiſſima pars alimenti in vegetantibus, dicitur eorum ſpiritus, non enim quid divinum, & ſuper cœleſte, ſed eſt quid cœleſte & elementare ſimul permixtum, lucis tenuiſſima portio, cum ſubtili elementorum parte ſimul permixtis, vegetantium ſpiritus conſtituunt & formant. Dum enim humidum radicale mundi, quod alii mercurium dicunt & aquam hylealem, per poros vegetantium inſinuatur, & per radices eorum attrahitur in alimentum & vitam, tunc temporis tenuisſima pars illius humidi radicalis, poſtquam humidum illud generale omnium rerum alimentum factum eſt particulare vegetantium alimentum, tunc temporis tenuiſſima pars illius alimenti vegetantium, cenſetur ſpiritus vegetantium, quòd deferat ubique per totũ corpus vegetantium, virtutes & facultates animæ vegetantis: Differunt enim ſpiritus & anima vegetantium quòd anima vegetantium ſit pura portio lucis creatæ, in principiis vegetantium radicata & implantata, ex qua facultates omnes & actiones proveniunt, & originem habent, ſpiritus autem habent quidem portionem illius lucis, ſed cũ illa portione ſunt permixtę partes ſubtiliorũ, elemẽtorũ maximà cum quantitate, aut ſaltẽ maiori, quàm in animæ ſubſtantia, in qua quidẽ ſunt & aliæ partes elementorum ſimul cum luce creata permixtæ, ſed ſubtiliori & tenuiori modo, & minori in quantitate, quàm in ſubſtantia ſpiritus, & ſic differunt ſpiritus & anima in vegetantibus, imò & in brutis ratione tenuitatis & ſubtilitatis.

Anima & ſpiritus vegetantium differentia.

Anima vegetantium quid ſit.

Inſerviunt autem ſpiritus vegetantibus, ut animæ vegetantis facultates & virtutes, per univerſas corporis vegetantis partes deferantur, nam anima ex ſe ſola non id poteſt, cùm fixa ſit & permanens ſubſtantia in unaquaq; parte, in qua reſidet, nec hinc movetur, ſed radicaliter permanet: ſpiritus autem ab anima fluit, & per totum corpus divagatur, & facultates animæ & virtutes ſecũ defert, & ſic eget anima ſpiritibus, ut mandata ſua exſequantur, nam quicquid vult anima & poteſt, id ipſum ſpiritus ſtatim exſequitur, eſt enim ſpiritus filius animæ, qui matri fideliter obſequitur, & ut radii ſolis, ſunt ſpiritus ſolis, id etiam quod effluit ab anima ſive ſubſtantia illa fixa radicali vegetantium, in qua viget, lux creata cum tenuiſſima elementorum portione, tanquam radius & effluxus illius ſubſtantiæ, eſt verus & proprius ſpiritus vegetantium.

Spiritus vegetantium ad quid inſerviant.

Verus ſpiritus vegetantium quid & qualis.

tium. Alius verò qui ex alimento est, non verus & proprius est vegetantium spiritus, sed est alimentum proprii & veri spiritus, & eatenus potest dici spiritus vegetantium, quod facili negotio converti possit in verum & proprium vegetantium spiritum: Et nos primò mentionem de eo fecimus, quòd notu sit facilior, & intellectu, quàm ultimus, qui est verus & proprius animæ radius, & quid effluens ab ipsa anima, sed cum tenuissima pars alimenti sit eiusdem substantiæ, cum ex ea verus & proprius spiritus nutriatur, ideo ad hunc faciliter cognoscendum, tenuissimã alimenti portionem, in vegetantibus spiritum eorum diximus propter affinitatem, quod adhuc capitulo sequenti fiet notius.

DE ANIMA VEGETANTIUM.

Anima vegetantium quid sit, & ex qua materia ortum ducat, & quo pretio sit & pondere.

CAP. III.

Anima vegetantium quid & qualis.

ANimam vegetantium quamplurimi, ignem cœlestem sive lucem dixere, & verissimum quidem dixerunt. Ignis siquidem ille cœlestis sive lux est vera quidem substantia animæ vegetantis, sed cùm sit etiam substantiæ animæ bruti & sentientis, disquirendum ibi est, ex qua peculiari substantia potissimùm cœlesti, oriatur anima vegetans: Elementa omnia & cœlum ipsum projiciunt in terræ centrum, suum subtile, & Archæus naturæ in centro residens, ea semina seu partes subtiles elementorum, & cœli permiscet & sublimat calore centrali terræ; hinc vapores fiunt qui omnia elementorum & cœli semina seu partes subtiliores continent, hique vapores sublimatione continua & circulatione per poros omnes terrę deferuntur, ibique vegetantia inveniunt & implent poros eorum, & attrahuntur etiam radicum ope, in alimentum, & vitam, sunt enim vapores hi in aquam condensati, & cõgelati vegetantium vita & verum alimentum, quod quidem ipsa vegetantia adhuc digerunt & coquunt fortius, & coagulant illam aquam hylealem seu mercurium mundi, & in alimentum ultimum cõvertunt. Ex quo ultimo alimento, eligũt partem subtiliorem & calidiorem, ea autem est pars illa lucis (quæ in centro terræ demandata est, ut uniatur aliis subtilibus elementorum partibus, ad vaporem illum efficiendum hylealem, ex quo res omnes fiunt,) ex qua parte lucis præcipuè oritur anima vegetãs hoc sequenti præsertim modo. Vapor hylealis elementorum omnium qui per poros terræ sursum sublimatur, & in tali sublimatione in poris ipsius terræ condensatur in aquã, veluti fieri solet in distillationibus, hęc deinde aqua putrescit in ipsis terræ poris, subtilior pars

Ex qua materia fiat anima vegetantium.

Vapor hylealis quo modo fiat anima vegetans.

pars evaporatur, & in aerem, vertitur, crassior remanet & pinguior, quæ sursum tendit calore continuo usq; ad superficiem terræ, ibiq; germinat & excrescit in vegetãs, ex puriori & subtiliori eius parte, quæ lucis creatæ maiorem portionẽ habet, fit anima vegetans, & hæc est invisibilis omninò, sed intra substantiam corporis vegetantis latitat, & suas actiones visibiles reddit, ex crassiori verò parte fit corpus vegetantis, ex his verò partibus subtilioribus, quæ in crassiori persistunt, fiunt folia, & flores, ex his fructus, & ex fructuum subtilioribus partibus fit semẽ, quod includitur corpore quodam, in cui⁹ centro latitat pars illa subtilissima aquæ illius hylealis, quæ totum corpus vegetantium componit, & ex qua in genere vegetantium fit germinatio & pullulatio: si iterum illud corpus in quo includitur pars illa subtilissima quæ semen constituit, terræ mandetur & inibi dissolvatur ab eadem hyleali aqua, quæ ipsum semen putrefacit, & per putrefactionem ad germinationem pellit, in tali semine resìdet anima vegetantis, non in toto corpore, sed in minima corporis huius scintillula, quæ à quibusdẽ Chymicis 8200. pars esse censetur, vide quam minima sit pars illa lucis in corpore spermatis, quæ vegetandi continet facultatem & virtutem, quæ tamen etsi minima sit, ut atomi æquet quantitatem, in tam grandia possit extendi corpora, inde pretium & pondus huiusce substantiæ facili negotio dignosci potest, cùm reliqua verè omnia quæ impẽduntur in generatione & productione vegetantium, hæc omnia corruptioni & alterationi sint obnoxia, illa verò pars quæ est omnium minima, maneat semper incorrupta, quãvis perpetuis corruptionibus sit obvia, & ex illis resurgat in corrupta, semper aliquid sibi simile producens.

Corpus vegetantium ex qua materia fiat.

Lux in vegetantibus quam minima sit.

Lux in omnibus est sẽper incorruptibilis.

DE ALIMENTIS VEGETANTIUM.

Alimentum vegetantium quid sit, & quale & undenam Oriatur.

CAP. IV.

Ex materia nutriuntur vegetantia.

EX natura vegetantium, cognoscitur & eorum alimẽtum, nam ex quibus fiunt vegetantia, ex hisdẽ & similibus in natura nutriuntur; superioribus in capitulis narravim⁹ fieri vegetãtia ex quinta essẽtia cœli & elementorum omnium in unam hilealem aquam ab ipsa natura coadunatam: ergo ex eadẽ quinta essentia cœli & elementorum omnium in unã hylealem aquam coadunata, nutrientur, & si hoc obscurius nimium quàm par sit videatur, crescunt vegetantia & nutriuntur ex vapore aquæ elementaris, qui in visceribus terræ reperitur, hic vapor continet hylealem aquã, quæ est verum & legitimum vegetantium alimentũ, nam vapor non est totum alimentum, sed solùm ꝙ vapori inest hylealis aquæ, reliquum est excremẽtum, & per-

Hylealis aqua quid sit.

& per poros in invisibilem auram ejiciunt vegetantia, quod autem est veri alimenti & hylealis aquæ, in sui substantiam convertunt & sic crescunt & vegetant. Et hoc est visibile & palpabile vegetantium alimentum quod in aqua continetur, & in terra ipsa aqua plena, & delibuta, datur & aliud vegetantium alimentum quod est invisibile & impalpabile, & per aëris vacuum spatiatur, aer solus est plenus ipso alimento, quid autem illud sit invisibile vegetantium alimentum est eadẽ quinta essentia cœli & elementorum, quæ invisibiliter & spiritualiter in centro aeris continetur, ac reconditur, ad omnes res naturales, sive sint ex genere vegetantium, sive mineralium, sive animalium nutriendas & conservandas, hæc quinta invisibilis essentia, est spirituale & invisibile rerum omnium alimentum, ut alia palpabilis & visibilis quinta essentia, & in aqua & in terra reperitur, est palpabile & visibile alimentum, & ut in unoquoque rerum corpore datur duplex substantia, visibilis una & palpabilis, quæ corporis essentiam & naturam constituit, invisibilis alia quæ formæ & animæ essentiam componit. Sic utriusque substantiæ datur proprium alimentum, substantiæ palpabili datur palpabile alimentum, substantiæ impalpabili, datur impalpabile alimentum: non enim rationi convenit ut utraque substantia uno & simili nutriatur alimento, cùm inter se distinguantur corpus & eius forma & anima, necesse est etiam ut inter se habeant alimenta distincta, formale aëre continetur, corporeum verò aqua & terra coercetur, ne quis tamen existimet, & credat hæc duo alimenta realiter & essentialiter inter se distingui, quia non ita distinguũtur, sed tantùm qualitate, ut colligere est ex supradictis, nam ut in vegetantibus & brutis & mineralibus omnibus, corpus & anima seu eorum forma, non distinguuntur essentialiter inter se, nisi qualitate, sic & eorum omnium alimentum formale & corporeum non distinguuntur nisi qualitate, unum tenuius est altero, & eatenus spirituale dicitur & formale. Sic formæ rerum naturalium non distinguũtur à corporibus, quibus insunt nisi ratione tenuitatis, formæ sunt tenuiores & subtiliores corporum partes, & corpora sunt reliquæ partes crassiores, quæ in illa compositione reperiuntur. Quisquis notionem habet corporis partium, is etiam habet & notionem formæ & utriusque notitiam absolutam habebit, ex cognitione utriusque alimenti, cùm ex his & similibus nutriamur, ex quibus sumus & constamus.

Vegetantium alimentum invisibile in aere latet.

Duplex alimentum visibile & invisibile.

Corporũ & animæ alimentum inter se distinctum.

Corporis & formæ notio unde sit.

An vegetantia in bruta animantia transmutari possint.

CAPUT V.

Vegetantia in bruta animalia facilè convertuntur.

FAcillimè solvitur hæc quæstio, cùm experientiâ cùm ratione, experientia quotidiana compertum habemus ex foliis arborum & plantarum, ex cortice, ex ligno, & ex toto deinde corpore per putrefactionem fieri vermiculos, muscas, papiliones, teredines quæ omnia animalia sunt facultate sensitiva prædita, quæque ex putredine vegetantium ortum habent dum enim per putredinem vegetantium materia attenuatur & subtiliatur, facili negotio transit & permutatur in animal sensitivum, nam materia vegetantium nullo pacto differt à materia animalium sensibilium nisi qualitate, seu crassitie & pondere, quod facili negotio amovetur, per attenuationem & levigationem in putrefactione. Natura siquidem ad perfectiora tēdit & puriora, unde semper occupata est in separatione puri ab impuro, itaque dum putrescunt vegetantia, puriora seligit natura, eaque attenuat & levigat omni qua potest industria, & dum pura & attenuata reddiderit, in illo gradu perfectionis consistere non possunt, quin illicò animentur, & quin in illa lucis scintillula quæ reperitur in ipsis puris & levigatis partibus introducatur actus vitæ, cum lux illa ubique vitalis sit, sed propter crassitiem & pondus materiæ, in qua reconditur, actus ille vitalis in lucem prodire nō potest, at cùm illicò sublevatur à pondere & crassitie materiæ, statim remoto impedimento, actus ille vitalis emergit, unde facili negotio permutari possunt vegetantia in animalia sensitiva, nec est miraculū neque rarum, folia quarumdam arborum in aquam decidentia transmutari in Anates, & volucres perfectas & absolutas, ut apud Insulas Orcades versus Septentrionem videre licet, ut libro nostro de fontibus confirmavimus & in præsenti capite adhuc confirmare non erubescimus, cùm id verissimum sit & ratio ipsa ipsummet dictet, nam infinita genera animalium sensu præditorum per corruptionem generantur & producuntur, non solùm in volucrum genere, sed etiam in quadrupedum, & piscium generibus, in quibus videmus pisces, & mures aliaque ejusmodi animalia, ex putredine vegetantium exoriri, sola attenuatione & levigatione materiæ per putredinem, uti superius enarravimus, & per exempla confirmavimus: teredines siquidem quæ in medio ligno producuntur, confirmant rationes nostras, & argumenta.

Materia animalium & vegetantium non differunt nisi qualitate.

Tota natura in se ipsa est permutabilis de genere in genus aliud.

An vegetantia Mineralia fieri possint.

CAPUT VI.

An vegetātia mineralia fieri queant.

NArrant quamplurimi Chymicorum Mineralia quamplurima in visceribus terræ frondescere, hoc est veluti arbores crescere, adeo ut repertus sit ramus argenteus foliis & trunco argenteo, quasi sculptor aliquis, & faber fabricasset ex argento puro, ramum illum. Ex his historiis probant nonnulli, vegetabilia fieri mineralia, quòd hic ramus in visceribus terræ repertus ex vegetantium genere, fuerit primò, ex eorum sententia, & deinde non mutata figura externa, transierit in substantiam metallicam. At errant ni fallor, qui sic opinantur, nunquam hic ramus fuit ex genere vegetantium. Sed natura fecit ex puro argento ramum hunc, imitando, vel potius ex se ipsa & sequendo suam innatam virtutem & potentiam, quæ ex quacumque materia figuras omnes effingere potest, ut videmus in Marmoribus & lapidibus, in quibus effingit figuras Hominum, & Angelorum, & brutorum omnium, hoc enim verissimum est, &ego ipse, & multi alii mecum viderant naturaliter expressas figuras, Angelorum & hominum, arborum & brutorum, & domuum, atque templorum, in marmoribus, inde tamen non arguendum homines, Angelos, arbores, bruta, domus, & templa facta fuisse marmora, hoc enim ridiculum est cogitatu. Sed asserendum est naturam posse figuras omnes effingere in quacumque materia, quia materia capax est recipere hasce figuras, potens autem etiā est natura illas figuras in materiam introducere, quamvis formam interiorem harum rerum non introducat, nisi indebita quadam peculiari materia peculiariter præparata, hoc quamvis fiat multis in antris, & terræ cavernis, non tamen probat vegetantia fieri mineralia, quamvis id communiter & vulgariter fiat singulis diebus, ab ipsa natura. Verissimum enim est vegetantia cuncta, postquam ævum suum perdurarint, emori & putrefieri, dum putrescunt partes subtiliores uti superiùs diximus separantur à crassis, & impuris & sæpè sæpius actuātur vita sensitiva & fiunt animalia. At etiam sæpè sæpius hoc non fit, sed omnia abeunt in corruptionem in qua incrassantur partes omnes vegetantium putresc̄ētium, & abeunt in aquam pinguem, ex qua fiunt lapides, & Salia, mineralia, & vitriolum, ut fit ex quercu putrescēti quæ tota abit & definit in aquam cæruleam, ex qua, humida, superflua, separata concrescit verum vitriolum, nec etiam dubitandum est vegetantia, dum putrescunt, in suam redire materiam primam & in sua principia immediata, ex quibus facta fuerunt, hæc autē materia prima est aqua, ex qua nutriuntur: dum autem sunt

Natura ex quacumque materia figuras omnes exprimit.

Vegetantia qua via fiāt mineralia.

Materia prima vegetantiū qualis & mineralium omnium.

ſunt aqua, aqua tunc temporis facile tranſit, & mutatur in mineralia, eſt enim eadem aqua, fons & principium mineralium omnium & metallorum, indè facile concludimus vegetantia cuncta fieri poſſe mineralia, per putrefactionem tamen & ſui reductionem in aquam, ex qua ortum duxerunt.

An vegetantium figuræ naturales, aliquid habeant virtutis, erga illa quæ repræſentant.

CAPUT VII.

An figuræ vegetantiũ habeant aliquid virtutis.

ILlud omne quod de ſignaturis rerum diſſeritur inter Chymicos, huic peculiari capiti videtur inſerẽdum: nam figuræ illæ quæ naturaliter in vegetantibus imprimuntur, tùm in ipſorum floribus, tùm in fructibus, tùm in ipſis foliis, tùm in toto vegetantium corpore, an habeant aliquid virtutis erga ipſa, quæ ipſamet effigiant ac repræſentant, totam rerum ſignaturam comprehendunt. Summus enim Naturæ Opifex, unicuique rerum creatæ, externam indidit notam, quâ ſapientibus indicatur internũ omne, quod inibi occultatur. Et hæ notæ ſunt figuræ quædam externæ, plantis & vegetantibus inditæ, quæ ſæpiſſimè partes humani corporis repræſentant, ut nobis ſint ſigna, & notæ, plantas & vegetantia his figuris inſignita, habere virtutes & proprietates hiſce partibus corporis humani convenientes & competentes. Sunt enim hæ notæ, quaſi verba virtutem hanc indicantia, & ut in homine, & reliquis animantibus dantur notæ quædam, & ſigna particularia, quibus internum hominis & reliquorum animantium interiora manifeſtantur, homo ſiquidẽ, & frõte ſua gerit cognitionẽ quandam ſui interioris. Ut equus & bos, & ſic de reliquis animantibus notas habent peculiares, quibus & internũ eorum dignoſcitur: alioquin nõ daretur electio horum animaliũ, ſi non externæ eſſent notæ, quibus bonitas eorũ & præſtantia dignoſceretur: ſic & in plantis & vegetantibus ineſt aliquid externum, quo nobis indicatur, ejus virtus & proprietas. Nullo ergo pacto dubitandum eſt, quin figuræ externæ, quæ vegetantibus imprimũtur habeant aliquid virtutis & efficaciæ, ad oſtendendas virtutes interiores & proprietates, non enim fruſtra ſunt, ſed ad id expreſſæ & effigiatæ, ut internã denotent virtutẽ, ſunt enim notæ naturales quibus indicãtur theſauri occulti & reconditi, in ſubſtantia interiori plantarũ & vegetantium. Et ſi ſubſtantia interior eſt Architectrix ſuimet corporis & habet potentiã & facultatẽ omnes figuras & formas imprimẽdi. Quidni poteſt, & figuras exprimere & effigiare virtutis interioris oſtẽtatrices, nã ſẽper externũ debet indicare internũ. Sit ergo ratũ & ſancitũ, figuras externas vegetantiũ indicare virtutes & proprietates internas, quas in ſe recõdunt. Itaque ſi capitis, ſi naſi, ſi oculi, ſi manus, ſi umbilici, ſi pedis

Figuræ externæ internam naturam denotant.

Capitis figura in vegetanti aliquo expressa testatur illud vegetãs habere virtutem capiti destinatam.

dis & cruris, figuram & effigiem delineatam conspicias in aliquo vegetantium, certus sis hæc vegetantia virtutes habere reconditas rerum harum, quarum effigies, & figuras expressas gerant: Et ex his posse desumere quidquid ad morbos capitis debellandos desumi potest, si capitis effigiem expressam in his conspicias, & sic de manu, oculis, pedibus, & reliquis corporis humani membris est asserendum, in his enim est par ratio.

An vegetantium qualitates externæ, naturam eorumdem internam proment.

CAPUT VIII.

Externa sunt interiorum indicia.

IN omnibus rebus creatis, externa semper sunt inferiorum judicia; non ergo dubitandum est, quin id ipsum contingat in vegetantium genere. Qualitates quippe externę vegetantiũ certissimo sunt judicio naturæ interioris, natura siquidem interior ex suo fonte qualitates illas externas desumit & foras mittit sui ipsius prænuntias, & quasi anteambulones, sapores, odores, colores omnes ex centro naturæ desumuntur, & foras ab ipsa natura promuntur, ut indices sui ipsius, ut in rosis color rubeus & odor fragrantissimus Balsami Cardiaci naturam testantur, albus vero color rubedini intermixtus, & amarus sapor & austerus frigiditatem interiorem ipsius rosæ satis demonstrant, & astringendi facultatem. Sic in Malis Punicis seu granatis color rubeus & sapor subacidus, qui in eorum succo deprehenduntur, Cardiacam & Alexiteriam facultatem indicant & occultas illas facultates sua manifesta qualitate redarguunt. Et sic de reliquis vegetantibus est arguendum, ex quorum omnium qualitatibus manifestis, occultæ & latentes declarantur, imò nihil est in vegetantibus manifesti, quod aliqua ratione, ad occultum manifestandum non faciat, imò manifestum ad id ipsum natum & factum esse videtur, ut occulti rationem & naturam manifestet & indicet, nam manifestum nihil ferè est virtutis & efficaciæ in natura, nisi ad judicandum occultum, quod quidem virtutis & facultatis habet plurimum ad operandum, & actionum est principium.

Qualitates omnes ex centro naturæ desumũtur.

Manifesta vegetantiũ qualitates occultas indicant.

Concludamus ergo vegetantium qualitates externas, naturam eorundem internam indicare, & nihil externi esse apud naturam quod internum non patefaciat & commonstret.

De sulphure vegetantium, quid sit, & quo modo differat à minerali, & animali.

CAPUT IX.

Sulphur vegetantium quid sit &

CAlidum innatum vegetantium differre à calido innato Mineralium & animalium non modo cer-

qua ratione differat à sulphure mineralium & animalium

certissimum est, sed etiam id non ignorari ab omnibus credendum est, cùm vegetantia differant à mineralibus & animalibus, solo calido innato, in quo solo vera ponitur differentia, cùm ex Peripatheticorum doctrina sola differentia oriatur ex forma, forma autem non distinguatur à calido innato rerum, nec à sulphure nostro quod quidem cùm sit purissima pars, & tenuissima lucis creatæ, quæ mixtorum naturam & compositionem ingreditur, non dubitandum est, quin forma actionem omnium principium & scaturigo & ipsa lucis purissima pars, confundatur, & idem sit cum sulphure Chymicorum, quod quidem etiam confunditur & idem est cum calido innato rerum. Et perinde, cùm calidum innatum differat, in omni genere vegetantium, ab omni genere mineralium & animalium, non erit etiam dubitandum quin sulphur vegetantium, differat omni ex parte à sulphure mineralium & animalium: At eorum differentia clariùs adhuc elucescet perquisita eorum natura & essentia.

Sulphur vegetantium quid propriè sit.

Sulphur vegetantium omnium non resina est, non gummi, non pars oleoginosa & pinguis, quæ facili negotio ignescit, & flammescit, sed est pars tenuissima & purissima lucis creatæ, quæ compositionem eorum, unà cum elementis, & cæteris naturæ principiis ingreditur, quæ actionum omnium est principium, proprietatum scaturigo, & verus & unicus fons virtutum, formarum soboles, imò unum & idem cum ipsa forma, non possumus enim concipere sulphur illud, sine forma, nec formam, sine sulphure, cùm ergo forma vegetantium differat ab ipsa forma mineralium & animalium, necesse est etiam sulphur vegetãtium differre ab ipso sulphure mineralium & animalium: Mineralium quidem sulphur seu forma, plus habet aquæ & terræ, quàm vegetantium sulphur, in quo plus est aëris, & aquæ, quàm in mineralibus sulphur autem animalium plus habet aeris & cœli seu ignis vitæ, quàm sulphur vegetantium, cujus compositio est totaliter distincta & differens, à compositione sulphuris mineralium & animalium.

Insurgent hîc Peripathetici, & voce tonanti clamabunt, quàm Philosophiam nobis hîc pandit Alchymista, formam confudit cum sulphure suo, quæ quidem forma, simplex quid semper fuit, inter omnes Philosophos, & jam nobis compositionem formarum ex elementis enarrat, quod Philosophis inauditum est: O pallio tenus Philosophe, nonne tu ipse asseris formarum omnium originem & eductionem, ex centro materiæ tuæ: materia autem hæc nonne habet quatuor elementa, & si omnis forma sit materialis, cùm educatur ex materia, nonne omnis forma ex elementis erit composita, cùm & materia sua ex qua educitur, componatur ex elementis:

Forma qua ratione composita.

 non

non distinguitur forma à materia sua, nisi tenuitate, forma est tenuissima pars materiæ, & materia est crassior pars subjecti, ex quo forma educitur, cùm auté in tali subjecto, sint elementa cuncta, simul permixta & unita, necesse est ut forma, ex tenuissima parte elementorum quæ subjectum hoc componunt, educatur, & perinde necesse est, ut subtiliora & tenuiora elementa formam ipsam componant. Si ergo forma componatur ex elementis, sulphur etiam nostrum quod cum forma confunditur, componetur etiam ex elemẽtis, & cùm elementa vegetantium sint diversa & distincta, ab elementis mineralium & animalium: sulphur etiam vegetantium erit diversum & distinctum à sulphure mineralium & animalium.

Forma quid sit.

Dicimus autem sulphur in genere & in particulari lucis, creatæ esse portionem, non perinde excludimus ex sulphure nostro reliqua elementa, sed cum lux prædominetur cæteris elementis, ab ejus prędominio fit ejus denominatio, & sic lucis creatæ portionem tenuissimã sulphur nostrum asserimus, cum aquæ & aeris portione tenuissima permixtum, ut vegetantium sulphur constitui possit.

Lux creata sulphur Chymicum constituit.

De Mercurio vegetantium, quid sit & quo modo differat à Mercurio minerali & animali.

Caput X.

De Mercurio vegetantium tractatum fuit multis in locis, & præcipuè superiori capite 4. cum de alimento vegetantium tractatum fuit, est enim mercurius vegetantium proximum & ultimum alimentum eorum, ex quo proximè nutriuntur, est enim mercurius pabulum sulphuris, nec sulphur existere potest sine mercurio, cùm perpetuò egeat alimento ut persistat, est enim humidũ radicale subjecti, quo subjectum perdurat, & quo calidum innatum (seu sulphur naturale vivit, & nutritur, & si sulphur componatur ex luce & elementis, sic etiã & mercurius componitur ex luce & elementis, diverso tamen modo permixtis, nam humidum aquæ & aëris prævalet omnibus aliis elementorum portionibus in compositione mercurii, calidum autem lucis & aeris prævalet in compositione sulphuris: Ut autem vegetantia plus habent aeris & aquæ, quam reliqua cuncta naturæ mixta, sic & vegetantium mercurius, plus habebit aeris & aquæ, quàm reliquorum mixtorum naturaliũ mercurius. Et ea ratione differt mercurius vegetantium, à mercurio minerali & animali: quòd in ejus compositione aeris plus reperiatur & aquæ, quàm in compositione mercurii mineralis & animalis, in quibus reperitur alia elementorum compositio, & cœli pondus, & lucis omninò diversum & varium, quibus solis dependet differentia & distinctio rerum.

Mercurius vegetantiũ quid sit.

Mercurius vegetantiũ qua ratione differat ab aliis.

De sale vegetantium, quid sit & quo modo differat à minerali & animali.

CAPUT XI.

Sal vegetãtium quid sit.

SAl vegetantium est ille nodus & vinculum, quo sulphur & mercurius in vegetantibus uniũtur, & copulantur, & quo corpus vegetantium subsistit, palpabile & tangibile, & à sulphure procadit, dum agit in humidum suum seu mercurium, & ipsum coagulat & siccitatem producit in ipso, quæ corpus salis inducit & naturam: Sal enim in humido producitur actione sulphuris, unde quid coagulatum & productum videtur, ex calido, & humido, & sic aquam concretam & siccam aquam verè dicunt salem Chymici, cùm ex humido fiat & producatur actione caloris. Unde ubicumque locorum reperitur, & nihil in rerum natura sine ipso subsistere potest, cùm in omnibus rebus calidum innatum reperiatur, & humidum primigenium, in quo agit calidum istud, depascẽdo ipsum, ut eo nutriatur & subsistat, & interim dum hæc fiunt desiccatur humidum istud primigenium, & dum desiccatur, Sal producitur, & apparet, ex actione caloris innati, in humidum primigenium. Unde Hectici in quibus humidum istud primigenium ferè depastum, & consumptum, à calore præter naturam actionem calidi innati acuente, habent salis maximam copiam, & carnes eorum abeunt ferè omnes in salem, unde à siccitate nimia contabescunt. Salis multæ sunt differentiæ in omnibus generibus, sed omnes in duas coarctantur differentias, in volatilem purà & fixam salis naturam, quæ in omni rerum genere reperitur, & præcipuè in vegetantium genere, in quo sal fixum & volatile magna in copia colligunt Chymici, fixum ex cineribus colligunt, volatile verò ex fuligine vegetantium combustorũ segregare norunt: Vtrumque virtutes & proprietates vegetantis, ex quo segregatur, observat. Sal omne vegetantis differt à sale animali & minerali, substantiâ & qualitate, cùm componatur & fiat ex vario pondere elementorum, & lucis: sal enim vegetantium, terræ & aquæ pondera minora habet in compositione sui ipsius, quàm habeat sal minerale, majora autem habet pondera eorumdem elementorum, quam habeat sal animale, in cujus compositione, terra & aqua minimo sunt in pondere, respectu compositionis salis mineralis & vegetabilis: Vt si sint in compositione salis vegetabilis quatuor pondera aquæ, tria terræ, duo aeris, & unum cœli, in compositione salis animalis variæ & ferè contraria erunt hæc elementorum pondera, quatuor erunt cœli, tria aeris, duo aquæ & unum terræ, in minerali verò sale, erunt quatuor pondera terræ, tria aquæ, duo aeris & unum cœli, undè diffe-

Sal qua ratione producatur.

Salis differentia.

Pondera elementorum in compositione salis vegetantiũ mineralium & animaliũ

Motus animalium unde, & privatio ejusdem in mineralibus, & vegetabilibus.

differunt tota substantiâ animalia, à mineralibus, unde motus in animalibus, cùm plus cœli habeant quàm reliqua naturæ mixta, unde privatio motus in mineralibus, cùm minus cœli habeant quàm reliqua cũcta naturæ mixta: motus enim est à cœlo seu luce, ex qua cùm quid plus possidet, plus etiam motus habet, & actus vitæ: At hoc capite sequenti fiet dilucidius.

In vegetantibus quo pondere & gradu uniantur elementa.

CAPUT XII.

Pondus elementorum in rerum compositionibus innotum est.

IN rerum compositionibus, elemẽtorum investigare pondus & gradus, quibus uniuntur, Creatoris potius est, quàm creaturę, nihilominus tamen cùm Chymia nobis naturam rerum reseret, & patefaciat ipsa duce, ad intima illius penetramus, & quæ Peripatheticis & Academicis videntur impossibilia, facilia, & patentia videbuntur: dum vegetans aliquod igne comburimus & calcinamus, si ponderis sit libræ unius, cinis, qui ex combustione superstes est, erit ponderis, dragmarum quatuor aut circiter: reliquum terræ, quod inter calcinandum sursum cũ reliquis elementis elevatum est, non pluris ponderis esse potest, quàm fixa ipsa terra, quæ in cineribus remansit, unde hinc colligere possumus quantum insit terræ in compositione vegetantium, & asserere possumus ex sexdecim partibus u-

Pondera elementorum qua ratione disquirãtur

nam esse terræ, quatuor aquæ, octo aeris, & tres cœli seu lucis iñ distillatione: siquidem alicujus vegetantis succo pleni, medium semper habemus pondus aquæ, in qua, cùm sint aeris pondera duo, & terræ unum, & lucis alterum, superest ergò tantùm quatuor esse pondera aquæ. Et si sint pondera duo aeris in ipsa aqua stillatitia vegetantium, in ipso aere erunt pondera quatuor & duo, quæ sunt in ipsa aqua, sunt sex, & reliqua duo pondera, quæ reperiuntur in ipsa terra, & igne, constituent octo pondera aeris, in unoquoque vegetante, si vegetans sit sexdecim ponderum, ergo in vegetantibus medium pondus occupat aer, quartum pondus aqua, terra verò & ignis minus occupant pondus, quod ex distillatione vegetantium, & resolutione eorum fit manifestum: Et ut ignis & aër prævalent in animalibus, & aqua & terra in mineralibus, sic in vegetantibus aqua & aer prævalent cæteris elementis. Et cùm sint numero quatuor, excellens elementum in compositione rerum duplo semper est majus numero, ipso elementorum, unde pondera octo sæpe reperiuntur excellentis elementi in rerum compositionibus, unde numerus hic dicitur, numerus justitię, & plenitudinis, cùm in compositionibus rerum omnium semper reperiatur, & quòd in justo & legitimo pondere elementa uniantur in mixtis, dum modo unum illorum prævaleat octonario pondere, quo gradu

Numerus octo, cur numerus iustitia dicatur.

gradu & pondere, cætera facilè vincit elementa, & ad concordiam & justitiam reducit, ut invicem permaneant. Nec arguendum est non posse tali gradu & pondere inter se convenire elementa in rerum compositionibus, cùm elementum vincens & excellens, si tali gradu vinceret alia elementa, facilè destrueret omnia & consumeret, quia id non est possibile, ut exemplo ipso satis claret. Detur mixtum veluti piper, in quo dicamus ignem prævalere cæteris elementis, & in eo octo partes esse ignis, sex aquæ, terræ & aeris unicam tantùm utriusque elementi partem, ignis jam quamvis in pipere prævaleat suis octo partibus, non potest cætera destruere elementa, cùm ab aqua & terra impediatur, nec vincit illa nisi unico tantùm gradu, in quo solo gradu non potest alia destruere & consumere elementa, sed ipsis uniri & permisceri, & gradum tenere dominii & imperii, & hoc est calidum esse in secundo gradu, vel tertio, cùm ab aëre addatur gradus alius caliditatis, qui non disperditur, sed permiscetur unà cum igne & reliquis elementis.

In elementis elementa qua ratione uniantur. Possunt & aliis ponderibus & gradibus inter se uniri elementa, ut detur unum elementum cętera vincens, quarto, sexto & octavo gradu, ut videre est in compositione rerum, quas nos dicimus elementa, ignis, verbi gratia, aqua, terra & aër, in compositione horum singulorum (non enim sunt res simplices sed compositæ) reperitur elementum vincens in octavo gradu, ut in igne, lux reperitur in octavo gradu, aër in sexto, aqua & terra in primo: In aëre, aër reperitur in octavo gradu, lux in tertio, aqua in quarto, terra in primo: in aqua verò, aqua reperitur in octavo gradu, lux in secũdo, aer in quarto, terra in secundo: in terra autem terra reperitur in octavo gradu, lux in quarto, aër in primo, aqua in tertio. Sic & mixta quæ plus habent horum elementorum virtutes & proprietates, gradus etiam & põdera possident majora horum elementorum grave tamen est, & arduum determinare singulorum elemẽtorum pondera, in rerum mixtionibus: nihilominus tamen temperamentorum indagamus naturas, & eas scire putamus, cùm tamen exactè eas pręscire non possumus, quin & pondera & gradus elementorum, in mixtione dignoscamus, cùm & temperamentum natura dependeat, ex elementorum ponderibus in mixtione rerum prænotatis. *Temperamentum dependet ex gradu & pondere elementorum.*

DE VEGETANTIBUS IN PARTICULARI.

SECTIO SEPTIMA.

De pomis, quid sint, quo modo enascantur, & qua ratione ab aliis, & inter se differant.

CAPUT I.

POmorum in præsenti jam sæculo quamplures sunt species, nam in situ *Pomorum species unde.*

in situ & varia earum plantatione, multiplicatæ sunt species, nam semen cùm permiscetur alteri semini diversæ speciei, nascitur inde quid distinctum ab utroque semine & diversum. Sic multiplicatæ sunt pomorum species: nihilominus tamen sunt pomi omnes arbores pomiferæ, ex spiritu lucis & elementorum exortæ & eductæ, qui spiritus per Creatorem in hanc arborem specificatus est & individuatus, semenq; indidit illi, & virtutem multiplicativam, ut ex eodem spiritu, ex astris & elementis elicito & attracto, fructus proferret multiplices, grati admodum saporis, quibus homo, uti posset ad vitam suam sustentandam, & prorogandam. Sunt enim in his fructibus copiosi vitales spiritus, ex spiritu lucis & elementorum enati & producti, qui vitam hominis sustentare possunt: cùm enim vita hominis, ex hisdem & similibus spiritibus lucis & elementorum constituatur, ex hisdem etiam nutriri & sustineri oportet, & diu durabiles sunt, cùm plurimum salis habeant, quo mercurius conditur, & impeditur ne in corruptionem abeat, unde homines primi sæculi, diutius vivebant, cum pomis omnibus uterentur ad vitam, quæ tunc temporis tanquam in principio mundi & naturæ, plurimum naturæ, seu vigoris, & virtutis restaurativæ possidebant, jam verò cum natura senescat, senescit & ejus virtus & vigor restaurativus, unde vita nostra brevior, cum & alimentorum virtus & vigor minor habeatur, non solum in Pomis, sed etiam in omnibus naturæ alimentis & fructibus, qui ex luce & elementis ortum habent. Pomi ergò arbores, cum sint ex spiritu lucis & elementorum productæ potentiâ Creatoris, differentiam & distinctionem inter se suscipiunt ex varia mixtione, & combinatione illius lucis & elementorum: varia siquidem illa mixtio & combinatio varietatem & distinctionem Pomorum arborum constituit, ut in reliquis rebus omnibus, in quibus commixtio varia principiorum distinctionem & differentiam constituit; non enim aliundè est differentia & distinctio rerum in natura, & cum multiplices sint principiorum permixtiones, in Pomorum speciebus. Sic etiam Pomorum species multiplices & variæ reperiuntur, ex multiplici principiorum in Pomis arboribus permixtione.

Poma cur nutriendo homini idonea.

Homines primi sæculi cur nostris diutius viverent.

Natura senescit in rebus omnibus

Pomorum differentia unde sint.

Vnde sint odores, sapores & colores varii in Pomis fructibus.

Caput II.

VAriis qualitatibus distinguuntur inter se, Pomorum arborum fructus tum odore, sapore, & colore; undenam autem hæc distinctio & differentia proveniat, satis ex superiori capite liquet his, qui nasutuli sunt: Non possunt enim principia Pomorum inter se variè permisceri, quin qualitates diversę hinc inde exorian-

oriantur; nam mixtio varia, & pondus elementorum, quod in compositione mixtorum naturalium innascitur, producit odores, sapores, & colores varios, Chymici omnes Philosophi asserunt ex sulphure naturali, seu calido innato rerum, odores & colores produci, ex sale verò naturali sapores educi, nec huic sententiæ refragari quis potest, cùm calidum innatum rerum omnium, uti diximus superiùs multis in locis, confundatur cum forma intrinseca rerum, à qua cùm sit tenuior & activior pars materiæ, dependent, & ortum habent omnes qualitates, tùm primæ, & secundæ: Ergò odores, sapores & colores dependent ex calido illo innato rerum, quod cùm habeat sal internum, ut subsistat, sapores ab illo potius quàm à toto dependere dicemus, cum quod sine sale est, insipidum dicamus: Ergo sapidum cum sale erit, & sapores ex sale interno dependent, & ortum ducent: Colores autem & odores ex calido innato dependere satis clarum & manifestum est, quod in pomis ea parte quâ Solem expectant, color vivus & intensior semper est, & suavius & fortiùs olent ea ipsa parte, quàm ex opposita, cùm calidum innatum ea parte sit fortiùs cùm à sole roboretur, qui est calidi innati pater & verus fons, quàm in quavis alia parte. Et hac sola experientia freti possumus rectè asserere & concludere, odores, sapores & colores varios in pomis exoriri, ex varia & multiplici combinatione principiorum, quæ calidum innatum Pomorum constituunt. Et quod in pomis asserimus, idem esse in cæteris vegetantium fructibus asserere possumus.

Odores sapores & colores in vegetantibus unde sint.

Poma ea parte qua solem expectant fortius olent & quare.

De Pyris, quid sint, quo modo enascantur, & qua ratione inter se differant.

Caput III.

Pyri multiplices sunt, & variæ earum species, & omnes sunt ex spiritu lucis, & elementorum omnium, quod idem est, ac ex materia prima rerum eductæ & productæ, per Creatorem, qui suo verbo Pyros eduxit, ex illa rerum materia prima, quam ipse fecit in Pyrum arborem, in eaque virtutem imposuit multiplicativam & seminalem, quâ multiplicaretur in posterum in arbores & fructus sui similes: inter se differunt, nam multæ sunt Pyrorum species, ex differentia ipsa, quam acceperunt ex Creatoris suprema voluntate, dum eductæ fuerunt & productæ ex materia illa prima, in qua confusa erant omnia, sed in productione sua, differentiam & distinctionem receperunt distinctis, & particularibus formis eductis, quæ tamen virtute & energia in ipsa materia prima confusè & indistinctè latitabant: sed cùm Deus virtutem & efficaciam dederit se distinguendi & separandi ab ipsa materia confusa, ideò possumus asserere De-

Pyri multiplices sunt & unde.

Materia prima unde distinctionē & differentiam amat.

um fecisse illam distinctionem & differentiam rebus in omnibus. Etsi Physicè & Chymicè dare possimus illam distinctionem & differentiam virtuti & potentiæ innatæ & naturali materiæ primæ, quæ quamvis confusa sit & chaos quoddam rerum omnium, nihilominus tamen distinctionem & particularitatem ex se ipsa naturali sponte habere peroptat. Undè cùm formę particulares omnes ex centro materiæ educantur, eò naturali & spontanea virtute celebratur: dum autem formæ educuntur, res omnes differentiam & distinctionem suscipiunt in ipsa eductione. Ergo differentia & distinctio Pyrorum inter se dependet & originem habet, dum Pyri educuntur & producuntur ex materia rerum prima, quæ est spiritus lucis & elementorum omnium in forma pinguis & viscosæ cujusdam aquæ, ex qua res omnes producuntur, & enutriuntur virtute innata & propria ipsius materiæ quam à Summo rerum Creatore, suscepit, in ipso creationis suæ instanti. Quòd si hæc materia generalis, generalem suscepit producendi virtutem & energiam, materia etiam hæc particularis, quæ per productionem ex materia generali educta est, suscipit etiã particularem producendi virtutem in ipsa eductione, unde res omnes particularem, observant multiplicandi, & se ipsas producendi energiam. Vnde Pyri in se ipsis habent particularem, se multiplicandi virtutem, quæ in semine suo peculiariter consistit, quod semen nihil aliud est, quàm quinta essentia, seu purum quid totius corporis, in quo virtus & energia totius corporis consistit & residet; unde si totum corpus habeat virtutem, se multiplicandi, semen etiam quod est totius corporis purum compendium, possidebit jure merito illam producendi virtutem & potentiam, sic Pyri suo semine, se multiplicant & enascuntur.

Pyri unde particularem multiplicandi virtutem habeant.

Vndenam in Pyris sapor ille insignis & gratißimus, & unde sint lapillosa ferè omnia Pyra.

CAPUT IV.

Sapor pyrorum unde & lapillosa eorum substantia.

SApor ille gratissimus, & palato ferè omnium arridens, qui in Pyris ferè omnibus reperiri solet, unà cum lapillosa & calculosa carne, ex sale est, quòd in Pyris ferè omnibus turget & abundat; Sal enim in rebus omnibus saporem inducit, ut superius declaravimus, coquit enim mercurium, & coagulat ipsum, & secundum coctionis gradus varios & diversos, item varii ac diversi exoriuntur: ex coctione enim varia ac diversa, nemo negare potest, quin sapores varii ac distincti exoriuntur, cùm id quotidiè ex manifesta experientia clarum conspiciamus, in rebus omnibus, quæ naturalem vel artificialem patiuntur coctionem: dùm enim fructus omnes, qualescumque sint, maturantur, & coquuntur naturali suo igne & sulphure, videmus

mus in principio ſuo coctionis, ſaporem habere unum, qui pedetentim mutatur, dum coctionis gradus perficiuntur, uvæ enim immaturæ, in principio ortus ſui aggreſtes ſunt, veluti acidę, dum verò matureſcunt, & coctionem fortiorem paſſæ ſunt, dulceſcunt, & nihil acidi & agreſtis habent: juſcula omnia & condimenta artificialia, in principio ſuæ coctionis, ſaporem obtinent diverſum ac diſtinctum, à ſapore quem habent in fine ſuæ coctionis: Ergo coctio ſapores facit, & inducit beneficio ſalis interni, qui ignem continet intrinſecum, & innatum, quo res omnes naturales percoquuntur, & maturantur. Si ergo Pyra ſapores inſignes & gratiſſimos habeant, id ex ſale interno ſuo, quo turgent, qui ſuccos ſuos percoquit, & perfectè maturat, habent & obtinẽt: ratione etiam ejuſdem ſalis lapilloſas & calculoſas habent carnes. Succum enim internum ſeu mercurium Pyrorum, ſal coagulat & figit, in calculos & lapillos, cùm virtus terræ, & energia coagulandi, in ſale reſideat. Vnde Pyra omnia durioris ſunt ſubſtantiæ & firmioris, quàm poma & ficus, cùm plus ſalis naturalis ſit in pyris, quàm in pomis & ficubus. Vnde etiam ex copia naturalis ſalis, lapilloſas & calculoſas habent Pyra carnes, cum craſſior & terreſtrior eorum ſubſtantia, in lapillos à ſale naturali coaleſcat & indureſcat.

Coctio ſapores facit.

Pyra cur dura ſint & lapilloſa.

De ficubus, quid ſint, unde enaſcantur, & unde differant inter ſe.

CAPUT V.

Ficus omnes nihil aliud ſunt, quã materia rerum prima, ſeu ſpiritus lucis & elementorum, in ficus arbores individuatus & coagulatus: Vnum quid erant omnia, quæ jam ſunt in rerum ſerie, & illud unum materiam primam rerum dicimus, quæ eſt genus generaliſſimum & univerſale, ex quo ortum duxerunt omnia, nec me irrideant Peripathetici, cùm in definitione rerum omnium, materiam primam in omnibus definitionibus particularibus, pro genere univerſali exponam: non enim aliud genus, materiale & efficiens excogitare poſſumus, quo internam rerum compoſitionem exprimere queam, cùm nõ detur aliud: Ergò ex neceſſitate ſumendum illud eſt, ut eſſentia interna rerum denotetur, & pateſiat ex definitione, quæ eſſentiam patefacere habet, ſi aliud genus aſſumeretur ad conſtituendam definitionem, non eſſet definitio, ſed deſcriptio & delineatio rei, veluti ſi diceremus: ficus eſt arbor foliis latis, divulſis, ac inter ſe diſectis, fructus dulciſſimos ferens ac producens abſque præcedente flore: hæc deſcriptio quædam arboris eſt, quæ nullo modo eſſentiam arboris denotat: Præcedens autem vera eſt definitio, conſtat enim

Ficus quid ſint & unde enaſcantur & vivant.

genere & differentia, quæ essentiam veram internam ficus arboris connotant & demonstrant: ficus ergò nihil aliud sunt quàm materia rerum prima in ficus efformata Creatoris voluntate & energiâ, sic primariæ ficuum species enatæ fuerunt: jam verò aliter enascuntur, nam singulis ficuum speciebus Creator indidit, virtutem seminalem & productricem, cujus vi & potentia, ficus ex se ipsis enascuntur & producuntur: Rami enim singuli harum arborum seminalem illam virtutem & energiam in se concludunt, ita ut, si recentes terræ defigantur, radices altas agunt, & in arbores ficus ferentes excrescunt: sic propagantur ficus, & in infinitum numerum excrescunt, earum autem differentia & distinctio provenit, ex varia permixtione & vario pondere elementorum, quæ in materia earum prima reperiuntur. Pondus enim diversum, & mixtio varia elementorum, quæ compositioni ficuum inest, constituit varia omnia illa ficuum genera & species, quæ in rerum jam serie reperiuntur, albi, nigri, sanguinei, rubri, quæ sunt caloris, & varii saporis, & reliquæ omnes species, ex varia mixtione & pondere elementorum dependent, & ortum habent.

Ficus qua ratione propagentur

Dulcedo illa mira & gratissima in Ficubus, unde dependeat.

CAPUT VI.

Ficus arbores cùm habeant succum ingratissimum, & ferè venenosum, mirum omninò est, cùm ferant fructus, in quibus dulcedo gratissima reperitur & degustatur. Aqua simplex quæ radicibus arboris attrahitur, in alimentum arboris per coctionem suam, ingratissimum saporem acquirit in ipsa arbore, & ingratus ille sapor in ficubus fructibus, per eandem coctionem in saporem gratissimum transit. En vide & meditare arcanorum Indagator, quantum coctio valeat in permutandis naturæ succis, & inde facilè colliges, undenam dulcedo in ficubus exoriatur, nam ignis internus, seu sulphur innatum, quod in ficubus inest agendo in mercurium suum, calore suo ipsum coquit ac digerit, & coctione illa sola in dulcedinem illam convertit, & mutat: dependet ergo dulcedo illa, & sapor gratus, ex matura coctione mercurii, seu succi, quæ est ex sulphure suo, sulphur enim solum coquit ac digerit mercurium suum, & secundum variam ejus digestionem, varias acquirit mercurius qualitates & conditiones, nunc Sacchari imitatur dulcedinem, nunc Colochintidos amarorem, nunc Punici Mali seu granati acetositatem, nunc agrestæ acedinem & acerbitatem. Et id omne ex varia

Dulcedo ficuum unde proveniat.

varia coctione & actione sulphuris in mercurium, qui varias hasce omnes qualitates suscipit, cùm ex interno sui ipsius, hęc suscipere queat. Est enim principium radicale & primordiale rebus in omnibus, quod cùm materiam rerum primam radicaliter implantatam in se habeat, ex centro sui ipsius possunt educi omnes qualitates, qualescumq; sint, modò agens idoneum reperiatur, quod illas qualitates educere queat, non datur autem agens aptius & convenientius ad illas qualitates educendas, quàm sulphur internum mercurii, quod est aliud radicale Generationis principium, cui datum est ab ipsa natura, ut mercurium suum coagulet, fixet, coquat & digeret, & interim ex his actionibus in mercurium suum, ut educat omnes convenientes qualitates, quæ suo competunt Mixto. Vt apparet in ficubus, in quibus mercurius seu earum succus coquitur & digeritur à sulphure suo, seu calido innato, donec dulcedinem illam gratissimam, & palato arridentem adipiscantur & obtineat.

Qualitates qua ratione educātur ex materia prima.

De Malis Punicis, quid sint, unde enascantur, & unde differant inter se.

CAPUT VII.

Mala punica quid sint & unde enascantur & vivant.

MAla Punica, quæ nobis Mala granata dicuntur, nihil aliud sunt quàm spiritus lucis, & elementorum reliquorum pars quædam, in Malorum Punicorum genus efformata per potentiam Creatoris, qui sua virtute & actione infinita, uno & eodem instanti, omnia rerum genera ex una & eadem materia elicuit & distinxit, in ipsis naturæ cunabulis: Mala ergò Punica ex eadem materia ortum duxerunt & nihil aliud habent ad compingendam & constituendam eorum substantiam, quàm materia illa prima, ex qua recipiunt quicquid habent. Et si jam multiplicantur inter se, virtus illa multiplicativa est ex ipsa materia prima, quę habet ex Creatore, uti superius diximus, virtutem illam multiplicandi: sic etiam materia hæc particularis & individuata virtutem habet multiplicandi, videmus enim surculos Malorum Punicorum nostrorum terræ defixos & implantatos in arbores excrescere, fructúsque ferre similes prioribus: tota enim virtus seminalis dispersa est per totam arborem, unde & surculi ejus possident illam seminalem virtutē, & se multiplicant ex se ipsis, modò surculi terræ concredantur: Differunt autem inter se mala hæc Punica, ex eorum differentia, quę dependet ex varia coctione sui succi, ab eorum sulphure; ex varia enim illa coctione, in nonnullis dulcedo insignis & gratissima reperitur, in aliis verò acetositas grata palato, quæ diversitas succorū, non aliunde est; quā ex coctione varia succi. Nā quæ dulcē habent succū, si è calidis Regionibus & Pro-

Mala punica unde differentiam suā desumant.

& Provinciis, ubi excrescunt & germinant, asportentur in frigidioribus, ibique transplantentur, ex frigiditate Regionis, quòd minori calore succus eorum excoquatur, acescunt, & dulcedo illa convertitur in acorem. Quòd si vice versa, quæ aciditate pollent & vigent, si in calidas Regiones transplantentur, ibi dulcedinem miram acquirunt ex fortiori coctione succi seu mercurii eorum. Id in vino singulis annis manifestum fit, quòd si æstas vigeat & Autumnus, racemique à calore forti perfectè digerantur, tunc vinum dulce est, si verò æstas & Autumnus frigidiori & pluviosa tempestate floreant, tunc temporis, vinum subacidum est, quòd succus racemorum perfectè & absolutè non digeratur.

Dulcedo vini.

De Malis Persicis, quid sint, & qua ratione enascantur, & differant inter se.

CAPUT VIII.

MAla Persica nostris in Regionibus, gratissima sunt, & optimi succi, ac Cardiacam habent virtutem & Alexiteriam. In Asia verò & præcipuè in Persia ingrata sunt & venenosa, & cœlo toto differunt à nostris. Et hoc inde est quod eorum succus percoqui non possit simili coctione, ac percoquitur in nostris Europæis Regionibus: Addere & possumus cœli peculiarem quendam influxum beneficio cujus in Persia, Mala ejusmodi venenatam quandam qualitatem acquirunt, quæ omninò in nostris Regionibus, cœlo adverso & qualitate cœlesti & influxu contrario, omninò extinguitur, imò transit in Alexiteriam quandam qualitatem. Itaque Persica hęc Mala etsi inter se differant qualitatibus diversis, nihilominus substantiâ non differunt: quæ ortum & originem habuit tota, ex fonte materiæ primæ, ex qua omnia scaturierunt virtute & potestate divina, nihil enim aliud sunt Mala Persica, quàm pars quædam materiæ primæ, in Malis Persicis individuata, & effigiata, cui Deus virtutem multiplicativam & seminalem indidit, ut multiplicaretur, & in sui similes arbores divideretur, per quasdam peculiares & proprias terræ Provincias & Regiones, huic arbori convenientes ad utilitatem & commodum hominum, non enim in omnibus Regionibus enasci possunt, cùm in omnibus Regionibus eundem cœlestem influxum non reperiant, quo ipsorum calidum innatum sustentatur, & roboratur. Egent enim vegetantia ut & reliqua cuncta naturalia, spiritu cœlesti peculiari & idoneo, ut persistant, unde non omnis fert omnia tellus, cùm ubiq; spiritus ille cœlestis non unus & idem reperiatur, cœlum variatur, & etiam cœli spiritus & influxus. Ex quo varia enascuntur & enutriuntur in terris, cùm ille spiritus, fit alimentum spirituale cujuscumque rei. Ab eodem ipso spiritu enutriun-

Mala Persica quid sint & unde sint

Persica mala in Persia cur Venenata sint.

Mala Persica quid sint.

enutriuntur Mala Persica, & quicquid mali & boni habeant, ab ipso habent, cùm ipse spiritus, sic tenuissima pars materiæ primæ, quæ in cœlum advolavit, astraque fecit, & ab his in terras delabitur, ut foveat & roboret quòd in terris ex ipsa remansit, in ipsis mixtis naturalibus coadunatam & condensatum. Sic mala Persica enascuntur ex se ipsis, & spiritu cœlesti enutriuntur & vivificantur: Quòd si multæ & variæ species reperiantur Malorum Persicorum, id ortum habet ex ortu ipso, & origine materiæ primæ, dum formæ eorum diversæ eductæ fuerunt ex centro ipsius materiæ, ad constituendas differentias veras & legitimas Malorum omnium Persicorum. Sunt enim quædam tantùm inter se differentia, ut veram differentiam inter se constituant, hoc est ut habeant formas diversas, undè non tantùm qualitate distinguuntur, sed etiam verâ formâ & substantiâ, & hoc non aliunde est quàm ex eductione materiæ primæ, dum enim educta sunt Mala illa Persica, diversam formam sortita sunt.

Spiritus cœlestis est alimentum spirituale cuiuscumq; rei

Diversitas formæ unde propriè sit.

De Malis aureis, Citriis, Limonibus & aliis eiusmodi arboribus, Mala illa perpulchra ferentibus.

CAP. IX.

Mala aurea Citria & Limones

Mala aurea, Citria, seu Assyriaca & Medica, Limones, & alia eiusmodi Mala perpulchra ex arboribus similibus exorientia, fructus sunt materiæ primæ, nam ex illa, ut & cætera cuncta originem duxerunt. Et Deus materiam illam in instanti creationis mundi dividit & distinxit in arbores ferè infinitas, deditque illis potentiam & facultatem se ipsas multiplicandi, in locis scilicet aptis & convenientibus suæ generationi, nutritioni, & multiplicationi, non enim omnibus in locis possunt multiplicari & produci arbores omnes, cùm in omnibus locis non habeant unde nutriantur, & unde possint se tueri, advers[9] omnia, quæ præter naturam suam reperiuntur.

quid sint.

Postquam Deus arbores nostras aureas, Medicas, & similes eiusmodi ex materia eduxerit, & in locis suis propriis & convenientibus collocaverit, materiamque totam primam in omnia naturalia mixta distinxerit, *crescite*, inquit, *& multiplicate super terram*, verbo illo virtutem illā multiplicativam illis indidit, quam omnia jam observant, nam omnia virtute illa multiplicativa sunt repleta, & se multiplicant sola sua virtute. Et quod in his arboribus mirum est, est quod ex una & eadem unica materia homogenea & simili, amarum, dulce, acidum, durum, molle, calidum & frigidum exoriantur: Cortex enim fructuum harum arborum calida est & amara, valdè & dura, pulpa verò mollis, frigida, & insipida, succo acido & frigido referta, & in nonnullis succo dulcissimo reple-

Virtus multiplicativa unde in vegetantibus.

ta. Et tamen hæc omnia etsi sint varia ac diversa, ab uno fonte prodeunt & ortum habent: Aqua, quâ pori terræ replentur, est ipsa sola, quâ nutriuntur hæ arbores, & qua fiunt & prodeũt fructus hi, cùm tam diversis partibus essentialibus, aqua videtur simplex & homogenea, & tamen varia coctione sui ipsius, in diversis partibus horum fructuum, nunc acescit, nunc dulcescit, nunc amarescit, nunc calidis ornatur qualitatibus, nunc frigidis decoratur. Sic ab una ipsa aqua quicquid habent varium & diversum arbores hæ, & fructus earum possident & obtinent. Natura quæ implantata est ipsi aquæ, ipsa est quæ hæc mira patrat suis spiritibus Architectonicis, qui materiam hanc variè tractant & agitant & disponunt, & coloribus variis ipsam afficiunt, saporibus & odoribus, ipsamque exornant, ut cuique palam est.

Aqua, quæ est in terra, fiunt & nutriuntur arbores omnes.

Vnde arbores Mala Aurea ferentes, & Mala Citria, seu Medica, & similia viridante semper coma exornantur, & flore perpetuo vigeant & fructu.

CAP. X.

Arbores Mala aurea & citria ferentes cur semper vigeant.

Virtus seminalis & vivifica viget ac pollet summoperè in hisce omnibus arboribus, Mala Aurea ferentibus, & Mala Assyriaca seu Medica, quæ nos dicimus Citria, hæ omnes arbores & similes perpetuis foliis viridantibus, ac vitali succo plenis, flore ac fructu semper onerantur & ornantur propter Balsamum vitæ, seu sulphur naturæ, seu spiritum lucis; quo turgent & abundant ex natura sua, plus enim illis arboribus concreditus est spiritus luminis, quàm noñullis aliis arboribus quæ hyberno tempore foliis & fructu denudantur: In his spiritus vitalis, paucus est admodum, ita ut penuria sua non possit seminales virtutes & prolificas excitare, & in actum deducere: In nostris verò Mala Aurea ferentibus, copiosus est valdè spiritus ille vitalis, beneficio cuius, seminalis illa virtus & prolifica, quocumque tempore excitatur, & in actum deducitur, unde coma viridanti semper exornantur, flore & fructu decorantur, & suavissimis odoribus ac fragrantissimis aërem ambientem aspergunt, & hoc omne ortum habet ex perpetuo spirituum vitalium halitu, qui ex Balsamo vitali seu sulphure naturali perenniter exhalat, & hos odores exhalando constituit, & fructus & flores alit, & folia virida nutrit, & in suo vigore conservat: spiritus autem ille lucis, seu sulphur vitale ex quo omnia hæc prodeunt, ex aqua ortum habet, quæ est alimentum proximum arborum harum, in qua jacet hic lucis spiritus per coctionem & digestionem naturalem arborum, quæ in intimis arborum partibus celebratur, hic spiritus in lucem prodit, separantur enim partes

Spiritus lucis ubi vigeat.

tes

res impuræ & crudæ, & coquitur reliquum, & in viscosum & tenacem quemdam humorem percoquitur, ex quo deinde separatur tenuissima, ignea & aërea pars in quo viget & floret lucis hic spiritus, qui hæc omnia miranda in hisce arboribus patrat, & efficit & qui invito sole, quamvis absente verum tempus, æstatem & Autumnum in hisce arboribus constituit & conservat, dum flores & fructus media in hyeme etiam excitat.

Copia spiritus lucis vigorem efficit in arboribus

His ita declaratis concludeudum est Arbores Mala Aurea ferentes, & alia eiusmodi, viridāti semper coma caput extollere & flore perpetuo & fructu decorari, ex spiritu lucis seu Balsamo naturali, quo turgent & abundant super alias arbores communes, quæ media in hyeme floribus, fructibus & foliis denudantur ex penuria illius spiritus.

De Prunorum omnium generibus, undenam oriantur & fiant, & inter se distinguantur.

CAP. XI.

INfinita ferè sunt Prunorum genera & species, quæ omnia ortum duxerunt ex spiritu primo lucis, qui in materia prima rerum residebat, hoc est aquis incubabat, spiritus enim ille, qui in sacris lineis asseritur, aquis in principio rerum incubuisse, est spiritus ille lucis, à Deo creatus & materiæ primæ immissus, ut ipsam informaret, & actuaret, quocirca dicitur aquis incubare, vel incumbere, quòd materiam primam, quæ aquæ formam habebat, actuare & informare contenderet, & hoc est propriè aquis incumbere; Spiritus ergò lucis aquis incumbens in principio rerum, Prunorum omne genus ex aquis eduxit, & ut educta sunt Prunorum omnium genera, sic etiam in præsentiarum, ex aquis enutriuntur & conservantur, videmus enim experientiâ ipsa, nullo alio conservari & enutriri in rerum natura, quàm solâ aquâ, quam ex poris terræ suis radicibus tanquam sanguisugis exsugunt & attrahunt, & in sui alimentum convertunt & sic enutriuntur & conservantur. Quòd si aquâ enutriantur & conserventur Prunorum omnia genera, ut certissimum est, ex eadem aqua, ex qua nutriuntur & conservantur, ea eadem fieri, & ortum duci necesse est, cùm inter Philosophos ratum sit, & verissimum ex hisdem fieri res, ex quibus enutriri & conservari palam est, mirum est quòd in aqua tanta sint, eaque tam diversa, ac distincta, ex qua sola Prunorum omnia genera desumunt, illa omnia quæ habent & quibus inter se distinguuntur, nam dum in intimis partibus arborum suarum decoquitur aqua, mutatur ipsa in partes varias ac diversas, & fructus varios, & distinctos emittit foras, eosque nutrit & ornat qualitatibus particu-

Spiritus aquis primus incubans quid & qualis fuerit

Prunorum omnium genera unde educta & quid sint.

Prunorum genera unde enutriãtur.

ticularibus; ita ut inter se his qualitatibus distinguantur & varientur. Sic Prunorum omnia genera fiunt & producuntur ex aqua, quæ in intimis terræ poris continetur & clauditur ad vegetantium omnium nutrimentum & generationem, ex qua etiam per coctionem variam suscipiunt differentiam & formam diversam, quâ inter se distinguuntur & differunt.

Vndenam Prunorum varii colores & sapores item varii.

CAP. XII.

Prunorum colores unde sint.

PRuna dotata sunt variis coloribus & saporibus, coloris enim albi alia sunt, alia rubicundi, alia nigri, alia viridis, lutei & subrufi, ita ut in Prunis omnes colores reperiantur, & sapores: undenam autem tam varii & distincti colores, & sapores exoriantur, altissimæ est inquisitionis, cùm ab una & eadem materia ortum habeant: Ex qua quidem materia, cùm simplex sit, & homogenea, coctione tamen sit multiplex, & variis ornatur qualitatibus. Quæ sunt enim intima in ipsa materia, quamvis simplici, coctione sola distinguuntur, & diversa fiunt. Principia enim sua radicalia ratione distincta, & unum tamen semper homogeneum & simplex constituentia, dum diversam coctionem patiuntur in diversis subjectis, distincta & varia apparent & manifestantur: Mercurius, sulphur & sal, quæ sunt principia radicalia & intima rerum: dum coctionem patiuntur & digestionem in subjectis variis, quæ constituunt, variis qualitatibus exornantur, sola simplici coctione, sulphur, quod est causa interna materialis & efficiens calorum omnium calore suo & igne, seu lumine naturali, quo existit & vivit, ex mercurio & sale ex se ipso educit colores omnes, dum crudè & imperfectè, sed imbecilliter coctionem suam peragit, colorem viridem, & album, & saporem acrem in subjectis suis educit, dũ verò perfectè coquit in principiis perfectè puris & mundis, colorem rubeum & igneum inducit, & saporem dulcem, dum verò imperfectè coquit in principiis puris & mundis luteum, viridem & album & saporem subacidum, subamarum, & insipidum, secundùm gradus varios suæ imperfectæ coctionis educit & manifestat: dum verò valdè imperfectè coquit in principiis impuris & immundis colorem nigrum & alios omnes colores, qui ad nigredinem referri possunt, & sapores omnes ingratos conciliat: Sic sulphur coctione sua & digestione varia, in principiis radicalibus, & intimis rerũ, colores omnes & sapores, imo & odores omnes manifestos & apparentes facit, qui in intimo materiæ primæ sinu occultantur, & latent, & sola coctione & digestione sulphuris interni manifestãtur, & hoc in Prunis clarum est, & in fructibus omnibus,

Principia etsi una, & eadem coctione variantur.

Sulphur qua ratione sapores & odores & colores varios producat.

bus,qui in principiis coctionis suæ, & digestionis suæ variis & distinctis ornantur coloribus, saporibus & odoribus, qui deinde peracta coctione & digestione in alios & distinctos terminantur & finiunt.

De Cerasorum omnium generibus, undenam oriantur, & unde inter se differant.

CAP. XIII.

Cerasorum omnium genera unde sint & quid sint.

INfinita sunt Cerasorum ferè genera,& species, quæ tamen ab eodem fonte, ex quo cætera oriuntur vegetantia,ortum duxerunt, scilicet ex aqua,ut enim ex ea nutriuntur & conservantur,sic etiam ex ea fieri & produci necesse est,& mirum hoc est quòd in sola aqua vegetantium omnium virtus , vigor & esse ipsum collocetur,apparet simplex aqua, & tamen in ipsa quicquid in rerum serie enasci potest, reperiri necessum est. Virtus totius cœli, & elementorum omnium in ipsa descendit aqua,& radicatur in ipsa,ut hinc tanquam ex communi rerum omnium promptuario , res omnes desumant alimentum,& esse ipsum. Vnde non mirum si Deus rerum Opifex Aquā posuerit ubique locorum,in montibus,in planitie, in vallibus, in intimis terræ cavernis , in aere ipso & cœlo , ubique enim locorum est, & sanguinem videmus esse huiusce mundi,qui per venas &arterias ubiquè defertur,ad conservationem Universi , sterilesceret enim Mundus & tabesceret undiquaque,si deficeret aqua,non mirum ergo si materiam primam rerum omnium superius multis in locis , Aquam fecerimus,omnia enim aqua facit,producit,nutrit,& conservat , & omnia in aquam redeunt, tanquam in fontē, ex quo ortum duxerunt. Quæ sunt enim ultima in resolutione,sunt prima in compositione. Si ergo aqua reperiatur ultima in resolutione rerum , prima erit in compositione. Quàm ridiculi sunt ergò Philosophi materiam rerum primam invisibilem , & impalpabilem , & ferè intelligibilem facientes , non norunt aquam, quæ cæcis ipsis cognoscitur & distinguitur. Nec est arguendum reliqua elementa , cœlum , aërem & terram esse etiam, ut & aquam primam rerum materiam , cùm res omnes reducantur in aërem , terram, & lucem ut & in aquam. Nam verè dum res putrescunt & reducuntur in materiam primam, si quid est in ipsa re , quod transeat in lucem,terram & aërem, id non est ultimum, quod illud habeat adhuc reduci in aquam, ut verè dicatur ultimum resolutionis , ex quo deinde iterum generationes & motus fieri debeant: Nam generationes non fiunt & incipiunt à luce,ab aëre & ab ipsa terra quin illa priùs reducantur in aquam,ex qua immediatè fiunt semina rerum omnium,& ab his generationes omnes ortum habent : si alibi lucem fecerim[9] materiam primam,

Materia rerum prima quid sit & qualis.

non tamen hic aquam excludimus, cum sit luce nostra impregnata, non enim aquam simplicem intelligimus. His ita positis, & ratione firmatis, concludendum est Cerasorum omnium genera ortum habere ex aqua ipsa, cùm aqua sit Cerasorum, ut & reliquorum omnium materia prima ex qua ortum duxerant, & adhuc ducunt & conservantur, non aliundè nutrimentum desumentes, quàm ab ipsa aqua ex qua etiam differentiam & distinctionem desumunt coctione varia, & digestione alimenti sui, quod per coctiones varias & distinctas variatur & distinguitur, & Cerasorum varia genera & species constituit, & qualitatibus variis exornat, unde sapores varii; colores, & odores distincti exoriuntur, qui varias illas Cerasorum species constituunt & componunt.

De Amygdalis, & nucum omnium generibus, undenam oriantur, & differant.

CAP. XIV.

Amygdalarum & Nucum genera unde sint & quid sint.

AMygdalæ omnes, & Nuces, & Coryli, & reliquæ Nucum species, quæ in diversis terræ Provinciis & Regionibus reperiuntur omnes, ex qua ortum habent, cum ex eadem nutriantur & conserventur, & mirum hoc omne, omnes Philosophi & reliqui omnis inferioris notæ & doctrinæ homines conspiciunt & ante oculos habent, & nihilominus non cognoscunt, nec percipere possunt, quid in Nucibus, Amygdalis & Corylis lignum producat Corticem, Medullam, folia, flores producat, quid deinde in fructibus earum arborum Cortices duras & molles, nucleum & germen faciat & constituat; in aqua sunt hæc omnia, coquitur, tantùm aqua & digeritur, & digestione sua convertitur in lignum, in corticem, in medullam, in folia, flores & fructus, & in ea omnia quæ illis insunt. Principia radicalia rerum omnium, quæ in intimis aquæ reperiuntur digestione varia & coctione hæc omnia ex sinu suo promunt & manifestant, & coctione illa varia quæ in diversis locis peragitur: differentia & distinctio etiam exoritur inter has arbores & earum fructus: Sunt enim Nuces & Amygdalæ in quibusdam locis dura cortice, in aliis verò locis, molli, & hoc ex penuria Salis, & eius abundantia, & copia exoritur; sal enim copia sua indurat omnia, penuria verò emollit, cùm mercurius copia sua, tunc vigeat, qui omnia emollit, hinc est quod aquæ, quæ sali suo naturali crudo & incocto abundant, legumina omnia percoquere non possunt, hoc est coctione sua emollire, imò qno plus coquuntur in ipsis aquis, plus indurantur & nullo pacto emolliri possunt. At contra si in aquis multo mercurio turgentibus, & sale cocto decoquantur, sta-

Cortices Amygdalarũ & Nucum unde.

ſtatim emolliuntur & in pultem craſſam convertuntur. Quòd ſi legumina in locis ubi aquæ tales ſtagnantur, & vel terram & locum imbuunt, ut ex ipſis legumina alimentum capeſſant & ſuscipiant tunc temporis legumina ſale illo crudo, & duræ digeſtionis plena & imbuta, in quacumque aqua coquantur non emolliuntur, ſed in ſua duritie perſiſtunt. Quod ſal illud crudum, quòd à loco ſuæ nativitatis ſusceperant, emolli non poſſit & percoqui, à quacumque aqua, niſi ſale ſubtili & igneo valde ſit delibuta, cuius beneficio omnia dura corpora emolliuntur, cùm ſal illud crudum quod duritiem facit percoquatur & penetretur à ſale illo ſubtili & igneo. Non ergo dubitandum eſt, quin durities illa, quæ in lignis Amygdalarum Nucum repetitur & in corticibus earum fructuum, exoriatur à ſale crudo & incocto atque terreſtri, quod in intimis aquæ latitat, quod quidem varia coctione ſua, variam ſuscipit duritiem & firmitatem, quo plus coquitur plus unitur mercurio & ſulphuri ſuo innato, & ita magis emollitur, & fructus molliores facit, unde hæ omnes differentiæ & diſtinctiones, à ſola coctione ortum habent.

Durities corticum Nucum & Amygdalarum unde.

Vndenam ſit, quòd Nuces arbores reperiantur, qua vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ frondescant floreant & germinent.

CAP. XV.

Nuces undenam floreãt & germinẽt vigilia S. Ioannis.

MIrum eſt, & rarum in natura, quòd Nuces reperiantur multis in locis, quæ vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ frondescunt, florent & germinent eo ipſo die, cùm tamen antea, ſiccæ & quaſi emortuæ viderentur, multi hoc naturæ arcanum ad Solſtitium æſtivale referunt, quòd Sol tunc temporis vigeat, & polleat multa virtute germinandi, hoc eſt valeat virtutem prolificam & vegetabilem è ſinu terræ educere. Sed hoc cùm non fiat in aliis vegetantibus, verum eſſe non poteſt. Alii verò ad Sacrum diem ſancti Joannis referunt tanquam privilegio quodam naturali à Divina voluntate exoriente, ſed cum hoc ſolùm in Nucibus fieri contingat, non video cur nuces peculiari hoc privilegio dotentur: Divus enim Joannes, neque Deus ipse, pluris facit Nuces, quàm reliqua alia vegetantia, hoc ergo neque ex cœlo, neque ex die ſacro, neque ex Deo peculiari voluntate. Sed ex quadam alia cauſa quæ ortum habet, in ſeminali virtute, quæ hoc in peculiari die, virtutem ſuam oſtendit & manifeſtat, quòd in eo ipſo die terræ mãdata fuerit & radios egerit, quæ-

que

que deinde virtus seminalis, & vivifica singulis deinde annis proprietatem & potentiam suam eo ipso die ostendit & manifestat, quòd in ipso die terræ concredita fuerit. Nuces virides & recentes, si Vigilia sancti Ioannis Baptistæ terræ concredantur, surculi inde enascuntur, virtus enim seminalis & multiplicativa potentissima est tunc temporis in Nucibus, & quamvis immaturæ sint, non desinunt virtutem seminalem ex putrefactione sua exerere, & arborem producere, quæ deinde si transplantetur eo ipso die quo primo terræ concredita fuit, observat singulis annis, germina sua & frondes, & fructus eo ipso die promere. Et ego existimo in aliis arboribus idem fieri posse, si fructus immaturi terræ concredantur & surculi qui indè exoriuntur, eo ipso simili die transplantentur: non possunt enim citiùs vivificam terræ virtutem ad se attrahere, quàm circa tempus, in quo terræ concrediti fuerunt, propter immaturitatem quam habent, dum terræ mandantur, cuius beneficio surculi, qui inde enascuntur, hyberno tempore & vere adventante, non possunt attrahere virtutem illam vivificam terræ, quæ tūc temporis vegetantibus infunditur, ut pullulent & germinent, sed expectāt tempus æstivum, in quo temporis potentissima est virtus illa vivifica terræ, quæ illis tunc temporis denegari non potest, cùm ipso tempore terræ concrediti, & mandati fuerint: ideo Nuces virides & recentes, quæ terræ concredūtur vigilia Sancti Ioanuis, si germinent, & radices agant ut in arbores excrescant, observant deinde toto vitæ suæ tempore, eandem germinationem, nec citiùs germinare possunt, cùm citiùs non plantatæ fuerint.

De Vinea & Racemorum omnium speciebus, undenam sint & differant.

CAP. XVI.

Vinea ubi excrescere soleant.

Vinea toto ferè orbe cognoscitur, nisi in Septētrionalibus plagis & Australib⁹ Provinciis, ubi propter frigus excrescere non potest amat enim solem & calorē eius, cùm spiritus vitalis quibus abundat ac turget, à suo lumine desumat, unde magis efflorescit & potens est in locis calidis, & à sole illustratis, quàm in aliis quibuscumque terræ partibus, non enim postulat umbras & tenebras, sed perpetuo sole gaudet, & calore, frigusque fugit. Vnde hinc magnum debent elicere emolumētum, qui vino gaudent, nam ut feraces habeant vineas, in locis semper calidis eas plantare debent, easque magno & copioso stercore, & cineribus omnis generis, & præcipuè sarmentorum eas fovere debent, nam calido illo fotu roboratæ vineæ, copiosis & succulentis se fructibus exonerant, quique deindè calore forti Solis perfectè excoquuntur & digerun-

Vinea gaudet calidis locis & stercore cali.

run-

runtur, unde vinum prodit generosissimum; cùm autem vinea calorem vivificum solis persequatur, qui est cum humiditate quadam elementorum conjunctus, ut his vivat, conservetur & fructum ferat, indè colligi debet calore illo vivifico humiditate elementari debere constitui, & nihil esse aliud vinea, quàm calidum illud vivificum solis, & humidum elementorum, in vineam individuatum, ut reliqua cuncta sublunaria, quæ nihil aliud sunt, quàm calor ille cœlestis, & humiditas elementaris simul permixta, & unita, & in diversa subiecta individuata, ut ita loquar. Ab hoc calido innato & humido primigenio procedit vinea & quicquid ipsa habet, procedunt Racemi, nutritur enim vinea, hoc calido innato, & humido, quod suis radicibus, tanquam sanguisugis è terræ venis exsugit, & in alimentum suum convertit, ex superfluo alimento, flores producuntur & fructus: Vere enim adventante & æstate, Sole vigente, & ad nos progrediente, violentos & efficaces admodum radios effundit, qui elemēta impregnant & inde fit calidum innatum rerum omnium, ex quo vinea nostra desumit suum tunc tēporis alimentum, & quia copiosius tunc temporis assumit, ex superfluitate ipsius alimenti, semen inde procreatur, ex quo semine flores & fructus inde germinant & procreantur, cùm autem variè coquatur alimentum & semen ex varia coctione, sulphur vinarium, seu calidum illud cœleste quod in vinea residet, varias acquirit qualitates & conditiones, rubescit & albescit, & ex permixtione rubedinis & albedinis varii exoriuntur, unde Racemi variegati exoriuntur, & omnis qualitatis, & coloris & saporis, secundùm variam coctionem illius calidi innati & humidi primigenii vinearum: hinc distinguitur, & differunt inter se racemi, & varios colores acquirunt & sapores & odores, & hinc enascuntur racemi moscati, quòd sulphur eorum racemorum perfectè decoquatur & perficiatur à calore solis.

Vinea quid sit.

Vinea quid attrahat ex terra poris

Racemi variegati unde enascantur.

Vnde sit, quòd quædam detur vineæ species, quæ flore, fructu, & germine semper onusta est.

CAP. XVII.

Vidimus nos pluribus in locis vineæ huius speciem, quæ quocumq; in tempore, floribus, fructibus scatet, & abundat, adeo ut in omni tempore, excepto hyeme, racemos maturos colligere liceat: nam dum maturantur primi, exoriuntur novi, qui antequam maturi sint, alii qui post primos exorti erant, maturantur. Itaque singulis tribus mensibus, maturi racemi, & absoluti omni coctione reperiuntur. Unde autem hoc naturæ mirum soleat exoriri, hoc ex calido innato vineę huius, quod peculiari modo, forte admodum est, ac potens, quodque suo

Vinea quædam species flore & fructu semper onusta unde id sit.

forti ac potenti calore, alimentum ex terræ venis copiosum attrahit, unde ex superfluitate alimenti, semen copiosum generatur, ex quo deinde producuntur flores, & fructus omni tempore, quòd omni tẽpore attrahatur superfluum & copiosum alimentum, de quo semen producitur, ubi enim copiosum semen est, necesse inde est ut flores & fructus producantur, ad id enim semen à natura & à Deo ipso Naturæ Opifice destinatur. Unde autem est quod hæc vineæ species poti⁹ quàm alia semine turgeat, & alimenti plus attrahat quàm alia, hoc est ex peculiari temperamento, nam individua omnia unius & ejusdem speciei nequeunt esse ejusdem temperamenti, ut videre est in animalibus: Alia aliis sunt fertiliora, & copiosiorem habent prolem propter majorem quam nacta sunt copiam calidi innati & humidi primigenii, ex fortitudine & robore cuius exoritur & major & potentior prolifica virtus: hinc cùm calidum & humidum primigenium multiplicari queat, prolifica etiam virtus multiplicari potest, ut fimo & stercore in campis cernere licet, quorum fertilitas multiplicatur & augetur fimo & stercore, quòd calidum innatum & humidum primigenium fimi & stercoris transeat in humidum & calidum primigenium seminis terræ stercoratæ concrediti, & augeat illud, unde seminalis virtus & multiplicativa fortius exit, in stercoratis terris quam in aliis.

Virtus seminalis cur fortius agat in stercoratis terris quam in aliis.

De Cupressis, Pinis, Lauris, & Abietibus, undenam sint & vivant.

CAP. XVIII.

HÆ omnes arbores, diutissimè vivunt, & in rerum natura persistunt, potentissimum enim habent calidum innatum, & humidum primigenium, pingue admodum & viscosum, ex quo exoritur vigor & virtus longissimæ vitæ, viscosum enim & unctuosum, humidum difficile consumitur & depascitur à calido innato, undè cùm difficile consumatur, nexus eorum diutissimè durat ac persistit, & hic nexus vita est in rebus omnibus. Vnde autem hæ omnes arbores desumant illud pingue & unctuosum humidum primigenium, non est difficillimæ disquisitionis, cùm unde vivant, indè etiam habeant illud humidum necesse est, vivunt autem ex aqua, quæ intra poros terræ latitat, ad alimentum vegetantium & mineralium, & rerum ferè omnium. In illa aqua latitat humidum illud pingue & unctuosum, ut sciant omnes qui Anatomiam aquæ fecerunt Pyrurgiæ legibus: Vivunt ergo & habent esse omnes hæ arbores, ex humido pingui & unctuoso, & visco so, quod in intimis aquæ partibus. ac vi-

Humidum unctuosum & viscosum est principium vitæ longæ.

Vivunt arbores & habẽt esse ex humido pingui aqua.

ac visceribus latitat, ex quo alimentum capessunt superfluum istius alimenti in pinis & abjetibus, abit in succum pinguem valdè, qui in Therebentinam exsudat excorticatis arboribus, aut aliquo modo vulnera tis, nô tamen eiusmodi succus Therebentinosus & combustibilis in intimis aquæ partibus, quæ cupressis & pinis & abietibus alimento est, eodem modo latitat, cùm in aqua pingue & unctuosum quod latitat, non sit combustibile. At in intimis vegetantium visceribus fit combustibile, alterata eius substantia & attenuata valdè, parteque minerali rejecta, aut in aëream substantiam permutata, ut inde Therebentinosa fiat substantia, & inflammabilis ab hac Therebentinosa substantia, quæ copiosa est in his arboribus. Non timent frigus hæ arbores, nec hyeme denudantur foliis, sed perpetua viriditate vigent, & in mediis Nivibus caput vivum ac florens extollunt, & generantur & producuntur ab eadem materia, ex qua nutriuntur, quæ in intimis aquæ latitat, quæ caloris cœlestis, & terrestris ope & auxilio sublimatur in vapores, qui in concavis montium antris circulantur, & sublimantur tandiu, donec pingue illud & unctuosum appareat, & manifestum fiat, quod deinde in ipsis montibus facili negotio mutatur in pinos & abietes, unde montuosa loca ac deserta abundant, & turgent hisce arboribus, quòd in hisce locis, pinguis, & unctuosa materia hæc facilius reperiatur, quàm in aliis terræ locis: unde virtutes habent insignes, hæ arbores, ad conservandam vitam ex unctuosa illa pinguedine, quâ fulgent.

Cupressi, lauri, pini, abietes cur non timeant frigus.

Cur montuosa abundẽt calidis arboribus.

De Olivis & Castaneis, unde sint, & unde vivant.

CAP XIX.

OLiva in Europeis Regionibus, quæ ad Austrum vergunt copiosa & frequens à pingui & unctuosa aquæ materia ortum habet, ut ab ea nutritur & conservatur: Attrahit enim radicibus suis, quod sibi simile est, ex terræ visceribus, in quibus latitat aqua, ubi pingue & unctuosum omnium elementorum residet: cœlum enim & reliqua elementa, purum sui, in aquam deponunt, tanquam in Menstruum mundi, ubi coquitur tùm calore centrali, tùm calore cœlesti, qui calores, internum calorem illius puri movent & excitant, & sic decoquitur illud purũ, & inspissatur in pinguem materiem unctuosam, quæ deinde calore sui ipsius per poros terræ sublimatur, & hinc vegetantium origo, vita & conservatio depẽdet. Vnde Oliva desumit suum esse, cùm ipsa, ab ipsa materia desumat alimentum suum, ex quo deinde flores & fructus producit, & exerit, ex quibus maturis & perfectis exprimitur oleum tanquã materię unctuosæ præcipua pars, quę in ipsis o-

Oliva quid sit & unde sit.

Cœlum & reliqua elementa in aquam deponunt purum sui.

Oleum quid sit & unde sit.

livis decoquitur & digeritur in oleum perfectum & absolutum.

Castaneæ item, ab eadem ipsa materia desumunt esse & alimentum, & quod in oliva fit oleum per digestionem olivæ, id ipsum in castanea fit massa farinacea optimi saporis: mirũ est quod in ipsa materia, omnia reperiãtur, fit hæc materia frumentum in frumento, triticum in tritico, hordeum in hordeo, vinũ in vinea, caro in animalibus, lapis in lapidibus, & metallum in metallis. Omnes hæc vident & quasi palpant, & tamen pauci admodum sunt, ac rari, qui hanc materiam cognoscant ac sciant, imò sunt multi, qui omninò negant, & pro ea Chymeram fingunt, eamque persistere in rerum natura probare satagunt. O quantùm est in rebus inane, omnes ferè Philosophi in altercationibus, & disputationibus vanis de materia prima (quam dicunt non existere in rerum natura, nisi in ipsis individuis) consumunt Ævum: Nihilominus si alimentum universale perpenderent quod in aqua latet, viderent an materia prima solùm existat in individuis, cùm omnes res nutriantur materia prima & conserventur, ut est, omnia ab ipsa, facta & creata fuerunt: Castaneæ nostræ, & olivæ, ab ea desumpserunt primò originem suam, adhuc ab ipsa nutriuntur, & conservantur, & quicquid habent ipsæ arbores, ab ipsa materia prima, in elementis adhuc persistente, & latitante, dependet, & ortum habet.

Materia prima qualis in rerum natura verè sit.

De Fagis, Quercubus, Mespilis, & Sorbis, unde sint & unde vivant.

CAP. XX.

HÆc omnes arbores, cum suis fructibus, & omnibus aliis quæ ab ipsis arboribus dependent, sunt ab ipsa pinguedine aquę, quam pinguedinem nos aliis in locis huiusce Operis primam materiam diximus, & semen aquæ & elementorum reliquorum, quod à natura paratur in vitam & conservationem rerum omnium: Ab eadem ipsa materia, seu seminali substantia Fagi, Quercus, Mespilli, & Sorbi dependent, vitam habent, & conservantur: non enim est aliud in rerum natura, à quo vitam & conservationem habere possint: Radices enim in terra profundas & altas habẽt, ut his tanquam sanguisugis alimentum terræ commissum attrahere queant: Ut autem alimentum illud attrahi, possit, quid solidum & crassum, ac ponderosum & firmum esse non potest, per poros enim arborum tenuissimas & imperceptibiles devehi non posset, ad vitam per totum & universum arboris corpus deferendam, necesse est ergo, ut alimentum illud sit tenuissimæ substantiæ, & liquidę, & aquæ formam habeat, liquida enim est aqua, & tenuissimæ substantiæ, cum sit aër congelatus & adhuc habeat partes quamplurimas aëris ipsius

Fagus, Quercus, Mespillus & Sorbus quid sint & unde sint.

Aqua aur tenuis.

ipsius volatiles, & infixas, ratione quarum, undiquaque penetrare potest, & vitalem illam virtutem, quam in intimis sui visceribus coërcet, communicare valet, hisce omnibus arboribus, quæ quamvis inter se distinctæ sint & diversæ, ab una & eadem fieri, vivere & conservari materiâ non desistunt. Est enim hoc naturæ mirum, quòd in rerum serie infinitæ sint rerum species & genera, inter se toto cœlo distantia, nihilominus ab una & eadem re fiunt, vivunt & conservantur, est enim materia rerum universalis, ex qua Deus sua benignitate & misericordia, omnia quæ jam exstant produxit, ex qua etiam materia vult ut conserventur & vivant: Fagi ergo, quercus, Mespilli & Sorbi ab eadem materia exoriuntur, vitam habent & conservantur, & fructus producunt suos virtute & energia eiusdem materiæ, quæ in ipsis mutatur in semen, ex quo deinde fiunt fructus varii, cùm & materia seminis in ipsis arboribus distinctis & variis varietur ac distinguatur coctione & digestione suæ substantiæ, in intimis arborum loculis. Datur & quercus parvæ species quæ non glandifera est, sed grana quædam rubea parva adfert, quæ grana chelmes dicuntur cardiacæ facultatis & virtutis, quæ ex eodem fonte habent originem.

De Gummi, Resina, & Therebentina quid sint & unde sint

CAP. XXI.

Gummi Resinæ & Therebentinæ quid sint.

GUmmi, Resinæ, & Therebentinæ, sudores sunt arborum quarumdam quæ calido innato, & humido primigenio pingui & crasso turgent & abundant: dum enim vernante tempore copioso alimento fruuntur, quod superfluum est, desudat in Gummi, Resinam & Therebentinam. Quæ nihil aliud sunt quàm superfluitas alimenti pinguis, & unctuosi, quarundam arborum, quæ per poros arborum exsudat. Et fit omne genus Gummi & Therebentinæ, & Resinosæ substantiæ, ab unctuosa & viscosa elementorum substantia, quæ in intimis aquæ residet, & latitat, hæc enim substantia cùm sit proximum alimentum harum arborum, calidarum valdè, fortiter decoquitur, & decoctione spissatur in Gummi & Therebentinam, & indè foras detruditur tanquam superfluum alimenti, & observat vires & virtutes arboris, ex qua exsudat, cùm jam arbor suas impresserit virtutes & qualitates decoctione sua in illud alimentum. Resina factitia est ex decoctione crassæ & fæculentæ Therebentinę, vel ex partibus minutim incisis arborum Resinam exsudantium, quæ fortiter decoquuntur & Resina & Pix ex tali decoctione paratur:

Virtus Therebentinæ & picis.

ratur: virtutem observant emplasticam & astringentem, cùm ex pinguedine terræ & aquæ primordialiter hæc omnia exoriantur, & principiorum suorum qualitates & conditiones semper sortiuntur.

Alimentum spirituale resinarum quale.

Sunt nonnulli Chymicorum, qui asserunt Gummi, Resinas, & Therebentinas, exoriri ex alimento spirituali, quod hæ arbores desumunt ex aëre, & sic asserunt hasce substantias, fructus esse aëris, sed hæc opinio, nihil interest nostræ opinioni, cùm spirituale illud alimentum, sit eiusdem naturæ & conditionis, ac aqueum nostrum alimentum, quod desumitur ex intimis aquæ, neque ullo pacto substantialiter differunt nisi subtilitate & crassitie, Aëreum alimentum subtile est, & spirituale & volatile, aqueum verò est minus subtile, & materiale, sed unum & idem sunt substantia, & perinde cùm utrumque alimentum faciat ad vitam vegetantium, ex utroque etiam alimento producetur & Gummi omne genus, Resinæ & Therebentinæ, & verissima erit utraq; sententia.

De Flore Cæli, & Manna.

CAP. XXII.

Flos cæli quid sit & unde.

FLos cœli est species Mannæ, quæ Mense Majo, usque ad finem ipsius Autumni è cœlo decidit tempore nocturno in prata, & macoris instar narium super herbam reperitur, & summo mane colligi debet ante solis ortum, alioquin levissimo calore solis in vaporem elevatur, & in aërem convertitur, unde ortum habuit; spiritus enim lucis, dum permiscetur aëri frigiditate noctis & influxu tepido Lunæ, aliorumque astrorum nocturnorum frigiditate, & humiditate, condensatur in macorem illum, quem cœli florem dicimus: A manna differt, quòd non dulcescat, sed insipidi sit saporis, & quòd manna granulatim condensetur & super arbores colligatur, hic verò flos acerbatim cumuletur super herbam, veluti magna quantitas muci narium, frigidissimæ est qualitatis, & penetrantis substantiæ, & dolores omnes compescit, tùm externos & internos, & aqua eius distillata summum est arthritidis solatium, imò sine dolore nebulas, ungues & Catharactas oculorum tollit, summa cum admiratione, & cancri & fistulorum dolores mitigat, cùm dissolvat & mutet sal eorum ulcerum mordax & corrosivum.

Floris cœli virtus & qualitas.

Manna quid sit & unde sit.

Manna maximam habet cum melle conformitatem, & ab eadem dependet aërea substantia: est enim pinguis & viscosa illa elementorum substantia, quæ omnibus rebus est alimento, & est virtus seminalis naturæ universæ, quæ in vaporē conversa, per aëra circulatur, & tandem calore solis, & astrorum coagulatur & condensatur in Mannam, quam multi mel cœleste dicunt, quòd à

cœlo

cœlo fiat, & tempore sereno ante solis ortum super folia arborum, & plantarum, & super terram decidat granulatim at nihil est aliud, quàm pinguis & viscosa elementorũ substantia, quæ à terra per vaporem elevatur, & in aëris ipsius spatio circulatur, & tandem coagulatur in mel illud cœleste, quod Mannam Hebræi dicunt: Et est gratissimus cibus, & benignum medicamentum, serosos enim humores expurgat, qui in primis viis stagnantur, suo sale dulci & penetranti mercurio, qui hos humores dissolvit & mutat, & dum hoc patitur natura vellicata, ab actione medicamenti medicamentum unà cum humoribus dissolutis foras expellit.

DE FLORIBVS.

Sectio Octava.

Flores quid sint in genere, & unde exoriantur.

CAP. I.

Calor cœlestis Zenonis Deus, Vulcanus Naturæ & Archæus per totum mundum diffusus, dum singulas Microcosmi partes agitat, stimulat, & ad actiones obeundas compellit, varia variis in subiectis stupenda, ac miranda, producit, in vegetabilibus folia, flores & fructus, in mineralibus & animalib⁹ aliquid aliud, nec re, nec ratione longè diversum, suos etenim habent flores mineralia, suos animalia, suosque utraque fructus: attamen ut melius hæc percipiantur, & flores videantur omnibus rebus: flores in universum definire licet tenuissimas æthereasq; cuiuscũq; mixti partes, à centro illius calore cœlesti in superficiẽ detrusam. Vnde semen hominis florem illius vocare possum: lanuginẽ illam friabilem aurei coloris, gustatusque dulcissimi, quæ in montibus sulphureis tanquam ros exsudans reperitur, florem sulphuris dicimus: Quæ verò parietibus, locis concavis, montiumque cavernis adnascitur, Nitri florem, quem Spagyricorum multi Saturnum venerabili cãitie senem: alii, non abs re τὸν πᾶνος vocant, quòd ex eius vaporibus & halitibus omnia fiant, metalla omnia suos habent flores, florem auri & argenti Azurium, stanni & plumbi, Cærussam, Cupri viride aëris, seu vitriolum, ferri Crocum Martis, Chymici dicunt.

Flores quid sint & unde sint.

Cùm ergo mixtorum hæc summa genera, flores habeant, aut aliquid floribus plantarum, & arborum analogum: Quidni & elementa horum mixtorum principia, suos proferrent flores, Cœli florem superius vidimus, aëris florem, rorem nuncupamus, aquæ florem, salis florem asserimus. Terræ florem Ambarũ dicimus, sic omnia florent elementa. Et hi omnes flores mirandas habent virtutes & naturæ dona, cùm sint partes tenuissimæ & æthereæ corporum, è quibus calore innato propellente foras prodeunt.

Flores elementorum quales.

De Ro-

De Rosis & violis quid sint, & unde vivant.

CAP. II.

Rosa quid sit & unde sit.

ROsa, caput & Coryphæus florum omnium, est tenuissima & ætherea materiæ primæ pars, in Rosario individuata, & in eo Rosa facta, inibi siquidem materiæ primæ tenuissima pars coquitur, & digeritur, in alimentum Rosarii, ex alimenti illius superflua parte fit semen Rosarii, quod calore naturali Rosarii, & calore cœlesti, sursum evehitur, ad extremitates Rosarii, ibique protuberat in gemmas Rosaceas, quæ tum demum expanduntur, & dehiscunt, in rosas perpulchras, & fragrantes: his ita constitutis, clare admodum videmus Rosas, nihil aliud esse, quàm spiritum aquæ, quem sumunt ad alimentum suum & digerunt & coquunt, & coctione sua convertunt in sui substantiam, de cuius deinde subtiliori parte, procreatur semen ex quo immediate Rosæ fiunt, & producuntur. Quòd si inter se distinguantur coloribus variis, hoc dependet, quod in spiritu illo aquæ, qui Rosis est alimentum, & prima materia insint colores omnes, quòd sulphuris omne genus, in eo contineatur, & coërceatur, quodque sulphur sua digestione & coctione varia colores varios producit. Si enim sulphur fortiùs coquatur, & purum sit, rubescit, & rubedinem in rosis producit. Si verò debilius coquatur, idque purum sit albedinem facit, & rosas albedine tingit. Si verò impurum sit sulphur, & fortiter coquatur, flavas producit rosas, sine odore grato, sulphur enim impurum, ingratos producit odores.

Rosarum colores unde.

Violæ quid sint & unde

De Violis eadem est doctrina, nam quòd in Rosis si rosa coctione sola, & digestione, idem in Violis sit Viola per eandem digestionem, & id ipsum quod in rosis rubedinem, albedinem, flavedinem aliosque colores, parit, idem in Violis cœlestem illum colorem & albedinem producit, & gratum illum odorem quem Violæ spargunt, etiam emittit, sunt eadem in re vitalia principia, quæ tantùm distinguuntur in ipsis individuis per digestionem & coctionem, dum per illam transeunt & mutantur in individuis. Mirum est quòd centrum naturæ unum sit, lineæ verò quæ ad superficiem naturæ tendunt ubi fiunt generationes & rerum productiones, sint infinitæ, quę omnes in centro conveniunt & fiunt unum centrum, quamvis in superficie longissimè distent. Rosæ & Violæ, ab una, & eadem fiunt substantia, & ab eadem vivunt & nutriuntur, quæ quidem substantia quamvis sit eadem & unica, in rosis tamen & violis, cæterisque rebus quas nutrit & alit, distinctionem suscipit & differentiam, alioquin omnia essent unum & nullam distinctionem susciperent, hinc apertum est il-

Cum mixta sint varia & centrum ex quo fiunt sit unum.

est illud, & manifestum Chymicorum Axioma, omnia ab uno prodeunt, & omnia in unum redeunt.

De Tulipis, Caryophyllis & Coronis Imperialibus.

CAP. III.

Tulipæ quid sint & unde sint.

IN Tulipis admirabilis est Natura, cùm ex una & eadem materia in uno & eodem subiecto, varias producat & distinctas substantias diversis omninò coloribus, adeo variegatas, ut Pictores ipsi arte sua imitari naturam nequeant: ibi natura omne genus colorum, cum radiante & luminoso splendore expandit, & Serici omne genus, adeo ut sericatos flores dicere queamus, vel soles & stellas terrestres, in quibus producendis cœlum ipsum descendit, & elementorum purius substantiis permiscetur, ut hæc naturæ mira hominibus objiciat. In quibusdam Tulipis aurum relucet, & argentum adeo permixta ut oculis ipsis permixtionem discernere nequeamus, & tamen aureum & argenteum colorem discernimus: In quibusdā Smaragdinis percipitur color guttulis aureis distinctus, cum filamentis purpureis interjectis, adeo ut nonnulli hominum, in tantum amorem horum florum rapiantur ut delirent, circa flores illos enutriendos, in aliis Niveus percipitur color, guttulis sanguineis interjectis, quasi natura ipsos, ad sanguinem usque verberas, set, quod tam variis se exornent modis, ut hominibus ingratis, & crudelibus placere queant, qui fieri potest, ut folium adeo tenue, & delicatum, ex eodem aëre & liquore nutritum, ex eadem radice & bulbo ortum intus purpura floreat, & aura, exteriùs verò argenti & Smaragdi habeat colorem, & variis distinguatur coloribus. Cariophyllorum verò Balsamum, Moscum, & Ambarum quis enarrare poterit, & colores varios ac diversos? Nonne lapides pretiosi esse videntur? Balsama rorantes, & Ambarum? Coronæ item Imperiales nonne in admirationem nos rapiunt? cum Tiaram Imperatorum Orientalium Turcarum nobis repræsentent, rubeo, albo, viridanti, variegatoq; colore, distinctæ? Quorum omnium materia, apud naturam nihil aliud est, quàm aqua ipsa, aut spiritus ipsius aquæ, qui in ipsis plantis individuatur, & fit planta ipsa, coctione & digestione ipsius spiritus, in ipsam plantam, in qua coctus ille spiritus fit semen plantæ, cuius tenuissima pars, fit flos in extremis plantæ partibus, ubi sulphura omnis generis reperiuntur, ex quibus colores omnes qui in hisce floribus reperiuntur exoriri solent ut in compendio nostro Secretorum Chymicorum satis admodum declaratum fuit, capite de floribus, ita ut non sit opus eadem repetere.

Cariophylli flores quid sint.

Coronæ Imperiales quid sint.

Spiritus aquæ qua ratione fiat flos in vegetantibus.

De Liliis, Narcissis & Anemonibus quid sint & unde vivant.

CAP. IV.

Lilia Narcissi & Anemones quid sint & unde sint.

NEc Deus nec Natura peculiarem habet materiam, ut hosce flores producat, conservet & alat, in aqua sola posuit, quicquid illis est necessarium, ad eorum esse & vitam. Ex hac Lilium, candorem assumit suum, & omnes alios colores, quibus insigniri possunt hi omnes flores, nihil est, nec esse potest in ipsis, quin in spiritu ipsius aquæ reperiatur ibi sulphur album purum, cùm mercurio puro, & sale itidem nitido inest, quæ tria simul juncta albedinem illam summam, & odorem gratum in Liliis pariunt. Sulphur verò rubeum, clarum & purum, cum suo mercurio, & sale, purpureum illum colorem, & rubicundissimum in Anemonibus constituit, reliqua verò sulphura impura cum puris permixta mediante coctione reliquos omnes producit colores, sic ex permixtione sulphurum variorum purorum, & impurorum quæ in spiritu aquæ reperiuntur, coctione varia oriuntur omnes colores, quibus flores variegantur, tum Lilia, tum Narcissi, & Anemones, sunt qui omni studio curant habere flores variegatos, & variis coloribus & invisis distinctos, hi possent quidem habere, si spiritum aquæ quo fiunt & nutriuntur, tingere scirent aut saltem colores suos occultos, qui in eo latitant manifestos facere. At difficilis admodum est hæc tinctura quamvis possibilis, & Philosopho facilis, non tingitur externis, ut putant aliqui naturæ ignari, qui putant flores tingere posse irroratis floribus seu eorum bulbis aqua colorata, non sic enim tingitur aquæ spiritus, quia talis tinctura putrescit & alteratur in terra ipsa, antequam transeat in alimentum ipsius floris: at tingendus est aquæ spiritus, adhibitis coloribus inalterabilibus igne ipso, qui sali suo innato imprimuntur vel suscitandi sunt colores occulti ipsius aquæ per coctionem Physicam & naturalem, & porrigendi deinde sunt ipsis bulbis in alimentum quotidianũ, quod fit quotidie irrorando ipsos Bulbos, vel si spiritus ipsius aquæ tingatur & coloretur colore florum naturalium, verè alterantur flores ipso spiritu colorato quòd facili negotio transeat spiritus aquæ, in alimẽtum floris colorandi, unde si coloratus sit ipse aquæ spiritus, communicat & impertit colores suos floribus quos enutrit & alit. Concludamus ergo Lilia, Narcissos & Anemones fieri ex spiritu aquæ, qui propensione sua, & inclinatione, mutatur in ea omnia, in quæ, dispositiones habere potest, in Liliis autem & Narcissis, & Anemonibus, alias dispositiones quam has habere non potest, cùm hi flores sint matrices & loca peculiaria, in quibus spiritus aquæ, disponitur ad formam hanc peculiarem

Flores qua ratione tingi possunt omni colore.

Flores omnes ex spiritu aqua vivũt & fiunt.

susci-

ſuscipiendam: Sic crescunt, & florent, & vivunt hi flores ſolo aquæ ſpiritu, qui omnia ſecum habet, ut hos flores ſuſtentare poſſit, enutrire, conſervare, & producere.

De Hyacinthis, Calendulis, & Amarantis quid ſint & unde vivant.

CAP. V.

Hyacinthi Calēdulæ & Amaranthi quid ſint & unde ſint.

HYacinthi, Calendulæ, & Amaranthi, ut & alii flores omnes, ex ſpiritu aquæ ortum habent eoq; vivunt & nutriuntur, & conſervantur in vigore & robore ſuo. Duplex autem eſt ſpiritus aquæ, unus in aqua ipſa latitat, alius in ipſo aëre, ex his duobus ſpiritibus vivunt plantæ, & arbores & vegetantia cũcta, & quòd vivant præcipuè ex ſpiritu aëris, ideo in aëre ipso, flores, plantas & arbores, deſcripſi, quia in tractatu ipſius aquæ, multa & quãplurima mihi ſuperſunt tractanda, & ne volumen excedant, quæ Amphibia ſunt & quæ utroque participant ſpiritu vitali aëreo & aqueo, in hoc tractatu aereo, commentaturus ſum.

Flores qua ratione vivunt ex ſpiritu aeris & aqua.

Itaque vivunt Hyacinthi, Calendulæ & Amaranthi ex ſpiritu aëris & aquæ: ſpiritus aeris attrahitur ab ipſis plantis virtute magnetica ipſarum, quæ reſidet in intimis plantarum, & viget in calido radicali & innato earum: calidum enim innatum plantarum, cùm ab ipſo ſpiritu aeris, & aquæ ortum habuerit, ut conſervetur eget perpetuo illo aeris & aquæ ſpiritu. Itaque data eſt illis virtus magnetica attrahendi illum ſpiritum ut conſerventur. Et ut facilius attrahant, radices habent infixas ipſi terræ, quæ ſemper imbuta eſt ſpiritu illo, Et ſolum corpus habent in medio aere ſemper ſuspenſum, ut ex aere ipſo undiquaque attrahant ipſum ſpiritum, addam & ego quòd cùm aer ſubtilis & tenuis ſit, deferat per poros corporis ſpiritum illum ad plantarum alimentum, & conſervationem: Sic plantæ omnes & arbores quotidiano fruuntur pane, qui ab aqua & aere illis porrigitur, non quòd aer & aqua ipsa, ſit ipſis alimentum, ſed ſolùm ſpiritus eorum elementorum, qui ex ſemine, & pura elementorum ſubſtantia, perpetuò præparatur, ad conſervationem Univerſi, hic eſt ſolus ſpiritus univerſi quem multis aliis in locis, animam mundi diximus, & naturæ florem verum & unicum, à quo ſolo flore florent & vigent noſtri omnes flores, Hyacinthi, Calendulæ & Amaranthi, & ab ipſo, quicquid habent ipſi flores certiſſime dependet: cardiacam virtutem, & ſanguinis purificandi, & ad ſummum gradum evehẽdi poteſtatem habent, ab ipſo ſulphure, quod ſuscipiũt ex pinguedine ſpiritus aquæ, quæ decocta in intimis horum florum, facili negotio has & alias induit virtutes, quas ex colore & ſapore ſuſpicari poſſumus.

Spiritus universi quid & anima.

De Peoniis, Satyrionibus & Margaritis quid ſint & unde oriantur.

CAP. VI.

Peoniæ Satyriones & Margaritæ quid & unde vivant.

BOtanici Medici flores & plantas deſcribunt diverſa omninò methodo, quam ſim ego depicturus, differentias ipſi enarrant, & ſpecies diverſas, virtutes & proprietates, terras & Clymata, enaſci ſolent, & quibus gaudent locis, non Chymica hæc ſunt, nec à me expectanda, cùm in hoc volumine quæ ad Chymiam ſpectant, tantùm tractaturus ſim. Vnde ſi flores deſcribam, partes eorum eſſentiales tantùm deſcribo, & qua ratione vivant, & unde vitam habent nam cùm Chymia ſit Anatomia rerum prædicta ad exquiſitam plantarum anatomiã pertinent, & ſufficeret caput unicum, ut plantarum omnium anatomen patefactum haberent Lectores: At plura adhibere volui, ut varietate loquendi gauderet Lector, & varietatem cerneret in unitate, & unitatem in varietate, & rerum multiplicitate quæreret. Itaque Peoniæ, Satyriones, & Margaritæ non aliunde ſunt, quàm cæteri flores, ſpiritus aquæ, & pinguedo ipſius, eſt tota eorum materia, hinc fit, hinc oritur, hinc vivit, & conſervatur: hinc colores ſuos habent, & virtutes & proprietates, exhauriu nt flores. Si Peonia virtutem illam mirificam & excellentem in Epilepſiam exerceat, hoc habet ex pinguedine aquæ, quam digerit, & coquit in intimis ſui, & convertit in ſulphur rubeum, unde flos ille rubeus oritur, qui ſulphure ſuo interno puro & immaturo, immaturum & impurum ſulphur Epilepticorum corrupta ſua memphyte caput infectans corrigit, imò foras detrudit, & expellit Satyriones qui varietate ſua, & diſtinctione mira, prata omnia exornant verno tempore, quique mirificam habent ſeminis augendi & multiplicandi potentiam: hoc ex eadem pinguedine habent quæ ſeminis potentiam & virtutem in omnibus rebus adauget, cum ſit ipſa ſemen generale rerum omnium, nihilque creſcere queat abſque illa aquæ pinguedine. Ex illa ſola ſteriles omnes & impotentes fertilitatem, & fortitudinem habere poſſunt, & potentiori energia ex ipſo fonte, è qua manat omnis fertilitas, quam ex Satyrionibus, qui imperfectè & impurè coquunt & digerunt illam pinguedinem. Et ex illa imperfecta & impura coctione, ultimum perfectionis haberi non poteſt.

Peonia cur in Epilepſiã valeat.

Satyriones cur ſemen augeant.

Margaritæ quæ pulchritudine, & varietate ſua inter flores margaritæ dicuntur, ab eadem ipſa pinguedine aquæ, ſortiuntur progeniem ſuam, nutriuntur & conſervantur, & quicquid habent, ab ipſa habere neceſſe eſt, & cùm corrumpuntur & deſinũt, in eam ipſam pinguedinem aquę abeunt, ut à quo ſortem & originem acceperint, eidem omne

Margaritæ quales ſint & unde vivant.

quod

quod illis eſt reddant, tanquam non ſuum, ſed ab alio concreditum.

Hinc clarum eſt Peonias, Satyriones & Margaritas, ab ipſa rerum prima materia dependere, & ortum habere, quamque materiam Deus peculiari ratione elementis immiſit, & præcipuè aquæ & aëri: ex quibus elementis flores noſtri deſumunt quicquid habent, dum ſpiritum illum aquæ & aëris attrahunt in alimentum, qui quidem ſpiritus & materia noſtra prima convertuntur & idem ſunt.

De Floribus, Plantis & arboribus exoticis.

CAP. VII.

INfiniti ferè dantur flores, Infinitæ ferè plantæ & arbores, nõ tantùm in hoc Hemispherio ſed in altero, de omnibus autem tractare velle inutile eſſet opus, cum ſufficiant nonnulli, ut compoſitio rerum dignoſcatur, & ſi Hemispherii noſtri flores, plantas & arbores non omnes, in hoc volumine tractaverim, ſed peculiares tantùm: Sic etiam in Hemispherii alterius flores, & plantas ac arbores tractando, non omnes aſſumam, ſed peculiares, quibus velle quæſo Lectores ſatiari, in his enim etſi paucis, tota plantarum natura & arborum coërcetur. Sunt autem hi flores, plantæ & arbores, à noſtris omninò differentes, ratio in promptu eſt, quòd cœlum ſit omnino diverſum & diſtinctum à noſtro, unde diverſus & diſtinctus effluit ſpiritus, qui diverſas parit & producit in terra formas, & ſpecies unde flores diverſi ſunt à noſtris, & plantæ & arbores variæ, & diverſæ à noſtris, & diverſitas tanta eſt, ut vobis admirationem pariat, & jure merito, cùm inſolita admirationem producere ſoleant, quæ ſiquidem non videmus & vix quidem conſpicimus, admiramur, ut apud Sabaudos contigit anno 1638. apud Chamerinam urbem in horto Religioſorum Reformatorum divi Auguſtini, in quo ſeminatum eſt aliquod ſemen exoticum ex India Occidentali exportatum, è quo enata eſt planta inſignis & nobilis valde, quæ poma quaſi infinita attulit, adeò viridi, rubicundo, albo & cœleſti colore variegata, ut in admirationem omnes raperentur, nemo nomen ſciebat iſtius plantæ, viſâ ego ipſemet plantâ, cum colorem foliorum ſuorum & formam haberet ſimilem, noſtræ Mandragoræ, appellavi Mandragoram Indicam, cùm poma referret, ſed varii coloris ad inſtar mandragoræ noſtræ. Admirabilis eſt certe hæc planta pomis ſuis, nec ego unquam vidi plantam admirabiliorem, varii autem colores proveniunt ex ſulphure vario & multiplici, quod in tali planta, variis modis digeritur & percoquitur.

Flores exotici cur varii ac diverſi à noſtris.

Mandragora indica deſcriptio.

De Cinnnamomo, Pipere & Nuce Moschata & Maci quid sint & unde vivant.

CAP. VIII.

Cinnamomum quid sit, & unde, & in quibus Regionibus enascatur.

CInnamomum, quod nos Canellam dicimus, freques est arbor, & copiosa in silvis Provinciæ Malabar, Et in Insula Zeylam copiosa admodum est, multò præstantior, & nobilior, & fragrantior, quàm in provinciis, Malabar. Arbor est Malo Aureæ similis magnitudine, & foliis, flore candido, odore tamen experto, & totus odor residet in cortice, eius fragmentis stillatur liquor pretiosus admodum, pretiosior est ex viridi & recēti cortice, extractus, quàm ex sicco. Aperit, incidit, digerit, calefacit & roborat, morbis frigidis perutile medicamentum, hæc arbor fructus habet sylvestris oleæ buccis similes & pares, virescentes initio, tum rubescentes ultimo, dum maturi sunt nigrescentes, cum splendore. Et nihil est aliud hæc arbor quàm spiritus æquæ & aeris in his Provinciis, in has arbores individuatus, & specificatus, ut ita loquar, in quem spiritum aeris & aquæ, cœlum ibi peculiariter influxum particularem infundit, cuius influxus ratione, arbor hæc in terris his, peculiariter adnascitur, & non in aliis locis, cum in his talis influxus, non reperiatur, quamvis idem aeris & aquæ spiritus ubique sit, non tamen simili cœlorum influxu impregnatus, cum astra non ubique similia reperiantur, nutritur ibi, & conservatur eodem spiritu, à quo producitur & generatur, quamvis plantatione & insitione, his in terris multiplicetur, propagetur, nihilominus tamen nulla insitione, & plantatione, his in locis enasci potest, solo ab illo spiritu aeris & aquæ, ut in nostris regionibus Quercus, Abietes, Fagi & multæ aliæ arbores sua sponte enascuntur, in suis propriis natalitiis locis.

Piper quid sit & unde sit & ubi crescat.

Piper arbor vel planta potiùs, cum Sarmentosa sit, & ita debilis ut in altum se se extollere nequeat, nisi arbore aliqua aut pedamentis, aut fulcris fulciatur, volubilis quædam species est hederæ, folia enim habet mucronata, velut hedera, & hilac & nodos habet intervallatos, ad radicem quorum nascuntur folia sua, & ex adversa parte, nascuntur uvæ, veluti racemi oblongi, quorum maximi quinquaginta grana aut circiter continent: minores verò triginta: huius plantæ sunt tres species, una piper nigrum adfert, altera verò album, tertia oblongum, differunt quidem inter se, sed levem habent distinctionem, cognita una, cognoscuntur & aliæ ob quandam similitudinem quam habent in foliis suis, quæ gustu linguam vellicant ob acrem & mordicantem saporem. Datur & aliud piper candatum non inferioris virtutis, & proprietatis, nascuntur in Provinciis Malavar, & Bengala, & in insula Zeila, & in Sumatra & Iava majore,

Piperis differentia tres.

jore & minore, & in Molucis Insulis, & per totum regnum Maletum, ubi copiosum piper, & aromata omnia copiosa reperiuntur, ibiq; spõte sua enascuntur, influxu peculiari cœli istius, quod peculiari radio aquas & aerem impregnat, undè enutriuntur & conservantur hæ plantę,

Nux moscata quid sit & ubi enascatur.

Nux verò Moscata, quæ & aliis nux Myristica & Aromatitis dicitur, fructus est, qui ab arbore dependet, pyri magnitudine foliis ejusdem, sed brevioribus, & subrotundis, & Persicæ Malo non absimilis, brevioribus tamen foliis, eius fructus nux est quæ ob odorem fragrantem suum, nux moscata dicitur, denso operimento munita, quod maturitate dehiscit, & nucẽ suam ostendit operimentum illud, quo nux regitur donec maturescat, macis est, in Banda insula crescit hæc arbor, & etiam in superioribus terræ Oriẽtalis Provinciis, ubi nutritur & alitur eodem aqueo & aereo spiritu, radiis & influxibus cœlestibus delibuto, qui quidem spiritus, coquitur & digeritur in arborem hanc nuciferam, cujus virtutes & proprietates admirandæ sunt in cerebri morbis, & præsertim in paralysi. Et præsertim oleum nucis moscatæ, & macis si rectificetur per spiritum vini optime rectificatum ut attenuetur, & penetrandi vires acquirat, ut nervos in paralysi humorum crassitie & glutine delibutos explicare queat, & ad limpidam eorum naturam reducere valeat.

Nucis moscatæ oleum rectificatũ. Paralysis armum.

De Caryophillo arbore, & Tamarindo & Cassia, undenam sint & vivant.

CAP. IX.

Caryophillon quid sit & ubi enascatur.

CAryophillum arbor nascitur in Molucis insulis, & in hisce partibus Orientalibus, estque arbor lauro similis forma & magnitudine, tùm foliis, sed angustioribus, multis prædita ramis, copioso flore primùm candido, deinde virescente, ultimò rubescente, qui induratus, est Caryophillum ipsum fructus ipsius arboris, qui quòd clavi formã habeat, clavus dicitur ex certis quibusdam denticulis se stellatim decussantibus, in extremo capite: Nascitur in extremis ramulis myrti modo, hic flos odorat⁹ valde, reliquosq; flores odore & suavitate facile vincit, flagellatione maturi flores hi decidunt in terrã, & colliguntur veluti nuces, emundato priùs circa arborem solo: Enascuntur sæpissimè, ex fructibus maturis, qui in terram relinquuntur, arbores & insitione, & plantatione, multiplicantur nativo in solo, alias nullibi, quia cœlum nõ habent par & idem, ex quo spiritum vitæ suæ, exhaurire possint, absque enim illo peculiari spiritu, res enasci non possunt, ut sæpè diximus, nec item Caryophilli, qui quidem enasci non possint ubique, quamvis ubiq; sit spiritus aquæ & aeris, non tamen tali cœlesti spiritu delibuto, ut in

Caryophilli cur ubiq; nõ enascantur.

ut in his peculiaribus locis imbuitur, non enim ubiq; idem est, & par spiritus aeris & aquæ, quia mutatur mutato Clymate & regione, unde diversa enascuntur diversis in Regionibus, alioquin si non mutaretur, omnia eadem & similia essent, & ubique similia producerentur.

Tamarindi quid sint.

Tamatindi autem arbores sunt fraxini aut castaneæ amplitudine, ligno firmo, non fungoso, rami foliis quamplurimis ornati sunt, minutim incisis palmi, magnitudine, fructus adferunt in arcus aut digiti incurvi figuram efformatos, hujus immaturi cortex viret, siccatus verò cineritii coloris est, & facilis est evulsionis, nucleos intus continet, lupinorum, sativorum magnitudine, rotundos sed planos & læves, pulpa eorum nucleorum viscida est, & lenta, & acida est, dum viget attamen suavis & grata. Et in his regionibus cœli loco utuntur Incolæ, nihilominus tamen alvũ excitat & expurgat biliosis & pituitosi humorib⁹. Et gratum admodum fit ex hac pulpa medicamentum, si aquæ Saccharatæ infundatur. In multis Indiæ locis enascuntur hæ arbores, & enutriũtur ab eadem materia, ex qua fiunt & enasci solent, nempe ex spiritu aquæ & aeris, qui in his locis peculiariter disponitur ad has arbores in lucem producendas.

Tamarindorum virtutes.

Cassia quid sit & unde sit & vivat.

Cassia est arbor pyri magnitudine, foliis Mali Persicæ, angustoribus tamen, floribus genistæ perquam similibus luteis, Cariophyllorum odorem imitantibus, quibus decidentibus, siliquæ prodeunt oblongæ admodum virentes, & per maturitatem nigrescentes, & planæ sunt, pulpa satis lenta & viscida, nigra, prunorum nostrorum pulpam redolente. Incidit & apperit & purgat hæc pulpa humores biliosos, & hoc à mercurio suo crudo & acri, quo abundat, & quem ab spiritu aquæ & aeris assumpsit, dum nutritur, & producitur ab ipsomet spiritu, qui ejus est vera materia seminalis, à qua fit, nutritur & conservatur, ex suscitata interiori luce quam alii improprie ignem dicunt, hæc lux interior convocat aerem & terram, & omnes in aquam agunt, digerũt, coquunt, & coagulant in semen peculiare illius arboris, ex quo enascitur cassia: Non enim credendum est ut cassia omnis insitione & plantatione sola enascatur, in his locis, in quibus sponte enascitur, materia enim rerũ prima quæ ubique reperitur in hisce locis, peculiariter disponitur, ad formam semine peculiaris Cassiæ suscipiendam, ex quo deinde semine, ex materia rerum prima immediatè generato, producitur hæc arbor, & omnia quæ illi insunt.

Virtutes cassiæ.

Cassia ut enascatur.

De Rhabarbaro & radice Chinæ.

CAP. X.

Rhabarbarum quid sit & unde.

PAuci sunt qui nobis Rhabarbari plantam describant optimè, describunt quidem, sed non exactè, ajunt

ajunt enim esse plantam in interiore Sinarum regione pullulantem foliorum magnorum in acumine desinentium, florenti viriditate prędi torum: An autem floreat hæc plāta, nemo asserit: hujus radix Rhabarbarum est, quod nobis adfertur ex interiore Sinarum Regione, Camelis per Tartariam in Ormux, hinc in Persiam, Arabiam & in Alexandriam, & hinc per ipsam Europam, quod laudabile sit medicamentum, & jam ab omnibus Medicis & usu ipso quotidiano approbatum, purgat humores biliosos & serosos, & cum levi astrictione, quâ præditum est, roborat ventriculum & hepar, & omnia ferè viscera: novum & recens nobis est medicamentum, veteribus incognitum, cum olim Sinenses suas merces alibi non exportarent: nec nos Europæi, illas longinquas ac remotas orbe Provincias, & Regna, invisere, non in votis erat, jam nihil nobis in orbe terrarum incognitum est, totum orbem visitavimus, & susque deque terram omnem vidimus, Suntque multi, qui totam Indiam, & Sinarum regionem omnem perlustrarunt, & Rhabarbarum nostrum viderunt, solo nativo suo hærens, & asserunt Lapathi esse speciem & Ramicis, sed folia ejus non acescunt, imò potius amarescunt, & astringentem habent qualitatem: crescit etiam in America.

Rhabarbari vires & virtutes.

Radix Chinæ quid sit.

Radix verò Chinæ, est Arundinis majoris radicis similis nodosa, intus alba, interdum, rubescens, foris rubra, ponderosa, solida, pinguis, crescit in China, unde nomen, Sed jam in novo orbe, per totam Americam in Hispania nova, & in Peru magna excrescit copia, ibiq; Lusitani & Hispani serunt & colunt, & magnum proventum ex his radicibus faciunt: Apperit & reserat radix Chinæ obstructiones omnes, & in curandis morbis difficilibus maximi est momenti: Et hoc omne quod habet hęc radix & Rhabarbarum, ab spiritu aeris & aquæ, qui eas radices nutrit & alit & componit, & ex sinu suo educit, naturali ordine jam multoties repetito.

De Gayaco & Sassafras.

CAPUT XI.

Gayacum quid sit.

GAyacum sive Guyacam nostris lignum Indicum dictum, quòd ex India Occidentali sive America exportetur, arbor est magna. Ilicis magnitudine, ramosa, matrice magna, nigri caute, ligno duro, cortice crasso, pingui & gummoso, foliis exiguis: & duris hisque rotundis venulis quampluribus, hinc inde sparsis, flore luteo, quem subsequitur fructus rotundus & solidus, semina in se coercens mespilli propemodum, frequens & copiosa est Insula Sancti Dominici, & Sancti Joannis, & per totam Americam ubi copiosæ sunt hæ arbores, & jure merito à natura, his in locis productæ sponte, & naturali virtute, quòd Ameri-

mericani singulis ferè annis luce Venerea aut saltem simili soleant tentari & affligi, peculiari quodam cœlesti influxu, & temporis quadam peculiari hujusce Clymatis, unde benignus admodum Deus, & misericors, ubi malum collocavit, ibi remedium præstò esse voluit, ad medelam tanti mali. Radicitùs enim expellit lucem veneream decoctum hujusce arboris & obstructiones omnes reserat, & putredinem inhibet, & roborat. Sassafras item arbor est magna, Pini mediocris magnitudine & forma, unico trunco nudo, ramis in cacumine expansis, cortice ex gilvo nigricante, acri sapore, aromatico & odorato, lignum trunci, & ramorum album est, ad cinereum colorem tendens, folio ficulneo, in angulos desinente, & decussato, semper virente, recenti verò & novello, pyri folium incitante, sed vestigia angulorum observat, & suavem semper spirat odorem. Invenitur copiosa hæc arbor, in portubus Sanctæ Helenæ, & Sancti Matthei, in Florida, ubi sunt integræ sylvæ, quæ suavissimum spirant odorem, & venientibus gratissimam umbram. In obstructionibus reserandis & roborandis partibus internis omnibus, nihil efficacius eo, & præstantius, estq; hoc lignum nobilius, & radix hujusce arboris, ligno gayaco, & cortice ejusdem in curandis omnibus morbis, in quibus adhibetur ejus decoctum, sudoris gratia quem elicit summa cum facilitate; Et hoc

Gaiaci vires.

Sassafras quid sit.

Sassafras vires.

habet commune cum Guyaco ligno, ex sale suo & suo sulphure fixo, quibus turgent ex alimenti sui copia, in quo sal & sulphur abundant & in his perinde arboribus etiam turgent, cùm & in alimento quo utuntur hæ arbores etiam turgeant: Nam Aqua & terra horum portuum abundat pinguedine elementorum, ex qua fit sal & sulphur tale, ex quo odores illi suaves, & insignes illæ virtutes & proprietates reserandarum obstructionum, & roborandarum partium: calidum enim innatum nostrum, non potest refocillari, nisi simili aut homogeneo calido innato, quod quidem in his arboribus copiosum reperitur, ob pinguedinem elementorum, quâ quidem constat nostrum calidum innatum.

Calidum innatum nostrum quo constet.

De Balsamo, Camphora & Succino.

CAPUT XII.

BAlsamum, Camphoram & Succinum hîc describimus; quod sint vegetantium seu arborum exoticarum lachrymæ, & resinæ, nihil enim siquidem est Balsamum, quod antiquitùs magno in prælio fuit apud Ægyptos, quàm liquor cujusdam arboris, quàm magna cura, & industria curabant Ægyptii, & ne innotesceret alienigenis, nunquam arborem ipsam ostendebant, fabulasque narrabant sciscitantibus

Balsamum quid sit & qua ratione colliguntur & ubi.

de

de ea, jam verò, ex America, ex nova Hispania, & Arabia felici, aliisq; locis multis in Europam copiosè admodum adfertur, nec est jam in pretio, ex copia & abundantia, cùm tamen sit idem omninò, ac antiquum Ægyptiacum, & habeat easdem facultates, & proprietates: Et colligitur ex arboribus incisis Therebentinæ propemodum instar. Sunt etiam hæ arbores ex quibus colligitur, magnæ magnitudinis, & ad radicem usque ramosæ, duplici septæ cortice, primo duro & crasso, secundo tenui & delicato, & quod educitur ex harum arborum incisuris alba limpidissimaque lachryma est suavissimi odoris & mirabilis virtutis, in cicatrisandis vulneribus recentibus, & in aliis multis curandis morbis, cum internis, tum externis. Et sunt quamplurimæ arbores & diversæ speciei in novo hoc orbe, quæ balsamum fundunt: variaque balsama efficiunt plurimarum virtutum; & hæc omnia balsama nihil aliud sunt quàm pinguedo aquæ & aëris, seu elementorum sulphur, decoctum & digestum in visceribus, & in poris harum arborum, quæ dum vernante tempore, & æstivo, copioso fruuntur alimento, copiosum etiam effundunt balsamum, nam illud ex alimento dependet, ex pinguiori ejus parte.

Camphora quid sit & qua ratione colligatur & ubi.

Camphora item est resina cujusdam arboris, & gummi quoddam, quod ex arboris suæ poris exsudat, est autem ejus arbor Nuci Juglandi similis, foliis candicantibus ex una parte. Gummi hoc reperitur tum in intimis arboris ipsius poris, tum aliquando exsudat, & decidit lachrymatim vel hæret arbori suæ donec colligatur. Est plurimarum virtutum adversus pestem, & febres omnes pestilentes, & inflammationes internas, & gonorrheæ virulentæ est arcanum, nec timendum de ejus nimia frigiditate, falsum enim est, quod de ea effertur, castrat per nares solo odore Camphora mares, nam & ego sæpissimè assumpsi Camphoram ad 81. usque, nec perinde frigiditatem illam ad sterilitatem expertus sum, nec in me ipso, nec in aliis sexentis quibus Camphoram dedi in substantia, & in spiritum & essentiam redactam, ad inflammationes internas conspiciendas: frigidæ tamen est qualitatis, & verum sulphur aquæ & aëris, cui mercurius præest, & dominatur, frigidæ complexionis, quod inibi humidum aquæ & aëris prævaleat digestum & percoctum in visceribus, & ventriculis ipsius arboris.

Camphoræ vires.

Camphoræ vires.

Succinum quid sit & qua ratione colligatur & ubi.

Succinum verò quod & Karabe dicitur, resina itidem est, & gummi sulphureum cujusdam arboris, in septentrionali plaga crescentis, pini imaginem & formam habentis, è cujus poris vel vulneribus funditur & exsudat hæc lacryma, & decidit in terram. Quæque arbores cùm sint sæpissimè maxima in copia propè maris littus, & in insulis ipsis Oceani Septentrionalis, advenit

ut mare ipsum fluxu & refluxu suo, has lachrymas rapiat, & deinde in littus maris Germanici deferat, quod quidem dedit occasionẽ nonnullis existimandi, Succinum esse fossile quoddam gummi, in rupibus maris excrescens & vi fluctuum arreptum, à casu in variis littoribus maris Oceani exportatum: fabulæ quamplurimę de eo enarrantur, quę nullam habent veritatis umbrã, circa ejus productionem: verissimum enim est, gummi, resinã, seu lacrymã esse superiorum arborum, quæ quidem & in multis aliis locis possunt reperiri, modo alimentum proprium & innatum & natale solum ibi reperiant. Gummi enim illud nihil aliud est quàm excrementum vel superfluum quid, ex alimento harum arborum pingue admodum & sulphureum, & id omne ex pinguedine elementorum, quæ alimentum illud constituunt provenire necessum est, in quod tamen etsi sit superfluum alimenti, plurimum est virtutis & energiæ, in curandis multis morbis, in suffocatione matricis & vermibus puerorum enecandis, & in febribus summum est remedium & potentiores habet virtutes, si in quintam essentiam & oleum rectificatum, donec albedinem habeat, reducatur, tunc gratissimum habet odorem & pòtentissimas habet virtutes, & potissimùm si ex albo succino educatur illud oleum: Nam quod ex flavo educitur, minoris est virtutis, in cicatrisandis vulneribus recentibus, efficacissimum est remedium & potentissimum diureticum, & præsertim sal volatile ejus quo initio suæ distillationis prodire solet.

Succini definitio vera.

Succini vires.

Conclusio libri tertii istius operis.

CAPUT ULTIMUM.

POssunt quamplurima alia particularia adferri, tùm in nostris Regionibus & solo natali enata, tum in exoticis & longinquis terræ partibus exorta, atque producta ut in crassius excresceret volumen hoc opus, non tamen inde majorem coërceret in se doctrinam, cum hæc quæ diximus, & in præsenti tertio libro enarravimus satis abunde sufficiant ad naturam patefaciendam eorum omnium, quæ in medio aere vivunt & fiunt, quamvis non omnia particularia in medium attulerimus, nam ut hæc quæ attulimus fiunt & componuntur. Sic & reliqua quæ non attulimus, etiam fieri & componi necessum est ex legibus ipsius naturæ & Dei, qui ex una sola re cuncta fieri & componi voluit: Et quamvis sint quatuor elementa, tria principia, & duo mas & fœmina ex quibus omnia constant; nihilominus tamen hæc omnia nihil nisi unum sunt, ex quo solo originem habent & dependent, cognito hoc uno, cognoscuntur & alia omnia, quæ ex illo originem habent. Illud unum descripsimus clare admodum

Deus & natura ex una materia, res omnes faciunt & componunt.

modum toto ferè hoc opere, ut omnia quæ ab ipſo dependent clarè admodum & diſtinctè cognoſcantur, & adhuc deſcribemus ſubſequentibus in libris: Naturam aquæ & terræ perquirendo, in quibus elementis, illud unum miranda opera facit, quæ omnia Deo dante & favente perquiremus, non tamen adeò diſtinctè, ut indoctis & imperitis fiat manifeſtum: Non ſunt hæ margaritæ porcis objiciendæ nec Aſinis lecturæ tantæ porrigendæ, cùm ipſis ſufficiant cardui. Claudatur ergò hiſce dictis, liber iſte tertius, & his ſolis gaudeant Hermeticæ doctrinæ alumni.

Panchymici Libri tertii finis.

PANCHYMICI SEU ANATOMIÆ TOTIUS UNIVERSI.

LIBER QUARTUS.

IN QVO QVICQVID IN INTIMIS AQVÆ VISCERIBUS COERCETUR CHYMICE INDAGATUR, QVID SIT ET QVIBUS CONSTET.

Aqua quid proprie sit ex Chymicorum Doctrina.

CAPUT I.

Aqua quid propriè sit.

AQVAM vident omnes, & cognoſcunt, at quid ſit aqua pauciſſimi intelligunt: definivimus nos Aquam capite xvij libri primi hujus operis, Elementum tertium rerum omnium, ex craſſioribus mercurii partibus, & ſubtilioribus ſalis portiunculis, quæ in Chaos primò inerant per divinam potentiam eductum, ad generationes & productiones rerum omnium: Illud autem quod videmus, & palpamus Aqueum, in fontibus, in puteis, in fluminibus & in mari ipſo, non eſt illud Elementum, quod à nobis definitum eſt, ſed quid aliud mixtum, in quo multa ſunt heterogenea; Ignis ſeu luminis ſcintillulæ, aeris partes, & terræ quamplurimæ portiones Sal & multa alia quæ ſolutionem paſſa ſunt, in iſtud aqueum corpus, abeunt & per-

permiscentur. Quòd quidem est verum Mundi hujus Menstruum. Et quasi sanguis, ex quo fiunt omnes partes mundi, ut ex sanguine, fiunt omnes partes animalium & nutriuntur. Sic ex aqua, fiunt & nutriuntur, conservantur omnia, non beneficio ipsius corporis externi, quod videmus, sed beneficio interni sui spiritus, quem continet in intimis sui visceribus, qui verum est elementum aquæ, is enim solus est spiritus, qui unà cùm spiritibus reliquorum Elementorum spiritum generalem mundi, seu Entelechiam constituit, & eatenus ingreditur rerum omnium compositiones & productiones. Et nunquam solus, & separatus per se reperitur hic aquæ spiritus, quamvis nos multis in locis nominaverimus, in compositione plantarum spiritum aquæ & aëris. Nam hic spiritus qui compositionem plantarum & rerum aliarum ingreditur, non est solus aquæ spiritus, sed est spiritus generalis mundi, qui ex spiritibus aliorum reliquorum Elementorum componitur. Et quia maxima in copia in aqua communi & vulgari reperitur, ideò spiritum aquæ nuncupavimus, non quòd sit solus & purus aquæ spiritus, seu semen aquæ, quod nos spiritum aquæ dicimus, propter tenuitatem & subtilitatem suam, sed quòd reperiatur in ipsa aqua, in qua Deus talem spiritum collocavit, ad commoditatem universi, & partium ejus usum & utilitatem. Sine ipso enim spiritu, qui est vera mundi Entelechia, generationes rerum fieri non possunt.

Omnia fiũt ex spiritu invisibili aqua & aeris

Spiritus aqua nunquam solus est.

Aqua spiritus qua ratione res omnes cõponat & faciat.

Quia autem aqua facili negotio defertur hæc Entelechia per omnes mundi partes; aut enim vaporibus aquæ qui sursum feruntur & undiquaque deferri possunt, defertur hæc Entelechia, vel fluxu ipsius aquæ per universos terræ poros, etiam exportatur, ut res omnes suum hinc desumant alimentum & vitam. Non commodiùs & faciliùs deferri potest vitalis hic spiritus, quàm per aquam; Nam aër subtilis nimis est, & coagulationem & fixationem hujusce vitalis spiritus, pati non potest, & perinde in verum, & ultimum rerum alimentum ibi præparari non potest, terra verò propter crassitiem ubique deferri non potest, & coctionem & digestionem illius spiritus commodè pati non potest, cùm levissimo calore accedente excandescat & aduratur, nisi Aqua temperetur: Aqua verò patitur omnem coctionem, & ibi perfectè digeritur & coquitur hic vitalis spiritus, donec coaguletur & conditiones omnes acquirat alimenti cujuscumque rei.

Per aquam defertur commodius spiritus universi, quã per alia elementa.

Concludamus ergò Aquam, quam videmus & palpamus, non esse elementum ex quo fiunt & nutriuntur & conservantur unà cùm reliquis

Aqua visibilis quid sit

quis Elementis, res omnes totius universi, sed esse corpus Aqueum, & humidum, in cujus centro, & in intimis ejus visceribus latitat verum illud Elementum rerum omnium, quòd est spiritus ejus & sua quinta essentia, seu semen suum, ex quo cùm reliquis aliorum Elementorum seminibus fit vera entelechia, seu spiritus ille generalis mundi, qui omnia producit & generat, & generata conservat & alit, quiq; in massam solidam & fixam & facilè fluentem igne, conversus & mutatus, arte mirabili & tamen possibili, melior est & præstantior terra universa, & gemmis omnibus. Est enim Thesaurus vitæ terrestris, & perfectio absoluta & ultima totius naturæ, ut capitulis sequentibus fiet clarius.

Intimum aqua quid & quale.

An Aqua Elementaris contineat in se spiritum illum ex quo fiunt omnia.

CAPUT II.

Aqua necessitas urgens ad res omnes conservandas.

AQuam Elementarem enutrire omnia, & componere certissimum est, & ipsa experientia notum. Irroratu solo vegetantia cuncta excrescunt, in molem suam, & ferunt fructus secundum genus. Si pluvia & ros quotidianus non decidat super terram, terra sterilescit, & cuncta marcescunt. Animantia quæque potu aquæ abstinere nequeunt, ut neque cibo, & ut cibo egent sic & potu. Nā in potu, æquè ac in cibo consistit verum alimentum. Et si quæ sint, quæ manifesto potu non utantur, non tamen propterea potu abstinent, cùm in eorum cibo quo utuntur latitet potus. Et si sint aves, paradisi aves nuncupatæ, quæ perpetuo, ipso in aëre suspendantur, nec unquam cibum assumere videantur, nec potum, in ipso aëre quem habitant & incolunt, latitat cibus eorum & potus. Nam aër est aqua rarefacta, ut aqua aër condensatus. Mineralia item omnia ex aqua generantur, nutriuntur & conservantur, & in aquam redeunt dū putrescunt, tanquam in materiam, ex qua facta sunt. Reperiuntur in aqua omnia mineralia, ergo ex aqua fieri necesse est. At cùm in compositione rerum omnium debeant concurrere reliqua elementa. Ergo necesse est in ipsa aqua, esse & reperiri omnia elementa, non possunt autem reperiri simplicia, & ut sunt in natura sua quia sunt contraria, & contraria in uno & eodem subjecto reperiri nequeunt nisi alterata & refracta. Ergo necesse est, aliquid reperiri in ipsa aqua, in quo alterata & permixta sint omnia Elementa. Non potest autem esse aliud quàm spiritus ille generalis, & Entelechia mundi, in qua alterata & permixta sunt omnia Elementa. Nam illud ex quo fiunt omnia nutriuntur & conservantur, debet habere omnia in se quatuor Elementa, cùm omnia quatuor ex necessitate Elementa debeant con-

Mineralia aqua fiunt & in aquā redeunt.

In aqua omnia reperiuntur elementa & qua ratione

ant con-

ant concurrere ad generationem, nutritionem & conservationem rerum omnium. Aqua autem simplex Elementaris non potest habere omnia quatuor Elementa. Et tamen ex aqua fiunt omnia, nutriuntur & conservantur. Restat ergò aliquid esse, & reperiri in ipsa aqua, ex quo solo fiunt omnia, nutriuntur & conservantur, ab ipsa aqua diversum & distinctum, illud autem vocant Chymici Philosophi spiritum mundi & mercurium, spiritum quòd sit tenuissimæ substantiæ, & omnia penetret, & mercurium quod omnium induat naturam & omnibus adhæreat naturis.

Spiritus mundi quare mercurius dicatur.

Concludamus ergo in ipsa sola aqua perfectissimè reperiri spiritum mundi, & mercurium universi, ex quo solo fiunt omnia, nutriuntur, & conservantur, & perinde aquam esse Sperma mundi, in quo concluditur semen verum, & immediatum, ex quo res omnes nascuntur.

Aqua continet spiritum mundi.

Vndenam Aqua impregnetur spiritu mundi.

Caput III.

Spiritus mundi qua ratione fiat, & qua ratione aquas impregnet.

ANtequam impregnationem istam declaremus, repetendum est qua ratiône fiat spiritus mundi ex quatuor Elementis. Sciendum est naturam omnino conatu tendere ad generationem & productionem rerum omnium, habet autem quatuor Elementa inter se discordantia & dissidentia tanquam membra principalia, ex quibus generationes & productiones rerum scaturire debent. Qua ratione, ex dissidentibus & dissonis, ac contrariis fieri possunt generationes, in quibus nihil est contrarium, ac dissonum, arcanum summum est, & valdè mirum in natura. Quatuor Elementa projiciunt in terræ centrum, quod habent subtile & purum, & ratione subtilitatis dicitur spiritus, & ratione puritatis dicitur semen, & virtus & energia Elementorum. In centro terræ residet calidum innatum mundi, quod est sol terrestris, qui suo calore, hæc Elementorum semina miscet & miscendo temperat, & in unum quid reducit, habens virtutes & efficacias omnium Elementorum. Illud unum ex quatuor adunatum & compositum dicitur apud Chymicos spiritus mundi, quòd ex spiritibus Elementorum seu ex partibus eorum subtilibus componatur: hic ergo Spiritus, ex quatuor adunatus, in centro terræ residens, à calore centrali terræ, sursum sublimatur & in vaporem convertitur, & in locis frigidis in Aquam convertitur, & hinc fontes exeunt, & scaturiunt, ut clarius Sectione de fontibus in hoc libro dicetur. Reliquum verò poros terræ penetrando in varia mixta naturalia transmutatur, poros autem aquæ penetrando impregnat aquas, ut in ipsis aquis transmutetur in varia

Spiritus mundi ubi resideat.

ria

ria rerum mixta, & ut cùm aquis sit alimentum rerum omnium quas ipse componit. Nam ea quæ componit, oportet ut etiam alat, & conservet, simile enim est alimentum partibus componentibus. Ex hisdem enim nutrimur, ex quibus componimur. Sic clarum est & manifestum qua ratione spiritus mundi aquas impregnat, ut in ipsis in varia transeat rerum mixta, & eorum omnium quæ componit sit alimentum. Non ergò ridendus fuit ille Thales Milesius Græcorum Sapientissimus, asserens aquam principium rerum esse omnium, cùm aqua ipsa habeat principium immediatum, ex quo res omnes componuntur.

Vndenam Aqua facta est, & exorta in principio mundi.

CAPUT IV.

VErbo Dei firmata sunt omnia: hic est verus fons & legitima scaturigo rerum omnium: nihilominus tamen Theologorum ferè omnium communis est opinio, Deum in principio creasse materiam quandam primam, confusam & indigestam rerum omnium molem, ex qua materia Deus eduxit verbo suo & potentia omnia, quæ jam stant. Unde aqua ex hac massa indigesta & confusa educta est per Divinam potentiam: reliqua omnia Elementa pariter ex hac massa educta sunt, & suis sphæris collocata singula, Lumen siquidem quod est primum rerum omnium Elementum, & quòd massæ istius primæ quasi forma erat & ejus ens activum: nam reliquum materiæ istius passivum erat, materiam hanc agitavit, & suo calore qui semper innatus & proprius est lumini, eduxit omnia rerum Elementa sequenti quasi via. Lumen innatum & intrinsecum materiæ primæ, suo calore peculiari & proprio, quod erat in ista materia subtilissimum, in altum sublimare fecit, & huic sublimationi terminum dedit Deus, ne in infinitum extenderetur spatium, neque poterat naturali virtute ex se ipsa hęc materia in infinitum extendi spatium, cùm tota materia terminata & finita esset. Ex hac ergo materia sic sublimata facti sunt cœli, qui sublimiores sunt, eo sunt subtiliores, quòd eorum materia sursum se elevando, quo altiùs ferebatur, eo subtilior & tenuior, fiebat, quo verò depressiùs, eo minùs subtilior. Ex hac minus subtiliori materia quæ altius ferri non poterat propter crassitiem & pondus ejus, factus est aer, & ex adhuc minùs subtiliori materia, quæ non potuit altius deferri, facta est aqua, unde aqua crassior est ipso aere, quòd ex crassiori & ponderosiori materiæ primæ parte, ortum habuerit. Et si nos in primo capite hujus quarti libri dixerimus esse elementum tertium, ex crassioribus mercurii partibus, & ex crassioribus salis portiunculis, quæ in Chaos

Aqua unde educta est.

Elementa qua ratione ex materia prima educta sint.

Materia prima sæpè dicitur mercurius.

Chaos inerant per divinam potentiam eductum, hoc nihil interest huic nostræ opinioni, imò ipsam conformat, cum semper aquam eductam ex crassioribus materiæ primæ portiunculis per divinam potentiam asseramus, in qua quidem materia mercurius, Sal & sulphur inerant, & adhuc insunt.

An Aqua ipsa quam videmus in principio rerum esset simili forma prædita in ipsa materia prima.

CAPUT V.

Materia prima forma & figura qualis.

FVtilis & inanis videtur hæc quæstio nihilominus in rebus Chymicis peragendis, magni est momenti. Nam in reductione rerum, usque ad materiam primam, quam summoperè intendunt Chymici, sciendum est quam formam & ideam habere debet materia hæc rerum prima, ut ad quid intendunt, Chymici cognoscere queant: Sunt enim qui materiam primam formam aquæ habere debere contendant, cum vapores, qui ex materia prima sursum elati sunt ad compositionem rerum omnium, non possint educi nisi ex materia saltem aquea & humida, nam vapores semper sunt humidi, ergo ex subjecto humido educi debent, Inquiunt nonnulli Chymicorum; at hęc ex necessitate non concludunt, omnia siquidem Elementa erant confusè permixta in massa illa indigesta prima, & perinde ratione aeris & aquæ, in quibus naturalis & innata humiditas reperitur, poterant vapores sursum efferri. Non inficias tamen ire vellem materiam primam Aqueam potius retinere formam & ideam, quàm reliquorum aliorum elementorum imaginem obtinere, quòd forma aquæ sit convenientior & aptior ad res omnes efformandas, quàm forma aliorum elementorum. Non tamen materiam primam dicimus fuisse aquam, cùm omnia in se contineret, æquè enim potest dici cœlum, aer & terra, quàm aqua. Et si quis neget aquam esse, verum dicit. Ita ut de ea asserere valeamus, Aquam esse, & non aquam, aerem esse & non aerem, cœlum esse & non cœlum, terram esse & non terram, & sic his contradictoriis affirmationibus ostendimus materiam primam rerum omnium, non verè & realiter esse aliquod elementorum, sed omnia in se habuisse confusè mixta, ratione cujus permixtionis possumus constituere affirmativas propositiones, & dicere, materiam primam esse res omnes, quæ in ipsa confusæ erant & indistinctæ: his ita præmissis asserere possumus conclusionis loco, Aquam quam jam videmus & palpamus, non eadem & simili forma præditam fuisse, dum confusa & indistincta erat in intimo materiæ primæ sinu

Materia prima aqueam formam potius quàm aliorum elementorum.

nu, sed ipsam quam jam obtinet formam in separatione, & distinctione rerum obtinuisse. Materiam autem primam habuisse formam, & imaginem Salis soluti potius quàm alterius rei. Et verè res omnes asserimus esse reductas in materiam suam primam, dum in salem suum solutum, & per putrefactionem transactum videmus. Res omnes siquidem resolvuntur in salem, & ulteriorem non habent resolutionem, sed hîc quiescunt, & ab eo generationes putrefactionis beneficio exoriuntur, unde cùm Sal, sit ultimus in resolutione, & primus in compositione, materiam veram esse primam, rerum omnium asserere possumus, seu materiam primam habere Salis imaginem & ideam, in quo sunt omnia. Ignis seu cœlum & lumen, aër, aqua & terra. Ex radiante ejus splendore cœlum & lumen in eo conclusum conspicimus. Ex limpiditate & diaphanitate aërem. Ex humiditate aquam, & soliditate terram conspicuam & certam habemus. Ex eo scimus enasci posse animalia vegetantia & mineralia quæque, & in illum ipsum reduci posse, ergò Sal primus est in compositione rerum omnium & ultimus in resolutione. Ergo materia rerum est prima.

Materia prima forma salis soluti.

Sal quare materia prima formam habeat.

An Aqua contineat in se calidum innatum & humidum rerum omnium.

CAPUT VI.

DIximus superioribus in capitulis, Aquam continere spiritum mundi, & materiam rerum primã. Ex hac autem fit, & producitur calidum innatum, & humidum primigenium rerum omnium. Ergò cum materia rerum prima contineat in se humidum radicale, & calidum innatum rerum omnium, & hæc contineatur in ipsa. Asserere verè possumus Aquam continere in se rerum omnium calidum innatum, & humidum primigenium. Videmus etiam & experimur omnes res ut superiùs probavimus aqua indigere, ut nutriantur, fiant & conserventur, hinc ergò necesse est aquam continere humidum radicale, & calidum innatum rerum omnium, alioquin res omnes aqua nutriri, fieri, & conservari non possent, si in ea non esset aliquid quod refocillaret, & repararet, humidum & calidum naturale earum: reparatio enim & refocillatio humidi & calidi innati fit & debet fieri à simili & eadem substantia, illam autem substantiam similem & eandem, verè & propriè nuncupare possumus, calidum innatum, & humidum primigenium, cujuscumque rei, cùm illud reparetur & refocilletur ab ipsa substantia quæ est in intimis aquæ,

Aqua continet rerum omnium calidum.

quæ. Nux, oliva, vinea, quercus & reliqua ejusmodi vegetantia, aurum, plumbum, argentum, adamas, hyacinthus, Rubinus, & reliqua omnia mineralia: bos, Asinus Equus, Simia, psittacus, piscis, & reliqua cuncta animalia fiunt, nutriuntur, & conservantur aqua. Ergo in intimis aquæ, latitat eorum calidum & humidum primigenium, beneficio cujus tantum possunt fieri, nutriri & conservari. Alioquin non possent ex aqua fieri, nutriri & conservari, uti probavimus multis in locis.

Concludimus ergo, humidum radicale rerum omnium, & calidum innatum earumdem, in intimis aquæ coerceri, & perinde semina rerum omnium, cum semen & calidum innatum, & humidum primigenium convertantur.

Aquarum omnium motus circa terram undenam proveniat.

Caput VII.

Aquarum motus unde sint.

MOventur aquæ circa terram undique; tùm versùs Orientē & Occidentē tùm versùs Septemtrionem & Meridiem, & circa medias alias mundi partes, undenam autem motus hîc exoriatur, pauci sunt, qui noverint. In hydrographo nostro, jam in lucem edito attulimus omnes rationes hujusce motus quas jam confirmamus. Et novam hîc adhuc attulimus, & generalem: verissimum est à centro terræ per Archæum naturæ prodire aquas, quòd ibi fabricetur & conficiatur spiritus mundi, à quo fiunt aquæ, & scaturiunt fontes omnes aquarum. Ut autem ibi redeant unde ortum habuerint, circa terram omnem fluunt, ut ad centrum tendant, ex quo ortum habuerunt, & per poros terræ insensibiliter tendunt ad ejus centrum. Et interim alimentum deferant universæ terræ, aut omnibus quæ egent in ipsa terra alimento: Tandem ad centrum petunt ut ibi digerantur & percoquantur, & in spiritum mundi generalem reducātur à calore centrali terræ. Est enim hic generalis naturæ scopus, & finis, ut ex omnibus Elementis fiat quinta quædam essentia, quam spiritum mundi multi dicunt, alii semen naturæ nuncupant, ex quo res omnes habent nasci. Ut autem omnia Elementa, fiant spiritus ille generalis, seu Quinta illa essentia, & semen illud generale naturæ, concurrant necesse est omnia naturali sponte, ad terræ centrum, ubi digeruntur & percoquuntur in quintam illam essentiam à calore centrali terræ, hinc deinde ab ipso eodem calore sursum pellitur & sublimatur, ad superficiem usq; elementorum omnium, ut elementa omnia hinc vivificentur, & apta fiant ad generationes omnes producendas. Aqua autem cùm sit ultima elementorum circa terram & centrum ejus, & in ea permixta

Scopus & finis naturæ qualis.

sint reliqua elementa, tendit suo motu undique ad centrum terrę, ideo circuit terram omnem, ut tandem per poros terræ deferatur ad centrum. Vel patenti via & manifesta tendit ad mare, ubi est congregatio omnium aquarum, à mari verò patenti via tendit versùs Septentrionem, ubi dantur Eurypi quatuor, & Fluenta, quæ tanta ac rapida violentia, ad polum arcticum tendũt, ibiq; deglutiuntur in terram, ut nemo exprimere possit hanc violentiam, quâ totus Oceanus hisce quatuor Eurypis defertur ad polum, ut ibi deglutiatur & voretur ab ipsa terra: Sunt multi qui viderunt hos Eurypos & periculum nonnullarum viderunt navium, quæ ab ipsis raptæ Eurypis nũquam amplius visę sunt, & conspectæ. Rapitur his in locis totus Oceanus, ut Aqua integra universæ terræ ad centrum eat, ibique deferat reliquorum Elementorum essentias ut coquantur, & digerantur, in veram illam Elementorum omnium quintam essentiam, quam nos spiritum mundi & naturæ dicimus, & semen, ut ab eo semine fiant & producantur omnia: Et sic aqua universalis movetur circa omnes terrę partes, ut ad centrum terræ pervenire queat, quod sequenti capite clariùs adhuc & manifestiùs aperiemus.

Aquæ omnes ad Septentrionem vergunt & quare.

An Aquæ omnes trahantur à polo arctico ut deferantur ad centrum terræ, & hinc rejiciantur per polum antarcticum.

CAPUT VIII.

Certissimũ est omnes aquas, Septentrionem versùs deferri. Nã quamvis motu manifesto videamus fontes, fluvios & flumina maxima & prægrandia, ad Meridiem, ad Orientem, ad Occidentem fluere, nihil interest, fluunt ad has partes, ut ab his tendant & vergant ad Septentrionem. Nam tendunt ad Mare quacunque ratione ferantur circa terram: A mari autem motu insensibili ad Septentrionem vergunt donec perveniant ad Circulum Polarem arcticum & ad Zonam frigidam, ibi manifesto motu, quatuor ex locis, ubi nunquam glaciatur aqua propter rapiditatem motus ipsius, defertur totus Oceanus versùs Axem polarem, ubi voragine sũma deglutitur & voratur aqua tota ipsius Oceani. Mirũ naturæ arcanum cujus rationes, & causas nemo adhuc pervestigavit, quia hic motus incognitus fuit, donec per navigationes notus factus est: Est autem hic motus aquarum omnium, versùs Axem Polarem, ut in eo ipso Axe Polari, deglutiatur aqua, deglutitur autem, ut per Axem patenti via deferatur ad centrum terræ, tanquam ad stomachum & ventricu-

Aquæ omnes ad Septentrionem tendunt.

Centrum terræ est ventriculus universi ut

aqua ibi digeratur.

triculum mundi, ut ibi coquantur aquæ, & digerantur, & fiant universale mundi & naturæ alimentum. Quod digestum est, & percoctum in illud alimentum terræ universæ concreditur ad res omnes alendas. Quod autem remanet indigestum & incoctum per polum antarcticum mittitur foràs, ut terras iterum circumeet. & sic vagando impregnetur spiritu cœlesti & aëreo, & iterum perveniat ad polum arcticum, ibique devoretur, & ad ventriculum suum deferatur, ut digeratur & coquatur. Et sic perpetuo rotatur circa terram, ut impregnetur spiritu Elementorum omnium & intra terram permeat, ut absolvatur spiritus ejus coctio & digestio. Vt enim omne alimentum, in individuis & particularibus mundis, seu mixtis attrahitur magnetica, & insensibili quadam virtute, ab omnibus naturæ mixtis, ut coquatur & digeratur, in eorum proprium alimentum, facta tali digestione, quod reliquum est indigestum & incoctum foràs rejicitur, tanquam excrementum, ut iterum aliam patiatur coctionem, & tandem redeat in alimentum. Sic Aqua totius naturæ, quæ est alimentum suum generale, attrahitur ab ipsa natura, in centrum suum, seu ventriculum, ubi residet calor suus digestivus & pepanticus, ibique coquitur, & coctum per universam terram mittitur in alimentum rerum omnium: Quod verò incoctum & indigestum remanet, mittitur foràs per patentem locum, nempe per polum antarcticum ut iterum varias subeat alterationes, & novo, uti diximus impregnetur spiritu Elementorum, & iterum redeat in ventriculum naturæ, ibi percoquatur & digeratur in illud generale alimentum. Sic manifestum est, cur aquæ omnes tendant ad polum arcticum. Et à polo antarctico rejiciantur. Qui navigarunt ad polum australem viderunt illum aquarum è polo antarctico effluxum, cum tanta violentia, ut nullo pacto remis nec velis contra ire licitum sit, ut & in polo arctico, tanta feruntur rapacitate versùs polum, ut neque remis, neque velis, ab ipsa aquarum rapacitate ulla extricare se possit Navis, si interdum in ipsas Oceani Euripi casu deveniat.

Aqua qua ratione attrahatur ad centrum terræ.

Aquarum effluxus per polum antarcticum jam notus.

His ita præmissis, certissimum esse asserimus, aquas omnes ad axem polarem arcticum, & Septentrionem tendere, naturali sua sponte, & virtute magnetica poli, qui attrahit aquas, ut eas deferat, & exportet in ventriculum naturæ, seu centrum terræ, ad eas digerendas & percoquendas in alimentum, & semen generale rerum. Quod verò remanet indigestum & incoctum post separationem cocti & puri, rejicitur foràs, per polum antarcticum: Ita ut Polus arcticus attrahat & polus antarcticus rejiciat, ut in rebus omnibus particularibus

Polus arcticus attrahit aquas & polus antarcticus rejicit illas.

ribus fit attractio alimenti, & rejectio excrementi.

Aqua cur terram universam circundet.

Caput IX.

Aqua cur terram circundat totã rationes multæ.

QVamplures & multiplices sunt rationes, cur Aqua terram universam circundet, aut fontibus, aut rivulis, fluminibus, lacubus, & mari universo. Prima & potissima ratio est, quia aqua tanti est momenti, ratione alimenti universalis, & spiritus, quem secum defert, ut minimam terrę partem deserere nõ debeat, quin illi debeãt deserere spiritum hunc, ad generationem & productionem&conservationem alicujus rei. Lapides, arenulas vermiculos, bestiolas, herbas, & vegetantia, & mineralia nonnulla ubicumque producuntur: Ergò necesse est ut per totam terram deferatur spiritus ille, rerum omnium opifex. Non potest deferri nisi per aquam, ideo necessaria est aqua, ut terram universam circundet.

Secunda ratio.

Secunda ratio est, ut calor innatus terrę, in centro ejus residens velut Sol alius terrenus, continua aquę humiditate, & frigiditate temperetur, ne excandescat, & totam comburat terram unà cum rebus omnibus in ea contentis, ut enim aer tẽperat sua humiditate calorem solis cœlestis ne pereant omnia, quæ in ipso aere vivunt, & in aquis & super terram. Ita aqua data est, ut temperet calorem solis terreni, ne ipsa deficiat terra, & nimis exsiccetur & tabescat.

Tertia ratio

Tertia ratio est, ut generationes & productiones rerum omnium fieri valeant, quia in humido & ab humido incipere debent, & in sicco terminari. Ideo terra, ultimum est Elementorum ut generationes in sicco illo Elemento terminentur & radicentur. Aqua autem circundat terram ut ab ipsa tanquam ab humido Elemento incipiant generationes omnes: non potest enim fieri putrefactio, quæ est principium generationis, nisi in humido: Et quamvis ab spiritu generali fiant immediatè generationes, nihilominus tamen oportet ut spiritus hic putrescat & alteretur antequam ex eo fiant generationes, non potest autem putrefieri nisi in sola aqua, ideo data aqua est, & terram circundare oportet, quia per totam terram generationes fieri habent, ideo deferatur aqua per totam terram oportet.

Putrefactio fieri non potest nisi in humido.

Quarta ratio.

Quarta ratio est, ad ornamentum totius naturæ, & utilitatem rerum productarum, nisi enim aqua ubicumque reperiretur, natura manca esset & imperfecta, cum ubicumque nutrire non posset producta & generata, désineret enim hac in parte, & Matris piæ officio non fungeretur, quæ semper enutriendorum Filiorum curam habet. Adferri possent aliæ multæ rationes, sed allatæ sufficient Hermeticis, ut necessi-

Nihil aqua carere potest cessitatem aquæ cognoscant, cujus necessitas tanta est, ut nihil sit in rerum serie quod ea carere possit.

An Aqua sit Sperma vel menstruum mundi.

CAPUT X.

SVperiori in capite vidimus necessitatem aquæ in rebus omnibus perficiendis & enutriendis, jam verò probandum est, Ex necessitate ipsius aquæ, in natura ipsa, aquam ipsam esse Menstruum naturæ, quo menstruo, putrescit sperma ipsius naturæ, ut semen intra conclusum actuetur, & induat varias rerum formas. Itaque cum sperma sit corpus in quo concluditur semen cujuscumque rei, jure meritò hac ratione Aqua erit sperma mundi, & naturæ, cũ in se concludat semen ipsius naturæ, Menstruũ etiã erit, cum semen nutriatur & augeatur ipsa aqua, Menstruum enim dicitur illud, ex quo semen, & genita, & producta ex semine, augentur & crescunt, nullo autem pacto dubitandum est, quin semen totius naturæ, & producta semine omnia augeantur, & crescant aqua, videmus enim hoc ipsum, & experimur quotidianâ experientiâ. Duplici ergo ratione & via, aqua dici potest, & Sperma Mundi, & Menstruum. Primò Sperma mundi, quòd semen totius naturæ in se contineat, uti probatum est, & menstruum quod producta omnia naturalia & eorum semina crescant, & augeantur ipsa aqua. Secundò quòd omnia materialiter producantur ex aqua tanquam ex spermate & foveantur aqua, tanquam menstruo, ut in eo digeratur & percoquatur semen verum rerum omnium, quod in aliis Elementis rectè & perfectè percoqui non potest, aqua non mediante.

Aqua est Sperma mũdi & menstruum.

Menstruum quid sit.

Concludatur ergo Aquam Elementarem quam videmus, & palpamus, totius naturæ esse verum sperma, atque mundi hujus universi verum menstruum, in quo & ex quo semina rerum omnium excrescunt, & multiplicantur dum actuantur, & in lucem prodeunt.

An ex Aqua tanquam ex Spermate & Menstruo mundi cuncta formata fuerint.

CAPUT XI.

AQua quatenus est Sperma, & Menstruum mundi continet in se spiritum generalem totius naturæ, opificem rerum omnium. Et eatenus omnia ex aqua formata sũt: divisa est à creatore in quatuor partes, in purissimam, in puriorem, in simplicem, puram, & in crassiorem. Ex purissima aquæ parte facti sunt Cœli, & omnia quæ in cœlo sunt, ut probatum est libro Secundo hujusce operis, unde cœli dicti sunt ab Hæbreis aquei, quòd ab aqua facti fuerint. Ex puriori deinde materia subsequenti post compositionem

Aqua omnia fiunt & enascuntur.

cœlorum, factus est aër, unde aer dicitur aqua rarefacta. Ex simplici deinde pura aqua, facta est ipsa aqua, quam videmus, in sphæram suam permanere. Ex crassiori autem ejus parte, facta est terra, quæ ut crassior & ponderosior, centrum occupat mundi. In cujus centro latitat & residet crassior & ponderosior lucis pars, quæ sua condensatione propter crassitiem comburit & ideo ignis dicitur, propriè tamen lux est condensata, quæ in spermate mundi, in crassiori ejus parte relicta est, ad conservandum calorem innatum totius naturæ in centro, æquè in superficie: Si enim omnes mundi partes luce donatæ & prædictæ sint, centrum mundi quod est quasi Cor totius naturæ ea luce privatum esse nequit. Sic formata sunt quatuor Elementa, ex Menstruo & Spermate Mundi, quod nos Aquam superiori in capite nuncupavimus.

Lux creata cur in centro terræ esse debeat.

Quòd autem hæc ita facta sint uti diximus, jam probandum venit, certissimum enim Deum naturæ Opificem sua voluntate, & suo verbo fecisse mundum, ex nihilo nulla præsupposita materia, in instanti voluntatis suæ, & Elementa omnia disposuit, & cuncta quæ in eis sunt, ut jam reperiuntur collocata, nos ut illam creationem momentaneam comprehendere valeamus, & sensibus nostris accommodare queamus, tempus aliquod, ut Moses in sacris fecit literis, ponere volumus in creatione mundi. Primo die fecit materiam quandam confusam, in qua omnia confusa & indigesta permixta aderant. Ex illa materia quam nos Aquam dicimus Sperma mundi continentem, & Moses Abyssum. Subtiliores partes eduxit Deus, & ex his Cœlos fecit, cùm enim jam cœlos puros, lucentes, & radiantes videamus, ex purissima materiæ mundi parte factos esse credendum est, cùm purum & subtile valdè, lucens & radians experiamur. Cùm verò jam aerem conspiciamus subtilem admodum, & penetrantem, & ferè sensus nostros effugientem, propter ejus subtilitatem, argùendum ex necessitate est, factum fuisse ex puriori materiæ parte, non tamen ex purissima, cùm cœli aere sint puriores, ideo ex purioribus partibus factos esse credendum est, quàm fuerint partes ex quibus aer ipse factus est. Et cum etiam experiamur aerem esse subtiliorem & puriorem ipsamet aquâ quam videmus, ideo credendum est, aerem factum fuisse, ex purioribus & subtilioribus partibus, quàm sint ipsæ partes, ex quibus facta est aqua. Et ultimo cum conspiciamus terram esse omnium Elementorum crassiorem, ideo conjectandum est, terram factam fuisse, ex crassiori materiæ primæ parte.

Creatio mundi ut facta fuerit.

Cœli unde facti.

Aer unde factus.

Aqua unde facta.

Terra unde facta.

Unde concludere oportet nulla labyrinthea difficultate, Aquam tanquam Sperma & Menstruum mun-

Ex aqua prodierunt reliqua Elementa.

mundi cuncta formasse Elementa, & perinde omnia quæ in ipsis Elementa vivunt & conservantur: Nam, ut inquiunt Scholæ. Quod est causæ, est etiam causa causati.

Aqua cur partim volatilis, partim fixa & permanens habeatur.

CAPUT XII.

Aqua cur partim volatilis & partim fixa.

VApores perpetui debent sursum efferri ex aqua, ad sustinendam machinam mundi. Nam cùm aer convertatur in aquam, & condensetur in eam, & à luce & calore ejus ita rarefiat ut convertatur in lucem, necesse est, ut deperditio hæc restituatur, ex aqua desumi materiam ad aeris partes restituendas. Sic necessarium est ut præcipua aquæ pars sit volatilis, ut sursum efferatur, & in aerem abeat. Sic etiam spiritus mundi aquæ conclusus dum sursum effertur, unà cum vaporibus ex aqua prodeuntibus, permiscetur Elementis omnibus, circulatione illa & elatione, purificatur depuraturque sublimatione illa, & circulatione, ut ex purioribus ejus partibus puriora fiant, & pulchriora rerum mixta. Sic aqua volubilem expostulat substantiam, ut possit sequi & concomitari volatilem spiritus mundi essentiam & nunquam deserere. Permanentem etiam & fixam expostulat substantiam, ut in ea radicari & fixari possit spiritus mundi essentia, ut hinc res omnes fixæ, & permanentes. fieri & produci queant, ut sunt lapides omnes & metalla, & reliqua cuncta, quæ fixam habent & permanentem substantiam, hæc pars Aquæ fixa, est ejus pinguior portiuncula, quę plus spiritus mundi, seu mercurii, Sulphuris & Salis continet, quàm alia pars volatilis, ex qua quidem parte, nobiliores & præstantiores fiunt res naturales, in genere mineralium, hæcque pars summopere est consideranda Hermeticæ Doctrinæ Filiis, hæc enim pars, cum parte fixa metallorum perfectorum & imperfectorum, quę incredibilia sunt apud Alchymiam manifestat & ostendit, si quis enim conjungere sciat cùm illa metallica substantia quæ Chymiæ faciendæ est necessaria attamen absque volatili nihil est utilitatis in arte Chymica, Ut & in natura, utraque est pernecessaria, in rebus producendis, & conservandis.

De Aqua Chymicorum, qua ratione differat ab Elementari, quid sit & ubi inveniatur.

CAPUT XIII.

Aqua Chymica quid sit seu mercurius.

AQuam Chymicorũ multi quærunt, rari sunt qui eam inveniãt. In Chymia faciẽda nihil boni & utilis obtineri potest, nisi mediãte tali aqua. Et ut sine aqua elemẽtari in Ma-

crocoſmo natura nihil agere poteſt, pari modo in Chymia peragenda, nihil Philoſophi peragere poſſunt ſine Chymica iſta aqua, quam poſſumus definire humidum metallicum, naturis quatuor Elementorum impregnatum, Solis & Lunæ influxu & radiis illuſtratum ac quaſi maceratum. In centro terræ decoctum & per vaporem à calore centrali terræ ſurſum ſublimatum, ut in matrices diſpergatur ibique coquatur in metalli naturam, & eſſentiam ſecundum puritatem matricis & vaporis ipſius, qui ſurſum dum effertur inficiari poteſt, & ſecundum infectionem varias metallorum producere formas: Ex his longa Chymicæ aquæ deſcriptione, & definitione, eſſentiam ejus & naturam ſatis clarè me manifeſtam feciſſe puto, & qua ratione differat ab Elementari. Non enim hæc eſt aqua Elemētaris, quamvis ejus habitaculū & domus habeatur ab omnibus. Et ubicumq; aqua reperiri poteſt ibi etiam aqua inveniri queat, unde in montibus & in aëre ipſo ſæpiſſimè ſcandit, & in ipſo aëre purior invenitur, & beati ſunt terq; quaterq; beati qui in aëre capere norunt, radiis Solis vel Lunæ fulti, & ad hanc prædam excitati, quam aſſerimus Cervam eſſe aëripedem aurea habentem cornua, in Menaleo Monte habitantē, ſoli Herculi aut ejus ſimili reſervatam. Ne quis exiſtimet facilis eſſe captionis. Per quadraginta ſiquidem annos ego ipſe laboravi, nec adhuc hujus

Nec tamen aërem eſſe putat, eſt quid metallicum quod cum aëreum ſit aër dicitur & puriſſima ſolis vel ſubſtantia fixatur & figitur.

Cervæ cognitionem habui, & poſt cognitionē adhuc per tres aut quatuor annos laboravi, antequam rectam & legitimam ſcire poſſem ejus præparationem. Tandem miſertus eſt mihi Deus: Ejus enim pręparatio eſt, Secretum Secretorum Dei. Nam ex ſeptemplici ſcaturigine exſurgit, ſed hęc haberi nequit quin quis prius, ex aqua, vel aëre vel terra ipſa deſumat & hauriat aquam noſtrā primam, cum qua deinde facili negotio illam exhauriet, quę planetis noſtris occulta latet, hæc inutilis eſt & infructuoſa abſq; priori. Ambæ putrefieri habent & conjungi, ut ex duabus aquis mortiferis fiat una aqua ſalutis. In operibus meis particularibus unam tantum deſcripſi qui tunc temporis hanc ſolum cognoſcebam. Jam verò ambas vidi & deguſtavi, & propterea cognitionem harū patefacio in quantum legibus artis, & arcanorum naturæ præceptis mihi licitum eſt. Nunc unam, nunc alteram ſeorſim & nunc ambas ſimul manifeſtādas præbeo. Quocirca invenietur aliquid in hoc opere, quod cum meis præcedentibus quadrare non poterit, nihilominus Deum teſtor vera omnia eſſe, & neceſſaria ad cognitionem Chymicam & ſine horum omnium cognitione neminem pervenire poſſe ad optatū obteſtor. Quòd ſi in pręcedentibus meis operibus omnia quæ ad artem conferunt & ſpectant, non dixerim, ſufficit aliqua eaq; maximè neceſſaria, & ſine quibus ars compleri non poſſe, dixiſſe

Aqua Chymica inutilis abſque metallis.

Aqua Chymica cognitio neceſſaria.

dixisse & enarrasse Scio quamplures Philosophos, qui artem habēt completam & perfectam, me ex præcedentibus operibus non artem habere, olfecisse, quod quidem libenter fateor. Sed jam misertus est mihi Deus. Et aquas mihi patefecit aridas valdè, ex quibus verum paratur Sulphur, cujus solius decoctio cum ferméto perfecto absolvitur opus. Millies erravi super veram & legitimam materiam ut & Pontanus, quia verum ignem naturæ, ut ipsemet Pontanus non habeam, nec uti eo sciebam, & ipsum applicare subjectis convenientibus & propriis ignorabam. Sed redeamus ad conclusionem nostram, qua asserere cum veritate possumus Aquam Chymicorum ubiq; reperiri, & sine ea neminem vivere posse, in metallis habitare, in mari residere, in fluviis fluere, in fontibus scaturire, in puteis permanere, aerem, aquam & Elementa omnia vivificare, & mundum integrum replere. Et tamen paucos & raros esse Philosophos, qui eam cognoscant, & rarissimos qui eam præparare sciant.

Errores authoris.

Ex cognitione Aquæ Elementaris, verè dependet totius naturæ cognitio.

CAPUT XIV.

Aqua Elementaris cognitio necessaria valde.

TAnti est momenti cognitio aquæ Elementaris Philosophis omnibus, ut si aquam ignorent, Philosophos esse nullo modo posse verè dixerim: Est enim materia qua utitur natura in componendis rebus omnibus, ut res noscamus, necessario habemus cognoscere materiam, ex qua fiunt res omnes. At insurget Physiculus, fiunt etiam ex igne, ex aere, fiunt ex terra æquè ex aqua, ergo cognitio aliorum Elementorum æquè est necessaria, ac aquæ cognitio. Sed non videt Physiculus naturam non assumere ignē visibilem & materialem, nec aerem, neque terram, sed assumere aquam visibilem. Et ex ea omnia visibiliter componere, nutrire, & conservare. Assumit ergò veram aquam visibilem in qua quidem sunt reliqua naturæ Elementa, non tamen ut existimant Scholastici Philosophi, qui putant omnia Elementa in aqua ipsa permisceri aut permixta fuisse, in principio creationis mundi, & ab eo tempore in ipsa aqua permixta mansisse. Permixta quidem veniunt in ipsam aquam. Sed in ipsa non permiscentur, sed in centro terræ ubi conveniunt, & calore centrali Mundi, digeruntur & coquuntur, in semen, & spiritum naturæ, uti pluries diximus, ab eo centro per vapores in aquam & reliqua alia Elementa deveniunt sublimato & evaporato eorum semine, in quo verè permiscentur. Et sic impregnantur Elementa Elementis, quòd eorum omnium semen deferatur ad singula. Sic Aqua impregnatur aliis Elementis, dum impregnatur eorum omnium semine, quod quidem est tenuissima pars & subtilissima cor-

Elementa qua ratione impregnentur Elementis.

corporis sui, nam totum corpus non liquatur & effunditur in semen, sed tantùm tenuissima ejus pars, quæ habet virtutem & efficaciam totius. Sic semen Elementorum omnium habet & possidet efficaciam & proprietatem Elementorum omnium: Unde cùm aqua possideat & coërceat in intimis suis visceribus, semen Elementorum omnium, possidet & obtinet beneficio illius seminis proprietates & virtutes Elementorum omnium: Si ergò perfectè cognoscamus aquam, cognoscere oportet & ea omnia quæ in ea sunt, cum autem semen omnium Elementorum, substantialiter in ipsa reperiatur, ex semine noto, cognoscitur & corpus, ex quo est semen derivatum. En ergo cognitionem omnium Elementorum ex cognitione aquæ, Animalia supersunt, vegetantia & mineralia cognoscenda, nihil enim aliud est, in tota & universa rerum serie. Vidimus superiori in libro Animalia qua ratione fiant, & vegetantia ex intimis ipsius aquæ, qua ratione nutriantur, & conserventur ex hisdem, ex quibus ortum habuerunt. Et si animalia & vegetantia pernoscamus, cùm partes eorum intimas notas & manifestas habeamus, quidni & mineralia nota habuerimus, cum ex hisdem fiant, nutriantur & conserventur. Idem enim est inferius, quod superiùs, & superius quod inferius. Ex ipso Philosophorum, & Chymicorum Patre Hermete, id est ex hisdem & similibus producuntur inferiore terræ, hoc est mineralia, ac superiora, hoc est animalia & vegetantia, quæ in superioribus terræ partibus procreari solent. Omnia siquidem ex intimis aquę produci solent. Si semen ergo eorum omnium pernoscatur, & quo modo & qua via ex semine illo illa omnia fiant apprimè videamus, certissimum erit ac verissimum nos omnia cognoscere, quæ ex semine fiunt, nota enim causa, noscitur & effectus ejus. Cùm autem ex Aqua omnia fiant mediante suo spiritu, qui in ejus visceribus includitur, & viam & modum quo fiunt pernoscamus, quidni concludemus, nulla difficultate detenti. Ex cognitione Aquæ & eorum omnium, quæ in ea coërcentur, totius naturæ cognitionem dependere. Et nihil mirum est, si ex cognitione aquæ omnia scibilia dependeant. Cùm & Antiqui hoc fassi sunt, per aquam enim, scientiam rerum omnium intellexerunt, cùm olfacerent Aquam fuisse principium rerum omnium, Ex quo Deus Naturæ Opifex, per quod, & in quo omnia fecit & produxit sua infinita potestate & immensa misericordia, quod est, & quod futurum erit, nihil enim sine ipsa Dei misericordia existere potest, nec futurum esse valet; gratias ergò infinitas agamus misericordiæ Dei, quòd nos non fecerit bruta nec vegetantia, nec lapides, nec metalla, sed homines intellectuales & rationales, cum glo-

Ex cognitione aquæ dependet tota naturæ cognitio.

Per Aquam scientiam rerum omnium intelligebant antiqui.

glorificandum, omnia siquidem ex uno, per unum & in uno fiunt, & in illud ipsum redire debent, ex quo ortum habuerunt.

DE HIS OMNIBUS ET SINGVLIS QVÆ IPSIUS AQVÆ SPHÆra continentur.

SECTIO PRIMA,

De Mari & de his quæ in eo sunt, Mare quid sit & unde Ortum

CAPUT I.

Mare quid sit.

ARduum admodum est, Mare definire, cùm in eo multa sint & reperiantur, quæ intellectum fugiunt humanum: Moses tamen sacrorum sacer Interpres Congregationem aquarum omnium *Maria* dixit; Ex his ergo verbis integram possumus construere Maris definitionem: asserendo, Mare nihil aliud esse, quàm congregationem omnium aquarum, quæ à prima rerum materia separatæ sunt ad utilitatem & commoditatem totius universi. Ex hac definitione colligi licet undenam ortum habuit Mare. Nam cùm separatæ fuerunt aquæ ab ipsa rerum materia prima, & in universam terram dispersæ, ad generationem rerum omnium, postquam functæ sunt officio suo, & postquam spiritum, quo replentur generationibus insumpserunt, congregantur in unum & fiunt Mare, ut iterum ad centrum terræ & mundi redeant, ibique iterum coquantur, & impregnentur eodem spiritu, & à centro iterum dispergentur per totam terram, & sic circulatio fit perennis & perpetua aquæ circa terram, ad generationes efficiendas, & in actum perducendas: Sic Mare fit ex aquarum omnium congregatione, & Mare non regurgitat, quia à mari tendunt ad centrum terræ, ut major pars aquarum convertatur in spiritum mundi, per calorem centralem terræ, & quod est superfluum & reliquum, per Polum antarcticum mittitur foràs, ut iterum redeat ad circumferentiam terræ & impregnetur Elementorum seminibus, & sic impregnata aqua redit ad centrum terræ, per polum arcticum, quo magnetica & naturali virtute attrahitur, ut ad centrum deferatur & sic celebratur circulatio illa perpetua aquarum, quam pauci sciunt, quamvis præ oculis omnium fiat. Sic perclarum est, quid sit Mare, & unde ortum habeat, & ad quid naturæ inserviat.

Mare cur non regurgitet.

Mare ad quid inserviat.

Vnde Salsedo Maris ortum habuerit & an Mari sit naturalis & innata.

CAPUT II.

Salsedo maris an sit illi naturalis & innata.

QVamplurimi sunt, qui existimant Salsedinem Maris, non esse Mari connaturalem, & innatam, quia putant à calore Solis ortum habuisse: Dum enim sol perpetuo suo calore agit in Mare, quod est

est subtile, sursum fertur ad nubes per vapores, crassum & fœculentum remanet, quod coctum & quasi perpetuis radiis exustum, Salsedinem acquirit & amarorem: At nisi natura ipsa Sal in ipsis aquis deposuisset, nunquam Sol sua coctione posset sal elicere ex ipsa aqua, manifestat tantum quod in ipsa aqua occultum est quamvis tamen satis manifestum sit. Ex omni enim aqua, qualiscumque sit, sive fontis, sive putei, sive fluvialis aut Maris. Ex omni, inquam, aqua educitur Sal, subtiliori parte sursum evocata. Semen enim naturæ quod est elementorum singulorum putum quid, in unum coctum naturæ semen, induit corpus & substantiam Salis, & immergitur singulis Elementis, & præcipuè aquæ, Quæ cum naturali Sponte, vel tantùm à Creatore summe, habeat semen illud naturæ, ad generationem & productionem rerum omnium, necesse est ut habeat naturalem illum salem: tanquam Elementorum omnium semen cùm autem Mare sit Aquarum omnium congregatio, necesse est etiam ut Mare habeat Salem omnium aquarum, quæ cùm ab initio mundi passæ sunt coctionem diuturnam solis, & Æstus terreni, necesse est, ut habeant manifestam Salsedinem in Mari ipso, sed hæc non ex coctione Sola provenit, sed ex innata & connaturali substantiâ Salis quæ est omnibus aquis, quæ tamen coctione, & radiis solis peracta manifestatur.

Semen naturæ induit corpus salis.

Salsedo maris unde proveniat.

Sunt qui Mare Lotium Naturæ dicunt & Lixivium mundi. Quia ea omnia quæ comburuntur, & putrescunt, abeunt in aquam & in ipsa deponunt Salem suum naturalem; quæ cùm contineat Salem naturalium rerum omnium, necesse est Salsedinem habere apparentem, sed cùm omnia habeant Salem naturalem, quem ab origine sua, nempe ab aqua desumpserant, necesse est ut dum dissolvuntur & corrumpuntur, reddant aquæ, quod ab aqua acceperant. Vnde semper aqua, ab initio mundi habuit Salsedinem, nec à creatis corruptis accepit, sed ipsa dedit aliis omnibus, quæ dum dissolvuntur, reddunt ipsi, quod ab ipsa acceperunt.

Mare cur Lotium naturæ & lixivium dicatur.

Aqua naturaliter est salsa.

Concludamus ergo Salsedinem Maris naturalem esse, & Mari innatam, & ortum habere à reliquis Elementorum seminibus, quæ in ipsam aquam deferuntur, ut hinc in matrices deferuntur, ad productiones & generationes rerum omnium.

De Æstu reciproco Maris, quid sit & unde proveniat.

Caput III.

Mirantur omnes Maris æstus reciprocos, ut certè mirabiles sunt, quorum causas inquisiverunt infiniti ferè Philosophi, & tàdem omnes ad Lunam retulerunt, quòd viderint, ad Lunæ quadras quodammodo referri, in plenilunio enim sunt fortiores & violentiores, quàm in

Maris æstus unde.

in silenti Luna, & aliis Lunæ senescentis diebus, in novilunio crescunt, crescente & juvenescente Luna, ipsi etiam æstus crescunt & quasi juvenescunt: Itaque ad Lunam retulerunt Marinos istos æstus: Quâ ratione Luna hos excitet, non quæsiverunt, nisi quòd dixerint id efficere ex proprietate sua & innata virtute. Sed pace eorum dixerim, hoc ex Luna nullo modo dependet, quamvis Lunæ quadras sequatur, id solum dependet ex igne seu sole æstuante centrali terræ, qui in medio Mundi collocatus, ut spiritus vitales, & generationi & productioni rerum dicatos, hinc emittat, per terræ poros, hi spiritus seu tenues & subtiles vapores, quos perpetuò emittit calor ille, seu sol centralis terræ, dum inveniant aquam maris crassam & spissam, quæ eorum spirituum egressionem impedire & retardare conatur sua crassitie & spissitudine, Mare tunc temporis inflatur, ac tumescit, donec tandem exierint spiritus illi, in aerem, tunc temporis detumescit aqua, & ad locum naturalem & statum pristinum redit. Et iterum intumescere incipit, urgente spiritu, qui perpetuo, à centro mundi, tanquam à corde totius naturæ, sursum eructat, donec iterum exierit & sic perennibus reciprocis tentatur æstubus Oceanus, infinitis ferè locis non tamen in omnibus, cujus rei causam inferiùs declaravimus: hic ergò mundi spiritus, à centro exiens, aquas agitat priùs, cùm eas priùs adinveniat, Deinde aerem commovet & ventos in aere facit; Quod enim est causa ventorum, idem ipsum est causa æstuū reciprocorum Oceani. Quòd autem sint reciproci, nec plus temporis impendatur uni quàm alteri, nisi quod in plenilunio fortiores fiant & citiores, quod fortiores, & silenti luna tardiores seu longiores fiant, quod minores nihilominus tamen æqualitatem observant, in singulis Lunæ quadris. Id ortum habet ex perenni spirituum horum effluxu, & impedimento aquæ crassæ, & spissæ Maris, quæ semper æqualem habet obstructionem, & perinde æquales observat aquarum motus, & inflatus. Quantum enim temporis impéditur ad aquas extollendas, & tumefaciendas, tantum etiam impenditur ad aquas extollendas, & tumefaciendas, tantum etiam impenditur ad ipsas deprimendas, dum foras eruptus est spiritus, donec iterum cum impetu adveniat; Quòd si Aquæ non essent crassæ, & spissæ, multoque sale prædictæ, sed dulces & tenues, id non fieret, quia spiritus libenter exiret per poros aquæ.

Sol centralis terra æstus maris efficit

Æstus maris qua ratione fiant.

Æstus marinæ cur reciproci & æquales.

Aqua salsa maris conducit ad æstus maris.

His ita præmissis, licet jam definire Maris Æstum, Motum peculiarem Oceani, ab spiritu mundi causatum, qui dum à centro exit, motu caloris centralis, aquas Oceani crassas & pingues salsedine, eas inflare facit donec exierit in aerem, post ejus egressum deprimuntur a-

æstus maris quid sit.

quæ, & sic reciprocos patiuntur æstus, qui aliunde provenire non possunt quàm ex sola hac causa, ut sequenti capite clarius fiet.

Aestus Oceani, à Luna, nec ab ullo alio Cœlesti astro dependent.

CAPUT IV.

Aestus maris à Luna nec ab astris aliis, dependẽt.

VT clarè admodum doceamus, & manifestem⁹ æstus reciprocos Oceani, non dependere ullo pacto à Luna, nec ab astris, demonstrandum est spiritus terrestres, qui à calore centrali terræ sursum efferuntur, non dependere à Luna nec ab astris; Certissimum enim est calorem & calidum illud innatũ terræ, quod est crassior luminis creati pars in centro relicta, quod sursum ascendi non potuit, ob crassitiem, & quòd Dominus Deus Creator omnium voluerit remanere lumen in centro mundi, ut partes à Sole longissimè distantes calefierent tali lumine, tãquã ab alio Sole, & sic calefactæ excitarentur ad productionem: Spiritus ergo hi in centro mundi residentes, in suo fixo lumine, tanquam radii solares, in Sole cœlesti fixo lumine è quo indesinenter & perenniter effluunt in terras, ut tardos & quasi emortuos illos Solis centralis terræ spiritus, seu radios excitent, & ad actiones prorritent, ut unà simul concurrant, ad generationes rerum omnium, hi, inquam, spiritus nullo modo dependent à Luna, nec ab astris cum calido innato mundi innati & naturales sint, & sint virtutes & energiæ materiæ primæ in fundo mundi relictę, hi autem spiritus sunt Sola & unica causa æstus Oceani: Et miror certè, quòd Philosophi quamplurimi ingenio & acuta mente valentes, Lunæ attribuerint hos Maris æstus, quòd Lunæ quadras solùm sequantur. Nam hoc tantùm arguit sympathiam, & symbolum causæ istius æstus, cum lumine Lunæ, non quòd Luna efficeret hos æstus, sed quòd spiritus mundi horum æstuum causa, vigente Luna & vigente Sole, in ipsa luna, vigeat etiam lumen in Sole terrestri, & perinde vigere etiam spiritus, qui hinc effluũt, ut vigent in Luna tempore plenilunii: Itaq; magnam conformitatem habet hic spiritus Solis terrestris, cũ Luna cœlesti, cùm viget Luna, viget & hic spiritus & vice versa, nõ quòd tamen ab invicem dependeant & quòd sint causæ subalternæ. Sed quòd Sol cœlestis habeat maximam conformitatem cum Sole illo terrestri, & sequatur eosdem & similes influxus, & agendi proprietates: Nam ut Sol cœlestis influit in Lunam, suasq; virtutes auget, & multiplicat ratione luminis, in Lunam cœlestem infusi. Sic Sol terrestris in aquam Elementarẽ influit, eamq; agitat beneficio sui spiritus, qui ejus Luna dicitur, quiq; radiis & influxu solis sui, virtutes auget & multiplicat, & Aquæ manifestat, cui potissimùm dominatur.

Spiritus caloris centralis terræ non dependent à luna nec ab astris.

Dicunt

Dicunt tamen Philosophi Chymici, ex Hermete Philosophorum Patre hujusce spiritus patrem esse solem, & lunam matrem, & ratione hujusce productionis si Sol & Luna cœlestis producant hunc spiritum Oceani agitatorem, poterit aliqua ratione Sol & Luna dici causa istius agitationis, & æstuum Maris, sed verè Sol cœlestis & Luna non conferunt ad generationem istius spiritus, nisi tanquam causę generales, & ut conferunt Elementa simplicia, ad hanc generationem, quòd omnia conjiciant ad terræ centrum suas virtutes & proprietates, ut ibi digerantur & percoquantur à calore centrali terræ, & hac decoctione fiant spiritus. Et ita Sol & Luna cœlestis non sunt propriè causa hujusce spiritus, nisi solus Sol terrestris qui immediatè solus producit hunc spiritum, cujus Solius est solus pater, & perinde sola causa & immediata ęstus maris, & aqua inferior ejus Mater dicitur, quæ apud Chymicos est Luna: his ita declaratis & veritatis lumine irradiatis facilè concluditur æstus Oceani nullo pacto dependere ab ipsa Luna, nec ab ullo alio cœlesti astro, sed solùm ab innato calido mundi, quod in centro terræ residet, à quo eructãt spiritus subtiles rerum omnium opifices, à quibus immediatè agitatur mare & æstus ille reciprocus totius Oceani, aut majoris ejus partis dependet, & ortum habet, quicquid clamet & eructet in me Philosophorum Scholasticorum Turba, quæ semper in hisce rebus enodandis, cęca permanebit, nisi radiis nostri illustretur solis.

Sol & luna quare dicãtur pater & mater spiritus terrestris.

Aestus Oceani unde propriè.

Vndenam sit, quòd Mare Mediterraneum & multæ aliæ Oceani partes non æstuent.

Caput V.

QVamplurimi rarum existimant & mirum, quod Mare Mediterraneum non æstuet, ut Oceanus: At si aquas Maris Mediterranei, cum aquis Oceani æquiparare vellent & naturam & qualitates eorum perpenderent, invenirent facilem causam & rationem, cur Mare Mediterraneum non æstuet. Ratio in promptu est, quòd Mare Mediterraneum habeat aquas multò tenuiores ipso Oceano, & ratione tenuitatis spiritus effluens, è centro terræ, ad ejus superficiem, facile penetrat aquas, & exit foràs absq; ulla tumefactione, & inflatione aquarum, est autem hæc aqua tenuior, & subtilior multò ratione fluminum & fontium infinitorum ferè, qui in Mare Mediterraneum confluunt, & quamvis in Oceanum majori etiam & numero defluant aquæ dulces & tenues, quæ ratione sui aquas Oceani alterare possent, nihilominus quòd Oceanus sic Mare universale, & nulla sit proportio magnitudinis, inter Mare Mediterraneum & Oceanum, Mare Mediterraneum siquidem respectu Oceani est veluti fluvius & adhuc satis parvus: Itaque

Mare Mediterraneũ cur non æstuet.

Maris mediterranei aqua cur tenuiores & subtiliores aquis Oceani.

que ratione minoritatis suæ, & copia fluminum dulcium, quæ in illud aquas suas deponunt. Aquæ suæ tenues sunt comparatione facta ad aquas Oceani, quæ multò sunt crassiores, & pinguiores, ita ut ratione crassitudinis, & pinguedinis exitum impediant spiritus mundi, è centro prodeuntis. Vnde ad exitum dum propellitur, & aquas invenit Oceani pingues, & crassas, eas inflare facit & ad cœlum extollit, & post egressionem illius spiritus impellentis, pondere suo deprimuntur, donec iterum ab eodem spiritu sursum efferantur, & sic celebratus continuus ille Oceani æstus, qui fluxus & refluxus dicitur, quem non percipimus in Mari Mediterraneo, propter aquarum hujusce Maris tenuitatem & subtilitatem.

In pluribus etiam aliis locis ipsius Oceani versùs Septentrionem Oceanus non æstuat, nec reciprocis tentatur hisce motibus propter tenuitatem aquarum dulcium, quæ ex fluminibus in hasce partes defluunt magna copia, & Oceani aquas sua tenuitate diluunt, adeo ut tenuiores & subtiliores fiant, tali in gradu, ut spiritui mundi facilis detur exitus, per medias illas aquas absq; ullo reciproco & æstuanti motu, & quòd Sol terrestris non eructet hisce in terris adeo fortiores spiritus ut in medio mari.

Oceanus multis in locis non æstuat.

Concludimus ergo Mare Mediterraneum & multas alias Oceani ipsius partes non æstuare, ratione tenuitatis & subtilitatis quâ pollent ac vigent aquæ, ratione cujus, spiritus mundi qui solus motus hos excitat facili negotio & via penetrat aquas, absque ullo tali motu.

at & ratio cur id fiat.

Cæruleus color in Mari undenam ortum habet.

CAPUT VI.

APparentem tantùm existimant multi colorem cæruleum Oceani, & ex profunditate & multitudine aquę dependere asserunt: Nam ut aer, qui tamen non est coloratus, cæruleo colore præditus esse videtur, id ex profunditate sua & altitudine ortum habere persuadere volunt, quia illis nulla alia patet ratio: Sed pace eorum dixerim. Aqua verè cærulea est, & aer etiam cæruleus, quod in se contineant spiritum mundi, qui quamvis subtilis admodum sit, & tenuissimę substantiæ, nihilominus si condensetur & tantillum incrassetur, apparet cæruleo colore condecoratus & exornatus, hic est verè qui colorem hunc operatur in aqua, & in aere, non tamen in minima ipsorum quantitate, sed in maxima, quia in maxima condensationem quandam acquirit ipse spiritus, & ratione condensationis colorem acquirit verum & realem, ratione siquidem profunditatis & altitudinis, Diaphanitatem & transparentiam amittit, & tunc temporis apparet color. Quòd si hujus sen-

Spiritus mundi est cæruleus & aerem & aquam suo colore tingit

ſententiæ veritatis certiores fieri deſideramus, imponatur aquæ limpidæ aliquid vitrioli cærulei coloris, ſi maximæ quantitati aquæ imponatur, non apparebit color ille cæruleus, quamvis verus & realis ſit in ipſa aqua, cum impoſitus fuerit, & ratio eſt, quòd in maxima quantitate aquæ, vitriolum colore cæruleo præditum ita rarefiat & attenuetur, ut inviſibile fiat, quòd ſi evaporetur aqua, pedetentim craſſeſcit & condenſatur vitriolum, & viſibile fit, & apparet innatus & legitimus ſuus color. Sic fieri ſolet in aqua Oceani. Si abſtrahatur aliqua quantitas aquæ ab Oceano, & vaſi vitreo criſtallino imponatur, ita candida & limpida apparet, ut ſine ullo colore videatur, ſi tamen remittatur Mari, cæruleum colorem acquirit, ex altitudine & profunditate Maris, quia in maxima quantitate aquæ, & profunditate ſumma, apparet color ſpiritus ipſius aquæ, in minima verò, non propter rarefactionem & limpiditatem, quæ colores omnes inviſibiles facit; ratione autem profunditatis, limpiditatem & transparentiam amittit aqua & aer, & ideò in profunditate & altitudine maris & aeris, apparet color cæruleus.

Color cæruleus in mari realis eſt & non apparẽs.

Concludamus ergò cæruleum colorem in Mari realem eſſe & non apparentem, & ex ſpiritu aquæ dependere, qui colore cæruleo eſt præditus: quique in profunditate & altitudine Maris apparet, cum profunditas & altitudo Diaphanitatem & limpitudinem perturbent & confundant.

An Aqua Maris nutriat & procreet ea omnia quæ in Mari ſunt.

CAPUT VII.

Aqua maris ratione ſui ſpiritus nutrit omnia quæ in ſe coercet.

DIximus multis in locis, Aquam per ſe ſolam, ſimplicem & Elementarem nutrire non poſſe, niſi ratione ſpiritus illius mundi, qui in ipſa latet aqua. Idem aſſerere poſſumus de Maris aqua, eam nutrire non poſſe, nec producere aliquid, niſi beneficio ſui ſpiritus, qui in ea continetur: At cum ſpiritu ſuo, veriſſimum eſt Aquam maris nutrire & producere omnia, quæ in Mari coercentur, ut inferiùs clarè admodum demonſtrabimus, dum de omnibus ſingularibus rebus, quæ in Mari enaſcuntur, & conſervantur, nobis erit ſermo: Jam verò generaliter demonſtrabimus aquam Maris producere poſſe, & nutrire, & conſervare ea omnia, quæ in Mari ſunt. Quia in Mari copioſus eſt ſpiritus mundi, qui productiones facit rerum omnium, & nutrit & conſervat omnia, ubi enim datur cauſa productrix, & altrix rerum omnium, cum requiſitis diſpoſitionibus, ibi dari neceſſe eſt productiones & nutritiones rerum omnium: Atqui Mari datur talis cauſa, cum requiſitis diſpoſitionibus: Ergo concludendum eſt, Aquam Maris nutrire & produ-

Salſedo maris an impediat generationes & corruptiones in mari.

cere ea omnia, quæ in Mari reperiuntur. Neque objectandum est Salsedinem Maris impedire productionem, cùm & impediat corruptionem, beneficio cujus generationes fieri solent, cùm Salsedo, si humiditatem exsiccare queat, tunc temporis tantùm corruptionem impedit, si verò non exsiccet, at dissolvatur, & nullo humore uda permaneat, facile corrumpitur, & generationes varias excitat ratione humiditatis, quã vincere non potest, calor enim agẽs in humidum, si humidum vincat, siccitatem caloris facit corruptionem: At in Mari videmus ipsamet experientiâ humidum aquæ vincere & superare siccum Salis, cùm semper sal teneatur dissolutum in aqua Maris: Ergo tunc temporis non potest impedire corruptionem, nec perinde generationem: Videmus etiam experientia ipsa, infinita reperiri animalia in medio Mari, imô vegetantia multa, & mineralia infinita, quæ non possunt alibi producta fuisse quàm in ipso Mari. ergo necesse est fateri Aquam Maris producere posse, & nutrire, & conservare ea omnia, quæ in Mari reperiuntur.

Sal qua via corrumpatur.

Concludendum ergo est nulla labyrinthea difficultate, detenti, & hęsitantes, Aquam Maris producere, nutrire & conservare ea omnia, quę in ipso maris sinu reperiuntur, accoercentur, idq; beneficio spiritus illius mundi, qui copiosus in eo turget ac latitat, & generationes illas omnes operatur.

Vndenam Nausea & vomitus exoriatur his omnibus, qui insueti per mare navigant.

Caput III.

VApores qui sursum ex mari elevantur, spirituosi Salis & volatilis copiam in se coërcent, operantur hanc Nauseam & vomitum: Sal enim volatile summæ est subtilitatis, & penetrationis, ventriculum vellicat ac pungit & humorem biliosum attrahit, ad ventriculum sympathiâ quâdam substantiæ. Siccum enim est Sal istud & calidum, non secus ac biliosus humor, qui Salis naturam habet tinctura sulphuris decoratam, hic ergò humor facili via, per colidochum perducitur ad ventriculum, excalefactum & vellicatum vaporibus Marinis salsuginosis, unde magis ac magis vellicatur, & pungitur, & ad vomitum provocatur, ut se spoliet humore pungente & vellicante. Donec tandem purgatis hisce omnibus humoribus, assuescat vaporibus illis Marinis salsuginosis, qui modò non inveniant copiam biliosi humoris in ventriculo, aut circa ventriculum stagnantem, non excitant ventriculum ad huj⁹modi vomitus, qui facili negotio compescuntur in multis, qui bilioso non turgent humore, spiritu salis assumpto, cum aqua laudati fontis, vel cum syrupo violaceo permixto, ad gratam acetositatem, vel purgato prius corpore ante navigati-

Nausea & vomitus his qui mare navigant unde oriatur.

Nausea & vomitus in Mari qua via impediatur & quiescat.

gati-

gationem ab humoribus biliosis, & deinde refrigerato ventriculo, potione illa acetosa, spiritu salis, vel succo limonum: Quòd si hæc omnia, propter refrigerium ventriculi & quòd retundant salis volatilis acrimoniam, vomitum hunc compescant & curent. Necesse est, hunc vomitum dependere à causa prædicta, neque sale volatili, qui sursum effertur unà cum vaporibus, ex Mari sursum sublimatis. A causa enim curatrice, notam habemus causam efficientem ipsius affectus.

Mare cur apud Antiquos Divinitate exornatum fuerit.

Caput IX.

Oceanus cur Divinitate donatus ab antiquis.

TAntam in aquis omnibus potentiam, ac virtutem viderunt Antiqui, & præcipuè in Oceano, ut ipsum Divinitate donarint, imò patrem deorum omnium fecerint. Et Neptunum vocarint, cui pro Sceptro Tridentem donarunt, ut potentiam Aquarum, in triplici Regno ostenderent, Animalia siquidem, vegetantia, ac mineralia cuncta, Neptuno seu Aquæ subjiciuntur. Si ergo id quod producit, nutrit & conservat, quod destruit, & corrumpit, & à ventre corruptionis novum quid educit, apud Antiquos magnum & Divinum habebatur? Nonne meritò Oceano, Divinitatem quandam eamque maximam attribuerunt Antiqui, cùm animalia cuncta, vegetantia & mineralia omnia, ortum habere ex aqua conspicerent, eaque omnia aqua nutriri & conservari, & denique aqua destrui, & corrumpi: Maximam ergò virtutem & potentiam incredibilem, in ipsa aqua manifestam viderunt. Et proptereà divinitatem illi attribuerunt Antiqui: nihil enim aqua potentiùs, & efficaciùs in rerum natura reperiri potest, vita & mors ab ipsa dependent, infinitaque secreta, & arcana sunt in intimis aquæ, quæ Regna omnia pretio superant & antecellant: Antiqui Ægyptii fabularum cortice, de Iside & Osiride hæc omnia intricarunt, quæ de humiditate & siccitate, quæ in intimis aquæ reperiuntur, interpretari possunt. Et ea omnia quæ Chymici narrant de Mercurio suo: hæc etiam de aqua ipsa interpretanda sunt: Quæ re vera tanta sunt, ut jure meritò apud Antiquos Divinitatem mereantur. Apud nos autem qui verum Deum colimus, honorem & admirationem ac laudem in Deo ipso; qui hæc aquæ immiserit mereri fatemur.

Tridens cur Neptuno tribuatur.

Aqua laudari non venerari debet, soli Deo honor & gloria.

DE FLUMINIBVS. SECTIO SECUNDA.

Flumina quid sint & unde oriantur.

Caput I.

VT Sanguis per totum corpus in animalibus per venas distribu-

tribuitur, ut corpus irroretur liquore illo vitali, ac nectareo, quo partes omnes nutriuntur, & conservantur: Sic in magno mundo liquor ille vitalis & nectareus quo partes omnes totius universi nutriuntur, foventur, ac conservantur, per totum & universum terrarum orbem distribuitur, per fluvios & flumina, quæ sunt canales & venæ, quibus irrorantur partes omnes universi, ut inde capescant vitam: Unde flumina definire possumus canales maximos, & tubos, quibus liquor vitalis & nectareus, qui in centro terræ præparatur ad restaurationem universi defertur, ac deportatur per aquas, quæ ab eodem centro defluunt, ut sint vehiculum illius nectarei liquoris: Ex hac definitione colligitur undenam flumina ortum habeant, cùm Aquę omnes in centrum mundi seu terræ tendant, ut ibi coquantur ac digerantur, ut in spiritum mundi convertantur, & liquorem illum nectareum, quo foventur, & restaurantur partes omnes universi, constituant, quique à centro per calorem centralem terræ sursum elevatur, & sublimatur in vapores, qui in locis frigidis terræ condensantur in aquam, & constituunt fontes, qui in superficie terræ rivulos constituunt, quique pedetentim aggregati in prægrandes & profundos excrescunt fluvios. Sic ex fontibus fiunt flumina, ab eadem tamen dependent scaturigine, à centro putà terræ, ex quo Elementa omnia in principio mundi, per Divinam potentiam educta sunt. Et in quod adhuc Divina etiam ordinãte & præscribente potestate redeunt, ut in fontem redeant, ex quo ortum habuerint. Et ut in fonte ipso vitam recipiant, sine qua inutilia Naturæ essent & infructuosa, ideo in centrũ terræ tendunt, ut vitam, quam generationibus impenderunt iterum suscipiant, & vitalia fiant: Omnia autem naturæ Elementa in centrum terræ tendunt, aquæ beneficio, quæ omnia secum defert Elementa in cẽtrum, ut ibi vitalia fiant, & vitalia fiunt, dum ipsa impregnatur spiritu illo vitæ, quia hæc non potest impregnari vitali illo spiritu, quin & cætera Elementa, quæ in ipsa aqua latent, eodem & simili impregnentur spiritu.

Fluvii sunt quasi venæ mundi per quas distribuitur liquor vitæ.

Flumina quid sint.

Elementa cur in centrum tendant.

Sic flumina per totam decurrunt terram, ut deferant illum vitæ spiritum, quem in centro acceperunt, & denuo redeunt ad idem centrum, ut semper accipiant eundem spiritum, quem in cursu suo mixtis naturalibus distribuerunt.

Flumina cur per totam terram decurrant.

Flumina omnia cur ad Mare tendant.

Caput II.

Paucissimi sciunt, cur omnes aquæ congregantur in unum & fiant Mare, unde flumina, quòd deferant aquas, etiam ad Mare tendunt, ut ibi deponant aquas suas, & sic congregentur in unum. Con-

Flumina cur ad Mare tendant.

Congregantur in unum multiplici ratione: Primò ut fiant Mare, & circumdent terram & decorent universum orbem. Secundò ut congregatæ possint ab uno & eodem calore percoqui & digeri, in alimentum universi. Tertiò ut coctæ ac digestæ possint ab uno & eodem loco, in universum terrarum orbem distribui, in alimẽtum cuiuscumq; rei. Quartò ut meliùs & fortius fœcundentur astralibus ac cœlestibus facultatibus. Non ergo mirum si videamus flumina omnia, & aquas omnes, ad mare currere tanta cum velocitate, ut nullibi cesset eorum fluxus, & cursus, donec Mare intraverint; hisce enim conatibus, & impetibus naturalibus coguntur ad hunc motum, quibus resistere non possunt: Nam à Creatore Summo præscripti, ac ordinati sunt, ad commoditatem universi. Nam si Aquæ in uno & eodem loco semper permanerent, exhaurirentur tandem spiritu, quo fœcundantur, & quasi mortuæ jacerent, nec aliis vitam impertire possent, cùm non haberent: nemo enim dat, quod non habet. Oportet ergo ut moveantur & redeant in locum, ubi vitæ mundi fons est, & scaturigo. Sic exitu & reditu suo vitam illam quam à fonte exhauriunt, communicant, & omnibus naturæ mixtis distribuunt: Necesse est ergò, ut perpetuo fluant aquæ, circa terram universam, & tendant ad Mare, ut ex Mari, redeant in centrum terrę, ex quo ortum habuerunt, & ibi redeunt ut fœcundentur spiritu vitæ, quem in circuitu suo mixtis naturalibus distribuerunt: Et hæc est præcipua ratio cur flumina omnia & aquę omnes ad mare tendant, ex Chymicis nostris principiis.

An flumina virtutibus exornentur eximiis, ut fontes à quibus dependent.

CAP. III.

Flumina cur non tantis ornentur virtutibus ac fontes.

FLumina non possunt virtutibus eximiis, & raris exornari, sicuti fontes sui, à quibus dependẽt. Nam virtutes illæ eximiæ & raræ, dependent ad spiritu tenui, & volatili, qui agitatione aquæ, & calore Solis foras exit, & aquas linquit. unde videmus aquas Thermales in fonte, & scaturigine sua recenti, multis pollere virtutibus, si verò diu exponantur aëri, vel Soli, amittunt virtutes & energias. Ratio in prõptu est, quòd hæc virtus dependeat ab spiritu, qui facili negotio & via, ab aqua evaporatur, & exit, fortiori ratione in fluminibus, qui multum agitantur in cursu suo, qui diu exponuntur Solis ardori & frigoris rigori, qui solet etiam hunc vitæ spiritum ab aqua foràs pellere, frigore suo, ut & Solis ardor attrahere, calore suo: Non possunt ergò flumina virtutibus eximiis vigere, ut & fontes sui, quòd virtus hęc evaporetur ab aquis fluminum, non autem ab aquis fontium in scaturigine sua, nisi diu exponantur

Fontes cur maioribus dotentur viribus quam ipsa flumina.

frigori & calori. Aquæ siquidem fontium, non longè distant à centro à quo originem ducunt, & à quo virtutes suas exhauriunt: unde plus virtutis habent & efficaciæ, quàm flumina, quia fontes recẽtes habent aquas, & virtutis plenas, dum à centro exeunt: flumina verò raro exeunt à terra ipsa, nisi in quantum plures fontes congregantur in unum, & fiunt sic congregati, flumina prægrandia, unde tunc temporis virtus aquæ, quæ in eius spiritu consistit evanescit, agitatione sua & cursu suo. Quòd si aliquando flumen aliquod prægrande exeat ex visceribus ipsius terræ, tunc temporis potest contingere, ut in ipsa scaturigine magnis dotetur virtutibus, si spiritus sit copiosus in ipsa aqua, & spiritibus mineralium volatilibus, & fugitivis impregnetur. Nam hæc aqua non solùm potest impregnari spiritu universali totius naturæ, sed etiam particulari mineralium quorundam, quibus cunctis, magna datur virtus, & energia in ipsis aquis, tùm fluminum, tum fontium. Concludamus ergò his ita præmissis, flumina in exortu suo posse quamplurimis, & eximiis, exornari virtutibus, quibus in natura, quam maxima fieri possunt, tùm in animalibus curandis, tùm in vegetantibus enutriendis & roborandis.

Aqua potest impregnari spiritu mineralium, & universali spiritu.

Fluminum aquæ, cur dulces seu insipidæ & potabiles.

CAP. IV.

Fluminum aquæ cur dulces & potabiles.

OMnis aqua ex terræ visceribus scaturiens, aut salsa, aut amara esse deberet, quòd omnis aqua antequam terram intret, salsa & amara sit, cùm ex mari salsedinem illam & amarorem contraxerit: Nihilominus tamen etsi omnes aquæ congregentur in Mare, ibique salsedinem contrahant & ita salsæ attrahantur centro mundi, ut ibi decoquantur & digerantur, deberent in tali digestione & coctione salsedinem majorem acquirere, nihilominus dum egrediuntur dulcedinem acquirunt, hoc est insipidæ, sunt, gustu saporeque gratæ, adeo ut potabiles fiant, cùm tamen antea non essent: Verissimum est in centro digeri & percoqui omnes aquas, & per talem coctionem non amittere salsedinem, imo accrescere, multiplicari Sed quia per talem coctionem, maxima pars aquæ mutatur in vaporem, vapores qui inde fiunt salsedinem amittunt & relinquunt in residuo decoctionis, quod quidẽ summopere salsum est & amarum, quodque rejicitur per polum Antarcticum in Mare Antarcticum, quod quidem summoperè amarum est & salsum, ut testantur omnes qui navigationem hanc tentarunt: Itaque flumi-

fluminum aquæ & fontium dulces sunt & potabiles, quòd à vaporibus à centro mundi exeuntibus ortum habeant, & non à residuo decoctionis aquæ marinæ, quæ in centro fit. Hoc enim residuum per Antarcticum Polum, uti superiùs declaravimus, ejicitur, & foras propellitur: Non tamen quòd perinde negamus non dari posse multa alia emunctoria per poros terræ, ut residuum illud decoctionis aquæ, expelli possit: Nam infiniti dantur fontes amari & salsi, qui inde scaturiginem habere possunt. Et productio salis multis in locis habetur, quæ inde originem etiam habere potest.

Fontes amari & salsi unde scaturiant.

Deponit ergo Aqua in centro terræ salsedinem, nõ decoctione quam patitur in centro, sed evaporatione & sublimatione tenuioris partis sui ipsius, quam in decoctione patitur: Tenuior siquidem pars aquæ, sursum elevatur in vapores, qui in locis frigidis terræ condensantur in aquam, quæ inde fluit in fontes, & fontes flumina constituunt: Inde est, quòd fluminum Aquæ sint dulces, seu insipidæ & potabiles, cùm sint aquæ distillatæ calore centrali terræ, & ab omni salsedine separatæ, & per evaporationem illam vindicatæ, spiritu tamen vitali, & nectareo impregnatæ, ut nutrire possint ea omnia, quæ alimentum expostulant.

Aqua salsa qua ratione deponat salsedinem in centro terra.

Flumina omnia cur matutino tempore crescant.

CAP. V.

Flumina cur excrescunt matutino tempore.

FUTILIS & inanis videbitur hæc quæstio, quibusdam Chymiæ osoribus? Quid enim interest scire, cur flumina tempore matutino excrescant. Sciant tamen magni interesse, cùm inde cognoscatur tẽpus in quo humidum radicale rerũ omnium, & virtus, & proprietas excrescat. Nam ex illo humido quod tunc temporis copiosius est & abundantius excrescunt flumina: Vapores enim qui tempore noctis copiosi sursum elati fuerunt, & per totam aëris regionem dispersi, tempore noctis, & frigida Lunæ influentia & virtute, in aquam convertuntur, & in rorem decidunt, qui copiosus est circa flumina, & attrahitur ab aquis fluminum, unde eo tempore excrescunt multiplicatis eorũ aquis, ab ipso rore, pruina, nebula, & aliis humidis Meteoris, quæ facili negotio circa aquas mutantur in aquam. Addam & ego quod fontes eo tempore fortius fluant, quod sole surgente humidum illud radicale mundi, quod fontibus inest, fortius attrahatur sole surgente, quàm alia quovis tempore, unde omnia naturæ mixta fortiora sunt, & robustiora, surgente sole, quàm alio quovis tempore, quod humidum radicale mundi, ex quo robur & virtus, fortius

Sole surgente crescit humidum radicale.

tunc attrahatur, hinc flumina eo tempore excrescunt, quod fontes à quibus dependent flumina, fortius & violentius fluant & copiosiores fundant aquas, hinc magnum elicitur secretum & arcanum in Alchymia peragenda. Quod hinc pernoscatur humidum radicale rerum omnium, fortius esse tempore matutino, quam alio quovis, & virtuté perinde in rebus omnibus fortiorem & robustiorem esse. Et tempus colligendi materiam mercurii Philosophorum, matutinum esse fortius & convenientius, quam alio quovis tempore, hinc non erit inutilis hæc quæstio qua inquiritur, cur flumina omnia matutino excrescant.

Tempus colligendi mercurii Philosophorum quale.

Cur circa flumina ventus & aura semper perflari reperiantur.

CAP. VI.

Ventus & aura cur circa flumina.

CUm ventus, & aura sint exhalationes, ab humido prodeuntes, calore sursum elevante, tenuius & subtilius illius humidi, quod pulsum & agitatum, aërem facile impellit & sic ventus & aura fiunt, nullo pacto dubitandum est, quin circa flumina reperiantur ventus & aura, cum exhalationes & evaporationes humidi fluviatilis, semper fieri contingat, tum à calore terræ, tum à calore Solis, nam ambo calores solent excitare exhalationes & vapores, quibus fiunt venti. Imò motus ipsius aquæ fluentis excitat aërem & compellit unde aura levis illa exoritur, gratissima deambulantibus circa fluminum ripas, æstivo tempore, dum fervore maximo æstuat aër, aliis in locis, circa vero flumina, venticulis, ac Zephyris dulciter ventilatur. Et hoc non aliunde exoritur, nisi ex copia humidi quæ inibi est, quæ sursum fertur calore solis in vapores, qui aërem compellunt agitant, ventosque excitant, qui aerem suo flatu refrigerant. Id etiam contingere potest ex calore terræ, qui humidum fluviatile pellit sursum in vapores. Et sic semper venti & Zephiri leves, & grati, qui flumina sequuntur, exoriuntur ex calore sursum elevante vapores, qui aerem agitant & agitatione illa ventos leves & gratos excitant.

Vapores circa flumina copiosi, unde venti.

De Garumna flumine, undenam ortum habeat & quibus virtutibus polleat.

CAP. VII.

Garumnæ descriptio undenam oriatur & quas utilitates adferat.

QUia fluvius hic noster est & in nostris regionibus ortum habet, nos separans ac dividens ab Aquitanis, ideo primùm de eo dicturus sum, cum nostra propinquiora nobis sint, & perinde chariora: Nobilis est hic fluvius & in pyreneis montibus ortum habet, & fonte nobili & præclaro cui nomen Garumna, quòd fluvius observat ac retinet

net per totum cursum, usque ad Oceanum ad quem aquas suas deponit, Tholosam prius, Agennas, Burdigalam aliasque nobiles urbes abluendo multasq; utilitates adferendo, tum piscibus quibus abundat, tũ navigatione qua merces infinitæ ultro citroque feruntur: Totum fere vinum quod bibitur in Septentrionali plaga, & per totam Germaniam, Flandriam, Angliam, & Scotiam, hoc flumine aliisque quæ in illud influunt, per Oceanum asportatur. Itaque hi populi omnes, qui tantum vinum amant gratias agere debent flumini nostro, quòd beneficio illius, illo potiantur, fons hic Garumna dictus in Scaturigine sua parvus est, nihilominus non longe ab hinc magnum excrescit in flumen. Quod quamplurimorum aliorum fontium scaturigines, quæ rivulos constituunt, & à montibus pyreneis fluant in illud decidant, ac aquas suas deponant, tãquam quid debitum, quod Garumnæ solvunt, sequuntur enim eius cursum ac concomitantur ipsum. A centro terræ ortum habet, ut omnes aliæ aquæ, quæ per calorem centralem terræ, ubi diguntur & coquuntur in vapores sursum efferuntur, qui frigiditate loci condensati, in fontes excurrunt ut spiritum illum vitæ vaporibus immixtum, & perinde aquæ hinc ex ortæ, deferant per totam terram. Sic Garumna effluit è centro terræ spiritu vitali turgida, unde terras omnes quas alluit fertilitate quam-

Garumna qua ratione fluat à centro terræ.

maxima donat. Est præterea aureo & argenteo spiritu plena, unde aurum & argentum magna in copia, circa ripas & arenas suas expiscatur, non quòd ex mineris auri, & argenti seu fodinis terrestribus aquarum fluxu errodatur, sed quòd spiritus ille vitalis naturæ, qui è centro terræ vaporum ope, sursum effertur, percoquatur in ipsis aquis, & inter arenas tum calore solis, tum calore sui ipsius nativi, unde in omnibus aquis arenosis reperitur illud aurum, & argentum, in tenuia folia diductum, quòd spiritus ille aureus, in aquis ipsis, foliorum instar coalescat dum coquitur. Potus huius fluminis saluberrimus est, modò limum & saburram terræ lutosæ deposuerit, quã in alluvionibus suis, sæpissimè excitatis trahere solet, Montes Pyrenei omnes, qui hyberno tempore Nive turgent, æstate deponunt suas omnes nives in flumen, nec præterea illaudatus huius fluminis potus, quòd Niveas habeat aquas. Nix siquidem modo soluta illaudatum nõ continet potum, nisi his qui debiliori sunt ventriculo. Sunt enim aquæ Nivis subtiliores, & à limo terræ vindicatæ, quòd sursum vaporum ope sublevatæ sint. Et spiritu vitali naturæ turgidæ, unde nix fœcundat terram, & tanquam cinerem terræ spargit Dominus, unde si cinis turgeat spiritu vitæ fixo. Nix turget spiritu vitæ volatili, qui non differunt nisi qualitate & conditione, his spiritibus turget, & abundat Garumna.

Garumna fluvius cur aureus.

Potus Garumnæ saluberrimus.

Nix qua ratione vitalis & vita plena.

fluvius noster, & perinde virtutibus pollet quamplurimis, tum in nutriendo, tum in visceribus nostris interioribus roborandis, & ab obstructionibus multis liberando multaq; alia occulta sunt in intimis ipsius aquæ, quorum turba conscia esse non potest.

De Rhodano flumine undenam ortum habeat, & qua virtute polleat.

CAP. VIII.

Rhodani fluvii descriptio.

RHodanus fluvius est Galliæ rapidissimus, ex Alpibus ortum ducens, ex Rhoda Rhodiorum oppido, nomen assumpsit, vel ex rapiditate; qua in Mare Mediterraneum defertur, tanto robore, ut maris ipsius aquas, ad duas fere leucas findat, & transeat sine læsione cursus sui, Lacum Lemanum pertransit, nec illi permiscetur, Ararim apud Lugdunum suscipit. Deinde Isaram, & Druentiam involvit antequam Mari Mediterraneo cõjungatur, quamplurimosque alios fluvios, & rivos, & rivulos suscipit magna utilitate & commoditate civitatum, & populorum quos alluit, non solùm piscibus quibus abundat omnis generis, sed potissimùm vectura maxima qua merces deferuntur ex provinciis, quas alluit, usque ad ultimum Europæ & Affricæ, Maris Mediterranei ope & Auxilio, hinc sursum retrocedunt aliæ merces ex Oriente & Meridionalibus partibus, in totam Galliam. Sic terra universa Maris & fluminum ope, merces suas communicat provinciis suis, magno habitantium emolumento, & commodo.

Rhodani utilitates & commoda.

Rhodani origo & ortus.

Ortum ducit hic fluvius, ut dictum est ex Rhoda, Rhodiorum oppido, in quo fons est, in mediis Alpibus, scaturiens, & magno impetu ex terræ visceribus erumpens; cui statim multi se jungunt fontes, ex Alpibus erumpẽtes, qui rivos & fluvios constituunt & tandem aquas suas in Rhodanum deponunt, & sic tandem in maximum flumen excrescit, antequam Mare Mediterraneum ingrediatur. Et juxta Arelatem Civitatem, coloniam Sextanorum bipartitur in duo flumina. Et hanc divisionem factam fuisse perhibent à Cajo Mario Romano duce, ut Castra sua à Gallis defenderet. Vnde insula quæ ab hac divisione facta est, fertilis admodum Camargo, vulgari nomine dicta est, quòd à Cajo Mario facta fuerit. Sic in Mare Mediterraneum tribus ostiis se immittit, uno & maximo heracleum Mare ingreditur, duobus vero deinde ostiis Mare Thyrrenium.

Rhodani potus saluberrimus.

Aquæ etiam lutosæ valde sunt & semper fere turbulentæ, at modo lutum deposuerint optimæ sunt, & facilis cõcoctionis. Lutosæ autem sunt eius aquæ, quòd provincias valde lutosas & pingues alluat, & sic lutum secum rapit & pinguedinem terrarum, unde etiam aqua eius fœcũdat terram, quam irrorat. Sic Druentia & Isara quæ

quæ in Rhodanum influunt, propter lutum & pinguedinem terræ, quam aquis suis invehunt, fertilitatem quammaximam inducunt terris omnibus, quas irrigant, variis hinc inde exactis & disectis rivulis ut campis & hortis communicetur hæc fertilitas, quæ non solùm ex luto suo ortum habet, sed etiam ex spiritu copioso vitali totius naturæ, quo turget, & abundat. Nam hæc flumina ortum ducunt ex Alpibus, quæ semper nive cooperiuntur, & ratione huius nivis interiora terræ illius valde incalescunt & perinde spiritus copiosus est valde, & potens, unde potentissime communicatur fontibus omnibus, qui ex Alpibus ortum habent, & perinde fluminibus omnibus, quæ ex fontibus fiunt. Sic Isara, Druentia & Rhodanus, copioso & fertili turgent spiritu mundi, quo terras fœcundāt quas alluunt & mirandas habent virtutes alias, ratione huiusce spiritus & ratione salis Hermetici naturalis, qui semper hunc spiritum comitatur, & nunquam deserit ipsum spiritum.

Rhodanus cur fœcundetur spiritu vitali mundi.

De Ligeri flumine undenam ortum habeat & qua virtute polleat.

CAP. IX.

Ligeris fluvii descriptio.

Ligeris nobilis est Galliæ Celticæ fluvius, ex Avernorum finibus ortum ducens, Heduosque à Biturigibus dividens qui magno ac longissimo tractu, postquam aquas multorum aliorum non infimorum fluviorum absorbuerit, non procul à Pictonibus in Oceanum Britannicum maximo ostio se immittit, magnas & prægrandes ac ditissimas alluit civitates & Provincias ditissimas, & vini feraces, unde ab hoc flumine magna copia vini asportatur in Oceanum, Septentrionem versùs ubi vinum magno est in pretio. Ab hoc etiam flumine magna asportatur copia spiritus vini. Distillatur vinum per has omnes Provincias quas alluit Ligeris, & convertitur in spiritum vini, ne putrescat, & in vappam convertatur, & sic tutò vehitur per Mare Oceanum, & ad Septētrionales regiones transfertur, ubi est in pretio. Non solum hanc utilitatem affert Ligeris, sed multas alias quas recensere inutile est, cum omnibus notæ sint: Inundationes tamen patitur quammaximas, & alluviones, absque prævia causa, nisi quod in fontibus & & scaturigine ipsius fluminis, magna est & prægrandis sylva Abietium & Pinorum, quæ dum Therebentinam fundunt, magnam etiam aquæ copiā unà cum Therebentina fundere solent. Nam cū hæ arbores calidæ valde sint, magnā attrahunt humoris copiam pro alimēto, quam tempore veris per librum dimittūt, & Salivæ instar humorisque fluentis transcurrit, unde Ligeris inflatur, & excrescit, & extra limites magno

Ligeris alluviones incognita.

gno

gno impetu exit. Mirum est quod flumen faciant arbores, & tamen non mirum, si scaturiginem cōtemplemur, cùm omnis aqua intra poros terræ contineatur, unde arbores radicibus suis tanquam sanguisugis exsugunt & attrahunt illam aquam, quam si nimis attrahant, ut eam coquere ac digerere in sui substantiam nequeant, eam per cortices dimittunt & lachrymatim fluit per poros arborum, & sic asserere possumus fontes fluere posse, ex mediis visceribus arborum & fluenta constituere posse, ut apparet ex alluvionibus & inundationibus Ligeris, quæ in admirationem quamplurimos rerum naturalium ignaros rapere solet.

De Sequana fluvio undenam Ortum habeat & qua virtute vigeat.

CAP. X.

Sequanæ fluvii descriptio.

SEquana pacatus placidusque fluvius Galliæ, Celtas à Belgis dividens, ex ignobili pago Burgundiæ, Billi dicto ducens, multas alluit nobiles civitates, & præsertim Lutetiam Parisiorum ubi in multas insulas dissecatur, quæ medium Parysiorum occupant, & inibi præclari, & nobiles structura pontes constructi sunt, hinc ad Rhotomagum versùs tendit magnoque ostio deinde in Oceanum se immittit, infinitos fere pontes habet, sed præcipuus & nobilior est pons Rhotomagi, qui quatuordecim aut tredecim fornicibus lapideis constat, pulchra & admiranda structura; Potus aquæ hujusce fluminis saluberrimus est, & spiritu vitali turget, quo nutrit & alit abunde, unde & terræ omnes qui irrorantur tali aqua, fœcundantur, & copioso spiritu vitali impregnantur, unde Segetes uberrimæ exoriuntur, & arbores fructibus exornantur, magnam adfert commoditatem & utilitatem civitatibus omnibus, quas alluit, tum piscibus quibus turget, tum vectura sua, qua deferuntur omnia, quæ vitæ inserviunt, præsertim Parisiis, beneficio cuius fluminis Parisienses vitam vivere dicere possunt. Nam absque tali flumine vivere nō possent, cum in tanto & copioso sint numero, ut terra non sufficeret ad eos alendos, nisi & aqua fluminis istius & Mare ipsum quod per flumen istud devehit suas merces, contribuerent ad vitam eorum, miranda enim sunt & stupenda, quæ deferuntur Parisiis beneficio istius fluminis singulis diebus, nec concipi & imaginari possunt, nisi ab his qui hæc viderint: Sed hæc ad Historiam referuntur, nos Chymiam tractantes, hæc reticebimus, Chymicos Philosophos Parisienses admonebimus, ne tantis laboribus se discrucient ad quærendam materiam Mercurii Philosophorum, cùm coram ipsis quotidie defluat uberrimus. Plus enim in Sequana invenietis, quàm in mineralibus omnibus, imò ex mineralibus ipsis,

Sequanæ potus saluberrimus.

Sequanæ utilitates & commoda.

Materia mercurii Philosophorum latitat in visceribus aquæ.

ipsis, & metallis educi non potest absque isto qui in visceribus aquæ latitat & occultatur, sed ambo conjuncti faciliori via constituunt verum & legitimum Philosophorum Mercurium, quàm per se separatim sumptæ hæ materiæ quæ una & simplex est, etsi plurali numero efferatur.

De Tago flumine Hispaniæ quid sit, quid prosit & undenam exoriatur.

CAP. XI.

Tagi fluminis descriptio.

FAmosus olim fluit hic fluvius, quòd arenas aureas & argenteas habeat majori quidem copia quam alia flumina, nam ut alibi diximus, commune illud est omnibus aquis ut aurum & argentum producant, quòd spiritus aureus & metallicus in omnibus aquis latitet, & occultetur. Tagus ergo nobilitatur hoc spiritu, qui pedetentim coagulatur & fixatur in aurum & inter arenas reperitur in folia tenuia deductum, quod aquis semper fluentibus ita diducatur. Abundat spiritu illo aureo, ex fonte suo & origine, quæ in Castilia veteri prope oppidum Tarralbadictum in plãitie ortum habet, in visceribus terræ siquidem impregnatur spiritu illo aureo & metallico, & ubicumque per totum cursum suum fovetur & multiplicatur hic spiritus, ab influentiis Solis & Lunę. Multas alluit civitates præcipuè Toletum & Lisbonam Portugalliæ, ubi in Oceanum se immergit magno ostio, versùs Occidentem, piscibus scatet multorum generum, & aquæ suæ potus & saluberrimus, & roborat multum, refrigerat, & emollit, & reserat obstructiones viscerum, propter spiritum illum aureũ, quo turget, beneficio cujus, ejus potus, vino ipso præferendus, nisi his qui debili sunt ventriculo, qui spiritum illum frigidum, & adhuc crudum, percoquere non possunt, & his qui nimis indulgent, quorum consuetudo mutari non potest absque periculo.

Tagus abundat spiritu aureo.

Tagi commoditates.

De Ibero fluvio Hispaniæ quid sit & unde Ortum habeat.

CAP. XII.

Iberi fluminis descriptio.

IBerus Hispaniarum fluvius nobilissimus, navigabili commercio dives. Ortus in Cantabris ex duobus fontibus non procul oppido, Inliobrica, nunc vulgo *Fontibre*, ab hoc fluvio Hispani Iberi dicti sunt, & tota Hispania Iberia, tanta fuit olim nobilitas huiusce fluvii, ut nomẽ dederit toti Regno, varios in se suscipit fontes variaque fluenta, antequam in Mare Mediterraneum se immergat, in quod duobus ostiis se immergit, piscibus omnis generis scatet, ac ejus aquæ potus saluberrimus, roborandis & reserandis visceribus ab omni infractu aptissimus. Nec ab eius potu timendæ sunt scrophulæ, quib⁹ Hispani sæpissime tentantur, sed à pessimo victu quo sæpissime utuntur

Iberi fluminis commoditates.

tur Hispani, propter avaritiam, quam parcimoniam ipsi dicunt.

Fluviorum aliorum descriptio qui in Hispaniis reperiuntur.

Sunt quamplures alii in Hispania fluvii nobiles admodum, ut est Durius, vulgo Duero, qui Galleciam à Lusitania separat, cuius potus etiam saluberrimus, ex Castiliæ veteris extremitatibus ortum ducens, ex mõtibus quibusdam, ubi fons ejus scaturit, & ab hoc in Oceanum se immergit versus Occidentem. Est & alius Avas dictus, qui super terram Calatrana se condit, deinde post aliquot leucas erumpit, & ortum habet à campo de Montiel potus eius saluberrimus etiam est, scatet piscibus & spiritu vitali turget. Est & alius fluvius vulgo, Gadalguiuir dictus, ex montibus Villæ novæ, de Alcaras ortum ducens. Laudatur ejus potus, de quibus omnibus dicere velle, nimis magnum excresceret volumen, sufficit quod omnes ex centro terræ prodeant per suos fontes, ubi vitali spiritu mundi impregnantur ab Archæo naturæ, ut illum communicent universis terrarum quas alluunt locis.

De Pado Italiæ fluvio quid sit & unde ortum habeat.

CAP. XIII.

Padi fluminis descriptio.

PAdus Italiæ fluvius nobilis admodum, & ita magnus ut magnitudine excedat alios Europæ fluvios, excepta Danubio, ortum habet ex radicibus Vesuli montis, ex loco dicto visendo quod videri mereatur, inter alios fluvios, olim dictus fuit Eridanus de quo multa fabulosa apud Poëtas. Nunc verò vulgo dicitur *Po*, ex claro & perlimpido fonte habet originem, hinc per rupes erumpens, magno murmure erumpit ac diffluit in planos campos, ubi ferè concavis locis & subterraneis canalibus tot⁹ deglutitur, sed tandẽ versùs Paracolem fortior factus & mitior erumpit, ubi multas fontium aquas deglutiens ex Alpibus & Montibus Apenninis, maior factus & valde tumefactus Lombardiam & Romanulam medio secat hinc in Mare Adriaticum tandem septem maximis Ostiis immergitur: Potus eius aquæ saluberrimus, cùm sit spiritibus mundi turgidus, qui bonitatem aquarum constituunt modo corruptæ & putrefactæ non fuerint. Per hunc fluvium asportatur per totam Italiam, quicquid vitæ Italorum convenit, hinc ad Mare Mediterraneum, & à Mari Mediterraneo per hunc fluvium retrocedendo, omnes merces Orientis. Vnde infinitæ est utilitatis toti Italiæ.

Padi fluminis origo.

Padi potus saluberrimus.

Padi utilitates & commoda.

De Tiberi fluvio quid sit & unde ortum habeat & quid prosit.

CAP. XIV.

Tiberis fluminis descriptio.

TIberis Nobilissimus Italiæ fluvius propter Romam, quam medio secat ubi pontes Nobilissimi cõstructi sunt: Ortum habet ex montibus

tibus Apeninis ex limitibus Arentinis eodem ferè monte, ex quo fons *d'Arne* dictus exoritur, parvus admodum in principio sui ortus, donec fluvios alios magnos secum deglutierit, & tandem tumescit, excrescit in flumen navigabile, non longè à Tipherno, sed navibus levibus ac parvis donec Romam pervenerit, ubi magnus & tumefactus aquis maximis, navigia perfert quammaxima, hinc ad Ostiam tendit, ubi in Mare Thyrrhenũ se immergit postquam quadraginta duo flumina in se absorbuerit, quorum aquas in Mare deducit magno Romæ commodo, quia merces omnis generis ex Oriente in Romam deferuntur, per hunc fluvium, turget piscibus omnis generis. Et potus Aquæ eius saluberrimus est, quicquid dicant nonnulli Germani, qui vinum semper aquæ anteponunt: Romanæ matronæ mecum idem sentient variis olim & pluribus insigniebatur nominibus, nunc Tiberis, nunc Tibris, nunc Janus, Albula, Risnon, Serra, & vulgo Tenere, quorum omnium nominum rationes reddunt nonnulli, ut videre est apud Ovidium, Festum, Pompon, & Eusebium.

Tiberis cõmoditates.

Tiberis nomina varia

De Danubio fluvio, quid sit, quid prosit, & undenam prodeat.

CAP. XV.

Danubii fluminis descriptio & eius origo.

DAnubius fluviorum maximus, ac nobilissimus, ex Sylva Hercinia Germaniæ ortum ducit, ex oppido Don Schiu gen vocato, ex colle antiquitùs Ab nolia, non ex monte, ibi enim nullus est mons, nec ab una leuca inveniri potest, sed collis levis, ex quo, ex visceribus terræ prorumpit cum maxima aquæ copia, hinc non longè ab origine, in paludes dispergitur, deinde in se iterum rediens aquarum copia tumefact⁹ multos populos alluit, Suevos, Carinos, Austrios, Transilvanios, & innumeras fere civitates, & tandem postquam sexaginta flumina secum absorbuerit, in pontem Euxinum per Ungariam se immergit, sex autem magnis ostiis, tanto cum impetu & tanta aquarum copia, ut mare ipsum per longissimum tractum dulcescat suis aquis, quia cùm tenues sint, non possunt aquæ marinæ permisceri, nisi diu dilutæ, & agitatæ. Multis & omnis generis scatet piscibus. Et potus eius aquæ saluberrimus, ut pote spiritu vitali plenus, & inter scopulos diutissimè agitatus, ut in se aëerem multum contrahat, ex cuius copia bonitas omnibus aquis conciliatur, quia sic spiritus mundi, qui in ipso aëre latet aquis permiscetur. Commoditates ingentes, & utilitates fere infinitæ, in Germaniam, aliosque omnes populos, quos alluit hic fluvius, resultant: Merces enim omnis generis per hũc fluvium, ab Oriente per pontem Euxinum transvehuntur in has omnes provincias, quas alluit Danubius, qui nũc Ister, nunc Mataos, vocari

Danubii cõmoditates.

Danubii varia nomina.

cari solebat antiquitus. Nunc verò vulgo dici solet Danaur & Doneà sono & murmure suo, quod ex cursu suo elidi solet.

De Rheno fluvio, quid sit, quid prosit & unde prodeat.

CAP. XVI.

Rheni fluvii descriptio & eius origo.

RHenus fluvius Germaniæ Nobilissimus, ex montibus Helvetiæ Lepontinæ, circa montem Adulam, ex duobus fontibus ortum habet, qui fontes inter se distāt propter montes, septē octo leucis, quorum unus Occidentalis est tendens ad Septentrionem, vulgò Anterior Rheni dictus; Alter verò versùs meridiem magis vergit, & Orientem, & vulgo dicitur Posterior Rheni: fontes hi postquam in unum coïerint fluvium, Rhenum constituunt, qui non longè à fontibus suis, lacus duos constituit, Acronius dictus unus, vel Constantiæ lacus ex Constantia urbe: Venetus alter, ex opidulo illo sic dicto, hi lacus piscibus abundant, præsertim Venetus: Deinde versùs Occidentem tendit, & urbem Rhinfeld alluit, Provinciam suam irrorat, hinc ad Septentrionem vergit & ad Argentoratum tendit, vulgo Strasburg, hinc deinde Provincias multas alluit, in quibus tumefactus aquis multis, ex aliis fluviis in eo demersis Nemetem seu Spiram vulgo *spire* Vormaciam, vulgò *vormace*, & Moguncia m alluit, & deinde Hinch lavat, & retro relinquēs Confluentiam & Coloniam, Holandiam seu Bataviam ingreditur, & circa Castrum Louber dividitur in duas partes, quarum una tandem Lech nominatur, relicto nomine Rheni, altera verò tandem etiam mutat nomen, & vocatur. Thele, & tandem Mosa vocatur receptis hujusce fluminis aquis, & omnibus aliis, quæ ex se ipso separatæ sunt ad utilitatem & commoditatem Provinciarum, & civitatum quas alluit, tandem in Mare Septentrionalis Oceani immergitur, ubi deponit aquas suas, & mari connectitur. Potus eius aquæ saluberrimus est, ut & reliquorum omnium fluminum, quòd omnes aquæ eorum spiritu vitali turgeant, & tractu suo longo & diuturnâ agitatione, multum aëris in ipsas aquas se insinuat & perinde multum etiam spiritus vitalis, qui in aëre latitat connectitur aquis: multas adfert hic fluvius commoditates, & ferè infinitas ex navigatione sua, per quam merces ubique deferuntur, piscibus etiam abundat omnis generis.

Rheno quas alluat urbes & civitates

Rheni varia nomina.

Rheni commoditates ingentes.

De Nilo Ægypti fluvio, quid sit, quid prosit, & unde exoriatur.

CAP. XVII.

Nili fluminis descriptio.

NIlus fluviorum omnium maximus & nobilissimus, Asiam ab Africa separat, & ortum habet ex lacu Zembre vocato in regno Congo, ex quo

ex quo lacu flumina quatuor exeunt, quorum tria Mare Æthyopicum desinunt, quartum verò versùs Septentrionem, se extendens, Nilum constituit, & versùs Mare Mediterraneum tendit, quamplurima regna alluit, & Provincias, & præcipuè Ægyptum, sine quo flumine nihil ferè esset Ægyptus, sed cum ipso flumine, quòd ipsam singulis annis inundationibus suis fœcundat & stercoret, nihil est in toto orbe fertilius:

Ægyptus sive Nube ferax imbresq́ꝫ serenos.
Sola tenet secura poli non indigua venti.
Gaudet aquis, quas ipsa vehit, Niloq́ꝫ redundat.

Nilus unde dictus.

Dictus est Nilus quasi νέαν ἰλύδα quasi novum limum trahens, ex quo limo putant omnes fœcundari Ægyptum, sed perperam quia non ex limo, sed ex spiritu fixo salis, qui semper limum comitatur fœcunditatẽ suam recipit. Et ex spiritu volatili vitæ mundi, quo turget inter omnes fluvios, Nilus: nam ex scaturigine sua, & lacu Zembre Meridionali, tantùm recipit huiusce spiritus ut eo turgeat & ratione huius terras omnes quas alluit fœcundat. Addam ego cum Ægyptus nullis aquis cœlestibus seu pluvialib⁹ unquam madefiat, turget ipsa spiritu ipso terreo, cum nunquam diluatur, nisi à solo Nilo, qui singulis annis nova luna tempore Solstitii Æstivi, circũ mensem Julii incipit accrescere, & ita accrescit sensim augmentando, donec sol leonem omnem percurrerit, deinde sensim minuitur, & dum sol Libram percurrit, totus in alveum suum se abscondit, inundatâ prius totâ Ægypto, nitroso multo limo campis omnibus relicto, unde dependet eius fertilitas cum in nitro multum sit spiritus vitalis terræ, eius autem inundatio singulis Solstitiis æstivis dependet à Zona Torrida, quæ tunc temporis pluviis quammaximis abundat, nam sol tunc temporis attrahit copiosos vapores, qui mutantur in aquas, ad temperandam Zonam Torridam, eamque refrigerandam. Nilus autem Zonam Torridam medio secat, & omnes fontes & fluvios, qui inibi sunt, secum rapit, unde valde intumescit, cùm & intumescant fontes omnes & fluvii Zonæ Torridæ, qui Nilum constituunt, unde etiam dependet fertilitas Ægypti, cum tota fertilitas, & pinguiora camporum Zonæ Torridæ ad Ægyptum per Nilum adferantur.

Fertilitas Ægypti unde.

Nilus quo tempore ægyptum inundat.

Nili inundatio unde ortum habeat.

Nili fons obscurus & incognitus apud antiquos.

Obscura fuit antiquitùs hujusce fluminis Scaturigo, ferè ignota, cùm in tam longissimo tractu ab origine sua, multoties abscondatur subterraneis locis & concavis terræ antris, unde resurgit aliquando mitior, aliquando ferocior & impetuosior, & quod ita abscondatur, & obscura fuerit eius scaturigo, ideo dictus est Astapas Æthiopum idiomate, quod sonat, aquam è tenebris exsurgentem, insinuantes hoc nomine obscuram eius originem, vel sæpius latere, & in cavernis terræ abscondi, no-

minatur etiam Astasapes, Astasopes, Siris Triton: nunc montibus includitur, ibi torrentior factus, quàm in cæteris omnibus locis, donec ad Catadupos Æthiopes pervenerit, ubi tanto murmure imò fragore, non fluere, sed ruere inter scopulos creditur: & eius immerso fragore Æthiopes Catadupi surdi creduntur: Præter ingentem & inæstimabilem fertilitatem, quam toti Ægypto sua inundatione adfert suis navigabilibus aquis, aliam huic parem, imò maiorem toti Affricæ conferre solet, imò Asiæ & Europæ: Nam ab hoc flumine, ad Mare Mediterraneum, & à Mari Mediterraneo per totum Europam & Asiam deferuntur merces Affricanæ, piscibus abundat quamplurimis omnis generis, Crocodilis etiam turget, qui plus sunt nocumento quàm utilitati, Nili tamẽ aquas à venenosis qualitatibus expurgant sua attrahendi facultate & energia. Unde potus eius saluberrimus est, & alvum quodammodo laxat, & obstruxiones omnes reserat propter nitrum, quod in se habet, & Halomitrum, cuius vires & facultates maximæ sunt, & Nili aquis communicantur, hisce virtutibus & proprietatibus decoratus tandem, devolvitur ad Maris Mediterranei finem, ubi Mare Mediterraneum, Ægyptiacum nominatur tribus permagnis ostiis, in Deltæ formam divaricatis.

Crocodili quid prosint

Nihil commoditates ingentes.

De Euphrate fluvio, quid sit, quid prosit, & unde scaturiat.

CAP. XVIII.

EUphrates nobilissimus Asiæ fluvius, ex montibus Armeniæ ortum ducens, vel ex horto *Edem* seu Paradiso, Mesopotamiam irrorat, & uberrimè fœcundat, non limo relicto ut Nilus in Ægypto, sed spiritu vitali aquæ suæ, qui copiosus est & abundans ex ortu suo, unde hortus *Edem* seu Paradisus terrestris quem irrorabat Euphrates mira fœcunditate præditus erat, non solùm Natali solo, quod Deus ipse sua liberalitate fœcundaverat, sed & irroratu fluminum, qui copioso spiritu vitali turgebant, & præcipuè Euphrates, qui inter omnes mundi fluvios spiritu illo vitali mundi uberrimè abundat, unde non immeritò Euphrates dicitur ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν à lætificando, quòd lætificat terras quas irrorat, unde & Mesopotamia tanta fertilitate turget, solo Euphratis irrorata, ut sequenti annos sine ullis novis seminibus terræ commissis, segetes uberrimas exgeret impressis vestigio seminibus. Postquam autem Syriam, Mesopotamiam, Babyloniam, Merodaciam irroraverit in Mare Persicum decidit, & aquas suas deponit duplici canali novo & veteri. Potus huius fluminis saluberrimus est, & [illegible] piscibus omnis generis, & præsertim anguillis, quibusdam

Euphratis fluvii descriptio & eius orig.

Mesopotamia unde infertilis.

Euphratis potus salu-

tatis & optimus.

dam in locis, Navigabili sua vectura multum prodest Babyloniæ, & Mesopotamiæ, ex qua Turcico Imperatori vectigalia quammaxima redduntur.

De Gange fluvio, quid sit, & quid prosit & unde scatu riat.

CAP. XIX.

Ganges fluvii descriptio & origo

GAnges Asiæ fluvius nobilissimus tùm propter utilitatem, quam Indiæ universæ adfert. Nam medio secat Indiam, unde India dicitur extra Gangem, & India intra Gangem. Ortum habet ex montibus Scythię, in Tartaria prope oppidum *Andege* nuncupatum, quamvis eius origo valdè occulta sit & obscura propter montes, & loca deserta, ex quibus oriri existimatur; rigatq; vicina sua loca quæ alluit, Nili propemodum instar, & fertilitatẽ quãmaximam infert Provinciis quas alluit, & præsertim Indiæ quam miris modis fœcundat, inundationibus suis. Arenas aureas trahit, & multa in copia, unde spiritu metallico turgere signum est. Ex quo spiritu successu tẽporis inter arenas calore solis exsurgit illud aurum, & non ex ramentis fodinæ aureæ, ut putant nõnulli Sicoli, qui existimant aurum in fodinis suis, ita raræ esse texturæ, ut aquis transeuntibus errodi possit in folia tenuia illa, quæ inter arenas fluviorum reperiuntur, spiritus est aquæ, qui successu temporis in aurum transit calore solis, excitante calorem internum sui sulphuris, spiritum hunc semper concomitantis. Sunt qui existimant hunc fluvium Philon esse, at errant toto cœlo, non enim Paradys⁹ terrestris, in quo Philõ erat, Indiæ aderat, sed Mesopotamiæ, & Seleuciæ quæ longissimè distant ab India Orientali. Ganges scatet piscibus omnis generis, Delphinis præcipuè, & Crocodilis, qui venenatas eius qualitates, si quæ sint attrahunt, & sic purgant ejus aquas ab omni re contra naturam. Ita ut potus eius aquæ sit saluberrimus, & conferat ad morbos curandos, qui ex obstructione ortum habent, nam reserat multum & aperit, & roborat calorem nativum suo illo spiritu, quo turget. Postquam autem India irroraverit, & multam Tartariæ partem, in Oceanum se confert, ac aquas suas deponit omnes, ibique Gangeticum sinum constituit, sive le *Golfo de Bengalia*, ex quo retrocendo, ex Oceano Orientali, ex Philipinis Insulis, ex Sumatra ex Jana majori. Et ex universa Chyna, infinitæ asportantur merces magni pretii in Indiam.

Ganges auro turget.

Aurum fricatum aquæ unde ortum habeat.

Gangis commoditates ingentes.

De Indo fluvio quid sit, quid prosit & unde exoriatur.

CAP. XX.

Indi fluvii descriptio.

INdus qui ab incolis Sandus apellatur, maximus fluviorũ est, hic est

fluvius

fluvius à quo India nomen assumpsit, è Caucaso monte ducitur origo eius, & unde viginti recipit amnes, omnes navigabiles ferè, & præsertim Cophem, Acesinem & Hydaspem, ex quibus fluminibus tantam aquarum copiam in se recipit, ut fluviorum maximus fiat, tùm latitudine & profunditate.

& origo.

Indi fluvii commoditates.

Indiam universam hic fluvius alluit, & per ipsum merces ingentes, & magni pretii huc & illuc asportantur, usque ad Oceanum Meridionalem seu Mare Indicum, in quod tandem demergitur duobus prægrandibus ostiis. Potus ejus valdè salubris, quòd spiritu vitali mundi valdè turgeat, qui salubritatem aquarum omnium efficit & operatur suo vitali & vivifico nectare, quo innumeros alit ac nutrit pisces, variaq; Amphibia animalia, & præsertim Crocodili, & Delphini, etiam quamplurimi ab Oceano in hũc fluvium ascendunt, ut Crocodilis bellum inferant, sunt enim Delphini, hostes quasi naturales Crocodilorum, & quamvis solo vẽtre sint vulnerabiles, hanc solùm etiam partem petere solent, suis pinnis sursum erectis, & ita armati Crocodilos debellare solent, in Indo fluvio, & in Gange, aliisque Indiæ fluviis spectari solet quotidiana ferê hæc pugna.

Delphini Crocodilorũ hostes naturales.

CONCLUSIO.

SECTIONIS II.

De Fluminibus.

CAPUT ULTIMUM.

INfinita adhuc ferè restant flumina super terram, de quibus dicere superfluum nobis esset, cùm non Historiam Mundi, sed physicam mundi facere contendamus. Quòd autem ad Physicam pertinet, sufficit id quod in particulari dixim[9] de fluviis. Nam ex his potest intelligi, & facillimè capi, id quod de aliis dici potest. Omnes enim alii fluvii, & hi omnes de quibus diximus, ortum habent ex centro terræ, per calorem naturalem & insitum mundi, qui in centro residet, ad quem naturaliter tendit omnis aqua, ut digeratur & coquatur, & spiritu vitali mundi impregnetur. Hinc per poros terræ, vaporum modo sursum, & undique elevatur aqua, & in locis frigidis, tanquam in alembicis condensatur in aquam, & sic fiunt fontes, & scaturiunt ex terræ cavernis. Et ex fontibus flumina fiunt, cum flumina nihil aliud sint quàm fontes plurimi, & fluvii in unum fluvium coadunati. Sic Reliqua omnia flumina, quæ in aliis terræ partibus reperiuntur, qualiacumque sint in tota America, nihil aliud sunt, quâm aqua è centro terrę prodiens, per calorem insi-

Flumina omnia ex cẽtro terra ortum ducunt

Flumina nihil aliud sũt quam fontes multi aggregati.

insitum terræ, sursum elevata in vapores & in cavernis frigidis terrræ, in aquam iterum frigiditate loci cõdensata, ex qua fiunt fontes, & ab his flumina: hinc flumina ut fontes impregnantur spiritu vitali mundi, ut deferant ipsum per totum universum orbem, ad generationem & productionem rerum omnium, sic nota nobis est causa efficiens & finalis fluminum omnium.

De Lacubus in genere.

SECTIO. III.

Lacus quid sint, quid prosint & undenam scaturiant.

CAP. I.

LAcus sunt Congregationes aquarum in unum locum, in maxima satis quantitate: Aut enim fontes quamplurimi & Rivuli, aliquando flumina magna in unum concurrunt locum, ibiq; lacum cõstituunt, vel aqua ipsa è centro terræ sursum pellitur vaporum ministerio & ope, in locis particularibus stagnantur in lacum, qui originem ducit ex centro terræ, ut & fontes omnes: Lacus etjam simili ratione impregnantur spiritu vitali mundi, propter eãdem rationem, quâ impregnantur fontes & flumina, nam ex lacubus, æquè ac ex fontibus sæpissimè ex casu propter concavitatem locorum, quæ recipit Aquas, in qua sola concavitate stagnantur, & permanent, & lacus constituunt. Aliquando autem in locis concavis nec ex ulla parte declivis exoriuntur fontes, qui sua scatebra concavitatem illam integram replent, & sic fiunt lacus, quorum aqua sola, est ex scatebris suis solis, nulla externa adveniente. Aliquando reperiuntur lacus in summitate montium, qui originem suam ducunt ex fontibus, qui in summitate montium scaturiunt: ex vaporibus, qui à centro ortum ducunt, & in frigidis locis, ubi diximus condensantur in aquam: Potus in genere aquarum Palustrium nõ est salubris, cùm Aqua non moveatur, at corrũpatur calore solis, & dum est in motu corruptionis & alterationis perpetuæ, non potest quin corruptionem & alterationem faciat in corporibus animalium quæ talem aquam bibunt.

Lacus impregnantur spiritu vitali.

Lacus casu facti ex cõcavitate terræ.

Lacus in summitate montiũ unde sint.

Lacuum aqua non salubris.

Lacus cur non refluant uti Oceanus.

CAP. II.

CApite tertio, quarto & quinto, causas diximus fluxus & refluxus Oceani Et ex his possumus colligere, cur lacus non æstuent, multa enim est differentia inter Lacus, & aquas Oceani, Nihilominus objicere quis posset, cùm fluxus & refluxus Oceani fiat ab spiritu mundi, qui à centro terræ prodiens, & per poros terræ & aquæ exiens, dum Aquas Oceani invenit, eas attollit, ac

Lacus cur non æstuent ut oceanus.

in tumorem elevat. Deinde postquam exierit deprimit aut saltem suo pondere deprimuntur aquæ? Quid ni & idem facere potest in lacubus, cùm & lacus reperiantur salsi, & ita salsi, ac Oceanus, undique enim exit spiritus mundi ex centro terræ, in eius superficiem: Et sic aquas lacuum posset attollere & deprimere, ita ut æstuarent. Respondemus verum quidem esse undique exire spiritum mundi, ex centro terræ in eius superficiem. Sed negamus Lacuum aquas adeo salsas, & pinguedine salis esse crassas, ut sunt aquæ Oceani: Quia multa aqua dulci attenuantur lacuum aquę, unde extenuitate facili viâ exit spiritus per poros aquæ stagnantis, & sic permanent lacus sine æstu ullo reciproco, cùm aquas habeant tenues & subtiles respectu, & comparatione facta cum aquis Oceani, cuius tenuitatis & subtilitatis ope, exit facili negotio & via spiritus mundi, unde cùm non inveniat impedimentum, exit sine motu aquarum, ex quibus exit.

Lacuum aqua nunquam ita crassa aqua maris.

In Lacubus cur Naptha & Maltha sæpissimè producantur.

CAP. III.

Naphta & Maltha unde fiant in lacubus.

Naphta & Maltha, apud Plinium & reliquos naturalis Historiæ Scriptores, sunt species bituminis sulphureæ naturæ, & ignem cōcipientis. Vnde autem hoc bituminis genus, in lacubus præsertim generari possit, quæstio non valdè difficilis est his omnibus qui metallicas naturas & minerales pernorunt, ex aqua oriri, & produci, cùm in aqua semper reperiri soleat spissitudo reliquorum elementorum, cui semper prævalet spissitudo ignea, quæ reliquas spissitudines Elementorum in mediis ipsis aquis, modo in quiete & tranquillitate sint, & permaneant, solet excoquere, hæ autem spissitudines Elementorum ab spiritu igneo coctæ facili negotio transeunt in limum combustibilem, & deflagrantem, qui Maltha & Naphta nuncupatur: non possunt autem in aliis aquis, quæ sunt in perpetuo motu hæc produci, cùm ex motu illo perpetuo nequeat produci lim⁹, in quo solo spiritus ille igneus spissitudinē aliorum elementorum coquit, ac coagulat & fixat in Naphtam & Maltham, nihil enim aliud est Naphta & Maltha, quàm sulphur aquæ, ab spiritu ipsius aquæ coctum, & coagulatum in tale suphuris genus.

Naphta & Maltha quid sit in aquis.

An in Lacubus ac in Mari ipsa sponte salsedo produci possit.

CAP. IV.

An lacus sponte salsi fiant.

Reperiuntur multi lacus, super terram, qui naturali suo situ, salsedinem habent naturalem, ac

Mare ipsum. Ideo quæstionem hanc fecimus: utrum salsedo illa sit aquis omnibus naturalis & insita, cùm lacus isti salsi sint ex natura advenien-te externa salsedine. Certissimum est omnibus aquis innatam & naturalem esse salsedinem, nam si aqua qualiscumque sit, salsa est, imò ipsa pluvialis aqua, quæ sursum vaporibus sublimata, videtur amisisse omnem suam salsedinem, non est privata sua illa naturali salsedine, nam si coquatur & evaporetur multa quantitas ipsius aquæ in vase aeneo, in fundo evaporatorii reperitur purum putum sal, quod fieri non posset, si Sal non esset naturaliter insitum & implantatum ipsi aquæ, nec posset reperiri rebus omnibus naturalibus, ut re vera ipso facto reperiri solet, nisi esset naturale & innatum principiis naturalibus, quæ rebus omnibus insunt.

Sal omni aquæ insitum est naturaliter.

Concludimus ergo nulla labirinthea difficultate detenti, tanquam quid verissimum, & omnibus manifestum & clarum salsedinem esse naturalem & insitam quibusdam Lacubus, ac ipsi Mari. Quòd si omnibus lacubus non appareat ipso gustu, ratio est, quòd multo phlegmate dulci seu serositate dulci diluatur, quòd si serositas illa, seu phlegma evaporetur calore solis, nec ex fontibus aut rivulis, qui in lacus effluere solent, de novo adveniat, certissimè apparet salsedo illa quæ naturaliter insita est omnibus aquis. Arrigant hîc aures si sapiant Chymiæ Alumni, nam quod ex aquis habendum est, sal illud naturale est, quod Chymiam facit & exornat & nitrosum est.

Concluditur lacus naturalem habere salē.

De Lacu Lemano quid sit, quid prosit & unde scaturiat.

CAP. V.

Lacus Lemanus collocatus est circa limites Ducatus Sabaudiæ & Comitatus Helvetiæ, & ad radicem ipsius lacus versùs Meridiem & Occidentem, qua parte exit Rhodanus fluvius collocatam habet Gebenam nobilem civitatem, ab aliquibus sic dictam, sed falluntur, propriè dicitur Genevas, quam dicimus sui ipsius magistram, & Rempublicam insignem, hæreticam & non Orthodoxam tamē doctrinam profitentem: faxit tamen Deus pietate sua, ut tandem ad pristinam & Orthodoxam reducatur Religionem: sunt enim Cives nobiles, & ingeniosi, & in exteros satis officiosi, & benigni, etsi sint admodum pertinaces in defendenda sua hęretica Religione: Tempus tamen adventat, in quo ni fallor & Religionem, & dominium mutabunt. Nec semper aquæ Lemanos venenum eructabunt, exsurget tandem inde aurum, quod lumine vero decorabitur.

Lemani lacus descriptio & situs.

Lacus istius ortus, & origo est ex aquis & fontibus, qui hinc inde ex di-

Lacus lemani origo.

versis partibus huiusce Provinciæ hoc confluunt, & Lacum constituunt, imò Rhodanus maximus fluvius huc confluit, & per medium eius, secundùm longitudinem transit, & hinc exit, ut per Galliam transeat & Mare Mediterraneum invisat, uti superiùs diximus. Quamplurimi alii fluvii & fontes & torrentes huc etiam confluunt, sed non exeunt ut Rhodanus, at ibi stagnantur, & lacum illum mirum constituunt, qui longitudine sua continet circiter octo leucas, & latitudine duas: Portus habet securos, & locos quibus navigia in tuto sunt, circiter sexdecim, ex quibus omnia quæ vitæ conferunt, Genevæ asportantur. Itaque lacus hic maximæ est utilitatis, non solùm Genevæ, sed & toti Provinciæ. Nam hic per lacum & Rhodanum, qui hîc navigia pati potest, merces asportantur Lugduni & aliis in locis, quos alluit Rhodanus usque ad Mare Mediterraneum: Præterea scatet piscibus multis hic lacus, & præsertim Trutis prægrandibus & ponderosis, ex quibus vectigalia fiunt quammaxima.

Lacus lemani longitudo & latitudo.

Lacus lemani utilitates

De Lacu Divi Bartholomei Monspyrenensi, quid sit & unde ortum habeat.

CAP. VI.

Lacus Bartholomei descriptio.

IN Comitatu Fuxensi, in Montibus Pyreneis datur lacus in cacumine montis, qui dicitur lacus Divi Bartholomei, quod in eo monte Sacrum sit dicatum Divo Bartholomeo, non magnus nec grandis est lacus, sed admirabilis: primò, quòd sit in cacumine montis, secundò quòd sit lapides aut aliquid aliud durum & solidum injiciatur in aquas istius lacus, ad dimovendas eas statim non longo ab hinc tempore, oboriuntur pluviæ & imbres, imò tonitrua & fulgura & grandines sæpè sæpius, & hoc evenire potest, quòd dimotis aquis istius lacus, qui est in cacumine montis istius, in media aëris regione constituti, feruntur hinc vapores sursum, qui statim in Media Regione condensantur in imbres, & grandines. Et quòd unà cum vaporibus, exeant etiam exhalationes calidæ & siccæ ex spiritu igneo sulphureo, qui hisce in aquis includitur; hinc fit fulgur & tonitru & fulmen: scatet hic lac⁹ trutis & piscibus multis ex spiritu vitæ qui turget in hisce aquis, ex quo producuntur & conservantur trutæ & pisces alii. Originem habet ex aquis quæ à centro terræ huc deferuntur per vapores & in tali loco frigidissimo condensantur in aquas, quæ inibi stagnantur & lacum illum constituunt. De hoc lacu quamplurima diximus libro nostro Hydrographo nuncupato, jam in lucem edito, & in Palladio nostro.

Ex dimotis aquis lacus Divi Bartholomei tonitrua fiunt

De

De Lacu de pilate in Helvetiis montibus, quid & unde ortum habeat.

CAP. VII.

Lacus de pilate descriptio.

LAcus iste dictus *de Pilate*, in Helvetiis montibus, collocatus est in cacumine montis rupti, gallicè *Mont-rompu* non longè à Lucerna civitate Helvetiæ, in mōte solitario, & sylvoso, nam lacus undique sylvâ cinctus, ita ut horridus sit aspectu, profundus valde, & adeo profundus, ut ipsius aquæ, ex profunditate & altitudine nigerrimæ appareant: Si quid in ipso lacu conjiciatur, tempestas æstuosa hinc exoritur, non secus fieri solet in lacu Divi Bartholomei, in Montibus Pyreneis. Et hoc ex hisdem causis exoriri contingit, vapores enim sursum attolluntur & in media regione aëris condensantur in aquas, & imbres tempestuosos; hinc prohibentur omnes exteri, Alienigenæ, montem hunc conscendere, ne consulto lapides, aut aliquid aliud solidum in aquas lacus istius conjiciant, ne tempestas illa æstuosa exoriatur: Non agitantur aquæ suæ ventis, sed valdè quietæ & tranquillæ remanent: Neque instantur & excrescunt pluviis, nivibus, calore liquatis, ortus & scaturigo huiusce lacus, à centro terræ est, ex vaporibus qui in hoc loco condensantur in aquam, quæ inibi stagnatur, inibiq; producuntur pisces & conservantur pingues & optimi ex spiritu vitali, quo turgent aquæ suæ.

Tempestuosus est hic lacus si eius moveantur aquæ.

De Lacu Marchæ Anchonitæ Nursin dicto quid sit & unde exoriatur.

CAP. VIII.

Lacus Marchæ Anconitæ descriptio.

IN Marcha Anconitana, prope montem Victorem datur lac⁹ vulgariter dictus *Nursin*, famosus valde, quòd etiam eius aquæ mirabiles sint, & motu perpetuo agitētur singulis diebus, quasi motu tremebundo, Deinde quiescunt, & statim à quiete sua incipiunt iterum agitari & commoveri. Sicq; perpetuò commoventur postquā aliquando quieverint, vulgus existimat, hinc enatari spiritus, & Dæmones, qui aquas has tali motu agitant: At sic motus non à Dæmonibus, sed ab spiritibus quidem naturalibus aquæ, qui à centro terræ, unà cum aqua prodeunt, & dum ascendunt movent aquas & agitant motu tremebundo; postquam autem exierint, quiescunt aquæ, donec iterum ascendant, & eructent spiritus; Solis terreni, qui solus, hos & spiritus calore suo eructat, & unà cum vaporibus aquæ sursum pellit: Et sic lacus iste mirabili isto motu agitatur, quod in multis aliis lacubus, imò & fontibus fieri solet, ut tractatu nostro de fontibus fieri posse satis demonstravimus.

Vnde motus tremebundus aquarū lacus Marchæ Anconitanæ.

De Lacu Averno in Campania propè Baias, quid sit & unde oriatur.

CAP. IX.

Lacus Averni descriptio.

LAcus hic Avernus apud Italos, in Campania propè Baias collocatus est, de quo antiquitùs Poëtæ multa fabulosa dixerunt & inferorum esse limen, ac introitum, quòd Incolæ inibi sulphureas & igneas experiantur exhalationes, unde Avernus dictus est lacus, quòd inibi aves supervolando emoriantur, ex vaporibus sulphureis, & exhalationibus, quæ avibus omnibus ita inimicæ & contrariæ sunt, & solo halitu & olfactu emoriantur, quòd hæc exhalatio cùm ignea sit & valdè sicca, cerebrum parvum admodum, & satis siccum adeo exsiccet, ut in ipsa exsiccatione, humidum radicale extinguat, & perinde vitam. Nam non solùm in Averno hoc experiri licet. Sed etiam in arboribus in quibus noctu quiescunt aves, si nidore sulphuris fumigentur cadunt aves illico emortuæ solo odore sulphuris. Sic in Averno contingere licet, sulphuris nidores ex fodina sulphuris, nō procul adurētis exoriri solent. Aquæ verò è centro terræ per vapores, qui nidoribus sulphuris in volatu suo, & cursu permiscentur.

Aves cur emoriantur lacum Avernū trāseuntes.

CONCLUSIO.

SECTIONIS III.

CAPUT ULTIMUM.

DAntur super terram infiniti alii lacus in diversis terræ Provinciis ac Regnis, in quibus miranda de his lacubus enarrantur. Sed quicquid id esse possit, id vel ex spiritu mundi ortum habet, qui lacus hos actuat & informat, vel ex peculiaribus rebus, in his lacubus productis, vel ex piscibus in his contentis, vel ex quibusdam raris & mirandis quæ in his reperiri solent, veluti in his lacubus in quibus solent reperiri fragmenta navigiorum, quæ in Oceano pereunt, etsi lacus hi longissimè distent ab Oceano. Et hoc est quòd omnis aqua maris tendat ad centrum terræ, & à centro deinde, tum per vapores, tum per canales apertos ducitur ad superficiem, & sic exeunt fontes & fluvii ex visceribus terræ, & lacus etiam hinc fieri possunt, unde non mirum si fragmenta navigiorum reperiantur in hisce lacubus, cùm Mare ipsum à centro terræ, ad quod manifesta porta, ac via ruit per Septentrionem, uti narravimus suo peculiari capite, ad hos lacus tendat. His ita declaratis possumus absque ulla difficultate omnem lacuum naturam comprehendere, & notissimam habere. Jam ad

Quicquid mirabile est in lacubus ab spiritu mundi dependet.

ad fontes aquarum anhelare debemus: ut Aquarum omnium naturam manifestam habeamus, quorum quidem fontium, quamvis tractatum jampridem in lucem dederimus, nihilominus tractatus hic, qui hîc jam inseritur, correctior multo est, & locupletior, in quo quidem multa repetemus, quæ in Hydrographo diximus, sed & multa alia narravimus, quæ in prædicto tractatu nostro nobis excogitare non licitum erat, propter anatomiam Aquarum, quam nondum exquisitè & pyrotegniæ legibus feceramus quocirca brevior erit hic tractatus, sed detersior & nitidior.

De Fontibus.

Sectio IV.

Fontes quid sint, quid prosint & ortum habeant.

Cap. I.

Fontes definire arduū est.

FOntes definire arduum est, cùm præter aquam quam habent naturalem & insitam, spiritum etiam habeant mundi, ex quo omnia producuntur & conservantur, cuius solius fontes sunt delatores per universam terram, ut hinc omnia desumant & esse suum, & alimentum & conservationem: Dum enim aqua Maris, per Polum Arcticum vi magnetica & naturali attrahitur ad centrum terræ, ut ibi coquatur & impregnetur spiritu mundi, & dum cocta est, & spiritu plena per vapores sursum amandatur, vel per canales apertos sursum fertur condensatione aëris frigidi, ne detur vacuum, aqua ascendit sursum & hinc fiunt fontes in superficie terræ. Unde ex his ita declaratis, fontes definire possumus. Aquæ scaturientes è centro terræ ad diversas terræ partes, ut spiritum vitalem quo turgent distribuant universis terræ partibus. Ex hac ergo definitione videmus, quid sint fontes, quid prosint & undenam scaturiant: non enim ex Mari ortū habent, quamvis ex Mari ad cētrum terræ tendant omnes aquæ, ut ibi alterentur, coquantur ac digerentur, & sic coctæ ac digestæ, & spiritu vitali mundi impregnatæ, mittuntur foras à cētro ad superficiem per vapores, qui citò redeunt, per condensationem in frigidis locis in aquam, ex qua fiunt fontes, & scaturiunt: Ex quibus virtutibus & proprietatibus insigniūtur vapores, ex quibus resultat aqua fontis, hisdem etiam proprietatibus decorātur fontes, ut videbimus capitibus subsequentibus: Sic fiunt fontes varii, & diversarum virtutum, quòd vapores ex quibus fiunt, variis dotentur facultatibus: prosunt autem mirificè fontes universæ naturæ multis modis. Primò, quòd deferant spiritum vitalem undiq;. Secundò quòd humectent terram, & ratione hujus humectationis, generationes & pro-

Fontes quid sint proprie.

Fontes non ex mari.

Fontes quid prosint.

productiones rerum excitant. Tertiò quòd alant, nutriant & conservent res omnes, álioquin tabescerēt omnia, & desinerent: videmus enim in locis aridis, in quibus nulla datur aqua, omnia arescere, tabescere, & nihil produci, præter lapides, & reliqua ejusmodi sicca & arida, tanti ergo sunt momenti fontes in rerum natura, ut sine fontibus, natura ipsa persistere non posset, nec genus animalium, vegetantium, & mineralium, conservari posset absque fontibus, sunt enim fontes vita & conservatio trium horum generum, quæ naturam integram inferiorem, suo sinu coërcent. Et conservant fontes hęc tria rerum genera beneficio spiritus mundi, quo turgent fontes, uti multoties diximus & probavimus. Concludamus ergo fontes nihil aliud esse, quàm aquas scaturientes è centro terræ, in eius superficiem & spiritum mundi, quo turgent, deferant omnibus naturæ mixtis, quæ eo indigent, ut vivant & conserventur.

Sine aqua nihil producitur.

Fontes sunt vita rerum omnium.

Concluditur quid sint fontes.

Vndenam dependeant fontium omnium virtutes & energia.

CAP. II.

Fontium virtus unde sit.

CRedunt ferè omnes, ac verissimum existimant fontium virtutes & proprietates dependere ex mixtione quadam rerum mineralium, ut ferri, plumbi, cupri, vitrioli, alumnis, sulphuris & reliquarum rerum, quæ in visceribus terræ reperiuntur. Et sic existimant fontis aquam, nullam ex se continere virtutem nisi casu & fortuito, per admixtionem rei mineralis, hanc admixtionem non semper admittimus quia omnib' fontibus nō reperitur, quia cùm fiunt separationes, nulla mineralia reperiuntur, virtus ergo aliundè est quàm ex mixtione mineraliū, cùm in separatione nihil aliud reperiatur quàm limus quibusdam terrestris multa virtute præditus, quod tamen non contingeret, si virtutes aquarum dependerent ex mixtione mineralium, quæ cùm sint fixæ & permanentis consistentiæ, nullo pacto evaporant & sursum efferuntur calore elevante, sed in fundo quiescunt. In fontibus contrarium contingit, virtus tota evaporat, & sursum fertur, cum aqua & vapore eius, nihil virtutis in fundo relicto, Quod signum est evidens virtutem fontium esse tenuem & evaporabilem, & substantia aërea & ignea omninò volatili consistere, & non in substantiâ fixâ & permanenti, qualis est substātia mineralium, unde cùm hæc virtus sit, volatilis substantiæ, facili negotio per se & sponte evanescit, si diu conserventur aquæ, quod tamen non fieret, si mineralia admixta darent fontibus virtutes & proprietates, cùm sint substantiæ fixæ & permanentis.

Virtus fontium unde evanescat.

Nihilominus tamen in quibusdam fontibus ad mixtionem illā mineralium admittim', cùm manifesta sit &

sit & evidens, & facillimè separari possit, per simplicem distillationem.

Mineralium virtus quot modis in fontibus reperiri possit.

Contingit etiam sæpè sæpius in fontibus quibusdam virtutem mineralium quorundam reperiri, absq; corpore minerali, quo eluduntur nonnulli Medicorum, qui visa & cōspecta virtute vitrioli, aut sulphuris, aut aluminis in fontibus quibusdā, asserunt statim vitriolum, sulphur aut alumē adesse in fonte ipso, & tamen corporaliter non reperiuntur, nisi seminaliter & spiritualiter, hoc est virtus eorum mineralium in tenui substātia, & spiritu reperitur, tūc quidē temporis asserere possumus, virtutes minerales adesse fontibus. Sed cùm fontes mirandas obtinent virtutes, & efficacias nullis suspectis mineralium qualitatibus, undenam virtutes horum fontium expiscabimur. Asseruimus multis in locis ex authoritate & calculo Chymicorum omnium dari spiritum mundi, seu naturæ, qui sua virtute universum replet orbem, naturam agitat & movet universam, & est principium generationum & corruptionū omnium, quem quidem spiritum, Deus humanus rerum creator, sua infinita potentia ex nihilo fecit, & creavit cui virtutes rerum indidit, ut esset rerum omnium verus Archæus, & opifex, & præsideret generationibus, & compositionibus rerum omniū; hoc dato in rerum serie spiritu, non possumus aliis rebus virtutes fontium transferre, quàm huic soli spiritui, hic etiam solus est, qui fontes producit, aquam à centro terræ calore suo innato evaporando, ac sublimando, & in locis convenietibus fontes producēdo, hisq; virtutes varias & insignes secundum locorum varietatem impertit, multis vitrioli, quamplurimis sulphuris, nonnullis salis naturalis, aliis argenti, aliis auri, plumbi, ferri, veneris, & Jovis virtutes & proprietates communicando, & sic variat virtutes & energias, secundùm variam locorum dispositionem, in quibus fōtes producuntur, & in quibus spiritus ipse naturæ varias suscipit dispositiones & alterationes, secundum quas inclinationes, & virtutes ipsius spiritus manifestantur & in actum reducuntur, quod in capitulis subsequentibus clarè admodum manifestabimus.

Fontium virtutes spiritui mundi debentur.

Vndenam in Fontibus virtus mineralis & vegetabilis ortum habeat.

CAPUT III.

Virtus mineralis in fontibus unde sit.

RArum admodum & stupendum est, reperiri fontes, cum virtutibus vegetantium & mineralium, absque ullo admixto corpore minerabili aut vegetabili, ita ut reperiantur fontes qui virtute & proprietate mineralium, & vegetantium ita videntur impregnati, ut quasi extracta, & quinta essentia mineralium, & vegetantium esse videantur, quæ tamen virtus adeo est spiritualis, & aquosa, ut artificiosa communi distillandi ratione, sepa-

 rari

rari non possit, unde occasionem sumimus investigandi, undenam scaturiat hæc virtus, & qua ratione fiat aqua.

Aqua est principium rerum omnium.

Quamplurimi Doctissimi viri Philosophi, ac Medici nobis asseruerunt, principium vegetantium omnium & mineralium aquam esse, unde aqua nutrit, alit & conservat vegetantia cuncta & mineralia, Aquâ deficiente, deficit & genus vegetantium & mineralium: Verissimum autem est, si aquâ nutriantur & conserventur vegetantia & mineralia, eadem fieri & componi, cùm ex Hyppocrate & Aristotele eadem sint, quæ componũt, ac quę nutriũt.

Cùm ergò Aqua componat vegetantia & mineralia, vegetantium & mineralium virtutes, & proprietates habere necesse est cum causa efficiens sui effectus proprietates habere debeat, ut illi communicare valeat, nemo siquidem dat quod nõ habet, habere ergo debet prius, ut dare possit: Verissimum ergò est, Aquam componere vegetantia cuncta & mineralia, beneficio spiritus vitalis mundi, & naturæ, quo turget ipsa, & in qua spiritus ipse fit aqua, ut faciliùs, & commodiùs alat nutriat, & componat cuncta, quæ in rerũ serie reperiuntur: Est enim aqua in natura veluti sanguis in Microcosmo, ut sanguis cũcta custodit, nutrit, & conservat in Microcosmo, eadem in Macrocosmo custodit, nutrit & conservat Aqua.

Spiritus mundi possidet eminẽter omnes virtutes rerum omniũ.

Spiritus ergo iste mundi, cùm sit materia, & principium rerum omnium, possidet eminenter virtutes omnes rerum naturaliũ, unde sæpè sæpius in productione fontium virtutes illas è centro suo, ita educit ut mixta peculiaria quorum virtutes esse videntur, producta & innata esse videantur in fonte, in quo virtutes illæ elucescunt: nihilominus tamen nihil aliud sunt hę virtutes, quã semina mixtorum, quorum virtutes in quibusdam fontibus elucescunt: unde successu temporis hæc semina tandem transeunt in vera corpora, unde videmus in fontibus, mineralia tandem produci varia, & vegetantia quæ non aliunde veniũt quã ex semine & spiritu innato mineralium & vegetantium, imò & animalium, quæ in fontibus producuntur ex semine & spiritu generali, qui particularem suscipit dispositionem & alteratiõe in hisce fontibus. Dicendum ergò est Aquam esse principium rerum omniũ, cùm omnia nutriat, & conservet, eaque componat, quod tamen non potest agere, nisi mediante spiritu vitali mundi, qui cùm possideat virtutes rerum omniũ naturalium, est potens producere, imò actu producit mineralia & vegetabilia, quę in fontibus tam varia enascuntur; hæ tamen virtutes nihil aliud esse possunt, quàm semina mixtorum.

Vnde in fõtibus producantur mineralia & vegetabilia.

Concluditur virtutes fontium dependere ex

Concludamus ergò virtutes minerales, & vegetabiles quæ in quibusdã fontibus reperiuntur, dependere ex spiritu iñato mundi, qui natura-

Spiritu mundi.

tura si sua sponte mutatur in aquam in qua relucet & emicat magis, quã in mixtis particularibus vegetantiũ, & mineralium, in quibus virtus spiritus mundi elucere non potest, propter eorum crassitiem & terrestreitatem, unde clamant omnes Philosophi Chymici, si mineralium virtutes & vegetantium claras & manifestas habere cupiamus, ita ut præpotentes sint, reducenda esse mineralia & vegetantia in primam materiam, in qua tunc virtutes eorum potentissimè clarescunt, ac vigent: Elucet ergo virtus spiritus mũdi in ipsa aqua, in qua miranda patrat, & efficit, & præsertim in scaturigine fontium. Etsi eluceat in reliquis naturæ Elementis ut in ipso aere, in quo mineralia, vegetantia & animalia producit & efficit, non secus ac in aqua, nõ tamen ita apparenter & copiosè.

Virtus spiritus mundi elucet in aqua.

Vndenam in Fontibus & fluviis quibusdam exoriatur virtus animalis, quâ frondes arborum mutantur in aves.

CAPUT IV.

Fontes sunt in quibus folia arborum decidentia mutantur in aves.

QVamplurimi Cosmographi testantur dari fontes quidam & Rivuli, in quibus si decidant folia arborum mutari tandem in aves. Apud multos hoc fabulam redolet, nihilominus ego credere vellem, hoc fieri posse: Et asserunt multi hoc factitari singulis diebus in Orcadibus Insulis, in quibus datur Rivulus ex fonte quodam, in quem si decidant folia arborum, quæ ad ripas vivunt & vegetant, statim facta putrefactione foliorum, mutantur in Anates. Et hoc non existimo valde mirum & stupendum, cùm singulis ferè diebus ęstatis tempore in nostris Regionibus, similes videamus productiones: Nam ex floribus scabiosæ & reliquarum plantarum similium, quæ in pratis enasci solent, fiunt papiliones foliis florum rore madefactis & putrefactis. Scarabei item enasci solent ex stercore bovũ, quod quidem stercus nihil aliud est quàm fœnum coctum, & digestum in ventriculo bovis, & plus vitæ animalis non possidet, quàm ipsæ plantæ, ex quibus stercus istud separatum est, per digestionẽ bovis. Non miramur ortum & originem scarabei, cùm sit quotidiana & ordinaria in nostris regionibus, impossibilem tamen credimus Anatum originem, ex foliis arborum in Orcadibus insulis contingentem: Certissimum est menthã hortensem mutari in scorpionem, si putrescat in fimo inter lapides, capilli item fœminarum mutantur in serpentes, & taurus mortuus mactatus & fimo sepultus mutatur in apes, aliaque multa mortua & vitam nullam animalẽ actu possidentia, facili negotio transeant in animalia pura, ut vinum recens & mustum facili negotio mutatur in culices.

Papilionum ortus & scarabei origo.

Virtus ergo animalis, quæ reperitur in quibusdam fontibus & ferè in omnibus (nã omnes fõtes produ-

Virtus animalis unde exoriatur.

cunt ranas, bufones, anguillas, serpentes, aliaque insecta animalcula) non valdè miranda, cum hęc ortum habeat ex spiritu mundi, qui cum aquis copiosus innatet, facili negotio quæcumque putrescunt in aquis, actuat in vitam animalem, in quam tendit, tanquam ad finem suum præcipuum & ultimum.

Spiritus mundi tendit ad vitam.

Vndenam exoriatur venenum in fontibus.

Caput V.

Venenum in fontibus unde.

PHilosophorum nullus miratur venenum aqueum, quod in fontibus quibusdam reperiri solet, quod tamen admirationi esse deberet omnibus naturam scrutantibus, quod venenum excrescat, & producatur unà cum substantia vitali & spiritu vivifico mũdi. Potest ne mors & vita simul esse, & malum & bonũ in una sede morari: Certissimum enim est vitam, & spiritum vitæ in aquam immitti, quæ quidem vita & spiritus summum naturæ bonum naturaliter est, mors & venenum itidem in eandem aquam immittuntur, & perinde malum rerum omnium in eadem aqua reperitur, sic dolia boni & mali, quæ ad latera Jovis finxerunt Poetæ, sparsa fuerunt & effusa in ipsam aquam: quod omninò mirum, & disquisitioni dignum: Nam id certum est, & manifestum. Vidi ego quamplurimos fontes, quorum pòtus febres intermittentes, & morbos alios varios efficiebat, imò mortem tanquam pręsentissimum venenum inducebat. Undenam autem venenum hoc ortum habet, non enim ex spiritu vitæ & mundi originem habere potest, cùm sint omninò contraria. Sed ex excrementis naturæ, quę sola excrementa mortem inducunt & producunt, & sunt origo morborum omnium, & venenorum quæ omni conatu vitã & spiritum vitæ extinguere in natura conantur: Hæc Ergo venena quæ in quibusdam fontibus reperiũtur, sunt excrementa præter naturã, quæ nobis Arcenica, Auripigmenta Realgaria dicuntur, quæ sæpè sæpius spiritualia sunt, & nondũ in corpus coagulata, & perinde fortissima & potẽtissima venena sunt. His ita positis cõcludere possumus venena in fontibus ortũ habere ex excrementis naturæ, quę principia mortis sũt: Vt enim vita ortum habuit ex Deo ipso, qui omnium vita est, sic mors & venenum ortum habuit ex peccato, in Creatorẽ ipsum commisso, quod quidem peccatum maledictionẽ fecit in natura. Et ex hac maledictione exorta sunt excrementa in natura, quæ alioquin pura semper mansisset & nulla excrementa fecisset & perinde nullis venenis, & morbis fuisset contaminata.

Excrementa Naturæ venenum constituunt.

Venenum cur ex peccato ortum duxit.

Vndenam facultas nutriendi in fontibus exoriatur.

Caput VI.

Facultas nutriendi

PAuci sunt fontes & rari veneno scaturientes, multi autem & copiosi

in fontibus unde sit.

piosi alimento turgentes, signum evidens & certum bonum majus esse malo in natura, quæ etsi maledicta fuerit propter peccatum, nihilominus maledictio illa bonum omninò quod in natura insitum erat, & naturale, non omninò obrutum est,& peccato vitiatum, quin adhuc superet omne malum. Id certum & manifestum videmus in alimentis, quæ copiosiora sunt & multò majora ipsis venenis, & adhuc venena experimur in natura, ad expurgandam naturam & venenum attrahédum, ne permisceatur alimentis: itaq; bonum etiam habemus ex parte mali. Sic bona naturę superant omni ex parte mala, quæ in ipsa natura reperiuntur. Scaturigo etiam bonorum Infinita est, cum à Deo sit, Mali autem origo ex parte hominis, & creaturæ, quæ ferè nihil est, unde non mirum valdè est, si ex fontibus malis aliquid boni nobis exoriatur, cùm ex ipsis fontibus infinitú quasi bonum scaturiat, facultas illa alimentosa, & nutritiva, sat id testatur, cùm ex fontibus omnia tùm animalia, tùm vegetantia, cùm mineralia nutriantur, & conserventur virtute illa nutritiva, quę aquæ plus implantata est, fortiori virtute, & potentia quàm in cæteris elementis: Nam reliqua elementa aut nimis tenuia, aut nimis crassa sunt: Aqua autem medium occupat inter tenue & crassum, unde ab Opifice summo electa est, ad cuncta enutriendа & conservanda.

Aqua cur electa à creatore ad omnia enutrienda.

Nihilominus tamen Aqua ex se ipsa, non est alimentum, quamvis turgeat alimento & vita. Et hæc vita quæ in ipsa aqua turget, ex fonte communi & naturali derivatur in aquam, nempe ex lumine, quod Deus in principio creavit & toti naturæ infudit, ut eam vivificaret: præcipuamq; sedem hujus luminis in Sole ipso collocavit, unde radiis perpetuis & indesinentibus hęc vita defluit in inferiora, elementa, & præsertim in aquam, in qua corpus suscipit & induit, ut nutrire valeat ea omnia, quæ ex ipsamet luce originem ducunt. Unde aqua habet virtutem enutriendi, ex solo nempe lumine, quod illi per radios infunditur, & in illa corporis substantiam induit aquosam, non tamen madefacientem, ex qua elicitur spiritus, qui Alchymiam verè nobilitat, multisque nominibus insignitur, ut ejus virtutes & proprietates Sapientibus manifestentur, & non ad occultandam ejus realem subsistentiam, ut putarunt nonnulli, quæ potius pluralitate nominum manifestatur, quam occultetur.

Vita ex lumine est.

Vita seu lux corpus suscipit in ipsa aqua.

Spiritus luminis alchymiam nobilitat.

Concludamus ergò tanquam quid certum & ratum, facultatem & potentiam alimentosam, quæ in fontibus ferè omnibus reperitur, dependere ex lumine cœlesti, & ex lumine solis terrestris seu caloris centralis, qui incorporatur aquæ, eamque sic vivificat & vitali spiritu replet, qui deinde beneficio & ministerio aquę, toti naturæ communicatur.

Vita in fontibus unde dependeat.

Vndenam virtus medicamentosa quæ in fontibus reperitur, exoriatur.

CAPUT VII.

Virtus medicamentosa in fontibus unde dependeat.

MIrum certè est & amoris Divini symbolum maximum, reperiri fontes in omnibus terrę provinciis, & regionibus, qui virtute insigni & mirabili pollent ad morbos omnes curandos. Deus naturæ conditor ut infinitum suum amorem erga homines manifestaret, non solùm animalia infinita, plantas, & arbores infinitas, ac mineralia cuncta quæ numerari non possunt, ad curationem morborum nobis contulit, sed adhuc fontes scaturire voluit, qui perenni gurgite sanitatem ipsa funderent, illis præcepit:

Infiniti ferè Philosophi ac Medici, virtutem hanc curatricem quæ in fontibus est, indagarunt, & originem ejus inquisiverunt, quammulti mineralibus dederunt, sed pace eorum dixerim longe aberrarunt, & signis quibusdam apparentibus delusi sunt: Nam ex nidore sulphuris & sapore acido vitrioli & aluminis, sulphuris, vitrioli & aluminis, substantias admixtas fontibus asseruerunt: omne enim acidum & nemphytem terrestrem olens, non ex vitriolo & sulphure ortum habet, vitriolum siquidè & sulphur has qualitates naturæ non communicant, imò natura ipsa ex suo sinu, & peculiari fonte, has qualitates vitriolo & sulphuri impertit. Si ergò fontes nidorem sulphuris redoleant & aciditatem vitrioli sapiant, non has qualitates ex vitriolo & sulphure receperunt, sed ex fonte ex quo vitriolum & sulphur acceperunt, nempe ex spiritu lucis aquis copiosissimè infuso, qui aciditatem illam, & nidorem calore suo in aquis producit ex dispositione quadam, quam suscipit aqua coctione variâ: Et si aliquid aliud reperiatur in fontibus, rarum & mirum in curandis morbis, id nō ex mineralibus dependet, quamvis qualitates nonnullæ mineralium reperiantur in ipsis fontibus: non enim hæ qualitates ex mineralibus, sed ex fonte, ex quo ipsa mineralia hauriunt suas proprias & innatas qualitates suscipiunt; Concluderet ne ex ratione, si quis assereret Rheubarbari virtutem purgativam dependere ex Chelidonia, quòd hæc succcum luteum habeat ut & Rheubarbarum: ridiculum hoc esset; ambo enim possident suas virtutes ex suis principiis, & non à se invicem: Pari ratione fontes possident suas virtutes & agendi proprietates ex suis principiis, & non ex aliis rebus, quarum qualitates imitantur, aut imitari videntur.

Acidum omne ex vitriolo & sulphure non dependet.

fontes etsi nidorem sulphuris redoleant non ex sulphure id habent.

fontes possident suas virtutes ex suis principiis.

Non tamen perindè negamus, quin reperiantur fontes quammulti, qui mineralia secum admixta habent, dum enim transeunt per poros terræ, secum rapiunt quicquid in his poris dissolubile reperitur, sive sit vitriolum, sive alumen, aut aliquid aliud simile: Nihilominus sæpè sæ-

pè sæpiùs, fontes quamplurimi possident vitrioli & aluminis, aut alicujus alterius mineralis virtutes, absque admixtione corporum mineralium, quia hæc virtus non ex particulari aliquo mineralium ortum habet, sed ex principio generali ex quo mineralia omnia ortum ducũt.

Sic concludere alacriter possumus, virtutes & proprietates curandorum morborum, quæ in fontibus quibusdam reperiuntur, dependere & originem habere, ex principio illo generali, ex quo fiunt omnia & producuntur, nempe ex spiritu lucis, qui in quibusdam aquis copiosus valde est, & copia sua miranda præstat in fontibus & operatur, quod tamen percipere non possunt Medicorum multi, cùm non credãt mineralia cuncta priùs aquam fuisse, quàm sint id quod sunt: Vnde si prius fuerint aqua, virtutes eorum in aqua ipsa tanquam in causa materiali & efficiente fuerunt: Ergo fontes possident prius virtutes & proprietates curandorum morborum ex principiis suis intrinsecis, quæ fontes produxerunt, quam ex mineralibus quæ suspicantur inesse fontibus, propter quasdam qualitates apparentes in ipsis fõtium aquis

Spiritus lucis qui in aqua elucet est causa virtutum fontium.

De Fontibus ardentibus ac flammam perpetuò evomentibus.

CAPUT VIII.

Fontes ardentes unde sint.

PHilosophiam ferè omnem natura hîc redarguere videtur, quod asserat passim duo cõtraria nõ posse in uno & eodem subjecto persistere, in hisce tamen fontibus videntur ignis & aqua simul persistere, quamvis sint formaliter contraria. Nihilominus etsi in uno & eodem sint fonte, non sunt tamen in uno & eodem subjecto, homogeneo & simili, cùm fons diversis omninò partibus constet, scilicet ex parte aquosa, humida & frigida, & ex parte oleoginosa, pingui & sulphurea, in hac flamma viget, in reliqua floret aqua: sulphurea autem illa substantia, pinguis & oleoginosa, flammam & ignem concipit in ipsis fontibus, calore naturali ipsius terræ, qui per antiperistasim, aliquando ita excrescit & vires acquirit, ut adurat omnia pinguia, quæ in visceribus terræ reperiuntur. Cùm autem ignem & flammam conceperunt, unà cum aqua exeunt foràs, excalefaciunt aquas & ebullire faciunt, ut manifestò videtur in montibus pyreneis aliisque multis in locis, in quibus ignis & flamma erumpit ex fontibus, unà cum ipsa aqua fontis.

Ignis ergò subterraneus sulphura terrena & bitumina adurit & inflammat, & unà cum aquis foras exeunt, subtilior enim pars sulphuris, bituminis dum ad aerem liberum pellitur statim flamam cõcipit, quia ad flammam concipiendam aër est necessari⁹, quòd sit vita flamæ, flamma enim persistere non potest absq; aëre. Sic sulphurea & bitumina terrena alia cujuscũq; sint generis in visceri-

Ignis Subterraneus sulphura terrena adurit.

ſceribus terræ, etſi igne fortiſſimo agitentur, flammam non concipiũt, ſed ſublimantur partes eorum ſubtiliores in flores, donec ad aerem deveniant liberum & ſerenum, in quo calore perſiſtente flammam concipiunt. Videmus etiam in ipſis fontibus partem pinguiorem & oleoginoſiorem unà defluere cum aqua fontis in oleum verum, quod eſt ſignum in interioribus montis bituminoſam & ſulphuream ſubſtantiam aduri & in oleum converti, tanquam per diſtillationem naturalem.

Fontes ardentes virtutes quammaximas habent.

Hi fontes quamplurimas habent virtutes ad curandos morbos ferè omnes, qui tamen manent incogniti, quòd nemo reperiatur, qui eorum virtutes propalare ſciat, magno ægrotorum incommodo, qui propè hos fontes habitant, quibus Deus piſcinas has fecit, ſed cùm habeant hominem, qui eos in piſcinam mittat, coguntur lecto jacere ſuo.

Concluditur undenã dependeant fontes ardentes.

Concludamus ergo fontes ardentes & flammam evomentes dependere à pingui, ignea & ſulphurea ſubſtantia, quæ in mediis aquis producitur ab ſpiritu mundi, quæ ſubſtantia pinguis, & ſulphurea igneſcit tandem calore ſubterraneo augeſcente, & unà cum aqua foras exit & fontes illos admirabiles conſtituit.

De Fontibus qui æſtu reciproco afficiuntur ut Oceanus.

CAPUT IX.

Fontes æſtuantes unde fiant.

QVamplurimi ſunt in Gallia fõtes, qui æſtu reciproco afficiuntur. Datur unus in Comitatu Fuxenſi propè oppidum *Beleſta* dictum, & vocatur hic fons *Storbe*. Apud Pictones etiam datur alius circa oppidum dictum *Gaudiniere*, in territorio *Domini du chaſtelier*. Datur etiam rivulus circa Caſtellum Nobilis Domini Maraſcalli de *Breze* in oppido, *varins* nuncupato, qui fluit ac refluit ſemel in die: Et ferè infiniti alii dantur per univerſam terram qui ſimiliter fluunt ac refluunt ſemel in die diverſis in temporibus. Quamplurimi ſunt Philoſophi ac Medici qui cauſam hujuſce ęſtus inveſtigarunt. Sunt qui Lunæ: Alii qui mari, nonnulli qui cauſæ occultæ, hoc attribuunt, ſed omnes ni fallor ego, falluntur: Quid enim ad lunam hic æſtus, cùm alii fontes in eodem Clymate, & ſitu non æſtuent, cauſa generalis ut luna in paribus, & ſimilibus, paria & ſimilia agit? Quid etiam ad mare hunc referre motum nobis prodeſt, cùm mare ſimilibus & paribus non afficiatur æſtubus, fontium æſtus non ſibi conſtat, unus enim noctu æſtuat, alius meridiè, alius horarius eſt, aliquis ſurgẽte ſole, alius verò ſole occidente, mare verò ſimiles & conſtantes ſibi ſẽper obſervat periodos, majores in Ple-

Plenilunio, maximos in Solstitio, & Æquinoctio.

Quid in tanta varietate stabiliendum sit, maxima est difficultas & præsertim hac in quæstione, in qua definienda, dicitur Aristotelem Naturæ Genium suum perdidisse.

Quod dat esse fontibus dat etiam & qualitates.

Nihilominus dicam quid sentiam, & liberum relinquam assentiendi omnibus arbitrium: Quod dat esse fontibus dat etiam & qualitates suas, & motus varios: At qui vapores ascendentes è centro terræ per calorem nativum mundi, dant esse fontibus omnibus: Ergò verissimum erit vapores etiam ascendentes dare fontibus qualitates omnes, & motus quibus decorantur. Quod si omnes fontes non similem observant motum, quamvis omnes ex vaporibus dependeant, & ortum habeant. Ratio in promptu est, quòd hi fontes qui æstuant, potentiori & vegetiori polleant spiritu, quàm hi qui non æstuant, sed tantùm perenniter fluant, hi qui æstuant, nunc majori, nunc minori spiritu pollent, unde æstus, qui verò non æstuant, æquali & semper sibi constanti vigent spiritu, unde perpetuus & perennis fluxus: In arboribus idem & plantis ferè contingit, nam omnes non semper & continuo ac perenni onerãtur fructu, sed tantum in tempore illo, in quo, majori & copiosiori turgent spiritu, qui copia sua fructus producit in arboribus & plantis; Sic fontes qui æstuant majori & fortiori pollent spiritu tunc temporis, quã hi qui non æstuant, nam motus ille, est ab inæquali spiritus insuflatione, dum copiosus est, turget & inflat aquas, & majori fluunt cursu, & impetuosiori, dum verò diminuitur spiritus aquæ etiam minuuntur, & earum motus lentior est: motus enim omnis ab spiritu est, qui in se naturaliter continet calorem & lumen, unde convertuntur hæc in viventibus & rebus naturalibus, spiritus enim est vita, & vita est calor naturalis & lumen occultum in corporibus, unde dum vita persistit, dicimus calorem naturalem vigere & persistere, ac lumen ejus vigere & lucere: dum verò mors subsequitur, vitam extinctam dicimus, quod propriè dici non posset, nisi vita lux esset: Cùm ergò vita sit lumen, & calor vitalis sit ipsa vita, & vita ipsamet sit ipse spiritus. Concludendum inde erit motum omnem dependere ab spiritu: Cùm ergò motus reperiantur in fontibus, asserendum etiam erit motum omnem in fontibus dependere ab spiritibus naturalibus, qui in fontibus innati sunt, qui cùm sint uno tempore fortiores & potentiores alio, uno etiam tempore excitabunt fortiores & potentiores motus, quàm alio, & sic æstus fontium omnium efficiuntur.

Fontes qui æstuant majori turgent spiritu quã hi qui non æstuant.

Vita est lumen & quare.

De Fontibus qui petroleum diu noctuque fundunt.

CAPUT X.

Fontes petroleum fundentes unde.

VT Sagaci omnium perquisitioni satisfacere valeamus, de his fontibus qui petroleum fundunt, Sciendum est, quid sit oleum, & an hæc substantia sub terræ cavernis reperiri liceat, æque ac in vegetantibus, & animalibus. Oleum ergo definiemus substantiam Æthercam, pinguem mercurii mundi seu spiritus aquæ, qui pinguedine scatet, aquæ parum & salis item parum habet, unde ex paucitate salis, liquidum manet & fluidum, nam dum sal turget, coagulatur, unde adeps in animalibus coagulatur propter copiam salis, quam habent, ratione cujùs condensatur, si distilletur adeps, distillatione ascendit pars sulphuris & mercurii & remanet in fundo salis pars, unde adeps post distillationem non coagulatur, cum privetur distillatione sale quo turget ad coagulationem suam, & tunc est oleum adipis, & nunquam amplius adeps dicitur. Idem dicere possumus de resinis, gummis & therebentinis omnibus, quæ ex vegetantibus effunduntur, congelantur & coagulantur; frigido, ope salis quo turgent: at si distillentur non amplius coagulantur frigido, quòd sale priventur, per distillationem, & tūc amittunt suum proprium nomen, & olei nomen suscipiunt.

Oleum quid sit.

Adeps quare congeletur.

Si autem hæc substantia oleoginosa copiosa reperiatur in vegetantibus & animalibus, eadem ipsa copiosa reperiri potest in mineralibus. Sulphura enim omnia, bitumina, Naphta, lapidei carbones & reliqua similia, oleoginosam habent substātiam & pinguedinē terrestrem, quæ facili negotio in oleum per distillationem convertitur, manet tamen per se ipsa fixa & solida, ratione sui salis, quo turget, eoque privatur per distillationem, unde liquida manet, & olei consistentiam obtinet.

Evenit ergo sæpè sæpius in concavis terræ visceribus, ut hę pingues & oleosæ reperiātur substantiæ, quę calore naturali terræ nimis adaucto flammam concipiunt & ignem; unde in vastissimis illis terræ cavernis fumus, qui exhalat ex combustione harum substantiarum, dùm includitur hisce cavernis tanquam in alembicis frigiditate loci, mutatur in liquorem, qui cùm oleosæ sit substantiæ, olei imitatur naturam & qualitates, & foràs exit per poros tenues terræ, & hinc fiunt fontes & emergunt scaturigines illæ oleosæ, quæ dicuntur vulgò fontes Petrolei, non quòd oleum sit ex petra, & lapide, sed quòd emergat & exeat per poros lapidum & petrarum, nā nihil aliud est hoc oleum quàm subtilissima pars bituminosæ & sulphureæ substantiæ, quæ intra montes concluditur, & quasi per distillationem naturalem intra terræ cavernas mutatur in oleum. Vnde fontes hi

Fontes olei fundentes ut fiant.

Petroleum unde dictū.

hi qui petroleum fundunt, solùm reperiuntur in montibus, qui perpetuas flammas evomunt & eructant, & in quibus bituminosa substantia comburitur: Nam si sulphurea simplex comburatur substantia, non id evenit, quia sulphur simplex, oleum non dat, quod suum sal, sit omninò volatile, & dum comburitur evolat cum reliquis sulphuris partibus, quæ beneficio sui salis condensantur in flores & non in liquores oleoginosos, quod experientiâ quotidianâ manifestè declaratur. Sed si carbo lapideus aut bitumen aut lapis Gagatinus comburatur, tunc temporis exit oleum ex his terrestribus substantiis sulphureis, quòd hæ substantiæ habeant Salem fixum, & minimè evaporabilem, undè substantiæ quæ exhalant, non condensantur, sed liquidæ permanent & olei imitantur naturam, magnæ virtutis & efficaciæ in curandis Paralyticis affectibus omnibus.

Oleum in terra quid detur.

Concludamus ergò fontes omnes, qui petroleum fundunt dependere ex combustione substantiarum bituminosarum intra montium cavernas, quarum partes subtiliores, quæ sursum igne elevantur in concavis terræ antris mutantur in oleum, quod deinde per poros terræ foràs exit, & fontes petrolei producit. Contingere etiam posset, ut spiritus mundi qui cum vaporibus aquæ, sursum è centro terræ elevantur, qui sulphura omnia producit, & bitumina, posset etiam producere loco sulphuris aut bituminis alicujus, verum oleum bituminis, moderando salem, & multiplicando sulphur & mercurium, unde loco fodinæ alicujus horum mineralium, produceret fontem veri petrolei, & liquidæ hujusce bituminosæ substantiæ quod omninò fieri posse existimo, & duplici hac viâ fieri posse censeo fontes petroleum fundētes.

Fontes petrolei duplici qua fieri possunt.

De Fontibus qui argentum vivum fundunt.

CAPUT XI.

DIximus sæpè sæpiùs multis in locis, tùm in opere isto, tùm in aliis operibus meis, aquam esse matrem, & scaturiginem mineralium & metallorum, & in capitulo suo proprio in compendio Chymico nostro, fecimus mercurium seu argentum vivum scaturiri ex Chaos ipsius aquæ: Non ergo mirum erit si reperiantur fontes, qui argentum vivum fundant & eructent unà cum aqua sua; non enim valdè mirum si mater trahat post se filium suum, & secum ducat deambulatum: spiritus enim aquæ pedetentim congelatur & condensatur cum terra subtili, & uniuntur vera unione, ita ut non plus sit aquæ quam terræ, & sic aqua non madefacit, quia coagulatur à terrâ, nec terra quiescit quia sufficienter ab aqua dissolvitur, & sic terminatur suometipso termino mercurius quamvis fluat: Quòd autem spiritus aquæ fons & principium argenti vivi, co-

Fontes argentum vivum fundentes ut fiant.

Argentum vivum qua ratione fiat ex aqua.

 agule-

aguletur in argentum vivum in medio ipsius aquæ, satis claret, spiritus enim hic per se ex natura sua calidus est, & igneus, etsi in aquis degat, nec unquam frigiditate aquæ debilitatur, imò roboratur, ipsa matris humiditate & frigiditate, quæ cùm frigida sit caliditatem filii augmentat, & sic frigiditate aquæ per accidens coagulantur & fiunt mineralia in ventre & utero aquæ, non ab ipsa frigiditate & humiditate aquæ, sed à calore vivifico ipsius spiritus aquæ, qui in frigiditate ipsa aquæ conservatur, id in nitro clarum est, quod in frigore summo, ignem suum intimè conservat: Itaq; non absonum erit mercurium generari in mediis aquis, cùm locus proprius & naturalis suæ generationis sit ipsa aqua? Quidni mercurius generabitur. Cùm & perfecta metalla, aurum puta & argentum producantur, ut videbitur capite sequenti, in mediis ipsis tùm fluminum, tùm fontium: materia in ipsis aquis disponitur ad metalla producenda melius, & aptiùs, quàm in aere & in terra, quia hæc elementa non propriæ & naturales sunt metallorum matrices, sed solùm aqua, in qua sola, semen metallicum ultimam recipit dispositionem.

Mineralia ut fiunt in centro aquæ

Concludamus ergo argentum vivum, quod ex fontibus quibusdam eructat, generari & produci unà cũ ipso fonte in mediis ipsius aquis, ex spiritu mundi, qui aquas producit, & fontes & mineralia cuncta, quique verum est semen metallicum, quiq; suo calido innato, seu sulphure vitali coagulat & congelat humidum suum radicale, in mercurium vivum & currentem: unde fluit & eructat unà cum aqua fontis, quamvis aqua nihil veneni mercurialis in se coerceat, eò quòd totum attrahitur à mercurio, ut inde prodeat mercurius. Nam venenũ mercurii est semen & proxima materia mercurii, quæ tota impenditur ad compositionem mercurii. Quòd si omnes fontes non eructent mercurium, quamvis omnes fontes habeant semen, & materiam mercurii, ratio in promptu est, quòd hæc materia in omnibus fontibus non æqualiter disponatur ad productionem hujusce metalli, in quibusdam enim disponitur ad aurum, in nonnullis ad argentum, in aliis ad alia mineralia, & sic spiritus ille aquæ, qui semen mineralium est secundùm diversam suam dispositionem, quam suscipit, tùm ab interno suo calore, tùm ab externis aliis agentibus, varia producit mineralium genera, & species in ipsa aqua.

Concluditur argentũ vivum in mediis ipsis aquis generari ab spiritu mundi.

Fontes cur omnes non eructent argentum vivum.

De Fontibus in quibus aurum & argentum in tenuia folia diductum reperitur.

CAPUT XII.

QVamplurimi sunt inter Philosophos & Medicos qui aurum & argentum; quòd in tenuia folia diductum reperitur in multis fontibus,

Fontes qui aurum & argentum habent unde sint.

tibus, & in arenis fluviorum, esse quid derasum ex fodinis auri & argenti, vi aquæ effluentis: At si vidissent duritiem & soliditatem fodinæ ipsius auri & argenti, manibusque tetigissent, mutarent ni fallor hanc futilem & inanem opinionem: fodina ipsius auri & argenti non ita friabilis est, ut aqua effluenti eradi possit, non hinc hæc auri & argenti eructant folia, sed in ipsis aquis producuntur, spiritus siquidem mineralis, qui semen est mineralium copiosus & turgens est in ipsa aqua, ut fusiùs videbimus Sectione particulari de metallis, ubi tractabimus peculiariter qua ratione spiritus mineralis, & metallicus turgeat & abundet in ipsis aquis. Spiritus ergò mineralis, cùm sit copiosus in ipsis aquis, virtute sua producit aurum & argentum. Nam ęquè potest producere aurum, ac producit argentum vivum, lapillos, & folia Talci, quæ copiosa reperiuntur in arenis quorundam fontium, spiritus siquidem ita potest depurari in ipsa purissima aqua, ut in puritate sua possit congelari in aurum & argentum: tendit enim ad coagulationem, tanquam ad finem suum: Si ergo tendat calore suo innato ad coagulationem, dum puritatem summam habet, si mercurius & sulphur prævaleant sali, necesse est, ut hæc congelatio aurum promat, si sulphur rubeum sit: si verò album, necesse est ut hæc congelatio, seu fixio promat & ostendat argentum. Nam ex congelatione puri mercurii ex sulphure rubeo fit aurum, ex congelatione verò puri mercurii ex sulphure albo fit argentum. Potest autem depurari spiritus iste mineralis, qui secum continet sulphur, mercurium & salem, & metallica principia, ex quibus summò depuratis, & perfectè coctis ac fixatis, fit aurum & argentum secundùm calorem sulphuris, qui ex varia ejus coctione ortum habet. Sic producitur aurum & argentum in ipsis fontibus ex ipsomet aquæ spiritu; Quod quidem aurum sic productum in tenuia folia diductum est, non in granula, quòd aquę effluxu perenni, dum spiritus congelatur, diducatur in tenuia hæc folia: Sic & lapilli qui congelantur seu producuntur ab eodem spiritu in ipsis fontibus, reperiuntur in varias facies disecti, ab effluxu continuo aquæ. Spiritus ergò mineralis in ventre aquæ depuratur diu noctuq; suis indesinentibus sublimationibus, ascendendo & descendendo per vapores suos, in cavernis terræ: tandem sic depuratur ut magis depurari non possit, tunc temporis post depurationem statim coagulatur, aut incipit coagulari sulphure suo & sala in aurum, vel argentum, secundùm sulphuris sui qualitatem? Ex impura & terrestriori parte, quæ est in ipso spiritu minerali arena & sabulum crassum & opacum producitur: Sabulum autem quod clarum & limpidum est ac lucens, variis distinctum coloribus producitur ex puri-

Spiritus aquæ ut fiat aurum & argentum.

Aurum & argentum quod in aqua reperitur cur in tenuia folia diductum.

Sabulum unde producatur.

puriori parte hujusce spiritus mineralis, cui prævalet sal, mercurio suo, alioquin si mercurius prævalet sali inde metallum producitur, alioquin sabula quæ cum variis distinguantur coloribus, hoc ex varia coctione & digestione sulphuris ortum habet: Sic producuntur sabula in ripis fluminum & fontium, & in profundo maris ipsius ex spiritu minerali ipsius aquæ, qui quidem non potest congelari in massam magnam & prægrandem lapidis, ex motu perpetuo & perenni aquæ, quæ sic motu dividit & secat in minutissimas partes ipsum spiritum seu semen minerale, quod quidem quamvis ita divisum & separatum, nõ desinit ad coagulationem pervenire, singula enim pars etsi minutissima habet principium intrinsecum suæ coagulationis, quo coagulatur & fixatur in lapidem, & sic fiunt arenæ & sabula, & metalla ab eodem spiritu minerali, qui si vigeat sale, lapides inde fiunt, si vigeat mercurio metalla hinc exoriuntur.

Concluditur aurum & argentũ in aquis repertum fieri ab spiritu minerali.

Concludamus ergo aurum & argentum, quod in tenuia folia in fontibus quibusdam reperitur ductum, & extenuatum, ortum habere ex spiritu metallico & minerali, qui summopere depuratur inter aquas dum ascendit, ac descendit unà cum vaporibus aquæ, ex quibus fiunt fontes, in quibus fixatur in aurum & argentum post suam depurationem.

Vndenam fontes reperiantur limo & luto scatentes.

CAPUT XIII.

Limus & lutum, fontium unde & quid prosit.

HÆc Quæstio prima fronte videtur inutilis & inanis, ad quid enim prodesse videtur hæc cognitio, undenam lutum & limus fontium dependeant: Nihilominus tamen magni est momenti & ponderis: Nam ex hac cognitione, bonitatem & præstantiam, virtutem & proprietatem fontium habemus notam & manifestam. Nam cùm fontes omnes originem habeant ex spiritu mundi, per vapores qui elevantur à centro terræ calore ipsius spiritus, hic spiritus diversimodè aquas alterans ac disponens, modò limum, & lutum, modò sabulum, modò aliquid aliud in aquis ipsis producit, undè variæ ac diversæ exoriuntur proprietates & virtutes aquarum, variè autem alterat aquas spiritus ex prædominio suorum principiorum, quæ in ipso spiritu insunt: Sũt autem hæç principia numero tria. Sal puta, sulphur & mercurius: Per salem intelligimus substantiam siccam & aridam, vitalem tamen & corporificandi seu coagulandi virtutem in se habentem: Per sulphur intelligimus substantiam luminis plenam & lumen ipsum cœleste, & creatum ipso spiritui immixtum, & implantarum, quòd est principium motus & vitæ, in rebus omnibus: Per mercurium verò intelligimus

Sulphur quid sit.

Mercurius quid.

mus substantiam humidam, radicalem tamen & pabulum istius sulphuris, seu laminis, seu calidi innati, ut clariùs videre est capitulis particularibus libri primi hujusce operis. Spiritus ergò mundi hisce principiis plenus & turgidus, sæpe sæpius in quibusdam fontibus, nunc plus uno turget principio, nunc alio: Sic fontes in quibus turget spiritus sale turgidus, sunt arenosi & sabulosi, vel lapidibus & calculis nitidis & lucentibus scatent, & hi fontes vividi sunt, & clari ac perlimpidi, & optimi saporis & sani: optimi saporis aquas appello, dum sine sapore sunt: Quibus verò prædominatur mercurius, hi lutosi sunt & limo pleni, & crudas habent aquas, ponderosas & difficillimæ coctionis, hi pessimi sunt fontes, & obstructiones ingentes pariunt, & febres intermittentes: Qui verò sulphure vitali abundant, hi omnium optimi sunt, & virtuosiores clariores omnium & limpidiores, & motu violentiori feruntur, & semper metalla, aurum, vel argentum, vel mercurium ferunt, & inter lapides & marmora durissima scaturiunt: hinc colligere possumus undenam in fontibus ortum habeat limus & lutum, cùm mercurius seu humidum radicale semper scateat crassis & pinguibus excrementis, ex quibus produci solet limus, & lutum, terra pinguis, & argilosa, hinc semper hi fontes turbidi sunt, & non clari ac limpidi, semper post se trahentes aliquid viscosi & tenacis humoris: Sic videmus aquas paludum omnes viscosas & glutinosas, & piscis omne gen⁹, quod in his enutritur, viscosum & glutinosum esse, ut sunt Anguillæ, tineæ & Cyprini, quibus adhæret glutinosum & viscosum quid, per totam cutem, quod est excrementum sui alimenti, quod per poros cutis emittitur foràs, ex tertia eorum animalium coctione: hoc autem alimentum quo nutriuntur pisces illi, nihil aliud est, quàm spiritus aquæ illius, qui mercurio excrementitio turget, & abundat: Ex quo exoritur humor ille glutinosus & viscosus, qui cutibus piscium illorum paludes degentium adhæret: Si aqua enim turgeat hisce excrementis, pisces qui tali aqua vivunt, necesse est etiam ut similibus scateant excrementis.

Fontes sale turgentes quales sint

Fontes mercurio turgentes quales.

Fontes sulphure abundantes.

Concludamus ergo fontes omnes, qui limo & luto turgent, Mercurio etiam excrementitio abundare, ex quo solo, exoritur limus & lutum, arenas & sabulum excludens sua pingui substantia, & hinc concluditur fontes hos malignos esse, & perversæ qualitatis, & morbos varios & obstructionibus inde ortis, parere & producere in corporibus, quæ his aquis utuntur.

Fontes limo turgentes mercurio turgent.

De Fontibus quorum potus febres intermittentes producunt.

Caput XIV.

QVamplurimi sunt fontes, quorum potus febres intermittentes

Febres excitantur à

à fontibus mercurio turgentibus

tes excitant & producunt, quod eorum aqua turgeat mercurio crudo excrementitio, limonoſo & lutoſo, ex quo obſtructiones variæ producuntur circa Meſenterium ; hinc putreſcunt humores non ventilati, prohibita tranſpiratione: Sic exſurgunt Paroxiſmi febrium intermittentium: Si enim putreſcat pituita, quotidianæ febres exſurgunt Paroxiſmi: Si verò bilis putreſcat febris tertiana exoritur. Si verò melancholia, febris quartanæ periodi exſurgunt: Aqua etiam ipſius fontis ni vincatur calore ventriculi, potens eſt ac ſufficiens cruditate ſua, febres illas intermittentes excitare, nam in hiſce fontibus, qui mercurio crudo abundant, eſt etiam aliquid ſulphuris excrementitii, & ſalis harmoniaci, quod quidem ſimul junctum ſæpè ſæpius humoris melancholici, & atræ bilis naturam imitatur, & morbos eosdem & ſimiles parit ac producit, & ulcera cachoetea multa progignit, ad quorum curationem mutandus eſt potus, aut ſi mutari non poſſit, cùm alii non reperiantur fontes corrigendus eſt vino: Alioquin periclitantur talem aquã bibentes in lepram & Elephantiaſim incidere, quòd aqua horum fontium difficilis ſit coctionis, & cùm coqui & digeri non poſſit, ob cruditatem ſuam, multam inde humorum crudorum ſaburram, & copiam produci aſſerimus, & perinde lepram & Elephantiaſim hinc exoriri.

Fontes limo turgentes lepram producunt.

Concludamus ergo fontes, qui mercurio excrementitio atque crudo abundant, febres intermittentes producere, propter cruditatem & obſtructiones, quas parit mercurius crudus & incoctus, ad quod evitandum conſulo iter facientibus, ne potent tales aquas ex his fontibus ſcaturientes, qui ſemper limum viridem in fundo habent & tardo motu feruntur, hi ſemper obſtructiones pariunt & perinde febres intermittentes, quæ ex obſtructionibus ortum ducunt.

De Fontibus qui Bronchocelem producunt potu ſuo.

CAPUT XV.

Fontes qui Bronchocelem faciunt quales ſint.

MEdici ferè omnes exiſtimant veriſſimum eſſe, Bronchoceles ortum habere ex potu aquæ nivis aut glaciei, quæ in Sabaudia, & in montibus pyreneis majori parte temporis ex fontibus & rivulis ex montibus ſcaturientibus effunduntur: Nix tamen nec glacies eſt vera cauſa hujuſce tumoris, ſed eſt ſpiritus ſalis coagulantis, qui turget in ipſis aquis: veriſſimum tamen eſt, Nivem & glaciem abundare hocce ſpiritu ſatis coagulante : Nam violentia frigoris, aqua dum gelatur privatur ſpiritu ſuo ſulphureo vitali, & perinde copioſus tunc eſt ſpiritus ſalis coagulantis, alioquin frigus non congelaret aquam. Aquæ deinde gelatæ poſtquam liquantur calore ſolis & lumine, iterum impregnantur ſuo ſulphu-

phu-

phureo spiritu vitali, & ad statum pristinum redeunt, sed semper habent copiam spiritus salis coagulantis, beneficio cuius pituita descendens in guttur, & circa illas partes gutturis congelatur, & condensatur in chyrrhosum tumorem indolentem, & sic fiunt & producũtur Bronchoceles, seu herniæ gutturis.

Bronchoceles productio quibus attribuenda.

Itaq; attribuenda potiùs est productio hujusce tumoris, spiritui salis coagulantis, qui semper abundat in locis montuosis ex natura loci, quæ semper lapides ex tali spiritu producere solet, cùm etiam ex natura frigoris, quæ semper exhalare facit vitalem spiritum & calorem naturalem, unde sal remanens in subjecto potentissimam habet virtutem & energiam ad coagulandam aquam, unde sæpissimè ita firmissimè & potentissimè congelatur aqua ab ipso spiritu salis frigore operante, ut aqua ipsa in Christallos abeat, absq; potentia resolutionis calore superveniente, quia potentissima siccitas introducta est in ipsam aquam ab eodem spiritu salis coagulãtis: Quod quidem nõ contingit in nive & glacie, quòd siccitas tanta, ab spiritu salis coagulantis non introducta sit in nive ac in Chrystallis. Spiritus ergò salis coagulantis, qui copiosus & turgens in montibus Sabaudiæ, & Pyreneis reperitur, efficit Bronchocelem seu herniam gutturis, his ferè omnibus, qui hos montes incolunt & præsertim fœminis, quæ in temperamento frigido sunt, & pituita abundant; quia in partibus laringis & gutturis, pituita viscosa, & tenax reperitur copiosa, ex defluxione pituitosa, in has partes, quæ pituita semper sale abundat, & cum sale exteriori foveatur ex potu, salsior redditur, & perinde ad coagulationem aptior, unde facili negotio ex salis copia induratur in hosce tumores gutturales, qui Bronchocelem constituunt, nunquam suppurabilem, quòd calor naturalis ibi paucus, & quasi nullus sit, & quòd sal copiosus & turgens impediat corruptionem.

Cristalli qua ratione fiant.

Fœmina cur potius Bronchocele tentantur quã homines.

Bronchoceles curatio

Ad quos tumores curandos & dissolvendos nihil efficacius inveniri potest balsamo sulphuris spiritu salis permixto: Nam sal curat morbos, quos ipse producit, modò uti eo sciamus ut decet, nam si ejus acrimonia noceat, ei⁹ dulcedo curat ea omnia, quæ eius acrimonia inducit, Si siccitas ejus & vis coagulans tumores schyrrosos faciat, eius humiditas seu mercurius qui eius spiritus est, hos curabit tumores.

Vndenam Fontes dulces in medio Mari exoriantur.

CAP. XVI.

Fontes dulces in medio mari unde sint.

VErissimum est, quicquid clament nonnulli, centrum mundi, terram esse, in quam tendunt virtutes omnes totius naturæ, veluti in centrum suum: Unde rectè dicitur terra omnium mater & nutrix, & præcipuè fontium, qui producuntur

in ventre eius, Cùm autem fontes ferè omnes dulces sint, dum egrediuntur ex centro terræ per vapores, in medio aliquando mari scaturiant & dulces adhuc sint, quod permisceri subito nequeant marinæ aquæ, marina enim aqua crassa & pinguis valde est tenax & viscosa: Aqua verò fontium à centro terræ scaturientium subtilis valde, & tenuis, & sua subtilitate & tenuitate penetrat maris aquas pingues & crassas, absque permixtione, unde fontes, illæso suo motu perveniunt usq; ad superficiem maris, ibique apparent impermixti, & verè dulces: Sic in medio Maris Mediterranei, & Oceani ipsius, reperiuntur aquæ dulces, quæ miraculo sæpissimè sunt navigantibus, cùm tamen sint fontes aquæ dulcis, è terra scaturientes & tenuitate sua non permiscentur aquis marinis nisi multo tempore agitati. Id ipsum in fluminibus ipsis experiri licet, quæ magno cum impetu in mare intrant, nec aquas suas mari permiscent, nisi diu simul agitentur, & sic tandem permiscentur, nihilominus tamen cursus fluminis semper remanet aquâ dulci plenus in ipso mari.

Aqua fontium dulcium cur penetret mare.

Non ergo mirum est si fontes aquæ dulcis, reperiantur in medio ipso maris, cùm quotidiè scaturiant in superficie terræ, quæ mari non tegitur, ad commoditatem animalium, & ad productionem rerum omnium, neque incongruum erit in superficie terræ exoriri, quæ mari tegitur ipsa superficies terræ, & per medias aquas ipsius maris scaturire, ad superficiem usque, absque ulla mixtione, cùm qualitate differant aquæ maris, & aquæ fontium, unde permisceri non possunt, nisi diu inter se agitentur.

Concluditur fontes dulces qua viâ oriantur in medio mari.

Vndenam Fontes saliti in mediis terris longe à mari reperiantur.

CAP. XVII.

INfiniti ferè fontes reperiuntur sale conditi, tum prope mare, tum longe à mari, in ipsis montibus, & in planitie scaturientes. Quamplurimi ortum habere possunt ex mari ipso, sed hi non sunt veri fontes, sed transcolamenta ipsius aquæ marinæ, per poros & canales apertos terrę. At veni ac legitimi fontes sale turgentes, non mari defluunt sed ex cavernis terræ, ubi producuntur per spiritum mundi qui vapores eo ducit, ibiq; ex frigiditate loci condensantur in aquam ex qua fit fons. Si verò ibi spiritus mundi producat Salem, ut multis in locis, atq; cavernis subterraneis producere solet, ibi sal productum dissolvitur & unà cùm aqua fluit & fontem sale turgentem producit. Quid ni fontem salitum producet, cum & montes ipsos ex sale constituat, quales sunt in montibus pyreneis ex parte Hispaniæ, *Querdonne* dicti, ubi sal lapideus excrescit miro naturæ proventu tanta cum copia, ut montes constituat.

Fontes salsi unde oriantur in medio terræ.

Id

Montes salis qua via fiat

Id non ex mare provenit, longissime enim distant à mari hi montes. At solum ex natura ipsa, quæ facultate sua suoque spiritu salem producit in hisce locis. Ex hac Salis productione in ipsis montibus colligere possumus, eandem virtutem habere debere naturam in cavernis interioribus ipsius terræ ac in ipsa superficie. Quòd si sal magna in copia producatur in superficie terræ, ut experientia videmus. Quidni etiam producetur in intimis terræ cavernis, quæ cum naturaliter udæ sint & humidæ, humiditate earum sal dissolvitur & dissolutum in fontem exit: Scimus etiam ex Chymicorũ omnium doctrina, salem produci in omnibus rebus ex calore naturali rerum omnium, qui humidum suum radicale desiccat & expascit, & ita desiccatum Sal apparet manifestũ quod in intimis humidi radicalis occultum erat.

Sal qua ratione fiat in fontibus.

Quod si calor naturalis mundi, seu lumen illud mundi centro mundi detentum producat fontes, uti diximus & probavimus, contingere potest in quibusdam fontibus ut calor ille naturalis seu lumen, adeo sit potens & efficax, ut continuo agendo super suum humidum ita ut eum desiccet & salem internum occultum, coctione continua & perpetua tandem manifestum faciat & apertum. Et sic Sal producitur in fontibus quibusdam actione caloris, qui coquendo aquam continuo, salsedinem tandem occultam manifestam reddit.

Qui sciunt aquam congelare perenni & continua ignis actione, sciunt & intelligunt veritatem huiusce rei, & sciunt vere aquam continua coctione in salem desinere.

Concludamus ergo fontes salitos qui in multis locis reperiuntur, non ex mari, sed ex facultate naturæ quæ suo spiritu vivifico hos fontes sale conditos producere solet, in intimis terræ cavernis, ut & salem producit in mediis montibus.

Vndenam Fontes hyberno tempore amittant suas virtutes, & vere & autumno recuperent.

CAP. XVIII.

Centrũ terra quo tempore fortius.

Videtur centrum terræ hyberno tempore maiore pollere virtute ac energia, quam alio quovis tempore. Eo quod per antiperistasim frigoris superficiem terræ tunc tẽporis occupantis, calorem naturalem terræ fieri majorẽ, & vegetiorem videamus. Et proinde fontes, qui in centro terræ, aut in intimis eius cavernis producũtur & enascuntur virtuosiores & efficaciores esse debere hyberno tẽpore quã quovis alio. Certissimè hoc verũ esset, si spiritus mũdi, eo tẽpore in cavernis terræ clauderetur & detineretur, At non ex ea parte terræ qua viget hyems occludatur. Ex alia parte qua viget ver & æstas attrahitur magna cùm

Spiritus mundi centro terra nũ

clauditur sed semper ad superficiem tendit.

potentia, à calore solis partem hanc terræ calefacientis & aperientis, frigus etiam partem oppositam occupans compellit spiritum, ut fortius eant, ad partem terræ ad quam vocatur ad productiones & generationes rerum omnium, quæ tunc temporis vigent & florent in alio opposito Hæmispherio. Itaque hisce de causis spiritus mundi, qui pater est & causa fontium omnium, non est copiosior & virtuosior in visceribus terræ tempore hyemis, alio quovis tẽpore, imò minor multò, cùm trahatur à calore solis versùs oppositã partem, ubi ver viget & æstas, ad germinationem rerum omnium. Et pellatur ab hac parte in aliam à frigore vigente tempere hyemis. Addam & ego cùm hyemis tempore, pluviæ turgeant, nix vigeat ac glacies, & humiditates undiquaque terram occupent, fontes inde copiosa aqua pluviali aut nivali perfunduntur, unde eorum virtutes minus efficaces reperiuntur, tùm humiditate abundanti, tum ex defectu spiritus vitalis mundi, qui semper Solem patrem suum sequitur, unde dum Sol redit ad nos veris tempore, vernantur omnia, & fontes etiam pristinas, & antiquas recuperant virtutes, ut & reliqua cuncta virescunt.

Fontes virtutes suas amittunt hyeme, & recuperant æstate.

Fontes ergo virtutes suas & energias amittunt tempore hyemis, & recuperant tempore veris, æstatis & autumni, quòd spiritus mundi, qui harum virtutum causa est, restituatur fontibus, adventante sole tempore veris, æstatis & autumni, & rationi consonum est, fontes eò temporis vigere virtutibus cùm & cætera cuncta vigeant, & deficere tempore hyemis, cùm & cætera cuncta deficiãt deficiente spiritu, quo præsenti omnia vigent & roborantur. Sic & fontes tempore hyemis absentia illius spiritus mortui, & steriles ferè manent, redeunte verò sole, tempore veris redit spiritus ille, qui copiâ suâ omnia ferè mortua vivificat, & præcipuè fontes, qui hunc spiritum distribuunt toti terræ, & universis naturæ mixtis.

Quòd facultas productrix fontium non solùm vigeat centro terræ, sed & in aëre ipso, & in arboribus ipsis.

CAP. XIX.

Virtus productrix ipsorum fontium ubique viget & in arboribus ipsis.

Spiritus hic fontium productor non solùm in visceribus terræ, vigorem & virtutem suam ostendit, in producendis fontibus, sed etiam in quibusdam vegetãtibus, super quorum foliis aquam perpetuò producit, ut videre est in rore solis æstate vigente, & sole ipso ardente, Meridie ipso, flos semper eius rore madet & guttulis aquæ semper oneratur. Ardor ipsius solis, qui suo calore fontes ipsos & flumina, imò paludes prægrandes exsiccat, non potest exsiccare folia ipsa istius plantæ, quin semper rore madefiant & guttulis aquæ turgeant. Attrahit virtute

tute magnetica humidum terræ & humidum aëris, ita ut repugnante calore intensissimo solis semper sit rore madida. Fertur etiam apud Indos Occidentales, versùs Regionem Peruanam & Tobinambicam esse arborem miræ pulchritudinis & altitudinis, tùm ramis tùm foliis. Ex cuius foliis semper & continuò decidunt aquæ guttatim, & fontem perennem constituit circa truncum arboris, ex guttulis perenniter in terram decidentibus, ex singulis arboris istius foliis, Unde huius Regionis incolę, huius aquæ potum hauriunt, quo maximè recreantur. Undenam hic fons aquæ dulcis exoriatur, profundissimè hic Philosophandum, non enim ex profundo arboris & intimis eius partibus ortum habet cum saporem arboris non retineat, in superficie foliorum excrescunt & protuberant guttæ: Ex aëre ergo necesse est ut ortum habeant, folia enim istius arboris vim habent attrahendi humidum aëris, quod attractum & condensatum in superficie foliorum, excrescit in aquam veram laudabilem & potabilem: Non secus ac cavernæ interiores ipsius terræ attrahunt vapores & spiritum mundi vaporibus contẽtum, & attractum statim frigiditate sua condensant in aquam: Vnde fiunt fontes: Sic virtus hæc productiva fontium, non solum in cavernis terrę viget, sed etiam in superficie plantarum & arborum. Sic etiam cacumina mõtium pollent eâdem virtute: Nam perpetuis nubibus obnubilantur, quia ipsa cacumina attrahunt vapores, & humidum aëris & terræ, & inibi condensantur frigiditate loci, in aquam ut irrigentur cacumina montium.

Arbor in Tobinambis qui fontem folius suis emittit.

Cacumina montium semper humida.

Concludimus ergò ratione & experientia, virtutem productivam fontium non solùm vigere in cavernis terræ, sed etiam in superficie plãtarum nonnullarum, & arborum, quæ attrahere solent hunc spiritum mundi, qui attractus facili negotio condensatur in aquam, cùm ad aquam vergat eius natura.

Fontes, qui vigente Sole virtute vigent, noctu verò silent, unde id habeant.

CAP. XX.

Fontes vigente sole vigentes, noctu verò silentes unde.

QUò magis aquam investigamus, eò magis miracula illius & rara inveniuntur majora: Sunt enim quidam fontes qui virtutes suas, diu solum, & tempore meridiei ostendunt & manifestant: dum verò ad occasum Sol vergit virtutes diminuuntur, adeo ut Sole silente, sileant & eorum virtutes & proprietates. Dum verò sol oritur, & virtutes etiam eorum resurgunt & crescunt ad meridiem usque: Deinde à meridie ipso pedetentim diminuuntur, donec tandem nihil habeant virtutis, sole non lucente. Causa huiusce rari eventus dependet ex Sole ipso, qui cùm pater sit spiritus mundi, fon-

di, fontium omnium pater, spiritum illum evocat & in fontibus revocat & excitat ad actionem suâ præsentiâ & suis radiis: dum verò ad aliam terræ partem illuminandã convertitur, secum trahit ac ducit spiritum illum, non fixum & radicatum aquæ ipsius fontis, ideo facili negotio trahit ipsum ad aliam terræ partem. unde virtutes fontium illorum ecclypsim patiuntur donec iterum Sol redeat, & reditu suo, reddat virtutes communes & ordinarias fontibus illis, cùm & reddat & spiritus qui sunt virtutum horum fontium verissima causa. Videmus motum eundem in quamplurimis floribus & plantis, quæ sole præsente pampinos, & botros & gemmas excludunt, sole verò occulto ac silente, easdem gemmas claudunt & occultant, imò & virtutes majores, odores & sapores sole præsente ostendunt, cùm & spiritus vitæ, qui in hisce floribus elucescit, copiosius elucescat & vigeat, tempore præsentiæ solis, quàm sole absente, unde & virtutes maiores & potentiores sunt tunc temporis. Par est ratio in fontibus, spiritus vitæ qui fontes omnes vivificat & actuat, ita à sole gubernatur & regitur, ut ne momento quidem temporis persistere possit in suo vigore & virtute efficaci, absque præsentia solis.

Sol pater spiritus mũdi cum sit pater lucis.

Spiritus vitæ absq; sole persistere nõ potest.

At objiciet quis, cur omnes fontes non id observant cùm & omnes ab spiritu illo luminis cuius Sol pater est, producantur & progignantur, quia filii, inquam, non semper naturam patris sequuntur, quamvis ex patre ortum habeant. Vnusquisque fons suum habet spiritum à quo actuatur, hic autem spiritus est filius particularis & individuus ipsius solis; omnes autem hi spiritus quamvis à sole omnes prodeant, & ortum habeant, naturam patris & essentiam non sequuntur, cùm omnes pari semine sint minimè progeniti, sed dispari ex varia alteratione eius seminis in utero materno facto, hinc varietas productionum, & formarum varius ortus, & inclinatio, & propensio varia. Sic fontes nonnulli ita producuntur ut in eorum productione Sol magis contribuet, & spiritus suos fortiores & potentiores ac ita sui similes producat, ut fontes illi ita producti Solis motum imitentur & naturam. Concludamus ergô fontes qui sole præsente virtute vigent, sole verò absente, eadem virtute carent hoc habere ex spiritu suo particulari, qui virtutes solis imitatur & motum tanquam à sole prodiens, & ortum habens, & similitudinem & sympathiam solis observans.

Fontes omnes cur cursum solis

non observent.

Concluditur fontes sole vigentes hoc habere ex sole ipso.

De Fontibus qui noctu, vigent, die verò silent.

CAP XXI.

Fontes noctu vigentes unde hoc habeant.

MIrum valde est, Authorem naturæ non voluisse, virtutes omnes & proprietates naturales manife-

nifestas & evidentes fuisse vigente sole, & lucente, multas & ferè infinitas noctu reservavit, & sicut lumina sunt particularia & propria quæ noctu vigent, suasque virtutes noctu exercent & ostendunt. Et cùm nox etiam habeat sua peculiaria animalia, quæ noctu alimentum suum quærunt, ut vitam suam sustentent: Sic & mixta particularia habere debet nox, quæ noctu vigeant & floreant, ut alimento sint animalibus noctis. Sic etiam fontes habere debet, ut illis omnibus præbeant potum. Sunt flores permulti qui noctu florent tantùm, suasque gemmas excludunt, vigente verò sole & lucente, claudunt. Sunt arbores quæ fructus suos noctu pandunt, die verò occultant: Lumen etiam illud vitæ, quod est rerum omnium principium, non incorporant elementis, adeo ut visibile corpus suscipiat nisi tempore noctis: unde Philosophi nonnulli, asserunt humiditatem noctis & humidum lunæ, vestimenta præbere lumini nostro vitali, unde sic convestitum vocant ipsum diem humida noctè coopertum: Et hæc est ratio vera, unde sint fontes quorum virtutes noctu vigere solent: Nam cùm Lumen istud cœleste vitæ, & actionis principium, misceatur elementis sublunaribus tempore noctis, vera unione, non valdè mirum est, si reperiantur fontes nonnulli, Plantæ & arbores, quæ ipso eodem tempore virtutes suas ostendant & manifestent cùm eo ipso tempore plus virtutis, hoc est spiritus vitæ, attrahãt quam alio quovis, Primò quod spiritus eo tempore copiosior sit. Secundò quòd hæc naturalia nocturna sint, & vires noctis sequantur, cùm & nox ea producat, & progignat. Nam quamvis Sol cum suis constellationibus diurnis, & quæ eius naturam sequuntur, producat hunc vitalem spiritum, nihilominus & Luna cum suis constellationibus nocturnis, eundem producit spiritum, & est mater illius spiritus, sicut & Sol est eius pater. Quod verò humidum est, & natura frigidum, sequitur naturam & essentiam matris, ut quod est calidum & siccum sequitur naturam patris: Sic multa sunt in natura, quæ sequuntur naturam Solis, & multa alia quæ sequuntur naturam Lunæ: Sic ea quæ sequuntur naturam lunæ, plus virtutis & energiæ ostendunt tempore noctis, cùm & Luna tunc temporis plus habeat virtutis. Sic etiam fontes qui Lunæ sequuntur naturam & essentiam, tempore noctis plus habent virtutis, quam alio quovis tempore, cùm causam efficientem habeant præsentem potentiorem & efficaciorem tunc temporis.

Mixta sunt plura quæ noctu vigẽt.

Lumen quo tempore fiat corpus & aqua.

Luna qua ratione mater spiritus mundi.

Quæ sequũtur naturã lunæ plus virtutis habent tempore noctis.

Concludamus ergo fontes quorũ virtutes sunt potentiores & efficaciores tempore noctis, quàm interdiu. Id habere ex proprietate & energia nocturnarum cõstellationũ, & præcipuè lunæ, quæ virtute sua humida spi-

Fontes noctu vigentes id ex luna habent.

ſpiritum mundi & lucem naturæ corporificat & aquam facit, unde facili negotio colligere eſt fontes ſpiritum mundi, copioſiorem tunc temporis habere, unde & plus virtutis, cùm virtus fontium ab illo dependeat ſpiritu, unde ſi qui ſint fontes qui noctu vigeant & floreant virtutibus & energiis, diu verò ſileant & careant omni virtute, hoc habent ex aſtris nocturnis, quæ ſpiritum illum excitant & efficaciorem reddunt ac potentiorem, cùm habeant id ex naturâ ſuâ, ut nocti præſint & maximum tunc temporis habeant dominium, ſic ea omnia quibus dominantur potentiora ſunt & efficaciora.

Vndenam Fontes caleant hyeme, æſtate verò frigeant.

CAP. XXII.

Vndenam fontes hyeme caleant & æſtate frigeant.

PHiloſophorum omnium turba, communi omnium aſſenſu, aſſerit fontes omnes hyeme calere, & æſtate frigere, ex Antiperiſtaſi caloris & frigoris, quæ tunc temporis fieri ſolet: At hæc philoſophandi ratio, non mihi valde arridet, cùm adhuc ſuperſit quærendum undenam antiperiſtaſis illa fiat. Nam calidum cùm ſit agentium omnium potentiſſimum omni tempore vincere deberet frigus, & frigus omni tempore deberet cogi ad interiora terræ & ibi catenis divinciri: Cœlum ſiquidem pater luminis & caloris, terræ undique dominatur, eamque ex omni parte eam calefacit tùm lumine ſuo & calore pereniter in terram defluente, tùm motu perenni & perpetuo, quo circumfertur circa terram, unde terræ ſuperficies deberet ſemper calefacere, & perinde interiora illius viſcera ſemper etiam frigere deberent, & fontes inde ſemper frigere deberent tùm ex naturâ ſuâ, & tamen calere hyeme videmus, & æſtate frigere. Id non ex antiperiſtaſi ortum habet. Sed ex calore centrali terræ, qui hyemis tempore viget in cavernis & interioribus terræ, æſtate verò, evaporatur & ad ſuperficiem terræ evocatur, ad nutritionem & productionem rerum omnium, & ſic interiora terræ æſtatis tempore frigent evocato calore naturali terræ, ad ſuperficiem ejus. Vnde dependet antiperiſtaſis illa, quæ falsò attribuitur calori & frigori externis ſuperficiem terræ occupanti: Calor ſiquidem naturaliter terræ centro implantatus, tanquam cordi totius naturæ, naturali ſua ſponte, tendit undique ad ſuperficiem ad enutrienda & perficienda ea omnia, quæ in ſuperficie terræ repetiuntur: Et hunc motum adhuc excitant aſtra omnia & præcipuè ſol, qui virtute ſua attrahit & radiis hunc calorem naturalem terræ ad ſuperficiem, unde quòd attrahatur tempore æſtatis, centrum refrigeratur, abſtracto nimis calore naturali ad ſuperficiem: Tempore

Antiperiſtaſis ut fiat.

pore vero hyemis quòd superficies terræ frigore condensetur, & quòd calor non attrahatur, imò retineatur in visceribus obstructa superficie, crescit in die, & multiplicatur, cum semper à centro tanquam à fonte perenni ascendat.

CONCLVSIO.

SECTIO. IV.

Caput Ultimum.

MUlta alia de fontibus dici possent, sed quia hæc compendiosè dicta sunt in tractatu nostro de fontibus hydrographo spagyrico, nuncupato, ideo qui plura coluerit de fontibus, illuc lectorem benevolum remittimus, ubi particularia multa de fontibus dicta sunt: hæc verò nobis sufficient, ad aquæ naturam Chymicis alumnis demonstrã-dam, qua cognita, Chymiæ secreta cognoscent, sunt enim omnia aquæ visceribus occulta, in quibus latet igneus spiritus purissimo sale conclusus, qui metalla perficit, coquit ac digerit, purum semper ab impuro separando. Quique spiritus cum sit vita rerum omnium tum animalium, tum vegetantium, in eodem etiam spiritu latet secretum vitæ animalium omnium & vegetantium. Proinde beatiterque quaterque beti, qui hunc spiritum ex aquæ visceribus extrahere norunt, huncque fixum facere sciunt suumque corpus acre & mordax principio ortus sui, & amarum, dulce admodum reddere sciunt; latet enim in hac dulcedine vitæ thesaurus, & morborum omnium curatio: Quamobrem laborent chymici alumni in investiganda hac dulcedine fixa & incorruptibili, quæ in visceribus aquæ latitat: hac enim inventâ, secretum totius naturæ possidebunt, & veri Philosophi & Medici habebuntur.

Ex cognitione aquæ secreta Chymiæ referuntur.

In dulcedine spiritus mineralis latet vita thesaurus.

De Piscibus & Conchyliis.

SECT. V.

Pisces quid sint, & qua ratione enascantur.

CAP. I.

PIsces sunt genera animalium ex aquæ semine enata, quod quidem semen, in visceribus piscium individuationem & specificationem suscipit, ad pisces producendos & productos conservandos, etsi aqua ipsa sine piscibus virtute sua & proprietate naturali pisces producat & generet, quia semen inter-

Semen aquæ qua ratione in pisces efformetur.

num ipsius aquæ, ex se ipso naturali sua virtute disponitur ad pisces producendos: si enim attenuetur valdè semen istud, & luminis portione maxima decoretur, actus ille vitalis producit statim in lucem, & actuat attenuatum & subtilizatum illud semen, & pisces producit secundum speciem ad quam magis disponitur: Sic producuntur pisces ex semine aquæ: Semen aquæ calore & lumine suo interno attenuatur, & subtiliatur quammaximè, & dum ita attenuatur magis ac magis lumine maiori & copiosiori turget, adeo ut tandem vita actuetur: lumen siquidem, actum vitæ producit in subiecto tenui & subtili: Omnia autem animalia, ex eo lumine & tenui elementorum omnium produci solent, sed cùm lumen illud & subtile elementorum differentiam suscipiat, omnibus in locis, in quibus solet disponi, & alterari, ad generationem & productionem rerum, ideo ex eo multiplicia produci solent: Pisces in aqua particularem habent luminis istius & subtilis puritatis elementaris dispositionem ideo ex ea particulari dispositione solent enasci, quæ in aliis elementis reperiri non potest, ideo pisces in sola aquâ reperiuntur & conservantur. Quòd si infinita sint piscium genera, infinitæ etiam sunt luminis istius & puritatis aquæ alterationes, & dispositiones, secundum quas infinita illa piscium genera producuntur, & generantur: hic ostenditur virtus illa mira huiusce luminis & puritatis elementorum, quæ innata sua virtute & proprietate potest in infinita, specie ac genere diversa disponi animalia, in omnibus elementis, in quibus se insinuat, tanquam semen naturale & innatum in matrice naturali, unde elementa matrices rerum omnium dicuntur.

Pisces cur in sola aqua reperiantur.

Vndenam piscium omnium varia genera & species.

CAP. II.

INfinita sunt ferè piscium genera & species, quæ ex alio fonte non scaturiunt & ortum habent, quàm ex varia & multiplici alteratione & dispositione seminis aquæ, quod quidem semen, cùm infinitis ferè modis in ventre ipsius aquæ disponatur & alteretur, à calore centrali sui ipsius, & à calore cœlesti, qui cum varius sit & multiplex ex varietate & multiplici numero stellarum, ex quibus influxu & radio descendit, varias habet introducere dispositiones, & alterationes in ipsum aquæ semen, in quod potissimum agit, quod quidem etiam cùm motu perpetuo dividatur in infinitas ferè partes, in infinitas etiam dividitur species, quæ calore vario cœlesti, & influxu impregnantur, & perinde forma varia ac distincta, quæ deinde suum simile producit in perpetuas

Piscium omnium genera unde fiunt.

tuas

tuas æternitates, individuato in visceribus sui ipsius semine generali, quod ad se attrahit & assumit in alimentum & conservationem sui ipsius: Sic individua conservant in se ipsis species, quæ realiter in individuis subsistunt: Sic varia omnia piscium genera & species, quæ in mari & in aquis reperiuntur, enata fuere, & adhuc quotidiè enascuntur: Etsi Deus in principio creationis dividere potuit semen illud generale aquæ, in infinitas ferè partes, ex quibus sua infinita potentia exsurgere fecit infinitas piscium species, quæ in posterum, suam simile producendi potentiam & virtutem conservarunt, hinc conservatur varia illa & ferè infinita piscium species, quæ in aquis solet reperiri: Sed cùm Deus etiam potentiam & virtutem, in principio creationis, se dividendi dederit materiæ primæ, ut ex illa divisione exorirentur infinita rerum genera, ut quotidie videmus exoriri, sufficit nobis multitudinem & varietatem rerum omnium, & præcipuè piscium in aquis existentium soli attribuere divisioni seminis aquei, quod quidem sic divisum à calore cœlesti & interno variè alteratur & disponitur, donec forma propria & peculiari impregnetur & decoretur.

Individua qua ratione conservent species.

Semen aqua qua ratione dividatur.

Vndenam piscium proceritas & magnitudo exoriatur.

CAP. III.

NUlla animalium & vegetantium ad tantam proceritatem & corporis molem deveniunt, quantam pisces acquirũt, sunt enim quidam piscium corporis mole prægrandi, & tanta ut cætera animalium & vegetantium facilè vincant. Ratio autem in promptu est, quòd eorum semen ex quo fiunt & producuntur, sit tenax & viscosæ substantiæ, quæ facili negotio in omnes partes extenditur ratione tenacitatis suæ, & viscosæ substantiæ: Quod enim crescit, modò non deficiat illi substantia, quâ crescit, & hæc substantia facili negotio extendi possit, in infinitam quasi molem, aut saltem prægrandẽ & maximam extendi solet. Piscibus autem non deficit substantia, quâ in perpetuum excrescunt & nutriuntur, & substantia illa, quâ nutriuntur facilis est extensionis, cùm sit aqua viscosa & tenax: Ergo non mirum est si in prægrandem corporis molem soleant excrescere: habent enim copiosam & abundantem substantiam alimẽtosam, quâ copiosâ nutriuntur, tenacem & viscosã quâ in omnes corporis dimensiones extendũtur & excrescunt: habent tamen omnia crescendi suos limites ac terminos certos, quos transgredi nõ possunt. Etsi

Piscium proceritas & magnitudo unde.

aquea animalia in prægrandem possint extendi corporis molem, non tamen in infinitum excrescere possunt nec supra corporis viventis molem extendi queant, etsi viderimus, & alii multi nobiscum pisces, qui Domunculam æquabant quantitate & mole sua, & narrant multi in Septemtrionali Oceano, repertos fuisse pisces montis æquantes molem, & insulam simulasse, quâ deceptos navigantes periisse, & naufragium fecisse: tantæ & procerossæ sunt molis pisces nonnulli, qua in tali Septentrionali Oceano reperiuntur, & hoc quidem habent ex semine suo tenaci & viscoso, ex quo enasci solent: quod quidem semen ex viscositate sua & tenacitate ac glutine in maximam extendi solet corporis viventis molem, si in eam transgredi soleat, humidum enim viscosum & glutinosum facilè extenditur in omnes corporis dimensiones, ut ex cera & pice, & metallis omnibus cernere licet, quæ propter suam viscosam & glutinosam substantiam facilè extenduntur & dilatantur in omnem corporis dimensionem.

Pisces prægrandes & magni.

Viscosum humidum in omnes corporis dimensiones extendi potest.

Pisces ex quo alimento vivant & nutriantur.

CAP. IV.

Pisces quo vivant cibo Duplex pi- *scium alimentum materiale & spirituale.*

DVplex est piscium omnium alimentum, materiale unum, & spirituale alterum, & ferè invisibile propter subtilitatem: materiale piscium alimentum sunt res omnes comestibiles ex alimentorum pinguedine, & spiritu cœlesti conflatæ & adunatæ, ut sunt corpora omnia animalium omnium & vegetantia quamplurima: unde in se ipsos sæviunt pisces, & parvi pisces sunt magnis alimento, & bellum est in mari perpetuum ob nutritionem & alimentum: non inter se pugnāt ob regna & provincias, sed propter vitam quam ex se ipsis in longius protrahunt. Spirituale verò piscium alimentum quod perenniter suscipiunt, est spiritus vitæ elementis omnibus inclusus, & præsertim aëri & aquæ, quem attrahunt pisces dupliciter via, Magni & prægrandes, ut sunt Balænæ & Delphini & alii plures, pulmonibus attrahunt. Parvi verò qui pulmonibus carent per poros suos virtute magnetica, quam innatam habent ad attrahendum spiritum illum vitæ elementis infusum, ut effluentes spiritus vitales suos restaurent & reparent, & ut materiale alimentum permixtione istius attenuent, ut hinc ex permixtione utriusque alimenti vita eorum foveri & sustentari queat; ut enim vita eorū consistit ex tenui & pingui elementorum materia & cœlesti spiritu, sic & eius fotus & conservatio fieri debet ex tenui & pingui elementorum materia & cœlesti spiritu, quam utramq; materiā desumant ex utroq; eorum alimento, ut & reliqua faciunt animalia: Vnde ut suscipiant spiri-

ſpiritualem illam alimenti ſubſtantiam, è profundo maris, ad ſuperficiem aquæ ſe extollunt ſæpiſſimè piſces, ut liberiùs & copioſiori tubo exhauriant illud vitæ nectar, quod è cœlo aſtrorum influxu deſcendit in hæc inferiora, ut vitam rerum omnium conſervet & foveat, alioquin vita inferiorum conſervari non poteſt. Piſces aliquando & ſæpe ſæpius ſentientes illam vim vitæ ſpiritualem & aſtralem, ex aquis in aëra exiliunt magno corporis impetu, ut liberiùs exſugant hanc vim vitæ, quam tamen in medio aquarum & in profundo maris exhaurire poſſunt, eſt enim penetrabilis ubicumque hic ſpiritus, ubique terrarum & elementorum omnium penetrat, ut cuncta foveat, & reſtauret nectareo ſuo liquore, & tenuiſſima ſubſtantia.

Piſces cur in aëra exiliant.

Concludamus ergò piſces omnes, vivere, & enutriri ex pingui elementorum materia, & ſpiritu tenui cœleſti, quem ex aſtris influxu ſuſcipiunt, quique eſt illis ſpirituale alimentum, reliquum verò quod ex pinguedine elementorum ſuſcipiunt corpora omnia animalium & cadavera & vegetantia multa, illis materiam illius materialis alimenti, abundè ſubminiſtrant.

Vndenam aquatilium nonnulla ſint ſquammoſa, alia cruſtacea, alia teſtacea, piloſa alia.

CAP. V.

Excrementa varia quæ producuntur ex aliméto aquatilium, ſunt cauſa vera cur aquatilia variis ac diverſis teguntur coriis ac veſtimentis. Alimentum quidem materiale eorum cùm ſit varium ac diverſum, varia progignere excreméta hinc neceſſe eſt, quod quidem excrementum, cùm facultate expultrice ad cutem amandetur, ibi coaleſcere neceſſum eſt, ſecundùm naturam & proprietatem ſuam: Si enim ſit lapidosum, & ſalis glutine turgens, teſtaceas producit cutes ſecundùm differentiam glutinis, ſeu & lapidoſi excrementi, ex illo excremento teſtudines, locuſtæ, conchilia omnia, & Crocodili, ſuo naturali tegumento veſtiuntur lapideo & teſtaceo: Si verò excrementum illud turgeat mercurio excrementitio & ſali, ſqammæ progignuntur in piſcium omnium genere, quod perinde ſqammoſum eſt, quòd alimentũ quo utitur ſit excrementitio mercurio & ſale turgens: unde videmus in mineralibus, quæ excremento illo mercuriali abundant, fieri ſqammas, ut in Antimonio & Marchaſitis ferè omnibus, quæ ſqammas habent: Cùm verò excrementũ illud ſulphure ſubtili ac tenui abundat, eoq; excremẽtitio

Aquatilia cur tegumẽtis variis tegantur.

Sqamma in piſcibus unde.

titio sali permixto, pili inde generantur: hinc fit quod Vituli Marini: & Hippopotami pilis tegantur, eorum enim alimentum quo utuntur, excremento pollet sulphureo & sale satis tenui, quòd in longum, pellit, excrementa tanquam fila. Secundùm autem puritatem & subtilitatem eorum omnium excrementorum fiunt & producuntur varii colores, quibus variegantur Aquatilia in vestimentis, & tegumentis suis. Nam in illa puritate & subtilitate excrementitia elucet sulphur naturale ex quo fiunt colores illi varii mirandi. Et si quid est in avibus mirum & stupendum, ratione colorum variorum, quibus decorantur in pennis suis. Idem etiam reperiri contingit in piscibus, qui in tegumentis suis variis ac distinctis coloribus variegantur, quibus admirationi sunt hominibus. hoc autem omne ex sepulchris varia digestione, & coctione dependet & ortum habet, uti diximus antea Sectione quarta libri tertii hujus operis.

Pili in piscibus unde generentur.

Colores varii in piscibus unde.

Concludendum est ergò Aquatilia omnia variis decorari tegumentis ob excrementorum varietatem, quæ ex variis alimentis quibus utuntur ortum habet, facultate expultrice, ad cutem demandante illa excrementa, ex quibus coria producuntur, ut in vegetantibus quæ cortices producunt suas ex excrementis alimentorum suorum, quibus nutriuntur.

An Pisces genium habeant, quo similes ejusdem speciei agnoscant & ament.

CAP. VI.

GEnium & vis Animæ, quâ vigent pisces ut similes ejusdem speciei cognoscant & ament, est portio luminis creati semini suo vigens ac lucens, quâ cognitionem habent similium ejusdem speciei, & quâ eosdem amant, hoc lumen omnibus animalibus inditum est, quo cognoscunt ea, quæ sunt illis amica, & quæ illis inimica, & nisi illud lumen purum esset & clarum, puro & claro mixtum elementorum semini, non essent pisces inimati tali anima, quâ præditi sunt: Inficias tamen ire non recusabo, piscium esse quam plurimos subtiliori & acutiore mentis & animi acumine præditos, quo inter cæteros pisces elucent & eminent: verum enim est Delphinos, Canes marinos, Hyppopotamos & alios multos, acutiori mentis acumine esse præditos, quàm conchylia omnia, locustæ, & anguillæ, quæ stupidiori sunt anima, quòd earum lumen sit obscurius & tenebrosius quàm aliud, quo præditi sunt alii prædicti pisces: Eorum enim omnium & vis, & præstantia animi dependet ex subtiliori lumine, quo delibutum est eorum semen. Et non solùm id in piscibus animadvertimus, sed etiam in animalibus omnibus, quæ quo subti-

Pisces genium habent.

Delphini anima acuta præditi.

subtiliori pollent lumine, eò animam subtiliorem & acutiorem possident & obtinent, qua facultates habent subtiliores, & actiones miras exercent.

Concludamus ergo pisces genium habere, & possidere quo cognoscunt ea omnia quæ illis cognitu sunt necessaria, ut sunt alimẽta sua, & potus, & similes eiusdem speciei ut eos ament, & inimicos, ut eos odio habeant & fugiant, sic lumine præditi sunt, quo cognoscunt sua necessaria, & ab illo lumine dependet eorum genium seu vis & energia animæ eorum, & quo clarius est eorum lumen, eò vegetior & præstantior est anima eorum, & facultates etiam eorum sunt nobiliores & subtiliores seu acutiores: quæ omnia genium habere confirmant, quod quidem nihil aliud est, quàm cognitio rerum illis necessariarum.

Genium & anima piscium quid sit.

An Pisces diutissimè vivant & unde.

CAP. VII.

HUmidum radicale pingue, & tenax longissimam producit vitam, calor siquidem innatus adhærens tali humido radicali, maxima cum difficultate ipsum humidum consumit, ac depascit propter viscositatem & tenacitatem humoris vitalis, qui resistit calori depascẽti: Itaque cùm vita longa consistat, in firma compagine caloris nativi & humidi primigenii, & firma illa compago consistat in tenacitate & viscositate humoris vitalis: hinc certissimè colligere possumus pisces ferè omnes diutissimè vivere posse, cùm humidum radicale pingue & viscosum habeant. Habent autem ex necessitate naturæ humidum pingue, cùm in aquis perpetuò degant & vivant, & præcipuum alimentum desumant ex ipsis aquis. Quod quidem alimentum pingue est & tenax, ut ex Anatomia ipsius aquæ cernere licet: Internum enim aquæ pingue valdè & viscosum est, & adeò pingue & viscosum ut violentissimis ignibus resistat, neque separari queat actione quacumque externa coloris intensi, ut in metallis cernere licet, quæ quidem ex humido illo pingui & tenaci producuntur in visceribus terræ: Pisces autem etiam ex illo pingui & tenaci humido radicali producuntur. Et differunt à metallis propter subtilitatem & tenuitatem ipsius humidi radicalis, quod in piscibus summè tenue est & subtile lumine copioso delibutum, quod actum vitæ sensitivę in piscibus producit, in metallis verò propter crassitiem, actum simplicem vitæ crescentis facit: Mirũ fortassè videbitur hoc multis Philosophis, quòd metalla & pisces ex eodem genere nasci & produci asseram: Sed meditentur, quæso, metalla & lapides ex eodem nasci semine. Et lapides veros generari in intimis piscium. Quod si lapides fiant in ipsis piscibus, fieri

Vita longa unde sit.

Pisces cur longissimè vivant.

Metalla & pisces fiunt ex eadem materia.

eri necesse est ex eodem semine, ex quo ipsi pisces progignuntur: Ergo si lapides fiant ex eodem semine ex quo pisces, ex eodem etiam fieri metalla necesse est, cùm ea fiant ex eodem ex quo lapides fieri solent, differentiâ tamen adhibitâ præcedenti, ex qua eorum semen omninò distinguitur & separatur. Tamen viscosum est, & tenax valdè in omnibus, quæ ex aquis ortum habent. Concludimus ergò pisces diutissimè vivere, cum ex tenaci & viscoso semine producantur, quod quidem semen humidum radicale producit maxima cum difficultate consumptibile & resolubile.

Concluditur pisces longissime vivere.

An Pisces scintillantes & lumen emittentes progigni poßint.

CAP. VIII.

Pisces luminosi unde fiant,

CVm in terra reperiantur vermiculi scintillantes & luminosi, lampyrides & cicindelæ nuncupati. Et cùm quercus corrumpitur acquirit lumen in tenebris & de nocte lucet. Quidni fieri potest? ut eadem materia in piscibus reperiri contingat, cùm potissimum eorum semen, ex quo progignuntur purum sit & nitidum, & ex puro & claro elementorum semine ortum lumen creatum omnibus rebus inest, est enim forma rerum omnium: quòd si splendorem & radium in omnibus non emittat, ratio in promptu est, quòd elementa, quibus immiscetur, crassa sint & opaca, splendorem illũ & radium lucis creatæ impedientem, & obtundentem: Quòd si elementa clara sint & limpida, non impediunt ullo pacto splendorem illum, quin eluceat & scintillet: In putrefactione quercus, id elucet, nã dum putrescit, elementa depurantur, & crassum & impurum separatur à puro & limpido in quo elucet & scintillat radius ille luminis creati, quod immixtum erat elementis ipsius quercus: In cicindelis verò & lampyridibus elucet lumen istud, quòd elementa quibus componuntur pura sint & limpida, & valde tenuia & subtilia: In piscibus etiam qui scintillant & lucent elementa item pura & nitida sũt. In eorũ enim semine conficiendo depurãtur summoperè, unde lucent & scintillant: Aqueum enim cùm sit semẽ eorum, & liquidum, summoperè potest depurari tùm digestione & coctione, tùm elevatione, & sublimatione in aërem: quodque sit depuratum & in spiritum aëreum conversum, potest iterum in corpus aqueum cogi, & verè cogitur antequam pisces illi scintillantes & lumen emittentes inde fieri possint. Non improbo tamen quin coitu produci possint, nihilominus tamen illud semen quod coitu emittitur foras in matrices piscium fœminarum, vel in superficie ipsius aquæ, ubi perfectè excluduntur à calore solis. Illud, inquam, semen nutritur & augetur in ventre & visceribus piscium, ab alio

Semẽ piscium calore so-

lis in actū educi potest. alio semine spirituali & materiali, quod in aquis & in ipso aëre reperitur: unde à primo ortum habet, & pisces ab illo generatos esse asserere possumus.

Concludamus ergò pisces scintillantes & luminosos dari & progigni posse, ex puro & nitido eorum semine, quod multis & variis modis puritatem illam consequi potest, ut forma illa, quæ inde ex tali semine eruitur lucis suæ splendorem & radiationem emittere queat, quod in omnibus piscibus contingere non potest, quòd in omnibus æquè & pariter elementa nequeant deputari, ut hinc consurgat splendor & radius ille lucis, quo nitere queant, ut reliqui in quibus depurantur elementa.

Pisces omnes cur non luceant.

De Balænis, quid sint, & unde vivant & enascantur.

CAPUT IX.

Balana quid sint.

BAlænæ prægrandes, & maximi sunt pisces, qui in omni Æquore non reperiuntur: Attamen in Mari Mediterraneo brumali tempore reperiuntur, ora habent in frontibus, ideoque summa aqua natantes in sublime nimbos efflant, unde & naves sæpè periclitantur, cum sumergi possint aquarum nimbis ab ipsis balænis efflatis, unde & *Physiles*, dicuntur à Græcis, quod aquam efflent ore suo tanquam siphone: Balænarum plana & lenis cutis est, non aspera nec ullis squamis squalida, dura tamen, & crassitie summa solida, adeò ut sclopetorum plumbos sua soliditate negligat: fœtificat & catulos gerit, & coitu propagat progeniem suam. Et vivit prædâ & rapinâ aliorum piscium, quos persequitur, ut ex eorum carne sumat alimentum. Et hoc est materiale suum alimentum: habet tamen & aliud spirituale & subtile, quod expiratione & transpiratione suscipit magnetica sua trahendi facultate, tùm pulmonum vi, quibus decoratur, tùm calore suo naturali & primigenio, qui spirituale illud alimentum ad se trahit, ad sui sustentationem: Est autem illud alimentum humidum pingue aquæ, & aeris, quod invisibiliter aquis & aeri immixtum est, ad omnia sustentanda, omnia siquidem egent illo invisibili alimento. Ex isto ergo alimento & alio materiali sustentantur balænæ, quæ inter pisces orcas inimicas habent, & bellum crudele admodum inter se gerunt: nam de vita agitur inter ipsa Æquoris monstra. Pinguescunt maximè & eorum pinguedo decoctione fit oleum, non solum ad lampades, sed ad inflammationes & Erysipelata perutile, cùm frigidū sit balsamum, satis vitia cohibens, & obtundens. Si attenuetur & distillatione multoties iterata, fœtorem & Empyremma amittat, rerum inflammationibus summum est arcanum & vesicæ doloribus maximum & tutum est remedium & solatium.

Physiles balane cur ita dicta.

Balana coitu propagatur & rapina vivit.

Spirituale balana alimentum quale.

Oleum balana ad quid utile.

De Tritonibus & Nereidibus, an sint & quid sint.

CAPUT X.

Tritones & Nereides quid sint.

TRitones & Nereides, divinitate dotavit antiquitas, cum tamen bruta sint marina, quæ, an sint, multi dubitarunt & multa cum ratione, cùm de his tanta fabulati sint antiqui Poetæ, ut occasionem dubitandi ipsimet dederint nonnullis, an in rerum natura subsisterent, nihilominus verum est dari Tritones & Nereides tali forma & specie qua pinguntur. Nam ego ipse vidi manus & capita Tritonum forma & figura humana, non formosa tamen & pulchra, sed deformi & monstrosa, figuram tamen quandam humanam repræsentabat monstrum illud marinum quod mihi ostensum est: dari hæc monstra non implicat, aquis, cùm & inter bruta terrestria reperiantur aliqua, quæ effigiẽ humanam quadantenus repræsentant, quales sunt simiæ & in vegetabiliũ genere, nonnulla sint quæ radicibus suis corpus humanum effigiant & efformant, imò natura ipsa adeo deperit & amat figuram & formam humanam, ut in mediis lapidibus & marmoribus in profundissimis terræ antris, ipsâ sculpat & cudat. Quid ni etiam & in aquis ipsis ipsam habere & possidere gaudebit, non tamen propterea forma illa externa seu effigies divina illa humana forma quæ soli homini competit donabitur, sed sola sentienti & brutali decorabitur forma, quæ cùm luminis creati portionem maximam habeat in Tritonibus & Nereidibus seu Nymphis aquatilibus, ideo hæc bruta animalia ingenium maximum & industriam habent, qua mira agunt & patrant, & sunt admirationi omnibus, non tamen sunt homines nec ratione uti possunt, quia ipsa omnino carent, quamvis subtiles sint & acuto genio præditi veluti simiæ, & Elephantes.

Figuram humanam ubique figurare amat natura.

Tritones & nymphæ ratione carent.

Concludamus ergo dari Tritones & Nereides quæ alias Nymphæ dicuntur, & bruta animalia aquatilia, ratione omnino carentia, quamvis acuto sint prædita genio, & mira facultate animæ sentientis, qua mira faciant, non tamen loquuntur nec ratiocinantur, quia carent anima rationali, & brutali tantùm seu sentienti sunt prædita, ut reliqua bruta naturæ animalia, in quibus plurimum est lucis creatæ, ratione cujus, & puri elementorum seminis, stupendam illam habent animæ sentientis facultatem & potentiam, qua illa mira faciunt & cacodæmones & pseudospiritus aliquando ipsa bruta gubernant, ut homines deludant parum cautos, & imprudentes.

Tritones & Nymphæ bruta sunt aquatilia.

De Delphinis, quid sint unde enascantur & vivant.

CAPUT XI.

Delphini quid sint.

PIscium omnium Delphini sunt velocissimi, imò animalium: velocior

locior enim est volucre, velocior telo, & nisi multum infra rostrum os illi foret medio ferè in ventre, nullus piscium velocitatem ejus evaderet, sed adfert moram naturæ providentia, quæ illis os ita fecit, ut nisi resupini prædam capere possunt. Inter se celebrant, ut agunt ferè conjugia & fidem observant conjugii. Pariunt catulos decimo mense, æstivo tempore interim binos, nutriunt uberibus sicut balænæ & magno amore persequuntur catulos suos, eosq; infirmos dorso gestant & adultos diu comitantur magna erga eos parentum charitate. Amant etiam homines, & eos videre cupiunt, unde ante naves semper adnatant ut aspectu hominum fruantur, & sæpissimè si pereāt tuto sunt auxilio: gaudent etiam harmonia, & musica, unde ad musicorū cantus & instrumentorum musicorum sonos & concentus congregantur, ut harmoniâ fruantur. Coitu producuntur ex semine, quod in spermaticis eorum partibus ex universo eorum corpore adgregatur, ex purissima ultimi alimēti portione, quæ plurimum luminis creati habet, & ex illa luminis portione, dependent & ortū habent præclaræ illæ animæ eorum facultates, quibus enitent inter cęteros pisces, nutriuntur & viv unt communi magnorum piscium alimento, aliorum piscium puta captura, & præda, & spirituali vitæ nectare, quod in intimis aquæ & aëris Deus & natura posuerunt ad alimentū cujuscumq; rei.

Delphinorum fides in conjugio.

Delphinorum amor in homines.

Delphini coitu propagantur.

Delphinorum cibus & alimentū

De Vitulis Marinis, quid sint, unde enascantur, & vivant.

CAPUT XII.

Vitulus marinus piscis est, ita dictus quòd mugiat, veluti vitulus terrestris, squamis caret, & pilis contegitur rudis & asperis: Parit catulos vivos, ut mos est piscium qui pilis teguntur, & in terra deponit suos catulos, veluti animalia terrestria. Jungitur fœmellæ suæ canum instar, & modo, nutrit uberibus fœtum, nec ante duodecimum diē deducit in mare: interficiuntur difficili modo, & nisi capite eliso, mori possunt, somno capiuntur gravi, & mugiunt inter dormiendū: Coitu propagant progeniem, & ex semine suo enascuntur, & nutriuntur communi illo & vulgari piscium alimento, tùm materiali, tùm spirituali, quod desumunt ex communi vitæ promptuario.

Vituli marini quid sint.

De Mugili, quid sit, unde enascatur & vivat.

CAPUT XIII.

Mugilum natura videtur, inquit Plinius, quod se capite abscondito toti absconditi se existiment, id etiam in perdicibus contingere certū est, timoris enim est summi indicium, qui perturbat animam eorum, quæ in timore nescit distinguere an totum abscondatur ejus corpus. Præterea mugil optimi est saporis, quòd feroso, & sa-

Mugil piscis quid sit & unde fiat & vivat.

 lito

Mugiles ut capiantur.

lito abundet humido primigenio. Unde salices admodum sunt omnes Mugiles & salacitate sua capiuntur, tanquam hamo potentiori, & subtiliori, quâ capi possint: Nam coitus tempore, modò marem raptum & religatum injiciant mari piscatores, eo ad litus retracto, captivo, fœmellæ omnes sequuntur & in retia se conjiciunt, & rursùs fœmina capta, mares sequuntur: sic copiosi capiuntur Mugiles utriusque sexus: Ex ovis enascuntur quæ fœmellæ musculorum frictu concipiunt: Nam tenuis aura subtilisque spiritus in masculorum corporibus tunc temporis exhalat, & corpora fœmellarum penetrat, & in his seminis vices agit, & vere est semen, ex quo ova progignuntur, quæ statuto tempore non fœmellarum fotu, sed calore solis in superficie ipsius aquæ excluduntur & sic fiunt Mugiles & reliqui omnes pisces, quæ ex ovis excludi solent. Et vivunt deinde communi piscium nectare quod in aquis copiosũ reperitur Et est quid viscosum & tenax lumine creato impregnatum, & delibutum, ex quo etiam multi pisces, & aquatilia multa fieri solent absque alio semine præcedente & ovo, sed solo illo semine aqueo, quod omnibus est spirituale alimentum.

Mugiles unde enascantur.

Semen aqueum est spirituale piscium alimentum.

De Anguillis quid sint, unde enascantur & vivant.

CAPUT XIV.

Anguilla quid sit.

ANguilla aquatile est oblongũ, & rotundum ex semine aquæ ortum habens, quod in lutosis aquis in filamenta extenditur, quæ tandem animantur, & fiunt anguillæ, mira aliquando magnitudine & longitudine, squamas non habet quod suum semen, ex quo enascitur, nihil duri, seu paucum habeat salem, ex quo solo squamæ fiunt, in aquatilibus, sola cute tegitur eaque glutinosa, sui primordii ortum testante, optimi est saporis, & pinguescit valde, & hecticis est summum alimentum propter viscosum, tenax humidum primigenium, quo turget, quo calori hectico summoperè resistit, & salem turgentem in hecticis compescit, reprimit & mutat. Vivunt Anguillæ ex eodem, ex quo fiunt semine, ex viscoso illo & tenaci elementorum semine, quod in intimis aquæ reperitur. Diu vivunt, quamvis Plinius asserat octonis vivere annis, humidum enim earum primigenium tenax, & viscosum longitudinem vitæ operatur quia difficili modo consumitur.

Anguillarũ humidum primigeniũ hecticis est solatium.

De Trutis, quid sint, unde enascantur & vivant.

CAPUT XV.

Truta quid sint & unde enascuntur.

TRutæ pisces saxatiles sunt sine squamis, simplici cute variegata te-

ta tecti, maculis rubeis & rutilantibus ornati, piscium optimi habentur inter convivia, enascuntur ex ovis, quæ excluduntur in intimis aliquando aquæ, sub rupibus, & aliquando in superficie ipsa aquæ, à calore solis, tùm interno eorum ipsorum calore, qui potentia sua & facultate, actum vitæ educit ex materia illa seminali, quæ quidem inutilis est ad fortificandum, nisi masculorum attritu vivificetur, & attritu illo, qui subito fit, vivificantur ova, & fertilia efficiuntur, quòd vitali masculi spiritu, attritu illo impregnentur. Vivunt deinde ex ovis exclusæ trutæ, in aquis, in quibus saxa quammulta sunt, in lutosis enim vivere non possunt unde tantùm in saxosis fluminibus reperiuntur, quæ colles montium alluunt, ubi saxa & lapides sunt copiosi: Egent enim miro & limpido aquæ viscoso & tenaci semine, quo utuntur alimento, ut vivant: turbido enim & limoso aquę semine vivere non possunt, ut neq; enasci: Sic nec eo vivere possunt, unde in aqua limpida & clara degunt, quod in tali aqua peculiare earum alimentum reperitur.

Trutæ unde vivant.

Trutæ cur in saxosis aquis vivant.

De Salmonibus, quid sint, & unde enascantur, & vivant.

CAPUT XVI.

Salmones quid sint.

SAlmones pisces marini sunt, qui & fluvios subeunt & semel degustatâ aquâ dulci, vix in mare regrediuntur: optimi sunt saporis & carne rubea, & præferuntur trutis, in conviviis, quòd sapore gratiori sint donati. Oriuntur, & enascuntur eodem modo, & viâ, quâ Trutæ, ex ovis pura, quæ attritu masculi vitali aura, & spiritu vivificantur, & fortificationi sint idonea: vivunt autem prædâ & parvos pisces persequuntur, ut ipsis sint alimento materiali, spirituali fruuntur alimento, ex communi eorum vitæ promptuario, quod in aquis abunde posuit Deus, ad piscium omnium conservationem.

Salmones unde enascantur.

Salmones unde vivãt.

De Halecibus & sardiniis, quid sint, unde sint & unde vivant.

CAPUT XVII.

Haleces & sardiniæ quid sint & unde fiant.

TAnta est in mari copia horum piscium, ut major esse non possit, reliquorum omnium; tanta enim copia capiuntur ut ferè totus orbis hisce piscibus nutriatur. Sale condiuntur & fumo siccantur, & sic exsiccati, in omnes Europæ partes, Asiæ & Africæ asportantur, parvuli sunt pisces, & squamosi, & recentes sunt optimi saporis, sicci vero & sale conditi valde decidunt à bonitate sua, & sapore: Ego existimo naturam eos copiosè ideo progignere, quòd sint alimento & hominibus omnibus, & piscibus: Attritu concipiunt ova: Ex ovis enascuntur, quæ calore tùm sui ipsius interno, tum externo calore solis excluduntur, & animantur. Deinde vivi vitam suam conservant alimen-

Haleces & sardiniæ cur ita copiosa.

limentis ordinariis & communibus, quibus utuntur pisces.

De Piscibus concham habentibus, quales sint, unde sint & unde vivant.

CAPUT XVIII.

Pisces concham habentes unde sunt & vivant.

INfiniti ferè sunt pisces concham habentes, qua includuntur eorum carnes, & singulæ species variam ac diversam concham habent, eamque variegatam, ac variis distinctam coloribus, in quibus magna ludentis naturæ varietas, tot colorum differentiæ, tot figuræ, planis, longis, cõcavis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, lævibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice muricatim intorto, margine, in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato, jam distinctione virgulata, trinita, crispa, canaliculatim, pectimatim, imbricatim, undata, calcellatim reticulata, in obliquum, in rectum expansa, densata, porrecta, sinuata, brevi nodo ligatis, toto latere convexis, ad plausum appertis, ad buccinam recurvis. Sic in multis piscibus mirabilior est varietas, quàm in concharum varietate, enascuntur ex semine invisibili aquæ, ex parte tenuiori caro progignitur, ex parte crassiori, & quæ multum salis habet cõcha producitur, utpote lapidea, Sal siquidem dura & firma producit in corporibus effingendis, colores autem varii ortum habent ex vario sulphure albo vel rubeo, quod in semine illo aqueo, copiosum adest, vivunt deinde simili materia, ex qua fieri & enasci solent, sunt tamen quæ prædâ vivunt, & pisciculos, & vermes, & muscas & ranas vænantur. Sed sunt quæ scopulis semper adhærent & saxis, & saxa quasi animata videntur, & hæ conchæ generali vivunt spiritu & eodem conservantur.

Colores concharum unde sint.

De Purpuris & muricibus, quales sint, unde sint & unde vivant.

CAPUT XIV.

Purpura & murices quid sint.

PUrpuræ & murices pisces sunt, concham gerentes, prætiosi admodum, propter humorem quem intus continent inficiendis vestibus idoneum, huic fasces securesq; Romanę viam faciant: tanti est pretii & momenti, distinguit ab equite curiam omnemq; vestem illuminat, & in triumphali miscetur auro, diisq; advocatur placandis, cùm consules non nisi purpurati sacrificabant. Pisciculus ergò iste, cõchatum sanguinem habet in faucibus nigricantis rosæ, calore sublucentem, seu humorẽ & succum: si non vis sanguinẽ vocari, ex quo purpureus ille color efficitur: qui quidem ortum habet ex purissimo sulphure rubeo, quòd elucet in principiis seminalibus horum piscium, & ut sanguis rubet in animalibus coctione hepatis, ope istius sulphuris quod calorem illum rubicundissimum sanguini communicat,

Humor ille

rubeus purpurarum ut fiat.

nicat, coctione pepantica operante: Sic humor viscosus & pinguis aquæ, qui in hisce piscibus est, alimentum ita coquitur, ut sulphure operante quo turget rubedinem summam, seu purpureum colorem perpulchrum acquirat. Differunt purpura & murex, habent enim diversas conchas, & murex propter excellentiam Cōchylium nuncupatur nomine generis. Vivi hi pisces capi debent ut conservetur ille pretiosus humor, quia cum vita succum illum evomunt. In mari mediterraneo multis in locis, & in Oceano colliguntur hę conchę, ex quibus tinctura & color ille pretiosus desumi solet: fiunt & progignuntur semine generali, & spiritu seminali aqueo, quod pedetentim calore solis, in locis peculiaribus disponitur & animatur in conchas, nō enim ova pariunt nec semen habent particulare, quo progignantur, sed vitam suam habent ex Chaos aquæ, hoc est ex spiritu illo generali, qui aquis incubat. Et ut limaces in terra procreantur & progignuntur ex eodem spiritu nullo ovo præexistenti: Sic & conchylia omnia in aquis procreantur in eodem spiritu generali, quiq; ut & illis vitam dedit, vitam etiam illis conservat alimento & pabulo, quod ipsummet illis est, alimēto tamen utuntur etiam materiali, & pisces & conchas alias comedunt, præsertim purpura, cui lingua prælonga est digitali longitudine & fortiadmo luma culeo prædita, quo & cæteras conchas, perforat, & eo modo succum earum & sanguinem exsugit.

Purpura & murices unde enascuntur.

Purpura ut vivat.

De Conchis Margaritarum, quales sint, unde sint, & unde vivant

CAPUT XIX.

Concha Margaritarum unde.

Conchæ Margaritarum, unionum variæ sunt & diversæ, tùm figura & forma externa, tùm substantia, & coloribus, omnes autem pisces, sunt concham gerentes, ex spiritu seminali aquæ producti, non enim alio peculiari, & proprio semine peculiari in ventriculis horum piscium præparato, exterius siquidem in cavernis aquæ & lapidibus, qui in fundo maris semper sunt, præparatur illud semen, & disponitur ad harum concharum generationem & productionem, tùm calore solis & astrorum, & interno calore seminis illius generalis, non ex limi corruptione, ut ajunt nonnulli, sed ex semine vero illo generali, quod omnino differt à limo, imò limus ex impuriore illius parte, & crassiori producitur. Productæ ergo ex eo semine Margaritarum conchæ, vivunt ex eodem semine, quod quidem cùm major pars in aëre sit, ipsæ conchæ è profundo barathro in superficiem aquæ, sereno tempore adnatant, idque matutino tempore, dum semen illud seu spiritus aereus copiosus est in ipso aere, ubique expansis, & apertis conchis suscipiunt illam vitæ auram, ex qua vivant. Deinde ex purissimo illius recremento, tùm

Margaritarum concha unde vivant.

ro, tùm ex aliis elementis materialibus, quæ desumunt in ipso mari digestione facta, quod est crassius ex recremento illo digestionis earum abit in conchas, quæ externis crassæ sunt & impuræ, interius verò politæ & nitidæ, quod interior ipsa pars, ex puriori recrementi parte fieri soleat, impurum & crassum exteriùs semper natura facultate expultrice amandante, & purum interius retinente: Ex quo puriori parte Margaritæ fiunt & uniones in ipsa politiori & nitidiori conchæ parte. In qua parte veluti grana lepræ ipsius piscis concrescunt. Et vera sunt grana lepræ ipsius conchæ. Nam conchæ omnes leprosę sunt, & qui semper has comedunt, & his pro cibo ordinario utũtur, verè leprosi fiũt: Medici qui lepræ naturam sciunt, hæc omnia mecum fatebuntur.

Margaritæ ex qua fiant materia.

Margaritæ sunt lepra piscium.

De Testudinibus, quales sint, unde oriantur & vivant.

CAPUT XX.

Testudines quid sint & unde orian-tur.

TEstudines quæ mari insunt, & fluviis, pisces sunt, concham quasi domum suam gerẽtes, & hinc adhærentes capite & pedibus foras exertis, quosque intus recondunt, dum volunt, variegatam habent concham, nigro & albo colore permixtis, & quadrangulis inter se junctis & adunatis quasi compositam: Tanta dicuntur esse magnitudine & capacitate in mari Indico, ut domunculam æquent, & ex earum conchis navigia fiant. Vidi ego non tali magnitudine, sed clypeos prægmagnos ex unica testudinis concha factos: optimi sunt saporis, sed non Euchymi alimenti, melius est abstinere ab his quâm his frequenter uti, propter lepræ dispositionem, quam inferunt. Pariunt ova, ut se multiplicent, quæ attritu vivificant & fœtui propria reddunt, eaque extra aquas deponunt, defossa fovea in ipsa terra, & pulvere cooperta: fovent calore quo possunt sed calor solis pedetentim excludit ipsa, & exclusa deinde alunt, exportatis alimentis variis, tùm ex vegetabili genere, tùm ex conchyliis ipsis. Dentes non habent, sed margines oris sui acutissimi sunt, superna parte inferiorem claudente, pyxidum modo tãta duritie, & firmitate incisoria, ut lapides ipsos comminuant & atterant: Amphibia sunt hæc animalia, in utroque vivunt & degunt elemento, in mari & in terra, diutissimè vivunt, tenacem enim habent humorem vitalem, & paucum calorem nativum, humorem illum difficillimè consumentem. Ad plures dies Jejunæ Testudines conservantur sine ullo alimento, nec tamen propterea moriuntur. Perinde hecticis & tabidis possunt esse alimento, propter tenacem & viscosum humorem vitalem, quo turgent, quem attrahunt ex aere, & inde per multos dies sine alimento alio vivunt.

Testudinũ magnitudo in mari Indico.

Testudinum ortus.

Testudines hecticis alimento optimo.

De Cochleis, quales sint, unde sint & vivant.

CAP. XXI.

Cochleæ marinæ & fluviatiles quid sint.

COchleæ marinæ & aquatiles multiplices sunt, & concha sua mirandæ, interiùs argenteo, aureo & margaritarum colore variegatæ & lustratæ, exteriùs aliquando nigro, aliquando albo, luteo & aliis coloribus distinctæ, adeò ut in pretio sint & delitiis. In Mari Mediterraneo ad litus *Mariæ Virginis, du grau,* prope urbem dictam *Adde* reperiuntur Cochleæ, parvæ admodum & adeo miræ, variis admodum coloribus distinctæ, ut ex his mulierculæ catenas faciant, pretiosas & perpulchras, quas gestant ad pompam & decorem, fiunt omnes & producuntur Cochleæ ex semine generali viscoso & tenaci ipsius aquæ, & vivunt ex eodem, unde sero & mane tendunt ad alimentum, cùm eo tempore copiosius defluat ex cœlo, non habent oculos, sed cornua quædam mucosa, quibus utuntur ad indaganda quæ illis sunt utilia ad vitam, hæc exerunt foras & recondunt ad voluntatem & his pertentant iter, quo tendunt. Exquisitissimo tactu præditæ sunt cochleæ omnes. Et in eo solo sensu vigent præclaræ animæ earum facultates, stupidæ enim cæteris sensibus habentur: Sapore sunt delicato, & quamplurimi his utuntur tanquam delicato alimento, & frigido sunt glutine præditæ, ex quo aquæ stillari possunt ad inflammationes internas mitigandas.

Cochleæ non habent oculos sed cornua quibus pertentant iter.

De Spongiis marinis, quales sint, unde sint & unde vivant.

CAP. XXII.

Spögiæ quid & quot genera.

SPongiarum tria genera constituit Plinius, spissum unum, & asperum, *Tragos* id vocatur, minus spissum & mollius alterum *Manom* dictum. Tenue autem & densum aliud ex quo penicilli fiunt *Achilleum* dictum. Nascuntur omnia hæc genera in petris, & his summoperè adhærent, & producuntur ex viscosa aquæ semine, quod petris pedetẽtim adhæret, & calore solis & astrorum & interno sui ipsius calore tandem vitam acquirit, & in spongiam transit & mutatur. Ex eodem etiam vivunt semine, ex quo productæ sunt, etsi aliquando conchilia & pisces reperiantur in intimis earum foraminibus & poris, hoc est ex casu & fortuna, quòd fluctibus huc asportentur, non tamen negare velim, quin conchylia huc asportata & pisciculi possint exsugi à virtute earũ exsugente. Nihilominùs proprium & peculiare spongiarum alimẽtum, est humidum viscosum & pingue ipsius aquæ, ex quo fiunt & enascuntur, vivunt itaque plantarum more, & partim concharum instar, quę semper rupibus adhærent, nec multum earum vita inter se distinguitur.

Spongiæ unde vivant & fiant.

De Fungis Marinis, quales sint, unde oriantur & vivant.

CAP XXIII.

Fungi marini ut fiant & vivant.

VT in terra fungi varii producuntur ex humido pingui terræ, sic & in mari ex eodem humido pingui aquæ, fungi varii, & multiplices producuntur, non tamen molles & delicati ut in terra, sed duri, asperi & verè lapidei progignuntur in Mari, ex eadem materia ex qua producuntur spongiæ, ea tamen differentia ut tenuior sit materia spongiarum, crassior verò fungorum: unde in spongiis propter tenuitatem vita exsurgit manifesta, motu & sensu aliquo prædita, in fungis verò propter crassitiem nullæ adsunt vitæ manifestæ functiones sed occultæ: vitâ tamen funguntur occultâ & generali, calore insito suo, & naturali lumine creato delibuto, quod est materia vitæ in omnibus: crassities, & tenuitas & copia hujusce luminis differentiam constituit: Et ut humido pingui aquæ fiunt fungi marini, ita eodem nutriuntur & crescunt. Lapidei autem fiunt omnes ex copia salis interni, qui inest humido illi pingui, ex quo fiunt. Durities enim & lapidea substantia in omnibus contingit, ex sale interno seminali, & primordiali rerum omnium, fabæ marinæ & castaneæ item marinæ ex fungorum sunt genere, & fiunt ex eadem materia & crescunt, ex qua fungi solent crescere & fieri.

Durities fungorum marinorum unde:

Fabæ marinæ quid sint.

De Plantis arboribus marinis, quales sint & unde fiant & vivant.

CAP. XXIV.

Arbores & plantæ marinæ ut fiant

VAriæ & multiplices sunt arbores & plantæ marinæ, quæ admirationi sunt hominibus propter raras & extraordinarias earum frondes & truncos, & fructus, quæ quidem partim lapideæ sunt, partim ligneæ, omnesque ex vitali illo semine quod mari inest, ortum habent, & excrescunt: germinandi enim & pullulandi facultate est ubique præditum illud vitale semen, itaque ubique plantas & arbores producere potest, æquè in mari ac in aliis locis. Disponitur itaque suis peculiaribus alterationibus viscosum hoc pingue aquæ & tandem in arborem excrescit, & plantam hanc vel illam secundum formam peculiarē quam cœlum & astra peculiaria introduxerunt. Nam in his productionibus, quæ ex semine generali ortum habent, forma peculiaris & propria ab astris introducitur. Disponitur enim hoc semen, ab actione astrorum ad formam particularem & individualem; ex propria enim & innata facultate hoc semen ad omnes formas habet propensionem: particula-

Semen generale ab astris aliquando disponitur.

cularibus autem actuatur formis, ab agentibus externis; astra autem inter externa agentia sunt cæteris omnibus potentiora, unde secundùm astri virtutem & propensionem ad hoc vel illud mixtum naturale semen istud generale disponitur, & actuatur formâ peculiari & individua: Sic arbores & plantæ in Mari variæ ac diversæ enascuntur ex semine generali, quia nunc ad hanc, nunc ad illam arboris speciem disponitur semen illud generale ab astris, quæ secundum motum suum varium non eandem semper possunt introducere formam, hinc formarum tanta diversitas.

Arbores in spiritu generali fiunt.

De Corallio, quale, & quid sit, unde oriatur & vivat.

CAP. XXV.

Corallium quid sit & quotuplex.

Corallium marina arbor est, quæ ex humido, pingui & viscoso aquæ producitur & generatur in profundo maris, inter rupes, undis & aqua semper coopertas enascens, & germinans arborum modo, ipsis undis molle & flexibile ac tenerum extra undas lapidescit & indurescit, triplicisque est speciei: rubram unam, albam alteram, tertiam verò nigram: pretiosius est rubrum: reliqua duo sunt vilis pretii & virtutis minimæ. Rubrum Corallium humido, pingui & viscoso, puro & rubeo sulphure abũdat, & perfectam coctionem habuit ac digestionem. Album verò humido quidem puro abundat, & sulphure albo, sed non similem rubro habuit coctionẽ, sed paulo indigestam & crudam. Nigrum verò impurum habet humidũ pingue, & viscosum aquæ, ac corruptum: & in primo digestionis & coctionis gradu collocatum, ideo nigrum est, quia humidũ istud pingue aquæ, incipit decoqui, ut coctione sua depuretur & ad albedinem tandem deveniat. Non quòd corallium jam nigrum factum, album & rubrum fieri possit, nisi primò in humidum illud pingue aquę denuo reduceretur. Sed dico humidum pingue, antequam fiat corallium, decoctione posse depurari, & tandem in rubrum corallium vel album transmutari posse: humidũ ergò pingue aquæ dum coctione sua interni sui caloris coquitur & perficitur, arborescit tandem, jactis in terram vel lapides radicibus, quibus exsugit simile humidum pingue aquæ, ut excrescat in corallium, quod quidem rubrum, album & nigrum fieri solet ex diverso ac distincto sulphure, quod in tali humido pingui reperiri solet, ex varia ac distincta eius coctione, ac digestione pepantica, ultima & perfecta eius coctio ad rubedinẽ tendit, media ad albedinem, prima & incipiens nigra est, unde ex varia sulphuris seu calidi innati aquæ, coctione varia ac diversi coloris producuntur metalla.

Coralli differentiæ ex sulphure dependent.

De Eschara Coralloide, qualis sit, unde fiat & vivat & nutriatur.

CAP. XXVI.

Esthara coralloides quid sit.

ESchara Coralloïdes, lapidea est plantula, quæ in mari ipso excrescit & producitur ex humido, pingui & viscoso aquæ, in sex aut plures ramulos dividitur, brassicæ, Cypriæ cerebro & medullæ, non dissimilis, tota solida, est & candida, & in varios ramulos creberrimis foraminibus distinctos divisa. Pulcherrima est planta, & Eleganti aspectu, & non aliunde provenit & enascitur quàm in medio mari, inter scopulos, in quibus adhærescit firmiter & tenaci vinculo, nempe radice lapidea, ut truncus ipse totus lapideus est: Sal enim copiosus & turgens in humido pingui aquę marinæ, desiccat humidum illud pingue adeo firmiter ut lapidescat: Sic plantæ fiunt lapideæ, & excrescunt plantarum aliarum modo, nec lapidea earum substantia impedit, quin vita plantali, & vegetanti vivant, ut manifestò videre est, & harum plantarum exemplis Peripatheticorum Philosophorum turba, sapere deberet & lapides vivere & metalla asserere contenderet, cùm hæ plantæ veri lapides sint, & vere vivant & vegetent, interius assumendo alimentum, & ipsum percoquendo, & digerendo, & excrementa sua foras amandando, per poros apertos, ut apparet in hac plantula, quæ verè vegetat more aliarum plantarum, & vivit eodem humido pingui aquæ, ex quo producitur.

Planta & arbores lapidea in mari.

De Chamæcyparisso Marina, qualis sit, unde fiat & vivat.

CAP. XXVII.

Chamæcyparissus quid sit.

CHamæ-cyparissus marina arbor est, seu planta, quæ in saxis imò mari jacētibus accrescit & producitur, ex humido illo vegetanti aquæ, quod in mediis undis Cyparissos producere tentat & cogitat, sed cùm ingratum inibi reperiat solum & siccitas humidi sui impediat, Chamæ cyparissos producit seu parvos cyparissos: Siccitas enim nimia humidi viscosi ipsius aquæ marinæ propter salem quo turget & abundat impedit extensionem & magnitudinem ac proceritatem istius arboris: Pedalis est tantùm altitudinis, tota lapidea, in multos ramos divisa, qui in frequentes alios minores sese spargunt, & in conum desinunt cyparissi modo, adhæret scopulis radice lapidea, quâ humidum, pingue & viscosum aquæ marinæ exsugit, unde excrescit & vivit more arborum terræ adhærentium.

Chamæcyparissus tota lapidea.

De

De Tamarice Marina, qualis sit, unde oriatur & vivat.

CAP. XXVIII.

Tamarix marina unde fiat.

TAmarix marina vera, in mediis excrescit undis, & saxis, imò mari jacentibus adhæret radice lapidea, ut & tota arbor lapidea est, fit & producitur ex eadem materia, ex qua cæteræ arbores marinæ producuntur, ex humido pingui aquæ marinæ sale turgente, quod quidem sal propter sui copiam, duritiem illam lapideam producit in hac arbore, ac in cæteris omnibus. Vivit ex eodem humido & excrescit. Virtutes Tamaricis terrestris aliqua ratione imitatur, sed obscuras propter duritiem & crassitiem substantiæ, in qua virtus elucere non potest, nec eminere, crassities enim obtundit lumen illud creatum, à cuius radio virtutes omnes elucent, nihilominus reserat & apperit, & si eius substantia resolvatur in humidum & in salem beneficio illius humidi acetosi, quod in humido pingui aquæ continetur, miras acquirit reserandi & apperiendi virtutes & facultates, & obstructiones omnes tollit viscerum omnium, imò calculum atterit & dissolvit in renibus & in vesica, illæsis hisce partibus.

Virtutes Tamaricis marina.

Arcanum calculi.

De Piscibus & aliis rebus exoticis quæ in mari excrescunt.

CAPUT ULTIMUM.

Monstra marina unde sint.

QVamplurima monstra sunt in mari stupenda, & ferè miraculosa, quæ in mari exotico reperiri solent, de quibus disserere supercedendum censemus, quòd hæc non alio fiant modo & ratione varia, quàm ea ratione quam narravimus præcedentibus in capitulis: Ex humido enim pingui aquæ marinæ producuntur omnia, & fiunt & vivunt eodem plane modo, ac reliqua cuncta, ideo sufficit Chymicæ artis alumnis, quod enarravimus, ut reliquorum naturam perscrutari queant: Quid enim Cetorum tanta & varia species, phocarum multitudo & varietas: Quid pristis, & Serra, quid galei genus, quid histrix, quid orbium spinosorum genera, quid orbium nuricatorum miranda varietas, quid unicornium piscium pulchritudo, quid stellarum marinarum radii Chymicis prodesse possunt ad naturam perscrutandam, cùm & hæc & reliqua cuncta, quæ sunt & fieri possunt, fiant & producantur ex eadem materia, ex qua producuntur cætera, quæ enarrata sunt, præcedentibus in capitulis: Sufficiant ergo quæso, hæc quæ dicta sunt, ut piscium naturam, & reliquorum omnium quæ in mari ex-

crescere solent, virtutes & proprietates notas, & manifestas habere valeamus: Ad lapides jam transeundum, cùm ex aqua etiam fieri soleant.

De Lapidibus:

SECTIO. IV.

Lapides quid sint, & qua ratione producantur.

CAP. I.

Lapides quid sint.

LApides omnis generis, corpora sunt solida & dura, fusione & liquatione carentia, malleo non extensibilia, sed ictu mallei frangibilia, & in fragmenta exilientia, ab humido viscoso aquæ sale turgido & abundanti producti, actione caloris externi & interni hunc humidum desiccantis, vel actione frigoris externi, idem humidum etiam desiccãtis, in hac definitione clare admodum naturam & essentiam lapidum omnium notam & manifestam habemus, & ex qua materia in rerum serie fiant & producantur, copiosa & valde turgens est materia lapidum, tota enim terra & aqua plena sunt humido illo viscoso & tenaci, ex quo lapides generantur, unde etiam per totum orbem copiosi sunt lapides, tum in ipsa terra, tùm in ipsa aqua, ubique enim copiosa est eorum materia. Vnde & montes lapidei generantur & marmorei, tùm in mediis aquis, tùm in medio terræ: humidum enim illud viscosum & tenax à calore suo sursum pellitur, & dum elevatur per vapores & exhalationes desiccatur & congelatur, unde montes sursum efferuntur & supra nubes extollunt caput, quod eorum materia à calore sui ipsius sursum semper feratur ut depuretur, & vindicetur ab excrementis, quibus naturaliter jam scatet. Tendit enim semper ad perfectionem sui, non potest autem ad perfectionem perveniri, nisi depuretur, ad depurationem autem deveniri nequit, quin sublimetur & sursum efferatur. Et sic fiunt montes varii ut clariùs videbitur inferius, libro quinto huius operis, ubi de terra tractabitur. Jam verò per trãsennam de montibus tractatur, quòd de lapidib⁹ agatur, qui ex aqua enascuntur, quique inter aquas reperiuntur copiosi & frequentes, imò & montes lapidei in mediis aquis & in mari ipso reperiuntur, qui ex eodem humido viscoso & tenaci ipsius aquæ producti & enati sunt: humidum siquidem illud ex calore sui ipsius exsiccatur, dum humidum depascit, caloremet coagulatur, & cõdensatur in lapides, qui varii inde producuntur ex vario ac distincto humido, quodq; variatur, secundùm varias ac propè infinitas sui ipsius alterationes, unde infiniti & distincti progignuntur lapides, ut clarè admodum videbimus, capitulis subsequentibus.

Lapides ubique copiosi.

Montes lapidei ut fiãt.

Lapi-

Lapidum varia genera & species, unde fiant & progignantur.

CAP. II.

Lapidum varia genera & species unde.

INfinita sunt ferè genera & species lapidum, quæ quidem cum distinguantur, & inter se differant, investigandum est undenam eorum omnium differentia exoriatur, sic penitus intus & in cute manifestabitur lapidum essentia & natura: Varia ergò progignuntur genera lapidum, ex varia alteratione humidi viscosi & tenacis, dum coquitur & digeritur, ad lapidum productionem: Secundum enim alterationem variam & distinctam, varia & distincta progignuntur lapidum genera, variata siquidem causa materiali, variatur & effectus inde productus. Variatur autem multis modis causa materialis lapidum omnium, tum ratione loci, in quo secundum eius varietatem variè alteratur & disponitur hæc materia, plurimũ enim potest ad alterationem locus: Variatur etiam ex internis suis principiis, quæ quidem non semper sibi æqualia esse possunt, nec in dosi, nec in qualitatibus primis & mediis, quæ omnia varietatem inducunt substãtiæ, etsi radicaliter & essentialiter una sit: humidum ergo viscosũ aquæ & tenax, cum varietur & à se ipso distinguatur omnibus hisce modis, hisce omnibus modis variatum cõstituit omnia varia lapidum genera: Nunc enim mercurius prævalet, in ipso humido viscoso aquæ, nũc sulphur, nunc sal, nunc qualitatibus variis hæc principia inter se distinguuntur, & sic necesse est generari varios lapides, nunc sulphur rubeum satis clarum, & purũ prævalet, & marmora rubra producuntur. Nũc sulphur albũ satis clarum, & purũ & marmora alba progignuntur, nunc sulphur nigrum impurum & crudũ, & marmora nigra generantur, nunc mercurius purus cum sale puro cõjungitur, & sulphure albo & claro, & hinc exsurgunt Christalli, & adamantes, & lapides albi clari, & scintillantes albedine, nunc mercurius impurus cum sal impuro, & sulphure albo connectuntur & hinc fiunt lapides communes quibus Architecti utuntur ad ædificãdum. Sic quot conjunctiones fieri possunt horum principiorum diversis qualitatibus ornatorum, tot etiam diversæ lapidum generationes fieri possunt.

Marmora rubea alba & nigra unde producuntur.

His ita constitutis facile concludimus. Lapidum varia genera & species omnes, quotquot reperiri possunt in rerum serie fieri & produci ex varia ac multiplici alteratione & dispositione humidi pinguis & viscosi aquæ, quæ quidem alteratio dependet & ortum habet, ex varia & distincta dispositione principiorum naturalium, quæ in eodem humido pingui, & viscoso aquæ continentur.

Ex varia alteratione humidi viscosi aqua fiunt varia lapidum genera.

An lapides vivant & qua vita vivant.

CAP. III.

Lux in lapidibus qua ratione reperiatur.

CVm in lapidibus omnibus reperiatur portio quædam Lucis cœlestis, ex qua actus vitæ producitur omni in rerum serie, posset quis arguere lapides vivere posse vita saltem vegetanti, quia crescunt & nutriuntur uti vegetantia, attrahendo alimentum suum & digerendo in internis suis partibus. Nihilominus ne mutemus sententiam communẽ gravissimorum Philosophorũ, qui opinantur, lapides vivere non posse, ne quartam vitæ speciem in rerũ natura introducamus & sic multiplicemus entitates sine necessitate, explicavimus qua ratione vivere possint lapides, & qua etiam ratione non vivant. Vivere ergo dici possũt lapides aliqua ratione, ex portione lucis creatæ quam habent, beneficio cuius attrahunt suum alimentum & coquunt, & in sui substantiã convertunt ut se conservent & durent in ævum & sic exerescunt vera accretione & corporis extensione. Sed quia portio illius luminis creati, quo pollent, est minima, & tanto elementorum terræ & aquæ pondere oppressa, ut ratione illius minimæ quantitatis non possit actum vitæ veræ vegetantis producere, ut in vegetantibus fit, in quibus omnibus maior est portio lucis creatæ, quam in lapidibus veris, ideo plantas, & arbores verè vivere dicere possumus, lapides verò minimè: cum non tantùm habeant lucis creatæ ac arbores & plantæ, ratione cuius lucis educitur actus veræ vitæ vegetantis, ut capite XXVI. Sectionis VI. huius libri asseruimus, & lapides ea ratione vivere dici posse. Cum tamen hic, hoc in capite ex professo agitetur hæc quæstio, explicandum venit, qua ratione dicantur vivere, & qua ratione non vivant, vivunt quidem ratione illius lucis creatæ, seu caloris interni quo subsistunt & habent esse, & ratione cuius nutriuntur, ubicumque enim est calor ille innatus & cœlestis, implantatus, opus est alimento ut conservetur, ut manifesto patet in plantis lapideis & saxosis superius enarratis, quas vere vivere asseruimus ratione alimenti quod attrahunt ut conserventur & sic vivant, non vivunt autem quod perfectus & manifestus vitæ vegetantis actus, non manifestè & clare educatur, ut in plantis & arboribus, sed occulte & invisibili quadam ratione, & occulto modo, sicque potentialiter vivunt, cum habeant actu lucẽ illam creatã seu calorem innatum cœlestẽ, ex quo potentialiter educuntur actus omnes vitæ tùm sensitivæ tùm vegetantis.

Lapides qua ratione vivant & qua ratione non vivant.

Lapides qua ratione nõ vivant.

Concludamus ergo lapides omnes verè vivere dici non posse, cùm non habeant æqualem lucis portionem cum vegetantibus, in quibus ultimus vitæ grad⁹ educitur ratione illius lu-

us lucis creatæ, quę majori in quantitate est in vegetantibus quam in lapidibus, & ratione hujus quantitatis actum illum vitæ vegetantis producit in arboribus, quemque vitæ actum in lapidibus reperire non potest, cum multo minor sit lux creata in lapidibus quàm in arboribus & ratione hujus minoris & majoris quantitatis illius lucis creatæ, distinguuntur arbores & lapides ut capite sequenti fiet clarius.

Qua ratione essentiali lapides distinguantur ab arboribus.

CAPUT IV.

Lapides qua ratione essentiali distinguantur ab arboribus & plantis.

LApides distinguuntur essentiâ suâ, & naturâ ab arboribus, & plantis, quòd habeant elementa sua primordialia toto cœlo inter se distincta, & differentia, in lapidibus enim elementa omnia crassa sunt & spissa, in arboribus verò & plantis tenuia & subtilia, comparatione facta ad lapides. Lux præterea creata quæ formam, & veram essentiam in omnibus constituit, tum in arboribus, tùm in lapidibus differt quantitate, illa enim alia ratione differre non potest, cum sit una in rerum serie, Paucitas ergo luminis creati in lapidibus, non potest attenuare & subtiliare elementa, ideô remanent in tali gradu crassitudinis, & spissitudinis quali indigent lapides ut persistant, in arboribus ergò & plantis major adest copia lucis creatæ, ideò magis ac multò subtilius attenuantur elementa, quàm in lapidibus, ideo etiam obtinent gradum vitæ vegetantis qui non est in lapidibus, eoque gradu vitali differunt essentialiter arbores & plantæ à lapidibus: humidum siquidem viscosum aquæ, quo componuntur lapides, terreum & aqueum est, pauco lumine delibutum. Idem autem humidum viscosum quo componuntur, & fiunt arbores & plantæ, est æthereum & aqueum, & subtilius multò perinde, portione ætheris majori, quæ inest arboribus, unde ejus materia subtiliatur & attenuatur magis in arboribus quam in lapidibus.

Concluditur lapides differre ab arboribus elementorum crassitie & luminis paucitate.

Concludamus ergo Lapides differre ab arboribus & plantis tùm ratione lucis creatæ minoris, tùm elementorum componentium crassitie & spissitudine & quantitate minori elementorum subtilium, nam elementa subtilia majori in quantitate, & portione reperiuntur in arboribus, quam in lapidibus, eaque minori in quantitate sunt in lapidibus, ut clarè sciunt qui anatomiam lapidum fecerunt, nihil enim ferè ætheris educi potest ex lapidibus, ex arboribus verò multùm educitur, ut ex substantia oleaginosa quæ ex illis elicitur per distillationem manifestum fieri solet.

Lapides cur non sint malleabiles & fluxibiles ut metalla.

CAPUT V.

Lapides cur igne non liquefiant nec malleo extendantur.

LApides non fluunt igne; nec malleo extēdi possunt cùm multum salis habeant cum humido viscoso, ex quo fiunt, permixtum, sal enim copiâ suâ duritatem & firmitatem operatur, & præterea friabilem substantiam facit propter siccitatem summam quam in rebus inducit, siccitas illa desiccat summoperè humidum illum viscosum, quo extensio sub malleo, & fluxio in igne fiunt, unde desiccato humido & copia salis in eo introducta, necesse est ut hinc exoriatur friabilis substantia qua præditi & compositi sunt lapides omnes.

Objectio probans lapides igne liquefieri debere & malleabiles esse.

Objiciet quærulus quidam salem in omnibus operari fusionem facilem, unde aurifabri ut calces metallorum & metalla ipsa igne liquent addunt aliquid salis boracis, ut facilius igne liquentur. Et vitrarii ut lapides fiant, vitrum quod est liquabile quiddam, & verè lapis fluxibilis, & transparens, addunt Salem Alchali, ut lapides qui per se non liquantur, addito sale liquentur & in vitrum convertantur, ergo lapides non sunt malleabiles & igne liquabiles, quòd sale turgeant, sal enim potiùs liquationem & fluxioné inducit quàm impediat. Respõdemus

Solutio.

aurifabros & vitrarios Salem addere metallis & lapidibus, ut metalla & lapides faciliùs fluant in igne. Quòd addito sale illo fixo comburatur & in auras convertatur sal copiosum volatile excrementitium, quod in metallis nonnullis & in lapidibus omnibus difficilem fusionem operatur, sal illud volatile copiosum evanescit addito illo sale fixo Alchali & boraci, quæ duo propter fixionem & in igne permanentiam comburunt omnia, & evaporare faciunt quæ impediunt facilem fusionem, unde evaporatis his omnibus remanet purum & nitidum humidum viscosum aquæ, in lapidibus & metallis, quod fusionem præstat unde tunc temporis facilè fluunt exhalato & evaporato sale volatili quodam excrementitio quod fusionem facilem impediebat, sal enim volatile fusionem impedit, & malleationem. Sal verò fixum & in igne permanens eandem malleationem & fusionem facilem operatur modo humido viscoso connectetur modo inseparabili, alioquin malleationem non operatur.

Concluditur lapides non esse malleabiles.

Ideò concludimus Lapides non esse malleabiles & in igne fluxibiles quod sale volatili impuro turgeant, quod semper in omnibus siccitatem friabilem inducit & difficilem omninò fusionem donec omnino ab eo sale volatili spolientur, ut purum remaneat viscosum humidum cum puro sale fixo, quæ facilem constituunt in omnibus fusionem, unde antiquitus arcanum erat separandi illud volatile salcū omnibus suis partibus impuris & sulphuribus adurētibus,

Lapidea columnæ antiquitus fusibiles igne.

tibus, ut partes remanerent puriores quæ fusionem præstant, unde deinde lapides liquabantur igne, & fiebant inde columnæ lapideæ admirandæ, & reliqua multa, quæ nunc temporis non solent fieri propter arcani hujus ignorantiam.

Lapidum perspicuitas & opacitas unde sit, & eorum colores.

CAPUT VI.

Lapidum perspicuitas unde & opacitas.

LApidum omnium perspicuitas dependet, ac ortum habet ex puritate & nitidate humidi viscosi aquæ, ex quo fiũt lapides & cõponuntur. Si enim illud humidum viscosũ aquæ sit purum & nitidum, lumen creatum, quod in illo humido viscoso innatum est, radios suos statim emittet, unde fiet perspicuitas, lumẽ enim illud formale rerum omnium, si elementa quæ illi adnata sunt pura habeat & nitida, non potest persistere quin eluceat & radiet, unde perspicuitas ortum habet. Vt è contrario, si lumen illud creatum rebus omnibus infusum elemẽtis impuris & crassis permisceatur & multis excrementis terrestribus turgentibus, obtenebratur ista crassitie & impuritate elementorum suorum unde opacitas est exorienda, cùm radiatio luminis creati fieri non possit in subjecto & in elementis crassis, spissis & impuris, unde sequitur opacitas, cũ & radiatio & perspicuitas sequi non possit elementorum crassitiẽ & impuritatem. Colores autem omnes qui solent percipi in lapidibus, ab eodem lumine ortum habent, nam perspicuitas & radiatio & opacitas est species coloris. Et si hæc oriantur ex lumine, pari ratione & colores omnes alios exoriri necessum est, & inde oriri patet quod lumen istud creatum, quod & alii sulphur dicunt & calorem innatum, omnia elementa in mixtione & productione rerũ permisceat & alteret secundum mixtionis necessitatem & legem, unde si alteret, & colores inde introduci necesse est, cum & colorũ introductio, sit alteratio vera. Præterea lumen istud dat formam & essentiam rei, si ergò det formam, & omnia quæ formæ conveniunt dari necesse est.

Colores in lapidibus unde sint.

His ita positis concludamus Lapidum perspicuitatem, opacitatem & colores omnes dependere, ex puritate & tenuitate & crassitie humidi viscosi aquæ, ex quo fiunt lapides: secundùm variam alterationem istius humidi viscosi, fiunt lapides perspicui, opaci, & colorati.

Lapidum durities, mollities, levitas & pondus unde proveniant.

CAPUT VII.

Lapidum durities mollities, levitas & pondus unde fiant.

DUrities lapidum, & firmitas dependet, ex eorum humido perquam optimè resiccato, tùm à sale suo innato, tùm à calore desiccante & fixante illud humidum, & quo magis desiccatur & coagulatur illud humidum, eo magis duri & firmi fiunt lapides, hinc exsurgit adamantum durities, & firmitas marmorum & reliquorum durorum lapidum:

 Molli-

Mollities verò è contra ex abundantia & copia humidi viscosi non perfectè desiccati & coagulati à suo sale & sulphure, ortum habet, unde in principio ortus sui, lapides omnes molles sunt, quod copia humidi sui viscosi turgeant in principio ortus sui, quod tunc temporis, non adhuc est perfectè desiccatum & coagulatum: unde exsurgit mollities lapidum, quo verò longiùs distant à principio suo, eo firmiores sunt & duriores, quia in dies desiccatur humidum, & firmiùs coagulatur & fixatur. Levitas autem etiam hinc exsurgit, quia desiccato humido & perfectissimè coagulato, pondus quod inest ex cruditate humidi, tunc temporis abit & evanescit, humidum enim dum ex coquitur evanescit & remanent reliqua principia quæ non tantum ponderis habent, ac ipse mercurius, qui pondus & gravitatem in omnibus efficit. Levitas ergo ex pauco mercurio: Pondus verò ex copia mercurii, quo enim plus est mercurii cocti vel crudi eo majus pondus inest rebus omnibus, unde aurum cæteris omnibus rebus præponderat, quod mercurio cocto, cæteris omnibus præpolleat, hinc etiam & lapides omnes, qui mercurio crudo vel cocto, (semper enim mercurius pondus agit) abundant, ponderosi sunt omnes, leves autem si non tanto mercurio turgeant & abundent.

Concludamus ergo lapidum duritiem dependere ex resiccato eorum humido, quo constant, mollitiem verò ex copia illius humidi non perfectè resiccati & coagulati. Levitatem autem ex eodem resiccato humido, & inopia ipsius, ut & pondus ex copia & abundantia ipsiusmet humidi, quo fiunt lapides, unde ex varia alteratione ipsius humidi, dependent omnes qualitates, quę solent reperiri in lapidibus, cognito eorum humido & manifestata ejus alteratione, & quot modis fiat & fieri possit, habemus notam & perfectè manifestam lapidum omnium naturam & essentiam cum qualitatibus omnibus quæ ex tali natura exsurgere possunt, cùm intus & in cute nota causa, intus & in cute manifestet effectus suos.

Ex varia alteratione humidi viscosi dependent omnes lapidum qualitates.

Lapidum virtutes & proprietates unde dependeant.

CAPUT VIII.

SUnt multi qui lapidum virtutes, & proprietates negant, quod manifestè non appareant, nihilominus insignes sunt & admirandæ, & si qui sint qui eas negent quòd eas manifestas non videant, verè cæci sunt: Solem negant habere lucem, nam nonnulli lapides manifestiores habent virtutes & energias quàm ipsa vegetantia, ut videre est in magnete, qui mira præstat, non solum in attrahendo ferro, sed & in alvi fluxu cohibendo, & menstruis retinendis, & in multis aliis, in smaragdo item est

Lapidum virtutes & proprietates unde.

est manifesta virtus venena extinguendi & pestilentes omnes affectus fugandi, & in hyacinthis est mira virtus roborandi calidum innatum nostrum, & sic de cæteris asserendum, in omnibus enim inest manifesta virtus. Sed omnibus satisfacere non possumus, cum & Deus & natura non possint, cum non velint vecordiæ omnium grata dare, sufficit virtutes lapidum esse. Unde autem hæ dependeant & originem habeant, altiùs est disquirendum.

Asserunt omnes Philosophi, actiones omnes rerum omnium dependere à forma rerum omnium, cum ea sit principium agendi cujuscumque rei, virtutes autem & proprietates sunt actiones rerum, ergò etiam dependent ab eodem agendi principio, formam autem esse principium actionis cujuscumque rei patet, eo quòd portio luminis creati in materia prima cujuscumque rei, quę cum quidem portio luminis est sola agens, cum & materia prima sit patiens & nullius activitatis, in subjecto autem nihil reperitur quàm lumen illud, & materia illa quæ ex elementis ortum habet, materia illa non est principium actionis, ergo restat ut portio luminis creati sit principium actionis, in lumine enim illo est calor innatus & insitus rerum omnium, non potest enim esse lumen sine calore. Calor autem ille ex sentētia omnium Philosophorum est principium motus, & perinde actionis, cùm & actio motus sit, cùm autem Lumen rebus omnibus infusum sit principium caloris innati, erit & verum & immediatum principium motus, & actionis in rebus omnibus. Erit etiam ergò in lapidibus: Cùm ergo lapides quamplurimi manifestent lumen illud, in illos infusum, cum & in ipsis radiet, & lumen emittat, non absonum erit virtutes & proprietates lapidum omnium dependere & ortum habere ex lumine illo creato illis infuso, quod illis est vera forma, quæ materiam elementorum in lapidibus existentium verè actuat & informat.

Calor sequitur lumen.

Proprietates lapidum sunt ab eorum lumine

An sint aliqui lapides qui sympathiam habeant cum planetis & astris aliis cœlestibus.

CAPUT IX.

QVis est hominum inter vulgares, qui symmetriam & convenientiam inveniret inter lapides & planetas & astra cœli, distant enim summoperè invicem, ut cœlum & terra, nihilominus tanta est symmetria & sympathia inter ipsos, ut nullo pacto dubitandum sit, an sit & reperiatur, videmus enim magnetem ipsam cum astro polari arctico, tantam habere sympathiam, ut ipsum semper sequatur, & ad illud vergat & tendat. Turchesia Saturni virtutes imitatur & sequitur, Saphirus solis naturam videtur imitari, Smaragdus martis redolere virtutes:

Lapides an habeant sympathiam cum astris & planetis.

Corneolus Jovis ſapere vires, Ameſtiſtus veneris olere proprietates, & Criſtallum lunæ habere energias nemo negare poteſt, ut clarius videbitur cum de his particularis habebitur inferius ſermo. Sympathia ergo lapidum cum aſtris & planetis cœli non neganda, ſed undenam deveniat inveſtiganda.

Vndenam ſympathia lapidum cum aſtris.

Diximus capite ſuperiori formã lapidum omnium portionem eſſe lucis creatæ, elementorum materiis infuſam. Quòd ſi hoc verum ſit, ut multis in locis probatum eſt, adeò clarè ut nemo dubitare queat, aliunde non eſt quęrenda hæc ſympathia. Lumen enim cum lumine habet ſympathiam: Et ſi ſol ſit cauſa generalis lumine ſuo, rerum omnium. Quid ni etiam & aſtra reliqua & planetæ, cùm eodem lumine vigeant erunt etiam cauſa generalis rerum omnium, & perinde lapidum, ſi ergo cauſa generalis habeat ſympathiam cum effectu ſuo. Quidni & aſtra, & Planetæ omnes habebunt ſympathiam cum effectibus ſuis? & perinde cum lapidibus? Id enim habet ſympathiam, quod & eandẽ naturam, & proprietatem & energiam obtinet. Lapides autem & aſtra & planetæ habent & eandem naturam & eandem proprietatem, cùm & eandem genere habeant materiam & formam etſi habeant diverſis qualitatibus præditam, ut inter ſe diſtinguantur, ſed hæc diſtinctio ſympathiam non impedit, quin in utriſque vigeat lapidibus & aſtris, cùm ſympathia ex natura dependeat, quæ cũ ſit genere eadem in aſtris & lapidibus nullo pacto erit hæc deneganda.

Sympathia lapidum cum aſtris ex luce eſt.

His ita declaratis facili via concludemus ſympathiam dari inter lapides quoſdam, & aſtra cœleſtia, eamque dependere ex lumine naturali, quod in lapidibus & aſtris reperitur infuſum, & in his omnibus forma vera & eſſentialis habetur, à qua verè eorum ſympathia originem habet.

An ſigilla lapidibus inſculpta lapidum virtutes augeant.

CAPUT X.

Sigilla lapidibus inſculpta an virtutes lapidum augeant.

Solebant antiquitùs & adhuc ſolent ſculpi lapidibus pretioſis ſigilla varia, ad varios uſus. Sed quia multi antiquorum Philoſophorum aſſerunt ea ſigilla tempore idoneo convenienti ſculpta, multiplicare & augere lapidum virtutes, jam inquirendum eſt, an ſculptura illa multiplicaret illas virtutes & energias an tempus ſolum eſſet (in quo fiebat ſculptura) quod virtutes illas augeret, & quid in tempore eſſet quod multiplicandi & augendi virtutem haberet. Sunt qui virtutes & proprietates rerum infernarũ è cœlo perenniter deſcendere aſſerant, & rebus inferioribus imprimi & infundi, cum radiis ipſis lucis creatæ, ut ipſis ſit alimento, quod quidem alimentum non poteſt augere corpus, quin & virtutes corporis augeantur. Ille enim lucis radius, auget & corpus, & pro-

proprietates corporis. Retinetur autem in corporibus, quæ figuram aliquam externam, habent astro superiori convenientem, alioquin si dissimilem habeant tanquam internæ formæ repugnantem non retinetur: forma enim externa, internam coindicat, tanquam ab ipsa dependens. Ideo astrorum virtutes retinentur ab inferioribus, si inferiora sympathiam habeant cum superioribus influentibus: Sympathia autem illa coindicatur à figura externa. Cùm ergò lapides lumine & splendore correspondeant astris superioribus, dum astra influunt peculiares proprietates & virtutes lapidibus correspondentes, ipsi lapides magis ac magis retinent virtutes illas, si figuris quibusdam particularibus astris convenientibus lapides insculpentur. Ratio in promptu est, quod astris singulis figuræ & formæ externæ debeantur, quas ipsa astra rebus inferioribus insculpunt: Et ratio hujus rei patet, quod videmus figuras externas rebus impressas, quæ non debentur formæ internæ hujus rei, ut clarum est in marmoribus in quibus figuras plantarum, animalium, brutorum, & aliquando hominum videmus impressas. Quid hoc egit, quis has insculpsit figuras in marmoribus, quæ marmori non debentur: spiritus naturæ esse debent qui harum figurarum pictores veri sunt, spiritus autē illi, non aliud sunt quā radii cœlestes & influxus astrorum, qui figuram externam aliquā- do imprimunt rebus, & virtutem peculiarem huic figuræ correspondētem, etsi forma interior repugnet figuræ externæ cœlitus impressæ. Itaque non mirum si antiquitus figuræ quædam lapidibus sculpebantur, figuræ enim illæ secum trahebant virtutes cœlestes, cum & ab astris soleant aliquando naturaliter cælari. Quòd si & arte fiant vigente illo astro quod figuras illas cupit & amat, easque imprimere rebus gaudet, tūc temporis idem quidem est ac si ab astro naturali via imprimerētur. Rarum tamen id est, & valdè occultum naturæ arcanum, rationes adinvenire, qua vi naturali id fiat, si præcedentes non arrideant omnibus, sit liberum cuiq; arbitrium credere. Sigilla illa lapidibus antiquit[9] insculpta astro aliquo vigente lapidū virtutes augere ac multiplicare: Quod si falsum id esset, frustra ergo scripsissent de sigillis Hæbrei quamplurimi, ut Salamō Ragiel, Chael & Thetel, qui omnes multa & miranda scripserunt de sigillis, metallis & lapidibus insculptis, nosterq; Hermes Trismegistus qui verissimus inter omnes authores reputatur librum integrum de sigillis composuit: Non ergo mirum, si tantorum virorum authoritate devictus concludere audeam, sigilla lapidibus insculpta astro peculiari, & proprio vigente, & sigilla hæc postulante, lapidum virtutes & proprietates multiplicare & ultra naturæ modum & terminum extendere.

Forma externa internam indicat

Figuras externas in rebus quis facit.

Figuræ externæ trahunt virtutes ex astris, beneficio lucis.

De

De Carbunculo, quid sit & ex qua materia fiat.

CAPUT XI.

Carbunculus quid sit.

CArbunculus lapis est pretiosissimus & ardentes undique vibrans radios cæruleos & violaceos, ex humido viscoso aquæ, puro & nitido & sulphure rubeo, purissimo delibuto, à natura compactus in locis lapideis, & saxosis purissimis, & ab omni elementorum fæce vindicatis, in mineris & fodinis auri puri, reperiuntur sæpissimè carbunculi, & plurimarum sunt specierum. In quarū numero reponuntur Rubini & Granati, qui prælucent cæteris, & nitent ac radios foràs erumpunt, hi Carbunculi dicuntur, quòd quasi carbones ardere videantur, unde carbunculi solent nuncupari. Et hic lucis radius qui elucet in hisce lapidibus, ortum habet ex puritate & claritate humidi viscosi aquæ, ex quo naturaliter fiunt: toties enim sublimatur, ac sursum elevatur humidum istud viscosum, tùm à calore centrali terræ, tùm à calore interno sui ipsius; ut tandem ad summam puritatem & supremum purificationis gradum deveniat, tunc tandem fixatur & coagulatur, à calore sui sulphuris (quod tandem coctione continua rubeum & puritate clarum factum fuit,) in materiam rubeam lapideam & duram, quæ carbunculus dicitur ratione sui fulgoris. Plurimas habet insignes hic lapis virtutes & proprietates, aërem venosum ac pestiferum fugat, luxuriam reprimit, malas cogitationes aufert, amicorum lites conciliat & prospera omnia reddit, unde sanitatem conservat, quæ omnes virtutes & proprietates, multiplicantur & augentur, si sole vigente in domo sua sculpatur phœbi ipsius imago in carbunculo, quia carbunculus lapis solaris est, unde si figura solis insculpatur in carbunculo, virtutes ejus cum ipsa cælatura crescunt, crescentibus his, quæ ex sole sunt in ipso lapide.

Carbunculi in fodinis auri reperiuntur.

Carbunculi virtutes.

Carbunculus lapis solaris est & solis figura augentur eius vires.

De Rubinis, & granatis, quid sint & ex qua materia fiant.

CAPUT XII.

Rubini & granati quid sint.

RVbini & granati lapides ejusdem speciei habentur, rubei & rutilantis coloris, & fiunt ex eadem materia, ex humido scilicet pingui aquæ, puro & nitido, & sulphure puro rubeo delibuto, & differunt inter se ratione puritatis, quo nitidior fit materia & clarior, inde fiunt rubini, quo obscurior exinde prodeunt & exsurgunt granati, inde Rubini carbunculi ignobiliores habētur & differunt tantùm ratione puritatis, & ignis elucentis, quod eorum humidum seu mercurius qui lapides hos fecit & composuit, non ita purus purus factus fuerit, ac in carbunculis, unde eorum ignis & sulphur,

ſulphur,cùm non ita purum & nitidum ſit,ideò ſimiles non emittit radios ac ſcintillas ac emittunt carbunculi.

Granati adhuc obſcuriorem ſeu impuriorem habent materiam ex qua facti ſunt, & ideo minus lucent ac rubini, & ſic non ita habentur pretioſi ac rubini: De virtutibus eorum nullo pacto dubitandum, quin ſint inſignes & prægrandes in roborandis cordis viribus, & calido innato reſtaurando, propter eorum ſulphur purum & nitidum, quo conſtant: quod quidem ſulphur in ſupremo puritatis gradu conſtitutum, ſemper roborat & refocillat, cum ſit naturæ baſis, & fundamentum: non apparent tamen hæ virtutes hiſce in lapidibus, quod firmiſſimis repagulis & muris natura obvallaverit has omnes virtutes. Sunt qui ſigillis & aſtrorum figuris eas manifeſtas facere tentant. Sed optimum ſigillum eſſe credo, eos lapides ad materiam primam reducere, cum materia eorum prima, humido ſcilicet eorum pingui & viſcoſo, ex quo facti fuére, tunc enim temporis manifeſtæ fiunt eorum lapidum virtutes.

Rubinorum & granatorum virtutes.

Virtutes lapidum qua ratione augeantur.

De adamantibus, quid ſint & ex qua materia producantur.

CAP. XIII.

Adamantes quid ſunt & unde fiant.

Adamantes etſi ſint lapidum omnium duriſſimi & firmiſſimi, ex eadem molli & tenui fiunt materia, ac cæteri lapides omnes, ex humido viſcoſo nempe aquæ, coctione illius humidi viſcoſi perenni & continua, & ſublimatione ejuſdem donec ad ſupremum puritatis & coctionis gradum devenerit, tunc temporis hæc materia condenſatur & firmatur in adamantes, idque in ſaxoſis & lapideis cavernis & antris firmiſſimè clauſis, ubi illud humidum viſcoſum aquæ detinetur clauſum ne inter ſublimationes varias, quas patitur in depuratione ſua, exeat & evaporet. Reperiuntur ſæpiſſimè in fodinis auri & argenti adamantes, quod cùm dum fiunt hæc metalla, materia eadem quæ plus ſalis habet fit adamas, reliquum materiæ, quod plus mercurii retinet fit metallum cum ſulphure ſuo, quæ eſt materia unctuoſior & glutinoſior ea ipſa materia ex qua fiunt adamantes.

Adamantes ubi reperiantur.

Si diſtinguantur inter ſe adamantes pretio, & puritate, ſeu claritate luminis, hoc dependet & ortum habet ex ipſa puritate, & nitore materiæ, quæ magis in quibuſdam locis depuratur quam in aliis. Loca enim puriora una aliis. Et in puriſſimis locis fiunt puriſſimi adamantes & clare nitẽtes quòd ipſa materia ſummopere depuretur in his locis. In aliis verò locis minus puris cum non poſſit ita depurari materia ratione Impuritatis loci fiunt adamãtes obſcuriores, & perinde non ita pretioſi. Qui apud Indos reperiuntur adamantes, & apud Arabes, & Æthio-

Adamantes pretioſiores

unde expor-tentur.

pes cęteris omnibus pretiosiores habentur, quia in hisce provinciis fodinæ auri purissimæ reperiuntur, unde & seminalis materia adamantum purior & nitidior hisce in locis habetur, & cœlum & astra vegetiora sunt in hisdem provinciis, quæ coquunt & digerunt hanc materiam fortius, quàm in reliquis omnibus locis, nam quamvis frigus externum, agat in coagulatione adamantum nihilominus & calor naturalis ipsius materiæ cum calore astrorũ, plus est considerationis in productione rerum omnium, & præcipue lapidum quàm frigus externum, quod per accidens est causa congelationis ipsorum lapidum, dum frigiditate sua & actione compellit calorem internum & fortiorem efficit ad exsiccandum suum humidum & congelandum.

Adamantum virtutes.

Virtutes insignes reperiuntur in adamantibus sed quia firmissimis & præduris obvallantur muris, ideo interclusæ manent, ut in auro in quo & plures sunt virtutes, sed occlusæ ut in adamantibus, & ex hisce materiis elici non possunt quin muri illi duri diruantur, hoc autem fieri potest, si in materiam primam suam ex qua fiunt reducantur, tunc temporis habebimus virtutes adamantum quæ & adamantivæ verè erunt in omnes morbos.

De Cristallis quid sint, & unde progignantur.

CAP. XIV.

Cristallus quid sit & unde fiat.

CRistalla, ex eadem materia fiunt, ex qua adamantes, ex humido scilicet viscoso, quod in intimis aquæ latet. Includitur illud humidum, in concavis terræ antris lapideis & saxosis, & non lutosis, ibique firmissime reclusum calore sui ipsius & centrali ipsius terræ sublimatur & elevatur multoties, & in elevatione sua summoperè depuratur, & interim coquitur, & tandem fixatur in Christallum, quod quidem distinguetur ab ipso adamante tùm materiæ ipsius seminalis crassitie, & impuritate, tùm salis copiâ & virtute eius fixante & coagulante, hoc est adamantes sunt ex puriori materia quàm ipsa Cristalla, & adhuc sunt firmiores & multò duriores, & Cristalla sunt adamantibus obscuriora & molliora, quòd ex materia obscuriori, hoc est impuriori & aquosiori constent. Nam in Cristallis conficiendis natura, non ita sublimavit ac depuravit humidum viscosũ aquæ, quia humidi excrementosi & aquosi aliquid remanserit, unde in Crystallis non est purus mercurius, ut in adamantibus, sed est aliquid humidi elementaris unâ cum viscoso humido & mercuriali cõjunctum, unde illud elementare humidum ad tantam puritatem, & nitorem devehi non

Adamantes & Christalla ut differant.

hi non potest, unde Cristalla sunt semper obscuriora adamantibus & molliora, propter illud humidum elementare, quod habent admixtum; hinc Cristalla sunt facilioris solutionis in materiam primam, suam quam sint adamantes, ut per solutionē illam, virtutes insignes quæ latent in ipsis Cristallis, habere valeamus, quæ mirum in modum in calculis alterandis, & in obstructionibus omnibus reserandis commendantur.

Chrystallorum virtutes.

De Smaragdis, quid sint, & unde producantur.

CAP. XV.

Smaragdus quid sit & unde.

SMaragdi lapides sunt præclari, viridis coloris, & micantis lucis, qui in cupri fodinis reperiri solent & produci. Ex humido viscoso aquę quod in his fodinis reperiri solet interclusum, quodque illius humidi reperitur mercurio & sulphure impuro turgens, mutatur in cuprum, quod verò ejusdem humidi est sale abundans mutatur in Smaragdos, qui radio viridāti sunt prædití, quod humidum illud viscosum sale turgens ex quo fiunt viridi, cupreo sulphure tingatur & imbuatur, unde ex cupro & viridi æris sciunt nonnulli vitrum & Crystallum tingere viridi illo cupreo sulphure, adeò ut Smaragdos imitetur, non ergô dubitandum Smaragdos fieri ex humido illo viscoso aquæ, sale turgente & sulphure viridi cupreo immaturo & non perfectè cocto, delibuto, fixatur enim & coagulatur illud humidum coctione perenni postquam depuratum est, in Smaragdos qui summo sunt in pretio, tum propter gratum & nitentem colorem quo prædití sunt, tùm propter insignes virtutes quibus donantur à natura: Venenum enim fugant omne & pestilentes morbos, & maligna qualitate præditos & comitiali morbo sunt exitio, si assidue gestentur, vel quod potius est, si in primam materiam reducti potentur, tunc enim temporis certissimo sunt auxilio, morbis ferè omnibus & præsertim mulieribus, sunt enim tūc temporis verum veneris astrum, quod morbos omnes muliebres devincere potest.

Smaragdorum virtutes.

Smaragdi soluti morbos muliebres curant omnes.

De hyacinthis quid sint, & ex qua materia fiant.

CAP. XVI.

Hyacinthi quid sint & unde fiant.

HYacinthi ex eadem fiunt materia, ex qua Smaragdi, sed differunt inter se quod sulphure diverso tinguatur eorum materia, sulphur quo tingitur materia hyacinthorū est magis coctū quàm sulphur quo tingitur materia Smaragdorum, unde hyacinthi lutei sunt coloris ad rubeum tendentis, quod sulphur eorū sit rubeum non tamen perfectissime coctum, & perfectè purum, unde remanet lutei coloris & aurei,

Uuu 2 quòd

quòd si magis coqueretur coctione tandem perẽni, & depuratione majori converterentur in rubinos. Sic fiunt hyacinthi in visceribus terræ, ubi deponitur eorum semen seu materia ex qua fiunt ex intimis aquæ, quæ sua semina deponit in terræ visceribus, ubi decoquitur & perfectè depuratur, & secundùm decoctionem & depurationem fiunt inde metalla & lapides & reliqua omnia mineralia.

Ex his omnibus clarum admodũ est, quid sint hyacinthi & definitionem eorum sic construere possumus, hyacinthi sunt lapides duri, ac firmi, clari & lucentes, aurei coloris rutilantis, ex humido viscoso aquæ, perfecto depurato, & sulphure aureo seu rubeo delibuto, confecti, & compositi, in terræ antris & lapideis cavernis ubi detinetur reclusum illud humidum viscosum aquæ, ut figatur & congeletur in Hyacinthos, quibus plurimæ raræ & mirandæ sunt virtutis: sed non apparent ex firma eorum coagulatione quæ impedit ne exeant inde spiritus, virtutum delatores, nisi resolvatur eorum compago, spiritus hi non possunt suas virtutes manifestare, quod ibi firmiter reclusi sint, at si resolvantur tunc liberi agunt & mirandas ostendunt virtutes.

Hyacinthorũ virtutes.

De Topaziis quid sint & unde fiant & progignentur.

CAP. XVII.

Topazius lapis est ardens ac lucem emittens cum glaucedine, splendidissimus lapidũ est & duæ ejus species habentur: una est lutei & aurei coloris rutilantis admodum, & adeo firma duritie ut limum contemnat. Orientalis est, & cæteris præstat. Altera verò est, Occidentalis alterâ viridior, habens remissum colorem auri, & vilior existit & limum patitur, fit autem ex humido viscoso aquæ, utraque species, dum in ipsis cavernis lapideis recluditur ut distillatione continua & sublimatione depuretur & vindicetur ab impuritatibus suis, & tandem figatur & coaguletur in Topazum, quod tandem fit summam post illius humidi purificationem, nam quo purius est, eo firmius principium coagulationis agit in ipsum humidum, & firmius ipsum coagulat & figit introductis in ipsum humidum coloribus, secundum naturam & qualitatem sulphuris prędominãtis ipsi humido: in Topazio autem prævalet sulphur rubeum purum & mediocriter coctum unde aureus ille color exsurgit, & rutilans. quòd si adhuc magis coqueretur eius sulphur, à coctione sola deveniret ad ultimum colorem, qui est rubeus & clarus, & nitens, unde fieret ex Topazio carbun-

Topazij quid sint & unde fiant.

Topazius fi-

eripuisset carbūculus. bunculus, non differunt enim Topazius & carbunculus nisi coctione fortiori carbunculi siquidem maiorem & fortiorem passi sunt coctionem, unde & rubei sunt & rutilantis lucis.

Topaziorū virtutes. Insignes habent virtutes Topazii, & carbunculorum virtutes imitantur, lascivos motus temperant freneticos sanant & lunaticos & melancholiam omnem facilius curant, sanguinem à vulneribus & quacumque ratione fluentem cohibet, si humido radicali suo solvatur, & mollis potabilisq; efficiatur.

De Turquesis quid sint & unde fiant & quid prosint.

CAP. XVIII.

Turquesia quid sit & unde fiat: TUrquesia lapis est cæruleus in flavum vergens, opacus, & nullam lucem emittens, sed præclari & grati est coloris cærulei pallidi. Et sunt duæ ejus species, una Orientalis & veteris fodinæ, flavescens & viridans, altera vero cærulei omnino coloris, & novæ fodinæ, & satis copiosæ reperiuntur in Pyreneis montibus nostris, ubi lapides dentiformes reperiuntur albi coloris qui levi calore ignis acquirunt cæruleum illum mirum colorem qui turquesiis debetur, & veræ sunt turquesiæ & cæteris sunt pretiosiores, nec amittunt unquam colorem suum, quem acquisierunt, ut & aliæ coloratæ ab ipsa natura quæ Orientales dicuntur, quæ levissimo calore mutant innnatum suum colorem, & facile rumpuntur, fiunt autem omnes ex humido viscoso aquæ salis turbido & impuro cui prævalet sulphur cæruleum, ex imperfecta coctione sua, & impuritate.

Turquesiarū virtutes. Sunt autem Turquesiæ plurimarum virtutum & astringentis facultatis & perinde lientericis, dysentericis, & aliis omnibus alvi fluxibus summopere prosunt, sanguinem cohibent è quacumq; parte fluentem, & saturni planetæ imitantur naturam & essentiam, at oportet ut solvantur, & in principia sua reducantur: & alioquin vires illas quæ in occulto eorum lapidum centro latent habere non possumus propter firmam eorum compaginem.

De Iaspidibus quid sint, unde sint & quid valeant.

CAP. XIX.

Iaspides quid sint & unde fiant. IAspides, sunt lapides viridantis coloris guttilis sanguineis vel venis rubeis conspersi, vel aliis variis coloribus variegati, præduri & firmi, ex eodem humido viscoso aquæ ortum ducentem, variis sulphuribus delibuto, quæquidem dum coquūtur ac digeruntur in ipso humido varios & multiplices producunt colores in ipsis Jaspidibus, alterant enim & variant humidum sulphura omnia coctione & digestione sua & sic ex illo humido quamvis uno coctione &

digestione variato, multa & varia progignuntur lapidum genera & Jaspidum species quammultæ, quæ inter se non differunt nisi colore, nam substantia sunt similes, similiaque habent sui ortus principia. Itaque si differant inter se Iaspides hoc est ex coctione varia quam recipit innatum eorum sulphur, quod colores omnes facit in Iaspidibus & in cæteris rebus omnibus coctione sua varia, indurâtur autem Iaspides fortiter ac firmiter, quod sal eorum innatum & primordiale copiosum valdè sit, & potens sua desiccandi innata virtute, quo enim siccius induratur humidum illud viscosum eo firmius compingitur subiectum in quo hæc fiunt, unde firmitas & durities in rebus.

Iaspides quare durissimi.

Insignes autem insunt Iaspidibus virtutes & proprietates, sanguinis fluxum cohibent omnem, febres curant quòd serositates impediant, & sanguinem depurent, unde hepati roborando conveniunt & hydropis sunt solatio. Et multæ aliæ adhuc adsunt virtutes sed in Iaspidum firma compagine reclusæ manent, nec hinc eliciuntur quin Iaspides resolvantur in principia sua, dum principiis suis, tunc temporis admirandas promunt virtutes.

Iaspidum vires omnes insignes.

De marmoribus, quid sint, unde sint & quid prosint.

CAP. XX.

Marmora quid sint & unde fiant.

MArmorum quamplurimę sunt species, & porphyrithes comprehendunt lapides, imò & Iaspides sub marmoribus comprehenduntur, quæ quidem nihil aliud sunt quam humidum viscosum aquæ, non summopere depuratum sed turbidum, induratum & coctum à suo sale virtute sua fixativa & coagulativa prædito, variisque sulphuribus delibuto, ex quibus oriuntur varii omnes illi colores qui in marmoribus solent reperiri, humidum enim istud viscosum aquæ turbidum & lutosum dum includitur terræ cavernis, virtute sua coagulante, qua turget virtute sui salis induratur pedetentim & tandem figitur & firmatur in marmor album, nigrum vel rubeum vel variegatum variis coloribus, si sulphur quo delibutum est, si album, nigrum, rubeum, vel variegatum, multis inter se mixtis sulphuribus, quæ varios illos ac distinctos faciunt colores uti multoties diximus & probavimus, ita ut non sit opus toties diximus & probavimus, ita ut non sit opus toties repetere ea quæ antea diximus. Marmora ergo varia sic producuntur, quæ & multis sunt prædita virtutibus, fieri hisdem ac Iaspides præsertim rubea marmora, & quæ viridi ornan-

Marmorum virtutes.

ornantur colore. Solutioni sunt facillima, multum præbent solis quo turgent, ex quo eliciuntur spiritus acidi, plurimarum virtutum in conterendis lapidibus & calculis renum & vesicæ, & in contemperando biliosi humoris fervore undè febres ardentes temperantur, & sitis ardens in his evanescit epotâ aquâ spiritu illo acido, delibuta.

Vnde effigies variæ quæ in marmoribus reperiuntur exoriantur.

CAP. XXI.

Figuræ & effigies variæ quæ in marmoribus reperiuntur unde sint.

VAriæ & multiplices effigies & figuræ, tùm animalium brutorum tùm hominum, tùm florum & arborum, reperiri solêt in ipsis marmoribus, adeo perfectè & exactè elaboratæ, ut ab Apelle quodam videantur depictæ: Mirum hoc & naturæ rarum, mirantur omnes, pauci quærunt, nulli ferè sciunt undè exoriatur. Ad occultas enim recurrunt causas vel ad casum & fortunã quam multi, quòd esse non potest, quòd enim ex se ipsa agit natura, casus & fortuna non agit. Natura ergo ipsa est, quę in interioribus sui ipsius prędita est, & delibuta omni arte, & scientia: Creator enim suus dotabit ipsam omnibus donis, artibus & scientiis, quibus debuit & potuit, quibus mediantibus, format & figurat ea omnia, quæ in rerum serie reperiuntur. Et si artes hæ, & scientiæ non essent innatæ & propriæ ipsi naturæ, homines ipsi nunquam has artes & scientias excogitare scivissent, nec unquam pictores, arbores flores, animalia & reliqua cuncta depingere potuissent, si prius natura verè arbores, flores, animalia & reliqua cũcta non fecisset, & tamen in admirationem rapimur, si in marmoribus lapidibusq; aliis sculptos & effigiatos videamus homines, Angelos, bruta animalia, flores & arbores palatia, domos, vineas & prata omnibus floribus variegata depicta conspiciamus, neque considerare possumus naturam ipsam esse, quæ ipsas figuras ubiq; depingere & effigiare potest, cum & ipsas veras & reales quotidie efficiat.

Natura figuras omnes effingere solet.

Si natura, ipsas rerum figuras in marmoribus & lapidibus animaret & informaret eadem anima & forma, quâ solet ipsas animare & informare in subjectis propriis & idoneis, rarũ quidem hoc esset, & admirationi dignum, sed cum tantùm figuram & effigiem exprimat, non habent de quo stupescant Sapientes, cùm id commune & naturale sit, & innatum naturæ ipsi, figuras rerum omnium efformare, & si ars pictoria hoc idem efficiat, id ipsum ex natura desumpsit. Nec perinde adeo exactè & perfectè id potest ars, ac natura, quæ semper vincit artem, unde etiam videmus picturas has naturales pretiosiores multo esse, & coloribus vividioribus, luce potentiori plenis, quàm sint picturæ ab arte factæ.

Si na-

Si naturam videamus pictoria arte potentem, eandem cernere licet sculptura excellentem & præpotentem, vidi ego & multi alii mecum viderunt in multis terræ cavernis & præsertim in Gallia Narbonensi, antrum terræ prope oppidum dictum *Soreze*, lingua vulgari, dictum, *le trauc del caleil*, in quo antro cernere licet sculptas marmore figuras exacte admodum & perfectè, adeo ut spectatores in admirationem rapiantur his visis, Sculptor ibi nullus unquam fuit, & nihilominus sculpturæ admirabiles ibi reperiuntur rupibus affixæ & monti. Vnde credendum est, naturam habere artes naturales, & scientias quibus hæc effingere solet, spiritus siquidem naturales sunt illi pictores sculptores, & Architecti quibus hæc efficit & patrat, sunt enim in arte magistri excellentes & peritissimi quibus datum & figuras has omnes & effigies efformare. Et si spiritus non sunt Dæmones vel Angeli ut excogitarunt nõnulli, qui has miras effigies & sculpturas, in terræ cavernis operantur, creditu enim hoc ridiculum est. At sunt substantiæ subtiles igneæ, & cœlestes influxus ac radii qui in semine generali mundi coërcentur, quique potentiam habent & facultatem, semen hoc seu materiam primam rerũ, ad omnes formas quas ipsa expetere potest, disponere, & cõducere, & sæpe sæpius extra genus & speciem ubi reperiuntur, ut ad figuram bovis aut equi aut alicuius plãtæ, marmor aliquando disponitur & conducitur. Et hoc ab spiritus naturæ architectonicis qui omnes figuras & effigies ex materia educere sciunt & norunt. Ut manifestè apparet in radicibus filicis plantæ, in quibus si incidantur ex transverso effigies Aquilæ Romanæ perfectè & exacte depicta peritnr. Quod Aquilis & Romano Imperio portendit universale Dominium.

Caverna dicta vulgo le trauc del caleil, mira.

Spiritus naturæ figuras rerũ efformantes quales sunt.

Aquila Romana effigies efformata in radice filicis quid portendat.

His ita positis concludendum est varias omnes illas figuras & effigies quę in marmoribus sculptæ & effigiatæ reperiuntur, dependere ab spiritibus subtilibus naturæ ipsius, quibus utitur ipsa natura ad efformandas res omnes naturales, his enim solis datum est, figuras illas & effigies ubicumque efformare ac depingere.

De Lapidibus aliis communibus & vulgaribus, quid sint unde siut & quid prosint.

CAP. XXII.

LApides omnes alii communes, & vulgares qui passim reperiuntur tum in fluminibus tùm in visceribus terræ, & extra terram nihil aliud sunt quàm ipsum humidum viscosum aquæ turbidum & lutulentum multo aquæ & terræ limo permixtum, congelatum & induratum in lapidem: viscosum enim illud humidum ubique sit congelatur tùm calori sui ipsius, tùm calore externo, habet

Lapides cõmunes & ordinarii quid sint & unde fiant.

habet enim innatam & naturalem se congelandi potestatem & energiam propter suum salem naturalem & innatum quem habet, qui est congelationis suæ causa vera, non differũt ergo hi lapides ab ipsis lapidibus pretiosis substantiâ & naturâ rei, sed tantum qualitatibus, pretiosi enim lapides habent materiam nitidiorem, & puriorẽ, reliqui verò impuriorem & lutulentiorem, & propter hanc impuritatem non tantis etiam donantur virtutibus, quia in impuritate & lutulentia radicari non possunt insignes virtutes, & energiæ, quæ purum, & nitidum naturæ sequuntur, unde & lapides omnes clari & nitentes majori virtute præditi sunt, quàm reliqui omnes, qui opaci, tenebrosi & lutulenti habentur, nihilominus & hi habent aliquid virtutis, non tamen id apparet & manifestum est, nisi ut antea dixi, resolvantur hi lapides in humidum illud viscosum aquæ, quod ipsos composuit, tunc insignes promit de se virtutes, & mirabiles effectus edit, illud humidum ex lapidibus eductum.

Lapides virtuosiores quales.

De Sabulo quid sit, unde fiat, & quid prosit.

CAP XXIII.

Sabulum quid sit & unde fiat.

Sabulum multiplex est, & varium & distinctum coloribus suis, datur enim omnis coloris. Et quòd in coagulatione sui ipsius varia reperiuntur sulphura, quæ colores varios efficiunt in ipso sabulo. Est itaque sabulum lapidis genus minutulum, ex humido viscoso aquæ coadunatum, & ita minutum coagulatur, quia dum movetur aqua perenni motu, humidum istud viscosum aquæ, etiam movetur, & in motu, in plures ac minutissimas dividitur partes, & sic minutæ istæ partes coagulantur intimo & naturali calore sui ipsius, & convertuntur in sabulum & hoc in fontibus, in fluminibus & in mari ipso. Evenit etiam ut in medio terræ sabulum producatur, & dantur fodinæ sabuli, ibiq; non movetur aqua per eius humidum viscosum, sed à vaporibus qui terram penetrant omnem à centro sursum tendentibus, disgregatur illud humidum viscosum & in plures partes dividitur, unde in minima corpuscula coagulatur æque in aqua fluenti, ubi etiam à motu disgregatur & in ea corpuscula sabulosa convertitur, cùm disgregetur & separetur, nec uniformiter congelari possit: Sic fodinæ sabulosæ fiunt in medio terræ cùm humidum viscosum aquæ uniformiter congelari nequeat, cùm dividatur in minutas partes, à vaporibus & exhalationibus à terræ centro ascendentibus, inter hæc sabula reperiuntur multæ partes claræ & lucentes, & lapidum pretiosiorum fragmenta imitantur, quod dum humidum illud viscosum congelatur sæpe sæ-

Fodina sabulosa unde fiant.

pius depurantur illius quædam partes, quæ inter sabula nitent & clarent veluti lapides pretiosi, & veri sunt, & eorum imitantur & sequuntur virtutes & proprietates. Sabuli autem omne genus siccum & aridum est, & præter usum communem & vulgarem in Architectura, si in principia sua dissolvatur dat salem copiosum fixum & permanentem, aperiendi facultatem possidentem.

De Talcho quid sit, unde sit, & ad quid valeat.

CAP. XXIV.

Talchus quid sit & unde fiat.

TAlchus sive Talch lapis est, & potius inter lapides adnumeratur quam inter media mineralia, quem natura componit ex humido viscoso aquæ, ut reliqui lapides, & potentissimè fixat & coagulat ipsum suo sale, sulphure albo admixto, in fodinis gypsi, ubi invenitur congelatus & factus, in folia tenuia, sibi invicem apposita, lucentia & nitentia Cristalli instar, dantur eius duæ species: una est nitida & lucens veluti Cristallus, & in folia tenuissima tabulatim finditur, adeo ut ex eo tabulæ fieri possint transparentes, & limpidæ, & hæc species sicca valde est & arida. Altera verò est pinguior & glutinosior multo & subviridis est coloris, & talchus ventus vulgò dicitur. Ex quo oleum elicere tentant quammulti Chymicorum cum improbo & herculeo labore, sed frustra quærunt in re sicca & arida fontes. Si quid est olei in lapide isto, adeo desiccatum est, & aridum factum, ut arte simplici hinc cogi nequeat, oportet ut sine ulla calcinatione prævia, dissolvatur in sua principia cum humido viscoso aquæ acido, & dissolventi, tunc temporis circulatione transit in oleum astergentis & desiccantis facultatis: non tamen in illud oleum tam decantatum, & celebre, fœminis & puellis adeo expectatum, ad decorem & pulchritudinem faciei. Illud oleum non ex talcho communi, & vulgari elicitur sed ex talcho Philosophorum qui est terra eorum foliata, & sulphur naturæ, ex quo immediate coctione sola, fit eorum elixir, & in visceribus terræ fit aurum & argentum. Si plura de talcho desideras, vide compendium nostrum Secretorum Chymicorum capite XXI. libri tertii in quo multa de hoc oleo diximus.

Talchi species duplex.

Oleum talchi impossibile nisi dissolvatur in principia sua.

Oleũ talchi verum & legitimum.

De Gypso quid sit, ex quo fit & quid prosit.

CAP. XXV.

Gypsum quid sit & unde fiat.

DAntur ubique terrarum quam plurimæ Gypsi fodinæ, in quibus ex humido pingui aquæ & viscoso (e sui multum terræ albæ adest) producitur gypsum: ita ut Gypsum nihil aliud sit, quàm humidum viscosum aquæ, in visceribus terræ

conge-

congelatum sulphure suo albo terreo multum, cui virtus inest fixativa virtute sui salis innati, huic virtus inest astringens multum & dosi minima, summopere prodest lientericis, dysentericis & alui fluxibus omnibus, sanguinem etiam cohibet ex vulneribus effluentem, calcinatur & in pulverem albissimum redigitur, & tunc temporis dissolvitur in aqua plantaginis & rosaceæ, & postquam coagulatum est iterum dissolvitur & propinatur, alioquin congelaretur in gypsum in ipso ventriculo, & plus noceret, quàm prodesset: Virtus sua astringens & desiccans, ex suo sulphure albo multum terreo & lutulento ortum habet. Præter has virtutes, prodest Architectis ad incrustandos parietes, & Sculptoribus, ad efformandas varias rerum imagines, quia calcinatum facilè diluitur, & dilutum iterum induratur, & quascumque suscipit rerum figuras & imagines, & facilè scinditur, ut hinc Sculptores ad quodcumq; volunt diducere queant. Apud Parisienses magnus & frequens est usus huiusce materiæ, ad domus ipsas construendas & ædificandas, ex eo & plumbo usto & calcinato, cum therebentina spiritu vini diluta fit bitumen quod pluviis perennibus resistit veluti esset marmor quoddam, adeo indurescit & exsiccatur ut marmoris & lapidis naturam acquirat.

Gypsi virtutes.

Marmor artificiale.

De Magnete quid sit, unde sit & quid possit.

CAP. XXVI.

De Magnete multa, multi scripserunt volumina, & præclara de eo dixerunt, sed nullos eorum authorum vidi & reperi, qui essentiam & naturam magnetis investigarint, ex ea enim natura & essentia dependet id omne quod admirabile est in magnete, magnes ergo nihil aliud est quam humidum viscosum aquæ lutosum & terreum ferreo sulphure delibutum virtute sui salis congelatum & condensatum in hoc lapidis genus, quod magnes dicitur ob mirandas eius virtutes & proprietates, ferreo sulphure commixtum & delibutum, esse suum humidum viscosum quo componitur ex eo patet, quòd magnes facili negotio cõvertatur in ferrum & ferrum in magnetem; ita ut ferrum & magnes non differant nisi ratione puritatis suæ substantiæ, ferrum enim purius est & plus habet mercurii seu humidi viscosi aquæ purioris, quàm magnes, qui multo est ferro lutulentior, & plus habet terræ lutulentæ quam ferrum hinc originem habet sympathia illa mira, quæ est inter magnetẽ & ferrum: hinc magnes trahit ferrum, & ferrũ magnetem, quòd habeãt invicem eandẽ & similem substantiam primordialẽ & seminalẽ, ex qua fiunt & componũtur

Magnes cõvertitur in ferrum.

Sympathia ferri & magnetis unde sit.

tur in visceribus terræ, quæ substantia similis, & eadem similes & eosdem de se mittit & ejicit spiritus subtiles & tenues, qui ab attrahente substantia, in se ipsam convertuntur, tanquam in alimentum sui ipsius, hinc fit ut attractis hisce spiritibus, attrahatur & ipsa substantia, ex qua oriuntur hi spiritus, ut fonte potiatur ipsorum spirituum. A fortiori fit attractio, si ferrum sit fortius, & maioribus turgeat spiritibus, ac sicciori & ardentiori sit materia, ferrum tunc temporis attrahit magnetem: Si è contra verò magnes sit fortior ferro, & maioribus scateat & turgeat spiritibus & siccior sit, magnes tunc temporis attrahit ferrum, unde magnes armatus ferro, & munitus potentior est multo cæteris magnetibus, quòd potentiores habeat spiritus. Nam suos habet peculiares & innatos, & habet spiritus ferri, quod circundat & armat magnetem, unde potentiori facultate attrahit ferrum armatus ferro magnes, quàm non armatus, ferrũ, siquidem illi auget facultatem attrahendi, quòd illi multiplicet spiritus, à quibus fit attractio, multiplicat autem ferrum magnetis spiritus, quod ferri spiritus jungantur magneti, in conjunctione magnetis & ferri, habent enim invicem uti diximus eandem naturam & essentiam, & cum junguntur fiunt unum potentius & efficacius ad attrahendum, virtus siquidem multiplicatur addita simili virtute. Vnde autem

Magnes armatus ferro unde potentior.

datur quòd magnes detur, qui ex una parte attrahit ferrum. Et ex opposita parte respuat & rejiciat, hoc naturę mirum dependet ex partibus cœli, in quibus respondet magnes, sciendum enim magnetem polarem esse lapidem, hoc est à polis utrisque recipere suam attrahendi & rejiciendi facultatem. Polus enim Arcticus attrahit humidum illud innatum aquæ, ex quo fiunt omnia. Et Polus Antarcticus rejicit illud, & foras à centro mittit ut terram circumdet, uti probavimus. cap. viij. huius libri. Itaque cum Polus Arcticus attrahat humidum illud viscosum, ex quo componitur magnes & ferrum, Polus Arcticus dedit magneti peculiarem illam vim attrahendi, quod illi simile in propinquo est, unde pars magnetis quæ Septentrioni respondet tanquam Polo Arctico, illa pars attrahit ferrum Pars vero quæ respondet polo antarctico, cùm à polo illo receperit virtutem suam, habet virtutem rejiciendi, cùm & polus antarcticus illam rejiciendi habeat, facultatem.

Magnes unâ ferrũ attrahat idemque respuat.

In medio terræ in Zona torrida, ubi polorum utrorumque virtutes simul junguntur reperitur, ni fallor productio illius magnetis, ex parte una ferrum attrahentis, ex opposita verò rejicientis.

Vbinam reperiatur magnes ille ferrum ex una protrahens ex alia verè respuens.

Datur & tertia species magnetis albi, ut ajunt qui carnem humanam attrahit, ego illam speciem non adhuc vidi, nihilominus si sit, hoc ex similitudine substantiæ ortum habet,

Magnetis species trahens carnẽ humanam.

bet,& pares de ipso magnete ac de aliis tradi possunt rationes. Plura de isto magnete fabulantur multi ad amorem conciliandum,sed vana sunt ista: philtrum fortius amoris est aurum,& pulchritudo & insignes animi dotes,hæc sunt quæ magnetis albi superant virtutem omnem.

De Vitro quid sit,unde fiat & quid prosit.

CAP. XXVII.

Vitrũ quid sit & ut fiat.

VItrum est lapis artificialis & ab arte ortum habet, & ut lapides omnes naturales fiunt ab humido pingui & viscoso aquæ per coctionem naturalem,sic & vitrum ab eodem humido pingui & viscoso, qui in centro lapidum est, & rerum omnium calcinatarum arte operante ortum habet. Sal enim istud Alkali, quod ex Kalid herba per calcinationem & combustionem educitur,calcinat lapides contritos albos, & sabulum purius & nitidius, & igne violento liquat & reducit in humidum illud aquæ pingue & viscosum, quod igne fusum & liquatum vitrum constituit, nihil enim aliud est vitrum quàm humidum illud viscosum aquæ, quod in sabulo & lapidibus reperitur congelatum naturali coctione, igne fusum & liquatum,& virtute salis alchali depuratum,& ab omni turbulenta elementorum fæce igne violento operante, vindicatum. Ita ut non differant lapides clari & limpidi ab ipso vitro ratione substantiæ nisi ratione qualitatum: Nam dum natura coquit, depurat & fixat istud humidum pingue & viscosum aquæ,infundit ipsi humido insignes virtutes secundum varios astrorum radios & influxus,qui tunc temporis de cœlo descendunt & materiæ coctionem naturalem & fixationem patienti facili via radicantur & implantantur. Vitro autem hæ virtutes & influxus cœlestes implantari non possunt, cùm ab igne violento coquatur & depuretur,qui virtutes omnes & influxus cœlestes cùm sint volatiles, & non permanentes fugat, & à materia ignita procul eliminat, in coctione autem naturali,id non fit, cùm fiat levi ac dulci calore, ita ut irretiantur influxus cœlestes in lapidum coagulatione & fixatione naturali, non autem in vitro, quòd igne violento fiat,imò si quę sint virtutes ipsis sabulis & lapidibus ex quibus liquatur vitrum, evanescunt omnes & evaporant si non sint omnino fixæ & radicatæ cum materia illa fusibili. Itaque vitrum nullas ex se ipso effundere potest virtutes, cùm virtus sit quid emanens & effluens ex substantia radicali & fixa, quæ volatiles ex se ipsa emittit spiritus,qui sunt virtutes ipsius substantiæ,at si substantia passa sit ignem violentum, & in eo remanserit fusa & liquata, tunc temporis omnes exeunt spiritus, qui ex substantia tali effluere possunt,& remanet sub-

Vitrum an habeat virtutes.

Virtutes in vitro cur nulla sint.

ſtantia privata hisce ſpiritibus qui ſunt ejus virtutes. Unde dicuntur metalla dum igne liquantur emori & privari virtutibus ſuis, quòd ab ſpiritibus ſuis tunc temporis denudentur, ſic in vitro evenit cui nullæ ſunt virtutes propter ignem fuſionis quem in compoſitione ſua patitur, qui evaporare facit omnes virtutes quæ in coagulatio humido viſcoſo aquæ, à natura implantatæ ſunt. Quamvis tamen nullas habeat vitrum virtutes & proprietates, uſui tamen eſt perquam neceſſario hominibus omnibus, ob præclara illa opera quæ ex vitro conficiuntur, quæ cum omnibus nota ſint, non eſt opus ea recenſere, malleabile tamen fieri poteſt, adaucto ſuo humido radicali, vel potius addito humido unctuoſo metallico, ſummoperè depurato.

Vitrũ malleabile fieri poteſt.

CONCLUSIO. SECTIONIS SEXTÆ.

De Lapidibus.

Caput Ultimum.

QUi Lapidum naturam & eſſentiam in particulari vellet perſequi magnum & prægrande excreſceret volumen, cùm ſingulares & particulares lapides ſint ferè infiniti. Ex his quæ dicta ſunt, reliquorum omnium lapidum qui ſuperſunt, natura & eſſentia poteſt intelligi. Ita ut non ſit opus Chymiæ artis alumnis, alios plures lapides particulares illis deſcribere ut eorum centrum & interior natura nota illis fiat: ſatis enim habent manifeſtum & clarum humidum iſtud pingue & viſcoſum aquæ, quod eſt lapidum omnium vera materia, quæ Chymicis eſt neceſſaria, tùm ad naturam particularem lapidum indagandam, tùm ad naturam univerſalem inveſtigandam, qua ſola opus habent, ut arcana perficiant præſertim in metallis trãsmutandis, quibus inhiant ferè omnes, reliqua quaſi vana exiſtimantes, niſi iſtud, in natura reperiatur verum & certum. Quòdſi ipſi æquè veri eſſent iſtius naturæ inveſtigatores, ut ipſum arcanum transmutationis veriſſimum eſt nullo pacto dubitarent, & crederent hiſtoriis, quæ paſſim adferuntur in gratiam veritatis artis transmutatoriæ. At firmiſſimè credo, ut crederent omnes hanc artem veram eſſe, omnes debere poſſidere & ſecum habere arcanum artis, quod tamen non eſt neceſſarium, neque juſtum: ut neque divites & præpotentes omnes eſſe debere, confuſio enim ſumma eſſet, hæc æqualis hominum omnium congregatio, nemo enim alteri ſervire vellet, propter æqualem fortunæ gradum. Itaque ſi quammulti ſint

Quid eſt neceſſarium Chymicis.

Metallorũ transmutatio vera eſt.

Non eſt juſtũ nec neceſſarium omnes credere alchimiã eſſe veram.

ſint qui arcana hæc non credant, ſumme neceſſarium eſt, & adeo ordinatum, ut his erroribus eorum mentis imbuantur, ne tanto operi operam navent, & intactum relinquant, ut Sapientioribus, quibus ſervire nati ſunt, obſequantur. Illud enim opus, Diis geniti poſſunt perficere, & non inſulſi & fatui, quibus aurum Deus eſt, & ſummum bonum, nihilque aliud exoptant præter divitias & has propter voluptatem, cui ſerviunt: hos omnes quo poſſumus ingenii noſtri acumine, procul ab arcanis Chymicis eliminamus, ne tanti naturæ ſecreti fiant participes: odi enim profanum vulgus & arceo: nihil enim habet Chymia vulgare ut ſequenti ſectione ſeptima de metallis fiet ſatis manifeſtum & apertum, ubi occultam naturam metallorum & eorum virtutes & energias Deo dante perveſtigabimus.

Fatui omnes ab alchymia arceantur.

De Metallis & Mineralibus.

SECT. VII.

Metalla quid ſint, unde ſint & quâ virtute & energiâ valeant.

CAP. I.

Metalla quid ſint & unde fiant.

METalla corpora ſunt dura, firma & ſolida, ſub malleo extenſibilia & igne liquabilia ab humido unctuoſo aquæ & pingui producta in viſceribus ipſius terræ calore naturali operante, & fixante, & aliquando in mediis aquis producta reperiuntur. Aqua enim ſola continet eorum ſemen & materiam primam ex qua fiunt & componuntur metalla, & ſi in terra producta inveniuntur, hoc eſt quod aqua terræ permixta deponat ſemen iſtud metallicum in ipſis terræ cavernis, ubi fixatur & coagulatur in metallum calore ſui ipſius & externo qui ſuſcitat internum. Metalla pretioſa ſunt & ipſis lapidibus pretioſis præſtant nobilitate, & virtute, & uſu. Plus enim conferunt hominibus, quam lapides & majori ſunt utilitati. Vnde & natura cum cariora & pretioſiora ſint illi, ipſa occultat in intimis ſui ipſius ſcriniis. Lapides autem ſæpe ſæpius in ſuperficie producit, & palam objicit tanquam quid futile & innane, metalla verò ſemper occultat, & caligine ſumma obruit tanquam quid carum & pretioſum. Multum etiam temporis impendit in productione metallorum natura, quod indicat nobilitatem eorum. Natura, quæ potentiſſima eſt in animabus producendis, & vegetabilibus progignendis, quæ omnia breviſſimo temporis ſpatio in lucem edit, metalla autem præſertim pretioſiora & nobiliora, non niſi ſæculis multis conſumptis, tantũ enim eſt naturæ metallicum opus, Quòd ſi tantum temporis impendat, nõ ergo vilia eſſe & futi-

Metalla lapidibus pretioſis pretioſiora.

futilia, est arguendum: Natura enim non solet futilibus rebus multum temporis impēdere: Insignibus prædita sunt virtutibus, & usui tanto sunt mortalibus, ut his carere nequeant, absque maximo vitæ detrimento ædificare non possunt nec terram colere, & perinde segetes percipere nequeunt nisi metallis adjuvantibus, hinc etiam vita frui non posse arguendum, cùm ergo tanto sint pretio metalla, inquirendum penitus nobis est, qua ratione fiant & producantur ab humido illo unctuoso aquæ & pingui, nam ab illo etiam omnia producuntur & est materia prima rerum omnium. Sed natura ex illa sola res omnes producit, modus tamen quo utitur est diversus & sic variato modo, variantur & res, quod capite sequenti clarum fiet.

Metalla summe necessaria utilitati hominum.

Metalla qua ratione & via, ab humido unctuoso aquæ producantur.

CAP. II.

Metalla qua via fiant ab humido unctuoso aqua.

SVmmopere laborat natura in producendis metallis, imprimis unctuosum istud humidum aquæ componit ex omnibus elementis & purissima luce, quàm elementis immiscet sequenti methodo quam in legibus suis rigide observat: Omnia & singula elementa ex ordine & lege Supremi Creatoris purissimum sui ipsius in alterum elementum sibi infernis projicit. Semina enim rerum quæ superioribus elementis insunt non ascendunt sed descendunt: Cœli ergo ut supremi, suum purum influunt in elementa. Elementa autem in terræ centrum, quod purum est illis, projiciunt, ibique miscentur omnia illa pura, & ex inde fit vapor, qui in liquorem permutatur, hic liquor ascendendo & descendendo, per poros terræ, & per alia elementa usque ad cœlum circulatur continuo, donec tandem ascensu & descẽsu multoties iterato, unctuositatem acquirat & viscositatem, tunc temporis dicitur humidum unctuosum & viscosum aquæ, quod tandem coctione continua & perenni, in terram convertitur salsuginosam, quæ continua irroratione liquoris eiusdem solvitur & depuratur multis modis, tùm sublimatione, tùm per poros terræ transeundo, quasi filtrando, & ita depuratur summopere ob omnibus terreis & lutosis recrementis ita ut perveniat ad sulphuris quoddam genus albissimum, & incombustibile, quod quidem sulphur ita purum & lotum, in concavis terræ antris lapideis concluditur, ibique reclusum calore terræ & sui ipsius coquitur ad huc, & tandem coctione longa figitur in argentum. Quod si idem sulphur album & incõbustibile, adhuc fortius coquitur donec rubedinẽ acquirat, & apprime claudatur in lapideis antris puris coctione lõgissima tandem

Sal metalliũ qua ratione fiat.

Sulphur metallium qua ratione fiat.

dem

dem transit in aurum purum. Quod si humidum unctuosum & viscosum aquæ antequam figatur, coctionibus suis in sulphur album, vel rubeum contaminetur lutosis & terreis excrementis & ita impurum recludatur & coquatur figitur coctione sua, in imperfectum metallum secundum gradum impuritatis suę. & sic fit plumbum, stannum, ferrum & cuprum ut in capitulis particularibus de generatione horum metallorum videre licet.

Humidum unctuosum metallicum ut fiat.

Sic natura componit humidum unctuosum viscosum aquæ, ex omnibus partibus universi, hocq; humidum sublimando depurat & perficit, & tandem recludit & coquit & coquendo fixat & perficit in metalla varia secundum variam puritatem istius humidi unctuosi & viscosi, & non datur alia metallorum productio naturalis, quicquid garriant multi rerum metallicarum penitus ignari.

In Metallis sulphur quid sit & quale.

Caput III.

Sulphur in metallis quid sit.

VIdimus precedenti capite compositionem metallorum, ex humido unctuoso & viscoso aquæ. Sed quia Philosophi omnes Chymici, asserunt metalla cuncta generari ex sulphure & mercurio, quærendum jam est in humido illo unctuoso & viscoso aquæ, quid sit sulphur, & cur Chymici antiqui ac recentiores hujus humidi unctuosi nullam faciunt mentionem, sed tantùm sulphuris & mercurii: Diximus superiori capite, quâ viâ cœlum & elementa conferant ad compositionem istius humidi radicalis metallorum, & qua via misceatur cœlum elementis. Pars ergo cœlestis quæ sursum descendit ut misceatur elementis ad compositionem istius humidi unctuosi dicitur à Chymicis sulphur propter igneam qualitatem & calidam virtutem quam in se recondit: radius enim cœlestis & influxus astrorum calidum innatum cujuscumque rei inferioris constituit: Calidum autem istud innatum verum est rerum omnium sulphur innatum, uti narravimus multis in locis operum nostrorum: Calidum ergo istud in metallis, seu sulphur innatum, quod pars cœlestis est, & lucis creatæ portiuncula elementis immixta. Duplex est, incombustibile unum, alterum verò combustibile, incombustibile in metallis perfectis & puris, puta in auro & argento reperitur & est pura illa lucis creatæ portiuncula purissimis elementorum seminibus permixta. Combustibile verò in metallis imperfectis, & impuris, puta in plumbo, stanno, cupro, ferro & argento vivo reperitur, & est eadem lucis creatæ portiuncula minima in quantitate, elementorum impuris & putrescentibus seminibus & recrementis immixta, impuritas enim elemento-

Calidum innatum est sulphur rerum.

Sulphur incombustibile quid sit.

tum & corruptio combustibilitatem inducit, sulphur quidem ex se ipso, semper est incombustibile sed propter admixtionem rei corruptibilis, & combustibilis combustionem patitur & corruptionem, non quòd comburatur & corrumpatur ipsum sulphur, sed partes quibus immiscetur, hinc subolfacere possunt Sapientes, ex quibus metallis sulphur incombustibile educi debet ad perfectionem inducendam rebus, in metallis quidem imperfectis est, sed tātæ corruptioni & impuritati elemētorum permixtum ut summum improbumque laborem expostulet, ad ipsum educendum. In Metallis perfectis tutior & securior & brevior multo est via, cùm hæc tantùm debeant resolvi & in principia sua deduci. Alia verò debēt ut hæc in principia sua deduci, & deducta summoperè depurari ut vindicentur ab impura corrupta & combustibili elementorum fece, & amurca, quod longum expostulat tempus, summumque laborem: hinc Gebri labores, & operationes ortum habuerūt.

Metalla imperfecta depurari debent antequam ad opus adhibeantur.

In Metallis Mercurius quid sit & qualis.

CAPUT IV.

Mercurius quid sit in metallis.

CHymici Philosophi Mercurium admittunt in compositione metallorum & non tantum humidum unctuosum & viscosum aquæ admittimus. Quid ergò est in humido unctuoso, & viscoso aquæ, quod mercurio Chymicorum respondeat. Diximus secundo capite hujusce sectionis elementorum omnium semina, seu partes eorum purissimas, descendere in terræ centrum, ibi invicem permisceri cum cœlestibus influxibus & radiis: Ex hac permixtione exoriri humidum nostrum unctuosum & viscosum, ex quo componuntur metalla semen ergo seu pars purissima aëris & aquæ, quæ compositionem nostri humidi unctuosi ingreditur, est illud ipsum quod Chymici mercurium dicunt, humidum enim radicale rerum & metallorum omnium, quo in igne liquantur, constituit & componit hæc pars purissima aëris & aquæ, unde Mercurium Philosophorum ubique reperiri certissimum est, cùm hanc partem aëris & aquæ ubique reperiri, sit summoperè necessarium ad constituendum humidum radicale rerum, quod hinc ortum habet.

Pars purissima aëris & aquæ in compositione humidi viscosi aqua, est mercurius ex quo metalla fiunt.

Mercurius hic in metallis duplex habetur ut & sulphur, clarus & purus ac nitidus unus, qui in metallis perfectis & puris reperitur: Impurus alter & corruptus fecibus multis scatens in metallis impuris, & imperfectis stabulans, qui eorum imperfectionem unà cùm sulphure corruptibili constituit. Qui tamen potest depurari, & ad perfectionem deduci, modo in principia sua deducatur & solvatur: Solutus enim lotionibus quamplurimis & calcinationibus, tandem ad summum perfectionis pervenire potest, adeo ut non

Mercurius duplex in compositione metallorum

non solùm perficiatur ipse, sed & reliqua impura perficiat projectione sua.

In Metallis sal quid sit, & quid operetur.

CAPUT V.

Sal in metallis quid sit.

SAl item in humido unctuoso, & viscoso aquæ reperiri necesse est, ut veri reperiantur Chymici, qui asserunt metalla ex tribus componi principiis. Sulphure puta, Mercurio & Sale, & quod siccum & aridum est in illo humido unctuoso metallico, humiditate aeris & aquæ resolubile, & calido congelabile, est illud ipsum quod Sal Chymici dicunt: Et salis veri naturam & essentiam imò & qualitates obtinet, non in metallis ipsis productis, sed in ipso humido unctuoso & viscoso, ex quo immediatè fiunt metalla. Hocq; sal quod in humido nostro metallico reperitur, duplex item est in ipso humido. Purum unum & ab omni fece elementari vindicatum, rubei vel albi coloris, ex quo metalla perfecta fiunt & componuntur, & in quibus solis reperitur & adhuc aliqua macula & infectione contaminatum ut patet ex resolutione metallorũ perfectorum, quæ non ita pura adinveniuntur ut in purissimum sal rubeum vel album convertantur, sed eget multis lotionibus & calcinationibus ut vindicetur à suisquibus scatet excrementis, unde dicunt Chymici, Ignis & Azot Latonem abluũt.

Sal duplex in metallis.

Per Latonem, salem illum metallicũ intelligunt & per Azot, aquam seu spiritum ab ipso sale extractum qui Mercurius dicitur, cujus ope & ministerio salem istum seu Latonem lavamus & pacificamus & ad perfectionem deducimus tantam, ut tandem fusionem acquirat facilem & virtutem tingentem penetrantem & permanentem.

Quod verò sal in imperfectis reperitur metallis, alterius est speciei & impurum valdè est, & omnis coloris propter impuritatem, unde eget purgatione summa antequam fiat album vel rubeum purum ut aliquid nobis conferat utilitatis. Potest autem depurari & perfici. Quod antiquitus Augiæ stabulo ab Hercule repurgato indicatum est, ut capite XVIII. Herculis nostri demonstravimus.

Sal in imperfectis metallis eget multa purgatione, ut tandem ad sulphur album vel rubeum conducatur.

Postquam autem depuratum est, ab omnibus suis recrementis vindicatum æquivalet huic quod ab ipsis perfectis metallis extractum est, & summam tincturam habet, penetrationem & permanentiam, ita ut Elixir verum habeatur, & de hoc sale intellexerunt Antiqui, cum de eo tanta & miranda dixerunt, sed ut ad hanc perfectionem deveniat sublimatione eget & ultima fixatione & congelatione.

An Metalla cum planetis habeant sympathiam.

CAPUT VI.

Metalla habent cum planetis sympathiam

DEmonstravimus capite secundo hujusce sectionis, qua via & qua ratione planetarum influxus, & astrorum omnium radii concurrant ad generationem metallorum, producendo humidum viscosum aquæ, quod est metallorum semen immediatum, ex quo producuntur. In eo ergò humido viscoso aquæ si influxus solis prædominentur cæteris planetarum influxibus modò sit purum & putum inde generatur aurum: aurum ergò inde generatum cum habeat influxus solis & radios in suo primordiali semine compactos, quis non dicet habere sympathiam cum sole, cùm substantiam solis habeat in se conclusam & radicatam. Si verò Saturni influxus & radii descendant in humidum istud metallicum crudum adhuc & impurum, & lutulentum & inde generetur plumbum, quis non asseret plũbum Saturni possidere virtutes & essentias, & sympathiam perinde cum Saturno habere debere, cum Saturni ipsius planetę habeat essentiam.

Sol cum auro habet sympathiam

Saturnus cũ plumbo habet sympathiam.

Si verò Lunæ descendant influxus, in ipsum metallorum seminale principium ibique radicentur & figentur, & inde exsurgat ut solet exsurgi argentum. Quis non arguet cum certitudine argẽtum inde productum sympathiam habere cum Luna: cùm Lunæ habeat influxus & radios (qui sunt essentia ipsius lunæ,) radicatim infixos & compactos cum primordiali argenti semine & principio.

Luna cum argento habet sympathiam.

Si verò Jovis descendant spiritus & influxus, & radicentur cum seminali principio metallico, & inde exsurgat stannum, cur non stannum sympathiam habebit cùm Jove, cùm ejus possideat spiritus & influxus.

Iupiter cum stanno habet sympathiam.

Si verò Martis descendant spiritus & uniantur cum eodem seminali metallico principio, & inde exsurgat & producatur ferrum, quis ferrum habere sympathiam cum ipso marte negabit.

Mars cum ferro habet sympathiam

Si verò Mercurii descendant virtutes & uniantur cum eodem metallico principio, & exinde producatur argentum vivum, quis non argentum vivum habere sympathiam cum Mercurio asseverabit has autem planetarum virtutes, & influxus descendere in ipsum humidum metallicum & informare ipsum secundùm variam ejus alterationem & dispositionem satis admodum probavimus multis in locis, cum elementa inferiora per se ipsa sola absque cœlorum influxu nequeãt productiones rerum efficere. Superest ergò cùm planetarum influxus, in inferiora descendant, & uniantur cum humido radicali metallico, & ipsum informent & actuent secundùm

Mercurius cum argento vivo habet sympathiam

dûm variam ejus dispositionem & alterationem, ut alacri fronte concludamus metalla omnia & singula habere cũ planetis cœlestibus sympathiam & conformitatem summã, quâ planetarum sequuntur virtutes & proprietates.

An Metalla naturaliter invicem transmutentur in visceribus terræ.

Caput VII.

Metalla naturaliter inter se transmutantur.

NUllo pacto dubitandum, quin natura semper ad perfectionem & puritatis culmen anhelet, & eatenus quin metalla imperfecta & impura ad perfectionem & puritatem conducat, separata imperfectione & impuritate. Id autem illi facillimum est. Cùm humidum viscosum aquæ, metallorum unicum principium, si in principio suæ compositionis impurum sit & lutulentum, potest natura facili via depurare ipsum solvendo filtrando per poros terræ, & sublimando in aëra, ibi enim summoperè depuratur, cùm purum semper ascendat, impurum verò relinquatur. Sic principii lutulenti & imperfecti fit transmutatio in principium purum & perfectum, ex quo nasci non potest nisi perfectum metallum & purum: Cùm tamen antea ex principio Impuro natum fuisset Impurum metallum. Ergò ea ratione, ni radice primordiali naturaliter transmutantur metalla impura, in perfecta & pura metalla, sed cum principium metallicum, non adhuc sit metallum completum & absolutum, hæc transmutatio satisfacere non videtur quæstioni præpositæ. Videamus an metalla ipsa perfecta & absoluta, veluti plumbum in stannum transmutetur, ferrum in cuprum, argentum vivum in plumbum vel in stannum, vel hęc imperfecta & impura metalla in aurum & argentum: hoc viso & probato, quæstionis nostræ est nodus & cardo, plumbi transmutatio in stannum multis in locis naturalibus reperitur & plumbi fodina si relinquatur facili via & brevi tempore ex se ipsa in stanni fodinam mutatur, qua autem ratione id fiat, id non occultum est, sed valde manifestum & clarum, dum enim humidum viscosum aquæ coagulatum est, & induratum in plumbum, mollis hæc plumbi substantia ab spiritibus hujusce humidi viscosi (qui semper volitant per poros fodinę) facil'imè penetratur, unde alterari necesse est, cum hi spiritus alterationis & mutationis suæ substantiæ sint principium: itaque si spiritus hi impregnentur spiritibus planetæ Jovis ita ut prævaleant cæteris planetarum spiritibus, facili negotio vincunt spiritus Saturni, & alterant ipsam plumbi substantiam, & introductis qualitatibus stanni, tunc temporis plũbum mutatur in stannum, & fodina plumbi, fit fodina stanni.

Metallorum principia qua ratione depurentur.

Plumbum qua ratione fiat stannũ.

Quod si eadem via, ferri fodina alte-

alteretur ab spiritibus metallicis & Veneris planetæ introducantur spiritus & virtutes, tunc introducuntur Veneris virtutes in ferri fodinam & mutatur ferri fodina, in cuprum, introductis qualitatibus cupri, in ferri fodinam.

Ferrum qua ratione fiat cuprum.

Quod si denique in eandem fodinam cupri incidant spiritus metallici qui semper in omnibus fodinis metallorum copiosi sunt, hique impregnentur spiritibus solis & prævaleant, adaucto calore nativo ipsius fodinæ, depuratur materia cupri, & impurum separatur & introducuntur auri qualitates & sic in fodina cupri reperitur aurum.

Cuprum ut fiat aurum.

Argenti autem fodina sæpe sæpius habet aurum admixtum quod in fodinam ipsius incidant spiritus solares & prævaleant lunæ spiritibus, & alterant ipsam argenti substantiam adaucto calore nativo, quo coquitur hæc substantia magis ac magis donec ad auri perfectionem deveniat, sic in fodina argenti reperitur aurum perfectum & absolutum, quod in visceribus ipsius argenti occultatur & latet.

Argentum ut fiat aurũ.

Argentum autem vivum quod in ipsa aqua producitur ab eodem ipso humido viscoso aquæ, facili negotio mutatur in plumbum & stannum, si concludatur lapideis cavernis, ibique coquatur calore centrali terræ, & in ipsum introducantur spiritus Saturni vel Jovis, tunc temporis mutatur in plumbum vel in stannum, secundum planetarum horum virtutes & energias, qui suos spiritus in hanc materiam introducunt: hæc autem fieri in fodinis ipsorum metallorum certissimum est, cùm experientia constet, in singulis metallis imperfectis aliquid auri & argenti semper reperiri.

Argentum vivum ut fiat plumbum & stannum.

Vnde Concludere possumus metalla naturaliter invicem transmutari in ipsis visceribus terræ, alioquin simul conjuncta in eodem frustulo fodinæ non reperirentur, ut sæpe sæpius ipse vidi & multi alii mecum viderunt.

An Metallorum invicem transmutatio arte fieri poßit.

Caput VIII.

Ars imitando & sequendo naturam, facili via potest agere id ipsum quod natura facit, vidimus superiori in capite qua ratione & via, natura transmutet metalla, artem autem idem agere posse non dubitandum, quamvis multi sint qui artem asserant sequi non posse naturam, cùm non possit uti cœlo & astris ad libitum suum. At vana est hæc opinio, cœlum enim ubique est influxu suo, & sequitur materiæ dispositiones, ubicumque reperiuntur, æquè in visceribus, ac in vasis ipsis Chymicis, non enim differunt vasa artis, ab ipsis naturæ vasis, sunt enim lapidea omnia. Imò & ars potest assumere virtutes cœlestes ad libitum contra opinionem eorum, cùm virtutes hæ sint in metallis

Ars imitando naturam potest transmutare metalla

ſis coagulatæ & radicatæ, uti vidimus capite ſuperiori. Ergo ſi aſſumas plumbum, vel ſtannum, aſſumis Saturni & Jovis virtutes quas infūdere potes in argentum vivum, & ſic trāſmutare argentum vivum, & in plūbum & in ſtannum: quod experientia quotidiana certū ſit, dum in plūbum vel ſtannum liquatum projicitur argentum vivum; hoc mutatur illicò in hæc metalla nam plūbi ſpiritus, & ſtanni tranſeunt in argentum vivum, eamq; ſubſtantiā figūt, & coagulant in eandem ſubſtantiā, cujus ſunt ſpiritus, ſunt autem plūbi vel ſtanni, quę Jovis virtutes habent & Saturni ſecum coagulatas. Vnde in hac transmutatione cœlo utūtur & aſtris ad libitum Chymici, cùm ad libitum ſumant plumbum vel ſtannum, & quo tempore velint, fiunt & aliæ multæ transmutationes metallorum ad invicem, ut argenti vivi in cuprum. Cupri in argētum vivum, & ferri ipſius in cuprum, quę omnes notæ ſunt lippis omnibus, & tonſoribus, in quibus omnibus cœlum operatur non ſolùm externe, ſed etiam interne, aſſumptis ipſis metallis quæ virtutes cœleſtes ſecum recluſas habent, & coërcent cum quibus fit hæc transmutatio.

Metalla quaratione mutentur in aurum vel argentū arte operante.

At datur alia inſignis & præſtans metallorum transmutatio quæ verè arte fit, nec ſine arte fieri poſſit, hæc eſt illa de qua eſt controverſia, & quæſtio, quam negant ferè omnes nec credere poſſunt, tantam eſſe vim & energiam arti, hæc fit ex principiis metallicis. Sumuntur principia metallica in radice ſua depurantur ſummoperè, omnibus artis operationibus, & tandem ſummoperè depurata hæc principia, cum metallis perfectis, & puris conjunguntur & ſic metalla perfecta, in principia ſua reducuntur, cùm principia hæc ſic præparata, ſummè ſint agentia, metalla verò perfecta his principiis vincuntur, & tranſeunt in ipſa, quæ tūc temporis magis cocta & indurata, in ſubſtantiam fuſibilem & parmanētem, & valdè penetrantem propter ſubſtantiæ tenuitatem, quam præparationibus acquirunt, facilè nutriatur. Hæc tunc ſubſtantia metallica cum ſit valdè tenuis, & penetrās, in igne permanens, & tingens tinctura aurea, cùm habeat aurum in ſe ſolutum, & ſummoperè attenuatum, nonne alia reliqua metalla impura & imperfecta, penetrabit? coquet, & perfectè tinget, & perinde in aurum convertet?

Dari autem hanc ſubſtantiā metallicam metallorum omnium principium, negari non poteſt, cum metalla ſint in rerum ſerie quæ fieri habent, & produci ex aliqua ſubſtantia, metallica in radice ſua, ſi ergo detur hæc ſubſtantia, eandem etiam depurari & attenuari poſſe fatendum. Si attenuari, & ad ſupremum puritatis & tenuitatis gradum conduci poſſet, fatendum etiam eſt hujuſce ſubſtantiæ virtutes & proprietates communicari poſſe ſimilibus ſubſtantiis impuris tamen & imper-

perfectis. Si communicentur metallis imperfectis, ergò & metalla imperfecta, & impura, fieri posse perfecta & pura, ab eadem ipsa substantia purissima & perfectissima credendum est. Si quis his rationibus non vincatur ut artem nostram credat cogitet se hominem non esse, sed potius brutum aliquod animal, cui rationes non sapiunt. Viderunt hác transmutationem quàmmulti, supremæ & infimæ sortis homines. Et Egomet ipse sæpè vidi, de qua assero non esse ullo pacto dubitandum: Vnde concludam metallorum transmutationem, arte fieri posse, summo tamen cum labore, & artis summa cum industria, ne quis putet facilem esse, & cuique laboranti obnoxiam, & trivialem etsi facilem fecerim ego, scienti puta & experto magistro.

Artem metallorum viderunt multi etsi rara sit.

Metalla unde malleo extensibilia & igne liquabilia sint.

Caput IX.

Metalla unde malleo extensibilia & igne liquabilia sunt.

Metalla malleo extensibilia & igne liquabilia sunt ex copia Mercurii quâ turgent & abundant, humidum enim aëris & aquæ quæ mercurium constituunt facilis sunt extensionis in omnem corporis dimensionem, partes enim sulphuris & salis quas in se coercent viscositate & glutine suo semper unitas retinent, nec inter se separare & disjungere sinunt, unde fit extensio sub malleo, & igne liquatio, humidum enim istud levi calore condensatum & induratum forti igne liquatur, cum evaporari non possit, nec in auras extolli, sufficit ut in se ipso extendatur & liquetur. Et metalla quo majori & copiosiori abundant Mercurio seu humido isto aëris & aquæ, eo facilius liquantur & malleo extenduntur, unde ferrum quod minimum habeat istius humidi, ideo difficillimè funditur, & malleis non cedit nisi calefactum. Plumbum autem, stannum, argentum & aurum quod abundent & turgeant isto humido, ideo facillimè liquantur & in omnes corporis dimensiones facili via malleis extenduntur. Cuprum verò quòd minus auro & argento habeat istius humidi, ideò etiam minus extenditur sub malleo, difficiliori via liquatur ad ignem. Mineralia verò reliqua ut Marchasitæ omnes & lapides omnis generis, quòd minimum habeant istius humidi, & plurimum terræ fœtidæ & lutulentæ, ideò etiam minimè malleis extenduntur, sed in frustula desiliunt & franguntur, nec igne liquantur, unitas enim partium unitarum se ipsam tueri non potest cùm non habeant sufficientem humiditatem glutinosam quâ semper unita reperiatur, ut fit in metallis, in quibus omnibus humiditas illa glutinosa est copiosa, quâ partes unitæ, unione firma & tuta devinciuntur, his ita declaratis concludere possumus. Metalla omnia ideo malleo esse exten-

Ferrum cur malleo non extendatur nisi calefactum.

Marchasita & reliqua similia mineralia cur malleo non extendūtur.

tensibilia, & igne liquabilia, quòd humiditate aëris & aquæ glutinosa & viscosa turgeant & abundent, quę humiditas est eorum Mercurius, à quo antiqui Chymici malleabilitatis & fusionis metallorum fecerunt originem.

Metalla Philosophorum Chymicorum qualia fuêre & quid eorum aurum intelligatur.

CAPUT X.

Metalla philosophorum qualia.

CHymici Antiqui ut suam artem caligine obruerent, principio metallorum seu humido pingui metallico, multa nomina, eaque metallorum & mineralium quamplurimorum dederunt: Dum enim humidum illud pingue metallicum, coctione prima coagulatur in materiam nigram picis similem. Plumbum dixerunt: Accipite plumbum & dissolvite ipsum ac iterum coagulate donec mutetur ejus color, dixerunt multi Antiquorum. Per illud plumbum commune & vulgare intelligere voluerunt, sed principium illud metallicum pingue & viscosum in sua prima coctione, qua nigredine obruitur. Cùm verò idem principium incipit coctione sua dealbescere, dicunt ipsum stannum: Coquite, inquiunt, plumbum donec stannum fiat per liquefactionem. Dum verò idem principium incipit virescere vel cæruleo indui colore per eandem coctionem perennem & continuam: tunc dicunt ipsum æs vel ferrum. Ecce hoc plumbum quod rubeum nuncupamus, nostri operis est initium, sine quo nihil fit. De ipso namq; dicitur, de plũbo fac ferrum aut crocum de croco fac album, de albo tincturam inquit Aurora consurgens capite XVII. Idem ipsum principium mercurium & argentum vivum nuncuparunt. Accipite, inquiunt, argentum vivũ & ipsum coagulate secundum consuetudinem: Cum verò est ad albedinem perfectam & absolutam coctione sua conductum, tunc temporis argentum & luna vocatur. Cum verò ad rubedinem perfectam & absolutam est redactum tunc aurum vocatur, ut videre est passim in turba, & aliis in locis Antiquorum Philosophorum, in quibus aurum suũ est vera tinctura physica, perfecta & absoluta, unde dicitur aurum, vivũ, quia istud aurum quod est eorum vera tinctura, imperfecta omnia metalla perficit, & perficiendo dicitur illis vitam tribuere. Dicitur etiam aurum vivum, quod vitam cõservet & morbos procul eliminet. Sic uni & eadem rei metallorum omnium nomina imposuerunt Philosophi Antiqui, ut artem Chymicã obscurã & impetrabilem redderent. Concludamus nos ergò metalla Philosophorum Chymicorum non communia & vulgaria fuisse, sed humidum pingue & viscosum aquæ, quod est metallorum omnium principium & semen eorum, ex quo progignuntur, cujus variæ alterationes & varii colores quos recipit in coctione sua,

Argentum Philosophorum quale & aurum.

Aurum Philosophorũ cur dicatur aurum vivum.

Metalla Philosophorum non sunt vulgaria metalla.

occasionem dederunt philosophis, ut hæc nomina illi darent quod in visceribus terræ, ex tali alteratione, tale metallum producatur, cujus nomen ipsi Philosophi tali alterationi dederunt.

De Auro quid sit, unde fiat & quid valeat.

Caput XI.

Aurum quid sit & unde fiat.

AVro tantum mali tribuerunt nonnulli, ut quid sit aurum scire non esset opus, si auro hæc mala essent tribuenda, sunt enim potius hominibus improbis hæc attribuenda, qui auro utuntur ut malè operentur, quàm auro, quod ex sua natura bonum est, & non frustra hominibus datum ad multa naturæ miracula quæ sine auro dari non possent, elicienda, hinc ergò ut his naturæ miraculis frui valeamus scire oportet quid sit aurum.

Aurum est corpus metallicum purum & perfectum ab humido pingui aquæ puro & perfecto in puris terræ locis productum, & spiritibus solis seu virtutibus & influxibus delibutum, ratione suæ perfectionis, & puritatis nitet & claret, & luteo radianti colore est præditum, ob sulphuris rubei portiunculam quam habet suo humido admixtam. Est autem hæc portiuncula sulphuris, portiuncula lucis creatæ quæ humido claro & nitido colorem hunc luteum radiantem producit: Dum enim humidum hoc perfectum & purum factum, puris terræ locis conclusum coquitur & digeritur? à calore centrali terræ, & calore sui ipsius, figitur tandem in terram albam fusibilem, quę sulphur metallicum nuncupatur, & ultra persequendo coctionem suam continuam, tandem introducitur huic terræ albæ fusibili, color rubeus & nitens à perennitate coctionis, exurgit hinc aurum metallicum purum aliquando in fodinis repertum, & sæpè sæpiùs reliquis metallis admixtum, ut cupro & argento. Sed ubicumque reperiatur semper eadem via, & ex eadem materia producitur, tùm in terra, tùm in ipsis aquis, in quibus multum auri reperitur in folia tenuia diductum.

Sulphur auri quid sit.

Aurum qua ratione fiat à materia.

Quamplurimas auro inesse virtutes existimarunt multi quòd verum esset si spiritus qui in eo fixi sunt & permanentes volatiles essent & communicabiles, sed adeò sunt cùm materia sua incarcerati, ut nullo pacto hinc exire queant ut quid valeant ostendere. Itaq; carceres eorum spirituum sunt rumpendi ac frangendi, ut liberi adpareant & aurâ fruantur, tunc solem habemus præ manibus lucentem & infinitis virtutibus eminentem, qui verus nobis est Phœbus & Apollo vitam nobis distribuens, conservans, prolongans & morbos omnes procul â nobis eliminans, hic est verus vitæ Thesaurus. Antiquorum Elixir & Balsamum, aurum vivum & vegetabile, cujus tinctura infinita ferè est, in tingendis cæteris metallis imperfectis, & supremum artis & natu-

Auro multa insunt vires.

Aurum cur Phœbus & Apollo dicatur.

naturæ opus, mortalibus consecratum.

Aurum cur non multiplicetur in visceribus terræ postquam factum est.

CAPUT XII.

Aurum in visceribus terra cur se nõ multiplicet.

ANimalia & vegetantia cuncta crescunt & multiplicant se invicem in semine suo. Sola metalla videntur interdici ab ipsa multiplicatione. Aurum metallorum omnium omnium perfectissimum postquam factum est, nullum ex se generat & producit semen in quo se multiplicet. Cur autem id fiat cum singulis naturæ productis multiplicatio & productio ex centro sui ipsius concedatur Philosophi summi inquisierunt. Et hæc inquisitio Chymiam fecit, cujus beneficio antra ipsa & cavernas terræ invisimus, ibique causas indagavimus cur aurum reliquaq; metalla semen non producant in quo se multiplicent, ibique vidimus metalla postquam facta sũt nunquam maturescere posse, defectu caloris sufficientis & materiæ nimis crassæ & viscosæ, copia. Vnde in metallis producendis natura semper coacta est producere principium metallorum, quod semẽ eorum impropriè diximus. Semen enim propriè loquendo est quod productum ab ipsis rebus productis, ex puriori rerum materia, productricem habens facultatem rerum sibi similiũ. Id autem non reperitur in metallis nec in auro ipso, etsi metallorum perfectissimo & perfectè ut videtur cocto. Ratio in promptu est, qui aurũ etsi videatur absolute perfectũ, nõ tamen est, cùm non habeat in se semen in quo se multiplicare possit, nõ habet autem semen cum adhuc immaturum sit, & nõ absolutè coctũ, & ad ultimos suæ coctionis gradus cõductum, & eatenus imperfectũ. Et hujus rei causa est quòd virtus germinativa in se cõclusa potentialiter, quæ in calido innato suo sedem habet, materiæ nimis crassæ & viscosæ immergatur, ita ut nõ possit germinandi suã facultatem in lucem producere. Itaq; si cupiamus in metallis & præcipuè in auro germinandi facultatem artenuanda est & subtiliãda eorũ crassa materia, ut in tenuitate materię elucescat ignis ille germinãdi principiũ, qui virtute sua & facultate aurũ perfectè & absolutè coquet & maturũ efficiet, & semen inde producet, in quo se multiplicabit. Virtutẽ autẽ multiplicandi in tenuitate consistere videmus, in ipsis animalibus quæ virtute ipsa vigent, eorũ enim semina aquea & ætherea sũt summoperè tenuia ac subtilia, ita ut ignis vegetãdi principiũ nullo pacto impediatur, suos promere actus, & virtutes. In vegetantibus verò quòd crassiùs habeant semen ipsis animalibus, semen illud ut actuetur projiciendũ est, in terrã unã & conveniẽtẽ, ut ibi dissolvatur subtili aquę spiritu, & in ea dissolutione attenuetur & subtiliatur, ita ut in spiritũ vertatur, in quo solo se multiplicãt res o-

Semen in auro qua ratione in actum reducendum.

omnes naturali via productæ. Sic & metalla attenuari debent ut se multiplicent, alioquin nisi attenuentur & subtilientur, semen non producunt nec se multiplicāt, sed sola manent. Unde cum in visceribus terræ producta sunt, non habent unde dissolvantur cum ita dura & firma sint, ut non inveniatur humor adeo subtilis & fortis ut eorum compaginem dissolvere queat, & sic ut facta sūt, in visceribus ipsis remanent, ut fusius diximus & probavimus in compendio secretorum Chymicorum capite II. de productione auri, ubi si plura ea de re cupias, te convertere oportet, ac ipsum librum consulere.

Aurum & metalla ut se multiplicent quid agendum.

His ita positis concludimus, aurum reliquaque metalla, in visceribus terræ producta multiplicari non posse, ratione materiæ crassæ quâ turgent & defectu ejusdem humoris quo producta sunt ut in eo dissolvi possint, & ea dissolutione attenuari & subtiliari, ut semen producant quo se multiplicent.

An Aurum Chymicum sit Auro naturali perfectius.

CAPUT XIII.

Aurum Chymicum auro naturali perfectius.

AUrum Chymicum duplex est, unum perfectissimum & omnibus numeris absolutum, vivum, & semine plenum ac spiritibus perficientibus turgidum, & est verum Philosophorum Elixir & tinctura eorum. Alterum verò simplex aurum ex corporibus imperfectis metallicis superioris auri beneficio & projectione productum, de isto potest fieri, & agitari nostra quæstio. De superiori verò auro minimè, cū nemo sit qui negare possit aurum hoc, quod & lapis Philosophorum est, auro comuni & naturali sit perfectius, cùm istud tātam habeat perfectionem, ut multiplicandi virtutem habeat & alia imperfecta metalla perficiendi obtineat facultatē, quæ auro naturali denegatur, unde aurum naturale dicitur mortuum, quòd nullas habeat virtutes, nullas communicet, nullasq; ostendat. Aurum verò Chymicum nostrum vivum sit & infinitas habeat virtutes & communicet, & ostendat. Itaq; de isto auro nullo pacto dubitandum quin auro communi & naturali sit perfectius. De alio verò ab imperfectis metallis ope istius projectione producto, neq; etiam dubitandum est. Cùm aurū istud ea ratione productum, ad ultimum suæ perfectionis gradum, & tincturam conducetur nullis relictis excrementis, nec metallicis scoriis, impuris & heterogeneis, quæ perfectionem auri retardant & gradus varios perfectionis, seu caracta constituunt, unde aurum unum naturale auro altero naturali perfectius reperitur, quòd unum sit altero purius & magis coctum. Aurum verò nostrum projectione lapidis physici productum, ab imperfectis metallis, ita perficitur ab igne lapidis, ita coquitur, ita depuratur, ut ultimum perfectionis, coctionis & depurationis gradū obtine-

Aurum Chymicè factum cur auro naturali perfectius sit.

tineat, & perinde sit auro naturali perfectius necesse est. Depurari autem, coqui & perfici perfectius auro ipso naturali hoc indicium est, quod aurum istud, artefactum, cæmento regali purgatum nullo pacto diminuatur, rutilantius fulgeat in igne fusum, & colore saturato & maturo extra ignem vigeat, adeò ut mixtionem majorem metalli impuri patiatur, ac toleret, ad moneta Principum cudenda quàm aurum naturale, quòd cum non habeat tantum colorem & perfectionem, non potest tolerare tantùm mixtionis metalli impuri, quin alteretur & à caracto deficiat perfectionis suæ. Ignis Lapidis adeo penetrans est, & fortis, ut nullas imperfectiones in metallis imperfectis relinquat, aloquin non verè perficeret. Ignis autem naturę, quo aurum naturale perficitur, debilis admodum est, & debilittatem testatur: quòd ad aurum suum perficiendum sæcula multa consumat, ignis autem lapidis, robur & fortitudinem testatur suam quod in hora quadrante perficiat, quod natura perficere non potest, absque sæculorum perfecta consumptione.

Ignis lapidis quam fortis sit ad depurandam metalla.

His ita positis & probatis nullo pacto dubitandum erit quin aurum Chymicum utroq; modo sumptum, sit auro naturali perfectius, majoresque inde habeat virtutes, & proprietates, auro ipso naturali, tùm in monetis Principum cudendis, tùm ad medicamenta inde præparanda, ut saluti humanæ consulatur.

An Aurum commune & vulgare potabile fieri possit.

CAPUT XIV.

AUrum commune & vulgare, adeò firmum & durum, & ab ipsa natura ita compactum, adinvenerunt quamplurimi, ut potabile fieri posse pernegarunt, cùm tamen aqueum sit ejus principium. In id ipsum ex quo fuit redigi posse nō est ambigendum: Omnia siquidem in principia sua reduci possunt, omnia corrumpi possunt & per corruptionem ad principia usq; sua reduci. At aurum, inquiunt, est incorruptibile nullo igne quamvis fortissimo deperit, sed in eo purum putum quiescit: hoc ipsum verum fatemur, & nihilominus aurum corrumpi posse, & in principia sua resolvi posse, cū viderimus aurum in aqua liquescere, velut fuisset sal aliquod commune & vulgare & aquam tingere colori suo, & igne positam ipsam aquam nigrescere vidimus, unde aurū alteratum & corruptum fuisse certissimum est, nigrescere enim non potest & in aquam solvi quin alteretur ejus substantia & omnino corrumpatur, cū alia fiat & videatur, & verè inveniatur, nam evaporata aqua non aurū rutilans in fundo reperitur, sed quid nigrum salis habens naturam in omni liquore resolubile. Id ipsum tūc temporis non est aurum, cùm aurū id non patiatur. Ergò aurum est alterabile & corruptibile. In vitrum etiam sciunt convertere vitrarii, & pul

Aurum commune potabile fieri potest.

Aurum in vitrum reduci potest.

pulcherrimum Encaustum inde facere solent. Quod si extra naturam suam converti possit in Encaustum, & in pulverem ignibilem & deflagrantem, ut aurum tonans & fulminans inde fiat, quidni & in aquam verè potabilem, cujus naturam ante compositionem suam verè sapiebat, convertere ipsum poterimus, facilius enim est in naturam suam reducere aliquid, quàm id ipsum in naturam alienam traducere: hanc enim respuit, aliam verò appetit & ad ipsum naturali via tendit, habemus nos humidum aëris & aquæ ex quo fit aurum, ergo cum ipso facili via poterimus aurum dissolvere & in humidum convertere. Sed humidũ istud aëre valde est & mordax, & propter mordacitatem & arcedinem potari non potest, ergò perinde aurum inde resolutum, non erit potabile. Respondeo illam mordacitatẽ & acredinem principii aurifici, igne continuo & perenni edomari posse, & in dulcedinem converti. In principio siquidem cum acris & mordax sit, cum cruda sit, & incocta, per coctionem maturescit, & cruditatem illam pedetentim dimittit, & eâ amissâ dulcedinem acquirit, & tunc temporis fit aurum verum potabile mirandarum virtutum.

Aurum cũ ovo dissolvatur.

Acritudo & mordacitas aquæ dissolventis coctione dulcescit.

Vnde concludere possum, aurum commune & vulgare potabile verè fieri posse, cùm in principia sua aquea & humida resolvi possit, quæ deinde cocta igne perenni & continuo in salis dulcis naturam convertuntur, quod sal aurificum cùm resolvatur omni liquore, verum aurum potabile censetur & credi debet quicquid clamitent Chymiæ osores.

An Aurum & reliqua metalla communia & vulgaria aurum vivum fieri possint.

CAPUT XV.

MOrtuum resurgere & vitam recipere posse, summum est naturæ arcanum. Aurum commune reliquaque metalla mortua esse verissimum cùm spiritibus volatilibus metallicis privata sint & denudata, cùm igne liquantur, qui hos spiritus evaporare facit, in quibus vita metallica, hoc est virtus & energia consistit, hos autem spiritus metallicos posse denuo reduci in materiam suam, non supra naturam est quamvis enim evaporentur in liquatione & fusione metallica, possunt ex fonte ipso metallico, ex quo originem habent facili via expiscari, & deduci, & cum ipso fonte ex quo metalla ipsa originem ducunt, possunt ipsa metalla etsi liquata & igne fusa, dissolvi, & in aquam primordialem reduci, & sic spiritibus metallicis iterum impregnari & perinde viva fieri, cùm spiritibus tunc tẽporis turgeant & virtutibus quãplurimis insigniantur, hoc enim vivere est metallis & auro.

Aurum commune & reliqua metalla, aurũ vivum fieri possunt.

Vivere metallis quid sit.

Imperfecta metalla cum multis turgeant excrementis & cruditate multa cùm soluta sunt depurari

possunt

possunt ab omnibus excrementis suis igne desiccante & calcinante & aqua solvente. Ignis enim & aqua summoperè depurant & perfectionem inducunt, cum ergò ad hanc perfectionem conducta sunt, solutione illa & calcinatione, quis dubitare potest quin sola cruditas quæ in tali materia, sola remanet, possit percoqui & maturitatem consequi & inde vivos obtniere actus, multiplicare pura & perficere ad ultimum perfectionis gradum. Ergo aurum reliquaque metalla vulgaria aurum vivum facere posse verè credendum est, cùm in principia sua resolvi possint & ibi depurari ab excrementis omnibus quibus scatent, & spiritibus metallicis valatilibus impregnari, & tandem perduci in salem dulcem natura sua fusibilem, tingentẽ, penetrantem & permanentem, qui verum aurum vivum Philosophorum dici meretur, cùm obtineat virtutes istius auri, quæ verè vitales sunt, cum vitam omnibus in rebus conservent, multiplicent & augeãt, imò propagent in longiùs.

Aurum vivum quid sit & quale.

De Argento vulgari, quid sit, unde fiat & quid possit.

CAPUT XVI.

Argentum commune quid sit & quo modo fiat.

ARgentum commune & vulgare corpus metallicum est, fusibile & malleo extensibile albi & rutilantis coloris ab humido viscoso aquę summoperè puro & nitido productum calore centrali terræ & calore ipsiusmet humidi viscosi aquæ, qui semper agit in se ipsum & suum humidum coquit & indurat in argẽtũ in ipsis terrę cavernis, & aliquando in mediis ipsis aquis inter arenas, ubi sæpe sæpiùs reperitur argentum perfectũ & absolutũ, ita ut argentũ nihil aliud sit quàm ipsum humidũ aquæ, viscosum & unctuosum sulphure albo puro & nitido delibutũ in puris & nitidis terræ antris purè & nitidè congelatum & fixatum. Ita autem fixatur & congelatur coctione perenni, & sublimatione frequẽti, inter coquendum, donec ad ultimum suę perfectionis gradum deveniat & argentum inde producatur. Quod cùm ita productum est, & ab ipsa natura elaboratum, adeò fixum & compactũ corpus est ut quod in ipso virtuosum & efficax esse potest, adeò firmis obvalletur & duris claudatur vinculis ut virtus ejus hinc exire nequeat: spirituale enim quicquid est in ipso argenti puri corpusculo virtuosũ & efficax, corporale omninò fit, & materiale, unde nullius est virtutis, cùm perfectè figatur, & spiritus exuat naturã: Sic argentũ à natura productum nullas secũ possidet virtutes, ob fixã & compactã ejus materiam, quæ nullos ex se ipsa sinit exire spiritus, in quibus virtus cõsistit, quoniam omnes fixi sunt, & cõgelati in materiæ ipsius sinu. Itaque Argentũ nullas habet ex se virtutes nisi illas quas usus hominum illi donabit, quæ maximæ sũt, argẽto enim omnia cedũt, ut auro argẽti enim sacra fames quid nõ mortalia pectora cogis?

Argentum commune cur nullius sit virtuti

Argentum quid possit,

cogis? Nihilominus tamen etsi nullas insignes possideat in se virtutes, ut est à natura factum, insignes tamen secum reclusas obtinet proprietates, quæ illi occultæ sunt, quæq; manifestæ fieri possunt, ut capite sequenti fiet clarum & manifestum,

An Argentum commune Argentum Philosophorum fieri possit, & virtutes habere mirandas.

CAPUT XVII.

Argentum commune argentum vivum philosophorum fieri potest.

ARgentum commune & Philosophorum habent unam & eandem materiam, differunt tamen quòd argentum commune mortuum sit, nullasque habeat manifestas & apertas virtutes. Argentum verò Philosophorum, vivum sit & infinitas habeat propemodum virtutes apertas & manifestas: mortuum autem est argentum commune, quod nullos habeat volatiles spiritus, qui è sua substantia exeant & virtutem suam deferant, non potest enim virtus deferri quin ab spiritibus volatilibus deferatur. Etsi autem in argēto Philosophorum spiritus metallici sint omninò fixi, non tamen adeò fixi sunt quin nonnulli exeant à substantia, ut deferant virtutem ejus & proprietatem. Dicuntur tamen fixi, quòd ignitionem patiantur & fusionem substantiæ suæ, absq; ulla manifesta diminutione, ut & in auro Philosophorum cernere licet, ubi etjam fixi sunt ea ratione qua sunt in argento eotundem: imò aurum & argentum Philosophorum totum spirituale est, hoc est subtile supra modum & tamen fixum, hoc est in igne permanens & non evaporans.

Virtus à quibus deferatur.

Argentum ergo commune & vulgare, cùm ita mortuum sit ut nullos habeat spiritus communicabiles ratione quorum & virtus ejus communicari possit, potest ne impregnari spiritibus metallicis, & inde apertas fieri suas quas occultas habet virtutes. Potest quidem cum & aurum vulgare mortuum, cum sit vivum, fieri possit, non major est difficultas in auro vulgari resuscitando quàm in argento, potest aurum resuscitari, potest & argentum, & eadem & simili via ac methodo. Dissolvendum est argētum cum humido viscoso suo, & in humidū viscosū reducendum, tunc temporis summoperè purificandum & percoquēdum donec ad ultimam perfectionis metā deveniat. Sic spiritibus metallicis puris & candidis impregnatur argentum vulgare & transit in argentum Philosophorum, quod est salis cujusdam argenti species argēti producendi facultatem habens, ex cæteris metallis imperfectis, & insignes alias multas virtutes obtinens in curandis deploratis cerebri morbis. Ita præparari potest argentum & nihil impedit quin ita possit præparari. Unde ex hac præparatione possibili concludere possumus argētū vulgare, argentū Philosophorū fieri posse & virtutes habere mirādas.

Argentum commune qua ratione & via resuscitandū à morte sua.

Argenti Physici vires.

Ar-

Argentum Philosophorum cur variis nominibus insigniatur.

CAP. XVIII.

Argentum Philosophorum quibus nominibus insigniatur.

ARgentum Philosophorum adeo occultarunt ipsimet Philosophi Antiqui, ut ne notum esset, infinitis ferè nominibus ipsum insignierunt, Nunc æs, nunc plumbum, stannum, ferrum, argentum vivum, Luna, calx, pars cæcanda inferius, terra, corpus draco, Mars sulphur, carbo, frater uterinus, calidum, suum, nigrum nigrius nigro, album dictum est & vocatum, & sexcentis aliis nominibus, in quibus imponendis quã justam habuerunt rationem, sciunt ipsi qui norunt artem. Nam æs dixerunt quòd æris sequatur naturam in gradu illius coctionis quo tũc temporis æs dicitur. Plumbum autem dicitur, quòd plumbi naturam sequatur, stannum, ferrum & argentum vivum, quòd eorum metallorum imitetur essentiam & reliquarum omnium rerum nominibus insignitur, quòd verè earum rerũ naturam sequatur, in quodam suæ coctionis gradu, hoc autem obcæcat levis armaturæ homines. Et existimant hoc ad risum excogitatum esse, cùm tamen sit ad sapientiam eorum manifestandam scientibus & filiis artis, & ad occultandam artem ignorantibus, & stultis quos hinc procul eliminant ut Moscus asserit in turba. Scitote, inquit, quod Philosophi modum plumbi faciendi multis modis narraverunt, causa decipiendi posteros, varia fingendo nomina & instrumenta. Et Theophilus in eadem turba, Scitote artis investigatores, quod ars nummi & auri arcanum, est tenebrosa vestis quam nemo novit, nisi qui libros Philosophiæ diligẽti & assidua lectione perlegerit: Nam quod occultatur maius est, quàm id quod perdisci potest. Sic clarum est, & manifestum qua ratione Philosophi Chymici, argentum Philosophorum, pluribus nominibus insignierunt, & artem ipsam argentum illud faciendi pluribus modis enarrarunt.

Argentum Philosophorum cur æs dictũ & aliis multis nominibus.

Quod occultatur in Chymia majus est quam quod perdisci potest.

An Argentum commune, & Philosophorum habeant cum luna Cœlesti sympathiam.

CAP. XIX.

An Argentũ commune & Philosophorum habeant cum luna sympathiam.

ARgentum commune & Philosophorum, ab omnibus, lunæ nomine decorantur & id non factũ esse nisi summa cum ratione arbitrandum est, nam argentum commune & Philosophorum produci nequeunt quin luna cœlestis vim suam & energiam per influxum suum, communicet & tribuat materiæ ex qua producitur argentum commune & Philosophorum. Radii siquidem Lunares & influxus radicãtur, & figuntur in ipsa materia, ita ut Luna fiat hæc materia, cùm radii

sui & influxus cum ea materiales fiant. De luna seu Argento communi, vidimus capite VI. superiori huius sectionis qua ratione habeat sympathiam cum Luna Cœlesti. Jam de Argento Philosophorum inquirendum est, Argentum Philosophorum fieri non potest, sine argento vulgi & communi, ergo quicquid habet argentum commune, cùm compositionem ingrediatur argenti Philosophorum, habet & argentum Philosophorum, præterea argentum Philosophorum habet humidum radicale metallicum, copiosum & turgẽs in se ipso reclusum quod quidem humidum cùm ex humido viscoso aëris & aquæ componatur, lunares omnes habet influxus, & Luna perinde nuncupatur. Ergo duplici nomine Argentum Philosophorum dicetur luna, & cum ipsa habebit sympathiam quammaximam, & ratione argenti vulgaris, & ratione humidi radicalis metallici, quod secum copiosum habet, quodque vera Luna dicitur & nuncupatur. Denique humidum istud radicale metallicum, & humidum viscosum aëris & aquæ, & humidum radicale ipsius lunæ, quæ sunt ejusdem generis, & unum homogeneum constituunt humidum radicale metallicum, non possunt percoqui in unam radicalẽ & fixam substantiam, quin in ipsam descendant, & in ea radicentur & figantur lunares influxus, cum jam autem habeant radicatos & implantatos hosce lunares influxus, qui semper alios & novos attrahunt similitudine substantiæ ut virtus eorum multiplicetur & augeatur. Sic necessarium est ut Argentum Philosophorum sympathiam habeat quammaximã cum ipsa luna Cœlesti, unde quiequid potest & Luna cœlestis in corpus humanum, potest etiam idem & hæc Luna terrestris in idem corpus humanum. Unde concluditur Argentum commune & Philosophorũ habere sympathiam cum Luna cœlesti, cùm habeant secum lunares influxus, & virtutes implantatas & radicatas in intimis suæ substantiæ, quarum virtutum ope, & Lunæ cœlestis imitantur virtutes.

Argentum Philosophorum & commune cur dicatur luna.

Quicquid luna potest id potest & argẽtum tũ communetũ Philosophorum.

De Cupro quid sit, unde fiat & quid valeat.

CAP. XX.

CVprum est corpus metallicum, durum ac solidum igne fusibile & sub malleo extensibile, ab humido viscoso aëris, & aquæ lutulento & impuro, sulphure rubeo impuro delibuto productum, cui inter coquendum descendunt veneris influxus, & radicantur in ipsa materia, & illi virtutes veneris infundunt, & communicant, unde exsurgit metallum cuprum vulgo nuncupatũ, cuius materia si fuisset in principio ortus sui magis pura & nitida, aurũ dedisset purissimum. Est enim in ipso cupro sulphur rubeum potentissimũ, sed infixum, & impurum valde,

Cuprũ quid sit & unde fiat.

de, natura non potuit ipsum figere, nec depurare propter temporis angustias, quas habuit in ipso depurãdo & figendo, opus enim inceptum jam rapiunt avari & aurum inde fieri expectare nolunt, malunt cupro uti quàm posteris aurum futurum relinquere. Dixi sulphur habere infixum & impurum itemque humidam, unde igne forti & continuo, perit & dissolvitur, humidum enim suum viscosum aëris & aquæ ex quo cõponitur cùm sulphure rubeo claro quidem sed impuro & infixo, dum est lapideis cavernis cõclusum ibiq; coquitur calore centrali terræ, & astrorum & calore sui ipsius sulphuris interni, non potest se multoties sublimare & sic metallum inde impurum & imperfectũ producit. Cujus tamẽ plures & insignes sunt virtutes, propter volatiles & infixos spiritus metallicos secũ conclusos, mercurium enim habet infixum & volatile, & sulphur item aureum suum quo turget infixum est & volatile, quorum omnium virtutes insignes sunt in curandis morbis mulierum. Aqua enim sola in qua extinguitur cuprum sæpius ignitum miranda præstat in curandis febribus omnibus intermittentibus & obstructionibus omnibus reserandis. Vinum autem tenue & album præstantius est ipsa aqua, si in eo extinguatur septies cuprum ignitum. Ex eo parantur multa medicamenta ad omnes mulierum morbos devincẽdos, pręsertim vitriolum ex quo sal album & rubeum paratur stupendarum virtutum, in curandis ferè omnibus morbis. Oleum acidum ex inde paratur mirum in obstructionibus reserandis, & ulceribus malignis curandis. Possunt & inde tinctura parari ad metalla transmutanda, quod capite sequenti declarabitur: sufficit hîc declarasse quid sit cuprum, & & ex qua materia ortum habeat, & quibus polleat virtutibus.

Cuprũ cur igne forti pereat.

Cupri virtutes in curandis febribus.

Vitriolum ex cupro paratum.

An ex cupro communi & vulgari possint fieri tincturæ veræ ad metalla perfecte tingenda.

CAP. XXI.

Imperfectum perficere non potest, nec impurum depurare, hinc veritatem huiusce quęstionis desumere possumus, cuprum vidimus, imperfectum & impurũ in ipsa sua origine, non ergo potest ex eo tinctura elici perfecta ad impura metalla perficiẽda quin prius depuretur & perficiatur. Tunc autem temporis, non erit impurum & imperfectum, cùm omnem impuritatem & imperfectionem deposuerit sua purificatione. An autem Cuprum vulgare & commune possit depurari jam nobis est inquirendum.

An ex cupro tinctura vera parari possit.

In Cupro est substantia duplex, corruptibilis una, incorruptibilis altera, quæ corruptibilis est, non est ex principiis sui ipsius, sed est quid excremẽtitium & heterogeneũ primordiali substantiæ metallicæ, ergo illud tanquam quid heterogeneũ &

accidens potest separari ab illa primordiali substantia, quam natura ipsa fecisset aurum, si plus temporis concessissent illi, qui opus inceptũ naturæ surripuerunt & perinde non ansam naturæ dederunt hæc excrementa separandi. Quod autem natura non fecit, ars sequendo naturam idem ipsum potest. Solvendo cuprum & quod coagulatum est, & corpus factum, in primordiale corporis istius principium reducendo, quod quidem principium cùm humidum sit & aqueum facili via & methodo potest depurari, tum distillatione, tum sublimatione, tum filtro, & calcinatione illius partis quæ distillari nequit sed fixa manet in fundo vasis: Nullo pacto est dubitandum quin tunc temporis cupri substantia primordialis & vere metallica, ab omnibus vindicetur impuris excrementis, & corruptibilibus, & quin remaneat pura & candida, ac perfecta. Si sit ergo pura & perfecta, & purificare poterit & perficere, cùm perfectum perficere queat, & mundum mundare valeat, sunt multi Chymicorum qui ita de Venere & cupro loquuntur. Venus circundatur sulphure spirituali rubeó, quòd ipsius Solis splendorem superat, unde color altior in Venere quàm in Sole reperitur. Istud autem sulphur cùm sit volatile, spiritus est igneus & æthereus, omnia penetrans ac dissolvens, quod ignari credere nequeunt. Cum autem istud sulphur propter volatilitatem suam, corpori suo corruptibili adhærere & unà persistere nequeat, ideo dum corpus suum destruitur, eius habetur spiritus in vasis nostris defluens, quibus in aquam mutatus corpus solis seu auri penetrat & dissolvit, ac in eo figitur & radicaliter permanet ita ut hinc exire nequeat, sed corpus auri sua tenuitate, attenuat, & tincturam suam communicabilem efficit, unde cùm spiritus veneris seu cupri, incorruptibilis sit, cum sit cœlestis originis, si jungatur corpori incorruptibili, ut est corpus auri, ambo juncta constituunt medicinam mirandam, & stupendam ob insignes ejus virtutes. His ita positis & declaratis nullo pacto dubitandum, quin ex cupro communi & vulgari perfectum quid elici possit quod perficere poterit reliqua imperfecta metalla.

Cuprũ qua ratione depurari potest ut ex eo fiat tinctura.

Unde Concludemus. Ex cupro communi & vulgari tincturam veram fieri posse, ad metalla imperfecta perfecte tingenda, cùm cuprum depurari possit & sulphur quod est in eo rubeum & tingens figi & perfici possit, ut tingatur & perficiat.

Cur Cuprum vulgare dicatur Venus.

CAP. XXII.

Cuprũ vulgare cur Venus dicatur.

Multiplices sunt rationes cur Cuprum vulgare, Venus dicatur. Primò quòd Venus planeta præsideat ac dominetur productioni cu-

ni cupri vulgaris. Secundò quòd virtutes habeat & proprietates easdem, ac Venus planeta. Tertiò quòd rutilet in terris colore viridanti, ac Venus planeta fulget in cœlis, unde vera Venus dicitur in terris propter venustatem & decorem quem habet ac auri sequatur colorem: Perinde etiam Poëtæ Antiqui fixerunt Venerem voluptatis Deam enatam fuisse ex spuma maris & sanguine cœli, qua fabula tacite indicarunt sapientibus productionem & generationē cupri seu veneris terrestris, in visceribus terræ. Cuprum siquidem generatur ex Mercurio crudo metallico, & impuro, qui veram spumam maris interpretari potest. Nam mercurius purus & putus, mare dicitur apud antiquos, quod sua humiditate omnia circumdet, foveat & alat; mercurius autem impurus & crudus & fœculentus spuma est istius mercurii. Sulphur autem adustum & rubeum, ex quo etiam cum mercurio illo impuro componitur, sanguinem cœli potest interpretari, cum & sulphur apud Chymicos sanguis dicatur, unde vere & tacite productionem cupri indicarūt Philosophi Antiqui. Dum venerem Deam voluptatis ex spuma maris ex sanguine cœli, enatam dixerunt.

Mercurius cur Mare dicatur.

Sulphur impurus cur sanguis cœli dicatur.

Sic multiplici ratione cuprum venerem dixerunt.

De Ferro quid sit, unde sit & quid prosit.

CAP XXIII.

Ferrum nihil aliud est quàm humidum viscosum aëris & aquæ in visceribus terræ congelatum, impurum, & lutulentum ac sulphure adusto rubeo delibutum, virtutibus natalis planetę impregnatum. Dum enim ipsum humidum lutulentum & impurum, locis impuris & lutulentis ad congelationem, & coctionem suam clauditur, nihil impuro detracto & separato, martis influxus superveniunt hancq; materiam impregnant & virtutes martis imprimunt & sic calore centrali terræ, & ipsius cœli, & sui ipsius congelatur & induratur in ferrum: Non enim aliam materiam assumit natura, ad productionem ferri, quàm hanc, quamque assumit ad productionem reliquorum omnium metallorum, neque differunt invicem nisi purificatione, & coctione longa aut brevi, nam citiùs desinit coquere natura in plumbo, & stanno, & in ferro, & cupro, quàm in auro & argento, in quibus longiùs coquit & depuratiùs agit circa eorum materiam, unde etiam puriora sunt & perinde perfectiora, perfectio enim à puritate dependet. Vnde ferrum vulgare imperfectum est, quòd sit impurum, nam natura eius materiam primordialem non depurat nec ab excre-

Venus cur ex spuma maris & sanguine cœli enata censeatur.

Citiùs desinit natura in metallis imperfectis quàm in perfectis.

mentis heterogeneis multis quibus scatet ipsum vindicat, sed totum quantum quantum est congelat, & indurat in ferrum, unde valde corruptibile, & adustibile, totum enim in scorias abit, propter excrementa sua, quibus turget: Nihilominus tamen propter firmitatem & duritiem qua viget, multis est usibus humano generi, nec vitam commode agere posset genus humanum ferro absente, unde propter ingentem utilitatem, quam generi humano adfert, auro præferri debet, habet etiã præter usus illos vitæ nostræ necessarios quammaximas virtutes, & ex eo parantur varia & multiplicia ad salutem medicamenta, ad dysenterias omnes, & alvi fluxus compescendos, & vulnera salvanda, & ulcera, de quibus virtutibus capite sequenti fusius dicetur.

Ferri virtutes.

An ex ferro communi & vulgari fieri poßint tinctura vera ad reliqua metalla imperfecta tingenda & perficienda.

CAP. XXIV.

In ferro & cupro eadem est tinctura virtus.

QUòd de cupro superius enarratum est, idem de ferro dicere possum, cùm in cupro & ferro eadem sit tinctura rubea, & sulphur idem rubeum, sed adustum & corruptibile, propter excrementa quammulta quibus turget, quæ adustionem pariunt, quibus demptis & cõsumptis, perit & adustio, & remanet purum & perfectum sulphur rubeum, seu tinctura rubea perfectissima, sed minima in quantitate, hæc ergo parva quantitas sulphuris puri, etsi sit incombustibilis & incorruptibilis evanescit & perit inter maximam quantitatem, & copiam prægrandem sulphuris corruptibilis & adustibilis: Vnde præcautio summa est adhibenda in præparatione martis seu ferri, ne inter præparandum paucum istud sulphur incorruptibile & incombustibile abeat & pereat unà cum corruptibili sulphure. Prægrandis quantitas & copia habẽda est humidi viscosi aëris & ei⁹ phlegmatis, ad dissolvendũ sæpe sæpiùs ferrum, & calcinandum & abluendum, non enim una vice perficitur opus, ut fatui nõnulli putant quibus gratum esset aurũ pluere in officinis suis Chymicis, & absq; labore ipsum colligere: Ferri præparandi via & methodus valdè laboriosa est, & tædiosa multum, ut ex eo habeatur tinctura perfecta, ad reliqua tingenda & perficienda, nihilominus tamen fieri potest. Et ego vidi salem ferri & cupri perfectum & rubeum tingendi & perficiendi virtutem habentem. Et præparandi modum verissimum enarravi, & verissimum experientur artis alumni & veri Chymici, neq; rationes ullas adferre possunt Chymiæ osores adversus hanc præparationem, ferrum enim continet ipsum sulphur rubeũ & tingens & ejusdem essentiæ cùm ipso auro, cum ergo contineat, cùm

Ferri præparandi via tædiosa multum.

sit

sit metallum, ex eo in quo est potest educi, & perfici, hoc omnes Chymici Antiqui asseverant, & verum prædicant multisq; virtutibus & proprietatibus ipsum exornant præter eas quas summas habet in tingendis metallis. Vulnera enim curat omnia, & ulcera maligna, & cachoethea, & obstructiones reserat omnes, imò schyrrhos hepatis & lienis & pedetentim dissolvit & curat.

Ex ferro potest præparari tinctura vera ad tingenda metalla.

Vnde his ita positis concludere possumus ferrum commune & vulgare dare posse tincturam veram, ad reliqua metalla imperfecta tingenda & perficienda, cùm in sulphur fixum & tingens reduci possit quòd in visceribus suis cõtinet, quod hæc naturali via efficere potest, cum proprium & naturale sit sulphuris fixi, & tingentis, perfectè tingere, & inde perficere ea omnia in quæ incidit hæc tinctura.

Ferrum Commune & vulgare cur Mars dicatur.

CAP. XXV.

Ferrum cur mars dicatur.

FErrum cõmune & vulgare Mars dicitur, quòd mars planeta in productione sua influxus suos & radios immittat & radicitus implantet, unde martis planetæ habet virtutes & proprietates in terris. Etsi planeta bellum influat, ferrum perinde bellũ facit, & sine ferro bellum gratum & dulce ferè esset, sed quicquid est ingrati & crudelis in ipso bello, mors est quæ omniũ terribilissima cum sit quæq; ferro paretur, ferrũ, ut & bellum crudele admodum erit, & res perniciosissima. Mirum admodum est ferrum fieri martem & martem producere filios ejusdem naturæ in terris, beneficio istius humidi viscosi aëris & aquæ, quòd cùm suscipit spiritus & influxus ipsius planetæ martis, ipsi spiritus fiunt mars qui dicitur ferrum & nihil in ipso marte reperiri potest, quin id ipsum reperiatur in ipso ferro. Itas excitat, aërem inflammat, febres producit, alvi fluxus concitat, ob acrem aëris qualitatem, quam in ipsum inducit, ferrum item ob sulphuris adulti copiam quam secum habet humidum nostrum inflammat & ad febres excitat, & dysenterias, & alvi fluxus. Eosdem autem compescit & curat si sal suum internum, dulce & penetrans ac tingens fiat, unde id ipsum quod inducit id ipsum etiam eo ipso evanescit, si ferro bellum inducatur, ferro etiam pellitur, & pax advocatur. Vnde jure merito, ferrum Martem dixerunt antiqui, non solùm quòd Mars planeta generationi & productioni ferri, dominium habeat, & suas inducat tunc temporis in ferrum virtutes & proprietates, sed quòd etiam martis naturam & essentiam sequatur & imitetur. Vnde Magi & Sophi ex ferro elicere sciunt quicquid ex Marte in humanum genus educere possunt, robur & animi magnitudinem puta, adversus hostiles impetus.

Martis & ferri vires eædem & similes.

Qualis & quæ lateat in ferro virtus.

Con-

Concludamus ergo ferrum Martem dici & nuncupari, quòd verum Martem imitetur in terris, & quòd eandem naturam & qualitates habeat easque infundat, si ipsum præparare sciamus.

An in Ferri præparatione expectandi sint Martis planetæ influxus.

CAP. XXVI.

In præparatione ferri non sunt expectandi Martis influxus.

QVocumque tempore licet præparare ferrum, aliaque quæcunque metalla, ut hinc exsurgat id quod eorum ex præparatione expectamus: Planetæ enim omnes simul influunt & quovis tempore & quamvis in uno tempore magis vigeant uni quam alteri, nihilominus simul influunt omnes, & quòd Martis est, Martis attrahit influxus. Si verò aliquo tempore magis influat Mars, magis etiam tunc temporis attrahit Martis influxus, id ipsum quod Martis naturam sequitur. Vnde cum ferrum præparamus in præparatione illius descendunt Martis influxus, quòd semper Diu & noctu Mars influat, ferrum autem cùm sit Martis naturæ & essentiæ, attrahit semper & in quovis tempore quod suæ naturæ est. Etsi aliquando vigeat Mars & plus influat, tunc temporis magis attrahit ferrum; Addam quòd tanta sit & longa præparatio ferri, ut anni fere spatium perduret, in cujus consumptione, semper Martis reperitur Dominium, & excellens influxus. Vnde præparatio nostra suscipiet idoneos Martis influxus quocumq; tempore præparetur: Cum præparatio absolvi nequeat, quin tandem mars exoriatur benignus & fortis, & potentissimè influat: Non improbo tamen si qui sint qui præparatione ferri, Martis benignos & potentes expectant aspectus & influxus, fortior enim & potentior eorum præparatio habetur.

His ita declaratis alacriter concludam in ferri præparatione non expectandos esse Martis influxus & aspectus benignos, & fortes quia cùm semper influat Mars ferrum inde dum præparatur suscipit sufficientes & idoneos Martis influxus, ad effectus miros edendos, qui ex tali præparatione expectantur.

De Stanno quid sit, unde sit & quid valeat.

CAP. XXVII.

Stannum quid sit & unde fiat.

STannum corpus est metallicum, durum & firmum facillimæ fusionis, & sub malleo facilis extẽsionis, ab humido viscoso aëris & aquę satis puro & claro, sed crudo & simili sulphure delibuto, ꝓductũ. Copia istius humidi viscosi aëris & aquæ facilis est fusionis, & sub malleo extensionis, nam copia & abundantia illius humidi, efficit fusionem facilem & extẽsionem, cùm autem crudum sit

& non

&c non perfectè coctum, ideò non est fixum & permanens in igne, sed perenni igne & forti evaporat, & in auras convertitur propter cruditatem & volatilitatem imperfectum dicitur, verè quidem, cùm crudum & incoctum ratione cruditatis imperfectum dici mereatur. Satis autem depuratum est suum primordiale principium, & si satis coctum esset, argentum verum esset, quia in coctione, ultimum depurationis gradum suscipere potuisset, unde propter illam cruditatem stannum remansit imperfectum quidem metallum sed satis purum: Sulphur enim mercurium suum satis perfecit, & ab excrementis metallicis vindicavit natura, sed cruda fecit & incocta, propter debilitatem caloris, qui in ipsis visceribus terræ reperitur, & propter angustias temporis quibus decoquendis usa est natura. Nihilominus tamen, etsi cruditate illa & impuritate scateat, multis & insignibus ornatur viribus, cum spiritus ille metallicus volatilis qui in ipso includitur multas & insignes habeat virtutes ad omnes fere morbos evincendos, quia modo in salem fusibilem penetrantem & tingentem convertatur, quod nequit nisi ab omnibus vindicetur excrementis, & coctione multa & longa coquatur & figatur, in medicamentum mirabile evadit, quibuscumq; morbis curandis aptum & idoneum.

Stanni cruditas esse eius imperfectio.

Stanni vires insignes.

An ex stanno communi tinctura eliciatur ad reliqua metalla perficienda.

Caput XXVIII.

Multi Chymicorum existimarunt ex stanno communi, mercurium Philosophorum educi posse, quod verum est, si pro mercurio Philosophorum intelligatur lapis ad album, seu sal fusibile tingens & permanens, si eo pro humiditate radicali metallica cujus solius ope & beneficio illud sal, seu tinctura elicitur, falsum & erroneum, nam talis mercurius ex metallis nullis educi potest cum fixus sit & coagulatus in ipsis metallis. Et cum talis mercurius Philosophorum volatilis sit & non coagulatus nisi in purum spiritum qui in ipsa distillatione in aquam mutatur. Ideò clarum est, ex ipso stanno communi educi non posse hunc spiritum aquosum, potest quidem converti in hunc spiritum, sed cum ipso spiritu, qui ex alio fonte educitur, & tunc temporis potest affirmari, ex stanno mercurium Philosophorum educi posse. Vnde cum in Philosophorum libris inveniatur mercurium Philosophorum educi posse ex stanno, & aliquando non educi sic interpretandi sunt, nec est ulla inter ipsos contradictio, quamvis apparens videatur. Multa secreta ego ipse enarravi de stanno in Hercule meo, quæ verissima

Ex stanno elici potest tinctura physica.

Contradictionum authoris reconciliatio.

ma sunt & tamen in aliis locis Palladii mei, & Alchymistæ Christiani, & passim alibi, nullam mentionem de stanno feci, sed de aliis rebus, ex quibus educi potest hæc nostra humiditas. Et tamen nulla est inibi cõtradictio, ut putant nonnulli. Quia ex omnibus metallis & mineralibus potest educi hic mercurius cùm in omnibus insit, beneficio tamen & minesterio mercurii, priùs extracti ex fonte suo, qui quidem fons unus est & generalis, de quo in hydrographo nostro peculiariter dictum est, & capite XIII. Hujus libri quarti. Beneficio ergò istius fontis, stannum in fontis naturam reducetur, & tunc temporis poterit purificari, & ab omnibus suis excrementis primordialibus vindicari, tandem coqui, & coctione sua continua & lõga in salem fusibilem, tingentem, penetrantem & igne permanentem permutari, quod idem est ac tincturam fieri posse, ad reliqua metalla imperfecta perficienda. Raymũdus Lullius & Geber, & Isacus Gollandus multis in locis idem asserunt & modum & viam ostendunt veram, nec ullo modo fallacem, ut existimant quammulti, quia dum vident id non fieri uno die vel intra mensem falsũ existimant: O increduli, artis hæc opera, brevi non perficiuntur, festinantia & præcipitatio est totius operis annihilatio & perditio. Mora & patientia sapientis est, festinatio verò Diaboli. Patienter ergo moram sustine. Solve, putrefac, calcina, solve, sublima, distilla, filtra, evapora, & calcina iterum, & iterum solve, distilla, sublima, calcina, solve, filtra & evapora, & hoc toties donec puritatẽ summam, & nitorem habeas, quam coques in summum, & ultimum coctionis gradum, qui est fixio & permanentia in igne, sive fumo & evaporatione, & sic habebis optatum, & claram videbis ex stanno communi tincturam, metalla reliqua imperfecta perficientem, & omnes ferè humanos morbos evincentem.

Stanni præparatio vera & legitima.

Stanni præparati vires.

Stannum commune & vulgare lupiter cur dicatur.

Caput XXIX.

Stannum commune & vulgare, cum distinctionem & differentiam à reliquis metallis suscipiat, ab influxu & radio Planetæ Jovis, qui in humidum suum, & primordiale principium descendit radiis suis & influxibus, & impregnat ipsum virtute sua, ita ut determinet ipsum humidum metallicum in stanni corpus & substantiam. Jure merito stannũ dicitur & nuncupatur Jupiter, & verus in terris habetur Jupiter ob quã rem charactere Jovis planetæ notarunt ipsum stannum Antiqui, ut ipso Charactere judicarent, & Jovis planetæ naturam & essentiam, & generationis ipsius & productionis modum, & viã transmutationis etiam indicarent. Nam Character ejus est luna cum cruce, luna scilicet crescens & bicornis hoc modo.

Stannum cur Iupiter dicatur.

Characteris stanni explicatio.

Luna

Luna indicat humidum viscosū aquę & aëris, quòd ab omnibus Chymicis dicitur Luna, tùm quòd producatur à Luna, tùm quod Luna sequatur vires & proprietates, hocq; humidum est primordiale principium stanni, uti diximus capite suo peculiari. Unde Luna illa quæ est in Charactere stanni indicat materiale principium ipsius stanni. Crux autem indicat qua ratione humidum istud fiat stannum, alteratione puta & passione ipsius humidi quæ cruce indicatur, fieri debet. Non enim transit humidum istud aeris & aquę, in metallum quin multum patiatur, unde crucem habet sibi adjunctam in suo charactere, ut passionem illam & alterationem indicet sapientibus. Indicat etiam & transmutationis modum. Stannum enim in Lunam transmutari non potest quin multū patiatur in humido suo viscoso, in quo alterationes quam multæ fieri habent, ut in veram Lunam transmutetur. Nam ut stannum in lunam transeat nihil aliud agendum est, quàm crucem in Charactere suo adhærentem auferre, tunc remanebit Lunæ solius Character, unde si crucem tollas ex Charactere stanni, hoc est, si stannum reddas inalterabile & incorruptibile, tunc vera luna erit, nam si quod est corruptibile & alterabile ab stanno tollas, tollis & aufers ejus crucem, & perinde remanet coctum & perfectum & purum ejus quod est inalterabile, & vera Luna, Sic crux aufertur ab ipso Charactere stanni, hoc est quod est ejus alterabile & corruptibile, & perinde remanet quod est incorruptibile, & quod naturam lunæ verè sapit & olet, sic jure merito stannum commune & vulgare Jupiter vocatur ab Antiquis Chymicis quòd Jovis sequatur naturam & essentiam, & quòd in ipso nomine & ejus charactere lateat ejus productio, & ejus transmutatio. Idem de aliis metallorum imperfectorum Characteribus dicendum est.

Stannum ut fiat argētum.

De Plumbo communi, quid sit, unde sit & quid valeat.

CAPUT XXX.

PLumbum commune & vulgare nihil aliud est quàm corpus metallicum durum satis & firmū, molle tamen, si duritiem ferri & cupri aliorumque metallorum respicias, igne est fusibile & facilis fusionis, & sub malleo extensibile, ex humido viscoso aeris & aquę lutulento, & feculento admodum cum eodem sulphure excrementoso & perinde cōbustibili ortum habens, in cujus humidi viscosi aëris & aquæ coctione, in ipsis terræ visceribus intervenit influxus Saturni qui se immiscet huic humido & determinat ipsum humidum ad sui naturam & proprietatem, unde exsurgit in terris, ex ipso humido sic præparato & alterato, ab influxibus & virtutibus saturni, aliquid simile & homogeneum Saturno, quod nobis plūbū dicitur, sic producitur, & generatur plum-

Plumbum quid sit & unde fiat.

bum ex humido viscoso aëris & aquæ, & quinta essentia ipsius Saturni quæ in ipsum humidum descendit radiorum & influxuum saturni ope, & coctione irretitur in ipso humido sic Vulcanus retibus suis hoc est coctionibus levibus & continuisquintas essentias cœlestes maritat & nectit cum materiis terrestribus & elementaribus, sic dicuntur mulciberis capti marsque venusque dolis, & quod de Marte dicitur & venere, idem de Saturno, & aliis planetis dici potest. Vulcanus enim solus est, qui coctione sua levi & continua tanquam rectè subtili & invisibili essentias planetarum & influxus retinet & capit, in hisce materiis inferioribus. Vnde plumbum Saturni virtutes omnes & proprietates habet ex eo educitur sal dulce, quod Saturni dicitur Saccharum, aceti stillatitii ministerio gomorrheæ viri lentiæ arcanum, & disenteriæ desperatæ remedium sed caute propinandum & cum oleo amygdalarum dulcium ad quantitatem guttularum decem aut octo, singulis vicibus. Idque per vices iterandum. Enemata etiam inde parata, si dragma aliqua hujusce sacchari perfundatur, mirum in modum operantur in dysenteriis desperatis, sua enim frigiditate saturnina, acres & mordaces dysenteriæ humores compescit & alterat. Aliasque multas habet virtutes & energias si sal istud dulce omnibus suis excrementis vindicetur & perfectè figatur coctione perenni & continua donec rubedinem summam acquirat, tunc enim temporis Solis imitatur virtutes nec ampliùs Saturnus est, sed verus sol ut capite sequenti fiet manifestum.

Retis Vulcani explicatio.

Plumbi virtutes.

An plumbum commune, aurum Philosophorum fieri poßit.

CAPUT XXXI.

Plumbum aurum vivum Philosophorum fieri potest.

MVltum distat plumbum ab auro communi & vulgari, multo magis ab auro Philosophorũ, quod quidem vivum cùm sit, & infinitas habeat virtutes, quibus præminet auro communi, quod quidem mortuum est, quòd nullas habeat virtutes, & nullas communicet. Aurum autem Philosophorum vivum est, & omnes habet energias, communicat & distribuit his omnibus, quibus immergitur. Cum ergo aurum commune inferiùs admodũ sit auro Philosophorum. Inde colligere possumus quantum distet plumbum commune, (quòd ab ipso auro communi multum distat) distet inquam ab auro Philosophorum, quod multis parasangis perfectius est, ipso auro communi & vulgari. Qua ratione ergo fieri potest plumbum commune, aurum Philosophorum, ut perfectionem tantam acquirat ut aurum commune vincat perfectione & virtute. Id quidem fieri potest, modo reducatur in principia sua primordialia, quæ quidem summopere sunt depuranda ut ab omnibus suis excrementis vindicentur, & Saturni

turni exuant naturam crudam & frigidam. Et solis introducantur virtutes & energiæ, quæ sola coctione vulcanica post purificationem introducuntur. Vnde autem hæc substantia, Saturni exuat naturam, & Solis induat essentiam, hoc ex perfectione ortum habet, nam dum coquitur perficitur & cruditatis linquit qualitates, hinc quod perfectũ est in metallis, naturam solis sequi necesse est quòd sol sẽper in metallica substantia perfectionem sequatur, ipsamque introducat. Et dum ipsa perfectio introducitur, ipsa imperfectio evanescat oportet, & sic exuere essentiam Saturni & induere naturam solis manifestè videmus, sola coctione vulcanica excrementis prius rejectis. Sic plumbum commune & vulgare transit à natura sua, in naturam solis, & acquirit stupendas virtutes & energias, quibus, & metallis ipsis & summa medicina & aliis corporibus naturalibus perficiendis, & summum arcanum.

Quod perfectum est in metallis naturam solis habet.

Qua ratione plumbum transeat in naturam solis.

Plumbum commune quare Saturnus nuncupetur.

CAPUT XXXII.

Plumbum cur dicatur Saturnus.

PLumbum commune Saturni nomine insignitur quòd Saturnus planeta in productione sua determinet suam materiam, spiritibus suis & influxibus, ad plumbi naturam, illique infundat suas qualitates & virtutes, unde plumbum verus Saturnus est in terris, & quod agit Saturnus in cœlo, plumbum agit idem in terra, frigidus & siccus est Saturnus, frigidum & siccum est plumbum sterilitatem inducit sua frigiditate & siccitate Saturnus idem agit, plumbum, & veneris æstus omnes cohibet & temperat. Ideo non immeritò fertur apud Poëtas Antiquos Saturnum eviratum fuisse à filio Jove, in qua fabula latet secretũ summum Chymiæ artis. Nam in arte Chymica Saturni virtus effœta est omninò & inutilis nisi Saturni virtus transeat in Jovem, hoc est nisi principia metallica transeant à corruptione sua, in qua viget Saturnus eorum, in rem incorruptibilem, & inalterabilem, non potest ex his exsurgi, id quod inde spectamus: metallica principia oportet ut corrumpantur & fiant Saturnus, qui nigredine sua, Jovem futurum seu albedinem futuram ostendit, quæ virtutem omnem ipsius nigredinis ad se rapit, & multiplicandi virtutem evirato Saturno ad se transfert. Et est prima lapidis nostri virtus & energia. Ideo Antiqui Philosophi Chymici nomine Saturni insignierunt & plumbum commune & plumbũ Philosophorum, quòd sympathiam habeant summam inter se, & quod uni tribuitur, alteri etiam donari potest, analogia quadam reciproca etsi inter se differant plumbum commune, & plumbum Philosophorum, hoc enim est subjectum proximum, ex quo fit argentum & aurum eorum.

Evirationi Saturni à Iove explicatio.

Plumbi communis & Philosophorum distinctio.

De Argento vivo, quid sit, unde sit, & quid valeat.

Caput XXXIII.

Argentum vivum cur perpetuo mobile.

ARgentum vivum commune & vulgare, metallũ censetur quãvis malleabile non sit, nec igne liquabile, sed quod molle sit, & perpetuò liquabile, & primum gradum coagulationis metallicæ substantiæ obtineat, humidum enim viscosum aëris & aquæ dum coquitur & coagulatur, & spiritibus planetæ Mercurii impregnatur transit in primo isto gradu coagulationis & condensationis, in argentum vivum. Ita ut argentum vivum nihil aliud sit, quàm humidum viscosum aeris & aquæ leviter coctum, & digestum & spiritibus mercurii planetæ impregnatum, quibus determinatur ad argẽtum vivum. Multi existimant omnia metalla ex eo originem ducere, sed errant analogia nominis, fiunt quidem ex mercurio at non ex isto, sed ex humido viscoso aeris & aquæ, quod verus est mercurius, ex quo & noster hic mercurius seu argentum vivum commune & vulgare, originem habet, & reliqua metalla. Manet hoc argentum vivum perpetuò fusibile & currit in superficie plana absque adhærentia suæ substantiæ, ob copiam ignis naturalis seu luminis creati, quod in visceribus suis clauditur ob cujus copiam in perpetuò est motu & non adhæret, cum humidum perquam optimè mixtum sicco suo, ita ut humidum sicco suo cohibeatur, ne madefiat: Calidum inde ita est anatizatum cum humido & sicco, ut non faveat nec humido nec sicco, sed ambo æqualiter amet, unde humidum pellitur ad motum, cùm à calido nec sicco cohibeatur, sed liberum remaneat, frigidum & humidum est manifestè, sed occultè summè calidum est. Ex eo quãplurima parantur medicamenta ad salutem humanam, cùm caliditate & siccitate sua interna, qua pollet, corruptionem impediat, & factam pellat, unde morbi ex corruptis humoribus curantur omnes. Et quia humidum habet subtile admodum & æthereum, inde curantur omnes obstructiones hepatis & lineis & viscerum omnium. Vnde omnes ferè morbi, tùm interni tùm externi, & cutanei, mercurio nostro ritè præparato, curari & persanari possunt, præparationes autem varias habes, & optimas in myrothecio nostro, & Chyrurgia & in libro de peste, quas invisere potes, sequentẽ autem existima cæteris omnibus excellentiorem quæ capite sequenti inseritur.

Argentum vivum cur perpetuò mobile.

Argenti vivi qualitates.

An ex argento vivo communi fieri possit argentum vivum Philosophorum.

Caput XXXIV.

Argentum vivum tinctura fieri potest.

ARgentum vivum Philosophorum fit tantum ex elementis, & ex influxu astrorum, uti probavimus multis in locis, unde ex argen-

to vivo communi & vulgari fieri non posse censendum est, & cum idem argentum vivum Philosophorum sit causa efficiens & materialis ipsius argenti vivi communis & vulgaris, effectus nunquam potest esse causa suæ causæ. At nihilominus tamen cùm illud fieri possit interpretari, extrahi, & elici, fieri inde potest, cum mercurius Philosophorum ex Mercurio communi & vulgari, elici & extrahi queat, in eo enim est, & non valdè alteratum & elongatum ab ipso fonte ex quo sumpsit originem, ergò ex ipso elici potest, cum in eo insit. Et quod de metallis reliquis diximus, de eo pariter dici potest, habet enim Mercurius communis & vulgaris quicquid & reliqua metalla habent, & cum ex reliquis metallis elici posset Mercurius Philosophorum. Ex Mercurio etiam communi & vulgari, Mercuriũ Philosophorum elicere poterimus eadem methodo & via, & cum mercurio Philosophorum, sine enim ipso, nullum metallum nec noster mercurius vulgaris reduci potest in mercurium Philosophorum, nihil enim potest humidum illud viscosum aëris & aquæ, metallis inclusum secum attrahere, quàm ipsummet humidũ, unde clamatur à Philosophicis: fac mercurium per mercurium & habebis artem sola coctione illius mercurii sic præparati, ab ipsomet suo mercurio: unde illud, natura natura gaudet, natura naturam continet, & natura naturam sequitur, ter repetitum, ut in omnibus naturæ regnis extractionem illam mercurii debere fieri denotent, per eundem & similem mercurium, ut natura perficiatur. Mercurius ergo vulgaris ut perficiatur dissolvendus est, cũ humido viscoso aeris & aquæ, & sic solutus putrefaciendus, & distillandus & sublimandus ut ab omnibus vindicetur excrementis, quibus scatet, deinde coquendis & coctione illa perenni figendus, sic transit in aurũ Philosophorum & Mercurium fixũ eorum, cujus innumerabiles sunt virtutes, ad naturam omnem tùm metallicam, tùm vegetabilem, & ànimalem perficiendam: hic enim mercurius, trinas hasce naturas in se continet eminenter perfectas, unde in aliis perficere solet.

Mercurius ut præparari debeat ut fiat mercurius Philosophorum.

Ex his facilè colligere possumus, an ex argento vivo communi & vulgari, extrahi possit mercurius Philosophorum, & qua via & methodo id fieri soleat. Nam mercurius vulgaris ex se ipso, mercurius Philosophorum fieri non potest, nisi operante ipso Philosophorum mercurio, cui datũ est ab ipsa natura, omnes animas ad orcum deducere, & ab ipso orco, in lucem reducere posse, unde Caduceo ornatur, quo reductor & conductor animarum existimatur: Animam autem humidum radicale cujuscumq; rei existimarunt Antiqui, unde cùm mercurius Philosophorũ humidum illud radicale ad se trahat, corrumpat, & iterum à corruptione vindicet, & educat, dicitur animas edu-

Mercurius cur dicatur eductor animarum.

educere ex orco, & in orcum reducere.

Vnde concludimus, ex argento vivo communi & vulgari, argentum vivum Philoſophorum educi poſſe, via & methodo ſpagyrica, quæ in diſſolutione ejus & putrefactione, & ſublimatione conſiſtit, operante humido viſcoſo aëris & aquæ, quod ſolum hanc diſſolutionem & putrefactionem & ſublimationem perficere poteſt.

Mercurius Philoſophorum cur dicatur ſervus fugitivus eorum.

CAPUT XXXV.

Mercurius Philoſophorum cur dicatur ſervus fugitivus.

MErcurius Philoſophorum ſervus fugitivus dici ſolet, quòd volatilis ſit naturæ, & non permanentis, niſi figatur coctione perenni, ſervus verò Philoſophorum dicitur, quod illis omnibus præparandis arcanis inſerviat, ſine enim hoc ſervo, nihil Philoſophi conſequi poſſunt nihilque præparare poſſunt quod virtutibus donetur & inſigniatur ſummis cùm ab excremẽtis nihil poſſit vindicari & expoliari niſi beneficio iſtius ſervi fugitivi, hic enim eſt qui ſolutionem facit, putrefactionem, & purificationem omnẽ rebus autem purificatis elucet forma præclara, donis ſuis illuſtrata ac condecorata, quæ ſumma agendi poteſtate viget, cum non impediatur ab excrementis quæ actionem ſemper retardant & impediunt. Vnde cum Mercurius hæc efficiat & ſine ipſo fieri nequeant, ſervus Philoſophorum meritò dicitur cùm ad hæc patranda, & arcana perficienda eo utantur Philoſophi, & ut Reges & principes & rerum Domini ſine ſervis eſſe non poſſunt, ſic & Philoſophi qui naturam ſcrutantur, ac ipſam intus cognoſcere contendunt, alioquin Philoſophi eſſe nequeunt, Mercurio egent, ſine enim ipſo Naturam cognoſcere nequeunt, nec ipſam ſcrutari, & perinde Philoſophi eſſe non poſſunt ſine Mercurio, unde verus Philoſophorum ſervus eſt Mercurius, cùm illis inſerviat ad arcana naturalia perſcrutanda, & indaganda.

Concludamus ergo Mercurium Philoſophorum, ſervum fugitivum eorundem nuncupari, quòd Philoſophis inſerviat ad arcana naturæ paranda & ad ipſam naturam penitus cognoſcendam. Servus enim verus illis eſt, & fidelis, cùm ſine ipſo hæc fieri nequeant. Si plura de Mercurio deſideras lege Hydrographum noſtrum, in quo quammulta diximus Chymicis neceſſaria, quæ hic non repetenda ſunt ne tædio ſint lectoribus.

De Antimonio quid ſit, unde ſit & quid valeat.

CAPUT XXXVI.

Antimonium quid ſit & unde fiat.

ANtimonium eſt ſpecies plumbi, & differt à plumbo, quòd ſalis

lis & terræ plus habeat ipso plumbo, ūde Antimoniū friabile est nec malleabile quod siccitate salis sui quo turget, humidum suum nimis sicce coagulet, & impediat sua siccitate, ne partes humidi viscosi inter se simul cohæreant, & sic extendantur sub malleo, sed unà desiliant in quāplurima frustula. Itaq; Antimoniū nihil aliud est quàm humidum viscosum aquæ & aëris lutulentum & crassum in visceribus terræ coagulatum sulphure albo impuro & fœtido, & sale etiam impuro impregnatum, & virtutibus saturni delibutum: qui quidem Saturnus suo naturali igne, & influxu, ipsum humidū determinat ad antimonium propter lutulentiam & terrestreitatem nimiam, qua viget super humidum viscosum aëris & aquæ, ex quo fit plumbum cùm simili & eodem Saturni influxu, qui quidem influxus etsi sit isdem & similis, non tamen eadem operatur in ipsa materia cùm sit dissimilis. Vnde Plumbum & Antimonium differunt, & habēt diversas omninò proprietates, & energias, cùm distinguantur materia, in qua cœlum varias implantat virtutes. Et præsertim Antimonio quòd quidem insignes habet virtutes in curandis variis hominum morbis, unde ex Antimonio quamplurima parantur medicamenta ad salutem hominum, quæ jam pluribus in locis declarata fuēre. Sed possunt adhuc multo maiora & efficaciora parari, si in principia sua resolvatur, & coquatur post purificationem, ad perfectam & absolutam coagulationem & fixationem ut in reliquis supradictis mineralium corporibus factitatum est.

Antimoniū cur nō malleabile.

Antimonii vires insignes.

Antimonium Philosophorum quid sit & qua ratione differat à vulgari antimonio.

CAP. XXXVII.

Ex Antimonio Philosophorum parari sola coctione lapidem eorum, multis reperitur in locis, unde colligendum est, materiam esse lapidis in se omnia habentem necessaria ad compositionē ipsius lapidis. Qualis autem hæc sit materia, & in quo gradu coctionis suæ nomine Antimonii insigniatur. Plurimi ignorāt & putant Antimonium esse vulgare, imò aliquando est ipsum aurum, quod dum corrumpitur & putrescit in sua dissolutione, à Philosophis nuncupatur Antimonium. Est ergo Antimonium Philosophorum materia metallica dissoluta suo humido viscoso, in quo putrescit dum coquitur & nigrescit, & hæc materia nigra in illo gradu coctionis suæ, dū putrescit dicitur Antimoniū. Quantum autem istud Antimonium distinguatur ab Antimonio vulgari jam vident omnes: Antimonium enim vulgare est, quid terminatum, impurum in quo natura cessavit opus suum, & coctionem: Antimonium verò Philosophorum est prin-

Antimoniū philosophorū quid sit.

Antimoniū vulgare & Philosophorum ut differunt.

cipium metallicum purum & perfectum ab omnibus excrementis vindicatum, in qua natura agit potentissimè, ad ipsum perficiendum ultimo gradu perfectionis, quo perfici potest. Antimonium vulgare ex se ipso perfici non potest etsi adhibeatur ignis ad ipsum coquendum, Antimonium Philosophorum sola coctione perficitur, & tantam acquirit perfectionem ut reliqua imperfecta, sua perfectione perficere queat differunt ergo Antimonium Philosophorum & Antimonium vulgare non materia, quia unam & eandem habent materiam, sed qualitate, nam varia & multiplici alteratione, est alterata materia antimonii Philosophorum, quæ quidem alteratio & dispositio non reperitur in antimonio communi & vulgari, cùm ab humido suo ex quo componitur non iterum dissolutum sit, & per hanc dissolutionem ab excrementis suis lutulentis quibus scatet vindicatum, quòd si fieret, eandem pati posse alterationem existimo, & antimonium Philosophorum fieri posse credo, non minùs ac ferrum, & plumbum, & reliqua metalla, quæ vera sua dissolutione in metalla Philosophorum permutari possunt.

Antimoniũ commune, Philosophorum fieri potest.

De Marchasitis quid sint & unde sint & quid valeant.

CAP. XXXVIII.

Marchasitarum omnes species, nihil aliud sunt quàm corpora mineralia ab humido viscoso aëris & aquæ lutulento & impuro producta, sulphur impurum, sive album sit, sive rubeum cum peculiaribus astrorum influxibus determinationem & specificationem Marchasitarum omnium constituunt: Dum enim humidum illud lutulentum sulphure albo delibutum, Lunæ influxibus impregnatur, Marchasitam argẽteam constituit. Dum verò idem humidum sulphure rubeo adusto & combustibili impregnatur & Martis influxibus, hinc exsurgit Marchasita ferrea. Dum verò idem humidum sulphure rubeo salis puro & claro quamvis adustibili, & solis influxibus impregnatur, tunc exsurgit Marchasita aurea, quæ successu temporis & longa coctione naturali & purificatione, tandem fit aurum, purificatis metallicis principiis, quæ in ea reperiuntur: Summa est in ea tinctura, sed imperfecta, & impura valdè, perfici tamen potest arte & summo labore & arcanum inde summum parari potest, ad perficienda reliqua metalla, modò auri sulphure perfecto fermentetur. Reliquæ Marchasitarum

Marchasitæ quid sint & unde fiant.

carum species, ab influxibus veneris & Saturni, cum eadem materia metallica impura & lutulenta determinantur ad suam speciem: sunt enim omnes ex humido viscoso aëris & aquæ crudo, & impuro quod particularibus astrorum influxibus determinatur ad hanc vel illam Marchasitæ speciem, secundùm peculiarem planetarum influxum. Ex quibus omnibus possunt elici & extrahi tincturæ mirè efficaces modò in principia sua resolvantur, & purificentur resolutæ, & purificatæ coquantur ad perfectionem absolutam. Sic enim miranda præstant ad salutem mineralium, vegetabilium & animalium. Sic de magnesia est Philosophandum, idē enim est magnesia ac marchasita in compositione sua naturali, differunt tamen in puritate majori vel minori sulphuris, & mercurii, quibus componuntur. Et propter sulphur impurum & mercurium metallicum etiam impurum quem continent, Chymici Antiqui occultarunt sub eorum nomine materiam arcani physici, quam nomine horum mineralium insignierunt, ut ipsam occultarent Chymiæ osoribus, eamque manifestarent Chymiæ alumnis, manifestata marchasitæ & magnesiæ vulgaris essentiâ & tincturâ interna.

De Attramentis seu vitriolis, quid sint, unde sint & quid valeant.

CAP. XXXIX.

Attramentorum omniũ seu vitriolorum naturam & essentiam unam & eandem comperimus, unam tamen puriorem alterâ. Salium enim sapiunt naturam spiritib⁹ metallicis delibutam, cupri putà, vel ferri. In quibus omnibus producendis natura sic agit, humidum viscosum aëris & aquæ visceribus terræ cõclusum coquit ac digerit, & quod serosius est & humidius in vaporem convertitur, reliquum quòd remanet coquitur, & induratur in salem qui impregnatur ab spiritibus martis vel veneris planetarum, & sic ab his spiritibus determinatur in vitriolum, ferri vel cupri sapiens ac redolens naturam, si Martis vel Veneris vincant in ipso spiritus. Itaq; Attramentum qualecumq; sit nihil aliud est quam ipsum humidum viscosum aeris & aquæ coctum & induratum in salem spiritibus Martis vel veneris planetarum delibutum, quibus Martis vel Veneris sapit naturam, & ferri vel cupri sequitur essentiã. Vnde facili negotio mutatur in cuprũ, vel ferrum si copia salis quo turget auferatur & humidum viscosum cũ suo sulphure cogatur in cuprum, vel ferrum. Quamplurima sunt in ipso secreta modò depuretur &

Attramenta quid sint & unde fiãt.

vindicetur ab excrementis quibus turget, & summè depuratum uniatur sali metallico puro fixo à quo tingendi virtutem summam recipit, & quæ de ipso diximus in Palladio nostro verissima sunt modò impregnetur aureo vel argenteo sale fusibili & tingēti, habet ex se ipso quamplurimas virtutes & insignes contra omnes humani corporis morbos, & præsertim muliebres, modò Veneris habeat spiritus, nam quod martis turget spiritibus, hominum spectat temperamentum.

Vitriolum ferri ad homines spectat, vitriolum cupri, ad mulieres.

Humidum ipsius valde viscosum & glutinosum & potius unctuosum dici meretur quàm viscosum & difficillimæ est distillationis propter illam unctuositatem, sed si jungatur humido quod est quasi eius fœmina & uxor, ambo facili negotio linquūt spiritus suos exhalare, qui in aquam coacti mira præstant in arte, si præparationem eius scias, & ejus coagulationem in salem fixum, cui si tincturam metallicam adjūgere scias, artis nostræ verus & magister, & coriphæus, sic brevi hoc capitulo habes quicquid toto volumine hoc contineri potest, ad artem perficiendam: copiosum habès in attramentis omnibus humidum viscosum aëris & aquæ, & ipsum volatile & fixū quo indiges, si operari scias, in fonte tamen suo copiosius quidem est, nō tamen facilioris eductionis, quia in fonte ipso aqueo multa sunt quæ separanda veniunt antequam salem ex fonte educas, ex quo spiritus aridus educirur nobis necessarius. Ideo ex vitriolo solo habere potes, quicquid tibi necessarium est, quia fons ipsius naturæ in eo solo posuit, quod arti debetur, modò fixum volatile facias, & volatile fixum.

De aluminibus & aliis eiusmodi salsuginosis rebus, quid sint, unde sint & quid prosint.

CAP. XXXIX.

Vapores & exhalationes, quæ ex centro terrę ex sole terrestri sursum efferuntur, & per poros terræ universos disperguntur, alumina omnia producunt in locis & fodinis convenientibus, in quibus exsiccantur vapores calore iñato & proprio, qui in ventre exhalationum coërcetur, quicque sulphuris nomine apud Chymicos efferri solet. Quod enim calidum est & igneum in hisce vaporibus & exhalationibus id ipsum sulphuris est, quod vero humidum & æthereum habetur, id ipsum mercurium, & argentum vivum vocitant Spagyrici Philosophi, quòd verò frigidum & siccum, id Salis nomine insigniunt, hæc autem tria unum sunt in ventre vaporum & exhalationum, & calorem innatum naturæ constituunt, qui in centro terræ sedem peculiarem & propriam habet, unde eructant vapores & exhalationes, veluti radii & influxus ex sole cœlesti, quique invicem permiscentur, cœlestes scilicet descendendo,

Alumina unde fiant.

Sulphur Chymicum quid sit, mercurius & sal.

dendo, terrestres autem ascendendo, & ita ex irriguo superiori & inferiori omnia pullulant ac germinant. Sic flumina nostra fiunt ac componuntur. Ex irriguo superiori & inferiori, in visceribus terræ propriis & convenientibus condensata, nihil enim aliud sunt Alumina & reliqua terræ salsuginosa, quàm vapores & exhalationes terrestres, influxibus cœlestibus ac radiis lucis superioris impregnatæ, ac calore naturali condensatæ, & coagulatæ in alumina: Vnde alumina omnia, ut & reliqua cũcta, tria Chymicorũ principia in se coërcent, & quicquid ex aliis terræ mineralibus educi potest, ad perfectionem Alchymiæ, id ipsũ etiam ex alumine scaturiri posse, nõ imus inficias, solem enim internum habet, & lunam, ex tinctura maxima educi potest, unde Alumen non immeritò nuncupatum est, quasi lumen habens, ratione luminis interni quo turget, & cuius ope sol & luna Chymicorum dici & nuncupari potest, non quod ut est, & ut eruitur ex fodinis sit sol & luna Chymicorum, sed quod in centro sui. Solem hunc, & lunam contineat, & quòd præparatione prudenti & sagaci, ex intimo sui educi queat, ad perfectionem Alchymiæ, igneus iste vigor. Et quamvis Salis naturam habeat ex nativitate sua, nihilominus tamen & sulphuris & mercurii essentiam & naturam redolere videmus cum igneum vigorem & cœleste lumẽ, cùm humiditate ætherea continere manifestum sit & si in sale communi, & nitro, ac vitriolo, mira sunt naturæ arcana, non minora sunt in alumine, cum aciditas mercurii sui, jam ad dulcorem quendam sponte sua deducta sit, cujus beneficio, calor omnis præter naturam in corde humano accensus facili negotio, extingui potest, unde febrilis hecticus ardor, evanescere potest, si aciditate aluminis in dulcedinem conversa, inebrientur hectici ac sæpe madefiant. In ea enim sola dulcedine aluminosa verè latet salis corrodentis mors & sepulchrum, unde tutissima hecticorum cura consurgit, cùm sal ille corrodens, ac valde desiccans, sit hecticæ febris causa vera, ut tractatu nostro de febribus, in secundo volumine huiusce Panchymici, clarum & manifestum faciemus, hoc autem in loco nobis sufficit declarare, qua ratione & via aciditas ille naturalis ipsius Aluminis dulcescere possit: Sciãt Chymiæ artis alumni aciditatem hãc inesse alumini propter cruditatem mercurii seu humoris radicalis ipsius aluminis, quòd si arte nostra aciditas illa pura & à corpore suo vindicata, & ab excrementis omnibus quibus scatet depurata, igne continuo & levi coquatur in vase optime clauso, successu temporis longi, mensium putà septem aut novem tandem dulcescit, & figitur In salem fusibilem & dulcem miræ & stupendæ virtutis, morborum ferè omnium curandorum tutissimum arcanum, & præsertim febris hecti-

Alumen quid sit.

Sol internus naturæ est in alumine

Hecticæ febris arcanũ in alumine.

Aciditas aluminis qua via dulcescat.

cæ, quæ medicis ferè omnibus est opprobrium.

Salsuginosa omnia unde fiant.

Reliqua omnia quæ producuntur in visceribus terræ Salsuginosa, naturam salis redolentia, ab hisdem vaporibus & exhalationibus producuntur, ex quibus alumen nostrum productum est ut sunt sal gemmeus & Armoniacus, & reliqua similia, quòd si differant ab alumine & distinguantur, locus generationis & productionis eorum, est sola causa differentiæ, cum peculiari astrorũ influxu, & radio cœlesti, quod quidẽ materiam hanc vaporum & exhalationum varie ac distincte disponit, & alterat introductis in hanc materiam peculiaribus formis quæ salem gemmeum & Armoniacum constituunt. Vnde ex his colligere possunt, artis Spagyricæ veri ac legitimi filii & alumni, quod si sal gemmeus & Armoniacus in centro cum ex vaporibus & exhalationibus Solis cẽtralis ipsius terræ, & radiis cœlestibus componantur, quòd si centrum illud arte Spagyrica manifestum fiat, Sol internus cœlestis & terrestris tũc temporis apparet, & virt⁹ & energia totius naturæ quæ nihil aliud est, quam sol ille internus rerum omnium, ad quem occultandum variis & ferè infinitis nominibus usi sunt antiqui omnes Spagyrici Philosophi quod eo noto, tota natura detegatur & virtutes & proprietates eius obscurari non possint, quod capite sequenti de nitro fiet clarius.

Sal gemmeus & Armoniacus quid sint & quid prosint.

De Nitro quid sit, unde sit & quid valeat.

CAP. XL.

Nitrũ quid sit & unde fiat.

NItrum & Salpetra non distinguuntur sed unum & idem sunt & ex eadem fiunt materia, adeo nihil aliud sint quàm humidum viscosum aëris & aquæ pinguedini terræ conjunctum & adjuvatum & in salem coctum, aqua enim dum coquitur quod tenuius est & humidius sursum coctione sublimatur, reliquũ quod remanet nitrum dat perfectũ & absolutum, si à fæcibus vindicetur lotione simplicis aquæ & nulla est aqua sive fontis, sive putei, sive fluminis, sive pluvialis, quin in ipsa reperiatur nitrum, pinguedo enim aquæ nitrum est. Quòd si in terra reperiatur in cavernis eius, hoc ex vaporibus aquæ qui perpetuò terræ permiscentur, ut eam fœcundent originem habet, nam nitri spiritus ejusque corpus, ubique defertur, ad ignem vitæ deferendum quo turget ipsum Nitrum. Et quamvis videatur aqua congelata, æque ignis dici potest congelatus. Nam in intimis visceribus suis, ignem vitæ clausum continet, quem si quis coagulare potest & fixum facere, eique tincturam dare auream, vel argenteam, arcanum possidet summum. Et nemo ad arcanum pervenire potest absque hoc igne fixo & congelato. Et quòd de spiritu mundi dictum

Nitrũ continet ignem vita.

In nitro tota virtus naturæ latet.

dictum est, passim in operibus meis, ut intelligatur, necesse est ut spiritus nitri comprehendatur, in eo siquidem tota vis & virtus naturæ facile detegitur. Quòd si in compendio secretorum Chymicorum capite suo peculiari asseruerim, nihil esse in nitro quod conferre possit ad artem nostram, id cum invidia tanti secreti asserui, pietate tamen & misericordia motus, nunc veritatem assero, & dico cùm ipsa veritate acidum spiritum nitri vitriolatum multum conferre ad dissolutionem metallorum, ipse enim spiritus unitur cum substantia metallica, & fixatur unà cum ipsa, & tunc temporis fit id quod antea dixi. Ignis naturæ coagulatur cum substantia metallica, & tincturam acquirit quam facillimè communicat, reliquis imperfectis, cùm ignis ille naturæ sit vehiculum perfectionis, si quam habeat. Per se solus non est lapis noster, nec ex se solo lapis fieri potest, sed cum metallis conjunctus, putrefactus, depuratus, & ad ultimum perfectionis gradum conductus, cum spiritu vitrioli lapis est noster. Id ex Lullio confirmari potest, & omnibus aliis Chymicis, qui artem noverunt infinita de eo scribi possint, sufficiunt hæc pauca, quæ multis majora sunt. Et quicquid est in Alchymia secreti & arcani, eo ipso aut eius spiritu, parari potest, ubique reperitur, in aëre habitat, in aquis imperium habet, & in terra quiescit, quicquid est in his elementis, eo ipso producitur, nutritur & conservatur, & si ab spiritu mundi aliqua ratione distinguitur hæc est, quòd hic vagus & indeterminatus adhuc sit, hoc verò concretum & corpus factum sit, copioso tamen spiritu turgidum. Præparatio ejus est indaganda, hæc enim laboriosa est, & penitus occulta & facilis cùm spiritu solo vitrioli, quem si fixare scias, & iterum volatilem facere, & volatilem fixum, habes artem integram.

Nitrum per se solum nihil præstat sed metallis conjunctũ, est totum opus.

Nitri præparatio occulta.

De Sale communi, quid sit, unde sit, & quid prosit.

CAP. XLI.

Sal commune quid sit & unde fiat.

SAl commune & vulgare quod natura producit ex humido viscoso aëris & aquæ, nihil aliud est, quam terreum illi⁹ viscosi quod calore induratur & siccatur in salem, sulphureum siquidem quod est in illo humido viscoso aeris & aquæ mutatur in nitrum, quod verò terreum & aqueum est mutatur in sal commune & vulgare, quo utimur ad condiendos cibos nostros, nõ enim differũt, Sal nitrum & Sal cõmune, nisi quod nitrum plus aëris & ignis habeat in sua compositione, quam sal cõmune, in quo ignis & aer occulta sunt, terra verò & aqua quę manifesta sũt in sale communi vigent ac florent & multò maiora sunt quam ignis & aer, unde sal cõmune nõ inflammatur & ignescit ut nitrum, quòd terra &

ra & aquæ quæ vigent in ipso ignitionem impediant. Plurimum est acetosi humidi in ipso sale communi, quod enim igneum est in ipso, cum ipso aqueo acescit ut in nitro, unde ejusdem sunt substantiæ & actionis acetum nitri, & acetum salis communis: ambo penetrant & dissolvunt omnia corpora dura, & resolvunt ea in suam materiam primam modò putrescant: Vnde metalla in his resoluta facilè putrescũt & transeunt in humidum viscosum suum ex quo primũ ortum habuerant, ex quo mira patrantur in Chymia, modò humidum illud purum putum perfectè & absolutè figatur. Infinitas habet virtutes & proprietates Sal commune, propter ignem quem continet, qui nostro naturali assimilatur, ipsum multiplicat, unde à corruptione præservat: ignem naturalem siquidẽ multiplicando, serositates & res omnes corrumpentes consumit. Vnde in ipso sale latet arcanum vitæ prorogandæ, si præparationem ejus notam habeamus, habet enim fixum humidum quòd igne dulcificari potest, & auro uniri, ut virtutes solis iuduat, & vitam nostram multiplicet, & ultra terminos communes extendat, quod fieri non posse existimant multi, unde vitam ortum, habeat ignorantes.

Metalla soluta ab spiritibus saliũ cur facilè putrescant.

Vita proroganda arcanum in sale latet quòd humido incorruptibili turgeat.

Sal commune & Sal Philosophorum qua ratione inter se differant.

CAP. XLII.

SAl Philosophorum est Sal metallicum ex metallis extractũ quòd si attenuetur & summoperè depuretur fit lapis Philosophorum, hinc quantum differat Sal commune ab isto Sale, satis clarum est & manifestum. Existimant quamplurimi ex sale communi fieri posse Sal Philosophorum, hi ex parte verum dicunt, ex parte falsum, quod enim est acetosum & humidum in sale communi, si conjungatur cum humido radicali metallico & ambo putrescant & fiant sal, tunc temporis pars salis communis fit sal Philosophorum quòd fiat sal metallicum fusibile tingens & in igne fortissimo permanens ac penetrans. Illud dicitur sal Philosophorum quòd à solis Philosophis fiat, neq; in rerum natura existat sine eorum artificio, quamvis existentiam habeat ex parte naturæ in ipsis metallis, tamen in metallis ipsis non habet proprietates & energias, quas habet dum ita à Philosophis præparatur. Ideo verè dicitur sal Philosophorum, neq; in metallis ipsis sal est cùm neq; in humido dissolvatur, nec calido congeletur, ut innatæ postulant salis conditiones, postquam autem præparatum est ab ipsis Philosophis, tunc omnes

Sal commune & sal Philosophorum qua ratione differant.

Sal Philosophorum cur ita dicatur.

omnes conditiones salis & qualitates veras induit ita ut verum sal dicatur: Et de isto sale multa præclara dixerunt & enarrarunt Philosophi, sed non est sal commune & vulgare, sed quid aliud distinctum & omninò diversum ab ipso sale communi quod nullas habet huiusce salis qualitates, nisi quod solvatur humido & congeletur sicco, & non tingit, non penetrat corpora metallica, eaque transmutat in solem vel lunam, ut Philosophorum sal facere solet, sic clara & manifesta est, eorum inter se differentia.

Sal commune nullas habet qualitates salis Philosophorum.

De Sulphure communi quid sit, unde sit & quid valeat.

CAP. XLV.

SVlphur commune & vulgare resina est, & pinguedo aquæ in terra producta ab ipso humido viscoso & pingui aeris & aquæ, quod calore suo interno desiccatur & congelatur in locis calidis & siccis in sulphur, humidum enim istud in terram pedetentim pinguem & limo plenam convertitur coctione sua, dum ab impuritatibus suis & excrementis non expurgatur, quæ quidẽ terra impregnata humido illo impuro pingui & viscoso, dat verum nostrum vulgare sulphur, quod quidem aliquando in locis subterraneis, caliditate & siccitate terræ, in qua producitur, inflammatur & ignescit, hinc flammæ æternæ, ex terra erumpunt cùm & perpetuum illis enutriendis substituatur alimentum sulphure de novo producto, & semper adaucto: hoc autem sulphur, ita à natura productum tantis & tot excrementis scatet, ut quod illo latet boni evanescat, & pereat unà cum illis excrementis. Est tamen in illo tinctura rubea, sed volatilis & corruptibilis, quam quidẽ perficere posse nullum est dubium, si excrementa illa separentur per solutionem veram & physicam quæ corruptionem sequitur partium excrementitiarum, quæ tunc temporis facili negotio possunt separari, & tinctura illa vera rubea perfecte coqui & figi potest, ut perfectionem acquirat, & virtutes & proprietates naturales & innatas habeat, quæ quidem magnæ & insignes, modo subiectum quo clauduntur perficiatur & ab excrementis terreis suis vindicetur, tunc enim ex ignibili corpore & inflammabili, exsurget corpus incombustibile purum & perfectum, & aurum commune superabit, & cum auro Philosophorum æquales habebit virtutes & energias.

Sulphur commune quid sit & unde sit.

Flammæ eructantes ex terra.

Ex communi sulphure aurum Philosophorum fieri potest.

Sulphur commune & Sulphur Philosophorum, qua ratione inter se differant.

CAP. XLIV.

SVlphur commune jam declaravimus quid sit, nunc Sulphur Philosophorum declarandum est, ut hinc

Sulphur cõmune & Philosophorum qua ra-

tione inter se differant.

hinc eorum differentia innotescat. Sulphur proprie Philosophorum est ignis naturæ rebus omnibus inclusus, & præcipue ignis ille naturalis qui sali eorum & lapidi includitur, cuius beneficio lapis ille seu sal, sua miracula facit, ne credatis, quæso benevoli lectores sulphur Philosophorum esse quid palpabile & visibile, nisi pro subjecto in quo clauditur sumatur. Nam sæpissime ita accipitur à Philosophis. Lapis siquidem eorum, sulphur eorum dicitur, quòd in eo lapide includatur. Proprietas tamen est ignis naturæ, in ipso lapide inclusus, seu lumen creatum & astrorum omnium vis & potestas; quæ in ipso lapide viget quæque dicitur sulphur Philosophorum, quòd à Philosophis præparetur & per præparationem hanc ad hanc actionis virtutem & energiam deveniat, unde cum ope & ministerio Philosophorum ad hunc perfectionis gradum deveniat, jure merito dicitur sulphur Philosophorum. Vnde cùm hoc sulphur tantam perfectionem habeat, ut majorem habere non possit, & sulphur commune summa scateat imperfectione & corruptione, differentia est inter ipsa quammaxima, & his declaratis satis nota & manifesta est.

Sulphur Philosophorum quid sit.

De Arcenico & Auripigmento communi quid sint, unde sint & quid possint.

CAP. XLV.

ARcenicum & auripigmentum, principiis radicalib⁹ suis omnibus non differunt, habent enim unum & eundem Mercurium, & eundem salem, sed non uno & eodem sulphure constant: Arcenicum siquidem sulphure albo constat, auripigmentum verò sulphure rubeo. Et nihil aliud sunt, quàm humidum viscosum aquæ & aeris lutulentum salis, & terreum coctum & induratum, & sulphure albo & rubeo delibutum, aliquo peculiari astro eiusque influxu determinatum, in Arcenicum vel auripigmẽtum, à quo peculiari astro suscipit qualitates illas malignas & venenatas, adurentes & causticas, quibus operatur velut ignis contra naturam: ut enim in naturæ puro latet ignis naturæ, sic & in impuris & excrementis naturæ, latet & viget ignis contra naturam, qui multiplicatur & crescit influxu maligno Saturni qui præsidet secundùm malignitatem suam productioni & generationi Arcenicali: & omnes aliæ stellæ, quæ Saturni imitantur naturam: malignam suam etiam dant operam, ut Arcenicalia hæc venena in terra producantur, in quibus turgent Sulphur & sal causticum & adurens, Mercurius verò

Arcenicum & auripigmentũ quid sint.

Arcenicũ & auripigmẽtum unde habeãt qualitates venenatas.

verò infimum tenet locum, & male reliqua principia unit & nectit, De his plura diximus in compēdio nostro secretorum Chymicorum capite XI. libri tertii, Ubi si maiora cupiat lector, eundem relegamus, Virtutes eorum venenatæ sunt nec possunt corrigi, nisi in principia sua redigantur & putrescant & putrefactæ, ab impuritatibus vindicentur, & puræ factæ coquantur in salem purissimum, album vel rubeum, qui infinitarum est virtutum & proprietatum.

De Arcenico & auripigmento Philosophorum.

CAP. XLVI.

Arcenicū & auripigmentum Philosophorum quid sit & unde sit.

MIra & rara in pluribus locis reperiuntur de Arcenico & auripigmento Philosophorum, quid autem illud sit, pauci sciunt, est tamen summe necessarium Chymicis omnibus, scire quid sit Arcenicum & auripigmentum Philosophorum, Arcenicum ergo Philosophorum est sublimatum album eorum, & auripigmentum eorum est sublimatum rubeum eorundem, pars figenda sola coctione. Dum enim sal metallicum solutione sua & purificatione, in altum sublimatur, ut in siccitate sua melius vindicetur ab excrementis, albedine præcellit, & tinctura volatili ita ut arcenicum commune & vulgare imitetur, ideò nuncupatur Arcenicum: nihilominus tamen differt ab ipso arcenico communi & vulgari, idem de auripigmento Philosophorum dicendum censemus, cùm pars ad rubeam tincturam destinata, & ex auro communi extracta, dum aqua nostra volatili, volatilis fit, & auripigmenti colorem acquirit auripigmentum dicitur, cùm aliqua ratione auripigmenti sequatur naturam: humido enim pingui aeris & aquæ constat, & venenatam habet qualitatem, quæ à cruditate sua ortū habet hæc enim materia cruditate sua & imperfecta coctione venenum summum est, & perinde à Philosophis omnibus venenum nuncupatū. Nec est dubitandum quin in ipsius coctione, dum adhuc cruda est & imperfecta, descendant spiritus maligni saturnini, ut in ꝓductione auripigmenti, & arcenici vulgaris descendunt: spiritus enim hi cœlestes, imperfectionem & cruditatem semper sequuntur & in ea radicantur. Ita ut hæc venena imitentur omnino naturam Arcenici & Auripigmenti vulgaris.

Auripigmētum Philosophorum quare venenum sit.

De Bitumine & Naphta quid sint, unde sint & quid prosint.

CAP. XLVII.

Bitumen & Naphta quid sint & unde sint.

BItumen & Naphta sunt eiusdem naturæ & essentiæ, & sunt ambo resinæ & pinguedines aquæ, quæ ex humido viscoso aeris & aquæ ortum habent, & nihil aliud sunt quàm pinguior pars ipsius hu-

midi viscosi aeris & aquæ, cocta in Bitumen & Naphtam. Ut enim in vegetabilibus pars pinguior mutatur in resinam, therebentinam & alia gummi genera, quæ ignem concipiunt & flammam, propter partem illam pinguiorem quam habent illius humidi viscosi aeris & aquæ, quæ ex se ipsa ignibilis est, & facile flammam concipit, quòd multum ignis contra naturam in materia cõsumptibili in se contineat. Sic etiam in mineralibus pars illa pinguior humidi viscosi, mutatur in Bitumen & Naphtã, quæ sunt species sulphuris seu resinæ terrestris, ab aqua in ipsis visceribus terræ productæ. Differunt Naphta & Bitumen tenuitate & subtilitate substantiæ, Naphta subtilior multo est bitumine & censetur flos bituminis, & adeò subtilis est, tantamq; cognationẽ cum igne habet, ut viso igne, ipsum concipiat & ignescat, ut apud Babylonienses expertus est Alexander Magnus. Ex his terrestribus & aquatilibus resinis parantur ignes & flammæ inextinguibiles. Possunt ex his parari olea stillatitia plurimarum virtutum, ad humores frigidos discutiendos, & tumores hinc ortos.

Naphta & bitumẽ qua ratione differant.

Essentia ex naphta & bitumine

De Carbone lapideo quid sit, unde sit & quid possit.

CAP. XLVIII.

Carbo lapideus quid sit & unde fiat.

EX eadem materia ex qua producitur Bitumen & Naphta, ex eadem & simul producitur carbo lapideus, non enim est aliud carbo lapideus, quàm Bitumen congelatum & induratum à copioso sale quo turget carbo lapideus & quo differt ab ipso bitumine humidũ enim viscosum aëris & aquæ, dum coquitur ab interno calore terræ & astrorũ pars aquosior sublimatur in vaporẽ pars pinguior & crassior remanet in visceribus terræ, ubi à calore terræ & copia sui salis interni congelatur in lapidem nigrũ qui cùm habeat terrestrem pinguedinem multam, ideo sulphuris instar ignescit, & flammã cõcipit, & veræ partes jus sulphureæ sunt, & sulphur olẽt fœtidum & putrefactum, sunt enim partes sulphuris lutulentiores & crassiores & perinde fœtidiores, dum comburuntur, nemphytem enim putridam & fœtidam valde olent: Carbonum horum usus est plurimus & frequens in locis ubi copiosus est, ut in Germania & in locis aliis quãplurimis ubi adest pinguedo illa aquæ, in lapidem condensata qua utuntur omnes ad ignem enutriendũ, tanquam ligno, quo carent, & loco illius natura & cœlum substituit carbones illos lapideos, ex quibus etiam præter hos communes & valde utiles usus, possent elici olea stillatitia, quæ à fœtore vindicata multis distillationibus sæpius iteratis, essent multum commoda ad tumores frigidos discutiendos, & dolores arthriticos sedandos ex causa frigida ortos, cùm sal acre & mordax sua unctuositate temperarent.

Carbonum lapideorũ usus.

Ex Carbonibus lapideis possunt elici olea virtuosissima.

De Am-

De Ambaro quid sit, unde sit & quid valeat.

CAP. XLIX.

POst fœtidas & male olentes humidi viscosi aëris & aquæ productiones, justum & æquum est, ut bene olentes, & optime flagrantes productiones enarremus, inter quas sunt omnes species ambari grisei, lutei & nigri. Quid essent ambarum Antiquitus dubitatum est, jam non est in dubium revocandum, cum sit pinguedo aquæ marinæ ex humido eius pingui & resinoso, in rupibus ipsius maris enata fungorum instar, imbibuntur enim Saxa & Rupes marinæ & intra poros horum lapidũ digeritur & coquitur aqua, subtilius evanescit in vapores, mittit ubiq; terra vapores, in ipsismet mediis undis, quòd crassius est & sale turget fit lapis, & sic crescunt rupes in medio mari, ex crassiori aquę parte, quod verò pinguius est, ex illa crassiori parte exsudat per poros lapidum & excrescit in ambarum griseum, si sulphure albo turgeat, in ambarum luteum, si sulphure luteo abũdet, in nigrum verò si nigro sulphure turgeat hęc materia, bene autem olent omnes hæ materiæ præsertim ambarum griseum. Cum sulphur aliquo modo fixum aquæ marinæ, propter puritatem bene oleat, ut patet ex sale marino qui pur⁹ putus bene olet, & violam sapit, & hoc habet ex sulphure puro quod in eo latet. Patet autem ambarum esse resinam, & pinguedinem aquæ marinæ, quòd liquescat igne & velut Cera liquescat & frigido cõgeletur, invenitur autem ad ripam maris inter arenas & Sabula, quòd ibi asportetur à fluctibus & averrũcetur ex rupibus, in quibus enasci solet. Potest etiam in ripis ipsis inter arenas produci, data causa productionis, humidum enim pingue illud humidi viscosi aquæ marinæ potest ibi excoqui & congelari tùm calore sui ipsi⁹, tùm calore solis in ambarũ. Quod ego facilè crediderim, cùm nemo navigantium vidit unquã fluctuantẽ, & natantem aquis hanc materiam, quam ambarum dicimus. Sunt autẽ eius tres species, grisea, lutea & nigra, grisea præstat cæteris, tùm olore, tùm virtute. Cordis enim robur summoperè reparat, & vitæ nostræ vires & facultates, sulphur enim vitæ ejusdemque balsamum possidet summum, cum pinguedo illa quâ constat, sit vitæ nostræ pabulũ summum: Redigitur in quintam essentiam, spiritu vini summoperè rectificato, & cum spiritu salis ab omni phlegmate vindicato, acuato & roborato, tunc enim cum illo spiritu facilè redigitur in oleum summoperè fragrans & olens, plurimarum virtutum, præsertim ad vitam refocillandam & senectutem retardandam, & venerem languentem excitandam.

Ambarum ignorarunt antiqui quid esset.

Ambari omnes species quid sint.

Ambarum cur bene oleat.

Ambarũ cur inter arenas maris reperiatur.

Ambari virtutes insignes.

CONCLVSIO.

LIBRI QVARTI.

CAPVT ULTIMVM.

Omnia ex una fiant nō tamen uno modo.

QUamplurima alia dici possent & enarrari de his quæ ex aqua producuntur, at ea quæ dicta sunt sufficiunt ad naturam reliquorum omnium quæ supersunt intelligendam: Cùm enim ab uno & eodem producantur, noto illo uno, satis nota sunt ea quæ ab illo fiunt, & dependent, modo via nota sit qua incedit natura ad illa omnia ex illo uno producenda, non enim una & eadem est via, sed varia ac omninò diversa, ut ex his quæ diximus satis patet, in his enim varietatem & distinctionem notavimus. Animalia, vegetabilia, & mineralia quamvis ab uno & eodem producantur, nihilominus tamen ab ipso uno varium observant producendi modum, qui quidem modus ipsa distinguit ut satis manifestum fecimus in his quæ diximus de cœlo, de aere & aqua. Jam verò superest ut libri huius colophonem absolvamus, quæ terræ insunt perquirenda: Singulis enim elementis mira insunt: quæ tribus superioribus insunt Elementis perquisivimus. Jam nobis quæ quarto & infimo insunt elemento perquirenda videntur: & sic anatomiam totius universi, Deo dante absolvemus & perficiemus in gratiam Chymiæ candidatorum: hoc enim volumine clarum erit, quid Chymia possit in indagandis naturæ secretis, ne in posterum nauci fiat ab his qui naturam indagare & cognoscere cupiunt, faxit Deus ut lecto hoc volumine palinodiam canent & Chymiam tanto amore persequantur quanto odio ipsam persecuti sunt.

Chymia potentissima ad naturam indagandam.

PANCHYMICI LIBRI QVARTI
FINIS.

PAN-

PANCHYMICI SEU ANATOMIÆ TOTIUS UNIVERSI.

LIBER QUINTUS ET ULTIMUS.

In quo de his omnibus quæ ſuper terram repe-riuntur Chymice tractatur, & ipſa terræ natura indagatur.

Terra quid ſit & ad quid enata & producta ab ipſo Deo.

CAPUT I.

Terra quid ſit & ad quid enata.

TErra infimum & ultimum naturæ elementum, eſt craſſior pars & pinguior materiæ primæ, quæ in centro & in medio mundi tanquam in infimo loco remanſit ex creatione rerum cæterarum quæ per Divinam potentiam, ab ipſa materia prima ſeparatæ fuerunt, remanſit autem terra tanquam craſſamentum & fæx, ſeu magma creationis. Poſtquam enim ſummus Deus naturæ huius Archytectus cœlos & omnia quæ in eis ſunt ex materia illa prima ſeparavit, & aërem & aquam & quæ his in-

ſunt

ſunt diſtinxit, remanſit ſuperſtititq; aliquid quod non cœlum fuit, nec aer, nec aqua. Et illud ipſum, terra dictum eſt, in qua, etſi in fæce mũdi, remanſit aliquid cœli, aeris & aquæ. Nam quicquid eſt in aliis naturæ elementis tenue & ſubtile, in terra eſt craſſum & pingue. Unumquodque enim elementum ex materia prima à Deo ex nihilo creata ortum habuit, & nihil eſt aliud quàm materia prima, itaque terra æque eſt materia prima, ac cœlum, aer & aqua. In terra tamen materia prima eſt craſſa, & pinguis & fœcülenta, in cœlo verò & reliquis elementis eſt tenuis, & ſubtilis, & pura, in cœlo tamen magis quam in reliquis aliis naturæ elementis: Terra autẽ debuit eſſe craſſa & pinguis, ut reliquorum aliorum omnium influxus, & proprietates incraſſare & pinguescere, ut ita loquar valere poſſet, ad generationem rerum omnium, niſi enim terra eſſet talis qualis eſt ſemina reliquorum elementorum, quæ tenuiſſima ſunt, & quaſi inviſibilia, corpus ſuscipere non poſſent, & ita res quæ in occulto ſunt in ſeminibus elementorum viſibiles fieri non poſſent, nec perinde generationes fieri poſſent. Terra ſiquidem digerit, & coquit reliquorum elementorum ſemina, & palpabilia reddit, ut hine corpora rerum exſurgant, quæ quidem ſine terra exſurgere non poſſent. Ad hoc ergo enata, & producta eſt terra à Summo Creatore, ut reliquorum elementorum virtutes, & proprietates, in ea coquerentur, ac digeſtione facta, & permixtione, res omnes enaſcerentur.

Terra cur craſſa & pinguis.

Terra an ſit Centrum mundi.

CAP. II.

Centrum dicitur illud, à quo ductæ omnes lineæ ad ſuperficiem ſunt æquales: Certiſſimum autem eſt, à terra ductas lineas ad Firmamentũ omnes eſſe æquales, cùm ex quacumq; parte terræ firmamentum dividatur in medias duas æquales partes quod fieri non poſſet, ſi à terra ad firmamentum ductæ lineæ non eſſent æquales, firmamentum autem dividi in duas æquales partes ex quacumq; parte terræ, patet experiẽtia, cum videamus ex quacumque parte terræ, ſex Zodiaci ſigna, ex duodecim quæ in toto Zodiaco reperiuntur, quæ firmamenti ambitũ omnem conſtituunt. Cùm ergo firmamentum ita dividatur, quod cenſetur ſuperficies iſtius mundi, lineæ ductæ fieri à terra ad firmamentum erunt æquales & perinde terra erit centrum mundi. Eſt etiam centrum mundi, cum ad id omnes mũdi ſeu totius naturæ virtutes & proprietates tendant, & conferantur: Cœli enim omnes confluunt, & projiciunt ſuas virtutes & energias, & omnia reliqua elementa, ergo quòd in terram confluant omnia, terra erit centrum eorum, cùm in ipſum naturaliter tẽdant, & id in quòd tendunt ſit centrum; unum

Centrum quid dicatur.

Terra eſt centrum mundi.

unum quodq; enim in centrum suum tendit tanquam in fontem, à quo ortum & originẽ duxit: omnia autem à terra, non ut est elementum simplex, sed ut est corpus ex materia prima in centro naturæ relictum post creationem rerum omnium: Terra autem continet corpus illud materiæ primæ, ex creatione relictum, & perinde omnia ad terram tendunt, ut materiæ suæ primæ, ex qua ortum suum habuerunt uniantur & conjungantur: his ita positis, ac declaratis facile concludimus terram quam videmus, quamque calcamus esse mundi centrum, ad quod omnia tendunt, ut materiæ eorum primæ uniantur ut iterum hinc resurgant nova, & recentia.

Cur omnia ad terram tendant.

Terra an moveatur & reliqua elementa quiescant.

Caput III.

Terra non movetur sed omnino quiescit.

INsignis & summus datur hujus opinionis author ac defensor, Copernicus nuncupatus, qui suis subtilibus argumentis defendit terram moveri motu circulari, circa alia elementa, quæ circa terram etiam mota moventur. Sunt autem argumenta sua, subtilitates animi sui, nec existimo, id ipsum in corde suo verum reputasse sed proposuisse tanquam animi sui acumen: In rei enim veritate terra quiescit tanquam mũdi centrum, & omnium elementorum fæx & amurca, quæ propter crassitiem inepta est ad motum, videmus enim subtilia elementa moveri, & quo subtiliora sunt eo citiùs moveri Cœlum elementorum omnium subtilissimum citius omnibus elementis moveri, & id propter tenuitatem & raritatem materiæ suæ, quæ formam subtilem admodũ in se coercet motus omnis principium & causam: Ubi fiunt mixtiones & rerum omnium productiones & generationes, quies summa necessaria est, cùm rerum putrefactiones in motu perenni & perpetuo fieri commodè non possint, motus enim ipse impedit corruptionem, ex qua generationem & productionem fieri credimus: Legi naturali repugnat ut quod motui aptum est, quiescat, & quod motui repugnat moveatur. Terra autem motui repugnat cum sit naturæ veluti corpus & reliqua elementa sint veluti naturæ formæ, forma siquidem est subtile & tenue totius naturæ, & corpus est crassior ejus pars, forma verò per ipsummet Authorem Nicolaum Copernicum, est principium motus, neque terram unquam formam asserere naturæ posset, cùm neque conditiones & qualitates formæ habere possit. Et nos ex principiis Chymicis asseruimus, & probavimus multis in locis, principium motus esse Lucem creatam, quæ naturæ vera forma est. Terram autem quis lucẽ dicet, cùm ex ea sola tenebræ exoriantur & verè in ea habitent. Cùm ergo Lux sit principium

Rationes quibus terrã quiescere probatur.

motus, in quo erit habitatio lucis, ibi & erit habitatio motus. Et cùm tenebræ sint principium quietis, ubi aderant tenebræ ibi & aderit quies. In terra autem sunt tenebræ, in terra ergo erit quies. Id autem ipsum patet experientia quotidiana, ubi enim mors lucem, seu vitam fugat, ibi statim introducuntur & tenebræ, & cessat motus, si quis sit, ex vita & luce. Quòd si hæ rationes, non sufficiant his, qui contrariam tuentur opinionem spiritui sancto fidem saltem habere debent, qui in sacris lineis multis in locis voce magna clamat: Reducam eos de terra Ægypti dixit Dominus extendens cœlum & fundans terram, & Psalmo 101. Initio tu Domine terram fundasti, & Psalmo 136. qui firmavit terram super aquas. Et in Proverbiis 4. Dominus sapientia fundavit terram. Et Ecclesiast. 1. terra autem in æternum stat.

Zacch. 12.

Terram nõ moveri sacra testantur pagina.

His ita ergo positis & declaratis facilè concludimus terram non moveri sed sumopere quiescere, & stare in loco suo, & reliqua ipsa elementa circa ipsam moveri, ut quod est in ipsis elementis principium motus, figatur in terra, & quiescat: cum fixatio & coagulatio est principium quietis, ut ipsamet testatur experientia.

Terra an Vitali Spiritu totius naturæ impregnetur.

CAPUT IV.

Reliqua naturæ elementa spiritu vitali illius impregnata vidimus, & probavimus. Quidni ergo terra etiam erit eodem spiritu vitali impregnata? cùm in ipsa fiant generationes & productiones rerum multarum, quæ fieri non possent absque spiritu vitali naturæ, cui soli debentur generationes, & productiones rerum omnium. Imò terra potiori jure impregnatur illo vitali spiritu, quam reliqua omnia elementa, cùm reliqua impregnentur propter terram, nam verè impregnantur illo spiritu, ut ad terram deferant, tanquam ad naturæ gremium in quo solo debet ad actum deduci, & ad ea ad quæ destinatus est spiritus ille, promoveri potest: Destinatur autem ad productiones rerum sed priùs oportet ut terram petat, & in ea corpus suscipiat, nisi enim corpus suscipiat corpora producere non potest. Est enim spiritus ratione aliorum elementorum tenuium, & subtilium, corpus autem dicitur ratione terræ, quæ cùm crassa sit & palpabilis, corpus propriè dicitur: reliqua autem elementa etsi corpora sint cum tamen tenuia sint, & subtilia valdè, non propriè dicuntur corpora, sed spiritus. Sed terra propriè tantum dicitur corpus, unde ex terra tantùm

Terra vitali spiritu impregnatur.

Spiritus universi in terra sola, corpus suscipit.

cùm spiritus universi corporis naturam induit. Quare jure merito spiritus universi terram impregnare debet ut in ea corpus suscipiat, & inde generationes productiones rerum fiant alioquin enim fieri non possunt: cum generationes & productiones rerum omnium, ad corporis alicujus naturam & essentiam tendant, hæc autem corporis essentia & natura, ex terra potissimum ortum habet, unde spiritus universi qui est præcipua causa productionis, ad terram tendit, ut in ea conditiones & qualitates corporis acquirat, & sic ad generationes aptus & idoneus fiat, his ita positis concludere necesse est. Terram vitali naturę spiritu impregnari debere, ut vitalis ille spiritus corporis naturam acquirat, & sic corpora rerum omnium producere possit.

Terra cur impregnetur spiritu vitali.

Terra an sit mater rerum omnium.

CAPUT V.

Terra est mater rerũ omnium.

TErra cùm nutriat, conservet & producat res omnes, jure merito dicitur mater rerum omnium. Nutrit enim res omnes, cùm in ea reperiatur rerum omnium alimentum, spiritus siquidem universi in ea reperitur, qui verum est rerum omnium alimentum, spiritum autem esse rerum omnium alimentum inde patet, quòd ex eo solo habeant nutriri, & verè nutriantur, ut patet ex ipsa experientia, nam quidquid in terra est, & in ea vivit, nõ terra nutritur, quod sit crassior & crassitudine sua non potest deferri ad omnes aliti partes, ideo oportet ut alimentum sit subtilius terra, ergo est aliquid in terra, quod est alimentùm rerum omnium, quæ in terra vivunt, illud autem esse spiritum universi quo impregnatur terra oportet, cùm nihil aliud sit in terra, quod alimenti conditiones, & qualitates habere possit, præter hanc spiritum. Terra ergo cum habeat hunc spiritum, foveat & conservet in suo sinu, & eo spiritu nutriat & producat res omnes, jure merito dicetur mater rerũ omniũ: his ergo ita positis cõcludemus. Terram esse matrem rerũ omnium, quod producat nutriat, foveat, & conservet res omnes, quæ in ea sunt, & super eam reperiuntur, beneficio sui spiritus, qui rerum omnium alimentum verum & unicum est.

Alimentum rerum omnium quale in terra.

Spiritus universi est verum alimentum.

Terra an unquam cæteris elementis Claritate & subtilitate, aquabitur.

CAPUT VI.

Terra an purissima fiat.

MUlti Patrum tùm Antiquorum tùm recentium existimãt, in renovatione mundi, terram mundari ab excrementis suis omnibus & subtilitate summa & claritate donari, ita ut Cristallum & vitrum purissimum claritate & lumine vincat, purum enim separabitur ab impuro & impurum projicietur in abyssum tanquam quid adventitium, & heterogeneum naturæ, non potest enim, nec debet natura semper impura & cor-

ruptioni obnoxia esse, debet tandem emergi ab ista quâ nunc detinetur corruptione. Adeo ut si vindicetur in renovatione mundi, ab impuritate sua. In renovatione etiam mundi, pura erit & nitida, & cæteris elementis claritate & subtilitate proportione quadam æquabitur. Jam verò omnia reliqua elementa puritate & subtilitate vincunt terram ipsam, quòd in ea deponant suas impuritates & feces propter generationem & productionem rerum quæ inibi fieri habent, & quibas faciendis, necessariæ sunt feces, impuritates & excrementa elementorum omnium, ut hinc corruptio exsurgat quæ est principium generationis & productionis, sine enim excrementis dissolutio rerum fieri non posset, cùm unitas partium adeò firma esset ut dissolvi non possit, & si non dissolveretur, nova corruptio introduci non posset, nec perinde generatio & productio fieri posset. In renovatione autem mundi, non erit necessaria generatio & productio eorum. Cùm tunc temporis erit ultima quies naturæ, & ultima perfectio, unde cessabunt generationes & productiones rerum, & elementa omnia ultimo purgabuntur & subtiliabuntur ultima purificatione, & subtiliatione. Quapropter tunc temporis terram purissimam & claram efficiet Deus & omnes impuritates suas in abyssum projiciet, unà cum peccato quod est sola est unica causa harum impuritatum: Et perinde terra & reliqua elementa vindicabuntur impuritatibus suis, & clara & nitida fient. Hinc concludemus Terram aliquando depurari debere & ad supremam puritatem evehi, adeò ut reliquorum elementorum claritatem & candorem, proportione quadam æquabit.

In renovatione mundi non erit productio & generatio rerum.

Terra Chymicorum quid sit & qualis.

CAPUT VII.

Terra Chymicorum quid sit & qualis.

TErram habent Chymici Philosophi, in qua radicantur eorum arcana & secreta, in qua producuntur eorum metalla, ex qua scaturit eorum fons, quam circuit mare eorum, & quam serpentes eorum habitant, nihilque aliud est quàm sal metallicum purum & perfectum ex metallis, fodinis & principiis extractum & fixum factum coctione perenni. Sine hac terra nihil perfici potest in Chymicis arcanis in terra siquidem Chymica fixatur & coagulatur Chymicorum Mercurius, ex quo lapis Philosophorum præparatur, & elixir eorum, sine enim terra Chymica Mercurius Philosophorum haberi non potest, nam aqua Chymica ex qua fit Mercurius, cùm solvit terram Chymicam incorporatur cum ea, & subtilem ejus elevat partem & ex ea subtili parte cum subtiliori aquæ parte, fit verus Philosophorum Mercurius, ex quo solo paratur arcanum summum illud, de

quo

quo tanta apud Chymicos Philosophos: Terra ergo Chymica est fundamentum istius arcani, & ortum habet ex metallis, & spiritu volatili & igneo mineralium & præsertim salis nostri, qui turget & abundat ipso spiritu igneo & aquoso, in quo ignis & aqua societatem inierunt. Et deinde dum ille ignis & aqua, terræ metallicæ conjunguntur, terra fit volatilis, & aerea, & sic in ipsa terra, quatuor convertuntur elementa, & pacem ineunt dum in ipsa fixantur & coagulantur: Perinde multi Chymicorum Terram Chymicam, ex quatuor elementis constare dixerunt & eam ipsam ex ipsis elementis originem habere asseruerunt, quod vulgariter intelligi non debet.

Terra Chymica est fũdamentum mercurii Philosophorum.

Nam elementa Chymicorum varia sunt ac diversa ab ipsis naturæ elementis: nam ignem dixerunt eorum aquam, aerem verò terram volatilem; Aquam autem spiritum humidum ipsius aquæ. Et terram dixerunt illa omnia omnia in unum coagulata & fixata. Et illud omne nihil aliud est, quàm metallum dissolutum in semen suum, ex quo ortum duxit per semen ipsum suum, & in terram puram, nitidam & claram, tingentem & penetrantem redactum, quæ salis verinaturam sapit.

Elementa Chymica quid sint & qualia.

Terra Elementaris cur non omnia ferat & producat.

CAPUT VIII.

Non omnis fert omnia Tellus, inquit proverbium, unde autem illud sit pauci sciunt, terra siquidem spiritu cœlesti fœcunda omnia producere potest, habet enim quicquid illi necessarium est ad productionem rerum. Et nihilominus nõ producit cuncta, quòd non ubique disponatur ad cuncta, nec ubique reperiatur semen generale ad cuncta procreanda dispositum. Quamvis enim habeat semen generale, illud tamen fit statim particulare, ad hoc vel illud ex dispositione particulari loci, qui semen generale mutat, & particulare reddit, secundùm suam particularem pispositionem, quæ ex astris particularibus ortum habet, quæ semen particulare, & individuum terræ infundunt: & generale illud semen individuant & particulare faciunt suis peculiaribus influxibus, hinc oritur peculiaribus in locis urtica, hinc melisophillum, hinc philipendula, & sic de cæteris, quæ peculiaribus in locis enascuntur nulla cultura, quæque tamen in aliis locis enasci non possunt, ullo artis regimine & industria.

Cur omnis terra non omnia ferat.

Semen generale quomodo fiat particulare.

Terra ergo non ubique omnia producit, quòd non ubique ad omnia disponatur propter cœlum, quod ubique diversum est, & distin-

ctum, variis ac diversis ornatum astris, quæ varios ac diversos habent influxus, beneficio quorum terra variè ac distinctè disponitur ad peculiaria producenda, quæ ubique enasci & produci non possunt, cùm non habeant ubique cœlestem spiritum quo foveantur, & nutriantur, & ad germinationem promoveantur. Semina enim indita terræ, ut germinent & floreant, ac fructus producant, egent peculiari astrorum influxu, quo foveantur, nutriantur, & ad germinationem promoveantur, alioquin pereũt & moriuntur in ipsis terræ visceribus: Astrorum enim influxus spiritus est qui formam interiorem seminum suscitat ad germen, si sit ejusdem essentiæ, cùm ipsa forma interiori ipsius seminis terræ mandati, alioquin non suscitat, cùm à similibus hæc fiat actio. Ubiq; autem influxus non potest esse similis essentiæ & substantiæ cùm seminibus terræ creditis, cùm semina sint varia, & cœlum item varium. Vnde in seminibus terræ credendis, & cœlum est pernoscendum seminaque item cognoscenda, quæ terræ credi & mandari debent. Alioquin inanis, & vana erit omnis seminatio, quæ secundùm cœli conditiones, & terræ fieri habet, ut segetes ingentes & fertiles hinc exoriri queant, ad commoditatem & ad spem gratam Colonorum omnium, unde Agricultura Astrologiâ opus habet & indiget.

Influxus astrorum quid & qualis.

In seminibus terræ credendis quid necessarium. Agricultura astrologia eget.

Cur Terra non una & eadem sit ubique terrarum.

CAPUT XI

CLymata terræ varia sunt, ac diversa per totum terrarum orbem, nec una & eadem esse possunt. Cùm terra tota cœlo subjiciatur, quòd quidem cùm varium ac diversum sit, terram variat ac distinguit suis variis influxibus, & sic clymata varia sunt ex diversis cœli partibus, quæ variis ac distinctis astris decorantur, quæque partem cœli distinguunt, & perinde partem terræ. Imò etiam quod clymati huic inest, & in eo producitur varium est & distinctum ab eo & simili ratione, uti capite præcedenti asseruimus & demõstravimus: Dependet enim præcedens hæc quæstio à præsenti vel è contra præsens à præcedenti. Id autem sic esse oportet, & fieri habet ob nobilitatem & præstantiam mundi hujus qui ideò mundus dicitur & nuncupatur, quod in uno mundo varii & infiniti mundi sint, tot enim mixta, tot mundi habentur, & hæc omnia unum constituunt mundũ. Vt ab uno creata sunt, ab uno fiunt, nutriuntur & conservantur & perinde unum constituunt, quod quidem mundus dicitur, propter pulchritudinem quam in unitate & varietate ostendit: Quid enim hoc esset si unum tantùm & idem reperiretur in mundo, non esset mundus, quòd mundus in varietate, & distinctione

Clymata terræ varia esse oportet.

Mundus in varietate.

ctione consistat, quæ quidem varietas, & distinctio in unitate interna sedem habet, quod quidem rarum & pulchrum est, nec pulchrius reperiri potest.

Quapropter terram non unam & eandem esse oportet, ob mundi hujus pulchritudinem, qui alioquin mundus esse non posset nisi terra varia sit, & distincta quæ plura & varia proferat, hæc enim multitudine & varietate sua mundum constituunt: Vt ergò hæc multa sint & varia terram non unam & eandem esse oportet. Cùm si una esset, varia nō produceret: Varia necessaria sunt ad mundi constitutionem, terram etiam non unam & eandem esse necesse est, sed variam & multiplicem multis ac variis clymatibus distinctam, in quibus varia ac multiplicia rerum mixta producuntur, quæ alioquin produci non possent, nisi terra varia & distincta esset.

Varia rerū mixta necessaria sunt ad mundi constitutionem.

Terræ motus ut fiat, & quid prosit & noceat.

Caput X.

Terræ motus unde fiant & excitentur.

TErra variis in locis aliquando ita concutitur, ut tremore quam maximo quatiatur, domus evertuntur, & civitates integræ susque deq; subvertuntur imò deglutiuntur in profundis ipsius terræ visceribus ita ut nusquam appareant. Causam hujusce motus quæsivit Aristoteles & asserit esse vapores & exhalationes quæ in visceribus terræ includuntur, & cum non habeant liberum exitum, excrescunt magis ac magis & poros terræ implēt, & ejus cavernas, easq; tanto impetu convellunt, ut pars superior terræ tollatur, sursum versùs, ad exitum vaporum, & exhalationum. Ita ut terra circū circa, magno tremore cōcutiatur, hinc terræ motus exsurgit: Calor enim centralis terræ, à quo suscitantur vapores, & exhalationes, quo magis obstruuntur pori, & meatus terrestres, eo magis excandescit, & fortior fit calor, adeò ut vapores, & exhalationes etiam excrescant & majores fiāt. Donec terra magno impetu adaperiatur, & in ipsa adaperta, terra circumcirca tremit, & motu tremulo quatitur, magno civitatū incommodo, nam Domus, Turres, Palatia, Ecclesiæ, & reliqua ejusmodi ædificia altissima ruunt, ubi excitatur hic motus. Semper autem summoperè nocet terræ motus, nam inde exeunt copiosi vapores & exhalationes putres & sæpe sæpius venenatæ, ex quibus pestes, & morbi contagiosi sæpissimè exoriuntur. Et rarò commoda, ex terrę motu exoriuntur, nisi ratione naturæ universalis quòd deobstruantur pori & meatus terræ, & detur facilis exitus spiritui mundi, & naturæ, qui ex centro terræ, ad superficiem reliquorum elementorū motu perenni deferri debet, ad nutrimentum & generationem rerum omnium: Malū enim est morbus naturæ, obstructio terræ, & retētio horum spirituū, vaporum & exhalationum:

Ex terra motu aliquando pestes & morbi alii contagiosi.

Commoda ex terræ motu.

num: ut deobstruantur pori, & exeant vapores & exhalationes & curetur ita hic morbus necesse est, ut terræ motus fiat, & perinde bonum est, ut sæpe sæpius fiant terræmotus, ut deobstruantur pori terræ, & facillimè exeant spiritus, ex quibus nutrimentum rerum, & generatio scaturiri solet.

De terræ cavernis, & antris mirabilibus.

CAPUT XI.

Cavernæ mirandæ in sinu terræ.

MIrabiles & stupendæ reperiuntur Cavernæ, & Antra prægrandia in terræ sinu, quæ nulla arte facta fuerunt sed naturali artificio facta reperiuntur. In quibus miranda & stupenda reperiri contingunt, lapidea, marmorea, ferrea, gypsea, & arbores lapideæ & marmoreæ, figuræ & effigies variæ rerum ferè omnium, ut hominum, brutorum, æquorum, boum, Canum, volucrum, serpentum, draconum, monstrorumque variorum, & aliarum rerum, adeò ut antra illa officinæ ingentes & magnificæ, omni artificum supellectili exornatæ videantur.

Vnde fiant cavernæ & antra in sinu terræ.

Vnde autem hæc antra in intimo terræ, naturali artificio facta fuerunt, jam nobis est disquirendum. Ut enim à creatione mundi, semper & assiduè, vapores & exhalationes, quæ à centro terræ ad superficiem ejus ascendunt pellente spiritu mundi, & movente hos vapores, terram nunquam deliquerunt, at assiduò huic adhæserunt generationes & corruptiones rerum, quæ ab initio creationis mundi ortum habuerunt, nunquam desisterent. Semper ergo ascendunt vapores & exhalationes, movente & stimulante spiritu, qui est horum vaporum verissima & unica causa. Dum autem ascendunt in ascensu materia eorum crassior & spissior congelatur in lapides, & cùm non sit uniformis, & homogenea materia vaporum sed permixta lutosis & limosis terræ spurcitiis, hinc fit ut inter lapides coaguletur limus & lutum istud, quod vaporibus semper ascendentibus, & in aquam mutatis frigiditate terræ & antiperistasi, mutatis anni temperamentis dissolvitur & diluitur, tanquam quid lutosum & solutu facile, hinc abit & ad imas terræ tendit partes, remanente materiâ lapidea firmiter congelata, quæ fornices illos miros, & antra concamerata parat, cum lutosum & limosum, quod ascenderit unà cum vaporibus & exhalationibus, dissolvatur & diluatur aquosa vaporum materia, & dilutum tendat ad imum, remanente in cavitate vacua, quæ antea lutosa, & limosa quædam materia replebatur.

Vaporum & exhalationum vera causa est spiritus mundi.

In his antris & concameratis terræ locis, ludit mundi spiritus, in quibus dum ascendit unà cum vaporosa materia, miras illas rerum omnium effigies, quæ hic visuntur effingit,

Effigies rerũ variæ in cavernis terræ unde sint & fiant.

git, ut capite 21. libri quarti, sectionis sextæ hujusce voluminis fusè admodum videre est. Ludit tamen præcipuè mundi spiritus hisce in locis concameratis, suo naturali artificio, quòd ibi calor suus naturalis, & ingenitus manifestè appateat, & sensibilis fiat, & perpetuus & perennis certo in gradu fiat, quibus in locis, natura ipsa potentiam & energiam suam miris in modis ostendit, nam suo illo solo calore naturali & insito, qui in cavernis illis viget & floret, morbos ferè omnes curat, qui curatu apud Medicos difficiles admodum, ne dicam impossibiles habentur, Nam radii illius lucis creatæ, qui sua penetrandi facultate terram, universam undique penetrant ad centrum suum usque, ut ubique terrarum, fixum & insitum calorem nativum rerum omnium refocillent & restaurent, tantæ sunt virtutis & energiæ, ut quod mancum est, & ferè mortuum defectu caloris illius nativi citò restaurent, & reparent, evacuatis per cutem, frigidis & humidis, viscosis, & tenacibus humorib⁹, solo elicito sudore. Quales habentur Cavernæ multis in locis, apud Europam, Asiam, Africam & Americam, de quibus in particulari aliquid dicere nimis tædiosum esset, propter longitudinem sermonum qui hîc impenderētur, ut multitudo locorum, & cavernarum mirabilium describeretur, unius tamen Cavernæ descriptio nobis sufficiet, quæ nobis instar omnium erit, nam effectus mirabiles reliquarum cavernarum, quæ in universa terra reperiri possunt, ab una, & eadem causa dependent & originem habent. Hæc Caverna in Europa est, in regno Galliæ, in Provincia Rhuthenorum, vulgo *Rovergue* in loco dicto vulgo de *Cransac* ubi adsunt thermæ admirandæ virtutis, & potissimum Caverna & antrum, naturali artificio excavatum, ubi calor naturalis ipsius terræ excandescit, & Laconicum parit naturale, sive sudorificum locum, in quo ægroti & affecti arthritico dolore, podagra, chyragra, gonagra & schiatica passione, & colica, & paralysi stupore & tremore membrorum detenti miris modis solatium habent, si purgato corpore, & præparato ut decet, antrum illud subintrent ibique per horam nudi linteis involuti, & capite tecto, sudorem expectent, donec copiosè effluat, & hinc rectè involuti cubilia petant, ut linteis siccis & frictione moderata, sudorem abstergant. Et hoc multoties repetendum est, idque mane jejuno ventriculo, aut solum cochleari unico aquæ cinamómi assumpto, ut cor defendatur, ab atris exhalationibus & virulentis vaporibus, qui antrum occupant. Sic corpus purgatur & vindicatur ab humoribus frigidis & serosis, adaucto calore naturali ægrotorum, per calorem antri istius, qui sua penetrandi facultate & bezoartica virtute, poros corporis aperit, & elicit hos humores per sudores,

Caverna loci de Cransac virtus & energia.

Natura nobis laconica parat. res, morbos prædictos efficientes. Sic natura ipsa nobis subministrat laconica illa & sudorifica admiranda.

DE QVADRVPEDIBVS QVÆ SUPER TERRAM REPERIUNtur & primò de Leonibus.

SECTIO PRIMA.

Leo quid sit, unde fiat & vivat & ad quid factus fuerit.

CAPUT I.

Leo quid sit & unde vivat & fiat. Leo animal quadrupes, canis magni magnitudine robusta admodum fortitudine, præditus. Ex semine ejusdem animalis per coitum generatus, & productus, dividitur in marem & fœminam, Mas Jubas habet prægrandes, fœmina caret, longissima cauda sunt præditi omnes, & ea ad iram se excitant dum eâ latera sua diverberant. *Leones cur longissime vivant.* Carnes edunt, & voraces admodum sunt, longissimè tamen vivunt, cum calido potentissimo & forti admodum turgeant, *Leonum ferocitas unde.* unde & eorum fortitudo & corporis vigor dependet, & ortum habet, & eorum ferocitas & audacia: Calidum enim illud potentissimum est, & lucis creatæ excedit & superat qualitates, & ad ignis contra naturam facultates & virtutes potius extenditur, unde & Leones perpetuò febrire dicuntur, quòd eorum calidum innatum supra vires communes & leges extendatur, & febrem excitet quæ Leonibus febris non est, sed natale temperamentum: *Leo unde vivat.* Prædâ vivit Leo, nec nisi carne aliorum animalium vivit, & videntur alia animalia nata fuisse ut Leoni sint alimento, non enim fœno, nec plantis, & fructibus arborum vivere potest, hæc enim nimis frigida & humida sunt & temperamento Leonum non respondent, oportet prius ut ab aliis animalibus coquantur & digerantur & transmutentur in carnem, quæ deinde Leonibus alimento esse potest, quæ calidior multo est, fœno & plantis multis quę multum à temperamento Leonum recedunt; *Leo cur factus sit.* factus est autem à Creatore Leo, ad pulchritudinem universi animaliũ enim omne genus habere debet universus, & perinde Leo factus est tanquam animalium brutorum caput & princeps ad terrorem peccatorum. Quantam enim fortitudinẽ & potentiam in creatore admirari debemus, si in creato Leone & ex pulvere facto fortitudinem & potentiam timeamus. Nec inutilis etiam est homini Leo, cùm ejus sanguis, caro, medulla & ossa sua plurimas habeant virtutes & proprietates ad varias hominum affectiones sanandas, *Leonis virtutes & proprietates.* ad dolores arthriticos potissimùm sedandos ex causa frigida ortos. Et ex eorum ossibus calcinatis sal educitur calculi & arenularum secretum & arcanum ut ex eorum temperamento sufficienter colligere possunt omnes, qui naturam rerum creatarum exquirere tentant.

Quam-

Quamvis enim nec sanguinem, nec medullam, nec ossa Leonum præ manibus unquam habuerim, non inde arguendum est, virtutes earum rerum me ignorare debere, cùm has virtutes colligam ex Leonum temperamento quod mihi satis notum est ex solo visu & intuitu ipsorum Leonum, lutei enim coloris sunt omnes Leones & coruscantibus oculis, & quasi flammam & ignem emittentibus, quæ omnia temperamentum calidissimum testantur.

Leonum temperamentum unde colligatur.

DE NATURA ET ESSENTIA EQVORUM.

Equus quid sit, unde enascatur & vivat & quid valeat.

CAPUT II.

Equus quid sit unde fiat & vivat.

EQuus animalium ferè omnium generosior & nobilior, & audacia & magnitudine animi Leones ipsos æquat, si saltem non vincat: ex semine ejusdem speciei per coitum generatur & propagatur, illud autem semen ortum habet ex purissima alimenti equini parte quæ depuratur naturaliter in vasis ad hoc à natura destinatis, & ad vasa spermatica, ultimò demandatur ut tandem ultimò perficiatur & coquatur, hinc tandem stimulante natura, rostro naturali deferri cupit in vulvam equinam, ut ibi per annum integrum coquatur, & illa coctione in equum perfectum desinat, qui tempore suo exit, ut lacte equino, & alimentis aliis naturalibus ultimò perficiatur. Perfectus & completus vivit fœno, hordeo, avena, & aliis ejusmodi naturalibus alimentis quæ ex humido radicali naturæ ortum ducunt, ex quo fonte omnia scaturiunt, & in illum redeunt: fœnum, hordeum, & avena digestione in ventriculo equi, fiunt equus. Et Equus dum post mortem suam putrescit redit in elementa, quæ transeunt in humidum radicale naturæ, quod facili via fit fœnum, hordeum & avena, sic Equus fit hordeum, fœnum & avena. Et avena, hordeum & fœnum fit Equus, alterationibus præviis. Multis usibus Equus est homini. Primò Equi generosi ad bellum gerẽdum. & equitandum destinantur. Alii verò minus generosi & nobiles ad vecturam & agriculturam, ad arandum & agros colendos. Secundò adeps & medulla equorum summopere prodest doloribus arthriticis sedandis & mitigandis, & cineres & sal extractum ex ungulis equorum prodest schyrrhis dissolvendis, & tumoribus duris & resolutione difficillimis. Amant præterea & diligunt magistros suos, & cognoscunt eos, & hinniunt dum vident eos, quasi testimonium prebentes ex eorum notitia. Et hoc habent ex tenui sulphure hoc est igne seu luce quâ pollent ex qua & animi vigor & eorum audacia & magnanimitas in bello ortum habet.

Semen equorum unde ortum habeat.

Equus unde vivat.

Equus qua via fiat fœnum Avena & hordeum ex quibus nutritur.

Equus quibus usibus inserviat homini.

Equi quo ingenio valeant & unde ille animi sui vigor & audacia.

DE NATVRA ET ESSENTIA BOUM.

Bos quid sit, unde enascatur & vivat & quid valeat.

CAPUT III.

Bos quid sit & quale animal & qua ratione fiat.

BOs animal est cornutum ex semine ejusdem speciei per coitum enatum, & in vulva bovina perficitur, novem mensium spatio decimoque mense exit ex vulva, ut alimentis suis à natura paratis uti possit, ut ultimam perfectionem acquirat recens natus lacte utitur materna, ad tres aut quatuor menses deinde fœno utitur & similibus ejusmodi alimentis ut ultimam perfectionem acquirat, quam tribus aut quatuor annis acquirit, castrantur tribus aut quatuor mensibus ut mãsueti & benigni fiant, ut jugo subjici possint, alioquin domari non possunt præ corporis fortitudine & animi audacia, quam ex sulphure & calore nativo sui temperamenti, & humidi innati sui obtinent & possident, & martis habent radicaliter infixos suo semini influxus & virtutes, ex quibus corporis robur & animi vigor & audacia ortum habent: lumen enim illud martiale quod influxu descendit in calidum innatum bovis, calidum istud roborat & actus vitæ qui hinc educitur potentissimus est, unde boves in genere robustissimi sunt, & potentissimi. Diutissime tamen non vivunt, quia cum eorum calidum innatum forte admodum sit, consumit citò eorum humidum radicale & ex consumptione illius humidi radicalis mors inde consequitur, & vita brevis, trigesimum siquidem annum non excedunt: Morbis tentantur variis, ut & Equi quibus medetur ars veterinaria. Summoperè prosunt homini, cùm illi sint, tùm alimento, tùm medicamento, eorum enim carnes optimæ sunt & præsertim vitulorum, quæ assæ & elixæ optimi saporis sunt: Adeps autem & medulla si in oleum Chymicis organis convertantur, doloribus sedandis præsentaneum remedium habentur. Præterea sunt homini utilitati maximæ, nam ad arandum & ad Agriculturam cæteris animalibus præstant, & ad vecturam trahendo currum: Eorum compositioni primordiali præest sulphur naturale & sal, ex quibus robur illud, & firma membrorum compago, quà præditi sunt boves, ortum habent.

Boum audacia & magnanimitas unde.

Boves martiales omnes sunt.

Boum vita brevis unde.

Boves quid prosint homini.

Adeps boum & medulla distillata ad quid valeat

Robur & fortitudo boum unde.

DE ASINORVM NATVRA ET ESSENTIA.

Asini quid sint, unde enascantur & vivant & quid valeant.

CAPUT IV.

Asini quid sint & unde fiant.

RIdent omnes Asinorum naturam, & eorum temperamentum quòd frigidum sit & humidum, & perinde vecordis & tardi sunt genii, nihilominùs tamen ridendi non sunt

ſunt aſini, nec eorum temperamentum, in eo enim conſiſtit vitæ longitudo & animi prudentia, cauti enim ſunt omnes Aſini, & prudentes, & cæteris animalibus exceptis ſerpentibus prudentia præſtant: Cùm enim Sal & Mercurius vigeat in eorum productione, & ſeminali principio, ideò habent animam cautam & prudentem, pericula norunt, nec aquas profundas tranſire volunt, tempeſtates cognoſcunt, & ingruentes pluvias, nec parturiunt in luce & in hominum conſpectu, ſed tenebras quærunt, ne quod fœdum eſt & inhoneſtum in partu manifeſtant, & palam faciunt.

Aſinorum natura non ridenda eſt.

Aſini unde cauti & prudentes ſint.

Aſinus non parit in luce ſed tenebras quærit.

Itaque definire poſſumus Aſinum animal brutum quadrupes, ex ſemine generali enatum, in ſemen particulare & Aſininum, in Aſinis transactum, & inde per coitum immediatè productum, temperamento frigidum, unde tardæ ſunt ejus animæ operationes, ſed cautæ & prudentes, & non habent Aſini, cùm per totum ſanguinem diſperdatur ut temperamentum eorum frigidum corrigatur felle per totum ſanguinem diſperſo, hoc eſt bilioſo humore. Vivunt & conſervantur ex eodem ex quo fieri ſolent. Semen enim generale, quod in fœno & aliis ſimilibus alimentis, quibus aſini utuntur, ad conſervationem vitæ ſuę, facile tranſit & mutatur in Aſinorum naturam: & non ſolum ex alimentis ſuis communibus materialibus hauriunt generalem illum vitæ fomitem, ſed ex aëre per inſenſibilem attractionem deſumunt vitæ ſuæ pabulum, ex quo vivunt & conſervantur. Proſunt ſummoperè homini, ad Agriculturam, ad arandũ, ad vehendum, & ſunt illi ſanitati. Nam eorum lac & tenella pullorum caro, hecticis & tabidis ſummum eſt arcanũ, propter temperamentũ frigidum ad humiditatem quandam moderatam tendens, cujus ope & auxilio temperamentum calidum & ſiccum hecticorum & tabidorum mutatur & diſperditur.

Aſini quid proſint homini.

Lac Aſini cur tabidis arcanum.

DE CAMELORVM NATVRA ET ESSENTIA.

Cameli quid ſint, unde fiant, unde vivant & quid proſint.

CAPUT V.

CAmelus grande admodum animal eſt longiſſimo collo præditum, ſpina tuberata in medio, & nihil eſt aliud quàm ſemen illud generale, in ſemen particulare & camelinum mentalium, quod in vulva camelina actuatur in camelum temperamento frigido & ſicco, unde longiſſimæ ſunt vitæ, quia frigidum iſtud temperamentum propter ſiccitatem quam habet annexam difficili via corrumpitur, & ad ſexageſimum vel ad ſeptuageſimum trahuntur annum, morbis tamen variis tentantur, dum homini ſerviunt, quia non ſibi vivunt tunc temporis ſed homini, qui ad voluntatem

Cameli quid ſint & unde fiant.

Cameli cur diuiſſime vivant.

Cameli cur morbis obnoxii, dum homini ſerviunt.

suam eos nutrit & alit & intempestivè quidem, unde varios incurrere morbos necesse est, propter incongruam vitæ methodum. Dum verò sibi vivunt, campestribus in locis, & longam & sanam ducunt vitam. Acuto & prudenti sunt genio & matrem semper agnoscunt per totam vitam, eamque honorant, cum ea enim nunquam coire volunt stimulis veneris agitati. Imò asserit Aristoteles 9. & cap. 47. de historia animalium Camelum morsibus enecasse hominem qui opertam matrem sibi admiserat qui dum coiret delapso operimento agnovit matrem & quãvis coitum absolverit, memor tamen commissi sceleris paulò post camelarium illum morsu defixo interemit, voces intelligunt humanas, & ad eas obediunt: flectuntur enim ad vocem ductoris, ut inde facili negotio onerari possint & inde oneribus prægmagnis onusti surgunt & tendunt quo volunt ductores: hic autem animi vigor ex luce est quæ pura & magna in copia, seminali camelorum principio convexa est, quæ suo lumine, eorum mentem acuit, & cognitiones illas quas naturales habent illis communicat. Vivunt & conservantur alimento communi & vulgari quadrupedum, fœno, hordeo, avena, frumento, & aliis similibus alimentis, quibus utũtur ad vitam sustentandam: Maximæ sunt homini utilitati, ad vecturam enim cæteris animalibus præstant, bello etiam usui sunt & equis adversantur, & naturali odio feruntur in equos, Lac camelorum rabidis & hecticis est summum remedium, propter temperamentum frigidum & siccum, quo pollent & ratione frigiditatis calorem præter naturam hecticorum extingunt, caro enim & lac cameli suavissimi saporis est, & præsertim tempore veris, unipara est & uterum fert menses decem, nec lac suum amittit donec conceperit.

Cameli acuto sunt genio & pietate summa feruntur in matrem cum qua coire nolunt unquam.

Cameli voces humanas intelligunt & his obediunt.

Vnde fit camelorum ingenium.

Cameli quibus usibus inserviant.

Camelorum lac est hecticis arcanum

Cameli quamdiu utero gerant.

DE ELEPHANTIS.

Elephantus quid sit, unde enascatur & vivat, & quid valeat.

CAPUT VI.

Elephantus terrestrium animalium maximus & fortissimus, ex semine generali ortum habet, quod in semen particulare & Elephantinum in vulva Elephantina, & vasis spermaticis Elephantinis mutatur, ex quo immediatè exsurgit & enascitur Elephãtus tempore suo, biennio puta, biennio siquidem uterum gerunt, tantæ enim molis est Elephantus ut ad eam perficiendam & absolvendam biennium necessarium sit, frigidum enim est eorum semen, ideo tardè & lentè perfectionẽ acquirit ob defectum caloris innati, qui paucus est tùm semini, tùm reliquo corpori Elephantino, ideò lente movetur ad perfectionem. Quòd si ferè Elephanti omnes lepra tententur & lepra in temperamento

Elephantus quid sit & unde fiat.

Elephantus biennio utero gerit & quare.

calido & sicco consistat, id non est ex naturali suo temperamento, sed ex adventitio. Naturale enim Elephantorum temperamentum frigidum & siccum est, unde multa excrementorum copia congeritur, quæ dum putrescunt calorem præter naturam acquirunt, & siccitati naturali conjunctum, adventitium temperamentum calidum & siccum constituunt, unde lepra exsurgit, quæ Elephantiasis dicta est, quòd communis & vulgaris sit, & non naturalis Elephantis, vivunt ex alimentis vulgaribus quibus utuntur quadrupedes sed ultra utitur variis alimentis, vinum bibit & oleum, & saccharum comedit & panem non tamen carnem sed fructus omnis generis. Felle carent ut est Asini ut eorum temperamentum frigidum & siccum caliditate biliosi humoris, seu caliditate sulphuris excrementitii per totum sanguinem sparsi, temperetur & moderetur. Elephantorum genium mirum est sagacitate & prudentia. Nam quamvis crassitudine corporis & mole summa turgeat, tamē mente valet & acutus est. Intelligit voces humanas & ad eas parit, hisque obsequitur, Solem surgentem veneratur & colit. Dum coit latebras quærit, ne inhonesta sua patefaciat, nascuntur dentati, & promuscis eorum, est illis loco manus. Pedes habent digitatos, & numero quinq; indivisos quidem sed leviter discretos, & inter quadrupedes non hirti & pilosi sed crassa admodū pelle obtecti, facile mansuescunt & hominibus inserviūt tùm bello, tùm ad varia onera gravissima ferēda, & quāvis felle careant ad irā facili negotio excitantur, & tunc temporis maximè cavendum est ab illis, nam promuscide sua omnia subvertunt, arbores prægrandes eradicāt & evellunt. Domosq; subvertunt, susq; deq; tollunt, longissimæ est vitæ, & diutiùs vivit quàm homo, ad ducentesimum enim annum protruditur eorum vita. Ebur nobilissimum Dentes eorum constituunt, qui ad magnitudinem & longitudinem summam perveniant, ex quibus multa parantur & pulchra. Natare non potest ex mole corporis prægrandi: fluviis tamen immergi gaudet propter siccitatem suam & promuscide sua in album sublata respirat, aquis immersus, si profundiora tamen sint flumina, promuscidis altitudine, mergitur & suffocatur aquis.

Elephantus cur lepra tentetur.

Elephantorum mirum ingenium.

Elephanti nascuntur dentati.

Elephanti non pilosi sed crassa pelle obtecti.

Elephanti quibus usibus inserviant.

Elephātorū longissima vita.

Elephantus cur aquis gaudeat.

DE CERVIS.

Cervi quid sint, unde enascantur & vivant & quid valeant.

CAPUT VII.

CErvi venatorum delitiæ, animalia bruta sunt quadrupeda ungula bisulca, temperamento, cornibus ex capite surgentibus, ramis multis, secundum eorum ætatem, ex semine generali enascuntur, quod mutatur & individuatur, ut ita dicam in ipsis cervis & fit peculiare semen cervinum in vasis spermaticis ipso-

Cervus quid sit & unde fiat.

ipsorum Cervorum, ex quo immediatè enascuntur cervi, coitu inter cervum & cervam facto: Nam maris & fœmellæ necessarium est utriusque semen ad cervorum productionem. Diutissime vivunt, & ad trecentesimum annum protrudunt vitam suam. Longissima autem hæc vita dependet ex innata radicalis substantiæ suæ temperie, quæ cum in sicco consistat, & in copia salis radicalis & primordialis, corrumpi non potest & facilè alterari, unde morbis non subjiciuntur variis, sed sanam & integram ducunt vitam, usque ad extremum senectutis. Unde ex eorum sanguine, medulla, ossibus, carne, & cornibus paratur arcanum prorogandæ vitæ summum, Sal enim horum animalium summoperè depuratum arte Chymica, & spiritu volatili sanguinis summoperè purificato impregnatum, & cum eo fixatum & coagulatum, nihil potentius est ad vitam prorogandam, suo enim sale fixo fixat, & coagulat vitæ nostræ labilem & volatilem Mercurium, quo fixato & coagulato exsurgit vitæ longitudo, & morborum omnium absentia. Addam & quòd istud alimentum incorruptibilitate sit, & sua ut ita dicam corruptibile nostrum vitæ balsamum refocillat. & quodammodo incorruptibile reddit, unde cum nō alteretur isto fomite refocillato, facili via vindicatur à morbis omnibus, unde protruditur longiùs sine alteratione & corruptione ulla, Et quod operatur in ipsis cervis, idem operatur in corporibus nostris, modò ritè præparetur. Vivunt cervi ex alimentis ordinariis, communibus, & vulgaribus, fœnum comedunt, & fructus arborum sylvestrium, quæ omnia coctione pepantica, ac digestione convertuntur in sustantiam cervorum, ex qua exsurgit semen eorum, ex quo immediatè fiunt, multaque arcana vitæ prorogandæ ex his parandis. Aqua stillatitia ex cornibus junioribus, & tenellis, cum cinnamomo & ambaro, summum est vitæ prorogandæ remedium, usus etiam simplex eorum carnium ad idem confert arcanum, modò qui utuntur stomacho sint forti, & non languido.

Corvi diutissimè vivunt & quare.

Arcanum vitæ longæ ex cervis paratur.

Unde longitudo & morborum absentia.

Cervi quibus usibus inserviant.

DE NATURA VULPIUM.

Vulpes quid sint, unde enascantur & vivant & quid valeant.

CAPUT VIII.

VUlpes canum sylvestrium species sunt, & ex semine proprio & peculiari vulpino enascuntur & fiunt, quod ex semine generali enascitur, ortum habet, nihilque aliud sunt vulpes, quàm semen generale in semen particulare vulpinum mutatum in vasis spermaticis vulpecularum, quod quidem formam propriam suscipit ex intimis sui ipsius seminis, quod sponte sua in vulpes exsurgit, qui temperamento sunt calido & sicco, unde cauti & pruden-

Vulpes quid sint & unde fiant.

Vulpes quali s[unt]

tes

temperamẽto quo genio valeant.

tes admodum sunt vulpes omnes, propter salis copiam qua turgent in humido radicali suo, non quòd hæc prudentia sit virtus moralis, in brutis enim nulla est, sed est simplex genii subtilitas, quæ ex solo temperamento ortum habet, & ex claritate lucis creatæ quæ temperamentum illud illuminat, & quæ sua sunt præcavere facit. Vivunt rapina, & gallinis perpetuò insidiantur, & ad eas capiendas, miras & stupendas astutias habent; fructus etiam comedũt pruna, poma, pyra & Racemos, quæ omnia coctione & digestione convertunt in sui substantiam, ex qua variis digestionibus, semen eorum ortum habet, ex quo immediate per coitum propagantur, & multiplicantur eorum individua, multarum sunt virtutum. Eorum temperamentum calidum cum sit, & siccum, frigidis & maleficiatis hominibus succurrit. Et pulmo vulpecularum, specifica virtute & innata proprietate, pulmonibus læsis, & ulceratis mirifice prodest, siccitate enim & caliditate innata, desiccat ulcera & ad cicatricem conducit & fluxiones acres, & mordaces tabidorum compescit & exsiccat, fiũt Aquæ stillatitiæ ex pulmonibus recentibus vulpecularum, cum æquali quantitate succi tussilaginis, & cinnamomi ad medietatem: hæc omnia vitreis organis distillantur per balneum, aut tenui cinerum calore, cui liquori distillatæ additur aliquid moschi & ambari, ad aromatizationẽ, & capitis robur, & exsurgit inde phtyseos desperatæ arcanum: Usus etiam carnium vulpecularum summoperè prodest, phtysicis omnib⁹ ex proprietate temperamenti, quod cum habet sal fixum, fixat & coagulat sal volatile phtysicorũ, cuius copia turgẽt phtysici, & cuius acrimonia pulmones ulcerantur, & non solùm fixat, sed etiam edulcorat, unde absoluta & perfecta eorum exsurgit cura & medela.

Vulpes quibus usibus homini inserviant.

Vulpes sunt phtyseos desperatæ arcanum.

DE NATVRA ET ESSENTIA CANVM.

Canes quid sint, unde sint, unde vivant, & quid prosint.

CAP. IX.

Canes quid sint & unde fiant.

CAnes multi sunt ac varii, & omnes fideles sunt & summoperè amant, ac diligunt magistros suos, nihilque aliud sunt, quàm semen generale, variis digestionibus, tùm ex alimentis, tum ex influxu cœlesti, in semen particulare & caninũ permutatum, & in vulva canina digestum, & in canem perfectum efformatum: hinc enim solùm ortum habent canes, & hæc est eorum origo, per coitum producuntur & semen illud generale in caninum efformatum separatur à membris, & in vulvam caninam mittitur, ubi sexaginta diebus coquitur & digeritur in canem perfectum & absolutum exceptis oculis, qui à partu recenti do-

Semen caninũ quot diebus coquatur in utero

nec duodecimum diem attigerint, non perficiuntur, ut perfectè videant, sed nonum septenarium spectāt ut in eo perficiantur: in quo solo, calor naturalis eorum ultimam perfectionem acquirit & inde membra omnia perficiuntur: Vivunt lacte recenter nati per aliquot menses, & tandem pane & aqua & aliis ordinariis canum alimentis vitam suam sustentant ad decimum annum, & rari sunt qui vigesimum attingant annum: Sunt enim canes omnes calidissimo temperamento & bilioso, in quo turget vitale sulphur, quod robore & fortitudine sua, facile consumit mercurium suum & humidum radicalis, unde mors oritur, & ex copia caloris innati & abundantia salis radicalis, rabie tentantur, calor enim ille naturalis fortis admodum cum multum & plurimum humidi consumat, excrementa multa inde generantur quæ fuligines multas pariunt, porosque obstruunt, porisque obstructis prohibetur ventilatio caloris, & ventilatione prohibita, facili via augetur crescitque calor, & ex gradu caloris nativi mutatur in calorem præter naturam, qui excrementa illa omnia retenta & congesta inflammat & adurit, unde Rabies ortum habet in canibus cuius venenum tantum est, ut majus in rerum natura inveniri non possit, & cuius curandi arcanum consistit in Sale fixo summopere depurato canis ipsius rabidi, nam venenum omne qualecumque sit, sibi ipsi remedium est, benigna enim natura est, ubi venenum collocavit, ibi etiam remedium ipsa posuit, sunt qui in eorum hepate arcanum istius veneni posuerint sed fortius est, & tutius in eorum Sale fixo, Spagyricè præparato Sal enim illud fixum continet vitæ balsamum, veneno potissimùm contrariatur cum vitæ balsamum sit naturæ basis & fundamentum, venenum vero sit quid contra naturam, unde si contraria contrariis curentur, natura ipsa faciliori via contrariabitur veneno, & ipsum oppugnabit quàm quid aliud. Olfactu pollent canes omnes & eò antecellunt animalia cuncta & inde venationi à natura ipsa destinati sunt, solo enim odore venationem persequuntur, & quidquid amant ac diligunt solo odore cognoscūt & quærunt & ubi transierit indicant & ostendunt. Cauti omnes fere sunt & acuto genio præditi, propter eorum temperamentum calidum & siccum, subtilitas enim genii & acumen in siccitate & calore consistit, unde etiam animosi sunt, amatores & assentatores propter illud ipsum temperamentum, calor enim & copia lucis creatæ quâ turgent canes, animi magnitudinem & amorem efficit in omnibus subjectis in quibus turget & prævalet.

Suo ad perfectionem suam.

Quot annis vivant canes.

Unde parum vivant canes.

Canes unde rabie tententur.

Venenū canis rabidi summū est.

Canis rabidi remediū.

Balsamum vitæ cum veneno quovis contrarium.

Canes olfactu pollent unde venationi destinati sunt.

Canes cur cauti sint & acuti & amatores magistrorū suorum.

De Natura & essentia Luporum.

CAP. X.

Lupi quid sint & unde fiant.

LUpi canum sylvestrium species sunt & facile cum canibus coëunt veneris Oestro stimulante, & quamvis odium innatum sit inter lupos & canes domesticos, & græcarios, nihilominus tamen Venus ex odio naturali amorem & pacem producit nihilque aliud sunt Lupi, quam portiuncula materiæ primæ, seu seminis generalis pars quædam in semen particulare lupinum, in lupis ipsis permutatum, ex quo immediate producuntur per coïtum: feroces sunt & crudeles & magna cum difficultate ferocitatem deponunt, quamvis domestice alantur semper sapiunt naturam lupi, vivunt carne & rapina, & ovium, taurorum & asinorum sunt hostes jurati, eosq; petunt & invadunt magna animi dexteritate & astutia, sunt enim cauti & astuti, sicci enim sunt & sale radicali turgent ex quo astutia & animi vigor ortum habet, cum morbis infestantur, jejunant & herbis quibusdã illis notis, advomitum comestis incitantur ut inde curentur, & sic sibi ipsis sunt medici ut canes omnes terram etiam comedũt ex fame, eamq; suo potenti calore digerunt & in alimentum convertunt, unde eorum ventriculus & intestina propter siccitatem maximam & calorem, colico dolori habentur arcanum flatus & serosos humores, colicum dolorem efficientes discutiunt Sanguis autẽ eorum & hepar Epilepsiæ summum est remedium: Epileplici enim turgentur serosis & humidis humoribus, & flatibus copiosis, quibus discussis, maxima præpotenti siccitate lupina, malignitas & perversa qualitas, quæ ipsis humoribus insidet, disperditur & evanescit, & sic Epilepsia curatur propria & innata qualitate Lupi, & plus est Epilepsiæ arcani in Lupo solo, quàm in omnibus vegetantibus, præterea sal eorum fixum, quod ex carne lupi, vel ex toto lupo educitur arte Spagyrica, purum putum factum solutionibus multis & calcinationibus, ulcera omnia phagedenica & cancrosa curat, temperat moderatque eorum acre & mordax sal, quod ulcera illa efficit, producitque & ad omnia nati Lupi sunt nec perinde inutiles sunt quamvis gregibus ovium & vitulorum inimici & hostes habeantur.

Lupi quales.

Lupi cauti & astuti unde.

Lupi sibi-ipsis sunt medici.

Intestina luporũ cur colici doloris arcanum?

Lupi ad quid inserviant.

De Natura & essentia Catorum.

CAP. XI.

Cati quid sint & unde sint.

CAti seu feles, glyrium & murium jurati & naturales hostes animalia bruta sunt, calidi & sicci temperamenti, & naturam leonũ imitantur & videntur leones domestici sed parvæ staturæ, facie tamẽ & unguibus fere similes, & animi audacia & magnitudine, nihilq; aliud sunt, quàm portio materiæ primę separatæ

paratæ & individuatæ, & in hanc peculiarem catorum speciem effigiatæ, quę semper enutritur & conservatur ex eadem materia prima, ex qua ortum habuit: Quod diximus superioribus in capitulis de semine generali, idem est, ac quod jam enarramus de materia prima, idem enim sunt materia prima, & semen generale, mutamus verba, ut naturam & essentiam materiæ primæ pateface. re valeamus hac enim nota, res omnes cognoscuntur per separationem enim omnia ex illa prodeunt. Cati dum fiũt ex illa separantur, separat siquidem, speciem propriam suam acquirunt & obtinent ut & reliqua cuncta in illa separatione & individuatione, quicquid habent peculiare, & innatum cati facile obtinẽt vi formæ suæ, quæ portio quędam lucis est, ex stellis Leonem astrum constituentib⁹, originem ducens, influxus siquidem huius Sideris disponit semen catorum, & conducit ad perfectionem suam, ad quã naturali sponte inclinat & vergit, facili enim via sic est introducitur que forma particularis catorum in semen eorum cum semen ad illam tendat, sic astrum illud, cum cato, catum producit & generat, Cati enim soli ad generationem & productionem incitantur, nisi vigentibus astris, quæ eorum naturam sapiunt ac redolent, uti sunt mars Aries, taurus, leo, quæ calidos habent influxus & igneos, & omnia inferiora calida & sicca fovent & conservant, simili suo influxu. Vivunt & conservantur cati rapina sua, & bello, quod perpetuo gerunt in glyres & mures omnes, eos enim invadunt & capiunt ac comedunt & in sui substantiam convertunt: Panem etiam comedunt & communiter vivunt inter homines, sunt enim domestica animalia, & rapinæ hominibus sunt utilitati, quòd domos & horrea vindicent & repurgent à muribus, qui maximo sunt incõmodo. Quòd autem sint, temperamento calido & sicco, & sulphure copioso turgeant, eorum adeps distillatus & in oleum conversus summopere prodest, in dolore arthritico compescendo, & sedando, & in tumoribus frigidis compescendis, ac discutiendis.

Semen naturæ generale idem est cum materia prima.

Cati ut fiant.

Forma catorum unde & ex quo astro.

Cati unde conserventur.

Catorum adeps distillata est arthriticus solatium.

De Natura & essentia Murium,

CAP. XII.

MVres animalia sunt, quæ sæpe sæpius sine semine & sperma re peculiari, & proprio producuntur, ex putri siquidem materia sæpissimè producuntur, virtute seminis generalis, quod in putri illa materia agentibus astris, in mures exsurgit ut præsenti anno 1639. visum est per totam ferè Europam urgente æstate, in qua ex sola roris humiditate in visceribus terræ tanta copia murium exorta est ut maxima fructuum perditio & nocumentum subsequutum sit plurimis in locis, causa autem

Mures quid sint & unde fiant.

Mures ex rore sæpissimè enascuntur in agris.

tem fuit siccitas illius anni cum humiditate roris, quæ cũ pauca sit, salẽ terræ humectat qui totus in mures convertitur, unde numerosa copia Murium. Vnde mures si salem lambant, impleri sine coïtu asserit Aristoteles, quòd sal dum putrescit facili via in mures abeat, hinc in navibus in medio mari, tanta murium copia reperitur ut credi non posset, quòd si sal muriũ generationis causa habeatur, dum levi humiditate alteratur, si copiosa humiditate & abundanti dissolvatur, eorum omnium est destructio, unde imbres copiosi, murium est destructio, & ultimus interitus, admirabilis est eorum generatio, propter copiam & ingentem numerum, qui solet exsurgi, nam ad centum, & viginti potest extendi, ut asserit Aristoteles libro sexto de Historia animalium capite 37. Per coïtum etiam sæpissimè producuntur, testiculos enim habẽt mures & fœminæ vulvam, quæ inutilia forent & frustra, nisi ex semine proprio vitam, & ortum habere possent. Quæ autem ex semine proprio ortum habent, non ita numerosi sunt quòd semen proprium & peculiare, non ita fœcundum sit ac generale semen quod est fons & origo fœcunditatis; Vnde qui infœcundi sunt & steriles, ex fonte illo, remedium haurire habent: Etsi ex muribus aliquid solatii habere queant: Cùm enim mures fœcundi supra modum, fœcunditas illa facili via potest communicari multis modis, primo ex esu carnium horum animalculorum sunt enim optimi saporis, & leporinam imitantur carnem, imo vincunt ipsam sapore, secundo potest ex his animalculis per calcinationem, & combustionem eorum sal educi, & arte Spagyrica perfici, ut vindicetur ab omnibus excrementis, & purus putus factus propinari potest, ad sterilitatem utriusq; sexus, procul eliminandam: Et sic animalcula illa, etsi plurimum noceant homini, nihilominus & illi prodesse possunt.

Mures si salẽ lambãt implentur sine coïtu.

Cur tanta copia muriũ in navibus.

Mures etiã coïtu producuntur.

Semen generali fœcunditatis fons.

Fœcunditas murium facili via potest communicari sterilibus.

Mures sterilitatis arcanum.

De Natura & essentia Leporum.

CAP. XIII.

LEporum variæ sunt species, nihilominus uno & eodem modo fiunt & enascuntur, fœcundi enim sunt omnes, & prole multa replent terram. singulis enim mensibus pariunt, & quamvis pleni sunt superfœtant, & à partu statim coëunt salaces enim admodum sunt, & perinde parum vivunt, quòd humidum radicale coitu frequenti consumatur hostes juratos habent canes, & præcipuè vertagos, eos cursu agitant, rapiunt & captant, nihilque aliud sunt lepores, quam portiuncula materiæ primæ virtute divina in lepores efformata in principio creationis mundi, in quo materia prima tota divisa est, & efformata per divinam potentiam, in species omnes & genera, quæ naturam notam con-

Lepores quid sint & unde sint.

Lepores salaces & brevissima vita.

 stitu-

Virtus se multiplicãdi in Leporibus unde.

stituunt. Cui deinde portiunculæ in lepores efformatæ, dedit summus opifex, virtutem & potentiam se multiplicandi, ex qua jam virtute illis innata & virtute divina implantata, excrescunt & enascuntur. Non enim aliunde poterat materia prima in omnes species, & genera naturæ se dividere, & divisa se multiplicare in infinita individua, nisi id recepisset à Creatore suo, qui cùm infinita potentia præditus sit, illam potentiam & virtutem materiæ dare solus potuit.

Materia prima unde potentiam habuit se in plures species dividẽdi.

Lepores unde vivant.

Vivunt Lepores ex eadem materia ex qua per naturam solent efformari, nam alimenta quibus utuntur antequam convertantur in sui substantiam, alterantur, & variis alterationibus convertuntur in materiam primam, ex qua immediatè ortũ habuerunt, nam convertuntur in sanguinem, & in glutem & cambiũ, ut secundum Arabes loquar, ex quibus immediate fit leporum semen, ex quo deinde immediate ipsi fiunt, & enascuntur. Prosunt summopere homini, sunt enim illi delectamento primùm ratione venationis. Secundò ratione alimenti. Præbent enim homini delicatum satis alimentum. Tertiò sunt illi medicamento. Coagulum enim leporis dysenterias & alvi fluxus curat & menstrua mulierum immoderata compescit, & sanguis è corde eorum recens expressus Epilepsiam dicitur curare, & ossa perforata, quæ in eorum schyo habentur, colici doloris habentur arcanum: Et pili eorum combusti, & in cineres redacti Sanguinis fluxum compescunt si aqua plãtaginis perpotetur eorum pilorum combustorum dragma, una, Sal etiam eorum spagyrice præparatus, & purus putus factus, sterilitatem curat utriusque sexus, si spiritu vini dissolutus propinetur per mensem integrum, sterium enim mutat temperamentum & ad fertilitatis qualitates & conditiones conducit illæsa natura & vita, imò potius refocillata & adaucta, cum eorum Sal vitæ balsamum in se contineat, è cujus scaturigine, vitæ facultates prodeunt summæ & præpotentes.

Lepores quid prosint homini.

Coagulum leporis dysẽteriæ est arcanum ut & vituli coagulum.

Sal leporis sterilitatis arcanum.

Cur sal leporis miras habeat facultates.

De Natura & essentia aprorum & porceorum aliorum.

CAP. XIV.

Apri quid sint & unde sint.

Apri sunt porci sylvestres, & nullatenus differunt ab aliis communibus & vulgaribus porcis, nisi quod hi in domibus enutriantur, alii vero in sylvis. Nihilque aliud sunt quàm portio seminis illius generalis totius naturæ in semen particulare & individuum porcorum, & Aprorum efformatum, in corporibus eorum, ex quo immediatè enascuntur. Vivuntque ex ea materia, ex qua fiunt, nam alimenta omnia quibus utuntur, quæ castaneæ, poma, pyra, pruna, radices plantarum, vermes terrestres, glandes & plantæ ipsæ, & herba prati, convertuntur dige-

digestionibus variis, in eorum corporibus factis in ultimum illud alimentum ex quo prodit eorum semen. Prosunt homini, quòd illi sint alimento ordinario & vulgari, & ex eorum adipe multa parantur unguenta, quæ variis inserviunt morbis & ulceribus mitigandis & curandis & si distilletur vitreis organis & in oleum convertatur, summoperè prodest doloribus sedandis, ex defluxu humorum frigidorum causatis, cum tale oleum sit summè calidum & tenue ac penetrans, roborat membra, & quod in his præter naturã adnascitur, discutit suo calore, & tenuitate. Calidissimum habent temperamentum, & calorem nativum fortem admodum & robustissimum, unde omnia digerunt cruda & incocta, unde terram ipsam comedunt, eamque digerunt & in sui substantiam convertunt, unde lepræ & Elephantiasi subjiciuntur, propter crudas & indigestas materias, quas comedunt, ex quarum digestione, multum salis in eorum sanguinis massa producitur, ex cuius salis copia, fit lepra & Elephantiasis in suibus, scrophulis etiam subjiciuntur propter eandem rationem, calidissimum enim habẽt hepar, cuius calore aduritur sanguis & sal apparet copiosus, qui cũ multo sero, & humore pituitoso conjunctus dissolvitur, & facilè iterum coalescit in emunctoriis corporis, ubi ex illius serosi humoris coagulatione, fiunt scrophulæ, seu tumores rotundi in emunctoriis cerebri, qui vocantur scrophulæ, quod scrophis seu porcis fœmininis evenire soleant propter eorum temperamẽtum peculiare & proprium: homines etiam his tumoribus solent subjici, & eorum cura dependet ex scrophulis porcorum, quæ calcinari possunt & in cineres reduci, eoque cinere possunt aspergi & unguenta inde parari, quæ multùm prosunt ad curam horum tumorum, eaque unguenta possunt roborari oleo stillatitio axungiæ porci, vel oleo stillatitio scrophularum porcinarum, quod oleum specificum est, contra hujusce morbi ferocitatem, cuius cura pro miraculo habetur in Rege Galliæ, qui solo tactu & spiritus sancti gratia, & sola divina benedictione hunc ferocem & crudelem morbum curat.

Porci quid prosint homini.

Adeps porci distillata quid prosi.

Porci cur Lepra tententur.

Porci cur scrophulis subjiciantur.

Cura scrophularum ex porcis.

Rex Galliæ curat scrophulas solo tactu.

De Natura Simiæ, quid sit, unde sit, & vivat & quid prosit.

CAP. XV.

SImia est animal brutum in partibus Meridionalibus frequens & copiosum, & Sylvæ ferè totius Africæ abundãt, & scatent simiis, acuto & sagaci sunt ingenio, & calido & sicco præditæ sunt temperamento, sulphur, & sal turgẽt in earum compositione, unde acutæ & sagaces sũt. Lux enim creata quæ turget in his mira illa omnia pręstat, forma siquidem illa quæ inde exsurgit, luce illa plustrata fũctiones & facultates miras

Simia quid sit & unde sit.

Simiarũ ingeniũ unde.

ras & stupendas habet. nihilominus etsi miræ & raræ sint ex brutali forma prodeunt, quæ nihil rationis & intellectus habet sed solùm ex materia prima, & luce creata ortum ha, bent quæ in materiam peculiarem & propriam Simiarum efformantur, nihilque aliud suns Simiæ, quàm portio quædam illius materiæ primæ & lucis creatæ, in materiam peculiarem, & propriam Simiarum efformata virtute divina, in principio creationis naturæ, in quo Deus materiam illam primam, & lucem creatam, quæ materiæ illius primæ forma ꝓpria & generalis illi erat divisit & distinxit in varia rerum genera, & species omnes, quæ totã & universalem naturam constituũt. Vivunt Simiæ ex simili & eadem materia, ex qua efformantur, ut reliquæ omnes rerum species Et prosunt homini, ad delitias & delectamenta, benignus enim Deus, & amator summus hominum est, non solum enim homini dedit, quæ illi sunt utilitati & commodo, sed & quæ delectamento possunt etiam & illi esse utilitati maximæ. Cum enim sint valdè calidæ & siccæ naturæ, ex his possunt elici olea stillatitia spagyricis instrumentis, quæ tenuitate sua & penetrandi súbtilitate, & calore naturali suo, possunt membra paralytica roborare, & ad sanitatem restituere, frigidis discussis humoribus & viscosis, qui paralysim efficiũt: Agiles enim sunt Simiæ, & in perpetuo motu, quod quidem dependet ex copia caloris

Simiæ unde nutriantur & quid prosint homini.

Simiæ sunt arcanum paralysis & quare.

innati qui copiosus, est causa motus, unde adjunctus debili Paralyticorum calori, roborat ipsum, & mẽbra paralytica sensu & motu privata, redeunt in pristinum statum, & morbum naturalem & sensum recuperant. Sic Simiæ quæ tantum ad risum & delectamentum videntur efformatæ, sunt hominibus maximæ utilitati & commodo, cùm paralysim curare possint,

De Natura ursorum, quid sint, unde sint, vivant & quid prosint.

CAP. XVI.

VRsus fortè admodum animal est & robustum & fortitudine æquat tauros & Leones, sed non agilitate, arbores suo robore erradicat & rumpit, nihilq; aliud est quàm portio seminis generalis in semen particulare & individuum ursinum efformata Divina potentia in principio creationis mundi, cui deinde particulari semini dedit potentiam & facultatem Deus ipse, se ipsum multiplicandi in plura individua, unde coïtu propagantur ursi, & coëunt humi strati, non supervenientes & stantes, idq; tempore hyemis quo tempore latent in ipsis terrę antris ubi nullo cibo assumpto pinguescunt, quia toto ferè illo tempore dormiunt & sola elementorũ pinguedine, quæ aëri inest vivunt & eo solo cibo pinguescunt, vacant tunc tem-

Vrsus quid sit & unde sit.

Vrsi quomodo coëant.

temporis veneri, & Ursa parit eo tempore quo latet & nutrit fœtum, quem perfectum edit, & membris omnibus absolutum quicquid dicat Aristoteles & Plinius. Nam occisa fuit in latebris ursa pregnans in cujus ventre reperti sunt fœtus duo perfecti omnino & membris omnibus absoluti. Ridiculum enim est credere Vrsam lambendo, & solo linguæ litu membra fœtuum suorum perficere posse: hoc enim linguæ non est, sed facultatis animalis & seminalis opus, quod in vulva ipsa à calore naturali in actum reducitur. Potuit quidem Vrsa fœtum edere vestitum, & coopertum tenui illa membrana, quâ sæpissimè involvuntur fœtus humani, & qua involuti in lucem produntur, & sic vestitum & involutum linguæ litu devolvi, & occasionem præbere suspicandi ursam fœtum edere membris imperfectum. Quod tamen non est, cùm omninò perfectus & absolutus sit fœtus intra membranam. Admirabile tamen est quòd fœtus hi similes omninò sint corpore, capite excepto hominibus, habent enim manus digitis ornatas, & pedes & totum corpus humano corpori omnino simile, capite excepto, abscisso enim capite & detracta pelle pilosa ursorum truncus qui superest humanus videtur. Vnde non omnino falsæ videntur Historiæ enarrantes, familias nobiles exortas fuisse ex patre Vrso, & humana matre, humanum enim semen potuit prævalere, & Deus huic semini humano facto, potuit immortalem animam & formam infundere & sic verum hominem exsurgi ex brutali semine & humano, brutale tamen in commixtione non remansit brutale, sed conversum est in humanum ab humano, tanquam alimentum, quod ex brutis assumimus, quod quidem digestione in nos ipsos convertitur, Potuit etiam ut mihi videtur hoc semen ursi in vulva humana permixtum semini humano, à facultate humana converti in humanum semē: Vi & facultate vulvæ & matricis humanæ, quod contingit & in brutis, in ipso enim utero brutorum, semen humanum cōvertitur in brutale semen, quod piaculum nefandum est, & igne solo expiandum. Omninori sunt ursi & ex omnibus ferè naturæ rebus capiunt alimentum & vivunt, facili & acuto sunt genio, & facile mansuescunt & mansueti saltant, tripudiant aliaque mira faciunt, quæ eorum genium ostendunt. Eorum caro est hominibus alimentum, & eorum adeps est doloribus arthriticis summum remedium præcipuè si vitreis instrumentis distilletur & Spagyrica arte præparetur in oleum, subtile valde & summe penetrans.

Vrsa parturit absolutos & perfectos fœtus.

Homo qua mira potentia ex urso enasci potest.

Semen brutale ursi qua ratione potest fieri humanum.

Vrsi qua ratione vivãt & unde eorum genium & quid prosint homini.

Adeps ursorū distillatus, est arcanum arthritici doloris.

De Natura Ovium, quid sint, unde sint, vivant & quid prosint.

Caput XVII.

Oves quid sint & unde sint.

OVes animalia benigna & mansueta admodum habentur, & nullum est animalium fertilius ove ipsa, etsi solipara sit & rarò duos edat fœtus: Deus ex benignitate sua & misericordia, benedictionem suam hisce animalibus profusissimè infundit, propter hominum utilitatem & commoditatem nam ex his animalibus sumunt & alimentum & vestimentum: nihilque aliud sunt oves quàm portio quædam seminis generalis seu materiæ primæ, in semen quoddam particulare mutata, ex quo immediatè nascuntur oves, & in eo multiplicantur & vivunt & conservantur, ex eodem per alterationes varias, & digestiones quæ fiũt in corporibus ipsis ovium, ut inde vivant & conserventur. Lux creata quæ illis animalibus infunditur, & per influxum illum, innata lux & naturalis, quæ illis inest fovetur & conservatur, dependet & ortum habet ex constellatione Arietis, benigna admodum constellatio, in qua sol ipse viget, & peculiares suscipit virtutes & proprietates, ad vegetationem & germinationem rebus omnibus suscitandam, & præsertim ovili gregi, qui præcipuè suscipit vim illam germinandi, & pullulandi quam maximam quæ universo ovium generi inest ex Ariete cœlesti, & quidquid est boni & mansueti in ipsis ovibus, ex eodem dependet astro, lanam ferunt eamq; copiosam, non pilum rudem, sed tenuem valde ita ut in tenuissima fila deduci possit ut hinc panni fiant delicati & tenuissimi, ad vestitum, id autem est in ovibus peculiare & proprium ex peculiari essentia quâ præditæ sunt, abundant enim mercurio & sulphure animali, quorum principiorum excrementa, in tenuissima fila deducuntur, dum per poros tenues & insensiles per cutem foras amandantur, Quod autem horum principiorum rude est melancholicum & terrestre, abit in cornua quæ capiti arietum adnascantur affixa, non capitibus ovium. Oves siquidem humidiores sunt & frigidiores arietibus, unde propter calorem majorem Arietes cornua gerũt, oves verò non. Vidi tamen cornutas oves in Britannia, & Arietes sex habentes in capite cornua, quod quidem rarum est, & non vulgare & commune, & id ex copia excrementosi salis ortũ habet.

Forma ovium unde dependeat.

Germinandi & pullulandi victus

in ovibus unde fit.

Cur lanam ferant oves & non pilũ.

Arietes cur cornua ferãt & non oves.

Arietes quadruplici cornu exornati

De Capris & Hircis, quid sint, unde sint, unde vivant & quid prosint.

Caput XVIII.

Capræ & Hirci unde sint & quid sint.

CApræ multæ, & variæ sylvestres, & domesticæ, item & hirci & capri, differunt quidem inter se, tum colore, tum lana & pilo, in Cilicia siquidem tondentur capræ ut oves, & in Pyreneis montibus

tibus

tibus inveniuntur capræ ſylveſtres cornibus nigris retro acuminatis, & pilo luteo tenui & parvo: yſars vulgari nomine nuncupantur, montes incolunt & præcipitia & ſaltus, nihilque aliud ſunt hæ capræ & aliæ domeſticę quam portiuncula materiæ primæ per Divinam potentiam & virtutem in capras has efformata & individuata in qua ſemen particulare & individuum indidit Deus ut in ſe ipſis multiplicarentur & propagarent ſpeciem ſuam: Vivunt alimentis ordinariis ovium, & in montibus & ſylvis arborum, locuſtis ſeu extremitatibus, quas digeſtionibus variis, in ultimum ſui alimentum convertunt; Lac multum adferunt & congerunt, quo caſeus optimus conficitur, optimum humanum alimentum & rarò etiam recens nata optimi ſaporis eſt, frigidi eſt temperamenti ad ſiccitatẽ vergentis, cum quadam humiditate, hoc eſt non ita ſicci eſt temperamenti quin humiditas excrementitia prævaleat, unde pili eorum longi & rari, quod humiditatem teſtatur, humiditas enim facile extenditur, & cùm pori rari ſint propter ſiccitatem & tenues, inde pili copioſi, longi & tenues producuntur in capris, & in nonnullis lana eſt, quòd hæ humidiores ſint & earũ alimẽta humidiora quorum excrementa facile convertuntur in lanã: hirci idem ſunt ac capræ, & ex materia & ſemine fiunt, diſtinguuntur ratione ſexus, hi mares ſunt, & perinde calidiores & perinde magis fœtent, quòd calor & humiditas illa excrementitia putredinem ingentem efficiant unde fœtor. Sũt multi Philoſophorum qui hircis virtutem attractivam veneni attribuant. Unde tempore peſtis hircum enutriunt in domibus, ut venenum peſtis attrahat & ſuo calore conſumat quod verum eſſe fateor, nam putredo putredinem ſequitur, & attrahit venenum, ſiquidem peſtis, inſignis putredo eſt, unde cum in hircis inſignis ſit putredo, putredo illa attrahit putredinem peſtis & conſumitur ibi, ut malignæ omnes qualitates aëris & elementorum omnium attrahantur à venenoſis animalibus, & ibi cõſumuntur, & ſic repurgantur elementa, ut homini ſint alimento, ſic hirci conferunt hominibus, non ſolum ad alimentum, cùm juvenes optimo ſint homini alimento, ſed etiam ad ſanitatem illius, cùm illi repurgent aerẽ & venenatas & malignas qualitates aeris attrahant, & conſumãt ut purus putus aeris occultus cibus homini habeatur, pleuritidis ſunt tutiſſimum arcanum, nam eorum ſanguis dilutus cum aqua cardui benedicti, pleuritides ſanat.

Unde vivũt capræ.

Pili longi & rari caprarũ unde.

Hirci unde fœteant.

Hirci cur venenũ aeris attrahũt

Venenatæ qualitates cur alliciãtur ab animalibus venenatis.

De Talpis, quid ſint, unde ſint, unde vivant & quid proſint.

CAPUT XIX.

Talpæ ſunt quædam ſpecies murium ſub terra ſemper degentium ubi domicilia ſibi parãt, Roſtrũ enim habent durũ valde & quaſi ſimile

Talpæ quid ſint & unde fiant.

mile eorum, quo fodiunt perpetuo terram, & scrobes in ea parant longas & quasi perystylia subterranea, quibus obambulant sine oculis ullis, non enim his opus habent, cùm perpetuis gaudeant tenebris, & lucem fugiant claram & splendentẽ, cùm animalcula sint in terræ visceribus producta, mediis in tenebris, aliquando ex semine proprio & peculiari paterno & materno & aliquando ex putri materia quæ in visceribus terræ disponitur sæpe sæpius aliquo peculiari astro & influxu cœlesti ad talpas producendas, ita ut nihil aliud sint talpæ, sive proprio semine fiant, sive ex putri illa materia enascantur, quam portio quædam seminis generalis & materiæ primæ, in semen peculiare, & talpinum efformata ex quo quidem semine, deinde immediatè enascuntur talpæ, non enim aliunde sunt quàm ex fonte communi, & vulgari, ex quo scaturiunt reliqua totius naturæ animalcula, nec aliunde vivunt, quàm illo fonte ex quo & reliqua cuncta naturalia vivunt: Quamvis enim peculiaria habeant alimenta mediis terræ visceribus innata, & sunt radices plantarum herbarumque omnium, & animalcula quamplurima visceribus terræ commorantia, illa omnia alterantur in stomacho talparum & diversis alterationibus reducuntur in ultimum alimentum, quod simile admodum est semini illo ex quo immediate productæ fuerunt talpæ. Quod ad utilitatem earum pertinet, non videntur omninò inutiles cum earum sanguis frigidus ex corde earum recenter potus aut cor earum recens, & adhuc fervens, & calido vitali humore plenum voratum dicatur quartanam curare, & Epilepsiam specifica & innata virtute, propter siccitatem naturalem qua pollet, serosos, pituitosos humores quibus foventur hi morbi exsiccet & disperdat & propter nitrosum spiritum, quo turget sanguis talpæ, quo potissimum spiritu morbi hi evanescunt, sal talparum Spagyricè præparatum summum est arcanum Epilepsiæ propter spiritus nitrosos & vitriolatos, quibus turget hoc sal in quibus solis consistit cura hujusce immanis morbi: Magi antiqui multa de talpis scripserunt & de earum proprietatibus, quòd fuliginosos & nitrosos emittant spiritus, tum vivæ, tùm mortuæ, in quibus consistit earum virtus ex proprietate, multa tamen falsa dixerunt, quòd earum naturam non apprimè noverint, & unde earum virtutes, & proprietates ortum habuerint.

Talpa cur cæca sint.

Talpa quid prosint homini.

Quartana febris arcanum.

Epilepsia arcanum sal talparum.

De Muribus Ponticis, quid sint, unde vivant & quid valeant.

CAPUT XX.

Capite duodecimo hujusce libri naturam & essentiam murium communium tractavimus, hos ponticos

Pontici mures Gallicè hermines

ticos mures liquimus propter raritatem & pretium eorum, non enim justum erat ut vilibus hisce animalculis permiscerentur, & uno & eodem in capite eorum essentia, & natura manifestaretur, sunt enim pretiosissima naturæ animalcula perpulchra admodũ & rara, albissima pilosa veste, & quasi lucente & perpolita induta pelle, in Britannicis litoribus in antiquis & veteribus muris, seu parietinis conclusi & latentes reperiuntur hi mures tanto nitore & politura ornati & decorati, ut nũlla tabe unquam infici gaudeant, potius mori quàm contaminari solẽt nihilq; aliud sunt hi mures, quã (ut alii comunes ordinarii) portio lucis creatæ, & portio elementorum omniũ, simul in productionẽ permixtæ horum animalium, quæ pulchritudine & albedine præstant cæteris, quod elementa, & lux creata quæ in productione eorũ permiscentur pura sint & nitida & à sordibus multis vindicata, Galli vocãt hosce mures hermines, & eorũ pellibus præparatis vestes regiæ decorantur, & exornãtur, tanquam pretioso indumento, vivũt ut reliqui mures ex alimẽtis ordinariis, ex frumento, ex tritico, ex radicibus herbarum, & plantarum & eorum seminibus, ex fructibus quoq;, & ex invisibili cibo aëris & aquæ, qui est vitalis spiritus, qui ex astris defluit in elementa, & hisce permiscetur ut vitalem illum spiritum, & cibum invisibilem constituat, & sit omnibus animalibus, & viventibus alimento spirituali & invisibili. Virtutes & proprietates habent insignes ad venenatam pestis aurã corrigendam, & roborandum calorem nostrum vitalem, nec exhorrescendum est eos mures contrectare, & in alimentum sumere, sunt enim pulcherrima animalcula, ut diximus, & nitorem amantia, neque sordidi aliquid comedũt nec male & putide olẽt, sed suavissimè, ego ipse apud Britannos inter manus mulierum delicatissimarum vidi contrectatos hosce mures, qui privati erant & valdè mites, & assuefacti, adeò ut inter delitias raras & inauditas haberentur propter eorum sulphur album perfectè depuratum quo turgent in genere animalium, summoperè præstant ad Epilepticos sublevandos, quia maximè roborant calidum innatum cerebri & serositates superfluas & malignas expurgant innata & naturali sua proprietate, quæ ex eorum sulphure ortum habet.

quid sint & unde sint.

Pontici mures cur albissimi.

Ponticimuris virtus & proprietas.

Pontici mures Epil pticos sublevãt.

De Alce quid sit, unde sit, unde vivat & quid prosit.

CAPUT XXI.

ALce animal Septentrionale est, in Regionibus enim frigidis vivere solet, in Polonia & Süedia frequens id est & gregatim pascit campos & silvas, media inter cervum & camelum similitudine, bifidũ habet pedis cornu, & labrum superius, inferiori majus, ita ut retrocedendo pascere cogatur, ne labrum illud sit

Alce quid sit, & unde vivat & quomodo fiat & producatur.

illi impedimento, temperamento est frigido, & asini imitatur temperamentum, aut saltem cameli, perinde est animal pavidum & timoris plenum, & melancholico humore, vel ut melius & melius loquar mercuriali principio, nec non & salico abundans ac scatens, cujus ope & ministerio, melancholicum istud, seu frigidum nec non & siccum obtinet temperamentum, principium siquidem mercuriale, & salitum frigidum & siccum constituunt tēperamentum, quòd Galenici melācholicum dicunt, quod humor melancholicus serosus, & sale naturali plen⁹ in tali tēperamēto reperiatur.

Quale principium chymicorum constituat temperamētum melancholicum.

Ex isto temperamento seu potius ex substantiis supra citatis mercurialibus & salitis simul permixtis, & secundum naturæ pondus, & legibus simul unitis, exsurgunt vapores & exhalationes sursum versus, & caput horum animalium tentāt, & affligunt sua pungenti facultate, nam salis spiritus qui hinc separatur, imò & substantia ipsa salis volatilis, quæ vaporibus illis, & exhalationibus ad cerebrum defertur, hinc meninges, & cerebri ipsius substantiam lædit, pūgit & vellicat, hinc convulsiones, & Epileptici insultus exoriri solent, in his omnibus animalibus, quæ naturali suo temperamento, sale illo volatili abundant, ex quo solo Epilepsiam contendimus, non solùm in Alce nostro, sed & in homine ipso. Vnde vidimus, & experiētia ipsa cognoscimus omnes Epilepticos melācholicos esse & frigido & sicco temperamento & sale corruptibili & excremētoso abundare, cujus solius ope & ministerio, epileptici insult⁹ in omnibus animalibus exoriri solent, si caput habeant debile, & frigidum & pauco nativo calore refocillatū. Quale solēt habere Epileptici, cujus debilitatis ope, resistere non possunt illi spiritui salis corruptibilis sursum ascendentis & sua acrimonia cerebri substantiam vellicantis, cū ergo spiritus salis corruptibilis abūdet in Alce nostro, ideo hoc animal, præ cæteris animantibus Epilepsia tētatur & affligitur, quod frigido & sicco sit temperamento, quod hoc temperamentū abundet scateatq; spiritu salis corruptibilis, cujus solius vapores ascendentes, insultus efficiunt epilepticos: Spiritus enim volatilis salis, malignitate quadā præditus, ex corruptione peculiari sua, mirādos illos & occultos Epilepsię paroxismos efficit, cerebrū vellicādo, & partes ejus.

Epilepsia qua ratione fiat.

Epilepsia ab spiritu salis putrentis.

Alce cur Epilepsia tentetur.

Benigna tamen natura est, beni gn⁹ admodū Deus & misericors, ubi malum sponte posuit, ibi etiam naturaliter remediū collocavit, si hoc animal Septentrionale Alce nuncupatum sponte, ex naturali temperamento Epilepsia affligatur: habet idē animal innatum secum natū remedium, ungulam habet in pede sinistro, cujus virtus tanta est, ut solo tactu illius ungulæ, ab ipsius Epilepsię insultu, & paraxismo vindicetur & liberetur: modo caput ejus ea ungula tangatur, solet autē instinctu suo, hoc

Epilepsiæ arcanum in Alce.

hoc animal talem ungulā ad caput suum deferre ut virtute sua liberetur à præsenti tāti morbi paroxismo.

Vngula Alcis unde habeat virtutē curandi Epilepsiam.

Undenam autem polleat tanta virtute hæc Alcis ungula postica & sinistra tantum, nō antica, nam ungulæ anticæ nullius sūt virtutis, nec ungula postica dextra habet etiam aliquid virtutis sed sola sinistra ungula, mira hac pollet virtute & efficacia & non solū in animali suo hos miros præstat effectus, ac etiam in omnibus Epilepticis animantibus.

Hoc innatum Alcis remedium, ad occultas referunt causas Peripatheticorum ferè omnes, quod naturali temperamentum hujusce animalis ignorent, & quod in isto temperamento latitet, quid sit Epilepsiæ ipsius vera causa, & verum & naturale remedium, latrabunt in me ferè omnes, ut canes ex invidia iñata, qua turgent, ex emisso ignorantiæ vocabulo, At videant viri docti & æqua animi lance ponderent ea quæ dicturus sum, & an verum dicam clarissimè & evidentissimè cognoscent.

Epilepsiæ causa vera, cùm sit spiritus salis præter naturam, quem superiùs diximus spiritum salis corruptibilis, ideo Epilepsiæ remedium verum & unicum erit, idem spiritus salis naturalis, & nullo pacto corruptibilis. At cum isdem spiritus salis naturalis sit copiosus & turgens, in ungula postica sinistra potius quam in reliquis ungulis, ideò ungula hæc sinistra est efficacior, & majori pollet virtute, & proprietate cæteris ejusdem animalis ungulis: Est autem ungula postica sinistra huj⁹ animalis, copiosiori & majori sale naturali turgens & scatens, ex naturali & innata sede partiū sinistrarum quæ omnes ex splene, viscere sinistro, & receptaculo naturali salis naturalis, recipiunt & hauriunt tanquam ex fōte naturali & iñato salis naturalis, copiam hanc salis & abundantiam: Cùm splen ad hoc natus sit, ut massā sanguinis, ex nimia & copiosiori salis naturalis copia expurget, cuj⁹ deinde virtus peculiari deinde splenis energia transmittitur ad omnes sinistras partes, præsertim siccas & aridas, sale naturali abundantes, & turgentes: Qualis est ungula postica sinistra alcis nostri cujus virtus in curandis epilepticis insultibus non ex occulta quadā causa ortū habet, cū qualecumq; sit in ungula ipsa sit patens & manifestum, & quicquid est etiā in toto animali isto, clarū sit & evidens, sale enim turget totum hoc animal, & ungula ejus si resolvatur in principia sua, artificio Chimico, salis turgentem copiam in hac resolutione inveniemus. Quod quidem sal si artificio vulgari & communi per simplicē distillationē resolvatur in spiritum, hoc est in tenuissimam & subtilissimam aqueam substantiam, quę per retortæ luto munitæ simplicem distillationem, foras in vas recipiens emittitur: Arcanum hinc exoritur potentissimum curandæ Epilepsiæ, & sic habemus causam manifestam, & remediū manifestū curandę Epilepsiæ

Vngula sinistra postica alcis cur sale turgeat.

Vngula Alcis sinistra postica sale copioso turget.

Salis ungula Alcis spiritus est arcanum Epilepticum.

psiæ quicquid clament in nos Peripatheticorum quamplurimi: Et sic habemus Alcis animalis Galliæ Trãsalpinæ naturam notissimam, ejusq; proprietatem in virtutes claras & manifestas.

DE INSECTIS TERRESTRIBUS QVÆ IN VISCEribus terræ reperiuntur ejusdemque cavernis.

SECTIO SECUNDA.

ET PRIMO DE SERPENTIBUS.

Serpentes quid sint, unde sint, & unde vivant & quid prosint & valeant.

CAPUT I.

Serpentes quid sint & unde sint.

SErpentes cunctarum animantium callidiores ex divina providentia facti desumpta materiæ primæ portiuncula, & parte lucis creatæ quæ simul permixta & unita co operante Divina voluntate, serpentes hinc surrexerunt, & super terram & intra terram per cavernas ejus & antra se insinuarunt subrependo: ubi conservantur & se multiplicant ova pariendo excepta vipera quę sola inter serpentes alumnos vivos suos producit, reliquæ serpentes sunt oviparæ & coeunt inter se & attritu emittunt aliquid subtile & tenue, aereum & aqueum quod semen prolificum habetur, & ex poris & meatibus circa spinam positis ortum habet. Testes enim non habent serpentes ut in his colligatur eorum semen, digeratur & coquatur, sed loco testiculorũ habent meatus quosdam circa spinam eorum collocatos, qui replentur debito loco tempore seminali substantia, quæ tandem tempore veris excalescit, & sua copia & spiritu stimulat & urget serpentes ad coitum, ut eo se multiplicent, & sic conservent speciem suam ex materia prima, & luce creata, per separationem Divinam efformatam.

Serpentes sunt ovipara excepta vipera.

Serpentes non habent testiculos & tamen coeunt.

Serpentes ut se multiplicant.

Serpentum multi ova pariunt & semen eorum in centro ovorum latitat, quod quidem in actum reducitur, tum calore terræ naturali, tum fotu horum animalium, quæ salitu solo excalfaciunt ova sua, ut prolifica virtus exeat in actum, excepta vipera, quæ sola serpentum in Europa degentium vivos suos fœtus in lucem prodit, ut capite sequenti clarius & dilucidius manifestum erit, in Africa verò multi serpentum reperiuntur ut in America, inaudita magnitudine, & inaudito veneno, qui quidem vivos pariunt fœtus, ut in nostra Europa sunt viperæ, unde autem hoc fiat, rarum & summe occultum est disquirere velle, nihilominus capite sequenti de viperis id ipsum pro imbecillitate ingenii nostri disquiremus, jam verò vitam eorum in communi unde existat, manifestabimus.

In Africa & America multa sunt serpentes vipara.

Vita serpentũ unde &

Vita serpentum omnium ex communi viventum omnium promptuatio

Cibus eius quotuplex.

ario desumitur, ex volatili cibo & influenti, & ex fixo, & radicali: volatilis & influxus vitæ cibus in arce latitat, & ex eo desumunt serpentes omnes suum vitæ fomitem, quem volatilem diximus, quod per arca volitet, & ex astris descendat, per influxus cœlestes in aerem, & elementa reliqua, ut ex his attrahatur virtute attrahente qua prædita sunt omnia creata, & præcipue serpentes, qui quamvis temperamento donentur, nihilominus in medio ipsius tēperamenti latitat substantia quædam utilis, quæ in conservationem sui ipsius attrahit similem substantiam, & hæc substantia ex luce est, quæ originem duxit ex luce illa prima, quàm Deus sua virtute & potentia infinita ex nihili fonte eduxit, & materiæ primæ tanquam forma generalis induxit. Quamq; formam seu lucem in varias & multiplices formas seu luces distinxit, & separavit Deus in principio creationis multiplicia & varia rerum entia producendo, ad pulchritudinem variam & distinctam huius universalis naturæ: Ex hoc eodem & unico fonte ortum duxerunt serpentes, & eorum vita, quæq; adhuc ex eodem & plane simili conservatur fonte. Nam cum facti sint serpentes omnes, ex materia prima & eius luce, seu forma generali, ex eodem etiam conservari est plane necessarium. simile enim simili conservatur, Et ad eius conservationem data est magnetica virtus & facultas attractrix illius similis & necessitate naturæ, essentia enim & substantia rerum omnium in calido cui adhæret humidum materiæ primæ consistit quod quidem humidum suum semper depopulatur & eo nutritur, ut duret & persistat, deficiente humido evanescit calidum illud vitæ fulcrum. At calido inest attrahendi facultas, qua humidum suum ex omnibus mundi partibus ad se allicit, ut eo nutriatur & sic persistat & duret in determinatum ævum: Et quo res aliqua est calidior, eo etiam maiorem habet attrahendi potentiam, ut persistat longiùs in suo esse. Serpentes autem etsi manifestè calidi non sint, sed potius frigidi nihilominus in centro vitæ eorum latitat summus calor, quo attrahunt humiditatem crudam & incoctam fomitis vitalis, qui ubiq; volitat eamq; digerunt & coquunt, & sibi assimilant & quia hæc fomitis vitalis cruda & incocta, difficilis digestionis & coctionis est, ideò fortem habent Serpentes omnes calorem ut eam ipsam humiditatem percoquere possint. At ea percocta humiditate ac digesta, fortior est eorum vita, & longior, & ita fortis ac potens est, ut singulis ferè annis se renovet, & juventam acquirat.

Lux forma rerum.

Serpentes ex materia prima facti, ex eadem conservantur.

Subsistentia rerum in quo consistat.

Serpētes etsi manifestè frigidi sint calorem tamen habent internū fortem & potētem.

Nec mirum, in fomite enim tali, virtus hæc & facultas innata est modo coctus ac plane digestus sit ille vitæ fomes. Sunt ergo Serpentes omnes à Deo facti, & ut crudam & incoctam nimisque frigidam calidi innati humiditatem radicalem at-

Serpentes unde se renovent singulis annis.

Serpentes ad quid facti.

Liii tra-

trahant & percoquant, ut reliquum quod superest humidi, in elementis faciliùs cōcoctu sit hominibus, nec noceat reliquis, quæ hominis sunt, alioquin noceret non solum homini cuius sunt omnia, Sed & brutis & seminibus multis, & arboribus, quæ temperatam expostulant illam humiditatem, ad sui conservationem. At de conditionibus illius vitalis humiditatis plura dicemus & rara, Sectione ultima istius libri, ubi de monte & lapide Philosophorum nobis erit sermo.

Sufficit nobis scire Serpentes, & alia eiusmodi bruta animalia quæ in terrarum antris, & cavernis degunt, ut vitam suam conservent & protegent attrahere illam humiditatem radicalem calidi innati mundi, ex qua ipsa facta fuerint, quam humiditatem attrahunt ex aëre, ex aquis, & ex terra ipsa, in qua degunt ubi copiosè reperitur: hanc coquunt & digerunt & in sui alimentum convertunt, reliquū quòd permutari nequit in veram & radicalem eorum substantiam, permanet in ipsis tanquam venenum, quod quidem tale est, quod crudum & incoctum sit nec satis permutatum & alteratum ab ipsis Serpentibus. Nullum enim coctum & perfecte digestum venenum est, at certum vitæ fundamentum: Quod quidem ex perquisitione rerum singularum in singulis naturæ regnis potest fieri manifestum. Serpentes præter hunc attrahendi usum & facultatem alliciendi hanc crudam calidi innati generalis naturæ humiditatem radicalem, multis aliis inserviunt usibus. Nam insignes & raras habent proprietates & virtutes, quæ homini maximo sunt emolumento. Curant enim lepram & psoram & scabiei omne genus, quòd hepar humanum ad temperatum deducere queant statum, frigida illa externa humiditate radicali qua turgent, quam acceperunt ex fonte naturæ, in quo abundat vitæ nostræ vera & radicalis humiditas. Cuius humiditatis fontem pauci noverunt etsi omnes vivant ex eo: fons hic apud Chymicos, Serpens dicitur & Draco, & buffo, & sexcentis aliis nominibus vocatur, quod Serpentes, Dracones & buffones, similitudinem quandam habeant cum ipso Chymicorum fonte, & quòd proprietatem in suo regno animali habeant, similitudine quadam correspondentem cum humiditate illa radicali totius naturæ, de cuius parte subtiliori, ætherea & aquea & terrestri exorti sunt Serpentes nostri, at vitam habent & animam ex luce illius, quæ in materiis elementorum actuatur in vitam, ut adhuc fiet clarius capitibus sequentibus, de viperis & Draconibus.

Venenum in Serpentibus unde sit.

Serpentes quib9 inservi āt usibus

lepram curant & scabiei omne genus.

Fons vitæ cur dicatur Serpēs Draco & buffo.

DE

DE VIPERA.

Viperæ quid sint, unde sint, unde vivant & quid prosint.

CAP. II.

Vipera quid sit & unde vivat & qua ratione facta sit ex materia rerum prima.

VIperæ nihil aliud sunt, quam portiuncula seminis generalis naturę, in speciem viperarum à summo creatore distincta, & separata, cui portiunculæ seminis generalis, Deus indidit virtutem, proprietatem & energiam viperarum, & quod erat lucis creatæ in ipsa seminis generalis portiuncula, Deus in animã viperatam efformavit. Sic Viperæ Divina illa potẽtia rerum omnium creatrice, ex materia rerum prima surrexerunt. Jam verò ex se ipsis ortum habent. Quia materia illa prima in viperas distincta, accepit à Divino creatore, potentiam se ipsam multiplicandi, ex centro sui ipsius, quam conservat integram in individuis, ne pereat species individuis pereuntibus: Individua siquidẽ corruptibilia sunt. At cum habeant potentiam & facultatem innatam se ipsa multiplicandi per generationem ipsorum, eorum species sic manet & persistit incorruptibilis, per multiplicationem sui ipsius.

Vipera semẽ habent.

Viperæ ergo jam in centro suo semen habẽt quod tempore veris dum calidum innatum rerũ crescit & roboratur. Sole ad nos adventante calidi illi⁹ innati patre & unico fonte, ad spinam viperarum defertur, ibiq; copia sua veneris vestrum excitat & compellit viperas ad coïtus & amplexus generativos. Mas & fœmina manent eo tempore variis & multiplicibus nexibus inter se cõjuncti, donec virtus masculi exeat. Et in fœminam introducatur & fœcundet semen fœminæ, quod ex se ipso per se infœcundum est, ut & masculi item semen per se solum infœcundum est, sed unita inter se in loco convenienti & idoneo, & à natura destinato, fœcunda sunt ut reliqua omnia rerum semina, per se sola separatim sumpta infœcunda sunt, at dũ conjungũtur in utero proprio, dum ibi uniuntur & permiscentur fœcundantur, & in se ipsis simul sumptis & perfectê unitis actuantur in vitam, Alioquin vita illa quæ in utroque semine potentia & virtute residet, actuari non potest semen viperarum in utero earum, in ovum prius mutatur molle & non durum, & in utero ipso excluditur, & foras vivus excluditur & erumpit viperæ fœtus, unde sola est serpentum quæ vivos excludit fœtus, cùm calidissima sit serpentum omnium quæ in Europa reperiuntur, & propter calorem suum ova sua in utero suo excludit.

Sol calidi innati fons & pater.

Vipera quomodo coeat

Semina rerũ qua ratione fœcundẽtur.

Vipera cur vivipera sit sola inter serpentes.

Alii contra sentiunt & dicunt viperam esse frigidissimam serpẽtũ omnium, & perinde de foris sua ova, propter temperatum & modicum calorem suum nativum, qui ex parvitate foras excludere non potest

ova sua, & in actum vitæ suæ reducere, ideò necesse est, ut intra permaneant & in fotu perpetuo caloris nativi refocillentur, alioquin periret virtus illa, & energia vitalis, si externo aëris frigore ad modicū tempus refrigeraretur. At id neque ex suo frigore, neque ex suo calore ortum habet, cùm qualitates hæ, ex nostra sententia actionem habeant nullam nisi instrumentalem & dependant à vera substantia, quæ sola est actionis fons & origo.

Substantia ergo viperarum qualitatibus elementorum omnium exornata, parit ova non ratione caliditatis suæ, nec frigoris, aut humiditatis aut siccitatis, sed ratione sui ipsius, & innata & naturali sua proprietate & virtute, quæ neque est calida neque frigida, nec humida vel sicca, sed substantialis & seminalis virtus quæ sponte sua fertur ad sui multiplicationem, unde errant toto cœlo, qui aliquod seminum asserunt esse calidum, vel frigidum, & ratione caliditatis vel frigiditatis productivum esse, & multiplicativum: nō enim ita res se habet. Adsunt quidem qualitates omnes in semine sed ab ipso semine suscitantur, ad actiones suas, & sic agunt mediante substantia, unde actio earum debetur substantiæ, non ipsis qualitatibus, cùm ipsa actio primordialiter exoriatur ex ipsa substantia.

Semina ortū in actum multiplicationis reducuntur ex se ipsis non ratione qualitatum.

Semen ergo viperarum subtile admodum & tenue, efformatur à se ipso calore sui ipsius tanquam instrumento, in ovum subtile & molle, cuius virtus multiplicativa evanesceret subito in auras, si foras prodiret. Ideo prudens natura, ut conservaret species viperarum in earum semine, intus conclusit, donec perfectum ex illo ovo effingeretur animal, quod quidem dum perfectum est & absolutum membris suis omnibus foras erumpit, ut majus quærat alimentum & copiosius eo ipso quod in utero suæ matris tantum inest. Reliquæ autem Serpentes crassum habent semen & terrestre valde. Vnde induratur in ovum, & cortice dura tegitur, ita ut virtus eius non facili negotio in auras evanescat, sed perduret per multum tempus. At in viperis subtile est tenue, unde si foras erumperet, & per modicum tempus refrigeraretur, statim extingueretur eius virtus seminalis & proprietas, & sic periret semen, aut ovum viperarum: quocirca necessarium est, ut intus includatur donec omnino perficiatur in animal perfectum & absolutum. Et hæ sunt rationes veræ, cur vipera sola inter Serpentes Europeas vivos pariat fœtus.

Vipera semē quale & cur muteturin

ovum intra corpus ipsius vipera.

Serpentes quale habeant semen.

Cur ovum viperarum intus maneat donec perficiatur.

In Americis autem partibus reperiuntur Serpentes quammultæ prægrandes & feroces, quæ vivos gestunt fœtus, quod in Americis partibus, præcipuè in his partibus, quæ Zonæ Torridæ subjacent, ubi propter temperiem aëris & subtilitatem eius cùm à calore solis & stellarum attenuetur & subtilietur ibi omnia

Cur serpentes in America sint viperata.

omnia fere animalia ſubtile & tenue valde ſemen habent & multæ ſerpentes præcipue ibi reperiuntur quæ præ ſubtilitate & tenuitate ſeminis excludere foras non poſſunt ſemen, quin pereat & evanescat ejus virtus ſeminalis, & perinde neceſſarium eſt ut intus concludatur donec perficiatur & actuetur in animal perfectum.

Animalia cur multa ſint ovipara.

Hinc etiam colligere poſſumus cur animalia tanta ſint in omni genere, quæ ovipara ſunt, cum eorum omnium ſemen craſſum & pingue valde ſit, cuius ſuperficies facili negotio in teſtam induratur, ad conſervationem ſui ipſius, alioquin ſi tenue & æthereum foras exiret, ut in animalibus perfectis quampluri. mis contingere ſolet, tunc virtus ejus illico extingueretur, nec ullo artificio reparari poſſet. Sed de hac virtute ſeminali plura dicemus in ſecundo volumine huius operis, ubi de homine ſolo nobis erit ſermo. Nam in iſto volumine primo, non agimus niſi de his, quæ hominis ſunt, & ante ipſum & propter ipſum facta ſunt.

Semen animaliũ multorum cur intus reſervetur ad ſui perfectionem.

Viperæ quibus inſerviant uſibus.

Viperæ ergo propter hominem factæ ſunt, & à maſſa illa Antiqua materiæ primæ ſeparatę fuerunt per Divinam potentiam ad utilitatem quammaximam ipſius hominis, & quamvis venenum prægrande habeant in detrimentum hominis ſæpe ſæpius, nihilominùs tamen id per accidens eſt, non ad id factæ ſunt formaliter & eſſentialiter. At ut homini ſint medicamento ſummo. Earum enim caro ſimplex non præparata, & etiam præparata, affectus omnes præter naturã calidos & torridos corrigit & temperat, unde totam ſanguinis maſſam, à ſaburra ſeroſi & acris humoris deputat, & abſtergit, & totum renovat hominem, imò eius vitam longævam facit & ultro ordinarios & vulgares vitæ humanæ terminos extendit ac producit, cum tenacem & viſcoſum producat humidum, calidi innati proprium pabulum, modò illi perfecte uniatur, quod quidem humidum viſcoſum & tenax cùm difficilis ſit conſumptionis, ideo longævam conſtituit vitam, vita ſiquidem longa conſiſtit in humido tenaci, & viſcoſo, calido innato perfectè unito & permixto:

Vipera eſt longæ vitæ arcanum.

Vita longa in quo conſiſtit.

DE DRACONIBVS.

Dracones quid ſint, & unde vivant & quid proſint.

CAP. III.

Dracones quid ſint & unde vivãt

DRacones ſunt ſpecies ſerpentum, qui alati ſunt & duobus præditi pedibus, ungulis acutis feraci natura & crudeli ac ſummopere venenata, variis coloribus nigro, viridi, rubeo, flavo & aliis exornati qui colores inter ſe permixti ferocitatem & horrorem in hisce animalib⁹ multiplicant & augent, in Regno Cõgo & in Malabarib⁹ & in Nat ſingo reperiuntur, rari tamen cum non

Dracones cur rari.

ſint ad vitę humanæ emolumentum & utilitatem ſed potius ad detrimentum, cum hæc animalia præſertim in homines ſæviant, & odio peculiari ipſos perſequantur, Quamvis venenatam ſubſtantiam ex elementis attrahant, ut ipſam digerent, coquant & in ſuam ſubſtantiam convertant, ut quod ſupereſt in elementis vitalis ſubſtantiæ ſit magis aptum & proprium enutriendis hominibus potiſſimum & aliis animalibus, quæ homini ſunt emolumento, quæque non habent ventriculum adeo fortem & robuſtum ut crudam & incoctam elementorum vitalem ſubſtantiam ſine ulla ſeparatione prius facta, ſibi aſſimilare aut ſaltem percoquere queat, ut inde variis alterationibus peractis fiat ultimò vera aſſimilatio.

Draconum vita unde.

Dracones ergo cùm nutriuntur ex viſcoſa illa elementorum omniũ ſubſtantia quæ apud Chymicos veros & naturæ ſecretis initiatos dicitur hyle ſeu materia prima rerum omnium, ex illa, inquam, materia etiam fiunt cùm ex illa nutriantur & conſerventur nihilq; vere aliud ſint dracones quàm portio illius materię viſcoſæ, quæ per Divinam potentiam efformata fuit in Draconem marem & fœminam, quibus Deus dedit potentiam ſe ipſos multiplicandi ut inde multiplicarentur eorumdẽ draconũ individua ad ornamentũ hujusce mundi, cuius pulchritudo in varietate rerum conſiſtit, & earumdem rerum ortu & interitu: Vt inde colligant Sapientes, aliquid eſſe in centro rerum immortale & incorruptibile, ex cujus alteratione varia, exſurgunt mirabiles illæ rerum omnium varietates.

Colores in draconibus quid indicẽt

Colores varii ac diſtincti qui in Draconibus noſtris reperiuntur hoc ſatis oculatis Philoſophis oſtendunt ac manifeſtant: Sunt enim Dracones ex una & eadem ſubſtantia orti, & nutriuntur & conſervantur ex eadem, & tamen illa ſubſtantia in ipſis ita diverſificatur & variatur ut plures in his ſubſtantiæ eſſe videantur cum variis accidentibus qualitatibusque exornentur.

Chymiam cur omnes non capiant.

Hoc naturæ mirum pauci intelligunt quia principia naturæ ex Chymicorum doctrina, audire nolũt nec ipſa capere poſſunt neſcio an hoc ſit ex divina voluntate, quæ intellectum dat parvulis, & illuminat cœcos, & occæcat quos vult ne videant ſolem ipſum meridianum: principia rerum Chymica adeo clara ſunt & manifeſta ut non egeant ulla probatione, quia per ſe ipſa ſat luminis habent ut Sapientibus innoteſcant, nihilominus nauci fiunt & tota Alchymia à naſutulis quibusdã Thraſonibus deridetur, cùm tamen vera ſit totius Philoſophiæ & medicinæ margarita precioſa & ſcientiarũ fere omniũ ſola baſis, & fundamentum & ſola Sapientia dicatur à Salamone de qua ſola poteſt prædicari: longitudo dierum & ſanitas, à dextra illius, à ſiniſtra verò gloria & Divitiæ infinitæ: Aliæ ſiquidem ſcien-

tiæ

Alchymia laus cur vitam longam & divitias infinitas porrigat.

tiæ mundanæ nec longitudinem dierum & sanitatem, nec gloriam & divitias infinitas ex se ipsis promittere possunt sola est Alchymia, quæ suis caris alumnis hæc promittere audet, & vere promissis stat suis: At Dracones habet custodes thesaurorum suorum, qui debellandi sunt prius & occidendi, ut ex eorum morte vita illa longæva exsurgat, quæ non solùm in vegetabili regno & animali potentiam habet, & imperium sed etiam in minerale regnum suam ostendit energiam, unde exsurgunt divitiæ illæ infinitæ nam claves naturæ totius traduntur ex morte Draconum, veris Philosophis, quorum beneficio thesauri omnes naturales tùm in animali, vegetabili & minerali regno certissimè aperiuntur, ne tamen existimes, amice lector, Dracones hos chymicos vulgates esse dracones de quibus hoc in capitulo fit mentio: substantiæ enim sunt minerales, quę dum inter se conjunctæ sunt & coquuntur & digeruntur in vase hermeticè clauso variis exornantur coloribus, ratione quorum, & crudæ vitalis elementorum omnium substantiæ, quæ in his mineralibus substantiis latitat, ratione, inquam, horum omnium, Dracones dici possunt, & verè Draconum animalium imitantur naturam & rationem, unde Allegoriæ mirandæ exsurgunt, quæ passim apud Authores Chymicos leguntur, de quibus fuse admodum dicemus: sectione ultima huius libri, ubi de montibus erit sermo.

Dracones chymicorũ quales.

Concludamus solùm Dracones nostros de quibus hoc in capitulo mentionem facimus, animalia esse bruta in serpentum specie collocata, feroci & crudeli natura ac venenata, ex pingui & viscosa materiæ primæ portione, per divinam potentiam enata & efformata in principio creationis rerum omnium, ex qua item materia jam enutriuntur & conservantur, & semine potentiali in ipsis incluso multiplicantur, & augentur ad ornamentum mundi & humani generis utilitatem quammaximam, cum crudam & nimis indigestam, vitalem internam elementorum substantiam attrahant, ut ipsam coquant & digerant, & sic elementa purificant ne sint crudis & indigestis eorum substantiis, Hominibus nocumento.

Dracones vere quid sint.

Dracones ad quid serviant.

An in capite Draconum carbunculi generari possint.

CAP. IV.

ASserunt multi authores lapides pretiosos, radiantes & nitentes generari posse in capite draconum, unde & solent appellari hi lapides Draconites vel Draconii, & ex Oriente solent exportari, in Provinciis Asiaticis Orientalibus, ex Regno Malabar, & Narsingo, ubi magni & prægrandes solent reperiri Dracones, ubi solent viri audaces

Dracones lapides ubi generẽtur.

audaces & magnanimi speluncas Draconum magnis in montibus explorare, in hisque medicatas, & soporiferas spargere offas, Draconibus gratas ut Dracones advenientes ipsas deglutiant, quibus voratis somno gravi corripiuntur: Adveniũt tunc temporis exploratores speluncarum, & abscindunt capita Draconum. Et sic surripiunt lapides illos pretiosos qui magno pretio divenduntur Regibus, & Magnatibus Orientis, propter insignes & admirandas eorum lapidum virtutes: hæc asserit & enarrat Camillus Leonardus in suo speculo lapidum pretiosorum capite de Draconio lapide, quod an verum esse possit jam nobis superest disquirendum.

An draconites lapides generentur in capite draconum.

Lapides omnes qualescumq; sint pretiosi, sive vulgares & communes produci & generari solent ab humido viscoso aquæ sale turgido calore interno desiccante illud humidum viscosum aquę vel frigore etiam externo coagulante, & desiccante illud ipsum humidum: frigidum enim æq; quasi exsiccat, ac calidum, quia frigido calidum internum multiplicatur & fortius redditur ad humidũ suum exsiccãdum & coagulandum. Sic frigidum vere & formaliter non coagulat lapides, nisi in quantum calidum frigido multiplicatur antiperistasi inde facta. Videndum jam est an in capite Draconum reperiri possit humidum istud viscosum elementare materialis lapidum causa, & an calidum vel frigidum, viscosum istud coagulans etiam reperiri possit in eodem capite Draconum: Si enim hęc omnia concurrant nullo pacto dubitandum est quin lapides generari possint in ipso capite draconum.

Humidum autem viscosum aquę reperiri in confesso est apud omnes, cùm ipsi Dracones potent aquam ipsam elementarem quæ sine tali humido viscoso sale turgido esse non potest. Hæc, inquam, aqua sive potus communis, & vulgaris Draconum, coquitur & digeritur in ventriculo Draconum. Pars mineralis, quæ alterari non potest & in substantiam Draconum converti abit inalterata, & intacta cum serositate sanguinis & defertur per totum corpus Draconum, unà cum eorum sanguine, pars sanguinis variis alterationibus facessit in partes essentiales Draconum: Pars illa mineralis, quæ alterari non potuit, calori naturali sui ipsius, & calore externo Draconis pedetentim exsiccatur, & coagulatur in lapidem pretiosum, rutilantem & nitidum, in capite potissimùm ipsorum Draconum quod mineralis illa pars aquæ ad caput ascẽdat unà cùm sera, & phlegmate sanguinis, ibique ascendat summopere depurata, clara & nitida ac limpida facta, superveniente deinde calore exsiccante hanc materiam, facili negotio coagulatur hæc in lapidem qui si tinctura sulphuris rubei, clari & limpidi impregnetur, ac tinguatur, (hoc autem facili fit via, cum calore

Draconites lapides qua ratione fiãt.

lore externo Draconis semper agente, humidum illud pingue & viscosum tinguatur in rubeum, suscitato illo sulphure seu igne interno,) tunc temporis, inquam hic lapis qui inde exoritur fit verus carbunculus ardens & radians lapis magnæ & mirandæ virtutis: hic tamen lapis caro fit, & nisi in caducis & senibus valde draconibus reperiri solet, quia multum temporis exigitur, ad depurandam illam materiam, & illam coagulandam & tingendam in carbunculum.

Draconites copiosi non sunt carbunculi.

Reperiuntur tamen frequentes, & copiosi Draconites sive Draconii lapides in capite draconum. At non sunt carbunculi sed alii nobiles valde & pretiosi lapides, qui cum reperiantur in capite Draconum, Draconites dicuntur & Draconii, qui quidem si summum & ultimum expectassent depurationis gradum & terminum, tandem facti fuissent veri carbunculi, nam in matris seu loco generationis lapides, & metalla quo diutiùs persistunt, eo perfectiorem & nobiliorem perfectionis & nobilitatis acquirunt gradum, quia natura semper tendit ad ultimum perfectionis gradum, Carbunculus autem habet summum & ultimum perfectionis gradum inter lapides pretiosos: An autem iste Carbunculus & in capite Draconũ productus sit nobilior & præstantior illo carbunculo, qui in fodinis ditissimis auri producitur & generatur, fides sit penes illos, qui utrosq; viderunt & palparunt, hoc autem ex depuratione dependet, quæ ubiq; fieri possit modo locus sit purus & nitidus, Sed de his satis, modò communes & vulgares Draconites lapides sciamus esse lucidos, ac transparentes Cristallini coloris, miræ virtutis & efficaciæ in fugando veneno omni, maximè serpentum, animum etiam roborat, & multiplicat audaciam & fortitudinem, cùm calorem nativum rvboret, & augeat.

Carbunculus inter lapides habet supremum perfectionis gradum.

De carbunculo in capite draconum generato; mysticum ego existimo Chymiæ arcanum.

DE LACERTIS.

Lacerti quid sint, unde sint & unde vivant & quid prosint.

CAP. V.

Lacerti quid sint & unde sint.

Lacertorum species multiplex est, & varia, nam & Salamandras omnes sub se comprehendere potest, cum similitudinem quandam habeant inter se differunt tamẽ toto cœlo, & differentia & proprietate, conveniunt tantùm figura externa.

Nihilque aliud sunt lacerti, quàm serpentum quędam species, quadrupes, bifida lingua, ovipara, viridi colore & flavo decorata, toto hyemis tempore in cavernis terræ latitans, & terra & spiritu aëris vitali vivens toto illo tempore, in quo griseo seu leucophæo exornatur colore. At tempore veris deposita illa veste, senectutem deponit, & viridem tanquam florentem induit vestem, qua toto verno, & æstivo tempore, & au-

Lacerti cur virides sint æstivo tẽpore & verno.

tumno conſpicitur indutus, quòd viridi & crudo utitur alimento, toto hocce tempore, quod quidem alimentum deſumit tùm ex plātis crudis & viridib⁹, tùm ex fructibus, tùm ex ſerpentibus, buffonibus aliisq; animalculis, imò ex avibus, quibus aſtute inſidiatur, ut ipſas capere poſſit. Eſt enim lacertus omnivorus, comedit quicquid invenit ad comedendum: Et terra ipſa, & aer ſunt ſæpiſſimè illi alimento, præſertim dum latet hyemis tempore in cavernulis terræ. Vnde breviſſima eſt vita, & annos duos non excedit, nonnulli ſemeſtrem faciunt lacertum. Et hæc breviſſima vita eſt, ex cruditate nimia quam contrahit ex alimentis ſuis variis quę perfectè digerere non poteſt, unde ſubito & brevi tempore extinguitur eius calor nativus à quo vita dependet.

Lacerti quibus vivant.

Exorti ſunt lacerti in principio rerum, ex eadem materia, ex qua reliqua omnia originem habuerūt, per ſeparationem & diſtinctionem eorum ab ipſa eadem materia prima, divina virtute, quę portiunculam illius materiæ primæ, in lacertos efformavit, eique potentiam in poſterum dedit ſe ipsam multiplicandi, virtute ſeminali in ea ipsa incluſa, cuius ope & beneficio inter ſe coëuntes lacerti, ova pariunt, quæ quidem ova, terrę gremio committunt, ibiq; ſponte excluduntur in lacertos tùm calore naturali intrinſeco ovorum ipsorum, tùm calore ipſius terræ, & ſolis ipſius, & ſtellarum.

Lacerti qua ratione facti ſint ex materia prima.

Lacerti omnes ut reliqua bruta animalia, quæ aliquid veneni habent ſunt ad hoc creati, ut elementa omnia à ſuis venenatis ſubſtātiis vindicent. Attrahunt enim illas ſubſtantias, coquūt & digerunt, & quod digeſtum eſt in ſuam ſubſtantiā convertunt & aſſimilant, quod autem ſupereſt indigeſti & crudi, ad aliquod membrum amandant ut ibi tanquam excremētum foras elimінent vel ibi cōſervant ad vindictam hoſtium ſuorum, & ad tutelam & defenſionem vitæ eorum.

Sunt etiam præterea homini ſummo emolumento, nam ſit comburantur eorum corpora, & in cineres reducantur, huius cineris dragma unica epota cum aqua theriacali ict⁹ ſcorpionum mirifice ſanat. Sal autem eductum, & arte Chymica præparatum dentium dolores mirifice ſanat & arthriticos, ſi cùm eſſentia roris marini unà permiſceatur & in linimenti conſiſtentiam reducatur, & applicetur parti dolore affectæ. In Americis autem Regionibus hominibus ſunt alimento, & habent carnem Euchymam & optimi ſucci, & palato gratiſſima eſt eorum caro & prægrandes ſunt & magni, nam ad viginti pedum longitudinem extenduntur, & hominem craſſitudine vincunt, crudeles admodum & feroces ſunt, homines ipſos & bruta vorant.

Lacerti quid proſint homini.

DE SALAMANDRIS.

Salamandræ quid ſint, unde ſint, unde vivant & quid proſint.

CAP. VI.

Salamãdra & lacerti differentia.

SAlamandræ aliqua ratione figura externa lacertos imitantur, nihilominus tamen variis coloribus, viridi, nigro, flavo ac ſubcæruleo diſtinguuntur, & tarditate inceſſus, lacerti ſiquidem celeri paſſu incedunt, Salamandræ tarde admodum gradiuntur, & ſtupidæ valde ſunt nec ullo pacto agiles, & ut lacerti, qui expedito admodum ſunt corpore, & ſerpentes pugna & certamine aggrediuntur eosq; agilitate ſua vincunt.

Salamandra venenũ quale.

Salamandræ autem tardæ admodum ſunt, & ſtupidæ, & ſolius veneni magnitudine, & gravitate lacertos vincunt ac ſuperãt frigidum admodum & humidum eſt Salamandræ venenum, cuius ſolius virtute ignem parvum extinguit. Nam Salamandra viſcido & glutinoſo humore, per totum corpus ita obducitur, ut dum appropinquat ignem levem ſcilicet & parvum, ipſum ignem viſcido illo humore frigido valde, & humido, extinguit veluti aqua ſuffusa, unde fertur Salamandram igne vivere eoque gaudere, quòd tamen eſt omnino falſum. Nam apud Britannos ubi copioſas vidi ego Salamandras, igne maximo combuſtas & in cinere redactas, quo igne nullo pacto gaudebant imò ipſum fugiebant: Non generatur Salamandra ex proprio & peculiari parentum ſemine, nec ex ovo peculiari Sed ex ſemine generali, quod in putri materia viſcida valdè & glutinoſa reperiri ſolet, ibique ex calore ipſius putrentis materiæ, in actũ reducitur, & efformatur in Salamandram, frigida quadam conſtellatione cooperante & influente, in ipſam materiam putrentem viscidam & glutinoſam. Unde nihil aliud ſunt Salamandræ, quam portio ſeminis generalis, in putrenti aliqua materia viscida, glutinoſa, frigida, & humida reperta, & incluſa, & actione caloris illius materiæ putrentis, & calore cœleſtis ſaturninæ alicuius conſtellationis, in Salamandram actuata & efformata, ut veneni illius materiæ putrentis portio, in animal efformetur & ſic vindicentur elementa à venenatis ſuis ſubſtantiis, & depurentur ut multoties à nobis ennarratum eſt.

Salamãdra unde producatur.

Salamãdra quid ſit.

Salamãdra ad quid proſit.

Salamandra igne non gaudet.

Salamandræ itaque ſic efformantur & prodeunt in lucem, ut ipſa experientia me docuit apud Britannos, nam in locis putridis, fœtidis, udis & aqueis ſemper reperiri Salamandras ſola effoſſione horum locorum tempore veris & autumni, imò & tempore æſtivo.

Salamãdra venenum quale.

Salamandræ quãvis frigidæ videantur & ex materia frigida putrẽte ortum ducant, nihilominus tamẽ eorum venenum calidiſſimum eſt, &

adurens & causticum, solo tactu videtur frigida Salamandra at effectu calidissima est & adurens vivitque ex eadem materia, ex qua solet efformari. Attrahit facultate sua humorem illum viscidum, frigidum & putrentem, ex locis udis & fœtidis, eoque nutritur & crescit. At parum vivit, singulis enim annis vernante calore producitur & singulis hybernis temporibus si frigus urgeat emoritur. Si comburatur eius corpus & in cineres reducatur, ex his cineribus puratur inde sal, quod si variis & multis iteratis calcinationibus & solutionibus in aqua communi distillata factis dulcescat, mirandum evadit medicamentum ad expellenda omnia venena, tum per sudores, tùm per urinas. Per se autem in oleo communi cocta & forti ebullitione in oleo dissoluta, pilos tollit & evellit.

Salamādra vita brevis.

Salamandra chymicorū qualis

Est alia apud Chymicos Salamandra quæ verè vivit in igne, & eo gaudet, & in eò perficitur, quæ cùm sit variis coloribus exornata dum coctionem patitur, & temperamento respondeat huic nostræ Salamandræ, ideo dicitur Salamandra, sed toto cœlo inter se differunt: Mystica hæc Chymica Salamandra, miras habet virtutes & proprietates, & post perfectionem summum est venenorum omnium antidotum, & vitæ rerum omnium tutum solatium.

DE TARANTVLIS.

Tarantulæ quid sint, unde sint, unde vivant & quid prosint.

CAP. VII.

Tarantulæ quid sint.

TArantulæ sunt Araneorum & phalangiorum quædam species mordaces, & insalientes, insigni veneno præditæ, sic vocatæ quòd in Taranto Apuliæ civitate copiosæ reperiantur & in campis æstivo tempore divagentur, magno hominum incommodo, qui campis vacant eo tempore ad messes colligendas. Si aliquo casu mordeantur ab ipsis phalangiis miranda adfert symptomata morsis illud venenum: Nam nunc vident, nunc cantant, nunc tripudiant, & saltant à tarantulā morsi, alii plorant & tristes sunt, alii lætitia mira afficiuntur ita ut semper rideant & cantent. Alii verò timent, dormiunt alii, alii verò vigiliis afficiuntur, plerique vomitionibus laborant, nonnulli sudant perpetuo & calent, alii verò frigent. Nec ullum venenorum est, quod tanta, & tam varia ac distincta symptomata producat, & inferat, & tamen unum & idem est, nec varium ac multiplex. At hæc omnia varia & distincta symptomata quibus afficiuntur à Tarantula morsi non à varietate veneni, & eius multiplicitate dependet. At à vario ac multiplici temperamento, quo donantur infœlices illi qui à phalan-

Vnde à tarātula morsi variè afficiantur.

lan-

langiis & araneis illis mordentur, nam vinum unum & idem est, à quo multi inebriantur, & tamen non omnes ebrii, uno & eodem afficiuntur ebrietatis symptomate sed vario ac multiplici, melancholia item & atra bilis una & eadem est, nihilominus phrenetici, lymphatici & maniaci, non eodem & uno afficiuntur symptomate, quia qui melancholia afficiuntur, non unum & idem habent temperamentum. Et si mutentur symptomata, in uno & eodem subiecto, & in uno & eodem die imo & in hora, hoc dependet ex mutatione humorum qui nunc vigent, nunc tepent, nunc dominantur & imperant, nunc subjici gaudent, & sic temperamentum aliqua ratione videntur immutare, cùm tamen nulla ratione in radice sua immutetur sed immutari videatur exterius, cum humores alimentitii & vagantes immutentur non radicales & fixi, ex quibus temperamentum naturale consurgere solet.

Humores alimentitii mutant & variant actiones corporis.

Tarantulæ ergo venenum modo hoc, modo illud agit in corpore varie & diversimode affecto, afficitur autem variè corpus, ex variis & distinctis humoribus, qui per corpus humanum divagantur. Itaque Tarantulæ venenum, nunc hos, nunc illos vellicat humores, & secundum humores quos irritat, varia & distincta excitat symptomata, nec mirũ si ita variè afficiãtur à Tarantula morsi, cùm in his varii & distincti sint humores, qui diversimodè & variè afficiuntur à veneno, & sic varia excitant symptomata.

Tarantula ut & reliqua omnia Araneorum, & phalangiorum genera & species, non ex proprio & peculiari parentum semine enascuntur, nec ex ovo aliquo proveniunt. Sed ex virtute & proprietate seminis generalis, quod quidem in putrenti aliqua materia latet, ex viscidoque aliquo humore, intra cavernulas terræ latitante generatur. Ex viscida illa, inquam materia putrente, scorpionica quadam cœlesti virtute influẽte, & agente, generantur & ꝓducũtur Tarantulæ illæ: Nihilque aliud sunt Tarãtulæ, quam viscida aliqua aëris & aquæ materia putrens, actione caloris cœlestis, & influxu scorpionis constellationis impregnata, cuius influxus ratione & ministerio actuatur hæc materia in Tarantulam. Cuius vita brevis est, singulis annis enascitur, & singulis annis emoritur, ut solent ferè omnia insectorum genera, quæ diu durare non possunt cùm calidum innatum putrenti illa & simplici coctione, uniri perfectissime nequeat cum humido suo radicali, in quorum unione perfecta, vita longa consistit. Sic oriuntur Tarantulæ. Et ex eadem materia ex qua ortum habent conservantur per totum tempus in quo durant & persistũt. Prosunt autẽ solùm, quod dum generantur, & prodeunt in lucem portio venenata elementorum abit in Tarantulas, & sic vindicantur elemẽta ab impuris illis & malignis

Tarantula ut fiat & producatur.

Tarantula quid propriè sint.

Tarantula vita brevis & annua.

Insecta omnia cur parum durent.

Tarantula quid prosint.

substantiis. Prosunt etiam quia si curantur & in cineres reducantur, eorum pulvis, perquam optime ustus & calcinatus, earumdem ictus & morsus sanat & curat, ut peculiare & proprium est unicuique veneno, sui ipsius esse proprium & innatum remedium: Musica tamen fertur sanare posse hosce letales morsus, unde saltando, & tripudiando asserit Matheolus, sanari hæc crudelia symptomata, quia saltatione & tripudiatione agitatur totum corpus & incalescit nativus calor & sic pedetentim consumitur ab ipso calore artificio adaucto venenum Tarentulæ. Sed huic tripudiationi & saltationi addere vellem, cineris ipsius Tarentulæ ʒ. ß. cum aquæ theriacalis ʒ. ß. ad certam & tutam huius veneni curationem.

Venenum qualecumque sit habet curam sui ipsius & medelam.

Tripudiatio & saltatio cur curet venenum Tarentulæ.

DE BVFONIBVS.

Bufones quid sint, unde oriantur & unde vivant & ad quid sint.

CAP. VIII.

Bufones quid sint.

BUfones ranarum terrestriũ species sunt, crassitudine tantùm corporis differunt & veneno, non ex peculiari parentum semine ortum ducunt, at ex putri materia solent oriri, quæ quidem putris materia, maligna quadam qualitate inficitur, & perinde substantia venenosa contaminatur, quæ agente calore & cœlesti influxu facili negotio abit in Bufones.

Vnde aliquando, & sæpe sæpius videmus ingruente pluvia æstivo tempore dum aër venenatis substãtiis & vaporibus inficitur, unà cum pluvia decidere, ex ipso aëre & cœlo Bufones copiosi, qui super terram unà cum aqua ruunt & hinc inde saltant, & ambulant. Perversa & venenata illa substantia, quæ cùm vaporibus & exhalationibus ex terra in cœlum, & aërem versùs sublimata est, calore externo ipsius aëris, & influxu peculiari alicujus Saturninæ constellationis mutatur in Bufones.

Cur æstivo tempore Bufones cum pluvia cadant.

Sic vere Bufones nihil aliud sunt, quàm quædam portio seminis generalis, quæ in putri materia sæpissimè delitescit & ex insigni putredine, fit venenosa substantia, quæ dum attenuatur & sublimatur gradum vitæ acquirit, & sic mutatur in Bufones. Vnde aliquando in mediis ipsius lapidibus, & marmoribus si aliquid vacui in his reperiatur, reperiuntur producti Bufones, quia aer in illo spatio, ob clausuram firmam putrescit & pedetentim venenata fit substantia, quæ tandem circulando attenuatur & gradum vitæ insecti animalis acquirit, & fit Bufo. Qui ex eadem materia solet enutriri, ex qua solet fieri & generari, miram habet attrahendi facultatem ex aere, quicquid illi convenit pro cibo suo, vel ad medelam sui ipsius; ferũt siquidem nonnulli authorum Bufonem

Bufones quid propriè sint.

Bufones unde vivant.

nem tanta attractrice facultate pollere ut ad medelam sui ipsius, attrahere possit mustellam animal admodum agile, & expedito corpore, nec agilitate sua posse mustellam evitare, & effugere attractricem illam virtutem & energiam, ita ut viva cogatur mustella in fauces ipsius Bufonis se projicere ut devoretur, ad medelam Bufonis ægrotantis, quod est incantamenti propemodum. Et undenam attractio tam mirabilis fieri possit est valde miratu difficile, cum omnis attractio fieri debeat ex sympathia & amore, ibi autem inter Bufonem & mustellam, nulla est symphatia, nullus amor, imò contra odium summum & dispathia, ut ita loquar, Et sic quid est in Bufone quod mustellam attrahat in sui medelam, non ex sympathia nec ex amore, at ex veneno est, quod foras emittitur & jaculatur per auras à Bufone morbo affecto, & vulnerato, quod quidem venenum peculiari sua virtute & facultate, mustellam inebriat, & ita fascinat, ut fugere nesciat, mustella & ita inebriata & veluli fascinata veneno Bufonis, expectat mustella invita, & renuens ultimum Bufonis morsum, unde emoritur & sic comeditur à Bufone & est medela illius: Unde colligere possumus in mustellis esse quid arcani & secreti, ad morsus serpentum persanandos. Nam Bufo tendit ad mustellam vulneratus ex pugna serpentis, & perinde veneno serpentis summoperè læs⁹ & sauciatus. In Bufone etiam ipso latet arcanum & secretũ veneni cujuscũq; extinguendi, oportet comburere Bufones & in cineres convertere forti & potenti igne, & ex cineribus eorum tingẽs aqua cardui benedicti aut ulmariæ ter aut quater rectificata extrahere salem & ipsam purificare calcinãdo & solvendo ipsũ multoties in aqua ipsa cardui benedicti, aut ulmariæ donec clarum & limpidũ sit sal, cujus dosis est ʒ.ß. in ipsa aqua cardui benedicti, ad pestem omnem eliminandã è massa sanguinis, idq; beneficio sudoris quem potentissimè elicit hoc sal, & sic purificat totã massã sanguinis, & vindicat ipsam à venenatis omnib⁹ morbis, & sic Bufones sunt maximo homini emolumento.

Bufones ad quid valeãt

Arcanum pestis est in sale Bufonis.

Sunt & multa alia quamplurima animalia insecta, quæ in terræ antris latent, & absconduntur in ejus cavernulis, de quibus omnibus dicere velle nimis longum esset. Prædicta nobis sufficient, ad hyle nostrum demonstrãdum Chymiæ alumnis, sine quo in tribus naturæ regnis, nihil fieri potest, itaq; ipsum notum faciamus, & quali ratione distinguatur in tribus his naturæ regnis, de singulis regnis particularia exempla attulimus, ut in his particularibus exemplis quid sit hyle nostrum, & materia rerum prima, notum & manifestum haberent Chymiæ indagatores materia siquidem rerum prima nota, Arcana Chymica hinc inde nota & manifesta fiunt.

In hyle est arcanũ cognoscendæ naturæ.

Hyle noto cognoscitur & Chymia.

De Fun-

De fungis & aliis terræ tuberibus

SECTIO. III.

Fungi quid sint in genere, unde fiant & an cibi Euchymi fieri queant.

CAP. I.

FVngi & boleti omnes qualescũque sint, fiunt ex vaporibus, ex exhalationibus quas ex calore centri sui sursum emittit hyle nostrum, in centro existens; Ex quo terræ centro Azoquea illa materia vapores & exhalationes perpetuas ex se ipsa sursum mittit, ut producat res omnes, quæ in terræ gremio produci solẽt. Exhalationes autem illæ & vapores ascendendo assumunt ex elementis, quæ in ipsa terra reperiuntur permixta, nunc illud, nũc aliud, secundùm permixtionem elementorum & sic varium & diversum accipiunt; non unum & idem, & inde secundùm illud varium & distinctum, varia & distincta producunt vapores illi, cùm varii fiant in ascẽsione sua, & circulatione naturali, quam patiuntur in terræ cavernis & poris eius, etsi in centro suo fiant ab una & eadem materia homogenea, seu semine elementorum, quod in centro permiscetur & permixtione fit unum quid, ex quatuor, adunatũ. Quod quidem unum, in duo distinguitur, in marem & fœminam, & fiunt vapores & exhalationes, vapores sunt veluti fœmina & exhalationes sunt veluti Mas, & ex exhalationibus vel vaporibus coniunctis exsurgit iterum unum quid, quod secundùm varietatem naturæ regnorum variatur in trib' regnis, hoc est fit vel minerale, vel vegetabile, vel animale, ex quo immediate exsurgũt semina mineralium, vegetantium & animantium: Unde producuntur hæc omnia tria naturæ regna, quæ quidem distinguuntur adhuc per solam separationem in individuis, nam dum in fonte manent, confusa sunt & in suo genere sepulta, dũ vero separantur separata habẽt agentia particularia quibus variè disponuntur & sic ex variis illis actionibus & dispositionibus varia fiũt individua ab uno & eodem semine generali variè & distincte disposito, ab agentibus variis externis.

Vapores qua ratione res omnes producunt.

Semina rerum omnium producantur ex vaporibus.

Sic fungi nostri, & boleti prodeunt in lucẽ ex terræ poris. Vapores & exhalationes, quæ semper sursum feruntur ascendendo, cum tenuissima terræ & aquæ portiũcula permiscentur & in terrę superficie alterantur, putrescunt, & ex putrefactione illa exoriri solent pluvioso tempore, dum superficies terræ abundãti humore madescit, fungi & boleti omnes; qui quidẽ ex cruda incocta fiunt materia, & sæpè sæpius ex venenata exhalatione, & maligno vapore, unde lethales aliquando habentur, quòd maligno illo vapore, & venenata exhalatione soleãt exoriri, & his adhuc

Fungi qua ratione fiãt.

Fungi qua ratione lethales.

adhuc substantiis, conjungitur cruda & incocta aquæ & terræ portiuncula, quę ratione cruditatis venenatam & malignam energiam & potestatem multiplicat & auget, cruda siquidem & incocta venenatam solent sortiri qualitatem.

Hinc colligere facilimum est boletos & fungos omnes aliquando lethales esse & venenatos, etsi sæpè sæpius optimi & euchymi sint & boni succi, cùm eorum materia ex qua fiunt, non conjungatur & permisceatur venenatæ, & malignæ ulli substantiæ, at pura & simplex ascendat in terræ superficie pura & nitida & ab omni veneno vindicata, nam aliquando casu & fortuitò corpora serpentum, bufonum & similium animalium in terræ cavernulis mortua putrefiunt: vel semen seu materia serpentum, bufonum, & araneorum, & similium animalium, disponitur, & adaptatur ad hæc animalia venenata producenda, & antequam ultimum dispositionis gradum horum producendorum animalium attigerit, attrahitur à materia boletorum & permutatur in boletos, qui quamvis figura & forma externa sint, ex genere optimorum & euchymorum boletorũ nihilominus sunt pessimi & lethales. At hoc ex loco generationis, casu & fortuito obtinent, non ex natura sua, quæ in centro suo optima est, at in via ascensionis pessima fit loco suo in quo ultimam boletorum dispositionem obtinet. Hinc fit quod boleti enascantur in quibusdam locis sempervenenati & maligni, quòd locus ille soleat depravare materiam & semen immediatum boletorum, & in pejus convertere. Sunt etiam alii loci in quibus hæc materia boletorum solet meliorari, & in optimam converti substantiam, ut manifestum, & clarum fiet capitibus sequentibus.

Boleti etsi sint ex specie optimorum fiunt aliquando pessimi.

Boleti cur ex loco generationis suæ soleant assumere quicquid boni aut mali habent.

CAPUT II.

Locus non solùm conservat locatum, & in meliorem perfectionis gradum conducit, sed etiam sæpius destruit & in priorem sui statum perducit, ut patet ex vino, quod etsi ex sua natura optimum sit, & ex stipite optima & vinea ortum eduxerit, nihilominus si vase infecto & vitiato concludatur tota sua natura & essentia pervertitur & in vapam mutatur, semina etiam etsi ex natura sua optima sint, si in terram sterilem & inaquosam projiciantur pereunt, aut si non totaliter pereant in lollium, & in alienam naturam pervertuntur: hoc totum ex loco & utero, in quo digeruntur semina & coquuntur, exoriri solet maxima enim est loci, seu uteri & matricis virtus, & energia in locatum, & semen quod continet perficiendum.

Locus conservat locatum & aliquando destruit.

Semina qua ratione pervertãtur

Boletorum omnium semina sunt spirituales elementorum omnium

Boletorum semina

 sub-

qualia & qua via alterentur & depravêtur.

ſubſtantiæ, quæ per vapores & exhalationes deferuntur ad ſuperficiem terræ, ibiq; alterantur & digerũtur donec gradum vegetantis boleti cujusdam acquiſierit & in boletum perfectum vel imperfectum deſierit. Si locus purus & nitidus ſit, & ab omni venenata qualitate vindicatus, ſemen boletorum ibi concluſum, ut digeratur & perficiatur, in perfectũ boletum, & euchymum abſolvitur. Si verò locus in quo ſemen boletorum concluditur, impurus ſit fœtidus, & maligna qualitate infectus boletos malignos & pravos produxit, ſecundum gradum malignitatis & pravitatis quem obtinet locus, in quo producitur boletus.

Locus quot modis depravetur.

Loci autem impuri fiunt & depravantur multis de cauſis, primò advẽtu vaporis & exhalationis pravæ ac malignę ſecundò corruptione alicujus corporis pravi & venenati, quod ſua putrefactione locum ipſũ inficit, ac depravat & ſua prava qualitate tingit. Tertiò inficitur locus, depoſitione veneni alicujus animalis venenati, quòd tranſeundo excrementa ſua venenata ibi deponat vel propter moram, & habitationẽ animalium venenatorum quæ ſuis halitibus, & expirationibus locos quibus immorantur inficiunt, & longum & latum ſuæ habitationis ſpatium conſpurcant, ubi ſi aliqui boleti producantur inficiuntur facillimè tali veneno, quo locus contaminatur. Vnde periculoſi admodum ſunt boleti, & melius eſt ac tutius abſtinere ab eorumdem eſu, nam qui meliores & tutiores haberi ſolent hi ſæpiſſimè maligniores ſunt, & vidi ego totam familiam intoxicatam fuiſſe, & morte miſera & crudeli periſſe.

Boleti eſſe periculoſi admodum.

Ideò in poſterum, ſi aliquid tale cõtingat in gratiam eorũ qui ab illis delicatis cibis abſtinere non poſſunt excogitavi remedia tutiſſima contra boletorum omnium venenum, quæ in multis ego ipſe expertus ſum, & ratio ipſa dictat eſſe tutiſſima, ut capite ſequenti fiet clarius.

Boletorum venenatorum remedia unde ſint aſſumenda.

CAPUT III.

Venena omnia antidotum habent & quale ſit illud.

VEnena omnia qualiacumque ſunt, in ſe ipſis aliquid habent quod eſt antidotum eorumdem, illudq; antidotum eſt pura & nitida elementorum omnium ſubſtantia, quę ipſum corpus venenatum componit, venenum autem in eodem ipſo corpore eſt quicquid adventitium, & heterogeneum adveniens mixto, illam ſubſtantiam elementorum puram, & nitidam inficiens, & corrumpens. Si quis arte & artificio illud adventitium & heterogeneum quod veneni proprietate habet, ſe parare ſciat ab illa pura & nitida elementorum ſubſtantia (quæ corpus venenatum componit) certo certius verum & proprium & innatum & naturale habet antidotum veneni, ex quo pura illa ſubſtantia deſumpta

Venenum quid & quale.

pta

pta est, nam sola pura illa substantia verum antidotum est seu ipsius veneni.

Ratio autem cur sola illa pura substantia veneni qualitates retinere non potest, dum ad primam sui materiam reducitur alioquin enim veneni conditiones, quas in compositione induit exuere non potest, in promptu est. Natura in fonte suo venenata non est nec in primis suis elementis & seminibus, ideo dum dissolvitur mixtum aliquod venenatū, in suam primam materiam, & in elementa sua, quæ compositionem suam immediatè fecerũt abit omne & perit quicquid adventitiũ est suæ compositioni, unde venenum perit quod compositioni suę advenerit & remanet sola substantia pura ab omni veneno vindicata, quæ cùm talis sit fortior multo est tunc temporis, ad resistendũ veneno quamprius cum erat veneno juncta, itaque adveniens subsidio substantiæ veneno infectæ succurrit illi, & simul junctę venenum extirpant & extinguunt.

Natura in fonte suo, & radice non est venenata.

Sic Sal viperæ, Sal Scorpionis, Sal Araneæ, Sal Tarantulæ, Sal Boletorum venenatorum alia sunt remedia tuta & certissima venenorum suorum, modo cito assumantur antequam virtus veneni naturam vicerit. Itaque si quis boletos venenatos & pravos comederit dum dolet ventriculus & compressa est respiratio, illico vomitus est provocandus, assumptis tribus aut quatuor granis croci metallorum, qui est antimonium præparatum & calcinatum nitro. Virtus hujus mineralis miranda est, in evocanda virtute boletorum malignorum quia simile simile attrahit, nam antimonium ex cruda & incocta mineralis substantia productum est, & boletus etiam pravus & malignus tenet aliquid hujusce mineralis, crudæ & incoctæ substantiæ, ratione cujus venenatam habet qualitatem & substantiam malignã. Vitriolum etiam miram habet facultatem in extinguenda virtute & proprietate prava & maligna boletorum, si ad quantitatem granorum quatuor aut sex in aqua communi tepida assumatur, ut inde vomitus excitetur. Post horum medicamentorum assumptionem, transacto vomitu, assumendi deinde sunt cineres boletorum combustorum ejusdem generis, ad quantitatem dragmæ unius in vino puro & mero optimo, ut roboretur ventriculus & sudor inde provocetur ut subtile veneni omnino evacuetur si quid supersit in corpore. Si labes illa maligna boletorum solet tuto & cito è corpore procul eliminari, & ex eodem fonte ex quo sumpsit originem expiscari debet.

Sal cuiuscumque veneni est antidotum sui ipsius.

Methodus curandi boletorum veneno infectorum & intoxicatos.

Boleti undenam colores varios quibus exornantur habeant & an eorum venenum ex eorũ coloribus dignosci queat.

CAPUT IV.

IGnis naturalis seu lumen cœleste rebus omnibus inclusũ quod quidem

Colores rerũ qua ratione fiant.

dem calidum innatum rerum omnium constituit dum in humidum suum agit alterando ipsum, & percoquendo ut ipsum sibi assimilet, & in sui substantiam convertat, colores omnes producit & varios facit apparere secundum varietatem & diversitatem coctionis humidi sui, gradus siquidem diversi coctionis ejusdem humidi, pariunt diversitatem & varietatem colorum. Colores enim non sunt aliud, quam lumen & ignis naturalis vario modo se habens, cum humido suo permixtus & concoctus, ut clarum & manifestum est experientiâ quotidianâ. Res enim dum fiunt omnes, & producuntur in ortu suo, coloribus aliis ac distinctis exornantur quam in medio, & in fine sui ortus, quod earum rerum calidum & humidum in principio generationis & in medio, & in fine variis ac distinctis alterentur, & coquantur modis. Coctio enim & alteratio, quæ fit in principio, medio & fine, non eodem modo se habet, ideo variè & distinctè se habet res in principio, medio & fine, suæ generationis, ideo diversis coloribus ac variis virtutibus & energiis afficiuntur res omnes, diversis in temporibus in quibus fit earum generatio, quod earum rerum producendarum calidum & humidum radicale, eo temporis variè ac distinctè afficiatur, unde clarum est & manifestum colores varii, qui in productione rerum exoriri solent, originem habere ex coctione varia ignis naturalis, & humidi radicalis, dum uniuntur inter se ad rerum productionem.

Colores quid sint.

Colores varii ex coctione varia humidi radicalis dependent.

Quod si in rebus omnibus id contingere solet, quid ni etiam & in boletis nostris idem & simile exoritur calidum enim innatum boletorum dum humidum suum coquit & alterat, ut ex illa coctione & alteratione exsurgat boletus, ex centro sui ipsius educit colores nunc illos, nunc alios secundùm gradus coctionis & alterationis: hi autem colores subito exsurgunt quòd boletorum generatio & coctio subitanea sit & prompta, materia siquidem boletorum dum ad superficiem terræ per vapores & exhalationes sublimatur, ibi à calore externo ipsius terræ subito alteratur, & coquitur in boletum, & perinde etiam colores boletorum subitò exsurgunt: Quales autem colores sint optimi, & pessimi in boletis, facillimum est judicatu, his omnibus, qui eosdem colores, ex coctione & pepasmo judicare norunt, nam cruda coctio & imperfecta medios & imperfectos colores producit, ut sunt nigredo & omnes nigredinis gradus: Leucophæus, subalbidus, pallidus, viridis, cæruleus, lividus, croceus nigroruber & reliqui similes colores medii & imperfecti, qui mediam et imperfectam, et valde crudam et indigestam materiam testantur, et perinde non tutam et fidam boletorum substantiam ad cibos humanos, hinc inde parandos. Qui verò albissimi sunt coloris, rubicun-

Colores varii in boletis unde sint.

Colores in boletis optimi quales & pessimi et'â quales sint.

bicundi & boni odoris optimam ſubſtantiam & perfectam coctionem & digeſtionem ſatis teſtantur, & ex his boletis gratiſſimi poſſunt parari cibi, nihilominus tamen non omni ex parte fidendum propter rationes ante dictas. Cum optimi boleti, peſſimi fieri poſſint, ex attractione veneni cujuſdam, in loco generationis horum boletorum latitantis. Quod quidem venenum modo craſſum ſit & aqueum non alterat & mutat colores, & odores bonos boletorum niſi ſit aëreum, tunc quidem mutat & alterat colores & odores boletorum, imo totam ſubſtantiam ſua ſubtilitate & agendi promptitudine, ſed tunc temporis videmus alteratos à ſuis naturalibus conditionibus boletos, & hinc rejiciendos eſſe. Quod enim mutatur & alteratur, à naturali ſua conſtitutione id peſſimum eſt, quod in ſua ſubſtantia aliquid patiatur quod illi inimicum eſt, quod quidem poteſt deſtruere, & aliud, ut & iſtud in quo jam eſt, deſtruit & perimit.

Venenum qua ratione alterat boletorum ſubſtantiam.

De variis boletorum differentiis, unde proveniant & fiant eorum differentia & forma.

CAPUT V.

Varii & diverſi boleti unde proveniant.

EX variis arborum variarũ corruptionibus, & alterationibus oriri varia boletorum genera, & varias ſpecies fungorum exiſtimant ferè omnes Phyſicæ naturales indagatores. Verbi gratia ex corruptione ulmi, ulmarios fungos, ex corruptione & alteratione ſalicis, ſaliceos boletos, ex alteratione eringiorum quercuum & aliarum arborum, oriri & exſurgere alios fungos, qui naturam & proprietatem harum arborum & plantarum ex quibus enaſcuntur retinere videntur. At pars eorum, dixerim forma horum boletorum ſpecifica & eſſentialis, non dependet ex alteratione illa, & corruptione arborum & plantarum, niſi tanquam à termino, à quo incipit eorum generatio, non poteſt enim corrumpi una forma, quin exſurgat & alia ex corruptione alterius, unde corruptio unius, eſt generatio alterius. Si ſic intelligant formarum originem, omnes ex corruptione ortum habent. Nos non intelligimus hanc formarum originem. At volumus ſcire, ex qua re materiali immediatè eſſentiales formæ boletorum exſurgant: Arbores ſiquidem & plantæ dum corrumpuntur, perit eorum materia ſecunda & forma eorum individua, qua peculiare habent eſſe tale quale habent: dum verò corrumpuntur nihil earum manet ac perſiſtit. Ergo boleti inde producti non retinent proprietates & virtutes arborum & plantarum ex quarum corruptione fiunt, cum plantarum & arborum forma pereat, ſi ergo forma pereat, pereunt & plantarum, & arborum ex quibus fiunt boleti, virtutes & proprietates. Ergo nec for-

ma boletorum essentialis hinc dependet, nisi tanquam à privatione harum formarum seu à termino, à quo fit boletorum generatio, & incipit hinc introduci in materiam, & educi ex centro ipsius materiæ. Materia ergo est non secunda sed prima rerum omniũ ex qua sola rectè disposita, educuntur formæ specificę & essentiales boletorum, & ultimum esse formæ plantę aut alterius vegetantis, est primum esse formę boleti, cum ultimæ dispositiones formæ arboris & plantæ pereunt, disperduntur, introducuntur primæ dispositiones & ultimæ formæ boleti, & sic forma specifica & essentialis boletorum ut & reliquarum rerum omniũ ex materia rerum prima originẽ habet: quæ quidẽ materia, sal est quoddam in centro rerũ permanẽs, quod nunquam corrumpitur, & variis alterationibus & corruptionibus in subjecto, in quo est perpessis, varias induit formas, & ex cẽtro sui ipsius, calore suo naturali quo turget, quiq; in seipsum agit, omne quod hinc produci potest producitur.

Forma boletorum unde exsurgant.

Materia prima qualis in rerum natura.

Ut verbi gratia quando ex corruptione salicis, salicei fiunt & producuntur fungi. Sal centrale Salicis sustinet alterationem & corruptionem, quæ fit in materia salicis quæ tota destruitur, & transit in corruptionem, manet tamen sal centrale in ipsa materia corruptibili inalterabile & incorruptibile, quod quidem dum per alterationem, & corruptionem nõ sui ipsius sed subjecti & materiæ in qua est vindicatum & spoliatum omnibus dispositionibus, & formis prioribus tunc temporis in eo ipso instanti in quo spoliatur forma priori salicis in eodem secundo & subsequenti instanti introducitur alia forma boleti producendi, & alterationes & dispositiones ad interitum prioris formæ, sunt introductiones seu dispositiones formæ futuræ boleti.

Fungi ex corruptione salicis ut fiant.

Sic boletorum omnium differentiæ specificæ, & essentiales desumũtur, & enascuntur ex centro materię primę rerum omnium, nam ex quacumque re putrienti in loco udo & humido potest enasci boletus dum resolvitur in suum sal centrale quod est illius prima materia, quod quidẽ sal resolutum vegetanti sua facultate, si spiritibus perfecti vegetantis aut animalis cujusdam non impregnetur excrescit in boletum, & fungum, qui est vegetantis imperfecta quædam species & monstrum vegetantis generis, unde imperfecta est omnium boletorum generatio unde vitæ fomes qui in his reperitur valde imperfectus est, nihilominus tamen ab optimo ventriculo potest perfici & in alimentum optimum reduci. Sed eligendi sunt boleti nec ex omni genere assumendi ne in nos, & alios canat Poëta.

Fungorum differentiæ specificæ unde desumantur.

Boletorum omne genus imperfectũ est.

Bolethi lethi causa fuére mei.

DE

DE TERRÆ TVBERIBVS.

Tubera terræ quid sint, unde fiant & enascantur & quid prosint.

CAPUT VI.

TVberum omnium genera describit Dioscorides lib. 2. cap. CXXXIX. & commentario suo Matthiolus in eundem Discoridem, ubi legere potest curiosus lector differentias omnes tuberum terræ, nos verò cùm Chymiam tractemus ad has externas tuberum differentias disquirendas tempus non impendimus sed quid sint essentialiter demonstravimus. Tubera ergo qualiacumque sint quæ sine caule & radice in ipsa terra excrescere solent & generari, & humido viscoso terræ unde nihil aliud sunt, quã ipsum humidum viscosum terræ quod minerale aliquod fieri non potuit ex dispositione incerta & ambigua fungorum & boletorum quam in se recepit, cumq; imperfecta fuerit & nõ omnino absoluta hæc dispositio, humidum istud viscosum terminatum est in fungorũ quoddã genus, quod sine radice est & tuber constituit, cujus rimosus cortex est & subniger, pulpa vero candida, & in quibusdam subnigra & leucophea, gratissimi sunt saporis, at fungorum redolent naturam, viscosum enim illud humidum terræ ex quo fieri solent, crudum valde est, & crudos & indigestos solet producere humores, ex quibus morbi graves & curatu difficiles solent generari: Vnde qui solẽt hisce eduliis & alimentis frequentius se ingurgitare, apoplexia & paralysi facili negotio tentantur: & vitã suam his morbis terminare solent, cum & ipsam crudo illo & indigesto alimento sæpissimè foverint & restaurarint, ex quo multa excrementa cruda & aquea congeruntur, quibus asservatis, calor nativus tandem extinguitur & suffocatur.

Tubera terræ quid sint & unde sint.

Tubera terræ morbos pariunt curatu difficiles.

Tuberum omnia genera variis Europæ & Africæ & Asiæ, imo & Americæ Provinciis solent excrescere, quia ubiq; harum mundi partium, materia tuberum seminalis reperiri potest loca tantum disposita necessaria sunt, modoq; sint sicca, & sabulosa frutetosa tamen, sat dispositionis habent ad tubera hęc producenda, in his enim locis, humidum illud pingue & viscosũ terræ, quod frutex fieri non potest, nec fungus, nec minerale, in tubera convertitur, quæ variantur & distinguuntur inter se ex varietate & distinctione humidi illius viscosi, quod quidem non unum & idem est nunc & semper, etsi ab uno & eodem fonte prodeat, quia dum per poros terræ transit varios & separatos, diversitatem & distinctionem acquirit ex locorum diversitate in quibus variè & distinctè alteratur.

Tubera terræ ubi producantur.

Tubera omnia etsi sint grata palato, & in delitiis habeantur inter cibos & condiméta ciborũ nihilomin⁹ tamé quod gratũ palato est, vitæ foven-

vendæ inimicum eſt. Tubera terræ ſunt vera tubera & calli, & nomen illorum ſatis demonſtrat quid valeant, & quid virtutes inde exſurgere queat: callus enim & tuber quod præter naturam eſt & excrementum terreum, imperfectum quid ex ſemine generali productum, in quo cum imperfectum ſit mixtum, nihil perfecti adeſſe poteſt. Videmus ſiquidem experientia ipſa, in imperfectis & incoctis rerum mixtionibus, nihil raræ & exquiſitæ eſſe virtutis, cum in perfectione & abſoluta rerum mixtione conſiſtat exquiſita & abſoluta rerum virtus & proprietas.

Tuberum qualitates & virtutes.

Vnde in tuberibus omnibus cujuscumque generis, parum virtutis ineſſe ſat monſtrat ipſum nomen, quamvis ex materia ex qua fiunt & producuntur virtutis plurimũ habere poſſint, ſi humidum illud viſcoſum ex quo fiunt perfectè & abſolutè coqueretur, & ab omnibus recrementis ſuis in coctione & mixtione ſuâ vindicaretur. Quia humidum illud purum & putum eſt verus & unicus totius naturæ fons & rivus ex quo ſolo virtutes omnes & proprietates inſignes ſcaturiri ſolẽt modo coctio ex mixto perfecta & abſoluta fiat in ſubjectis quibus ineſt.

Humidum viſcoſum purum eſt fons virtutis elementorum.

Hæc dicta ſufficiant quæſo Chymiæ alumnis de inſectis & aliis imperfectis, rerum mixtionibus, quæ in terræ viſceribus & cavernulis latitari ſolent, nam reliqua quæ ſuperſunt dicenda etſi plura, & ferè infinita ſint, ex dictis ſatis cognita fiunt cum eandem compoſitionem & generationem in rerum natura obſervent, & ab uno & eodem fonte prodeant in lucem, ſi vero diſtinguuntur & varientur, hoc ex loco eſt & ex varia alteratione, & coctione dependet, quam res generanda patitur in fieri ſuæ generationis, & ortus, ex qua ſola alteratione & coctione varia, & loco vario, in quo fit hæc alteratio dependet ſpecifica cujuſcumque rei differentia.

Specifica differentia unde dependeat.

Jam tranſeundum eſt ad ultimam ſectionem & tractatum ultimum hujuſce operis ſeriò & conſultò hic reſervatum ut totum hoc opus tractatu concludatur, tanquam utiliori & totum hoc opus in ſe coercendi. Qui quidem tractatus erit de montibus, qui cum ſint totius naturæ ſcrinia, & ſecretæ & tutiſſimæ arcæ, in quibus natura theſauros ſuos & pretioſa omnia, quæ habet recondere ſolet. Sic & nos imitando naturam hoc in tractatu ultimo, pretioſiora rerum & ſecretiora deſcribemus, ubi de lapide Philoſophorum quicquid apud antiquos & recentiores relatum eſt Deo dante manifeſtum faciemus, ſub titulo & nomine montis Chymici. Cum materia ex qua ſolet exſurgi tantùm miraculi mons apud Chymicos ſoleat appellari, cùm in montibus ſoleat procreari. Arrigant ergo omnes lectores aures, et animum et mentem intendant, tractatus enim hic ſolus,

Cur ſub nomine montis lapis Philoſophorum deſcribatur.

lus, beare potest, cùm sanitatem firmam & tutam, & divitias ferè infinitas palam prostituat.

DE MONTIBUS.

SECTIO ULTIMA.

Montes quid sint, unde sint & ad quid sint.

CAPUT I.

Montes terra quid sint & ad quid sint.

MOntes sunt tubera terræ, quæ sursum elevantur & sublimantur ex perpetuis, & perennibus exhalationibus &, vaporibus, qui à centro terrę ad superficiem tenduut, & semper secum trahunt aliquid terræ, vapores enim & exhalationes omnes, terræ semper aliquid habent, beneficio cujus condensantur, & coagulantur in quid crassum & durum quod quidem cum iisdem exhalationibus, & vaporibus semper foveatur, excrescit magis ac magis, & sursum semper elevatur, cum & natura vaporum, & exhalationũ sit sursum elevari, ac sublimari. Sic fiunt montes in superficie terræ, & nihil aliud sunt, quam exhalationes & vapores terrestres & aquei, qui sua siccitate & ariditate tenui, in ascensione sua crassescunt & indurantur in lapides aliquando crassos, si vapores crassi valde sint, & in subtiles & limpidos & claros, si vapores subtiles, limpidi & clari existant, hinc montes lapidei fiunt, & variantur lapides montium, secundùm varietatem vaporum, & exhalationum: Si vapores & exhalationes puri & nitidi sint, fiunt montes lapidei puti & nitidi. At quia impossibile est vapores & exhalationes eodem tenore & eadẽ puritate & nitore semper & quotidie ascendere, ideò etiam impossibile est, totus mons hinc exsurgi purus & nitidus, quia uno die non fit mons, nec ab uno & eodem vapore, & exhalatione exsurgit, sed ex pluribus, ac diversis, ac in variis temporibus productis, condensatur pedetentim de die in diem.

Quæ ratione montes fiant

Montes cur varii & variis lapidibus constructi.

Unde montes varii sunt, & non ex eadem materia & simili coadunati, hic Cristallus reperitur, hic lapis durus & crassus, niger & Leucophæus, hic clarus & splendens, hinc adamas & rubinus, hinc hyacinthus, & topazius, hinc marmor, & jaspis, gypsum, & lutum tenax, & argila, & bolus exsurgunt. Cùm vapores & exhalationes, nunc aliæ & aliæ diversis in temporibus exsurgant: Ex quorum vaporum varietate pendet, & rerum omnium varietas quæ in montibus adnascitur. Sic pluribus rebus diversis adunantur montes, & exsurgunt in quid unum pluribus aggregatum terræ tuber.

Vnde lapides omnis generis fiant

Fiunt autem montes ex necessitate ipsius naturæ, non casu non fortuito, ut dilucidius inferius Deo dante probabitur. Quia ex necessitate est, ut ex centro terræ, & ex tota terra ipsa exsurgant vapores & exhalationes, cùm ignis naturæ intra

Montes ex necessitate, & non casu facti.

terrā includatur, qui vapores & exhalationes suscitat: dum humidum radicale mundi coquit, & alterat & mutat in res omnes producendas: non potest siquidem humidum illud radicale mundi alterari, mutari & percoqui, ut res hinc fiant omnes, quin subtilior ejus humidi pars, sursum feratur & volatilis fiat, unde vapores & exhalationes nostræ ortum habent: Hi autem vapores & exhalationes continent & habent quicquid & ipsum humidum habet radicale mundi, sunt enim partes subtiliores & volatilores ejus, quæ non distinguuntur ullo pacto à crassioribus & fixioribus quæ semper in fundo manent nisi volatilitate, quæ tandem continúa coctione, fixationem & coagulationem acquirit, & fit una & eadem cum fixa & permanēti. Sic montes quamvis cœlum versus caput extollant, sunt ejusdem materiæ & essentiæ cum radicibus suis, quæ ex flexa & permanenti humidi radicalis mundi parte coalescere solent. Terra enim tota est crassamentum humidi radicalis mundi, quod si adhuc in illo crassamēto supersint partes aliqua ratione subtiles & volatiles, sursum hæ elevantur, ut magis ac magis depurentur, & subtiles & tenues fiant, & tandem coctione sui interni ignis, quem semper in se coercent coagulentur & fixētur in res, ad quas ab ipsa natura destinantur. Sic hæ partes subtiles & volatiles sursum tendentes convertuntur in montes ex necessitate ipsius naturæ, quæ semper sponte sua, humidum suum sublimat, ut ipsum perficiat & figat dum ipsum perficit.

Vapores & exhalationes sunt partes humidi radicalis mundi.

Terra propriè quid sit.

Partes subtiles & tenues humidi radicalis mundi tendunt semper sursum.

Præterea montes fiunt ex necessitate naturæ, ut subtiliores partes humidi radicalis mundi (quæ in crassamento illo terreo remanserunt post creationem mundi) in montibus ipsis parumper à tota massa terrestri elevatis fiāt adhuc subtiliores & puriores, quàm sint in tota massa terræ, ut hinc fiant lapides pretiosi, & metalla pretiosiora, quæ in cāpis, palustribus & udis fieri non possunt, cū materia ex qua fieri solent ibi expurgari, & percoqui nequeat. Montes ergo necessarii sunt ut humidū radicale mundi, in ipsis montibus sublimatum & summopere depuratum, tanquā in vasis naturæ puris occlusū perfectionem ultimam & summam acquirat, quàm in inferiori globo habere & obtinere potest. Sine montibus enim hanc ultimam & summā perfectionem acquirere non posset, cum sine sublimatione habere nequeat quæ cum ascensu & descensu pereñi fiat, intra montes fieri necesse est cum in aëre fieri nequeat cum permanentia & coagulatione, nec in aqua, ut capitulis subsequentibus fiet manifestum & clarum.

Montes cur necessarii in rerum [illegible]

Cur humidū radicale mundi in montibus solis perfectionem acquirat.

An Montes fieri queant terræ motu.

Caput II.

Fuerunt quamplurimi physicorū Antiquorum, qui existimarunt montes factos fuisse terræ motu. Cū aliquando visum sit in Provinciis qui-

Montes non casu & fortuito fiūt

quibusdam Europæis, terræ motum fieri cum fragore, fremitu, & tonitru terrestri ingenti, & vento ingruenti copioso qui multam & ingentem terræ copiam sursum elevabat, & super aliam projiciebat & sic mõtem factum fuisse illicò, conspiciebant omnes & vallem profundam, quod quidem fieri posse non ambigimus nec etiam aliquando factitatum esse negamus. At si montes eo casu facti, magni & alti nonadmodum sunt. Negamus tamen omnes montes naturales, qui in universa terra facti reperiuntur terræ motu & hiatu factos fuisse, imo aliquando montes ipsi jam facti & præalti, terræ motu & hiatu pereunt & abolescunt cum intra se cavi sint, & cavernas & antra prægrandia & maxima secum coërceant, quibus continentur copiosi spiritus minerales ignei & aërei, qui subtilitate sua exitum quærunt & evaporationẽ: quæ cum illis denegetur, propter soliditatem & firmitatem antrorum & cavernarum, quibus concluduntur, tandem vi facta & impetu, disrumpuntur montes, & fragmenta montium procul ejiciuntur, ita ut planities appareat, & lacus aliquando, ubi antea mons fuerit, imò turres, pyramides, templa, ædes palatia, & urbes ac civitates ingentes & maximę, quæ omnia, montes artificiales videntur & apparent super terram, ipso terræ motu dispereunt & è terra evanescunt quasi nunquam fuissẽt, tanta vis est & robur tantum, spiritibus illis mineralibus qui terræ motum excitant, si cum violentia, & impetu forti foras exeant: Si verò sensim exeant, & foràs pedetentim prorumpant, tunc sunt halitus mites & dulces, & vapores dicuntur & exhalationes, ex quibus quidem tunc temporis montes fieri certum est cũ hi vapores & exhalationes in se coërceant virtutem & proprietatem constrictivam, & coagulativam virtute salis interni sui, cujus beneficio humidum constringitur & coagulatur in lapidem, & sic semper evaporando & exhalando, humidũ terreum quod à Chymicis Philosophis Mercurius dicitur, excrescit in montes, non dum cum impetu & violentia foras erumpit, quo quidem modo terræ motus fiunt, & quo casu & fortuitò montes fieri possunt, non tamen essentialiter, & secundum viam naturalem ita fiunt, ut jam satis clarum & manifestum esse credo.

Motus terræ ut fiant.

Humidum radicale mundi qua via cõstringuntur & coagulentur in montes.

An montes fieri possint aquarum Diluvio.

CAPUT III.

ANtiquorum permulti existimaverunt ante Diluvium universale montes non fuisse, sed terrã montuosam tuberosam & factam fuisse ex Diluvii universalis luto ac limo, qui quidem aquis hinc inde vagantibus & percurrentibus, in unum variis in locis congestus est acervum & ex hoc acervo limoso & lutoso concretos esse montes asserunt permulti. Quod

Terra montuosa ex diluvio.

Montes ex variis rebus heterogeneis facti sunt.

Quod tamen rationi repugnat, mõtes siquidem ex variis heterogeneis lapidibus, & metallis variis & mineralibus compositi sunt. Quæ quidẽ res variæ & diversæ ab uno simplici luto, & limo subito fieri nõ possunt. Lutum quidem & limus terræ possidet in omne, quod necessarium est ad mineralia omnia & metalla producenda, quia continet humidum illud viscosum terræ, ex quo metalla & mineralia omnia fieri possunt coctione & depuratione illius humidi. Ea quidem ratione fatemur montes fieri posse ex limo terræ, & ejus luto, sed non ratione luti & limi in unum congesti, sed ratione caloris innati mundi, qui in limo luto residet, qui semper & assiduò humidum suum coquit, & perficit & ipsum percoquendo, ipsum sublimat & elevat, & ratione illius elevationis, & sublimationis purum semper separatur ab impuro, ex puro res puræ & nitidæ fiunt. Ex impuro res impuræ, & crassæ & turbidæ producuntur. Sic montes elevatione & sublimatione humidi radicalis mundi, à calido suo prodeunt, & componuntur ex multis & variis rebus, quia ex humidi radicalis mundi varia coctione, & ejus varia depuratione varia & multa inter se distincta generantur.

Montes qua ratione ex limo terra.

Montes propriè quo modo fiant.

Quod si ex solo luti & limi acervo, in unum congesto, montes fierent, montes essent homogenei, & una & eadem & simili per totum substantia concreti, quod tamen experientia quotidiana falsum deprehendimus, sunt enim ex una patte mõtes argillosi, & alia Sabulosi ex alia verò lapidei, ex alia metallici, & sic variis cõponuntur partibus quæ ex simplici luto oriri nõ possunt at ex sola varia coctione & depuratione humidi radicalis mũdi, quæ sola varietatẽ hãc parit, varii fiunt montes, & diversis concreti partibus. Nam ipse ego teneo in musæolo meo, partem & frustulum montis variis concretũ mineralibus, in una siquidẽ parte illius lapidis, cernere licet fodinam cupri, & auri, ex alia parte fodinã hyacinthorum, & ex alia fodinam adamãtum, & circũcirca conspicitur rupes & silex cõmunis & vulgaris, ita ut in uno lapide qui magnitudinẽ pomi non æquat, cernere liceat hæc quinq; diversa mineralia, aurum, cuprũ, hyacinthum, adamantem, & silicem communem & vulgarẽ: hæc omnia satis indicant Chymiæ alumnis, ex varia præparatione humidi illius viscosi id ortum habere. Et inde etiã montes fieri diversi & varii, ex eadem varia & diversa coctione & præparatione illius humidi viscosi, ex quo solo montes, & quicquid in his reperitur productum originem habet.

Montes unde variis sint concreti partibus.

Ex humidi viscosi varia coctione omnia producuntur in montibus.

In Montibus cur animalia lapidea reperiantur, & præsertim pisces & conchylia saxosa, absq; vita sentienti.

CAPUT IV.

Rara hæc & quibusdam inaudita animalia lapidea, quæ in quibusdam terræ locis, ac montibus repe-

Virtus animalis vegetabilis &

mineralis latet in humido viscoso terra.

reperiuntur, dant nobis occasionē, causam hujusce rari & occulti effectus ingerere, ut Chymiæ alumnis fiat manifestum, virtutem animalem vegetabilem & mineralem, latere in humido & calido radicali mundi, quoviscumq; in loco reperiatur.

Quod si in omnibus rebus, omni in loco, in actum non producatur, hoc non est, ex defectu illius virtutis, sed defectu præparationis subjecti quod producitur, quod quidem in omnibus locis debitam & consonam præparationem non recipit, ad recipiendam facultatem & proprietatem perfectam animalis, aut vegetantis, sed tantum mineralis cujusdam, in quibus mineralibus effingendis natura sæpissimè materiam hanc mineralem lapideam aut metallicam efformat & figurat exterius, in animal quoddam aut vegetabile, producta tamen interna mineralis forma, externa tamē figura efformata cujusdam animalis aut vegetantis: hinc arbores lapideæ producuntur, & pisces verè lapidei, vel potius lapides in pisces efformati & effigiati, qui tamen veri lapides sunt, etsi pisces à quodam Sculptore facti, videantur.

Materia mineralis & lapidea qua via figuretur in figuram animalium & plantarum & arborum.

Arbores lapideæ ut fiant, & pisces saxatiles.

Vidi arborem argenteam, in fodina argenti repertam, quasi quid monstruosum & mirandum naturæ partum, ex ipsa materia argentea fecisse naturam arborem rarò conspicitur, nihilominus tamen arte, hoc facili negotio parant & germinare faciunt Chymiæ periti in vasis ipsis vitreis: imò argentum cum mercurio dissolutum est & levi igne exsiccatum, si reponatur vas in concavo loco & subterraneo, materia hæc calore sui ipsius in altum se sublimat, & in arboris effigiem & figuram se elevando, in vase ipso repræsentat: hoc sciunt quammulti, & viderunt ferè infiniti homines, ut hinc colligere liceat humidum radicale mundi, quod ubiq; latet, germinandi & vegetandi virtutem habere. Quod si veras & legitimas arbores & plantas non ubiq; producat, hoc est quod ubiq; perfectam & absolutam dispositionem, ad plantas & arbores habere nequeat, cum tamen virtus insit & proprietas vegetandi, etsi materia sit lapidea, mineralis, & metallica, in ipsa materia germinationis, & vegetationis, elucet virtus, unde hæc materia efformatur exterius in arbores, & plantas, & sic arguendum est de facultate animali quę cum vigeat in ipso calido & humido radicali mundi, etsi aliquando materia ipsa repugnet, hanc animationem, ut ita loquar, recipere, recipit tamen figuram externam animalis, quamvis anima & forma perfecta interna ibi non reperiatur: & sic pisces nostri lapidei sæpissimè reperiūtur multis in locis, & conchylis lapidea & saxosa. Quod quidem naturę mirum, existimāt permulti ex Diluvio universali ortum habere; nā cum Oceanus tūc temporis terrā universalem inundarit, pisces eo tempore & conchylia, ubiq; exportata fuerunt, & Oceano

Arbor argentea ut fiat arte.

Pisces saxatiles & conchylia lapidea qua ratione fiant.

recedente in suum locũ destinatũ, conchylia & pisces remanentes in cavernis terræ & aliis cõcavis locis, successu temporis mortui fuerũt, & non putrefacti, sed salis virtute coagulante, quæ tunc tẽporis vigebat, in lapides conversi sunt, quæ adhuc perdurant in sua forma & figura. Quod quidẽ ita factũ fuisse, arguit quidẽ ratio, sed melior & potior, ni fallor, est ratio: hæc naturæ mira, ad ludentis naturæ artificium referri debere, quàm ad antiquũ illud tempus referre nova & recentia hæc naturæ opera.

Pisces viventes in terræ visceribus invẽti unde sint.

Reperiuntur etiam pisces viventes & verè animati & informati vera forma pisciũ in visceribus terræ, qui sola excavatione profũda prope Babylonem, ex sententia Plinii reperiri solent. At hoc non ita rarum est quã pisces veri lapidei.

Piscium semen in aqua latet.

Quia ubi aqua est, ibi & veros pisces generari & produci posse existimamus, cũ piscium semen in aqua ipsa conservetur, ut superiori libro, capite peculiari, & semione V. de piscibus satis probatum est.

Vndenam Montium nonnulli perpetuas evomant flammas & ignes.

CAPUT V.

Montes ignivomi unde sint.

QVamplurimi sunt super terrã montes ignivomi, non solũ, in Europa, ut Athos Vesevus seu Vesuvius & Ætna, sed etiam in Asia Africa & America, causa harum flammarum non est valde occulta, nã ex sulphure producto communi, in hisce mõtibus ortũ habet. Quod quidẽ sulphur in hisce mõtibus productũ, antiperistasi facta, calore interno ipsius montis hac antiperistasi facta inflammatur, & ignem concipit & dũ conceptus est ignis in tali materia, nunquã extinguitur, quia talis materia sulphurea nunquã consumitur tota, quod de novo sẽper producatur ex humido viscoso terræ, quo viscoso humido turgent ipsi potissimũ montes, ex quo humido variis alterationibus, & corruptionibus producitur sulphur, dum coctione perpetua & longa, humidum illud viscosum, fit unctuosũ & pingue, quod quidẽ sola coctione peragitur: Ignis siquidem internus & naturalis ipsius humidi, unitur magis ac magis aquę minerali, & ipsi humido, unde pinguescit magis ac magis: quia quo magis ignis terreus unitur aquæ, eo aqua fit crassior, & pinguior, & occultãtur aquæ conditiones & qualitates, & magis manifestãtur ignis cõditiones, unde in sulphure terrestri elucent ignis qualitates, & terræ, & occultãtur aquæ & aëris qualitates, unde pinguedo & unctuositas mineralis in sulphure communi & vulgari manifesta est, & hinc facili negotio concipit ignẽ & flammã, quia pinguedo & unctuosum humidũ facile cõburitur, & sua materia est pabulum ignis: Nutritur enim unumquodq; suo simili. Pinguedo autem & unctuositas in sulphure est tota ignea, & verus ignis, cum ignis nihil aliud sit quam lumen creatũ,

Sulphur commune ut producatur.

Sulphur commune unde flammam concipiat.

con-

Ignis comburens quid sit & differentia ignium.

densatum in reliquis aliis elementis, si condensetur in subjecto aëreo, lucet, & non urit unde igni fatui producuntur. Si in subjecto aqueo, urit quidẽ & lucet, sed quo magis subjectũ terreum est, eo magis urit, unde flamã sulphuris magis urit quã flamã aquę ardentis, quia sulphur plus terrę possidet, quam aqua ardens, unde lumen magis concretum est, & condensatum in sulphure; quam in aqua ardente.

Lumen qua ratione ignis fiat.

Lumen ergo naturale in visceribus terræ, quibusdã in locis ita concrescit & firmatur cum humido viscoso terræ, ut tandẽ concretione illa forti & potenti ignescat, calore externo per antiperistasim in cavernis terræ excitato, quo fit ut materia illa sępissimè ignẽ concipiat, & foràs prorũpat ex cavernis terræ, & præcipuè ex montibus altissimis quorum capita, & vertices nive perpetua, & glacie, ob mediam aëris regionẽ quam occupant, comperiuntur, in his siquidẽ montibus frigus ingens exterius, interiora montis magis ac magis calefacit, unde humidum radicale mõtis coquitur fortius, & lumen creatũ quod in eo est, cõcrescit magis, & sic in sulphur convertitur, quod tandẽ ignescit per se ipsum, crescente & augescente calore interno & externo. Externus crescit per antiperistasim, internᵒ verò, crescit lumine ipso magis ac magis, se condensante, in suo ipsomet subjecto, in quo ab ipsa natura concluditur, admixtionẽ rerũ: sic montes quamplurimi in terrũ natura reperiuntur, ignivomi, quod ignẽ in suis visceribus cõcretũ habeant præpotentẽ & validũ in sulphureis materiis, quas intra se producũt & generant, si ignis ille apparens, & flammas visibiles ex materia illa cõbustibili emittens, includatur in alia materia incõbustibili, salis naturam habẽti, producit aliud sulphur quod nõ est vulgare sulphur, nec vocatur sulphur, & tamen essentia & proprietate, sulphuris nomine, majori titulo & digniori jure donari & insigniri meretur, quam sulphur cõmune vulgare, ex cujus flammis & combustione montes hi flamivomi fiunt, ex alio verò sulphure fiũt aurei, & metallici, secundum puritatẽ illius sulphuris & decoctionẽ illius, ex cujus varia & distincta purificatione, & coctione, exsurgũt varia metalla, ut in hac ultima sectione fiet manifestum.

Ignis qua ratione prorumpat ex cavernis terra.

Sulphur incombustibile

qua via fiat & quid sit illud sulphur unde metalla fiunt.

An in montibus & terra cavernis reperiantur hominum quædam species qua non sint Cacodæmones & Pseudospiritus.

CAPUT VI.

Spiritus Cacodæmones reperiuntur in cavernis terra.

IN mõtibus altissimis, & terræ cavernis profundissimis, ut in metallicis fodinis apparẽt sæpissimè homines, figura, specie, & loquela homines, qui una cũ cæteris hominibᵒ laborant, in ipsis fodinis, edũt & bibũt, aut saltem edere & bibere videntur: nihilominus disparent, & corã aliis sodalibus & cõtubernalibus evanescunt ad nutũ, & redeunt ut volunt, & mira

& mira dicunt futura, & de rebus, & longe distantibus locis, & mira de se prædicant ipsi, ut narratur à multis credulis authoribus suspectis, & magiæ pseudophysicæ macula notatis, qui nobis asserere volunt, hæc phantasmata, quæ in cavernis terræ apparere solent esse hominum quædã species immortales, quæ ab Adamo primo parente nostro, originem nõ traxerant, nec peccato ullo unquam se contaminarũt, sed sua virtute propria & iñata, remanserunt ab omni peccati labe vindicatæ, quod quidẽ ridiculum est, & falsissimum, & ab ipso mendaciorumm patre Cacodæmone excogitatum; nam illa omnia spectra & phãtasmata quæ in cavernis terræ, & metallorũ fodinis sæpissimè apparẽt, & se conspicua & visibilia produũt, sunt pseudo-spiritus & Cacodęmones, qui pœnas suas luũt, & infernũ suum patiuntur intra nostra hæc elemẽta, & Deus hos omnes pseudospiritus in carcerẽ inferni sui non adhuc intrusit & conjecit, ut ex malignitate eorum, homines, boni, & pii, & patientes, aliquid gloriæ, & victoriæ palmã referre queant. Hoc authoritate Sacrã Patrũ omniũ confirmatum habemus. Itaque si nobis appareant in metallorum fodinis & terræ antris, & in sylvis vastis & pręgrandibus, vel in ipso aere, & in ipso mari & fluviis hæc omnia spectra, quacumq; sint figura & specie quæ nobis apparent, & se homines imortales probare contendunt, hoc mendacio plenum esse certissimũ est. Omnis enim homo in hoc sęculo vivẽs mori debet: Statutũ enim est omnibus hominib⁹ semel mori, & omnes ab uno patre & matre ortum habuerũt qui quidẽ cum mortui fuerint, & eorum etiam omniũ filii mori habent. At si tales homines immortales invulnerabiles se demonstrent ipsamet experientia, detur illis, & concedatur imortalitas quod homines veri nõ sint, nec ex ullo homine enati, sed veri spiritus impuri & maligni hostes & seductores hominũ, qui illis hæc mira & falsa imponere tentant, ut eos seducant, & in hæreses inferno dignas credulos conjiciant.

Phantasmata quæ in cavernis terræ visuntur quid sint

Gregorius multis in locis.

Omnis homo mortalis

Spectra antrorum sunt cacodæmones.

De nimphis, satyris sylvanis, & Najadibus, Dogadibus & anadogadibus & Faunis, idem sentiendũ est, hæc enim omnia spectra quæ in sylvis, fruticibus & fluminib⁹, antiquitus solebant conspici à quibusdam, Dæmones erant, & pseudo-spiritus, qui antiquis falsa multa imponebãt, & se Deos sylvarum, montium, fluminum, fontium & arborum faciebant, cum tamen servos viles & abjectos, rerum creatarum Deus ipse creator, & author omnium, fecerit.

Nymphæ Satyri sylvani naiades & Driades, & fauni quid sint.

Nihil ergo in montibus sylvis, & terræ cavernis, reperitur quin sit intra cancellos naturæ creatæ, & si aliquid humani reperiatur, id ipsum humanam naturam communem & ordinariam sapere debet, quod si supra illlam naturam se extendat altius & sublimius, id Cacodæmonis naturam sapit, quæ in his locis degit, ut hominibus insidias, & angu-

Quicquid in antris terræ reperitur si hominis antecellat naturam id dæmonis est.

stias

stiaspariat cui semper resistere debemus fortes in fide. Et si sint alii spiritus, hoc est substantiæ subtiles & æthereæ, hæ sunt minerales substantiæ, quæ propter tenuitatem materiæ, spiritus dicuntur, ex quibus mira fiunt in cavernis terræ, de quibus plura in sequentibus.

Cur in montibus solis & non in solo plano metalla communiter producantur.

CAPUT VII.

Metalla ex quo fieri habeant.

CUm humidum radicale metallicum, seu metallorum semen immediatum, ex quo fieri habent metalla, ex spiritu arido aquæ mineralis fieri & produci debeat, id non potest fieri, quin multoties à terra sua minerali, crassa, cruda, & incocta sublevetur, & sublimetur, & iterum descensu pręcipiti descendat in terram suam, eamq; sic purificet putrefaciendo ipsam, & alterando variis modis: hoc, inquam fieri, non potest, quin humidum illud metallicum & minerale, ascensu suo multoties iterato, congeletur, & coaguletur in varias res minerales, cum virtutem & proprietatem innatam se congelandi & coagulandi, in tales omnes res habeat, & possideat, unde coagulatur res super aliam rem, forsan sui generis & speciei, vel diversam, si humidum illud in ascensu suo & sublimatione, variam ac diversam patiatur alterationem: Et sic monstra elevantur super terram, & caput suum versus cœlum extollunt, uti superius probatum est capite primo hujus ultimæ sectionis. Quia humidum illud minerale & metallicum non potest se congelare & se coagulare (ad quam coagulationem naturali sponte fertur) quin se sursum elevet & sublimet, tum calore sui ipsius, tum calore externo Solis & stellarum quæ suo lumine terram calefaciunt, & humidum illlud terreum, ad sui purificationem & diversam ejus alterationem sublimatione & elevatione provehunt.

Humidum radicale metallicum ut constringatur sublimationem pati oportet.

Hinc clarum est, & satis manifestum omnibus Chymicæ artis indagatoribus, humidum illud minerale sua sponte terram fieri: & quia natura sua tendit etiam sursum versus fōtem & originem suam, cœlum puta ex quo in terram descendit, hoc fieri non potest quin montes fiant & excrescant. Et cum ex puriori materia illius humidi mineralis, metalla perfecta fieri habeant, & lapides pretiosi, & reliqua metalla impura & imperfecta, ex impuriori ejusdem humidi mineralis materia, cū reliquis lapidibus communibus & vulgaribus produci debeant; hinc non est difficile cognitu cum in montibus solis metalla & lapides producti cōspiciantur. Materia enim harum rerum, in centro terrę latitans, sursum sublimatione sua, & elevatione spōtanea has res producit, & unā super aliam collocat, & sic pedetentim successu temporis ex concretione & coagulatione humidi illius minera-

Metalla cur in solis montibus producātur.

lis fiunt mõtes, qui quidẽ ex diversis & quãplurimis rebus variis, & heterogeneis, cõpacti sunt quod humidũ illud viscosum terræ variis suis alterationibus, & corruptionibus nunc has, nunc illas res producat, nunc metalla impura, nunc pura & perfecta, nũc lapides pretiosos, nunc vulgares, nunc argillã, nunc bolũ, nunc salem cõmunem, nunc vitrum, nunc vitrialũ, & alia ejusmodi varia, quæ in montibus reperiri solent, & quæ simul juncta & cõcreta diversis in tẽporibus montes constituunt, eosq; super terram elevant.

In solo plano cur metalla non producuntur.

Metalla etiam cõmuniter in mõtibus reperiuntur, & non in solo plano, eo quod in solo plano humiditas quammaxima elementaris & aquosa reperitur, quæ coctionem & elixationem illius humidi viscosi mineralis, illiusq; coagulationem & exsiccationem & indurationem in metallum verum impedit, aut retardat. Adde quod in solo plano propter pinguedinem terræ, quæ inibi copiosa & turgens est, producantur ex ea pinguedine plantæ multæ, & vegetantia multa & copiosa, quæ sua virtute attractiva, alliciunt viscosum illud humidum minerale in sui alimẽtum, & ita cõvertitur humidum minerale, in humidum vegetantium, & ita non potest virtus sua mineralis & metallica, quæ in eo est, in actũ reduci in solo plano. At in montium cavernis & antris ubi terra sterilis est, & sicca, & arida, humidum illud minerale facili negotio coctionibus suis & alterationibus ultimas dispositiones metallicas aut lapideas acquirit, & sic virtus mineralis & metallica in montibus potius, quam in solo plano reducitur in actum, ut ipsamet comprobat experientia. Nã ipsa metalla in montibus potius reperiuntur, quam in camporum planitie, etsi in campis sabulosis, cum arenis ipsius & sabulo permixta metalla, aurum puta & argentum sępissime reperiantur, quod in locis sabulosis & arenosis humidum illud viscosum, quod est metallorum imediatum semen ex quo producuntur metalla, in his inquam, locis arenosis & sabulosis, tanquam siccis & aridis, illud humidum percoquatur optimè & exsiccetur, ita ut in metallũ facili negotio reducatur, æque ac in montibus lapideis, quia horum locorum aptitudo in producendis metallis est æqualis virtute & efficacia, ratione siccitatis & ariditatis qua pollent, quia nisi locus sit aridus & siccus, & ab humido aquoso vindicatus, humidum metallicum, seu semen metallorum, quod & mercurius dicitur, in metallum percoqui nõ potest. Vnde montes cum sint aridi & per se sicci, sunt enim saxosi & lapidei, aptissimi & proprii sunt ad producenda metalla, pura vel impura, secundum puritatem, & nitorem, vel impuritatem, & fœtorem materiæ seminalis, ex qua fieri habent ut fusius probavimus libro quarto superiori, sectione septima de metallis & mineralibus, & probabitur adhuc inferius

Cur in locis sabulosis aurũ & argentum reperiatur.

Montes cur apti & proprii ad producenda metalla.

inferius capitulis omnibus subsequentibus, ubi terræ naturam & essentiam in montibus ipsis disquiremus diligentius multò & accuratius quam in principio hujus libri, ut centrum terræ & mundi notum habeant Chymiæ alumni, ex quo miranda omnia in rerum natura produci debent.

Cur in montibus virtutes cœlestes in actum potius reducantur, quam in inferioribus terræ locis.

CAPUT VIII.

Elementa inferiora ad actiones suscitantur à superioribus

Elementa omnia inferiora sine actione & mortua verè jacent, nisi à superioribus suscitentur ad actiones, cum inferiora elementa propter crassitiem & excrementa copiosa quibus turgent, nõ possint per se ipsa, excitari ad actionem: forma enim eorum, quæ est principium actionis cum spurcitie & crassitie excrementosa materiæ suæ, quam informat, ad actiones excitari nõ potest, propter spurcitiem illam, ita ut forma rerũ infernarum maneat sepulta & ferè mortua, in materia sua quam actuat & informat, nisi suscitetur ab influxu cœlesti, qui est tenuissima rerum cœlestium pars, quę in inferiora elementa descendit, lucis beneficio, ut suo subtili & penetranti radio, res infernas penetret, & formam earum sibi similem & homogeneam vivificet, & quasi mortuam suscitet ad actionem, cum ipsã refocillet & restauret. Restaurat autem & refocillat radius cœlestis & influxus, res omnes inferiores, cum attenuet & subtilizet materiam inferiorem, & putrefaciat ipsam, alterando ipsam variis modis: ita ut in ipsa alteratione, crassa illa materia rerum infernarum dissolvatur, & in dissolutione sua excrementa sua deponat, & sic attenuatur materia rerum infernarum, & attenuata deinde hæc materia, & subtilis facta non impedit, quin forma sua, suas exerat virtutes & proprietates. Sic cœlum suo influxu & radio lucis, quem perenniter & continuo ex suo fonte defluit, in res inferiores, est causa putrefactionis, & perinde generationis ac actionis rerum omnium infernarum, quod ut adhuc clarius animis omnium inculcetur: Methodum & viam quam observat natura, ut hoc fiat, declaravim⁹.

Influxus quid sit cœlestis.

Materia inferior qua via suscitetur ad actionem.

Cœlum qua via, est causa generationis & corruptionis.

Cœlum quod est tenuissima & subtilissima materiæ rerum primæ pars, mittit influxus suos per radios lucis suæ in hæc inferiora, influxus hi convertuntur in vaporem, cum misceantur simul una cum subtilioribus partibus elemẽtorum inferiorum, hæc omnia simul permixta convertuntur in vaporem tenuissimum, qui à Chymiæ magistris dicitur spiritus mundi, & mercurius rerum omnium generalis, hic spiritus vapor, & mercurius, à calore naturali terrę sursum sublimatus in aëris humidi tepidum spatium & frigidum convertitur in aquã. Aqua hęc coctione continua, & perenni in speciem salis cõvertitur, quæ omnia se-

Mercurius mũdi ut fiat

Aqua qua via convertatur in sal.

cum habet cœlum & elementa inferiora. Et hac deinde ſalis ſpecie, quæ in marem & fœminam diſtinguitur, exſurgunt etiam, & ſuſcitantur vapores, acriores & ignei, ex quibus actione caloris naturalis, qui terræ implantatus eſt, & innatus variis alterationibus & ſublimationibus, fit pinguedo quædam pura & incombuſtibilis, in cujus centro latent principia tria Chymicorum, ex quibus immediate fiunt omnia mineralia, quæcumq; ſint generis, & ſpeciei quæ in terra reperiuntur.

Sulphur incombuſtibile ut producatur.

In montibus autem ſaxoſis & lapideis, cum cavernas multas & antra in his conſpiciamus, vapores hi facili negotio ſuſcitantur. Videmus enim, & experientia ipſa experimur, in montibus omnibus, vapores copioſos ſuſcitari: ſuſcitantur autẽ copioſiores vapores in mõtibus, ex calore majori naturali terrę qui in mõtibus major eſt: major autem eſt calor naturalis in montibus, quia pori & meatus quibus exhalatur calor, ſunt ſtrictiores & minores multo quam inferioribus aliis terræ locis, unde calor naturalis quo magis cõprimitur, & in ſtrictiori loco continetur, eo magis vegetior eſt, & fortior, ut apparet in furnis omnibus in quibus calor & ignis fortior eſt multò, quam in aperto loco & aeri obvio accenſus. Cum ergo calor naturalis mundi, in montibus fortior & vegetior ſit, nõ poteſt nutriri & foveri ut perſiſtat in ſuo eſſe & vigore, quin attrahat alimentum ſibi ſimile, alimentum autem ſibi ſimile (ut multis in locis hujus operis, ſuperioribus libris probavimus) eſt lux ipſa cœleſtis, cùm calidum innatum cujuscũque rei ſit lumen cœleſte. Calidũ ergo terræ, ut foveatur & perſiſtat in ſuo eſſe naturali attrahit calidũ cœleſte, quod eſt illius lumen & influxus. Attractum autem calidum iſtud cœleſte, jungitur cum calido terrę & ſimul fiunt unum, ita ambo agunt in materiam elementarem craſſam & excrementoſam, eamq; alterant, putrefaciunt, & corrumpunt & ita attenuando ipſam materiam & ſubtiliando, ad varias rerum productiones ipſam materiam elementarem provehunt, & conducunt.

Cur in montibus vapores copioſiores ſint.

Montes cur calidiores.

Alimentum cujuscumq; rei eſt lux.

Montes cur attrahant lucem cœleſtem.

Sic virtutes cœleſtes ſeu calidum innatum cœleſte, ſeu ejus influxus & radius in actum potius reducitur in montibus, quam in inferioribus aliis terræ locis, quod plures, & majores, & copioſiores fiant in montibus generationes & rerũ productiones, quam in aliis terræ locis, niſi in quibusdam montibus in quibus terra omni ex parte ſterilis eſt, invia & inaquoſa, in ipſis tamen generantur metalla, & lapides pretioſi, qui calidum illud cœleſte, & terreum purũ in ſe coercent & cum ipſum, in plantas, arbores, & vegetantia varia propter ſiccitatem & terreſtreitatem loci convertere nequeant mõtes hi ipſum calidum innatũ & humidum ſimul quod ubi reperitur, ubique enim terrarum eſt, convertunt in lapides varios & metalla varia, ſecundum

Virtutes cœleſtes qua via reducantur in actum in montibus.

quibus in montibus generentur metalla.

Calidum innatum mundi citius in montibus perficitur quam in aliis.

dum puritatem, & nitorem illius calidi & humidi innati naturæ, quod ubi depuratur, & digeritur; & hoc omne citius in montibus exequitur natura quā in aliis terræ locis, quod instrumentū naturæ quo utitur natura, ad hæc omnia perficienda, sit fortius in montibus, instrumentum autē illud est calor, unde cū calor sit major in montibus quam in locis aliis, inde etiam in montibus generationes & productiones rerū fiūt copiosiores, & ita virtutes cœlestes in actū citiùs reducuntur in montibus, quam in cæteris inferioribus locis, quod nobis erat demonstrandum.

Instrumētū quo res omnes perficiuntur est calor cœlestis puta.

Cur altißimos montes feriant fulmina potius quam infima loca.

CAPUT IX.

IVstum & æquum est unūquodq; redire in fontem suum, ex quo ortū habuerit: conspicimus omnes vapores & exhalationes ex quibus fulmina fiunt ex montibus ortū habere. Justum ergo & æquum est, montes primos fulminibus concuti, cum ipsi dederint materialia ex quibus fulmina perficiuntur. Mōtes autem dare materias fulminum, notum est ferè omnibus lyppis & tonsoribus. Quare autē citius cadant fulmina, in montes quā in inferiora loca hoc paucis est cognitum. Nā etsi montes copiosiorem materiā naturæ comunicent, non inde fieri debet, quod in montes redeat hæc materia in fulmen redacta; Nā ex omnibus terræ locis materia fulminum & meteororum reliquorum, sursum feruntur nō tamen in omnes, & singulas terrę partes fulmina cadunt, quia ima terræ loca tuta fiunt à fulmine comuniter loquendo, nō ergo ratio formalis est, mōtes ideo percuti fulmine quod ex montibus materia fulminum egrediatur, & in eos ipsos ideo refluere debere, quia secundā hāc rationē in cœlos ipsos deberet retorqueri fulmen, quòd ex cœlis ipsis descēdat pręcipua materia ipsius fulminis, nā in terris & in infimis elementis nihil produci ac generari potest quin cœlum concurrat ad generationem illius, & formam subministret præcipuam generati, & producti partem: hæc autē forma, quæ in omnes productas res inferiores ex cœlo descendit est calor naturalis & calidum innatum cujuscumq; rei quod cœleste fatentur omnes meliores notæ Philosophi. Si ergò fulmina in viscerib⁹ terræ produci incipiant, calidum innatum fulminis, seu forma & essentia ipsius fulminis, ex cœlo ipso descendere habet, ut exhalationes hinc producantur quæ sursum ascendentes in media aeris regione excandescunt & fulmina perfectè absolvunt. Sic cœlum fulminum pater haberi meretur, cum præcipuā fulminum partem calorem puta & ignem subministret in cœlum ergo refluere deberent & retorqueri. Si omnia in fontem ex quo effluunt refluere justum & æquum esset.

Vnumquodque redit in fontem suū.

Montes dant materiam fulminum copiosiorem quam aliæ terræ partes.

Cœlum qua via fulminā pater.

Alia ergo quærenda nobis est ratio cur fulmina altos feriant mōtes potius

tius quàm infima loca. Secretũ istud est quammaximum, & in republica Chymica scitu pernecessarium: Calidũ enim cœleste perfici non potest, ut ultimum naturę finem adipisci & obtinere, ad quem tendit, quin uniatur, hoc est ut loquuntur Chymici coaguletur & figatur perfectissimè cum inferioribus elementis, & præcipuè cum terra, ipsa enim sola est elementorum omniũ fixa & permanens, reliqua elementa infixa sunt ut Chymicè loquar & volatilia, terra sola fixa est & permanens & in ipsa sola reliqua elementa fixari habent aut saltem coagulari ut ad generationem rerum concurrant, nihil enim fit & producitur, quã fixationem & Chymicam coagulationem acquirat, nasci enim, produci & generari, fixari & coagulari est. Cum elementa verè & propriè permisceri & uniri, in rerum productionibus nequeunt quin figantur & coagulentur Chymico more.

Fulmina cur feriant propriè montes.

Nasci & produci fixari est, & coagulari.

Calidum ergo innatum rerum omnium cœleste & ęthereũ cum perfectionem suam ad quã naturaliter tendit obtinere nequeat quin fixationem & coagulationem Chymicam patiatur, & uniatur terrę fixæ & permanenti. In montes ipsos cadere potius habet, cum ab ipsis elementorũ volatilium comitatu & cohorte separatum fuerit, quod in montibus ipsis, plus terræ sit fixæ & permanentis, quam in reliquis terræ locis, & plus sit calidi ejusdẽ naturæ, jã terræ fixæ uniti & permixti, quam in reliquis aliis locis. Plus enim est auri, argenti & lapidũ pretiosorum in montibus, quã in planitie: Aurum autẽ & argentum & lapides pretiosos, & marmora atq; silices, maximum & plurimum terræ fixæ, habere certissimum est. Necesse est ergo, ut calidum illud cœleste, quod coctionis & elixationis generationum & productionum vi, ab ipsa terra separatum est, & factum est materia fulminum, iterum vi descẽdat ad locum in quo pl⁹ sui finis & perfectionis est, in mõtibus autẽ plus est sui finis ultimæ & perfectionis, cum sit terræ fixæ maxima quantitas, cui adhærere & perfectissime uniri tẽdit & anhelat. Ergo fulmina in mõtes cadere potius habent quam in reliqua ima loca, cum ima loca nõ habeãt terræ fixæ maximã quantitatẽ, sed terrã putrẽ, corruptibilem & perinde vaporosã & aqueã & frigidã ratione, quarum proprietatum & qualitatum, fulminum materia pręcipua quę est ignis, non attrahitur, nec ignis ipse ad ea loca humida & aquea naturaliter tẽdit, nisi ad sicca & arida, & sibi similia, qualia sunt mõtes, qui quo altiores & sublimiores, eo cicciores, aridiores & igni similiores habentur, & perinde, aptiores ut fulminibus concutiantur. Sic clarum habeat & manifestum Chymiæ veræ alumni cur feriant altos fulmina montes, & cur ima tuta sint ab hisdẽ fulminib⁹ ex quibus rationibus colligere habẽt Chymici: cur ignis cœlestis descẽdat in terras & montes, ut terræ fixæ uniri

Materia fulminum cur descendat in montes.

Cur ignis cœlestis descendat in terras.

niti queat, ut perfectionem ultimã suam ad quam tendit acquirat & obtineat, ex quo multa rara & utilissima arti nostræ vaticinari debent omnes Philosophi si veri Sophi sint.

Montes Chymicorum qui & quales sint in rerum natura.

CAPUT X.

Caput hoc auriferũ verè est & totam Chymiam continet.

CUm in montibus naturalibus aurum, argentum & lapides omnes tam pretiosi quàm viles fieri soleant & humidum radicale mundi ex quo omnia fiunt, in montibus, tanquam in partibus terræ aptioribus & convenientioribus, corpus elementale suscipiat, fixione & coagulatione, quam in montibus patitur. Jam nobis est disquirendum quid apud Chymicos authores montibus naturalibus correspondeat, ut ipsis humidum illud radicale metallicum, quod sumere habent ad perpetranda & perficienda sua mira, coagulare & fixare, & in terram puram, claram penetrantem & tingentem convertere possint, illud enim ipsum, in quo & per quod humidũ illud coquitur & digeritur, & digestione sua induratur, & lapillescit, mons Chymicorum est, qui quidem non unicus est, etsi ex una & eadem exsurgat essentia. Duplex est & duplici nomine insigniri habet apud Chymicos unus dicitur mons mercurii, alius mons veneris, ex quibus duobus montibus simul conjunctis nascitur humidum nostrum radicale metallicum & minerale, ex his solis profluit, & non ex aliis, in his solis etiam coquitur & digeritur & coctione illa sola, ab omnibus suis excremẽtis vindicatur putrefactione sua, quam inter coquendum patitur & tandem coagulatur & induratur in terram puram, claram & fundẽtem, penetrantem, & nunquam igne fortissimo evaporantẽ, sed cuncta perficientem metallica, & mineralia, in quibus defectu coctionis & digestionis, humidum illud metallicum & minerale, imperfectum & impurum & crassum remansit.

Mons Chymicorũ quid sit.

Mons Veneris & Mercurii quid sit.

Sic lapis Philosophorum perficitur.

Dicuntur autem hæ substantię ejusdem generis & speciei, & hac ratione duæ non sunt substantiæ, sed unica tantum substantia in mixto uno, ratione verò suæ individuitatis, ut ita loquar, (date & concedite hoc verbum Philosopho) ut individui & compositi naturam unicam essentialem indicet. Ratione ergo illius individuitatis duplex est hæc substantia, una rubei coloris est, & cristallini clari alia vero albissimi & nitentis ac etiam Cristallini coloris habetur: mas una est, fœmella alia, hæ ambæ conjunctæ substantiæ spiritum igneum producũt, quo inebriatæ hæ substantiæ, tantum patiuntur, supra ignẽ externum conveniẽtem illis adhibitum, ut tandem moriantur & nigrescant, & continuato semper eodem igne externo, qui igneũ illum spiritum semper suscitat ad actionem suã, ut per illã patrem & matrẽ suã occidat, ex morte quorum & eorumdem putrefactione exsurgit

Mõtes Chymicorũ cur duo sint & unus.

Montium Chymicorum descriptio.

Spiritus igneus terra factus qualis & unde.

surgit spiritus ille igneus candida veste indutus, ex purissima & subtilissima patris sui & matris suæ parte contexta, hic spiritus nive cādidior, vera luna Chymicorum est, quę quidem actione sui caloris externi prudenter adhibiti mutatur in solem, mutata veste candida in rubeam. Et hæ ambæ substantiæ, & ex uno & eodem fonte prodeūt, & ex his seminibus confusis & simul permixtis patris & matris, maris & fœmellę superiorum quę quidem semina ex inferiore loco, ad superiorem, vi ignei spiritus & industria educta sunt, ut montes Chymicorum puros & putos, qui antea impuri erant, conspicerent omnes Philosophi, & quantum valeat mors & putrefactio in rebus omnibus perficiendis, notum & clarum, habeāt omnes Chymiæ candidati. Ne ex mōtibus Chymicis nostris aliquid proficui & utilitatis obtinere putent, qui putrefactionem & interitum & destructionem mōtium nostrorum ignorant ut capite sequenti fiet notius. Ex uno enim duo fieri habent, & ex duobus unum per coctionem.

Sol & Luna qua ratione habeantur ex materia nostra.

Absque putrefactione nihil perfecti haberi potest ex Chymia.

Montes Chymicorum ut prosint Chymicis, destruendi sunt igne, ut inde novi fiant puriores & nitidiores.

Caput XI.

Chymia est cabalistica tradi non potest claris & apertis verbis.

Capite superiori non satis admodum clare montes Chymicorum descripsimus Chymiæ candidatis, at Chymiæ patribus & magistris nimis clare patefacti fuerunt, Chymia enim cū sit cabalistica tradi non potest apertissimis verbis, & omnibus notis, sufficit ut secundum veritatem tradatur terminis Chymicis, ut hinc Deus qui Solus hanc artē & scientiam arcanam & secretam tenet, apertam faciat dignis, Deum timentibus, piis & bonis, aliis verò obscuram & tenebrosam & ænigmaticam omni ex parte commonstret, ut hanc artem propter ejus obscuritatem falsā & inutilem existiment, & sic ab ejus disquisitione & studio & labore abstineant, & ita frustrentur, ac priventur bonis suis & thesauris infinitis qui in Chymia latēt, qui quidem majores sunt, quam in omnibus montibus hujusce mundi reperiri possint, clament, crocitent & allatrent Misochymici, quicquid velint, hāc artem verā testor sicut alii omnes ante me Philosophi Chymici fecerunt, & coram Deo ipso & hominibus piis, et sanctis veritatem ipsius & utilitatem quam maximam assero & proclamo, & eam claram & multis rationibus & authoritatibus Philosophorū, capitulis omnib⁹ subsequentibus dabimus comprobatā & stabilitā, & quā multi gravissimi viri sumæ authoritatis oculis viderunt & manibus palparunt & ipsomet linguæ acumine degustarunt ac delibarunt.

Alchymia verissima est.

Montes ergo Chymicorum, si non satis innotuerint, descriptione præcedenti fortasse notiores fient, ex opere & labore, qui circa montes hos impenditur ut Chymicis possent esse utilitati

Montium Chymicorū descriptio notior ex labore.

utilitati & commodo montes siquidem hi, qui nobis arte & industria aurum & argentum nostrum communicant, nihil prosunt Chymicæ arti, nisi penitus corrumpantur, & destruantur: corruptio autem & destructio montium nostrorum, facilis non admodum est cuilibet artifici, substantia enim horum montium salita est & mineralis, ac metallica, & perinde corruptioni valde resistit, & incorruptibilis prima fronte videtur, ipsius tamen spiritus, qui humiditate aerea pollet, hanc siccitatem igneam & terream alterat, & ad corruptionem disponit, ipsius ergo est spiritus montium Chymicorũ substantiam corrumpere & alterare, qui quidem spiritus, ignem invisibilem & naturalem seu lucem cœlestem in se continet, & ratione ipsius, cùm sit penetrans & subtilis & inclusus in intimis montium Chymicorum substantiis, eos ipsos montes penetrat subtiliat & crassam eorum materiam attenuat & cum subtiliori & tenuiori eorum parte sibi simili connectitur & à crassa & terrestri materia ipsam liberat, & in cœlum elevat & sic producitur mercurius & sulphur, & sal Philosophorũ ex montibus Chymicorum ex uno & eodem subiecto. Sed antequam producantur hæc tria, quæ quidem unum sunt, & ex duobus montibus proveniunt, & enascuntur & ex aliis produci non possunt, montes hi destruendi sunt, & igne consumendi, nam si tales maneant quales à natura producuntur: Mercurius noster, ex his montibus, quibus potentialiter inest, educi non potest, & si non educatur ex his solis montibus, tota ars nostra futilis est. Tota siquidem consistit in extractione mercurii nostri, qui nullo pacto vulgaris est, nec ex eo educi potest, nam tota ei⁹ substantia mercurialis est & sulphurea & salita, nihilominus tamen ex eo mercurio communi, educi non potest, nisi beneficio mercurii nostri, qui mercurium communem & vulgarem corrumpit, & alterat & inde per putrefactionem & corruptionẽ corporis, exsurgit spiritus ille igneus, & anima ignea, quæ substantiæ Philosophorum mercurium constituunt & ex his duabus unitis lapis etiam ille admirandus exsurgit. At priusquam id fiat, corrumpendi & destruendi sunt montes nostri, destruuntur autem humiditate sua innata & naturali, hæc autem humiditas ignis est, quo igne humido & vaporoso fit corruptio, & alteratio in hisce substantiis, mirabuntur Peripathetici Philosophi, quod ignem Chymicum humidum dicam, & vaporosum. At revera talis est Chymicorum ignis, & his qualitatibus & proprietatibus distinguitur à Peripatheticorum igne, qui vulgaris & communis ignis est, at Chymicorũ ignis cœlestis est, & humiditatem innatam & radicalem habet, qua nutritur & conservatur, & qua sola, mira sua patrat & exercet: hac sola humidita radicali innata sua corpora mon-

Spiritus materia nostra materiam nostrã corrumpit.

Mercurius sal & sulphur qua via flant ex montibus nostris.

Tota ars Chymia cõsistit in extractione mercurii.

Mercurium Philosophorum quales substantia constituant.

Putrefactio Chymica ut fiat.

Ignis Chymicorum qualis.

Innata & naturalis humiditas mercurii corpora propria mercurii destruit

hoc est dissolvit.

ra montium Chymicorum dissolvit, & dissoluta alterat, alterata miscet, mixta simul unit, & ex eorum unione coitus & conceptio fit, ex quibus deinde ex Morieni Romani sententia & vera ratione, exoritur Philosophorum fœtus, qui tandem nutriédus est, donec ad ætatem perfectam devenerit, in qua regnabit super omnes universi huius mundi Reges & principes, cuius regnum, & imperium nemo est, qui ipsum deducat in judicium, nec bellum unquam excitavit, pro regno illo usurpando, quia jure naturali, & Dei ipsius præscripto & mandato, illi soli debetur, tanquam rerum omnium Summo Imperatori, qui quamvis in montibus nascatur & enutriatur, regius tamen est, & regiis insignitur virtutibus & liberali ac expansa manu divitias & bona sua omnibus elargitur ac communicat, quod capite sequenti fiet clarius, patefacta montium Chymicorum Genesi.

Rex Chymicorum etsi montanus & Sylvestris regius tamē est & magnificus.

Montes Chymicorum undenam ortum habeant & qua constent materia & forma.

CAP. XII.

Montes Chymicorū quid sint & quid in se recondant & cur montes dicantur

MOntes Chymicorum, ex gravissimorum omnium huius artis authorum sententia, imo ex ipsamet veritate sunt res una & duæ quæ in se continent humidum radicale metallicum copiorum, quod quidem humidum radicale metallicum, cum in his duabus rebus contineatur tanquam in utero proprio, in quo digeri & coqui habet, ad perfectionem suam: hæ res mótes Chymicorum appellantur, quod naturaliter in montibus reperiantur, & soleant ab ipsa natura in cavernis mótium coërceri, ut semé metallicum, seu eorum humidum perficiatur ad generationem & productionem metallorum. Quali autem materia cōstent hi montes, & forma, jam nobis est disquirendum: ut hac disquisitione montes hi Chymicis innotescant, cùm nomen eorum nefas sit proclamare, ne margaritæ tantæ, quæ hisce in montibus ceorcentur porcis & indignis prostituantur. Sunt enim quamplurimi auro & argento inhiantes, impii tamen & scelerati qui quidem accensi sunt omni conatu, ac cognitione horum montium, qui soli veri Dei sunt arcæ & scrinia tuta & arcana, ad occultandos mundi huiusce thesauros, qui non sunt apperiendi nisi piis Sanctis, & Deum timentibus. Cum autem solus Deus sit scrutator cordium & pios veros ac sanctos cognoscat ac sciat, ideo soli Deo arcana Chymica reservanda committimus, ne si ex revelatione tanti secreti, impia multa & scelerata impii & scelerati facerent, & patrarent, scelerum eorum participes haberemur. Sufficit ergo hæc arcana, Chymico eloquio esse demonstrata modò vero & syncero sermone sint denuntiata, nihilque falsi admixtum sit, ne veri Chymici studio

Mōtes Chymici sunt arca Dei.

Cur solus Deus arcana Chymica reserare debeat.

Contradictoria necessaria sunt in

arcanis Chymicis tradendis.

studio suo priventur, nescientes falsum à vero distinguere, testor autẽ hoc in tractatu nihil falsi admiscuisse, modò me loqui intelligas & capias, logogriphos & ænigmata Chymica, quæ sæpissime contradictoria videntur continere, cùm tamen nulle sint, modo recte intelligantur, ut in ipsomet capite clarum fiet, dum naturam & essentiam montium nostrorum patefacere tentavimus, in quorum montiũ natura disquirẽda ex professo cõtradictoria afferemus eaq; explicabimus, ut hinc colligunt lectores nihil unquam contradictorii dicere & enarrare posse Chymicos authores, in describendis & depingendis suis arcanis, necessarium enim est, ut ita loquuntur authores Chymici, ad harpyas & dapibus nostris fugandas & eliminandas, horum verborum tintinabulis.

In Misochymicos declaratio.

Clamant nonnulli in Chymicos, imo allatrant ut canes adversùs lunam quòd eius lumen, umbram corporis sui illis ostendat, hoc est ignorantiam, ignorantia siquidem, & inscitia arcanorum Chymicorum, est vera causa clamoris, & allatrationis horum Misochymicorum, ut & canum allatratus adversùs lunam, si scirent enim canes quid esset luna, & cur lumen eius irradians umbrã corporis sui horrendam & timendam illis præbet & ostendit, non in lunam allatrarent, at quieti & admiratione ducti & rapti Lunam miram conspicerent; Misochymici pariter, si illis essent nota, & apperta artis Chymicę secreta, & cur ita obscure tradita ab omnibus Chymicæ artis authoribus, digito suo compescerent labrum & linguam mordecrent, ne hæc vana & falsa penitus in Chymicam artem & eius professores publicè declamarẽt in posterum. Quid enim stultius & ridiculosius esse potest, quam rei ignotæ vituperium proclamare, clamant ad raucedinem usque, aurum fieri non posse, nec argentum, nec lapides pretiosos Chymica arte, sed non ostendunt qua ratione id fieri non potest, ut Chymia omnes fieri posse ostendunt imitando naturam, & qua ratione, & qua via & methodo, id fieri possit & vere fiat tum ratione, authoritate, & experientia verissime demonstrant, hinc tot libri & volumina Chymica typis excussa fuerunt olim & nunc adhuc excuduntur, & in posterum excudentur, quæ nihil falsi continere possunt cum inter se omnes de ipsa via, & methodo lapidis physici conficiẽdi cõveniant. Quod fieri non possent si lapis ille physicus quo metalla omnia impura & impfecta in verum aurum transmutantur, & lapides viles in pretiosos perficiũtur, esset quid falsum, & quid fictitium, ab hominibus mendacibus excogitatum, & nõ quid reale essentiale in rerum natura existens & permanẽs, ad gloriam & laudem & magnificentiam divini numinis, & ad verum & tutum solatium piorũ. Et ad omne capite præsenti fiet manifestum

Lapis Philosophorum quare verus & certus.

festum, dum montium Chymicorũ realem essentiam, materiam veram eorum formã perquiremus & Chymiæ omnibus alumnis patefaciemus.

Probatur lapidẽ Philosophorum esse verum & certum.

Humidum siquidem radicale metallicum, in rerum natura existere nihil verius esse potest, cùm & ipsa metalla existant, & manifesta sint omnibus, humidum autem illud radicale metallicum, cum à natura ipsa coquatur & digeratur in visceribus terræ perficitur digestione sua & coctione naturali, in varia ac diversa metalla secundùm variam, ac diversam illius humidi radicalis coctionem ac digestionem. Si ergo ab illo humido radicali metallo, metalla fiant, ab eodem etiam nutriantur, & in esse suo conservantur, & ab eodem in locis suis propriis facta & producta metalla crescunt & augescunt, cum eo nutriuntur. Ab eodem etiam humido perfici habent, si humidum illud perfectũ, & summoperè depuratum, & perfectissimè digestum habere posset, haberi autem posse & perfici, nihil in rerum natura facilius, testãtur omnes Chymiæ authores, cum ludus puerorum & opus mulierum, hoc opus esse censeatur: Cùm in sola coctione consistat, nihil est coctione & elixatione facilius, mulierum enim est coquere, & elixare. Elixatio autem hæc est coctio terræ Chymicæ & aquæ, humidum enim radicale metallicum, terrã habet secum admixtam, & horum mixtio, verus puerorum ludus est, cum pueri omnes dum ludere solent terram communem sumant eamq; aquæ communi & vulgari admisceant, & sic ex ea massa terrea & aquea suos pepones & ludicra fingunt & ludos suos peragunt. Sic veri Philosophi Chymicæ artis alumni, terram metallicam præparatam, aquæ etiam metallicæ permiscent & ludos puerorum imitantur, cum aquam terræ permisceant, & opus mulierum exercent cùm ipsam mixtionẽ perenniter coquãt, donec sufficiat ad illius perfectionẽ: ecce quàm facile sit opus Chymicũ, cùm tamen nihil difficilius habeatur, humidum istud radicale metallicum, terreum secum admixtum continens unde nam ortum habeat, & qua materia & forma constet, jam nobis est explanandum, ut Misochymicorum ora obstruamus, ne in posterum artem nostram impossibilem & vanam clament & futilẽ prædicent: Certissimum est, in terram tanquam in mundi centrum, confluere omnes virtutes cœlestes & elementares, ut ibi simul permisceãtur, & permixtæ alterentur, & alteratæ uniantur ad compositionem rerum omnium, inde fiunt vapores & exhalationes quæ à terra cœlum versùs ascendunt, ascensione illa & descensione perenni & continua vapores illi, & exhalationes condensantur, & coagulantur in quandam terream substantiam ponderosam, viscosam quæ spiritum habet subtilem, igneum, & æthereum, hoc est tenu-

Cur opus Chymicũ sit opus mulierum.

Ludus puerorum cur habeatur.

opus Chymicum.

Virtutes cœlestes & elementares in terram confluunt ad mercurium Philosophorum producendum hoc est corpus ex quo mercurius educitur.

Forma mercurii Philosophorum qualis.

tenuissimam substantiam, quæ est eiusdem essentiæ & substantiæ cum corpore suo, hoc est cum terrea illa substantia ponderosa & viscosa, in qua coercetur spiritus ille igneus & subtilis, qui habetur & censetur terræ illius forma & anima, non quod terra illa sit animata, forma sentienti aut vegetativa, more plantarum, sed quòd sit informata illo spiritu subtili æthereo & cœlesti, qui propter potentiam & proprietatem quam habet, vegetãtia, & bruta informandi & actuandi, anima dici potest, nam anima vera, & forma vegetantium & brutorum omnium est, ex illo spiritu æthereo & cœlesti qui lucis cœlestis portiuncula est, permixta & unita vera permixtione & unione cum purissima & subtilissima elementorum inferiorum parte, crassa vero & minus subtilis materia eiusdem substãtiæ, corpus censetur, & materia. Ex hoc sermine satis claret quid in nostro metallico & minerali humido radicali sit materia, & quid sit eius forma, & undenam eius forma & materia ortum habeant, & an hæc materia, tali forma actuata, existat in rerum natura, Qua existente, impossibile est, quin clarum sit, & manifestum sapientibus veris, aurum fieri posse & argẽtum, ex metallis imperfectis, & impuris, cum hæc substantia metallorum immediata materia, ex qua naturaliter effinguntur, in tantam perfectionem adduci possit, ut sua perfectione suprema, & exuberante, reliqua metalla impura & imperfecta perfici possint: crudum enim cocto coquitur & imperfectum perfecto perficitur, aut regulæ generales, & normæ, & leges naturales & physicæ falsæ sunt, & à natura ipsa, & Deo ipso falsæ constitutæ, quod absurdissimum est cogitatu, nihilominus tamen Misochymici nostri, veluti Thrasones quidam gloriosi verbis ampullatis, impossibile nobis hoc opus faciunt, & potissima ipsorum ratio est, quòd ipsi nesciãt, quasi verò tota rerum omnium scientia, Cerebello eorum coërceri & contineri deberet.

Anima vera & forma animalium & plantarũ unde.

Corpus mercurii Philosophorum quale.

Unde colligitur aurũ & argentũ fieri posse ex imperfectis metallis.

Ita ut Jove ipso præstantiores & majores se existiment, qui Palladem ipsam rerum omnium scientiam ex cerebro suo educere solus non potuit, quin Vulcanus illi ferret opem & securi sua Palladi nostræ daret viam. Thrasones nostri Misochymici sciant ex hac fabella antiquos Sophos intellexisse nihil sine Chymia sciri posse quæ Vulcani est vera industria, & securis illius, cuius ope & ministerio Pallas ex cerebro Jovis, hoc est vera rerum notitia, ex medulla & occulta rerum substantia, quæ verus est Jupiter, educitur, Vulcani ope & industria, quæ sola rerũ occultas substantias manifestas facit & in his solis manifeste productis veram earumdem rerum scientiam notam habemus. Et sic Palladem ex cerebro Jovis Vulcani securi educimus, quod tamen Misochymici nostri fateri erubescunt, cum Chymi-

Nihil sine Vulcano in rerum serie sciri potest.

Philosophia sine Chymia est verè mortua.

cam artem, Vulcani filiam & alumnam ignotam habeant eamq; futilem & vanam existiment: cum tamen ab antiquis Philosophis ab Hermete Trismegisto & Gebro vera Philosophiæ anima proclametur, cum hæc mortua, sine Chymia jaceat & infœcunda.

Quid in montibus Chymicorum dicatur sulphur.

CAP. XIII.

Sulphur Philosophorum quale & quo modo distinguatur à communi sulphure.

PHilosophorum ferè omnes nullum aliud sulphur in rerum natura credũt quàm illud quod palam venditur cremabile, & combustibile, aliud tamen est longe ab isto diversum, quod est incõbustibile, non adurens, nec ardens, sed conservans, restaurans res omnes quibus inest & est calidum innatum cuiuscumque rei, ignis naturalis, & lux creata, cuius fons & scaturigo Sol est, & à Sole ubi Deus ipsam lucem sive ignem naturæ & sulphur collocavit, in reliqua cuncta dispergitur, ac disseminatur, ita ut cum in nostris montibus Chymicis, calidum istud innatum, ignis naturæ sive lux creata reperiatur, quæ sulphur nostrum constituit, id ipsum nihil aliud esse censemus, quam ipsam lucem creatam sive ignem naturæ qui mira patrat in ipsis montibus nostris, & est sol ipsorum. Cum ergo montes nostri constent quatuor elementis, quod ex illis est igneum & æthereum in montibus nostris sulphur est, non enim montes nostri toti sunt sulphurei sed quod in illis est tenuissimi ac subtilissimi, essentiam ignis naturalis, & lucis creatæ naturam sapiens, id ipsum solum sulphur vocamus terreæ subtilissimæ substantiæ admixtum, quod quidem sulphur Chymiæ patres, ac magistri, omni conatu, labore & studio, ex montibus suis eruere ac educere tentarunt & tandem eduxerunt, quo cum mercurio suo connexo vota sua, & Chymiæ opera cuncta perfecerunt & absolverunt, in sulphure siquidem illo, cùm sit ignis naturæ, inest & in ipso tinctura perfecta, & absoluta supremi metalli, potentia proxima saltem, quæ ab ipso supremo metallo facili negotio reducitur in actum, & in veram & absolutam tincturam, quæ sulphur fixum Philosophorum dicitur, in quo virtutes omnes cœlestes & elementares, summopere digestæ, & in supremo gradu conductæ reperiuntur, unde in ipso sulphure tantum est virtutis, quantum est in tota & universa natura, neque mirum est, si ipso sulphure lapides viles & vulgares in pretiosos, metalla imperfecta, & impura in aurum vel argentum convertantur, & reliqua omnia naturæ corpora infirma, & à perfectione diminuta, perfectionem ultimam, quam naturaliter obtinere possunt acquirant, cum natura ad supremum gradum suæ perfectionis

Sulphur naturæ quid propriè sit.

In sulphure naturali incombustibili est tinctura aurea.

Cur ex sulphure fixo perfecto, res omnes perficiuntur.

nis conducta, id ipsum obtineat, alioquin frustra id tentaret, si ad finem hunc, & scopum pertingere nō posset unquam, perinde hoc naturæ sulphur diligentissime quærūt Chymici omnes nec illud adinvenire possunt, in ullis naturæ rebus quamvis omnibus insit præterquam in montibus solis nostris, ex quibus solis educi & elici potest, & perinde asserimus in his solis adinveniri posse, cùm ex his solis educi queat, ex aliis verò naturæ rebus, cum arte nostra educi nequeat, in his etiam non esse contendimus, perinde in dictis nostris nulla est contradictio, etsi contradictio apparens videatur, sic multas contradictiones adinvenire in operibus nostris, quæ nullo pacto sunt contradictiones si ex arte Chymica, & loquendi Chymicorum modò interpretentur. Quales sunt hæ sequentes, quæ extra rem nostram non erunt cum de sulphure nostro habeantur. Clamant & asserunt omnes Chymici Philosophi, sulphur eorum nō esse in auro communi, & vulgari & deinde docent aurum commune esse totum sulphur & tinctura, quæ quidem sola est, quæ tingit, figit & perficit reliqua cuncta, hoc manifeste contradictorium est in Scholis Peripatheticorum: nihilominus tamen nulla est in his verbis contradictio. Cùm sulphur Chymicorum non esse in auro certissimum sit, cùm solum reperiatur in montibus nostris, qui quidem nullo pacto aurum commune sunt

Sulphur naturæ est in omnibus rebus & tamē ex omnibus educi non potest.

Qua ratione sulphur natura sit in auro, & qua ratione non sit.

sed sunt salis quædam species, quæ ab ipsa natura producuntur ex pura elementorum materia, & ex virtute & essentia cœlesti, hæc simul mixta montes nostros faciunt, ex quibus deinde montes nostri fiunt & ex pura montium parte sulphur & mercurius unà cum sale producuntur, & ex his tribus in unum corpus permixtis, metalla cūcta fieri solent sola elixatione naturali horum trium principiorum. Unde patet aurum cōmune esse totum sulphur, cum elixatione illa naturali. Hæc tria principia, in auro sint perfectè unita, & depurata & fixata à sulphure, & cùm ita sint sulphur, id est pars calidior & lucidior horum trium principiorum, prævalet in auro, unde totum sulphur dicitur aurum commune, illud autem dici non potest sulphur nostrum, cum sit quid crudum, & incoctum, & volatile, aurum vero cōmune est quid coctum & valde maturum & incorruptibile, nostrum vero sulphur est alterabile & corruptibile, intra sphæram suæ essentiæ ut illa alteratione & corruptione quam patitur ad perfectionem supremam deveniat, & aurum ipsum vincat perfectione & virtute, cum aurum commune nihil communicet perfectionis suæ & virtutis, sulphur verò nostrū dū ad perfectionē suā multimā pervenerit, omnes suas virtutes cōmunicat, imo aurum ipsum commune hac in parte pficit, quod suas virtutes incommunicabiles cōmunicabiles

Aurū commune qua ratione dicatur sulphur, natura & qua ratione non dicatur sulphur natura sine contradictione.

Qualis sit differentia inter aurū & sulphur naturæ.

les faciat, & ita clarum est & manifestum, aurū esse posse sulphur Chymicum, quando cum ipso præparatum est, & non esse item sulphur Chymicum, cum adhuc non præparatum est, & ita nulla sunt in Chymica arte verba contradictoria, si rectè intelligantur. Et sic habemus satis apertum quid sit in montibus Chymicis sulphur, jam verò perquiramus quid sit eorum mercurius.

Quid in montibus Chymicorum sit mercurius.

CAP. XIV.

Mercurius Philosophorum quid sit & qualis & ubi reperiatur.

PHilosophorū quamplurimi, qui artem Chymicam scire volunt, scire habent, quid sit Chymicorum mercurius, in eo enim solo consistit tota Alchymia, & metallorum perfectio, & lapidis Philosophorum compositio, sciant ergo mercurium Philosophorum esse humiditatem radicalem, quæ in montibus nostris reperitur admixta terreo subtili, ut enim sulphur est calidum illud naturale & ignis naturæ, qui in ipsis montibus nostris est, & est virtus, & proprietas & forma ipsius materiæ, quam nos montem dicimus, Sic & humiditas ipsius materiæ est mercurius, ex illo mercurio, scilicet ex illa humiditate, & caliditate simul permixtis, & optime depuratis & fixatis, fit tota alchymia, ut clamant omnes Philosophi. Virtus, inquiunt, sulphuris mercurii, est quasi semen paternum & Luna mater, id est propria substantia mercurii. Scilicet aqueum subtile, mixtum terreo subtili, est quasi menstruum & hoc est argentum vivum quod mercurius à Philosophis nominatur: Cùm autem mercurius id est argentum vivum sit radix in arte Alchymiæ, quoniam ex eo, per eum, & in eo sunt omnia metalla, ideo dicunt Philosophi.

Est in mercurio quicquid quærunt Sapientes.
Nam sub umbra sua viget hæc substantia quinta.

Mercurius Philosophorum non est argentum vivum cōmune sed est humiditas aqua viscosa & arida.

Dum audis amice lector vocabulum? mercurius! & argentum vivum! ne existimes quæso, hoc esse argentum vivum commune & vulgare, quod est currens & fluxibile, non tale intelligimus argentum vivum, sed puram humiditatem aquosam unctuosam & viscosam, quæ ex montibus nostris elicitur, vi ignis & distillationis quæ ita nō potest educi, quin subtiliores terræ suæ partes secum trahat, & ideo cùm habeat secum dissolutas illas terræ suæ subtiliores partes, ideo viscosa & unctuosa est illa humiditas, quam nos cum reliquis omnibus Philosophis mercurium dicimus quem fixare habemus, cum terra sua ex qua elicitur, idque fieri non potest, quin terra sua prius putrescat unà cum ipso, & sic per putrefactionem ambo purificā-tur, & deponunt feces suas, modò terra multoties calcinetur dum est separata ab humido, & humidum

Mercurius noster qua

suum

...ratione depuretur cũ terra sua.

suum multoties distilletur, & sublimetur à terra sua, sic ambo purificantur, & tandem perveniunt arte & labore sagacis artificis, ad supremum perfectionis gradum, in quo quiescunt, & permanent incorruptibiles. Tādiu enim urgendi sunt, & fatigandi calcinationibus distillationibus & putrefactionibus, donec tandem ad supremam illam puritatem & substantiæ nitorem deveniant, Tunc enim temporis perfectum est, & absolutum Alchymiæ primum opus. Secundum superest, quod nihil est aliud quàm conjunctio, mixtio & unio vera harum duarum substātiarum super ignem, in unam & eandem substantiam homogeneam, & similem permanentem, fundentem, tingentem, penetrantem & perficientem cuncta. Et hoc secundum opus absolvitur sola coctione temperata, in igne cótinuo & perenni, in tripode arcanorum celebrata: & sic perfectè uniuntur hæ substantiæ, ut nunquam amplius possint separari, igne fortissimo quamvis adhibito. Ad hunc autem perfectionis gradum devenire non possunt nisi sale interno suo, quo turgent hæ substantiæ cuius beneficio & ligamine fixo perfectissime uniuntur ut capite sequenti, de sale interno montium Chymicorum fiet manifestum.

Alchymiæ primum opus ut absolvatur.

Quid sit sal in montibus Chymicorum, & an differat à sale communi.

CAP. XV.

Sal Chymicorum quid sit & quale, & unde eliciatur quid sit in sole & sale natura sunt omnia.

IN Sole & sale naturæ sunt omnia, clamant Philosophi. Pauci tamen intelligunt hoc verissimum axioma. Omnes enim communes & vulgares Philosophi interpretantur hoc axioma de sole cœlesti, & terra elementari, de quibus omnia fiunt: Sal enim cœlestis caloris fons & origo, & terra elementaris quæ est centrum mundi & elementorum reliquorum omnes generationes & productiones ex se ipsis excitant. At quamvis hæc interpretatio ex parte quidem sit optima, & subtilis, & secundùm naturæ leges, nihilominus tamen Chymici Philosophi, quorum est hoc axioma non ita intelligunt & interpretantur. Alius enim est apud ipsos sol, quam sol cœlestis. Aliudque sal habent præter terram communem & elementarem. Sol enim eorum sulphur eorum est, & calidum innatum rerum omnium. Et sal eorum est terra illa fixa & permanens in centro cuiuscumque rei incorruptibilis & inalterabilis, quæ est nutrix humidi radicalis & sustentatrix, ex calore illo naturali, & terra illa fixa humidi radicalis nutrice, fiunt vere & producuntur omnia. Calor enim naturalis suscitat in sale suo illo fixo omnes putrefactiones

Omnia unde producātur & conservantur.

& alterationes calefaciendo humidum radicale salis centralis, ex quo fiunt alterationes & corruptiones, & inde generationes exsurgũt, quia corrupta prima forma, quæ actuabat mixtum, exsurgit ex corruptione illius nova forma, ex centro salis centralis, qui se habet admodum materiæ primę, hinc patet quam verissimum sit, in Sole & sale naturæ, esse omnia. Quia in calido innato rerum, & materia eius prima (quæ est Chymicorum sal) vere fiunt omnia.

Sal Chymicorum proprie qualis.

Videndum jam est, & nobis perquirendum, an sal montium Chymicorum sit eorum prima materia. Sal quod est actu in montibus nostris, non est eorum prima materia, sed est vera individualis montium nostrorum vera substantia. Prima vero materia montium nostrorum ex qua immediata componuntur montes nostri sunt vapores & exhalationes elemẽtorum omnium quæ in terræ centrum defluunt, & hinc per calorem centralem terræ sursum efferuntur per totam terram, & in alia elementa, usque ad cœlum, imo cœlum ipsum penetrant ibique materia ignea multa producunt. Vapores autem hi & exhalationes, non sunt sal adhuc, sed coctione & elixatione continua in visceribus terræ tandem fiunt sal minerale quoddam ex quo fiunt montes nostri, qui quidem ex sale constant. Illud autem sal habet secum calidum innatum suum & humidum radicale, Primum dicitur sulphur, secundum verò Mercurius, & tamen hæc tria unum sunt in montibus nostris, nec existimes hæc tria esse quædam separata & distincta, sunt tantum unum quid, quod diversa ratione diversa sortitur nomina: Nam ratione caliditatis suæ, & igneæ substantiæ dicitur sulphur, ratione verò humiditatis dicitur mercurius, ratione autem siccitatis terrestris suæ dicitur sal. Sunt ergo tria in vero corpore juncta, & tamen unum constituunt mixtum naturale, sal autem quod constituit substantiam corporalem montium nostrorum non est sal marinum commune & vulgare, quo utimur ad condiendos cibos, sed est aliud amarum, & ponticum acetositatis multæ. Sal commune est frater ipsius, quia productum est ex eodem parentum semine, & ex eodem utero prodeunt in lucem ambo, nihil tamen corpus salis cõmunis hac in arte nostra prod. esse potest nisi ei⁹ spiritus, qui perprime purificatus ad purificationẽ corporis nostri inservire potest. quia permixtus cum nostro spiritu idẽ & simile agit, & unà cum illo potest inservire, ad sulphur nostrum seu terram nostram foliatam, ex magnesia nostra seu corpore & substantia fixa montium nostrorum extrahendam, in qua sola operatione consistit totum opus Alchymiæ, hoc enim peracto opere, reliquum quod superest facillimum est, & sola coctione absque ulla vasis mutatione peragitur, & obtinetur, ut in-

Vapores qua ratione fiant sal.

Quid in sale nostro dicatur sulphur & mercuri⁹

Sal, sulphur & mercurius unũ quid sunt in sale nostro.

Sal Chymicorum quid proprie.

Sal commune nihil prodest in arte nostra nisi eius spiritus

Totum opus Alchymiæ ubi consistat

inferius declarabitur dilucidius, habito enim sole & luna Chymicorum quod superest, est opus mulierum, coctio puta.

An mercurius, sulphur & sal quæ in montibus nostris reperiuntur, possint à natura perfici ad tincturam absq; arte.

CAP. XVI.

An materia lapidis Philosophorum perfici possit sine arte.

PHilosophi fere omnes Chymici hanc quæstionem agitant, & nos ipsis multis in locis operum nostrorum ipsam eandem quæstionem agitavimus, & conclusum & ratum statuimus unà cum reliquis aliis Chymicis, naturam ipsam non posse sine arte Chymica tincturam perficere Philosophorum, etsi natura materiam ipsius tincturæ faciat & producat, ipsam tamen perficere nequit cum ad ultimum illum, & supremum perfectionis gradum, ipsam tincturæ materiam conducere nequeat, propter caloris defectum & separationis excrementorum suorum, necessitatem, quam natura exercere non potest, cum solutione delicta puri, & congelatione ipsius multoties repetita, ut tincturæ appareat effectus.

Tinctura Philosophorum ut perficiatur.

Tinctura siquidem in actum non reducitur, ex illa materia cui potentialiter inest, nisi solutionibus multis & congelationibus multoties repetitis, arte nostra celebratis, Illis enim solutionibus & congelationibus solis subtiliatur & attenuatur hæc materia, & in alteratione, & subtiliatione illius materiæ metallicæ, consistit tinctura: alioquin enim hæc materia tingere non potest, quin summopere attenuetur & subtilietur, ut sua subtili & penetranti substantia, dura & solida metallorum imperfectorum materia penetretur, & sic in ipsam metallorum imperfectorum essentiam deportetur vis tingens & perficiens nostræ medicinæ.

In uno & eodem subiecto sal, mercurius & sulphur.

Inest autem in uno & eodem subjecto mercurius, sulphur, & sal quæ tria uti sæpe diximus, non differunt in nostro subjecto sed unum quid sunt, quod in tria distinguuntur ratione qualitatum & proprietatum diversarum, quæ insunt his tribus, ut qualitas & proprietas mercurii est alia & distincta à proprietate sulphuris & salis, & ita existimandum est de proprietate, & qualitate sulphuris & salis, quæ omnino distincta est à proprietate & qualitate mercurii, non tamen ita est de eorum substantia, & essentia quæ in his tribus eadem est, & una, & perinde unum quid sunt hæc tria in uno & eodem subiecto: Itaque ne existiment Chymicæ alumni cum audiunt sulphur, mercurium & sal, hæc tria quædam esse separata & realiter distincta, & posse separari, ab eodem subiecto cui insunt, quia hoc neutiquam pot-

est fieri quamvis purum ab impuro separetur, subtile à crasso, anima ab spiritu & corpore, quæ quidem quamvis tria videantur separata, unum tamen quid sunt & non differunt, nisi accidentaliter, ratione tenuitatis, subtilitatis, & crassitiei quibus pollent & non ratione essentiæ cuius ratione & ministerio unum & idem dicitur corpus, anima & spiritus, ad quorum omnium perfectionem natura ipsa per se nulla adiuta arte pervenire non potest, cum subtiliationem & tenuitatem eorum perficere nequeant, nisi juvetur arte, quæ quidem ars, non ab ipsa natura inventa est, ut existimant nonnulli quia esset pars sui ipsius, & ita non distingueretur ab ipsa natura, sed esset ipsamet natura. At est quid aliud exterius naturæ adnatum & adjunctum à Supremo Artifice & Naturæ Creatore, qui hanc artem fecit & creatoris suis intelligibilibus communicavit ut naturam mancam, hac arte perficerent, & Deum Creatorem supra naturam sic agnoscerent, laudarent ac benedicerent, ut capite sequenti fiet clarius.

Anima corpus & spiritus in subiecto Chymico non differunt ratione essentia.

Ars Chymia à Deo facta & hominibus data.

An ars perficiendi tincturam Philosophorum divina prorsus sit, & nullo pacto ex parte naturæ.

CAP. XVII.

Ars Chymica qua ratione natura lis.

Difficilis admodum est, & ardua hæc quæstio, quamvis prima fronte facilis videatur, quicquid enim est in opere Chymicorum & in tinctura eorum, ab ipsa natura est materia siquidem ab ipsa natura est & quidquid Chymici expostulare possunt, ab ipsa natura exhaurire. Imo ipsa distillatio, sublimatio, & præparatio materiæ ipsius Chymicæ tincturæ, est ab ipsa natura, nam nisi primo natura sublimationem, distillationem, calcinationem & reliqua omnia opera, quæ solo coctionis nomine, & præparationis titulo concluduntur, docuisset, & ipsamet revera & operibus suis demonstrasset nunquam creaturæ intelligibiles, hanc artem separandi purum ab impuro, & purum coquendi, & impurum rejiciendi, invenire potuissent, cum in rerum natura non extitisset, excogitare autem quòd non est, & ipsum in rerum natura collocare posse creatoris, non Creaturæ habetur.

Ars Chymica qua ratione divina prorsus.

Si ita perpendatur hæc quęstio, naturalem hanc artem credimus & facili negotio damus manus huic opinioni, veritatem asserenti, nihilominus tamen, si occultam nostram materiam in intimis naturæ thalamis, imò in cẽtro rerum omnium ita occlusam perpendamus ut nemo Philosophorum ipsam scire queat nisi revelatione divinâ, artem hinc divinitus ortam & revelatam etiam credere fas est. Cùm adhuc post tot secula, post tot Philosophos veros & verissimos, qui veritatem hanc asserunt reperiantur infiniti docti admo-

Cur docti multi Chymiam vanã & inutilem

existiment. modum, & vulgariter prudentes & sapientes, qui hanc artem negant & futilem credunt & vanam, & hoc ex Dei est qui illis tantum secreti & thesauri naturalis, & vitæ humanæ revelare non vult, ideo ipsos cæcos & incredulos tanti thesauri relinquit: Nõ enim interest ut omnes sciant, nec habeant hanc artem quia plus mali huic exsurgeret quã boni, cum boni & justi, rari & pauci sint, qui artem hanc ad honorem & laudem & gloriam Dei, & utilitaté proximi applicare possent, mali vero & impii infiniti sunt, & eorum impietas & malitia hac arte nota, fieret peior. Unde docte clamat Chymicorum nonnullus.

Non interest omnes habere artem Chymiæ notam.

Ingenuisq; probis hanc saltem dat Deus artẽ
Auro quam mundus solvere forte nequit
De qua non opus est, aliquid sciat ordine vulgus.
Impius est frustra hinc quæritat, hic lapidem.
Hac vice sunt pauci, quibus hæc sacra munera dentur.
Fert Deus in manibus, qui placet huicce dabit.

Hanc colligere facile possumus, artem hanc divinam prorsus esse, cũ ex revelatione Divina dependeat nõ ex doctrina pura & forti, & grandi, & alta mentis elevatione, ad cognitionem naturæ quæ tota ex parte sui occulta est, nec unquam manifestatur, nisi piis & bonis, & quibus Deus occultum naturæ creatæ revelare dignatur, ad maiorem sui gloriam & amorem ut pios & bonos hac cognitione revelata, ad se quodammodo alliciat, & naturali hoc ligamine sibi devinciat: Occultum enim naturæ arte nostra præparatum, vitam futuram, & æternæ vitæ imaginem ita vivam nobis repræsentat, ut de ipsa dubitare & ambigere nequeamus, ita ut pie & sancte vivere nos cogat hæc ars, & Deum creatorem summũ benedicere & collaudare compellat, qui tanta & rara & miranda fecit pro hominibus qui tamen quamplurimi, illi ingratissimi sunt: Divina prorsus est hæc ars, cum ex revelatione Divina dependeat nec aliter doceri queat, quãvis enim clare admodũ doceatur ab omnib[9], qui hãc artem divinitus habuerunt, nihilominus tamẽ ab omnibus perfici nequit, cum fidẽ nõ habeãt tanti secreti quæ quidẽ fides necessaria est ad tolerandos labores arti perficiendæ necessarios, & doctrinæ & scientiæ huius obtinendæ perquam utiles: Dii enim laboribus omnia vendunt & præsertim hanc nobilissimam, & secretissimam scientiam, in qua obtinenda non solum animo & mente, sed & corpore summopere laborandum est, ut notissimum est omnibus qui tanto dignati sunt munere, & quos sola Chymica evexit ad æthera virtus, quam Deus posuit sudore & labore parandam.

Ars Chymica nunquã manifestatur nisi piis & bonis.

Occultum naturæ arte Chymica præparatum vitam futuram ostendit ac demonstrat.

Chymiam labore & sudore parandam posuere Dii.

Quid anima sit, spiritus & corpus in montibus Chymicorum.

CAP. XVIII.

MAteriam Chymicorum animam habere, spiritum & corpus, passim dictitant Philosophi, quid autem sit Chymicorum horum anima, spiritus, & corpus in ipsa chymica materia, jam nobis est perquirendum, perquam utile enim est, & necessarium ad præparationem materiæ Chymicæ scire, & perquam optime cognoscere, quid sit anima quid spiritus, & quid corpus materiæ Chymicæ, quæ montibus nostris inest.

Anima apud Chymicos, quid proprie sit.

Est ergo Anima materiæ nostræ portio lucis cœlestis creatæ, elementis inferioribus incorporata, & permixta subtilior, & tenuior quæ in forma exhalationis sicca rubicundissimi caloris ex materia nostra exhalat & vas recipiens nostrum adimplet quæ quidem anima nobis summopere custodienda est, & ne pereat & in auras evaporet summopere cavendum est, hæc anima sequitur spiritum suum, & secundo egreditur ex materia nostra, & aquæ ponticæ nostræ & acutæ, poros adimplet, & intra cavitates eius & sinus conservatur donec corporis materiæ nostræ puriores partes, ad se rapiat hisque uniatur & virtute sui spiritus, ad cœlum perfectionis, & tincturæ, ipsas corporis materiæ nostræ partes devehat & deportet.

Causæ tincturæ quales sint.

Hæc ergo substantia materiæ nostræ, quæ substantiam & tenuiorem lucis, creatæ partem continet, hæc dicitur & habetur materiæ nostræ anima, quæ tantæ est virtutis & efficaciæ, ut sola vera sit tincturæ nostræ & perfectionis causa, est enim actionis omnis principium, & verus fons, quo absente & pereunte, pereunt omnes rivuli, qui inde scaturiunt, ut sunt penetratio, fluxio, fixatio, tinctura, & in igne perseveratio quæ sunt perfectiones materiæ nostræ summopere præparatæ, quæ omnes ab anima illa Chymica dependent: cùm lucis creatæ portio, elementis inferioribus incorporata, & perfecte unita ut separari nunquam possit has pefectiones obtineat & cum perfecta sit, omnia perficit, cum cocta & materia omni ex parte habeat elementa, coquit etiam & maturat omnia cruda elementa, quæ passim in mixtis rerum productionibus reperiuntur unde morbi, & imperfectiones rerum ortum habent, hæc ergo est anima materiæ nostræ.

Animæ Chymicorũ præparatæ virtutes.

Spiritus Chymicorũ qualis sit & quid sit.

Spiritus autem, qui primo egreditur in distillatione nostra, ex materia Chymica, est etiam portio lucis creatæ, non tamen adeo subtilis & ætherea, ac portio lucis illa, quæ animam Chymicam constituit, sed est portio lucis minus subtilis humidior & aquosior, quæ in forma vaporis humidi ponticæ qualitatis & acutæ

acutæ, ex materia nostra egreditur, & in vase nostro recipiente facili negotio in aquam convertitur acidam, & ponticam, subtilem, & penetrantem, & omnia dissolventem: hæc est substantia quam Chymici omnes spiritum vocitant similitudine & proportione quadam respondentem spiritui animalium: Nam ut spiritus animalium est tenuissima & subtilissima animalium substantia, qua utitur anima & forma animalium, ad functiones omnes suas peragendas, non enim movetur, sentit, odorat, gustat & videt absque spiritu, utitur spiritu illo tanquam vero & unico suo instrumento, ad actiones omnes suas peragendas. Sic forma materiæ nostræ habet spiritum subtilem admodum & penetrantem, qui est portio quædam lucis cœlestis, elementis inferioribus ligata, quæ inservit formæ materiæ suæ, ad agendum. Est enim omnibus in rebus, quamvis sint dissimiles, & prorsus differentes proportio, & similitudo quædam, qua inter se comparari possunt: Est ergo spiritus materiæ nostræ, mineralis virtus, quæ in portione illa lucis creatæ elementis inferioribus unita & ligata consistit, in qua sola naturæ metallorum quiescunt & habent esse perfectum vel imperfectum secundum perfectionem vel imperfectionem illius substantiæ, quam bonus artifex perficere habet secundùm leges naturæ & artis, ut illa perfectione acquisita reliqua omnia imperfectè, vitio & defectu naturæ, perficere queat. At hæc perfici nequeunt absque perfectione corporis, in qua latitant & occultantur; Quod quidem corpus jam nobis est declarandum quid sit & qua ratione differat ab anima & ab spiritu suo: in his enim tribus perfectè unitis consistit rerum perfectio.

Spiritus Chymicorũ correspondet spiritui animalium.

Cur omnes habent aliquid quo inter se cõparari possunt.

Spirit9 Chymicæ materia quid proprie sit, & cui inserviat.

Corpus ergo materiæ nostræ quæ montibus nostris inest nihil aliud est quam portio etiam lucis creatæ cœlestis crassior & spissior ut ita loquar, cum elementis inferioribus crassioribus & fœculentioribus sit incorporata & unita, & ratione suorum elementorum crassiorum quibus unitur dicitur hæc portio lucis creatæ crassa & spissa, cùm tamen sit ejusdem naturæ & essentiæ cum reliquis duabus portionibus lucis eiusdem quæ animam & spiritum constituunt ita ut inter se non differant & distinguantur nisi ratione partium, elementorum subtiliorum & crassiorum quibus uniuntur, & incorporantur. Itaque corpus est, pars illa fœculentior & crassior, quæ in fundo retortæ, & vasis nostri distillatorii, post distillationem nostram remanet, in cuius centro seu occulto ejus latitat Sal fixum tincturæ nostræ quod quidem sal corpus verum & legitimum nostrum dicitur, & nuncupatur, in quo quidem corpore latitat anima & spiritus eius, quæ sunt eius partes subtiliores & tenuiores ideo volatiles

Corpus materiæ Chymicæ quid sit & quale.

Corpus qua ratione differat ab anima & spiritu.

latiles sunt, & facili via è corpore suo evaporant & exhalant in æthera, & harum partium beneficio corpus fixum & permanens volatile redditur, & ita attenuatur & subtiliatur & sic purificatur à partibus suis Eterogeneis, & impuris, & partes puræ & homogeneæ ita subtiles & tenues efficiuntur ut perfectionem ad quam destinantur acquirant. Sic partes volatiles, quæ sunt eius anima & spiritus figuntur, cum perfectissime uniantur corpori fixo quod quamvis copia & abundantia spirituosæ & volatilis substantiæ, volatile & spirituosum efficiatur, nihilominus tamen cum centrum habet fixum, & permanens, arte & coctione continua caloris mediocris, fixum tandem & permanens efficitur & animam suam & spiritum fixat & fortissimè coagulat, ita ut nunquam possint ab invicem separari, sed gaudeant etiam in mediis Vulcani flammis, quod quidem contingere non potest, quin lux creata, seu ignis verus naturæ, potentissimos habeat effectus ad restaurandos morbidos naturæ artus, cum lucis perfecte unitæ, cum puris elementorum substantiis, sit omnia perficere, actus enim id vitæ est, quæ ex sola luce dependet, ut clarius videbitur capite sequenti.

Anima & spiritus qua via figātur cum corpore suo.

Ex luce perfectio dependet & vita.

Cur lux creata puris elementorum substantiis perfectè unita in materia tinctura Philosophorum, sit tanta virtutis.

CAP. XIX.

VIrtutem mirandam, & admodum insignem tincturæ Philosophorum seu lapidis Physici, credere nequeunt Physicorum quamplurimi, cum eius scaturiginem & ortum nesciant, & ipsum indagare ac perpendere negligant. Datur siquidem lux naturalis & ignis, quem negare cæci est & stulti, eius autem mirandos effectus, & stupendas proprietates nemo non videt. Quicquid enim vitæ est, id ignis naturalis & lucis creatæ est, cum vita ab igne naturali, & luce illa creata dependeat, absque enim igne naturali illo, & luce creata, vita in rebus existere nō potest; extincto illo igne seu luce, extinguitur & vita, hoc est cessant actiones vitæ, & quo potentior est ignis ille naturalis, eo vegetiores sunt vitæ facultates, mot⁹ enim omnis & actio, ab illo igne naturali & luce dependet, facultates autem omnes & actiones vitales sunt mot⁹ & actiones, quæ à nullo alio scaturiri possunt, quam à suo principio & fonte, fons autem & principium omnis motus, & actionis est forma, ex Philosophorum omniū sentētia, ut multoties hoc in volumine ad nauseam usque

Lapidis Physici virtutē cur credere nequeant, Philosophorum multi.

Motus omnis naturalis à quo dependeat.

usque repetitum est & probatum, forma autem illa non est quid aliud, quam ignis naturalis & lux creata: igneus est ollis vigor, & cœlestis origo seminibus clamat Virgilius hujusce sententiæ potentissimus assertor. Si ergò forma cujuscumque rei, si principium motus & actionis, & forma illa sit purus naturalis ignis, & pura lux cœlestis, quò magis purus ille ignis, seu lux creata puriora informat elementa & corpora, eò majores & potentiores habet actiones, cùm organa & instrumenta sua ad agendum sint aptiora, sunt autem aptiora ad agendum quo magis sunt puriora, & subtiliora, quia subtile & tenue est ad motum, & actionẽ crasso & spisso aptius & promptius ut experientia ipsa quotidiana fit manifestum: Lux autẽ creata cœlestis seu purus ignis naturæ, qui in tinctura Philosophorũ reperitur purissimis & subtilissimis unitur elementis quę sunt illi organa & instrumenta ad agendum puriora enim non possunt esse & subtiliora, cum arte Chymica, multis distillationibus, calcinationibus, & aliis similibus præparationibus ab omni crassa & fœculenta spurcitie vindicentur, ita ut nihil nisi purum & subtile, in eis relinquatur. Itaque cum lux, seu ignis naturæ purus, principium motus, & actionis, uniatur illis suæ actionis, & motus organis & instrumentis, nihil esse potest in rerum natura, luce illa potentius & subjecto illo, in quo est lux illa, Tinctura autem illa Philosophorum talis est, habet siquidem sperma & semen metallorum summoperè depuratum & ab omni crasso & fæculento elementorum magmate vindicatũ, ita ut nihil nisi lux, & purus ignis videatur, tenuissimo & subtilissimo elementorum claustro, fixo, & firmo, fixissimè & firmissimè inclusus.

Forma quid propriè sit.

Subtile & tenue est ad motum promptius.

Cur lapis Philosophorum sit potentissimus.

Itaq; si ignis naturalis impuris & fœtidis elementorum claustris demersus, coquat & perficiat in mille annis semen metallicum in aurum. Quid similis ignis in eodem semine demersus, centies millies purius, & nitidius illo agere poterit? Quod alius in mille annis, hic in horæ quadrante perficere posse nulla est controversia, cum qualitates agẽdi possint extendi, & intendi secundum potentiam, virtutem, & energiam agentis, quæ quidem potentia & virtus multò & centies millies est efficatior, & potẽtior in subjecto subtilissimo & tenuissimo, quã in crasso & in spisso, hoc clarum & appertum habemus in vino, & in spiritu vini, quod quidem vinum habet ignem, quo potentissime agit, sed spiritus vini habet eundem ignem centies millies vini igne potentiorem, & efficatiorem, quòd spiritus vini, sit centies millies subtilior & tenuior ipso vino, quod crassitie sua & sorditie, ad spiritus vini rectificati actionem & facultatem pervenire non potest, Hoc in vino & ejus spiritu rectificato, certum & manifestum videmus, in vino autem Physico & Lullia-

Cur lapis Philosophorum in horæ quadrante perficiat metalla impura.

Vinum Lullianum quale sit.

lia.

liano credere non possunt hi omnes qui hujus vini notitiam non habēt, at si acuerent eorum ingenia, quod in uno clarum & manifestū cernunt. In alio etiam clarius & certius conspicere possent, si actionem lucis & ignis naturæ notam, & manifestam haberent, quod quidē infinitis modis & viis, toto hoc in volumine, filiis & alumnis Chymicæ artis, ostendere & patefacere sategimus, & adhuc in gratiam eorumdem satagemus ut virtus & proprietas illius lucis notissima sit illis, absque enim illa ambulant in tenebris hi omnes, qui hac ignota Chymiam tractant, & cæci secreta naturæ perquirunt qui hanc lucem tanquam solem anteambulonem non habēt, quod capitibus sequentibus erit manifestum.

Qui Chymiam tractant lucis creatæ naturam notā habere debēt

Quid in montibus Chymicorum sit frater & soror & poculum amoris

CAPUT XX.

INvenitur passim in omnibus Chymicorum antiquorum codicibus, ingenium & nobile hoc ænigma, cujus cortice, totum cōplectitur Chymicum arcanum: Junge fratrem cū sorore & propina illis poculum amoris. Quisquis Chymicorum est, qui fratrem hunc, & sororem cognoscat, is verè totam artem & materiam ejus perfectè cognoscit, ejusque præparationem apprimè scit. Dicuntur enim hi Sales duo, qui frater & soror dicuntur quòd unà enascantur in eodem ventre & utero, & gemini vocantur perinde, & habent unum & eundem patrem, nempe solem cœlestem, & unam & eandem matrem nempe lunam cœlestē qui duo spiritu suo & influxu cœlesti, & radio producunt in terris, & elemētis aliis duos hos sales, quorum unus dicitur frater, & alter soror, unus nomine masculino effertur, alius verò nomine fœminino indicatur, quod unus igneas & æthereas habeat virtutes & proprietates masculinas & verè viriles, alius verò aqueas & frigidas habeat qualitates languidis, & frigidis fœminarum qualitatibus correspondentes.

Explicatio ænigmatis junge fratrē cum sorore & propina illis poculum Amoris

Frater & soror quid apud Chymicos habeatur.

Si hos sales apprimè cognoscamus qui quamvis duo videantur, nihilominus tamen in radice sua, saltem unus est sal, etsi distinguatur nomine, & dividatur in duo, propter diversas qualitates quas in sua prima productione aquisivit. Vt homo & fœmina, unus & idem sunt in specie & radice sua, qui cum separati fuerint à Creatore, ideo nomine distinguuntur, & variis nominibus efferuntur, secundum eorum varias qualitates & virtutes.

Sales Chymici quot & quales.

Oportet autem ut iterum conjungantur si multiplicare suam speciem velint alioquin nisi conjungantur eorum multiplicatio et productio similis substantiæ nunquam sequitur, eorum autem conjunctio fieri non potest, quin ex intimis utriusq; suscitetur amor, cujus beneficio et auxilio fit illa conjunctio, et matrimoni-

Multiplicatio fieri non potest sine conjunctione.

Chymicorũ frater & soror separari & conjungi habent ante quam producant fœtum Chymicum.

monium Sic pariter frater noster, & soror nostra Chymica separari habent ab abyssu, & chaos aquarum, in quo conjuncti & indistincti reperiuntur. Deinde separati & præparati iterum conjungi habent, ut producant ex amborum amplexibus filium illum artis Chymicæ Adonidem nostrum, & Ganimedem, qui charissimus est omnibus Chymicis, absque enim illo in arte nostra nihil perfici potest. Non possunt autem frater & soror Chymicorum conjungi simul & matrimonio uniri, nisi poculo amoris jungantur simul, quod est physicum hujusce matrimonii.

Quid apud Chymicos conjungat fratrem & sororem Chymicorũ.

Phyltrum autem istud, seu poculum amoris ex intimis eorum substantiis educi habet, unde clamat omnis Chymicorum turba: natura naturam sequitur, natura naturam vincit & natura naturâ lætatur & gaudet, ut indicent & demonstrent conjunctionem illam, & matrimonium fieri debere ex intimis substantiis eorum, qui matrimonio jungi habent. Poculum ergo istud amoris, cum sit poculum aqua est, quæ in intimis eorum substantiis latitat, hæc sola aqua est, quæ fratrem nostrum & sororem nostram copulat & jungit, ut ambo juncti progignant fœtum nostrum, in cujus fortuna, fortuna Chymicorum tota consistit, si enim fœtus ille non optimè enutriatur, ut ad perfectam & completam ætatem deveniat, & morbos vincat omnes suæ juventutis & labilis ætatis, in casum abeunt omnia, & ruunt in pejus, unde Charissimè, & summa cum diligentia enutriendus est infans ille & fœtus Chymicorum, ex fratre & sorore nostra enatus, quod capite sequenti clarissimè demonstrabitur filiis artis nostræ, modò lynceos habeant oculos & subtiles, nam si vulgares, & communes tantum habeant oculos, nihil certè videbunt. cum in Chymicis secretis vulgaris caliget oculus.

Poculum amoris quo frater & soror conjunguntur quale sit.

Fœtus Chymicorum ex fratre & sorore nostra enatus qua ratione nutriendus ut ad perfectam ætatem deveniat.

CAPUT XXI.

Conceptio Chymica in vasis Chymicis ut fiat.

POstquam frater & soror Chymicorum, conjuncti fuerint & poculo amoris inebriati, tandem concipit soror ex amplexibus fratris sui, qua ratione autem id fiat sequere hac in parte ut secretum hoc naturæ occultum, tibi manifestum fiat, sequere inquam, viam & modum conceptionis humanæ, quæ quãvis valdè occultè fiat, nihilominus tamẽ Physicis omnib⁹ manifesta fit & apparet, intima & purissima humani corporis pars utriusq; sexus, in uterũ fœminæ prolabitur, ibique à calore naturali ipsius fœminæ & calore ipso intrinseco ipsius purissimæ substantiæ, in uterum ex utroq; sexu delapsæ (quam semen humanum dicimus) digeritur & coquitur hæc substãtia, & hac digestione & coctio-

ne naturali ſpiritus internus ipſius materiæ, ſeu ſeminis, ſuſcitatur ad actionem ſuam peragendam quæ tendit formare inde corpus humanum, perfecto inde & organizato corpore humano, actione ipſius ſpiritus Architectonici, benignus rerum omnium Creator, & miſericors ſummus, erga homines pietate quā ſumma & miſericordia ductus, tunc temporis in illo inſtanti quo perfectum & completum eſt corpus humanum, humanam animam ſeu formam ipſius corporis creat & infundit, ita ut inſtans Creationis, ſit inſtans infuſionis, & vice verſa, unde creando infundit, & infundendo creat, & ſic corpus humanum ab exteriori auxilio divino elevatur & ſublimatur in creaturam intelligibilem & rationalem quamvis ex parte corporis, ex elementis & abyſſu naturali ortum habeat. Ex parte tamen formæ ſuæ quæ illi divinitus infuſa eſt peculiarem Creationem habet lucis intelligibilis, qua informatur & actuatur corpus ſuum ſupra reliqua cuncta naturalia, quæ ex elementis & luce creata cœleſti fiunt, quæ nullo pacto eſt intelligibilis & rationalis propriè loquendo ſed mirandas habet notiones quibus donantur, & decorantur animalia bruta, ope & auxilio illius lucis cœleſtis, qua actuatur & informatur corpus brutorum.

Anima humana quo tempore infundatur.

Homo qua parte divinus & qua parte naturalis.

Notiones & dona brutorum unde dependeant.

Poſtquam autem actuatum eſt corpus humanum luce illa intelligibili deforis Divinitus adveniente, ut corpus humanum omnino regat, omnibus quæ corporis humani ſunt, elementis puta, & luce cœleſti communi, ſubminiſtrantibus illi luci rationali & intelligibili deforis Divinitus advenienti: Tunc, inquam, temporis eget corpus humanum alimento, ut nutriatur & augeatur, & ſic ad ultimam perfectionem ſuam ad quam naturaliter tendit perveniat: Elementa ergo & lux illa cœleſtis in chaos unum ſanguinis materni ſimul permixta, alimenta fœtui humano ſubminiſtrant, per tubos & canales apertos & manifeſtos, qui ſunt venæ & arteriæ umbilicales, per choriam infinitis ramis divaricatæ, ut ſanguinem & alimentum à natura præparatum inde exportent ad Hepar ipſius fœtus per venas ipſas & arterias umbilicales, quæ dum tendunt ad umbilicum ipſius fœtus in unum coëunt omnes, ut ſanguis maternus, venalis & arterialis ſimul permiſceantur, & fiant unum alimentum ex elementis omnibus & luce cœleſti permixtum corpori humano enutriendo idoneum. Ut enim corpus humanum ex his omnibus conflatum & compactum fuit in principio ſui ortus, ſic in generatione, & multiplicatione ſui ipſius ex ipſiſdem enutriri habet, quod clarum & manifeſtum habemus ſermone prædicto, & ipſamet experientia, veſcimur & nutrimur alimentis, quæ ex elementis ortum habent quæ nobis primam & originalem dederunt corporis noſtri cō-

Alimentum hominis qua via ſubminiſtretur homini in utero matris.

Lux & elementa, qua via permiſceantur ut fiāt hominis alimētum.

Homo quomodo vivat et nutriatur ex his ex quibus componitur.

poſi-

positionem. Sic clarum est & manifestum, qua ratione nutriatur fœtus humanus in utero materno & extra uterum, ex elementis in alimenta propria & idonea mutatis.

Fœtus Chymicorum qua ratione enutriendus ex fratre & sorore enatus.

Inde possumus & nos colligere qua ratione, & qua via nutriri debeat fœtus Chymicorum ex fratre & sorore Chymicorum enatus, postquam enim materia nostra ex elementis separata fuerit via naturali aut artificiali, natura siquidem ipsa per se ipsa quotidiè, & assiduè separat ex elementis arte sua materiam nostram, quam in duo separat & distinguit, quamque nos in marem & fœminam, fratrem & sororem, Regem & Reginam, Gabrilium & Bejam, & reliqua multa nomina distinguimus, ut sortem naturæ illius, & progeniem notam & manifestam habeamus.

Materia lapidis Philosophorum quibus distinguatur nominibus.

Postquam ergò separatam habemus hanc nostram materiam & puram, & nitidam tenemus, iterum ipsam conjungimus & arte nostra quicquid est huic materiæ volatile, & infixum separamus, & volatilem hanc partem purificamus, ex lege Pyrotechnicæ artis, & fixam partem etiam purificamus, parte volatili, & sic dum tenemus partes omnes puras & nitidas, eas ipsas iterum conjungimus, & calore tenui fovemus, tunc temporis concipit fœmina & soror nostra ex fratre & mare suo, hoc est tenuissima pars masculi conjungitur cum tenuissima parte fœminę, seu sororis nostrę, quæ est pars humiditatis nostræ radicalis, & pars tenuissima masculi nostri est pars calidi innati, hæ ergo partes simul unitæ & conjunctæ, in ventre & centro aquæ nostræ, quæ uterus Chymicus est, reducuntur in unam, & nunquam separabilem substantiam, quæ fœtus Chymicus nuncupatur, & sulphur naturæ, Avis Hermetis, terra foliata, Diana, & Apollo, & multis aliis nominibus effertur hic fœtus, qui diligentissimè & carissimè est enutriendus, ut ad summam & perfectissimam ætatem deveniat, ad fixionem nempe, & summam sui ipsius tenuitatem, ut omnia solida penetrare queat, & penetrando perficere sua exuberante perfectione. Enutritur autem ex hisdem substantiis ex quibus conflatum & compactum est ejus corpus in principio ortus sui, ut & fœtus humanus, qui cum ex purissima & tenuissima patris & matris substantia cõpactus fuerit, ex eadẽ etiã enutriri habet. Sic & noster fœ9 Chymicus pariter enutriri debet ex tenuissima & purissima parentũ substantia, ex qua ejus corpus productũ est. Sic non temerè & absurdè de generatione & productione humana, multa vaticinantur Chymici Philosophi, & typicè de ea loquuntur, cũ per eãproductionẽ tacitè & typicè ad hãc Chymicã productionẽ cõducere velint artis alumnos, & sic intelligãt ænigmata & logogriphos eorũ, ut sequẽtib9 capitulis fiet manifestũ.

Fœtus Chymicorum quot nominibus notetur & qua ratione ad perfectionẽ deveniat summam.

Quare Chymici de generatione humana loquantur.

Quid in montibus Chymicorum Draco sit, caput Draconis & eius cauda.

CAPUT XXII.

Draco Chymicus quid sit.

IN montibus Chymicorum latitare Draconem passim clamant omnes Philosophi Hermetici, quid autem sit Draco ille paucissimi sunt, qui explicent, imò tenebris involvunt Cymmeriis, ita ut à nemine tyrunculorum intelligantur quid sit Draco ille, in gratiam ergo filiorum artis docere jam in votis est, quid sit ille Draco, caput ejus, & ejus cauda, his enim notis, tota Draconis nostri natura, & essentia manifesta est & apperta, materia ergo nostra quam sumimus, ad Elixir nostrum peragendum & perficiendum, dum cruda est & imperfecta, est Draco noster, dicitur autem Draco multis de causis, quòd venenosa & malignitatis plena sit hæc materia, quòd multis tingatur coloribus, viridi nigro, lucido & leucophæo, & multis aliis coloribus varietur Draconum modo, & quod in vase suo dum ignis ipsam materiam agitat & alterat, horrida appareat & fœtet, quasi Draco mortuus & fœtidus, & quod igneas, & calidissimas emittat exhalationes venenatas prorsus, & malignas, veluti Dracones & serpentes dum putrefiunt in aliquo loco. Et ut Dracones & serpentes multi ex putrefactione & morte sua resurgunt in vitam novam, sic hæc nostra materia, post suam putrefactionem & mortem variasque suas alterationes quas in igne patitur, quas mortem & putrefactionem dicimus, resurgit in novam vitam, hoc est suscipit & acquirit post has suas alterationes, absolutam quandam perfectionem & novum esse, cujus proprietates & virtutes tot & tantæ sunt ut verè novæ sint, & de novo in materiam hāc introductæ, ita ut videatur hæc materia in vitam novam perfectam & absolutam elevata, & sic materiam nostram dicimus resurgere in vitam post suas alterationes & corruptiones varias quas mortes dicimus, & verè ita vocari possunt, quòd in morte rerum spiritus vitę, seu tenuissima rerum substantia, in qua spiritus vitæ consistit separetur à corpore, sic in morte & putrefactione materiæ nostræ, separatur tenuissima ipsius materiæ nostræ substantia, quæ ejus anima dicitur & spiritus, & quod hæc separetur à corpore suo, hoc est à crassa & spissa reliqua materia, verè dicitur mori hæc nostra substantia & cum iterum hæc tenuissima substantia, ab omnibus suis fœculētis materiis vindicata, iterū, inquā, uniatur corpori suo, à fœculentis suis excrementis depurato, verè dicitur à morte resurgere, cùm suā substantiam quæ illi vitam constituebat, iterum de novo recuperet.

Materia lapidis Philosophorū cur dicatur Draco.

Cur Draco Chymicus dicatur in vitam resurgere post mortem suam.

Alterationes & corruptiones materia lapidis philosophorū cur dicātur mortes.

Sic Draconem Chymicum habemus manifestum in materia nostra Physica & naturali, quam sumimus ad Elixir Chymicum perficiendum,

Caput

Caput Draconis quid sit & cur dicatur caput.

Caput autem istius Draconis est ejus anima seu tenuissima ejus substãtia, ignea, & ætherea, quæ separatur ab ipso Dracone in sua quam descripsimus morte. Dicitur autem hæc substantia Caput Drcaonis, quòd hæc substantia sit præcipua pars & principalis hujus materiæ, in qua consistunt præcipuæ & principales ejus virtutes & proprietates, & perinde hæc substantia dicitur caput ejus, in cujus separatione consistit Draconis mors, & in ejusdem restitutione consistit ejus vita, & resurrectio: Aufer ergò Caput Draconis istius, ut moriatur Draco, corp⁹ Draconis purifica & ab omni veneno suo depura, Caput autem suum, seu animam multoties sublima & distilla ut puritate & nitore, corpus suum nitidum & purũ penetrare possit, eiq; uniri, & in regionem ætheris ipsum deferre queat, ut tandem perfectissimè illi uniatur in veram, novam & perfectam. Sic Draco voravit caudam suam, quę nihil aliud est quàm humiditas quædam acetosa & viscosa, quæ primò egreditur per distillationem ex Dracone nostro, seu materia nostra, quæ spiritus ejus dicitur, & distinguitur ab ea substantia, quam animam dicimus ratione humidæ & aëreæ substantiæ quâ pollet, uti diximus Capite XVIII. superiori, hæc substantia depuranda est. & cũ hac depurata depurandus est Draco noster, & sic Draco devorat caudam suam, & nutritur eâ, dũ Draco noster unitur cũ spiritu, hoc est cum sua substantia aquosa & aërea, ut deinde recipiat suam animã, seu caput suum. Sic caput & cauda Draconis erunt illi unita, & vivet Draco in æternum, qui verè non erit Draco venenosus & malignus, sed summa medicina, & suprema Theriaca animalibus cunctis & vegetãtibus perfectam vitam restituens, & mineralibus cunctis & metallis, perfectum & absolutum esse retribuẽs. Sic habes, Amice Lector, quid sit Draco Chymicorum, ejus Caput & cauda, & quid illi prosint ad perfectionem suam obtinendam.

Draco Chymicus quo modo preparãdus.

Cauda Draconis quid dicatur & qua ratione devoret caudam suam.

Draco Chymicus fit summa medicina.

An Draconis Chymici venenum sit Chymicis pertimescendum in opere eorum.

CAPUT XXIII.

CLamant quammulti Chymicorum, in Dracone Chymico venenum quammaximum esse mortiferum & lethale, sed hoc unum est ex portentis Chymicorum, quod ostentatione magis nocet quam re ipsa et ut Draco est fictitius, sic et ejus venenum, non ita venenum est, ut veri Draconis venenum imitetur, liquor quidem hujusce materiæ quam Draconem sanguinem dicunt et vocitant, ingratus quidem liquor est et malignus et pravæ qualitatis, non tamen ita pravæ et malignæ qualitatis est, ut veneni veri rationem induat. Ego enim sæpe sæpius ipsum liquorem degustavi summis quidem labris, nec veneni summi qualita-

Draco Chymicus non est verus Draco sed typicus, sic & eius venenum.

qualitates inveni ſed ingratum ſaporem & aſperum acidumque aquę fortis inſtar, itaque nullo pacto eſt pertimeſcendũ Draconis noſtri venenum nec ab opere propter venenum iſtud abſtinendum, imò fortius & diligentius eſt opus perſequendum, quia ex veneno illo theriacam ſummam & perfectam habemus. Venenum ſiquidem iſtud nihil aliud eſt quam liquor Draconis noſtri, ſeu materiæ noſtræ quam ex ejus forti diſtillatione elicimus, ad præparandum Draconis noſtri corpus & ad attenuandum & ſubtiliandum illud ut ope & auxilio ſubtiliſſimi illius liquoris craſſa & ſpiſſa illius corporis ſubſtantia, ſubtilitatem quammaximam acquirat & ita ambæ hæ ſubſtantiæ fiant ſubtiles & penetrãtes & ſic deferant & deportent tincturam metallicam aliaſque virtutes & proprietates ingentes, quæ in ipſis ſubſtantiis latitant & occultantur modò ritè præparentur, ſecundùm leges & normas pyrotechnicæ artis, quæ in ſolutione & coagulatione conſiſtunt: Solutio comprehendit diſtillationes omnes & ſublimationes, putrefactiones & attenuationes quibus ſolent uti Chymici, ad materiam noſtram attenuandam & ſubtilem valde, & penetrantem efficiendam: Coagulatio verò comprehendit omnes calcinationes, deſiccationes & digeſtiones, quibus materia noſtra digeritur, coquitur & figitur & coagulatur, & permanentiam & ſtabilitatem in igne acquirit, ita ut quoſcumque negligat ignes, & flammas etiam violentiſſimas & continuas. Sic venenum Draconis noſtri & Draco ipſe præparatur & in ſupremam theriacam & medicinam convertitur, quod ſequenti capite peculiariter demonſtrabitur.

Venenum Draconis Chymici convertitur in ſummam medicinam.

Tota alchymia conſiſtit in ſolutione & coagulatione debita materia noſtra.

Solutio & coagulatio quales operationes Chymicus comprehendat.

Draco Chymicus & eius venenum, qua via fiat Theriaca & ſumma medicina.

Caput XXIV.

DRaco Chymicus paſſim reperitur & ejus venenum: poteſt enim latè ſumpto vocabulo interpretari Draco Chymicus, ſal internus, & eſſentialis cujuſcumque rei, & venenum ejus, ſpiritus ejus, qui propter cruditatem ſuam & nimiam frigiditatem & penetrandi vim, veneni nomen aliqua ratione ſuſcipere poteſt, etſi tamen ex rigore non ſit venenum in omnibus rebus, in regno quidem minerali, quòd ſal minerale, & ejus ſpiritus ſit crudior multò & frigidior quàm in reliquis naturæ regnis nempe animali, & vegetabili, in regno inquam minerali Draco Chymicus fortior & potentior eſt, & ejus etiam venenum fortius & potentius eſt. De illius ergò præparatione jam nobis dicendum, nam ex illius præparatione, qui in reliquis aliis regnis latitat Draco facili via præparabitur.

Draco Chymicus qua ratione ubique reperiatur & ejus venenum.

Draco Chymicus in mineralibus fortior & potentior eſt quam in reliquis aliis rebus.

Ut ergo Draco noſter, & ejus venenum in ſummam medicinam & theria-

Draco Chymicus ex mineralibus qua via

preparatur & ad summam medicinā deveniat.

theriacam veram convertatur, ex sentētia Chymicorum omnium nobis sufficiunt ignis & Azot. Ignis quid sit, nemo est qui ignoret, hic enim ignis, quo præparatur Draco noster communis & vulgaris ignis est, modo fortis, modo mediocris, modo lentus, secundùm variam & distinctam Draconis nostri coctionem & digestionem, quæ varia omnino est, modo enim distillatur, ut spiritus eius tenuissimus & anima ab eo seperetur, modo forti igne calcinatur, ut ultimam exhalet animā & morti tradatur eius corpus, quod quidem spiritu suo tenuissimo multoties distillato, est solvendum ad eius corpus omninò purificandum & attenuandum, & ab omni excremēto terrestri & non solum bili vindicandum: hic autem spiritus dicitur Azot à Philosophis occultæ artis nostræ, interpretatur enim Azot mercurius & aqua, & humidum radicale. Spiritus autem Draconis nostri, verus est mercurius, & eius aqua & humidum radicale, quod multis & variis distillationib[9] attenuatum & subtiliatum, corpus suum ejusdē qualitatis & substantiæ attenuat & subtiliat, ita ut in æthera tollat, idque sublimet & in spiritum convertat, sic terra fit aqua, aqua fit aër, aer fit ignis, & ignis iterum fit aër, & aër fit aqua, & aqua fit terra, quæ iterū convertenda est in aquam, & hæc aqua in aërem, & aër in ignem, & rursus ignis convertendus est in aërem, & aër in aquam & aqua in terram, & in hac tertia conversione & mutatione elementorum Chymicorum & mineralium quiescit totum opus nostrum & Draco noster, eiusque venenum mutatur & convertitur in verissimam theriacam, & supremam medicinam. Sic in eius præparatione convertuntur elementa, in quorum sola transmutatione habemus, quod quærimus, & Draconem nostrum eiusq; venenum mutamus in theriacam & summam medicinam, cum his alterationibus, digestionibus, coctionibus & reliquis aliis similibus præparationibus mutemus materiam nostram à summa cruditate, & indigesta eius mole, in coctam & digestā summopere materiam eamque impuram & fœculentam, crassam & spissam in purissimam & nitidam mutemus substantiam subtilem valde, cœlestem, & igneam, non adurentem, & corrumpentem, sed omnia foventem, conservantem, & perficientem. Sic habes interpretatum illud Hermetis Trismegisti in sua tabula smaragdina.

Azot proprie quid sit & ad quid inserviat.

Elementa mineralia quomodo cōvertantur & in cōversione eorum Draco perficiatur in medicinam perfectam.

Interpretatio dictorum Hermetis separabis terram ab igne &c.

Separabis terram ab igne, subtile à grosso, suaviter & magno cum ingenio ascendit à terra in cœlum, iterumque descendit in terram, & suscipit vim superiorum & inferiorum &c. Hæc enim separatio terræ ab igne, subtilis à grosso, & reliqua quæ perficiuntur in hac tabula Trismegisti. Indicant vere & demonstrant conversionem nostram elementorum supradictam & præparatio-

rationem Draconis nostri, eiusq; veneni: Quæ quidem præparatio si omnibus non arrideat, quod brevior sit & non satis clara & manifesta, his omnibus qui præmansas cupiunt offas & arcana Chymica postularent typis & tonsoribus, notissima, facessant hinc quæso, & quærant notiora apud reliquos Chymicæ artis authores, & scient quantum distet Pan pastor ab ipso Apolline, & tympanum ab ipsa chely & cithara, non tamen quod me præstantiorem & clariorem antiquis Chymicis existimem, sed non tam invidum, & arcanorum Chymicorum tam tenacem, & magis benevolum adversùs artis Chymicæ alumnos.

Amor authoris in Chymicos.

Quid sit apud Chymicos leo viridis, albus, & rubeus & qua via captandus.

CAP. XXV.

Leo viridis quid sit, albus, & rubeus.

QVæ de Dracone Chymico dicta sunt superius sufficiunt Chymicis alumnis, modò lynceos habeant oculos, ut percipiant quid sit leo viridis noster, albus & rubeus. Draco siquidem & leo, sunt una eadem materia apud Chymicos, & quæ de Dracone dicta sunt, eadem etiam dici possunt de Leone. Cur autem tam diversis & variis logogryphis, & ænigmatibus, Chymici antiqui hanc nostram substantiam solam & unicam descripserunt hoc ex professo fecerunt ut artem Chymicam ex se ipsa facilem & factu naturaliter possibilem miris modis occultarent & velarent, ut non omnibus esset nota, quammulti & fere infiniti sunt homines, qui ab ea thesauraria arte excludi debent, non enim sunt homines, sed pecudes potius, & vera bruta quòd brutaliter omninò vivant. Qui quidem homines si hanc artem callerent propter divitias, quæ in ea sunt, brutaliorem adhuc degerent vitam, & vere Sardanapalicum traducerent ævum, & sic donum istud Dei, & verum & unicum miseriæ humanæ solamen, ad delicias tantum & vitæ voluptatis detorquerent, quod non est Dei votum, & prudentum antiquorum desiderium & scopus. Ideo ut opinor, prudentissime hac in parte se gesserunt, quod ita obscurè & ænigmatice scripserunt. Sic enim secreta sua Deo commiserunt ut quibus vellet revelaret & communicaret, piis & ipsis timentibus.

Cur Chymici de una & sola re sua materia nempe lapidis sui, tam varie ac diverse scripserunt.

Alchymia cur obscuris verbis tradita.

Sic in nostra Sylva Dracones & Leones collocarunt, qui tamen nihil aliud sunt quàm materia nostra, quam sumimus ex naturæ gremio, quam copiosam & turgentem ubique reperimus. Cum autem hæc materia voret cuncta in se reducat omnia quibus admiscetur, ideo Leonem hanc materiam dixerũt quòd leo fortissimus sit animalium, cuncta animalia devorans, & in se ipso convertens. Sic hæc materia fortissima est rerum creatarum, & cunctas res vorat, & in se ipsam conver-

Materia Chymica cur Leo dicatur.

vertit, si ipsis admisceatur, imo aurum ipsum fortissimum metallorum, & mineralium vorat & in se ipsum mutat. Et ita Leonis naturam & indolem induere sat clarum est. Cùm autem hæc materia viridis sit, ex ortu suo naturali, ideo Leonem viridem fecerunt. Cumque etiam hæc materia in præparatione sua & perfectione mutet colorem nativum & alba fiat & rubea in ultima sua & absoluta præparatione & perfectione: pariter etiam tunc temporis, prudentes antiqui, Leonis sui nomen mutarunt, & dixerunt Leonem album, & rubeum de quo miranda narrarunt, quæ si ad rationis lancem reducantur, effectus mirabiles Elixiris albi, & rubei, eos ipsos deprehendemus.

Cur materia lapidis dicatur leo viridis albus & rubeus.

Dicunt autem de eorum leone mira, quòd in fovea sua captandus sit, & enecandus, & sanguis eius totaliter exhauriendus, & summopere depurandus, corpus autem mortuum putrefaciendum esse & in infinitas partes & atomos, esse convertendũ, & in sanguinem, suo sanguine convertendum. Et hunc deinde sanguinem corpus suum continentem, esse iterum in corpus permutãdum & ita tractandum asserunt omnes Leonem Chymicum: Quod quidem opus non separatum ac distinctum esse ab opere Draconis superioris, vidẽt sapientes & nasutuli, & perinde illis subolfacere facillimum est, Draconis & Leonis Chymicorum unam & eandem esse materiam & præparationem eandem, multa tamen in Leone præparando dicuntur, quæ in Draconis præparatione subticentur. Sic sensim variis logogryphis absolvunt ultimam præparationem, & cum in uno præparando quædam necessaria subticentur, in alio declarantur, & sic perfectum & absolutum, non mancum & mutilũ dant opus, & sic etiam nos patres nostros imitando sequemur, & quod de Leone non diximus sequenti capite enarrabimus.

Leo Chymicus qua ratione captãdus & enecandus.

Draconis & Leonis eadẽ est præparatio.

An cutis Leonis viridis sit conservanda; vel mutanda in opere Chymicorum.

CAP. XXVI.

ARcanum non inutile sed multi ponderis est leonis viridis cutẽ mutare scire, nisi enim leo noster mutet cutem suam inutilis nobis est cùm non mutet naturam suam, quæ in principio ortus sui cruda est & indigesta. Si ergo natura leonis, & substantia cruda & indigesta maneat, viridem semper retinet colorem, qui cruditatis, & indigestionis notissimum est signum, permutanda est ergo eius cutis, & indusium, quod quidem fieri non potest quin summopere coquatur, in eius ergo coctione permutatur eius cutis, Coctio tamẽ eius non vulgaris est, & cõmunis. Coctio siquidem hæc prudentis est, duplicem postulat ignem,

Leonis viridis cutis permutanda est.

Viriditas in leone Chymico quid vindicet.

visibilem unum communem & vulgarem, invisibilem alterum, qui terræ, aquæ & aëri unitus & permixtus, terrestrem & aqueam, igneam tamen & aëream dat substantiam qui nobis ignem illum invisibilem naturæ copiose præbet, cuius ope & beneficio cutis illa viridis leonis nostri comburitur, & in carbonem nigrum convertitur, qui tandem cinerescit & albescit, & ita leo albus nominatur, relicto nomine viridis leonis: quam quidem albedinem obtinere non possumus ex leone nostro viridi, nisi prunis illis candentibus comburatur leo. Et in hac combustione, prunæ illæ candentes, unà cum leone viridi nostro dant spiritum igneum aqueum cuius virtute perfectissime tollitur illa cutis, & indusium viride & sic perfectionem acquirit & summam virtutem, & cruditates omnes, apexiasque deponit, & perfecte cocti & maturi suscipit energias, unde cœli & luminis perfecti induit virtutes & ideo ingẽtes sunt, & fere infinitæ, tum propter maturitatem suam & perfectam coctionem. Tùm propter subtilitatem & puritatem suam, quam in sua perfecta coctione acquirit. Tunc enim temporis leo noster rubeus nihil nisi ignis est, & lumen cœleste perfectis & puris elementis unitum. Ex his paucis verbis colligant Chymicæ artis alumni, quid quærere debeant & quid præparare: Nam eorum materia lumen est, seu ignis naturæ non urens, sed conservans & nutriens, quem Chymici sulphur dicunt & vocitant. Quod quidem lumen, seu ignis vel sulphur præparandum est arte nostra, ut ab impuritate & fœculentia naturali, qua scatet, præparatione nostra, vindicetur, & ad summam puritatem & nitorem deveniat, ita ut puritates omnes, & nitores elementares, qui naturali via in orbe terrarum reperiuntur facile vincat & superet, aurum ipsum, adamantes & carbunculos, suo nitore & puritate antecellit, superat & vincit, & perinde etiam rebus omnibus naturalibus virtute & energia præstat, unde cœlum Philosophorum nuncupatur, quòd in ipso lumen naturæ, & sulphur purissime niteat, à quo solo eius virtutes & proprietates. Cutis ergo leonis nostri viridis permutanda est, ut in ipsa permutatione, leo noster novas acquirat vires, & robur ingẽs, quo superari nequit, imo ipso robore novo acquisito, omnia demum vincit nec unquam vincitur, nec ab ipso igne cum tamen antea dum viridi cute tegebatur, ignis ipsum facile vincit, dum vero rubeus factus est, tum demum non timet ignem; Quære ergo rubedinem illã in leone nostro, & potentissimum leonem habebis, quo vinces omnia tùm animalia, tùm vegetantia, tùm mineralia, habebis autem rubedinẽ, si ipsum leonem multoties occidas, & ipsum mortuum multoties suo sanguine perfundas, multoties siquidem mori debet, debet etiam mul-

Invisibilis ignis naturæ qualis.

Cutis leonis viridis qua via tollatur.

Leo Chymicus qua via induat cœli virtutes.

Lapis Philosophorum est lumen cœleste seu ignis non urens.

Lapis Philosophorum omnia puritate sua vincit & superat & inde cœlum dicitur.

Cutis leonis Chymici cur mutanda.

Leo rubens omnia vincit, & qua via sit faciẽdus rubeus.

multoties sanguine perfundi, ut repetitis his mortibus, & resuscitationibus immortalem vitam tandem acquirat, nec amplius mori possit: quod factu videtur impossibile, his omnibus qui artem nostram non callent. At si scirent putrefactiones & alterationes nostras, & imbibitiones & solutiones, faterentur liberrime mortes nostras & resuscitationes, quas sequenti capite clarissimè demonstrabimus.

An Leones & Dracones & reliqua animalia quæ in montibus & sylvis Chymicorum degere solent multoties mori debeant & resuscitari, ut vitam habeant immortalem.

C A P. XXVII.

Animalia Chymica ut prosint sunt occidenda.

OBscurissimum est hoc Chymicum ænigma, & portentum inauditum, Leones feroces, Dracones crudeles, Aquilas rapaces, Lupos & canes rabidos, bufones & serpentes venenatos montibus & sylvis Chymicorum inesse, eosque sua ferocitate, & malignitate, omnes (qui montes hos frequentant) morti condonare & vere occidere. Ridiculum quidem hoc est ad literam, non enim sunt apud Chymiam mõtes & sylvæ, nec his degunt animalia tam ferocia & crudelia. Quadraginta siquidem anni sunt à quibus ego Chymiam artem exerceo, nec ullos ego unquam Leones, & Dracones, Lupos, Canes, Bufones, Aquilas, Cervos, & Serpentes vidi, qui me unquam læserint & offenderint. Ænigmaticum est hoc & fictitium: Perinde indagandum est, & quærendum, quid sint leones illi, & Dracones, & animalia reliqua Chymicis fictitia, nec ullo pacto timendum est & exhorrescendum, horum animalium nomine audito, sed intrepide tractanda est Chymica materia, quæ quamvis leo, draco, aquila, corvus, lupus, canis, bufo, serpens & sexcentis aliis nominibus vocitetur tamen naturalis est materia elementaris, & terrestris, quæ nullam habet conformitatem substantialem cum his animalibus fictitiis.

Animalia Chymica quæ sunt.

Quid ergo Chymici antiqui sibi volunt dum nobis hæc fictitia animalia proponunt, specta parum, & sta Lector, ubi stetit omnis Peripateticorum turba & specta monstrũ hoc Chymicorum sapientum, & invenies eorum typis & figuris ænigmaticis materiam nostram Chymicam esse assumendam & organis Chymicis esse distillandam, & spirituosam substantiam esse separandam à fixa & permanenti substantia, quæ in fundo vasis fixa & permanens residet, hanc toties solvendam percipiunt, cum spirituosa sua substantia, & denuo auferẽdam esse hanc spirituosam substantiam, & ab ipsa fixa & permanẽnti substãtia, donec tandem spirituosa hæc substantia, fixam & permanentem secum attraxerit, in regionem æthe-

Materia Chymicorũ ut præparetur.

Solutio & coagulatio Chymicorũ explicata.

ris & volatilem ipsam fecerit quamque iterum volatilem substantiam, permanentem & fixam faciendam percipiunt, unde commune & vulgare Chymicum axioma solet efferri.

Si fixum solvas faciasq; volare solutum.
Et volucrem figas faciam te vivere tutũ.

Interim dum hæc fiunt, & vasis Chymicis celebrantur, ipsa materia tum volatilis & fixa, quæ una & eadem, quæque nominibus leonum, draconum, luporum, canum, serpẽtum, bufonum, aquilarum, corvorumque, aliarumque avium insignitur & decoratur, alteratur, & varia patitur, putrescit & nigrescit & perinde mori dicitur. Dum deinde solvitur, & iterum animam suam, & spiritum suum, hoc est spirituosam & volatilem, & distillabilem substantiam suscipit, dicitur resuscitari, & à morte resurgere, tũ albescit & deponit omnes putredinis & corruptionis colores & suscipit vitales dotes. Et sic dicitur materia nostra à mortuis surrecta, & vitali frui aura, An mori autẽ & à mortuis resurgere multoties debeat, hoc unum est, quod multos angit, ut rei Chymicæ cardinem movere sciãt, nisi multoties enim materia nostra putrefiat non potest unica & sola putrefactione ab omnibus vindicari excrementis quibus scatet, ut nec una & sola distillatione potest spiritus & anima Chymica perfectissime depurari. Sic nec & corpus suum una calcinatione & putrefactione, & solutione potest summopere depurari. Sic non possunt ambo anima & corpus mediante spiritu simul perfectissime conjungi, ut & nec possunt ab invicem separari una simplici distillatione. Sic oportet, & necessarium summopere est, pluries distillari, pluries solvi, distillari, sublimari, putrefieri, & calcinari, & sic pluries & multoties mori & à mortuis resurgere, ut tandem ab omnibus excrementis suis quibus scatent penitus vindicentur & sic perfectissime uniantur ad invicem in qua sola unione vitam acquirant immortalem, hoc est, fit substantia inalterabilis, & incorruptibilis sola simplici ignis actione & alteratione. Et ita dicimus materiam nostram vitam consequi immortalem & ita multoties mori, & à mortuis resurgere Sic clarũ & manifestum habemus qua via & ratione, Leones Chymicos, Dracones, Lupos, & Canes, & reliqua alia cuncta animalia Chymicis fictitia, multoties moriantur, & à mortuis resurgant, ut tandem fiant incorruptibilia & inalterabilia. Cum id omne, Chymica præparatione celebrari soleat.

Materia Chymica qua via à morte resurgit & moriatur.

Materia Chymica multoties putrefieri debet ut perfectionem acquirat.

Reiteratio operationũ Chymicarũ quã necessaria.

Lapis Philosophorũ qua ratione, sit perennis & incorruptibilis.

Quid ventus sit in montibus Chymicis & qua via ab eo pluvia & aqua fiat.

CAP. XXVIII.

VEnti sunt thesauri naturæ, nec est aliquid in tota natura ventis ipsis

Venti quid sint & qua

Via vita sint spiracula.

ipsis pretiosius & nobilius, vita siquidem & anima rerum omnium ventis deportatur ad res omnes. Est enim ventus spiraculum vitæ temporalis, quod alio vehiculo deferri non potest rebus omnibus, nisi ventis. Vnde rari sunt Philosophi, qui sciant & cognoscant ventos. Eduxit enim Deus ipsos ex thesauris suis, quales autem sint illi thesauri, ex quibus Deus ventos educit, sciunt & cognoscunt Philosophi qui lumen creatum thesaurum Divinum naturale esse cognoscunt, ex quo cuncta fiunt & producuntur, tum animalia vegetantia, & mineralia cuncta, quæ sola in orbe terrarum, & sub Lunæ concavo, inter thesauros Divinos naturales computantur. Vnde siquidem animalia cuncta, & vegetantia & mineralia cuncta habent esse formale, id summus quidem thesaurus est, cum quicquid pretiosum est & summum, id ipsum ex eo fonte scaturiri oportet, igneus est illis vigor, & cœlestis origo seminibus, itaque lumen cœleste, seu ignis naturæ, thesaurus est Deorum, ex quo venti originem habent, ignis siquidem ille, seu lumen subtiles & tenuiores elementorum inferiorum partes, sursum sublimat, easque in vapores pellit, ex quibus ortum habent venti in montibus Chymicis, seu in materia, quæ destinata est ab ipso Deo, ad arcanum Chymicum peragendum, adest ventus, qui nihil aliud est quàm tenuissima & subtilissima huiusce materiæ pars, quã

Venti qua via ex lumine oriantur.

ignis naturæ, seu lumẽ cœleste, quod huic materiæ inest sursum elevat & fit vapor & ventus, qui summopere custodiendus est, alioquin tota Alchymia inutilis est, nec vanam perinde existiment Alchymiam Mysochymici, quòd vẽtis fulciatur ei⁹ basis & fundamentum quia si scirent quid sit ventus ille, quo toto Alchymia stabilitur; non ipsum ventũ deriderent, in ipso enim cùm sit tenuissimus materiæ nostræ vapor, cõsistit vis & energia seu anima & spiritus materiæ nostræ, quæ cum igne urgetur tenuissimam ex se ipsa efflat substantiam quam animam eius, & spiritum, & ventum dicimus, qui tingendi & transmutandi virtutem, & energiam in se continet, unde tanti est pretii & ponderis apud artem nostram ut si is evanescat, evanescit & spes totius Alchymiæ, imo fructus & semẽ. Quocirca summa cum diligentia custodiendus est ventus, qui ventre suo portat fructum, & fœtum Alchymiæ & in terram suam defert, ut in ea perfectionem acquirat. Custoditur autem ventus ille & vapor, si in vasis vitreis perquam optimè obturatis, dum exit à materia sua & corpore contineatur, nam frigiditate vasis, & aeris in vase conclusi ventus ille & vapor fit tandem aqua, & pluvia Chymica, quæ terram suam irrigando fœcundat, non secus ac in magno mundo vapores & venti, qui calore naturali, è terra sursum in aerẽ pelluntur frigiditate aëris, & ipsius humiditate con-

Ventus Chymicus quid sit & eius necessitas in Chymia facienda.

Fœtus in ventre venti quid sit.

Ventus Chymicorũ qua via custodiatur.

te convertuntur in pluviam & aquã, quæ super terram decidit, & suo irroratu ipsam fœcundat, quia tenuissima & subtilissima inferioris elementi pars, quæ reliquorum elementorum vires & energias in se coercet, est anima & spiritus seu virtus & energia ipsius terræ unde decidẽdo in ipsam terram, ipsam fœcundat, & impregnat sua virtute, & reliquorum elementorum virtutibus. Quocirca fit fertilis & fœta rerum omnium, cùm virtute & semine elementorum omnium, impregnetur, in quo tanquam in Chaos, & abyssu rerum omnium, res omnes continẽtur. Quare autem separetur hæc virtus, & energia terræ, quam eius animam & spiritum dicimus, ut iterũ decidat in terram ratio in prõptu est, quia in illa separatione terra, & eius virtus quæ separatur ventis & vaporibus, summopere depuratur & subtiliatur, & ita spiritus germinationis in terram subtilem intromissus actus suos exercet, quos in materia crassa & spissa & fœculenta, exercere non potest: ideo necessaria est separatio illa tùm in macrocosmo, tum in microcosmo Chymico nostro, seu materia nostra, quam attenuare & subtiliare debemus, ut virtus illa spirituosa, etiam subtiliata, perfectissimè terræ suæ uniatur, & in illa unione fœcundatur à suo spiritu & fœtus inde producitur duplex & geminus, qui Apollo & Diana dicuntur, & ex Latona ortum habent, quæ terra nostra est, quorum omnium ænigmata ab antiquis Chymicis tradita, & quicquid Logogryphi de his effertur sequentibus capitulis, Deo dante in gratiam filiorum artis patefaciemus.

Aqua & pluvia unde terram fœcundet.

Virtus terra cur sursum ascẽdat vaporibus & exhalationibus & separetur à terra.

Latona in montibus Chymicis nostris latitans quid sit,

CAP. XXIX.

ÆGyptii Philosophi qui primi artem Chymicam calluerunt ex sententia quamplurimorum Latonam Deam fecerunt & inter Deos suos Hierogliphicos collocarunt, eique templum magnificum & sumptuosissimum, auro puro circumtectum construxerunt, ut hinc indicarent quid Latona illis esset, cum auro puro templum eius exterius, & interius circumvestirent. Et ut ipsam Latonam clarius adhuc demonstrarent, eam ipsam fecerunt Cœli Titani & terræ filium, quam ferũt summopere adamasse Jovem, eamque compressisse, & inde in insulam Delum fugisse ibique Geminos enatos fuisse, Apollinem & Dianam, quorum omnium fabulosa cortice, latet tota certè Alchymia ut jamjam cuique rimanti facillimum est intellectu.

Latona apud Ægyptios, quid fuerit.

Latona terra nostra est quã sumimus ad Alchymiã peragendam, quã inter Deas collocarunt Æpyptii, propter miram & stupendam eius virtutem, & energiam, quod enim magnũ est & energiticum, magnificentia

Latona apud Chymicos quid.

tia quadam & Divinitate quadam naturali donari debet, ad ejus pondus, & virtutem magnam indicandam: non quod propterea divinitate vera & reali donetur, & præditum sit, sed ad demonstrandum illud quod Divinum & sacrum fecerunt, illud ipsum virtute & energia reliqua cuncta superare, ideo Latonam nostram divinitate donarunt, non quòd veram haberet divinitatem, hæc enim sola rerum omnium Creatori debetur, sed quod magnas & carissimas in se haberet virtutes & energias, præ aliis rebus omnibus quod verissimum est, nam Latona nostra seu terra Chymica præ rebus omnibus aliis creatis, virtute & energia excellit, aurum enim & argentum, & reliqua metalla, & lapides omnes pretiosos in se coërcet, imò perfectionem omnium animalium & vegetantium in se ipsa recludit. Quod Ægyptii indicarunt templo aureo suo, & lapidibus pretiosis omnibus adornato, originem autem Latonæ nostræ indicarunt: quòd eam fecerint ex propagine Cœi Gigantis Titani, & terræ, nam verè Latona nostra terra est, & in terra progignitur virtute solis, qui Titan est. Hanc ergo sensemus omni diligentia Chymicis omnibus investigandam nisi enim hanc Latonam habeant, Apollinem & Dianam habere non poterunt, quæ sunt sulphura nostra tingentia, sine quibus Alchymia inutilis est. Postquam autem Latonam Chymicam seu Ægyptiacam præ manibus habent, faciem ipsius dealbare habent & Chymicorum rumpere libros ne corda eorum rumpantur, antequam Jupiter noster Chymicus adamet ipsã, eamque comprimat, & ex ejus compressu, Apollo Chymicus & Diana enascantur, quod sequentibus capitibus manifestũ fiet omnibus Chymiæ alumnis.

Latona Chymica cur Divina dicta sit.

Latona unde orta

Latonæ necessitas in Chymia facienda.

Latonæ facies qua ratione dealbanda sit, & libri Chymici rumpendi, ne corda Chymicorum rumpantur.

CAPUT XXX.

Terra Chymicorum quæ Latona Ægyptiaca habetur, impura cùm sit & fœculenta, ut arti nostræ prosit, ejus impuritates & fœculenta excrementa separanda veniunt. Et hoc est apud Chymicos, faciem Latonæ, dealbare, facies siquidem tum Latonæ Ægyptiacæ dealbatur, cum excrementa terrę Chymicæ deponuntur, non deponuntur autem lotione quavis, & aqua quacumque sunt enim Lotiones particulares, & aquæ peculiares quæ faciem Latonæ nostræ penitissimè dealbant, & hæc dealbatio exterior tantum non est, sed & intima, quam solam expetunt Chymici, non enim exterior dealbatio illis cordi est.

Latonæ facies qua ratione dealbanda sit.

Aquæ autem & Lotiones, quibus solis petitur & efflagitatur hæc dealbatio, sunt ex corde & ex visceribus

Aquæ lavantes faciem Latonæ quales sint.

bus ipsius Latonę desumptæ, & fons & scaturigo harum aquarum ex intimis ipsius Latonæ visceribus ortū habet, si quid enim exteriùs assumeretur ad lavandam faciem ipsius Latonæ, id ipsum non esset idoneum, imò inutile, & frustraneum: nihil enim alienum opus nostrum intrat: Quo circa humiditatem ipsius terrę, radicalem seu sanguinem ipsius Latonæ, ex venis ipsis suis exhaurire oportet, ut ex essentia & puritate illius, faciem ipsius Latonæ dealbare valeamus, alioquin incassū & laboramus, & nihil habemus utilitatis ex Lotione Latonæ nostræ, nisi ex puritate ipsius sanguinis aquā faciamus, qua sola, & non alia, uti debemus ad dealbandam faciem ipsius Latonæ.

Sanguis Latonæ est vera aqua qua dealbatur facies Latonæ.

Postquā dealbata est facies Latonæ nostræ, rumpendi sunt libri Chymicorum, ne corda eorū rumpātur, hoc est folia tenuia terræ nostræ, & sulphur naturæ, & talcus, & reliqua similia, quæ inde exsurgūt, quæ libri Chymicorum dicuntur, quod in his cotineatur, & doceatur tota Alchymia, hæc inquam folia tenuia, seu libri Chymicorū solvendi sunt, & ita rumpendi, Solutio siquidem hujusce terræ foliatæ, quę est facies lota & candida Latonæ nostræ, vera ruptio est librorum Chymicorum, nec alio modo rumpere possumus libros nostros quàm solutione terræ foliatæ, alioquin enim nisi hi libri rumpantur, rumpuntur & corda Chymicorum, cum omnia pessumeant & frustranea sint, unde sum̄a exoritur tristitia, qua sola cor dirrūpitur. Sic habes explicatum, Amice Lector ænigma illud Chymicum obscurissimum, quod explicatū nullibi unquā inveni quòd in ejus explicatione secreta nimia Chymiæ recludātur, quorum secretorum nimis tenaces sint, & recentiores & antiqui Philosophi, cum tāto nō sint amore repleti, erga proximum suum quo ego ni fallor exardesco jam transeamus ad Latonæ nostræ progeniem investigandam, quæ est Apollo & Diana Chymica, in quorum notitia multa latent quæ scitu pernecessaria sunt, ad Chymiam integrè perficiendam.

Rumpere libros quid sit apud Chymicos.

Libri Chymici quales sint.

Apollo & Diana, ex Latona exorti quid sint, & quid prosint in Chymia facienda.

CAPUT XXXI.

POstquam facies Latonæ nostræ dealbata est, tum tota pulchra est & Jovis amore & amplexu digna, tunc descendit Jupiter noster à juvando ita dictus quod sine eo Latona nostra impregnari non potest, nec Apollo noster & Diana enasci possunt, Jupiter ergo noster descendit in Latonam: est autem Jupiter noster humidum illud radicale terræ nostræ, multoties distillatum, & in aëream substantiam conversum, ita ut ea rectificatione Jovis nomen acquirat, tùm quòd aëreā habeat naturam, tùm quòd juvet summoperè Chymicam artem, ad perfectionem suam obtinendam, descendit ergo ita pręparatus Jupiter noster in Latonam

Jupiter Latonam amās quid sit.

Iupiter impregnans & comprimens Latonam quid sit.

nam eamq; cōprimit, & impregnat, & ex congressu illo statuto tempore post varias alterationes & coctiones nascitur tandem Apollo & Diana uno & eodem partu, sic fabulam illam Latonæ, & Jovis quasi explicatam & enodatam habemus in secreto & arcano isto Chymico, fertur enim Latonam post compressionem Jovis, multas aberrasse provincias, sudasse & alsisse & tandem pervenisse post multos labores, & dolores ad Delum insulā in qua stetit Latona, & ibi enixa est Dianam & Apollinē. Sic terra nostra Chymica quæ verè Latona est, postquā spiritu suo, hoc est Jove nostro impregnata est, multa patitur, coctionibus & digestionibus variis tandem pervenit ad Delū insulam hoc est ad quandā terrā, aquis īnatantem, unde insula dicitur, quod ubiq; aquis circumdetur, hæc insula viridis est, & pulchra admodū & visu grata, in hac insula, terra nostra seu Latona fœtum suum emittit in lucē, ibi primò apparent adamātes pellucidi, quos Dianam nostram vocitant Chymici, ultimò tandē carbunculi apparent quosq; Apollinē dicunt, non intelligo adamantes illos & carbunculos, qui in ultima nostra digestione & coctione apparēt, qui omninò fixi sunt, & permanent, sed intelligo adamantes, cristallos & carbūculos, qui in sublimatione nostra apparent volatiles & infixi, qui spirituosæ sunt substantiæ, nivei & rubicundi coloris, quarum substantia una dicitur Diana nostra, seu terra foliata & sulphur album naturæ. Altera verò dicitur Apollo noster, & rubicundus maritus, & sulphur naturæ rubeum quorum duorum spirituum impetu, currus fortunæ nostræ, ut ait Basilius Valētinus impellitur & rotatur ac gyrat.

Latona Chymica quomodo parturiat Apollinem & Dianam & quid hoc sit apud Chymicos.

Diana, Apollo & quid propriè sint.

Hi ambo spiritus, Diana & Apollo dicti, uno partu progignūtur à Latona nostra seu terra Chymica, quiq; nihil aliud sunt quàm tenuissima ipsius terrę pars, cum tenuissima ipsius aquæ parte, quæ terram dissolvit nostram seu Latonam: itaque Diana nostra, & Apollo noster etsi sint terræ nostrę progenies, nihil sunt aliud quàm terra ipsa & spiritus mercurii & anima sulphuris unà cum spirituali sale, quod animam sulphuris, & spiritum mercurii simul cōvertit, & dum spiritus mercurii prævalet cū spirituali sale, id Diana dicitur, & sulphur albū naturæ, & Luna Chymica: dū verò anima sulphuris prævalet in eodem subjecto & colorat illud in rubeum colorem tunc dicitur Apollo noster, aurum nostrum, Rex noster, rubicūdus marit⁹, & sulphur naturę rubeū: de quo clamatur apud Philosophos rubicūdus maritus cādidā duxit uxorē, quod sulphur illud debeat conjungi cū albo sulphure & simul incarcerari cū aqua sua, ut in eo carcere putrefiāt, moriātur, & tādē resurgāt in vitā incorruptibilē ut reliquis imperfectis corporib⁹, vitā suā imortalē hoc est perfectionē integrā & absolutā comunicare queāt.

Vna & eadē materia cur diversis ac variis omnibus efferatur.

Rubicundus maritus quid sit & candida uxor.

Mori autem debent Apollo & Dia-

na, putrefieri & corrumpi, ut in eorum morte, putrefactione, & corruptione substantia eorum penitissimè mundetur & radicitùs ab excremẽtis suis omnibus vindicetur quod alioquin fieri non potest: mors siquidem rerum, & putrefactio est earum purificatio; partes enim compositi in morte & putrefactione ejus separantur ab invicem, & in separatione sua partes impuras primæ cõpositionis deponũt. Et deinde, quod inde exsurgit, multò purius est, & perfectius quàm antea. Sic mors rerum purificatio est & perfectio, ut inde colligant, & sciant Chymiæ alumni, putrefactionem & mortem Chymicam, esse arti nostræ summoperè necessariam, ut materia Chymica vindicetur ab omnibus excrementis elementaribus & ita attenuetur & subtilietur, & suam perfectionem ad quam naturaliter tendit, tandem morte sua & putrefactione obtineat: moritur autem sæpe sæpius hæc nostra materia, dum præparatur: quoties enim dissolvitur, toties moritur, unde in ejus materiæ dissolutione consistit & ejus materiæ mors, & in ejus morte, ejus purificatio & vita. Sic Apollo noster & Diana etsi Dii sint Chymicorum Ægyptiorum morte obnoxii sunt, & mortem oppetere habent, ut im̃ortalitatem acquirant & divinitate Ægyptiaca donentur, quam reliquis deinde corporibus moribundis & imperfectis impertire possunt, modo ipsi prius immortalitatem illam & perfectionem summam possideant, possident autem præparationis nostræ auxilio & beneficio, quam Chymici antiqui & recentiores diversis & infinitis modis & verbis variis tradunt, etsi hæc præparatio unica tantum sit, quod fecerunt ut obscurarent ipsam, & pauci & rari notam ipsam haberent, quam tamen pietate ductus erga Chymicos, ego clarius & manifestius multo reliquis omnibus palam feci, & adhuc clarius manifestabo sequentibus omnibus capitulis, quæ ultimũ hunc librum absolvent.

Apollo & Diana Chymicorum ut prosint mori debent.

Mors rerum est earundẽ perfectio.

Materia Chymica multoties moritur ut perficiatur.

Præparatio materiæ Chymicæ variis tradita modis etsi sit unica.

In montibus & Sylvis Chymicorum cervus & unicornu quid sint & quid prosint in Chymia facienda.

Caput XXXII.

Explicatâ Latonæ nostræ, Apollinis & Dianæ nostræ naturâ & essentiâ, jam nobis expedit explicare Cervi & Unicornu Chymicorum naturam & proprietatem, in quorum explicatione, quod in capitulis præcedentibus explicare non potuimus, quod Latonæ nostræ & Apollinis nostri, & Dianæ nomen, id ipsum postulare non videretur, quia allegorias Chymicas sequi tenebamur, ita ut cum allegoriæ Latonæ & Apollinis, & Dianæ non sint similes. Ita etiam verba quæ de hisdem allegoriis proferuntur, non eadem & similia sunt. Et secreta pariter non eadem tradi possunt, circa allego-

Allegoria Chymica diversa.

allegorias omnes, & quaſcumque, itaque cùm allegoria Cervi & Unicornu Chymici ſit varia & diſtincta ab allegoria Latonæ, quamvis realiter & eſſentialiter conveniant, & ſint unum & idem, nihilominus tamen cum nominetenus allegoriæ ſint variæ, ideo varie & diſtinctè tradũtur, & quod ex una explicari non poteſt explicatur ex alia, ut jamjam in præſentiarum erit manifeſtum, in explicatione cervi & unicornu noſtri in Sylva noſtra vagantis.

Vnicornu Chymicum quid ſit & Sylva Chymica.

Fertur ergò in Sylvis & montibus Chymicorum, cervum & unicornu adeſſe. Vnicornu naturam & eſſentiam deſcribunt eamque aſſerunt eſſe aëream & aqueam, penetrantem & ſubtilem & ita depingunt naturam ſpiritus, ſeu ſpirituoſæ ſubſtantiæ, quæ in materia noſtra occultatur quam quidem materiam ſub nomine ſylvæ & montis deſcribunt, quod viridanti flore germinet, velut ſylva, quod obſcura & umbroſa ſit, & rarò ſolis radiis perluſtretur, niſi in ipſo meridie, & urgente canicula, ſic in materia noſtra, veluti in ſylva quadam umbroſa, ſolis radii non apparent nec ſummo mane, nec veſpere, niſi in meridie, idque ſolum urgente caniculâ, & æſtivo tempore, quod eſt dum materia noſtra violentiſſimo urgetur calore & violenter digeritur à calore noſtro naturali, exteriori calore urgente, & ipſum calorem internum ſuſcitante, tunc temporis apparent flores terræ noſtræ, qui flores à Chymicis noſtris Sol & Luna vocantur, unde cum urgente calore flores hi, ex profundo terræ noſtræ emergant & ſurſum ferantur, ideò dicimus in ſylva noſtra ſolem vigere, & apparere in ipſa meridie, & urgente canicula, tempore æſtivo.

In Sylva Chymica tur ſol appareat in meridie & urgente canicula.

Flores Chymici quales ſint.

Materia Chymica cur dicatur ſylva.

Sylva ergo noſtra corpus eſt noſtrum, ſeu materia ipſa, quam aſſumimus ad Elixir Arabicum peragendum. Sylva dicitur hæc noſtra materia propter obſcuritatem & tenebras quibus obtenebratur hæc materia, & propter confuſionem rerum, quæ in ea ſunt, in Sylva etiam omnia confuſa ſunt, & indiſtincta quæ in ea reperiuntur. Sic in materia noſtra, confuſa & indiſtincta ſunt ea omnia, quæ in ipſa occultantur, hinc de ſylvis, montibus, hortis & locis umbroſis, & tenebroſis multas apud Chymicos allegorias reperies, & id omne ad materiæ noſtræ naturam & eſſentiam demonſtrandam.

In ſylva Chymica multa animalia ſunt & tamen unum quid ſignificant.

In Sylva ergo noſtra commoratur Cervus noſter, & unicornu, commorantur etiam & reliqua multa animalia, ut puta Leones & Leænæ, Dracones, Lupi, canes, corvi, aquilæ, phœnices, ſalamandræ, & reliqua multa animalia quæ quamvis re & nomine varias res indicent externo ſuo vocabulo, nihilominus tamen in rei veritate unam unicã & eandẽ ſolam rem ſignificant Chymicis omnibus.

Vnicornu quid ſit, jam explicavimus & diximus eſſe materiæ noſtræ

 ſpiritum

spiritum, seu mercurium, cervum autem explicare oportet quem asserimus, nobis & Chymicis omnibus judicare animam materiæ nostræ, seu igneam, & aëream materiæ nostræ substantiam, quam dicimus ejus animam & sulphur. Quare autem nomine cervi indicetur hæc substantia, non futiles sunt apud Chymicos rationes, cervus siquidem longævus est, & longos durat annos & venatorum est præda, & persequitur hostiliter à canibus & sylvosis commoratur in locis, & temperamenti est calidi, & sicci, igneæ & terreæ naturæ, sic pariter nostra hæc substantia lõgæva est, & ferè æterna, cum corruptionem nesciat; est enim purissima substantia salis nostri, quod quidem cùm incorruptibile sit & suam etiam purissimam substantiam incorruptibilem esse oportet. Longæva etiã dici potest, quod longævos faciat annos, his omnibus qui ea purissima facta utuntur; longitudo enim vitæ, & morborum omnium curatio, ab ipsa substantia ritè præparata dependet: Reparatio enim humidi radicalis in quantum fieri naturaliter potest, ex ea substantia ortum habet. Et ut cervus venatorum est præda, & à canibus hostili odio persequitur, ut ipsam occidant & ejus visceribus vesci queant. Sic & nostra hæc substãtia à Chymicis omnibus hostiliter perquiritur ut eam ipsam enecent, & carne sua, se enutrire queant. Ipsã venantur per sylvosa loca, ut tandẽ summo cum labore ipsam capiant, & ejus carne fruantur, & ut Cervus sylvaticus antequam capiatur à venatoribus dum se morti proximum videt, Lachrymas fundit copiosas, quæ circa oculorum angulos, & Canthus congelantur & coagulãtur in substantiam clarã & perlucidã multarum & insignium virtutum. Sic Cervus noster Chymicus antequam capiatur à venatoribus suis profundas emittit lachrymas, quæ congelãtur, & condensantur in substantiam claram & perlimpidam quamplurimarum virtutum, quæ quidem lachrymæ cervi nostri, sunt sulphur nostrum, de quo tanta dicuntur apud Chymicos, ut verè totum opus Chymicum in eo cõsistat. Sic Cervus noster conformitatẽ habet maximam cum Cervo sylvatico, & temperamento sunt æquali, & in similibus commorantur locis, ideo non absque ratione Philosophi antiqui artem nostram occultando sub cervi sylvatici, & unicornu allegorias, secreta & arcana præcipua artis Chymicæ tradiderunt. Ita ut si quis naturam eorum animalium, eorumque mores, & genia sciat & cognoscat, sciet etiam & Cervi & unicornu Chymicorum naturam & proprietatem, modo allegorias Chymicas quæ de his solent efferri, apprimè distinguere & explicare sciat.

Cervus Chymicorũ qualis.

Reparatio humidi radicalis à cervo Chymico dependet.

Lachrymæ cervi chymici quales.

Cervus chymicus & cervus sylvaticus inter se habent sympathiam.

Cervus & unicornu Chymicorum qua ratione venandi sint & captandi.

CAPUT XXXIII.

Cervi sylvatici & unicornu venatio.

HIc posset referri quicquid Principes, Reges & Magnates, observare solent in venatione illa Regia Cervorum, in sylvis & nemorosis locis, nam quicquid ad venationem illam pertinet aliqua ratione allegoricè potest deduci ad hanc nostram venationem. In primis necessariæ sunt sylvæ, & montes, quibus insit Cervus & unicornu, deinde venatores quamplurimi & canes venatici pernecessarii sunt, & quicquid venatoribus & canibus convenit & quadrat, id ipsum etiam pernecessarium est huic venationi, materia siquidem nostra, quæ vera sylva est, & hyle nostrum, pernecessaria nobis est, ut in ea tanquam in sylva Cervū & unicornu nostrum venari queamus. In primis tota sylva perquirenda est, in eaque acuratissimè rimandum, ubi jacent hæc animalia, & cū primum locum eorum invenimus, & fimos suos, qui nobis certissima signa sunt inibi latitari hæc animalia. Tunc temporis canes venaticos, in illa animalia immittimus & cursu equitum venantium continuo, tandiu lassamus & cursu fatigamus donec ipsa labore fatiscant, & ultimam efflent animam & inter canes & venatores verè moriantur, tunc tēporis eviscerato cervo sylvatico cerebrum, & collū & cor ipsum canibus offertur, ac projicitur, & reliquū corporis venatoribus distribuitur: Pars nobilior nobiliori venatori summo cū honore offertur, Pes dexter principi, & magistro venationis hoc peracto reliquū domi defertur, ad vitam & alimentum totius familiæ, nō dissimili prorsus ratione, unū & idē observatur in venatione nostra Chymica, sylvā nostrā acuratissimè perquirimus, ut tandē in profūdo ipsius sylvæ, animalia nostra venanda inveniamus, hoc autem certum habemus cū fimos animalium nostrorū reperimus in sylva ipsa, fimus autē animaliū nostrorū est putrefactio materiæ nostrę. Dum enim nigredinē seu caput cervi in ipsa sylva nostra, seu materia reperim⁹, tūc certum habemus albedinē in ea nigredine latitare, quæ albedo seu spirituosa alba substātia est apud Chymicos unicornu eorū. Tunc tēporis dum locū certū habemus, ubi jaceat unicornu nostrū & cervus, in ipsos canes nostros alacriter im̄ittimus, & urgemus ipsos voce & tuba, ad ipsa animalia, seu prædā nostram inseqēdam: Canes autem nostri & equites, quibus prædā nostrā persequimur, sunt gradus varii ignis com̄unis vulgaris quibus utimur & insequenda hæc animalia. Cū tandē materiā nostram putrefacimus, eā morte occubuisse acclamamus, & tuba canim⁹, ut venatores omnes huc accurrant, ad percipiendā mortē animaliū nostrorū mortē scilicet animę & spirit⁹ corporis nostri, quæ quidē etsi mori

Cervus & unicornu Chymicum in sylva Chymica.

Signa cervi Chymici adesse in sylva nostra qualia sint.

Canes chymici ad insequendum cervum quales sint.

non

non possint, dum tamen separantur à corpore & putrefiunt ut vindicentur ab excrementis omnibus, mori dici possunt. Accurrunt ergò gradus omnes ignis nostri in putrefactione nostra seu morte cervi & unicornu nostri, ubique fortiter calcinatur corpus nostrum, & veluti cervus in morte sua crudeliter urgetur, & pessundatur à canibus venaticis; sic & corpus nostrum & corvus noster & unicornu ab igne pessundatur, & urgetur ut ultimam & supremam corruptionem seu mortem patiatur, in quam accurrentes omnes venatores & canes. Et eviscerato cervo, pes dexter seu fundamẽtum, & pars præcipua hujus arcani magistro destinatur. Cerebrum autem & collum & ipsum cor adhuc fumans & calidum canibus offertur, hoc est igni nostro traditur ut perficiat ipsum, ut in se ipsum convertat, hoc est in igneam substantiam. Cerebrum enim & cor cervi nostri, nihil quicquam prodest, nisi in substantiam igneam convertatur. Quod clarum & manifestum habemus, dum legimus apud Chymicos converte terram in ignem, & habebis magisterium, terra autem non potest converti in ignem, nisi prius terra convertatur in aquam, & aqua in aërem qui cerebrum cervi nostri dicitur, qui deinde facili negotio convertitur in ignem, & sic cerebrum, & caput & cor cervi nostri, canibus præbetur devorandum. Dum substantia interior, & purior, materiæ nostræ traditur igni nostro digerenda & coquenda, ut tandem perficiatur, & convertatur in igneam substantiam quæ ultima est perfectio & finis venationis nostræ.

Cervus Chymicus, ut enecandus.

Cerebrum & cor cervi Chymici quid sint.

Sic cervum & Vnicornu Chymicum nostrum capimus & venamur, & materiam nostram Chymicam præparatione debita (quæ est venatio nostra) ritè præparamus, in qua ipsa præparatione, eam materiam putrefacimus, & morti damus, & cervum & unicornu nostrum occidimus, & partes ejus interiores, & viscera præcipua canibus nostris offerimus dum ea igni nostro tradimus perficienda, & sic venationem Chymicam nostram absolvimus, & captos & occisos dicimus, & clamamus cervos nostros & unicornu nostrum. Sic allegoricis dictis occultant Chymici quo in ipsa natura latet & occultatur.

Venatio Chymica cervi & unicornu ut absolvatur.

Quid Chymici per mare eorum & pisces intelligãt & an in montibus Chymicis reperiatur mare istud cum piscibus.

CAPUT XXXIV.

CHymici omnes Philosophi tùm antiqui, tùm recentiores ubiq; locorum suorũ clamant, Mare Mare ingens eorum, in quo solo, etsi magnum & ingens sit, sunt tantùm duo pisces, qui Chymicis omnibus sunt necessarii, ad artem perficiendam. Quid verò sit eorum mare & pisces

Mare Chymicorum quale sit & pisces duo, quales.

pisces eorum, & an in mótibus Chymicis reperiri possint, jam nobis est inquirendum: nihil enim in natura monstrosius est, quàm in montibus mare ingens & pisces inveniri, hoc Ænigmaticum est & emblematicũ, sua figura nobis aliquid summoperè occultum indicat, & commonstrat.

Per mare quid intelligatur apud Chymicos.

Per mare siquidem Chymici intelligunt intrinsecam radicalem humiditatem salis Chymici, quæ quidem humiditas, verum & reale mare dici potest cùm in ea sal producatur, humiditas enim illa radicalis, salem producit illum naturali via & ordine, & sal etiam ille nobis arte nostra Pyrotechnica, humiditatem dat quæ nobis summoperè pernecessaria est: Pisces autem duo tantum reperiuntur in illo mari nostro, seu humiditate salsa, hoc est sulphura duo tantum adsunt tingentia, huic humiditati natantia, natãt siquidem cùm volatilia sint, & non adhuc fixa & permanentia, & ideo cùm huc & illuc discurrant, per humiditatem eorum naturalẽ quæ illis dedit esse, ideò piscium nomine connotantur; Non sunt autem pisces, nec pisciũ naturam veram redolent, tantùm aliquid habent cum piscibus commune, ut inde allegoria desumi possit: nascuntur in aqua salsa, & pontica ut pisces, vagantur & discurrunt in ea, crescunt & nutriuntur eadem aqua pontica, & tamẽ sulphura illa nostra tingentia, amara, salsa & pontica non sunt sed summoperè dulcia & grata veluti pisces ordinarii & vulgares marini, qui quamvis medio nascãtur mari salso, amaro & pontico, nihilominus dulces sunt & saporis gratissimi. Sic sulphura nostra tingentia, quæ in mari nostro enascuntur & nutriuntur cũ piscibus veris comparari possunt, nec mente capti sunt Chymici Philosophi, qui piscium nomine sulphura nostra tingentia occultant vulgò, & misticè revelant veræ sapientiæ alumnis.

Pisces Chymicorum quorum.

Pisces Chymici quid habeant cũ communibus piscibus commune

Chymici nullo pacto ridendi.

Existimant nonnulli & verè credunt Chymicos Philosophos mente captos esse & omni rationis humanæ lumine orbatos prædicant dum in libris Chymicorum passim audiunt pisciculos interiori eorum mari innatari, ita ut rideant & pisces, & eorum mare. At verè ridendi sunt ipsi, & sibilo verè dignissimi, cum intellectu suo fascinato hæc mysteria capere non possint, satis enim admodum clara sunt & manifesta, sed cum hæc capi nequeant nec intelligi absq; Divino auxilio, ideò non est eorũ humanæ sapientiæ, ne dicam stultitiæ hæc mysteria capere posse. At linquamus eos ridere, mysteria nostra, quantum & quamdiu voluerint, semper erunt verissima, & credentribus & piis hominibus verissima humanæ miseriæ solatia, quicquid clament & cachynnent Mysochymici.

Mare Chymicum verum est mare.

Mare ergo Chymicorum, verum verissimumque est mare, cum mari communi habet maximam sympa-

chiam. Nam si mare commune & vulgare macrocosmicum colligat omnes fluviorum aquas ut inibi moriantur, & putrescant tanquam in sepulchro suo, ut hinc redeant, ex quo ortæ sunt. Sic in mari nostro Chymico colliguntur omnes mineralium & metallorum aquæ, seu humiditates radicales ut ibi putrescant & moriantur, & redeant ad ortum primævum, ex quo ortum habuerunt, sic redeant in spiritum metallicum & minerale, ex quo metalla & mineralia omnia ortum duxerint, mare item commune salsum est, & amarum, item mare nostrum salsum est & amarum, mare commune pisces habet & multa alia, quæ ex aqua ejus produci solent, mare item Chymicum pisces habet, & multa alia quæ hinc exsurgi solent. Sic nihil impedit, quin humiditas radicalis mineralium & metallorum verissimum mare dicatur: cùm sympathiam habeat quammaximam cum mari communi. Nō autem mirum est, si illud mare Chymicum seu humiditas radicalis mineralium, & metallorum reperiatur in montibus, hæc enim humiditas reperitur copiosa & ingens ubi metalla & mineralia habent generari: cùm autem communiter in montibus producantur metalla & mineralia, in montibus etiam reperiri habet eorum prolificum semen, seu materia ex qua producuntur.

Mare Chymicum cur in montibus reperiatur.

Reperiri etiam dicitur in montibus hoc nostrum mare, cum materia ipsa naturalis, ex qua educitur humiditas illa, quæ mare Chymicum dici solet, mons Chymicus dici soleat, cùm in ea sola tanquam in suo verissimo monte producuntur metalla Chymica nostra, quæ sunt sulphura tingentia nostra, quæ sola vera metalla Chymicorum habentur, quæque à metallis communibus & vulgaribus toto cœlo differunt, & hæc duo tantùm perfecta habentur, quæ sulphuris albi, & rubei nomine Solis & Lunæ, fratris & sororis, Regis & Reginæ, mariti & uxoris, Gabritii & Bejæ peplo seu velo circumvestiri solent à Chymicis omnibus, quæ omnia velamenta & cortices, hic invenies sublata, & nudam verè habes Dianam Chymicam, quam si fonte suo lavare scias, & harpocratico silentio observes. Actionem non imitaberis, nec ejus fortunam & sortē sequeris, sed domi tranquillè vives tua sorte contentus, quæ Regnum ipsorum, & magnatum principatum, & fortunam superat & vincit, cùm sit Regum ipsorum sorte tranquillior, cùm nec tot & tantis egeat famulis, in quorum copia, consistit vitæ humanæ miserrima sors.

Dianam suo lavare fonte summum est arcanum.

Vita humana miserrima sors in multitudine servorum.

)(:)(
(:)

Quid

Quid intelligant Chymici per duas Aquilas simul colligatas, quæ se invicem mordendo interimunt & se devorant & tandem in altas columbas se convertant & tandem in Phœnicem.

CAPUT XXXV.

AQuilas duas simul colligatas, in indica sylva inculcant antiqui Sophi, Alchymiæ patres, quæ se invicem mordendo interimunt & se invicem devorant: quarum unam asserunt esse albissimam, alteram rubicundissimam, quæ quidem Aquilæ seu aves, se ipsas invicem devorantes & occidentes, postquam mortuæ fuerint ambæ, in Phœnicē reviviscunt ac resurgunt æternum & immortalem: hoc certè mirum est & stupendum; Misochymicis verò ridiculum & plenum vanitatis tanquam omninò fabulosum, spectent tamen & vanitatis, & risus ipsius faba in ipsos cudetur.

Indica sylva quid sit. Indica sylva apud Sophos Alchymiæ patres, materia est, quam assumunt ipsi ad Elixir suum peragendum, sylvamque indicam vocant quòd hæc materia coloris sit indici seu cærulei, nam color cæruleus indicus dicitur apud antiquos, unde color ille indicus seu tinctura indica quæ Glaustri imitatur naturam & virtutem, nomen habuit, propter cæruleum colorem quo turget, sylva ergò indica materia Sophorum antiquorum est, quæ vera sylva dicitur ex rationibus superioribus capitibus enarratis, in ea hac materia reperiuntur aves duæ, seu aquilæ simul colligatæ quæ se invicem mordendo interimunt & seipsas ita devorant; hæ aquilę nobis sunt substātiæ spirituosæ & volatiles, quæ ex illa materia forti nostra distillatione & sublimatione continua educuntur, veræ aves & aquilæ dicuntur, quod sublimentur & in altum, ac ætheris regionem aquilarum modo deferantur ex sylva nostra, seu materia tenebrosa & obscura propter nigredinem & putrefactionem suā: hæ aquilæ duæ sunt quarum una albissimi est coloris, altera rubicundissimi, quia hæ substantiæ spirituosæ, quæ à materia nostra fixa sursum elevantur, avium instar & aquilarum modo, verè duæ sunt & duplici nomine distinguuntur, una est alba, altera rubea, & perinde Aquilæ albæ & rubeæ nomine insigniuntur hæ Aquilæ sive hæ duę substantiæ spirituosæ & volatiles, simul junctæ iterum & colligatæ, in aere suo natali, & patrio levissimo calore externo calefactæ alterantur, dissolvuntur, putrefiunt & mutantur in varios colores & sic dicuntur, se ipsas interimere & devorare, cùm in alteratione sua, & digestione & coctione sua alterentur & mutētur, & variis distinguantur & ornentur coloribus. Cum tamen tandem, hoc omne progressu digestionis, & coctionis suę mutetur in albissimam substantiam, hoc item in albissimam columbā conversum asserunt. Et postquam iterum hæc *Aquilæ duæ in indica sylva repertæ quidsint.*

 albis-

albissima columba, seu substantia, in rubeam substantiam progressu digestionis continuæ, conversa fuerit, tunc nobis asserunt & fingunt cum veritate, columbam albam conversam fuisse, & mutatam in Phœnicem æternum & immortalem: Rationes autem cur tales nobis fingant allegorias, quampluris sunt & magni momenti & ponderis, fertur enim Phœnicem sexcẽtis & ultra vivere annis, nec unquam verè emori, sed ex cinere & sepulchro suo (quod sibi ipsi parat annis plenus) resurgere, & sic ex morte sua vitam habere. Sic hęc nostra substantia verè nunquam emoritur, dum ad hunc perfectum & absolutum suæ digestionis gradum pervenerit, sed ipsamet parat sibi sepulchrum igneum, in quo novas recuperat vires, & novam quasi vitam, & sic verè Phœnicem imitatur, dum per ignem novas acquirit vires immortales, & incorruptibiles, & sic hæc nostra substantia albissima, quæ apud Sophos antiquos alba columba est dum mutatur in igneam & rubeam substantiam perennem & incorruptibilem, verè dicitur permutari in Phœnicem æternum & immortalem, nec alium ego certissimè existimo in rerum natura reperiri Phœnicem quàm hanc veram, & naturalem substantiã Chymicam, quæ nomine Phœnicis, & titulo occultatur. Nam Ægyptii Philosophi primi fuerunt qui nobis Phœnicis Historiam mirandam & stupendam patefecerunt, quã quidẽ mysticã omnino verè cẽseo quicquid tamen dixerim capite suo peculiari libri tertii hujus voluminis, nam quicquid ferè dictum est ab Ægyptiis Philosophis, verè mysticũ fuit, & sẽper aliquid occulti concludẽs & observans: hoc enim fuit Ægyptiorum omnium insanabile scribendi cacoëtes, & æquè simul in cordibus eorum, quocirca mystice semper nobis interpretandi sunt ut verum sensum, & medullam scriptorum suorũ degustare valeamus.

Columba alba mutata in Phœnicẽ quid sit.

Phœnix quid verè sit.

Ægyptii Philosophi mystica semper scripserunt.

Qualis sit Chymicorum Salamandra quæ vere igne vivit, enutritur & crescit.

Caput XXXVI.

ÆQuè verax est Salamandræ ac Phœnicis Historia, ex uno & simili fonte Ægyptiaco originem traxerunt ambæ Historiæ, & si Phœnicis Historia nobis miranda fuerit, Salamandræ vitæ stupenda pariter, imò horrenda nobis erit, si Æpyptiacis Philosophis adhibeamus fidem: Asserunt siquidem igne solo vivere, enutriri & crescere. Quasi verò? quodnam animalium est? cujus natura & essentia adeo forti compacta sit nexu: Ut non viribus ipsius vulcani dissolvatur, & pereat. Lapides ipsi & metalla cuncta præter aurum purum, vulcania ipsa arma timent & exhorrescunt, ut pote mortem veram in his solis expertura. Sola Salamandra Ægyptiaca reperitur ignem non fugiens imò in eo

Salamandra historia mira.

Omnia timent ignem præter aurũ

eo gaudens tanquam in eo solo vitam & cibum habens, habitat autem in monte profundo, visu & aspectu horribili, in quo & circa quem montem accenduntur multi ignes, unus altero minor, in quibus omnibus ignibus se Salamandra lavat & in ipsis mundatur à lepra sua, & veneno, & interim moritur in ipsis ignibus, non tamen ita moritur, quin vitam ex morte ipsa in ipso igne recuperet, & priore vita feliciorem & beatiorem, ut pote perennẽ & immortalem, hanc autem vitam ex suo sanguine recuperat, quem postquam emiserit unà cum vita sua, ipsummet sanguinem ebibit & ita vitam perennem suo sanguine lucratur, nec ulla morte posthac perire potest. Sic sanguis Salamandræ nostrę pretiosissima est medicina: Et ipsi par non reperitur in terris, omnem enim morbum sanguis ejus propellit, & cuncta perficit ultima perfectione, quam naturali via pertingere potest: Nec aliud esse potest in rerum natura hæc Ægyptiaca Salamandra, quàm materia Chymicorum, quam assumunt ad eorũ elixir perficiendum, quæ quidẽ materia cum sit viridi colore prædita, & variis aliis coloribus exornata, nigro & subflavo, leucophæoque, frigida & humida qualitate, viscosa & tenaci, exardenti & acri ac pungenti illustrata, nec non & maligna & venenata proprietate turgida, ideo Salamandram dicunt hanc materiam Sophi antiqui, cùm hæ proprietates

Materia Chymica cur dicatur Salamandra.

& virtutes Salamandræ conveniant communi & vulgari. Cùm autẽ hæ qualitates & proprietates igne Chymico adhibito evanescere soleãt, & loco earũ succedant aliæ multò præstantiores qualitates, utpote albedo summa, & rubedo, dulcedo, caliditas & siccitas, humiditas & frigiditas, temperate ita refractæ, ut nulla aliã superet & vincat, sed omnes temperamentum ad põdus constituant & sic perficitur hæc substantia, cùm pravis qualitatibus spolietur & malignis, & induat temperamentum exactè exquisitum, ex quo exsurgũt nobiles & insignes virtutes & proprietates, quod quidẽ cum Chymicis fieri soleat ignibus, ideo dicitur Chymicam hanc Salamandrã igne Chymico verè vivere, enutriri & crescere, cum tamen solo igne vere perficiatur, & à maligna qualitate, & pravo temperamento transeat in optimũ, quod quidem apud Chymicos verè vivere nuncupatur summa cum ratione, quod enim intemperatum est & morbosum mortem habet secum adnexam & longe distat à vita, quæ quidem verè vitalis esse non potest, quin sit sanè perennis & perpetua: Chymica autẽ Salamãdra Chymice præparata, nõ solũ perpetua & perenñi sanitate fruitur sed & alia cuncta naturalia in perpetua sanitate cõservat pereñi suo vitali nectare irrorat & fovet, sic Chymicã nostrã Salamãdram nasutulis & lynceos oculos habẽtib⁹ patefactã tradim⁹, ita ut quid sit colligere possint artis nostrę alũni.

Salamandra Chymica cur dicatur igne vivere & gaudere.

Quid sit apud Chymicos fumus albus, & fumus rubeus & qua via prosint ad elixir perficiendum.

CAPUT XXXVII.

Fumi Chymici quales ex quibus omnia fiunt.

CLamat imò ejulat verius omnis Peripatheticorũ turba & phalanx in fumos Chymicos; hinc fuminendulos dictitant Chymicos, quod nisi fumos habeant. At re vera nihil futilius & inanius ejulari potest, fumos quidem habent Chymici, sed non vulgares & Peripatheticos, at eos ex quibus Deus ipse, & natura ipsa producit aurum & lapides omnes pretiosos & reliqua cũcta quæ sola in pretio haberi possunt, & ab ipsis peripatheticis magni æstimantur. Sed undenam hæc pretiosa sua originem habeant prorsus (pace eorum dixerim) ignorant; alioquin enim fumos Chymicorum non irriderent, venia tamen digni mea quidem sententia videntur cùm nunquam in scholis suis hæc disquirantur, nisi sub terminis variis, qui plus rem obscurant quam detegunt ut jam jam palam erit omnibus caput hoc legentibus.

Quo modo ex vaporibus mineralia fiant.

Vapores & exhalationes, quæ sursum erumpunt, ex terræ sinu cœlum versùs, ut spiritu cœlesti impregnẽtur; & sic tali spiritu seu vitali lumine turgidæ factę decidunt in terram & sic integros & universos pertineant terræ artus, ubi calore naturali & centrali terræ decoquuntur & sic figuntur, & coagulantur in varia mineralia, puræ & nitidæ exhalationes, pura & nitida dant mineralia, impuræ verò & fœtidæ, impuros & fœtidos producunt mineralium fœtus: hoc ipsum quamplurimis rationibus & demonstrationibus multoties hoc in volumine, variis in locis clarum & manifestum ostendimus, & ipsimet omnes Peripathetici Philosophi ratum & certum inter ipsos habent.

Vapores sũt fumi elementorum.

Jam verò nonne verissimum est, Peripatheticos omnes se ipsos irridere, dum irrident ipsi fumos Chymicorũ: vapores & exhalationes, quid nam aliud sunt quam fumi elementorum quæ calore pepantico terræ, cum digeruntur in sinu terræ, ubi naturaliter devolvuntur, ad hanc digestionem patiendam quæ nullo pacto fieri non potest, quin subtilior & tenuior ejus digestionis pars sursum efferatur, cœlumq; versus tendat, ut in elevatione sua, & sublimatione magis ac magis subtilietur, & attenuetur, & ita dum figitur & coagulatur in terram & locum digestionis suæ reversa, res producit multò subtiliores & nobiliores, quam ante ita sublimaretur, & attenuaretur. Nonne inquam, risu dignissimi sũt quod oderint & riserint quod ignorant. Quid enim ridiculosius esse potest, quam ut oderint homines quod ignorant, etiam si res meretur odium & risum? tunc enim meretur, cum cognoscitur an mereatur, vacante autem meriti & risus notitia, undenam odii & risus justi-

Tertullianus in Apologatico.

Peripathetici Philosophi dum rident Chymicos tra;

dentur & ipsi & cachinno dignisunt.

justitia defendetur? Cùm ergo propterea oderint homines, quia ignorant quale & quid sit quod oderunt, cur non liceat ejusmodi illud esse, quod non debeant odisse? ita utrūq; ex alterutro redarguimus, & ignorare illos, dum oderunt, & injustè odisse, dum ignorāt, fumos ergo Chymicorum non mereri odium & risum profitemur cum & ipsi ab osoribus suis non cognoscantur, quòd si cognoscuntur simul & desinunt ignorare, & desinunt odisse, quod clarum est & quidem certissimum, probant enim Peripathetici vapores & exhalationes terræ, fumos autē Chymicorum rident & improbāt quòd existiment eos distingui à vaporibus & exhalationibus: at si fumorū Chymicorum naturam, & essentiā perquirant, eandem & similem invenient, cum vaporum & exhalationum essentia & natura, & ex simili & eodem exsurgi & evaporari subjecto, ex quo vapores & exhalationes Peripatheticorum exsurgūt, & sursum feruntur, distinguuntur tamen tantùm quod vapores & exhalationes Peripatheticorū in Macrocosmo fiant, vapores verò & exhalationes Chymicorum seu eorum succi in vasis Chymicis exoriantur, ex eadem tamen & simili materia ex qua exsurgūt vapores & exhalationes Peripatheticorū in Macrocosmo: Cognita ergo materia ex qua exsurgūt hi vapores & exhalationes, cognoscetur & materia fumorum Chymicorū qui tanti sunt momēti & ponderis in Chymia faciēda, ut his absentibus pereat etiam omnis Alchymia. Dictante Morieno Romano Eremita Hierosolymitano: quocirca omnino necessarii sunt & perquirendi & ex materia nostra separandi, ut omni ex parte ex separatione illa perficiātur, nam rubeus fum⁹ est materia illa tenuis & subtilis, calida & sicca, quæ fumi modo, & instar exhalationis ascēdit ex materia nostra, & salem nostrum rubeū, seu solē nostrum rubicundū constituit: fumus verò albus est materia illa tenuis & subtilis quæ pariter ex materia nostra ascēdit fumi etiam instar & vaporis, & aquam nostram mercurialē constituit, quæ cū sicciori, & crudiori materiæ nostrę parte conjūcta lunā nostrā nobis comonstrat, sororē solis & cōjugē, ex quibus duobus simul cōjūctis & poculo amoris inebriati fit Bejæ & Gabrilii nostri conjugiū ex quo solo exsurgit, & exoritur fœt⁹ ille adeo desideratus à Chymicis omnibus, qui verus lapis philosophorum nūcupatur.

Fumi Chymicorum non distinguuntur à vaporibus & exhalationibus.

Fumus rubeus quid sit

Fumus albus quid sit.

Beja & Gabrilii conjugium quid producat.

Sic habes, Amice Lector, fumorum Chymicorum necessitatem, in Alchymia perficienda, syncerè explicatū, & ita clarè ut clariùs explicari non possit, absq; sigilli Hermetici fractione, quæ fieri nō potest absque Philosophorum omnium Chymicorum decretis, & naturæ ipsius legibus violandis, perinde his contentus esto, & ad alia secreta & arcana Chymica reseranda te accinge, ut his explicatis quod summopere curamus,

pis & expectas, tandem habeas, & sic fies voti compos.

Quid sit apud Chymicos convertere animam in corpus, & corpus in animam ad Elixir perficiendum.

CAPUT XXXVIII.

Animam in corpus convertere quid sit & corpus in animam.

Nihil frequentius habent in ore suo Chymici omnes Philosophi, quam hæc verba, converte animam in corpus, & corpus in animam, & permisce cum eis spiritus subtiles, & habebis Magisterium Hermeticum: Quid autem sit animam in corpus convertere, & corpus in animã, jam nobis est perquirendum, ut Chymię alumnis aliqua ratione satisfaciamus. Sciant ergò ipsi, animam in corpus convertere nihil aliud esse, quàm spirit[9] volatiles & aquosos qui ex materia nostra per distillationem sursum ascendũt & in aquam transeunt, fixos facere & coagulare, hoc est in terram & salem mineralem convertere, & hanc deinde terram seu salem mineralem in spiritus volatiles & aquosos seu aquam mineralem iterum convertere & permutare, & sic habes animam Chymicam, in corpus permutatam, & corpus Chymicum quod est sal minerale, in animam permutatum.

Spiritus in mineralibus quid dicatur & corpus.

Nec immeritò ita loquuntur Chymici, nam verè spiritus mineralis, anima dicitur mineralium, & fixa & permanens mineralium dicitur corpus eorum. Dicuntur autem hę substantiæ volatiles & spirituales, anima mineraliũ, quòd præ aqua actio formæ mineralis cõsistat in his substantiis volatilibus & spirituosis, unde corpus quando privatum est omnibus his spiritibus seu substantiis volatilibus mortuum dicitur, & inde percipiunt esse revificandum & à morte sua suscitandum, quod fieri nonpotest, nisi spirituosa illa substãtia reddatur corpori & uniatur illi, quod quidem rectè faciunt Chymici, modò corpus & spirituosam substantiam illam apprimè sciant ab omnibus excrementis suis vindicare, & deinde dum puritatem & nitorem habent tunc temporis conjungantur, & pedetentim convertuntur invicem & sic anima mutatur in corpus, & corpus in animam, & fiunt insignes illæ permutationes rei volatilis in rem fixam & permanentẽ, & rei fixæ in volatilem, natura siquidem sic incipit, & ita desinit: nam principium motus naturæ, est à lumine quod quidem cum sit spirituale & subtile nimis, naturæ præcipuus scopus est ipsum lumen spirituale, & tenue corpus facere, & iterũ ipsum corpus attenuare & sublimare, & spirituale reddere, & attenuatũ corpus & spirituale factum, iterum fixum & permanens efficere, & sic animam natura ipsa permutat in corpus, est autem ipsius naturæ anima, ipsum lumen, & radius lucis, qui quidem volatiles sunt & spirituales, & natura tendit ipsos corpora efficere fixa & permanentia, dum omnes res producit, & earum

Natura incipit in fixatione rei volatilis, & in solutione rei fixa.

Anima natura est radius lucis.

Omnia ut perfectiora

fiant habēt solutionem pati.

rum rerum corpora, quæ quidem ut adhuc perfectiora fiāt, ipſamet corpora habent diſſolutionem pati, ut iterum attenuentur & ſubtilientur & ſubtilia facta iterum redeunt in̄ fixam, & permanentem ſubſtantiam, & ſic præſtantiora fiunt & nobiliora, & centuplo vires habent, & proprietates præſtantiores.

Ars ad res perficiendas debet ſequi naturam.

Ars pariter exactè, in quantum fieri poteſt naturam imitari debet, & ſumere res ipſas, quas ad gradū præſtantiorem & nobiliorem ſublimare in votis habet, easque in ſubtiles ſpiritus, & tenues convertere habet, & cum ipſis ſpirituoſis ſubſtantiis, corpora fixa & permanentia diſſolvere habet & ipſa attenuare, & vindicare ab omnibus ſpurcitiis elemētaribus & poſtquam vindicata ſunt ab omnibus his excrementis, ſpiritualia reddere cum ſpiritualibus, & demum ipſa corpora facere fixatione & coagulatione, & ſic habent Chymici Philoſophi, animam converſam in corpus, & corpus in animam, & iterum animam in corpus purum & ſubtile, cuius virtutes ſtupendæ ſunt.

Quid intelligant Chymici per patrem, filium devorantem & ſudantem propter filium devoratum.

CAP. XXXIX.

Quid ſit apud Chymicos pater filium devorans & ſudans propter filium devoratum.

CRudele admodum eſt, & horrendum ſpectaculū apud Chymicos audire & ſpectare patrem filium devorantem & deinde ſudantem propter filium devoratum: quis enim unquam audivit & vidit ſpectaculum crudelius, ſi ad literam hoc verum eſſet? myſticum iſtud eſt, & ænigma Chymicum, ſub cuius cortice latet & occultatur omne opus Chymicum, nihil enim in Chymia ritè paranda fieri poteſt rari & miraculoſi, niſi pater ſuum filium devoret, & deinde iterum reddat ſudore elicito quammaximo, hoc autem peroptimè celebratur, dum ſal noſtrum fixum & permanens aquam ſuam ſpirituoſam, & volatilem bibit & epotat & in ventre ſuo recludit, ut ipſam digerat & coquat, & ſibi ipſi uniat, quam poſtea iterū reddit per ſudorem, dum tenuiorem & aquoſiorem eius partem foras emittit per vapores & exhalationes quæ ſurſum feruntur dum ſulphur naturæ producitur, quod quidem duplici differentia ex illa noſtra materia exſurgere ſolet; rubeum unum eſt, album alterum & hæc duo ſulphura unum ſunt ſulphur, quod eſt tenuiſſima & ſubtiliſſima materiæ noſtræ quam aqua noſtra educit foras ex ſinu materiæ noſtræ, quæ quidem dicitur pater, & illud ſulphur dicitur eius filius, qui ſudore educitur ex ventre & viſceribus patris, ſeu materiæ noſtræ, quem quidem filium prius deglutierat, dum aqua noſtra, ſeu ſpirituoſa ſubſtantia, deglutitur & devoratur ab ipſa materia noſtra fixa ſeu ſale fixo & permanēti, quod

Sulphur quid propriè ſit.

quidem ebibere & epotare debet suam ipsam aquam quam ex visceribus suis in prima eius præparatione foras protrudit, & perinde filius verus & legitimus censetur, quem dum iterum ebibit & epotat, vere dicitur filium suum devorare & deglutire, & deinde dum rursus emittit foras in productione sulphuris nostri tūc dicitur patrem propter filium suum devoratum desudare, & iterum filium suum fortiorem multò & robustiorem sudore suo producere.

Sic Ænigmata Chymica & Logogryphos obscuros valde & ridiculos primo aspectu & fronte ipsa horrendos post hāc explicationē naturalia esse secreta & Arcana conspicimus.

Cur dicatur apud Chymicos Lapidem Physicum æq; divites, ac pauperes habere, ac possidere.

CAP. XL.

Cur dicatur apud Chymicos Lapidem Philosophorum omnes possidere divites æquè ac pauperes.

MUltiplex & varia est huius Ænygmatis explicatio, quæ quamvis multipliciter explicetur nihilominus tamen in sua varietate verissima est, multi asserunt materiam nostram, quæ formaliter omnibus in rebus reperiri solet: est enim forma rerum omnium, ideo habere tàm pauperes quàm divites cùm ubique repertatur in omnibus naturæ mixtis, & in omnibus naturæ elementis, unde quicquid est in rerum natura, sive magnum sive parvum, sive pretiosum & vile, id omne formaliter continet subiectum operis nostri & perinde verissimum est, Lapidem Chymicum æquè habere tam divites quàm pauperes, cum pretiosa mundi, & vilia nomine, & titulo divitum & pauperum insigniri queant.

Metalla imperfecta, cur pauperū nomine efferūtur.

Alii verò explicant hoc Ænygma de metallis solis, imperfecta metalla, ut plumbum, stannum, ferrum, cuprum & argentum vivum esse illa metalla, quæ pauperum nomine insigniri possunt quòd pauperes hæc sola possideant vel quod ipsa metalla mercurio puro Philosophorum, & sulphure item puro & nobili, paucissima in quātitate, & minimo pondere turgeant, unde pretiū & nobilitas ponderatur, ideo pauperes hæc metalla dicuntur, quod pretium naturæ, & id ex quo divitiæ mundanæ æstimantur paucū habeant & minimū: nihilominus tamen habent aliquid, quo subsistunt & inter metalla collocātur: metalla vero perfecta ut aurū & argentum, divites dicuntur, quod nobilia & perfecta sint metalla & quod plurimo turgeant mercurio puro & sulphure, quæ sunt sola in natura ipsa pondera nobilitatis & divitiarum; ex mercurio siquidem puro & sulphure, cum sale eorum itidem puro, exsurgunt omnia pretiosa in terris, & secundum gradus puritatis eorum principiorum, exsurgunt rerum mixta nobilissima & pretiosa, in quocumq; rerum genere, sive animali, sive vegetabili, sive minerali.

Me-

Qua viatur ex metallis lapis Philosophorum educatur.

Metalla ergo omnia sive perfecta & imperfecta sint, sive nobilia sive vilia, cùm habeant omnia lapidem nostrum, sive subiectum lapidis nostri, ideo allegoricè dicitur, lapidem nostrum habere tam divites quam pauperes, hoc est metalla tam perfecta, quam imperfecta, ex quibus solis debent perpendere artis alumni, qua ratione & via ex metallis sive perfectis & imperfectis educere habeant lapidē hunc tam exoptatum: Similia similibus gaudent, naturam natura sequitur, & natura naturam continet, & natura naturam vincit & superat, clamant omnes Alchymiæ Patres; hinc colligere possūt artis Tyrunculi, qua via & qua ratione ex metallis Lapis noster educi queat. Et clarius adhuc ex ipso Avicenna, & ipso Aristotele, magna voce clamāte, sciant Alchymistæ species metallorum transmutari nō posse, nisi reducantur in primam materiam. Si ergo metalla in materiam eorum primam reducātur, tunc facilis est eorū inter se permutatio, materia autem metallorum prima nō est illa Peripathetica materia informis, & pura rerum potentia, quæ solo mētis conatu percipi potest, sed est sal quoddam minerale, ex cuius spiritu fixo & puro metalla omnia pura & perfecta generantur, alia verò impura & imperfecta metalla producuntur ex spirituali eiusdem materiæ substantia impura, & fœtida, & non adhuc ab excrementis suis quibus naturaliter scatet, vindicata. Cum hac ipsa materia spirituali pura & nitida, quam ars facili via purificare potest, extrahere Lapidē nostrum facili via possumus, cùm similia similibus extrahantur, & natura naturam sequatur & contineat, vincat & superet, modus & via regia est, solutio, putrefactio, calcinatio, & sublimatio & reliquæ similes veræ Spagyricæ operationes quæ sub una sola vera solutione & coagulatione continentur, sic paucis habes, Amice Lector, hoc uno in capitulo quicquid efflagitari potest; ut artis Spagyricæ summum culmen pertingere queas, quòd si hoc nimis adhuc obscurum tibi videatur pergamus ad reliqua Chymicorum arcana denotanda: sic quod in uno nimis obscurum est & intricatum, in alio forsan tibi erit clarius & dilucidiùs explicatum, liber enim librum explicat, & capitula in hac potissimùm arte capitulis denodantur.

Materia prima metallorum qualis.

Via & modus reducēdi metalla in primam materiam.

Cur Lapis Philosophorum dicatur reperiri in metallis, & item non reperiri in metallis.

CAP. XLI.

Metalla vulgi cur non sint metalla Chymicorum.

METalla nostra clamant Philosophi non sunt metalla vulgi, quòd hæc mortua sint, nostra verò sint viva, spiritum & animam habentia, ex his colligi potest metalla vulgi nō habere in se Lapidem Philosophorū cùm sit lumen naturæ, &

spiritus vitæ mundi, ubicumque sit vitales infundit spiritus & actû germinandi & pullulandi introducit, unde cùm metalla vulgi nullam habeant germinandi & pullulandi virtutem, nec ullum vitæ actum, nec ullos vitales spiritus, ideo rectè dicuntur non habere Lapidem Philosophorum, nec ex illis ulla arte educi posse cùm nemo dare possit, quod in se non habet actu vel potentia: atqui metalla vulgi nec actu nec potentia habent Lapidem illum Physicum nostrum, seu artem vitæ & vitales spiritus ut experientia ipsa còprobatur. Ergo rectè videntur & docte concludere nonnulli Philosophorum metalla vulgi verè mortua esse, & non habere in se Lapidem Philosophorum, & perinde ex ipsis educi nullo pacto posse.

Metalla vulgi cur dicantur mortua.

Alii contra asserunt & probant ipsamet experientiâ metalla vulgaria, & communia mercurio & sulphure & sale metallico & minerali turgere & abundare, hæc enim sola principia metallica in metallis solis reperiri necesse est, aut nullibi reperiri possent, cùm mercurius, sulphur & sal animalis, in animalibus solis reperiantur, mercurius verò, sulphur & sal vegetabilis in vegetabilibus, mineralis verò in solis mineralibus & metallicis corporibus reperiri habeant. Ergo si ex principiis metallicis Lapis physicus confici debeat, & principia hæc metallica, in metallis solis reperiantur, rectè & docte concludunt nonnulli Chymicorum Lapidem Philosophorum reperiri in solis metallis, & ex hisdem solis exhauriri debere.

Lapis Philosophorum cur in metallis solis sit.

In tanta authorum gravissimorum alteratione quid sit statuendum ut omnes verum dixisse & asseverasse probemus, non exiguum est mentis opus, nam verissimum est, veroque verius, Lapidem Philosophorum ex metallis vulgi educi debere, & ex hisdem perfici posse. & verissimum etiam est, Lapidē eūdem ex metallis vulgi educi nō posse nec ex illis perfici debere cum Lapidem Philosophorum ex metallis vulgi educi debere & perfici posse asserunt hoc intelligunt de sale fixo & principio metallico fixo, quod in solis metallis vulgi copiosum reperitur ab ipsa natura ipsis metallis inplantatum est: hoc autem principium metallicum, lapis dicitur & censetur verus Philosophorum Lapis, & corpus Lapidis, quod in solis metallis vulgi copiosum habetur & præcipuè in metallis perfectis. Dum vero asserunt in metallis vulgi Lapidem Philosophorum non reperiri nec ex his educi posse, hoc intelligi volunt de spirituosa lapidis Philosophorum substantia, & volatili parte, quæ nullo pacto in metallis est, nec ex his educi potest cùm in ipsis non reperiatur. Ipsa enim spiritualis substantia, quæ verus etiam Lapis dicitur Philosophorum, abit in auras, dum metalla seu eorum fodinæ igne liquantur, remanente tantùm metallorum fixa substantia, unde hæc substan-

Quare verè sit lapidem Philosophorum esse in metallis & non esse in metallis.

Principiū metallicum Lapis dicitur Philosophorum.

Quæ substãtia metalla in fodinis accrescant.

stantia mortua dicitur cùm sit privata eius spiritu & anima, in quibus solis substantiis, vita metallorum consistit, seu virtus germinativa & accrescendi facultas, ea enim sola spirituali substantia, metalla in mineris seu fodinis accrescunt & germinant quicquid in contrarium asserant Peripathetici. Sic explicatæ Philosophorum mentes non inter se contrariæ reperiuntur, & in his sic explicatis patet, ex quibus substantiis metallicis componatur Lapis Philosophorum.

Qua ratione lapis Philosophorum sit omnium rerum vilissima & pretiosissima res.

CAP. XLII.

Cur lapis Philosophorum sit rebus omninus vilior.

NIhil vilius lapide Philosophorum, seu subiecto ex quo educi habet, in rerum natura haberi potest, cùm sit pulvis & cinis & præcipuè verus ille pulvis, qui in veteribus & antiquis domibus pavimenta consternit, eaque inficit ac deturbat, ita ut fœminæ servi & ancillæ, ut detergant domos circa hunc pulverem occupentur, ut hunc pulverem tanquam recrementum domus foras ejiciant, ac protrudant. Quid ergo vilius est quàm recrementum nauci & quisquiliæ domuum, & ædificiorum veterum & antiquorũ: hoc autem recrementum, & pulvis excrementosus qui per se decidit in pavimenta imò aliquando efflorescit super ipsa, esse subiectum lapidis nostri, satis clarum & manifestum habent qui spiritum nitrosum & ipsum nitrum in ipso pulvere turgere & abundare sciunt, in quo nitro latet & occultatur maxima in copia, spiritus igneus, & luminis ipsius naturalis, imo ex ipso pulvere veteri, fieri nitrum sciunt ferè omnes tam infimæ quàm nobilis notæ homines, non tamen hinc asserere vellem pulverem hunc esse accipiendum ad Elixir nostrum præparandũ quia sunt & alia in rerum serie in quibus igneus ille spiritus & luminis magis elucet & floret. Sed hæc dicta sunt ut ostendamus, qua ratione lapis noster vilis admodum sit, & vilissimis in subiectis occultetur & latitet, imo & in stercoribus & fimis ipsis turget & abundet, perinde tamen circa hæc vilissima occupari non debemus, sed res quærere habemus incorruptibiles, in quarum ventre & visceribus occultetur & lateat spirituosa hæc luminis, & ignis naturalis substantia, cum simili & eadem fixa & permanenti & incorruptibili substantia, si enim Lapis Philosophorum omnia vivificare debeat, & cõservare omnia ab omni putredine & corruptione, ex eo quod est incorruptibile & vitæ plenum fieri habet. nihil autem in rerum natura incorruptibile est, & verè permanens quã spiritus hic luminis, seu ignis cœlestis & naturalis aura & eius corpus, quod salis ignei naturã sapit & redolet, in omnibus autem rebus tam

In nitro latet summũ arcanum.

Lapis Philosophorum est res vilissima.

vilibus quam nobilibus, hic ſpiritus luminis reperitur, & eius corpus, & ſic veriſſimum dicunt & aſſerunt Philoſophi Chymici Lapidem Philoſophorũ viliſſimam eſſe rem, cùm ſubiecta ſint ex quibus hic ſpiritus & eius corpus educi queat, viliſſima & abjectiſſima.

Ratione verò ipſius ſpiritus ignei & luminoſi ſuique corporis nihil in rerum natura pretioſius haberi poteſt, eſt autem hic ſpiritus cum ſuo corpore, propriũ & immediatum ſubjectum lapidis Philoſophorum non excrementa & quiſquiliæ rerũ, in quibus quamvis hic ſpiritus luminis & igneus reperiatur, ratione ſubjecti ſui quo clauditur non eſt ſubjectum lapidis ſed ratione ſui ipſius tantùm, hic autem ſpiritus cùm reperiatur in aliis rebus præſtantioribus & incorruptibilioribus metallicis hæ ſolæ ſunt eligendæ, & pro ſubiecto noſtro accipiendæ, inter quas habetur aurum & argentum Philoſophorum vivum & vitæ plenum, quod arte noſtra elicimus ex ſale noſtro minerali & metallico. Quod quidem ultimum ſubjectum eſt rerum omnium creatarum anima excepta humana & angelis, nobiliſſimum & præſtantiſſimum, quod ex ipſo ſubiecto immediatè, & proxime fiat lapis Philoſophorum, & perinde iſtud ſubiectum, ſeu aurum & argentum Philoſophorum dicitur lapis. Unde clarum & apertum habemus qua ratione lapis Philoſophorum res viliſſima & abjectiſſima, imò & præſtantiſſima & nobiliſſima dicatur absq; ulla Philoſophorum Chymicorum contradictione.

Quales ſint ſubſtantiæ in rerum ſerie ex quibꝰ lapis Philoſophorũ educi habet.

Magneſia & Lunaria Chymicorum quid ſit & qualis, & quâ viâ metallorum omnium ſemen ex his ſolis educatur.

CAP. XLIII.

MAgneſia & Lunaria Chymicorum, eſt corpus & ſpiritus luminis noſtri ex quibus ſolis præparatur lapis. Corpus dicitur Magneſia ab ipſis Chymicis, quod in ipſo corpore verè Magnalia Dei, & naturæ recludantur & occultentur, Lunaria verò dicitur corporis ipſius ſpiritus, quòd hic ſpiritus in virtute & potentia ſua Lunam cœleſtem imitetur, & perinde Lunaria eſt apud Chymicos hic ſpiritus, humidus enim & calidus eſt & calorem cœleſtem ſeu vitalem, & lumen naturæ in ſe recipit, & ſua humiditate radicali, & naturali paſcit & nutrit, & fovet alia cuncta naturalia, quæ illo indigent ut conſerventur: Quæ quidem ſunt Lunæ cœleſtes, Luna ſiquidem calida & humida eſt & plus humida, quam calida, ut ratione ſuæ humiditatis radicalis & naturalis, calorem cœleſtem & vitalem à ſole deſcendentem accipiat in ſinu ſuo, cumque uniat ac conjungat humiditati ſuæ naturali, ut hinc exſurgat calidum innatum rerum

Magneſia & Lunaria Chymicorũ qualis & quare nuncupetur.

Luna proprietas & virtus.

rerum, quòd à Luna influxu suo & radiis per elementa inferiora omnia dispergitur, & hinc mixtis omnibus quæ in elementis reperiuntur: sic Sol cœlestis dicitur pater rerum omnium & Luna mater, & præcipuè Lunariæ, & magnesiæ nostræ quod influxu & radiis horum duorum luminum præcipuè calidum istud innatum & humidum radicale rerum, corpus suscipiat in ipsis terræ visceribus, salis naturā & essentiam redolens, ex quo solo corpore, calido innato & humido radicali metallico, turgido & plenissimo præparatur nostra magnesia & Lunaria, magnesia est corpus præparati nostri salis metallici fixi, & omnino permanentis. & Lunaria est corporis ipsius humidum radicale volatile, cuius humidi radicalis volatilis ope, corpus fixum & permanens magnesiæ nostræ volatile efficitur & hinc præparatur Sol & Luna nostra ex quorum coniunctione & præparatione, fit vera aqua nostra permanens, quæ verissime permanet in metallis, eaq; alterat & perficit si perfecta sit, & omnibus perfectionis suæ gradibus dotata.

Sol & Luna cur dicātur pater & mater rerum omnium.

Magnesia Chymica ut volatilis fiat

Corpus autem istud fixum, & permanēs salis nostri mineralis, dicitur magnes vel magnesia, nō solū quod magnalia Dei contineat, ut supra diximus, sed quòd verissimus sit rerū omniū magnes, hoc est attrahat summa cum potētia & virtute rerum omnium humidū radicale, nam mixta omnia radicalia dum putrefiunt & dissolvuntur, ut hinc nova & recens fiat generatio, magnes iste sive corpus istud fixum salis nostri mineralis quod ubiq; terrarum & locorū naturali via implātatum reperitur, attrahit humidum radicale, & conservat ipsum ad generationem rerū alioquin generationes, & rerū productiones fieri non possent nisi hic magnes ubiq; esset generationis cujuslibet verum & proximum subiectū, unde necesse est ut habeant corpus permanens, & omni ex parte fixum, ut alterationes omnes, ad productiones omnes necessarias pati queat sine ulla sui ipsius, ex loco generationis dimotione, ut adhuc clarius erit, & fiet Chymiæ alumnis omnibus capitulo sequenti, dum Hyle & Azoth Chymicum explicabimus, hæc enim Synonima sunt & similia re & essentia.

Corpus salis fixum est magnes rerū quo attrahitur humidū ad generationem.

Quid Hyle sit & Azoth apud Chymicos, & cur variis nominibus rem eandem donarunt.

CAP. XLIV.

Hyle est prima materia, sal Philosophorum, Azoth & mercurius eorumdem, & semen metallorum proximum & immediatum, quod arte nostra & præparatione educimus ex magnesia nostra & lunaria, confunduntur aliquando hæc omnia nomina & unum & idem semen metallorum immediatum & proximum, seu sulphur naturæ & terram foliatam indicant. Dicitur Hyle

Hyle quid sit & Azoth.

Materia Chymica cur dicatur hyle.

Hyle hæc materia propter elementa & qualitates confusas, quæ insunt huic materiæ, nihil enim distinctum est sed omnia in hac materia confusa sunt, & quòd nigerrima & obscura valde sit ideo Hyle nuncupatur, quasi sylva, calidum enim & siccum, frigidum & humidum, & omnes calores in hac sylvosa materia concluduntur.

Materia Chymica cur dicatur Azoth.

Azoth autem dicitur, propter humiditatem & mercurialem substantiam quæ inibi etiam est; Unde Azoth argentum est non commune & vulgare, sed Philosophorum, quod est interna & radicalis magnesiæ nostræ humiditas, cum qua Laton abluitur & magnesia nostra & fit alba vel rubea, & à suis omnibus excrementis vindicatur & in sulphur convertitur. Itaque in solo Azoth Philosophorum, seu mercurio consistit tota Alchymia, per Azoth autem intelligi habent omnes artis alumni, tum materiam fixam radicalem, metallicã, tùm vitalẽ eiusdẽ mamateriæ partẽ: quæ quidem materia in duas partes divisa, est verus & legitimus Philosophorum mercurius, in quo solo consistit tota Alchymia, unde clamant omnes Philosophi; est in mercurio quicquid quærunt sapientes, de hoc autẽ mercurio physico, hoc habent intelligi qui quærunt secreta Alchymiæ, non de mercurio vulgari, & vendibili ubiq; sed de nostro qui nullibi vendibilis reperitur etsi omnibus in rebus, & omnibus in locis reperiatur: gratis habetur potiùs, quàm pretio, etsi suę partes & membra sua seorsim separata antequam cõponantur & misceantur ad productionem Spagyrici veri & legitimi partus & fœtus, ubique reperiantur vendibilia vili pretio, etsi tamen unusquisque sine pretio, levissimo labore sibi talẽ materiam comparare queat, quæ verũ Hyle Philosophorum & Azoth constituit: sunt enim hæc verba synonima, & unam & eandem rem diversis his duobus indicant nominibus. Quæ quidem synonima, crebro sunt in usu apud Chymicos omnes, tùm antiquos tùm recentiores, quòd soleant eludi his locutionibus plebei homines & vulgaris notæ: odium enim quammaximè Chymici omnes profanum vulgus & arcent, & juste & summa cum causa, quòd ipsum vulgus Chymicos odio habeat, & irrideat ipsos, cum eorum lapide. Itaq; injustum esset valde, & iniquum hanc nobilem artem, & ingenuam valde irrisoribus & ipsiusmet contemptoribus claram tradere & manifestam, ideò synonimis infinitis, logogryphis, ænigmatibus obscurissimis tradi solet, quæ non nisi summo labore, & summo cum studio intelligi possunt; verissima tamen sunt omnia, nec ullo pacto fictitia ut ego ipse Divina cum gratia, & auxilio expertus sum ut cuique docto & nasuto collectu facillimum est. Ea enim Ænigmata explicare non possem, & authoritatibus Chymicorum comprobare ipsa, nisi eorum

Qualis sit verus Philosophorum mercurius.

Materia lapidis ubiq; vendibilis.

Quare ars Chymia & scientia obscure tradatur.

rum

rum veritatem & manifestam vidissem ipse, & clarius adhuc manifestū fiet sequentibus in capitulis, in quibus quamplurima arcana Chymica fient manifesta, non tamen quæso existimet quivis me tam clare & manifeste scribere & loqui hisce in cartis, ut quivis sciolus & latinum idioma capiens me percipi possit, egebit non solum ingenio suo, & labore sed etiam Divino auxilio, sine quo me capi non posse quamvis percipi videat, sciant omnes, non enim adeo scripsi clare & dilucide, ut sygilli Hermetici sim fractor, & immemor maledictionis Spagyricæ, quam incurrere nec debeo nec volo.

Vidit author veritatem Alchymia intellectu & ratione.

Quid sibi volunt Spagyrici dum asserunt matrem filio inimicari & hoc necessarium f re ut filius glorificetur & bibere possit de animabus animalium & plantarum.

CAP. XLV.

Quid velint Chymici dū asserūt matrem filio inimicari debere.

SAtis superq; superiùs declaratum est, quid sit pater, mater & filius apud Chymicos, jam verò superest explicandum matrem hanc filio suo inimicari debere & contrariam esse, ut filius ex hac inimicitia sublimior fiat & excelsior, inimicitia & contrarietate filium debere ita exaltari, ut ad supremam gloriæ suæ dignitatem perveniri habeat, nec ad tantum dignitatis gradum pervenire potest hic noster filius nisi hoste, & inimica matre: Est autem inimica mater Chymica filio Chymico suo, dùm mater filium suum putrefacit, corrumpit & destruit, ac denigrat ipsū, mater interim etiam corrumpitur, destruitur & vere moritur. Et nisi moriatur mater Chymica, hoc est terra Chymicorum, filius eiusdem terræ, hoc est spiritus qui hinc extrahitur exaltari nō potest ad supremum puritatis gradum, quod summopere est necessarium: Tinctura enim alioquin Physica apparere nō potest, nisi enim corpus, quod est terra, quæ vera mater est, diruatur, cōfringatur, putrescat & moriatur, nō potest illa virtus occulta extrahi nec corpori commisceri, & alibi corruptio unius est generatio alterius, hęc autem fieri non possunt, quin mater illa Chymica seu terra inimica sit filio suo, cùm hæc omnia fiant à filio solo suo, filius qui destruit matrem suam & enecat ipsam, peramari non potest à matre sua, nihil enim amat inimicum, & destructorem suum, quocirca dicitur recte, matrem inimicari filio suo, quòd filius qui est aqua huiusce terræ, quòd extrahatur ex ventre, & visceribus huius terræ destruat omnino terram hanc, dùm per coholationem & repetitam distillationem hæc aqua copiosè superinfunditur terræ suæ, & sic dissolvit terram suam, putrefacit ipsam & enecat, dum in aliam mutat substantiam, variis ac diversis omninò à primis suis qualitatibus, & proprietatibus exornatam. Vnde dicitur à

Filius Chymicorum ad perfectionem pervenire nō potest, nisi inimica matre.

Tinctura Physica ut fiat.

Nihil amat inimicum & hostem.

Mater Chymica ut occidatur à filio.

Philoſophis hæc ſubſtantia enecari & occidi à filio ſuo hoc eſt ab aqua ſua, quòd aqua ſola auxiliante igne, mutet hanc terram adeo, & tam inſigniter ut terra nova videatur, & novis & recentibus qualitatibus exornata, quod quidem veriſſimum eſt: Et hoc fieri non poteſt, quin terra verſus, & prima primis qualitatibus exornata verè moriatur & occidat, & ſic dicitur matrem filio ſuo inimicari, quòd filius ſuus ipſam mutet & alteret, & alterando ipſam, enecet & occidat.

Filius matrē Chymicā occidens ad perfectionem ſupremam conducitur.

Hoc autem ita fieri neceſſe eſt, ut fili⁹ hoc eſt aqua mercurialis noſtra, in ſupremum perfectionis gradum evehi poſſit & ita dicitur exaltari, & ad ſupremam gloriam evehi quòd hinc ex morte matris hoc eſt terræ noſtræ, aqua mineralis noſtra cōgeletur, ſuum corpus ſolvendo, & ita fiat ſulphur naturæ & terra foliata noſtra, quæ ſola deinde coctione ſupremum perfectionis gradū acquirit, & ſic dicitur glorificari filius hic, ex morte matris: tunc bibit de animabus animalium, & plantarū, & comedit ipſas, & creſcit in infinitū, tùm quantitate tùm qualitate: Dicitur autem bibere de animabus animalium & plantarum, dum irroratur hoc ſulphur naturæ, ſeu terra foliata, aqua ſimili & eadem, ex qua ortum duxit & enata eſt: hæc aqua dicitur anima animalium & plantarum, quod hæc contineat, & coërceat in ſe animas & ſpiritus animalium & plantarum, continet autem animas & ſpiritus animalium & plātarum, quòd in ſe coerceat maxima in copia, ſpiritus cœleſtes, & radios cœleſtes, & igneos; qui ab omnibus dicuntur Philoſophis animæ animalium & plantarum, unde Virgilius igneus eſt illis vigor & cœleſtis origo ſeminibus. Et ſic paucis habes qua ratione præparandus eſt lapis & etiam multiplicandus,

Bibere de animabus animalium & plantarū quid ſit.

Quod ſolutio Chymica ritè intellecta ſit Principium tincturæ faciendæ.

CAP. XLVI.

Solutio Chymica perfectè intellecta eſt tota ars.

PErmulta hactenus dicta ſunt de materia tincturæ Philoſophorū faciendæ. Jam ut huius voluminis penſum abſolvamus, quæ dicenda ſuperſunt circa hanc eandem tincturæ materiam præparandam, & perficiendam opus mihi eſſe perquirēdum jam videtur. Aſſerunt ferè omnes melioris notæ & doctrinæ Philoſophi, principium tincturæ perficiendæ, & ritè præparandæ eſſe ſolutionem quam definiunt rei ſiccæ, & rei duræ in mollem, tenuem, ſubtilem & liquidam converſationem, conſervata & ſalva facta eius integra, interna & ſpecifica natura & eſſentia, quæ ſi deſtruatur & corrumpatur non eſt vera ſolutio Chymica ſecundum normas & leges Chymicorum. Vt autem hæc fiat ſecundùm normas & leges artis neceſſariū eſt, ut fiat cum humiditate radicali inter-

Solutio Chymica quid ſit propriè.

terna eiusdem materiæ, quę solutionem patitur, nam si cum aliena & diversa humiditate solvere tentas, in cassum laboras, nam materia fixa & permanens solvi nō potest, nisi cum sua propria humiditate: Materia siquidem fixa, rudis & cruda solvi quidem habet, ut attenuetur, & rudem & agrestem suam naturam, & crudam ab igne penetrari possit & sic percoqui ab eo, & in materiam mollem, & tenuem & coctam permutari queat. At solvi non potest proprie secundùm leges artis, quæ sunt in ipsa definitione contentæ, nisi ab humiditate propria, quæ sola potest penetrare corporis & materiæ nostræ duritiem eamq; attenuare, ut enim naturaliter inclusa erat intra poros, & meatus occultos ipsius materiæ ad eius materiæ naturam, & essentiam conservandam, sic via facili, & quasi naturali ad eosdē poros introducta, eos aperit & reserat, nec ipsos lædit, cùm si de natura ipsorum, sed conservat & nutrit.

Materia fixa solvi non potest nisi cū humiditate radicali.

Sic corpus nostrum, & naturam nostram mineralem, quam de scire ac cognoscere non dubito, solvere habes, Amice Lector, cum humiditate propria sua, quæ est mineralis, & ejusdem materiæ cum corpore suo, differunt tantum quòd corpus coctionem maiorē passum sit quàm aqua sua, quæ nondum corpus facta est: ex debiliore sua coctione, tamen successu temporis fiet corpus, nam corpus prius aqua fuit, & coctione interna caloris sui, & externa caloris Solis, & Stellarum, & terræ ipsius (qui fovetur & conservatur Solis & Stellarum calore, & influxu) fit tandem corpus, quod quidem semper & continuo, suam ipsam humiditatem continet attrahendo ipsam ex aere, & ab aqua ipsa, ut ea ipsa nutriri queat, & sic crescere & augmentari possit, & nunquam deficere valeat, hæc ergo humiditas, ex ipso corpore minerali nostro extrahenda est, in quo solo inest per simplicem distillationem, & cum humiditate septies rectificata præparare habemus corpus suum, in qua sola humiditate solvitur corpus, putrescit & attenuatur, & mutatur in sulphur naturæ, verū & legitimum & ex hoc sulphure, cū eadem aqua seu humiditate radicali, fit aqua nostra mercurialis & permanens, solvens omnia corpora metallica & præsertim Solem & Lunam, ex qua deinde solutione, & coctione simplici exsurgunt soles nostri & Lunæ nostræ, miræ virtutis & stupendæ proprietatis.

Materia fixa Chymicorū & eius aqua volatilis qua ratione differant.

Humiditas seu mercurius Philosophorum ex quo educendus & præparandus.

Ex hac ergo nostra humiditate, ex corpore proprie minerali suo extracta, fit verum Chymicum matrimonium Gabritii & Bejæ sororis suæ, Regis & Reginæ coniugium, in qua sola humiditate coëunt, concipiunt, impregnātur. Deinde fit ortus, & ultimò nutrimētū, ita ut hac nostra sola humiditate, cū corpore suo, igne auxiliante, omnia arti nostræ necessa-

Ex mercurio Philosophorum ritè præparato omnia fiunt.

cessaria fiant, itaque modò scias solutionem Chymicam & modos suos omnes ritè pernoscas, habes certissimè omnia quæ tibi sunt necessaria ad artem nostram complendam &certissimè perficiendam: stude ergo, Amice Lector, solutioni Chymicæ, & fac omni mentis tuæ conatu, ut ipsam pernoscas, & modos suos omnes &vias, quæ quidem cùm sint multiplices & variæ, nihilominus tamen sub una & eadem operatione, solutione purà comprehenduntur: de his omnibus in gratiam errantium, de singulis dicemus ut verã solutionem Chymicam notissimam habere queant & percipiant, & intelligant sensus & mentes antiquorum Philosophorum, qui multos fallunt, modò ritè intelligãtur: sunt autem Solutionis Chymicæ viæ, & portæ amplæ septem: Distillatio putà, corporis desiccatio, seu calcinatio, inhumatio, ablutio, divisio, reductio & sublimatio, de quibus singulis nobis dicendum erit, ut perfectam solutionem Chymicam demõstrare valeamus: absque enim his modis & operationibus, vera solutio Chymica absolvi non potest nec ullo pacto corpus nostrum solutum dici potest, quin sit sublimatum, & cum aqua sua perfectissimè unitum, hoc autem fieri non potest sine distillatione, sine calcinatione, inhumatione, & reliquis aliis enarratis artis nostræ operationibus, quæ ad unguem ut dicitur pernoscendæ sunt ut solutionem Chymicam perficere & absolvere valeamus. Ad distillationem ergo tanquam ad primam solutionis nostræ portam & viam regiam nos accingamus.

Philosophi Chymici modò ritè intelligantur non sunt fallaces.

Solutionis porta & via quot sint.

Solutio verã ut fiat.

De distillatione Spagyrica solutionis Chymicæ prima porta ad elixir perficiendum.

CAP. XLVII.

PErmulti existimant (qui tamen summopere errant) ad elixir perficiẽdum unica tantùm simplici coctione opus esse. Dum hoc asseruerunt antiqui patres nostri, intellexerunt hoc postquam sulphur naturæ factum est, & corpus nostri visceribus foras eductum & summopere ab omnibus excrementis suis quibus scatet sublimatione sua vindicatum: tunc quidem temporis habito hoc sulphure, non est opus nisi simplici nostra coctione continua & levi. At antequam sulphur istud habeamus sine quo nihil agere possumus, nec natura ipsa agere potest in fodinis metallorum, multæ sunt nobis necessariæ, hæque variæ, ac distinctæ artis Chymicæ operationes, quæ primum opus constituunt, de quo quæ dicta sunt apud Chymicos valde obscura sunt: ut solvite corpora in aquas, converte corpus in spiritum, Azoth & ignis tibi sufficiunt, Azoth & ignis Latonem abluũt & mundificant. Tota operatio nostra non est aliud, nisi extractio aquæ

Errant qui existimant unica simplici operatione lapidẽ perfici posse.

Sulphur naturæ unica operatione Chymica haberi non potest.

Morienus Romanus in tractatu suo.

quæ à terra, & huius aquæ super terram remissio, donec ipsa terra putrescat, hæc enim terra cum aqua putrescit, & mundificatur, quæ cùm mundata fuerit auxilio divinitatis totum Magisterium dirigetur, hæc & similia reperiuntur apud antiquos Chymiæ patres, de solutione vera & legitima corporis nostri, sed valde hæc obscura sunt his qui artem nostram penitus ignorant etsi in aliis artibus & scientiis magistri peritissimi sint, hæc in actum reducere non possent, nisi vias calleant quibus incedendum est, ad iter peragendum, & tandem absolvendum: Ex Morieni Romani ergo sententia primum opus Solutionis nostræ, est extractio aquæ à terra sua, quæ quidem extractio aquæ à terra sua nihil est aliud quàm distillatio nostra simplex, de qua hoc in capitulo agere in votis habemus.

Primũ opus solutionis est distillatio.

Distillatio mercurii nostri qua via faciẽda.

Distillatio hæc Spagyrica, solutionis Chymicæ prima & legitima porta, est humiditatis radicalis & naturalis, igneæ & aereæ naturæ, à terra sua naturali extractio, igne operante, qui in principio, distillationis huius levis esse debet, in medio temperatus, in fine verò fortissimus, ut igneæ illæ & aëreæ exhalationes quæ in visceribus terræ nostræ continentur, penitus exhauriantur & foras exeant à corpore suo, & transeant in spatium amplum recipientis ibique, cum reliqua aqua jam transacta fiant aqua: hæc autem aqua est eiusdem naturæ cum corpore suo, ex quo extracta est, & multis nominibus & ferè infinitis insignitur: sed his præcipuè pars corporis volatilis, Argentum vivum, superius, aqua, fontina, beia, luna, fons, humidum, mercurius, frater uterinus vultur, vinum, anima & spiritus, cauda, cœlum, mulier candida, fumus albus, sudor corporis, nebulæ nigræ, tinctura, anima subtilis & tingens Regina, soror, pars figenda, pars servata non fixa, pars subtilis, spiritus mundatus & acetum acerrimum, ros, fluvius, & astuma, ut cum, dicitur apud Rosarium dealbabitur Arbira cum astuma, hoc est corpus cum sua aqua & humiditate. Vocatur aliis multis nominibus hæc aqua nostra, quæ omnia nihil aliud indicare volunt, quam humiditatem hanc radicalem mineralem quæ cum corpore suo sæpius coniuncta, & ab eo extracta dulcedinem miram acquirit, & ex acri & mordaci, & summopere pungenti fit dulcis & gratissima palato. At hoc non contingit simplici distillatione, ut ex verbis nostris & Morieni colligere posset incautus quidam operator, sed cum sequentibus operationibus quæ distillationem Chymicam & solutionem sequuntur. Separatur quidem hac simplici distillatione anima & spiritus corporis, sed non mundificatur, nec anima, nec spiritus, nec etiam corpus, quæ quidem omnia nisi apprimè mundata fuerint, & simul conjuncta & unita, nihil penitus huius Magisterii utile ha-

Mercurius noster quib9 nominibus insigniatur.

Mercurius noster quo modo dulcescat.

Anima & Spiritus separantur à corpore per

distillationem. habemus, nec Chymicæ solutionis normas & leges tenemus, quocirca transeamus ad secundam solutionis nostræ portam, quæ est corporis nostri calcinatio, seu eius corporis fortis desiccatio, exeunte eius spiritu, & fumo albo.

De corporis nostri mineralis calcinatione seu forti eius desiccatione.

CAP. XLVIII.

Corporis nostri calcinatio nostra quo modo peragenda post distillationẽ spiritus & animæ.

POstquam spiritus & anima, à corpore nostro minerali separata fuerunt, simplici nostra distillatione superi⁹ declarata, remanet, corpus durum & forte & valdè siccum, in fũdo vasis distillatorii, quod quidem accipiendum est & terendum, ut in pulverem tenuem reducatur & novo vasi vitreo distillatorio includendum, & iterũ fortissima distillatione urgendum & exagitandũ est, ut ultimos exhalet spiritus & per viginti quatuor horas urgendum est, continuo & fortissimo igne, quo poteris, cavendum tamẽ ne materia adeo fortissimo agitetur & urgeatur igne ut vitrescat periret enim & destrueretur hæc materia, nec amplius suos spiritus & animas exhalatas ebibere posset, quod tamẽ est conservandum in hac materia scilicet desiderium & famem ebibendi & comedẽdi suos spiritus & animas fugaces, quod fit modò ne materia vitrescat, Calcinanda solum est, & valde desiccanda ut spirit⁹ intimi & interni qui intimè adhærent corpori suo forti illa calcinatione exhalent, & in vas recipiens transeant, ibiq; permeent & penetrent poros & meatus aquæ in recipiente contentæ, & humiditate aquæ fiant & transeant in aquam, alioquin sua siccitate & ignea substantia à recipiente exirent in auras ne aqua humida in recipiente contenta, ipsos cohiberet & retineret: quod est in arte nostra secretissimum, etsi leve & triviale videatur.

Materia nostra cur fortiter calcinanda.

Hanc corporis nostri calcinationem & desiccationem multoties esse repetendam censent omnes Philosophi, per hæc verba multis in locis repetita, tere, tere, tere nõ te tædeat prolixitatis quia una & simplici attritione, non censetur tritum & calcinatum nostrum corpus. Donec in pulverem tenuissimam est redactũ, & in impalpabilem cinerem, impalpabilis autem hic civis, de qua loquuntur Philosophi, vel est aqua eorum vel sulphur naturæ, quod frequenti corporis nostri solutione & eiusdem calcinatione, ex corpore extrahitur aquæ nostræ & ignis nostri beneficio. Calcinatio ergo nostra non fit solo igne, ut calcinatio vulgaris, sed etiam cum aqua nostra quæ ignis dicitur, cum eo potissimũ igne calcinatur corpus nostrum & in pulverem albissimum redigitur, quod tunc temporis censetur calcinatum, & non antea, de hoc corpore, ita loquitur Morienus Romanus, quòd si corpus immundum perfectè non mundaveris, & illud non desiccave-

Corporis nostri calcinatio multoties repetenda est.

Sulphur naturalis ut extrahatur.

Calcinatio nostra ut fiat.

Morieni Romani verba de calcinatione interpretatio.

caveris neque ipsum bene dealbatum reddideris, & in illud animam non miseris & eius omnem fœtorem non abstuleris, donec post suam mundificationem tinctura in illud incidat, nihil penitus huius Magisterii direxisti. Paucis his verbis, & brevibus, at optimis, & profundis Morienus Romanus calcinationem nostram detegit, & insinuat & filiis, & artis Chymicæ alumnis patefacit.

Calcinatio Chymica quid propriè sit.

Calcinatio ergo nostra corporis nostri mineralis, ad Elixir perficiendum, non tantùm est desiccatio fortis & arida, ut hinc exsurgat corpus infusibile, nihil habẽs quàm terram siccam & aridam, sine ulla humiditate radicali, non est hæc nostra calcinatio, sed nostra calcinatio est spirituosæ & volatilis substantiæ corporis nostri exhalatio & fixæ ejusdẽ substantiæ corporis nostri desiccatio, cum conservatione humiditatis radicalis fixæ & permanentis, quæ exhalari non debet, sed permanere & stare in rigore & vigore ipsius ignis, & hanc corporis nostri siccitatem igneam calcinatione nostra quærimus, & efflagitamus, purã & nitidam quia hæc sola tingit & maturat & perficit. Ad hanc siccitatem puram & nitidam pervenimus nostra sola calcinatione & solutione. Non una tantùm operatione, sed ambabus simul, quia non possumus calcinare nisi solvamus, nec solvere nisi calcinemus, itaque & calcinatio & solutio Chymica sunt duæ operationes ambæ conjunctę & simul colligatæ, ita ut una sine alia perfici & absolvi non possit: Sic calcinatio nostra est Lapidis nostri summa & suprema purgatio caloris nativi restitutio, humoris innati conservatio, & solutionis inductio, unde & alias habet secum conjunctas solutionis Chymicæ portas & vias ut sequenti capite fiet clarum & apertum, cuivis legenti.

Calcinatio debet esse cũ conservatione humiditatis radicalis.

Calcinatio & solutio separari non possunt.

De inhumatione, seu putrefactione solutionis Chymicæ tertia porta.

CAP. XLIX.

Corpus ut fiat aqua inhumari debet & putrefieri.

Corpus nostrum in sua ipsa aqua liquatum & fusum perquam optimè conjungi cum aqua sua non potest, ut perfectissime attenuetur & aqua fiat, nisi inhumatione & putrefactione Chymica id fiat, hãc autem operationem excogitarunt Chymici Philosophi, ut vapores & exhalationes & fumi ignei & aerei qui in distillatione terræ nostræ, ex terra nostra exierunt & foras præruperunt, quiq; meatibus & poris aquæ nostrę adhuc Vigiles sunt & nondum aqua facti, levi ista digestione conclusa fiant tandem aqua, & penetrent unà cum aqua poros omnes terræ nostrę & sic pedetentim fiat solutio nostra Chymica quæ sine putrefactione & inhumatione Chymica commodè fieri non potest.

Solutio sine putrefactione fieri non potest.

Putrefactio quid sit.

Est autẽ inhumatio & putrefactio Chymica corporis nostri, seu terræ nostrę in aqua sua solutę, seu liquatę & fusę levis digestio, ut corp⁹ nostrũ

cor-

corrumpantur & alteretur, & ad novam regenerationem promoveatur & conducatur, quod quidem commodè fieri non potest nisi prævia inhumatione & putrefactione, inhumatur corpus, dum in aqua solvitur sua, hæc enim aqua est verum & legitimum corporis sui sepulchrum, in hac enim sola aqua, & non alia quavis corpus hoc putrefieri potest & alterari, & perinde verũ est eius sepulchrum, & perinde etiam in ea sola aqua, inhumatio Chymica fieri habet, & est balneum in quo corpus solvi debet & distillari & attenuari, & in subtilissimum pulverem & impalpabilẽ converti, de hac sola aqua infinita Ænygmata Chymica facta fuerunt, quorum explicationes & enodationes dependent ex notione ipsius aquæ & corporis sui.

Mercurius noster est corporis sui sepulchrum.

Hæc enim inhumatio cum corporis nostri corruptione & alteratione non subitò fit & unica corporis nostri solutione in aqua peragitur, sed multis multoties repetitis tùm inhumationibus, tùm solutionibus, & simul desiccationibus & calcinationibus multoties repetitis absolvitur, ita ut pedetẽtim insensibili quadam via, corpus nostrum verè inhumetur solvatur, calcinetur, & putrefiat, atque corrumpatur, donec ultimo moriatur, & ultimos efflet spiritus, quod dum corpus nigerrimum ex ignis violentia & ardore egreditur, testatur & significatur. Et hæc est prima corporis nostri mortificatio, una cum suo spiritu & anima quæ quidem mortificatio prima, ita eiusdem corporis & animæ ac spirit⁹ purificatione prima peragitur & absolvitur, in sulphuris nostri productione & sublimatione dum corpus nostrum in salem mirabilem albissimum exaltatur. Datur quidem alia corporis nostri puri & sublimati mortificatio, quæ est secunda corporis nostri puri & sublimati inhumatio & corruptio, quæ simplici coctione vasis optimè clausis peragitur, de hac non agit[illegible] ibi, sed de prima quæ est omni[illegible]m difficillima, & de qua nihil ferè dixerunt antiqui, nisi per Ænygmata, & Logogryphos obscuros, & intellectu omnino difficiles, quod hac sola clarissime tradita, tota pateat & niteat Alchymia in hac prima inhumatione & putrefactione facienda, errare non potes modò distilles, solvas, calcines, hæc enim fieri non possunt sine inhumatione & putrefactione nostra, dum hæc fiunt putrefacis & inhumas si ingenium habeas, & acumen, perinde hæc dicta sufficiant de inhumatione & putrefactione solutionis Chymicæ tertia porta, ad quartam solutionis eiusdem portam progrediamur.

Putrefactio Chymica ut fiat iterari debet.

Prima corporis nostri mortificatio qualis.

Secũda corporis nostri mortificatio

In prima corporis nostri mortificatione quid peragendum sit.

De ablutione quarta Solutionis Chymicæ porta.

CAP. L.

De hac operatione dixerũt multa & pulcra antiqui omnes Chymici

Ablutio Chymica ut peragatur

quid contẽplandum.

mici & præceperunt ut ablutionis notitiam penitus haberemus, ut mulieres lavantes pannos consideraremus quæ quidem ut pannos suos abstergant, & à maculis crassis & inhonestis vindicent, & puros & nitidos reddant, igne & aqua abstergente indigent. Sic Chymici Philosophi materiam habent multis excrementis scatentem, eamq; nitidam & purissimam facere contendunt & peroptant, in nitiditate enim & puritate huius materiæ, consistit eorum felicitas temporalis, & huiusce vitæ verum & legitimum gaudium.

In puritate & nitiditate materiæ Chymicæ consistit felicitas Chymicorum.

Hanc ergo materiam cùm puram & nitidam peroptẽt imitari habent mulieres lavantes pannos, & cùm hæc pannorum lavatio sit opus mulierum, unde dicitur passim apud Chymicos comparatione facta, opus nostrum Philosophicum & Chymicum esse opus mulierum, cùm tamen sit opus magnum & maius magno & acutissimis & ingenio acutissimo præditis, & altissimo ac profundissimo intellectu condecoratis, & exornatis viris solis debeatur ut testatur ipsamet experientia, quæ ex millibus vix unum virum nobis exhibet. Hoc opus tenentem & habentem.

Opus Chymicum cur dicatur opus mulierum.

Non est ergo opus mulierum, nisi in quantum mulieres lavare & abstergere maculas à pannis nobis ostendunt, nosq; docent: sic & simili via, at altiori & abstrusiori, nos debemus materiam nostram obluere à maculis suis, igne & aqua uti ut & mulieres. Aqua tamen nostra, non est fluviatilis communis & vulgaris aqua, sed est aqua igne plena, igne quidem naturali & cœlesti, ex visceribus ipsius materiæ ortum & scatu-riginẽ habens: hac quidem aqua uti debemus, ad ablutionem nostram faciendam, & dum inhumamus & putrefacimus etiam abluimus, quia dum materiã nostram post calcinationem suam & forté distillationẽ aqua nostra dissolvimus, excrementa quæ nõ sapiunt essentiam & naturã materiæ nostræ, non solvuntur, sed fundũ vasis petunt & hypostasi facta glomerantur in unum, quod facili via per inclinationem aut filtrũ separari potest, & sic materia nostra abluitur igne & aqua.

Aqua qua lavatur materia Chymica nõ est fluviatilis.

Materia Chymica qua via abluatur.

Hancque nostram Chymicam ablutionem occultarunt antiqui, sub Ænygmate Salamandræ, quam igne vivere & se purificare narrarunt, & etiam sub lino albestino quod igne albescere & maculas suas deponere contendunt, hæc quidem nostra materia igne forti & violento de lavat & maculas suas omnes deponit, ita ut aqua sua, deinde eas maculas & sordes apparentes & manifestas faciat, & sic verissimum est, materiã nostram igne & aqua indigere, ut se à maculis & sordibus naturalibus suis, quibus scatet vindicare possit. Ablutio ergo Chymica nostra non differt ullo pacto à calcinatione & solutione nostra & putrefactione, & inhumatione, dum calcinamus, distillamus, solvimus, putrefacimus &

Ablutio Chymica sub salamãdra vita obscurata.

Ablutio Chymica nõ differt à calcinatione nostra.

Yyyy inhu-

inhumamus nostram materiam, tunc ipsam abluimus à sordibus suis, & in quantum hæ operationes abstergunt materiam nostram à fecibus & sordibus suis, in tantum hæ operationes dicuntur ablutio Chymica, de qua tractarunt antiqui separatim, ut hinc notitiam haberemus abstersionis & mundificationis nostræ aquæ & ignis, sine quibus hanc ablutionem & mundificationem absolvere non possemus, abstergit siquidem & mundificat aqua nostra imò & calcinat, & urit magis quam ignis, at aqua ipsa qua utimur ad ablutionem nostram peragendam, mundissima esse debet, & septies aut pluries distillata, ut à nigredine sua privetur, & sic candida & albissima fiat: cum mundis enim mũdamur, & cum fœtidis & excrementosis deturpamur. Cogita ergo apud te, qua via & qua methodo Chymica, ablutionem Chymicã absolvere & perficere queas, nisi enim rectè & perquam optimè abluas, nihil in Chymica utile habebis, & maiorem notitiam hoc in capitulo habes, nostræ huius ablutionis quam in totis & integris Chymicorum omnium voluminibus, quod tibi erit ipsamet experientia manifestum & clarum si alios perlegas Chymicos: ad quintam ergo solutionis nostræ portam accedamus.

Aqua & ignis noster materiam Chymicam abluunt & mũdificant.

Sine ablutione Chymica nihil perficitur in Chymia.

De divisione quinta solutionis nostræ porta.

CAP. LI.

POstquam abluta sunt corpora nostra, animæ & spiritus nostri, tunc temporis dividenda sunt, ut adhuc rectè magis ac magis abluantur per divisionem nostram, nam spiritus & anima possunt quidem à se invicem separari & distinctis & separatis distillationibus, & vasis peroptimè mundari repetitis distillationibus, inhumationibus & putrefactionibus levissimo calore factis, & hoc omne inter distillandum peragi potest. Corpus item nostrum & anima fixa ignea, quæ semper corpus comitatur, possunt etiam simul preparari & igne calidissimo calcinari, donec mundetur corpus à nigredine, quod tandem fit contritionibus & calcinationibus repetitis & tunc anima fixa, quæ est oleum incombustibile, pars illa fusibilis in corpore & corpus ipsum, mundantur à fecibus suis & sordibus omnibus & oleum fit rubeum & ignitum & corpus item, quod quidem tunc temporis fixat animas fugaces, seu oleum citrinum, quod quidem cum spiritu albo & tenui potest præparari, vel separatim, in fine tamen distillationis possunt à se invicem separari, & seorsim custodiri quia in reductione hæc omnia fiunt unum cum corpore & figuntur perfectissime cum corpore

Divisio & separatio quid facitur in Chymia peragenda.

Corpus & anima possunt simul præparari.

Divisio Chymica ut fiat.

corpore puro & nitido, ſed ſeparatim & non confusè ſunt illi corpori ptopinanda, ut albedinem ſummam & fixam habeamus, corpori fixo & nitido propinãdus eſt ſpiritus albus & nitidus, poſtquam autem hæc ſimul fixa ſunt & urget ignis calor fortis, apparente colore citrino in corpore propinandum illi eſt oleum citrinum, ut urgente calore, hæc citrinitas transeat in rubedinem quam auro communi, deinde ſoluto fermentamus, ut ad ultimam perfectionem terram noſtram hac fermentatione perducamus, dividimus ergo ſubſtantias noſtras quæ etſi plures ſint, tamen ab una & eadem ſubſtãtia prodeunt in principio operationũ noſtrarum, quæ quidem ſubſtantia cum mineralis ſit, & cruda valdè & indigeſta, etſi multum in ſe ipſa contineat ignem & aërem, quæ coctionem & maturitatem in omnibus efficiunt, nihilominus tamen in hac noſtra ſubſtantia minerali tantum eſt æquæ crudæ & indigeſtæ & terræ craſſæ & ponderoſæ, ut ignis & aër quæ in ea ſunt non poſſint naturali via, hãc cruditatem & indigeſtionem vincere & ſuperare: Quare hæc ſubſtantia indiget arte, & operatore optimo docto & ſubtili, & laboris ſummi patiẽti, ut induſtriâ ſuâ hæc ſubſtãtia poſſit percoqui & maturari. Et ut hoc cõmodè fieri poſſit, indiget laborator diviſione Chymica. Nã aqua cruda & indigeſta, quæ ſeparatur unà cum aëre facili via cum aere, cum quo ſeparata eſt, coquitur & maturatur, aer enim adiuvat coctionẽ, quòd ſi nõ ſepararetur à terra ſua, terra ſua ꝑpter groſſitiẽ, frigiditatem & ſiccitatem impediret hanc coctionem & perinde depurationem & mundationem.

Spiritus corpori quo modo jungendus.

Aer & ignis maturitatẽ faciunt.

Summa eſt adhibenda patiẽtia in materia Chymica præparanda.

Terra Chymica ut præparanda.

Terra ſimiliter niſi ſepararetur ab aqua ſua, aqua ſua propter frigiditatem & humiditatem ſuam, crudam & indigeſtã impediret etiam ne terra ſua frigida & ſicca, & groſſa & indigeſta perveniret unquã ad coctionem & debitam digeſtionẽ, ad quam pervenire habet ut perficiatur. Cùm autem terra ſeparata eſt ab aqua ſua & aëre, manet cum igne ſuo: facili via præparatione noſtra, calcinatione putà & ſolutione, pervenit ad ultimam ſuam & abſolutam coctionem & maturitatem, & perinde ad ultimum ſuum perfectionis gradum.

Cur dicant nonnulli nihil in opere noſtro eſſe dividendum.

Hinc colligere facillimum eſt, quãtæ ſit neceſſitatis diviſio hæc noſtra, ad opus noſtrum perficiẽdum. Clamant tamẽ nonnulli nihil eſſe dividendum, nec addendũ operi noſtro, ſed materiam noſtram vaſi includendam, & Hermetico ſigillo clauſam & obturatam Vulcano eſſe tradendam. Quòd aſſerant ipſi materiam noſtram, ſe ipſam ſolvi, ſed ipſam diſtillari, ſe ipſam dividi, ſe ipſam inhumari, putrefieri, calcinari, occidi & tandẽ ſe ipſam à mortuis ſuſcitari, quod veriſſimum eſſe ſcio, ſed hoc de ſecundo opere intelligẽdum eſt, nam in hoc opere materia noſtra pura & nitida, & verè noſtra eſt,

 in pri-

Materia Chymica in quo operationis gradu dicatur esse materia Philoſopohrũ

in primo autem opere antequam ſit pura & nitida, tunc temporis non eſt adhuc noſtra, ſed naturæ, & præparatione noſtra efficienda eſt noſtra. Et tunc temporis verè aſſerere poſſumus materiam noſtram nihilo indigere, quam ut recludatur in vaſe optimè clauſo & tradatur Vulcana cuſtodienda & digerenda. In illa enim ſola digeſtione ſe ipsam verè perficit, nullo addito alio. Quare eſtote prudentes & verba Chymicorum ſumma cum prudentia ponderate, ne ab eorum æquivocatione ſeducamini, & hæc vobis, Amici Lectores, ſufficiant de diviſione noſtra Chymica, ad Elixir perficiendum ſummopere neceſſaria. Tranſeamus jam ad reductioñe Chymicam, ſextam ſolutionis Chymicæ portam.

De reductione Chymica Sexta ſolutionis Chymica porta.

CAP. LII.

Reductio eſt optima ſolutionis porta, & quare fiat

QVamprimum omnia pura facta ſunt candida & nitida per diviſionem noſtram ſuperiori in capitulo traditam, Chymici deinde Philoſophi ſolent, ea ipſa diviſa iterũ in unum conjungere, & illam coniunctionem, reductionem dicũt, quam etiam matrimonium appellant, & ſub eo multa allegorica de reductione ſua enarrant, quę quidem reductionis Chymicæ naturam & proprietatem oſtendunt artis Chymicæ alumnis. Reducuntur autem in unum omnia poſtquam per diviſionem pura facta fuerunt candida & nitida, à ſordibus ſuis mundata omnibus, ut tingant & permaneant in tinctura, hoc eſt in tingendis & perficiendis metallis imperfectis. Alioquin enim tingere non poſſent, & tingendo permanere & ſtare & perſiſtere fixa. Quia ſpiritus & anima terræ noſtræ, in quibus potiſſimum penetrationis & tincturæ conſiſtit facultas & proprietas, non poſſent perſiſtere in violentia ignis, niſi haberent terram fixam & fundentem ſecum annexam in qua ſola terra conſiſtit fixio & permanentia, ideo ſola in præparationibus noſtris omnib⁹ ſemper terra manet in fundo vaſorum & ignis violẽtiam quãcumque patitur, ita ut ſi ſpiritus & anima iterum reducantur in terram ſuam ex qua extracta ſunt & ſeparata, poſtquam unita ſunt & coniuncta forti unione & nexu, ut ſeparari non poſſint, terra tingit & penetrat ſpiritu ſuo & anima, & quia ipſa ſolet in ignis vigore perſiſtere, tinctura deportata per terram ſemper permanet & pſiſtit, & eſt æterna & perennis, figuntur autem anima & ſpiritus terræ noſtræ in terra ſua facili via, quia ſunt de natura & eſſentia terræ, indigent tantùm depuratione ſua & reductione in terram ſuam puram itidem & mundam, quia alioquin uniri non poſſunt & perfectè coniungi, niſi perquam optimè pura ſint omnia quæ reductionem noſtram pati habent, excrementa ſiquidem

Niſi omnia quæ ex materia noſtra ſeparantur in unã ſubſtantiã purã & candidã reducantur nihil proficiunt.

Terra ſemper manet fixa ut reliqua fixet elementa.

Excrementa impediunt perfectam unionem animæ & corporis.

quidem impediunt illam perfectam unionem & reductionem, quia partes non possunt immediatè se tangere, quòd excrementa intermedient, & perinde facili negotio dum urget ignis separantur à se invicem, quia quæ fixa sunt in tali composito, non possunt defendere volatilia à violentia & impetu ignis, cùm excrementa quæ permixta sunt impediant illam defensionem & tutelam: Postquam verò pura facta sunt nitida & candida, ab omnibus excrementis vindicata, tunc temporis purum terræ fixum & permanens defendit omninò animam & spiritum à violentia ignis quia anima & spiritus nō possunt exhalari & evaporari quin secum trahant terrā cui intime annexa sunt, terra autem cùm sit fixa, & impetus ignis soleat negligere, retinet animam & spiritum suum, & docet ipsos cum igne præliari.

Reductio Chymica ut fiat,

Conjunctio ergo illa terræ nostræ cū anima sua & spiritu suo, est reductio nostra, quæ secundùm leges & normas Chymicorū solet fieri postquam omnia pura facta sunt: terra ponitur albissima, aut saltē subpallida, in alembico vitreo aut in retorta vitrea, & irroratur pauca aqua seu spiritu perquamoptime puro, & rectificato septies saltem & ponitur in digestione levi per octo dies, vase optimè clauso, ut circulatione & rotatione spiritus seu aquæ pars ignea istius, aquæ remaneat in terra & uniatur terræ. Deinde irroratur iterum pauca aqua, & iterum digeritur & circulatur per octo dies vase clauso, ut iterum terræ uniatur spiritus, & si quid est in ipsa aqua, quod non redoleat naturam spirit[9] ignei, sed aquæ fontis sapiat naturam, ipsū separandum est & evaporandum, non oportet enim ut aliquid remaneat in terra, quod non sit igneum vel saltem æthereum, ut terra nostra fiat verus ignis & æther. Tunc enim habemus ultimum Alchymię intentum, dùm terra nostra conversa est in ignem, hoc autem obtinemus per spiritus & animæ unionem cum terra sua, quod reductione nostra Chymica peragimus frequenti irroratione terræ, & desiccatione & calcinatione eiusdem potest imbibitionem & frequentem irrorationem terræ cum spiritu suo & anima sua, donec terra hæc, quinquagesimam partē sui ebiberit animæ suæ vel spiritus. Et hoc ex mente & sententia omnium practicorum Chymicorū, quos consulere habes super reductionem nostram, si hæc tibi non sufficiant, jam ad ultimam solutionis nostræ portam deveniendum est, quæ est sublimatio Chymica.

Terra Chymica ut fiat ignis.

De sublimatione Chymica septima & ultima solutionis Chymicæ porta.

CAP. LIII.

Soluta quæ vere dicantur.

QUæ verè soluta sunt ex vigore Chymicę artis vere soluta dicūtur, ea tantùm sublimari possunt

 nec

nec prius veram nostram sublimationem pati quæunt, quin vere soluta sint, sunt autē vere soluta, cum perfecte cōjuncta sunt, divisa & reducta in unum, & pura omnia facta, non possunt enim, uti superiori in capitulo probavimus in unum reduci & conjungi, nisi pura sint & candida omnia & tunc temporis etiam sublimationi nostræ sunt idonea & vere volatilia facta sunt, & corpus factū est spiritus & anima, & completum est quod asserunt Chymici dum clamant si fixum solvas faciasq; volare solutum & volucrem figas faciam te vivere tutum: fac ergo agnitionē, inquit Arnaldus Villonovanus inter clarum & limpidum eius, quoniam cum albissimū, ut nix ascenderit, tùnc completum erit. Colliges ergo cum caute, ne evolet, in fumū, quoniam ipsum est quæsitum bonum, terra alba foliata, congelans congelandum & mundificans arcenicum, & sulphur album, quod Aristoteles asserit, quòd sit res optima, quā recipere possunt Alchymistæ ut ex ea faciant argentum. Ex his Villonovani verbis satis clare colligere possunt artis nostrę alumni, quid sit sublimatio nostra Chymica, & qua ratione, via & methodo fieri habeat. Postquam enim corpus nostrum minerale quod assumimus ad Elixir Arabicum perficiendum, purum & candidum factum est, anima item sua & spiritus purissima facta sunt hæc omnia, & coniuncta simul & reducta in unum, tunc inquam, temporis vasi vitreo, seu alembico vitreo imponenda sunt, & vulcano satis forti robusto committēda, ut actione istius Vulcani hæc omnia in vase vitreo urgeantur & sursum ad partes superiores vitrei vasis deferantur, relictis in fundo vasis scoriis & fecibus hujusce nostrę materię quæ nihil prorsus valent, si puræ feces & scoriæ sint quod ita cognoscimus, si feces hæ non adhæreāt vasis fundo sed volubiles sint tanquā pulvis lenis & aëreus, qui lenissimo sufflatu evanescit in auras. Quòd si adhæreat fundo vasis sublimatorii & ponderosus sit signum evidens est, quod in tali materia restat aliquid adhuc boni, quod non potuit sublimari, quod adhuc perfecte solutum non sit, ideo eget solutione, ideo corpus istud iterum solvendum est, & purificandum à fecibus suis, quæ non possunt solvi aqua nostra, quòd non sint de natura & essentia eius, & postquam solutum est & desiccatum, sublimationi nostræ tradēdum, ut totum deferatur ad partes superiores alembici nostri, in formā nimis albissimi, hæc est terra foliata nostra, & sulphur album naturæ solutum, perfectum, & absolutum, quo solo egemus ad perficiendum & complendum elixir ad album, cui soli debemus conjungere ad abbreviandum opus, argentum commune & vulgare, aqua nostra mercuriali solutum, ut melius & fortius cum sulphure nostro cōiungatur, & inseparabiliter semper adhæreat, & tincturam summam, & per-

Sublimatū Chymicum quid propriè sit.

Foliata terra quid propriè sit.

Terra foliata ut perficiatur quo egeat.

perfectam suã illi communicet, hoc autem sic coniunctum non eget nisi simplici coctione in vase optime & hermetice clauso, de qua quidẽ coctione simplici ænigmatica multa dixerunt Philosophi antiqui sub nomine & titulo fixionis & perfectissimæ cõgelationis, quæ est finis & corona totius Alchymiæ, ut capite sequenti fiet manifestum.

De fixatione seu congelatione perfecta animæ & spiritus cum corpore puro.

CAP. LIV.

Finis ultimus Alchymiæ qualis.

FInis ultimus totius Alchymiæ, corona & gloria absoluta est habere corpus purum ab omnibus suis excrementis & scoriis elementaribus vindicatum cum anima sua & spiritu conjunctum, hoc est purissima astrali & cœlesti sua substantia quæ illi anima & spiritus dicitur, actuatum & informatum hoc quidem corpus minerale, & metallicum ita præparatum Chymica arte est verus finis, & ultimus scopus totius Alchymiæ, ad illum finem, & scopum vergit Chymistarum omnium conatus & labor, & est vera & legitima totius artis Spagyricæ corona & gloria, quocirca antiqui omnes Philosophi, ut illam coronam & gloriam ultimam indicarent, hominem cum gloria & luce & sepulchro mortis resurgentem depinxerunt: Nam corpus nostrum Chymicum Microcosmus dicitur, & verus homo, non quod anima rationali & intellectuali actuetur, sed quod hominem verum ab omnibus morbis defendat, & tuatur ipsum ab omni miseria & calamitate, & quòd virtutes omnes cœlestes & elementares in ipso sint tanquam in compendio reductæ, ideò dicitur Microcosmus ut homo, & perinde etiam verus homo, cum ab ipso solo corpore, homo perfectè vivat & intelligat, sensus enim omnes acuuntur, & perficiuntur usu huiusce corporis: Quidni ergo jure meritò hoc corpus etsi minerale & inanimatum, vera anima, insigniri poterit nomine & titulo hominis & Microcosmi. Cùm autem homo verus non possit à morte & miseriis quibus obnoxius est in hoc sæculo vindicari, nisi in alio sæculo post suam resurrectionem, ideo per hominem in hoc sæculo viventem, & miseriis & calamitatibus plenum, non possumus perfectionem istius corporis nostri mineralis, & gloriam ipsius ostendere & manifestare, superest ergo & per hominem gloriosum, lumine plenum & à morte surgentem id ipsum indicare, & commonstrare valeamus, non ergo temere fecerunt antiqui, ut ostenderent hanc perfectissimam, & summã totius naturæ perfectionem, dum hominem à mortè surgentem, & lumine & gloria circumdatum depinxerũt, nihil enim homine glorioso, & à morte surrecto perfectius inveniri potest, nec excogitari in rebus crea-

Cur antiqui Chymici resurgentem hominem depinxerunt ut indicarẽt fixationem perfectam Chymicam

Materia Chymica cur dicatur Microcosmus

creatis, ut ergo hanc naturalem perfectionem verissime demonstrarét, non perfectius indicare potuerunt, quam indice, in rebus omnibus perfectissimo, homo siquidem est mensura & regula rerum omnium.

Homo mensura rerum omnium.

Congregatio & fixio Chymica quid.

Hanc ergo perfectionem, summã & supremam, à Chymicis omnibus tantopere decantatam, habere non possumus nisi congelatione nostra Chymica, quæ est operatio Chymica, qua corpus nostrũ, anima & spiritus, reducta in unam substantiam puram & nitidam & sublimata & elevata vi ignis, in corpus unum volatile summopere purum, coctione continua & perenni fit fixum & permanens contra omnes vulcani impetus, & penetrans & tingens ac omnino perficiens: hęc autem operatio quam fixationem & congelationem dicimus sola tantùm coctione indiget & igne lente agente & perenniter, de qua clamarunt antiqui coque, coque, coque, & iterũ coque nec te tædeat prolixitatis, tota enim in coctione præsenti consistit perfectio Chymica. Ex hac enim sola coctione & elixatione exsurgit corpus nostrum gloriosum, & lumine plenũ quod hominem dixerunt ex morte & sepulchro surgentem incorruptibilem, & immortalẽ ut enim homo ante resurrectionẽ suam, morbis omnibus est obnoxius & mortẽ ipsam pati debet ut fiat immortalis, sic & homo Chymicus, hoc est corpus minerale nostrum antequam præparetur, & arte nostra acquirat summam illam sui ipsi⁹ perfectionem morbis omnibus, hoc est alterationibus & corruptionibus est obnoxium, post verò suam præparationẽ, dum corruptionẽ suã & mortis causas deposuerit omnes, est im̃ortalis & incorruptibilis, hoc est perenniter durat, nec ullos timet ignes, nec alias elementorum aliorum alterationes, sic homini & mortali, & incorruptibili facto potest comparari. Vnde rectè & sapienter Morienus Romanus Eremita Hierosolymitanus, nobis asserit hunc lapidẽ assimilari homini & mundo & mundi compositioni, quod mundus hic, & homo ut sunt perpetuis agitentur & urgeantur corruptionibus, & alterationibus, sic & Lapis noster ut est à natura ipsa, est perpetuis alterationibus & corruptionibus obnoxius. Et ut mundus & homo postquam omnes has passi fuerint alterationes, & ultimum ignis & Dei ipsius Creatoris judicium veluti cæmentum transierint, fiẽt incorruptibiles & inalterabiles, sic & lapis noster quadantenus & symbolo quodam umbratili mundi huius & hominis fabricam & alterationum suarum aleam & permanentiam repræsentat.

Materia nostra Chymica cur assimiletur homini.

Lapis assimilatur mundo & homini & quare.

Persistit adhuc Morienus in symbolo lapidis nostri, & hominis nobis declarando, asseritq; Lapidem Chymicum creationi hominis & vitæ ipsi⁹ assimilari, ut enim homo habeat esse & vivat necesse est ut homo & fœmina simul coëant, & ex coïtu illo impregnetur mater & concipiat.

Deinde

Lapidis assimilatio cum hominis creatione.

Deinde legitimo tempore pariat & tandem partum suum nutriat, ut ipso alimento ad ætatem perfectam deveniat. Si enim, inquit, non fuerit coitus, non erit conceptio, & si non fuerit conceptio non erit prægnatio, & si non fuerit prægnatio, ortus & partus nullo modo sequetur & ita non producetur homo. Sic & lapis noster nullo modo erit, nisi materiæ duæ assumantur, quæ patri & matri assimilentur, & simul jungantur, & ex illa conjunctione concipiat mater & impregnetur, & tandem pariat, & nutriat partum suum, donec ad ætatem perfectam devenerit. Quod quidem valde obscurum est nisi interpretetur, & ut Colophonem ultimam imponam huic volumini in gratiam filiorum Hermeticorum, hanc Provinciam suscipiam, ut percipiant artis alumni, miras has similitudines omnino quadrare cum operationibus Chymicis, antea declaratis & expositis.

De coitu Chymico Morieni, & cui Chymicæ operationi respondeat ad lapidem Philosophorum producendum.

CAPUT LV.

Interpretatio Morieni Romani de coitu Chymico ut inde lapis producatur.

ASserit nobis Morienus, nisi mas & fœmina Chymicorum simul coëant & concipiat fœmina, impregnetur & pariat lapidem eorum qui est partus hujus fœminæ exsurgi nõ posse, qualis quæso loquendi & scribendi modus, quis vidit mineralium coitum, conceptionem, prægnationem, & partum & ultimò nutricationem quales masculos, quales fœminas & nutrices alit, & habet aqua & terra, quæ sunt origo & scaturigo vera omnium mineralium & metallorum, quis sexus vidit unquam distinctos inter mineralia & metalla, ex quibus mas & fœmella Chymicorum desumi habent: hoc prorsus allegoricum est, & similitudine quadã desumptum ex animalibus, quæ tantùm coitu prodeunt conceptione, prægnatione & partu & tandem nutricatu perficiuntur.

Sic & materiæ Chymicorum, quæ ad Elixir conficiendum assumi debent, non possunt separatæ & sejunctæ hoc elixir, quod est harum materiarum verus & legitimus partus in lucem edere & producere, quin conjungantur simul, & earum rerum conjunctio respondet similitudine quadam animalium perfectorum coitui; ut enim animalia perfecta ad multiplicationem simul coire necesse est, & in tali coitu necesse est, ut emittant sperma & semen suum, quod permisceri debet in ventre & utero fœminæ, ubi tepido calore naturali ipsius fœmellæ foveri habet & menstruo enutriri, ut accrescat & germinet, & tandem perficiatur fœtus qui ex commixtione seminum horum ortum habuit.

Materia Chymica qua mare & fœmina distinguun-

Pari ferè modo materiæ nostræ, quæ qualitatibus suis & proprietatibus masculo & fœminæ animalium perfectorum quadantenus cor-

tur coire inter se debent ut progignant lapidem.

respondent, & perinde mas & fœmina dici & nuncupari solent, assumi debent & præparari & vestibus exornari perpulchris & nitidis, tanquam sponsus & sponsa, ut sibi placeant, & amicitiam contrahant: Inimici enim possunt difficili cum ratione simul coire, & in amplexus ruere amoris, ut inde exoriatur conceptio & fœtus. Amicitia ergo contrahenda est prius inter ipsas materias, ut simul jungi possint & coire. Contrahitur autem amicitia & amor inter ipsas materias, dum simul præparantur & in præparatione sua vindicantur ab excremẽtis omnibus, quibus scatent quorum excrementorũ ope, inter se inimicantur, postquam autem excremẽtis suis omnibus expoliatæ sunt vel vestibus puris & cãdidis exornatæ, tunc temporis facili via matrimonium contrahere possunt & simul jungi & coire, & hæc conjunctio & matrimonium & coitus respondet reductioni Chymicæ superiùs capite LII. declaratæ in aliis siquidem operationibus Chymicis, Coitus hic Morieni celebrari non potest cum ante hanc operationem impuræ sint materiæ, & corruptioni obnoxiæ, & perinde inimicæ, quæ dum inter se inimicantur, amorem inter se contrahere non possunt, nec perinde inter se coire ut fœtum Morieni producant & ipsum nutriant.

Materiæ Chymicæ antequam simul junguntur excrementis suis expoliari debent & quare.

Cogita ergò apud te, Amice Lector, qualis debeat esse hic Morieni coitus, & quo tempore celebrandus, ut hinc exsurgere possit fœtus ejusdem Morieni, quem videre & possidere tantoperè exoptas, non quovis in tempore, & quavis materia, quovis modo præparata fieri & celebrari nõ potest hic coitus, quo non peracto, perit tota Alchymia sive ejus fructus. Quocirca, Amice Lector, te admonere volui, ut perpendas summo cum judicio, hunc Morieni coitum, nam ex hoc dependet felix omnis totius Alchymiæ successus, & eventus, nec hic coitus solus prodest tantum nisi post coitum hunc materia nostra, quæ fœmellæ respondet, concipiat, de qua conceptione jam tibi secreta pandenda & demonstranda sunt, ut Morieni Allegoriæ tibi sint omninò notæ & manifestę.

Qualis esse debet Morieni Chymicus coitus & quo tempore fieri habeat ut perfectio Chymica habeatur.

De conceptione Chymica Morieni & cui operationi Chymicæ respondeat.

CAPUT LVI.

DEsponsatæ materiæ nostræ, hoc est rectè & perquamoptimè præparatæ ad coitum & matrimonium disponuntur, & dum inter se perfectissimè uniuntur emittunt purum sui, quod est earum semen & aqua nostra, quæ dicitur fœmina nostra recipit semen sui viri, hoc est recipit purum sulphuris, vel rubei, vel albi, & intra se in visceribus tanquam in utero suo custodit & fovet calore suo, Quod quidem sulphur album vel rubeum, permiscetur in ventre aquæ, cum puro aquæ, & illud purum aquæ censetur semen fœmellæ

Conceptio Chymica ut fiat quid agendum.

Fœmina Chymica qualis.

quod

quod quidem permiscetur cum puro sulphuris albi vel rubei, & ex hac permixtione, modò fœmella nostra concipiat, hoc est retineat illud purum sulphuris albi vel rubei, & calore suo foveat, exsurgit fœt[9] ille Chymicorum, qui censetur lapis ille tantopere decantatus. Concipit autem fœmella nostra & retinet facili via semen viri sui, hoc est sulphuris albi vel rubei, modò pura sit & ab omni sorditie vindicata, si enim adsint sordes & maculæ, ita ut his coinquinetur fœmellæ uterus, concipere non potest, fœmella hæc ideo purganda est & balneanda & distillanda sæpe sæpius, ut his purgationis viis, fiat apta & idonea, ad concipiendũ & retinendũ viri sui semen, nisi enim cõcipiat & retineat semen illud, parturire nõ potest, & perinde frustra sũt omnia: Quocirca pernotandæ sunt purgationis & depurationis nostræ viæ & methodi superiùs declaratæ, ut materiæ nostræ perquam optimè depurentur, alioquin conjũgi & inter se coire non possunt, nec perinde concipere, ut ergò perquamoptime concipiat fœmella nostra, quæ est aqua nostra mercurialis, septies est distillanda, donec candorem omninò cœlestem acquisiverit, sulphur etiã nostrum septies est etiam sublimandum per se & sine fecibus ullis, donec etiam nitorem habeat sumum, tunc temporis conjungendæ sunt hę materiæ, aqua puta nostra & sulphur nostrum, una pars sulphuris sũmopere puri cum quatuor partib[9] aquæ nostræ itidẽ purissimæ, & vasi vitreo immittẽdæ, & firmiter sigillo Chymico concludendæ, & Vulcano levi & debili, per novẽ menses committendæ. Per hoc tempus coeunt & conjunguntur hæ materiæ & aqua nostra cõcipit virtutẽ sulphuris nostri, & signum primũ concepisse fœmellam nostram, est nigredo hujusce materiæ & coagulatio quędam aquę nostrę, per virtutẽ sulphuris nostri: & hæc omnia fiunt in reductione nostra, dum partes naturæ nostrę simul separatę, propter earum depurationem, iterum simul conjunguntur, ut in coctione sua purũ sui quod est earum semen, simul emittant & inde exsurgat conceptio nostra, quã ritè peraget modò exactè ac rigidè sequaris ea omnia, quæ tibi dicta sunt in separatione & depuratione materiæ nostræ, hæc enim conceptio non est opus artis & artificis, sed solius naturæ, quæ modo ritè præparata sit, & disposita ad conceptionem illam peragẽdam, ipsamet sponte sua facili via fertur ad conceptionem, modò ne impediatur. Impeditur autẽ multis modis, si debito calore externo, calor internus non foveatur: extinguitur enim tunc temporis actio interna naturæ, qua cessante cessat & ejus opus. Si locus seu uterus in quo debet fieri illa conceptio non ritè claudatur, ita ut evaporet spiritus ille caloris interni quo intrinseca perficitur actio, tunc enim temporis absente causa illius actionis, cessat & actio talis,

Mas Chymicus qualis sit.

Fœmella Chymica ut concipiat qua ratione præparanda sit.

Sulphur chymicum & aqua qua ratione præparanda sunt.

Quo in pondere materia Chymica præparata sint conjungenda.

Conceptio vera & perfecta Chymicæ materiæ non est opus artis sed opus naturæ & quot modis impediatur illa cõceptio.

Si nimis etiam urgeatur ignis & calor externus, quo foveri debet & conservari calor internus, tunc etiam temporis cessat illa actio cùm adurantur & destruantur materiæ internæ, ex quibus oriri debet talis actio, hæc præcipuè præcavere debet cautus & doctus Operator, debite enim & rectè præparata materia & suo vasi inclusa, & reclusa & externo adhibito levi calore continuo & perenni nihil aliud pertimescendum est, natura siquidem prudens & docta modò docte & prudenter conducatur, docte & prudenter omnia peragit, & semper ad scopum intentum pertingit & collimat. Dispone ergò naturam docte & prudenter, & natura deinde ipsamet sponte sua perveniet ad opus, ad quod tendit nec te ullo modo frustrabit, sed te labore tuo beabit.

Natura semper tendit ad intentum suum nisi impediatur.

De prægnatione Chymica Morieni, & cui operationi Chymicæ respondeat.

CAPUT LVII.

Prægnatio Chymica quid sit.

Post conceptionem sequitur prægnatio, quæ nihil aliud est, quam manifesta incrassatio, & coagulatio aquæ nostræ, dum enim aqua nostra perfectè conjuncta est cum suo sulphure, sulphur vi ignis sui coagulat aquam, & aqua incrassescit & congelatur in substantiam crassam & pinguem, picis liquatæ similem & hæc est prægnatio Morieni: quæ quidem prægnatio ut & conceptio, est operatio naturæ intrinsecus agentis in se ipsam ut se perficiat adjuta calore ignis externi suavi & lento, ut lentitudine & suavitate sua moveat tantum calorem internum, & ignem naturę ad motum suæ perfectionis, ad quem naturaliter tendit suis variis alterationibus, unde videmus materiam nostram, nunc hoc, nunc illo colore variegatam, quod est signum certissimum suæ variæ alterationis. Quod quidem videmus præcipuè in prægnatione nostra, dum aqua mercurialis nostra (quæ est subtilior & aquosior pars terræ nostræ, in forma aquæ limpidæ & candidæ, ponderosæ, pinguis & glutinosæ & acetosæ qualitatis, unde acetum dicitur acerrimum), coagulatur & condensatur in substantiam crassam, pinguem & glutinosam nigri coloris, quæ magis ac magis agente calore, tum interno, tum externo crassescit & condensatur, variantibus coloribus, nunc flavo, nunc viridi, nunc nigro, subnigro & nigerrimo, quæ omnia variam illam, quam interius patitur alterationem materia nostra satis superque indicat atque commonstrat; sulphur nostrum agens in aquam sui similem, vult eam sibi ipsi omnino similem reddere, & in suam ipsam substantiam convertere: quod tamen fieri non potest subito, cum adsint qualitates in ipsa aqua, quæ illud nolunt, unde vincendæ sunt, & perinde alterandæ pedeten-

Aqua mercurialis ut perficiatur quales in ea superandæ & vincendæ sint qualitates.

pedetentim levi externo calore adhibito, ut tandem qualitates illæ aquæ nostræ quæ sulphuri contrariantur occultentur & petant centrum aquæ, & aliæ similes, quæ omnino occultæ erant, fiant manifestæ & jungantur sulphuri nostro, & tunc aqua nostra facta est verissimum sulphur, & verissime imprægnata est, ut ita loquar à sulphure nostro. Et hoc fit dum materia nostra vasi nostro reclusa Leucophæo exornata est colore, & subalbido vestita indusio. Tunc verè prægnans est mulier nostra, & vivit fœtus, si allegoricè ita loqui valeam, Philosophorum, qui quidem lente & suavi cum igne est fovendus, ne nimio igne pereat & occidatur, satis habet alimenti intrinseci, nihil adhuc opus habet, quam solo igne levi & dulci extrinsecus adhibito. Quæ enim intrinsecus administrari debēt, & pater & mater, quæ illi præstò adsunt, abunde ministrant. Hæc est ergò prægnatio nostra Chymica, quam Morienus nobis brevissimis describit verbis, differt à conceptione, quod in conceptione aqua nostra incipiat coagulari, & condensari in substantiam crassam & pinguē subnigram, hic verò in pregnatione nostra, aqua nostra condensetur, in subcandidam & Leucophæam substantiam, & hoc fit in uno & eodem vase, & in eodem furno & igne, & hæc operatio, coctio vocatur simplex, & elixatio quod res quæ coquuntur adhuc madidæ sint & humidæ: Et hæc de pregnatione Chymica Morieni dicta sufficiant.

Aqua mercurialis ut impregnetur à sulphure.

Fœtus philosophorũ quo igne fovendus.

Pragnatio & conceptio qua ratione differant.

De partu & ortu Chymico Morieni & cui Chymicæ operationi respondeat.

CAPUT LVIII.

QVamprimum adoleverit fœtus Chymicorum in ventre matris suæ, parturiat mater necesse est & exoriatur fœtus, qui adeo ferus est & crudelis ut quamprimum exortus est & à ventre matris exclusus, matrem devorat & patrem, & ipsos assumit in alimentum, & moritur pater & mater propter filium enatum, quem enutriri suo sanguine & carne coguntur parentes? ex horrendus certè partus & ortus, & horrendum alimentum. Qua autem ratione id fieri possit & qualis sit hęc allegoria, jam nobis est disquirendum ut partus & ortus Chymici fœtus nobis naturalis videatur, demonstratum superiùs est, materiam nostram quæ nobis assumi habet, ad Elixir perficiendum, duplici esse in differentia, & duplici nomine insigniri & tamen unicam esse materiam duobus nominibus nuncupatã: Patris scilicet & Matris, Regis & Reginæ, fratris & sororis, mariti & uxoris, viri & fœminæ, & aliarum similium vocum titulis synonimis & similibus, qui unam tantùm essentialiter substantiam connotant: Cui quidē substantiæ cùm diversæ qualitates

Partus Chymicus qualis.

Fœtus Chymicorũ natus comedit patrem suũ & matrem suam & qua via id fiat.

litates conveniant, secundum illas varias proprietates, nomina propria his proprietatibus quadrantia dederunt Philosophi. Cùm illi proprium sit & naturale, progignere & producere & visceribus suis substantiam puram, candidam, penetrantē, & tingentem metalla, & perficientē cuncta imperfecta, eatenus in ea substantia excogitarunt nomen Patris & Matris, Patris præcipuè nomen ratione ignis naturalis & aeris, quem in ea substantia copiosum viderunt, & cū ignis naturalis & aer sit rerum omnium pater, eā ipsam substantiam, patris nomine donarunt. Cum autem in eadem substantia aquosum quid & terrestre percipiatur & separetur arte Chymica, ratione aquosæ illius substantiæ & terrestris etiam & pari ratione & pondere cum igne naturali in ea substantia simul prędominantis, Matris nomen eidem substantiæ tribuerint, cū aquosa illa substantia & terrestris sit mater rerum omnium.

Chymici antiqui cur materiam Chymicam in patrem & matrem diviserunt.

Ignea ergò & aerea, aquosa & terrestris substantia, quæ in tali mixto vigent & florent Patris & Matris nomen à Philosophis sortitæ sunt. Cum autem ex his substantiis per putrefactionem & mortem & corruptionem harum substantiarū exsurgat nova quædam substantia purissima à prioribus substantiis distincta, hæc substantia de novo exorta dicitur filius exortus ex præcedentibus substantiis, quæ cum alterentur & corrumpantur in exortu & partu hujusce novæ substantiæ, ideo dicūtur emori in partu hujusce filii, & cū hæc substantia de novo producta, ex putrefactione illa vivat & accrescat in dies, donec tota præcedens substantia conversa sit in hanc novam substantiam, ideò finxerunt Philosophi, emori patrem & matrem ex nativitatē filii, quem sanguine & carne ipsorum enutriri coguntur parētes, ne intereat, sed ad perfectionem deveniat, sic enutritus & educatus hic filius, nisi enim tota præcedens substantia, in novam & recentem convertatur, perfectio Chymica hæc exoriri non potest. Sic allegoriis variis transponūt Philosophi Chymici eorum arcana, quæ stultis divulgare nolunt.

Filius quid propriè dicatur apud Chymicos.

Sic partum & ortum Chymicum Morieni nostri patentem & manifestum fecimus, qui nihil aliud est quā productio sulphuris nostri albi, vel rubei fixi & constantis, tingentis & perficientis cuncta imperfecta, quæ simplici coctione nostra & elixatione peragitur in furno secreto, vase optimè clauso post purificationem ultimam & supremam materiæ nostræ quam assumere debemus, ad illud sulphur nostrum album vel rubeum perficiendum, quod est verus & legitimus Chymicorum Philosophorum filius, quem enutriri habēt sanguine patris & matris suæ, de quo jam alimento & nutricatu, nobis est dicendum, ut Morieni allegoria notissima sit cunctis artis Chymicæ alumnis.

Partus & ortus Chymicus qualis & quid sit.

De·

De alimento & nutritione fœtus Chymici, & cui Chymicæ operationi respondeat.

CAPUT LIX.

Alimentum fœtus Chymici quale.

POstquam fœtus Chymicorum exortus est & enatus, & postquam totum sanguinem patris & carnem Matris suæ ebiberit & comederit, dum incarceratus est unà cum Patre & Matre sua in carcere Philosophico. Dum inquam parentes suos integros comederit nihilq; superest ex his comedendum: tunc temporis aperiendus est carcer, & novo sanguine patris & matris enutriendus est & epotandus, ut roboretur magis ac magis, & sic ad supremam suæ virtutis energiam deveniat, crescit enim tunc temporis illo potu & cibo, & mole corporis, & virtute & energia agendi, & quo magis sanguine Patris & Matris proluitur, tanto magis crescit, & mole corporis & virtute agendi ita ut ad infinitam virtutem, & agendi potentiam devenire possit.

Fœtus Chymicorum quo magis sanguine Patris & Matris perpotetur eo magis fortior est.

In alimento illo & potu administrando, cauti & prudentes admodum debent esse artis Chymicæ alumni & Operatores, ne plus alimenti & potus administrent, quam coquere & digerere potest verus natus, alioquin supervenit cruditas, quam quidem corrigere possumus, cum tempore & coquendi diuturnitate, & hoc opus retardat & hæc retardatio fallit incautos, cum materiam suam fixam & permanentem credentes, eam ipsam volatilem & aeream reperiunt & adhuc crudam & indigestam, quod quidem ex copia potus & sanguinis paterni & materni evenit & contingit, qui cum crudus sit & indigestus copia sua totam materiam nostram, etsi coctam ac perfectè digestam reincrudat & incoctam reddit, sanguis autem paternus & maternus, quo uti debemus ad enutriendum fœtum nostrum & alumnum, est aqua mercurialis, quę est pars volatilis sum̃operè depurata, materiæ nostræ sulphure volatili albo, vel rubeo, ejusdẽ materiæ impregnata, hæc substantia ita præparata dicitur sanguis materiæ nostræ & cũ materia nostra sit pater & mater, fœtus nostri, ut antea probavimus, ideo hanc substantiam aquosam, sanguinẽ paternum & maternũ asserere possumus, quo enutrire & cibare debemus fœtũ nostrum: hæc cibatio & enutritio inter Philosophos Chymicos multiplicatio nuncupantur, cùm accrescat fœtus noster & multiplicetur tali potu & cibo, qui quidẽ potus & cibus sum̃operè purus esse debet & ab omnibus excremẽtis suis vindicatus, alioquin cibus & putus verus nostri fœtus esse non potest, nã si non sit sum̃operè purus non cõvertetur in substantiã fœtus nostri, imò retinet ipsũ & hydropisi laborabit fœtus noster, qua curari nõ poterit nisi purgatione, & harum aquarũm impurarum ablutione. Quare, Amice Lector, acutissima

Aqua mercurialis quæ est verus sanguis paternus & maternus filii Chymici recrudat materiam coctã quoties adhibetur

Cibatio Chymica & multiplicatio.

Fœtus Chymicorum qua

sima mentis tuæ lance pondera ea omnia, quæ tibi dicta sunt, his ultimis quinis capitulis, in quibus, in gratiam tui ipsius, Morieni Philosophi Allegoria demonstrata est & explicata, nam in his solis capitulis habes quicquid ab Alchymia integra desiderare & exoptare potes. Quocirca Lauda Deum Gloriosum & Bendictum, qui nobis tempus & ingenium dederit, ad hæc Ænygmata & Logogryphos obscuros Chymicos tibi explicandos & ad absolvendum & perfecte complendũ hoc primum Panchymici mei, cujus conclusionem jamjam Deo agente habebis in qua sola percipiet compendiosè, quicquid in hoc volumine, fusè admodum de omnibus Dei Creaturis, secundùm ingenii mei tenuitatem & imbecillitatem dictum & certis his exaratum est.

ratione hydropisi laborare possit.

Sub allegoria Morieni tota ars Chymiæ concluditur

Conclusio totius huiusce primi voluminis Panchymici nostri.

CAPUT VLTIMUM.

HAbes, Amice ac benevole Lector, in hoc volumine primo Panchymici nostri, totam naturam denudatam & fonte lotam Dianam veram, tum eam ipsam quæ in animalibus reperitur, & occultatur cunctis, tum eam ipsam naturam seu Dianam quæ vegetantibus inest, jam tùm ipsam quæ in mineralibus & metallis cunctis jacet, & sepulta est, quæ etsi triplex videatur natura unica tantum est triplici corona exornata, ac triplici sceptro tanquam triplici potentia ac virtute circumdata, sentiendi, vegetandi ac existendi puta facultate decorata, hanc unicam naturam (quantum in se ipsa differat, & distinguatur in individuis omnibus, quæ ipsa producit, & ex occulto sui ipsius in lucem edit) vides, Amice Lector, in hoc Volumine, quibus principiis, & quot utatur ad tam varia ac diversa producenda, & qua ratione hæc principia & elementa misceat, ut ex mixtione varia ac diversa illa omnia, quæ miratu sunt omnibus ex tenebris & nocte oriantur in lucem, & postquam ævum suum peregerunt & theatrum luminis sui exornarunt, dum pereunt, quò tendant & quibus in tenebris & noctibus occultentur ut nusquam appareant cùm tamen sint materialiter in ventre ipsius materiæ primæ ubi occultantur, & qua ratione non iterum exsurgere possint, & theatrum iterum existendi occupare, undenam sit quod individuorum plurima longissimi sint ævi & durationis multæ ac longæ, quamplurima verò transeundo theatrum naturæ, in transitu ipso pereant & evanescant. Quare generationes multæ & productiones infinitæ ferè, prodeãt in lucẽ, ex occulto naturæ, ut species & genera conserventur in individuis & quare natura per multiplicationes varias & productiones mundum hunc exornet, & an quiescet unquam à mul-

Quid in toto volumine concludatur compendiosè

enarrat Auctor Diana quid sit triplex est & tamen una.

Quibus & quot principiis utatur natura.

multiplicationibus suis, cessăte motu suo natura desierit, vel perfectior fuerit, cum multa bruta animalia, multa vegetantia nec mineralia ac metalla, nec lapides ullos pretiosos habuerit.

Singula elementa & singula naturæ istius principia perquisivimus & quicquid est in ipsis miratu dignum, notum fecimus & manifestum cœlum elementorum omnium primum principium propter compactam in ipso lucem, copiosius quam in quovis alio pervagati sumus, & quicquid in ipso est, ab ipso creatore immissum, illud saltem quod in cor hominum ascendere potest, patefecimus: Lumina singularia inquisivimus, & quicquid ipsa infundunt & communicant reliquis elementis, suis radiis & lumine, liberali calamo, cartis his exaravimus, ubi quamplurima secreta & arcana naturæ nondum omnibus cognita patefacta fuerunt. Et quicquid antiqui Philosophi fabulis suis obumbrarunt naturam astrorum & proprietatem Mythologicè scribendo, perfectissimè & clarissimè detectum est, ita ut cœlum, jam non videatur cœlum, sed apertum quid, & manifestum, omni ex parte reseratum: fateor tamen quamplurima, & ferè infinita superesse, tum in cœlo, tum in reliquis elementis arcana quæ adhuc non reserata sunt, quæ soli Deo reservantur detegenda, quæ quidem scire & cognoscere mallem, quam ea ipsa omnia quæ jam reserata sunt, majora enim sunt quæ ignorantur, quam quæ cognoscuntur, unde in dies crescit & augetur hominum scientia & cognitio, quod ex his quæ non cognoscuntur, quædam manifesta fiant, & id ipsum additur priori hominum cognitioni.

Post cœli portas apertas, & omnium quæ in cœlo sunt reseratos pessulos habes (Amice Lector) & elementorum omnium claves, quibus reserantur elementa, & omnia quæ in singulis vivunt elementis, aëris corpus primò eviſceratur & quicquid in ipsius aëris intimis inest: machinæ mundi inserviens, in lucem protruditur: Meteora omnia declarantur Aves omnes, & plantæ, ac arbores omnes quæ in medio ipsius aëris vitam suam sustentant, plus ex ipso intimo aëris balsamo, ac nectare, quam ex reliquis materialibus alimentis, palam fiunt, & quicquid habent in ipsis absconditum rarum & mirum, ex ipsa natura, & Dei summi misericordia, foras in lucem emittitur.

Aquæ deinde corpus, in intimis suis visceribus perquiritur, unde fontes, unde flumina, unde lacus, unde mare ipsum ortum habeat, & unde sint, & unde vivant & conserventur ea omnia quæ in aquarum ventre quiescunt, ac reperiuntur virtutes eorum omnium manifestantur, & quicquid est in ipsis occultum, pari ac simili ratione, ac ea ipsa quæ in ipso aere reperta fuerunt,

runt, declaratur ac manifestatur: Pisces omnes, conchilia & rara omnia aquea, lapides omnes, & metalla, ac mineralia cuncta, quæ ex spiritu aquæ enascuntur, & conservantur, cute externa & corpore opaco spoliantur ut eorum interiora viscera & occulta, palam sint omnibus.

Terræ ultimo corpus suscipitur explicandum, & quicquid ex arte Pyrotechnica, & anatomia Vulcanica ediscere potui, ex hoc infimo machinæ mundi firmamento palam feci, sua omnia bruta animalia perquisivi, & rara cuncta alia, & mira quæ stupori sunt hominibus, in terræ superficie, & ejus visceribus indagavi, & undenam sint, & conserventur demonstravi, vires, proprietates & energias terrenorum omnium ut & reliquorum omnium elementorum, palam facere non recusavi, in gratiam Chymiæ candidatorum, ut erga ipsamChymiam amore exardescant, cùm tanta rara & mira ac utilissima hominibus declaret & demonstret.

Natura tendit ad unitatem sic & ars.

Et tandem ut colophonem, & finem ultimum, huic volumini imponerem, terræ & terrenorum inquirendo naturam, Lapidem Philosophorum ausus sum explicare, perquirere ac demonstrare, ex ipsamet naturâ. Et cùm omnia tendant ad unitatem ut quiescant in æternum, ex qua ortum habuerunt. Sic & ars imitando naturam, tendit vi sua, & industria omnia naturæ elementa, vires & proprietates eorum, in unam homogeneam substantiam redire & cogere, quæ quidem substantia, ex omnibus elementis compacta & adunata, est lapis ille Philosophorum, tantoperè decantatus, quem alii Elixir Arabicum, & Ægyptiacum dixere & nuncupavere, cùm sit suprema & summa rerum omnium medela ab Arabibus & Ægyptiis dictante Deo excogitata, quam ego calci hujus operis apposui, tanquam naturæ & artis supremum, & ultimum opus, volui etiam & ita justum ac æquum mihi visum fuit, ut quod claudit naturam & artem, clauderet & volumen, naturam & artem continens ac complectens.

Substantia ex omnibus elementis producta qualis sit.

Elixir Arabicum quale.

Volumen hoc continet quicquid & in rerum serie creatũ propter hominem.

Ita ut hoc volumen brevissimè, etsi satis diffuse complectatur, quicquid Deus summus Creator, ac misericors fecerit, & crearit, in hac inferiori ac visibili natura, in gratiam & misericordiam ingrati hominis, qui tanta ac magna, rara ac stupenda, in gratiam sui ipsius solius facta, & creata non agnoscit, ac laudum & gratiarum actione Deum ipsum benefactorem suum non prædicat & summis ac supremis amoris vinculis non Deo ipsi alligatur, at quo potest genio illi inimicatur, & illum miris modis offendit; De quo ingrato homine, multa & quicquid de eo excogitari potest, Deo dante ac benedicente in secundo tractatu Panchymici nostri dicemus, ubi integra medicina sive

Quod in secundo tractatu traditurus sit Auctor.

ars

ars, & ſcientia medendi, Spagyrica arte erit renovata, cum morbos hominis ejusque pathemata omnia, tum corporis, tum animi ſui diſquiremus, ac palam faciemus. In his enim voluminibus tot & tanta quæ de eo homine dicenda ſunt, coërcere non potuimus, aut in grandius, ac majus quam par ſit excreviſſet utrumque volumen, ſufficit nobis, demonſtraſſe, benevolis Lectoribus; ea omnia quæ creata & facta ſunt, propter ipſum hominem, quæ cum arte ipſum in creatione mundi facta, & creata fuerint. Juſtum & æquum videtur naturam creatam perquirendo, ut quæ facta fuerint prius, prius etiam diſquirantur. Laudate & bendicite Deum, qui mihi otium & ingenium dederit, ad tot & tanta ſua mirabilia vobis patefacienda, & ſi hæc grato vobis ſint animo, orate Deum & ex ipſo impetrate precibus luminis, ut me illuminet, & ſua gratia colluſtret, ad ea quæ ſuperſunt de ipſo homine dicenda & ſcribenda vobis brevi tempore poſſim. Et ſic totam naturam, creatam, integram & abſolutam, Spagyrica arte denudatam habebitis, quod adhuc à nullo authorum peractum & abſolutum fuiſſe puto Chymica methodo.

F I N I S.

Deo Trino & Vno laus, honor & gloria in ſæcula ſæculorum.

PROTESTATIO AUTHORIS ORTHODOXÆ FIDEI FIDELIS ASSECLÆ.

Protestatio Authoris Ecclesiæ Romanæ Orthodoxæ.

Pondus & momentum rerum naturalium, quæ his in Voluminibus distribuuntur, cum conformitatem quandam, & symbolum habeant cum Divinis arcanis, in quibus comparandis forsan forsitan ex imbecillitate ingenii mei, et doctrinæ infirmitate in scopulos quosdam erroris incidisse potuerim, qui fidei Orthodoxæ Ecclesiæ Romanæ inimicari possent, id testor non ex animo fuisse et id pertinaciter non assero, si Ecclesia Romana idem sentiat imo si quid est erroris quod non sapiat ac redoleat ejusdem Ecclesiæ fidem, id litteris Doctorum ejus omnino submitto, et ut fidelis servus, et Orthodoxus Christianus, opus hoc, et mea omnia, piis et sanctis, ac devotis ejusdem Ecclesiæ voluntatibus. Do, dico ac devoveo.

PETRUS JOHANNES FABER
MONSPELIENSIS DOCTOR
Medicus.

INDEX

INDEX RERVM OMNIUM QUÆ IN HOC TOTO OPERE PANCHYMICO CONTINENTVR.

A.

¶ Necessi-

Andro-

Arasa-

NB. In Compendio Secret. pl[illegible]

B.

Beiæ

Cœli

An ex

D.

E.

F.

G.

H.

I.

Leo.

M.

¶¶¶¶ Marga-

Quid

N.

O.

Oleum

P.

Quali-

Q.

R.

S.

Experi-

Sulphur,

T.

¶¶¶¶¶¶ Testu-

V.

Venti

FINIS.